

THEOLOGIA MORALIS

NOVISSIMI ECCLESIAE DUCTORIS

S. ALPHONSI,

*z*xv *COMPENDIUM REDACTA, ET USUI VENERABILIS CLERI
AMERICANI ꝛ CCOMMODA TA,*

Auctore A. KOXINGS, C. SS. R.

EDITIO SEPTIMA,

Aucta et ad normam Conc. Plen Balt. III.
ATQUE RECENTIORIM CONOR. RoM DECRETORUM RECOGNITA,
curante Henrico Ku per . C. SS. It

Vol. IL

S. Alphonsus, inter theologorum sive laxiores sive rigidiores sententias, tutam atraril Manu
Pus IX. Leo XIII

Mco-Oornti, Cincinnati. Chicano:

B E X Z I G E R F R A T R E S,
Summi Pontificis Tyio g iia pih .

EINSIDLAE: BENZIGER ET SOC.

Copyright, 18S2,

By V e r y R e v . E . F . S c h a u e r , P r o v i n c i a l C . S S . R .

Copyright, 18S8,

By V e r y R e v E . F . S c h a u e r , P r o v i n c i a l C . S S . R .

TRACTATUS DE SACRAMENTIS IN GENERE.

de Sacramentorum 1° natura et divisione; 2° materia et forma; 3° Ministro; 4° subjecto.

CAPUT I.

DE DEFINITIONE NUMERO ET DIVISIONE SACRAMENTORUM.

1206. — 1. *Definitio.* Sacramentum est signum sensibile a Christo institutum ad significandam et conferendam gratiam.

Hinc tria necessario requiruntur in omni Sacramento, scilicet 1° signum sensibile; 2° divina institutio: 3° vis producendi gratiam a Christo promissam.

Omnia Sacramenta tribus perficiuntur: 1° rebus tanquam materia; 2° verbis tanquam forma; 3° persona Ministri confidentis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Ecclesia. — Constat ex Cone. Florentino in *Decreto unionis*.

Sacramenta, præter gratiam sanctificantem, producant gratiam, quæ *sacramentalis* dicitur, i. e. conferunt, *si debita non desint conditiones*, auxilia ad obtinendum finem specialem, ad quem unumquodque Sacramentum fuit institutum. Sacramenta operantur ex *opere operato*, i. e. vi divina? institutionis independenter ab *opere operantis*, scilicet Ministri et subjecti Sacramentorum.

1207. — 11. *Numerus.* Sacramenta sunt septem, ut constat ex Trid. :¹ *Si quis dixerit, Sacramenta nova legis non fuisse omnia a Domino nostro desii Christo instituta, aut esse plura vel pauciora quam septem: videlicet, Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Ptenitentiam, Extremam t actionem, Ordinem et Matrimonium, aut etiam aliquod horum septem non esse vere et proprie Sacramentum, anathema sit.*

¹ Sess. 7. Can. 1

III. *Divisio.* Sacramenta juxta varias *proprietates* sic distinguuntur:

1° *Necessaria*, vel *non necessaria*. Iterum necessaria sunt vel necessitate *medii*, vel necessitate *prtecepti*. Necessaria sunt necessitate medii, in voto saltem implicito, *Baptismus*, qui est janua Ecclesia» et regni cadorum, — *Pamitentia* pro iis, qui in peccatum mortale post Baptismum lapsi sunt,—et, juxta S. Alph.,¹ *probabilius* etiam Eucharistia, tum ob verba Christi *I Nisi manducaveritis* etc., *non habebitis vitam in vobis*, tum quia Eucharistia est linis omnium Sacramentorum.—Necessaria necessitate præcepti sunt caetera omnia, ultimis duobus exceptis, quæ non sunt necessaria pro *privatis*, sed tantum pro *communitate*.

2° *Imprimentia*, vel *non imprimentia* characterem in anima. Characterem imprimunt Baptismus, Confirmatio et Ordo; ea⁸fera non imprimunt. — Trid.⁸

3° *Formata*, vel *informia*, prout gratiam producant dum suscipiuntur, aut, intercedente obice, effectum suum suspendunt, donec obex removeatur.

1° Sacramenta *virorum* vel *mortuorum*, prout gratiam *sanctificantem*, seu *primam*, jam supponunt, cumque tantum adaugent; aut ex primaria sua institutione eandem conferunt.

1208. *Quæ sit a.*—Quær. 1° *An Sacramenta mortuorum secundam gratiam conferre possint?*

Resp. Affirm. Hoc autem in duplici casu fieri potest: 1° quando sola venialia clavibus subjiciuntur, quod frequenter

¹ I. VI. 192.

a Joan. 6. 54.

⁸ Sess. 7. Cnn. 9.

contingit ; 2° quando pœnitens, reus peccati mortalis, accedit ad Pœnitentiæ Sacramentum cum contritione perfecta; quia contritio perfecta cum voto Sacramenti. etiam ante ejusdem susceptionem, hominem justificat : tunc ergo Sacramentum non primam, sed secundam tantum gratiam confert.

Quær. 2° *An Sacramenta vivorum primam gratiam aliquando conferre valeant ?*

Ilesp. Affirm. probabilius, non quidem *per se*, ut patet ex eorum institutione, sed *per accidens*, seu mediante Caritate vi Sacramenti infusa in subjecto, obicem non voluntarie opponente. Casus foret, si quis bona fide ad Sacramentum vivorum *attritus* accedat in mortali, aut quia hujus inscius est, aut quia existimat se contritum, aut quia putat se licite ita accedere ; in his porro adjunctis Sacramentum vivorum gratiam inanimam infundit, adeoque peccatum delet. Sacramenta enim semper gratiam conferunt non ponentibus obicem.¹ Obex autem non ponitur ab eo, qui sic bona fide accedit.²

1209. — Quær. 3°. *An requiratur vel sufficiat attritio, ut Sacramenta vivorum primum gratiam conferant ?*

Ilesp. Affirm., ad utrumque: 1° quidem *requiritur*, (plia prima gratia infundi nequit, nisi per destructionem peccati mortalis; porro peccati mortalis destructio sine ejusdem detestatione, nempe sine contritione vel saltem attritione fieri nequit ; 2° *sufficit*, quia ex dictis Sacramenta vivorum possunt aliquando primam gratiam conferre: hoc autem fieri non posset, si attritio non sufficeret, siquidem peccator ad Sacramentum per contritionem perfectam justificatus semper accederet.³

Quær. 4 *An peccatum originale deleatur in Baptismo valido quidem, sed informi ob defectum dispositionis in adulto baptizato ?*

Besp. Neg. Ratio est. quia nullum peccatum dissolvens ab amicitia Dei condonatur, nisi per reconciliationem cum Deo. i. e. per justificationem. Hoc autem fieri nequit, nisi infundatur prima gratia; sed luec gratia prima non infunditur, si desunt dispositiones. Ergo. Remoto autem obice sive per contritionem perfectam cum voto Sacramenti, sive per Sacramentum eum

attritione, reviviscit seu cessat suspensio grati.e sacramentalis Baptismi, et delet peccatum originale, ac simul omnia peccata actualia ante Baptismum commissa. Sacramentum vero Pernitentia. delet peccata post Baptismum commissa, et secundum sententiam, quam S. Alph.¹ vocat communissimam, sed cujus fundamentum ipsi non videtur convincens, peccatum fictionis, seu prava. dispositionis, cum qua susceptum est Baptismi Sacramentmn. In quantum tamen prava hæc dispositio post Baptismum perseveravit, *certo* per Sacramentum Pœuitentiæ deletur. *

CAPUT II.

DE MATERIA ET FORMA SACRAMENTORUM.

I. *De natura et unione materiae et forma.*

1210. — *Definitiones.* Materia est res sensibilis ad rationem Sacramenti per formam determinanda. Hinc materia est id, quod in Sacramento est magis indifferens, et minus perfectam significationem habet ; adeoque per aliud determinari ad significandum debet.

Materia duplex est: alia *remota*, et alia *proxima*. Prior est ipsa res sensibilis, quæ in Sacramento adhibetur, seu res, circa quam actio sacramentalis exercetur. Posterior est ipsamet applicatio, seu usus materiæ remotæ in actione sacramentali. Sic in Baptismo aqua est materia remota, ablutio proxima.

Forma vero est pars Sacramenti, quæ determinat materiam ad Sacramentum efficiendum, et quæ ordinarie (n. 1554. II.) consistit in verbis a Ministro prolatis.

1211. *Principia.* — I. Materia et forma omnino sunt necessaria. ad Sacramenti validitatem ; idcirco, alterutra deficiente, Sacramenta confici nequeunt. Ratio est, quia Sacramentum confici nequit, nisi eo modo, (pio instituit Christus, qui solus est auctor Sacramentorum. De fide est. Constat insuper ex dogmaticis definitionibus, praesertim ex Concilio Florentino in *Decreto unionis*, etc.

¹ Trid S. 7 Cnn. 6

- I. VI (i gOV S. Th. 1». 3. q. 72. n. 7 nd 2. ; q. 79 u. 3.

³ L. VI. 6.

¹ L. VI 427.

II. In conficiendo Sacramento, extra casum necessitatis, materia et forma adhiberi debet moraliter certa. Ratio est, (quia, nisi urgeat necessitas, non licet uti probabilitate, quia? periculum invaliditatis non movet. Cfr. n. 60. I.

III. Materia et forma uniri, seu applicari debent ab eodem Ministro, et erga idem subjectum. Ratio est, quia si unus materiam, et alter formam poneret, verba forma non velificarentur; Minister enim, qui v. g. diceret: *Aylo te baptizo*, dum alter effunderet aquam, falsum proferret, siquidem ipse non baptizaret.

IV. Ut Sacramentum sit validum, tanta debet esse inter materiam et formam conjunctio seu simultas, ut una alteram afficiat. Ratio est, quia secus verba non caderent in talem rem, nec proinde eum ea unum totale signum constituerent. Hinc:

1) In Eucharistia requiritur simultas physica inter materiam et formam; nam pronomen *demonstrativum* hoc et me non potest verificari, nisi materia sit præsens.

2) In cæteris Sacramentis sufficit simultas *moralis*, eaque *diversa* pro diversa singulorum Sacramentorum natura. Inde

a) In Pœnitentia absolutio poterit aliquandiu, v. g. per horam, differri; instituta enim est ad modum judicii forensis, in quo non semper statim profertur sententia.

b) In Matrimonio consensus unius tantum subsequi potest consensum alterius, quamdiu hic moraliter censetur perdurare, uti fit in contractibus, quorum naturam Matrimonium imitatur.

c) In cæteris Sacramentis sufficit, *ad valorem*, ut materia applicetur immediate (i. e. intra spatium minus quam *unius Pater*) antequam pronuntietur forma, vel immediate postquam prolata sit. — In *praxi* tamen tamquam tutior consulenda est sententia Cajetani, qui requirit, ut forma *inchoetur* priusquam materiæ applicatio *absolvatur*, vel e converso. III.

II. De mutatione, materia et forma.

1212.— Duplex datur mutatio tum in materia, tum in forma, scilicet *substantialis* et *accidentalis*.

1 L. VI. 9.

Mutatio substantialis erit in materia, si juxta hominum usum et æstimationem hæc eadem dici non possit, ac ea quæ a Christo determinata est, ut si in Baptismo vinum pro aqua adhibeas; in forma vero, si sensus verborum, a Christo intentus, in alium mutetur, ut si in Baptismo diceret: *ungo (e in nomine, etc.* Mutatio autem accidentalis dicitur, quæ versatur tantum circa rei qualitates, ut si baptizes cum aqua non benedicta; aut quæ verborum sensum non mutat, ut si loco: *baptizo*, diceret: *ablavo*)

Principia. — I. Omnis mutatio *substantialis* in materia et forma Sacramenti invalidat Sacramentum, quia non est amplius ritus a Christo institutus; et, si voluntaria sit, peccatum grave constituit, quia auctori ritus gravem infert injuriam.

II. Nulla mutatio *accidentalis* in materia et forma Sacramenti invalidat; peccatum tamen grave aut leve inducit, prout est, vel non est notabilis.

Forma Sacramentorum *substantialiter* mutari potest multis modis:

1° *Subtractione* syllabæ vel verborum *essentialium*, ut si dicas: *ego baptizo*, omittendo illud *te*; non vero *accidodolum*, ut si Latine dicas: *baptizo te*, omittendo illud *ego*.

2° *Additione*, qua tollitur veritas Sacramenti, ut: *ego te baptizo in nomine Patris majoris, Filii minoris*; non vero ea, qua error tantum Ministri, in *sejuncta propositione*, et non tamquam conditio explicita aut implicita, exprimitur, ut: *auctoritate, mihi a Calvino collata, ego te etc.*

3° *Pariatione* vocum per alias non synonymas, ut si loco: *absolvo*, dicas: *muto*.

4° *Transpositione* verborum, quæ ordinarie accidentalis tantum est, ut. *te ego baptizo*.

5° *Corruptione eortmdem*. v. g. litteras mutando, quæ facilius erit substantialis in principio quam in fine verborum; quia facilius pro audientibus sensus mutabitur, v. g. in *nomine matris* pro *patris*, quam in — *calis* pro *calix*.

6° *Interruptione*, (pia *orationis unitas* tollatur, ut, si, dicto: *hoc est*. Psalmum recites aut multum immoreris, non vero si, dicto: *ego te*, tus-ires. silentium imponeres, dicendo: *tacete garruli*, et deinde illico concluderes: *baptizo etc.*

1 L. VI. 11.

III. *De iteratione Sacramentorum in dubio de valida applicatione materia et forma.*

1213.—Triplex regula statuenda est:

I. Sacramenta iterari *possunt*, quoties datur dubium prudens de ipsorum valore. Ratio est, quia si forte Sacramentum non valeret, qui ad illud suscipiendum accedunt, ejus fructu privarentur. Quod vero timor prudens tanti incommodi ratio sufficiens sit cur Sacramentum iteretur, patet ex notissimo axioma: *Sacramenta propter homines.*

II. Sacramenta generatim iterari *non possunt* sine peccato gravi, quando non adsit dubium prudens de eorum valore. Ratio est, quia sine causa iterarentur, atque adeo gravis injuria illis irrogaretur.

III. Sacramenta repeti *debent*, quoties, exorto prudenti dubio de eorum valore, id postulant caritas, justitia vel religio, id est, quoties ex justitia, caritate vel religione confici aut administrari debuissent. Ratio est, quia uullitas Sacramenti, si forte adesset, in damnum proximi et aliquando in contemptum vel irreverentiam Religionis cederet. Sed *conditionate* tantum tunc repetenda sunt, ut reverentiæ Sacramenti consulatur.¹

1211. *Resolves.*—13 Facilius iteranda sunt Sacramenta magis necessaria, et quæ semel tantum conferuntur, scilicet Baptismus et Ordo, etiamsi pro valore Sacramenti militet multo major probabilitas contra rationes dubie aut tenuiter probabiles in oppositum.—Ita *communiter*.

2° Repetenda est absolutio cum pœnitente peccati mortalis reo, si prudenter dubitetur de prolatione debita forma Si autem pœnitens non sit in statu peccati mortalis, formam repetere necesse non erit, cum ei Communio permitti etiam sine absoluteione possit.

3° Minister qui leviter dubitat, nescitque, cur timeat, aut solum non recordatur reflexe, se verba forma pronuntiasset, mortaliter per se peccat, si formam iteret, aut etiam verbum unum ter aut quater repetat. Ratio est, quia mutat formam, inducitque novum ritum circa actionem omnium gravissimam. Insuper Christum, quem repræsentat, ridicule loquentem exhibet. In praxi tamen scrupulosi, qui formam repetunt, plerumque a peccato

mortali, imo sæpe etiam a veniali excusantur, quia nimis agitati scrupulis, ex perplexitate, vel sine advertentia, ita stulte agunt. — Ita Voit.¹

1° Si in Missa post Consecrationem dubium tibi oriatur de formæ debita prolatione, vel de totali omissione, nihil repetere debes, nec potes, cum .días hæc omittere non soleas: judicandum enim est ex communiter contingentibus, nisi tamen valde probabiliter dubites, ut loquitur Rubrica. — Vide S. Alph.²

CAPUT III.

DE MINISTRO SACRAMENTORUM.

Minister Sacramentorum est ille, qui nomine Christi, cujus vices gerit, actionem sacramentalem peragit.

Agendum 1° de requisitis in Ministro ad Sacramenta conferenda; 2° de officio Ministri in Sacramentorum administratione.

ARTICULUS I.

DE REQUISITIS AD SACRAMENTORUM ADMINISTRATIONEM SEI DE ATTENTIONE, INTENTIONE, FIDE ET PROBITATE MINISTRI.

f I. *De attentione Ministri.*

1215. — *Definitio.* Attentio est applicatio mentis ad ea, quæ peraguntur, seu est actus intellectus, quo homo considerat id, quod agit.

Divisio. Attentio duplex distinguitur: alia *interna*, qua; consistit in advertentia ipsa mentis ad id, quod agitur; alia *externa*, quæ excludit omnem actionem cum attentione interna physice inconipossibilem. — Vide dieta n. 102.

Principia.— I. Ad *validitatem* collationis Sacramentorum non requiritur alia attentio, nisi quæ in omni actu vere humano invenitur. Possunt igitur valide ministrari Sacramenta etiam a Ministro distracto, seu de aliis negotiis simul cogitante. Ratio est, quia ut actus sit et censeatur humanus, non actualis attentio, sed processio ipsius ab actu rationalis

¹ L. VI. 27. sq.

² P. 2. n. 27. 31.

■ L. VI. 221.

voluntatis inspicitur. Insuper attentio SiCpe a voluntate hominis non pendet; Christus autem conditionem, aliquando impossibilem, in Ministro Sacramentorum requirere non potuit.¹

II. Ad *licitam* collationem Sacramentorum requiritur attentio, ita ut absit omnis voluntaria distractio. Ratio est, quia reverentia Sacramento debita exigit, ut diligenter tractetur, errandique vitetur periculum. Voluntaria tamen distractio juxta communem Theologorum sententiam ordinarie peccatum veniale non excedit, nisi periculo graviter in forma errandi quis se exponat.^{1*}

Excipiunt Eucharistiam i. e. eanonem, et signanter Consecrationem et Communionem, sub quibus omnis voluntaria distractio notabilis, ob maximam Sacramenti dignitatem, *probabiliter* mortalis est. Negant tamen alii.S. Alpkons. potius adhæret priori sententiæ.⁸

j II. *I)e intentione Ministri.*

1216.—*Definitio.* Intentio est actus voluntatis in aliquem finem tendentis, vel actus voluntatis, quo quis intendit aliquid agere aut omittere.

Divisio. Multiplex est, scilicet 1° *actuali*, *victualis*, *habitualis*, et *inlerpretativa* (n. 5. 4°); 2° *interna* seu *vera*, vel *externa*, quæ solum actum externum respicit; 3° *determinata* vel *indeterminata* seu in confuso; 1° *absoluta* vel *conditionala*.

Principia.—I. Ad validitatem Sacramenti requiritur in Ministro voluntas aliqua *cera* et *seria* saltem faciendi id, quod facit Ecclesia. — Constat ex Trid.⁴

II Non requiritur tamen intentio *actualis*, sed sullicit *virtualis*. Ratio est, (nia intentio actualis, etsi optima et desideranda, est interdum moraliter impossibilis; virtualis vero satis influit in actionem Ministri, ut hæc vere humana et deliberata dici possit. — Ita *omnes*.

III. Non sufficit intentio *habitualis*, nec *interpretativa*. Ratio est, quia ad actum humanum requiritur voluntas aliqua, vi cuius actus ponatur. Jam vero nec intentio habitualis, nec interpretativa est

hujusmodi: non Ie, quia nec actu a voluntate elicitur, nec, quamvis aliquando elicit, in aliquo effectu vel in serie actionum perdurat; non 2° quia nec actu elicitur, nec unquam actu elicit fuit, sed tantum eliceretur, si de re agenda mens cogitaret (n. 5. 40).¹

1217- Qr.t.siTA. — Quær. 1° *An requiratur intentio interna* 1

llexp. Affirm., quia, si Minister *solum* intenderet actum *externum*, non determinaretur actus ille, — v. g. ablutio, quæ tam ad expurgandas sordes quam ad baptizandum referri potest, — ad esse suum.²

Quær. 2° *An requiratur in Ministro intentio faciendi, quod facit Ecclesia ROMANA?*

Keep. Neg., dummodo habeat intentionem, saltem implicitam, faciendi id, quod facit *vera* Ecclesia, etiamsi ex errore putaret suam ecclesiam heterodoxam esse veram Ecclesiam.³

Quær. 3° *An requiratur in Ministro intentio conficiendi Sacramentum !*

Itexp. Neg., saltem *explicite*, modo hæc intentio non excludatur. Sufficit enim ut intendat in genere et *implicite* facere quod Ecclesia facit.⁴

1218. — Quær. 1° *An intentio Ministri debeat esse determinata ad certam materiam et personam ?*

Resp. Affirm. Ratio est, 1° *quoad materiam*, quia, ut supra q. 1° dictum est, secus remaneret in statu indifferentiæ: non potest enim ab eo statu erui, et ad Sacramentum determinari, nisi per Ministri intentionem; 2° *quoad personam*, quia effectus Sacramenti nequit applicari in genere, sed alicui subjecto: secus nulla fieret applicatio.—Attamen *error* in persona xaliditati Sacramenti non obstat, nisi in Matrimonio, vel nisi Minister suam intentionem certa' persona' *exclusive* alligaret. Sed etiam in hoc casu Eucharistiam, ut patet, valide administraret.⁵

Quær. 5° *in validum sit Sneram-Mum cum intentione coiiditionata collatum ?*

Resp. 1° Excepto Matrimonio, utpote contractu (de quo postea'. *Neg.* si conditio appositæ sit wl de impossibili et serio apponatur, ut: *absolvo te, si ctelum digito tetigeris*, quia tunc nulla adest in-

¹ L. VI. 14.

² Ib.

⁸ Ib. et n. 410. Dub. 5. Exam. Ord. u. 125.

⁴ Sess. 7. Can. 11.

» L. VI. 16.

⁸ Ib. 21.

⁶ Ib. 19.

² Ib. 20.

⁴ Ib. 22.

tenlio absolvendi, — vel de futuro *contingenti*; quia conditio hæc suspendit intentionem Ministri, et proinde impedit quominus forma hic et nunc applicetur materia; nec postea applicari potest, purificata conditione, cum tunc materia et forma jam desierint adesse.

Resp. 2° *Affirm.*, si conditio sit—vel de futuro *necessario*, et Sacramenti suspensio non revera intendatur, quia intentio ejusmodi conditionata transit in absolutam,— vel de præterito, aut de præscnti, et reipsa hæc existât; quia etiam tunc transit intentio conditionata in intentionem absolutam: si autem non purificetur conditio, tunc nulla est intentio, utpote contraria ad conditionem non existentem.¹

1219. — Quær. 6° *An licita sit collatio Sacramentorum cum intentione conditionala, in dubio utrum valide collata fuerint?*

Resp. 10 Quoad Sacramenta characterem imprimantia, certum est licitam esse. Constat ex Jure Can.,² ubi indicatur hæc forma in dubio de Baptismo collato: *Si nondum baptizatus es, ego te baptizo*, etc.

Resp. 2° Etiam quoad alia Sacramenta licita est, si adsit causa sufficiens conditionem ponendi. Ratio est, quia *Sacramenta sunt propter homines*, et conditionala collatione Sacramenti consulitur, in quantum fieri potest, tum bono eorum, qui Sacramentum accipiunt, si forte illius sint capaces, tum etiam reverenthe Sacramenti.— Ita *communiter* cum S. Alph.,³ contra *aliquos*. Certum autem est in extrema necessitate, ubi non adest materia nisi dubia. Ministrum non modo posse, sed et teneri sub gravi Sacramentum ministrare sub conditione.^{4*}

Quær. 7° *An conditio verbis exprimi debeat?*

Resp. Neg. Ratio est, quia sufficit ad reverentiam Sacramenti si mente concipiatur. Imo. juxta Gobât, ne opus quidem est conditionem explicite et formaliter in mente habere; sed satis est si habeatur implicite et virtualiter, prouti ille habet, qui vult Confessiones audire secundum institutionem Christi vel inten-

tionem Ecclesia; ; quia sic quoque reverentia Sacramento debita sufficienter servatur. Apponi tamen ore debet, ubi hoc prescribit Rubrica, ut in Baptismo conditionato, presertim si publice conferatur, ne scilicet adstantes credant Baptismum absolute iterari, et, ob sententiam, licet parum probabilem (et Rubricæ Missalis contrariam), eorum, qui tenent valorem Sacramenti non pendere ab intentione Ministri, sed tantum ab ipsa collatione serio peracta, *tutius* (rectius) est conditionem etiam verbis exprimere.¹

Nota. — 1° Rectius, juxta S. Alph., tenetur Sacramenta invalidari per conditionem humanitus incognoscibilem. — 2° Si Minister duas intentiones contrarias habeat, idque *simultanée*, praevalet prædominans, eascil., quæ, cognita utriusque incompatibilitate, price figeretur: at, si neutra fuerit prædominans, Sacramentum non subsistet. Sin autem *successive*, valet posterior, nisi quamcumque subsequentem per priorem non revocatam, in antecessum, saltem virtualiter excluderet.— Dubio perseverante, dubium erit Sacramentum.²

§ III. *De fide et probitate Ministri.*

1220. *Principia.* — I. Ad *valorem* Sacramentorum nec fides, nec probitas seu status gratia; in Ministro requiritur. Constat 1° ex praxi et perpetua traditione Ecclesiæ, quæ nunquam baptizatos ab hæreticis et improbis rebaptizari voluit. Constat 2° ex definitione Ecclesiæ.— Trid.³

II. Ad *licitam* autem Sacramentorum administrationem requiritur in Ministro fides et probitas, saltem si is ad Sacramenta conferenda *consecratus* sit, et ea conficiat *solemniter*, i. e. cum integro ritu ab Ecclesia præscripto. Graviter igitur peccat, qui in mortali Sacramenta ministrat; Minister enim fide destitutus, vel improbus, irrogat gravem Deo et Christo injuriam, sancta indigne tractando, et, quantum in se est, contaminando. Insuper, cum Minister Sacramentorum representet Christum, primum Minis-

¹ L. VI. 26.

² Decr. I. III. T. XLII. c. 2.

³ I. VI. 27. 28.

⁴ Jb. 29.

¹ L. VI. 29. 11. A. Tr. XIV. 3. Quæst. Retr. Rec. n. 17. Miss. de del. V. 2.

² L. VI. 24. 20.

³ Boss. 7. Can. 12. de Socr. in genere, et Cou. 4. de Rapt.

truin, qui est Sanctus sanctorum, ejusque personam gerat, necesse est, ut et ipse sit sanctus.

1221. *Quæ sit a.* — Quær. *Γ An peccet graviter Minister qui confert in mortali Sacramentum, ail quod non est specialiter ordinatus seu consecratus, v. g. si millier Baptismum in statu peccati ministrat?*

Resp. Neg. probabiliter, quia obligatio in Ministro habendi sanctitatem non oritur præcise ex ipsa sanctitate Christi et Sacramenti secundum se, sed ex Ministri consecratione in ordine ad Sacramenta conferenda. — Billuart,¹ S. Thom.² et alii multi.

Affirmant tamen alii non pauci tum ob rationem rationi sententire negativre e diametro oppositam, scii, ob reverentiam Christo (cujus minister in casu est etiam laicus, licet non sit minister Ecclesia?) et Sacramento debitam, tum quia sancta sancte, et quidem in re gravi sub gravi, tractanda sunt. Sic Collet. Lacroix, Lugo, etc. — S. Alph. vero affirmativa, tamquam *intrinsece* et longe *probabiliori*, adhrerct.³

Quer. 2° *An peccet graviter sacerdos (seu Minister consecratus) ministrans quidem Sacramentum in mortali, sed non solemniter, v. g. Baptismum absque caeremoniis in casu necessitatis?*

Resp. Controvertitur, ut in quesito præcedenti, at S. Alph. adhæret affirmativa.⁴

Quær. 3° *An peccet graviter ministrans in mortali, si urgeat gravis necessitas?*

Resp. Neg. rigore loquendo, nempe si periculum sit *ita* urgens, ut actum contritionis elicere *per tempus* ei non liceat. Sed hæc hypothesis generatim neganda est. Porro a mortali excusandus non est Minister, qui conscius gravis culpa casum necessitatis prævidere potest, ut Parochus et alii (v. g. sacerdotes curam animarum subsidiariam exercentes, vel in *amplis* nosocomiis aut in castris ministrantes), qui ex officio Sacramenta ministrare debent, et proinde speciali obligatione in

statu gratia? habitualiter permanere tenentur.¹ Idem resolve de obstetricibus.

1222. — Quær. 4° *An peccet, qui rira Miss'p celebrationem ministrat Eucharistiam in mortali?*

Resp. Affirm, probabilius. Ratio est, quia gravem injuriam irrogat Sanctissimæ Eucharistia. Licet enim ipse non agat ut causa elficax in conficiendo Sacramentum, est Limen illius dispensator, ad id specialiter consecratus, et obit ministerium, quod immediate sanctificationi animæ cooperatur² (n. 219. § *Aliter*).

Quær. 5° *An peccet, qui ui mortali sive mediale, sive immediate tangunt aut deferunt SS. Eucharistiam?*

Resp. Controvertitur. Triplex est sententia probabilis :

1° *Affirmat* in utroque casu, quia rem sanctissimam seu Corpus Christi indigne tractant. Hanc valde probabilem vocat S. Alph.³

11° *Negat*, quia nulla hic adest administratio Sacramenti, nec apparet materia tam gravis, ut peccatum mortale inducat. — Ita Lacroix,⁴ Salmant,⁵ Buscmb., et S. Alph. dicit hoc non esse improbabile.

II° *Sic distinguit*: Peccant quidem graviter tangentes *immediate* Sanctissimam Eucharistiam in mortali, non vero tangentes *mediale*. Ratio repetitur ex gradu valde diverso irreverentia? inter primum casum et secundum. — ita Billuart.

1223. — Quær. 6° *An peccet graviter exercentes in mortali alias functiones sacras?*

Resp. Neg. ; quia omnia alia exercitia Ordinum præter confectionem et administrationem Sacramentorum non videntur sub gravi exigere sanctitatem, cum non sint proxime ordinata ad anima' sanctificationem. — Ita *communiter et probabilius* Salm., Mazzotta. et hoc sat probabile dicit S. Alph.⁶ Difficulter tamen a peccato gravi excusabitur prædicator, qui ex officio concionalur, et increpat *Hh*td ipsum vitium, de quo est *publice* diffamatus, quia scandalum præbet finemque doctrinæ impedit.⁷

Quer. 7° *An teneatur Minister conj-*

¹ Diss. 5. n. 4.

² 3 P. q. 64. a. 6; et in 4 Dist. 5. q. 2. a. 2.

³ L. VI 32 et Retract. Cl. Conf. diretto per le genti di campagne, cap. 17. η. 7. Vind. p. 928. 2. Ed. 2°. T. II. p. 587. LAW 111. (2).

* 1. \ I. 32.

¹ L. VI 33 et Retr. 62.

³ L. VI. 35.

⁴ Tr. I c. 7. p. 11. n. 106.

⁵ L. VI. 41.

² L. VI 35.

⁴ v. 101.

⁶ L. \ I 37

*ter: ante confectionem Sacramenti, si reus i
sui peccati mortalis ?*

Resp. I Ajfrn., si agatur de Missæ
«-eUbratione, c. ipsi copia confessarii non
desit ; quia omnes fideles mortalis rei et
communicaturi Confessionem præmittere
debent ex Decr. Trid.¹

itesp. 2° AW/. vero *probabilius*, si aga-
tur de aliis Sacramentis; quia nulla lege
ad Confessionem obligatur : atque adeo
sufficit, ut actum contritionis eliciat.²

1224. — *Quær.* 8° *An peccet graviter,
qui audit Confessionem in mortali, sed non
absolvit, vel cum proposito eliciendi contri-
tionem antequam absolvat ?*

Itesp. Neg. probabilius, quia confessa-
rius audiendo Confessionem non conficit
Sacramentum.⁸

Quær. 9° *Quot peccata committat con-
fessorius plures pmilentes successive in
mortali absolvendo ?*

Responsionem vide n. 219.

ARTICULUS II.

DE OFFICIO MINISTRI.

1° Quoad obligationem ministrandi
Sacramenta ; 2° quoad obligationem ea
aliquando denegandi ; 3° quoad modum
illa conferendi.

§ 1. *Ile obligatione ministrandi Sacra- menta.*

1225. *Principia.* — I. Curam ani-
marum habentes tenentur sub gravi ex
justitia Sacramenta ministrare subditis
suis, rationabiliter petentibus. Curam
enim animarum suscipiendo ad id sese
obligaverunt tacito contractu inito cum
subditis, a quibus sustentationem aut
saltem honorem accipiunt.

Tenentur igitur, si urget commune
pneceptum illa suscipiendi, vel si privata
petentis necessitas vel utilitas administra-
tionem exigit, v. g. si petens prævideat
aliquod periculum, vel in tentatione ver-
setur et gratia Sacramenti indigeat, vel
si devotionem statui suo convenientem
exercere, aut Indulgentiam lucrari velit,
etc.

¹ Sess. 13 cap. 7.
« L. VI. 36.

² L. VI. 34.

II. Alii curam animarum non habentes non tenentur ministrare Sacramenta ex justitia; aliquando tamen tenentur ex caritate, scilicet in gravi proximi necessitate.¹

1226. *Quæ sit a.* — *Quær.* 1° *Qui-
nam censeantur animarum curam ha-
bere ?*

Itesp. Ii omnes, (pii ex officio, seu titulo speciali jurisdictionis spiritualis aut delegationis, aliquam partem ovilis Christi pascere seu curare debent. Tales igitur sunt Episcopi, Parochi, et quicumque curam subsidiariam animarum habent ex commissione seu munere publico, ut sunt apud nos quasi parochi, eorumque coadjutores. Item respectu Regularium Prælati seu Superiores proprii.²

Quær. 2° *Quamnam Sacramenta in ne-
cessitate ministranda sint, etiam cum peri-
culo mortis, sive ab habentibus curam ani-
marum, sive ab aliis ?*

Itesp. 1° Qui curam animarum non gerunt, *certo* tenentur tantum ad ministranda Sacramenta absolute necessaria ad salutem, Baptismum scilicet et Poenitentiam, vel Extremam Unctionem, (piando (piis nullo modo confiteri (picat, et probabilius sciatur esse in mortali. Ratio est. (pia non tenentur nisi ex sola caritate ad subveniendum proximo in gravissimo salutis periculo. Sola autem præfata Sacramenta sunt ad salutem necessaria. Ergo, etc.- Ita *communissime* Theologium S. Alph.⁸

Itesp. 2° Etiam curam animarum gerentes *valde probabiliter* tenentur ad sola præfata Sacramenta cum quovis periculo ministranda. Ratio est, quia alia Sacramenta non sunt tanta necessitatis, ut (piis ad illa conferenda eum gravi vita discrimine teneatur. Ita S. Alph.,⁴ innixus Declarationi Gregorii XIII. (12 oct. 1576), et Declarationi S. C. C. ab eodem Pontifice approbate, (o) p. 399. Verumtamen (pii gerunt curam animarum, tenentur vitam exponere non tantum in extrema, sed etiam in gravi necessitate, dum alii Ministri in sola necessitate extrema ad id obligantur.⁵ Ufr. dicta n. 279. 3ia *Iteg.*

Quær. 3° *An teneatur quis exponere*

¹ L. VI. 58.

² ib.

⁸ H. A. Tr. VII. 28 L. VI. 58 233. 729.
L. IU. 27. « L. VI. 233 û j, m .>L.

vitam ad ministranda prafata Sacramenta cum probabilitate tantum successae vel necessitatis ?

Resp. Negandum videtur, quia nimis durum est exigere actum adeo heroicum ad proximum adjuvandum, nisi spes adsit moraliter certa successus et satis constet de necessitate. Hinc non teneris exponere vitam ad aliquem baptizandum, vel absolvendum, si probabiliter perire debes, antequam id adimplere possis, vel legitime pnesumas, illum esse baptizatum, aut non versari in statu peccati mortalis, aut etiam posse facile sibi subvenire per actum contritionis perfectam;1 Cfr. n. 279. 2^a *Re.g.*

1227. *Resolves.*— 1° Peccant graviter habentes curam animarum, non tantum si sine ratione ministerium suum denegent, sed etiam si se morosos et difficiles s<epe praebeant: quia sic fideles a Sacramentis deterrent, et res eodem recidit, ac si Sacramenta denegarent.

2° Mortale tamen non est uni vel alteri, aut eidem semel vel iterum citra necessitatem petenti Sacramentum Pœnitentiæ vel Eucharistiæ denegare; quia damnum facile reparari potest, nec subditus ideo graviter invitus censetur. Viris tamen, præsertim raro confitentibus, raro, præeipue hodie, absque gravi animae periculo Confessio differtur.

3° Si subditi irrationabiliter petant, nulum est peccatum. Hinc non tenetur parochus quotidie cum scrupuloso vel devotulis tempus terere, nec id eis expedit.

4° Si parochus idoneos habeat coadjutores, non tenebitur adeo rigore Confessiones subditorum excipere; debet tamen fidelibus ipsum nominatim requirentibus satisfacere, nisi aut impeditus sit, aut pienitentes libenter alium contesarium sint adituri.

5° Peccant graviter, gencratim loquendo, curam gerentes animarum, qui subditorum Confessiones excipere nolunt, nisi paucis diebus intra mensem determinatis; quia in causa sunt, cur fideles in statu peccati diu remaneant, et a Sacramentis suscipiendis arceantur.2

Vide plura, ubi de singulis Sacramentis; et recale dicta de officio Parochorum in Tractatu *de Statibus*, n. 1141. 1\.

1 L. III. 27.

2 L. VI. 58.

§ II. De obligatione denegandi Sacramenta indignis petentibus.

1228. *Principia.*— I. Minister tenetur sub gravi, *per se loquendo*, Sacramenta indignis denegare, quia lex naturalis obligat dispensatorem ad liona Domini fideliter et juxta ejus voluntatem dispensanda; porro voluntas certa Christi est, ut Sacramenta indignis non conferantur, juxta illud Matthæi:1 *Xolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos.*

II. Sacramenta, in quibus Minister *soli* dispensatoris partes agit, petentibus sine prævia in illorum dispositionem inquisitione ministrari, et iis solis denegari possunt, de quorum indignitate constat. Ratio *primi* est, quia in his non agit partes judicis, nec proinde ad inquirendum tenetur. Ratio *secundi*, quia quisque præsumitur bonus, donec probetur malus.

Dixi: 1° *in quibus Minister SOLIUS dispensatoris partes agit* Aliud enim est, si *simul* judicis partes agere debet, et sic in Pœnitentia de pœnitentis actibus, in Baptismo *adultorum* de consensu et dispositionibus; in Ordine de dignitate ordinandi; in Matrimonio de impedimentis inquirere tenetur. 2° *de quorum indignitati constat.* Constat autem, si al crimen est certum, vel publica de eo suspicio tam vehemens, ut ivquivaleat morali certitudini, quæ non possit probabili ratione deponi; b) poenitentia dubia.2

1229. *Regnlt? speciales.*— † Peccatori *publico*, etsi occulte petenti, ne mortis quidem metu, ut putat S Alph., ministrandum Sacramentum; quia nulla ratio adest, cur regulæ genendi exceptio fiat; imo grave scandalum fidelium sequeretur.— Excipe: 1° Poenitentiam, nisi quis ab ea prohibeatur v. g. ob censuras reservatas: * 2° Si quis sufficiens dederit conversionis indicium, quale est Confessio saltem coram pluribus instituta ab eo, (pii non iiotorie versatur in occasione vel in habituali scandalo.4

† Ie. Peccatori *occulto, occulte* petenti, pariter negandum est Sacramentum;6 quia reverentia erga Sacramentum, et caritas

» 7. 6.

3 L. VI. 43. 48.

s Scrv. T. III. n. 40.

1 L. VI. 44 49. q. Rcf. 63.

6 L. VI. 50. S. Th. P. 3. q. 80. a. 6.

proximi in illis adjunctis hoc omnino postulant.

¶11 Peccatori *vere occulto, publice* p'lenii, non est denegandum Sacramentum. Ratio deducitur ex incommodis, que sequerentur ex Sacramenti denegatione; orirentur enim scandala et perturbationes in Ecclesia, et praesertim fideles in suspicior....i adducti, ne a Sacramentis prohilrerentur, ab ipsis recederent. — Ita omnes cum S. Thom.,¹ S. Alph.²

Excipe tamen, 1° Sacramentum Ordinis, a quo ob bonum publicum indignus etiam cum sua infamia repellendus est, si aliter arceri nequit, idque licet delictum juridice probari non possit. Nec obligatur Episcopus ad manifestationem causæ repulsus, nec repulso competit *appellatio*, sed solummodo *recursus* ad S. Sedem.⁸

2° Matrimonium, si parochus extra Confessionem aliquod impedimentum cognoscat, vel sciat sponso ignorare rudimenta Fidei, idque ob prolis legitimatorem atque educationem tuendam.⁴

1230. QüÆSITA. — Quær. 1° *Quando censeatur peccator PUBLICUS seu NOTORIUS, vel OCCULTUS; aut OCCULTE petens Sacramentum?*

Resp. 1° Peccator *publicus* ille dicitur, cujus crimen vel pessima vita notoria est, vel *jure* seu juridica probatione aut sententia, *vel facto*, ut si crimen commissum fuerit in loco publico, *vel fama* apud multos, ex *sufficientibus* tamen indiciis orta.⁶

Resp. 2° Peccator *occulte petens* dicitur ille, qui repentur solus cum Ministro vel paucis aliis, quorum merito nulla habeatur ratio, ut sunt pueruli, etc. Secus publice petere censetur. (X) p. 414.

Quær. 2° *du sit negandum Sacramentum indigno publice petenti, cujus crimen non sit simpliciter publicum, sed notum tamen plerisque praesentibus, non omnibus?*

Resp. Neg., probabilius, quia famam adhuc possidet apud paucos illos qui crimen ejus nondum sciunt. Excipe, si ignoret unus alterve probus, qui putetur non evulgaturus (n. 519. R. 3°).® — Hinc tunc tantum indigno publice petenti dene-

gandum est, cum vel *absolute* (fama, jure, vel facto) publica est ejus indignitas, licet forte nemini ex praesentibus cognita sit, — vel *relative*, seu nota *omnibus praesentibus*, id quod raro admodum in magnis civitatibus, praesertim nostris, ob defectum praesertim personalis cognitionis; facilius vero in parvis locis evenire poterit.

1231. — Quær. 3° *An denegandum sit Sacramentum peccatori, quando crimen ejus non est publicum ubi petit, publicum tamen est alibi?*

Resp. Neg. saltem probabilius; quia ex una parte ministrando ei Sacramenta non adest aliorum scandalum, et ex altera parte, si denegarentur, ea nascerentur incommoda atque damna, quæ ex denegatione peccatori occulto facta proveniunt.¹ — Secus vero dicendum, si notitia illius criminis facile sit in eum locum perventura.³

Quær. 4° *Quomodo se gerere debeant Parochi in celebratione Matrimonii illorum, (pii NOTORIE in ecclesiasticas censuras inciderint)?*

Resp. S. Pœnitentiaria 10 dec. 1860. *dub.* 10. “Curandum pro viribus, ut ecclesiasticis censuris innodati debito modo cum Ecclesia reconcilientur: at, si reconciliari recusent, et nisi matrimonium celebretur, gravia inde damna imminere videantur, Parochus Ordinarium consulat, qui habita rerum et circumstantiarum ratione omnibusque perpensis, quæ a probatis auctoribus et praesertim a S. Alphonse (L. VI. 54) traduntur, ea declaret, quæ magis expedire in Domino judicaverit.” Parochus nimirum juxta S. Doctorem assistere poterit “ad vitandam mortem, vel alia graviora mala communitalis, vel ipsorum contrahentium, puta ne ipsi perseverent in peccato.”*

Quær. 5° *An liceat simulare administrationem Sacramenti, ne indigno conferatur?*

Resp. Duplicem simulationem distinguunt Theologi: aliam *formalem*, qua Minister directe intendit decipere; aliam vero *materialem*, qua (piis non intendit directe decipere, sed ex alio motivo ad simulandum inducitur, v. g. si gravi metu cogatur, etc.

Pico: Nunquam licet, ne *materialiter* quidem, Sacramentum simulare. Ratio est, quia omnis simulatio est injuria et irreverentia gravis in Christum, (ui illud't

¹ l». 8. q. 80. n. G.

³ L. VI. 50.

⁸ Ib. 52. Ben. XIV. de Svn. L. XII. c. VIII. u. 3. 4.

⁴ L. VI. 54.

⁵ Ib. 44.

^e Ib. 45.

¹ L. VI. 4G.

² Ib.

Minister abutendo rebus sacris ab ipso institutis.

1232. — Quær. G° *lu quoiwc'w consistat simulatio Sacramenti* f*

Resp. Non conveniunt Theologi. Aliqui dicunt, eam consistere in eo generatim, quod suscipientes aut alios in errorem inducere potest. *Probabilius* juxta communem sententiam tunc solum videtur adesse (piando *fide* quidpiam ponitur, quod pertinet *ad essentiam* Sacramenti, ita ut proximus *necessario* decipiatur, et sic *simulationem* distinguunt a *dissimulatione*, quæ habetur, quando fictio seu defectus est *exterior* et per se loquendo agnosci potest, uti v. g. si in confectione non ponatur materia vel forma, sed ejus loco aliud substituatur, ita ut tint aliquid aliud a Sacramento. Hæc dissimulatio ex causa licita est, cum sic veritas solummodo occultetur, nec Sacramentum irreverenter tractetur, secluso tamen scandalo, contemptu, intentione fallendi, etc. (Cfr. n. proxime sequentem, 1233. 6° et 8°.) Hinc C. S. O., si quando contigit, ut parentes infideles offerrent infantes ad Baptismum, non ut christiani fierent, sed ut a quibusdam morbis præservarentur, numquam permisit infundere aquam sine prolatione formal, ut sic parentes ab importunis precibus desisterent, cum “Baptisma sit janua omnium Sacramentorum ac protestatio Fidei, nec ullo modo lingi possit.” 1

1233. — *Resolves.* 1° Inter eos, qui tamquam publice indigni a Communionem arcendi sunt, a Rituali Rom. enumerantur *excommunicati, interdidi, manifestique infames, ut meretrices, concubinari, feneratorum* (saltem *jure* publici, seu sententia judicis condemnati), *magi, sortilegi* (quos inter et fatidici), *blasphemi* (quales etiam habendi sunt, qui scriptis vel verbis Deum aut Sanctos vel Religionem et Ecclesiam calumniis lacerare solent. “Sed quoties,” ait Kenrick, 2 “exterior corporis compositio animum denotat humilem, potest haberi veluti retractatio eorum, quæ quis contumeliose protulit”), *et alii ejus generis publici peccatores*, puta publici consuetudinarii impenitentes,—publice noti ut societati alieni damnata' adscript),—actores et

actrices ludos impios vel turpes exhibentes. — Publici peccatores,” ait Kenrick, 1 “qui præsulurn suorum resistunt legitima; auctoritati, vel cum gravi offensione fidelium male se gerunt, indigni sunt, qui ad Eucharistiam excipiantur; caeterum quodcumque ratio agendi, etsi iniqua, possit extenuari ex mentis errore, vel aliqua alia ratione, pnestat neminem accedentem repellere, sed Dei et confessorii relinquere judicio.” — Nec omnes illi, qui *publice* aliquod grave peccatum commiserunt, arcendi sunt, cum scandalum regulariter per Confessionem factam vel præsumptam tollatur. Arcendi tamen, ut per se patet, qui publice *et* actualiter in peccato sunt, e. g. manifeste et hic et nunc ebrii, vel mulieres ita immodeste denudatae, ut denudatio *per se* mortalis sit (n. 295. IIe).

2° Publico peccatori, etiam moribundo, qui sui tamen adhuc compos sit, dene-ganda sunt Sacramenta, nisi pœniteat. non coram Deo tantum, seu in Confessione, sed etiam coram hominibus, nisi forte noblivione sit deleta. Hæc autem coram hominibus prenitentia extra Confessionem, et ita exhiberi debet (v. g. coram testibus . ut in aliorum notitiam *possit* venire. Cfr. Rit. Rom. *de Communionem infirmorum*).

3° Sacramenta, si publice neganda sint, modo prudenti negentur. Hinc a Ministro omnia illa cavenda sunt, quibus vel obnoxius fiat legibus diffamationem punientibus. vel majus impedimentum conversioni indigni objiciatur. Hinc recusationis motiva non sunt *publice* exponenda, et S. Mensæ cum aliis assidentem sacerdos, nihil sive verbis sive nutu significans, pertranscat. Si vero solus intra Missam accedat, manebit ad altare, indigno per alium nuntians, quod, non vero *quare* — possit abire.

4° *Gravissime* peccaret sacerdos, qui in Missa pronuntiaret verbi consecratoria super panem et vinum, intentionem consecrandi excludens Neque bona fide excusari possunt, qui crassa ignorantia laborantes, et in mortali celebrantes. Consecrationem simulant, ne sacrilegii rei evadant, etiamsi verba Consecrationis omnino omittant.

5° *Graviter* peccaret confessorius, qui verba absolutionis proferret sine animo

1 Anni J. P. Sér. 2. coi. 1807.

2 Tr. XVII. 37.

1 Tr. XV11. 37.

absolvendi, etiamsi id ageret ad se facilius expediendum a pœnitente *indisposito* et absolutionem instanter petente, aut etiam per gravissimas minas exigente. — Dicunt plures, posse confessarium in hoc casu dicere: Ego te *non* absolvo . . . pronuntiando *to non* ita demisse, ut non audiat a pœnitente. Non improbabile hoc iudicat S. Alpl. 31 sed confessarius alias voces aut preces potius quam absolutionis formam tunc facile pronuntiare posset; cæterum casus iste fere chimæricus esse videtur.

6° Non simulat autem Sacramentum Pœnitentiæ confessarius, qui recitat preces super pernitentem indispositum, ne adstantes advertant, illum sine absolutione dimitti; constat enim apud omnes, quod pœnitentes sæpe cum sola benedictione dimittuntur, et subinde sine intentione confitendi aut Confessionem perficiendi ad sacrum tribunal accedunt.²

7° *Graviter* peccat sacerdos, qui hostiam non consecratam pro consecrata porrigit, etiam *scienti et consentienti*, ut evenit quandoque miseris sacerdotibus cum complice, qui famæ servandæ gratia ad Sacram Mensam accedit. Ratio est, quia sic hostia non consecrata exponitur adorationi tum adstantium, tum ipsiusmet etiam *scienter* recipientis cum reverentia externa, quæ idololatriam externam et materiale, et proinde quid intrinsece malum constituit.⁸

8° Tamen juxta communem sententiam non peccant, saltem graviter, qui metu gravi coacti Matrimonium inire simulant. Ratio est, quia cum desit voluntarius consensus, juxta sententiam nunc certam, quæ tenet sponsos esse hujus Sacramenti ministros, deest materia et forma, et proinde non est simulatio Sacramenti, sed tantum simulatio contractus. Aliunde error sufficienter adverti posset ex circumstantiis, et sic deceptio non necessario adesset.

§ III. *De modo Sacramenta conferendi.*

1234. — Non satis est, si minister ea, quæ ad materiam et formam spectant, diligenter observet; sed omnes S. Ecclesia? leges circa Sacramentorum administrationem studiose servare debet. Hinc

1 L. VI. 59.

» Ib. n. 01.

2 Ib.

peccat Minister, qui eas *contemnit*, — sine causa sufficiente *omittit*, — aut *mutat*,¹ idque pro materiæ gravitate, ideoque *graviter*, si vel negligat eœremonias *integritates* (quæ scii. Sacramenti actionem complent ejusque effectus clarius indicant, uti exorcismi in Baptismo), vel etiam *accidentales* (quæ ad actus ornamentum et decorem pertinent, ut genuflexiones) in magna quantitate aut 'cum scandalo gravi aut ex contemptu omittat.

1235. Quid sit a. — Quær. 1° *Utrum de praecepto sit usus Ritualis Romani in administratione Sacramentorum?*

Resp. Jfirm. quoad nostras Provincias, cum modificationibus tamen a S. Sede concessis,² vetito:

1 Ne sacerdotes ab eo discedant “consuetudinis obtentu vel alio quocumque prætextu.”⁸

2° Ne “si censuerint expedire, explicationis causa, eorum, quæ” in Sacramentis administrandis et in defunctorum sepultura lingua Latina recitant, “adjungere versionem lingua vernacula,” alia utantur, quam ea, quæ fuerit ab Ordinario sancita/

3° Ne Latina forma *precum* umquam omittatur.⁶ (tf) p. 400.

Dixi: *Jfirm.* quoad nostras Provincias; utrum vero *ubique* de præcepto sit usus Ritualis Romani in administratione Sacramentorum, in utramque partem disputatum vide, si lubet, apud De Herdt.⁶

1236. — Quær. 2° *Qpcenam vestes sacra- requirantur ad Sacramentorum administrationem?*

Resp. Secluso casu urgentis necessitatis, *stola* et *superpelliceum* gencratim requiruntur. — Dicitur *superpelliceum*; nam “Roehettus non est vestis sacra adhibenda in administratione Sacramentorum, ac proinde ad ea administranda necessario superpelliceo utendum.”⁷

Stola autem deferri non debet, nisi in Sacramentorum et Sacramentalium confectione, et in actu prædicationis, ubi viget consuetudo, necnon in quibusdam aliis functionibus, prout in Rituali Ro-

1 Trid. Sess. 7. de Sacr. Can. 13.

2 Cone. Plen. Balt. II. a. 210-212.

3 Ib. a. 213.

4 Ib. n. 214. 215.

6 Ib. a. 215.

° S. Lit. Prax. T. IIT. p. 369. cd. 1870.

7 S. R. C. 10 jan. 1852. n. 5165.

mano præscribitur. Usus autem stolam deferendi ceu signum jurisdictionis et præeminentiæ, Unquam abusus reprobat¹ur.

Plura circa modum administrandi Sacramenta, ubi de singulis in particulari agetur. - Generatim ob oculos habeatur sequens monitum Cone. Plen. Ball. II.² “Dum Sacramenta ministrant, verba distincte et articulatim pronuntientur; incessus, vultus, corporis motus, vocis modulatio rei sanctissimæ, quæ agitur, conscientiam exprimant, et fideles ad firmam fidem devotionemque intimam excitent. Praeterea pro viribus et rerum adjunctis curent sacerdotes, ut nitida et decora sint, quæ ad Sacramentorum dispensationem requiruntur. Pastores sibi commissum gregem de Sacramentis et præparatione religiosa his præmittenda, quoties occasio offertur, instituant.”

CAPUT IV.

DE SUBJECTO SACRAMENTORUM.

1237. — Subjectum Sacramenti dicitur ille, qui Sacramentum suscipit, et est capax effectus Sacramenti.

Subjectum Sacramentorum est solus homo *viator*; quia ut ex S. Scripturis et traditione patet, pro solis hominibus viatoribus Sacramenta instituta sunt. Non omnes tamen homines sunt omnium Sacramentorum capaces. Nam nec mulieres Sacramentum Ordinis, nec pueri, ratione nondum utentes, suscipere possunt Sacramenta Pœnitentiæ et Extremæ Unc-tionis.

Ratio *a priori*, cur solus homo viator sit capax Sacramentorum, est voluntas Christi Domini institutoris Sacramentorum. Ratio autem convenientiæ est, quia, juxta ordinem præsentis Providentiæ, solus homo viator est capax primæ gratiæ, vel augmenti gratiæ; ejusmodi autem non sunt Beati vel animæ in purgatorio detentæ, quibus jam determinata est mensura gloria; respondens gratiæ, quam in vita mortali habuerunt. Multo

autem minus capaces sunt gratiæ damnati, utpote a Deo jam in æternum separati. Illis positis, agendum de requisitis tum ad validam, tum ad licitam Sacramento-rum receptionem.

ARTICULUS I.

DE REQUISITIS AD VALIDAM SACRAMENTO-RUM RECEPTIONEM.

1238. *Principia*. — I. Ad Sacramenta valide suscipienda nulla requiritur probitas, nec proprie Fides in subjecto, si Pœnitentiæ Sacramentum excipias, Constat ex praxi Ecclesiæ, quæ nunquam permisit iterum baptizari aut ordinari hæreticos et improbos homines rite liaptizatos et ordinatos. Constat etiam, quoad Fidem, ex definitione expressa Cone. Trid.¹ circa Baptismum *infantium*.

II. In infantibus aut perpetuo amentibus nulla requiritur dispositio, nec intentio, ut valide recipiant Sacramenta, quorum sunt capaces, videlicet Baptismum, Confirmationem, Ordinem et Eucharistiam, quæ olim ipsis ministrabatur. Constat ex praxi Ecclesiæ, et sententia communi, etc. . . .

III. In adultis ad validam Sacramentorum susceptionem aliqua requiritur intentio; quia non est conveniens, ut adultus sanctificetur, nisi velit. Hinc non sufficit intentio *neutralis*, qua quis ita animo comparatus est, ut neque consentiat, neque dissentiat.² De tali enim dici nequit cum *relie* suscipere Sacramentum. Sed pro plerisque Sacramentis suilicit intentio habitualis, etiam quandoque confusa tantum, seu implicita, spectata cujusque Sacramenti natura; quia collatio Sacramentorum est quaedam donatio et beneficium, ad quod acceptandum sufficit habitualis intentio. Dico: 1° *pro plerisque Sacramentis*: ob exceptiones, de quibus n. 1240. Dico: 2° *implicita*: i. e. contenta in voluntate vivendi aut saltem moriendi, ut decet Catholicum, et, quoad Baptismum, in voluntate peragendi omnia ad salutem necessaria, at juxta dicenda n. 1240. R. 1°.

IV. Ad cætera Sacramenta valide suscipienda pneeigitur susceptio Baptismi;

¹ S. R. C. 7 sept. 1816, 11 sept. 1847; 7 sept. 1850. u. 4524. 5107.

² a. 208.

¹ Sess. 7. de Bapt. Can. 13.

² L. VI. 81 ex S. Th. P. 3. q. CS. x 7. c.

proin homo non baptizatus nullatenus est capax aliorum Sacramentorum. Ratio est. quia cætera Sacramenta sunt instituta pro sola Ecclesia; porro per solum Baptismum homines fiunt membra Ecclesiæ. Ergo . . . etc. Sic definivit Eugenius IV. in *Decreto pro Irnienis*.

1239. *Quæ sit a.* — Quær. 1° 7 « *requiratur intentio in subjecto adulto, ut Sacramentum valide suscipiat?*

Resp. Ney. prorsus. Sufficit enim *intentio*, ut jam explicatum est, etiam in Sacramentis, quæ requirunt intentionem virtualementem; ratio, quia actus humanus non procedit ab *attentione*, sed a voluntate seu ab *intentione*. — Praeterea pleraque Sacramenta, ut dictum est, ne virtualementem quidem intentionem exigunt; ergo *a fortiori* attentionem ex parte subjecti non requirunt. Insuper non requiritur intentio in Ministro ad conficiendum Sacramentum, ut constat ex dictis supra n. 1215; ergo *a fortiori* non requiritur in subjecto.¹

Hinc frustra scrupulis aliquando pœnitentes ex eo anguntur, quod distractiones passi fuerint dum absolvebantur, vel quod absoluti fuerint, quin ad id animadvertierint.

1240. — Quær. 2° *Quienam intentio requiratur in adultis pro singulis Sacramentis suscipiendis?*

Resp. 1° Ad Baptismum valide recipiendum in adultis requiritur intentio saltem *habitualis*, quæ fuerit antea expressa, et nunquam retractata. Aliqui tamen dicunt sufficere voluntatem Baptismi *implicitam*, qualis esset in eo, qui haberet voluntatem peragendi omnia ad salutem necessaria, dummodo tamen hæc implicita voluntas in infideli non pariter implicite excludatur pœr ignorantiam graviter culpabilem veræ Fidei.²

2° Ad Confirmationem sufficit voluntas *interpretative*. Sic conferri potest moribundo sensibus destituto. — Sufficit eadem voluntas in suscipiente Eucharistiam.³

3° Ad Poenitentiam requiritur intentio vel *actualis*, vel saltem *virtualis*; nec proinde intentio habitualis sufficit, saltem in praxi.⁴

4° Ad Extremam unctionem sufficit intentio *habitualis*, vel implicita, seu *interpretativa*, ut dicunt communiter Theo-

logi, et constat ex *Rituali Romano*, ubi de ea dicitur: “Hoc Sacramentum est praebendum sensibus destitutis, qui ante illud petierunt, seu verisimiliter petiissent,”¹ “et idem,” ait S. Alph.,² “dicunt de Sacramento Eucharistiæ Lugo, etc.”

5° Ad Ordinem certo in adulto non sufficit intentio *interpretativa*, quia sine voluntate explicita nullus adultus potest gravissimam obligationem Status Clericalis subire. Sufficit tamen, intentio *habitualis*. In praxi autem in suscipiente Ordinem semper aderit intentio *actualis*, vel saltem *virtualis*.

6° Ad Matrimonium requiritur intentio saltem *virtualis*, quia Matrimonium perficitur contractu, ad quem deliberatio et plena voluntas necessaria est.⁴ (p) p. 400.

ARTICULUS II.

DE REQUISITIS AD LICITAM SACRAMENTORUM RECEPTIONEM.

1241. *Principia.* — I. Ad *Sacramenta virorum* licite et fructuose recipienda, praeter intentionem ea suscipiendi praerequiritur status gratiæ. Htec enim ex primaria sua institutione a Christo sunt ordinata, non ad conferendam primam gratiam, sed ejus augmentum, cum primam gratiam jam in subjecto supponant. Hinc graviter peccant, qui scienter Sacramenta vivorum in statu peccati mortalis suscipiunt, et gravius quidem ac illi, qui indigne ministrant aut conficiunt.⁵ Status autem gratiæ per Confessionem procurandus est, si ad Eucharistiam accedendum sit; vel saltem per contritionem perfectam, si agatur de aliis Sacramentis, ut supra de Ministro dictum est. Satiùs vero est, quantum fieri potest, etiam aliorum Sacramentorum receptioni Confessionem semper praemittere.

Dixi: *ad Sacramenta virorum licite ET fructuose recipienda*, etc. Quamvis enim in casu gravis necessitatis Sacramenta *virorum* in statu peccati mortalis etiam sine contritione, dum ad eam eliciendam tempus non suppetit, suscipere communius licitum asserant, tamen sic nullus fructus exinde perciperetur. Id continget.

» Sporrer, n. 157.

3 L. VI. 82.

2 L. VI. 82.

♦ Ib.

1 L. VI. 82.

8 Ib.

6 Ib. 80.

2 Ib.

* Ib.

ret, v. g., si laicus scamno communicantium accumbens subito peccati mortalis nondum deleti recordaretur.¹ At casus, ut ponitur, rarissimus erit, sive quod tempus supersit ad eliciendam contritionem, sive quod peccatum jam indirecte per Confessionem deletum sit.

11. Ad *Sacramenta mortuorum* ab adultis licite recipienda requiruntur actus saltem impliciti Fidei et Spei, juxta dicta Apostoli:¹ *Credere oportet accedentem ad Deum, quia est, et inquirentibus se remunerator sit.* Cfr. dicta n. 257 -261, 270. Requiritur insuper actus doloris de peccatis, quia nulli datur venia peccatorum sine retractatione aut dolore de peccatis commissis. Hæc autem in Sacramento Pœnitentiæ etiam ad validitatem necessaria sunt, quia ad dispositionem pœnitentis pertinent.⁰ Sufficit autem attritio, ut suo loco dicetur.

1242. *Quæsit a.* — Quær. 1° *An Sacramenta valide sed illicite suscepta, remoto obice, reviviscant, seu gratias sibi proprias producant?*

Resp. Affirm., saltem pro plerisque Sacramentis. Ratio est, quia per accidens tantum fit, ut effectus proprios non producant, nempe propter obicem; et proinde effectus illi remanent quidem suspensi, manente obice; hoc tamen remoto, animi applicari debent. Hoc pro Sacramentis characterem imprimantibus uti certum admittitur. Idem *verius* dicendum est etiam de Sacramento Pœnitentiæ (ut n. 1348. q. 7° dicetur), et à fortiori de Extrema Unctione (saltem si obex fuerit involuntarius) ac Matrimonio, quæ in eodem morbo aut eodem conjugio iterari nequeunt.⁴

Quær. 2° *Qualis dispositio requiratur in subjecto, ut Sacramentum informe reviviscat?*

Resp. Statuitur communiter hæc regula generalis: requiritur ea dispositio, quæ deerat, et cujus absentia causavit obicem effectui Sacramenti, seu debet pncise poni id, quod necessario in susceptione Sacramenti requirebatur. Unde *per se* sufficit attritio pro reviviscentia Baptismi, Pœnitentiæ et Extremæ Unctionis. Re-

quiritur autem contritio perfecta, vel attritio cum Confessione pro ceteris Sacramentis, scilicet pro Confirmatione, Ordine et Matrimonio.— Item si informis fuerit Baptismus ob solum Fidei defectum, reviviscet per actum Fidei cum attritione peccati infidelitatis. Ratio est, quia, quemadmodum inductus fuit obex propter carentiam alicujus dispositionis requisitæ, ita tollitur per ejusdem positionem: nulla enim tunc superest ratio, cur effectus Sacramenti suspensus remaneat. — Ba S Thoin. [*pro Bapt.*],^x Lugo,² Lacroix.³ Eucharistia vero non reviviscit, nisi forte dum obex removetur, antequam species consummentur. Alias, quo frequentius quis sacrilege communicasset, eo uberius gratiis ditaretur, dum contereretur, aut attritus cōfiteretur.

Quær. 3° *An sufficiat attritio, ut Baptismus informis reviviscat, si suscipiens alia peccata gravia commiserit post Baptismum?*

Resp. Neg., quia peccata commissa post Baptismum sunt materia necessaria Sacramenti Pœnitentiæ, et proinde remitti non possunt, nisi per illud Sacramentum, vel per contritionem perfectam cum voto Sacramenti Pœnitentiæ in ea incluso.— Lugo,⁵ Lacroix.[®]

1243.—Quær. 4° *An liceat petere Sacramentum a Ministro indigno?*

Resp. 1° Non licet sine causa, quia sic absque ratione induceretur Minister indignus ad graviter peccandum. Hoc autem per se illicitum est, quia caritas exigit, ut impediamus peccatum proximi, quod facile impedire possumus.⁷

Resp. 2° Licet autem, si Sacramentum non possit facile peti ab alio sacerdote, nec possit facile differri ejus susceptio; nemo enim cum magno incommodo tenetur e jure suo cedere ad *liberum* peccatum alterius impediendum. Tunc ergo Sacramentum petens permittit simpliciter peccatum, sed peccati causa non est. Causa autem sufficiens foret necessitas aut notabilis utilitas Sacramenti, quæ facilius in Eucharistia et in Pœnitentia aderit, et minor sufficit, si a parato vel paracho petatur.⁸

¹ L. VI. 86.

² Hebr. 11. 6.

³ Trid. Sess. 14. de Pœnit. c. 4. S. Alph. L. VI. 86.

⁴ L. I. 6. 87. 444. 707. Exam. Ord. n. 4.

¹ P. 3. q. 69. a. 10. ² D. 9. n. 50 sq.

⁸ n. 207.

⁴ L. VI. 87.

⁵ D. 9. n. 55 sq.

[°] n. 207.

⁷ L. VI. 89.

⁸ L. III. 79. L. VI. 89.

Xota. — Fideles a) non tenentur inquire de dignitate Ministri ; b) extra casum periculi seductionis, Sacramenta *semper* petere possunt a sacerdote, qui non certo noscatur indignus, et, sciente ac probante Episcopo, S. Ministerii functiones obit; nec c) a petendo abstinere tenentur eo praecise quod norunt Ministrum non longe ante in mortale incidisse ; nam praesumi potest (non tamen contra veritatem) poenitentia deletum fuisse. V. L. VI. 89. § fin.

Quær. 5° *An liceat petere Sacramentum a Ministro indigno ob aliquam censuram aut inhabilitatem canonicam ?*

Resp. Dist. Vel agitur de solo jure ecclesiastico, vel de divino. In *priori* casu, *subdist.* — Si publice et nominatim censuratus aut iuhabilitatus fuit, non licebit nisi in extrema vel gravissima necessitate, puta si agatur de Baptismo ; — de Pœnitentia ; — de Viatico ; — de Extrema Unctione, casu quo infirmus aliud Sacramentum non potuerit suscipere ; — de Ordine, si communitas egeret sacerdotibus ; — de Matrimonio, si illud necessarium foret vel ad salutem spiritualem monentis, vel ad magnam utilitatem temporalem liliorum. — Si non publice et nominatim, *verius* licet, quia Cone. Constant, *absolute* concessit fidelibus communionem cum *toleratis* (Quales hodie tolerati dicendi sint, vide n. 1673. § *Sed.*) Supponitur tamen Ministrum non esse indignum ob peccatum, quo casu valet resolutio in (*pifpsito proxime prae.* tradita.

Si de jure *divino* agitur, dicendum est *ordinarie* prohibitum esse Sacramenta *publice* a Ministro, etiam *tolerato*, suscipere, saltem ob contemptum et despectum censurarum, qui inde proveniret. — Hoc potiori jure ad cos excommunicates extendendum, qui sectæ alicui hæreticæ vel schismaticæ adscripti sunt. Licet enim dubitari nequeat eosdem communiter toleratis adnumerari debere, Ecclesia tamen communicationem in divinis cum ipsis illicitam *in genere* semper censuit ; cum per cam fere semper jus divinum vel naturale laniatur ob periculum *perversionis* vel *participationis* in ritu hæretico aut schismatico, vel ob periculum et occasionem *scandali*)

1 L. VI. SS.

2 Gtiry, Edit, in Gemi. 4ta. P. II. n. 964 (1).'

APPENDIX.

De Sacramentalibus.

“ Præter Sacramenta proprie dicta, alias quoque res sacras habet Ecclesia, quae olim latiori quidem ac minus proprio sensu etiam Sacramenta vocabantur. A multis autem sarculis in morem venit, ut *Sacramentalia* appellentur.” 1

1244. *I aria Sacramentalium species.* — Universim sunt : 1. Ritus et carremoniæ, quibus Ecclesia utitur in administrations Sacramentorum. 2. *Benedictiones* et *Exorcismi* extra Sacramentorum dispensationem. 3. *Res sacra*, quibus vel ex divina institutione, — ut Sanctissimo Nomini Jesu et Signo Crucis, — vel ex benedictione Ecclesiæ, ut aquæ lustrali, vis aliqua salutifera annexa est. 4. *Pia* quædain *exercitia*, ut Oratio Dominica, tunsio pectoris, *confiteor*, eleemosyna.

1245. *Sacramentalium viset efficacia.* — “ Origo nominis ” Sacramentalium, ait Cone. l'1. Balt. II.2 ex eo est, quod Sacramentis virtute ac meritis longe inferiora cum sint, ea tamen effectibus quodammodo imitentur.”

Dicitur: 1° “ *ea* EFFECTIBUS *imitentur.* ” Nam a), ut Sacramenta *vivorum*, gratiam conferunt, scii, actualement et augmentum habitualis; b) ut Sacramenta *mortuorum* peccata remittunt, maxime levia : e) ut Sacramenta *characterem imprimantia*, ita aliqua Sacramentalia res *strictè* sacras constituunt.

Dicitur: 2° *ea effectibus* QUODAMMODO *imitentur.* Nam juxta *communioem*, et S° Alph° *verioem*, sententiam effectus suos, i. e. remissionem peccatorum et temporalia beneficia, quæ ex iis expectamus, non *ex opere operato* ; ideoque nec *infallibiliter* causant, sed per modum *impetrationis*, i. e. ob preces et benedictiones, quibus Ecclesia Sacramentalia adhibentibus pios motus doloris aut caritatis, per quos peccata remittuntur, et beneficia, etiam temporalia, impetrat, sed *luec* tantum, quatenus nobis salutaria sunt.4

1246. *Sacramentalium administratio.* — 1. *Obligatio ea ministrandi*, juxta Suarez,6 adest “ supposita necessitate hominis a

1 Cone. Pl. Balt. II. a. 341.

2 Ib.

3 L. VI. 92.

4 S. Th. P. 3. q. 87. a. 3. c.

6 Be Rcl. Tr. V. L. IV. c. IV. n. 5.

dæmonē obsessi, vel alia simili, quia tenentur ” Ministri Ecclesiæ “subvenire necessitatibus suorum fidelium per remedia convenientia, et ab Ecclesia instituta.” Apposite etiam monet Possevin? “ In remediis in bonum populi, puta contra grandines, locustas sata vastantes, non solum sit facilis ” (sacerdos), “sed ipsemet etiam irrequisitus ea proponat. Idem agat in mortalitate animalium et similibus; non quod ad ista ex præcepto teneatur, sed quod ita agens benevolentiam populi acquirat et illius devotionem augebit, et merebitur actu caritatis.”

2. Ministranda sunt cum fide et fiducia; corde mundo et pura intentione; digne et devote; quin infidelium irrisiones aut reformidentur, aut indecoro administrandi modo provocentur.

3. “Curent imprimis concionatores et animarum rectores, ut harum rerum naturam, significationem, rectumque usum fidelibus exponant, ac saepius inculcent, illi, qui sapientiæ et ingenio suo nimis innituntur, persuadeant hæc, levia licet minutaque videantur, non esse contemnenda, quum ad pie vivendum et salutem consequendam non parum proficiant. Kudiores vero plebeculam, quæ contra erroris abripitur, etiam atque etiam moneant, ne rebus ipsis nimiam efficaciam tribuat, neque eas cæca quadam et immodica fiducia servet, et superstitiosa veneratione prosequatur, quasi ipsæ per sese, sine pia mentis dispositione, plurimum possent. Illos vero acerrime reprehendant, qui huiusmodi res sacras, ut Ethnicis moris erat, amuletorum quasi loco habent, quæ ipsos etiam foedissimo vitiorum como involutos ab ira Dei et ultione præstent immunes.” 2

1247. Præcipuum inter Sacramentalia locum obtinent *Exorcismi*, de quibus actum est n. 375–377, et *Benedictiones*. Harum alia *privata* sunt, quæ etiam a laicis, v. e. filiis a parentibus; aliæ *liturgica*, quæ a Ministris ad hoc deputantur. Hæc varie dividuntur.

I. *Ratione effectuum*. Benedictiones aliter *invocantur* sunt, benignitatis scilicet Dei in personas, — v. g. in mulierem post

partum, — vel in res, — v. g. in esculentam, — et inter Sacramentalia *transeuntia* recensentur, quia personæ aut res ita benedictæ non mutant statum, seu ex profanis non fiunt *strictæ sacra*, ideoque ad usus profanos, honestos tamen, adhiberi, sicut ante benedictionem, possunt, ut esculenta et poculenta, domus, navis, etc.; item secundum S. Alph. aqua benedicta, et candelæ (puto extra diem Purificationis benedictæ; — alia *constitutiva* seu *consecrativa*, quæ inter Sacramentalia *permanentia* enumerantur, quia personæ aut res ita benedictæ mutant statum et ex profanis *strictæ sacra* fiunt, nec ad profanos usus, etiam honestos, adhiberi amplius possunt, ut calices, paramenta, altarium lapides, *Unguentis Dei*, etc.

Nota. — Missalia et Biblia Sacra, sicut etiam sacræ imagines, non debent adhiberi ad usum profanum; secus vero dicendum de aliis chartis, ubi incidenter et accessorie inscribuntur nomina sacra.

II. *Ratione ritus*. Aliæ sunt *verbales*, in quibus non adhibetur unctio; aliæ *reales*, in quibus ea adhibetur.

III. *Ratione objectorum*. Aliæ sunt *personarum*, ut Abbatis; aliæ *rerum*, ut Ecclesiæ.

IV. *Ratione Ministrorum*.

A. Aliæ sunt *Papales*, ut benedictio *Agnus Dei*, Pallii, etc.

B. Aliæ ad *Episcopos*, atque ad eos solos, et quidem ita pertinent, ut sine Induito Pontificio simplicibus sacerdotibus delegari nequeant, — res vero, quæ eum facultate, sine ejusmodi induito delegata, benedictio fuisse, ante usum de novo, si sine scandalo fieri possit, benedici delictant. 4* Sunt vero *reales*, et in solo Pontificali inveniuntur. Ejusmodi sunt consecratio calicis, altaris, campanæ. Quasnam ex his Episcopi nostri delegare valeant, V. p. LXXII. n. 6. 12, et quoniam Sede vacante et in casu necessitatis administratori delegentur, p. LXXII. n. 28.

C. Aliæ ad *Episcopos* pertinent, sed ita ut ab aliis etiam facultatem habentibus fieri valeant. Inveniuntur in Rituali et Missali sub titulo: “*Benedictiones ab*

1 Praxis Curæ Past. c. XII. n. 47.

3 Cone. 1° Balt. II. a. 350.

2 L. VI. 94.

3 Bcnger. Coinp. der 1stast. Theol. p. 498.

3 L. VI. 94.

4 Dccr. 22 sept. 1703. 3.

Episcopis rei aliis facultatem habentibus facienda." Sunt vero sequentes :

1) Benedictiones sacerdotalium indumentorum,— mapparum et corporalium, sub quibus et palla', — tabernaculi, i. e. pyxidis et lunula (at ritu Ritualis, non Pontificalis. S. II. C. 16 mart. 18/6. Acta, t. 13. p. 33), — *solemnis* crucis vel imaginum, quæ lit publice, cum concursu populi, cum solemnitate, cantu, pluribus ministris, etc.; non autem *privata*, quæ fit absque dicto apparatu a solo sacerdote cum unico ministro.

2) Benedictio et reconciliatio ecclesiarum nondum consecratæ, et publici oratorii ac cæmeterii, necnon benedictio primarii lapidis.

Nota.— a) *Certum* est, Episcopum suo jure posse delegare simplicem etiam sacerdotem ad benedictiones enumeratas sub 2), quia hæc delegandi facultas in Rituali specialiter exprimitur. Utrum vero et cas quæ sub 1) recensentur, *disputatur*; *1 indultum tamen Apostolicum ad hoc habent Episcopi nostri (vide p. LXXI. n. 13).

b) A Superioribus eorum Institutorum religiosorum, quæ cum Mendicantibus in privilegiis communicant, benedictiones, de quibus sub fieri possunt, dummodo non agatur de ecclesiis, oratoriis, cæmeteriis alienis, nec de indumentis, paramentis aut vasis in usum alienarum ecclesiarum, nec de crucibus vel imaginibus solemniter benedicendis in locis sibi non subjectis.

D. Aliæ pertinent ad simplices sacerdotes, quæ tamen iterum duplicis sunt generis ; nam

1° Quasdam dare potest omnis sacerdos, eas nimirum, quæ in Missali vel Rituali praescribuntur faciendæ per *sacerdotem* sine addito. Has tamen simplex sacerdos impertiri non poterit: 1) In alterius ecclesia, aut in capellis vel oratoriis ecclesiarum annexis, pastore aut rectore invito seu contradicente: 2) Publice et solemniter in locis jurisdictionis alterius: 3) Si in favorem pastoris obstent consuetudo immemorialis, vel lex synodalis, vel conventio.

2° Quasdam nonnisi parochus vel ab ipso delegatus dare potest, eas nimirum, quæ in Rituali notantur, ut a Parocho

1 L. VI. 37«. Dnb. 4. De Herdt. T. III. n. 129.

liant, vel alio sacerdote ; tunc enim intelligitur : ab alio sacerdote de licentia Parochi.1 Pejore autem *Parochi* est benedictio domorum in Sabbato Sancto ; benedictio communis super fruges, et agrorum, saltem si solemniter fiat : item forte benedictio domorum alio tempore extra Sabbatum Sanctum facienda, quia in Biluali pro hac benedictione lit mentio Parochi: hoc tam» n Cavalieri negat;2 demum benedictio fontis baptismalis, nuptiarum, et, excepto casu legitima consuetudinis contraria, mulierum post partum. — (licet distinctio inter benedictiones parochiales et non parochiales hic usui vix esse potest. Vide tamen n. 1138.

V. Demum *ratione necessitatis* benedictiones dividuntur in *præceptas* et *non præceptas*.

Ad *præceptas* pertinent :

a) *Episcopales* utriusque generis (vide sub IV. B. C.), excepta benedictione cæmeterii,— eum sufficiat benedictio loculi seu sepulcri, — et solemnium crucum vel imaginum.— Ex indumentis et paramentis sacerdotalibus

1° Purificatorium, velum et bursa non necessario sunt benedicenda.8 2° *Probabilius* benedicenda sunt cingulum et palla.1 3° *Certo* autem corporale, amictus, alba, manipulus, stola, casula et mappæ. 4° Pyxis et lunula non debent consecrari, sed *probabilius* tamen benedici. Laudabiliter benedicuntur Ostensorium.6

b) *Parochiales*, exceptis benedictionibus mulieris post partum, agrorum, fructuum, domorum.

c) Qua; secundum Rubricas certis anni diebus, e. g. die Purificationis, vel Dominicis ante Missam principalem (de qua vide Dc Herdt 9 vel nostrum *Ceremonial'* i præscribuntur.

1248. *Quo ritu benedictiones sint faciendæ.*— Benedictiones, quæ vel de præcepto, vel publice in ecclesiis vel oratoriis publicis coram populo ad id congregato fiunt, extra Missam dandæ sunt cum superpellireo et stola pro ratione tempo-

1 Scrv. T. IV. a. 350. Gury, Ed in Genn. 4., p. II. n. 233. (4).

- De Herdt. T. III. n. 129.

8 S. R. C. 7 sept. 1810. n. 20. L. VI. 389.

1 L. VI. 370 388.

5 Ib 384. 385. De Herdt. T. I. n. 173. 2C. c T. III. n. 134 sq.

- P. H. &., VII. p. 122. Ed. 1875.

ris,¹ stando et aperto capite, inanibus junc-
tis, cum ministro deferente vas aquæ bene-
dicta et aspergillo, et formula in Missali
vel Rituali Romano prescripta aut a S. C.
Rit. probata.— Ad benedicenda ea, ad quæ
specialis benedictio non habetur, adhiberi
potest Benedictio ad omnia (vide *Ejc. ex*
ll. It. Ed. 1872, p. 260. Ed. 1874, p.
252), vel producendum est Signum Crucis
super re benedicenda cum formula: *In*
nomine Patris, etc. ; deinde res ipsa cum
aqua benedicta aspergitur.²

Si crux habeat effigiem Crucifixi, adhi-

¹ i. e. cum stola coloris officii dici, nisi aliter in
propriis locis librorum liturgicorum quoad colorem
notetur. De Herdt, Pr. Rit. Rom. C. 10. § 3. n. 2.

² Seav. T. IV. n. 344. 35G.

benda est benedictio pro imaginibus. Crai-
son, *Eleni. Jur. Can.*¹ Si benedictio fiat
ad altare, omnia recitantur in cornu Epis-
tolæ, et sacerdos utitur pluviali. Res be-
nedicenda. si sint paramenta sacerdotalia,
poni possunt super altare ; secus -i sint
candelæ et alia hujusmodi, quæ collocanda
sunt super mensam ante altare, vel in cor-
nu Epistolæ.²— Ecclesia proprius bene-
dictionum locus est, licet non necessario
omnium ; nam certarum rerum, ut aquæ,
paramentorum sacerdotalium et similium
benedictiones ex causa rationabili fieri pos-
sunt in loco profano seu honesto.’

¹ n. 703.

² Ib. n. 705.

• De Herdt, L c. n. 1.

TRACTATUS DE BAPTISMO.

Agendum 1° de Baptismi natura, proprietatibus et necessitate; 2° de materia et forma; 3° de Ministro; 4° de subjecto et solennitatibus accessoriis.

CAPUT I.

DE NATURA, PROPRIETATIBUS ET NECESSITATE BAPTISMI.

1249. — Vox *Baptismus* aut *Baptisma* idem significat ac immersio et lavatio; unde Baptismus dicitur etiam *lavacrum*, quia peccata abstergit.

Baptismus delinitur: *Sacramentum regenerationis per aquam in verbo*. Sic *Catech. Romanus*; vel: Est primum nova? legis Sacramentum, maximeque necessarium. ad spiritualem hominis regenerationem a Christo institutum.

A Baptismo aqua?, qui vocatur *feminis*, distinguitur Baptismus *M?*/////# et *sanguinis*, quibus suppleri potest Baptismus *proprie* dictus, si hic sit impossibilis. Prior est ardens desiderium, saltem implicitum, recipiendi Baptismum aquæcum plena conversione ad Deum, nempe cum contritione aut caritate perfecta. Posterior est effusio sanguinis, seu mors tolerata pro Fide, aut pro alia virtute Christiana, in adultis *probabilius* cum contritione aut caritate perfecta. Sed solus Baptismus aqua' *proprie Baptismus iu* revocatur. Baptismus flaminis et sanguinis *Baptismi in colo* dicuntur. Baptismus tamen *sanguinis* pnestantior est Baptismo *flaminis*, quia. 1° hic non semper, ut ille, omnem reatum panne tollit, et quia, 2° ille effectum suum producit *quasi* ex opere operato, i. e. licet non ita stricte ut Sacramenta. ex quodam tamen privilegio ratione imitationis Passionis Christi; alioquin enim non profuisset SS. Innocentibus, quos tamen Ecclesia colit ut mar-

tyres.¹ Solus autem Baptismus *fluminis* characterem imprimit, et capacem reddit hominem recipiendi eætca Sacramenta.

1250. — Effectus Baptismi tres numerantur potissimi, nempe: 1° remissio peccati originalis et peccatorum actualium, si quæ sint, per gratia» sanctificantis infusionem, cui additur habitus omnium virtutum;² 2° remissio totalis pania» æternæ et temporalis peccatis debita», non tamen liberatio a *pœnalitatibus* vita» præsents, qua» tamen virtute Baptismi a justis auferentur in Resurrectione, quando mortale hoc induet immortalitatem;⁸ 3° impressio characteris, quo baptizatus signatur filius Dei et cohæres Christi, et redditur incapax Baptismi denuo suscipiendi. Constat quoad 1um ex Trid. Sess. 5. in Decreto *de peccato originali*; quoad 2um ex Trid. *ibid*, et ex Cone. Florent, in Decreto pro Armenis; quoad 3um, ex Conc. Florent, *ibid.*, et ex Trid. Sess. 7. *de Baptismo*.

Baptismus igitur est vehit janua Ecclesia» et regni ca»lonim. Hinc si quis non fuerit valide baptizatus, indium aliud Sacramentum valide recipere potest.

Baptismus aquae in re vel in voto, saltem implicito, ex divina institutione est omnino necessarius ad salutem necessitate medii. Constat ex verbis Christi :⁴ *Nisi quis renatus fuerit e.r aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei*. — Et ex Trident.⁶

» L. VI. 95-100.

- Catech. (l'one. Trid. de Bapt. q. 42. Conc. Trid. Sess. 6. cap. 7.

⁸ S. Th. P. III. q. 09. a. 3.

⁴ Joan. 3. 5.

⁶ Sess. 7. can. 5. de Bapt.

CAPUT II.

DE MATERIA ET FORMA BAPTISMI.

ARTICULUS I.

DE MATERIA TUM REMOTA, TUM PROXIMA BAPTISMI.

§ 1. *De materia remota Baptismi.*

1251. *Principia.* — I. Materia valida Baptismi est sola aqua naturalis, seu demutaris, apta ad abluendum, list de Fide. Constat 1° ex verbis Christi : *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, etc.* — Constat 2° ex Conciliis, praesertim ex Florent, in Decreto pro Armenis, et ex Trid? — “Quid autem sit aqua vera et naturalis, licet ope chimicae analysis, synthesisi confirmatae, scientiae naturalis peritis satis innotescat, theologis tamen (ob difficultates praesertim, quae in definienda mixtorum natura passim occurrunt) loco principii potius tenendum videtur monitum pneclari Auctoris *de re Sacrament.* Tom. I., de vera et naturali aqua ex communi hominum usu, non ex disputationibus philosophorum iudicium ferendum esse.” 8 (Ψ) p. 416.

11. Materia licita Baptismi, extra casum necessitatis, est sola aqua benedicta seu consecrata, et chrismate immixta juxta ritum EcclpsiiV, saltem pro Baptismo solemni. Constat ex Jure Can. (vide infra *de Caremoniis Baptismi*). Certo autem peccat graviter peccato sacrilegii, qui absque gravi necessitate utitur aqua impura, turbida, aut feculenta, licet luce sit materia valida. 4* (σ) p. 401.

Dicitur: 1° *extra casum necessitatis*, qui casus interdum in Missionibus contingit Rescripsit hac de re S. C. de P. F. 1806 Vicario Apostolico Tonkinensi. . . . “Ibi aquam praescripto ritu benedictam asservari gravis sit incommodi aut periculi, licebit eo casu Missionariis vel cuilibet alii, qui ad hoc Sacramentum conferendum pro rerum opportunitate aptus erit, uti aqua communi, praesertim si benedicta fuerit, 6 pro aqua fontis baptismalis,

quae nonnisi gravi cum incommodo aut periculo haberi possit.” 1

Dicitur: 2° *juxta ritum Ecclesia.* — Quo circa animadvertit aquam, licet, ut monent Concilia nostra, 4 forma in Rituali Romano Immedicendam, si ita benedicta ob absentiam fontis baptismalis in locis, ubi rara sunt Baptismata, desit, aut defecerit aut corrupta fuerit, benedici etiam posse formida illa breviori, quae ad usum Missionariorum nostrorum approbata fuit a Pio VIII., et reperitur in libello : *Excerpta ex Rit.*, 1 etc.

Dicitur: 3° *aqua impura, turbula aut feculenta.* Qua de re nota Re S. (Ψ). Inq. Fer. IV. 17 apr. 1839. “Baptismos collutos cum aqua” benedicta “corrupta fuisse validos, quamvis illicitos extra rasum necessitatis; et in casu necessitatis praefendam aquam naturalem; sed providendum renovatione aquae fontis baptismalis, juxta Ritale Romanum.” 4

111. In periculo mortis, si non possit haberi materia certo valida, debet adhiberi dubia sub hac conditione : *Si lute materia sit sufficiens.* . . . Tunc autem sufficit etiam tenuis probabilitas de valore materiae, quia in necessitate proximo succurrendum est meliori, quo fieri possit, modo. Si vero sic baptizatus supervixerit, habita copia materia certo valida iterum baptizari debet sub hac conditione : *Si non es baptizatus, ego te baptizo, etc.* — *Communis.*

1252. *Resolves.* — 1° Materia valida est. 1) aqua fontium, puteorum, fluminum, maris, stagnorum, paludum, lacuum, cisternarum, 2) aqua resoluta ex glacie, nive vel grandine, quia servat eandem substantiam, licet accidentaliter immutata sit quoad colorem, saporem aut odorem; 3) aqua sulphurea, vel mineralis, aqua collecta ex vapore, run., vel effluens tempore nimbo ex pariete, foliis, etc. : 4) aqua *simpliciter* distillata cum rosis aut aliis floribus, non tamen *per v* licita; 5) aqua turbida, mixta eum alia substantia, modo aqua sit materia vere et certe praedominans. ita ut juxta usum aut estimationem in hominum adhuc aqua dici possit 6

1 Joan. 3. 5.

3 Sess. 7. can. 2.

8 Gurv, Ed Rom 1873. l. II. n. 236.

4 L. VI. 102.

δ Ib.

1 Anal. I. F. Ser. S. coi 1571. n. 95.

3 Cone. PI. Balt. U. a. 23k

» p. 239. Ed. 1872; p. 231 Ed. 1874.

4 Anal. I. F. Sei S. coi. 1571. n. 95.

6 L. VI. 103. 104.

2 Materia *invalida* est, 1) lac, sanguis, lacryinæ, sudor, saliva, sputum, urina; 2) vinum, oleum, cerevisia, jus densum ex adipe, etc. ; 3) lutum, atramentum. (Ω) p. 416.

3° Materia *dubia* est, 1) jusculum valde tenue, lixivium, cerevisia tenuis (aqua ex sale soluto?); 2) humor fluens e vite, aliisque plantis; 3) nix, glacies, pruina et alia similia nondum resoluta,¹ cafæum, thea.

§11. De materia proxima Baptismi.

1253. — Materia proxima Baptismi est ablutio, quæ tribus modis fieri potest, «scilicet *immersione, aspersione* et *infusione*, juxta praxnn diversarum Ecclesiarum (quæ praxis, infusionis scii, apud nos, sub gravi est servanda), iia ut morali hominum judicio baptizatus censeatur esse lotus. Constat ex verbis fornne, et perpetua praxi Ecclesire, necnon ex Paulo Ephes..² *Mundans lavacro aqua in verbo vita.*

1254. Quæ sit a . — Quær. 1° *z/m possit calide baptizari puer in utero matris f*

Besp. Affirm. satis probabiliter, si puer in utero attingatur aqua aliquo mediante instrumento; quia, eum infans existât, jam homo viator, valide potest baptizari. Obstat, quod puer adhuc involutus est in secundina, cujus exterior pellicula matris pars est. Recentius autem inventum est instrumentum, quo secundina discinditur; et sic aqua, alio instrumento adhibito. ad ipsum fœtus corpus immediate tangendum pervenire potest. Sub conditione tamen baptizandus est, quia non constat *certo*, utrum Baptismus hac ratione collatus sit validus. Proinde si puer “caput” ex utero “emiserit et periculum mortis immineat,” vel si nascatur, iterum sub conditione baptizandus est.— “At si aliud membrum emiserit, quod vitalem indicet motum, in illo, si periculum impendeat, baptizetur; et tunc, si natus vixerit, erit sub conditione baptizandus.”⁸— Baptismus autem nondum perfecte nati, decentia’ causa, a laico, et, nisi deficientibus aliis, non a sacerdote conferendus est.

¹ L. VI. 103. 104.

• 5. 26.

² L. VI. 107. S. C. C. 12 jul. 1704. Collect, p. 147. ». 248. Rit. Rom. De baptiz. parvulis.

Quær. 2° *.in valeat Baptismus, si aqua tantum tangat vestes aut crines baptizandi?*

Besp. 1° Si aqua tangat tantum vestes, *certo* invalidus est Baptismus; quia sic nemo dixerit, hominem abluere: 2° *probabilius* autem validus est, si aqua crines tangat. Sed in praxi tutior pars sequenda est.¹ Hinc si baptizandus sit capillatus, vel digitis *sinistra* manus cæsariam ejus discriminet sacerdos, dum *dextera* aquam infundit, vel in fronte cum baptizet.

Quær. 3° *An valeat Baptismus collatus in alia parte, quam in capite?*

Besp. Affirm. probabilius, præsertim si Baptismus in parte aliqua principaliori conferatur, v. g. in pectore, scapulis, etc. . . . Attamen, si necessitas ad id compulerit, postea, si fieri possit, iterandus sub conditione Baptismus foret.² Cfr. dicta h. n. *Queer.* 1°.

Quær. 4° *An una vel altera gutta aqua ad baptizandum sufficiat?*

Besp. Neg. probabilius, præsertim si aqua non fluat, quia nequit dici ablutio, quæ ad Baptismum omnino requiritur. — Ita *communiter*. Attamen *probabilius* est materia dubia, quæ in casu necessitatis foret adhibenda. Dicunt autem communiter, materiam tunc esse certam, si baptizans motu digiti madefacti partem corporis ablueret.⁸— Nullum autem dubium quin certo valida sit, si aqua in sufficiente quantitate aspersa *revera fejluat*; eum baptismus per *aspersionem* valide conferatur. (Ω) p. 416.

Quær. 5° *An trina ablutio ad Baptismum requiratur?*

Besp. 1° Certo non requiritur ad validitatem; unica enim sufficit, ut quis censeatur vere ablutus.

Besp. 2° Requiritur autem ad liceitatem, et quidem sub gravi, ubi præscribitur luce trina aquæ effusio, ut in Rituali Romano.⁴ Hæc tamen de Baptismo solemn! intelligenda videntur.

ARTICULUS II.

DE FORMA BAPTISMI.

1255. — Forma Baptismi est: *Ego te baptizo in nomine Patris et Filii et Spiritus*

¹ L. VI. 107. q. 3.

³ Bi. q. 6.

² Ib. q. 4.

¹ Ib. q. 5.

lits Sancti. Sic definivit Cone. Trid juxta illud Matth 11 *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti.* Apud (irccos autem dicitur; *Baptizetur servus Christi in nomine Patris, cie.; vel; Baptizatur servus Christi,* etc. Illic forma est valida ex instructione Eugenii IV. ad Armenos; sed in sola Ecclesia Græca licita est.

Plures Theologi, inter quos S. Alphonsus iqui. tamen in Opusc. *Istr. at popolo*, P. II. C. 11. n. 6. vocem illam non memorat), censent, veniale esse omissionem vocis *Amen* in line formæ Baptismi, quæ tamen vox non reperitur in Hit. Rom. Quæritur ergo utrum adhibenda sit, vel omittenda? Resp. S. C. Ivit.: *Strietim in casti serretur Rituale Romanum* (9 junii 1853. *Cochinch'uue.* n. 5188).

Multipliciter hæc forma vitari potest, sive accidentaliter, sive substantialiter, ut supra dictum est, n. 1212.

Omissio verbi *ego* in forma *Latine, Italice, Hispanice,* non vero *Auglice, Germanice, Gallice* (cum Imperativi sensum haberet) prolata non vitiat essentiam formæ, nec excederet peccatum veniale.¹³ — Idem dicendum videtur, saltem *probabilius*, de omissione conjunctionis *et*, præsertim si semel tantum omittatur, et ante tertiam personam præponatur. — Idem etiam probabilius de verbo *in*, licet plures graves Theologi contradicant. Attamen S. C. C. formam: “Ego te baptizo in nomine Patris et Filii, Spiritus Sancti” validam declaravit. Item si vpius formam: “Ego te baptizo *cum* nomine etc.,” bona fide et recta intentione prolata.⁸ Cætera autem verba omnino ad validitatem requiruntur. — Valeret autem, etsi numero plurium usurparetur Anglicum *you*, Germanicum *Sie*, vel *Each*. Gallicum *vous*, Italicum *vi*, cum etiam singularis numeri vim ex usu habeant.

1256. QuÆSITA. — Quær. 1° *An valida sit forma Baptismi, si dicatur: Ego te baptizo in nomine Sanctissimæ Trinitatis, vel in nomine Christi?*

Resp. ad 1um Neg., saltem *probabilius*, quia in tali forma non sat distincte expri-

inuntur singula personæ Sanctæ Trinitatis; siquidem vox *Trinitas* tantum *confuse* et *implicite* personas significat; Christus autem voluit, ut *distincte*, exprimerentur, prout patet ex Matth. C. ultimo. — Ita *communiter*

Resp. ad 2um Neg., saltem *a fortiori*, quia nullatenus exprimitur Trinitas per *in nomine Christi*. — Ita *omnes*, saltem nunc, post S. Thomam,² et constat ex Jure Can.⁸ S. Alph. id probat ex Act. 19. 2.

Quær. 2° *An valeat Baptismus, si forma consueta addatur:* et iu nomine Beatæ Mariæ Virginis?

Resp. Distinguendum est: Non valet, si quis hoc faciens intendat Baptismum conferre in nomine Beatiæ Virginis, tribuendo scilicet talibus nominibus veram efficaciam in Baptismi valorem. — Secus vero, si id faciat ex importuna devotioni⁵

CAPUT III.

DE MINISTRO BAPTISMI.

Minister Baptismi alius est *ordinarius*, et alius *extraordinarius*. Iterum Minister extraordinarius est duplex; nempe Minister *solemnitatis* et *necessitatis*.

1257. Principia. — I. Omnis et solus sacerdos, vi suæ ordinationis, est minister *ordinarius* Baptismi. Constat ex variis locis Juris Can. et ex Cone. Florent. in *Decreto unionis*, necnon ex universali Ecclesiæ praxi.

II. Diaconus est Minister *extraordinarius* et *solemnitatis*, i. e. valens *solemniter* baptizare, sed tantum ex delegatione, et gravi de causa. Constat ex Jure Can., et *Pontificali Romano*, seu ex instructione Episcopi ad Diaconos in ordinatione, etc.

III. Quilibet homo ratione utens, sive vir, sive mulier: sive Catholicus, sive hæreticus; sive fidelis, sive infidelis, est Minister *extraordinarius* Baptismi, ita ut semper valide, et *iu necessitate* etiam licite, baptizare possit. Eruitur ex iisdem fbn-

¹ 28. 19.

- L. VI. 112.

³ Anni. I. P. Ser. 8. coi. 1608. n. 110. 111 144. 145.

¹ L. VI. 111.

^a P. III. q. 66. n. 6.

⁸ c. 30. de Consecrat. Dist. 4.

♦ L. VI. 112.

⁶ 11», 111,

tibus ac supra in 1° principio dictum est. — Hine “curent sacerdotes, ut omnes fideles, praesertim medici, nutrices, atque obstetrices privati Baptismatis conterendi modum rite calleant.”¹

IV. Licet omnis sacerdos, vi ordinationis, potestatem habeat baptizandi, non potest tamen ea licite uti, etiam privatim, extra casum necessitatis, nisi jurisdictionem ordinariam vel delegatam habeat. Constat ex Jure Can. et ex Rit. Rom. *de Baptismo*. (Ij p. 416.

1258. *Resolves*.— 1° Nec Parochus, nec Episcopus, absque commissione, extra suam diœcesim vel parochiam, vel intra eam alienos licite baptizat. Ideoque peccant etiam parentes, qui sine licentia sui Pnelati alteri deferunt prolem baptizandam, siquidem jus Parochi violant.²

2° Peregrini, i. e. vagi, possunt baptizari in qualibet Ecclesia, quam elegerint. Si mulier casu pariat in pago non suo, proles ab illius pagi Parocho est baptizanda, nisi forte pagus proprius parum inde distet.⁸

3° Juxta communioem et probabilioem sententiam possunt omnes recipere Baptismum et alia Sacramenta a Parocho loci, ubi jam quasi-domicilium contraxerunt.⁴

4° Extraneus autem baptizari potest de licentia sive expressa sive rationabiliter praesumpta proprii sacerdotis.⁶

5° Possunt Religiosi baptizare in casu necessitatis, vel de eadem Parochi et proprii Superioris licentia, eum nulla lege hoc prohibeatur.⁶

6° Pater et mater propriam prolem baptizare non debent præterquarn in mortis periculo, quando alius non reperitur, qui baptizet. *Rit. Rom.* Cfr. S. Alph.⁷

Nota. — Dispositiones juris sub 1°, apud nos, pnesciudeudo a statutis diœcesaiis, intelligendæ sunt cum limitatione, quam Cone. Pl. Balt. 11.⁸ indicat his verbis: “Gravissima reprehensione digni sunt sacerdotes, qui infantes ab aliena,

sive parochia sive dioecesi, sibi oblatos *temere* baptizant, *cum facile a proprio pastore baptizari potuissent*.”

1259. *Quæ sit a*. — Quær, 1° *ordo servandus sit inter Ministros Baptismi?*

Resp. In Rituali Romano §it habetur: “Si adsit sacerdos, diacono praeferatur; diaconus subdiacono; clericus laico; et vir fœmina nisi pudoris gratia deceat Geminam, potius quam virum, baptizare infantem non omnino editum, vel nisi melius fœmina sciret formam et modum baptizandi.” Vide S. Alph.¹

Quær. 2° *An peccet mortaliter laicus, qui in necessitate, présente sacerdote, baptizat?*

Resp. Affirm, cum sententia communi. Ratio est, (plia vere tñm usurpat jus sacerdotis, cui ex potestate Ordinis commissum est munus baptizandi. Ideo etiam sacerdos ipse graviter peccat, si laico administrationem cedat. Laicus tamen praeferendus est sacerdoti excommunicato.²

Quær. 3° *An peccet graviter laicus baptizans coram diacono?*

Resp. Controvertitur. 1° *Sententia probabilis* affirmat; quia diaconus, vi ordinationis, ad baptizandum deputatur, licet ex praxi actuali Eeclesim solemniter baptizare non possit, nisi gravi de causa et cum Parochi licentia.

1° *P Sententia* pariter *probabilis* negat, «plia diaconus baptizans in casu necessitatis sine commissione non baptizat ex officio, sed eodem modo ac clericus inferior vel laicus.— S. Alph.³ dicit utramque sententiam probabilem esse.

Quær. 4° *An liceat laico ex sacerdotis, rei Episcopi venia, infantes baptizare, ob communia vitre discrimina, ubi sacerdotis copia non sit?*

Resp. Kcñr. “Censemus negandum; nam et Patrum testimonia de periclitante et perituro loquuntur, et Eeclesim decreta de eadem necessitate plane agunt. Sic Eugenius IV. dicit: *mortis imminente periculo, baptizentur etiam per luicam*. . . . Si igitur sacerdos non nisi post menses aliquot est reversurus, non ideo licebit infantes, qui interim nascuntur, baptizare abs-

¹ Cone. Pl. Balt. II. u. 228.

^a L. VI. 114.

⁸ II). 115.

« II).

⁶ Ib.

⁶ Ib.

⁷ Ib. 117-

⁸ a. 227.

¹ L. VI. 117.

² Ib.

³ Ib.

que discrimine, sed cos tantum, qui in periculo versantur. Idem censemus dicendum, etiamsi nulla sacri ministerii postea affulgeat spes; nec enim ullo documento Ecclesiæ didicimus, laicum posse deputari ad baptizandum extra mortis periculum. Sed quo minor est spes sacerdotis adventuri, putamus minus periculum sufficere, ut laicus baptizet: nec expectandam esse mortis horam; sed si morbus periculum mortis afferat, Baptismum ministrandum.”¹ — Urgente vero necessitate, “si tempus sit sævum, iterque longinquum, vel si sacerdos sit infirmæ valetudinis, vel plurimis sacri sui muneris occupationibus” (addere: quæ differri nequeant) “distentus, non videtur peccare rejiciendo baptizandi onus in laicum qui id præstare sciat.”^{1*} (2) p. 41G.

Quær. 5° *Qua infantium (date hoc Sacramentum conferendum sit?*

Resp. Quam primum fieri potest, licet mortis periculum non urgeat. Cfr. *Rit. Rom.* — Bullam: *Cantate* Eug. IV. etc. — Specialius C. S.O. die 30 julii 1771 statuit: “obligandos esse Parochos ad baptizandos infantes absque ulla mora, si mortis instet periculum; si vero periculum non adsit, ultra tertium diem post nativitatem non deferendam Baptismi administrationem.”^a Consentunt porro omnes, esse *grave* peccatum per *longum* tempus expectant. Dilationem tamen, quæ 10 vel 11 dies non excedit, gravem esse S. Alph.^{4*} *probabilius* negat. — Animadvertit Kenr.⁶ “In plerisque Foederatis statibus magnus hac in re neglectus reperitur; sunt enim qui plures menses elabi sinunt, antequam id muneris expleant. Grave in mora peccatum agnoscunt Theologi, quoties sacerdotis est copia, et infans absque periculo potest deferri. Cæterum hiemis frigus nimium, itineris longitudo, patris aetholici contraria voluntas, aliæque excusationes stepe occurrunt; sed sacerdotum sollicitudo in eo adhibenda, ut quantocius deferantur.” Idcirco Patres Cono. Pl. Balt. II.° “Detestabilem,” inquit, “. . . parentum Catholicorum socordiam,

qui parvulorum ætatem tot casibus obnoxiam non statim Baptismatis Sacramento muniendam curant, volumus ut pastores animarum acerrime ac saepius reprehendant.”

CAPUT IV.

DE SUBJECTO BAPTISMI.

Subjectum Baptismi est omnis et solus homo viator nondum baptizatus.

1260. *Resalees.*—1 Valide baptizantur infantes, item perpetuo amentes, qui nunquam usi sunt ratione, et proinde censentur ejusdem conditionis ac infantes. Si autem aliquando ratione usi fuerint, *probabilius* non valet Baptismus, nisi ante amentiam illum petiverint. In praxi tamen ii sub conditione essent baptizandi, tum quia non plane constat, eos Baptismum non postulasse, tum etiam quia juxta plures satis est, si quis habuerit voluntatem suscipiendi omnia ad salutem necessaria. (Cfr. n. 1238, 1240.)

2° Si dubium sit. an infans vivat, baptizandus est sub conditione. Cum vero hodie opinio, fœtum ab initio conceptionis anima informari, communis sit (tn. 474), fœtus abortivus, utcumque parvus, si habeat formam humanam et det signum vitæ, *absolute* baptizandus est. Si vero in eo vix appareant indicia humanitatis et vitæ, baptizandus est sub conditione: *si es homo*. Idem dicendum de informi productione,— nisi manifesta putrefactionis. decompositionis vel desorganisationis signa jam exhibeat,— et dummodo appareant lineamenta fœtus humani propria, per quæ a mola aliisque frustraneis genituris distinguitur.¹ Si vero fœtus secundina adhuc circumvolvatur, in exteriori saltem hujus pellicula non est baptizandus, cum peritis hodie nullum supersit dubium eam esse partem matris, non vero fictus.’ Eo igitur in casu secundina discindenda est priusquam Baptismus conferatur.

3° Circa monstra hæc nota ex *Rit. Rom.*: “In monstris . . . baptizandis . . .

¹ Kenr. Tr. XV. 16.

² Ib. n. 19.

⁸ Anal. J. P. Sér. 2. coi. 1807.

¹ L VI. 118. Not. 2.

⁶ Tr XV. 21.

[°] a. 225.

¹ Scrv. T. III. n. 71 Anal. J. I°. Sér. 5. coi. 1112 sq.; Sér. 0. coi. 1280 sq.

² Capelhn. p. 139.

magna cautio adhibenda est : de quo, si opus fuerit, Ordinarius loci, vel alii periti consulantur, nisi mortis periculum imminet.

“ Monstrum, quod humanam speciem non præ se ferat, baptizari non debet ; de quo si dubium fuerit, baptizetur sub hac conditione : *Si tu es homo, ego te baptizo*, etc.” Humanam autem speciem præ se ferre dicendum erit, quotiescumque caput habuerit, quantuincuique illud deformatum sit. Ita hodie periti.¹

“ Illud vero, de (pio dubium est, una ne, aut plures sint persone, non baptizetur, donec id discernatur; discerni autem potest, si habeat unum vel plura capita, unum vel plura pectora; time enim totidem erunt . . . homines . . . distincti, et . . . singuli seorsim sunt baptizandi.” Si periculum sit in mora, singulos abluat cum forma in plurali. “ Quando vero non est certum, in monstro esse duas personas, (uia duo capita et duo pectora non habet distincta; tunc debet primum unus absolute baptizari, et postea alter sub conditione, hoc modo : *Si non es baptizabis*,” etc.

•1° Valide is baptizatur, (piem Minister putat esse alium; imo licet sit fœmina, quamputetesse masculum; quiupræsentem et non alium baptizare intendit (n. 1218).

5° Valide plures simul baptizantur hac forma : *Ego cos baptizo*, modo simul abluantur. Sed extra necessitatis casum hoc illicitum est.

6° Adulti, licet rudes, qui tamen incapaces omnino non sint, baptizari *non possunt*, nisi pro captu instructi sint saltem in necessariis necessitate medii, uti sunt præcipua mysteria Trinitatis et Incarnationis. Hoc etiam pro *ejusmodi* moribundis valet, (pii proinde baptizandi erunt sine, conditione, si baptizans prudenter censet, aegrotum mysteria prædicta juxta captum suum sufficienter cognoscere, ipsis revera fidem præbere et sincere promittere, se officiis hominis christiani satisfacturum esse; secus vel non baptizari debent, si contrarium moraliter certo constet, vel sub conditione, si necessariæ hæ dispositiones dubiæ sint, — Baptismus differri non possit, — et aliunde collationi hujus Sacramenti nil obstat. — Nec *licet*, adultum baptizatum vel baptizandum quoad præcepta legis positivæ in bona

fide relinquere (ne quidem quoad illa, quibus forte difficulter obediturus est), sed debent ipsi omnia legis positiva» præcepta intimari.— Ita ex permultis (Ong. S. Off. decisionibus, præsertim ad quæsitæ Missionariorum.¹

1261. *Quæsitæ*. — Quær. 1° *An filii acatholicorum licite possint baptizari incitis parentibus ?*

Resp. Dieting. Nam rationis usum *vel* certo habent, *vel* dubie habent, *vel* certo non habent.

Si *primum*, petentes et sufficienter instructi, præcauto perversionis periculo, baptizari *et* possunt, *et*, posthabito omnis mali metu, debent.—*Possunt*; nam usum rationis certo habens (quem expicto septennio regulariter habere quisque censetur²), “jam quantum ad ea, quæ sunt juris divini vel naturalis incipit sum potestatis esse.” 8—*Posthabito omnis mali metu* DEBENT. Nam jus strictum habent ad salutis subsidia, quæ Ministri Ecclesiæ tenentur ex divino mandato præbere; quapropter “non licet eos, si enixe petant, rejicere offensionis parentum, vel odii publici, vel alterius incommodi metu. . . . Prudentia utique opus est,” — et hinc “parentum consensus a pueris ipsis,” si minores adhucdum sunt, non vero a sacerdote expetendus est, et, quatenus fieri possit, omnia cum eorum pace agenda sunt; — sed non effi “prudenti, quæ hujus mundi utilitates saluti animarum anteponeat.”⁴

Si *secundum*, S. Alph. 6 cum Ben. XIV. et Lugone tenet ante septennium differendum esse Baptismum, donec constet de perfecto rationis usu. Consonat Instructio S. C. de I. F. Præfecto Missionum Tripolitanarum.⁰

Si *tertium, subdist.* — Licebit in casibus, in quibus cessat periculum perversionis, scilicet, si *vel* parentes sint Catholici alicujus mancipia, — *vel* proles posita sit extra curam parentum (v. g. si exposita et a Catholicis suscepta), quin timendum sit,

¹ Anal. J. P. Sér. 2. coi. 1804. 1805. Bcn. XIV. c. *Postremo*. 28 febr. 1747. Cone. Pl. Bait. II. n. 230.

² S. C. C. 16 julii. 1639.

³ S. Th. P. 111. q. 68. a. 10.

⁴ Kenr. Tr. XV. 31.

⁸ L. VI. 128.

⁰ Apud Gury, Ed. Rom. 1873. T. II. n. 646. η. II.

¹ Capellm. p. 143.

ne ad ipsos sit reversura, — *ce/* sit perpetuo amens, — *vel* versetur in articulo seu moraliter certo periculo mortis. Excipe tamen, si, licet in articulo mortis versetur, timendum sil scandalum, eo quod v. g. majus quoddam odium in Catholicam Religionem atque in Catholicos sævitia concitetur.¹ Bonum enim commune præferendum est privato.

Extra hos casus non licebit, sive de infidelium, sive *apudnos* de luereticorum parentum liliis agatur. Obstant enim, etiam quoad filios hæreticorum apud nos, periculum perversionis, et ratio scandali, seu graviorum malorum. — Dixi. *etiam quoad filios hæreticorum apud nos*. Licet enim penes Ecclesiam jus sit baptizandi infantes filios hæreticorum ac pñepeditndi, ne parentum erroribus imbuantur, jus tamen hoc suum apud nos exequi non potest? Hinc nullatenus mos est gerendus nutricibus, si quæ infantes ad ecclesiam deferant baptizandos, parentibus luereticis nil suspicantibus.³

1262.—Quær. 2º *An et quando infantes acatholicorum consentientium baptizari licite possint?*

Resp. Affirm., si probabilis affulgeat spes Catholica; eorum educationis, habita tamen cura, ut patrimis vel matrina, iique Catholici, hæbeantur. Ratio est, quia tunc periculum tum perversionis, tum scandali abest.

Practice autem spes illa affulgere dicenda est :

a) Si parentes persuasum habeant Catholicam Fidem veram esse, eamque amplecti in animo habeant, vel saltem ad eam amplectendam aliquatenus dispositi videantur.

b) Si permittant patrino vel matrino; Catholica» pueri institutionem in rebus Fidei, et nullum se obicem objecturos polliceantur. quominus pueri Fidem profiteantur.

c) Idem dicendum videtur, si alteruter sit ita dispositus.

d) “ Quoties alteruter parens Fidem profitetur, licet alter eam plusquam vatiniiano odio prosequatur, baptizari potest infans, admonito parente Catholico, ut omnem ponat operam in Catholica ejus institu-

¹ L. VI. 129. 130. et Instr, cit. S. (‘. de 1». F. apud Gury. Ed. Rom. 1873. t. II. p. 646. n. VI.

² L. VI. 126. 127. 132. et Instr, citata, u. IX.

³ Kenr. Tr. XV. 28.

¹ Cone. 1ºl. Balt. II. a. 229.

tionc. Quodsi adeo torpescat, ut nihil de ea curet, vel si jam conjugum se obligaverit ad ei permittendum pueri in hteresi educationem, non licebit ea conditione baptizare infantem cum manifesto et certo apostasia periculo. Plerumque quidem sperandum est, Catholicum conjugem ad Religionis sensum aliquando revocandum, et de puerorum reeta institutione fore sollicitum, nisi propositum contrarium plane foveat.”¹ Hæc similia sunt iis, quæ de christianis Turearum mulieribus, filios baptizandos poscentibus, decreta fuere? (3) p. 417.

“ Sed si parentes, prout aliquando fit, ministerium sacerdotale petant -ohu> opportunitatis causa, vel quod Baptismum necessarium esse credant, dum ra»-tera pleraque Fidei dogmata rejiciunt, et pueros volunt in hæresi educare, »».l ad ætatem maturam, absque ullo religionis documento, tenere, ut liberius maturiusque de rebus Fidei judicent, et sectam pro arbitrio eligant, non putamus liare infantes baptizare, (pium Sacramentum profanetur lueretica institutione, vel infidelitate, adeo verosimiliter secutura. S. C. Inq. mense sept. 1827, perpensis quæ decretorum hac de re moderationem importare videbantur in diœcesi Bardensi. censuit a decretis non esse recedendum.”³ *

1263. — Quær. 3º *In Baptismus aliquando repeti possit vel debeat?*

Resp. Potest et debet repeti sub conditione, quoties de ejusdem valore adest aliquod dubium *non spernendum* : secus iterari non potest sine peccato gravi, quia conatus ministrandi Sacramentum subjecto incapaci sacrilegium est. (Cfr. n. 1213). Sprenendum autem est dubium, si vel 1º unicus testis (licet fœmina, de qua tamen suspicio non occurrit de proprio pñvser-tim facto testetur;⁴ vel 2º agatur de adultis, qui nati sunt ex parentibus Catholicis et inter fideles educati, quamvis testimonium non habeatur accepti Baptismi, modo pro contraria parte graves non occurrant rationes?

¹ Kenr. Tr. XV. 80.

- Ben. XIV. Ep. ad Archiepiscopium Tarsensem.

³ Kenr. Tr. XV. n. 29.

⁴ Ben. XIV de Syu. L. VII. c. VI. u. 2. sq Inst. S sub tine.

^s L. VI. 134. Not. II.

Quær. I° *An infantes expositi sint baptizandi ?*

Resp. A.Jfinn., si expositi fuerint absque testimonio Baptismi collati, nisi aliunde constet eos rite baptizatos fuisse. Si vero expositi sint cum schedula attestante ipsos fuisse baptizatos, *controvertitur*. Sententia *connuunior* et *verior*, quam confirmat decisio S. C.C.,¹ docet, hos omnes *sub conditione* baptizandos esse, nisi schedula talis sit, ut certitudinem pariat, v. g. quia subscripta a sacerdote noto.¹

Quær. 5° *An sint rebaptizandi infantes sire ab obstetricibus, sive a laicis baptizati*

Resp. Neg., nisi adsit probabilis suspicio erroris in collato Baptismo. Ita communissima et vera sententia, inquit S. Alph.,⁸ qui decisionem S. Congr. commemorat.

1264.—Quær. 6° *Quaiiam servanda sint in receptione Neo-conversorum !*

Resp. De his vide *Rituale Romanum*, edit. Ratisbonensis 1882. Supplement, pro prov. Amer. Sept. Feed. pag. 1.

Nota tamen sequentia :

Dicitur in Instructione S. Officii, cujus tenor l. c. refertur :

1. Baptismum, si sub conditione iteratur, iterandum esse juxta ordinem Baptismi adultorum. Supplicarunt vero Concilii Plen. Balt. II. Patres,⁴ ut facultatem adhibendi in adultorum Baptismo formulam breviorē pro parvulis constitutam, quæ usque ad annum 1870 pro quibusdam diœcesibus concessa (non vero præcepta) erat, Summus Pontifex usque ad decem vel viginti annos omnibus extendere dignaretur. Porro S. Congregatio censuit Episcopos recurrere debere expleto tempore postrema concessionis.⁵ Quisque igitur videat num sua in diœccsi brevior illa formula sit concessa. Concedi autem solet, monito Episcopo, ut præscriptam pro adultis formulam paulatim introducendam curet, caveatque ne brevior in consuetudinem abeat. — Ad postulatum vero Patrum, ut sibi concedatur, quod Anglis concessum est, baptizare scii, sub conditione *privalim*, cum aqua tantum lustrali, et absque cæremoniis, adultos ab

hæresi conversos, S. Congr. respondit; pro nunc non expedire.¹ (4) p. 417.

II. Si Neo-conversus, cujus validum judicatum fuerit Baptisma, valde desideret, ut ritus in ejus Baptismo olim omissi suppleantur, sacerdos huic pio ejus voto morem gerere utique liberum habet. Debebit tamen in tali casu adhibere ordinem Baptismi adultorum, et mutare mutanda ob Baptismum jam valide susceptum. Ita Instructio præfata.²

III. “ In conversione hæreticorum ” (supposito quod de facto collati Baptismi constet) “ inquirendum est primo de validitate baptismi in hæresi suscepti.” Hodie quidem universim *prudenter* de ea dubitari potest; “hæretici” enim “plerique, cum de Baptismo parum recte sentiant, cumque merae cæremoniæ loco habeant, quæ nihil ad animæ salutem consequendam juvet, ritus quosdam, qui maximi momenti sunt, et sine quibus haud consistit Sacramenti ratio, négligera sæpissime sument.”³ Dixi: *universim*; ratio enim allata præsumptionem tantum fundat; præsumptio vero cedere debet veritati; ergo vi ejusdem agere non licebit, nisi diligentia ad detegendam veritatem frustra adhibita. Ideo recte declaravit S. C. Officii “ inquirendum ” esse “ primo de validitate Baptismi in hæresi suscepti,” et quidem “ instituto diligenti examine.”* Hujus autem examinis :

A) *Objecta* sunt : ipsum collati vel non collati Baptismi *factum* ; dein, si de facto constet, *modus* et *tempus*, (pio, — *secta*, in (pia, — et *locus*, ubi — baptizatus quis fuerit.

Dixi: a) ipsum collati vel non collati Baptismi factum ; nam 1) *Sociniani* et *Quackeri* non baptizantur; 2) *Baptista* non ante adultam ætatem ; 3) *Congregationalista*, *Unitariani* et *Universalista liberum* c(œscent Baptismum; 4) alii inulti acatholici parentes de Baptismo proli suæ conferendo non curant, aut uni tantum alterive ex infantibus suis illum procurant, (pio fit ut, mortuis parentibus, nullus sæpe sit, (pii de facto collati Baptismi, apud nos præsertim, testari valeat.

¹ Ben. XIV. Inst. 8. § Evenit quoque.

² L. VI. 135.

³ Ib. 136.

♦ n. 243.

⁸ Cone. 1^ol. Bah. II. p. CXLIV. IV.

¹ Cone. 1^ol. Balt. II. a. 241. not. 5.

- Excerpta ex *Rituale Romano* Bait. 1872. p. 271. III. Ed. 1871 p. 263. III., vel ipsum *Rituale*, Bait. 1873. p. 423. III.

³ Cono. 1^ol. Bail. II. a. 240.

Dixi : b) *motiun et secta*. Ita Baptismus “ aliquando dubius evadit ex levi ratione, qua baptizandos, eosque perssepe pluies simul, aspersorio lustrant sectarum ministri, praesertim *Presbyteriani* et *Methodista*; pellem” enim probabiliter “contingere debet aqua et fluere.”¹

“ Quum *Baptistarum* mos nullum de aqme copia dubitandi locum relinquat, et debitam proferant formam, nonnullis verbis præniissis, quæ eam non vitiant : *ut obediam Domino desit Christo* vel *ut tuo mandato obediam*, sola ratio dubitandi de valore Baptismi ab iis collati desumeretur ex separatione ablutionis a forma ; — hæc enim integra profertur ante immersionem,— vel ex intentionis defectu, quod scilicet credant Baptismum eundem esse ac illum, quo Joannes Christum abluit. Ergo conversis ab illa secta, qui *omnes* in adulta ætate Baptismum susceperunt, ideoque, certum ferre possunt testimonium de eo suscepto, non videtur, nequidem conditione adjecta, iterandus Baptismus. Cæterum arcta omnino ” (seu quam non interruptit mora *unius Pater*) “debet esse forma’ cum materia conjunctio, qua de causa rem sapientiorum iudicio relinquimus.” Ita Kenrick.² Practice plerumque sub conditione iterandus erit Baptismus, ut mihi saltem videtur.

Inter *Anglicanos (Episcopalianos)* Ritualistarum Baptisma rite collatum praesumitur; cæteri Anglicani plerique, et generatim hæretici, nullam hodiedum ritui vim tribuunt.

Congregationaliste, Unitariani, Unitaristae, ut supra dixi, universim liberum censent Baptismum.

Horum igitur omnium Baptismus rite praesumitur dubius.

Contra ut *certo* validus habendus est Baptismus collatus a Græcis schismaticis, ab Eutychianis, Nestorianis et aliis hæreticis Orientalibus, necnon in Secta Gallica, quæ dicitur: *petite Eglise*.

Dixi: c) *Tempus*. lucunte nimirum hoc sæculo, Rationalismo inter Protestantes nondum *dominante*, majori plerumque cura Baptismus administrabatur, quam hodie.

Dixi: d) *Locus*. Erant, olim praesertim, regiones quædam, in Septentrionali

maxime Europa, quas idem Rationalistas necdum invaserat, dum aliæ eo jam plane inficiebantur.

B) *Examinis ratio*. Interrogandi de praedictis, et notantur de *modo*, tum ille, de cujus Baptismo dubitatur, (pii indubium fere testimo.iiuni ferre poterit, si in adulta ætate fuit baptizatus, tum alii, si facile haberi possint, qui forte Baptismo illius astiterint, aut norim, qua ratione in regione, in qua, et tempore, quo baptizatus fuit, ritus peragi soleret. “Nec exigendum plerumque est a conversis, ut Baptismum iterum recipiant, si ipsis *sectæ, cui adhrserunt, morum optime consciis* persuasum sit se rite baptizatos fuisse.” Ita Kenrick,¹ cujus tamen sententia aliis non omnino probatur.

Examine ea, qua fieri poterit, ratione peracto, plerumque dubium hodie remanebit Baptisma ab hæreticis collatum. Quapropter universim sub conditione iteratur, non apud nos tantum, sed et in Anglia, Galliis, Germania, Belgio, Hollandia, et, testante Perrone,⁵ etiam Romæ.

IV. “Triplex . . . in conciliandis hæreticis distinguitur procedendi methodus:

“ 1) Si Baptismus absolute conferatur, nulla sequitur Abjuratio, nec Absolutio, eo quod omnia abluit Sacramentum Regenerationis.”—“Quapropter,” ait Kenrick,⁸ “mos eam,” i. e. Confessionem. “*exigendi*, ut animus ad gratiam Baptismi disponatur, omnino improbandus est, uti mihi consulenti respondit Cardinalis Consalvi, Pro-Praefectus S. Cong. de Prop. Fide, die 31 mail anno 1823, . . . ne gravis onus imponatur accedere volentibus ad Baptismum, quo terreantur; vel error irrepit, eorum peccata necessario esse declaranda : vel ipsi, pudore praepediti, quædam celent contra conscientia’ diutius, et ita accedant haud rite dispositi. *Volentibus* confiteri indulgetur potest, juxta S. Thomam :⁴ “Si qui tamen baptizandi ex *devotione* sua peccata confiteri vellent, esset eorum Confessio audienda, non ad hoc quod eis satisfactio imponeretur; sed ad hoc quod contra peccata consueta eis spiritualis informatio vitæ traderetur.”

¹ Kenr. Tr. XV. 41.

² Tr. de Bapl. c. V. n. 133. Nota. Cfr. Brownson's Review, 1873. p. 562 et 1874. pp. 245. 389.

⁸ Tr. XV. 33.

⁴ P. III. q. 68. art. VI, Resp.

¹ Kenr. Th. Dogui. de Bapt. 81.

² Ib. 119.

Quo casu de hoc Confessionis suæ line deque ejus imhi obligatione instruendi sunt, ne contra conscientiam peccent, dum quaedam celarent.

“ 2) Si Baptismus sit sub conditione iterandus, hoc ordine procedendum erit :

“ A) Abjuratio, seu Fidei Professio.

“ B) Baptismus conditionatus.

“ (.) Confessio Sacramentalis cum Absolutione conditionata.

“ 3) Quando denique validum judicatum fuerit Baptisma, sola recipitur Abjuratio, seu Fidei Professio, quam Absolutio a *censuris* sequitur.”

De *abjurazione* nota a) juxta Kenrick¹ eam fieri Piana Fidei Professione ; at hodie ea utendum est, quam exhibet Rit. Rom. edit. Ratisbon. 1882. Suppi, pag. 2. b) Ex *Scacini*, cam faciendam esse etiam al) lueretico materiali, c) Epikeia omitti forsan posse formulam illam, quando de hominibus coloris, aliisve rudibus recipiendis agitur, qui nec recitare, nec intelligere eam valeant. Posse etiam sacerdotem eam prælegere mulieribus (aliisve) indolis timidioris suum assensum sub finem significaturis. Monent præterea. Ephemerides : “ Pastoral-Blatt für Nord-America,” 2 duos idoneos testes ad Professionem Fidei adhibendos esse, idque etiam tum, cum ea justis de causis secreto, v. g. in sacristia, excipienda videatur.

Absolutio a censuris danda est tum iis, quibus Baptisma sub conditione iteratur, tum iis quibus non iteratur ; at “ in dubio gravi aut levi, utrum pœnitens excommunicationem incurrerit per hærcsim forte materialiter tantum professam, sacerdos hic” (i. c. post verba *tl excommunicationis, quam*”) “ inserat vocabulum : *for-san.*” }³

V. Haud opus est dicere, ad Baptismum admittendum non esse eum, qui dubitat de aliqua Fidei doctrina, et baptizari ilon posse hominem, qui Baptismum quidem necessarium esse fatetur, sed alia rejicit dogmata. Idem valet de eo, qui animo non est paratus Dei et Ecclesiæ mandata servare.⁴ Patet igitur omnino improbandam esse praxim aliquorum, qui olim, ne dispensationem in impedimento

disparitatis cultus impetrare cogentur, aut nescio qua alia de causa, infideli, cum Catholico Matrimonium inituro, Baptismum conferebant, de Fide deque ejus voluntate christianæ vivendi non curantes. Hæc omnia de casibus ordinariis intelligenda sunt ; nam

VI. Si de acatholico moribundo agitur, qui desiderium Fidem Catholicam amplectendi sive per seipsum, sive, dum id non valet amplius, per alios manifestat aut olim manifestavit, examen de valore Baptismi in hærcsi suscepti institui ob adjuncta ordinarie non poterit, et Sacramentum sub conditione (vel, si constet eum baptizatum nunquam fuisse, absolute) trina, vel etiam una, aquæ infusione, omissis omnibus ante Baptismum agendis, a sacerdote, stola alba induto, conferendum erit. Postea, si tempus suppetat et Chrisma secuni habeat, liniat eum in vertice, et linteolum candidum imponat, candelaque accensam ei porrigat, sicut in Ordine baptizandi traditur.¹ Colluto sub conditione Baptismo, moribundi Confessio, quo fieri poterit modo, excipitur ; in omni vero casu absolutio datur (sub conditione) a censuris et peccatis. Deinde, si per tempus liceat et agatur de moribundo suû compote, satisque instructo, ministrabitur Viaticum.² Demum confertur Extrema Unctio, eum interpretativa intentio ad eam suscipiendam sufficiat.⁸ Sin autem moribundus mentis etiamnum compos fuerit, curabit sacerdos, ut voluntatem Fidem Catholicam amplectendi in eaque moriendi coram testibus exprimat, ne alias incommodis detur locus.

CAPUT V.

DE SOLEMNITATIBUS ACCESSORIIS BAPTISMI, NEMPE DE PATRINIS ET CAEREMONIIS.

ARTICULUS 1.

DE PATRINIS.

Patrini sunt quasi patres spirituales, qui baptizatum de sacro fonte levant, et in

¹ Tr. XV. 35.

² 3. Jabrg. S. 40.

⁸ Excerpta ex Rit. p. 280.

¹ Kenr. Tr. XV. 34.

¹ Cone. Plcn. Balt. II. a. 238.

² Kenr. Tr. XVII. 11.

⁸ L. VI. 82.

sc ejus curam, defectu parentum, suscipiunt.

1205. *Principia.* — 1. In Baptismo solemni sub gravi debet adhiberi saltem unus patrimis, sive vir, sive mulier sit, nec possunt adhiberi licite plures quam duo. Sic statuit Trid.¹ Si autem Parochus plures, quam duos, patrilinos admitteret, graviter peccaret; quia læderet præceptum Ecclesia? sub gravi impositum, ut multiplicentur cognationes.²

II. Ut quis sit vere patrimis, requiruntur sequentes conditiones: 1° ut usum rationis habeat, et ipse sit baptizatus; 2° ut a parentibus vel juste a Parocho fuerit designatus; 3° ut tangat baptizandum per se, vel saltem per alium, et quidem *physice* (quod probabilius etiam quoad aditos baptizandos valet³), et in ipsa ablutione, ita ut non sufficiat, si inter cærimonias fiat;⁴ 4° ut habeat verum animum patrini munus gerendi.⁶

1266. *Quæ sit a.* — Quær. 1° *Quonam sint obligationes patrilinorum?*

Resp. Tenentur adimplere officium magistri in casu necessitatis, seu deficientibus filioli parentibus. Hinc tenentur instruere baptizatum circa Fidem, mores, obligationes varias, etc. Ab omni autem obligatione solvuntur, quando prudenter præsumere possunt, quod baptizatus diligenter a parentibus instruat⁰.

Exinde sacerdos, collato Baptismo, monere debet patrilinos de susceptis obligationibus, et insuper de contracta cognatione spirituali. — De cognatione autem ista per Baptismum contracta dicemus, ubi de impedimentis Matrimonii.

Quær. 2° *In Baptismo privato patrini necessario adhiberi debent?*

Resp. Neg., quia non videtur requiri ab Ecclesia, nisi pro Baptismo solemni. Attamen etiam in Baptismo privato adhiberi potest, et laudabilius adhibetur. — Ita communiter cum S. Alph.⁷ Si tamen adhibeatur et patrini animo levet infantem, contrahit cognationem.⁸

¹ Sees. 24. c. 2. Rcf. Matrim.

² L. VI. 154 in line.

³ Ib. 148.

⁴ Anni. .I. P. Ser. 8. coi. 1730. n. 221. etc. Gurv, Ed. Rom. 1873. T. II. p. 452 (♦).

U1. VI. 146.

« Ib. 147.

• Ib.

* S. C. C. 17 apr. 1603 et 5 mart. 1678.

Quær. 3° *In patrilini possint esse duomures, aut durefamiina?*

Resp. Neg., quia Trid. statuit posse adhiberi ad summum duos patrilinos, nempe virum et fœnünam. Sed probabile est, esse tantum veniale, si ita fiat. Plures tamen cum Bonae, esse mortale opinantur. — Hoc verius videtur, ait S. Alph.,¹ si patrini essent diversi sexus ac infans, quia sic multiplicarentur cognationes, quod Tridentiniun prohibere voluit; secus si essent ejusdem sexus.

Quær. 4° *An patrilinis masculi, si unicus sit, debeat esse masculus, et fatmiure fœmina?*

Resp. Neg. probabilius; quia Trident, dicit: “Sive vir, sive mulier”; ergo indiscriminatim vir aut mulier adhiberi potest.²

Quær. 5° *Quinam prohibeantur esse patrini?*

Resp. Valide quidem, sed illicite, sunt patrini sequentes: 1° Abbas et Monachus, seu Religiosus et Monialis cujuslibet Ordinis, in quo vota solemnia emittantur (vel Instituti religiosi cujuscumque, in cujus Regula id prohibeatur), idque sive per se, sive per procuratorem; 2° conjuges respectu conjugum, et parentes respectu filiorum; 3° omnes, qui sunt pravis moribus et perdita fama, ut hæretici, infideles, publice excommunicari, aut interdicti, qui sana mente non sunt, qui ignorant rudimenta fidei. — Arcendi igitur sunt societatibus damnatis uotorie adscripti!, publici coneubinarii, alique publice criminosi. — Præterea “patrilinos saltem in ætate pubertatis, ac Sacramento Confirmationis consignatos esse maxime convenit.”³ — De lueretico patrino monet Kenrick⁴; Ad vitandam gravem offensionem aliquando aperte non repellitur lueretiens, qui se sistit sponsorem: attamen nunquam tamquam sponsor admittendus est, sed admonendi sunt parentes Catholicum tantummodo co munere fungi posse: quapropter omnino improbandus est mos aliquorum passim excipientium lucreticos ad illud munus, satis habentes si alteruter sponsor Catholicus sit.”

¹ L. VI. 155.

² Ib. Cfr. Gurv, Ed. Rutisb. 1874. P. II. n. 962 (3).

³ Ib. 156 et Rit. Rom.

⁴ Tr. XV. 47.

ARTICULUS II.

DE CÆREMONIIS BAPTISMI.

Mortale est sine gravi causa, v. g. urgente necessitate, omittere caeremonias omnis Baptismi, aut aliquam ex iis notabilem, quia sic violatur præceptum grave Ecclesiæ.¹

1267. *Resolves.* — 1° Seclusa necessitate, mortale est baptizare sine Chrismatis unctione, quia hæc specialem et gravem habet significationem.²

2° Mortale est extra necessitatis casum solemniter baptizare cum aqua non consecrata, quia huiusmodi omissio in caeremoniis Baptismi valde gravis est. *Probabiliter* nullum erit peccatum, si agatur de Baptismo privato.³

3° Mortale est sine necessitate baptizare extra Ecclesiam, nisi proximum immineat mortis periculum, vel aliud magnum adsit incommodum.⁴ Quapropter Patres Cone. Pl. Balt. II.56 præcipiunt “ne umquam sacerdotes extra ecclesiam” (nequidem in Sacristia sine rationabili causa ab Episcopo probanda. S. C. R. 16 mart. 1861) “hoe Sacramentum conferre audeant, præter mortis imminentem casum, in urbibus unam aut plures ecclesias habentibus. Qui ruri degunt, aut in pagis et oppidulis, ubi nulla est ecclesia, infantes ad ecclesiam propinquiorem vel stationem, in qua Sacrum fieri solet, baptizandos adducant. Quod si ob aeris intemperiem, itineris difficultatem, parentum inopiam, vel alias graves causas hoc fieri nequeat, tunc Missionarii prudentiæ” relinquunt, “ut cos domi” atque, ut præcepit etiam S. C. de P. F. 21 jan. 1739, “cum omnibus Ecclesiæ caeremoniis baptizent.” — De loco, in quo baptizari possint regum aut magnorum principum filii, vide, si lubet, S. Alph. (r) p. 401.

4° Mortale est omittere unctionem Olei Catechumenorum, vel alia similia; quia est materia gravis, saltem ex fine Ecclesiæ, sicut commixtio aquæ cum vino in SS. Eucharistia Sacramento.⁵

¹ L. VI. 141. 144.

³ Ib. 141.

» II. A. Tr. XIV. 8.

* L. VI. 142.

s a. 237.

⁶ L. VI. 118. Not. 3. Cfr. Rit. Rom. et Clem. L. III T. XV. c. unie. “De Herdt. Pr. Rit. p. 22.

• L. VI. 141. II. A. Tr. XIV. 29.

1268. *Quæsitæ.* — Quær. 1° *An aliquando liceat ea remota ad tempus differre?*

Resp. Negat., nisi de Ordinarii, ubi opportune haberi possit, licentia (De Herdt, Pr. R. R. c. 2. § 12. n. 1), et gravi ex causa, qua deficiente Baptismus differendus est donec caeremoniæ perfici possint.¹

Quær. 2° *Si Baptismus solemniter collatus deprehendatur invalidus, an etiam caeremonia repetenda sint.*

Resp. Controvertitur. Duplex est sententia probabilis. Unde caeremoniæ non sunt necessario repetendæ: suadendum tamen est, ut repetantur, si absque scandalo vel infamia fieri possit.²

Quær. 3° *An caeremonia omissa postea sint supplenda?*

Resp. Affirm., idque (piam primum et sub gravi, nisi tamen quoad hæreticos, *valide* baptizatos et ad Catholicam Ecclesiam redeuntes, “rationabili de causa, Episcopo aliter videatur.” Vide tamen dicta n. 1264. II.— Si agatur de “Catholico adulto valide post nativitatem baptizato, . . . caeremoniæ et preces servantur . . . pro Baptismo infantium.”³

Quær. 4° *Quid Cone. Pl. Balt. II. speciatim præcipiat circa nomina, qua baptizandis imponuntur?*

Resp. “Quando diversa tum Sanctorum, tum familiæ nomina in Baptismo infantibus tribuuntur, si sacerdos censuerit expedire, in prima interrogatione omnia nomina exprimat; in sequentibus tamen formis et precibus nomina, vulgo dicta Christiana, tantum repetat. In libro autem Baptismatum omnia nomina recenseantur.”⁴

Quær. 5° *Quid item circa fontem Baptismalem?*

Resp. “Curandum ut fontes baptismales *sub clavi* in unaquaque ecclesia” (non in sacristia. Gardell. in S. R. C. 16 dec. 1826. III. ad V. 1), ubi Baptismi Sacramentum *ordinarie* ministratur, quamprimum erigantur; prope quos omnia, quæ ad administrationem hujus Sacramenti pertinent, nitide servantur.”⁵

¹ L. VI. 144. Kenr. Tr. XV. 61.

² L. VI. 144.

³ Rit. Rom. Gardell. nd Dccr. S. R. C. 27 aug. 1836. in Rhedon. L. VI. 144. Ben. XIV. C. *Inter omnigenas*, 2 febr. 1744.

♦ a. 233.

⁶ a. 234. Cfr. de Herdt, Pr. Rit. p. 23.

Quær. 6. *Quomodo intelUgenda ait prohibitio utendi Chrismate veteri, neu alterius anni?*

Resp. 1° Rigorose sumenda est, quando Chrisma novum habetur. Graviter igitur peccaret sacerdos, qui Chrismate recenti posthabito, veteri uteretur.

Resp. 2° Si novum non tempestive habetur, id vel *fortuito* accidit (quia v. g. qui allaturus erat, sero venit), vel *regulariter* (v. g. <d> magnam parochi® ab urbe episcopali distantiam). In posteriori casu benedictio Fontis celebranda est cum infusione Oleorum anni præcedentis, et nova adhibenda sunt in benedictione Fontis, quæ, eliminata contraria consuetudine cum sit abusus, fieri *debet* (S. R. C. 7 dec. 1844 in Urbeveto.) in Vig. Pentecostes.— In priori Fons Sabbato Sancto benedicitur, quin vetera Olea infundantur (nisi tamen Baptismum immediate post Pontis benedictionem solemniter ministrandum esse *praesciatur*). Nova autem Olea, quam primum recepta fuerint, Fonti sine Oleis benedicto, *privatim* (i. e. sim. solemnitatem) et separatim a sacerdote superpelliceo et stola induto, servato Missalis ritu, infundantur. Si vero antequam recepta fuerint, *infans* baptizandus afferatur, hujus Baptismus non est differendus donec recipiantur, sed, veteribus Fonti infusis, solemniter est conferendus, et hoc in casu nova infunduntur in Vig. Pentecostes.— S. R. C. 12 apr. 1755 in Lucan, ad 3.; 23 sept. 1837 in Oriol. ad 1. 2. 3. 4.; 12 aug. 1854 in Lucion. ad 79. 80.'

Quær. 7° *Quid moneat Cone. Pt. Balt. It. circa benedictionem mulieris post parium?*

Resp. "Pium illum ritum commendent pastores. Optant præsules, ... ut benedictio ... non promiscue, atque nulla ratione habita pterpæ dispositionis, neque extra ecclesiam vel locum, ubi Sacrum fit, in posterum conferatur."* («), p. 393.

APPENDIX.

DE OPERATIONE CÆSAREA IN ORDINE
AD BAPTIZANDVM INFANTEM NONDI M
NATEM.

Operatio seu sectio cæsarea in hoc consistit, quod uterus matris gravidæ aperia-

> Linz. 1° B1 1881. p. 560. 762.

2 a. 215 2 Kl.

tur, ut fœtus extrahatur. Duplex præcipua quæstio occurrit, scilicet an vel (piando fieri possit, aut debeat,

1269. Qt' es it a.— Quær. 1° *An tel quando Jieri possit?*

Resp. Statuendæ videntur sequentes regulæ :

† *Regula.* Mortua matre, certum est posse fieri operationem cæsaream, et quidem statim ac de ejus morte constat. Admonendus tamen est qui de jure, ne operationis auctor pœnis forte fiat obnoxius.— Ratio autem cur fieri possit, evidens est: si quid enim obstaret, esset periculum matris; sed ex hypothesis de ejus morte certo constat; et aliunde salvari potest vita spiritualis, imo forte et temporalis infantis.— Vide Gangiamila in opere cui titulus: *Rmbriologia sacra*.

¶ *Regula.* Vivente matre nunquam licite fieri potest operatio cæsarea, quoties adest periculum proximum seu probabile mortis matris ex ipsa secuturæ, quamvis, ea non facta, mater et proles certo perituræ sint. Ratio est, quia esset id perinde ac directe matrem occidere, quod nunquam licet.— Ita S. Thom., qui dicit: "Non debet homo occidere matrem, ut baptizet puerum."† Hinc fieri non potest operatio, quando deest chirurgus valde peritus, nec quando mater adeo est morbo debilitata, ut operatio, alias non periculosa, sit periculum mortis proximum ex circumstantiis inductura, etc.

III" *Regula.* Vivente matre licite fieri potest operatio cæsarea in his adjunctis, sc. 1° si alio medio licito proles viva extrahi nequeat, aut mater moritura sit antequam pariat, eum maximo periculo mortis infantis priusquam baptizari queat; 2° si ex judicio chirurgi periti absit proximum mortis matris periculum. Potest autem aliesse tale periculum, si mater sit robusta, ut constat ex innumeris exemplis, et sententia communiori medicorum et chirurgorum, quorum ars nostris præsertim temporibus multo provector et perfectior evasit.— λ ide *Embriolog. sacra* Elbel,§ etc.—Ratio patet; nullum enim

1 P. III. q. 68. a. 11. ad 3. S Alph L. VI. 106.

2 L. III. c. IX.

3 ti. 60. Capell., De occis, fœt. c 3

est periculum, vel saltem valde leve est et remotum, atque adeo, si forti: mors sequatur, *per accidens* tantum subsequi videbitur.

Quær. 2° *An vel quando fieri debeat?*

Resp. 1° -Mortua matre certo est facienda *sub gravi*, etiam invitis aut reluctantibus parentibus vel propinquis, si fieri possit; quia ex lege caritatis omni cura et labore salus æterna infantis procuranda est. — Ita S. Thom.¹ Sic etiam statuit *Rd. IlOiii. De Baptismo.*

Oportet tamen ut spes adsit extrahendi infantem vivum, qme spes vix adest primis graviditatis mensibus; at, nisi specialis ratio *gravis* suadeat cum jam ante matrem aut simul cum ea obiisse, post quartum gestationis mensem hæc spes adesse videtur (Capelhnann, Med. Past, p. 23. 24). In dubio de vita infantis semper facienda est. Vide Mar.,² et cfr. n. 474. I.

Porro sedula cura adhibenda est, ut regio uteri defunctæ servetur calida, usqueduin facta fuerit operatio; secus enim infans facilius e vita cederet, antequam baptizari potuerit.

Resp. 2° Facienda est operatio etiam vivente matre, si ex iudicio peritorum non possit infans aliter baptizari. Mater autem tenetur *per se, et speculative loquendo sub gravi*, illam pati, si fieri possit sine proximo mortis periculo. Ratio est, quia tenetur quodlibet incommodum temporale pati ad vitam spiritualem et æteruam infantis servandam, Iloc sequitur ex lege generali caritatis. — Ita *communiter* cum Elbel,³ S. Alph.,⁴ *Fjinhriolog. sacra.*⁶

Dixi: *per se et speculative loquendo*; nam in praxi confessarius cavere debet, ne urgeat matrem *sub gravi* obligatione ob nimium periculum, ne consensum negando moriatur iu statu peccati mortalis; et sic, dum vult, salvare vitam spiritualem infantis, damnetur ipsa mater. Satis igitur erit illam adhortari ad incisioni consentiendum.

Cæteruin. cum constet, sæpissime supervivere fœtum matri defunctæ, affulget magna spes illum, ea mortua, baptizandi, et proinde minor obligatio incisionis urget.

Mater non tenetur subire operationem, si, omissa operatione, ipsa sola iudicetur peritura; quia nemo tenetur inediis extraordinariis et tam arduis vitam servare. — Si autem modica tantum spes esset servanda. prolis, mater posset quidem, sed non teneretur subire operationem, quia caritas non adeo urget in tanta incertitudine eventus. Ita *communiter* cum S. Alph.¹

Quær. 3° *An puella, inhoneste et occulte pragnans, ac morti proxima, si ob provectam graviditatem probabile sil Baptismum fatui conferri posse, obliganda sit statum suum extra Confessionem patefacere, ut operatio, se mortuu, Jiat?*

Resp. Disting. Negat, si in bona fide versetur, nec fructus speretur ex monitione. Secus *AJJirm.*; vita enim æterua fœtus præferenda est faune matris.

Quær. 4° *An sacerdos teneatur perficere operationem in matre mortua, si desit qui velit aut possit eam perficere?*

Resp. Controvertitur. Controvertentium argumenta vide apud Mar.² Certum est ab illa abstinendum esse, si Religioni inde timendum sit damnum, ne “cum paucos quærimus, inultos amittamus:”⁸ item, ut patet, si propinqui dissentiant. Damnum autem, Religioni timendum, ex adjunctis præsertim variorum locorum dijudicandum est. — Verum tunc obtinere saltem conetur, ut per instrumentum Baptismus intra matris uterum ab aliquo conferatur.

Quær. 5° *Qua ratione operatio illa perficienda sit?*

Resp. 1° Sectio fiat ab umbilico usque ad pudendum seu os pubis; ne autem lædantur intestina, hæc adhibeatur cautela: facta parva apertura, operans statim indicem dorso scalpelli seu cultri subjectum in eam immittit, et modo prædicto scindit primo cutem, dein alia involucria, quæ intestina obtegunt. Quo peracto, uterus, si graviditas sit magis provecta, sponte apparebit; alias invenietur retro post vesicam. Hæc, si urina repleta sit, et inventionem uteri impediat, manu comprimatur et evacuetur.

2° I'terus repertus statim scinditur, procedendo a parte superiori et anteriori ad inferiorem; tum scinduntur etiam aut

¹ P. II. q. «8. a. 11. ad 3.

² p. 391. n. 283.

³ L. VI. 100.

⁴ n. 60.

⁶ L. 111. c. IV.

¹ L. VI. 106.

² p. 892 n. 284.

⁸ Collect, p. 125. II. 208.

rumpuntur pelles secundime, quibus involutus est fœtus.

3° Infans seu fœtus extrahitur, et si signa vitæ certa vel dubia appareant, indilate est baptizandus. Si tamen periculum mortis adesse putetur vel timeatur, fœtus, priusquam extrahatur, baptizandus est.

4° Post collatum Baptisma, «i certe aut probabiliter adhuc supervivat infans, umbilicus secatur ad distantiam duorum aut trium pollicum a ventre, et fortiter ligatur filamiue ad distantiam unius pollicis ab eodem ventre ; quibus peractis, traditur nutriendus.

TRACTATUS DE CONFIRMATIONE.

v

Confirmatio definitur Sacramentum novæ legis, quo per Chrismatis unctionem, sub certa verborum forma, datur baptizatis plenitudo Spiritus Sancti ad firmiter credendum, et ad Fidem intrepide confitendam.

Agendum, 1° de materia et forma Confirmationis; 2° de ejus Ministro; 3° de ejusdem subjecto.

CAPUT I.

DE MATERIA ET FORMA CONFIRMATIONIS.

ARTICULUS I.

DE MATERIA CONFIRMATIONIS.

1270. — I. Materia *remota* Confirmationis est Chrisma ex oleo olivarum et balsamo confectum, et ab Episcopo benedictum. — Ita *communiter*, et constat ex Cone. Florent, in Decreto *de Sacramentis*. Dici etiam potest, materiam remotam partialem esse manum *formaliter* talem, quatenus scilicet impositio manus est materia proxima partialis, ut mox dicetur.

II. Materia *proxima* est unctio Chrismatis confirmandis applicata ab hujus Sacramenti Ministro per manus impositionem. Constat ex declaratione Benedicti XIV. Epist. encycl. : *Ex quo primum*, 1 mart. 1756, § 52, ubi hæc habet : “ Quod itaque extra controversiam est, hoc dicatur : nimirum in Ecclesia Latina Confirmationis Sacramentum conferri, adhibito Sacro Chrismate, sive oleo olivarum balsamo commixto et ab Episcopo benedicto, ductoque Signo Crucis per Sacramenti

Ministrum in fronte susipientis, dum idem Minister formic verba profert.”

Ergo materia proxima Confirmationis non consistit partialiter, ut olim volebant plures, in generali impositione manus ab Episcopo in omnes confirmandos facta.¹

1271. Q. i e s i t a. — Quær. 1° *An de necessitate Sacramenti balsamum requiratur ?*

Resp. Affirm. probabilius, ut videtur, ex Decreto Eugenii IV. *pro Armenis*, ubi dicit, Confirmationis materiam esse Chrisma confectum ex *oleo et balsamo*. Sufficit autem balsamum cujuscumque regionis, et in ea sola quantitate, quæ sit satis sit, ut sui odorem dare possit, nec est necessarium, ut omnibus olei partibus misceatur.³

Quær. 2° *An Chrisma debeat necessario esse benedictum ?*

Resp. 1° Affirmandum absolute est, si sermo sit de necessitate præcepti. — Ita *omnes* cum S. Alph.⁸

Resp. 2° Affirmandum videtur, etiam si sermo sit de necessitate Sacramenti. Id enim suadet praxis constans Ecclesiæ, et Decretum Eugenii IV., in quo legitur, materiam Confirmationis esse Chrisma *benedictum*. — Ita *communiter* cum S. Alph.⁴ — An vero Chrisma debeat necessario esse *benedictum ab Episcopo*, dicetur infra, ubi de Ministro.

Quær. 3° *An Chrisma debeat necessario esse illius anni ?*

Resp. Hoc non requiritur de necessitate Sacramenti, quia sive sit vetus, sive novum, materia non mutatur; sed requiritur ex præcepto Ecclesiæ. Hinc peccaret graviter Episcopus, qui confirmaret cum Chrismate veteri. In hunc enim

¹ L. VI. 164.

^a Ib. 163.

² Ib. 162.

^{*} Ib. 163.

finem novum Chrisma consecratur in *Cana Domini*, vetero combusto.¹

Quær. 4° *An ad calorem Sacramenti oleum debeat necessario esse olivarum?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia hoc proprie oleum dicitur. Hinc oleum ex alia materia confectum, v. g. ex nucibus, non est materia valida, quia non venit simpliciter sub nomine olei.— *lia communiter* cum S. Thom.² et S. Alph.⁸

Quær. 5° *Quomodo unctio Jieri debeat?*

Resp. Debet fieri pollice dextero Episcopi per modum crucis in fronte confirmandi. Valida tamen foret unctio, si alio digito Episcopi fieret, et etiamsi esset digitus manus sinistre, quia vere fieret per impositionem manus Episcopalis. Peccaret tamen Episcopus, qui id sine necessitate ageret, quia recederet a praxi universalis Ecclesiæ; quamquam non appareat, inversionem dictæ cærcmoniae ad gravem culpam pertingere.⁴

Quær. 6° *In unctio calide Jieri medio instrumento possit?*

Resp. Neg. Ratio est, quia deficeret immediata impositio manus Ministri, quæ ex dictis omnino requiritur. Nec dicas, quod Extrema Unctio valide ministretur medio instrumento; nam in illo Sacramento impositio manus non requiritur ad valorem, sicut in Confirmatione.⁶

ARTICULUS II.

DE FORMA CONFIRMATIONIS.

1272. — Forma Sacramenti Confirmationis consistit in his verbis: *Signo te Signo Crucis, et confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti*. — Sic definivit Eugenius IV. in edito Decreto. — Constat etiam ex constanti Ecclesiæ praxi.

1273. — Quær. *Quæpiam verba hujus former sint essentialia?*

Resp. Ad validitatem sunt omnino essentialia sequentia; 1° verbum *confirmo*, nisi alio verbo synonymo suppleatur; 2° expressio *Sanctissimæ Trinitatis*, ut in Baptismo; 3° verbum *te*, quo subjectum Sacramenti designatur; 4° verba *signo te*

Signo Crucis, necnon verba *Chrismate salutis*. Dicere autem *corroboro* pro *confirmo* vel *sanctificationis* pro *salutis*, esset mutatio tantum accidental.¹

CAPUT II.

DE MINISTRO CONFIRMATIONIS.

1274. — I. Solus Episcopus est Minister ordinarius hujus Sacramenti. Ita declaravit Innocentius III. et (one. Trid.²

11. Simplex sacerdos confirmare potest tamquam Minister extraordinarius ex delegatione speciali Summi Pontificis. Constat ex praxi Ecclesiæ, et ex Bulla Benedicti XIV.: *Eo quamvis tempore*. — *Idem* S. Alph.⁸ — Sed sacerdos uti debet Chrismate ab Episcopo benedicto. Constat ex Decreto Eugenii IV., ubi dicitur materiam Confirmationis esse Chrisma ab Episcopo benedictum.

1275. *Quæsitum*. — Quær. 1° *An Papa etiam simplici sacerdoti delegare valeat potestatem conjiciendi Chrisma?*

Resp. *Controvertitur*. Affirmat S. Alph?

Quær. 2° *In Episcopus possit confirmare fideles non subditos?*

Resp. 1. *Quoad validitatem* omnes confirmare potest, ut sequitur ex Ordinis potestate.

Resp. 2. *Quoad liceitatem* non potent confirmare, nisi qui in sua diœcesi rependantur; et peccaret graviter confirmando etiam suos subditos in alia diœcesi, quia Confirmatio est exercitium jurisdictionis fori externi, quod peragi nequit sine licentia Ordinarii loci.

Potest autem confirmare extraneos in sua diœcesi, quia, nisi aliter constet, semper privsumitur tacitus consensus aliorum Episcoporum. — *Sic probabilius et communius*.⁶

Quær. 3° *Quandonam Episcopus teneatur confirmare?*

Resp. 1° Tenetur confirmare petentes, quoties commode potest, si ad aliud tempus proximum differre nequeat.

¹ L. VI. 163.

³ L. VI. 102.

³ Ib. 106.

³ P. III. q. 72. n. 2.

⁴ L. VI. 105.

¹ L. VI. 168.

- Scss. 7- Can. 3. de Confirm.

⁸ L. VI. 170.

« Ib. 163. 170.

‘ Ib. 171. eq.

Resp. 2° Tenetur etiam aliquoties oportunitatem suis subditis praebere hoc Sacramentum suscipiendi. Hinc peccaret graviter, si longo tempore a Confirmatione conferenda abstineret, v. g. per octo aut decem annos, nec diœcesi in circumiret, saltem per praecipua loca, nisi morali impossibilitate excusaretur.¹

Quær. 4° *An peccet graviter Episcopus omittens confirmare moribundum petentem Sacramentum ?*

Resp. Neg., saltem probabiliter. Ratio est, quia cum hoc Sacramentum non sit necessarium ad salutem, excusat incommoditas adeundi ægrotos in propriis domiciliis decumbentes. Praxi etiam communi confirmatur.¹

CAPUT III.

DE SUBJECTO CONFIRMATIONIS.

1276. — Subjectum Sacramenti Confirmationis est omnis et solus homo baptizatus et nondum confirmatus, quamvis carens usu rationis. Confirmatio enim perficit vitam spiritualem, quæ in Baptismo accipitur. et pro omnibus, ut Baptismus, instituta est.

Ex praxi tamen generatim in Ecclesia vigente, non sunt confirmandi pueri, qui usum rationis adepti nondum sunt, nisi ob peculiare rationes, v. g. in mortis periculo.³

1277. *Quæ sit a.* — *Quær.* 1° *An vel qualis sit obligatio Sacramentum Confirmationis recipiendi ?*

Resp. 1° Non est obligatio de necessitate medii. Nam etiam per solum Baptismum haberi potest remissio peccatorum et vita æterna.

Resp. 2° Juxta S. Alph.⁴ est obligatio sub gravi de praecepto divino, saltem decurrente vita, et data opportuna occasione ; idque probat ex Declaratione Benedicti XIV. in Bulla: *Etsi pastoralis* de ritibus et dogmatibus Graecorum, ubi⁶

ait : “ Monendi sunt ” (qui non sunt confirmati) “ ab Ordinariis locorum, cos gravis peccati reatu teneri, si, cum possunt ad Confirmationem accedere, illam renuunt ac negligunt.”

Quær. 2° *Quid agendum in dubio an aliquis sit confirmatus ?*

Resp. Potest sub conditione denuo confirmari, ut patet ex dictis n. 1213. Sed ad id non tenetur, si quis vere probabiliter credat, se hoc Sacramentum recepisse.¹

Quær. 3° *Quænam dispositiones in confirmandis requirantur ?*

Resp. Requiritur 1° Character baptismalis ad validitatem Sacramenti, et insuper in adulto intentio Sacramentum recipiendi, ut constat ex dictis n. 1238. III. 1240. R. 2°.

2° Status gratiæ, quia Confirmatio est Sacramentum vivorum. Quapropter (pii conscius est peccati mortalis, ad Sacramentum Pœnitentiæ recurrere debet, nisi perfecte conteratur.

3° Ut confirmandus rudimentis doctrinae ehrsitiame imbutus sit, iis præsertim, quæ sunt de necessitate medii, et quæ spectant ad Sacramenta Pœnitentiæ et Confirmationis.

4° Ut habeat. Patrimum. De quo nota hæc Cone. Pl. Balt. 11. verba *hortatoria* :² “ Episcopi nullum non movebunt lapidem, ut disciplina hujusmodi ” (adhibendi scii. Patrimos in Confirmatione), “ jam in nonnullis harum Provinciarum dioecesibus invecta, ubique introducatur. Confirmati vero habebunt Patrimos singuli singulos, nec tamen fœminis mares, nec maribus fæminæ Patrimini officium præstabunt. Quod si hoc fieri omnino nequeat, saltem duo pro pueris Patrimini, et duæ pro puellis Matrimine adhibeantur.” Opinantur Ephemerides *Pastoral-Blatt* *f* *Hr Nordamerika*⁸ unum aut unam pro utroque sexu adhiberi posse, ubi duo inveniri nequeant. Cæterum Patrimini ad Confirmationem easdem (pialitates habere debent ac Patrimini ad Baptismum.⁴—“ Patriminus ” autem “ manum dexteram super dexterum humerum confirmandi ponit, qui mos ab eo, qui in Pontificali præscribitur, diversus est, sed

¹ L. VI. 175.

² Ib.

⁸ Cone. Pl. Balt. II. a. 252.

⁴ L. VI. ISI. 182. H. A. Tr. XIV. 47. Opcr. Dogm. Sess. 7. 17. Martinet. Thcol. Sacram. L. II. a. 8. § 3. Vital. Alph. p. 930. n. 89. Ed. 2°. T. II p. 589. LXXXIX.

⁶ § 3. n. 4.

¹ II. A. Tr. XIV. 48.

² n. 253. et p. CXXXIX. n. 11°.

³ Jahrg. V. S. 21.

⁴ Et prwtcrea debet esse confirmatus.

λ S. C. R. (lie 20 sept. 11 19 1 probatus i
est.”2 Cfr L. VL 187. I fin.

5° “Quandocumque Confirmatio pluri-
mis administrat vir, statuimus,” aiunt Patres
Cone. †. Balt. 11.,8 “schedulas, quibus
nomina eorum, qui confirmandi sunt, in-
scribantur, a pastore unicuique dandas,
quas Episcopo Sacramentum administra-
turo exhibeant.”

1 4205 in Laurin. 3 Kenr. Tr. XVI. 10.
a a. 252.

Quær. 1° *rln confirmandum debeat emme
jejunum I*

Rttp. Neg., attenta consuetudine hodi-
erna, et idem valet de confirmante. Leges
enim canonica, quæ jejunium proscribe-
bant ad recipiendam Confirmationem, in
desuetudinem abierunt. Idcirco etiam
invaluit usus conferendi hoc Sacramen-
tum tempore vespertino; potest autem
conferri quovis die?

i L. VI. 184.

TRACTATUS DE EUCHARISTIA.

Eucharistia considerari potest vel ut Sacramentum, vel ut Sacrificium. Hinc pars duplex praesentis Tractatus.

PARS PRIMA.

DE EUCHARISTIA UT SACRAMENTO.

Agendum 1° de natura et efficacia ; 2° de materia et forma; 3° de Ministro; 4° de subjecto Eucharistiæ.

CAPUT I.

DE NATURA ET EFFICACIA EUCHARISTIE.

Definitur Eucharistia : Sacramentum Corporis et Sanguinis Christi, sub speciebus panis et vini ad spiritualem animarum refectionem. Constat ex Trid.¹

1278. *Quæsitæ*. — Quær. 1° (*Uaudiu Christus maneat realiter pratens in Eucharistia ?*)

Resp. Remanet, quandiu species remanent integrae ; desinit vero sub eis inesse statim ac species ita corrumpuntur, ut juxta hominum æstimationem non videantur esse panis et vinum. — Tunc vero ex lege, a Deo in institutione hujus Sacramenti stabilita, speciebus substituitur eadem materia, quæ pani et vino corruptis succederet.³

Quær. 2° (*Quandiu sacra species censeantur remanere integra, i. e. non corrupta, post Sacramenti sumptionem ?*)

Resp. Non constat. Sedulo distinguenda est mechanica specierum dissolutio ab earum corruptione seu chemica mutatione. Illa hic non attenditur cum realem praesentiam non tollat. Hæc aliquantulo tardior est vel celerior pro diversa diversorum hominum virtute digestiva et ejusdem

etiam hominis diversis circumstantiis tum intendis (v. g. habitu stomachi), tum externis (v. g. cœli temperie). Hinc responsum absolute universale vix tradi potest. Medico Capellmann¹ placet ut cum iis quæ evomuntur antequam semihora post Communionem, etiam laicorum, sit elapsa, idem agatur quod Ecclesia agendum praescribit cum speciebus nondum corruptis. Ita vero certo agendum est, dum species etiamnum discernuntur, licet plures hioræ post Communionem fuerint elapsæ.

Quær. 3° (*Quinam sint effectus Sacramenti Eucharistia in anima ?*)

Resp. Praecipui sunt sequentes, scilicet 1° *augmentum gratia sanctificantis*, quod praecipuum Eucharistia effectum constituit. Nam, — juxta verba Christi : 2° (*Aroma mea cere est cibus*, — hoc Sacramentum est institutum tamquam alimentum spirituale; et alimentum supponit vitam in eo, qui illud suscipit : inde lit, ut per hoc alimentum vita ipsa animæ, quæ in gratia sanctificante praecipue consistit, corroboretur et augeatur; 3° *adeptio gloria aeterna* ; Christus enim hanc promittit: *Si ffructus manducaverit eum hoc pane, viret in aeternum* ; 4° *largitio uberrima gratiarum actualium*, (v. v. fluunt a gratia habituali et

¹ Sess. 13. c. 2. 3.

² L. VI. 225. Lugo. D. 10. n. 36. Lacroix, n. 474. Legi meretur Rcv Thcol. T. X. p. 394.

¹ p. 157.

³ Joan. 6. 56.

³ Joan. 6. 52 sq.

habitibus infusis ; 4° *debilitatio habituum malorum et emendatio citiorum*, praesertim libidinis; 5° *remissio peccatorum venialium* : constat ex Trid.,¹ ubi Eucharistia vocatur antidotum, quo liberamur a culpis quotidianis, et a peccatis mortalibus praeservamur ; 6° *remissio pmnee temporalis peccato debita* ; non quidem totius, sed secundum modum devotionis et fervoris, ut ait S. Thomas ;² 7° *unio specialis cum Christo et membris ejus*, ut patet ex Joanne :³ (*hui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, in me manet et ego in illo* ; 8° *préservatio a peccatis futuris*, tum quia, aucta caritate per hunc cibum, anima fit validior contra naturam corruptam, tum (pna est efficax memoria Domine Passionis, per quam victi sunt daemones.⁴

Quær. 4° *An aliquando Eucharistia peccatum mortale delere possit ?*

Resp. Affirm, probabilius. V. n. 1208. q. 2°.

CAPUT II.

DE MATERIA ET FORMA EUCHARISTIAE.

Agendum 1° de materia ; 2° de forma Eucharistiae.

ARTICULUS I.

DE MATERIA EUCHARISTIAE.

I. *De materia remota.*

1279. Principia. — I. *Panis et vinum* sunt materia Sacramenti Eucharistiae remota. Constat 1° ex institutione ipsa hujus Sacramenti; Christus enim in ultima coena accepit panem et vinum, et ea consecravit in Corpus et Sanguinem suum ; 2° ex definitione Ecclesiae in Cone. Lateranensi, cap. *Firmiter* ;⁶ in Cone. Florent, in *Decreto unionis*; et in Trid. Sess. 13. in omnibus fere capitibus. — Accedit his omnibus unanimis traditio utriusque Ecclesiae Latinae et Graecae.

II. Solus panis *triticeus*, et solum vinum *de vite*, sive exterum, sive indige-

num, album vel rubrum,¹ sunt materia valida Sacramenti Eucharistiae. Constat ex Cone. Florent, in Decreto supr» citato, ubi dicitur : *Tertium est Eucharistiae Sacramentum, cujus materio est PANIS TRITICEIS et VINUM de VITE*. — Concordat etiam perpetua traditio et praxis utriusque Ecclesiae Latinae et Graecae.

Panis per aquam conficiendus est ; hinc alio liquore subactus, v. c. lacte, butyro, etc., non est materia apta, vel saltem valde dubia.²

Mustum adhibere in genere sola necessitas licitum facit; succus vero ex uvis *omnino* acerbis est materia inepta.³

Generatim vero admixtio modica materiae ineptie speciem non solvit.⁴

III. Aqua modicissima vino permiscenda est, atque hoc non necessitate Sacramenti, sed praecepti ecclesiastici.

Ratio Iml deducitur 1° ex perpetua Ecclesiae praxi et universali Patrum traditione ; 2° ex Declaratione Conciliorum, et praesertim Florentini. — quod declarat materiam calicis *esse vinum de rite, cui modieissima aqua misceri debet*, — et Trid.⁵

Ratio II, h deducitur ex eo quod Christus, in institutione hujus Sacramenti, solum vinum designaverit, et Concilia, hujus mixtionis mentionem faciendo, de solo praecepto loquantur, uti Trident, loco citato ; accedit doctrina Catech. ejusdem Concilii, qui, postquam docuit hanc mixtionem non posse sine peccato mortali praetermitti, addit : *Ea* (aqua) *tamen si desit, Sacramentum constare potest*.

1280. Quaesita. — Quær. 1° *An sit materia valida panis ex siligine seu secali confectus ?*

Resp. Controvertitur. Alii affirmant, quia siligo, aiunt, videtur esse ex vadem specie ac triticum, licet sit diversa; qualitatis. — Alii vero multo *communius* et *probabilius negant* ; quia panis siliginis est speciei diversa'. In praxi igitur hæc materia sub gravi prohibetur.⁶ (5) p.417-

Quær. 2° *An sil materia valida panis ex Jarre seu spelta* (anglice : *spell*) *effectus ?*

¹ L. VI. 207. Liuz. P. Bl. 18S1. p. 34.

² Ib. 198. 199.

³ Ib. 206. 207. S. Th. P, 111. q. 74. a. 5 ad 2 et 3.

⁴ S. Th. P. III. q. 74. a. 3 ad 3.

⁵ Sess. 22. c. 7.

⁶ L. VI. 200.

¹ Sess. 13. c. 2.

- P. III. q. 79. n. 5.

² 6. 57.

³ L. VI. 269. II. A. Tr. XV. 5.

• L. I. Dcer. T. I. e. 1.

Reap. Pariter *controvertitur* ac de sili-gine. Unde illa quoque materia ut dubia, et proinde ut graviter illicita, habenda est 1 — Attamen animadvertendum est, dari in variis regionibus diversas veri frumenti species, quæ sub nomine *speltee* veniunt. Unde videtur esse attendendum ad communem hominum aestimationem.

Quær. 3° *Ali panis tain azymus, (piam fermentatus, sil materia valida et licita Eucharistie ?*

Resp. 1° *Quoad validitatem, affirmative.* Patio est, quia uterque est panis verus, ac simpliciter etiam in Scriptura panis dicitur; et uterque ex farina triticea et aqua naturali efficitur. Constat etiam ex definitione Ecclesiae. Sic enim Conc. Florent. in *Decreto unionis: Definimus in azymo, sive in fermentato, pane triticeo Corpus Christi confici.*

Resp. 2° *Quoad liceitatem*, Latini tenentur sub gravi consecrare in azymo, et Graeci in fermentato, singuli juxta Ecclesiam suam ritum. Constat 1° ex praxi utriusque Ecclesiae; 2° ex Conc. Florent, in Decreto citato, ubi additur: *Sacerdotesque in alterutro ipsum Domini Corpus conjicere debere, unumquemque scilicet juxta suam Ecclesiam sive Occidentalem, sive. Orientalis, consuetudinem.* — Potest vero sacerdos Latinus, transiens per regiones Graecorum, in quibus nulla ecclesia sui ritus adest, consecrare in fermentato; item vice versa.'

Quær. 4 *An peccet graviter sacerdos conscrans in vino acescente ?*

Resp. Affirm., licet illud vinum sit adhuc materia valida Sacramenti. Imo committitur peccatum mortale, non tantum si vinum sit aceto proximum, sed etiam si certo incipiat acescere et corrumpi, quia etiam sic gravis irreverentia Sacramento videtur irrogari. — Constat ex Rubrica, tit. 4. n. 2., ubi sic dicitur: *Si vinum cæperit acescere, vel corrumpi, vel fuerit aliquantulum acre, conjicitur Sacramentum, sed conjiciens graviter peccat.*

Probabiliter tamen dicunt Gobat, Sporer, Lacroix, quod, *dejiciente alio vino*, liceat sine scrupulo, prout solent viri probi, adhibere vinum paulisper acescens, seu non notabiliter acidum, adduntque Spor. et Mazzotta, *urgente necessitate*, licere uti vino etiam notabiliter acescente,

1 L. VI. 200.

2 Ib. 203. Dub. I.

modo certo sit vinum. — Unde Rubrica non videtur accipienda cum tanto rigore, ut comprehendat omnes etiam primos gradus acrimoniae, sed tantum illos, qui proxime incipiunt constituere vinum acescens.¹

Quær. 5° *An vinum congelatum sit materia valida ?*

Resp. Controvertitur. Affirm, probabilius, licet sit illicita. Ratio est, 1° quia remanet substantialiter vinum, cum retineat eundem colorem, saporem, odorem; 2° quia ex Rubrica Missalis species vini congelatae post Consecrationem debent liquefieri admotis pannis calefactis, et deinde sumi, quippe quod est verum Sacramentum (*Ruhr, de defect. § 10. n. 11*). Ergo supponit speciem vini congelati retinere Sanguinem Christi; ergo sacrae species non mutantur substantialiter per congelationem post Consecrationem; ergo nec ante. — Ita S. Alph.,³ ubi dicit esse sententiam veriore ob rationem ex citata Rubrica deductam.

Quær. 6° *Quanam quantitas aquee sit in calice immiscenda ?*

Resp. Sufficit aquae modieissima quantitas, ut dicit Cone. Florent, supra n. 1279. Probabiliter potest infundi aqua usque ad octavam partem vini, imo usque ad quintam partem juxta Lugo.⁸ Addit Buscbaum sufficere, ut aqua tertiam partem non excedat. Sed in praxi hæc ultima sententia non est admittenda, quamvis tertia pars non corrumpat vinum, si sit generosum. Generatim consulendum est, ne sacerdos excedat octo vel decem guttulas. Quod si casu nimiam aquae quantitatem infuderit, iterum aliqua quantitas vini adjici poterit?

II. *De materia proxima, seu de usu materivæ requisita in ipsa Consecratione.*

1281. *Principia.* — L Ad validam Consecrationem, praeter materiam aptam, requiritur, 1° ut materia consecranda sit *physice pressens*; quia id necessario exigunt pronomina demonstrativa formæ: *hoc, hic*; aliter enim forma foret falsa, quia

1 L. VI. 207. quær. I. Exam, ordin. η. 98.

- L. VI. 207. quær. II.

3 I). 4. η. 38.

4 L. VI. 210.

demonstraretur præsens id, quod non esset præsens; 2° ut per intentionem Ministri in individuo sit determinata; quia sicut non consecrat Minister, nisi intendat consecrare; ita nec hanc materiam consecrat, nisi illam determinate intendat consecrare. Non requiritur tamen determinatio actualis, sed virtualis sutlicit.¹

11. Ad licitam Consecrationem requiritur, 1° ut sacerdos nullatenus recedat ab usu Ecclesiæ, priesertim Rubricis Missalis Romani determinato: hinc, imprimis necesse est, ut materia consecranda sit decens et munda, ob reverentiam tanto Sacramento debitam; item, ex Ecclesial Latinæ pnescripto vel usu, ut. hostia sit formai rotundæ, tenuis, integra et recens. Cfr. S. Alph.;² 2° ut sit reposita in altari et in corporali, imo et in petra sacra; 3° ut ciborium vel calix consecrandus sit discoopertus; 4° ut liat tempore Canonis Rubrica praescripto.⁸

1282. *Resolves.* — 1° Valide consecrantur hostile sub aliis latentes, aut aliter tectal. Item valide consecratur vinum in calice, velo, palla, aut quavis ratione cooperto; quia sufficit ad veram materia' praesentiam, ut per pronomina *hoc* vel *hic* demonstrari possit.^{4*}

2° Valida est Consecratio, si sacerdos putet unam tantum vel duas hostias consecrandas adesse, cum sint plures sive a se, sive ab alio appositæ; ratio est, quia sacerdos semper pnesumitur velle consecrare quidquid est decenter consecrabilc. I nde si celebrans advertat post Consecrationem duas Hostias esse simul junctas, utramque ut consecratam sumat juxta Rubricam Missalis. Si vero ante Consecrationem, postquam obtulit, id advertat, alteram seponat, et post Missam ipse vel alius sumat tanquam panem benedictum. Si quo autem casu hostia; non consecrata misceantur consecratis, totus cumulus consecratur sub conditione; *si non sint consecratte*.⁶

3° Idem dicendum, si quis ad altare plures hostias consecrandas attulerit, — vel ante .Sacrificium monitus fuerit de conse-

crandis hostiis jam super altare positis, — vel animadverterit ab alio afferri ut consecrentur, — etsi, dum consecrat, non ita expresse earum meminerit, aut etiam ad oblationem non detexerit, modo -int præsentes in corporali; quia intentio praece-dens virtualiter perseverat.¹

4° Non consecrantur Hostia inscio sacerdote, etiam in corporali, -ed *sejunctet a cumulo*, posita, quia sacerdos penitus inscius intentionem illas consecrandi non habuit.²

5' Si parvæ hostile pro communicando populo afferantur sacerdoti paulo post factam oblationem, licite eas consecrare poterit, suppleta oblatione inentaliter. “Et hoc, etiamsi Canon sit inemptos, . . . quando plures sine Communionem remanerent.” . . . Si vero remaneret tantum unus, danda ei potius pars magnæ Hostile, “vel minor Hostia dividenda. Et sufficit pro causa, si communicaturus diu expectare deberet,” vel sit persona gravis aut nobilis,⁸ aut, apud nos, primaria.

6° Numquam licet consecrare *unam* tantum speciem. Talis tamen Consecratio *probabilius* valida est, etiamsi sacerdos positivam intentionem habuerit alteram speciem non consecrandi.⁴

1283. Q^{uestio} *es it a*. — Quær. 1° *.hi censendum consecratum ciborium ex oblivione extra corporale vel petram relictum?*

Resp. Nulla difficultas, si agatur de ciborio posito quidem extra petram, sed tamen in corporali, at eo supra petram extenso: hoc enim in casu monditer in petra invenitur. Secus *Contror* P SENTENTIA *probabilis affirmat*. (ptia voluntas consecrandi, in principio Missa· habita, non fuit retractata.

11“ Sententia, juxta S. Alph. *communis ei*us*uc probabilior*, negat. Ratio est, quia intentio illa consecrandi extra corporale fuisset peccatum grave, nec ad Sacrificium necessaria, et proinde sacerdos illam habuisse non pnesumitur.

Cum vero Sacramenta cum materia dubia administrare illicitum sit, in praxi ciborium illud denuo consecrandum erit sub conditione in alia Missa, si particula· facile absumi nequeant. Secus debent

¹ L. VI. 211-214.

^a Ib. 205.

» Ib. 218. 219.

⁴ Ib. 212.

⁶ Ib. 216.

ⁱ L. VI. 216. 217.

^a Ib. 215.

⁸ Ib. 217. IV. Exam. Ord. 99.

⁴ Ib. 196.

absumi post utramque Communionem et ablutionem, — quia reliquiæ Sanguinis sunt *certe* Sacramentum, sed Hostia illæ in ciborio *dubie* tantum, — at ante purificationem. Dixi: *debent*; quia dum possunt absumi, deest causa sufficiens illas sub conditione consecrandi.¹

Quær. 2° *An censeatur consecratum ciborium positum quidem in corporali, sed quod ex oblivione remansit clausum tempore Consecrationis?*

Resp. Affirm. Ratio est, 1° quia certe possunt valide consecrari hostiæ in ciborio clauso, ut supra dictum est; 2° quia sacerdos semper censetur habere intentionem absolutam consecrandi quidquid, ipso sciente, est supra corporale, et est honeste consecrabile, et habetur per modum continui.

Quær. 3° *An censeantur consecrata guttæ vini inhærentes calici sive exterius, sive interius?*

Resp. 1° Guttæ *exterius* inhærentes nunquam censentur consecratæ. Ratio est, quia merito praesumitur intentionem sacerdotis esse consecrare illud unum, quod est licite consecrabile; illicite autem et irreverenter, et absque ulla utilitate, illæ guttulæ consecrarentur. Ergo. . . . Ita omnes."

Resp. 2° *Probabilius* nec consecratio censentur guttæ interius inhærentes, et omnino a majori quantitate separatæ, seu quæ fundo non sint proximæ. Ratio est, quia videtur esse intentio Ecclesiæ, adeoque et sacerdotis, non consecrare nisi vinum, quod per modum unius potabile est, et in calice reperitur congregatum.⁸

Quær. 4° *Quale sit peccatum consecrare hostiam fractam vel maculatam?*

Resp. Secluso scandalo, et sine rationabili causa, est veniale, nisi macula vel fractura sit enormis. Si tamenprehendatur aliqua fractura vel macula etiam notabilis in hostia post oblationem, extracasum, (pio scandalum populi timeatur, licite talis hostia consecrabitur, quia jam per oblationem fuit aliquatenus Beo dicata et sanetificata.⁴

¹ L. VI. 217. Exam. Ord. n. 99. Cfr. Vind. p. 379. Ed. 2° T. I. p. 429.

² L. VI. 215.

⁸ Ib. et Exam. Ord. n. 99.

¹ L. VI. 204.

ARTICULUS II.

DE FORMA. SACRAMENTI EUCCHARISTIÆ.

Sicut in Sacramento Eucharistiæ duplex est distincta materia, ita duplex quoque est, forma Consecrationis, una panis et altera vini.

1284. *Principia.* — 1. Forma pro Consecratione panis consistit in his verbis: *Hoc est enim Corpus meum.* Ibec autem verba, aut. æquivalentia, sunt omnino formæ essentialia, si verbum *enim* excipias.

Constat, 1° ex universali praxi Ecclesiæ, et ex ejus praecepto in Missali Romano; 2° ex Concilio Florent, in Decreto unionis, et Trid. ;¹ 3° ex ipsa institutione divina; nam Christus transsubstantiavit panem in Corpus suum prædicta verba proferendo.

II. Forma pro Consecratione vini ista est: *Hic est enim Calix Sanguinis mei, novi et æterni Testamenti, mysterium Fidei, qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

Constat pariter, 1° ex praxi et præscripto Ecclesiæ; 2° ex variis Evangelistis, (pii, etsi non omnino eadem verba referant, perfecte tamen quoad hunc sensum concordant.

1285. *Resolves.* — 1° *Valida*, sed illicita, est Consecratio, si consecrans dicat *Hic cibus est Corpus meum*, — *hic calix est Sanguis meus.* — Item si proferas: *Colpwi* pro *Corpus*; *meus* pro *meum*: *es* pro *est*. *call's* pro *calix*; *Sanguis* pro *Sanguinis*, etc.^{1*}

2° *Invalida* erit Consecratio, si dicas: *It/c* (adverbialiter) *est Corpus meum*; *hoc Corpus est meum*; vel *hic Sanguis est meus*: (plia hæc verba non habent sensum, quo id significant, quod operari debent.⁸

3° *Dubia* est Consecratio, si dicas: *Illec est Caro mea*: (piam tamen Layin. putat valere.⁴

4° Verba formæ proferri debent in persona Christi *formaliter* et *assertive*, seu *recitative* simul et *significative*, non vero historice tantum: scilicet proferenda sunt verba Christi applicando eorum significationem ad materiam præsentem, ut hæc

¹ Sess. 13. c. 1.

² L. VI. 221.

³ Ib.

⁴ Ib.

transsubstantietur in Corpus et Sanguinem (Inisti. Attamen scrupulus non est habendus, an verba sensu debito proferantur; nam quivis sacerdos præsumitur habere intentionem id faciendi, quod Christus fecit et instituit, et sic intendit sufficienter verba consecratoria proferre in utroque præfato sensu. — Elbel,¹ S. Alph.^{1*}

12SG. Quæ sit a. — Quær. 1° .*lu omis- sio vocis ENIM in forum Consecrationis sit yravis?*

Resp. Controvertitur. I' Sententia *negat*, (pia vox illa non reperitur in verbis a Christo in Consecratione panis prolatis, et aliunde quoad Ecclesiæ præceptum non videtur constituere materiam gravem. — Ita Busemb.⁸

11" Sententia *affirmat*, et hanc S. Alph.^{4*} dicit non esse improbabilem. Ratio est, (pia in re tam gravi non videtur dari levis materia in quacumque mutatione deliberata.

Quær. 2° .*tn in Consecratione requirantur, ut essentialia, illa verba antecedentia: QUI PRIDIE QUAM PATERETUR, CŪC. . . . SIMILI MODO, etc.?*

Resp. Neg. cum sententia communi, (pia ut probabilissimam tenet S. Alph. Ratio est, quia luce verba historice tantum proferuntur, nec ullam efficaciam sacramentalem habere videntur. Attamen oppositam sententiam non audet dicere improbabilem, tanto magis, quia, si ob dubiam Consecrationem forma repetenda sit. juxta Rubricas incipiendum erit ex verbis: *Qui pridie*, et *Simili.*⁶ (v) p. 401.

Quær. 3° .*hi in Consecratione calicis sola hac verba: me est calix Sanguinis mei . . . sint de essentia forma?*

Resp. Jffirm. sententia est *communior*, (pia *negativa*, at utraque *speculative* probabilis ob rationes, (pias videre est apud Dogmaticos vel apud S. Alph.[®] Sed in praxi certum est, *grave* fore peccatum, si non proferrentur omnia verba, quæ in Consecratione calicis habentur, et, si forte tantum prima verba dicerentur, integra forma repetenda esset.

Quær. 4° *Jn valeat forma, si dicatur HOC ENIM CORPUS MEI M, subintelligendo EST, ut in lingua Latina frequenter Jieri solet?*

Resp. Ng. Nam licet in continua oratione verbum substantivum: *est*, facile subintelligi possit, in casu tamen præsentii fieri nequit; tum quia non habetur oratio continua, tum præsertim quia in re. de qua agimus, forma non habet tantum sensum assertorium, ut in sermone communi, sed etiam vim transsubstantiationis efficientem.¹

CAPUT III.

de; ministro eucharistiæ.

.*dgendum* 1° de potestate Ministri; 2° de ejusdem obligatione; 3° de requisitis ad rite ministrandum; 4° de modo S. Eucharistiam ministrandi infirmis; 5° de modo eam asservandi.

ARTICULUS I.

DE POTESTATE MINISTRI EUCHARISTIÆ.

Minister Eucharistiæ duplex est, scilicet alius Consecrationis, alius dispensationis.

1287. Principia. — 1. *Omnis et solus* sacerdos est Minister Eucharistiæ conficiendæ. Constat 1° ex Scriptura: Christus enim, Sacramentum instituens, omnibus et solis Apostolis cum ipso recumbentibus, et proinde omnibus et solis, qui in sacerdotio illis successuri essent, dixit: *Hoc facite in meam commemorationem*; 2 ergo omnes et soli sacerdotes hanc potestatem a Christo acceperunt; 2° ex Trid.; 3° tandem ex universali et perpetua Ecclesiæ traditione.

II. Soli sacerdotes seu presbyteri sunt Ministri *ordinarii* dispensationis Eucharistiæ. Constat 1° ex Trident,⁴ ubi dicitur: "Semper in Ecclesia Dei mos fuit, ut laici a sacerdotibus Communionem acciperent, sacerdotes autem celebrantes scipsos communicarent"; 2° ex praxi universali Ecclesiæ.

III. Diaconi, vi suæ ordinationis, sunt Ministri Eucharistiæ *extraordinarii*, ita

¹ n. 34.

² L. VI. 220.

⁸ II».

⁴ Ib.

⁶ Ib. 222.

[°] Ib. 223.

ⁱ L. VI. 223.

⁸ Ses- 22. Can. 2.

² Luc. 22. 19.

⁴ Scs» 13. c. 8.

ut possit eis ex sufficienti causa committi hujus Sacramenti dispensatio, qua» commissio, saltem tacita, ad liceitatem hujus actus extra casum extrenue necessitatis, certe pro publica et solemni administratione ipsis prorsus necessaria est. Constat 1° ex praxi priorum sæculorum, in quibus diaconi passim ex commissione Episcoporum, vel presbyterorum, sive generali sive particulari, Eucharistiam ministrabant; 2° ex variis Conciliis, v. g. Nicamo L generali, Carthaginiensi IV. etc.¹

IV. Jure ordinario solus *Parochus*, aut illius Superior, potest Eucharistiam dispensare. Ad hoc enim requiritur jurisdictio, non quidem pro valore actus, ut in absolutione, sed pro debito ministrandi ordine. Constat 1° ex Conciliis, præsertim ex Carthag. I.¹ et ex Milevitano,⁸ etc.; . . . 2° ex universali Ecclesiæ praxi. Hinc qui sine licentia, saltem præsumpta, *Parochi* Eucharistiam ministrat, jus ejus in re gravi violat, ideoque graviter peccat. Quando tamen *Parochus* concedit aliis licentiam celebrandi in sua Ecclesia, semper censetur concedere licentiam quoque ministrandi Eucharistiam, nisi contrarium exprimat; hoc etiam praxi communi confirmatur.⁴

Non tamen ita facile præsumenda est licentia, si agatur de susceptione Eucharistiæ *ex obligatione*. Quare quoad Communionem Paschalem consuetudo servanda erit; item Viaticum extra casum necessitatis sine licentia Parochi ministrare illicitum est.

Prima autem Communio puerorum non est de jure parochiali. Observanda tamen erunt statuta diœcesana, vel etiam legitima consuetudo, si cubi vim legis forte habeat.⁰

Dictæ juris communis dispositiones de juribus parochialibus ad nos non spectant, nisi quatenus statutum Episcopi vel prudentia eas præcipiat. V. n. 1138.

1288. *Quæsitum*. — Quær. 1° *An, ut diaconus ministret, necessitas debeat esse extrema?*

Resp. Neg. cum sententia communi;

¹ L. VI. 237.

² Can. 7.

[»] Can. 18.

⁴ L. VI. 230. sq.

⁶ L. VI. 235.

⁰ Bouix. *de jure Rej. T. II. P. V. Sect. 3. c. 2. q. 12.*

sed sufficit necessitas gravis, nempe cum nullus adest sacerdos, qui commode Eucharistiam ministrare possit. Et in necessitate extrema, absente sacerdote, tenetur Viaticum ministrare.¹

Quær. 2° *An, vel in quibusnam circumstantiis Religiosi sanctissimam Eucharistiam ministrare possint?*

Resp. Vide n. 1200. E). F).

ARTICULUS II.

DE OBLIGATIONE EUCHARISTIAM DISPENSANDI.

1289. *Principia*. — I. Parochus, seu quivis sacerdos habens curam animarum, tenetur ex justitia Eucharistiam subditis ministrare non solum in Paschate et in morte, sed etiam quoties rationabiliter petunt, seclusa tamen legitimi impedimenti causa. Ratio est, quia ad Parochum spectat ex quasi-contractu providere, non solum ut fideles adimpleant præcepta, sed etiam ut non careant præsidiis, quæ profectui spirituali valde prosunt.²

II. Sacerdos quilibet, sive sæcularis sive regularis, tenetur, deliciente Parocho, Eucharistiam morituro ministrare; secus in aliis casibus. Ratio *primi* est, quia quilibet ex caritate tenetur proximo suo in tanta extremitate constituto per hoc salutare et efficacissimum remedium succurrere. Ratio *secundi* patet.

III. Moribundo, præsertim necdum confesso, Viaticum afferendum est, etsi populus ideo Missa de præcepto carere deberet, ut patet.

1290. *Quæsitum*. — Quær. 1° *An Parochus teneatur etiam investigare infirmos Eucharistiam non petentes, ut eam ipsis ministret?*

Resp. Affirm., saltem si sint in gravi mortis periculo. Ratio est, quia officium est boni Pastoris curare, ut ovibus suis in tanto periculo constitutis tam salutare remedium suppeditetur. Colligitur præterea ex Jure Can.⁸

Quær. 2° *An Parochus teneatur per seipsum Eucharistiam subditis ministrare?*

Resp. Neg. Sufficit enim si provideat, ut, quisquis *opportune* petit aut indiget, eadem non fraudetur. Potest igitur obii-

¹ L. VI. 237.

² II. A. Tr. XV. 8.

³ L. HI. Deer. T. XLI. c. 1.

gationem etiam per alios adimplere. Attamen praecavere debet, ne videatur otiosus et incuriosus, si munia sua habitualiter per alios adimpleat.

Quær. 3° *An graviter peccet Parochus, quoties Eucharistian denegat rationabiliter petenti?*

Resp. Neg. ; si enim raro id faciat, v. g. erga unum aut alterum, secluso scandalo aut gravi petentis contristatione, non peccabit nisi venialiter. Ratio est, quia nec gravis injuria, nec grave damnum sic infertur, et, si adsit damnum, illud facile reparari potest.—Ita omnes. — Recole dicta n. 1227. 2°.

Quær. 4° *An Parochus teneatur Eucharistiam, etiam cum citre periculo, ministrare, v. g. tempore pestis vel morbi contagiosi?*

itesp. Neg. valde probabiliter cum S. Alph.¹ — Vide dicta n. 1226. q. 2°. R. 2°.

Quær. 5° *Quandonam Parochus censeatur excusari ab Eucharistia subditis petentibus ministranda?*

itesp. Legitime excusatur, 1° quando subditi ob aliquas circumstantias non rationabiliter petunt, v. g. si petant ante Missam, quando facile possunt expectare, etc. ; 2° si ipse Parochus ob infirmitatem aliasve occupationes necessarias impeditus sit, etc.—Attamen caute agendum est, quia in his fideles facile possunt scandalum accipere, et a Sacramentis scepius recipiendis arceri. — Ita omnes.

ARTICULUS III.

DE REQUISITIS AD LICITAM SANCTE EUCHARISTIAE DISPENSATIONEM.

1291. *Principia.* — I. Præter jurisdictionem (cfr. n. 1287. IV.), requiritur, ut Minister sit liber ab omni excommunicatione, interdicto et suspensione a Sacris ; secus enim graviter peccaret, et irregularitatem contraheret.

II. Requiritur, ut Minister sit in statu gratia quia augustissimum et sanctissimum Christi Corpus impuris manibus tractari non debet. Unde toties peccat sacerdos, quoties reus peccati mortalis, nec contritus, Communionem distribuit,

¹ L. VI. 233.

licit probabiliter non tot peccata committat, quot sunt personæ in eadem distributione Eucharistiae communicantes.¹ — (fr. n. 219.

111. Requiritur, ut Minister Eucharistiam distribuat ritu Ecclesiæ consueto. Hinc, generatim loquendo, omittenda est hujus Sacramenti administratio, quando more a *Rituali Romano* loci consuetudine praescripto fieri nequit.²

1292. *Resolves.*— 1° Eucharistia non est ministranda, nisi cum habitu decenti, id est, cum stola, superpellicco et lumine.

2° Juxta communem sententiam peccat graviter, qui, extra casum necessitatis, distribuit Communionem sine ulla veste sacra ; quia hoc est valde indecens, et contra grave praeceptum Ecclesiæ. — Si tamen sola stola omittatur, ridetur pluribus et gravibus Theologis esse tantum veniale, quod sat probable videtur?

3° Veniale tantum reputatur ministrare Eucharistiam sine lumine, vel sim praemissa solita confessione, *Confiteor*, etc.⁵ — Similiter veniale tantum habetur, Eucharistiam transferre, sine vestibus sacris, de loco ad locum, v. g. de uno altari ad aliud. — Reuter? Mazzotta.

1293. *Ql".ESITA.* — Quær. 1° *An >a.O'-dos laborans infirmitate in pollice et indice Eucharistiam aliis digitis ministrare possit?*

Resp. Negandum videtur, saltem *probabilius*, secluso casu gravissimae necessitatis.⁷ — Ratio est, quia licet tota manus sit consecrata, attamen index et pollex ex ritu Ecclesiæ ad hoc munus exercendum specialiter sunt destinati.

Quær. 2° *Quid faciendum, si Hostia in terram decidat?*

Resp. Locus, in quem sancta Hostia decidit, statim tegendus est aliqua re inunda, et postea abluendus. Si cadat in mappam, seu linteolum, quo manus communicantis obteguntur, locus signandus est, et postea pari modo abluendus. Ita Rubrica, quæ tamen juxta communem seu-

¹ L. VI. 30. sq.

² Ib. 241. sq.

³ Ib. 241. 245.

⁴ Ib. 241.

⁵ Ib.

⁶ n. 168.

⁷ L. VI. 244.

tentiam non obligat sub gravi; graviter tamen obligaret ad abluendum locum, in quem decidissent sacre species vini, quippe iste imbibitur; non est tamen opus eas, i. c. objectum, in quod inciderunt, comburere.¹

Quær. 3° *Quid faciendum, si Hostia decidat in cultum, barbam, aut vestes communicantis?*

Resp. In prefatis casibus omittenda est purificatio; quia melius est vitare admirationem, turbationem, aut offensionem populi, quam servare Rubricam, sub levitantum obligantem.³

Quær. 4° *Quid faciendum, si Hostia decidat in sinum vel intra vestes mulieris?*

Resp. Ipsa mulier Hostiam extrahere debet, et suis ipsa manibus sibi ad os ferre. Sic Bened. XIV.⁸ Digiti vero mulieris abluantur, et ablutio in piscinam dejiciatur. Si mulier nequeat facile Hostiam *ibidem* extrahere, seorsim recedat, v. g. in aliquod sacellum, vel in sacristiarn. etc.

1294. Quær. 5° *Qua hora Communio dispensari possit?*

Resp. Regulariter ministrari debet horis, quibus Missam sive ex consuetudine, sive ex peculiari Induito celebrare licet. At *communder* cum S. Alph. docetur, *posse*, ministrari qualibet hora diei; excepta tamen parte diei extrema, i. e. sub noctem. Ratio est, quia de hac re nulla exstat prohibitio.⁴ Nec obstat Decretum S. C. Rituum datum dec. 1816, permit- tens administrationem Communionis a tempore ad tempus, (pio in qualibet Ecclesia Missæ celebrantur, *in die magni concursus*. Decretum enim illud non est exclusivum, cum S. C. responsum dederit juxta postulatum, in quo agebatur precise de *die magni concursus ad Indulgentiam plenariam seu Jubilceum lucrandum*.

Addendum hic est, ex decreto S. C. R. anni 1641, dandam non esse Communionem (nisi vi privilegii) in Missa Nat. Dili, quæ media nocte celebratur. Apud S. Aiph.⁶ et apud Gard. n. 1319.

¹ L. VI. 250.

³ Ib.

³ De Suer. Mimic. L. III, c. 20, n. 7.

♦ L. VI. 252.

⁶ Ib.

Quær. 6° *Quo tempore et loco Communio dari nequeat?*

Resp. ad Ium. Tempore interdicti localis, et tempore a repositione SS. Sacramenti in Fer. V. Majoris Hebdomada? usque ad Missam solemnem in Sabbatho Sancto, infra quam, ut hodie certum est, omnes fideles Sacram Eucharistiam suscipere permittuntur?

Resp. ad 2um. Extra Ecclesias aut oratoria *publica*. In *prientis* autem de licentia Episcopi? et, apud nos, ubicumque celebratur Missa, dari potest.

Ad altare autem, in quo SS. Sacramentum est expositum, non est distribuenda (S. R. C. 12 nov. 1831), nisi ob delectum alterius altaris (S. II. C. 26 sept. 1868).

1295. — Quær. 7° *In Communio extra Missam dari possit?*

Resp. Danda est, generatim loquendo, in quantum fieri potest post Communionem Sacerdotis. Sic ex *Rit. Rom.* Ex usu tamen recepto facile dari potest Communio ante vel post Missam, vel etiam alio quovis tempore, quo ut supra (n. 1294. q. 5°) dictum est, ministrari potest. Imo. ubi est magna communicantium affluentia, expedit differre Communionem ad absolutum Sacrificium, ne, qui Missæ adsistunt, diutius, quam par sit, in Ecclesia detineantur et tædio afficiantur. — Quinimo pro certo habendum est, ob consuetudinem, quæ ubique invaluit, quæque a Parochis abrogari non potest, nullum exstare præceptum, vi cujus Communio solum intra Missam distribui debeat. — Sic S. C. B.⁸

Quær. 8° *An Communio dari possit cum paramentis nigris immediate ante vel post Missam defunctorum?*

Resp. 1° Post Missam dari potest, si sacerdos nondum discesserit ab altari, in quo celebravit; tunc vero non dat benedictionem iis qui communicarunt. — Ita ex Decreto S. R. C. confirmato a SS. D. N. PP. Pio IX. 23 jul. 1868.

Resp. 2° Juxta idem Decretum dari potest Communio etiam ante Missam, *si adsit rationabilis causa*, omissa tamen benedictione. Causa autem rationabilis nunquam non adest, si qui Communionem tunc petant. Ut plurimum enim con-

¹ L. VI. 252. et S. R. C. 22 mart. 1806 in Tiph. n. 4499. ³ Ben XIV. c. *Magno*. § 24. 2 jun. 1751. ³ 7 dec. 1841 in Janacn. n. 4984.

tingit quosdam inter petentes adesse, qui secus aut sine Communionem discederent, aut, diutius immorando, haud leve sive in rebus domesticis, sive in gerendis negotiis incommodum necessario subirent.

Quær. 10° *tu communio dari possit cum paramentis violaceis, etiam ante vel post Missam?*

Affirm., Iam si Communio detur cum solis Hostiis in eadem Missa consecratis, tum si detur ex pneconsecratis, quæ in tabernaculo asservantur. Ita S. R. C. Decretum sup. citatum.

1296. — Quær. 10° *An possit dari Communio cum paramentis violaceis, etiam ante vel post Missam?*

Resp. Controvert! de hac quæstione diu potuit præsertimpropter Responsum, quod ferebatur, S. Rit. Congr. an. 1670. Verum et hoc dubium sustulit S. Congregationis pneilictum decretum, quo statuitur, in Missis defunctorum violacea paramenta adhiberi non posse, nisi in quapiam Ecclesia. die 2 novembris, S. Eucharistia Sacramentum publica fidelium adorationi pro solemn! Oratione quadraginta horarum sit expositum.

Quær. 11° *Quomodo ministranda sit Communio extra Missam?*

Resp. 1° Si Communio ministranda sit immediate ante vel post Missam, agendum est sicut in ipsa Missa; sed reversus sacerdos ad altare, dicere potest: (*sacrum convicium*, etc. Xers. *Panem*, etc. (tempore Pascit, additur: *Alleluja*), deinde dicit; *Domine exaudi* etc.— *Dominus robuscum*. etc., cum Oratione: *Deus*, etc. (temp. Paseli. *Spiritum nobis*, etc.); denique, digitis ablutis, et S. Ciborio in tabernaculo reposito, benedicit iis, qui communicarunt cum formula: *Benedictio Dei omnipotentis, Patris*. etc. — *Rit. Rom.* et S. R. C. 24 sept. 1842. (6) p. 417.

Resp. 2° Si alio tempore distribuenda sit, 1° duæ, juxta *Rituale Romanum*, accendenda sunt candelæ. Si tamen tempus urgeret, nec facile candelæ accendi possent, una sufficeret; 2° sacerdos, lotis manibus, superpelliceo et stola indutus coloris Officio illius dici convenientis. ministrat, ut supra, et ad altari reversus reliqua, ut supra, «prosequitur; deinde dat benedictionem manu dextera, non vero cum pyxide, nisi super infirmos.

Versiculi autem *Domine exaudi*, etc., *Dominus vobiscum*, etc., cum Oratione propria, juxta quosdam, tamquam connexa eum antiph. *O Sacrum*, etc. omitti possunt; juxta alios sunt de præcepto, ut ipsa antiphona 1— Hujusmodi autem preces voce saltem mediocriter elata dicendæ videntur, eum iis a ministro respondendum sit. (7) p. 417.

1297. — Quær. 12° *Quid faciendum, si minister sacerdoti desit: an vir communicaturus, vel mulier supplere potest?*

Resp. 1° Sane quilibet communicaturus, si sit vir, sacerdoti inservire potest; vel etiam ipse sacerdos supplere potest, dicendo *Confiteor*, et respondendo *Armen*.

Resp. 2° Mulier supplere non potest, nisi sit Monialis, quæ juxta morem receptum, intra claustrum respondet; tunc igitur ipse sacerdos omnia peragere debet. Nec dicas, quod in necessitati mulier Missa' respondere potest, modo a longe stet; nam in Missa sacerdos solus omnia respondere non posset. — ita communiter, Bouvier, 2 Gousset. 8

Quær. 13° *An dari possint plurimæ particule uni communicanti, rei una major devotionis gratia, etc.?*

Resp. Neg. Hoc enim expresse fuit prohibitum Decreto S. Congreg. Cone., approbato ab Innocentio XI. die 12 februarii 1679. Verba autem Decreti (apud Benedictum XIV.) luce sunt “Episcopi, Parochi, seu confessorii admoneant, nulli tradendas pluris Eucharistia formas, seu particulas, neque grandiores, sed consuetas.”

Quær. 14° *An particula frangi possint, si deiciant; et ipsa agendum si super sint. nec sit tabernaculum, in quo reponantur?*

Resp. ad Iam *Affirm.*, ex communi sententia, et praxi generali, modo adsit causa justa, v. g., si desit alia Missa vel fideles expectare non possint. Imo cum postulatum a S. R. C. fuisset, “I trutinuto sequi valeat Regula Ritualis Parisiensis, sic expressa: Si, quando Communio danda est, inventus non fuerit sufficiens numerus Hostiarum, poterunt aliquot

1 De Henlt. T. 1. n. 275. — Bengir. Comp. p. 365, 41.

2 C. 4. art. 2.

3 n. 212.

Ilosliæ dividi in plures particulas, quæ singulis distribuantur? S. Congregatio respondit: Servetur consuetudo dividendi consecratas, si adsit necessitas." Die 16 martii 1833, n. 4707. Attamen sacerdos Hostias tunc dividere debet tantum in duas vel ad summum tres partes, quia secus vix posset eum debita reverentia Communio dari.— Lacroix.¹ Cfr. dicta n. 1282. 5°.

Resp. ad 2um. Sumenda sunt a celebrante ante ablutiones, si facile fieri possit. Secus ad tabernaculum proximum cum ritu consueto deferendæ forent; neque committendum, ut plures Hostia fidelibus ministrentur.

Quær. 15° *An <id fideles communicandos possit sacerdos, deficientibus Hostiis minoribus, detrahare partem majoris a se sumendre?*

Resp. 1° *Afirm.* in casu Viatici moribundo deferendi, ratione urgentis necessitatis. — Ita *omnes.* — 2° *Afirm,* etiam, si esset communicaturus unus vel alter fidelis, qui secus non absque incommodo Communionem expectare deberet.² Cfr. dicta n. 1282. 5°.

ARTICULUS IV.

DE MODO EUCHARISTIAM INFIRMIS MINISTRANDI.

1298. *Sequentia statuit rituale ROMANUM.* — I. Praemoneat Parochus, ut tegri cubiculum mundetur, et in eo paretur mensa linteo mundo cooperta, in qua Sanctissimum Sacramentum decenter deponatur. Parentur duo saltem cerei, duo vascula, alterum cum vino, alterum eum aqua, ut utrumlibet inserviat sacerdoti ad abluendos digitos, infirmo ad S. Hostiam post Communionem deglutiendam (alterutrum ergo parare sufficit); pnterca linteum mundum ante pectus communicandi reponendum. Stupe additur vas aquæ benedictæ, quoties cum Sanctissimo Sacramento deferri non solet.

II. Eucharistia deferri debet ab Ecclesia ad privatas domos aegrotantium, decenti habitu, superposito mundo velamine. *manifeste*, atque *honorifice*, eum omni reverentia, semper lumine, et tintinnabulo

jugiter agitato pncedente. Sacerdos autem indutus stiperpeHieeo et stola, impositoque prius ab utroque humero oblongo velo decenti, utraque manu accipiat vas eum Sanctissimo Sacramento ante pectus gerendum, et deinde baldachium. seu umbellam subeat, si haberi possit, et nudo capite procedat. Eundo autem dicit *Miserere* et alios Psalmos, et redeundo *Laudate Dominum de cadis*, et alios Psalmos et Hymnos, sed hæc de consilio tantum.

III. Sacerdos, cubiculum infirmi iugrediens, dicat: *Pa.r huic domni*, *Resp.*: *Et omnibus habitantibus in ea.* Tunc depositum super mensam SS. Sacramentum adorat; aspergit aqua benedicta infirmum et cubiculum, dicens: *Asperges me*, etc., et alias orationes in *Rit. Rom.* positas. Postea, interrogato et adhortato infirmo, SS. Eucharistiam de more porrigit. Sed si agatur de Viatico, non dicit: *Corpus Domini*, etc.: sed: *Accipe, frater, viaticum Corporis Domini A. I. C.*, etc., ut in *Rituali*, (ϕ) p. 401.

IV. Imminente morte, pleneque preces, vel etiam omnes omittuntur. Sacerdos, ablutis digitis, perfectisque orationibus, si remaneant particula, benedicit infirmum cum ciborio, nihil dicens. Ex *Rit. Rom.* ablutiones debent infirmo dari, qui si nolit aut nequeat eas sumere, in domo ipsa infirmi in ignem projiciantur, aut, quod magis decet, in Sacrarium, (χ) p. 401. — Sacerdos redux ad Ecclesiam, ciborio super altare posito, recitat vers, et orationem de SS. Sacramento, et cum Sacramento facit Signum Cnicis super populum, nihil dicens.

1299. *Quæ sit a.* — Quær. 1° *An Eucharistia possit deferri infirmis nocte?*

Resp. Neg. Illoc enim expresse prohibetur, excepto necessitatis casu. Sic enim *Rit. Rom.* "Noctu autem hoc Sacramentum deferri non debet, nisi necessitas urgeat." Urgente vero necessitate deferendum est qualibet hora noctis; sed sine strepitu et campanula sonitu. Citata autem verba Ritualis non spectant ad Communitates, quæ SS. Eucharistiam in domestico Sacello asservant, quia irreverentiæ periculum, propter quod lex lata est, tunc abest.

Quær. 2° *An Eucharistia deferri possit infirmis secreto?*

¹ u. 498.

² L. \ I 217. IV.

Resp. Neg. generatim loquendo. Constat ex *Rit. Romano*, ubi dicitur: “Deferri debet hoc Sanctum Sacramentum manifeste atque honorifice.” Excipiuntur tamen quaedam circumstantie, v. g. loca luereticorum, ubi *manifeste* deferri nequit. Item aliquando etiam *in locis Catholicorum*, si aliter a-groto *Sanctum riaticum* (non vero Communio ex devotione) deferri absque incommodo quopiam non possit, puta quia cognati impii absolute nolunt aliquam canemoniam religiosam in ipsorum domo celebrari, licet tolerant, ut sacerdos ad ægrotum accedat. Id tamen absque licentia Episcopi, ubi consuli possit, fieri non debet.

Quær. 3° .Iu sacerdos, urgente necessitate, possit riaticum ministrare sine ulla veste sacra ?

Resp. Affirm. Ratio est, quia non est praesumendum, Ecclesiam, quæ mater tam benigna est, voluisse, ut in administratione Viatici ritus illi cum moribundorum detrimento seruentur. Sacramenta enim primario ad animarum salutem instituta sunt.²

Quær. 4° An, urgente necessitate, in deferendo datico liceat currere?

Resp. Affirm., probabiliter. Ratio est, quia urgens necessitas deferendi Viaticum moribundo, excusare potest a majori decencia in incesso.⁸

Quær. 5° An liceat tempore pestis porrigere Eucharistiam medio aliquo instrumento, puta in cochleari, in patena, vel in alio vase mundo ?

Resp. Affirm, non improbabiler, quia tanta necessitas a consueto Ecclesiæ ritu excusare videtur.⁴

Quær. 6° An liceat deferre Eucharistiam cum capite cooperto in itinere ?

Resp. Neg., ob reverentiam Sacramento debitam, excepto tamen singulari casu necessitatis—infirmi-tatis *brevis*, non vero *diuturna* — et dummodo alius sacerdos haberi nequeat.— Item si legitima consuetudo ob gravissimam causam, v. g. ob acrem excessive frigidum, alicubi vigeat. Idcirco in delatione SS Sacramenti ad infirmos, sive de die ea fiat, sive de nocte, neque alicujus infirmitatis neque alio

Jraetextu birretum seu etiam parvus pdeous adhiberi potest.¹

Quapropter sacerdos, rheumate vel alia infirmitate laborans, debet abstinere a deferendo SS. Sacramento, vel id muneri alteri committere, vel aperto capite nihilominus incedere, nisi usus pileoli ipsi indultus fuerit.² Usus tamen pileoli non adeo difficile conceditur in itinere, difficilius intra civitatem vel oppidum. Juxta plures Episcopus concedere potest licentiam deferendi pileolum in itinere; sed facultas pileolo utendi per civitatem vel oppidum, est juris Apostolici.³ S. Sedes dispensationem ab illa lege concessit pro dioecesi Coloniensi, tempestate praesertim hiemali. Die 3 nov. 1862.— S. Alph. hæc habet: “Probabiliter dicit Pasqual, posse Episcopum dispensare ut Viaticum deferatur cum pileolo in capite, cum longe et per villas progrediendum est.”⁴

Quær. 7° An sacerdos deferre possit S. Eucharistiam insidens equo ?

Resp. Affirm., si deferenda sit ad infirmum longe distantem, vel per iter arduum, aut si periculum sit in mora. Sed equus debet esse mansuetus, ita ut absit periculum lapsus et irreverenti®. Nun- (nam autem licet pyxidem dare portantem laico, quantumvis sacerdos sit fatigatus; sed tunc in bursa collo suspensa illam gestare debet. Constat ex *Rit. Rom. de Eucharistia*, necnon ex decisione S. C. R. Et in antecessum, “ut Viaticum, ob locorum distantiam, difficultatem itinerum, viarum asperitatem, a Parocho deferri possit equitando,” S. R. C.⁶ “*mdulgetur*” de consensu tamen Episcopi.⁰

Quær. 8° An pluries deferri possit Eucharistia infirmis non jejunis, seu /er modum flatici ?

Resp. Affirm., et non solum, si recurrat novum mortis periculum, sed etiam si idem perduret. — Ita *communis* et *cera* sententia, ait S. Alph.⁷ Confirmatur auctoritate Bened. \ IV. qui, in opere: *de Syu.*

¹ S. C. R. 5 mart. 1633, 23 aug. 1695; 23 jnu. 1700. ml 1. n. 3368. 3544.

² S. C. R. 23 man 1846. n. 5036.

³ De 11« rdt. T. 1. n. 161. 2\

⁴ II \ Tr. XV 12

⁴ 23 jau. 1710. in Laiuk-nsi n. 4100.

« L. VI. 243.

* Ib. 285.

» 1. \ II e XII II. I

¹ L. VI. 241.

Ib.

« II. 242.

⁴ Ib. 244.

testatur nullum Theologum alicujus nominis hanc sententiam negare; et addit,¹ “Episcopus insinuet Parochis, posse et debere Viaticum in eadem infirmitate iterum ac tertio administrari, privsertim si ægrotus exposcit; et, si velit, poenam decernat in Parochos qui icgrotis devote postulantibus iterum et tertio Eucharistiam d.-ferre detrectant, falsis præfextibus.” Communio autem in hoc casu, juxta Scaviui.- danda est formula solita: *Corpus Domini* _V. J. C. custodiat, etc. “Item in hoc casu,” ait de Ilerdt.⁸ “*Misereatur et Indutyentiain* dicuntur in plurali, *vestri, vestrorum*.”

Quær. 9° .!?! *Eucharistia frequenter deferri possit decumbentibus!*

Resp. *JJjirm,, per se.* Illoe tamen ab adjunctis pendet, scilicet a particulari eorum dispositione et necessitate. Imo *non improbabiler* “infirmus assuetus sæpius ex devotione communicare,” poterit “altero jam die statim post Viaticum . . . suscipere Communionem non jejunos. Idque in singulis diebus admittunt Pal. et Arm. ac Dic. apud Croix, et probabile putat Tamb.”⁴ Parochus debet, quantum in ipso est, infirmos ad frequentem Communionem adhortari. — Gousset.⁶

Quær. 10e *Quid agendum sacerdoti, si ad injirmum cum SS. Sacramento adveniens, ejusque Confessionem excipiens, eum indispositum invenerit?*

Resp. Imprimis satagere debet confesarius, prouti melius poterit, pœnitentem ad meliorem frugem adducere. Si res non succedat, et v. g. infirmus, aut occasionem proximam peccati abrumpere, aut restitutionem gravem et certo debitam non promittat, absolvi sane non potest. Quid autem de Communione? Inducendus enixe est pœnitens, ut, peracta Confessione, declaret publice, se nolle adhuc S. Eucharistiam suscipere. Quod si hanc declarationem præstet, jam evanescit difficultas; patet enim Eucharistiam ei ministrandam non esse. Si vero id declarare deneget, atque communicare velit, Eucharistia eidem, licet indisposito, ministranda, vel cum ipso conveniendum est, ut dicas super cum “Corpus D.X.J.C.” etc., quin Corpus porrigas.⁰

» I. \ 11 »

1 T III » iss.

6 n. 235.

- T. 111. Ilii.

4 L V 1 285. Dub 1.

v L VI 01.

ARTICULUS V.

DE MODO S. EUCHARISTIAM ASSERVANDI.

1300.— 1. “Consuetudinem antiquissimam,” ait Cone. Pl. Balt. II.,¹ “asser- vandi in ecclesiis Sacram Eucharistiam, ut omnino salutare et necessariam retinendam esse decrevit Concilium Tridentinum.² Conservari debet in ecclesia Cathedrali. et in quavis ecclesia parochiali ut ad infirmos, data occasione, deferri possit, in aliis vero pluribus vel ecclesiis vel sacellis conservari potest vel ex lege,” ut in ecclesiis Regularium stricte dictorum, ac eorum, qui cum iis in privilegiis communicant, necnon Moniali- um, quæ vota solemniter emittunt et in clausura vivunt, “vel ex Pontificio induito,” ut in sacellis cæterarum communitatum religiosarum Provincia- Baltimorensis et Philadelphiensis (25 jul. 1858), ad preces Patrum Concilii Prov. Baltimor. IX. (Cone. Pl. Balt. II.3), et in aliis quibusdam diocesis- bus.

II. “Sanctissimum Sacramentum as- servandum est uno tantum in loco cujus- cumque ecclesiæ, in qua custodiri potest, solet, aut debet.”⁴ Custodiendum vero est super corporali in tabernaculo decen- ter ornato, clavi obserato,⁶ (juxta clavem semper a sacerdote, qui ecclesiæ vel sa- celli curam gerit, custodiri debet.⁰ “Ta- bernaculum conopæo decenter opertum,” vult Hit.” (8) p. 417. Consuetudinem illi “superimponendi Sacras Reliquias (etiam Sanctissima Crucis, vel Instru- menta Domini- cæ Passionis), pictasque imagines, ita ut tabernaculum pro basi inserviat,” dum in eo servatur Sanctissi- mum. improbavit S. Rituum Congrega- tio,⁸ neque posse “vasa florum, vel quid simile ante ostiolum retineri,”⁹ edixit. “Tabernaculum *regulariter* debet esse ligneum, extra deauratum, intus vero ali- quo panno serico decenter contextum.”¹⁰ In eo servetur Sacra Eucharistia in pyxide, seu ciborio, “ex solida decenti-

1 n. 205. eq.

2 Sess. 13. c. 0.

a p. 320. XXI11.

4 S. C. Ep. 13 oct. 1620.

6 Rit. Rom de Euc-h.

6 Vide Indultu Pontificia, passim.

De Suer. Eueh

8 S. R. C. 31 tuar. 1821 et 12 mart 1836.

9 22 jau. 1801. n. 3575.

10 Aut demiratum, S. R. C. Irgcl. 7 aug. 1871 ad 7 et S.

que materia ; et suo operculo bene clausa, albo velo cooperta.”¹ “Vasa SS. Oleorum, Reliquias, vel aliud,² in eo reponere non licet. Abusus vero, qui alicubi irrepsit, habitandi vel dormiendi in ea parte domus religiosa», quæ supra altare est sita, non amplius tolerandus, sed prorsus eliminandus est.”³

111. “Coram Sanctissimo lampas semper accensa habeatur, ex oleo olivarum nutrita,” quod ubi “haberi nequeat,” remittitur “prudencia» Episcoporum, ut” nutriatur “ex aliis oleis quantum fieri possit vegetabilibus.” Petroleum ergo extra necessitatem Episcopii. permittere nequit;⁴ nec citra veram necessitatem privilegio (p. LXXII. n. 24) “utendum, si quod fu«rit concessum, illud sine lumine retinendi.” (ψ) p. 402.

IX. “Rituale Romanum jubet particulas Sanctissima» Eucharistiae frequenter renovari; et C.vremoniale Episcoporum id semel saltem in hebdomada faciendum pñat. c Hanc regulam, (piam S. Rituum Congregatio nedum sa»pius confirmavit,⁵ verum “stricte et rigorose obligare”⁷ declaravit, sacerdotibus omnibus fideliter servandam serio inculcamus. “Ibi sacerdos novas consecraverit hostias, veteres primo distribuat, vel sumat,⁸ minime vero in tabernaculo servet. Curet insuper, ut particula» consecranda» recentes sint.”

V. “Solemnis Sanctissimi Sacramenti Expositio et Benedictio,” decernunt Patres Cone. 1^l. Balt. II.,⁹ “consueto ritu stricte observato, in omnibus nostra» ditionis ecclesiis et in sacellis monasteriorum et communitarum religiosarum, saltem quandoquinque debita cum solemnitate fieri poterit, singulis totius anni Dominicis diebus, festisque de pra'cepto, vel festis etiam prima» et secunda; classis non de pnvepto, semel

tantum in dic, dari possit. Per Octavam vero Corporis Domini licebit eam >olemniter fieri tum in Missa solemni!, tum in Vesperis, Benedictione iterato data Licabit insuper solemnein Benedictionem dare bis in hebdomade tempore Quadregesimal), singulis pariter diebus Sacrarum Missionum tempore, in festo Sanciis-imi Cordis .lesu, et ubicumque fit devotio Quadraginta Horarum ; et in aliis diebus ab Ordinario designatis. Quod >i Ordini alicui religioso vel Societati Sancta >« d<» aliquid amplius induisent, illud omnino incolume csm. volumus. Extra autem hujusmodi privilegium, de quo certum Ordinario exhibeatur documentum, nolimus Benedictionem dari vel Expo-itionem fieri, nisi, prout supra, venia Ordinarii expressa, salvis etiam in omnibus S. Congreg. Rituum hac in re decretis.”

1301. *Qv esita*. — Quær. 1= .!■ *grariter peccet qui negligit asservare lumen cumin Sanctissimo Sacramento ?*

Resp. Affirm., per '». si tempus sit notabile — Ita *communiter* cum S. Alph.¹ Imo plures dicunt, *notabile tempu« esse. C integro die vel aliquot ñtegre ñoctibn id fiat.* Sic Buseinb., cujus verba refert et implicite approbat S. Alph.²

Quær. 2 *Quid faciendum de fragmentis Hostiarum, qu<e reperiantur i*

Resp. 1' Si sacerdos inveniat fragmenta sui pra»s> utis Sacrificii, ea sumere debet, etiam post ablutiones, sive sint parva, sive magna, quia ad idem Sacrificium spectant. Sic ex Rubrica Missilis.³ Hoc autem servandum est, non solum immediate post Missam, sed etiam si sacerdos sit in sacristia, adhuc tamen indutus vestibibus sacris. — Ita eomwwMfer > Vlph.,⁴ post Bencd. XIV. *de Sacrificio Alissa.*⁶

Si vero sacerdos jam sit exutus vestibibus sacris, fragmenta reponere debet in tabernaculo, si adsit, vel n servare alteri sacerdoti eodem mane celebraturo. Si neutrum fieri possit, ipse ea sumat⁶

sp. Si autem reliquia' fuerint in alia Missa consecrata», non sunt sumenda» post ablutiones, sed in loco decenti n poni debent. Ratio est, quia Rubrica sacerdoti

¹ Rit. Rom. de Sacr. Euch. S. C. Episc. 26jul. 1588. hoc decretum edidit “SS Sacramentum teneri non debet in vasculis eburneis, sed in pyxide argentea intus deaurata.

• S. Cone. Episc. 3 mnii. 1693.

¶ S. R. C. 11 maii. 1611, 20 apr. 1834, 12 mart. 1830. n. 1325 4770.

¹ S. R. C. i Icta» T 1. p. 38. T. XI. p. 820).

⁵ Lib. I. Cap. 6, § 2. S. R. C. 7 sept. 1850.

” 5 apr. 15~3 . 3 sept 1672 . 1» dec. 1820.

⁷ 7 sept. 1850.

⁸ S. R. C. 3 sept 1672 ¶ 2602 Rit. Rom

⁹ a. 375

¹ L. VI. 248.

² Ib.

³ Tit 7 » 2. dedef.

⁴ L. VI 251.

⁵ L 111 e. XVII n. 2. sq.

⁶ L. VI. 251.

non jejuno permittit tantum sumere illas reliquias, quæ ad *idem Sacrilicium spectant*. Si tamen hoc fieri non possit, et adsit grave periculum irreverentiae, tunc eas sacerdos absumat. — Ita *communiter*¹

Resp. 3° Si laicus fragmenta inveniat, moneat quamprimum sacerdotem, si quis prope sit, vel eum accersat, si inveniri queat. Sacerdos autem fragmentum reverenter colligens, reponet in ciborio, vel in loco decenti et tuto, si tabernaculum desit, ut in proxima Missa sumi queat. Si autem sacerdos non possit haberi, colligatur reverenter fragmentum ab ipso laico in charta vel linteolo mundo, mediante spinula, et reponatur intra corporale, aut in vase decenti, donec sacerdos advenerit.

Quær. 3° *Quid agendum, si inveniatur in altari, vel alibi, Hostia certo vel dubie consecrata?*

Resp. 1° Si Hostia credatur *certo* consecrata, et aliunde videatur munda et recenter consecrata, reponenda est cum aliis in ciborio. Potest etiam sumi a celebrante ante ablutiones. Si autem non sit munda, vel si extracta a loco non mundo fuerit, aut non sit recenter consecrata; non est immiscenda cum aliis, sed celebrans eam sumere poterit ante ablutionem; quod si nimiam repugnantiam experiatur, Hostiam seorsim in tabernaculo reponet in vase mundo, donec corrumpatur, et corrupta in sacrarium dejiciatur. Sic ex *Rubrica Missalis*

Resp. 2° Si *dubie* sit consecrata, sumenda est a sacerdote in Missa post ablutionem, sed ante purificationem, quia reliquiæ Sanguinis sunt *certe* Sacramentum, sed hostia illa *dubie*;³ quod si nimiam nauseam ipsi provocet, reponenda est in tabernaculo, seorsim, donec corrupta fuerit, ut modo dictum est.

Quær. 4° *Quid faciendum, si infirmus sacras species rejecerit?*

Resp. 1° Si appareant, debent sedulo in vase mundo colligi, in Ecclesiam deferri, et in loco tuto et bene, clauso servari, donec sint omnino corruptæ, ita ut in sacrarium sine irreverentia projici possint.

Resp. 2° Si non possint discerni, ut-

» L. VI. 251.

2 Tit. 7. n. 3. de def.

3 L. VI. 217.

pote sordibus omnino permixtæ, os quidem infirmi detergendum est; quidquid vero fuerit rejectum, stuppis colligatur; deinde, combustis stuppis, cineres in sacrarium sunt projiciendi. Reuter,¹ Gousset.² Cfr tamen n. 1278. q. 2°.

Quær. 5° *Quomodo renovandum sit ciborium?*

Resp. Renovatio ciborii facienda est in ipso Missæ Sacrificio. Celebrans, sumpto pretiosissimo Sanguine, antiquas Hostias sumet, licet multæ sint; potest autem 20 aut 30 Hostias sic consumere, juxta Elbel.³ 60 aut. etiam plures (Lacroix⁴). Raro autem eveniet, ut plures sint, quia consecrari non debet, nisi quantum sufficiens esse videatur. Si autem aliquando multo major quantitas Hostiarum absumenda foret, sacerdos eas in pluribus Missis divisiim, aut etiam plures sacerdotes successive celebrantes, sumere possunt.

Particulas autem minutiores in ciborio repertas conjiciet sacerdos in calicem, casque, superinfuso vino, sumet, et novas Hostias in ciborio omnino vacuo deponet. Potest etiam vinum in ciborium infundere ad minimas particulas colligendas. Vinum tamen non erit e ciborio bibendum, sed in calicem refundendum. — Lacroix.⁶

Si sacerdos ex inadvertentia sumpsisset prius ablutionem, adhuc posset purificare ciborium, et sumere reliquias, eo quod pro sumptione moraliter una reputatur. — Ita Lacroix,[®] Elbel.⁷ Tambur., *de Communione*.³ AtscusS. Alph.h. n.q.2°. R.2°.

Particulæ consecrandæ debent esse recentes. Incuria Parochorum et aliorum hac in re grave peccatum constituere potest. — Gardellini. — Consuetudo consecrandi Hostias a tribus in hieme, vel sex mensibus in æstate, confectas, est ingens abusus omnino tollendus. Quod si hujusmodi abusum toleraro videatur Parochus, ejus Vicarii, aut alii sacerdotes, istis Hostiis uti nequeunt. — S. Congr. Rit.⁹

1 η. 1Γ>7.

2 n. 232.

3 n. 77.

4 n. 491.

6 n. 492.

° Ib.

‘ n. 77.

8 <. 2. n. 35.

9 16 dee. 1826.

APPENDICULA.

DE MODO QUA EUCHARISTIA IN HIS PROVINCIIS INFIRMIS MINISTRANDA SIT, DEQUE RATIONE EAM ASSERVANDI.

Inter facultates Form. I., quæ sacerdotibus nostris ab Episcopis communicari solent, 24 (p. LXXII.) audit: “Deferendi SS. Sacramentum occulte ad infirmos sine lumine, illudque sine eodem retinendi pro eisdem infirmis, in loco tamen decenti, si ab hæreticis aut infidelibus sit periculum sacrilegii.”

Ne in hujus facultatis usu abusus irrepant aut etiam perseverent, hæc quæ sequuntur a sacerdotibus probe sunt notanda.

A. *Quoad modum Eucharistiam ministrandi infirmis.*

1302. — 1° Facultas datur pro casu, quo “*ab hæreticis aut infidelibus sit periculum sacrilegii.*” — Periculum hoc vix non ubique apud nos adesse dicendum est. Sunt tamen in hac etiam regione ruri loca quædam omnino Catholica, in quibus, dum aegrotus non longe ab ecclesiis distat, periculum illud nullo modo timendum est; quo casu Eucharistia modo ab Ecclesia præscripto deferenda erit? Non obscure illud innuunt Litteræ Encyclicæ S. C. de P. F. die 25 febr. 1859 ad Episcopos nostros data, in quibus inter alia hæc leguntur: “Voluit insuper S. C., ut singuli Antistites excitarentur, quemadmodum præsentium tenore excitantur, ad communem Ecclesias disciplinam hac iure custodiendam, quantum *temporis ac locorum adjuncta, necnon inductarum consuetudinum ratio* patiantur.” 2

2° “Dum Sanctissimum deferunt, vana et inutilia evitent colloquia; pia potius contemplationi vel precibus dent operam.” 3 Consentaneæ huic Concilii Plen. monito pastores populum identidem docebunt, quid in domo ægroti præparandum sit, et ut, dum sacerdoti Eucharistiam ad aegrotum deferenti comites sunt, ab omni inutili colloquio abstineant. “Sed in itinere,” ait Kenrick? “longin-

quo, quod plures dies exigit (quod tamen hodie rarius necessarium est quam olim), “et ubi occurrunt obvii quipiam, a colloquio abstinere nequit; quamvis parce cauteque et cum utilitate audientium sermo sit habendus. Graviter enim peccat qui, tantum Sacramentum deferens, colloquia inania miscet.”

3° “Delatio Sanctissimi Sacramenti ad *urgentes* tantum causas, atque ad *actuale* ministerii sacerdotalis exercitium coarctetur” 4 Quænam vero sit urgens causa ex loci, temporis, aliisque adjunctis erit dijudicandum. 5 Certum interim est SS. Sacramentum a mane usque ad vesperam secum deferre sacerdoti non licere ea *tantum* de causa, quod in aliquem forte aegrotum incidere *posset*

4° Injungitur “presbyteris stricta obligatio semper in hisce casibus Sanctam Hostiam super pectus deferendi.” 6 “Nunquam, nisi in extrema necessitate vel ipsam Hostiam, vel vas sacrum, in quo servatur, stola saltem non induti attrectent. Cum in ecclesia Sanctissimum e tabernaculo extrahunt, semper superpelliceo et stola sint induti. Infirmis Sacramentum Eucharistiam ministrantes, præscripta *Ritualis Romani, in quantum rerum circumstantia sinunt, diligentissime servent.*” 7

5° Quod supra n. 1299. q. 4° et 7° dictum est de sacerdote equitando vel currendo Eucharistiam deferente, leviori de causa licebit Missionaries eam private et occulte deferentibus?

B. *De modo S. Eucharistiam asservandi.*

1303.— In ecclesiis ruralibus, apud quas nullus sacerdos residet, S. Eucharistiam asservare non licet, et a sacerdote, antequam abeat, consumenda est. Idem resolve de sacerdote unico apud ecclesiam residente, sed ultra octiduum (post quod nimirum sacræ species renovanda sunt) abeunte, vel non ita prope apud eam residente, ut in casu incendii SS. Sacramentum tempestive auferre ex ea possit, aliasve irreverentias præcavere?

1 Cfr. Past.-Blatt, für Nord America. V. Jahrg. S. 39.

2 Cone. Pl. Balt. II. p. 297

3 Ib. a. 264.

4 Tr. XVII. n. 26.

1 Ex. Litt. Envel eit. Cone. Pl. Balt. II. p. 298.

2 Cone. Pl. Balt. II. a. 264.

3 Ex tied. Litt. ib. p. 297.

4 Ib. p. 298.

5 Cone. Pl. Balt. n. 264.

6 Kenr. Tr. XVII. n. 27.

7 Past.-Blatt, für X. Amer. V. Jahrs S. 49.

CAPUT IV.

DE SUBJECTO EUCHARISTIAE.

Solus homo baptizatus Eucharistiam sacramentaliter recipere potest; quia solus baptizatus est capax Sacramentorum. Hinc infidelis Eucharistiam recipiens, vere quidem, sed *materialiter* tantum, non vero *sacramentaliter* eam reciperet. Infidelis autem baptizatus, sed *indispositus*, sumit quidem *sacramentaliter*, sed non *spiritualiter*, i. e. recipit, sed sine fructu. Baptizatus vero *dispositus* tum *sacramentaliter*, tum *spiritualiter*, seu cum fructu sumit. — Trid.1

Agendum 1° de obligatione Eucharistiam sumendi; 2° de dispositione ad eam digne recipiendam requisita.

ARTICULUS I.

DE OBLIGATIONE SUMENDI EUCHARISTIAM.

1304. *Principia*. — i. Sumptio *realis* Eucharistiae neque pueris, neque adultis est necessaria necessitate mediæ ad salutem. Constat 1° ex praxi universali Ecclesiae, quæ Communionem neque parvulis præbet, neque adultis infirmitate impeditis, v. g. ad vomitum proclivibus, phreneticis, etc.; 2° ex definitione Ecclesiae saltem quoad parvulos. Trid.9

II. Sumptio Eucharistiae necessaria est necessitate *praecepti divini*. Eruitur ex verbis Christi: *Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis, et biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis*.³ Itrum vero, et qua necessitate *mediæ* necessaria sit, vide supra n. 1207. III. 1°.

III. Sumptio Eucharistiae necessaria est etiam ex praecepto Ecclesiae. Probatur ex Concilio Lateranensi IV.,⁴ ubi dicitur: “Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, semel saltem in anno confiteatur, . . . suscipiens reverenter, ad minus in Pascha, Eucharistiae Sacramentum, nisi forte, de proprii sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam ab ejusmodi susceptione

duxerit abstinendum.” Constat etiam ex Trid.1

IV. Sumptio Eucharistiae? non est necessaria sub utraque specie, nisi pro solis sacerdotibus in actu celebrationis Missae. Probatur ex Trid.2 Constat etiam ex universali Ecclesiae praxi, licet prioribus sæculis diversa fuerit.

1305. *Quæsitum*. — Quær. 1 *Quonam tempore urgeat praeceptum divinum communicandi?*

Resp. 1. Obligat *per se* in articulo vel periculo proximo mortis, et quidem sub gravi. Ratio est, quia Eucharistia instituta est ut viaticum confortans adversus hostes salutis.⁸

Resp. 2. Obligat *per se* etiam sæpius in vita. Constat ex eo, quod Eucharistia instituta sit per modum cibi spiritualis, quo anima nutriatur et confortetur; cibis autem sæpius sumendus est. Eruitur etiam ex Scriptura Sacra supra citata, necnon ex Conciliis modo allatis. Christus tamen quoties ad hoc Sacramentum accedendum sit, non determinavit, sed Ecclesiae sibi id statuendum reliquit. Ecclesia autem Communionem annuam tempore Paschali statuit. Unde per Communionem semel in anno eo tempore sumptam praecepto divino simul et ecclesiastico satisfit.⁴

Resp. 3. Obligat hoc praeceptum *per accidens* aliquando, et forte etiam sæpius in anno, si Eucharistia necessaria sit ad superandam aliquam gravem tentationem. Hoc tamen, ait Suarez, rarissime evenit, cum ad hoc sufficere possint alia media, orationes, poenitentiae, etc. Qui vero eo casu Communionem negligeret, non contra *istius praeceptum*, sed contra *virtutem*, adversus (piam tentatur, peccaret).⁶

Quær. 2° *An teneatur (quis suscipere sacrum Fidelium, instante mortis periculo, si paucis ante diebus ex devotione communicaverit?)*

Resp. .!firm, probabilius. Ratio est, (quia hoc praeceptum, ex interpretatione Ecclesiae, urget in periculo mortis, ut contra hostes spirituales hoc divino præsidio muniamur. Ergo non impletur per Communionem ante morbum factam; quia, licet (piis opus praescriptum impleverit,

1 Si». 13. c. 8.

2 Sess. 21. Can. 4.

3 Joan. 6. 54 L. VI. 295,

4 L. V Deer. T. XXXVHI. c. 12.

1 Ses». 13. Can. 9.

2 Sess. 21. Can. L

3 L. VI. 295.

4 L. VI. 295.

6 Ib.

non tamen implevit tempore, quo tenebatur.

Negant tamen *plures* cum Lugo.¹ Ratio horum est, quia præceptum Communionis in substantia jam adimpletum est. — S. Alph. dicit hanc sententiam esse *satis probabilem*, saltem si periculum mortis naturaliter accidat, quia per breve illud tempus antecedens jam moraliter ciepit imminere, quamvis fuerit ignoratum?

Quær. 3° *An qui mane communicavit e. decotione, teneatur aut possit, urgente periculo mortis, /laticum sumere?*

Resp. Quadruplex est sententia.

I° *affirmat* teneri, quia tunc suscipiendum est Viaticum ad adimplendum præceptum divinum, quod, cum nondum urget, quo tempore sumpta est Communio, impleri idcirco per eam sumptionem non potuit.

II° dicit non teneri, sed *posse* communicare : 1° quidem *nou teneri*; quia tempus, quo communicavit, est moraliter idem, cum sit eadem dies ; 2° *posse* ; quia licet rigore non videatur teneri, non ideo tamen prohibetur; quippe favores sunt ampliandi.

III° contendit *nec teneri, nec posse* communicare. Ratio est, quia præceptum obligat ex intentione Ecclesiæ, et praxis Ecclesiæ est, ut nemo bis in die communicet ; nec adest ratio, cur casus iste sit excipiendus.

IV° quæ S° Alph⁰ *probabilior* videtur, distinguit inter morbum *naturalem*, qualis etiam reputatur apoplexia repentina, et *violentum*, puta ex vulnere, vel si quis ex alto ceciderit. In posteriori casu *tenetur* communicare, quia revera non accepit Viaticum in mortis articulo constitutus.⁸

Quær. 4° *An possit dari Eucharistia cegro, qui tussi laborat?*

Resp. *Affirm.*, quia periculum, ne sæpe species simul cum phlegmatibus rejiciantur, plerumque abest. Et ratio est, quia via, per quam sputa tussiendo expelluntur, non est «esophagus, i. e. via, per quam cibus ac potus in stomachum trajicitur, sed est arteria aspera, per «piam respiratio ad pulmones usque se protendit. Si tamen

tussis adeo sit assidua, ut impediat quominus hostia possit in stomachum transmitti, tunc a Communione erit abstinendum.¹ — Ita *Rit Rom.* (m) p. 102

Quando vero æger jugi vomitu laborat, communicare nequit, nisi forte per sex -altem horas libera vomitu fuerit. In dubio nutem, an infirmus sit sacram particulam revomiturus, ei dari non debet. — (A) p. 102.

Quær. 5° *An in periculo mortis Communio tribuenda sit pueris, qui nondum ad sacram Synarim admissi sunt?*

Resp. 1° *Neg.*, si usum rationis nondum adepti fuerint. Ratio est, quia hoc est contra præsentem Ecclesiæ disciplinam.

Resp. 2° *Affirm.*, quoad pueros, qui sunt rationis compotes. Imo non solum Communio dari eis potest, sed etiam debet. Ratio est, quia hinc quidem pueri in tali periculo constituti tenentur «x pcepto divino communicare, etsi præceptum Communionis Paschalis ipsos nondum obligaret ; inde vero utilitas Eucharistiæ tunc majorem dispositionem non exposcit. Graviter igitur errant Parochi, qui Viaticum hujusmodi pueris administrare nolunt.

Quær. 6° *An niper ad Jidem conversis dandum sit Viaticum?*

Resp. *Affirm.*, “ si fidem, qua Baptismus iis ministrari valeat, habeant, una eum aliquali notitia,” Eucharistiæ;... secus, si Baptismus vis haud satis edoctis, vel dubie dispositis, ministretur, ut, quantum fieri possit, iis consulatur?

Quær. 7° *An Communio in periculo mortis danda sit amentibus, semijatnis, delirantibus et sensibus destitutis?*

Resp. 1° *Quoad amentes.* 1) Si fuerint perpetuo amentes, nunquam Communio eis danda est. Sic ex *Rit. Rom. de Each* — 2) Si lucida intervalla aliquando huiusmodi, et desiderium communicandi, saltem implicite, manifestaverint, Communio eis dari poterit ; imo et debet, secluso irreverentiæ periculo.⁶ (B) p. 402.

Resp. 2° *Quoad semijatuos* : ipsis danda est Communio, quando sufficientem ha-

¹ L. VI. 292.

³ Ib.

⁸ L. VI. 301. Dab. 2. et Cone. Pl. Balt II. a. 261.

« Kenr. Tr. XVII. 41.

⁶ S. Th. P. III. q. 80. n. 9. Catechism. Cone. Trid. S. Alph. L. VI. 302.

¹ D. 16. n. 39. sq.

² L. VI. 285. Dab. 2.

³ L. VI. 285. Dab. 3. Qnæst. Retr. 66.

bent discretionem, ut coelestem hunc cibum ab aliis distinguant; sed raro, scilicet tantum in articulo mortis, et ubi urget strictum communicandi præceptum.¹ (Γ) p. 403.

Resp. 3° *Quoad delirantes* : ipsis Communio dari potest, si communicare valeant secluso irreverentiae periculo. Optima autem praxis est, ut infirmo antecedenter detur particula non consecrata, et sic appareat, an decenter communicare possit.² (Δ) p. 403.

Resp. 4° *Quoad destitutos sensibus* : ipsi sane non peccant, dum Communionem non recipiunt, cum nullius legis observandae sint capaces. Sed non ideo dispensatur Pastor ab obligatione Eucharistiam ipsis ministrandi, si ante rationis amissionem dispositi fuerint. Sacramenta enim *ex opere operato* in eis operantur, (pii cupierunt ea recipere, antequam usum rationis amitterent. Excipe tamen, si adsit periculum irreverentiae, aut si timeatur, ne Hostiam deglutire non valeant,— Ita *communiter*. — Gousset.⁸ (Δ) p. 403.

Quær. 8° *¶ Communionem danda sit surdis-mulis, obsessis, et epilepticis?*

Resp. 1° *Quoad surdos-mutos* : *Affirm.*, si ex signis constet, eos discretionem habere, et esse sufficienter instructos. Si vero non qualicumque, sed sufficienti aliqua discretionem gaudeant, *sapius* communicare poterunt.⁴

Resp. 2° *Quoad obsessos*, distinguendum est : neganda est ipsis Communio, quando non sunt sui compotes ; secus concedenda est. Imo expedit, ut tales sæpius juxta prudentiam confessarii communicent, cum Eucharistia sit speciale remedium ad (hemonos arcendos).⁶

Resp. 3° *Quoad epilepticos* : Communio eis dari non potest, (quando versantur in *paroxismo* actuali, ob proximum irreverentiae periculum ; cæteris autem temporibus non est deneganda).⁶ (E) p. 403.

Nola. — Surdis-mutis et simul accis a nativitate Communio deneganda est.⁷

Quær. 9° *An dari debeat Communio capite damnatis ?*

Resp. *Affirm.* Docet quidem Benedictus XIV., “ eam consuetudinem sequen-

dam esse, quæ in unoquoque loco respective esse dignoscitur ” .¹ sed “ magis conformem pietati christiane ” vocat usum SS. Eucharistiam illis ministrandi. S. Alph. vero absolute docet eam iis dandam esse, utpote in articulo mortis constitutis; per horam tamen Communio executionem præcedat. Et quidem non jejuno dari potest;² administratur enim per modum Viatici, ut liquat ex Resp. S. C. particularis de P. F. pro rebus Sinensibus 5 julii, 1841.⁸

#

ARTICULUS II.

DE DISPOSITIONIBUS REQUISITIS IN SUBJECTO EUCHARISTIE 1° QUOAD ANIMAM 2° QUOAD CORPUS.

§ I. *De dispositionibus anima.*

1306. *Principia.* — I. Ad recipiendum Eucharistiae Sacramentum requiritur, præter immunitatem ab excommunicatione (n. 1676) et interdicto (n. 1696. q. 1°. q. 2°), status gratiæ, saltem prudenter existimatus. Secus gravissimum committitur sacrilegium. Ratio patet ex rei natura, necnon ex verbis Apostoli :⁴ *Probet autem seipsum homo et sic de Pane illo edat, et de Calice bibat. Qui enim, etc.*

II. Non sufficit, ut status gratiæ acquiratur per contritionem perfectam, sed requiritur ut præmittatur Confessio peccatorum mortalium et absolutio Sacramentalis recipiatur, excepto necessitatis casu, nempe vel quando deest copia confessarii, nec potest omitti Communio absque gravi nota vel suspitione, vel quando a sacerdote celebrandum est. ut populus die festo Missæ intersit. — Trid.⁶ Vide S. Alph.⁶

1307. — *Quæsitum.* Quær. 1° *Quando confessarii copia deesse censeatur ?*

Resp. Censetur deesse : 1° Si nullus confessarius sit præsens, et, spectatis circumstantiis debilitatis, ætatis, negotiorum, distantia', acris, brevitatis temporis, etc., sine gravi difficultate adiri absens non possit.

¹ De Syn. L. VII. c. XI. n. 3.

² L. IV. 379.

⁸ Apud Gary. Ed. Rom. 1873. t. II. p. 184.

⁴ 1 Cor. 11. 28. 29.

⁶ Seas. 13. e. 7.

[°] L. VI. 256. sq.

¹ L. VI. 303.

² Ib. 302.

³ n. 232.

⁴ L. VI. 303.

⁵ L. VI. 303.

⁶ Ib.

⁷ Ib.

2° Si alius confcarius non ndsit, nisi ignarus idiomatis, vel carens jurisdictione, vd cui non possis confiteri sine gravi damno tuo vel alieno. Attamen in bis casibus contritio perfecta requiritur. Non censetur autem deesse copia confessarii, si absit is, cui soles confiteri, sed debet deesse quilibet approbatus.¹

Rarissime autem occurrit causa excusans a Confessione pro luicis. Facilius quidem adesse potest quoad sacerdotes; sed cavendum sane, ne, vano prætextu aut pudore et verecundia deterriti, chimæriam impossibilitatem sibi fingant.

Quær. 2° *Quienam requiratur dictantur ut sacerdos deesse censeatur?*

Resp. Non potest rigorose determinari, sed pendet a circumstantiis. Alii requirunt distantiam duarum leucarum; alii leucam unam cum dimidio vel quadrante; alii leucam unam tantum. Sed præter rationem itineris sæpe urgent aliæ rationes, v. g. infirmitas, vel temporis brevitās. Sic sacerdos *jamjam celebraturus* potest excusari a Confessione, etiamsi confcarius distet 50 tantum passibus.²

Quær. 3° *.dn qui recordatur peccati mortalis, quod ex inculpabili oblivione in Confessione non declaravit, teneatur illud ante Communionem confiteri?*

Resp. 1° *Nep. certo*, si pœnitens jam Sacra Mensa? assideat, vel adsit causa grans communicandi, et difficulter iterum confiteri possit. Ratio est, quia, etiamsi adesset præceptuin Confessionis, non urgeret cum tanto incommodo. — Ita omnes.

Resp. 2° Si pœnitens possit sine incommodo confiteri vel Communionem omittere, *controv. : valde probabiliter* neque confiteri tenetur, neque a Communionem abstinere; quia peccatum involuntarie omisum certe est remisum, etsi indirecte tantum; ac proinde Communioni sumendæ nullatenus obstat. Nec dicas, urgere Trident, pneceptum confitendi ante Communionem; pœnitens enim, cum jam fuerit rite confessus et justificatus per Sacramentum Pœnitentiæ, est sufficienter probatus, etiam juxta mentem Concilii Trident.—S. Alph.⁸ et *alii* contra *alios*, qui communius et non *improbabiliter* oppositum tenuerunt. — S.

i L. VI. 204.

9 Ib.

« Ib. 257.

Alph. *priori* sententiæ magis accedit, *secundam* tamen in praxi *suadendam* censet, modo causa aliqua aliud non suadeat.¹

Quær. 1° *Ah sacerdos, qui celebravit, vel laiens, qui communicavit conscius peccati mortalis, absque Confessione ob urgentem necessitatem, quamprimum confiteri teneatur?*

Resp. 1° *Quoad sacerdotem affirm.* Sic enim expresse Tridentinum,⁹ * Quod si. necessitate urgente, sacerdos absque prævia Confessione celebraverit, *quamprimum* confiteatur."

Resp. 2° *Quoad laicum neg. probabilius.* Ratio est, quia Trident, loquitur tantum de sacerdotibus, ut ex textu patet.— Ita *communissime*, ait S. Alph.⁸

Quær. 5° *Quomodo intelligendum sit preceptum illud sacerdotibus impositum conflendi QUAMPRIMUM?*

Resp. *Probabilius* sufficit, si sacerdos intra triduum confiteatur; quia, cum hoc præceptuin sit tantum ecclesiasticum, vox *quamprimum* intelligi modice potest, prout intelligitur in aliis legibus humanis, ubi illud verbum, aut aliud simile, ex communi interpretatione ad spatium trium dierum protenditur⁴ — Attamen sacerdos non potest iterum celebrare, antequam fuerit confessus: quia non fuit excusatus a Confessione nisi propter *instantem* necessitatem. Hinc, si urgeat eadem necessitas celebrandi die sequenti, et possit confiteri, Confessionem ad alium diem remittere nequit.

Quær. 6e *.in teneatur confiteri QUAMPRIMUM sacerdos celebrans post Confessionem, ut qua INculpabiliter alien}"" peccati mortalis oblitus est?*

Resp. 1° *Xeg.*, si meminerit peccati post celebrationem; quia non celebravit conscius illius peccati, ut loquitur Trident. — Ita *communiter*.

Resp. 2° *AVy. valde probabiliter*, etiamsi meminerit peccati ante celebrationem; quia cupi Confessionem premiserit. licet alicujus peccati gravis fuerit oblitus, non potest tamen dici celebrasse conscius mortalis sine pœnia Confessione. Hanc sententiam *valde probabilem* dicit S.

> H. A. Tr. XV. 23.

2 Sess. 13. c. 7.

s L. VI. 268.

< Ib. 266.

Alph.,¹ post Lacroix et alios *contra* Suarez, Lugo, etc.

Quær. 7° *An teneatur confiteri quam primum sacerdos celebrans sacrilege, non urgente necessitate, vel, si hac urgeat, non deiciente copia confessorii?*

Resp. Neg. Ratio est, quia praeceptum Trident, ordinatur tantum ad incutiendum metum iis, qui pnetextu necessitatis Confessionem diilenint, non vero celebrantibus *sacrilege*, quibus praeceptum hujusmodi valde raro prodesset; qui enim, contempto praecepto divino, audent sacrilege celebrare, facilius sane praeceptum Ecclesiae contemnerent. — Ita *communissime et verius* S. Alph.²

Quær. 8° *An affectus ad aliquod peccatum veniale totum fructum Communionis impediat?*

Resp. Neg. Ratio est, quia voluntas bene potest pios motus experiri erga Deum et Sacramentum, licet affectum aliquem leviter deordinatum ad rem particularem retineat; proinde communicans cum tali affectu non privatur omni fructu Eucharistiae.³

§ IL *De dispositionibus corporis.*

Duplex dispositio requiritur ex parte corporis, scilicet 1° jejunium; 2° decetia.

Punctum 1. De jejunio ad Communionem requisito.

1308. — *Principia*. I. Ex praecepto Ecclesiae ad Communionem requiritur jejunium *naturale*, seu abstinencia *totalis* post mediam noctem a re qualibet, quantumvis minima, quæ per modum cibi, potus vel medicinæ in stomachum trajiciatur, certis tamen exceptis casibus. Constat 1° ex universali Ecclesiae consuetudine et unanimi traditione; 2° ex omnibus Catecliismis et Ritualibus ab Ecclesia approbatis; 3° ex Conciliis et præsertim ex Coustantiensi?

II. Ad jejunium illud frangendum juxta communem sententiam tres requiruntur conditiones, nempe 1° Ut quod sumitur, *ab extrinseco* sumatur et in stomachum

trajiciatur: nam quod non provenit ab extrinseco. etsi voluntarie deglutiatur, aut quod non trajicitur in stomachum, sed v. g. in gutture hæret, non dicitur *manducari*; res enim, quæ manducantur, ab extra proveniunt, et stomacho destinatio sunt. Hinc sanguis clluens ex ore, lingua, gingivis, etc. non frangit jejunium.¹

2° Ut quid sumatur *per modum comestionis aut potationis*. Ratio est, quia *juxta sensum communem* hoc tantum modo frangitur jejunium naturale. Inde quidquid per modum *respirationis* aut *saliva* hauritur, jejunium nullatenus frangit. Sic jejunus remanes, licet per respirationem pulverem vel museam deglinteris, casu se., et non ex proposito.²

3° Ut res sumpta habeat *rationem cibi, aut potus*, id est, ut sit quid alterabile in stomacho, et aptum ad nutritionem. Ratio est, quia secus juxta communem concipiendi modum non est comestio, neque potatio. Nemo enim dicitur manducare ferrum, vitrum, etc.— Ita *communiter* Theologi cum S. Thom.,³ S. Alph?

III. Ex Responso S. Pœnitentiariæ, dd. 18 juuii 1873 colligendum est, *publicis*, seu a Magistratu ad indicandam meridiem designatis, horologiis standum esse quoad momentum, quo incipit obligatio jejunii naturalis, ecclesiastici, officii divini, etc.; idque licet non signent tempus *verum*, sed *medium* tantum, aut medium non proprii meridiani, sed *alieni* v. g. metropolis.⁵*

1309. *Quæ sit a*. — Quær. 1° *An trajectio reliquiarum cibi, qua inhiarent inierdentes, frangat jejunium?*

Resp. 1° Neg. si sit *involuntaria*, quia non habet rationem cibi. Constat etiam ex Rubrica Missalis.⁶ — Ita *omnes*.

Resp. 2° Si sit *voluntaria*, controvertitur.

1° *Sententia*, quæ S° Alph⁰ non videtur *inprobabilis, negat*; quia tales reliquæ moraliter reputantur partes comestionis præcedentis diei, et non novæ, ac non sumuntur per modum cibi, licet ex

i L. VI. 279.

- Ib. 280. Dub. 1.

8 P. III. q. 80. a. 8.

4 L. VI. 281.

6 Acta. T. VII. p. 399.

° De defect. Tit. IX. u. 3.

1 L. VI. 2C7. coU. n. 257 et H. A Tr. XV. 23.

3 L. VI. 266.

° Ib. 270.

« Sess. 13.

proposito, sed per modum salivæ.— Vide I Ruhr.¹

11“ *Sententia affirmat*; quia hujusmodi trajectio, cum ex industria fiat, nova comestio videtur. — Ita Roncaglia, etc. Hanc sententiam dicit communioem et probabiliorem et omnino consulendam S. Alph.,² qui tamen advertit in hoc non esse scrupulose agendum, ita ut sufficiat expuere illas reliquias, quæ sensibilibus in lingua percipiuntur, et non sit obligatio adhibendi diligentiam ad illas ex dentibus extrahendas, etsi alias deglutienda praevideantur.

Quær. 2° *An guttula aqua aut jusculi degustati cum saliva mixta frangant jejunium. si deglutiantur?*

Resp. 1° *Neg.*, si casu praeter intentionem trahantur, modo non sint in magna quantitate. Idem dicendum de guttulis, quæ involuntarie trahuntur os lavando. Ratio est, quia non sumuntur per modum nutritionis. Constat etiam ex Rubrica Missal's?

Resp. 2° *Affirm.*, si ex proposito deglutiantur. Ratio est quia tunc nihil deest ut rationem cibi aut potus habeant.^{4*}

Quær. 3° *An solvat jejunium pulvis tabaci sumpti per nares?*

Resp. *Neg.*, etiamsi aliquid in stomachum transmittatur. Ratio est, quia licet talis materia sit nutritiva, tamen non sumitur per modum comestionis, nisi fiat ex proposito.⁶

Quær. 4° *An solvat jejunium fumus tabaci aut similis?*

Resp. *Neg.*, quia, in communi hominum existimatione, fumus tabaci neque est cibus nec potus, neque sumitur per comestionem aut potationem. Ob eandem rationem dicendum non frangere jejunium eos, qui in culina ciborum fumum tum ore, tum naribus attrahunt. Et hoc valet, etiamsi fumus voluntarie immittatur in stomachum.⁸—Idem videtur dicendum de succo seu odore camphoræ, qui per modum fumi tabaci hauritur (Gallice: *cigarette de Raspail*).

Quær. 5° *An solvat jejunium, qui su-*

mit folium tabaci, rei aroma, ut dentibus conterat, et phlegmata expuat?

Resp. *Neg. probabiliter*, etiamsi deglutatur, praeter intentionem tamen, modicum succi saliva inseparabiliter mixti; quia, si casu id deglutatur, non per modum cibi, sed per modum saliva trahitur. Omnes autem conveniunt, hujusmodi masticationem ante Communionem esse indecentem; unde non videtur excusanda a culpa veniali, nisi rationabilis aliqua causa intercedat.¹

Quær. 6° *An possit communicare, qui dubitat utrum post mediani noctem cibum aut potum sumpserit, aut in ipso die aliquid deglutierit?*

Resp. *Affirm.*, ut patet ex dictis n. 67. 1°. a). Excipe si dentur in contrarium *prasumptiones tam fortes*, ut operans probabilius credat jam sonuisse duodecimum.

Quær. 7° *An liceat edere et bibere statim post Communionem?*

Resp. Olim quidem post Communionem praecipiebatur jejunium usque ad *Sextam*. Sed hoc praeceptum jamdudum abrogatum est. Attamen ex decencia, morai aliqua servari debet inter sumptionem hujus Sacramenti et alios cibos, saltem quamdiu species consecratae in stomacho nondum plane corruptae perseverant, nisi tamen adsit aliqua rationabilis causa aliquid statim sumendi; secus talis comestio, ob irreverentiam, a veniali culpa non excusatur.⁷

Quær. 8° *An sit illicitum expuere post Communionem?*

Resp. *Neg. per se*, modo nullum Hostia fragmentum in ore remanserit. Nullum enim est periculum irreverentiae erga species sacras; quandoquidem via, per quam sputa in os confluunt, non est oesophagus, seu via cibi et potus, sed est via respirationis. Omnes tamen conveniunt congruum esse, ut communicantes per aliquod temporis intervallum ab expuendo abstineant.⁴

Quær. 9° *Quandonam liceat aliquem non jejunum communicare?*

Resp. Non jejunus licite communicat

¹ De defect. disp. corp. n. 3.

² L. VI. 279.

³ De defect. disp. corp. n. 3.

⁴ L. VI. 279.

⁶ lb. 280. Dub. 1.

» lb. 280. Dub. 2.

¹ L. VI. 280. Dub. 3.

² lb. 282. in fine, et L. 1. 39. H. A. Tr. XV. 35.

⁸ L. VI. 283.

¹ lb.

1° in periculo mortis, ex quacumque causa proveniat; 2° in periculo ne Eucharistia pereat, vel male tractetur, v. g. ab hæreticis, impiis; 3° in periculo proximo gravis scandali ex omissione Sacrificii vel Communionis; 4° in necessitate perficiendi Sacrificium vel Communionem, v. g. si pro speciebus vini sacerdos sumpserit aquam, etc.¹ (9) p. 417.

Quær. 10° *An requiratur moralis certitudo periculi mortis, ut Viaticum non jejuno ministrari possit?*

Resp. Neg., sed sufficit dubium prudens, seu probabilitas *periculi* (non enim requiritur probabilitas *articuli* mortis, si cum aliquibus placeat *periculum* distinguere al) *articulo*), præsertim quando timendum est, ne æger repentina morte corripiatur. Imo graviter arguendi sunt Parochi et parentes aut cognati infirmorum, qui ex incuria aut vano timore administrationem Sacri Viatici ita protrahunt, ut absque Eucharistia decedere periclitentur.² Quod si legrotus. /i/c/ Ve die sequenti jejunos Viaticum suscipere posset, teneretur experte. Hac tamen in re non est scrupulose procedendum, cum Concilium Constantiense *periculose* infirmos simpliciter a lege jejunii excipiat.³

Quær. 11' *An liceat aliquando dare Communionem infirmo non jejuno, nec periculose decumbenti, si morbus sit diuturnus?*

Resp. Negandum est, attenta praxi actuali Ecclesiæ, nisi morbus sit ejusmodi, qui per se periculum mortis inducere possit. Attamen Theologi nonnulli id aliquando permittunt, si morbus sit diuturnus, nec unquam æger omnino jejunos communicare valeat, modo raro fiat, v. g. aliquoties in anno. — Sic Elbel.⁴ Sed contradicit sententia communissima Theologorum cum Suarez, qui asserit, solum Papam hac in lege dispensare posse. Ille ipsa S. Pontifex raro et gravi tantum de causa, attamen etiam cum *privatis* (quemadmodum ex casu particulari ipse nosco), et non tantum, sicut olim fere, cum *publicis* seu publica de causa, ut semel, ter, aut etiam pluries in anno communicare possint, dispensare solet. Tunc vero adest ratio sufficiens cur interdum Eucharistia

post mediam noctem infirmo administrari possit. Ratio cur sola dispensatione Papæ id fieri possit, est quod secus lex ista Ecclesiæ nimium relaxaretur. Vide, si lubet, Ben. XIV. Breve: *Quadam, de more*, dd. 24 mart. 1756, historiam hujus legis tradens.

Punctum // De corporis decentia.

1310. *Principia.* — I. De jure naturali is requiritur exterior habitus, et ea corporis compositio, quæ internam animi reverentiam et devotionem exhibeat. Hæc patet: debetur enim huic augustissimo Sacramento non solum interna, sed etiam externa veneratio, cum ipse Christus, mediis speciebus, sensibili quodam modo in eo existât et tractetur.

II. Nulla prorsus corporis macula per se impedit a Communionem, cum Eucharistia sit tantum cibus animæ, neque puritas minuatur corporis maculis, quæ ad bonitatem vel malitiam moralem nihil conferunt.¹ — Decentia tamen et reverentia tanto Sacramento debita exigit, ut, si sordes exterius apparentes possint auferri, diligenter auferantur.

III. Nulla est obligatio abstinendi a Communionem propter maculas corporis occultas, vel etiam apparentes exterius, sed indelebiles.² — Si tamen maculæ externæ, hic et nunc indelebiles, sint valde notabiles, et brevi cessare debeant, debeat, ubi commode fieri potest, Communionem differre. Quando vero diutius durant, non est ratio cur aliquis alimonia coelesti privetur. — Ita *communiter*.

1311. *Resolves.* — 1° Mulieres accedere debent ad sacram Communionem in ornatu sancto, modestiam redolente; si quæ *valde indecentes* (vide ll. 1233. 1°) se Sacramentis sisterent, Communionem eis neganda esset, cum debitis tamen cautionibus ad scandala, quantum fieri potest, precaveuda.

2° Lepra, fluxus sanguinis, et similia, quæ sine patientis culpa eveniunt, per se non prohibent a Communionem, quia labes illa non obstat devotioni, quæ est dispositio requisita ad Communionem.³ — Post *voluntariam* paulo ante habitam pollutionem ad S. Communionem accedere,

¹ L. VI 284. 28G sq.

² H. A.Tr. XV. 46.

³ L. VI 285. Dub. 3

* n 90.

¹ L. VI. 271 275.

³ Ib.

⁸ Ib. 275.

etsi quis enutritus et confessus sit, veniale aiunt, nisi scandalum vel alia justa causa Communionem exigat; idem valet post *venialiter malam*, vel etiam *involuntariam*, si perturbationem in mente relinquat. Excipiunt, si communicaturus hanc pro posse repellere conctur, vel aliqua justa causa necessitatis vel devotionis adsit.¹ — De Communionem post copulam conjugalem dicetur. 1646. 7°.

3° Sacerdos infectus lepra, aut alia infirmitate horrorem excitante, celebrare potest, sed non in publico; sic enim ex Jure Canonico statuitur.²

4° Convenit ex decentia et humilitate christiana, ut milites communicaturi ad Sacram Mensam, depositis armis, accedant. Nulla tamen lege ad id obligantur.³ — Idem dicatur de laicis chirothecas (*gloves*) deferentibus. “Sacerdotes vero” ait Rit. Roin. “cum stola communicent.”

APPENDIX I.

DE COMMUNIONE FREQUENTI.

1312. — Nomine Communionis frequentis communiter cum S. Alph. intelliguntur sensu strictiori Communiones illæ, quæ præter dies Dominicos vel festos fiunt diebus etiam ferialibus sine prævia Confessione.

Certum est, 1) frequentem Communionem, etiam quotidianam, semper fuisse in Ecclesia optatissimam. Constat 1° ex communi suffragio Patrum, qui semper enixe eam fidelibus commendarunt. Constat 2° ex Trid.⁴ ubi ait: “Optaret quidem sancta Synodus ut in singulis Missis fideles adstantes, non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistiae perceptione communicarent, quo ad eos Sanctissimi hujus Sacrificii fructus proveniret.” Constat 3° ex Decreto Innocentii XI. an. 1679, necnon ex communi Doctorum suffragio. Igitur Communio frequens est magnopere laudanda, atque a Parochis, necnon a confessoribus enixe fidelibus suadenda. Certum est,

2) non posse generaliter constitui dies ad Sacram Eucharistiam suscipiendam, nec illos esse ab ea arcendos, qui frequenter accedere cupiunt, nisi indigni videantur. Totum hoc igitur relinquendum est iudicio confessorum, qui pro conscientia puritate et fructu e Sacra Mensa percepto, id quod singulis magis profuturum existiment, præscribere debent. 3) Ad Sacras Virgines quod attinet, si quotidie Sacram Communionem petant, admonendæ erunt ut in diebus ex carum Ordinis instituto præstitutis communicent; si quæ vero puritate mentis eniteant, et fervore spiritus ita incaluerint, ut dignae frequentiori aut quotidiana Sanctissimi Sacramenti perceptione videri possint, id illis a Superioribus permittatur” — Ita ex eodem Innoc. XI. Decreto.¹ Cfr. n. 1189. 5°.

1313. — Juxta mentem S. Alph.,⁴ et aliorum ab ipso relatorum, doctrina de Communionem frequenti paucis et generalibus regulis constringi sic potest.

1^a *Regula*. — Communio *menstrua* nemini sat disposito deneganda, imo omnibus maxime consulenda ist, etiamsi vitam degant negotiis sæcularibus implicatam; secus enim valde difficile est diu in divina gratia perseverare, ob innumeras occasiones, et rerum æternarum quasi obliteratiouem. — Ita *communiter*.

1^a *Regula*. — Communio *hebdomadario*, permittenda est, imo et consulenda, iis, qui graves culpas *ex habitu* non committunt: attamen illis, si pluribus vitiis levibus laborent, nec ullatenus sint de emendatione solliciti, aliquando utile erit Communionem aliqua hebdomada interdiceret, ut scilicet aliqua alacritate ad vitia abjicienda excitentur.³

11^a *Regula*. — Communio *frequens*, seu *pluries* in hebdomada, permitti potest, aut etiam consuli, iis, in quibus reperiuntur hæc tria: 1) Fuga peccati venialis plene deliberati ac absentia affectus voluntarii ad veniale, i. e. ad ejusdem materiam. 2) Studium perfectionis christiane et desiderium Communionis. 3) Exercitium orationis mentalis et mortificationis. — Ita *regulariter* loquendo; nam *exceptiona-*

¹ L. VI 272. Rubrica Miss, de def. Tit. 9. η. 5.

² L. VI. 275.

³ Ib.

⁴ Sess. 22. c. 6

¹ Cone. Pl. Balt. II. p. 294.

² Praxis conf. η. 149-155.

³ Ib. 149.

⁴ Ib. 150. 153.

Uter concedi etiam potest “aliquibus qui” carent praedictis dispositionibus, sed “essent in periculo labendi in peccata lethalia, ut vires recipiant ad resistendum.”¹

IV *Regula.* — Communio *quotidiana* concedenda iis est, qui, propter duo priora praedicta, *multum* incumbunt orationi ac mortificationi ac malas cupiditates majori ex parte superarunt. “Excipe, *ordinarie loquendo*, unum diem in quavis hebdomada . . . et tempus illud, quo privare velint” directores “suos poenitentes Communionem ad probandam contra obedientiam, aut humilitatem, aut ob aliquam justam causam.”² Concedi etiam potest ob aliquam particularem circumstantiam transeuntem, v. g. ob novenam.

APPENDIX II.

DE COMMUNIONE SPIRITUALI.

1314. — Communio spiritualis dicitur pium desiderium Eucharistiae Sacramentum suscipiendi, cum realiter suscipi non potest. Hoc Communio Sanctis valde in deliciis fuit, et commendatur a Trid.⁸ Hoc communio piis fidelibus valde utilis est. Etenim si Deus praemio afficit pium cujuscumque virtutis desiderium, (quanto magis desiderium ipsummet possidendi! A confessariis igitur fidelibus, suis poenitentibus, sedulo insinuanda, et vehementissime commendanda est. Communio spiritualis omni tempore et in omni loco fieri potest, tam mane quam sero. Tempus tamen opportunius est ipsius Missae tempus, quo scilicet sacerdos communicat; tunc enim, cum augustissimum Sacramentum oculis exhibeatur et vividius menti repraesentetur, ardentius corda divino amore inflammabit.

APPENDIX III.

DE PRIMA COMMUNIONE PUERORUM.

1315. — “Quoad pueros,” ait Conc. Pl. Bait. 11.,⁴ “qui prima vice ad Sacramen-

Mensam accedant, praeclara Patrum Kavennatensium verba in rem nostram adhibere liceat. Haud potest quin multum conferat ad totius vitae Christianae rationem, ipsamque adeo aeternae salutem, modus, quo quis prima vice Sacramentum Communionem recipiat. Hinc omnes animarum rectores sedulo curent ad illam disponere puellas et pueros, quos per aeternam ac sufficientem rerum spiritualium intelligentiam capaces dijudicaverint. Erudiant eos peculiari studio, inquirant diligenter in eorum vitam, et, quos in Christianae doctrina; rudimentis jam satis instructos esse, ac morum probitate ac pietate commendari intellexerint, ad Sacramentum Mensam admittant, ceteros in aliud tempus, omni humano respectu posthabito, remittentes. Per triduum autem ante Communionem tum exercitationibus piis, tum generali potissimum Confessione, praeparentur proxime ad illam; ipsa vero die, sollemnitate maxima, Divinum Panem sumant, cuncto populo inspectante, et praesertim parentibus, quorum curae postea animae illae, aeterni Convivio refectae, erunt ferventissimo caritatis zelo a Parochis commendandae.”¹

“Qua vero aetate pueri Eucharistico Cibo primo refici debeant, ab Ecclesia haud est definitum. S. Thomas, generali usus loquendi forma, docuit posse tunc hoc Sacramentum iis conferri, cum incipiunt aliqualem usum rationis habere, ut possint devotionem concipere hujus Sacramenti.”² Pastorum itaque erit hac super re diligenter inquirere, ne quis vel per incuriam nimis cito admittatur, vel per severitatem diutius quam par sit arceatur. Haec vero regula generalis, quae tamen suas admittat exceptiones, statui videtur tuto posse, neminem scilicet, ordinarie loquendo, ante decimum annum Angelorum Panis participem fieri debere, nec post annum quartum decimum cuivis, ceteroquin digno, eum esse negandum.”

¹ al 1855. P. II. c. 4. Dccr. 7.

² P. 111. q. 80. a. 9.

¹ Praxis conf. η. 149. * Ib. 150. 152.

² Sess. 13. c. 8.

¹ a. 260. 261.

¹ 8 Syn. diœc. Sabinæ al 1844. P. III. c. 2.
² 6. 7- Cfr. Layniann, L. 5. Tr. 4. c. 4. n. 3.

PARS SECUNDA.

DE EUCHARISTIA UT SACRIFICIO.

Eucharistia non solum *Sacramenti*, sed etiam *Sacrificii* rationem habet.

Agendum 1° de natura et virtute Sacrificii Missæ.; 2° de applicatione Sacrificii Missæ.; 3° de obligatione Missæ celebrandi; 4° de tempore et loco celebrationis, 5° de modo celebrandi.

CAPIT. I.

DE NATURA ET VIRTUTE SACRIFICII MISSÆ.

Sacrificium generatim sumptum sic communiter definitur: Oblatio externa rei sensibilis cum ejus destructione vel immutatione, soli Deo facta per legitimum Ministerium in supremi ejus dominii protestationem.

1316. *Principia*. I. Missa est verum novæ legis Sacrificium.

II. Sacrificium Missæ rationes omnium sacrificiorum antiquæ legis perfecte continet, seu est latrentium, etc.

III. Incruentum Missæ Sacrificium idem profecto est ac Sacrificium cruentum Crucis, non solum quia eadem victima offertur, sed etiam quia eadem est formalis Sacrificii ratio, per protestationem videlicet supremi dominii, quod Deus in vitam mortemque habet. Quocirca Sacrificium Altaris a Sacrificio Crucis differt non quidem essentialiter, sed tantum *accidentaliter*, quoad modum scilicet offerendi.

Probantur et latius explanantur luce principia in Theologia Dogmatica.

1317- *Quæsitum*. — Quær. 1° *In quo consistat essentia Sacrificii Missæ?*

Respons. *Controvertitur*. Non pauci tenent, essentiam Sacrificii consistere in Consecratione et partialiter in Sumptione, quia in Consecratione ponitur victima, et in Sumptione consumitur. Quam opinionem uti probabiliorem habet S. Alph.

Quær. 2° *Pro quibusnam possit offerri Sacrificium Missæ!*

Praenotandum. In offerendo Sacrificio sacerdos tripliciter agit. scilicet, nomine Christi, nomine Ecclesiæ et nomine proprio. Ea, quæ nomine *Christi* facit, essentiam Sacrificii proprie dicti complectuntur; nomine vero *Ecclesiæ* peragit

cæremonias funditque preces, quas Ecclesia pro celebratione hujus Sacrificii præcipit; nomine autem *proprio* agit, quatenus opus bonum et meritorium, quod litando ponit, *ad ipsius personam, qua talem*, pertinet. — His prænotatis:

Respons. *ut genere* offerri potest pro omnibus, quibus, saltem ut *impetraiorum*, prodesse potest. Hinc

1° *Calide*, saltem nomine Christi et proprio, offertur pro omnibus sive vivis, sive defunctis, exceptis solis damnatis ac infantibus sine Baptismo mortuis.

2° *Calide* et *licite* offertur idque triplici, (piem descripsimus, modo, pro omnibus fidelibus vivis, etiam pro peccatoribus *non excommunicatis*, sed pro his tantum quoad fructum impetrationis.

3° Quoad excommunicatos vivos: a) *Certo* licet *indirecte*, etiam nomine Ecclesiæ v. g. pro eorum conversione, pro Fidei propagatione, etc., “ quatenus eorum bonum resultat in Ecclesiæ dilatationem ” ut ait Lugo.¹ b) Si agitur de Sacrificio *directe et in particulari* pro aliquo excommunicato offerendo, dist. inter *citandos*, seu *nominatim* excommunicatos, et *toleratos*. — Pro *citandis* licet nomine *proprio*, non vero nomine *Christi* aut *Ecclesiæ*? — *Vvotoleratis* autem, *per se, probabilius* licet etiam nomine *Ecclesiæ*, quia fidelibus licet cum iis, etiam in divinis, communicare³ Dixi: *per se*: quia, si de hæreticis et schismaticis agitur, id in praxi, ratione scandali, etc., non licere, plura probant S. Sedis Responsa.

4° Nominem Ecclesiæ nec publice (ut per se patet et omnes admittunt), nec occulte (ut fere omnes) offerre licet pro defunctis, quibus deneganda est ecclesiastica sepultura, puta pro hæreticis et schismaticis notoriis. Sepultura enim numine intelli-

¹ De Each. 19. n. 188.

² L. V. Deer. T. XXIX. c. 28. S. Alph. L. VI. 308. Lacroix, u. 33.

³ L. VI. 309 < X. Rev. Th. T. 3. > 293 sv

guntur quaecumque suffragia Ecclesiae pro defunctis fieri solita; inter hæc autem primum locum tenent Missæ, nomine Ecclesiae, etiam occulte, celebrat,-e.¹

Nota. Quæ de excommunicatis *toleratis* dicta sunt, *probabilius* etiam de *infidelibus* valent.² Confirmatur ex sequenti Responso S. C. O., quæ proposito dubio: “Utrum liceat sacerdotibus Missam celebrare pro Turearum aliorumque infidelium intentione, et ab iis eleemosynam pro Missa applicatione accipere?” Fer. IV., die 12 julii, 1855, respondit: “Affirmative, dummodo non adsit scandalum, ac nihil in Missa specialiter addatur, et quoad intentionem constet, nihil mali, aut erroris, aut superstitionis in infidelibus eleemosynam offerentibus subesse.” § (10) p. 418.

Quær. 3° *Qpotuplex sit fructus Sacrificii Missa?*

Resp. Fructus Missæ distinguitur ex duplici capite, nempe ex parte offerentis, et ex parte victimæ.

I. *Ex parte offerentis.* Cum duplex sit offerens, Christus nempe et sacerdos, hinc duplicis generis est fructus Missæ ex parte offerentis. Prior provenit ex Christo offerente, et dicitur *ex opere operato*, quia recipitur intuitu meritorum Christi et ejus promissionis. Alter provenit ex sacerdote offerente, quatenus recipitur intuitu meriti et devotionis sacerdotis celebrantis, et fructus *ex opere operantis* nuncupatur. — Inde lit ut Sacrificium oblatum a sancto sacerdote, quatenus consideratur *ex opere operato*, non prosit magis, quam si ab indigno Ministro offerretur; quia Sacrificium, sic spectatum, est opus Christi, et solum a meritis Christi fructus dimanat. Quare hoc sensu recte dici potest, Missam mali sacerdotis tanti valere, quanti valet Missa boni sacerdotis. Secus vero dicendum, si attendatur meritum *ex opere operantis*; (pio enim dignior est sacerdos et majori devotione præditus, tanto major Missæ fructus evadit.

II. *Ex parte victimæ.* Ex hoc capite triplex distinguitur fructus Sacrificii, scilicet generalis, specialis, specialissimus.

¹ Nonv. Rev. Th. T. 12. p. 55S sv.

^a L. VI. 309.

³ Vpud Guiy. EJ. Rom. 1873. T. II. n. 340 §.

1° Fructus generalis ille est qui respondet Sacrificio, quatenus est opus positum a sacerdote, prouti operatur nomine totius Ecclesiae. Et omnes quidem Fideles, tum vivi, tum in purgatorio degentes. hunc fructum percipiunt; sed ipsis tribuitur per modum *imndratioms* tantum (vi cujus contritio etiam atque ideo peccatorum remissio obtineri potest), non vero, ut videtur, per modum *sahfactionis*, quia ex millenis Sacrificiis, quæ quotidie offeruntur, quivis justus, etiam inscius, immensa. p<emr remissionem consequeretur, quod incredibile apparet.— De fructu hoc generali, abundantiori seu specialiori modo participant adstantes Sacrificio, et *a fortiori* ad illud coopérantes, v. g. sacerdoti inservientes, etc. Iste autem fructus, utpote *ex opere operantis*, eo uberius est, quo major est devotio et sanctitas assistentium et cooperantium. Ita Gury; S. Alph. autem fructum. assistentibus et cooperantibus oblinirentem. *specialem* vocat (alii *medium* seu *ministerium'*alem'), nec (distinguit inter opus *operatum* et *operantis*. — At, ut ministerialis,

2° Fructus *specialis* est ille, (pii advenit ei vel illis, quibus sacerdos specialiter Sacrificium applicat. Hi *ex opere operato* participant de Sacrificio, ut est *impetratorium*, et *propitiatorium*; imo etiam, modo nihil obstat, ut est *satisfactorium*.

3° Fructus *specialissimus* ille est, qui obvenit sacerdoti offerenti, quatenus est persona privata offerens. Si enim cooperatores quilibet e Sacrificio suum percipiunt fructum omnino specialem, multo magis hunc percipere debet sacerdos qui sacrificat. An vero hunc fructum applicare aliis sacerdos possit, incertum est.¹

Quær. 4° *An calor Sacrificii Missa sit infinitus?*

Resp. 1° Est certe *infinitus*, si spectetur *in se*. seu in re oblata et in excellentia dignitatis Christi offerentis. Ipse enim Christus in hoc Sacrificio est simul victima et principalis offerens. Quare Missa est oblatio victimæ infiniti pretii, facta a Christo primario offerente, (pii meritum habet infinitum.

Resp. 2° Non potest esse *infinitus* (pioad applicationem singulis hominibus factam, seu (pioad effectum aut fructum.

¹ L. VI. 312.

Ratio est, quia creaturæ percipiendi infinitum fructum non sunt capaces; potest autem applicatio esse major vel minor, prout dispositio seu capacitas illius, cui applicatur, major vel minor extiterit.

Controvertitor autem, utrum applicatio fructus Sacrificii sit ad certum gradum restricta, vel fiat *indefinite* juxta capacitatem illorum, pro quibus offertur.

Sententia hodie, ait S. Alph., *communissima*, et qua' *speculative* videtur *probabilior*, contendit, applicationem fieri *indefinite* juxta capacitatem fidelium pro quibus offertur. — Ratio est, quia valor Sacrificii est in se infinitus; unde per se potest applicari innumeris hominibus, quin exhaustiri possit. Aliter S. Doctor in Opere: "*contro gli eretici pretest riform.*," ubi docet fructum e. r *Christi voluntate* ad certum gradum restringi.¹

Quær. 5° *An Missa prosi! defunctis ex infallibili promissione Christi?*

Resp. Affirm. Etenim Missa utiliter offertur pro defunctis, ut constat ex Trid.² Porro id fieri nequit, nisi ex Christi promissione, quæ perhibetur apud Matth. 8 *Hic est Sanguis meus . . . qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Constat etiam ex verbis forma' in Ordinis collatione: *Accipe potestatem offerre Sacrificium Deo, Missæque celebrare tam pro vicis quam pro defunctis, in nomine Domini.* Arnen. — Attamen perna temporalis non remittitur defunctis certa lege, sed solum per modum suffragii iis prodest, prout Deo placuerit illud acceptare. — Aide Perrone.⁴

Quær. 6° *An Missa de Requiem magis prosit defunctis, quam Missa de Sanctis?*

Resp. Neg. quoad substantiam, seu *ex parte Sacrificii*; quoad accidentalia utique, seu *ex parte orationum*, quarum defectum devotio supplere potest. — S. Alph. 6 post S. Thomam.⁰

Notandum hic, Missam *de Requiem* et *in nigris* applicari posse pro vivo; modo qui eleemosynam tribuit, expresse oppositum non declaraverit.⁷

¹ L. VI 312 et Opere cit. Sess. XXII. n. 22.

- Sess. 22. c. 2 et Cnn. 3.

s 20. 28.

* Th. Doinn. vol. VIII. n. 282.

⁴ L. VI. 310.

⁰ Suppl. «p 71 a. 9 nd 5.

⁷ S. R. C. 29 nov 1850.

CAPUT II.

01. APPLICATIONE, SACRIFICII MISSÆ.

Applicatio Sacrificii Missæ est intentio, qua sacerdos vult, ut Sacrificii fructus in utilitatem certæ personæ cedat.

1318. *Principia.* — I. Ut pars fructus *generalis* percipiatur, necessaria non est sacerdotis applicatio; sed sufficit, ut ipse velit celebrare juxta mentem Ecclesiæ: semper enim implicite talis applicatio in intentione generali celebrantis includitur. Item ut ipsi sacerdoti fructus *specialissimus* proveniat, necesse non est, ut cum sibi specialiter applicare velit; hic enim ipsi *per se* semper applicatur. Imo sunt, qui fructum hunc ita putant illius esse proprium, ut alteri applicari non possit.

II. Requiritur tamen applicatio sacerdotis, ut fructus *specialis* seu *ministerialis* alicui obveniat. Sacerdos enim, et quidem solus, personam Christi erit; ideo sicut ipse solus in persona Christi Sacrificium pro aliis offert, ita etiam solus fructum ejusdem applicat.

III. Fructus *specialis*, nulli aut incapaci applicatus, remanet in thesauro generali Ecclesiæ.¹

1319. *Quæsitæ.* — Quær. 1° *An applicatio fructus Missæ debeat immutari in Analysi?*

Resp. Neg. sed sufficit ut sit habitualis, scilicet ut semel facta non retractetur. Ratio est, quia applicatio ista fit per modum donationis, quæ valet donec revocetur. — Expedit tamen applicationem Missæ facere, antequam inchoetur. Quod si id ante Consecrationem sacerdos non fecerit, non potest postea Sacrificium ulli specialiter applicare.²

Quær. 2° *§1 sacerdos. immemor prioris intentionis, notam celebrando eliciat, quænam valida censeri debeat?*

Resp. In genere definiri nequit. Videat sacerdos, qualis intentio in ejus mente predominans fuerit. Ceterum in praxi parvi refert; etenim cum alterutra certo valida sit, satis erit alia vice Sacrum ei applicare, cui applicatum non fuit.

Quær. 3° *An intentio celebrantis debeat esse explicite determinata?*

» L. VI 886.

² Ib. 333 et 11. A. Tr. XV. 80. Exnm. Ord. n. 110.

Resp. Nep. Sufficit enim, ut determinetur implicite. Sic valet applicatio, si dicas: Odero hoc Sacrificium pro eo, qui dedit stipendium, — pro quo Superior vult Sacrum fieri, — pro quo exigit fundatio, — pro maximo peccatore, — pro anima graviori tentatione afflieta, — pro anima purgante majori auxilio indigente, aut magis Beo grata, — pro omnibus animalius Purgatorii. — pro eo, cui applicare teneor, — pro persona vel intentione, scripto vel mente determinata in principio hebdomadæ, etc. — E contrario non valet ista applicatio: Offero, ut Deus Sacrum istud applicet.

Quær. 4° *Si sacerdos acceperit stipendia «10 personis, an satisfaciat celebrando cum intentione confusa et indeterminata?*

Resp. Neff. omnino; quia requiritur intentio determinata saltem ad certam personam; alioquin nulla est ratio, cur uni potius quam alteri Missa applicetur, et sic nulli applicaretur. — Attamen, si quamlibet Missam intenderet applicare decem illis personis, singulis decimam partem cujuslibet Missa applicando, obligationi satisfaceret; quia fructus Sacrificii est divisibilis, et unicuique tribuitur, quod ei debetur: unusquisque enim in singulis decem Missis decimani fructus partem percipiens, facto decimo Sacro, jam totum sibi debitum fructum est adeptus?

Quær. 5° *Quomodo determinanda sit applicatio, quando stipendia a nullis ignotis dantur?*

Resp. Intentio facienda est pro iis, qui priora dederunt stipendia. Hoc facile succedit, quando idem sacerdos omnibus obligationibus est satisfactorius; nec obest, quod ipse partem celebrandarum Missarum aliis sacerdotibus forte distribuat: quia illas eodem ordine, (pio acceperit, distribuere potest; et sic sufficienter applicatio determinata videtur. Difficultas major videtur adesse, si sacrista vel alius multa stipendia a diversis collegerit, et pecuniam confusam pluribus sacerdotibus distribuat; (pii casus obvius et frequens est. Quomodo enim tunc facienda erit Missa applicatio? Respondeo: nihil aliud faciendum est, neque aliud moraliter fieri potest, (piam ut applicatio fiat juxta ordinem temporis, quo stipendia a

1 L. VI. 335.

fidelibus erogata sunt, juxta axioma, quod aliquando in justitia? materia usurpatur: *Qui prior tempore, potior jure.* Imo nec necessarium est, ut sacerdos ad hoc explicite attendat; siquidem sic velle agere censetur, cum id expostulet naturalis æquitas. Hinc, si ex cumulo communi, vel a Missarum distributore, stipendia pro 20 Missis acceperis, nulla alia cura tibi incumbere debet, nisi ut Sacrum vigesies facias *ad dantis intentionem.* Distributor ipse eamdem implicitam intentionem habere censetur, ut stipendia juxta temporis antiquitatem successive eroget. Potest tamen sacerdos priefatum ordinem intentione expressa interrumpere justa aliqua de causa, v. g. si (pia alia Missa urgeat, vel majus stipendium acceperit, ut Sacrum non differat, etc.

CAPUT 111.

DE OBLIGATIONE CELEBRANDI.

Sub triplici respectu hæc obligatio spectari potest; 1° ratione sacerdotii; 2° ratione officii; 3° ratione stipendii.

ARTICULUS I.

DE OBLIGATIONE CELEBRANDI RATIONE SACERDOTH.

1320.— *Dico:* Omnes sacerdotes ratione Sacerdotii jure divino tenentur sub gravi aliquando celebrare. Evincitur ex verbis Christi:1 *Hoc facite in meam commemorationem.* Quibus verbis, teste Concilio Tridentino, Christus Apostolis eorumque successoribus precepit, ut Sacrificium offerrent. Insuper sacerdotes omnes in sua ordinatione accipiunt non solum potestatem, sed etiam *munus* et *officium* sacrificandi illi adnexum. Hinc Apost.2: *Omnis namque Pontifex e.r hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis. qUfP sunt ad Deum, ut offerat dona et Sacrificia.* Porro in re gravi quisque tenetur graviter munus susceptum exsequi. Ergo... Sic S. Thom? Vide S. Alph?

» Lue. 22. 19.

2 1Hebr 5 L

3 P. III. q. 82. a. 10.

< L. VI. 313.

'1321. *Quæ sit a.* — Quær. 1° *Quoties in vita vel ia anno sacerdos celebrare teneatur?*

Resp. Non clare constat. *Probabilius* videtur non teneri ad celebrandum, nisi ter vel quater in anno, sen in festis solemnioribus. Imo non improbable apparet, sacerdotem suo muneri fecisse satis, si quibuscumque tandem diebus ter vel quater in anno Sacrificium offerat.¹

Quær. 2° *In eximatur ab omni peccato, qui tantum quater in anno celebrat?*

Resp. Neg. Non videtur enim excusandus ab aliquo peccato veniali. Sic communiter juxta mentem Trid.,² ubi dicitur: “Curet Episcopus ut ii” (Presbyteri) “saltem diebus Dominicis et festis solemnibus Missas celebrent.” Imo exoptat Sancta Mater Ecclesia ut sacerdos singulis diebus Sacrificium offerat, et pii sacerdotes rarissime illud omittere solent.

ARTICULUS II.

DE OBLIGATIONE CELEBRANDI RATIONE OFFICII.

1322. — *Dico I.* Omnes animarum Pastores jure naturali et divino aliquando celebrare pro ovibus suis tenentur. Ratio est, quia eas pascere debent. Constat etiam ex Trid.³ ubi sic: “Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre,” etc.

Dico H. Idem jure ecclesiastico pro ovibus suis celebrare tenentur omnibus Dominicis et diebus a SS. D. N. Pio IX. in Encyclica: *Amantissimi Redemptoris*,⁴ 3 maii 1858 allatis (vide p. 87). Constat ex pluribus Ecclesiæ Decretis, pnesertim vero ex Constitutione Benedicti XIV: *Cum sæmpet.* Ad hoc autem tenentur non solum *Parochi* sæculares, sed et *Regulare* itetnque ii, qui ad tempus vel amovibilter, v. g. ob absentiam vel infirmitatem *Parochi*, ad hujus supplendum officium deputati sunt, ut *Piceparochi*. Imo *Parochus* 2 parochiis (non vero Episcopus 2

diocesisibus¹) præpositus 2 Missao, extra casum indulti, tenetur applicare, nisi unio duarum parochiarum sit *plenaria* et *extiactiva*, ita ut ex duabus Ecclesiis parochialibus una prorsus, ob extinctionem tituli alterius, evaserit? Onus illud *a fortiori* Ordinariis incumbit post adeptam Sedis possessionem.⁸ non vero Vicariis Capitularibus. Missionarii autem et Vicarii Apostolici (dummodo non agatur de locis, in quibus Sedes Episcopales ac Paræciæ canonicæ erectæ jam sint, atque ad eas Vicarii Apostolici et Missionarii missi sint, ut legitimorum Pastorum vices gerant) et Episcopi *titulares* Missas applicare minime tenentur, etsi ex caritate deceat.⁶ V. T. I. (f), p. 471.

Quær. *An Parochus rei Episcopus infirmus, aut alia de causa a celebratione impeditus, teneatur diebus festis per alium pro populo celebrare?*

Resp. Affirmandum est, quia onus illud non est tantum personale, sed simul n ale, non secus ac onus prædicandi. quod consequenter per alium impleri potest et debet.⁶

ARTICULUS III.

DE OBLIGATIONE CELEBRANDI RATIONE STIPENDII.

1323. *Principia.* — I. Licite accipi potest stipendium seu eleemosyna pro Missa, quam quis pro alio legere non tenetur. Stipendium enim non datur tamquam pretium vel compensatio Missæ, sed ut medium ad Ministri sustentationem. Constat etiam ex 1 (or. 9. 13. *A'escitis, quoniam qui in sacrario operantur, qui de sacrario sunt, edunt; et qui altari deserviunt, cum altari participant?*

II. Sacerdotes ex justitia tenentur Missam celebrare, et determinate applicare ad intentionem eorum, (pii ad hoc stipendium erogaverunt. Etenim intervenit eum iis pactum onerosum, quod titulo justitia non secus ac in quovis alio contractu, servari debet. Unde sacerdos. qui sive per se. sive per alium Ministrum

¹ L. VI. 313. Dub. 2.

² Sees. 23. c. 14. Rcf.

³ Ib. c. 1. Rcf.

⁴ 19 aug. 1744.

⁵ Ib. et Craisson, Elcm. n. 542.

¹ Leo XIII In suprema. 10 jtm. 1882.

- S. C. C. 11 mart. 1774; 27 febr. 1875.

³ Leo XIII. ib. ⁴* S. R. C. 12 nov. 1831.

⁶ Cone. 1° Balt. II. p. CXLVIII. Deer. III. Leo XIII ib

« L. VI 326 S. C. C. 11 maii 1720. Ben. XIV c. Cum temper n 17 Craisson Elem n 545.

omittit applicare juxta intentionem illius, qui stipendium erogavit, ad restitutionem stricto jure tenetur.

111. Non potest sacerdos per unicam Missam duplici stipendio satisfacere, sed pro singulis Sacrificium distinctum offerre debet. Ratio est, 1° quia non constat certo, Sacrum pro pluribus oblatum singulis tantum prodesse, quantum prodest pro uno solo applicatum, etsi id multis *probabilius* sit; 2° quia hoc ipsum constat ex propositione § ab Alexandro VII. damnata, p. XIII.

1324. Quesita. — Quær. 1° *Quodnam censeatur justum sacerdotia celebrantis stipendium?*

Resp. Quantitas stipendii justae universaliter determinari non potest. Licet exigere stipendium statutum ab Episcopo vel a consuetudine. Cui regule etiam Regulares sub gravi conformare se debent (x S. Congreg. Decreto apud Benedictum XIV. 1* — S. Alph. 8 Et quidem Episcopus, saltem quoad eleemosynas manuales, prohibere potest, ne stipendium minus taxa statuta accipiatur (Benedictus XIV. 4*); quod ne *regulariter* fiat, prohibet Cone. Pl. Balt. II. 6 — Attamen, sicut *ex caritate* vel *amicitia* stipendium minus admitti potest, ita etiam ex dantis liberalitate majus recipere fas est. Potest pariter sacerdos plus recipere pro labore extraordinario, V. g. pro Sacro celebrando tali hora vel tali loco incommodo, etc. — Nec obligatur sacerdos, cui pinguiora suppetunt stipendia, ea acceptare, quæ taxæ correspondent; cum damno enim suo obligaretur.

Quær. 2° *An (radier peccet sacerdos, (pii, accepto stipendio, Missam celebrare differt?*

Reap. Affirm. Ratio est, quia, violat contractum in re gravi. Constat etiam ex liceretis S. C. C. anu. 1625. — S. Alph. 6

Quær. 3° *Quanam dilatio gradus censeatur?*

Resp. Controvertitur; gravis sane videri potest dilatio, quæ tres menses excedit. — Ita *communiter* cum S. Alph. 7

contra alios, qui annum integrum requirunt. — *Probabilius* autem non peccat graviter sacerdos, qui ~~Mi~~ promissam intra duos menses celebrat. In Missis autem, quæ celebranda sunt pro defunctis, dilatio unius mensis gravis reputanda est juxta S. Alph., S. dmant., Lugo, etc. — Insuper ad Episcoporum quoque statuta est attendendum. Certe vero peccat graviter sacerdos quoties Missam pro aliqua instante gratia impetranda petitam ac promissam intra tempus circumstantiis aptum celebrare omittit; et idcirco qui stipendium acceptavit pro felici partu, tenetur acceptum stipendium restituere, si — et licet — post partum celebraverit. — Attendenda quoque voluntas dantis stipendium; nam quando præcipue datur ad subveniendum sacerdoti, et onus celebrandi non adeo stricte imponitur, longissima etiam dilatio culpa carebit.

“Quo vero magis distincta ratio habetur de obligatione onera Missarum, cum manualium tum ad indefinitum tempus, accurate adimplendi, sancimus ut in singulis ecclesiis sæcularibus ac regularibus adsit catalogus sive tabella onerum, quæ ad perpetuum vel ad certum præfinitumque tempus imposita ipsis, ac respective acceptata fuerunt; utque ibidem in sacrario asserventur libri, in (piorum altero perpetua hujusmodi sive temporaria onera, in altero vero Missæ manuales et ndventitire inscribantur, una cum fidei ac distincta adnotatione subsecuti utrorumque implementi.” 2

Quær. 4° *-tn peccet graviter sacerdos omittens celebrare Missam, si stipendium pro illa acceptum non sit materia gradus, e. g. S 0.50?*

Resp. Affirm, probabilius, nisi forte stipendium adeo tenue sit. ut Missa gratis promissa appareat. Ratio est, quia qui dedit stipendium, notabile detrimentum spirituale patitur. 8

Quær. 5° *An vel quomodo peccet omittens Missam gratis promissam?*

Resp. 1° Non peccat, quoties non adest vera promissionis contractus, sed promittens benevolum tantum propositum ostendit.

Resp. 2° *Probabilius* peccat venialiter

1 L. VI. 319. 2 Instit. 5C. n. 10.

« L. VI 320. Bub. 1.

« Inst. 50.11 11 S. Alph. L. VI. 320 Dnb. 3. 4 n. 309.

• L. VI. 317. η. II. 7 Ib.

1 L. VI. 317. q. II.

- Cone. Pl. Bait. il. a. 371.

3 L. VI. 317. q. HI.

tantum, quando vera intercessit promissio : quia simplex promissio non obligat sub gravi, nisi, ut ait Lugo, promittens expresse sub gravi, et ex iustitia, se obliget.

Quær. 6° *In aimonue reus sit sacerdos, 'pd pra-cipue iiluitu stipendii celebret ?*

Resp. Vide n. 353. Quær. 3°. Resp. ad 1um.

1325. — Quær. 7° *Ja sacerdos possit Missam alteri celebraatn etnaatittere stipendium inions dando, quant ipse acceperit ?*

Reap. Neg., non quidem generalim per se, sed quia ob speciem turpis lucri id prohibuit S. C. C. Decreto approbato ab Urbano VIII., et continuato ab Innocentio XII., ubi hæc habentur: “Omne damnabile lucrum ab Ecclesia remove vovens, prohibet sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem Missam alteri, parte ejusdem Missæ sibi retenta, celebrandam committat.” Cfr. prop. 9. ab Alex. VII. damnatam p. XIII. et Rescriptum S. C. (. 19jan. 1SB9.1

Excipe: 1° Si ex circumstantiis moraliter constet, excessum stipendii traditum fuisse titulo celebrationi extrinseco, puta amicitie, grati animi, etc. 2° Si alter sacerdos omnino sponte et non rogatus, vel partem stipendii ordinarii, vel excessum remittat. 3° Si non agatur de Missis manualibus, de quibus solis loquuntur Decreta, sed vel 1) de perpetuis alicui sacerdoti demandatis, vel 2) de celebrandis vi legati pinguis alicui sacerdoti ad vitam relictis, vel 3) de iis, quæ ex beneficio aut fundatione celebranda sunt, dummodo — contrarium in fundatione non sit cautum, — detur stipendium juxta taxam aut morem loci, — ac, si de Missis fundatis agatur, aliquo saltem modo celebrans determinatus fuerit, v. g. Pastor pro tempore. Ita S. Alph.,² ad quem praesertim a S. in Resp. 29 aug. 1S60 pro solutione hujus quæstionis remittitur. Vide p. LXXX1. 7. Consonat quoad Missas fundatas Resp. S. U. (. IS julii 1SB8 ad Vrch. Coloniensem. 4° Si remissio fiat, etiam rogato remittente, at eo omnimoda libertate consentiente, praesertim in gratiam pii operis, dummodo tamen : a) non agatur de re

quæ per suam amplitudinem suasque adnexas leges speciem accipiat publica negotiationis, quæ clericis illicita est. et b) in casu stipendii *extraordinarii* illi, qui istud dederunt, non ea illud conditione dederint, ut uberiores fructum ex Missa percipiant, quod quidem praesumendum est, nisi de contrario, ut in exceptione sub 1°, satis constet. Praeterea exceptiones omnes intelligenda eum addito : *modo nil detrahatur fundaloruui Del dantium voluntati circa locum ac tempus Celebrationis Missarum, exclusa quacumque studiosa earundem collectione, et docto cui de jure de secuta earum celebratione}*

Placet hic subicere sequentes quæstiones ab Archiepiscopo Coloniensi S. C. gni Cone, propositas.

I. “Multæ ... in ecclesiis parochialibus fundatae sunt Missæ cantanda. . . . quibus a fundatoribus assignata est dos pinguior ab ecclesia provisoribus administranda. ix qua Parochi, quibus *ea-jure diæcesano et consuetudine* harum Missarum celebratio competit, eleemosynam dimeesana majorem percipiunt, *nuito tamen sacerdote a fundatoribus ad has Missas celebrandas expresse cocato.*”

II. “In celebrandis Matrimoniis exequisque defunctorum jura stola Parocho non in cumulo solvuntur, sed certa portio assignata est *pro singulis actibus* ad alias functiones rite persolvendas requisitis. Hinc certa quoque eleemosyna, caque pinguior quam pro cæteris Missis manualibus, ab Ordinario fixa est tam pro Missis nuptialibus, quam pro Missis exequialibus; quarum celebratio de jure et consuetudine ad Parochos spectat.”

III. “Plurima per annum Parochis a fidelibus offeruntur eleemosinæ pro Missis cantandis sive secundum taxam ab Ordinario constitutam, sive etiam sponte traduntur pinguiore.”

“Cum autem Parochi nonnunquam morbo, absentia, aliisque sacris functionibus impediuntur, quominus Missas in tribus eniinciatis casibus ipsimet celebrent, eorum vices supplent alii sacerdotes, sive iisdem ecclesiis in eorum adiutorium adscripti, quorum salarium ab ecclesia provisoribus solvitur, sive etiam extranei. Hinc quæstio oritur, an Parochi in eisdem tribus casibus sacerdotibus

1 Aeta, T III. pp. 559 560. T \ 111. «50 m(.

1 Vñ. Vol. IV. p. 537.

2 L. VI 321.

eorum vices suppleantibus tradere debeant integram eleemosynam ; an potius eis fas sit, retenta sibi parte, minorem eleemosynam dare celebranti? Quodsi in his casibus pars eleemosynæ a Parochis licite retineri possit, quæritur ulterius, an ab eisdem celebranti sacerdoti solvenda sit eleemosyna diœcesana pro Missis lectis, an potius pro cantatis ab Ordinario constituta ? ”

Ad has quaestiones S. C. 28 mart. 1874 rescripsit: *Dilata*, et re iterum mature perpensa et discussa in comitiis dici 25 julii 1871 respondere censuit :

Ad I. Integram eleemosynam a Parocho solvendam esse pro Missis sive lectis, sive cantatis.

Ad II. Cum agatur de juribus stoke, satis esse, si Parochus retribuat celebranti eleemosynam ordinariam. (11) p. 418.

Ad III. Integram eleemosynam solvendam esse, nisi morali certitudine constet excessum communis eleemosynæ oblatum fuisse intuitu personæ ipsius Parochi.¹

Ilæ vero resolutiones, cum de re stricti juris agatur, valent etiam pro nostris quasi-parochis. Facilius tamen apud nos occurrunt casus, in quibus ob titulum a Missarum celebratione distinctum pinguiora offeruntur stipendia, puta ad sustentationem Missionarii, cui *certi* aut *sufficientes* desunt redditus.²

Quær. 8° *An qui retinet partem stipendii, teneatur ad restitutionem ?*

Resp. Affirm. Ratio est, 1° quia hoc deducitur ex propositione damnata ab Alex, l. II. h. n. q. V relata. Propositio enim dicebat, sacerdotem retinentem partem stipendii posse satisfacere per alium ; ergo sequitur, contradictoriam esse veram, illum scilicet non posse satisfacere: satisfactio autem non respicit tantum honestatem actus, sed etiam ejus justitiam; qui autem obligationi justitia non satisfacit, ad restitutionem tenetur; 2° quia sacerdos dividens stipendium, si sit, pinguius, agit contra voluntatem dantis : voluntas enim dantis est, non solum ut Missa celebretur, sed ut pro tali stipendio celebretur. Neque enim gratuito erogare quidpiam ei vult, qui non celebrat.— Ita S. Alph.,⁸ inquit, hanc sententiam esse tenendam. Cui autem fieri debeat resti-

tutiūj num danti scilicet eleemosynam, an celebranti? Communius et probabilius docent eam faciendam celebranti.¹

Quær. 9° *An sacerdos, cui offertur pingue stipendium pro hodierna Missa, possit, hoc retento, rogare alium sacerdotem ut celebret pro ipso, promittens celebrare die sequenti pro eodem, qui pro ordinaria eleemosyna est celebraturus ?*

Resp. Oontrovertitur. 1° *Sententia negat*, quum hoc non possit excusari a specie turpis lucri.— Ita S. Alph., qui dicit *recte* ita sentire Concinam, addens tamen hunc *merito* id non audere damnare de gravi, et prudentum judicio remittere an *paupertas* sacerdotis possit excusare ab omni culpa.²

11° *Sententia affirmat*, cum Lacroix,⁸ et aliis.

Quær. 10° *Quomodo taxandæ sint Misses, pro quibus legendis testator summam aliquam pecunire reliquit ?*

Resp. Taxandæ sunt juxta loci consuetudinem vel diœcesis legem pro Missis privatis vigentem. Si autem taxavit ipse testator, sed infra loci morem, aut taxæ receptæ normam, ab Ordinario taxandæ sunt juxta morem loci, habita ratione luereheritatis pinguis vel tenuis. — Sic statuit S. C. apud S. Alph.⁴

Quær. 11° *An sacerdotes divites stipendium accipere possint ?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia quisque operarius sive dives, sive pauper, mercedem sua dignus est, ut dicit ipse Christus apud Luc.⁶ et juxta Apost.¹⁰ Aliunde si stipendium accipere non possint, et alioqui non tenentur sine stipendio celebrare, cum lex nulla adsit, qua cos ad sic celebrandum obliget, stepius fideles Missas obtinere non poterunt. Constat insuper ex universalis Ecclesiæ praxi. — S. Alph.,⁷ et alii *communiter*.

Quær. 12° *Quid de bibliopolis et mercatoribus, qui variis modis Missas celebrandas cum libris vel mercibus permutant ?*

Resp. S. C. C. 9 sept. 1874 sequentibus dubiis :

1 L. VI. 322. Dub. 1 in fine.

- Ib. Dnb. 4. Cfr. Vind. p. 38G. Ed. 2° T-I. ». 437.

11 n. 134.

4 L. VI. 320. Dnb. 5.

6 10. 7.

6 1 Cor. 9. 14.

7 L. VI. 317. η. 1

1 Artn. T VIII p 75 sq a L. VI. 322.

• Cir \ J Burgt.de vel. Mi n. 115.

1. An turpe mercimonium sapiat, idcircoque improbanda, et pœnis etiam ecclesiasticis, si opus fuerit, coercenda sit ab Episcopis eorum bibliopolarum vel mercatorum agendi ratio, qui, adhibitis publicis invitamentis et præmiis vel alio quocumque modo, Missarum eleemosynas colligunt, et sacerdotibus, quibus eas celebrandas committunt, non pecuniam, sed libros aliasve merces rependunt?

2. An hinc agendi ratio ideo cohonestari valeat, vel quia, nulla facta imminutione, tot Missæ a memoratis collectoribus celebranda committantur, quot collectis eleemosynis respondeant, vel quia peream pauperibus sacerdotibus, eleemosynis Missarum carentibus, subvenitur,

3. An huiusmodi eleemosynarum collectiones et erogationes tunc etiam improbandæ et coercendæ, ut supra, sint ab Episcopis, quando lucrum, quod ex mercium cum eleemosynis permutatione hauritur, non in proprium colligentium commodum, sed in piarum institutionum et bonorum operum usum vel incrementum impenditur?

4. An turpi mercimonio concurrant, ideoque improbandi atque etiam coercendi, ut supra, sint ii, qui acceptas a fidelibus vel locis piis eleemosynas Missarum tradunt bibliopolis, mercatoribus, aliisque earum collectoribus, sive recipiant, sive non recipiant quidquam ab iisdem præmii nomine?

5. An turpi mercimonio concurrant, ideoque improbandi et coercendi, ut supra, sint ii, qui a dictis bibliopolis et mercatoribus recipiunt pro Missis celebrandis libros, aliasve merces harum pretio sive imminuto, sive integro?

6. An illicite agant ii, qui pro Missis celebratis recipiunt stipendii loco libros vel alias merces, seclusa quavis negotiationis, vel turpis lucri specie?

Respondit; — Ad 1. Affirm.

Ad 2. Neg.

Ad 3. Affirm.

Ad 4. Affirm.

Ad 5. Affirm.

Ad 6. Neg.

Quær, 13°. *An administratores Ecclesiarum possint aliquid sibi retinere ex Missarum eleemosynis pro expensis altarium, luminum, etc.?*

Resp. Neg., nisi Ecclesiæ alios redditus

non habeant; et tunc nullatenus excedi debet valor expensarum, quæ pro ipso Missæ Sacrificio necessaria sunt, et nihilominus eo etiam casu curandum est, ut ex pecuniis quæ supersunt, expensis ut supra deductis, absolute tot Missæ celebrentur, quot præscriptæ fuerint ab offerentibus eleemosynas? Exceptionem vide Ben. XIV. Inst. 56. n. 13.

Quær. 14°. *An restituere debeat, qui, accepto stipendio ad Missam tu altari privilegio celebrandam, eandem in alio altari celebrat?*

Resp. Negandum videtur; sed tenebitur ad lucrandam indulgentiam plenariam defunctis applicabilem, ut sunt indulgentiæ *Kite Crucis*, etc. ... Sic enim proportionata compensatio tribuitur. Si tamen stipendium majus ordinario ad hoc acceperit, excessum restituere tenetur. — Ita S. Alph.,² Elbel,⁷ Sporer?

Si autem quis accipiat stipendium, ut celebret in loco certo, v. g. ad Statuam miraculosam, vel in Sacello ut populus Missam audiat, vel certo tempore v. g. die Sabbati in honorem B. Alginis, ita ut locus et tempus *per se* intendantur, non potest retinere stipendium, nisi Missam tempore et loco præscripto legerit. Ratio est, quia alias dans stipendium graviter invitatus censetur. Secus vero, si tempus et locus *per se* non intendantur.

Quær, 15°. *An obligatus ex stipendio ad celebrandum in altari privilegiato pro defuncto debeat legere Missam de Requiem, quando kit vs id permittit?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia ad indulgentias lucrandas id requiritur, ut patet ex decl. S. C. R. 11 apr. 1840.⁶

Quær. 16°. *An obligatus ex stipendio ad LEGENDAM Missam de Requiem, rei rotiram. satisfaciat si aliam Missam dicat?*

Resp. Affirm. quoad Missam de Requiem. nisi testator aut dans stipendium expresse rogaverit eam dici (S. C. R. 5 aug. 1662 et 12 sept. 1840). — Neg. quoad rotiram (S. C. R. 12 sept. 1840), nisi vel 1° postulans consentiat; vel 2° votiva accepta sit. quæ celebrari non permittitur, ut in honorem Mysteriorum vel Be-

¹ L. VI. 322 in fine.

² Ib. 329 Not. 2. Vide n. 1798. q. 1°. R. 7°.
³ 210.

⁴ n. 355 et Suppi, n. 137.

⁶ L. VI. 339.

ali; *vel* 3° votiva accepta sit pro dic, (pio prohibetur, et commode differri nequeat in diem liberam.

Verum, nec in casu Missæ *de Requiem*, expresse rogatæ, nec in casu *votiva*, *graviter* peccant legentes Missam diei, et ne *leviter* quidem in casibus exceptis, vel dum adest causa legitima, (pialis tamen non est propria devotio.¹ Hatio est, quia idem est valor essentialis; valons autem accidentalis privatio non tam grave infert praejudicium. Praeterea virtus fidelitatis in casu non tam graviter obligat.

Nota tamen hic non agi de casibus sub q. 1 II et q. 15° tractatis, nec de Missis *de Requiem* in cantu celebrandis, de quibus, sicut et de tota hac quæstione, vide de Ilcrdt.²

Quær. 17° *-lu stipendium percipi possit pro Missa in die Commemorationis omnium fidelium deflincorum celebranda?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia non omnes sacerdotes tenentur hac die Missam applicare pro omnibus defunctis, imo nec celebrare obligantur. Possunt igitur Missam applicare ad libitum vel pro omnibus defunctis in Purgatorio degentibus, vel pro aliquibus tantummodo. Constat ex Decreto S. C.⁸ Hoc autem posito, nihil prorsus obest, quominus stipendium pro Missa accipi possit. - Ita *communiter*.⁴

Quær. 18° *Quid consulat, et quid praecepiat Cone. Pl. Balt. 11. circa Missas fundandas aut fundatas?*

Resp. ad 1um. In Appendice Concilii δ refertur, atque adeo, norime loco, consuli videtur Decretum IV. Cone. Prov Cincin. II., quod sic sonat: “Ut certa quædam norma in hac Provincia statuatur pro foundationibus Missarum, . . . consuerunt Patres ejusmodi foundationes, maxime quando sunt perpetuæ, cum magna cautela, ob pecuniaria, in quibus versamur, rerum adjuncta, . . . esse admittendas; ea etiam ratione, ut pro Missa privata fundum saltem quinquaginta scutatorum, pro cantata vero centum scutatorum prius existât.” . . . Cautela autem optima erit, si pactum cum fundatore ineundum lias saltem contineat conditiones; 1) ut nulla celebrandi futuri sit obligatio, si capitale ad hunc finem destinatum *quacumque de*

causa vel perierit, vel otiosum aut infructiferum remanserit; 2) ut Missarum celebrandarum numerus pro rata minuat, si *quacumque e.v causa* redditus non pertingant ad stipendium a fundatore statutum; idcoque non tantum capitale, sed Missarum etiam stipendium determinetur vel saltem reductionis facultas Ordinario reservetur; 3) ut, si *quacumque ex causa* Ecclesia, in qua Missæ ecelebrandæ sint, sacerdote careat, aut etiam destruat, celebrari possint in alia ab Ordinario designanda.

Resp. ad 2um. “Ne foundationes acceptentur absque praevio assensu Episcopi, si de sæculari instituto agatur, vel Praelati regularis, si fundatio in gratiam communitatis exemptio fiat.”¹

Quær. 19e *Quid sit Missarum reductio?*

Resp. Est imminutio numeri Missarum celebrandarum concessa per legitimam auctoritatem ex legitima causa.

Dicitur: 1° Missarum *celebrandarum*; nam *reductio* respicit futurum seu Missas *omittendas*; et, si agitur de Missis *omissis*, habetur *condonatio*, quæ privative S. Pontifici reservatur. Si conceditur, parva eleemosyna injungitur, quæ vocatur *compositio*. B. 1+ d. S. L. 13. c. ult. n. 15.

Dicitur: 2° *per legitimam auctoritatem*, per Summum Pontificem nimirum, uti declaravit S. C. (A, probantibus Urbano VIII. et Innoe. XII., Bulla: *Nuper*.—Poterit tamen et Episcopus reducere, si vel a), ut per se patet, Indultum ad hoc obtinuerit, in cujus Indulti usu ne Episcopi aberrent, opportuna traduntur regula: à Benedicto XIV. Lib. de Synodo direcesana C. ultimo n. 22 29; item n° 32. 31. 35; vel b) fundator hanc Episcopo fecerit facultatem; 2 vel c) onus impositum acceptatumque fuerit *inter vivos* vi conventionis initæ cum Episcopo; conventio enim illa hanc tacitam includit conditionem: re. seu capitali, remanente in eo statu, in (pio fructus stipendium saltem ordinarium Missæ manualis exæquent. In casu igitur diminutionis reddituum aut depreditionis fundi, Episcopus ordinaria sua potestate, seu partes judicis assumendo, contractum vel rescindere, vel saltem ad terminos juris reducere potest.⁸

¹ a. 370.

- Ben. XIV. de Syn. L. XIII. c. ult. n. 19

³ Ib. u. 26.

* L. VI. 327.

² T. I. n. C6.

³ 4 auc. 16G3.

⁴ L. VI. 338.

« p. 319.

DE EUCHARISTIA.

Dicitur : 3° *ex legitima cauta*, c, g. imminutionis redituum, adauctæ per Episcopum eleemosynæ, etc.

CAPUT IV.

DE TEMPORE ET LOCO CELEBRATIONIS.

ARTICULUS I.

DE TEMPORE CELEBRATIONIS.

1326. *Principia*. — I. Licet celebrare quotidie, imo laudabile id est, nisi obstet celebrantis indignitas, aut specialis Ecclesie prohibitio. — Prohibet autem Ecclesia, ne celebretur Missa in die Parasceves, seu Feria \ I. Hebdomadæ majoris; item ne plura Sacra liant in eadem Ecclesia Feria \ et Sabbato ejusdem hebdomadæ. Necessitas autem plura Sacra permittit sola Fer. V. in (Vena Domini, 1° ob communionem infirmorum, qui Missæ *solemni* assistere nequeunt et in quorum favorem licebit celebrare *privatam*, arbitrio tamen Episcopi; 2° ob festum de præcepto eadem Fer. V. in (Vena Domini (non Sabb. Sancto) occurrens, quo casu non quidem omnes sacerdotes, sed aliqui Missam privatam (non de festo, sed de Cuma Domini) ante solemnem celebrare possunt et debent, ut fideles præcepti implemento non desint. — Unica autem illa Missa, quæ Fer. V. in Cuma Domini et Sabbatho sancto celebratur, celebrari non potest in iis Ecclesiis, in quibus non asservatur SS. Sacramentum. Hæc præterea in cantu (exceptis, si nullus adsit cantor et tunc cum venia Episcopi quotiens petenda, ecclesiis *parochialibus*) ac, nisi desint ministri, solenniter celebranda est.¹

II. Non licet *ordinarie*, et speciali privilegio secluso, celebrare ante auroram, nec post meridiem, nec ante Matutini et Laudum recitationem. Sic enim in Rubricis Missalis habetur: “Missa privata saltem post Matutinum et Laudes, quacumque hora ab aurora usque ad meridiem, dici potest.” — Licet tamen Missam ante auroram inchoare, modo ante auroram non absolvatur. Licet pariter celebrationem ultra meridiem pro-

trahere, modo saltem meridie incipiatur; tempus enim aurora et meridiei non *luculenter*, sed *moraliter* accipiendum est.¹ Incipit autem aurora, quando prima claritas per terram diffunditur, seu a lucis initio, quod pro variis locis et anni temporibus varium est. Ibi non est aurora physica, attendatur quando soleat inchoari labor.²—Privilegio speciali, quod Episcopis nostris conceditur et per hos sacerdotibus communicari potest et solet, permittitur, ut Missa celebretur juxta unam horam ante auroram et aliam post meridiem. Vide p. LXXI. n. 23.

III. Pari motio privilegium celebrandi una hora ante auroram vel post meridiem, intelligi debet de una hora ante vel post tempus pro aliis non privilegiatis indignatum: alioquin enim privilegium parum prodesset.³

1327. *Quæsitum*. — Quæritur 1° *In peccet graviter, qui celebrat ante auroram aut post meridiem?*

Resp. Affirm., si multum præveniat, aut protrahat tempus ab Ecclesia statutum; secus vero, si mutatio sit levis; imo si justa adsit causa, omni culpa vacabit. Qualis autem censeatur immutatio notabilis, *controvertitur*. Juxta communem et probabilior sententiam gravis non habetur, nisi celebratio hora integra ante vel post tempus statutum incipiatur.⁴

Quæritur 2° *Quandonam liceat celebrare ante auroram, vel post meridiem?*

Resp. 1° In necessitate, v. g. ut mortuorum ministraretur Viaticum: quo casu liceret etiam media nocte celebrare. 2° Ubi est mos rationabilis, v. g. ut opifices et famuli summo mane possint Sacrum audire. 3° Vi privilegii a Papa concessi, vel dispensationis in casu particulari ex causa rationabili per Episcopum, aut pro religiosorum exemptis per Superiorem suum: 4° Ex causa itineris per horam post meridiem vel ante auroram: 5° Sic etiam causa funeris alicujus magnatis, vel excommunicationis, vel publicæ supplicationis.⁶

Quæritur 3° *Quale peccatum sit celebrari Missam ante recitationem Matutini et Laudum?*

Resp. Vide n. 1100. q. 2°.

¹ I. \ I. 341.

² S. R. C. 18 sent. 1634.

³ I. M. 346

⁴ L. VI. 346.

⁶ Ib. 343 sq.

¹ L. VI. 350.424 sub 8, t. I De Herdt. T. 11. n. 280. T. 111. u. 34-86.

Quær. 4° *An liceat sapins in die celebrare?*

Resp. Neg. generatim loquendo ex hodierna praxi Ecclesiæ, licet oliin prohibitum non fuerit. Constat ex variis locis Juris Can. et ex Decreto Bened. XIV. 16 martii 1746.

Excipe 1° festum Nativitatis Domini in quo licet celebrare tres Missas; 2 si Pastor ante ablutionem moneatur de communicando infirmo, et suam jam Hostiam sumpserit, nec alius sacerdos jejunos reperiatur.¹

Quær. 5° *Quandonam liceat Missam bis in die celebrare de licentia Episcopi?*

Resp. Permittente Episcopo, Missa bis (munquam vero pluries (piam bis) ab eodem sacerdote celebrari potest diebus Dominicis et Festis de præcepto non suppressis, si necessitas id exigat, non vero ob solam consuetudinem, nec in commodum eorum (pii privilegio oratorii privati gaudent, nec ob sacerdotis paupertatem, nec ubi alius sacerdos habeatur, per (piem necessitati provideri possit. Bened. XIV. Const. *Declarasti nobis*, et c. *consuluisti* (3) *de celebrat. Miss.* (L. III. Deer. T. XLL). Vide p. LIV. LVI. n. 19.

Quær. 6° *Quandonam censeatur adesse necessitas bis in die celebrandi?*

Resp. Vide p. LVI. n. 10. 11. Ampliorem Episcoporum nostrorum facultatem vide p. LXXI., LXXII. 23, et hujus declarationem p. LVI. n. 11 sq.

Quær. 7° *An qni binas Missas celebrat possit dapiicatum stipendium accipere?*

Resp. Neg.; idque stricte prohibuit Pius IX. — Ita S. C. C.³ — Datur tamen quandoque, et Ordinariis Missionum data est, facultas justa et gravi de causa sacerdotibus permittendi, ut etiam pro secunda Missa stipendium percipiant. Ita ex Litt. S. C. de P. F. 15 oct. 1863, quas exhibet *Reo. Th.* T. IV. p. 101. (12) p. 418.

Quær. 8° *Liceretne in hoc casu dupler stipendium accipi ea lege, ut alterum stipendium in pium usum expendatur?*

Resp. Neg. sine Induito Summi Pontificis, quod quidem Pontifex Archiepiscopo Colonicensi concedere noluit. — Ita S. C. C.⁸

Quær. 9° *An liceat in nocte Nativita-*

lis Domini celebrare omnes Ires Missas ante auroram?

Resp. Neg., sine induito, vel nisi adsit una ex causis h. n. q. 2° allegatis, (piarum tamen aliqua hac die rarissime aderit. Patet ex Rubrica Missalis: “Prima Missa dicitur in nocte; secunda in aurora; et tertia in die:” item ex dec. S. C. Itl “Sacerdos (pii unam tantum Missam celebrat, legat Missam, quæ respondeat circiter hora juxta Rubricas peculiare ejusdem diei.” S. R. C. 19 jun. 1875.

Quær. 10° *Per quale temporis spatium Missa-lecta durare debeat?*

Resp. Regula generalis est, Missam nec longiorem esse debere dimidia hora, ne adstantes tædio afficiantur, nec brevior tertiam horæ parte, quia secus non poterit decenter celebrari. Non excusabis autem a peccato mortali sacerdotem, (pii Sacrum faciens non attingat horæ quadrantem. Rationem affert S. Alph.,² (pia tam brevi spatio committere necessario debet duos graves defectus, alterum gravis irreverentiæ erga Sacramentum, alterum gravis scandali erga populum. Optandum est autem, cunctisque sacerdotibus enixe commendandum, ut in Sacro faciendo dimidiam horam expleant.

Quær. 11¹ *Quantum temporis, peracto Sacro, gratiis Deo agendis impendi debeat?*

Resp. Nulla datur regula omnino cena. Sed benigniores quartam horæ partem saltem requirunt. — S. Alph.³ enixe suadet, ut saltem semihora huic pio exercitio impendatur a sacerdote, (pii fidelibus exemplum præbere debet.

ARTICULUS TI.

DE LOCO CELEBRATIONIS.

1328. **Principia.** — I. Non licet communiter celebrare, nisi in Ecclesia, eaque consecrata, vel saltem benedicta, quæ non sit polluta, exeerata aut interdicta. Constat ex Frid.

Quoad Ecclesiam pollutam et exeeratam vide infra n. 1329. 1° et 5°. De Ecclesia vero interdicta n. 1695 1697.

¹ L. VI. 343. De Herdt. T. III. n. 3.

² L. VI. 400.

³ Praxis Conf. n. 155.

* Sess. 22. deer. de observ. et vitand. in celebr. Miss.

¹ L. VI. 351.

² 25 sept. 1858 in una Gallianun.

¹ 21 mart. 1863.

II. Episcopus non potest amplius, ut olim, concedere facultatem celebrandi in domibus privatorum, neque in Oratorio privato.¹ Constat ex declaratione S. C. C. 27 maii 1617, et 23 jan. 1817, in qua dicitur, non licere ulli Episcopo huiusmodi licentias concedere, ne pro actu quidem transeunto, et hanc facultatem esse Rom. Pontifici reservatam. Excipitur tamen, si magna? et urgentes adsint causae, et tunc per modum actus transeuntis tantum. Ita S. C. C. 20 dec. 1856.

1329. *Quæ sit a.* — Quær. 1° *J» quibus Oratoriis Episcopi possint dare licentiam celebrandi?*

Resp. *Jure communi* in publicis, et, extra domos privatas, in omni loco religioso vel pio. Locus nutem *religiosus* ille dicitur, in quo pietatis et misericordiae opera exercentur, et qui Episcopi aut alterius Præsulis ecclesiastici auctoritate erectus est. Talia sunt monasteria, palatia Episcoporum, Seminaria, cætera. . . . Locus vero *pius* ille vocatur, qui ad pietatis et misericordiae opera constituitur et deputatur, etiam sine Episcopi aut ecclesiastici Præsulis auctoritate. Unde Hospitalia et Orphanotrophia quælibet haberi debent ut loca pia, in quibus proinde Episcopus permittere potest erectionem Oratorii, etiamsi ejusmodi loca a potestate civili erecta et constituta fuerint. Sic S. C. C. 2. Adde et Oratoria, quæ in carceribus erigantur, utut carceres *pia loca* dici non soleant.

Quær. 2e *An aliquando celebrare liceat extra Ecclesiam, vel Oratoria, de quibus in quæsito superiori?*

Resp. *Affirm.*, urgente gravi necessitate, v. g. 1° si Ecclesia esset diruta vel continere non posset immensam multitudinem, et populus dici precepti secus Missa careret; 2° si sacerdos longam peregrinationem perageret per loca deserta vel apud infideles, et secus diu Missa careret; 3° si exercitus esset in castris, et dici precepti secus Missa careret; 4° in portu pro appulsu navis, ne navigantes, qui navem deserere nequeunt, Missa dici precepti priventur. Sic ex variis locis Jur. Can. apud S. Alph. In his tamen et similibus casibus impetranda est, sem-

per ac potest, licentia Ordinarii. 1 5 de licentia Episcopi in domo privata casu, declarato n. 1328. IL et n. 1141. IA. 2.

Quær. 3° *Quæ sint facultates speciales Episcoporum nostrorum circa locum celebrationis?*

Resp. “Celebrandi sub dio et sub terra, in loco tamen decenti, . . . si aliter celebrari non possit.” Vide p. LXXII. n. 23.

Hæc tamen, quæ sacerdotibus communicari potest et solet, facultas, ut tenor ejus: “si aliter celebrari non possit” jam exigit, a Concilio Plenario Baltim. II.2 ita restringitur, ut “nulli sacerdoti . . . liceat Missam celebrare in ædibus privatis, nisi in stationibus, et in iis aulibus, quas Ordinarius designaverit, aut dum actu Missionis” (intellige succursum spirituales alieni loco “procul ab aliqua ecclesia,” per unum vel plures dies exhibitum) “exercitiis . . . dat operam.”* Quapropter ea facultate non licet uti in urbibus vel oppidis in quibus creentur sunt ecclesiæ.’

Quod locum *decentem*, de quo in hac facultate, attinet, Leu? animadvertit ejusmodi non censi: a) Cubiculum ubi ægrotus decumbit, nisi ruri procul ab omni ecclesia necessario celebrandum sit ad dandum ei Viaticum.⁸ b) Ubi locus opportunior haberi potest, domum, ubi defuncti est cadaver; cubiculum ubi aliqui dormire *consueverunt*; tuguria et operariorum casas, c) Viliorem domus partem, di Navem, nisi ex speciali induito Papali, quod solis Missionaries Apostolicis concedi solet. Excipe casum, de quo in quæsito superiori 2° sub 4°. e) Theatrum, f) Liberorum Muratorum ædes. g) Diversorii cubiculum, in quo choreie haberi *solent*, h) Hæreticorum vel schismaticorum ecclesias; nam sic dicta “Simultané”, in quibus Clemens XI Missionariis Rhætiæ celebrare permisit, sunt ecclesiæ consecratio Catholicorum ab hæreticis occupata, quales apud nos nullæ, quod sciam, habentur.

Quær. 4° *Quomodo Ecclesia polluatur, et quomodo reconciliari debeat?*

1 L. VI. 356. 359.

2 n. 362.

» Kenr. Tr. XVII. 87.

« Ib. n. 87. 88.

6 S. C. «le l». E. 14 dec. 1668.

1 Scss. 22. decr. de observ. et vitand. in celebr. Mise. (tr. tiintii n. 1111) N. 2.

- 27 inuri. 1847 et 11 nov. 1648.

7û'ô/>. ad 1um *Polluitur* Ecclesia (item crypta cum illa benedicta), dum in ea limit illæ actiones indecentes et loco sacro injuriosa, ob quas indecens reputatur, ut ibi offeratur Hostia immaculata, et divina Officia celebrentur, donec reconcilietur. Hinc polluitur: 1° per homicidium (ergo etiam per suicidium) voluntarium et injuriosum, saltem immunitati Ecclesiæ, «piale etiam est, quod alias justum esset per sententiam judicis; nisi tamen reipublicæ perturbator aliter capi non posset; 2° per effusionem graviter culpabilem et copiosam sanguinis ex percussione, aut vulnere ecclesiæ graviter injurioso; requiritur vero, ut is, iu quem sævities, de (pia sub 1° et 2°, exercetur, in *ecclesia ipsa* eam patiat, licet forte vulnerans extra ecclesiam sit, vel licet effusio sanguinis aut mors extra eam sequatur; 3° per effusionem humani seminis voluntariam, et vel per se, vel ratione loci sacri *illicitam*. Non pollueretur igitur per copulam maritalem, quando justa adesset causa eam habendi, scilicet *ad vitandam incontinentiam*; 4° per sepulturam non baptizati, seu infidelis. Excipe infantem, de quo n. 1699. q. 1°. R. 1°, et catechumenos (ib.) .1 non vero infantem jam natum (etiam Christianorum) sine Baptismo mortuum (S. C. Immun, apud Craisson, *Man.* n. 4800); 5° per sepulturam baptizati excommunicati vitandi; non vero si sit quidem excommunicatus, sed non vitandus. De his constat ex .1 ure Canonico. — Vide S. Alph.2 Sed ut Ecclesia censeatur polluta, hæc crimina debent esse sive facto, sive jure notoria, sive statim ab initio, sive postea. Debent etiam patrari in ipsa Ecclesia, i. e. in aliqua ejus parte a fornice superiori ad pavementum et a porta interiori ad ultimum parietem; non ergo in sacristia, etc.3

Resp. ad 2nm 1° Si Ecclesia fuit tantum *benedicta*, reconciliari potest a sacerdote (juxta Rit. Horn, delegando ab Episcopo, quod tamen non est de præcepto), cum orationibus consuetis, et cum aqua, ab ipso sacerdote, ad Ecclesiam reconciliandam delegato (vel non delegato), benedicta.4

2° Si vero Ecclesia illa fuerit *consecrata*, reconciliari debet ab ipso Episcopo, vel a

sacerdote delegato a Papa [n. 1247. † , b)j, vel apud nos ab Episcopo (p. LXX1. 13), juxta ritum Pont. Romani. Attamen, si non possint omitti divina Officia sine gravi incommodo, cum licentia Episcopi, si haberi possit (alias sine ea), celebrari potest.1

Oratoria domestica in domibus *privatis* licet benedicta (quæ tamen benedici non possunt nisi benedictione loci vel domus nova.2) et ad cultum deputata, non censentur pollui.

Quær. 5° *Quomodo Ecclesia exeeretur, vel exeerata ad cultum idonea reddatur?*

Resp. 1° Ecclesia exeeratur, cum amittit suam benedictionem, vel consecrationem. Censetur autem exeerari, (piando totaliter vel ex maxima parte corrui, vel destruitur, ita ut de novo, saltem ex majori parte, ædificari debeat, aut si omnis parietum crusta, vel major saltem pars, simul auferatur.8

Resp. 2° Ecclesia exeerata, iterum benedicenda vel consecranda est, juxta ritum et formam præscriptam pro benedictione vel consecratione Ecclesiarum.

Altare autem fixum consecrationem amittit, cum mensa seu lapis superior a stipite suo amovetur, aut per fracturam mensæ enormem. — Sic S. C. R. 15 mail 1819, 3 mart. 1821. Altaria sive portatilia sive fixa eam amittunt aperto fractove tumulo (vel fracto aut amoto hujus operculo, non vero præcise sigillo)4, in quo reconduntur Sacræ Reliquiæ, vel per earundem amissionem. — S. C. R. 23 sept. 1848. Nec sufficit iu illis tumulari alias Reliquias authenticas; sed altaria denuo sunt consecranda. — Sic S. C. R. 7 dec. 1844. — Nota tamen facultatem Episcopis nostris concessam et. quæ per eos sacerdotibus communicari potest et solet, celebrandi, . . . etiamsi altare sit fractum vel sine Reliquiis Sanctorum; . . . si aliter celebrari non possit. Vide p. IjXXII. n. 23.

Demum *vasa* sacra, et aliæ res *consecrata* exeerantur, (piando formam suam amittunt, nec amplius ad usum suum inservire possunt. — Hinc *paramenia* etiam suam benedictionem amittunt, si evadant ita lacera vel usu trita, ut morali honii-

1 Cone. 1°1 Bail. 11. a. 390.

« L. VI. 362-866.

8 Ib. 364. Cfr. L. IV. 460.

< Ib. 363. De Herdt. T. II. u. 164.

1 L. VI. 361.

2 De liewit. t. III n. 289 I

8 !.. VI 868.

4 Rev. th. T. 12. p. 595. n. 63 sq.

num æstimatione ad finem suum adhiberi amplius non possint, vel si amittant formam *essentialem* etiam per brevissimum tempus, ita ut, stante hac separatione, suo usui inservire nequeant: hinc etiam, si uno actu addatur pars, quæ sit major parte benedicta; non autem si reficiantur paulatim per partes minores. De Herdt.¹

Ex dictis porro patet, quale sit discrimen inter pollutionem Ecclesiæ et ejus exeeationem. Polluta Ecclesiæ parte, integra Ecclesia pollui censetur, etiam cum coemeterio adjacente et altaribus *Jiris* (non vero portatilibus). E contrario exeerata Ecclesia, non ideo exeeatur coemeterium, nec altaria. L. VI. 368 -371. (Z) p. 403.

CAPUT V.

DE MODO CELEBRANDI.

Nempe 1° De requisitis ad Missam; 2° de Rubricis.

ARTICULUS I.

DE REQUISITIS AD MISSAM.

1330. — Hic requiruntur: 1° Altare lapideum, fixum vel portatile, consecratum ab Episcopo, aut apud nos, si de portatili agitur, vacante Sede et in casu necessitatis, ab Administratore dioecesis, — vel, Sede plena, a sacerdote per Episcopum in locis sibi subjectis deputato, cum oleis tamen ab Episcopo benedictis (vide p. LXXII. n. 28 et p. LXXIII. n. 6). 2° Mappa triplex ex lino vel cannabe confecta; quapropter “emendandus est,” inquit Kenr.⁹ “mos quorundam mappis utentium, quæ in domo, in qua rure celebrant, reperiuntur, unica breviori mappa corporali supposita,— vel quæ ex lino aut saltem ex cannabe non sint confecta?. Venialis saltem est culpa tres mappas non adhibere; mortalis omnes omittere, nisi gravis excuset necessitas.” 3° Vestes sacrae seu ab Ordinario, vel apud nos a sacerdote, per Ordinarium vi facultatis, quæ p. LXXI, n. 13. refertur, delegato, benedicta?. 4°

Calix et patena, ab Episcopo, aut apud

¹ T. I. n. 169. 174. ² Tr. XVII. 99.

nos per cum, ut supra 1°, deputatis, consecrata. 5° Corporale lineum vel ex cannabe., ab Ordinario, aut apud nos per sacerdotem, ut supra 3°, delegatum, benedictum. 6° Palla pariter lineam vel ex cannabe. 7° Turificatorium lineum. 8° Miesale cum pulvillo. 9° Crucifixus. 10° Candela duplex accensa ex cera. 11° Bursa, velum sericum, manutergium, ampulla 1.2° Minister masculus.¹ Cfr. n. 1247- V. a).

Quod candelas autem attinet, in Missis *stride* privatis non licet plures, quam duos cereos accendere, nisi celebret Episcopus, vel nisi agatur de Missis lectis conventualibus vel Parochialibus aut similibus in diebus solemnioribus. vel de iis. quæ celebrantur loco solemnis et cantatæ occasione celebritatis et solemnitatis. vel nisi SS. Sacramenti expositio majorem numerum exigit. — De Herdt.⁵

1331. *Quæ sit a. — Quær. Ie da mappa nec.essario debeant me benedicta?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia id in Rubrica præscribitur, et quidquid dicant nonnulli, non apparet ratio sufficiens agendi contra Rubricam, qua sic statuitur. “Altare operiatur tribus mappis . . . ab Episcopo vel ab alio habente potestatem benedictis.” Celebrare tamen supra mappam non benedictam, culpam venialem non excedit, et proinde, urgente rationabili causa, omni culpa caret, juxta S. Alph.⁸

Quær. 2° An sit mortale celebrare dae ulla veste sacra, aut sine stola, vel alba, casula, manipulo vel cingulo?

Resp. 1° Est mortale celebrare sine ulla veste sacra, in omni casu, ex quacunque causa. 2° Item celebrare sine casula, vel alba, aut stola et manipulo simul. 3° Item celebrare cum ornatu *notabiliter* immundo et lacero. 4° *Nrius* etiam celebrare sine manipulo, vel stola, aut (extra gravem necessitatem) iis non benedictis. 5° Probabiliter non est mortale celebrare sine amictu, saltem pro iis qui illo non utuntur ad tegendum caput, sed tantum humeros, Idein etiam dicendum de celebratione sine cingulo; unde ab his omnibus causa rationabilis facile excusat.⁴

Quær. 3° An color vestium sit de præcepto?

¹ L. VI. 373 sq.

« L. VI. 375.

² T. I. n. 184.

« L. VI. 377.

Resp. Affirm., quia omnes Rubricæ, quæ respiciunt cæremonias Missæ concomitantes, ut præceptivæ habentur. Attamen luce Rubrica obligare sub gravi non videtur, nisi scandalum adsit, v. g. si die Paschalis vel alio solemni Missa celebraretur vestibus nigris. Hinc, causa rationabilis, quæ Missionariis nostris sacerdotibus sæpe aderit,¹ ab hoc pcepto excusare potest.² (13) p. 418.

Quær. 4° *Quinam colores in paramentis requirantur?*

Resp. Requiruntur paramenta albi, rubri, viridis, violacei, et nigri coloris. — Omnino reprobantur paramenta ex telis sericis vitreis confecta. Sic S. C. R.⁸ — Pariter reprobantur paramenta varii coloris (*of the various colors*), quæ propter flores cujusque coloris immixtos non pauci volunt omni festo posse adhiberi. Hæc S. C. R. prohibuit die 23 sept. 1837; atque adeo illum colorem tantummodo repræsentare possunt, qui primarius est et predominates.

Prohibentur omnino paramenta flavi et canridei coloris. Tolerantur paramenta ex aurea tela (*gold cloth*), quæ, juxta usum Urbis, pro albo et rubro colore adhibentur, et, ubi adest consuetudo, etiam pro viridi; quin et pro omni colore adhiberi possunt, si fila serica, cum aureis intermixta, sint coloris prescripti.* *

Quær. 5° *An calix et patena sub gravi vel sub levi lanium consecrari debeant; et ex quanam materia sint conflanda?*

Resp. ad 1um Consecrari debent sub mortali; præceptum enim circa rem gravem versatur.[®]

Resp. ad 2um Ex pnesenti disciplina, calicis saltem cuppa debet esse aurea, vel argentea intus inaurata.⁷ In casu vero necessitatis calix cum cuppa ex stanno adhiberi posset. Patena esse debet ex auro, vel argento inaurato.

Quær. 6° *An calix et patena consecrationem amittant, si inauratio pereat?*

Resp. Neg. probabilius, sed post novam deaurationem consecratione nova indigent, quia intervenit aurum de novo additum, immediate Sanguinem tangens

et quod non est consecratum.¹ Consonat Deci. S. C. R.²

Ceu abusus autem habendum est, quod sacerdos *exeerari* velit prædicti vasa sacra, antequam ea reficienda vel iterum refundenda tradat artifici. Debent ergo ei tradi, si opus sit, quin sacerdos vel directe manu, vel aliquo mediante instrumento conetur ea exeerari. — Sic S. C. R.³

Quær. 7° *An alba, cingulum, amictus, mappulae, corporale, pacificatorium, palla necessario debeant esse ex lino vel cannabe?*

Resp. Affirm., quoad omnia. Sic ex praxi et pcepto Ecclesiæ. — Attamen ex Decreto generali S. C. R.⁴ *amictus, alba, mappula*, si quæ ex gossipio habentur, adhiberi interca poterant, usquedum consummarentur, non renovandæ tamen, nisi ex lino vel cannabe. Praecipiebatur vero, ut *Corporalia, palla, purificatoria* post lapsum unius mensis a publicatione Decreti tantummodo linea vel ex cannabe confecta adhiberi possent. — Cingulum etiam ex lana vel serico confici potest. S. C. R. 23 dec. 1862. n. 5326.

Quær. 8° *An pyxis necessario consecrari debeat?*

Resp. Vide n. 1247. V. a). 4°.

Quær. 9° *Quale peccatum sit celebrare cum corporali non benedicto?*

Resp. Hoc excusari nequit a mortali, nisi urgeat gravis necessitas celebrandi. In casu autem necessitatis posset etiam sine corporali celebrari. — Ita communiter.³ Pariter, nisi urgeat præceptum audiendi Sacrum, mortale est uti corporali valde immundo; leve, si valde immundum non sit; nullum vero, in hoc casu, si aliud haberi nequeat.⁶

Quær. 10° *An sit mortale celebrare sine palla, vel cum palla non benedicta?*

Resp. Controvertitur. P S E N T E N T I A probabilis *affirmat*. Ratio est, quia olim palla erat ipsum corporale, quo calix operiebatur: unde licet nunc sit separata a corporali, æque necessaria ea est, ac illud.

11° S E N T E N T I A, ipsa quoque probabilis, *negat*. Ratio est, quia hodie non eadem currit ratio reverentia pro palla ac pro corporali, quod immediate Sacras Species tangit. In necessitate, palla deficiente,

¹ Kenr. Tr. XVII. 111. ² L. VI. 378. Dub. 5.

⁸ 11 ecpL 1847. ⁴ S. C. R. 1G mart. 1833.

⁶ De Herdt, T. I. n. 147 et S. C. R. 28 apr. 1866.

⁶ L. VI 379. ⁷ S. R. C. 1G mart. 1876.

¹ L. VI. 370. Dub. 2 in fine.

² n. 5011.

³ 20 npr. 1822. n. 4588.

⁴ n. 4563.

⁶ L. V 1.387.

[°] L. VI. 376.

purilicorium aut bursa ad calicem operiendum adhiberi potest.¹

Quær. 11 *An liceat uti palla panno serico coopertu, et auro contexta ?*

Resp. *AJfirm.* Licet enim id prohibeatur. rogantibus tamen pluribus Gallia. Episcopis, concessum est, ut adhiberi possit. Hinc ad postulatum : *An, non obstantibus Decretis a S. C. R. editis, liceat uti palla a parte superiori panno serico cooperta, et auro contexta. ?* Respondit S. C. : *Permitti posse, dummodo palla linea subnexa calicem cooperiat, ac pannus superior non sit nigri coloris, aut referat aliqua mortis signa.*²

Quær. 12° *An purificatorium sit benedicendum ?*

Resp. *Xeg.* Viden. 1247. V. a). Imo si purificatorium facile haberi non possit, probabiliter licitum est celebrare sine eo, ejusque loco adhiberi potest strophium mundum, quod postea ad profanum usum non adhibeatur.³

Quær. 13° *Quale peccatum sit celebrare sine ministro ?*

Resp. Est mortale juxta omnes. At tamen communiter dicunt DI.), licitum esse celebrare sine ministro, urgente necessitate ministrandi Viaticum. Idem concedunt alii, ut populus audiat Missam de p̄necepto. — Episcopis tamen nostris et sacerdotibus, quibus per eos communicatur, facultas est “celebrandi . . . sine ministro, . . . si aliter celebrari non possit.” Vide p. LXXII. n. 23. (14) p. 418.

Quær. 14° *An sacerdos aliquando celebrare possit, respondente muliere ?*

Resp. *Affirm.*, si necessitas urgeat praesertim apud moniales, modo mulier respondeat a longe, nec immediate ministret ad altare porrigendo urceolos, etc.; hoc enim non posset excusari a mortali, quia Ecclesia omnino interdicit mulieribus celebranti ministrare.⁴ Confirmatur Decreto S. C. R.⁵

Quær. 15° *An sit mortale celebrare sine cruce ; et qualis crux esse debeat ?*

Resp. ad 1um *Xeg.* : hoc enim grave non apparet, quapropter rationabilis causa etiam a veniali excusat. — Ita communiter Theologi.

Resp. ad 2um Crux, quæ requiritur in

1 L. V. 1. 388.

3 L. VI. 389.

6 Ib. 392.

2 IOjnn. 1852.

1 Ib. 391.

» 27 aug. 1836.

celebratione Missa», non debet esse exigua, sed p̄neeminere inter candelabra, ita ut sacerdos et populus facile et commode eam intueri possint. Sic Bened. XIV. c. *Accepimus* 16 julii 1746. “In Missionibus tamen,” ait Kenr,¹ “necessitas facit, ut Crux adhibeatur non admodum magna; sed curandum ut, quatenus fieri possit, sit populo conspicua.” Addit, in casu necessitatis, qui tamen praecavendus est, adhiberi posse panam crucem Rosario appensam. Si in altari, in quo Missa celebratur, adest magna statua, vel imago picta aut cælata, in qua Crucifixus primum locum obtineat, hæc suilicit — S. C. R.³ — Si Missa celebratur in altari, ubi SS Sacramentum publice est expositum, crux exponi ve) non exponi poterit juxta locorum consuetudinem. — Ita Bened. XIV. Const. cit. — Crucifixus non requiritur cum tanto rigore, (pio Crux.³

Quær. 16° *Quale peccatum sit celebrare sine lumine, et an aliquando licitum sit ?*

Resp. ad 1um Mortale est celebrare sine ullo prorsus lumine.⁴

Resp. ad 2um In casu unico licitum est sine ullo lumine Sacrum peragere, scilicet «piando peracta Consecratione lumen extinguitur, nec aliud haberi potest : tunc enim urget ratio perficiendi Sacrificii.

Quær. 17° *An liceat celebrare cum candelis e.r alia materia quam ex cera, cel cum uno lumine cereo ?*

Resp. ad 1um *Xeg.*, excepto casu induit! Apostolici, vel necessitatis, v. g. ne moribundus Viatico, vel populus Missa de p̄necepto carcat ; et S. Alph.⁶ hoc ut peccatum mortale reprobatur. Priori parti responsi consonat declaratio data Episcopo Carolinopolitano. S. C. R. 10 dec. 1857.⁸

Resp. ad 2um *Xeg.* pariter cum sententia communiori et probabiliori: sed si fiat, veniale non excedit, et quaecumque causa rationabilis ab omni culpa excusabit ; quocirca, deficiente altero cereo, sacerdos etiam ex mera devotione celebrare jx)terit.⁷

1 Tr. XVII 101.

2 Itljun. 1668. n. 2231.

3 L. VI. 393.

« Ib. 394 et I. III. Deer. T. XI.1, c. ult.

5 Ib. 394 Dub 1 t S. R. C. 7 sept 1850

8 Aeta T. III. p. 802. Cfr. Past.-Bl tår N. Ani'T. .Inhixr 111. 23

7 L. VI. 394. Dub. 2.

.Voie. Animadvertit Kenrick,¹ *Pulvinum* Missali supponendum in Missionibus haud facile haberi posse; *pallium* seu *antependium* apud nos fere nusquam; — pro *ampullis* in Missionibus vasa quaecumque — adhiberi.

ARTICULUS II.

DE RUBRICIS.

1332. — Maxima cura et sollicitudine sacerdotes servare debent leges Ecclesiae, quae spectant ad modum Missae celebrandi, cum inter omnes res sacras haec omnium sit sacratissima, adeoque summa reverentia digna.

1333. *Quesita.* — Quær. 1° *In omnes Rubricae Missae sint praecepta?*

Resp. 1° Juxta communem sententiam omnes Rubricae, quae servantur *intra Missam*, sunt *praecepta*, cum rem adeo sacram respiciamus. Obligant autem *sub gravi*, vel *sub led*, pro gravitate vel levitate materiae, ut infra dicitur.²

Resp. 2° Rubricae vero *aliquae*, quae servantur *extra Missam*, id est ante vel post Sacram, sunt mere *directae*, ut v. g. manuum ablutio post Missam et orationes pro preparatione vel gratiarum actione.³ *Controvertitur* quoad orationes, quae ex Rubrica recitandae sunt, dum vestes induuntur; sed eum communi sententia tenendum est, ait S. Alph.: earum omissionem esse venialiter culpabilem.

Quær. 2° *An sacerdos infirmus celebrare possit, licet non omnes Rubricas servare queat?*

Resp. Affirm., si paucas et leviores tantum omittat, imprimis si privatim celebret. Imo plures graves notie auctores permittunt infirmo celebranti, ut etiam baculo utatur, si indigeat, etc.⁶

Quær. 3° *An aliquando liceat Missam interrumpere?*

Resp. 1° Nunquam licet Missam interrumpere *essentialiter*, ita scilicet ut Sacrificium inceptum remaneat truncatum, nisi gravissima seu extrema urgeat necessitas, ut in casu imminentis incendii, aut

hostis ad necandum irruentis; tunc enim sacerdos, omisso calicis Consecratione, posset sumere Hostiam jam consecratam, vel eam secum effugiendo auferre. Quod si utramque Consecrationem perfecit, utramque Speciem statim sumat, si possit; vel si non possit, secum auferat in loco vicino citissimi sumendam.¹

Resp. 2° Licet interrumpere *accidentaliter*, nempe aliquid interponendo justa de causa *ante Canonem*: 1° Ob concionem post Evangelium, ob preces pro defunctis recitandas (quae tamen, sicut etiam ceterae, quae ab Ordinario praescriptae sunt, apud nos ante vel post Missam recitari debent 2), ob proclamationes Bannorum faciendas, vel ob processionem excipiendam, etc. 2° Ia gratiam supervenientis Principis, vel turbae peregrinorum die festo, si alias Missam audire nequeant. Tunc si oblatio facta non fuerit, sacerdos de novo incipere *potest* ut totum Sacram audiant. 3° Si sacerdos recordetur de aliquo impedimento, v. g. se non esse jejunum, vel in statu gratiae, vel esse irregularem, modo Missa sine scandalo aut nota abrupti possit.³

Resp. 3 Non licet tamen interrumpere, etiam *accidentaliter*, incepto Canone, et *a fortiori* peracta Consecratione, nisi gravissima de causa. Hinc Missa semper interrumpi potest, imo debet, si ministrandum sit Sacramentum necessarium i. e. Baptismus et Poenitentia; item Extrema Unctio vel Viaticum, dum huius ideo ministranda sunt, quia absolutio non nisi dubia dari potuit (n. 122li. q. 2°. R. 1°). *Secus*, inter Consecrationem et Communionem, non decet, nisi agatur de Viatico, et dummodo eo in casu celebrans vestes sacras exuere non debeat, nec altare c. conspectu suo amittat.⁴ — Sine justa causa, mortalis est interruptio notabilis.⁶

Quær. 4° *Quid agendum, si sacerdos morbo vel morte correptus Sacram perficere nequeat?*

Resp. 1° Si sacerdos deficiat ante Consecrationem, nihil ab alio sacerdote agendum est, quia Sacrificium proprie non fuit inceptum.

» Tr. XVII n. 102-104.

2 L. VI 399 et S. C. R. 10 jnn. 1090. in Mediolan. sub fine.

» L. vi. 409. 410. Exam. Ord. n. 112.

* Ib. 410.

6 Ib. 102.

1 L. VI. 352.

2 Cone. 1° Bull. II. a. 364.

3 L. VI. 352. 353.

4 Ib. 351

6 De limit. T. 11. n. 177

Resp. 2° Si vero deficiat post Consecrationem, etiam unius tantum Speciei, tunc alius sacerdos jejunos, si adsit, supplere debet; si non adsit jejunos, supplētif alius etiam non jejunos, et Sacrum perficiat; quia præceptum de integritate Sacrificii procuranda gravius urget. Imo etiam sacerdos irregularis vel excommunicatus supplere deberet. Attamen si statim alius sacerdos inveniri non posset, post interjectam unam horam probabiliter amplius non foret quærendus, quia deesset unio moralis, et proinde non censeretur idem Sacrum. Si autem sacerdos morbo inter celebrandum correptus perficere Sacrum valeat post aliquam interruptionem, melius ipse, quam alius, perficiet, etiamsi jejunos non sit.¹

1334. — *Resolves.* 1° Illicitum est celebrare capite cooperto. Constat ex e. *Nullits de Cons. (list.* 1 Et quidem juxta sententiam communem mortale est celebrare totam Missam capite cooperto; celebrare vero cum pileolo {calotte) usque ad Canonem, secluso contemptu et scandalo, solum veniale est; imo probabiliter etiam veniali culpa caret, licet sine dispensatione fiat usque ad Canonem tantum ex rationabili causa et in loco privato, vel etiam in loco publico, si ratio adstantibus manifesta sit, et sacerdos celebrare non possit sine notabili incommodo. Illicitum est tamen celebrare integram Missam capite sic cooperto absque licentia Apostolica. Sic expresse S. Alph.,² post *alios*. — Craisson, Alan. dur. Can.⁸

2° Illicitum est de jure communi celebrare cum capillatura ficta {icig). quia etiam illa caput celebrantis cooperitur. Ita ex Innoe. VI. Decreto, in quo insuper prohibetur Episcopis et Nuntiis Apostolicis, ne hanc concedant licentiam.¹ Sed hæc prohibitio abiit in desuetudinem pluribus in locis.⁶

3° Non excusatur a veniali sacerdos, qui omittit benedictiones, inclinationes, genuflexiones, etc. . . . Idem dicito de eo, qui adverteuter non genuhrtit ad terram, vel contra Rubricæ pnescripta mutat ordinem benedictionum, aut luce nimis celevriter peragit.

4° Est peccatum grave, nisi levitas ma-

teria excuset omittere partes Mis qwe dicuntur *ordinance*, seu (pia semper recitantur vel aguntur. Cude communiter dicunt Doctores. esse mortale omittere Confessionem cum aliis in principio Missa. Epistolam, Evangelium. Collecta *prinripalts*, Offertorium, Præfationem, fractionem Hosti®, et illius mixtionem cum Sanguine.¹

5 Mortale est omittere in Canone quamlibet orationem, vel 10 aut 8 nomina Sanctorum i verba²). vel «jus verba ita mutare, ut sensus varietur, vel aliquod verbum omittere, (pio sublato, reliqua verba sensum non faciant.— Idem dicendum, si omittatur *Pater noster* vel *.-lyna.s Dei*; idem de *Ubera nos*; *Domine. non sum dignus*; et *Quid retribuam*; idem de *purificatione* paterne et calicis]>ost sumptionem.⁸

6° \cniale est omittere unam ex tribus Collectis principalibus Si omissa sit prima oratio, ipsa cum Secreta, ut videtur, est recitanda, non postea. Mortale non erit omittere alias orationes, quæ prætvr Collectam *propriam* in Missa adduntur.⁴

7° Venialiter peccat, qui. contra expressam prescriptionem Rubricæ Missalis, a) ea, quæ secreto dicenda sunt, ita submisce profert, ut seipsum non audiat (imo graviter, si sic pronuueiarct verba Consecrationis); b) ea, quæ alta voce dicenda sunt, submisce, vel ita alte ut alios celebrantes perturbet; c) ea. qu;r submisce, alte recitaret. Nullum tamen foret peccatum ea, qu® submissa voce reeitanda sunt, ita recitare, ut a solis ministris audiantur.⁸

8° Mutilare verba aut syncope intermediare, salvo sensu et secluso scandalo, non est plus quam veniale.⁸

9° Omittere paries *extraordinarias*, scilicet quæ non in omni Missa dicuntur, non est nisi veniale.— Ita *communiter*, nisi tot partes omittantur, quæ simul şumpta notabilem materiam constituent.

Cude veniale tantum erit omittere (*Horia. Credo, Collectas prater pro, riam Missa, Tractum* vel *specialia* circa *Praefationem* vel *Communicantes*. Ita *mtmmuniter*. Item celebrare Missam votivam vel *de Hm/nient*. (piando id juxta Rubricas non licet, veniale est, nisi fiat mortale ra-

¹ 1. VI 355.

II». 397.

³ n 3388 s«|

⁴ L. λ I. 398.

⁶ Crnissoii Man. Jur. Can n. 3f»92.

¹ L. VI MU

« L \ I !(>.'»

⁶ Ib. 113 116

* Ex. Onl 125,

* 1 \ I 4U6.

⁸ Ib. 407-

done contemptus, vel scandali. Sic v. g. difficulter a gravi scandalo excusaberis, si Missam, saltem publicam, *de Requiem* in festis solemnibus Pascitatis, aut Nativitatis Domini legas.¹

10° Lotio manuum ante Missam fieri debet saltem sub veniali, et sub gravi, si manus sint valde immumlæ, propter reverentiam Sacrificii. — Omittere vero lotionem post Missam, nullum erit peccatum.²

11° Licet, nullum sit peccatum omittere orationes ante et post Missam; attamen sacerdos, qui sine ulla alia praeparatione ad sacrificandum accederet, aliqua culpa non careret.⁸

12° Peccaret sacerdos, si in purificatione (alicui sola aqua uteretur, sed venialiter tantum juxta communem sententiam) — Plures etiam a peccato veniali excusant sacerdotem, si sit *ajatemins*. Sic Tamburinus. — Vide plura de *Rubrica*, et *Caremoniis* apud auctores.

13° Situe mortale celebrare cum notabili voluntaria distractione v. g. in iis, qua: recitantur in Canone, et signanter sub Consecratione et Communionem, *disputatur*. S. Alph. *affirmativa* sententiae potius adhæret, quia, ut ait, Sacrificium praeter rationem orationis, vi cuius non esset certo mortale (cfr. n. 402), habet insuper rationem cultus excellentissimi Religionis, “cui gravem videtur ille irrogare irreverentiam, (pii dum profitetur actu religioso Deum colere, voluntarie” et notabiliter “se distrahit.”⁵

14° Recte sequentia a Patribus Cone. Pl. Bait. 11.[®] monentur:

“In divino Sacrificio celebrando detur opera diligenter, ut omnia altarium ornamenta, et sacra vasa sint inunda; non foeda corporalia, vel purificatoria; non vestes lacerae vel indecentes; indusia vero privati apparatus sub amictu et alba lateant ita ut non indecoro, vel mundano more appareant; nec quidquam altari tremendo, vel Sacramentorum administratione indignum sit.”

“Ut omnia juxta ordinem fiant, et solemnes Ecclesiae ritus integri servantur, monemus Rectores ecclesiarum, ut sedulo invigilent ad abusum eliminandos, (pii in cantu ecclesiastico in his regionibus inva-

luerunt, (urent igitur ut Sacrosancto Missae Sacrificio et aliis divinis officiis musica, non vero musicie divina officia inserviant. Noverint, juxta Ecclesiae ritum, carmina vernaculo idiomate, inter Missarum solemnia, vel Vesperas solemnes, decantare non licere.” (II) p. 103 et (15) p. 118.

APPENDICULA.

DE SACRE RITUUM CONGREGATIONIS
DECRETIS ET DE CONSUETUDINE
CONTRA RUBRICAS.

1335. — Praeter Rubricas Missalis, Breviarii, Ritualis aliorumque librorum liturgieorum, habentur etiam decreta S[®] C[®]gnis Rituum, quae pariter censi debent tamquam regula *proxima* eorundem rituum.¹ Patet ex dictis n. 172. 4° et 173. q. 3°.

L. Decreta S. R. (¶ duplicia distingui possunt, *generalia* et *particularia*. Vide dicta n. 173. q. 4°.

II. *Præceptiva* sunt, si *rei* sint nova declarationes seu interpretationes Rubricarum et versentur circa Rubricam præceptivam, *vel* sint in forma rigorosa decreti, i. e. habeant aliquam mandati clausulam, ut, e. g. *servari mandavit*.² Secus sunt *directio*a tantum, debito nihilominus respectu ab omnibus servanda et cuicumque contraria: auctorum opinioni præferenda.

III. Ut obligent, debent esse, a) *authentica* (n. 173. q. 3. R. 1°), (pialia sunt ea omnia, quæ habentur in Collectione Gardelliniana (Ib. q. 6°); nec sufficit, ut a S. R. (¶ Praefecto vel Secretario aut ab aliis extra Congregationem data sint; b) si *extensiva* sint, eo, (pio n. 173. q. 5° diximus, modo *promulgata*.

[V. Si pia decreta sibi invicem *revera* sint contraria, standum est posteriori. — Quodsi apparens quidam discrepantia habeatur inter *generales* Rubricas Missalis et eas, quæ in *Ordine Missae* notantur, pari forma utraque Rubrica sequenda est, conciliando, quoad fieri potest, eandem dispositiones; discrepantia enim ordinarie inde provenit, quod expresse praescribatur in uno, quod reticetur vel obscurius exprimitur in alio. Idem di-

¹ L. VI. 420.

² Ib. 409.

³ Ib. 410. Dub. 2.

⁴ Ib. 408.

⁴ Ib. 410. Dub. 5.

⁵ a. 300. 301.

¹ L. V 1.401.

» Ib.

⁸ De Herdt. T. I. n. 8.

cendum est de discrepantia, quæ quandoque occurrit inter Missale et Cæremoniale Episcoporum; quocirca tamen etiam dici potest, quod Cæremoniale relinqui possit ecclesiis cathedralibus aliisque, in quarum usum præscriptum est.¹

1330. — *De consuetudine contra Rubricas*

Quær. Quidnam conditiones requirantur, ut sit legitima?

Resp. 1° Ut sit inmemorialis.² Patet ex variis decretis S. C. R. et ex C. Apostolici ministerii Innoc. VIII. 23 maii, 1723, apud De Herdt.³ — 2° Ut non aperte repugnet Rubricis Missalis, Breviarii. Cæremonialis Episcoporum, aut Ritualis Romani, vel etiam decretis generalibus apposis in Missali et Breviario. — Dixi: *ut non aperte repugnet*, etc.; nam S. R. (λ, apud De Herdt,⁴ permittit et approbat eas consuetudines, quæ licet plane non convenient cum regulis contentis in Missali, Breviario, Cæremoniali et Rituali. iisdem tamen aperte non repugnant, sed potius circa modum quemdam versantur. 3° Ut sit *laudabilis*, i. e. non “contineat positivam indecentiam, quæ nequeat decenter tolerari.”⁶

“Ex his patet,” ait De Herdt,⁸ “plurimas consuetudines esse *illegitimas*, ideoque tollendas et emendandas; quod eo magis fieri debet, si *solos* respiciunt *clericos*, ita ut, populo vix attendente vel non multum curante, emendari valeant; si autem praevideatur ex immutatione facienda admirationem et scandalum in populo oriri, prudenter admodum procedendum est, et satius quandoque est ali-

quid tolerare, (piam movere turbas, quæ non sine magno Religionis detrimento quandoque etiam ex bona causa excitantur. Consuetudines autem vere legitimæ et laudabiles mutari non *debent* et si mutatio cederet in alicujus gravamen, aut in admirationem et scandalum populi, nullatenus mutari *possunt*.”

DIES,

quibus extra casum indulti remissionis, per Episcopos a S. C. C. rei respective d-P. E. oblinendi, Parochi et Ordinarii pro populo celebrare tenentur Pius IX. (vide n. 1322. TI.) *statuit esse sequentes :*

Dominicos scilicet dies totius anni; nativitatis D. X. J. C.; circumcisionis; epiphaniæ; resurrectionis cum duabus sequentibus feriis; ascensionis; pentecostes eum duabus pariter sequentibus feriis; Sanctissima Trinitatis; solemnitatis Corporis Christi et inventionis S. Crucis, necnon festivitatum conceptionis, purificationis, annuntiationis, assumptionis et nativitatis Deiparæ virginis; dedicationis S. Michaelis archangeli; nativitatis S. Joannis Baptistæ. SS. Petri et Pauli. S. Andree. S. Jacobi. S. Joannis, S. Thomæ, SS. Philippi et Jacobi, S. Bartholomæi, S. Matthæi. SS. Simonis et Judæ et S. Mathiæ, (hiasti Domini apostolorum; item S. Stephani protomartyris; SS. Innocentium. S. Laurentii. martyris; S. Sylvestri. Papa et conf., S. Joceph, etiam conf., et S. Anna. Deiparæ genitricis: solemnitatis Omnium Sanctorum, atque unius ex principalioribus patronis in quocumque regno sive provincia, et alterius pariter principalioris in quacumque civitate, oppido vel in pago, ubi hos patronos haberi et venerari contigerit.

De Herdt. T. I. n. 9.

² L. VI. 401.

³ T. I. n. 11. R. §

⁴ T. I. n. 11. R. 2°.

⁵ L. VI. 401. De Herdt. T. I. n. 11. R. 3°
Cfr. Lilt. Rundschau, 1860, eoi. 741. ⁶ Ib.

* “Id nunc excipimus, ut scilicet quando una cum solemnitatem Divinum Officium translatum finit in Dominicum diem, unit tantum Missa pro populo sit a parochis applicanda.” Ita Pius IX in (const., «it.

TRACTATUS DE SACRAMENTO PŒNITENTIÆ.

PARS PRIMA.

DE ESSENTIA SACRAMENTI PŒNITENTIÆ, SEU DE EJUS NATURA, MATERIA ET FORMA.

CAPUT I.

DE NATURA PŒNITENTIÆ.

1337. — Poenitentia generatim spectata idem sonat ac dolor animi, quem quisque experitur, postquam aliquid fecerit vel omiserit, quod non factum vel non omis- sum fuisse vellet. *Stricto* autem et *pro- prio* sensu poenitentia est animi dolor, quatenus ad Deum offensum, nobisque infensum refertur.

L Poenitentia, ut *virtus*, definitur : Virtus moralis inclinans ad peccati detes- tationem, quatenus est offensa Dei, et ad propositum efficax in posterum illud vitandi, et divinæ justitiæ satisfaciendi.

Poenitentia numquam non necessaria fuit peccatori necessitate *medii* ad salutem. Etenim omnino repugnat, peccatorem im- punitum a Deo in amicitiam recipi.

Est etiam necessaria necessitate *love- cepti* divini, ut ex multis testimoniis S. Scripture patet, v. g. *Si poenitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis*,¹ etc. . . .

Effectus autem poenientiæ *perfecte*, ejus nimirum, quæ adducat ad ea obse- quia, quibus ex immensa misericordia sua placari se atque cum homine peccatore re- conciliari Deus ipse revelavit, duplex est : 1° remissio peccatorum, ut constat ex sexcentis S. Scripturæ locis; 2° remissio pœnæ æternæ. Domo enim justificatus pœnæ æterna obnoxius esse nequit. Con- stat etiam ex Trid.²

II. Poenitentia, ut *Sacramentum*, de- finitur : Sacramentum novæ legis per mo-

¹ Luc. 13. 5.

² Sess. C. c. 7.

dum judicii a Christo institutum, ad pec- cata post Baptismum commissa homini contrito et confesso per absolutionem sa- cerdotalem remittenda.

Hoc Sacramentum in eo præcipue ab aliis differt, quod per modum judicii ad- ministratur: adest enim pœnitens simul reus, testis et accusator; et sacerdos, iudex ferens sententiam.

1338. *Statuenda*.— I. Poenitentia est verum novæ legis Sacramentum. Vide Dogmaticam.

II. Sacramentum Poenientiæ habet vim

1) Remittendi omnia peccata post Bap- tismum commissa.

2) Restituendi virtutes infusas, juxta mensuram tamen dispositionis.

3) Revivificandi opera mortificata. Vide Dogmaticam.

III. Partes necessariæ Sacramenti Pœ- nientiæ sunt 1° contritio ; 2° confessio ; 3° absolutio ; 4° satisfactio, quaternis a pœniente *acceptanda* est. Sacramentum enim Poenientiæ fuit institutum per mo- dum judicii reconciliativi ; hoc autem haberi nequit sine confessione dolorosa culpæ, animi dispositione ad satisfactio- nem injunctam subeundam, et sacerdotis absolutione.—Satisfactio autem, quate- nus *imponenda* aut *implenda*, est tantum pars integralis hujus Sacramenti ; quia ef- fectus primarius,— nempe gratia, et remis- sio peccatorum quoad culpam et poenam æteruam,—sine satisfactione haberi potest.

IV. Actus vero poenitentis, ad peccato- rum remissionem requisiti, sunt : 1° con-

frictio ; 2° confessio ; 3° satisfactio sensu exposito. Constat ex Trid.¹

V. Sacramentum Pœnitentiæ est necessarium— *necessitate praecepti in re*, et *necessitate medii in voto*, saltem *implicito*,— ad remittenda peccata mortalia post Baptismum commissa. Ita in lege nova, pro divina bonitate et providentia sua, statuit summus legislator et provisor Christus Dominus.

Hinc inquinatis peccato mortali, post Baptismum commisso, Sacramentum Pœnitentiæ? necessarium est ad salutem saltem de *necessitate praecepti*; poenitentia vero seu contritio eum voto Sacramenti, seu cum serio proposito, saltem implicito, peccata confitendi, data opportuna occasione, semper necessaria est *necessitate medii*.

CAPUT II.

DE MATERIA SACRAMENTI PŒNITENTIÆ.

1339. — Ut in cæteris Sacramentis, ita in Sacramento Pœnitentiæ, duplex est materia, alia remota, alia vero proxima.

Materia *remota* sunt omnia peccata post Baptismum commissa; quæ dicuntur materia *circa quam*, quia circa illa destruenda versatur absolutio. Est autem vel necessaria, vel mere sufficiens et libera.

Materia *remota necessaria* sunt omnia peccata mortalia post Baptismum commissa, nec unquam vi clavium directe remissa; quia ex præcepto divino hujusmodi peccata clavibus subjicienda sunt. — Materia autem *sufficiens* et *Ubera* sunt omnia peccata venialia, et omnia peccata, sive mortalia sive venialia, alias jam rite clavibus subjecta. Dicitur *sufficiens*, quia quælibet peccata, etiam minima, objectum venia' sacramentalis esse possunt. Dicitur autem *libera*, quia nullum est præceptum ea clavibus subjiciendi. De his constat ex perpetua praxi et traditione Ecclesiæ, neenon ex definitione Trid.³

Materia vero *proxima* Sacramenti Pœnitentiæ sunt tres actus pœnitentis, scilicet contritio, confessio et satisfactio, quæ dicuntur *quasi materia* hujus Sacramenti, quia sunt instar materiæ sensibilis, quæ in aliis Sacramentis forma subjicitur; per hos enim actus peccata proponantur

verbis forma? destruenda. Constat pressortim ex Trid?

1340. Qvæ sit a. Quær. 1° *An sint materia sufficiens Sacramenti Pœnitenti/peccata jam rite confessa et per absolutionem remissa?*

Resp. Affirm. Hoc est certum apud omnes, inquit S. Alph.³

Ratio est, 1° quia peccatum, licet remissum, est semper peccatum commissum; et sicut potest repeti cum fructu ejusdem peccati contritio, ita et confessio; et tantum *per accidens* sit quod peccatum, utpote jam remissum, non remittatur, cum tamen per se, utpote commissum, sit capax remissionis. — Nec obstat, quod tunc Sacramentum peccatum hoc non deleat: nam sufficit, ut habeat effectum in *actu primo*, nempe prælieat gratiam deletivam peccati, quamvis per accidens in *actu secundo* peccatum non deleat, sicut contingit, eum quis ad Sacramentum accedit jam perfecte contritus. In utroque enim casu absolutio vamdem habet vim, sci), augmentum gratia?, remissionem poenæ, etc.: et hoc gratia?, seu justitiæ augmentum vere dici potest justificatio, sicut augmentatio caloris dicitur calefactio, ut ait Sylvius.

2° Quia sententia jam lata potest confirmari ad majorem securitatem, majon nique consolationem et animæ quietem, ut aliquando in civilibus fieri solet; et si forte peccatum clavibus submissum nondum fuerit remissum, tunc remitti poterit.

3° Constat etiam ex Declaratione Rnt'd. XL, in Jure Can.' "Licet," inquit, "de necessitate non sit iterum eadem confiteri peccata, tamen ... ut eorundem peccatorum iteretur Confessio, reputamus salutare." Constat insuper ex praxi constanti fidelium, approbante Ecclesia.

Quær. 2° *An adultus baptizandus sub conditione in dubio Baptismi procedentis, peccata jam accusata confiteri debeat?*

Resp. Net/. Ratio est, quia illa peccata jam remissa sunt per Sacramentum Pœnitentiæ, si validus fuit prior Baptismus; si autem non fuit validus, non sunt materia Confessionis, et per secundum Baptismum remittentur. — Reuter?

Quær. 3° *An adultus profatus accu-*

¹ Sess. 14. Cati. 4. - L. VI. 427.

³ C. 1. L. V. T. VII. Extrav. Cornu».

¹ u. IIS.

¹ Sess. 14. Can. 4.

³ Sess. 14. c. 5.

sare debeat peccata nondum confessa, seu ab ultima Confessione commissa.'

Itesp. Affirm., ut patet ex dictis n. 126 L. IV. 2), et ex Resp. S. Inq. p. LIX. relato. Ratio est, (plia omnes obligationes, qu;c cum actu aliquo *certe* gesto, quem non *constet* esse nullum, aliquo nexu consociantur, in suo vigore manent. Quare, cmn post Baptisma non aliud in Ecclesia supersit Sacramentum, quo Deo peccatores reconciliari possent, ab hac obligatione soluti dimitti nec debent, nec possunt, qui *certo* susceperunt Baptisma, de cujus valida collatione *dubitur tantum*.¹

Quær. 4° *An adultus baptizandus et absolvendus conditionate, primum baptizari vel absolvi debeat?*

Itesp. Ex Resp. S. Inq. in quiesito superiori 3° oportet baptizare primum *condUionute*, et dein *sub conditione*, absolvere. Attamen expedit (ontessionem Baptismo ad meliorem baptizandi dispositionem præmittere, absolutionem autem immediate post Baptismum conferre. (Φ) p. 414

Quær. 5° *An peccatum accusatum tantum in genere, ahqnando sit materia sufficiens Sacramenti Pnmitenli/i, V. //.* si quis dicat: *Me accuso* DE OMMBLS PECCATIS MEIS?

Itesp. 1° *Affirm.*, certo in casu *necessitatis*, seu quindo pœnitens, v. g. moribundus nullum peccatum in specie, etiam generiea, accusare potest. — Ita *communissime* cum S. Thom. -Casui autem *necessitatis* assimilandum puto casum *moralis impossibilitatis*, accedente causa *sufficiente*, ob quam pomitens non sine absolutione sit dimittendus. Casus hic daretur, si confessorius, quemadmodum non semel contingit, oleum et operum perdit, dum rudem, vel prie senio hebescentem, aut pium non habentem certum veniale, eosque a tempore sat notabili non absolutos, frustra inducere conatur ad veniale aliquod certum, de (pio sufficienter doleaut, aut mortale jam confessum declarandum. — Suffivit quoque generalis accusatio, dum agitur de pomitente, cujus peccata jam confessa satis nota sint confessorio.

Itesp. 2° -Vell., *saltem* quoad *Uceitatem*, cumdisputent DD. de sufficientia talis accusationis ad valorem Sacramenti extra casus sub 1°, et ob incommoda ex cii ðritura.

¹ Vein. Vol. IV. pp. 323. 324.

- 1 VI. ISO. 4S8. \ i'r. Couf.71.99. Viud. P. V. q. VII. 1). 1. iu tiue.

Quær. 6° *Ah, pœnitente materiam sufficientem dubiam tantum probante, confessorius teneatur exquirere certam de vita pya>lerita, ut absolvere possit?*

Itesp. 1° *Affirm.*, si velit absolvere, quia secus Sacramentum periculo nullitatis exponeretur. Excipe, nisi casus occurrat, in quo pœnitens conditionate absolvi possit, (pia de re inferius.

Resp. 2° -Vr//., si nolit absolvere, sed dimittere pœnitentem cum sola benedictione; quia pomitens, qui materiam certe sufficientem non affert, jus ad absolutionem non habet. Item si pœnitens videatur habere dolorem dubium de solis venialibus, non tenetur ordinarie confessorius magnum diligentiam adhibere, ut illum ad dolorem commoveat, licet multo melius id faciat.¹ — Secus autem dicendum esset, si de mortalibus dubiis ageretur, ob pœnitentis periculum.

Confessorius autem pœnitentem cum sola benedictione dimittens non semper *efficaciter procurare* tenetur, ut pomitens ipse id bene intelligat. Nam reapse interdum quiedam ċausa expostulant, ut eum personis quibusdam aut valde ignorantibus, aut scrupulosis, aut pietatis ostentatricibus hoc vel simili modo procedatur: “Recitabis devotionis ergo tria *Are*; elice actum contritionis, et Deuste benedicat. Benedictio Dei omnipotentis etc.”

Quær. 7° *An sit necessario absolvendus pienitens, qui non affert materiam NECES-SARIAM?*

Resp. Neg. per se, si pœnitens absolutionem non petat; sed etiam sine absolutione ei permitti potest śacra Synaxis susceptio; quia, eum sit in statu gratia, non requiritur Sacramentum Pœnitentiæ ad illum disponendum. Attamen *ordinarie* expedit talem, si materiam sufficientem, de (pia sufficienter doleat, confessus sit, absolvere, ut et ġratia sanctificantis augmentum, et gratias sacramentales, facilioreimpie peccatorum venialium ac pœnarum remissionem recipiat, etc.

Si vero non receperit Sacramentum a notabili tempore, vel si indigeat auxiliis specialibus ad tentationes v. g. superandas, aut si ipse pœnitens, præbens, ut supra, materiam sufficientem et dispositus, id cupiat aut postulet, est absolvendus.

¹ Prax. Conf. a. 71.

1341. *Resolves.*—† Materia sufficiens et licita Confessionis sunt venialia, aut mortalia alias confessa, secundum *speciem suam* etiam genericam, præscindendo a numero et a circumstantiis quibuscumque. Ratio est, quia sic habetur Confessio peccati, et quidem determinati, saltem unius in specie; nec est obligatio addendi numerum venialium, vel mortalium jam remissorum.¹

2° Si (pii de nullo peccato se accuset in particulari, et dicat, v. g. *nihil scio*, nisi (pius semper debui peccare sicut ceteri homines, examinetur ut pueri examinari solent. Si nihil ab ultima Confessione elici possit, interrogetur de vita præterita, . . . an unquam sit mentitus in vita sua . . . an unquam parentes offenderit, aut iratus fuerit, vel proximo detraxerit, etc. ?

3° Cum mulierculis, devotulis, et aliis ejusmodi, (pii nonnisi confuse et de valde levibus confitentur, curandum, ut culpam aliquam de vita præterita in specie, saltem genericam, addant. Tunc vero ad dolorem et propositum excitare eos conaberis, et absolutos in pace dimittes.

4° Ad majorem securitatem et certiorum percipiendum fructum pœnitentes inducendi sunt, ut præter peccata dubia aut etiam levia quotidiana, semper ex jam confessis subnectant saltem genericè aliud certum peccatum, de (pio vehementius doleant, ne forte Sacramentum periculo frustrationis exponatur. Sin autem non possit prudenter obtineri accusatio alicujus mortalis jam confessi, tunc sufficiet si prænitens se accusat de aliquibus venialibus, saltem quatenus innumeris vicibus in vita sua ea commiserit, confessario hoc vel simili modo præeunte: “Modo te accusas de omnibus peccatis commissis tempore ante actum, i. e. de omnibus inobedientiis, mendaciis, murmurationibus, etc.”²

5° Monendi vero sunt pœnitentes, (pii prædictam praxin servant, ne tantum ex quadam consuetudine peccatum vitæ præterit® clavibus iterum subjiciant, præsertim si peccatum illud leve sit; quia subest timor, ne non satis doleant, et ita scopum prospiciendi validitati et fructui Sacramenti non attingant.

¹ I'rx. Conf. n. 71.

² Berardi, de Rend. n. 180. 5°.

CAPUT III.

DE FORMA SACRAMENTI PŒNITENTIE.

Forma Sacramenti Pœnitentie duplex distingui potest: alia *essentiali* pro valore Sacramenti, et alia *preceptiva* tantum seu *rubricalis*.

1342. — I. Forma *essentialis* consistit in verbis; *Te absolvo a peccatis tuis* Constat ex Trid.¹

II. Forma *preceptiva* seu *rubricalis* consistit in iis precibus, quæ antecedunt vel subsequuntur formam essentialem. Sic autem habetur in Rituali Rom.: *Misereatur tui, omnipotens Deus, et, dimissis peccatis Inis, perducatur te ad vitam æternam. Amen.*

Indulgentiam, absolutionem et remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens et misericors Dominus. Amen.

Dominus noster J. C. te absolvat, et ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis (suspensionis), et interdidi, in quantum possum et tu indiges; deinde: Ego te absolvo a peccatis tuis in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

Passio Domini nostri J. C. merita B. M. Virginis et omnium Sanctorum, quidquid boni feceris, et mali sustinueris. sint tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ, et penam viter a terrore. Amen.

Elevatur dextra versus pœnitentem a verbo *Indulgentiam* usque ad verbum *Passio Domini*, et fit Signum Crucis in pœnitentem dicendo: *In nomine Patris. . . .* Vox *suspensionis* omittitur pro laicis. Pia autem est consuetudo, ut confessarius ante Confessionem, dum benedicit pœnitentem, dicat: *Dominus sit ut corde tuo et in labiis tuis, ut rite confitearis omnia peccata tua*, vel similem orationem recitet.

In praxi facile omitti possunt preces *Misereatur* et *Indulgentiam*, ut constat ex *Rit. Rom.* Imo juxta communior sententiam absque peccato semper omitti possunt. Idem etiam dicunt de orationibus, quæ absolutionem sequuntur: sed cum juxta sententiam probabilem hec elevent bona opera pœnitentis ad meritum satisfactionis sacramentalis, convenit ut quam rarissime omittantur.— Verba autem *Dominus noster Jesus Chr.* . . . non possunt omitti sine culpa veniali, nisi neces-

¹ S.14.C.3.

sitas urgeat, cum dicat *Rituale Rom.* : “ In Confessionibus frequentioribus satis erit dicere : *Dominus noster . . .* usque ad *Passio Domini . . .* exclusive.”—S. C. R.¹ et *Conf. dir. per le C.* 15. n. 2.

1343. Quæ sit a.—Quær. *Na An valida sit absolutio, si sacerdos dicat tantum : Absolvo ; vel Absolvo a peccatis tuis ; vel Te absolvo ?*

Resp. ad 1um Neg. Ratio est, quia solum verbum *absolvo* non præ se fert sensum ullum determinatum, et in nullum subjectum cadit; ergo nequit esse forma valida.

Resp. ad 2um Affirm, probabilius, ut videtur, saltem speculative. Ratio est quia his verbis subjectum sufficienter determinatur : pronomen enim (*e* satis exprimitur in verbo *tuis*. — Ita Lugo.²— S. Alph.,⁸ *ut probabilius*, etc. Negant, autem non pauci, quorum sententia, ut ait S. Alph./ utpote tutior, sequenda est.

Resp. ad 3um Affirm, probabilius, cum sententia communi. Ratio est, quia totus effectus Sacramenti in his verbis exprimitur, quin addatur « *peccatis tuis*. — Præterea videtur constare etiam ex Catechismo Cone. Trid.,⁶ ubi dicitur tantum : “ Est autem forma : *Ego te Absolvo*.” Et nihil aliud ibi additur. — Roncaglia, Lugo, etc. — Non improbabiler tamen negant nonnulli cum Lacroix, et huic sententiae in praxi standum est.

Quær. 2° *An valida sit forma deprecatoria : v. g. absolvat te Deus ?*

Resp. Neg., saltem *probabilius*, cum S. Alph./ Lacroix,⁷ et aliis *communissime*. Ratio est, quia Sacramentum l'œnitentiæ institutum est per modum iudicii ; proinde voluit Christus, ut sacerdos tamquam iudex ferret sententiam, et hanc exprimeret: ergo peccata remitti debent ab ipso sacerdote tanquam Christi Ministro; ergo non sufficit, quod Deum deprecatur, ut ea remittat. Ergo, etc. Insuper ex Cone. Florent, sola forma indicativa, ut veni forma Sacramenti Pœnitentiæ, pnescribitur.

Quær. 3° *An necessaria sit elevatio manus et formatio Signi Crucis in absolutione impertienda ?*

Resp. 1° Certum est non requiri *ad validitatem* Sacramenti, quia nec ad materiam pertinet, nec ad formam. Constat ex Cone. Florent, et Trid., nec non ex Theologorum, *saltem* post Trident., unanimi consensu.

Resp. 2° Nec requiritur sub mortali *ad liceitatem* juxta communem sententiam, contra paucos ; quia est tantum Rubrica, quæ gravis non videtur. Imo plures graves auctores asserunt, hoc omitti posse sine peccato; sic Busembaum relatus et implicite approbatus a S. Alph.,¹ et *alii multi*. Saltem omitti potest sine peccato elevatio manus, dum recitantur preces, quæ absolutionem formalem præcedunt.

Quær. 4° *An sacerdos possit calide plures absolvere unica forma, dicens : Ego vos absolvo a peccatis vestris ?*

Resp. Affirm., quia omnia requisita ad validitatem reperiuntur. Et licite quoque id fieri potest, in casu necessitatis, v. g. in naufragio, ante prælium, vel in ipso proelio, etc.; essetque talis absolutio multiplex, non quidem sed *virtualiter* et *aquivalenter*, et essent tot Sacramenta, quot homines forent, qui per aliqualem Confessionem et sufficientem dolorem essent dispositi.—Lacroix,² et *alii omnes*.

Quær. 5° *Quamam præsentia pœnitentis reputetur moralis in ordine ad absolutionem ?*

Resp. Talis esse debet, ut verba : *Absolvo te*, juxta moralem hominum æstimationem censeantur cadere in poenitentem : reputatur autem præsentia moralis sufficiens illa, intra quam homines communi voce, quamvis altiori, loqui possunt et solent. Nulli eam extendunt ad 20 passus, præsertim si pœnitens non sit extra aspectum confessarii. In necessitate saltem sub conditione absolvendus pœnitens, quoties aliquo sensu percipitur. — Ita *communiter* cum S. Alph.⁸

Hinc : 1° Absolvendus est ille, qui videtur e tecto ruere, in flumen cadere, in mare submergi, saltem si non procul a confessario distet. 2° Si confessarius ob periculum infectionis, aut ob aliam causam, non possit cubiculum infirmi ingredi, illum e janua absolvere debet. 3° Si pœnitens recederet a confessario non ad-

¹ 28 febr. 1847. n. 5089. ² D. 13. n. 20.

³ L. VI 130. Dub. 1. ⁴ L. VI. 430. Dub. 1.

⁶ l' 2 c. 5. n. 19. ⁷ L. VI. 430.

n. 639.

¹ L. VI. 425.

² n. 645.

³ L. VI. 429.

huc absolutus, se absolutum existimans, absolu iulus esset, si parum distans aspi- ceretur, aut certo sciretur adesse intra vicinam turbam ; revocandus tamen foret, si commode fieri posset.

Quær. G° *An per verba : Te absolvo a i'is vns TEis, possit confessarius valide absolvere pœnitentem tam a censuris, (piam a peccatis ?*

Resp. Affirm., quia hæc verba: *absolvo te a peccatis tuis*, involvunt absolutionem a quocumque vinculo orto ex peccatis; et nihil obstat, quominus confessarius dirigere possit intentionem ad absolutionem tum peccatorum, tum censurarum. — Ita *conimunitur*, — S. Alph.,¹ Lacroix.²

Quær. 7° *Ita valida sit absolutio, si confessarius absolvat prius a peccatis, (piam a censuris ?*

Resp. Affirm., quia censura non obstat validitati Sacramenti, sed tantum licita' susceptioni, vel administrationi. Peccaret autem graviter, qui prius absolveret a peccatis, (piam a censuris, quia contra gravem Ecclesiæ prohibitionem ageret : excipe, si non agatur de *excommunicationibus*, sed tantum de *suspensionibus* et *interdictis* ; (plia istæ censuræ non pri- vant *per se* receptione Sacramenti Pœnitentiæ.⁸

134 l. — Quær. 8° *An et quando valida et licita sit forma conditionata ?*

Resp. ad 1^{am}. Certum est, validam esse *in omni casu* absolutionem sub condi- tione de *presenti* vel *proderito* impertitam, modo advint alia requisita ad Sacramenti validitatem : conditio enim nullo modo mutat sensum forma? sacramentalis, (piam nullatenus allicit ; sed allicit tantum vo- luntatem confessarii, (pii non intendit ab-olvere. nisi impicatur apposita conditio: hac autem impleta, forma evadit abso- luta ; et proinde nihil reperitur, quod ejus validitati officere possit. — Ita S. Alph.,⁴ «pii dicit *omnes de hoc convenire*. Cfr. dicta n. 1218. q. 5°.

Resp. ad 2^{am}. Certum pariter est. ab- solutionem conditionatam esse quandoque licitam ; si enim valida sit, etiam licita esse debet, urgente necessitate. — Ita *communissime* Theologi.⁶

Rejicienda autem est, ut plane laxa,

doctrina nonnullorum, qui tenent, condi- tionatam absolutionem impertiri posse levi qualibet ex causa, ac nulla urgente necessitate, etiamsi de sufficienti disposi- tione pœnitentis, mortalibus licet pec- catis gravati, quomodocumque dubitetur. Nemo quippe non videt, quot sacrilegia induceret hujusmodi praxis. (onfvssa- rins siquidem jam non esset prudens dis- pensator Sacramentorum, sed projiceret *margaritas ante porcos* ; et hac absolvendi facilitate efficeret, ut pœnitentes in pecca- tis tabescerent.¹

Verum non magis admittenda est doc- trina eorum, (pii cum Collet, *et aliis qui- busdam*, tenent non esse impertiendam absolutionem sub conditione, nisi in ex- trema necessitate, seu in extremo vitæ periculo; hujusmodi enim doctrina sum- me noxia est pœnitentibus, qui difficile ad confessarium reveni possunt, et, dimissi absque absolutione, periculum ætemæ damnationis incurrunt.

Circa necessitatem autem, in qua im- pertiri possit aut debeat absolutio sub conditione, juxta doctrinam et praxim communem, statuenda? videntur sequenti * regula? :

1^a *Regula.* — Absolutio dari potest et debet sub conditione, quoties absolute concessa exponeret Sacramentum pi rivulo nullitatis, et absolute negata exponeret poniitentem periculo gravis damni spiri- tualis.

11^a *Regula.* — Etiamsi ejusmodi neces- sitas non urgeat, dari tamen absolutio po- test sub conditione. quoties absolute con- cessa exponeret Sacramentum periculo nullitatis, et absolute negata privaret pœ- nitentem aliquo bono spirituali *notabili*, licet non *necessario*.

Him servatis debitis conditionibus, ur- gente necessitate, vel stante justa et pro- portionata causa, licet absolvere conditio- nate in sequentibus casibus : 1° in dubio, an pœnitens sit vivus vel mortuus ; 2° in dubio materia' sufficientis, puta si agatur de pœnitente pio. (pii “ tantum de imper- fectionibus confitetur, qua' non pertingunt ad culpas *certe* veniales. Perraro² ta- men. seu semel in mci.se,’ “ et cum non posset materiam certam præteritæ vitæ

¹ L. VI. 430. Dub. 4. ⁸ n. 1567.

³ L. VI. [30. Dub. 4. ⁴ L. VI. 431.

⁶ II. 431.

¹ L. VI. 132.

² I'rax. Conf. η 99.

³ H. A. Tr. XVI 6.

assignare, vel non sine magna molestia”;¹ 3° in dubio *facti* circa jurisdictionem in casibus et sub conditionibus n. 1394. q. 4° (radendis.¹ (De dubio *juris* n. 60. L); 4° in dubio *positivo* (n. 1213), utrum pœnitens fuerit, vel rite fuerit absolutus: 5° in dubio utrum pœnitens sit moraliter pnesens; 6 in dubio, an moribundus sensibus destitutus Sacramenti capax sit; 7° in dubio de dispositione pœnitentis, si agatur *vel* de semifatuus,— quibus æquiparo illos, qui ita stupidi vel rudes sunt, ut quidquid dixeris vel egeris, nihil prolicias, ut cum Nigritis nostris quandoque contingit: item mutos scribere nescientes, nisi, et quatenus, per signa aliqua sufficienter cum iis agi possit; item surdos et surdastros casu, de (pio n. 1369. q. 6°; item mentem ita confusam habentes aut linguam ita titubantem, ut eorum dispositio dijudicari nequeat,— *rei* de pueris, qui nondum perfecte rationis compotes sunt, maxime si afferant dubium mortale, imo etiam, non improbabiliter, sola venialia,— *vel* de recidivo in mortalia, et timor sit, ne ad Confessionem non redeat, et in peccatis suis tabescat,³ vel (addo) desperet, aut apostate!ur. aut ad haereticos transeat,— *vel* de moribundo, aut (adderem) de fœmina in partu difficili, de milite ituro in proelium, de suscipiente periculosam navigationem, de subituro operationem chirurgicam periculosam, de reo capite plectendo, et similibus; 8° si in aliquo casu vere urgeret necessitas vitandi scandalum aut infamiam, eo quod circumstantes viderent illum post factam Confessionem ad Communionem non accedere; pœnitens tamen communicare non posset, nisi certo per contritionem dispositus, ob præceptum Apostoli, de quo n. 1306 actum est⁴ Quodsi pœnitens in bona fide versetur et ex monitione de non suscipienda Communionem non speretur fructus, confessarius *permissive* se habeat. — Sin autem pœnitens confessarium interroget, utrum communicare possit, distinguendum erit; ita enim interrogat, vel quia est dubi.e fidei, et tunc respondendum erit juxta supra dicta; — vel unice ideo, quia a juventute

edoctus fuit post singulas Confessione;, ita interrogare, et tunc confessarius, si ex monitione non speret fructum, evasive respondeat.— Lugenda luce, de qua dixi, necessitas invenitur quandoque, (piando agitur de Communionem sic dicta genendi Societatum (*Societies*), præsertim si exiguus est sociorum vel sociarum numerus. Item si agitur de Communionem occasione cxcquiarum vel prinix Communionis puerorum. — Necessitati præfatae aliqui æquiparant necessitatem celebrandi Matrimonium.¹ (16) p. 418.

Quær. 9° *Quibus sacris vestibus indutum esse oporteat confessarium, dum Confessiones audit in Ecclesia, et quo in loco audiendfe. sint?*

Resp. ad 1um. Supcrpelliceo et stola violacea,² nisi consuetudo (v. g. quorundam Regularium), vel occasio vel locus (v. g. pro Confessione infirmi, in necessitate, extra ecclesiam, ubi non datur occasio superpelliceuin et stolam assumendi) aliter suadeat.³ — Non obstante tamen consuetudine, conveniens est, ut in ecclesia stola adhibeatur, ut. rescripsit S. C. R.⁴ Pro Confessione vero extra ecclesiam confessarius stolam laudabiliter domi conservat.⁵

Resp. ad 2um. “Confessionalia in ecclesiis erigenda, pro mulierum Confessionibus audiendis. . . . Ecclesiæ autem nomine . . . sacristia non est intelligenda, nisi locus sit publicus et patens . . . et nemini sacerdotum licebit Confessiones mulierum alio in loco excipere, sine speciali Ordinarii licentia. Hanc vero,” aiunt Concilii Patres, “nunquam concedendam confidimus, prmtcrquam sacerdotibus ætate provectoris, vel infirmis, vel ob pœnitentes surdas; vel aliis in casibus, in quibus ex hujus regula observantia gravia orirentur incommoda. Eam etiam conditionem semper adjiciendam volumus, ut nunquam Confessiones mulierum in privatis sedibus, nisi per crates interpositas. et in loco patenti, quantum per loci rationem licebit, excipiantur.”^o

¹ Berardi de Recid. n. 167-

- Rit. Rom. de Sacr. Pœn. Cone. Pl. Balt. II. a. 293.

³ Rit. Rom. de generaliter servandis in adm. Sacr. De Herdt. Pr. Rit. c. 3. § 1. III.

⁴ 31 ang. 1867. n. 5382.

⁶ De Herdt. T. III. n. 172.

⁶ a. 294-296.

¹ Prax. Conf. n. 99.

² II. A Tr. XVI 6.84. L. VI 432. II. 571.

» L. VI. 432.

* Ib. 432. 475. Coll. II A. Tr. XV. 31.

PARS SECUNDA.

DE SUBJECTO SACRAMENTI PŒNITENTIE. SEI DE ACTIBUS PŒNITENTIS.

Tres numerantur, scilicet 1° Contritio; 2° Confessio; 3° Satisfactio.

CAPUT I.

DE CONTRITIONE.

1345. — Contritio est animi dolor et detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero. Sic Trid? — Detestatio peccati, — quæ, si Beatos, utpote tristitia incapaces, excipias, dolorem necessario includit, — pñteritum respicit; propositum vero circa futurum versatur. Iltec definitio abstrahit a nova lege, in (pia contritio efficaciam nullam habere potest, sine voto, saltem implicito, Confessionis. Idem enim Trid. paulo infra addit: “ cum voto præstandi reliqua . . . quæ ad rite suscipiendum hoc Sacramentum ” (Pœnitentiæ) “ requiruntur.”

Hesolves.— Objectum contritionis non sunt, neque 1) pœnæ aliave mala, peccati sequelæ; neque 2) imperfectiones, etiam deliberatæ, saltem speculative loquendo; neque 3) peccata aliena aut originale.

Non *panne*; contritio enim etymologice importat voluntatis obduratæ fractionem seu comminutionem; hæc autem voluntatis durities, inquit S. Th.,² est in malo *culpæ*, et non in *pœna*. Iude dolor de pœna peccati, occasio quidem est ac initium contritionis, sed nunquam essentialiter ipsa contritio.

Non *imperfectiones*, etiam deliberatæ, seu voluntariæ actiones aut omissiones, quæ, illæso quovis *præcepto*, repugnant tantum *consilio*, hic et nunc intimato sive inspiratione divina, sive ex dictamine rationis ad perfectiora sollicitantis, sive ex ordinatione *directive* Superioris. Contritio enim est dolor de *peccatis*, (pialia non sunt imperfectiones. Dixi tamen: *saltem speculative loquendo*; nam, *practice* loquendo, imperfectiones *deliberate* sæpius jam quamdam sibi habent culpam annexam. puta ratione motivi inordinati sensualitatis, impatientiæ, pigritiæ, etc. Hinc, nt n. 1344. q. 8°. § *Hinc* . . . 2° cum S. Alph. diximus, etiam illa? imperfectiones,

quæ non pertingunt ad culpas *certe* veniales, aliquando sunt materia sufficiens ab» solutionis conditional».

Non peccata *aliena* aut *originale*; nam contritio est dolor de peccato *commisso*, seu *propria* voluntate patrato. — Oportet sane et verum ex animo fovere dolorem, tum de peccato originali, quo filii inenimici Dei ac servi diaboli constituti sumus, tum quoque de peccatis alienis, quibus infinita bonitas offenditur et animæ multorum præcipites ruunt in ætemam perniciem; sed ejusmodi dolor animi quidem displicentia est et afflictio, sed non proprie dicta contritio. Ita fere cl. Van Egeren.

Dicendum 1° de contritione stricte dicta; 2° de proposito.

ARTICULUS I.

DE CONTRITIONE PROPRIE DICTA.

1316.— Contritio duplex distinguitur: 1° *Perfecta*, quæ est detestatio peccati orta ex solo et proprio motivo caritatis appetitive summæ; cum proposito, propter idem motivum. non peccandi de cætro. — Dixi: a) *ex solo motivo caritatis*; i. e. elici debet contritio perfecta ex motivo caritatis tam *efficaci* seu *prædominante*, ut .ve .vol/o, sufficiat ad excitandum in peccatore summum dolorem ac detestationem de peccato commisso, finnumque propositum non amplius peccandi; quin tamen ideo alia motiva, caritate minus nobilia, a pœnitente debeant excludi, quemadmodum nec se invicem excludunt spes et caritas, aut fides et scientia.— Dixi: b) *ex proprio motivo caritatis*; seu bonitatis divina?. Vide n. 275.1— Dixi: c) *appretialice sumitur*; vide eundem n. 275 et n. 1349. III. 1350. q. 1°. q. 2°.

2° *Imperfecta* seu *attritio*, quæ est detestatio peccati orta ex motivo supernaturali, quod caritate inferius est, — v. g. ex

¹ Sess. 14. c. 4.

² Supplein. q. 2. art. 1.

¹ Cfr. Viul. p. 399. Ed. 2^a T. II. p. 5.

consideratione turpitudinis peccati, vel ex metu inferni, aut ex amore beatitudinis æternæ; cum proposito, propter idem motivum, non peccandi de cætero.— Trid.¹ — Præterea contritio est vel *formalis* seu *explicita*, qua homo, de peccato commisso cogitans, illud directe et expresse detestatur, vel *implicita* seu *virtualis*, (pia homo, de peccato commisso actualiter non cogitans, ponit actum, qui dolorem ac detestationem peccati indirecte et tacite continet, puta, actum caritatis perfectæ.

Tria hic exponenda sunt: 1° necessitas; 2° dotes; 3° efficacia contritionis.

§ L *De necessitate contritionis.*

1347. *Statuenda.* — I. Contritio, vel perfecta cum voto Sacramenti, vel imperfecta cum ipso Sacramento, est omnino peccatori necessaria necessitate medii ad justificationem et salutem consequendam. Constat ex Scriptura² et ex Conciliis, præsertim ex Trident.³ “Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hie contritionis motus necessarius.” Ratio ex S. Th.⁴ hæc est: “Offensa peccati mortalis procedit ex hoc quod voluntas hominis est aversa a Deo per conversionem ad aliquod bonum commutabile; unde requiritur ad remissionem divinæ offensæ, quod voluntas hominis sic immutetur, ut convertatur ad Deum cum detestatione conversionis prædictæ et proposito emendandi.”

11. Supposito peccato mortali, contritio *necessaria* est *necessitate præcepti*, saltem aliquando in vita, et quidem præcepti naturalis, divini positivi et ecclesiastici.— *Naturalis*; dictat enim lex nature, ea homini assumenda esse media, in quibus non potest consequi finem, quem absolute procurare tenetur; atqui contritio, ut constat ex dictis ad 1., homini peccatori est medium, sine quo non potest consequi Unum, (piem absolute procurare tenetur, suam nempe cum Deo reconciliationem et salutem æternam; ergo, etc.— *Divini positivi*, ut colligitur ex verbis

Scripture, locis ad I. citatis.— *Ecclesiastici*; Ecclesia enim, precipiendo fidelibus, ut peccata sua, semel saltem in anno, *valide* confiteantur, iisdem eo ipso jubet, ut veram de peccatis confitendis contritionem eliceant, cum Confessio Sacramentalis, sine contritione, *valide* institui prorsus nequeat.— Intelligitur autem cadere sub *præceptum* ea contritio, quæ requiritur ad justificationem, nempe contritio perfecta extra Sacramentum, vel attritio cum Sacramento.¹

II. Præceptum contritionis obligat, modo *per se*, modo *per accidens*.

1° Præcepto præcepto annuæ Confessionis, obligat *per se*, i. e. ex motivo virtutis pœnitentiæ,— ita ut, qui tunc contritionem non elicit, committat speciale peccatum impœnitentiæ,—(quando urget necessitas gravis se reconciliandi cum Deo, scilicet in periculo etiam probabili mortis vel amentia? perpetua?, sive vero, sive putato, v. g. in morbo lethali, in bello, in periculosa navigatione, in difficili partu, in ardua operatione chirurgica, etc.; idque ob præceptum finem ultimum consequendi.— Dixi: *præcepto annuæ Confessionis*, quo casu alii dicunt obligare *per se*, alii *per accidens*. Tacet de hae controversia S. Alph., eaque nobis lis de nomine videtur.

2° Obligat *per accidens*, quando urget aliud præceptum, quod sine contritione adimpleri nequit, præsertim in sequentibus casibus, scilicet, — (quando urget præceptum actus caritatis, occurrente memoria **peccati**, quando (piis reus peccati gravis Sacramentum suscepturus aut ministraturus est, -quoties recipitur Sacramentum Pœnitentiæ, etiam devotionis causa,—(quando (piis lapsus est in mortale, (pio casu a novo mortali non excusetur, (pii per *notabile* tempus differret pœnitentiam. Peccaret scii, contra præceptum caritatis erga Deum, quod saltem pluries in anno vide n. 277. q. 1°. K. I. c).¹ quemcunque obstringit, et contra caritatem erga seipsum. eum se exponeret periculo novarum culparum. Quantum vero tempus *notabile* dicendum sit, una eademque pro omnibus regula determinari nequit; cum necessitas contritionis varietur pro varietate majoris vel minoris infirmitatis peccatoris; gravioris vel levioris

¹ Sess. 14. c. 4.

² Mtth. 3. 2. Luc. 13. 3. 5. Eccl. 2. 22. Apoc. 2. 5. Act. 3. 19.

³ Seu- 14. c. 4.

⁴ P. 111. q. 86. art. 2.

¹ L. VI. 437.

tentationis, quam patitur; perdurantis vel transeuntis occasionis, iu (pia versatur, etc. Generatim tamen loquendo, S. Alph., ob præceptum caritatis erga Deum, putat illud tempus non esse extendendum ultra mensem. Peccatores tamen, præsertim rudes, ab hoc peccato dilata pœnitentiæ ob inadvertentiam, ut plurimum, imo fere semper, excusari poterunt.¹

1348. *Quæ sit a.* — Quær. 1° *An ille, qui in periculo vel articulo mortis suscipit Sacramentum Pœnitentiæ cum attritione, teneatur insuper elicere actum contritionis perfectus?*

Resp. Alii affirmant, quia ex lege caritatis in ejusmodi periculo quisque tenetur ad media tutiora; alii negant, quia sufficiunt media simpliciter tuta. Sententia affirm., omnino est consulenda, eo vel magis, (piod in extremo vita tenemur ad actum caritatis, cui satisfieri nequit, nisi ex ejusdem virtutis motivo peccata detestemur, si memoriæ occurrant.² Quare peccatores moribundi, maxime ii, (piorum pœnitentia satis infirma ac tepida fuit, serio ad contritionem excitandi sunt. A'an Egerem

Quær. 2° *An ad consequendam gratiam in Sacramento, præter dolorem requirantur actus expliciti Fidei et Spei?*

Resp. Neg. Vide n. 250. q. 2°, n. 270. II.

Quær. 3° *hi peccet, qui confitetur veniale aliquod sine dolore?*

Resp. Neg. probabilius, modo dolor circa alia, vel saltem unum (qui dolor circa unum necessario includitur in dolore explicite circa multitudinem) non deficiat, et pœnitens non subjiciat scienter alia peccata tanquam materiam absolutionis. Hatio est, 1° quia ratione validitatis Sacramenti sufficit, ut præbatur aliqua materia certa, nempe ut adsit dolor de aliquo veniali, cum venialia non sint materia necessaria Sacramenti Pœnitentiæ, et aliunde, eum non privent gratia et amicitia Dei, alia sine aliis remitti possunt; 2° quia nulla inde injuria Sacramento infertur, si ex bono fine, seclusa omni levitate, declarentur. Imo plerumque utiliter aperiuntur ea quoque venialia, quorum dolor, saltem certus, non habetur, ad majorem videlicet conscientiae manifestationem

et directionem, ad aliquam concipiendam confusionem, etc.¹

Quær. 1° *An contritio debeat præcedere Confessionem?*

Resp. 1° Illebet certo præcedere absolutionem vel saltem ipsi coexistere?, ut patet. Practice autem loquendo, requiritur ut dolor præcedat saltem absolutionem, quia nullus pœnitens se indispositum sentiens absolutionem petere, aut recipere potest.

Resp. 2° Probabilior et communior est sententia, ad Sacramenti valorem non requiri, ut dolor præcedat accusationem; ratio, quia dolor, ut ut sensibilis esse debeat, non necessario per Confessionem talis fieri debet, cum per alia signa talis fieri possit; et huic sententiæ valde favet: Hit. monens: “Audita Confessione” confessarius “ad dolorem . . . adducere” etc. Sententia opposita specie tantum tenus differt ab exposita: illius enim patroni exigunt solummodo, ut Confessio non sit mera peccatorum narratio, sed habeat rationem accusationis sacramentalis: ad hoc autem sufficit, ut Confessio fiat animo obtinendi absolutionem, et deinde dolor manifestetur per petitionem seu expectationem absolutionis.²

Quær. 5° *Per quantum temporis spoliū actus doloris morahter perduret ad valide suscipiendum Sacramentum?*

Resp. Perseverare certo potest per unum, aut etiam alterum diem, si pœnitens taient elicit actum contritionis, quo efficaciter motus sit ad Confessionem, ita ut Confessio, postea instituta, vere sit talis contritionis effectus. “Secus autem, si quis ex mera devotione, aut ad votum, aut pœnitentiam adimplendam confitetur.”⁸ Cæterum, supposito quod actus contritionis elicitus fuerit cum relatione ad Sacramentum, et ante hujus susceptionem non fuerit retractatus, puta per novum peccatum mortale, certo non nimis longa videtur distantia inter actum contritionis et reliquas Sacramenti partes: 1° si pœnitens. ex intentione confitendi ecclesiam adiens, prius elicit actum contritionis, et deinde, monditer loquendo, pergit in examinanda conscientia aut oratione, manet ad confessionale et suo

¹ L. VI. 437. II. A. Tr. XVI. 10.

² L. VI. 437. Dub. 2. II. A. Tr. XVI. 11.

¹ L. VI. 149.

² L. VI. 445, a. 2. ed.

⁸ II. A. Tr. XVI. 20.

loco confitetur, etiamsi in ipsa Confessione aut susceptione absolutionis, ob distractionem aliamve causam, de contritione non amplius cogitet; 1° si pœnitens mane elicit actum contritionis ex intentione confitendi ea die, v. g. vespere, vel vespere cum intentione confitendi altera die mane, et deinde proposito tempore confitetur et absolvitur, de contritione non actualiter cogitans.^{1*}

Quær. 6° -/// *requiratur novus actus doloris ad Ujcam. absolutionem recipiendam, quando pœnitens statim post absolutionem peccatum mortale ex oblivione omis- sum confitetur?*

Resp. *Controcertitur.* Sententia *probabilis*, imo *probabilior* affirmat. Ratio est, quia, quamvis dolor *in se* moraliter perseveret, non tamen perseverat in ordine ad secundani absolutionem; nam *probabiliter* ad valorem Sacramenti requiritur, ut dolor sit (licitus in ordine ad absolutionem. Quapropter S. Alph.⁸ saltem *tutius* censet eam sententiam tenere.

Quær. 7° *In dari possit Sacramentum Pœnitentire calidum simul et informe, ob defectum sufficientis dispositionis, casu v. g. quo quis duplicis peccati, puta furti et perjurii, reus, ex invincibili oblivione perjurii, solum furtum confiteretur, dolens non ex molito universali, sed ex molito speciali turpitudinis, quæ est infurto?*

Resp. *Controcertitur.* Negant nonnulli cum Billuart^{4*} et Elbcl.⁶ Ratio eorum est, (plia in Sacramento Pœnitentiæ contritio est materia Sacramenti; igitur, si insufficiens sit, invalidum erit Sacramentum. Si vero sufficiens sit, valet Sacramentum et est simul formatum, et ideo peccata statim remittit. — *Iffirmanl* tamen alii et quidem graves Theologi cum Lugo,⁶ Lacroix;⁷ et hoc dicit probabilius S. Alph.⁸ — Ratio autem eorum est, quia in allegato casu ex una parte nihil deest eorum, quæ ad Sacramenti valorem requiruntur; — non Con-

fessio formaliter integra, eum declaratum fuerit omne quod niemoriæ occurrit; — non dolor, cum adsit circa peccatum confessum; — non absolutio, ut supponitur. — Ex altera vero parte, effectu suo Sacramentum actualiter carere debet, cum unum peccatum mortale sine altero remitti nequeat, remissioni autem perjurii obstet defectus doloris.

§ 11. *De dotibus contritionis.*

1349. — Dotes necessario requisita ad validitatem contritionis, tum perfectæ, tum imperfectæ, hæ sex numerantur, scilicet, 1° ut sit interna; 2° supernaturalis; 3° summa; 4° universalis; et, si de suscipiendo Pœnitentiæ Sacramento agitur, 5° formalis; et 6° elicit in ordine ad Confessionem.

L *Interna* seu *vera*, i. c. corde et animo vere concepta. Contritio enim juxta Trident, est *animi* dolor.

II. *Supernaturalis*, i. e. elicit per auxilium gratiæ, et ex motivo fide cognito. Media enim naturalia ad finem supernaturalem conducere nequeunt. Cfr. prop. 57^m inter damnatas ab Innoc. XI. p. XVII., et Trid.¹

Motiva autem idonea ad quatuor reduci possunt: 1° ad timorem pœnæ; 2° ad spem præmii; 3° ad turpitudinem peccati; 4° ad bonitatem Dei.

III. *Summa*, ut scilicet peccator *appreciative*, i. e. ex prævia appretiatione sensæstimatione intellectiva peccati, qua *summi mali*, detestetur crimen suum plus quam omne aliud malum, et animo paratus sit omnia potius perdere et pati, quam peccatura patrare.

IV. *Universalis* quoad *omnia* et *singula* peccata *gravia*, commissa ac *nondum remissa*. — Dixi: 1° *quoad gravia*; nam quoad *venialia* non requiritur ut sit universalis, ut dictum cstn. 1348. q. 3°, et 1350. q. 4o R. 2° dicetur. — Dixi: 2° *quoad omnia* ET SINGULA *gravia*; non quod de singulis mortalibus singuli quoque actus contritionis eliciendi sint, — licet expediat singillatim detestari ea, erira quæ quis vehementiori passione afficitur; — sed reapse sufficit unus contritionis actus, sese, virtualiter saltem, extendens ad omnia et singula, tam cognita, quam oblita, in universali:

1 Sess. G. Can. 3.

1 Lacroix, n. 705.

- Bouvier de Pœnit. c. III. Sect. VI. Thcol. Mechl. n. 43.

4 L. VI. 448. Cfr. Vind. p. 418. Ed. 2^a. T. II. p. 25.

4 Dies. 7. a. 1.

6 n. 81.

• D. 14. n. 05.

• n. 072.

• L. VI. 441.

nempe extendi debet ad omnia peccata gravia vel ex motivo universali unico, vel ex pluribus motivis particularibus, quæ saltem simul sumpta se extendant ad omnia mortalia commissa, etiam memoria non occurrentia. Ratio est, quia nullum peccatum actuale remittitur sine dolore: unum autem mortale sine alio remitti nequit, cum remissio fiat per infusionem gratiæ, (pue eunt mortali simul stare non potest. Dixi: 3 *Quoad omnia et singula mortalia, commissa ac* NONDUM HEMISSA; nam præceptum contritionis ad peccata *jam remissa*, excepto casu, quo luce peccata sint materia necessaria aut libera Confessionis vel absolutionis sacramentalis, noti extenditur.

V. *Formalin*, ita ut non sufficiat desiderium absolutionis, licet illud sit sine affectu ad peccatum, — nec actus caritatis; hoc enim desiderio aut actu solo nondum ponitur materia Sacramenti.¹

VI. *Elicita in ordine ad Confessionem*, saltem practice, cum hæc opinio sit probabilis, licet opposita sit probabilior."

1350. *Quæ sit a.* — Quær. 1. *hi contritio intensive summa esse debeat?*

Resp. Neg. Ratio est. quia intensitas est quid mere accidentale: gradus enim doloris, seu affectus vel conatus major aut minor, non pertinet ad essentiam contritionis, quæ absque ejusmodi intensitatis gradu tota existere potest. Præterea uudenam scires, hunc vel illum intensitatis gradum fore attingendum? Insuper intensitas doloris non est semper in nostra potestate. Hinc aliquando, quoad sensum. vehementius movemur e malo temporali quam ex offensa Dei, licet voluntas prompta sit potius omnia mala temporalia pati, (piam Deum offendere. Sufficit igitur, ut sit *appretiative* summa.⁸

Quær. 2° *hi rei/uirater comparatio FORMALIS in appretiatione inter varia mata et peccatum, vel Deam?*

Resp. Neg. Sufficit enim ut peccator sincere et vere peccata detestetur, et nolit amplius peccare. Imo valde imprudenter agunt confessarii, (pii ad dolorem, summiisne sit. explorandum, pirnitentibus quasdam comparationes proponunt valde periculosas, v. g. malle sue vivus comburi,

vel omnia martyrum tormenta subire æu reptilia venenosa manducare, quam iterum peccare. Tales enim comparatione- vividius phantasiam movent, et. accedente valida tentatione, facile amittitur vera dispositio, quæ antea existebat.¹

Quær. 3° *Quirnom temporis diuturnitas ad veram ac summam contritionem concipiendam exigatur?*

Resp. Nulla *per se*. quia diuturnitas non pertinet ad essentiam actus, sed est ip>i mere accidentalis: quamobrem satis est ut actus sit substantialiter impletus; quod minimo etiam tempusculo fieri potest. Tutius tamen est actum contritionis dicere intensiorem et productionem; ne forte ex levitate aut nimia festinatione nullus quoad substantiam concipiat.²

Quær. 4° *In contritio de venialibus debeat gaudere sex iisdem dotibus?*

Resp. Ie Debet gaudere necessario 1°, 2°, 3°, 4°, 5°, et practice diam 6a; scilicet debet esse, 1° *interna*, quia contritio quæ ex intimo corde non elicitur, vera non est; 2° *supernaturalis*, quia, ut dictum est. contritio naturalis nequit esse medium ad effectum supernalundem; 3° o', seu debet peccator detestari peccatum veniale plus quam mala naturalia omnia; 4° *formalis*, ut nimirum ponatur materia Sacramenti;⁸ 5° *elicta in ordine ad Confessionem*. Vide n. 1349.

Resp. 2° Non debet autem necessario esse *universalis*, sive in Sacramento, sive extra Sacramentum. Ratio est, (pda cum peccatum veniale non sit ineompossibile eum gratia sanctificante, unum veniale potest remitti sine aliis.⁴

Quær. 5° *hi attritio FORMIDOLOSA, sen ex nutu grheuire concepta, sufficiat ad justificationem in Sacramento Piemtentifp?*

Resp. Affirm., modo sit vere *superuationalis*, absolute *efficax*. et tantum *materialiter*, non vero *formaliter* seu *serviliter servilis*. Ratio est. 1° quia huiusmodi attritio, cum sit vera conversio ad Deum, et vera aversio a peccato, removel id quod obstat operationi Sactl; 2° quia hoc dare eruitur ex Tridentino.¹ quod dicit, talem attritionem disponere

1 I, VI. 433. 449.

- Cfr. Vind p. 411. Ed. 2° T. II. p. IS.

3 L. \ I 433 142

1 L. VI 433. 7.

8 R>. 449.

8 Scss. 11. e 1

2 Ib 433

< ib 449.

peccatorem ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam. Cfr. Catechismum Romanum.¹ Præterea, 3° eadem Synodus * docet, *aliquando* contingere, ut contritio caritate perfecta sit, liominemque Deo reconciliet priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur. Ergo supponit Concilium, non esse *necessariam* contritionem perfectam ad Sacramentum rite suscipiendum; alioquin non *aliquando* dumtaxat, sed *semper* peccator, priusquam Sacramentum susciperet, justificatus foret.

Attritio porro vocatur *serviliter servilis*, ubi (piis de peccato quidem dolet, illudque vult vitare ob pœnas, (pias a Deo infligendas novit: adhuc tamen paratus esset peccare, si pœnæ istæ non subsisterent. Dicitur vero *simpliciter servilis*, ubi quis ob pœnarum quidem timorem a peccato abstinet, non tamen ita dispositus est, ut vellet peccare, si pœnæ illæ non essent, licet ab hac cogitatione: *si pœnæ Hire non essent*, penitus abstrahat. Prior mala est, non qua timor est pœnarum, sed ob pravam animi dispositionem.

Quær. 6° *Au sufficiat attritio ex metu pœnarum Purgatorii pro peccatis venialibus?*

Resp. Affirm., cum sententia communissima et moraliter certa; quia rationes omnes, superius adductæ pro sufficientia attritionis ex metu gehennæ, hic quoque valent.

Quær. 7° *An sufficiat attritio ex metu poenarum temporalium hujus citre pro peccato subeundarum, prout a Deo in/Uguntur?*

Resp. Affirm., et, ut videtur, *probabilius*, modo sit supernaturalis. Ratio est, 1° quia constare videtur ex verbis Tridentini. ubi dicit: *Attritio ex metu gehennæ, et pœnarum concipitur*: distinguit enim inter pœnas gehennæ et alias pœnas; 2° (plia in ejusmodi metu omnes verie attritionis conditiones adesse possunt. “Cum” tamen sententia opposita, innixa rationi quod Tridentinum non dicat; gehenna *vel* pœnarum, “non eareat sua probabilitate, saltem extrinseca, puto tutius in praxi eam servandam esse.” Ita S. Alph.⁸

Quær. S° *An ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam eum attritione etiam initium amoris requiratur?*

Resp. Neg., si per initium amoris intelligatur aliquis gradus caritatis perfectæ, (pia Deus super omnia diligitur. Ratio est, quia ad rite suscipiendum Sacramentum non prærequiritur necessario actus, (pii extra Sacramentum essentialiter justificet. Atqui actus caritatis, atque adeo “dolor, (pii ad rationem contritionis sufficiat, quantumcumque parvus sit, omnem culpam delet,” ut ait S. Thomas.¹ Ergo, etc.—S. Alph.² dicit hoc esse moraliter certum.

“Si vero per amorem Dei initialem intelligatur pius quidam motus, (pio pœnitens a peccato sincere aversus, sese fiducialiter ad Deum convertat, cumque tamipiam omnis justitiæ fontem, seu tamipiam suum justificatorem, liberatorem et glorificatorem diligere incipiat; rectissime affirmabis alicujus dilectionis initialis necessitatem, cum vera peccatoris ad Deum conversio absque ejusmodi amore Dei inchoato non possit concipi, et præterea Trid.⁸ initium quoddam dilectionis (numeret inter dispositiones, ad justificationem in Baptismo (ergo *a pari* in Pœnitentia) requisitas. . . . Verum . . . tale amoris Dei initium eo ipso” habetur, “(piod pœnitens, vere attritus, cum spe veniæ ad tribunal Pœnitentiæ recurrat”; nam: 1° “Vera attritio est sincera quædam cordis ad Deum conversio. Qui autem sincero corde ad Deum convertitur, per se utique movetur in Deum *tamquam in bonum*, atque adeo *amore* movetur. 2° Vera attritio includit firmum propositum observandi mandata divina, inter quæ mandatum dilectionis Dei primum locum obtinet. Ast, (pii firmiter proponit diligere Deum, jam inchoative Deum diligit; cum voluntaria dispositio proxima ad alii uid. de se jam sit initium seu inchoatio i lins. 3° Aera attritio includit spem veniæ, a Deo impetrandæ. Sed ex hoc, inquit S. Th.,⁴ quod per aliquem speramus nobis posse provenire bona, movemur in ipsum, sicut in bonum nostrum, et sic incipimus eum amare.—Porro et ipse salutaris timor Dei vindicis, quo vera attritio sæpius concipitur, in se

1 n. 3.

2 Sess. 14. c. 4.

3 L. VI. 443. Cfr. Vind. p. 426 sq. Ed. 2*. T. II p. 34.

1 Suppi, q. 5. a. 3.

3 L. VI. 440.

8 Sess. 6. c. 6.

4 1. 2. q. 40. a. 7.

jam continet initium quoddam amoris Dei, liberatoris ac justificatoris nostri, juxta illud Eec : 1 *Timor Dei initium dilectionis ejus.*" Ita Van Egeren.

§ 111. *In efficacia contritionis.*

1351. *Principia.* — I. Contritio perfecta hominem *per se* justificat, etiam extra Sacramentum P(EN)itentiae. 1° Constat ex ratione; contritio enim includit necessario caritatem perfectam: porro amare Deum perfecte, est cum Deo conjungi. conjunctio autem eum Deo necessario disjunctionem a peccato operatur, cum non possit quis unum extremum amplecti, quin ab extremo opposito totaliter recedat. Ergo ... 2° Constat ex Scriptura.²

II. Contritio *perfecta* non remittit peccata mortalia, seu hominem non justificat, nisi cum voto, saltem implicito, Confessionis: peccata enim remitti non possunt nisi per medium a Christo institutum; atqui Sacramentum P(EN)itentiae in re, vel saltem in voto, est unicum medium a Christo institutum ad remittenda peccata post Baptismum patrata. Ergo, etc. Constat insuper ex Trid.³

III. Attritio, tanquam pnerequisita dispositio, suilicit ad obtinendam peccatorum veniam in Sacramento P(EN)itentiae. Constat ex dictis n. 1350. q. 5°.

IV. Attritio autem extra Sacramentum peccatorem justificare non potest. Justificatio enim consistit in perfecta hominis conjunctione cum Deo; sed attritus, licet a creaturis discedat, primosque conversionis ad Deum gressus exordiat, nondum tamen est perfecte ad ipsum conversus, et per amorem conjunctus. Nec propria virtute justificat attritio in Sacramento, sed est tantum pnerequisita conditio; ipsum autem Sacramentum per gratiae infusionem justificat: quare in Sacramento pomitens *ex attrito Jit contritus*, nempe contritus (*tr/uivalenler*, seu contritus *habitu*, per infusionem gratia sanetitieantis et habitis caritatis, qua vi absolutionis confertur.

1352. QV ESITA.- Quær. 1° *in votum Confessionis debeat esse EXPLICITUM in contritione?*

» 25. 16.

2 1°rov. 8. 17. Joan. 14. 21. 1 Petr. 4. 8.

8 Sess. 14. c. 4.

Resp. Neg. probabillas cum «ententia *communi*. Ratio est, 1° quia ad remissionem sufficit, ut quis v<re conjungatur toto corde cum Deo per contritionem perfectam. Deus enim, ut patet ex dictis, rejicere nequit peccatorem toto corde et ex perfectissimo motivo ad se accedentem; atqui fieri potest aliquando, ut peccator eliciat actum f<x-rfecta contritionis, quin cogitet de (onfessione. sive <x inad>v<rentia vel oblivione naturali, sive ex ignorantia invincibili. Ergo ad remissionem peccati per contritionem non est essentialiale, ut votum Confessionis sit explicitum. 2 Quia juxta Trid. votum hoc in contritione *incloditur*; quod vero in alio includitur, implicitum est, non explici-tum.¹

Quær. 2° *In contritio remittat non tantum culpam, sed etiam pernam culpa debitam?*

Resp. 1° Remittit certo pœnam æternam, quia homo justificatus per contritionem nequit remanere reus æternæ damnationis.

Resp. 2° Juxta majorem vel minorem ejusdem intensitatem remittit etiam partem pœnæ temporalis, deletis mortalibus vel venialibus débita. Proinde contritio perfecta valde intensa etiam omnem pœnam potest abolere; sed non necessario ex natura sua hanc efficaciam habet. Eruitur ex Trident.²

Quær. 3° *tu attritio elicita a justo remittat peccata venialia extra Sacramentu-m?*

Resp. Controvertitur. Probabilius afirmandum videtur. Ratio est, 1° quia ex Trid. variis modis remitti possunt peccata venialia: ergo non sola contritione perfecta remittuntur; 2° quia in opposita sententia non facilius remittentur peccata venialia, quam mortalia: hoc. autem sensui communi adversatur; 3a quia vis remittendi venialia communiter tribuitur Sacramentalibus fal>o autem his tribueretur, si ad ea delenda contritio requireretur. Ita Suarez,³ Lugo,⁴ et *ahimulti*.

Negant tamen non pauci, quia ex

» L. VI. 487. Dub. 4,

- Ses- 6. c. 11 et Can. 30. Sess 11 de Pcnit. c. 8. et Can. 12.

3 Disp. 11 Sect. 3.

« Diep. 9. n. 28.

Trid,¹ peccata venialia *utiliter* in Confessione accusantur; non autem accusarentur *utiliter*, si attritione remitti possent; ergo, etc. — Sed merito reponitur peccata venialia *utiliter* exponi in Confessione aliis quoque de causis, nimirum ob remissionem pœnæ, ob meritum confusionis, ob emolumentum directionis, etc.

Quær. 4° *An contritio vel attritio remittat venialia sine Sacramento?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia Sacramentum ex institutione divina pro solis mortalibus necessarium est. ergo venialia deleri possunt absque Sacramento Pœnitentia; ergo nullum votum hujus Sacramenti ad eorum remissionem necessario requiritur. — Ita omnes.

ARTICULUS II.

DE PROPOSITO.

1353. — *Definitio.* Propositum est voluntas non peccandi de cætero.

Divisio. Duplex est: 1° *explicitum*, seu *formale*, quo quis, de futuro cogitans, statuit non amplius peccare; 2° *implicitum*, seu *virtuale*, quod in ipsa contritione includitur, quin futurum tempus præ oculis habeatur.

1354, Principia. — I. Propositum, saltem implicitum, est omnino necessarium ad peccati remissionem: quia propositum est necessarium contritionis consecretarium, ac saltem virtualiter in ipsa inclusum, ut ex hujus natura et definitione constat.

II. Propositum verum triplici conditione gaudere debet; scilicet requiritur, ut sit firmum, ellicax, et universale.

1° *Firmum*, i. e. non titubans, nec levi animo conceptum, ita ut quædam foret velleitas. aut volatilis quædam sensio, qua et ipsi peccatores impœnitentes non raro alliciuntur, aut potius a dæmone decipiuntur, ne a lethali cauteriate conscientia¹ suæ somno evigilent: sed *serium deliberata colliniatis decretum*, quo pernitens simpliciter et absolute statuat cavere a peccato in posterum, non obstante quocumque incommodo aut timore humano: secus enim non vellet totaliter et sincere ad Deum converti. Non debet tamen confessarius animum pomitentis tentare,

¹ Sess. 14. c. 5.

adhibitis comparisonibus ad perturbandam ejus phantasiam idoneis.

2° *Efficax*, i. e. pomitens non tantum firmiter statuere debet, se amplius peccare non velle, sed etiam adhibere media necessaria ad peccatum vitandum, fugiendasque proximas occasiones, etc. — Sufficit autem ut propositum sit ellicax *affective*, i. e. sufficit ut peccator sit animo paratus ad media necessaria adhibenda; quia futura de facto emendatio non est de essentia propositi.

3° *Invictibile*, seu extendi debet ad omnia et singula peccata *mortalia*, non patrata modo, sed etiam quæ patrari possent. Ratio est, quia plena et vera ad Deum conversio dari nequit absque lethali cujuslibet peccati aversione.

Quod autem ad peccata *venialia* spectat, requiritur et sufficit ad Sacramenti valorem, ut firmum adsit et ellicax propositum, vel *unum* ex venialibus, *vel* omnia *plene* deliberata vitandi, *vel* sine plena deliberatione obrepentia, omni adhibita diligentia, quoad humano modo fieri possit, vitandi aut minuendi.

1355. Quæstio. — Quær. 1° *An propositum ut sit firmum, debeat insuper constans reperiri?*

Resp. Neg.; saltem hoc non est absolute necessarium. Ratio est, quia propositum allicit præsentem voluntatem, quæ ex natura sua alioqui variabilis est. Hinc ex relapsu post Confessionem colligi *per se* nequit propositi infirmitas.¹

Dixi: *saltem hoc non est absolute necessarium.* Nam si pomitens statim et sine ulla fere resistentia relabatur, argumentum, vel saltem vehementem præsumptionem pnebet, quod proposito vere firmo camerit; qui enim firmiter proponit, fere non adeo facile sui propositi obliviscitur, sed constans saltem per aliquod tempus perseverare solet, et conatus adhibere ad resistendum tentationibus vel peccati occasionibus, et proinde ordinarie difficilius rariusque cadit.²

Quær. 2° *An firmum esse queat propositum illius, qui habet quidem animum non peccandi, pertimescit tamen se relapsurum?*

Resp. Affirm.; non enim impedit sinceram voluntatem timor, qui ex præterita fragilitate, et humana voluntatis inconstantia, ingeritur. Hinc verum habere

¹ L. 5 I. 451.

- ib. 459.

potest propositum pomitens ille, qui interroganti confessario de voluntate non peccandi respondet : *Fragili sum, formidô lapsus, non tamen colo nunc, nec eligo casum* : *¶* pia sunt verba (iersonis apud Croix 1

In pmxi vero indolem geniumque pœnitentis inspicias : reperies enim non raro peccatores asseverantes, sc relapsuros, qui idcirco timent, ne propositum satis firmum non habeant, nec tamen aliud ostendunt præter relabendi timorem, suique dillidentiam. Hujusmodi pomitentibus inculcandum est, non agi de bis, quæ forte sint eventura, sed de actuali voluntate, et de fiducia in auxilio divino reponenda.

Illec de eo qui *tantum pertimescit* se relapsurum ; nam, si *certo id crederet, certam suspicionem* praeberet. propositum non esse satis firmum. Ita *practice* resolvit S. Alph., licet *spéculâtice* admittat firmitatem propositi consistere posse cum cognitione relapsus. Ratio est, quia fieri non potest, ut *firmiter* proponat emendationem, (pii, sciens Deum suam gratiam non denegare facienti quod in se est, nihilominus *certo credat* SC relapsurum. Hinc talis pomitens, priusquam absolva-
tur, ad spem emendationis adducendus est. — Non ideo autem propositum censeripotest infirmum, quod solus tantum confessarius, ob cognitam pomitentis fragilitatem. eum, etiam satis certo, praevideat relapsurum ; nec enim Petrus ideo judicatus est indispositus ad Communio-
nem. (piod a Christo sciretur lapsurus.

Sunt præterea, qui, dum dicunt ; (*redo, credo, me relapsurum, atque ideo vitabo quidem peccata si possim, promittere tamen nihil valeo, ne /osten infidelis videar, etc.*, — nihil aliud ostendunt, quam fundatum *timorem* suique dillidentiam, et de his judicandum est sicut de cis, (pii *tantum pertimescunt*. — Demum ad sublevandum animum pomitentis, (pii, prae inveterata, (piam forte contraxit, consuetudine omnino *deliberate* peccandi, putet, vitationem talis peccati moraliter sibi impossibilem esse, utilissimum sirpe erit, eundem edocere, (piod hic et nunc ab eo stricte tantum exigatur propositum non amplius peccandi *deliberate*, i. e. cum plena advertentia plenoque consensu, etc.

Quær. 3° *tn ad Sacramentmn Prœnitentire rite suscipiendum requiratur propositum explicitum* ?

Resp. Juxta S. Alph.,¹ triplex est sententia. *Prima* absolute affirmat : quia, licet dolor includat necessario propositum, attamen explicitum requiri videtur a Tridentino aiente : *Cum proposito non 'peccandi de cetero*.

Secunda negat, casu, quo dolor eliciatur ex inotivo universalis. Ratio est, quia *ejusmodi* dolor includit propositum plane efficax. Alioquin vero ex Tridentina Synodo, (piando attritio voluntatem peccandi excludit, sufficienter disponit hominem ad impetrandam gratiam in Sacramento.

Tertia docet quod, si pomitens cogitet de vita futura, debet fornialiter proponere emendationem. Secus si pomitens, e. tr. capite jamjam plectendus, nihil de futuro cogitet. Nam si cogitet de futuro, non videretur satis pœnitere, si expresse non proponeret emendationem.

Suum autem de hisce judicium sic S. Alph. interponit : “ Hæ duæ ultimæ sententiæ sunt quidem probabiliore ; sed . . . cum *prima* . . . sit sufficienter probabilis . . . *ante factum* tutius sequenda est, quin etiam *post factum*, i. e. perniten-
s, «pii, licet bona fide, sine proposito explicite *certum mortale* confessus est, confessionem repetere tenetur. Rationem vide n. 67. 2°.

In *praxi* tamen hæc obligatio *roro* urgebit. 1° Quia ii, ipii hac de re anguntur, ad eorum fere numerum pertinent, (pii venialia tantum confessi sint ; (pio-
rum accusatio non mugis n petenda est quam facienda. 2° Quia or linarie tantummodo *dubitatur* de *expliciti* propositi defectu ; (pio casu standum est pro valoir netus. Vide n. 67. 2 . 3° Quia fideles formulam contritionis recitare solent, qua»
propositi explicit! actum *continet*. l.' Quia, qui *debito modo* de peccatis dolent, non facile actum explicitum propositi omittunt.³

Quær. 1° *Quale propositum requiratur, vel sufficiat pro venialibus* ?

Resp. Vide n. 1354. 3°; at pro praxi adverte :

¹ L. VI. P. 2. n. 1733.

² L. VI 451. Cfr. Vind. p. 440 sq. Ed. 2°. T. II. p. 40.

¹ L. VI. 450.

s Sess. 14. C 4

³ L. VI 450. Cfr. Vind. p. 143 sq. EI 2°. T. II. p. 52.

Ie Tutius est elicere propositum de nonnullis peccatis determinatis, praesertim de gravioribus, et de his praecipue, quæ ex habitu patrantur, eisque peccatum aliquod vitae antactie adungere.

2° Quando fideles, illi quoque, (pii habentur ut pii et frequenter confitentur, nullum aut fere nullum profectum facere post innumeras Confessiones cernuntur, conjicere licet, eos proposita nimis generalia et confusa, et proinde torpida et languida concipere.

3° Non raro inveniuntur pernitentes, mulieres praesertim, qui diu examini conscientia incumbunt, minimas culpas cum maxima anxietate inquirunt, et Confessiones suas ultra modum protrahunt, nec tamen de dolore et efficaci proposito valde sunt solliciti. Serio adhortandi hi sunt, ut, omissa anxia cura declarandi omnia peccata venialia in specie et numero, ea duntaxat, quæ conscientiam magis gravant, et quæ potissimum extirpanda sunt, cum serio dolore et proposito emendationis clavibus subjiciant. Imo expedit, ut ex istis venialibus seligant unum aliquod praecipuum, ad quod detestandum et emendandum præ cæteris sedulo incumbant.

CAPUT II.

DE CONFESSIOE.

Confessio est accusatio peccatorum post Baptismum patratorum, facta sacerdoti approbato, in ordine ad absolutionem.

Tria huc spectant, scilicet 1° necessitas; 2° dotes; 3° iteratio Confessionis.

ARTICULUS I.

DE NECESSITATE CONFENSIONIS.

1356. *Principia.*— I. Confessio Sacramentalis *de jure divino* est omnibus post Baptismum in peccatum mortale lapsis necessaria. Argumenta vide apud Dogmaticos.

II. Necessaria etiam de *Jure ecclesiastico*, saltem semel in anno, ex consuetudine a Paschale ad Pascha computando. Vide n. 547. 548. L. VI. 662.

1357. *Quæ sit a.*— Quær. 1° *Quando nam urgeat præceptum divinum Confessionis?*

Resp. 1° Obligat certo *per se* in periculo, coque magis in articulo mortis, et sæpius in vita.— Ratio *primi* est, quia omnia praecepta positiva obligant saltem tempore necessitatis; secus enim nunquam obligarent, frustra que imponerentur. Ratio *secundi* est, quia praecepta affirmativa non obligant lautum in extrema necessitate, sed etiam (piando eorum impletio rationabiliter necessaria judicatur.

Resp. 2° Obligat sæpe *per accidens*, scilicet 1° cum Eucharistia suscipienda est (n. 1306. 11.); 2° (piando urget praeceptum se reconciliandi cum Deo, vel requiritur status gratiæ, v. g. ad Sacramenta administranda, vel ad ea recipienda, quæ dicuntur *vicorum*, nec elicitur actus contritionis perfectæ (n. 1223. q. 7°; n. 1241. I.; n. 1347. III.); 3° quando gravitentatio aut pravus habitus secus superari nequit.

Quær. 2° *An præceptum divinum Confessionis statim obliget ac patratum est peccatum; vel quonam tempore urgeat?*

Resp. 1° Non obligat statim post peccatum. Ratio est, quia talis obligatio nullo certo fundamento nititur.

Resp. 2° Facile determinari nequit, quoties in vita et quo præciso tempore urgeat praeceptum divinum. Quidquid sit, sine dubio ille satisfacit, qui vel semel tantum in anno confitetur; quia non constat praeceptum divinum sæpius urgere, et, ex sententia communiori ac, ut videtur, probabiliori, Christus obligationis tempus Ecclesie determinandum reliquit.¹

ARTICULUS II.

DE DOTIBUS CONFENSIONIS.

1358. — Multæ Confessionis dotes ab auctoribus assignantur, quæ ut plurimum ad ejus validitatem non pertinent; præcipuæ autem his versiculis continentur:

Integra sit, simplex, humilis, discreta, fidelis, Vocalis, imrrrens, pura atque parere parata.

1° *Integra*, i. c. complectatur omnia peccata mortalia nondum confessa, ut mox dicetur.

¹ L. VI. 663.

2° *Simplex*, i. e. non intermixta sermonibus imperlineatibus, nec fucata verbis, neque liguris adornata; sed nuda, clara et brevis peccatorum declaratio.

3° *Humilis*, i. e. fieri debet cum vera humilitate cordis et corporis, scilicet genibus Hexis, nisi excuset infirmitas, et nudato capite, si vir confiteatur; humilitas apparere debet etiam in modulo vocis, ita ut pœnitens cum verecundia, non autem per modum fabulae aut nuda: historia? sua peccata enarret.

4° *Discreta*, i. c. debet fieri verbis honestis et discretis, maxime in explicandis peccatis contra castitatem; nec debent manifestari peccata aut defectus aliorum sine necessitate.

5° *Fidelis*, i. e. sincera, sine mendacio, præsertim in materia gravi et ad iudicium Sacramentale necessaria. Fidelitas autem seu sinceritas non tantum consistit in peccatis rite declarandis, quod pertinet ad integritatem, sed etiam in iis non exaggerandis vel in peccatis suppositis non adiiciendis.

6° *Focalis*, i. e. fieri debet Confessio ipsa voce, non autem scripto, neque aliis signis, absque necessitate vel gravi causa, v. g. ob verecundiam vehementissimam, ob impedimentum linguæ, etc.; quo casu, scripto a confessario lecto, addat pœnitens: “de his me accuso.”

Cæterum Confessio per scripturam est quidem *per se* valida; invalida tamen foret Confessio vel absolutio *per litteras*. Forma enim consistit in *verbis*, ut definivit Eugenius IV. in Decreto pro Armenis; porro forma materiæ præsentì applicari debet.—Constat insuper ex propositione a Clementi' Vili, damnata (vide p. XV111.), et ex decl. Pauli V. 14 julii 1005, in Congr. S. OIΓ.—Invalida quoque foret *absolutio* data ei, qui *sine pravi causa* totam Confessionem nutu vel scripto fecisset; mortaliter enim peccasset, nisi bona fide sic egisset.

7° *Maerens*, seu *dolorosa*, ut supra n. 1348. q. 4°. dictum est.

8° *Pura*, nempe ob finem honestum, seu ad veniam peccatorum, gratiasque Sacramentales obtinendas, non vero ad confessarii compassionem commovendam, ejusve benevolentiam seu æstimationem captandam, etc.

1 L. VI. 429. 493.

9° *Parere parata*, i. v. pœnitens debet esse dispositus ad parendum monitis confessarii, puta in fugiendis occasionibus, in adhibendis remediis, in restitutione facienda, acceptanda pœnitentia, etc.

Inter præfatas Confessionis doles præcipue sunt integritas et contritio. Jam de *posteriori* satis dictum est; nunc autem speciatim de *priori* disserendum venit.

De integritate Confessionis.

1359. — Duplex distinguitur integritas, alia *materialis*, alia *formalis*.

1° *Materialis* dicitur ea integritas, cui reapse nihil omnino decet eorum, quæ, *per se* loquendo, exponenda sunt, id est, eorum, quæ *de se* constituunt materiam Confessionis *necessariam*.

2° *Formalis* vero ea, cui nihil ex dictis decet cum gravi culpa pernitentis.

Hinc quoties habetur integritas materialis, habetur etiam formalis; sed non vice versa.

Dicemus, 1° de necessitate integritatis: 2° de causis ab ea excusantibus.

§ I. *De necessitate integritatis*; 1° *in genere*; 2° *de peccatis dubiis*; 3° *de circumstantiis peccatorum*; 4° *de peccatis oblitis*.

Punctum I. De necessitate integritatis in genere.

1360. — I. Omnia peccata mortalia, post Baptismum patrata, accusari de jure divino debent, quantum moraliter fieri potest.

Constat 1° ex verbis ipsis institutionis Sacramenti Pœnitentiæ; sic enim Christus Dominus: 1° *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt*. Unde sic verbis Tridentini concluditur: “Dominus noster Jêsus Christus e terris ascensurus ad cœlos, sacerdotes sui ipsius vicarios reliquit, tanquam præsides et iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christi fideles ceciderint; quo, pro potestate clavium, remissionis aut retentionis peccatorum sententiam pronuntient. Constat enim sacerdotes iudicium hoc, incognita causa,

1 Joan. 20. 23.

3 Sess. 14. c. 5.

exercere non potuisse, si in genere duntaxat, et non potius in specie, ac singillatim, sua ipsi peccata declarassem. Ex his colligitur, oportere a pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem *conscientiam habent*, in Confessione recenseri, etiamsi occultissima sint.”

Constat 2° ex eodem Tridentino,¹ quod sic definivit: “ Si quis dixerit, in Sacramento Pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse de jure divino confiteri omnia et singula peccata mortalia, quorum memoria ex debita et diligenti pœnmeditatione habeatur, etiam occulta et quæ sunt contra duo ultima Decalogi Præcepta, et circumstantias, quæ peccati speciem mutant, . . . anathema sit.”

IL Ad integritatem *materiam* pertinent peccata gravia quoad — numerum. — species morales, — circumstantias quasdam, — actum externum, — effectus malos eum actione junctos et moraliter imputandos. Patet ex dictis et ex infra dicendis.

III. Integritas materialis non semper necessaria est ad validitatem et fructum Confessionis; interdum enim est moraliter impossibilis, sive ex inculpabili oblivione, sive aliis de causis. Deus autem impossibilia non jubet. Ergo, etc. Constat etiam ex his Trident.² verbis: “ Reliqua autem præcata, quæ diligenter cogitata non occurrunt, iu universum eadem Confessione inclusa esse intelliguntur; pro quibus fideliter cum Propheta dicimus: *.ib occultis meis munda me, Domine.*”

IV. Ad integritatem Confessionis prærequiritur diligens pro capacitate pœnitentis examen de peccatis ab ultima Confessione valida patratis; qui enim tenetur ad finem, tenetur etiam ad media necessaria.

1361. *Rewlces.* — 1° Tenemur, iu Confessione mortalium, accusare non tantum species genericas peccatorum, sed etiam species infimas; cæ siquidem *proprie* species dicuntur; omnium autem specierum accusationem Tridentinum requirit.

2° Qui non potest speciem infimam patefacere, debet speciem superiorem, seu genericam, manifestare: v. g. si quis, sciens se peccasse contra castitatem, non recordatur de peccato specifico, dicere

debet, se contra castitatem graviter peccasse.

3° Qui scit se peccasse mortaliter, sed ignorat aut non meminit speciem, etiam genericam, peccati sui, dicere in genere debet, se peccasse graviter, non recordari autem, cujus peccati sit reus.

4° Qui recordari nequit de numero certo, tenetur accusare numerum probabiliorum, seu qui magis accedit ad veritatem, addendo particulam *circiter*. Qui vero nec summam peccatorum verisimilem exhibere potest, (licere tenetur, quoties *circiter* in mense, in hebdomadi, in die, etc. Qui nec hoc indicare potest, dicat num semper tentationi consenserit et num ea sæpe occurrerit.¹ Cfr. dicta n. 216 - 227 et dicenda n. 1424. III. c).

5° Confessarius nequit eximere ab obligatione integre confitendi ob magnum pœnitentium concursus, v. g. aliquo die festo solemniore. Constat ex dictis, necnon ex propositione 59^a ab Innoc. XI. damnata. Vide p. XVII.

6° Defectus sinceritatis circa unum tantum mortale, quod omittitur, constituit peccatum grave; quia præceptum divinum Confessionis in re gravi violatur.

1362. *Quæ sit a.* — *Quær.* 1° *Qualis numerus censeatur comprehendi in particula CIRCITER?*

Resp. Non potest regula omnino certa id determinari; non tamen comprehenditur qualiscumque excessus, nec notabilis detectus: sed modicus tantum, major tamen vel minor proportionate ad numerum expressum. Sic autem communiter statuunt Theologi; modicus excessus vel defectus erit relative ad *quinque circiter* peccata, unitatem unam hinc inde addere vel demere; relative ad *circiter decem*, duas; relative ad *dginti*, tres vel quatuor; relative ad *quadraginta*, quatuor vel quinque; relative ad *centum*, quinque vel sex; . . . censebiturque prudenter in primo casu pœnitens quater, quinquies, vel sexies peccasse; in secundo vero octies, novies, decies, undecies, vel duodecies peccasse; et similiter de aliis resolve.²

Quær. 2° *In debeat postea declarari excessus notabilis, si post Confessionem reperiatur?*

Resp. Jjirm. Ratio patet ex dictis;

¹ H. A. Tr. XVI. 103. ² L yj .j66e

¹ Si-¹ 14. de Sacr. Pœnu. Cau. 7.
- Sess. U. c. 5.

cum enim excessus notabilis non comprehendatur numero declarato per particulam *circiter*, pernitiens non satisfecit obligationi Confessionis quoad illum excessum. Ergo . . . Ita omnes.

Quær. 3 *Si quis erraverit notabiliter exaggerando nunit-rum, an debeat postea id quoque in Confessione declarare ?*

Resp. Neg., si bona fide numerum istum notabiliter majorem expresserit. Ratio est, quia plene et integre satisfecit obligationi Confessionis; verus enim numerus in majore fuit comprehensus, adeoque remissus.

Quær. 4 *An sit semper peccatum mortale mentiri in Confessione ?*

Resp. Per se tunc solum peccatur mortaliter, quando mendacium versatur circa materiam necessariam Confessionis sine justa causa celatam, aut circa materiam gravem falso suppositam, scilicet advertentur (non ex scrupulo vel simplicitate) accusando non commissum, vel dubium ut certum, vel exaggerando numerum.

Mendacium igitur circa res, ad Confessionem seu conscientiam pœnitentis non pertinentes, non est *per se* mortale; quia nec est graviter pœnitenti damnosum, ut supponitur, nec graviter Sacramento injuriosum, cum ad ipsum non referatur. — Ita communiter cum S. Alph.¹ contra paucos, qui dicunt, omne mendacium in Confessione esse mortale. — Si vero pœnitens mentitur circa peccata, etsi jam confessa et absoluta, quando confessarius uti iudex aut medicus de iis aliquid exquirat, utpote necessarium ad præsentem Confessionem, graviter peccat, quia in substantialibus decipit. Cfr. pp. 58⁴. inter damn., ab Innoe. XI., p. XVII.

Quær. 5° *An officiat, integritati Confessionis, si quis accuset venialia confessorio ordinario, mortalia vero atteri ?*

Resp. 1° Alph., *per se loquendo*, dummodo absolutionem nunquam recipiat, quin omnia mortalia uni manifestaverit, et ab eodem absolvatur. Ratio est, quia integra est illa Confessio, quæ omnia mortalia complectitur, cum venialia non sint necessario accusanda.

Resp. 2° In praxi autem attendendum est ad pœnitentium circumstantias, et ad motiva, quibus ducuntur. Non enim sunt damnandi, qui aliquando graviora

peccata ignoto confessorio confitentur, leviora vero ordinario subjiciunt, si (non pudore, quo suffunderentur cum confessorio familiariter cognito, periculo se committerent sacrilege confitendi. Quocirca confessarius de hoc nunquam curiose inquirat, ac multo minus pœnitentem, conantem forte id dissimulare, interrogationibus vexet, neque, si sciat, ostendat, sibi id displicere, sed potius probari sibi usum libertatis, quam amplissimam Ecclesia permittit, dum plurium confessoriorum copiam fidelibus facit. — Graviter tamen peccarent et ob defectum debitæ dispositionis nulliter confiterentur, qui ea de causa in occasione vel habitu peccati permanerent, aut ideo circumirent, ut liberius peccent.¹ Idem dic cum Bouvier de seminarista qui cum habitu turpi (n. 1523. q. 13°) ascendere velit ad SS. Ordines et ignotum confessorium ideo adit ne molestetur.

Quær. 6° *An officiat integritati, si quis simulet aliam vocem, ne a Confessorio agnoscatur ?*

Resp. Neg. *propter se*; dummodo enim omnia mortalia aperiat, Confessionem integram peragit.

Punctum II. De peccatis dubiis.

Dubium hic versari potest præcipue, 1° circa actum peccati, seu circa peccatum commissum; 2° circa gravitatem peccati, tum ex parte materiæ, tum ex parte assensus; 3° circa Confessionem peccati certo commissi.

1363. Quesita. — Quær. 1° *An necessario accusanda sint peccata mortalia dubie commissi ?*

Resp. Neg. communissime, si, pœnitente diligenti examine, dubium perseveret: et hoc valet, etiamsi dubium sit vere positivum, seu vera detur probabilitas de commissio peccato. Ratio est, quia hic agitur de lege dubia, quæ consequenter non obligat. Et sane ex Trident., accusari debent peccata mortalia, quorum *habetur conscientia*; atqui non habetur conscientia peccatorum dubiorum; habere enim conscientiam importat notitiam certam peccati, cum conscientia nihil aliud sit, quam cordis scientia et iudicium de peccato commissio. Ergo.³

¹ II A Tr. AVI. 28.

² L. A I. 471. 5.

³ Ib. 473 sq.

Contradicunt tamen alii ; quia (ut aiunt) colligitur ex verbis Trident., omnia mortalia esse accusanda prout *sunt in conscientia* ; et proinde, si dubia sint in conscientia, sunt etiam ut dubia confitenda.

-At enim, respondendum est, in Trid. non dici, esse accusanda peccata *ut .sunt in conscientia*, sed *quorum conscientiam habemus*. In praxi tamen huiusmodi accusatio consulenda est, ait S. Alph.¹

Communius docent accusanda esse peccata *negative dubia* ; sed sententia negans S^o Alph^o probabilior est ; nequit enim dari obligatio confitendi peccata *negative dubia*, cum huiusmodi dubium nullo solido fundamento innitatur, nec oriatur nisi ex inani suspicione, seu timore peccati commissi, ut scrupulosis, aut conscienti® timoratae frequenter contingit. — Si quis tamen cum *positivo* dubio versetur in articulo mortis,— sciens se Sacramentum Pœnitenti® vel aliud Sacramentum bona fide et attritum post tale peccatum non suscepisse, — ad effugendum damnationis periculum sane obligaretur vel accipere absolutionem (peccatum tamen illud dubium confiteri non tenetur), vel saltem actum contritionis elicere.²

Quid, si velit communicare ? \ . n. 67. 1°. a).

Quær. 2° *An sint accusanda peccata dubie gravia ?*

Resp. Neg. probabilius per se, saltem speculative, etiam data vera probabilitate de peccati gravitate. Ratio eadem est, ac pro quæsito procedente : non enim constat de peccato gravi commissio ; nee proinde de obligatione Confessionis constare potest.

In praxi autem duplex regulasequenda est :

1^a *Regula*. — In dubio an materia peccati sit gravis. Pueri et indocti ordinarie debent dubia accusare, 1° quia fere non possunt per seipsos conscientiam cfforinarc ; 2° quia plerumque non norunt distinguere venialia a mortalibus. Excipe tamen scrupulosos, qui mortalia committere frequenter non solent. Pœnitentes vero instructi non tenentur dubie gravia accusare, quia per seipsos conscientiam efformare possunt ; nihilominus ad hæc quoque accusanda ordinarie suaviter hortandi sunt, ut confessorius peri-

¹ L. VI. 476.

² H. A. Tr. XVI. 30. 31.

cula advertens, in quibus pœnitens versatur, et ipsum monere, et illa remove possit.

11^a *Regula*. — In dubio de consensu pleno aut advertentia perfecta ; 1° si pœnitentes sint timoratae consciential, nec soleant graviter peccare, nullo modo tenentur peccata dubia confiteri, quia ipsis favet praesumptio, quæ *ex ordinarie contingentibus* habetur ; imo sæpe sunt ab hae accusatione impediendi, si ad scrupulos propensi videantur ; 2° si pœnitentes mediani viam servant inter timoratam et laxam conscientiam, non sunt quidem obligandi, sed utique inducendi ad consensum dubium declarandum, quia illud prodest ad conscientia® tranquillitatem, etc. ; 3° si pœnitentes sint laxae conscientia®, vix umquam peccata dubia declarare non debent, quia ipsis præsumptio vix umquam non adversatur.¹

Quær. 3^e *An necessario accusanda sint peccata gravia, certe quidem commissa, de quibus tamen dubites, an confessus fueris ?*

Resp. Affirm. Vide n. 67. 1°. Excipe,]^o si occurrat dubium de omissione peccati jam a longo tempore patrati in eo, qui diligens fuit in suis peccatis confitendis, quia præsumptio ex communiter contingentibus petita huic favet ; 2° si agatur de scrupuloso, cui applicanda est regula n. 44. II. 3° tradita.

Quær. 4° *An qui confessus est aliquod peccatum, tanquam dubium, debeat illud repetere, si illud ut certum postea cognoscit ?*

Resp. Controvertitor. Sententia “ vera et communissima,” ait S. Alph., “ affirmat.” Ratio est, quia peccatum illud non fuit accusatum quoad substantiam : accusatio enim certa non includitur in dubia. — Secus, si quis postea agnoscat ut mortale, quod, sine ullo addito dubio, confessus est.²

Punctum III. De circumstantiis peccatorum.

Circumstanti® varii generis in peccatis distinguuntur. (Vide n. 27.)

1364. *Principia*. — I. Certum est, accusandas esse circumstantias *speciem*

¹ L. VI. 476.

² H. A. Tr. XVI. 34. L. VI. 478. Cfr. Vind. p. 472. Ed. 2^a. T. II. p. 84.

midantes, si diversæ speciei malitia, quam circumstantia inducit, gravis sit (nam si levis fuerit, v. g. levis irreverentia illius, <pii in Ecclesia surripit iconem alterius, necesse non est, prout de venialibus statutur, eam in Confessione exprimere). Ratio est, (pda novum peccatum, idque mortale, per se constituunt ; et constat ex Trid.¹

II. Certum est non necessario accusandas esse circumstantias *leviter aggravantes*, aut *minuentes*, licet eas exponere *de se* melius sit. Ratio est, quia peccata venialia non sunt materia necessaria Sacramenti Pœnitentiæ.

III. Certum est etiam, exprimendas esse circumstantias, ratione quarum peccatum *e.r genere sito veniale* evadit *mortale*. Item aperienda; sunt circumstantia?, quæ peccatum ita minuunt, ut, quod iis seclusis fuisset mortale, liat earum ratione vel nullum, vel veniale tantum (n. 204).

1365. Qü ÆSITA.— Quær. 1° *An necessario accusanda- sint circumstanti/?* notabilité» aggravantes *malitiam peccatorum mortalium intra eandem speciem?*

Resp. Duplex est sententia probabilis.

1° Sententia *communior* et *probabilior* *negat absolute*. Ratio est : 1 Quia Trid. nihil aliud exigit, quam Confessionem numeri et speciei peccatorum, et proinde videtur excludere obligationem confitendi alias circumstantias. 2 Quod secus tum pœnitentes, tum confessarii inter angustias semper fluctuarent, cum difficile sit distinguere, quænam sint circumstantia? notabiliter aggravantes : nulla enim regula, plerumque saltem, assignari potest, ex qua dignoscantur v. g. pro duratione, intensitate, modo, etc. 3° Quia lex dubia non obligat.²

Per accidens autem etiam circumstantia? aggravantes declaranda' sunt, scii, ratione — *vel* numeri, et sic declaranda est circumstantia quantitatis temporis, per quod odium perduravit aut concupiscentia in mulierem; *vel* censura' aut reservationis;— *vel* necessaria' directionis, ut in consuetudinariis, occasioneariis, et plerumque dum agitur de obligatione ad restitutionem.³

11° Sententia *afflrmat*. Ratio est, 1° quia currit eadem ratio pro accusandis

circumstantiis aggravantibus ac pro accusandis speciem mutantibus ; 2° quia peccatum, circumstantiis notabiliter aggravantibus adauctum, pluribus æquivalet ; 3° quia, si non accusarentur, confessarius non posset proportionatam pœnitentiam injungere ; 4° quia Catechismus Romanus ita docet. — *Prime?* vero sententiæ patroni reponunt :

Ad rationem 1.m. “Si rationes æque de utrisque circumstantiis probarent, sine causa Concilium limitasset totam doctrinam illam ad circumstantias, quæ mutant speciem : debuisset enim de utrisque in genere loqui absque limitatione et discrimine.” Ita Lugo.³

Ad 2 m. Nemo unquam multiplicationem peccatorum in eodem actu quæsivit ex possibili materia' divisione.

Ad 3f.m. “Non semper requiritur tam exacta æqualitas in pœnitentia imponenda.” Ita idem Lugo.⁴

Ad 4Um. Textus objectus hic est : “Neque vero solum peccata gravia narrando explicare oportet, verum etiam illa, quæ unumquodque peccatum circumstant, et pravitatem valde augent vel minuunt.” Sed reponi potest, litre ibidem ita explicari, ut necesse non sit. ea de circumstantiis *mere* aggravantibus intelligere. Et sane — a) mox subdit Catéchisions ; “Quidam enim circumstantia' adeo gravis sunt, ut peccati mortiferi ratio ex illis tantum constet : quare hæc omnia confiteri semper oportet.” Atqui ratio culpa lethalis ex circumstantia tantum non habetur, nisi hæc speciem mutet aut moralem, aut theologiam. — b) Id ex eo confirmatur, quod pnescribat confitendas circumstantias *valde minuentes*. Nam etiam adversarii concedunt, tunc solum id valere, quando imminutio mutat speciem theologiam. — c) Catechismus doctrinam suam confirmat ex necessitate exprimendi circumstantiam *persona sacr<?* in homicidio, et *Matrimonii* in concubitu. Atqui hæc spectant ad circumstantias speciem moralem mutantem.

Quær. 2° *An declaranda sit circumstantia gradus incestus patrati cum sanguineis vel affinibus?*

1 De Pœnit. n. 47.

2 Ib D. 16. n. 115.

3 Jb. n. 120.

* L. VI. 168. ;ul prob. 3 ex ratione.

1 Sess. 14. c. 5 et Cnn. 7. 2 L. VI. 468.

3 L. VI. 167. 468. 585. Dub. 3.

Resp. 1° *Probabilius* incestus inter consanguineos et affines specie non differunt, cum nihil referat utrum conjunctio oriatur ex sanguine, an ex Matrimonio; nam ex *eodem motico* prohibetur copula cum consanguineis, ex quo prohibetur cum affinibus: ideo circumstantia consanguinitatis vel affinitatis necessario exprimenda non est.¹

Resp. N Juxta communem DD. sententiam aperienda est circumstantia conjunctionis in primo gradu linæ rectæ, nempe inter patrem et filium; matrem et filium; socerum et nurum; socrum et generum; novercam et privignum; vitricum et privignam (p. 258), ob debitum reverentias. Imo explicandum an filius peccarit cum matre, ratione *specialis* reverentiæ matri débita'. — Idem dicunt de circumstantia primi gradus consanguinitatis in linea collateralis, nempe inter fratrem et sororem. Attamen contrariam sententiam *leque probabilem* vocat S. Alph.²

Resp. 3° *Probabilius* autem cæteri gradus consanguinitatis vel affinitatis non sunt necessario declarandi.³ Cfr. n. 495.

Quær. 3° *An necessario accusanda sit circumstantia dignitatis percome, c. g. si peccans sit Superior, Magistratus, Sacerdos, etc.?*

Resp. *Neg. probabilius per se*, i. e. seclusa ratione scandali, officii, vel obligationis particularis. Ratio est, quia circumstantia dignitatis persone peccantis non mutat speciem peccati *per se*, sed peccatum ad summum aggravat.

Quær. 1° *An necessario declaranda sit circumstantia peccati confessarii cum pœnitente commissi?*

Resp. *Neg. probabilius*, modo nullam relationem habeat ad Confessionem. Ratio est, quia per hoc peccatum nulla fit injuria Sacramento, cum ad Confessionem nullum respectum habeat.⁴ Facile tamen patet, omnino esse absterrendum tum ejusmodi pomitentem, ne apud illum sacerdotem ulterius confiteatur; tum ejusmodi confessarium, ne illum pœnitentem ulterius ad Confessionem admittat.

Quær. 5° *An necessario accusanda sit circumstantia temporis sacri?*

Resp. *Neg.* Patet ex praxi universali tum confessariorum, tum pœnitentium;

» L. VI. 469.

8 Ib. 470.

2 Ib. 469. 470.

4 L. IV. 451.

quippe constat, nec illos sollicitos esse de tali circumstantia interrogandi, nec hos illam declarare solitos. Circumstantia igitur temporis sacri non videtur explicanda, nisi quidam specialiter prohibeantur ob reverentiam temporis, v. g. ne (piis die Parasceves ludos publicos, comœdias, aut ludicra spectacula exhibeat.¹

Quær. 6° *An satisfaciat integritati Confessionis, qui peccatum recens accusat tamquam olim commissum?*

Resp. 1° *Affirm, per se.* “Ratio, . . . quia peccatum idem est, sive antea illud confessus fuerit, sive non, nisi forte mutatio temporis afferat secum circumstantiam specie diversam,” vel reservatio (quoad hunc confessarium) peccati non confessi, vel occasio aut habitus peccati aliud exigat, et modo pomitentia sufficiens imponatur. . . . “Nec obstat, quod” / *(enitens* “dicat, se velle Confessionem generalem facere; per hoc enim non dicit, se velle confiteri sola peccata antiqua, sed velle se etiam illa,” i. e. antiqua, “comprehendere; nam Confessio generalis omnia peccata complectitur usque ad hanc horam. Nec etiam refert, quod confessarius intelligat, illud esse peccatum antiquum, pomitens enim hoc non dixit. . . . Denique non refert, quod pomitens videatur implicite indicare, quod sint peccata antiqua; nam ipse vere habet animum loquendi de peccatis novis, et de illis vult loqui, licet desideret non intelligi quoad hoc a confessario,” . . . qui “intendit absolvere a peccatis, quæ pomitens detulit.” a

Resp. 2° Si vero pomitens mentiatur circa tempus, v. g. si neget se peccasse hodie, et declaret peccatum vehit alio tempore determinato et remoto commissum, communius putant Doctores illum obligationi suæ non satisfacere. Ratio est, quia actus, quem posuit pomitens hodie, non est actus positus anno præterito. Hinc dupliciter mentitur, scilicet celando peccatum hodie patratum, et accusando peccatum alio tempore commissum. — Sic Tamb.⁸ Non desunt tamen Theologi, qui hoc mendacium leve putant. — Vide Lugo.⁴

Quær. 7° *An necessario accusandus sit actus externus peccati?*

¹ L. IV. 273

- Lugo, D. 16 n. 17. 54. Cfr S. Alph. L. VI. 425. 2.

' Meth. Conf. L. 11. c. 1.

4 D. 16. n. 53.

Reap. Affirm., quia est quid unum et idem cum actu interno in genere moris, et duo hæc *unum totale* constituunt. Aliunde actus externus est directe prohibitus lege divina, v. g. *Homicidium non facies*. Insuper absque declaratione actus externi plerumque confessarius munere suo fungi non posset, ut par est, circa monita præbenda, etc. Constat etiam ex consuetudine universali fidelium, quæ legem in hoc sensu explicat.

Quær. 8° *An pœnitens declarare debeat numerum personarum, cum quibus peccavit?*

Resp. Neg. per se. — Ita Bonacina,¹ Tamburinus,¹³ Lacroix,⁸ et alii communiter.

Ratio est, quia sufficit, ut declaretur numerus peccatorum et eorum species; peccata autem non ideo mutant speciem, quod cum pluribus patrata fuerint. Hinc qui fornicatus est cum tribus diversis, vel ter cum eadem, satisfacit dicendo, se ter fornicatum esse; nec tenetur sponte dicere, num complex unica fuerit, an plures; num fuerint meretrices, an aliæ. — Attamen pœnitens declarare tenetur, si adsit proxima peccandi occasio, puta quia cum eadem persona pluries peccatum fuerit.

Quær. 9° *An declaranda sit propinquitās personarum in peccatis odii gravis?*

Resp. 1° *Affirm.*, si agatur de propinquitate *propiori*, ob strictum pietatis vinculum. Hinc declarandum est odium in parentes, filios, avos, nepotes, conjugem, allines in 1° gradu linæ rectæ et (saltem si malum valde grave optetur) fratres/

Resp. 2° *Neg.* vero *probabilius*, si agatur de propinquitate *remota*, inter cæteros nempe consanguineos aut allines. — Lugo,⁶ et *alii* contra alios, qui declarandam putant circumstantiam propinquitatis etiam in quarto gradu consanguinitatis.

Punctum II. De peccatis oblitis.

Peccata ex oblivione inculpabili ommissa accusari debent, si in pernitentis memoriam redeunt. Ex præcepto enim

divino omnia peccata post Baptismum commissa in Confessione Sacramentali declaranda sunt; nec pnesens oblivio a tanta obligatione excusare etiam in posterum potest. Constat ex prop. 11. ab Alexandro VII. damnata. Vide p. XIII.

1366. *Q. t. e. s. i. t. a.* — Quær. 1° *An peccata, ex oblivione aut alia justa causa ommissa, QUa MPRIMü M accusanda sint?*

Resp. Neg. probabilius. Hujusmodi enim obligatio *moraliter* accipienda est, præsertim cum hæc peccata jam deleta sint, nec proinde adsit periculum animæ *in mora*. — Ita *communius*.

Imo juxta plures graves Theologos pœnitens differre *probabiliter* potest Confessionem horum peccatorum, donec ex *vi alterius obligationis* iterum confiteri teneatur. Sic ad varios menses, et etiam ad tempus annuæ Confessionis, differri posset. Bon.¹ (6) p. 405. Ai *prolwbilius* alia Confessio, iis omissis, iuterponi nequit. Ratio est, quia ad integritatem Confessionis pertinet declarare in actuali accusatione omnia peccata mortalia nondum accusata, quæ memoriæ occurrunt, seu quorum habetur conscientia, ut dicit Trid.²

Quær. 2° *An peccata ex oblivione ommissa accusari debeant ante Communionem, si prius menti occurrant?*

Resp. Neg. valde probabiliter, etiamsi pœnitens absque incommodo confiteri possit (n. 1307. q. 3°).

Quær. 3° *An pœnitens, qui recordatur peccati obliti nec potest (aut non vult) confiteri ante Communionem, ad actum contritionis eliciendum teneatur?*

Resp. Neg. cum S. Alph.,⁸ Lugo.^{4*} et cum *aliis communiter* contra quosdam alios. — Ratio est, quia nullum apparet fundamentum, cur ista contritio requiratur. Non enim requiritur ex præcepto, quia hoc nullibi pnescriptum reperitur; neque ex necessitate probationis, quia peccatum jam per præcedentem Confessionem indirecte deletum est, et proinde remissione non indiget.

Quær. 1° *An necessario absolvi debeat iterum pœnitens accusans peccatum grave,*

¹ De int. Conf. D. 5. P. 2 § 3. DitF. 8. n. 14. i

² In Decal. L. VII. c. 1. § 1. n. 3.

³ n. 1040.

^f Lugo, De Pren. D. 16. u. 298 sq. cum coniiniun.

* Ib.

¹ De integr. Conf. S. II. P. IV. n. 32.

² Sess. 14. c. 5.

^s L. VI. 257.

⁴ De Euch. D. 14. n. 122.

i» procedente Confessione ex oblivione aut alia legitima causa omissum et jam indirecte remissum ?

Resp. slijfirm. cum sententia communissima. Ratio est, quia omnia peccata mortalia ex institutione Christi sunt clavibus subjicienda, ut directe remittantur. Licet enim jam remissa sint, non tamen vi Sacramenti, seu vi absolutionis remissa sunt, sed tantum vi gratiæ per Sacramentum infusæ, et concomitanter cum aliis peccatis. — Sporer,¹ Collât. Andeg.²— Contingit tamen poenitentes tamquam ex oblivione omissa confiteri peccata, quæ per accusationem aliorum peccatorum, in quibus *necessario* contineantur, jam satis declarata fuere : quo casu nulla erit absolvendi obligatio.

Licet confessarius omittere possit absolutionem eum poenitentibus, qui ad eam redibunt; siquidem isti in alia Confessione directe absolventur; melius est tamen omnibus absolutionem impertiri, quando facile fieri potest, ad poenitentis solatium et animi tranquillitatem, necnon ob fructum ex Sacramento percipiendum. Adde periculum, ne poenitens eundem confessarium amplius adire non possit.

§ 11. *De causis ab integritate excusantibus in genere, et specialim quoad moribundos.*

Punctum 1. De causis ab integritate excusantibus in genere.

1367. *Principia.* — L Dantur cause aliquando ab integritate materiali Confessionis excusantes, quia quandoque ea integritas est physice vel moraliter impossibilis.

II. Ct aliquis ratione impotentiae moralis censeatur ab integritate materiali Confessionis excusatus, licet peccata menti occurrant, lue conditiones servanda; sunt : 1° ut ea tantum peccata omittantur, quæ declarari nequeunt, seu ex quorum manifestatione sequeretur grave damnum sive spirituale sive temporale, vel poenitenti, vel confessario, vel cuipiam tertio ; 2° ut non possit inveniri alius confessarius, cui Confessio integra fiat

absque tali damno ; 3° ut Confessio sit hic et nunc necessaria, prout esse censetur, a) si impleri debeat præceptum annum Confessionis vel Communionis; b) si sumptio Eucharistiæ aut .Missæ celebratio omitti sine nota aut scandalo non possint ; c) si secus carere quis diu debeat Sacramentorum beneficio ; d) si quis alias deberet manere in mortali, licet per unam tantum diem.¹

III. Nunquam excusat difficultas ipsi Confessioni intrinseca, quantumvis gravis ea sit. Ratio est, quia Confessio ex natura sua est essentialiter laboriosa, ac proinde, si difficultas gravis, — v. g. magna repugnantia, aut verecundia, aut amissio propriæ famæ coram confessario, — ab integritate excusaret, plerumque ab accusandis mortalibus fideles excusarentur, et proinde rueret maxima ex parte institutio Sacramenti Poenitentiae. Præterea Ecclesia non posset reservare crimina atrocia ; quia id non leve incommodum poenitentibus creat.

1\ . Cessante causa excusante ab integritate materiali, præceptum divinum confitendi omnia peccata mortalia omissa iterum urget ; occurrente enim impedimento, non cessat simpliciter Confessionis obligatio, sed tantum suspenditur; cessante igitur causa excusante, obligatio legis intègre reviviscit : cumque præceptum Confessionis non sit affixum tempori aut eircumstantiæ, sed vitam integram afficiat ; idcirco peccata nondum accusata postea, si fieri possit, necessario accusanda sunt. Constat aliunde ex propositione 11^a ab Alexandro VII. damnata. Vide p. XIII.

1368. *Resolves.* — A materiali Confessionis integritate præcipue excusant sequentia :

1° *infirmitas gravis*, ea se., in qua *integra* ('onfessio magnam afferret fatigationem, aut proximum ejus aliusve gravis incommodi periculum, ut v. g. siepe contingit puerperis instante partu laborioso. De moribundis n. 1370.

2° *Defectus loquelo* ; sic ab integritate eximuntur muti, qui nec signis, nec, sine periculo manifestationis aut sine gravi incommodo extraordinario aut magno labore, scripto integre confiteri possunt ; itçin

» n. 627.

» Coli. 3. q. 3.

¹ L. VI. 487. H. A. Tr. XVI. 39. Istr. e prat. c. XVI. 39. 10.

peregrini penitus aut fere penitus ignari idiomatis regionis, in qua confitentur.¹ Hinc, si de confessario agitur, qui idioma pœnitentis *non salis* callet, hęc scite docet Kenrick^{3*} Adhibita diligentia ad omnia percipienda, “ non oportet esse sollicitiorem, qui . . . linguę notitiam habet minus perfectam, dummodo sit aliqua causa . . . acri exercendi muneris, alio deficiente, (pii id excipiantur. Missionarii idcirco plerique non sunt animo angendi, si, fidelium linguam non optime callentes, Confessiones non plene intelligent; necessitas enim persępe cogit, ut Pœnitentię administrarent Sacramentum.”

3° *Defectus temporis*, v. g. si milites statim ad pugnam pergere debeant. Non autem excusat sola multitudo pœnitentium, ut supra dictum est, n. 1361. 5°.

4° *Periculum rite* pœnitentis, confessarii, aut tertii: v. g. si adveniant hostes; si multi in periculo naufragii vel contagii versentur; si in morbo contagioso probabile periculum adsit, ne confessarius inficiatur³ Imo aliquando in summo plurium periculo, omnes, exhibito aliquo generali signo contritionis et Confessionis, unica forma prolatione absolvi sic possunt: *Ego vos absolvo*, etc.

5° *Periculum in tempore*, v. g. si sacerdos mox celebraturus, et Confessione generali indigens, non posset integre confiteri, quin adstantes rem suspicarentur. Idem dic, si ageretur de infirmo *ante delationem SS. Sacramenti* confesso et jamjam per S. Synaxim reficiendo, (pii, eo quod Confessiones præteritę invalida fuerint, iterum Confessionem petit, quę, utpote prolixior futura, infirmum periculo infamia exponeret. Item de puero parato ad mox suscipiendam Primam Communionem, et de ordinando parato ad statim suscipiendos Ordines, si confessario declarent se hucusque sacrilege confessos esse.

6° *Periculum rerelationis*, seu violationis sigilli, v. g. si confessarius nequeat integre confiteri, quin peccata in Confessione audita manifestet, etc.; vel si pœnitens ex gravi causa timeat, ne confessarius legem sigilli infringat. Posterior

autem hic casus, si tamen unquam contingere dicendus sit, rarissimus est.

7° *Periculum scandali vel lapsus*, tum ex parte pœnitentis, tum ex parte confessant, v. g. ai mulier certo cognosceret maximam confessant fragilitatem, etc.¹ Affinis est casus scrupulosi n. 14.

1369. *Quæsitum*. — Quær. 1° *In sit obligatio confitendi peccatum mortale, quod explicari nequit, sine complicitis manifestatione?*

Besp. *Iffinn. probabilius*, cum Sententia communi, quam sequimur, ait S. Alph.⁵ dummodo agatur de mortali, coquendum, aut nondum rite confesso. Ratio est, 1° (plia nulla datur legitima excusatio, ut precepto integritatis derogetur: non enim dici potest præceptum positivum restringi præcepto naturali non infamandi proximum; nam præceptum hoc tantum prohibet, ne manifestetur crimen alienum sine causa; hic autem causa habetur, et quidem gravis, nempe integritas Confessionis procuranda, et conscientię directio; 2° complex peccatum patrandum amittit omne jus ad famam, quod habere poterat apud confessarium, in ordine ad Confessionem hujusce peccati; et ipsi implicite huic fama detrimento ultro consentit, quando peccat.

Tenetur vero pœnitens, si commode potest, alium adire confessarium, cui ignota sit persona complicitis.

Quær. 2° *Quenam sint casus excusantes a confitendo alio confessario, cui complex sit ignotus?*

Resp. 1° Si urgeat periculum mortis, aut præceptum annua Confessionis vel Communionis; 2° si grave sit pœnitenti omittere Confessionem aut Communionem; 3° si quis difficulter alteri confessario conscientiam aperiret; 4° si (piis secus in mortali peccato, etiam per unam diem, remanere deberet; 5° si quis alias privaretur beneficio alicujus indulgentię extraordinarię; 6° si adeundo confessarium, cui complex cognitus est, haberetur melior directio, consolatio notabiliter major, etc.

Hinc ratione petendi consilii, doloris leniendi, etc., *sæpe* excusantur matres et uxores confessario manifestantes filiorum aut virorum peccata, ut ut iste illos cognoscat. Nimis enim durum esset, quod

¹ L. VI. 179 sq. quoad omnia. ² Ib. 489.

¹ L. VI. 479. Prnx. Conf. n. 103. Cfr. Vind. p. 930. 4). Ed. 2^a. T. II. p. 590. (1).

³ Tr. XVIII. 69.

³ L. VI. 481. 4, 485. Beu. XIV. de Syn. L. XIII. c. 19. n. 19.

aliud confessarium illa? quærere tenerentur. Generatim ergo non est gravis obligatio confessarium aliud adeundi, complicitis occultandi causa, nisi forte de crimine valde gravi et extraordinario agatur.¹

Quær. 3 *An liceat ipsi confessario petere nomen complicitis, v. g. ad correctionem, etc.?*

Resp. Neg., saltem generatim loquendo, quia hoc et sine justa causa inducit ad detrahendum proximo, et odiosum reddit Pœnitentiæ Sacramentum. Constat ex Bcned. XIV.: C. *Suprema omnium ecclesiarum*, 1 jul. 1745, et *Ubi primum*, 2 jul. 1716, quæ ambæ datæ sunt pro regnis Portugalliæ et Algarbiorum, sed quas postea per C. *!d eradicandum*, 28 sept. 1746, ad universum orbem extendit, et in quibus Pontifex, loquens de confessariis, qui sub puma denegandæ absolutionis nomen complicitis requirunt, declarat, eos peccare graviter, et incurrere suspensionem ab audiendis Confessionibus, sed ferenda» tantum sententiæ.

Quær. 4° *z/z/ per predictas litteras Benedicti XIF. ita interdictum sit quærere nomen complicitis, ut in nullo casu id liceat?*

Resp. Neg., 1° quia ipse Bcned. XI^l, supponit casus, in quibus id liceat juxta veras (ut inquit) *et sanas opiniones*; 2° (plia aliquando pœnitens necessario complicem revelare debet, nec tamen id nisi per confessarium præstare potest.

Quær. 5° *An sit obligatio confitendi peccatum, quod declarari nequit sine infamatione alterius, qui fuit occasio peccati, r. g. si quis occiderit sororem suam ex crimine gravidam?*

Resp. Affirm., juxta sententiam supra h. n. q. 1° expositam.

Quær. 6° *An et quomodo surdi simul et muti confiteri teneantur?*

Resp. Muti et surdi tenentur aliquo modo confiteri, saltem per signa; nisi sint adeo ignari et hebetes, ut nihil extundi ab ipsis possit. Ratio est, quia praeceptum Confessionis respicit omnes fideles, qui sua peccata ratione aliqua manifestare possunt. — Optimum erit, ut confessarius ab ejusmodi mutorum familiaribus exquirat, quibus vitiis dediti sint et quis modus sit tenendus, ut ab eis percipiantur et ipse eos percipiat.²

1 L. VI 4b8 VI 490. 2 Praxis Conf. n. 102.

Hinc: 1° Muti sufficienter instructi tenentur integre confiteri, saltem signis, si hæc a confessario intelligantur; si autem sint minus instructi, aut difficulter a confessario intelligi possint, sufficiet ipsis unum tantum vel alterum peccatum manifestare, aut in genere significare, se esse peccatores et velle peccatum vitare; at vero hi, nisi adsit quidam moralis certitudo de eorum dispositione, conditionate absolvantur.¹

2° Surdi, usum lingua? habentes, tenentur ex parte sua confiteri peccata, quæ memoria? occurrunt; sed confessarius vix aut ne vix quidem tenetur eos interrogare ad procurandam Confessionis integritatem, ob nimiam interrogandi difficultatem; quæ tamen *nimie* difficultatis ratio non existeret, ubi scripto *facile* interrogari possent. — Surdastrum autem, seu qui non sunt omnino surdi, vel adhibito cornu acustico confiteantur, vel in locum remotum adducantur, sive statim, sive alio tempore opportuno. Quodsi id sine periculo sigilli fieri nequeat, eo quod surditas non initio, sed in progressu tantum Confessionis innotuerit, imposita *levi* pœnitentia *certo* dispositi *absolute, dubie conditionate* absolvantur.²

Quær. 7° *An muti, scientes scribere, teneantur scripto confiteri ad procurandam Confessionis integritatem?*

Resp. Vide n. 1368. 2°.

Quær. 8° *An et quomodo, confiteri teneantur ignari idiomatis loci, in quo confiteri volunt?*

Resp. Ignari idiomatis loci, in quo versantur, et carentes confessario, a quo intelligi possint, tenentur, urgente praecepto annuo Confessionis, et in articulo mortis, confiteri aliquo modo, saltem signis generalibus. Ratio est, quia urget praeceptum divinum et ecclesiasticum. Nam, etsi materialiter integre confiteri nequeant, tenentur tamen ad id, quod possunt.³

Quær. 9° *An ignari idiomatis teneantur confiteri per interpretem, si possint?*

Resp. Neg., quia confiteri per interpretem est onus gravissimum et multis periculis obnoxium, v. g. revelationis, irrisio-

1 Praxis Conf. n. 102.

2 Ib. n. 104.

3 L. VI. 479.

nis, etc. Excipe, si in periculo mortis pœnitens idiomatis ignarus dubitet de contritione perfecta, quia in eo casu (confessio foret medium ad salutem omnino necessarium ; sufficiet autem tunc unum veniale confiteri, ut hoc modo cætera peccata indirecte remittantur.¹

Punctum JI. De confessione et absolutionibus moribundorum.

1370. — 1. Absolvi potest et debet, et quidem *absolute*, quilibet moribundus, qui aliquo modo, voce vel signo, confiteatur, vel absolutionem petit, Ratio est, quia adsunt omnia requisita ad Sacramentum, et ad Confessionem formaliter integram.-

II. Absolvi potest et debet, at *conditionate*, quilibet moribundus, in quo attritio et Confessio præsumi possunt aliquo modo, quantumvis tenuiter probabili ; quia in casu extremæ necessitatis, etiam in Sacramentorum administratione, licet uti opinione etiam parum fundata. — S. Alph.,³ et alii *communius* contra alios.

III. Absolvi nullo modo potest moribundus, qui omnino recusat Sacramentum Pœnitentiæ, vel (pii nullo modo præsumi potest attritus aut Confessionem voluisse aut velle. Ratio luculentissime patet.

1371. *Resolves.*— 1° Absolvendi sunt omnes moribundi nondum sensibus destituti et in absolutionem consentientes, mandatisque confessarii obtemperantes : *absolute* quidem, si Confessionem ultro requirant, aut si libenti animo confiteri proponant ; *conditionate* vero, si :egre vix ad aliqualem Confessionem inducantur, aut si de ipsorum sufficienti dispositione prudenter dubitetur. Ita *communiter*.

2° Absolvendi sunt, tutius tamen *conditionate*, omnes moribundi sensibus destituti, (pii ante sensuum privationem expresse Confessionis desiderium ostenderunt, v. g. jubendo advocari sacerdotem, etc. Ratio est, (plia Confessio in casu satis sensibilibus confessario innotescit per

testimonium alterius, etiam ũniū vel mediātum. Constat ex (onciliis et ex Rituali Rom?

3° Absolvendi sunt *sub conditione* moribundi omnes sensibus omnino destituti, qui christiane vixerunt, etsi tunc nec doloris, nec desiderii Confessionis signum ullum dederint. Ratio est, quia in istis præsumi potest dolor et desiderium absolutionis per signa sensibilia, v. g. per suspiria, motus corporis, anxiam respirationem manifestata, licet a confessario non percepta.³

4° Ob eamdem rationem absolvendi sunt *conditionate* etiam alii moribundi sensibus destituti, qui parum christiane vixerunt.

5° 01» eamdem rationem *satis* probabiliter sui» conditione absolvi potest et debet moribundus Catholicus, destitutus sensibus in artu ipso peccati, v. g. in duello, adulterio, furto, etc.⁸

6° “ Qui licet Catholicam fidem numquam professi sint, voluntatem in eam *proclivem* ostenderunt, possunt eo in discrimine,” i. e. si moribundi sunt et sensibus destituti, “sub conditione absolvi, ... si in suis sectis fuerint jam baptizati ” (at in dubio de valore hujus Baptismi. post Baptismum sub conditione reiteratum); “est enim ratio quædam conjiciendi eos velle in Ecclesiæ communionem vita fungi. Quod si ejus voluntatis nullum datum sit indicium, non sunt absolvendi, etiamsi dent doloris signa”:⁴ quia tales numquam prudenter præsumi valent ea signa præbere in ordine ad Confessionem, a qua summopere abhorrent.⁶

Notu.— Infirmitate sensibus adhucdum gaudenti absolutio post brevem Confessionem utiliter *sapienter* confertur; ita enim securior redditur circa statum gratiæ, augmentum gratiæ recipit et pteu purgatorii ei minuuntur. — Sensibus autem destituto et nullum doloris absolutionisque desiderii signum ptebenti “ non expedit valde sæpius intra eundem diem ” i. e. sæpius quam singulis ternis vel quaternis horis, “ absolutionem,” licet condi-

¹ Ib. Clr. Coul. duetto per le conì, defla gente di campilguì C W. n. 15. \ md. 1*. \ . <] VII. Conci, nota 11

- L. \ 1. J5Ü.

8 Ib. 482.

¹ L. VI. 481.

² II». 482.

³ Ib. 183

⁴ Kcncr. Tr. \ \ III 211.

⁵ L. VI. 483.

tionate tantum. “ impertiri ” : gravis enim et urgens causa, quæ requiritur ut Sacramentum sub conditione administretur, pro ejusmodi “valde sæpius intra eundem diem ” repetita absolutione />er se non existit.

Dico: *perae*; moribundo enim in pravis cogitationibus habituato, aut aliqua odii vel impuri amoris passione irretito, aut infirmitatem valde acerbam non libenti animo sufferenti, vel etiam jam jam morituro frequentius dari poterit. — “ Non abs re autem erit aegrotum, dum mente pollet, monere, ut ” dum “loqui non” poterit, “signum aliquod determinatum,” seu de quo cum ipso conveniatur, “det, dum absolutionem qmerit, aut dum sacerdos ” eam “ ipsi conferre vult,” e. g. oculos claudere vel reserare, manum elevare, inclinare caput, et similia. Ita S. Alph. in *Prori Conf.*,¹ ubi rem magis explicite tractat, quam in *Theol. Jior.*,² aut in *Horn. Apostf*

APPENDIX.

DE EXAMINE CONSCIENTI.®.

1372. *Principia*. — I. Pœnitens sub gravi tenetur *per se* loquendo, diligens examen peccatorum mortalium ante (onfessionem instituere. Id sequitur ex præcepto integritatis etiam materialis, quantum fieri potest, procuranda Cum enim teneatur numerum et speciem peccatorum confiteri, eo ipso tenetur ea in memoriam revocare, quantum morali diligentia potest, idcoque diligens examen instituere; quia qui obligatur ad finem, ad media quoque ad illum necessaria obligatur. Constat etiam ex Trid.⁴

II. Diligentia in examine debet esse *seria*, seu tanta, quanta adhiberi solet in rebus seriis et magni momenti. Ratio patet; agitur enim de gravi Confessionis præcepto. — Non tamen requiritur, ut sit «*ununa*, etsi quis putet se per eam, v. c. cogitando per aliam horam, alia præterea peccata repertarum. — Item, debita dili-

gentia semel adhibita, nemo de aiite acta vita ulterius expresse cogitare obligatur.¹

III. Attamen non est æqualis diligentia ab omnibus requirenda. Minori enim examine indigent, qui frequenter, quam qui raro confitentur; majori vero indigent, qui negotiis mundanis implicantur, quam qui privatam vitam ducunt. Item rustici et rudes non possunt accuratam illam diligentiam adhibere, quam suivîtes et docti.

1373. *Resolves*. — Ille peccat *per se* mortaliter, qui ex graviter culpabili negligentia in examine omittit peccatum aliquod mortale, et tenetur iterare Confessionem, utpote sacrilegam. In defectu tamen examinis dari potest parvitas materiæ, etiamsi exinde grave peccatum omittatur, v. g. ob aliquam inadvertentiam; et tunc Confessio certe valida est. Dixi: *per se*; nam *per accidens* illa obligatio aut cessare aut valde minui potest, se.

1° Qui certus est *uioruliter*, se peccata mortalia non commisisse ab ultima Confessione, non tenetur ad rigorosum examen ante Confessionem, nisi in quantum requiritur ad materiam sufficientem Sacramento subministrandam. In praxi tamen suadendum est pœnitentibus piis, ut examini conscientia dent operam saltem per quinque minuta, aut per medium quadrantem *circiter*, ad defectus scilicet veniales cognoscendos et extirpandos.

2° Mediocris omnino examinis diligentia requiritur in timoratis, quia conscientia non sileret, si quid graviter culpabile intus lateret; imo scrupulosis inquisitio est omittenda, et aliquando omnino interdicienda, utpote inutilis, et siepe nociva: si enim graviter peeeassent, semper præ oculis peccatum haberent.

3° Pro icgrotantibus non requiritur examen tam accuratum, sicut pro sanis; imp quandoque nullum ab eis exigendum est ob capitis debilitatem; nec facile iis mos gerendus, dum Confessionem de dic in diem differre se dicunt, quasi nondum satis conscientiam discusserint: sed quantum eorum status patitur, sunt a eonfessario ipso breviter examinandi per Decalogi et Ecclesiæ præcepta; praestat enim eos etiam imperfecte confessos iu statum gratiae restituere pi r absolutionem, quam

» L. VI. 471 1.

¹ n 276 sub. 11.

^a I. vi 182.

⁸ Tr. XVI. 37.

• St ss. 14. c. 5.

dilutis Ecclesiæ Sacramentis damnationis periculo exponere.¹

1374. Q¹æ sit a. — Quær. 1° *An pœ-nilens, qui linct ne peccata e memoria excidant, teneatur ea scribere, et scripta leyere?*

Resp. Neg. Ratio est, quia nemo Confessionis integritatem procurare tenetur per media extraordinaria, et per diligentiam adeo exquisitam. Insuper hoc alienum a communi praxi timoratorum est, et scrupulosis prohiberi etiam potest.²

Quær. 2° *Qualis ordo sit sequendus in examine coascienlice?*

Resp. 1° Ratione materiæ; si quis a multo (empore non est confessus, expedit ut ordinem præceptorum Dei et Ecclesiæ, § obligationum specialium sui status percurrat; alias sufficit attendere ad pravos habitus, ad peccata magis consueta, vel summatim ad peccata contra Deum, proximum, et scipsum.

Resp. 2° Ratione modi: 1) lumen divinum humiliter petendum; 2) discussio conscientiæ facienda; 3) specialiter deinde considerata peccatorum turpitudine, et gravitas divina' offensæ, et sic eliciendo dolori ei proposito insistendum.

Quær. 3° *Quid agendum confessorio, si pœnitentes, non satis discussa conscientia, accedant?*

Resp. 1° Si sint instructi, benigne dimitti debent, ut accuratius conscientiam discutiant et revertantur, saltem si de prolixis et implicatis Confessionibus agatur. Ratio est, quia fere est impossibile, ut quis repente rogatus de omnibus recorderetur.⁸ Excipe tamen, nisi circumstantiæ aliud suadeant.

Resp. 2° Si sint rudes aut parum instructi in rebus Religionis, non facile dimittendi sunt, ut conscientiam suam examinent, saltem si aliquam diligentiam adhibuerint. Hatio est, quia pro istis facile confessarius supplebit. Nonnullis enim interrogationibus plus ipse obtinebit, quam illi, sibi relictis, longo examine præstarent, (piamvis omnia peccata in memoriam revocare conarentur. Præterea timendum est, ne forte difficultate territi amplius ad confitendum non redeant.⁴

¹ Elbel, n. 153.

² L. VI. 471. 3.

⁸ Ib. 471. 2.

¹ Ib.

ARTU i l is III

DE ITERVHOXE CONPESSTGSIs

1375. ΠΚΙΧ< ΙΡΙΑ.— I. Omnis lethaliū peccatorum Confessio moraliter certo invalida, necessario repetenda est. Eiusmodi enim Confessio prorsus inepta est ad Confessionis legem implendam.

II. Confessio autem valida, et-i integritate careat, non est repetenda, sed integranda, defectum sc. supplendo; ratio, quia peccata jam declarata directe fuerunt remissa vi absolutionis. Remanet igitur sola obligatio subjiciendi absolutioni peccata omissa, quæ indirecte tantum et concomitante]- remissa fuerant. — Ita omnes?

III. Repetitio Confessionis invalidae *ex integro* facienda est, si pœnitens novum adeat confessariuin; quia secus nec iudicis, nec medici parte hic agere potest; secus autem, si confiteatur apud eundem confessariuin pñecedntis Confessionis adhuc memorem; tunc enim sufficit, si summatim se accuset de peccatis jam accusatis, v. g. *accuso me de peccatis jam declaratis in tali Confessione*: hoc enim satis est, ut peccata invalide declarata sacramentaliter accusentur, me confessario ad munus suum implendum opus est, ut iterum Confessionem audiat.— Ita communiter.— S. Alph.² et abi contra quosdam, qui integram Confessionis repetitionem exigunt.

IV Confessio non est necessario repetenda, nisi de ejus invaliditate moraliter certo constet. Rationem vide n. 67. 2°.

1376. Quæ sit a. — Quær. 1° *In Confessio invalida apud eundem confessariuin c.r integro sit repetenda si IX CONFUSO tantum hic de peccatis accusatis recorderetur, aut etiam eorum omnino oblitus fuerit?*

Resp. ad Ium Neg., communius, etiamsi Confessio invalida fuerit ex part» pœnitentis; <ed sufficiet repetitio generalis. Ratio est, quia pro culpis jam accusatis repetitio generalis conjuncta eum notitia antecedente]- habita a confessario. sufficit ad sacramentale iudicium, eum de singulis peccatis confessarius jam iudicaverit.⁸

Resp. ad 2um Neg. etiam, communius, etsi confessarius nullatenus recorderetur de

¹ C. VI. 504.

² Ib. 502.

« p, s02

Confessione illa invalida ; proinde sufficiet, ut pœnitens suum manifestet statum, ita ut confessarius confusam saltem notitiam. quam et pomitentia aliquando procurat, de illo habeat. Etenim, si in praecedenti casu sufficit confessario confusa aliqua memoria status pœnitentis, etiam in present! casu sufficere debet ; siquidem utrobique eadem ratio facit.¹

Quær. 2° *An repetenda sit Confessio cum dubia coniriHonefacia ?*

Resp. Neg. per se. Ratio patet ex dictis n. 67. 2°. Dixi ; *per se* ; nam pro praxi sedulo attendendum est ad pœnitentis conditionem. Si enim pœnitens sit homo sat prudens et gravis in suis actionibus ordinariis, vel in suis Confessionibus, adest legitima pnesumptio de valore Confessionis ; nec proinde urgendus est ad eam repetendam. Secus vero, si supponatur homo levis et in plerisque suis actionibus inconsideratus, quia tune pnesumptio contra ipsum militat. Vide n. 67. 3°.

Quær. 3° *An .sint cogendi recidivi ad confessiones pnedentes repetendas ?*

Resp. Vide n. 67. 3°.

Quær. Γ *An repetenda sint explicite omnia peccata, gme antea confcssario mere historice extra Confessionem enarrata fuerint ?*

Resp. 1° Neg., si confessarius eorum adhuc *distincte* recordetur ; tunc enim sufficit, si pœnitens generaliter ea confiteatur dicendo: *Accuso me de tis omnibus, (pce tibi jam enarrari.* Ratio est, (plia peccata illa per Confessionem summariam sacramentaliter subjiciuntur confessario, ut judici, in ordine ad absolutionem ; et confessarius de omnibus hic et nunc sacramentaliter judicat, cum de iisdem distincte recordetur.

Resp. 2° *Affirm.*, si confessarius non distincte omnium meminerit, etiamsi illorum in confuso vel ex parte recordetur. Ratio patet ex dictis.²

Quær. 5° *An repetenda sit Confessio, si confessarius ante absolutionem oblitus fuerit peccatorum accusatorum ?*

Resp. Neg., si confessarius recordetur, saltem *in confuso*, status pœnitentis : super certam enim et sufficienter perceptam materiam absolvit ; et aliunde iudicavit

saeramentaliter de singulis peccatis. <hnn ipsi exponebantur.¹ Si nec status pœnitentis recordetur, paucis interrogationibus cum explorare facile poterit.

Quær. 6° *An teneatur pœnitens totam retexere Confessionem, si, ed finite', animadvertat, confessarium ob surditatem, somnum aliamve distractionem peccata non percepisse ?*

Resp. *Affirm.*, si nullum omnino percepit. Secus *neg.* Verum *per accidens* totius Confessionis repetitio necessaria esse potest, se. si pœnitens nesciat, quæ precise peccata percepta non sint, et simul agatur de Confessione *brevi* ; integritas enim materialis semper supplenda est, ubi commode suppleri possit. Si tamen agatur de Confessione longa, ejus repetitio exigenda non est, cum præsumi nequeat Christum integritatem materiale eum tanto onere præcepisse.

Ibe:Hir in qurestione : *si ea finita*, etc. ; quia, qui mala tide ejusmodi confessario vel etiam indocto confiteretur, Confessionem, utpote sacrilegam, in *omni* casu repetere teneretur.²

1377. *Resolves.* — 1° Confcssario *ab initio* Confessionis advertenti pœnitentem præteritis annis male confessum fuisse, sufficiet interrogasse de ultimo tantum anno, si ob uniformem rationem vitæ possit simul de præccdentibus annis iudicium elformiirc. Idem, eadem uniformi vita ratione supposita, dicendum, si praeteritarum Confessionum defectum adverterit post auditam ultimi anni Confessionem, dummodo hujus distincte adhuc recordetur ; attamen in utroque casu requiritur, ut pœnitens generali modo de aliis annis se accuset.³

2° Si quis confessus fuerit sacerdoti jurisdictione carenti, tenebitur Confessionem iterare, si postea defectum detegat. Carent vero priecipue et *regulariter* sacerdos simplex (n. 1394. q. 7°), complex (n. i 104), cxcommuiieatus vitandus n. 1676. 1°. Exc. b) , et suspensus denunciatus (n. 1689. 4°).

3° In *praxi* confessarius probe discriminet Confessiones, quie *tantum* nulla ;, ab iis, quæ *etiam* sacrilega? fuerunt. Contingit enim bona tide ignorari tum nullitatem Confessionum, quæ non fuerint saen-

¹ L. VI. 502.

² Ib. Cfr. Vint! p. 480. Ed. 2^a. T. IT. p. 93.

³ L. VI. 502.

s ll>. 301.

² Ib. 499.

l'gætuni obligationem cas repetendi quo casu monitio, ex qua non speretur fructus, omittenda, ant saltem ad tempus opportunius differenda est. Aliquando vero pomitcns *ita* interrogari poterit, ut nescius Confessiones reiteret, eiq̃ declarari possit eas nunc sutlicienter fuisse reiteratas.

•1° Confessiones *dubie* valida» sunt vel non sunt repetendæ, prout pnesumptio stat pro earum vel valore vel nullitate.†

APPENDIX.

DE CONFESSIONE GENERALI.

(Confessio generalis est repetitio plurium Confessionum. Potest esse repetitio Confessionum totius vitæ, vel alicujus temporis, v. g. unius aut plurium annorum. Breviter dicendum : 1° de necessitate vel opportunitate Confessionis generalis ; 2° de methodo eam peragendi.

I. De necessitate rei opportunitate Confessionis generali

(Confessio generalis potest esse vel necessaria, vel utilis tantum, vel inutilis, aut etiam nociva. Hinc statuenda» sunt sequentes regulæ.

1378. I^a *Régula*.- Censenda est *necessaria* Confessio generalis, quoties *precedentes* Confessiones moraliter certo invalida aut sacrilega fuerunt vel ex parte pœnitentis ob defectum contritionis aut integritatis, vel ex parte confessarii jurisdictione carentis; in cæteris autem casibus nunquam præcipi potest. Hælio utrinque patet ex dietis supra de Confessionis iteratione. Cfr. tamen n. 1377. 3°.

II^a *liegulo*.- Permittenda est, aut etiam *prudenter* suadenda Confessio generalis, etsi non necessaria, quando, spectatis circumstantiis, pœnitens *notabilem* fructum spirituales ex ea percepturus est, v. g. ratione majoris securitatis vel pacis conscientia, humilitatis, devotionis, fervoris, cognitionis sui ipsius, manifestationis conscientia ad perfectiorem directionem, aut majorem animæ puritatem, ad auxilia divina ellicaeius obtinenda, etc.; quia confessarius ex caritate majus bonum spi-

» L. VI. 505.

rituah pœnitentis, quando facile potest, promovere debet, lien. XIV. c. *Apostolica*.

III *Rrgula*. - Prohibenda est in eseteris casibus ut *iuutitis*, et etiam *nocira*, quando prudenter pertimescenda sunt alia præter jacturam temporis incommoda, scilicet scrupuli, anxietates, conscientia® perturbatio, etc.† si enim tantum onus pro confessorio et pernimente non est suscipiendum sine sp< notabilis fructus *a fortiori* cum timore notabilis damni.

1379. *Resolves*.— 1^a Iiis est Confessio generalis 1) in dubio non inani valons præteritarum Confosionum. 2) fortius impellente vitæ melioris proposito v. g. tempore MBsionD. 3) in præcipuis vita christiane epochis. sc. ante Primam Communionem; ante susceptionem novi status vita»; dum merito timetur morbus periculosus; adveniente senectute.

2^a Præter Confessionem tempore Prima Communionis peractam facile, generatun loquendo, permittenda est alia generalis Confessio totius vitæ; sed difficillime altera concedenda esset, quando prior sat accurate, bona fide et bona voluntate lacta est, nisi forte in juvenili ætate, v. g. ante 20° annum peracta fuerit. Hinc pirnientes. qui petunt a confessorio licentiam Confessionem generalem peragendi, interrogandi sunt, (pia de causa id postulent; an alias jam confessi fuerint generaliter; a <pio tempore, et quoties; et ex responsis judicabit confessarius, utrum expediat litre Confessio, necne.

3° Facile permittenda est personis devotis Confessio generalis partialis. nemp< unius anni, seu a tempore ultinnv Confessionis generalis, juxta inorem senatum apud plcrasque familias religiosas Item permitti aliquando potest pumitentibus piis, ut repetant summarie paucis verbis præcipua vitie suæ peccata attende tamen ad varias personarum circumstantias.

Potissimum vero cavere debent confessarii, ne facilius pernimentes ad Confessionem generalem compellant; et summo pere sunt reprehendendi, qui ab omnibus novis pernimentibus hanc exigunt pnetextu necessitatis, vel ratione directionis, etc.

5° Non est permittenda Confessio generalis, etiam in dubio de validitate prie-

cedentium Confessionum, ubi ex illa metuenda sunt incommoda notabilia ratione scrupulorum, perturbationis conscienti®, etc. ; quia ob dubiam obligationem subeunda non sunt gravia ac certa incommoda.

6° Fit ut pueli® *e.r professo* devota', etsi jam pluries generaliter confess®, magis ex affectu erga novum et juniorem confessarium, quam ex vera devotione generaliter confiteri petant. Ilis junior confessarius vix umquam obtemperet, nisi id sit, aut *prudenter* timeatur, necessarium. Excipe (in jubilæo, etc.) Confessionem ab ultima generali.

II. *De modo peragendi Confessionem generaleUl.*

Multiplici modo fieri potest Confessio generalis; sed magis expediet, generatim loquendo, si fiat juxta sequentes regulas.

1380. ¶ *Regula.*—*Ante Confessionem* : satagere debet confessarius explicitum cognoscere statum pœnitentis, et varias circumstantias, ex quibus potest dirigi ad prudenter et fructuose interrogandum. Hinc :

1° Examine't num Confessio necessaria sit; si enim necessaria sit, multo majori cura pœnitens audiendus et interrogandus erit. Si vero necessaria non est, prorsus moneri debet pœnitens, hujusmodi diligentiam non requiri, imo liberum ipsi esse peccata, qu® velit, reticere. Quod tamen initio *utile tantum* videtur, sæpc in Confessionis decursu *necessarium*prehendetur, maxime in dubio de praeteritarum Confessionum valore.

2° Inquirat *prudenter* de statu pœnitentis (an cœlebs necne), de ejus ®tate, occupationibus vel officiis, de ejus familia : nempe an habeat adhuc parentes, fratres aut sorores? et an cum ipsis versetur, aut diu versatus sit? si Matrimonio junctus sit aut fuerit, an habeat filios aut filias, qua in aetate sint constituti et an cum ipsis habitet? Discrete etiam inquirat de impedimentis Matrimonii, *clandestinitalis* præsertim {ubi clandestine contractum, et num forsitan coram ministello hæretico), *disparitatis cultus*, et *mixtm religionis*, et. in his duobus postremis casibus, an liberi Catholice educantur.

3° interroget a quo tempore «it confessus pœnitens? an absolutus? an hic et nunc aliqua prava consuetudine, occasione aut pravo animi affectu sit irretitus? an forsitan societati cuidam damnata; sit adscriptus? an peccata celaverit aliquando? quamdiu? an ea postea confessus fuerit, aut Confessiones sacrilegas iteraverit et quoties? qu® alia Sacramenta sacrilege suscepit, confecerit, administraverit?

l'r®vi® ist® notiones plurimum confessario inservient : eas autem interrogationes magis vel minus urgebit pro qualitate confitentis, et indole responsionum. — Plures ex iis notionibus sibi confessarius procurabit, si pœnitentem inducat ad præmittendam Confessionem generali accusationem peccatorum ab ultima Confessione commissorum.

11" *Regula.* — *Quoad ordinem Confessionis* : accusatio et interrogationes in ipsa Confessione *certo*, et semper *eodem*, ordine fiant oportet, ne omnia misceantur cum perturbatione confessarii et confitentis, et periculo defectus integritatis, etc. Via autem brevior et facilior est, si fiat declaratio peccatorum secundum ordinem mandatorum Dei, Ecclesiæ, et specialium obligationum pro statu cujusque proprio.— Interrogationes tamen circa Sextum prudentius initio, aut, si de pœnitentibus agitur, qui ob conditionem suam vel alias rationes præsumi possunt ægre laturo, si statim ab initio de hac materia interrogentur, ad finem Confessionis genendis instituuntur.

IIP *Regula.* — *Quoad modum Confessionis* : si pœnitens sit satis instructus, benigne eum inducat confessarius ad peccata sua exponenda juxta præfatum ordinem, promittens se illum adjuturum, et, quoties opus fuerit, interrogaturum, ut omnia recte perficiantur. — Si autem pœnitens sit rudis, aut malit interrogari, fere totum onus Confessionis in se assumat confessarius, interroget per ordinem de omnibus, qu® *committere solent* pernitentes */taris conditionis* ; at, si de Confessione generali necessaria, aut de iis, qui ad piorum classem non pertinent, agatur, de solis peccatis vero gravibus. Antequam autem interrogationes incipiat, sedulo eonfidenteni admoneat, nihil sibi peritescendum esse quoad difficultatem

percam tlccegeudi : *Sis quietus et bono unimo, inquiet ; ego tuam peragam Goujectionem ; novi sane omnia peccata, <[ua- patrare potuisti : ego (ibi ea omnia detegam, tuum solum erit clare et sincere interrogationibus meis respondere, et de peccatis rerum dolorem concipere*

Finito examine inquirat confessarius de punitente utrum nunc quietus sit, an vero aliquid addendum noscat. *

Deinde, et generatim non antea, ad necessarias monitiones procedat. Demum ipsum hortetur, ut ne Confessionem hanc generalem repetat.

—»—

CAPUT III.

DE SATISFACTIONE.

Igendum. 1° de impositione; 2° de implctione pœnitentiæ.

ARTICULUS I.

DE IMPOSITIONE PŒNITENTIÆ.

1381. *Principia.*— I. Confessarius tenetur *poenitentiam* imponere cuilibet pœnitenti, qui possit eam persolvere. Ratio elucet, 1° quia satisfactio est pars integralis Sacramenti Pœnitentiæ, habens effectum ex opere operato, et majorem vi Sacramenti, (piam sine eo. Confessarius autem, ut Minister Sacramenti, ejus integritatem, quantum in se est, procurare tenetur : secus non esset fidelis dispensator ; 2° quia confessarius tenetur tam vindicare, quam mederi. Constat etiam ex Tridentino.¹ Vide S. Alph.²

II. Confessarius tenetur poenitentias tum *vindicationes*, tum *medicinales* injungere *convenientes* et *salutares*, i. e. aliquo modo proportionates numero et gravitati peccatorum, necnon pœnitentis viribus ac dispositionibus. Ratio ex natura rei patet, cum Saeramentalis satisfactio in vindictam peccatorum, quæ plus minusve gravia, itemque plura vel pauciora sunt, necnon ad novas culpas præcavendas, ordinata sit. Constat ex Trid.⁸

¹ Sees. 14. c. 8.

- L. VI. 506. II. A. Tr. XVI. 47.

³ Scss. II. c. S.

1382. Q(ESITV.— Quær. 1' *Quanta sit obligatio imponendi poenitentiam ?*

Resp. 1° Hæc obligatio c-t *e.c* genere suo gravis. Ratio est, quia obligatio rem gravem respicit, licet ex parvitate materiæ tantum venialiter contra ipsam peccari possit. — Hinc peccare etiam graviter confessarius potest, si pro gravibus culpis levissimas pœnitentias, sine causa excusante, imponeret.— Ita *communiter*.¹

Resp. 2° Quoad *venialia* controvertitur. Alii gravem esse affirmant, quia injunctio satisfactionis pertinet ad ritum hujus Sacramenti ; (pii ritus, cum a Christo institutus fuerit, pro re gravi habendus est. — Alii vero dicunt esse levem, quia non potest probari obligatio *gravis* poenitentiam injungendi pro culpis levibus tantum, s'quidem in hoc nulla deordinatio gravis apparet : quæ sententia est probabilis, ut dicit S. Alph.²

Quær. 2' *Quandonam imponenda sit poenitentia ?*

Resp. *Generatim loquendo* imponenda est *ante* absolutionem : ratio est, quia sic servatur judicii ordo, (pii exigit ut reus satisfactionem prius spondeat, (piam absolvatur. Si autem confessarius ex oblivione pœnitentiam *ante* absolutionem non injunxerit, eam *post* absolutionem imponere debet. Non est tamen grave poenitentiam *immediate* post absolutionem imponere;³ imo *probabiliter* omni culpa vacat, si præsumatur, pœnitentem opus ipsi injunctum accepturum esse.

Quær. 3° *Quanta poenitentia peccatoribus imponenda sil ?*

Resp. Quantitas pœnitentiæ universaliter determinari non potest ; sed relinquitur prudentiæ et judicio confessarii. Gravem tamen, *regulariter et per se*, pro mortalibus imponere debet. Sic ex Trid.⁴

Quær. I' *Qualis poenitentia per se censetur gravis pro uno vel altero peccato mortali ?*

Resp. Censenda est pœuitentia *gravis*, saltem ex praxi hodierna Ecclesia, quæ respondet operi, quod sub gnivi ab Ecclesia injungitur, vel quod sub gravi ex se obligaret, si præciperetur.

¹ L. VI. 506.

² Ib. et 11. A. Tr. XVI. 47

³ Ib. 514. 8. H. V. Tr. WI. 47.

⁴ Sess. 11. c. 8. L. VI, 508

Hinc pœnitentia gravis, et pro peccato gran ordinario sufficiens, erit Missam audire, jejunare, recitare Rosarium (etsi quinque tantum decadum), Officium parvum R. Virginis, Litanias Sanctorum, et alia similia; non autem gravis censeretur pœnitentia, si Psalmus *Miserere* tantum imponeretur.¹

Quær. 5° *Qua de canna pœnitentia levior imponi possit?*

Resp. 1 Si pœnitens sit valde debilis et infirmus corpore; qua de re sic Rituale Romanum: “Meminerit Sacerdos ægris non esse injungendam gravem et laboriosam pœnitentiam, sed indicendam tantum illam, quam, si convaluerint, opportuno tempore peragant.” Quod si infirmus sit constitutus in periculo mortis, tunc potest absolvi sine ulla pœnitentia, licet expediat semper aliquam ei imponere; 2° si prudens timor sit, ne majorem pœnitentiam non adimpleat, aut ne ob graviolem pœnitentiam a Confessione avertatur; 3° si probabiliter major pœnitentia magis ei obfutnra sit, quam profutura; 4° si pœnitens valde contritus appareat; 5° si adsit tempus indulgentia? plenariæ lucranda, præsertim Inbilæi.⁸ Cæterum, exceptis gravi infirmitate, aut vehementissima contritione, aut alio casu rarissimo, non bene ageret confessarius, si pro culpis mortalibus injungeret pœnitentiam per se levem, (pia levem inferat obligationem. Licet enim, si expedierit, imponatur opus, quod *respective* ad peccata sit leve, tamen *regulariter* semper injungenda est aliqua pœnitentia gravis sub gravi, addita, si ita videatur, graviori sub levi/

Quær. 6° *!u possit imponi pœnitentia sub conditione relapsus?*

Resp. *Ifirm.*, “modo imponatur,” præterea “proportionata pœnitentia pro peccatis confessis,” quia secus nulla re ipsa foret, si forte pœnitens in peccatum non relaberetur. “Sed non expedit eam” ultra mensem aut aliam Confessionem “imponere, quia postea faciliter negligitur et peccata multiplicantur.”⁶

¹ L. VI. 515.

² II. A. Tr. XVI. 49.

⁸ L. VI. 508 sq

⁴ Ib. 510 in tine. 518. H. A. Tr. XVI. 51. Pnn. Conf. n. 13.

⁶ Ib. 524 II A. Tr. XVI 52. Prax. Conf. t 13. III.

Quær. 7° *-t" possit imponi pœnitentia publica?*

Resp. Neg., si agatur de peccatis occultis.— Ita *Rit. Romanum*. Secus autem pro publicis. Attamen, si publica pœnitentia non ita sit necessaria, confessarius non debet illam renuenti imponere, cum aliter ejus salus obtineri, et scandalum reparari possit.¹

Quær. 8° *.In possit imponi pro pœnitentia opus alias debitum?*

Resp. Nfflrm. Ratio est, quia cum opus illud sit satisfactorium, bene potest per claves ad meritum satisfactionis Sacramentalis elevari. In praxi tamen non fiat, nisi ob fragilitatem pœnitentis. Nec præsumendum est, elegisse confessarium opus jam debitum, nisi de eo aut constet, aut fundata adsit præsumptio.² Cfr. n. 134. R. ad a).

13S3. *Resolves.*— 1° Nunquam sunt imponendæ pœnitentia? perpetuæ, tum quia inducere solent periculum oblivionis vel nimia anxietatis, tum quia, si tales pœnitentiæ a variis confessariis eidem pomitenti imponantur, hic innumeris vinculis simul et pro tota vita obstringetur. Imo nec ordinarie sunt imponendæ pœnitentia ad diuturnum tempus, v. g. ad annum, aut ad quinque menses.⁸

2° Nunquam ea? imponendæ sunt satisfactiones, quæ pœnitentem ludibrio aliorum exponere possunt, v. g. ut recitet in media Ecclesia quinque *Rater* brachiis extensis, etc. *.7 fortiori* autem imponenda non sunt pœnitentia?, qua adimpleri nequeunt, quin Confessionis revelatio facile subsequatur.

3° Nec sunt imponenda jejunia pueris, rusticis, opificibus continuo labore defatigatis: nec filiisfamilias, qui jejunando admirationem parentibus injicerem, aut etiam cos offenderent. Nec sunt injungenda peregrinationes aut prolixa preces, aut generatim eleemosyna mulieribus sub potestate viri constitutis, sicut nec pauperibus jugi labore vietum sibi comparantibus,

4° Non sunt imponendæ pœnitentia multis operibus diversis implicata quia memoriter teneri non possent; nec, ordinarie saltem, pœnitentia nimis nature repugnantes, v. g. signare crucem cum

¹ L. VI. 512.

² Ib. 513.

³ II A. Tr. XVI. 52.

lingua in terra, invisere inimicos, etc. Imprudenter etiam generatim imponitur pueris, ut. veniam petant a parentibus vel ab aliis, ob inobedientiam, irreverentiam aut furtula; quia sæpe odiosam reddunt Confessionem, et plerumque omittuntur, etc. (I) p. 406.

ARTICULUS II.

DE IMPLETIONE PÆNITENTIE.

1384. *Principia*. — 1. Pœnitens tenetur acceptare atque implere rationabilem pœnitentiam sacramentaliter injectam; quia ex dictis confessarius tenetur pœnitentiam, et quidem peccatis aliquo modo proportionatam, imponere. Si autem pœnitentia imponi et acceptari debet, eo ipso, ratione obedientiæ confessario debite, etiam adimplenda est. Constat ex Trid.,¹ S. Alph.²

II. Pœnitens tenetur *sub gravi* implere pœnitentiam gravem pro gravibus peccatis impositam; quia materia gravis per se obligat *sub gravi*. — Ita *omnes*. Probabilius autem tantum *sub levi* obligatur ad pœnitentiam levem pro levibus culpis impositam; quia materia levis non est capax gravis obligationis. — Ita *communis* cum S. Alph.⁸

III. Pœnitens implere debet pœnitentiam tempore designato a confessario, vel quamprimum commode potest; et. si pœnitentia *sub gravi* obliget, graviter peccabit, si ex gravi negligentia diu eam differat; ratio est, quia per se grave est debitum notabile diu protrahere. Quoties autem pœnitentia statuto tempore adimpleta non fuit, semper remanet onus eam peragendi, quia tempus tantum accessorie intenditur.⁴

1385. *Quæsitæ*. — Quær. 1° *An obliget sub gravi pœnitentia in se quidem gravis, sed pro solis venialibus imposita?*

Resp. Neg. probabiliter. Ratio est, quia tunc non est necessaria satisfactio in quantum est gravis. Unde sicut confessarius non timebatur, imo nec poterat illam precipere *sub gravi*, ita nec pœnitens *sub gravi* eam implere tenetur. Exc. *a.* si gravis injungenda sit ob venialia valde disponentia ad mortale, v. g. ex frequentia et

indole sua speciali, ut sensualitatis aut inhonestatis; 4. si agatur de gravibus jam confessis, pro quibus pœnitentia condigna nondum acta sit, v. g. ob gravissimam infirmitatem.¹

Quær. 2° *Ju confessarius pro graviusculpis pœnitentiam possit imponere gravem quidem, sed LEVITER obligantem?*

Resp. Affirm. at V. n. 1382. q. N in fine.

Quær. 3° *An pœnitens teneatur sub gravi implere CIRCUMSTANTIAS pœnitentur adjunctas, v. g. ut oret genibus flexis, etc.?*

Resp. Solutio pendet a majori vel minori carnis afflictatione, quam affert circumstantia, sive *per se*, sive *respectu* pœnitentis.² Hoc pendere potest etiam ab intentione confessarii, quam vel ipse expresse manifestaverit, vel pœnitens possit præsumere.

Quær. 4° *An satisfaciatur, qui pœnitentiam implet in mortali?*

Resp. Affirm., cum communi. Ratio est, quia ad satisfaciendum præcepto sufficit opus satisfactionis injectum ponere, licet finis præcepti non obtineatur.⁸

Quær. 5° *An peccet, qui implet pœnitentiam in mortali?*

Resp. 1° Certum est illum non peccare *graviter*. — Ita *communiter* Theologi.

Resp. 2° *Probabilius renitenter* peccat. Ratio est, quia, qui voluntarie obicem effectui, etiam partiali, Sacramenti ponit, non videtur ab aliqua culpa excusari posse.

Quær. 6° *Queriam pœnitentiæ dilatio sit culpa gravis?*

Resp. Pœnitentia gravis, et pro gravibus imposita, gravis reputanda est dilatio per sex menses, non vero dilatio per mensem. “modo pœnitentia non sit medicinalis, . . . et . . . in posterum” possit impleri. Facilius vero gravis erit, saltem regulariter, dilatio pœnitentiæ, cujus implenda tempus præeptive et *sub gravi* impositum fuit. Brevis tamen, ideoque et venialis, foret dilatio v. g. inenstruæ Communionis per 6 aut 8 dies.⁴

Quær. 7° *An, si pœnitens injectæ pœnitentiæ oblitus fuerit, teneatur Confessionem repetere, ut aliam pœnitentiam recipiat?*

Resp. Neg., cum communi. Ratio est,

¹ Sess. 14. c. 8.

⁸ L. VI. 517.

² L. VI. 516.

⁴ Ib. 525.

¹ L. VI. 517. H. A. Tr. XVI. 56.

^a L. VI. 517.

⁴ H. A. Tr. XVI. 57.

⁸ Ib. 522.

quia impletio pœnitentiæ jam semel in-junctæ, per oblivionem etiam culpabilem, *impossibilis* effecta est. Ad impossibile autem nemo tenetur.¹

Si tamen pœnitens prudenter pœnitentiam, confessarium in-juncta pœnitentiæ adhuc esse memorem, deberet ipsum, si commode possit, adire, ut ab eo, qualis sit illa, resciat. (17) p. 418.

Quær. 5° *pœnitentiam commutare possit?*

Resp. 1° Nunquam ab ipso pœnitente commutari potest, ne in melius quidem, quamvis votum ab ipso vovente possit in opus evidenter melius mutari; ratio, quia pœnitentia nequit ad Sacramentalis satisfactionis meritum elevari, nisi a Ministro ipso Sacramenti Pœnitentiæ imposita fuerit.

Resp. 2° Commutari potest, 1) a confessario, qui eam imposuit, quia legislator potest propriam legem mutare; 2) a quolibet alio confessario, quia quilibet alius confessarius potest esse ejusdem causæ judex, si pœnitens ipsius tribunali se submittat; successor enim in eadem auctoritate potest quidquid potuit antecessor. Excipiendum tamen, juxta sententiam quæ S. Alph⁰ magis arridet, si pœnitentia ab ipso Superiori pro casibus reservatis imposita est, quia inferior sententiam Superioris mutare nequit; nisi tamen causa gravis adsit, et Superior facile adiri nequeat, ac ideo consensus ejus præsumi possit.²

Ad commutationem autem licite faciendam requiritur causa justa, qualis est, 1° si pœnitentia videatur difficilis; 2° si pœnitentia videatur pœnitens non esse ei satisfactorius ob repugnantiam, fragilitatem, oblivionem, etc.³ Pœnitens autem semper priorem pœnitentiam præeligere poterit;⁴ nam commutatio lit in ejus favorem.

Quær. 9° *hi pœnitens teneatur Confessionem repetere ad pœnitentiæ commutationem obtinendam?*

Resp. Neg., sat probabiliter; idque sive eundem, sive alium Confessarium adeat; quia non agitur de judicio ferendo circa culpas deletas in præcedente Confessione, ubi judicium circa illas jam fuit formatum, sed tantum de pœnitentia commutanda; ad hoc autem sufficit prioris pœ-

nitentia» cognitio, et notio fragilitatis aut difficultatis ad eam implendam, ut nempe, vel nova aliquo modo æquivalens imponatur, vel data juxta dispositionem pœnitentis minuatur.¹

Quær. 10 *tu Confessarius possit pœnitentiam commutare extra Confessionem?*

Resp. 1° *Neg.*, si confessarius sit diversus. Ratio est, quia confessarius nullam habet potestatem, nisi in judicio Sacramentali.

Resp. 2° Si confessarius idem ille sit, qui pœnitentiam imposuit, potest illam mutare *immediate* post absolutionem, antequam pœnitens discedat; non vero postea. Ita *verius et communius*. Ratio est, quia ad id requiritur et sufficit, ut præcedens confessarii judicium moraliter perseveret, quod non videtur locum habere, si pœnitens confessarium extra Pœnitentiæ tribunal adierit. Ergo, etc.²

1386. *Resolves.*- 1° Non tenetur pœnitens pœnitentiam adimplere, (quando invalida fuit Confessio; quia judicis sententia Sacramentalis nulla fuit, ac proinde nullum adest Sacramentum integrandum: alias vero bis pro iisdem peccatis esset satisfaciendum. Idem dicendum est ob eandem rationem de pœnitentia imposita sine absolutione. Excipe, 1° si pœnitentia sit medicinalis, atque adeo necessaria ratione medicinæ; 2° si pœnitens ad eandem Confessionem perficiendam pluries accedat, et interim confessarius, ut sæpius fieri solet, pœnitentiam aliquam singulis vicibus imponat, (pio minor in fine imponenda supersit.

2° Peccat graviter non modo qui pœnitentiam omittit, sed et qui omittit ejus partem præ integra pœnitentia notabilem; vel etiam quæ gravis esset in se spectata.

3° Universim ad judicandum de omissionis gravitate, attendendum est, num materia vel circumstantia omissa multumne, an parum ad præcepti finem conferat; num substantia præcepti impleta sit, etc. Sic præcepti substantiam implet, nec peccat nisi venialiter, (pii stans, vel in cubiculo Rosarium recitat, (pio ex jussu confessarii flexis genibus vel ante imaginem B. Virginis recitari debuisset; secus vero, si pœnitens jussus esset, v. g. expansis

¹ L. VI. 520.

² Ib. 528. 529.

³ Ib. 528. 529.

⁴ II. A. Tr. XVI. Gl.

¹ L. VI. 529. Dub. 1°. H. A. Tr. XVI. 61. Prax. Conf. n. 13. IV.

² L. VI. 529. Dub. 3°.

brachiis orare ; notabilis enim est haec mortificatio, cujus ommissio gravis haberi potest.

4° Preces in poenitentiam imposita; recitari possunt, etiam dum Missam de precepto interea quis audit, nisi tamen aliud fuerit a confessario statutum. S. Alph. l. contra//AMcoe. — Possent etiam alternatim cum sociis recitari preces, quæ ex Ecclesiae usu, aut fidelium praxi, vehit in choro recitari solent, v. g. Rosarium, etc.

5° Satisfacere nequit pœnitens per alterum (nisi tamen id de consensu confessarii fiat, quo casu actus, quo satisfactionem ab altero pro se petit, pœnitentia erit); quia satisfactio est Sacramenti hujus pars integralis. Ergo necessario ab ipso pœnitente ponenda est. Constat etiam ex p. 15 Alex. VU. p. XIII.

6 Si confessarius duas Missas eodem die audiendas in poenitentiam imposuerit, illa; successive, non autem eodem tempore, sunt audiendæ; id enim intendisse confessarium, rationabiliter præsumimus.

7° Licet recusare poenitentiam *revera* irrationabilem v. g. poenitentiam manifestam pro peccatis omnino occultis, vel ingressum in ordinem religiosum. Nec peccat qui non vult acceptare poenitentiam, quam *sincere* putat esse justo majorem, vel imbecillitati suæ nimis onerosam. In utroque igitur casu, confessario poenitentiam mitigare nolente, Sacramentum jam inchoatum imperfectum relinquere potest et alium adire confessarium. Qui vero ex desidia poenitentiam de se satis æquam et impletu sat facilem, quam confessarius rogatus mutare recusat, acceptare renuit, alium confessarium aditurus ut ab eo eum poenitentia absolute levi absolvatur, seclusa bona fide, non videtur a peccato gravi excusari posse, — Ita S. Alphonsus recte interpretatur cl. Van Egren.

APPENDIX.

DE PŒNITENTIIS UTILIUS IMPONENDIS.

I. *Opera pietatis.*

1387.— 1° Orationes vocales, *Pater, Ave, Credo*, Litanie B. Virg., Rosarium, sive ejus tertia pars; preces matutinae et vespertinae.

i H. A. Tr. XVI. 57- 2 Ib. 55. 57. L. VI. 516.

2° Orationes mentales (discrete; pro capacitate poenitentis, pro rudibus cogitatio aliqua de inferno, de morte, de passione Christi, mane aut vespere, v. g. per tempus unius *Ave*.

3° Actus Fidei, Spei, Caritatis, contritionis, fidei in Deum, confessionis divine voluntati, propositi non peccandi, . . . toties, . . . v. g. mane, vespere, præsertim in tentationibus vel animi dejectione.

4° Oblatio suimetipsius Deo Cimini mane, Signum Crucis, variæ aspirationes seu orationes jaculatoriae ad Christum, ; d. Cor Jesu, ad B. Virginem, ad Angelum Custodem. (Ordinarie non sunt multiplicandae.)

5° Exercitium Viæ Crucis, præsertim quando fit in communi: preces novendiales in honorem B. V. vel alicujus Sancti.

6° Auditio concionum, assistentia Officii Ecclesiae, v. g. Missæ solenni. Vesperis, etc., vel exercitiis spiritualibus, aut pio exercitio Mensis Mariani, vel aliis hujusmodi, saltem aliquoties.

7° Examen generale conscientiae vespere, saltem per breve tempus; item examen particulare circa talem defectum, vel talem pravam consuetudinem, ex firmo emendationis proposito.

8° Visitatio Ecclesiae vel Altaris cujuslibet, vel alicujus in particulari ad aliquid ibi orandum, aut petendam gratiam non amplius peccandi.

9° Lectio pia. v. g. per quadrantem die Dominica, vel unum aut alterum caput. v. g. Imitationis Christi. Vita Sanctorum, vel alterius pii libri, etc.

10° Frequentatio Sacramentorum, tali die, vel tali tempore, aut tot vicibus. Ille caute agat confessarius, nec imponat obligationem iis, qui raro confitentur, ut semel vel bis in mense accedant ad tribunal poenitentiae per annum; sed hoc non injungat nisi una, et forte altera vice, et solis poenitentibus id libenter acceptantibus.

II. *Opera mortificationis.*

1388.— 1° Jejunium, vel integrum juxta leges Ecclesiae, vel partiale juxta vires físicas ac morales poenitentis. Non tamen imponenda est hujusmodi poenitentia nisi raro, et iis solum, qui eam libenter accepturi sunt.

2° Subtractio aliqua cibi, quæ corporis sanitati, aut officiis seu laboribus pœnitentis nullo modo nocere possit, v. g. dimidia pars jentaculi soliti die Veneris aut Sabbati, aut in vigilia festi alicujus, etc.

3° Abstinencia a vino vel liquore inebriante, tali die, tali tempore, aut non excedere certam quantitatem.

1° Subtractio aliqua somni ordinarii, præsertim surgendo maturius mane, aut hora determinata, in pigritiæ medelam, aut etiam ad tentâtionem impuras præcavendas.

5° Orare genibus Hexis, aut brachiis in modum crucis extensis, deosculari terram humilitatis causa, breves peregrinationes instituere.

6° Offerre Deo aliquoties ægritudines, morbos, aut alias occurrentes vitæ ærumnas, patienter eas ferendo.

7° Privari aliquando recreatione etiam honesta, v. g. deambulatione; reprimere nimiam curiositatem in auditu, in visu; non sistere tamdiu ad domus januam aut fenestras. Hoc præsertim convenit puellis vanitati præter modum addictis.

8° Castigare corpus moderate discreta maceratione, aliqua flagellatione, situ incommodo.— (Sud hæc rarissime injungenda; imo cum magna discretione permittenda.)

III. *Pœnitentia medicinales.*

1389. — Cum generatim loquendo contraria contrariis curentur, injungi aut tantum suaderi poterunt sequentes pœnitentiae, cum discretione tamen, attenta præsertim qualitate, et bono majori pœnitentium.

Γ Pœnitentibus raro et male orantibus imponantur preces breves, mane aut vespere, per hebdomadam circiter persolvendæ. — Tepidis lectiones pise, vel orationes jaculatoriæ aliquoties in die faciendæ, paucae tamen, et ad paucos dies, ne ex oblivione omittantur, aut pœnitentem contorqueant. — Tentatis contra Fidem vel Spem actus Fidei, Spei, fidu-

ciæ, vel recitatio Symboli Apostolorum, etc.

2° Blasphemis reverentia externa in Deum, in Crucem, ... v. g. deosculari reverenter Crucifixum, vel imagines sacras, aut dicere devote; *Sit nomen Domini benedictam. Laudetur -Iesus Christus.*

3° Amatoribus mundi ejusque pompæ meditatio aliqua de vanitate rerum mundanarum, v. g. dum mane surgunt, aut cubile petunt, vel renovatio sponsionum in Baptismo factarum.

4° Illis, qui sæpe Missam omittunt, aliqua Missa supererogatoria audienda, v. g. duplex die Dominica, aut una die feriali, vel visitatio aliqua Sanctissimi Sacramenti pluries facienda, etc.

5° Servantibus odium opera aliqua caritatis in proximum, v. g. inimicum salutare, aut alloqui (prudenter tamen); oratio et actus caritatis pro proximo in genere, et etiam specialiter pro inimicis; recitatio Orationis Dominicæ pro iisdem, præsertim horum verborum: *Dimitte no-trix detrita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.*

6° Libidinosi aliqua mortificatio, aut commoditatum subtractio, præsertim fuga occasionum, oratio, Sacramentorum frequentatio, firmi propositi frequens renovatio, novissimorum memoria, etc.

7° Furibus et avaris eleemosyna aliqua juxta eorum facultates, etiamsi assis unus aliquoties in pauperes vel in Ecclesiam erogandus esset. Nunquam autem imponenda sunt graves eleemosyna», nisi libenter acceptentur.

8 Superbis officia quædam humilitatis, v. g. deosculari terram, visitare pauperes, vel ipsis benigne subvenire, eos humaniter tractare, vel elicere varios actus humilitatis, v. g. dicere cum publicano: *Do-urine, propitius esto mihi peccatori.*

9° Gulosis et ebriosis subtractio aliqua ciborum, abstinencia a cibo et potu extra consuetas refectiones, vel abstinencia a vino tali die, aut prohibitio ne in refectio-nibus certa vini «plantitas excedatur, etc.

Adde etiam opera mortificationis quæ n. 1388. indicata sunt.

PARS TERTIA.

DE MINISTRO PÆNITENTIÆ.

Agendum Γ de potestate Ministri ; 2° de ejus officio.

CAPUT I.

DE POTESTATE MINISTRI.

1390.—Ut quis *valide* absolvat, nil aliud requiritur ex parte absolventis, nisi intentio, potestas Ordinis et jurisdictionis ; ut vero simul *rite, licite et digne*, probitas, scientia et prudentia. Tria propterea requiruntur ad potestatem *adaequatam* Ministri Poenitentiae, scilicet, 1° potestas Ordinis ; 2° potestas jurisdictionis ; 3° approbatio.

I. Requiritur potestas *Ordinis*, i. e. quæ Ministro competit vi ordinationis, et est characteri sacerdotali intrinsece annexa. Ratio est, quia solis sacerdotibus dictum est a Christo: *Accipite Spiritum Sanctum ; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.*¹ — Constat aliunde multiplici Ecclesiæ definitione.

II. Requiritur potestas *jurisdictionis*, i. e. potestas, qua sacerdos, ut judex, potest in aliquos, utpote subditos suos, ferre sententiam. Constat ex Trid.^{1*}

III. Requiritur *approbatio* ad Confessiones tum licite, tum valide excipiendas, seu declaratio Ordinarii judicantis juridice de idoneitate sacerdotis, seu de tribus mox indicatis dotibus, quæ necessariae sunt, ut quis *rite, licite, et digne* absolvat. — Trid.⁸

Nota.—Obligatur etiam sacerdos *non curatus* se habilem reddere ad Confessiones excipiendas, si in loco versatur, ubi incola? ob penuriam confessorum gravi laborant necessitate spirituali, quæ hodie, cum numerus sacerdotum adeo imminutus sit, et in hac præsertim regione, facile invenitur.⁴

Omnino præterea suadendum parochis, quorum subditi non facile aliam occasionem confitendi invenire possunt, nisi

apud ipsos, ut interdum aliquos confessarios ignotos accersant et subditis omnem libertatem præbeant hisce confitendi ; imo dum extranei suo munere funguntur, ipsi Confessiones non excipiant. Sic non raro Confessiones invalidæ et sacrilegia impediuntur. Sane jam ex hoc capite utilitas missionum apparet.¹

Agendum 1° de approbatione ; 2° de jurisdictione ; 3e de reservatione casuum.

ARTICULUS I.

DE APPROBATIONE.

Approbatio, nude sumpta, definiri potest: Juridicum Prælati judicium de idoneitate sacerdotis ad audiendas Confessiones.

Hinc ad concedendam approbationem non requiritur essentialiter examen: judicium enim prudens de idoneitate etiam sine examine haberi potest, quando de ea aliunde constet.

1391. — *Dico I.* Requiritur approbatio ad Confessiones tum licite, tum valide excipiendas. Ita vi Tridentini.²

Dico II. Approbare potest solus Episcopus, aut qui habet jurisdictionem quasi episcopalem. Ratio est, quia ad solos Ecclesiæ Prælatos pertinet judicare de idoneitate Ministrorum ad audiendas Confessiones deputandorum. Constat etiam ex Trident, supra citato. — Potest autem Episcopus approbare sive *per se*, sive *per alium* a se delegatum : quia approbatio est actus jurisdictionis ; jurisdictio autem ordinaria potest delegari.⁸

Juxta præsentem Ecclesiæ disciplinam, una cum approbatione etiam jurisdictio a Pnelato sacerdotibus conferri solet ; ac proinde usu communi approbationis nomine etiam jurisdictio comprehenditur. Olim vero, jurisdictio delegata communi-

¹ Joan. 20. 22.

² Scss. 14. c. 7.

⁸ Scss. 23. c. 15 de Ref.

⁴ L. VI. 625. Ben. XIV. Inst. 94.

¹ Praxis Conf. η. 201.

• Srss. 23. c. 15 de Ref.

⁸ L. VI 506.

ter a Parochis, et approbatio tantuili ab Episcopis concedebatur; quæ quidem facultas modo in parochis vix exercitium habet, cum vix reperiri nunc possit sacerdos, (pii simul cum approbatione non etiam jurisdictionem ab Episcopo jam acceperit.

1392. *Qr es it a.* — Quær. 1° .7 *quotient Episcopo habenda sil approbatio ?*

Resp. Ex sententia hodie omnino tenenda, approbatio tribui debet ab Episcopo diœcesis, in qua Confessiones excipiendæ sunt; unde non sulicit approbatio sive Episcopi pœnitentium, sive Episcopi sacerdotum. Constat ex Bulla *Cum sicut* Innoc. XII. 19 apr. 1700, apud S. Alph.,¹ (piam Bullam confirmavit Bon. XIV. C. *Apostolica iadulta*.

Quær. 2° *An absolvere quis possit proprium subditum in aliena dioecesi sine approbatione Ordinarii ?*

Resp. 1° *Affirm.*, si habeat jurisdictionem vere *personalem* seu *ordinariam* in illum. Ratio est, quia quisquis ratione muneris sui habet jurisdictionem ordinariam, censetur approbatus ipso jure ad suos ubique audiendos: neque jurisdictio ordinaria, dummodo fiat sine strepitu judiciali, arctatur ad locum; sed nisi specialiter restringatur, ubique exerceri potest. — Ita *communiter?* Hinc Episcopus et Parochus subditos suos extra paroeciam et direcesim absque approbatione Episcopi loci absolvere possunt.

Resp. 2° *Neg.*, si in pomitentem habeatur tantum jurisdictio *delegata*; quia hæc *per se* censetur mere *territorialis*, non autem *personalis*, et proinde non sequitur delegatum extra territorium.

Quær. 3° *An sufficiat approbatio preesumpta ?*

Resp. Neg. Ratio est, quia ex Trident, requiritur approbatio actu et absolute existens, et jam obtenta. Ad ejusmodi autem approbationem requiritur consensus actualis signo aliquo declaratus. Imo nec licet incipere Confessiones antequam consensus ille, per litteras petitus, receptus fuerit, etsi certo obtinendus videatur. — Ita *communiter?*

A fortiori autem non valet ratihabitio approbationis etiam prudenter præsumpta;

quia ratihabitio locum habet tantum in actibus, quorum valor in futurum suspendi potest; sed valor absolutionis præsens suspendi nequit; valor enim Sacramentorum pendere non potest ab actione futura.¹

Quær. 1° *An Episcopus possit valide et licite limitare approbationem quoad certum tempus, locum et personas ?*

Resp. 1° *Affirm.*, *quoad validitatem*, etiam sine causa. Ratio est, quia est actus omnino dependens a voluntate Episcopi, ut Superioris. Hinc sicut valide approbationem recusare potest, sic eam potest solum eum restrictione concedere. Id constat etiam ex propositione 13^a ab Alexandro VIL damnata: *Satisfacit præcepto Confessionis annum, qui confitetur regulari Episcopo preesentato, sed injuste reprobato*. Ergo denegatio approbationis, etiam injusta, est valida; ergo *a fortiori* restrictio. — Constat etiam ex Trident.,² ubi dicitur: *Nisi approbationem obtineat*. At vero (pii eam obtinet cum restrictione, simpliciter non obtinet pro casibus exclusis. . . . Ergo.⁸

Resp. 2° *Quoad Uceilatam*, (listing.— Potest quidem Episcopus restringere aut etiam omnino negare approbationem justa de causa, ut patet; quia in hunc finem inducta est necessitas approbationis, ut idonei a non idoneis secernantur. Secus vero, si id absque justa causa agat.

Quær. 5° *Queenam sint jusbe causa approbationem limitandi ad tempus, etc. ?*

Resp. Sunt ut plurimum sequentes: 1° si nunc sit necessitas habendi plures confessarios, qua postea cesset; 2° si approbandus habeat quidem sufficientem scientiam, sed merito major desideretur ad approbationem perpetuam; 3° si prudenter timeatur, ne, post habitam semel approbationem perpetuam, studium negligat; 4° ad experiendum, quomodo se gerat in excipiendis Confessionibus, videlicet an principia generalia bene applicet in praxi, etc.

Quær. 6° *An possit Episcopus valide et licite revocare approbationem concessam ?*

Resp. 1° *Affirm.*, *ratione validitatis*,

¹ L. VI. 548.

^a Ib. Prima sententia.

⁸ Ib. 570.

¹ L. VI. 570.

² Sess. 23. c. 15. Rcf.

³ L. VI. 550.

si adsit justa causa. Secus controversitur. *Practice* (amen vix probabilis censenda est opinio negans, cum Episcopo innumeræ adesse possint justæ approbationem revocandi causæ, quæ a confessario ignorentur.¹

Resp. 2° *Ratione Hæcitatæ, dist.* 1° Potest quidem Episcopus justis de causis revocare approbationem etiam illimitate concessam; hoc enim sequitur ex necessitate approbationis, quæ postulat, ut quisquis cessat esse idoneus, ab officio removeatur. 2 Non potest autem approbationem revocare sine justa causa. Etenim ex dictis non potest Episcopus approbationem denegare sine causa: ergo *a fortiori* non potest sine causa concessam revocare; siquidem ex effato: *Turpius ejicitur, quam non admittitur hospes?*

Quær. 7° -*dn Episcopus sacerdotem extraneum approbare possit?*

Resp. Episcopus approbare potest quemlibet idoneum in sua diœcesi actu existentem, etsi transeundo tantum. Constat ex praxi universali et sententia communi Theologorum contra *paucos*, qui ad hoc requirunt *quasi-domicilium*, aut saltem *domicilium habitationis* in diœcesi Episcopi approbantis. Ratio est, quia delegatio sive mandatum committi potest cuivis, dummodo capax sit. Constat insuper ex praxi, quæ universaliter in Ecclesia servatur.

ARTICULUS II.

DE JURISDICTIONE.

Quid sit jurisdictio, et quæ variæ ejus species, vide n. 149.

1393. *Principia.* — I. Potestas *jurisdictionis* ad Confessiones excipiendas necessaria est, nec sufficit potestas *Ordinis*. Ratio est, quia absolutio est sententia judiciaria, (pire terri nequit nisi in subditos. Confessario igitur assignari subditi debent: hoc autem ad eum pertinet, qui auctoritate in eos subditos pollet. Insuper id ad rectum Ecclesiæ regimen omnino requiritur. Incommodum enim maximum foret, si facultas absolvendi independens ab iis esset, quibus a Christo dictum est: *(jucumque alligaveritis, . . . erunt ligata; . . . quicquidque solveritis, . . .*

i L VI 551. H. A. Tr. XVI. 75. 2 Ib.

erunt soluta? Sed maxime constat ex *Trid.*

II. Jurisdictio *ordinaria* competit; 1° Papa: pro tota Ecclesia *in utroque foro*; 2° Episcopo pro sua diœcesi, pariter *in utroque foro*, cum hæc ideo sit ipsi commissa, ut eam regat ac dirigat; item Archiepiscopo, dum visitat Suffraganeorum subditos; Vicario Capitulari; Vicario Generali, et, pro foro interno, Canonico Pœnitentiario ecclesiæ Cathedralis; 3° Parochis pro subditis *in foro interno*; 4° Abbatibus et Prælatibus Regularium pro subditis.

III. Jurisdictio *ordinaria* potest *delegari*, seu per alium exerceri. Ratio est, quia delegatio est actus proprius potestatis ordinariæ. Cfr. n. 150. Jurisdictio tamen ad audiendas Confessiones non potest delegari, nisi sacerdoti ab Episcopo approbato, ut constat ex supra dictis de approbatione. Quoad Parochos fere inutilis evasit facultas delegandi; quandoquidem Episcopi, ad quos pertinet confessarios approbare, jurisdictionem simul et approbationem conferre solent, ut dictum est n. 1391.

IV. Jurisdictio *delegata* conceditur ab Ecclesia cuilibet sacerdoti in casu extremæ necessitatis, seu in articulo mortis, vel, ut volunt alii, jurisdictionem tunc supplet Ecclesia. Constat ex *Trident*³

V. Expirât jurisdictio delegata ad Confessiones excipiendas per revocationem a Superiore factam, vel per lapsum temporis præfixi; item morte delegantis, vel ejus cessatione ab officio, si data fuerit pro aliqua persona particulari, et judicium nondum incœptum sit; aut etiam si generaliter data fuerit, sed cum clausula. *ad arbitrium concedentis; ad beneplacitum nostrum*, vel alia simili.⁴ Cfr. n. 151.

1394. *Quæsitæ.* — Quær. 1° *Qualis sit jurisdictioni confessoriorum in Provinciis ecclesiasticis Statuum Fœderatorum, ordinaria an delegata, et ad quæ loca extendatur?*

Resp. 1° Juxta ea, quæ n. 1138 diximus, communis quasi hucusque fuit opinio, omnium sacerdotum jurisdictionem esse delegatam.⁵ Quapropter

¹ Mntth. 18. 18.

² Sess. 11. c. 7.

³ Ib.

⁴ L. VI. 558. 559.

⁵ kenr. Tr. XVIII. 133.

sibi commissos in aliena diœcesi absolvere nequeunt. Vide tamen T. I. (£), p. 171.

Resp. 2° Antiqua illa consuetudo, ut approbatio, pro una harum Provinciarum diœcesi data, valeret etiam pro cæteris,—quæ consuetudo a. 1810 Episcoporum quasi pacto introducta fuerat, —abrogata est.¹

Resp. 3° Omnes sacerdotes apud nos approbari solent et approbati censentur pro tota diœcesi, “quamvis,” ut rite animadvertit Kenrick,² “non debeant facultatibus sibi commissis uti cum aliorum gravamine; quapropter, nonnisi cum bona venia Missionarii loci, debent Confessiones extra suam Missionem excipere.”

Quær. 2° .7« *jurisdictio delegata subdelegari possit?*

Resp. Neg. generatim loquendo, videlicet, nisi accedat specialis concessio delegantis; et tunc nomine ipsius delegantis subdelegari censetur. Ratio est, quia delegatus eam solam potestatem habet, quic ei conceditur; at conceditur ei sola potestas exercendi jurisdictionem, non vero eam alteri committendi, nisi aliud exprimatur. Ergo, etc. — Exceptiones vide n. 150.

Quær. 3° *An Ecclesia suppleat jurisdictionem, quando pœnitentes ipsius defectum invincibiliter ignorant?*

Praenotanda de titulo jurisdictionis et errore circa eum. — Titulus jurisdictionis in genere est actus, quo confertur potestas peragendi munia ecclesiastica.

Titulus est *verus* aut *falsus*: *verus* est, qui nullo laborat vitio; porro, ut verus sit, tria requiruntur: 1° concedentis libera potestas; 2° recipientis habilitas; 3° debita forma in actu concessionis.

Falsus est ille, qui laborat vitio circa unum ex tribus modo indicatis. Dicitur etiam *putativus* relative ad eos, qui, ignorantes ejus vitium, cum legitimum reputant.

Titulus falsus potest esse vel *fictus*, vel *coloratus*, vel *simpliciter* seu *notarié nullus*.

Fictus est ille, qui non fuit concessus a Superiore, vel non pro casu, aut loco, aut tempore, vel persona, de quibus agitur.

Coloratus est ille qui fuit concessus a legitimo Superiore, et *de se* esset aptus ad

jurisdictionem conferendam, si non irritaretur propter defectum occultum; porro ille defectus occultus potest contingere: 1° in *concedente*. Sic, v. g., si ignoraretur mors Episcopi, ipsius Vicarius Generalis haberet titulum coloratum tantum; 2° in *recipiente*, sive aliquod vitium precesserit, v. g. irregularitas occulta, vel excommunicatio; sive titulo suo sit spoliatus, et id ignoretur; 3° in *actu*, ut si intercesserit simonia occulta, ratione cujus actus sit irritus.

Simpliciter nullus est, vel qui fuit concessus a Superiore, ad quem non pertinet concedere, v. g. ab Archiepiscopo, extra casus, in quibus ipsi tribuitur facultas supplendi negligentiam Suffraganeorum; vel si fuerit quidem concessus ab eo, ad quem pertinet concedere, sed laborat vitio omnibus vel fere omnibus *manifesto*.

Error circa titulum esse potest, vel *communis* inter fideles (omnes vel fere omnes¹) loci, ubi Confessiones excipiuntur, vel *privatus* tantum alicujus personæ.

His prænotatis:

Resp. 1° Ecclesia *certo* supplet, si error sit *communis*, et simul cum titulo *colorato* conjunctus. Ratio eruitur ex communi Theologorum interpretatione diversis locis Juris innixa. Ut enim aiunt, Ecclesia, velut pia mater, ad bonum animarum jurisdictionem supplere merito censetur, cum id possit.²

Resp. 2° Secundum sententiam S. Alphonsi *probabilem*, sed cujus oppositam *communio*rem dicit, etiam supplet Ecclesia, si adsit error *communis* sine *titulo colorato*, sed cum titulo tantum *existimato* seu *ficto*. Eadem enim urget ratio ac in casu præcedente, cum etiam in hac hypothesi innumerae animæ perire possint.³

Resp. 3° Non censetur Ecclesia supplere jurisdictionem, si error sit *privatus*, v. g. si sit unius aut paucorum. Ratio est, quia Ecclesia non censetur supplere, nisi ratione boni communis, ad instar scilicet provisoris seu gubernatoris generalis, qui ad solum bonum generale societatis attendit, et bonum privatorum

¹ Scav. T. III. n. 374.

³ L. VI. 572.

⁸ Ib.

¹ Cone. VI. Balt. II. a. 118.

¹ Tr. XVIII. 133.

curæ provisorum particularium relinquit. — Ita *communiuime* Theologi contra *pau-*
cos.

Quær. 4° *An liceat absolvere cum jurisdictione dubia dubio Jacti, puta casu. quo dubitatur an revera a Superiore sit collata, vet an tempus, ad quod concessa est, elapsum sit?*

Resp. Neg., nisi urgeat necessitas anime Confessionis, celebrandi vel communicandi ad vitandam infamiam, celebrandi ex obligatione, absolutionis a mortali alias diu non habentilæ: in his tamen casibus conditionate tantum, cum onere pernitentis denuo confitendi, si resciat confessarium jurisdictione reventi caruisse, et elicitam ante Communionem contritione (n. 1344. q. 8° sub S0).¹

Quær. 5° *An liceat absolvere cum jurisdictione probabili probabilitate juris?*

Resp. Affirm., modo opinio sit vere probabilis, gravi Culcita ratione et auctoritate. Hoc enim in casu ipsa consuetudo confert jurisdictionem, et vi hujus consuetudinis confessarius absolvendo, non absolveret cum sola opinione probabili, sed moraliter certa, certitudine, non directa, sed reflexa.— Hæc tamen jurisdictione non licet uti, nisi quando adest causa gravis necessitatis, aut magnæ utilitatis, ut aiunt Elbel et Wig., vel causi graviter rationabilis, ut explicat S. Alph. Ratio est, quia licet Ecclesia eo casu ob bonum animarum bime censeri possit jurisdictionem supplere, tamen non pnesumitur. nulla justa causa accedente, velle connivere mera libertati sacerdotum.²

Quær. 6° *An excommunicati vitandi, suspensi, interdicti, irregulares, degradati, schismatici, notariè harefici, apostater, etc., valide absolvant in periculo mortis, deficiente alio sacerdote?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia omnes sacerdotes possunt absolvere in articulo mortis, ut constat ex Trident.³

Quær. 7° *An simplex sacerdos possit absolvere non tantum in articulo, sed etiam in periculo mortis?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia eadem fere est pernitentis necessitas in periculo,

atque in articulo mortis. Aliunde constat ex Jure Canonico, pro eodem accipi articulum et periculum mortis.¹

Hujusmodi autem periculum censetur adesse, 1° in morbo periculoso; 2° tempore pestis; 3° in partu difficili; 4° in operatione chirurgica ardua; 5° ante navigationem valde periculosam; 6° in prælio, aut aliis similibus adjunctis.³

Quær. 8° *An possit simplex sacerdos absolvere moribundum, etiam præsente confessorio approbato?*

Resp. Dissentiunt inter se Doctores; et S. Alphonsus, post libratas utriusque sententiæ rationes, tandem judicium profert hisce verbis “His tamen non obstantibus,” scilicet rationibus pro *affirmate* a se allatis “puto non recedendum a prima sententia.” nempe *negante*, quam *communissimam* dicit, “ob auctoritatem Ritualis Romani (De Sacr. Pœnit. sub init.), ubi sic dicitur: *Sed si periculum mortis immineat, approbalusque* (notari *desit confessarius, quilibet sacerdos potest a quibuscumque censuris et peccatis absolvere*. Possunt igitur simplices sacerdotes absolvere, si desit approbatus confessarius; ergo non possunt, si adsit approbatus.”³

Excipe: 1° si approbatus nollet vel non posset audire Confessionem, quia tunc idem est ac si deesset; 2° si approbatus sit nominatim excommunicatus, suspensus, interdictus, irregularis, degradatus, schismaticus, notorio luereticus, apostata, quia tunc ppreferendus est simplex sacerdos; 3° probabilius, si approbatus esset aliena diœcesis, quia iste respectu ad infirmum minime dicitur approbatus; 4° probabiliter si moribundus ita horreret manifestare sua crimina approbato,— quia v. g. ejus inimicus est. aut consanguineus, aut objectum peccati, — ut esset in periculo confitendi sacrilege; 5° si infirmus non posset confiteri approbato sine magna difficultate aut incommodo uti Mazzotla. a S. Alpho allegatus et non reproliatus); 6° si approbatus veniat postquam Confessio apud simplicem sacerdotem jam *facta* sit; 7° si approbatus sit complex infirmi in peccato turpi⁴

¹ L. VE 432 sub 1E 571. IE A. Tr. XVI. n. fi. 84.

² L. VI 573. II. \ TI XVI. 91. Cfr Vind. p. 483. Ed. 2\ T II p. 97

³ Sess. 11. c. 7. S. Alph. L. VI. 560.

⁴ L. VE 561.

⁵ Ib.

⁶ Ib. 562. quiesl. retr. 82. Cfr. Vind. p. 501. Ed. 2\ T. II p. 115.

⁷ L. VI 563.

Quid juris sit, si agatur de reservatis præ-
sente facultatem habente, viden. l 103. q.4°.

Quær. 9° -*In Parochus possit advocare
Parochum ejusdem cel diversa: diæcesis ad
Confessiones in sua parochia audiendas !*

Resp. 1° Quoad Parochum ejusdem
diæcesis, licet hic vi officii sui jurisdictio-
nem specialem habeat tantum pro parœcia
sua, tamen ex consuetudine fere universali
Confessiones etiam in universa diæcesi
audire potest, nisi Episcopus aliter decer-
nat. Consulendæ tamen sunt consuetu-
dines locorum propriae.

Resp. 2° Quoad Parochum diversa
diæcesis, varia» feruntur opiniones, ut in-
quit Bencd. XIV.1 Qui affirmant, argu-
unt ex Trid. quod *parocliiale beneficium*
inserviat pro approbatione universali. Alii
negant, (piorum sententia, inquit S.
Alph.,- robur accipit ex Resp. S. C. C.
3 decembris 1707.— Bencd. XIV. pri-
mam sententiam admittit in iis locis, ubi
adest talis consuetudo.

Quær. 10° *in sacerdos approbatus ab
Episcopo possit audire Confessionesfdeiium
sine venia Parochi ?*

Rtip. 1° Quoad *liceitalem neg.*, si
Confessiones excipiantur in Ecclesia Pa-
rocho subjecta. Ritio est, (plia debitus
ordo omnino requirit, ut, eum Parochus
Superior immediatus sit in sua Ecclesia,
ab ipso venia inibi exercendi sacra minis-
teria petatur. Non tamen requiritur ve-
nia Parochi ad audiendas Confessiones in
Sacello Regularium vel Monialiuin, sed
venia Superioris vel Superiorissæ loci
sufficit.

Resp. 2° Quoad *validitatem*, certum
est juxta omnes, non requiri licentiam
Parochi extra casum annute Confessionis.
Imo nec requiritur pro annua Confes-
sione, saltem *per se*, seu de jure communi.
Constat ex communi doctrina Theologo-
rum contra quosdam, necnon ex præsentis
consuetudine et praxi universali Ecclesiæ,
ut testatur Bencd. XIV.3 et ut patet ex
decl. S. C. de P. F. 2 jul. 1827. — Si
autem alicubi non vigeat ista consuetudo,
nihilominus validæ habendæ sunt Con-
fessiones, nisi Episcopus expresse contra-
dicat; nam si taceat, consuetudini uni-
versali Ecclesiæ consentire videtur.

Quær. 11° *in delegatus valide et licite*

1 Inst. 86. n. 7.

2 L. l I. 544.

8 Inst. 18. u. 6.

*absolvat elapso termino delegationis quo-
tannis renovanda'*, -v. g. *si turba poeniten-
tiam afluat ad aliquam magnum solemnita-
tem ?*

Resp. 1° Invalide absolvit *per se*, i. e.
ratione jurisdictionis, quia de facto nul-
lam habet. Attamen valide absolvet *pro-
babiliter* ratione erroris communis, ob
(piem Ecclesia supplere censetur pro bono
animarum.

Resp. 2° Peccat graviter *per se* sacer-
dos, si hoc *scienter* agat ; ratio, quia ex-
creet munus confessiirii sine legitima auc-
toritate ; et, licet tunc suppleat Ecclesia,
reus est tamen, quod ipse indebiti! eam
ad supplendum cogit.

Quær. 12° *An sacerdos in aliquo loco
approbatus excipere valeat Confessiones
peregrinorum eo advenientium ?*

Resp. I' *Affirm.*, absolute quoad con-
fessarios regulares, qui speciale hoc privi-
legium a S. Sede Apostolica habent. —
Vide C. *Superna* Clement. X.

Resp. 2° Etiam *affirm.*, quoad sacer-
dotes sæculares ; ratio quia talis est con-
suetudo vim habens ex tacito Ordina-
riorum consensu, qui ratihabitioni de
præsenti æquivalet.— Ita *communius* The-
ologi et Canonistæ.1

Quær. 13° *An Episcopus possit sub
pania invaliditalis prohibere, ne diæcèsani
pergant ad conflendum extra diæeesim ?*

Resp. *Negative*, — sive pergant ad
confitendum extra diæeesim apud confes-
sarios Regulares, (pii habent privilegium
audiendi Confessiones omnium fidelium
undequaque venientium, — sive in alia di-
cècsi sacerdotibus sæcularibus confitean-
tur. Ratio est, quia, stante hodierna *con-
suetudine* absolvendi peregrinos, hi non
amplius dicendi sunt absoluti ex tacito
consensu suorum Ordinariorum, sed ex
voluntate Ecclesiæ quæ, talem consuetu-
dinem approbando, omnibus confessariis
approbatis jurisdictionem tribuit in pere-
grinos ad suum tribunal se sistentes, ex-
ceptis tantum iis, (pii alio abeunt in frau-
dem reservationis.2 (18) p. 419.

Quær. 11° *An simplex sacerdos possit
absolvere navigantes in Oceano, vel a quo
obtinenda sit approbatio ?*

Resp. 1° *Per se* nequit absolvere, nisi

1 L. VI. 569.

2 Ib. II. V Tr. XVI. 87. Cfr. Vind. p. 507.
Ed. 2°. T. II. p. 121

in periculo probabili mortis, nt supra dictum est ; (plia ejusmodi sacerdos extra illum casum quavis jurisdictione caret.

Resp. 2° Requiritur et sufficit approbatio Episcopi loci, unde navis solvit, et perdurat facultas usquedum perveniat ad locum, ubi alius Superior ecclesiasticus jurisdictione pollens constitutus est. Ita S. C. O. 17 mart. 1869.

Quær. 15° .*lu Cappellani militum eos ubhjue sine approbalioue Episcopi loci absolvere possint ?*

Resp. 1° .*Ifirm.*, si specialiter sint delegati a Summo Pontifice ad curam spiritualem militum, aut a Cappellano majori a Papa approbato.

Resp. 2° Si vero hac speciali delegatione careant, possunt quidem audire Confessiones in diiecesi Episcopi approbantis, et etiam extra illam in itinere et in castris ex tacito consensu Episcoporum, ut patet ex consuetudine universali ; non possunt tamen valide absolvere in stationibus, nec in præsidiis sim. licentia Episcopi loci, quia nullam habent jurisdictionem. Constat ex variis Declarationibus S. Congregationis, (pias refert P. Zaeharia apud Lacroix.¹ Vide etiam S. Alph.²

APPENDIX I.

DE JURISDICTIONE ET APPROBATIONE REGULARIUM.

Regulares, ratione privilegiorum et im-
mediata dependentiæ a Summo Pontifice, in pluribus quoad jurisdictionem differunt a sacerdotibus sæcularibus. Hinc:

1395.—*Dico I.* Regulares proprie dicti, seu (pii vota solemnita emittunt, et qui privilegio exemptionis donati sunt, itemque ii, qui eum Mendicantibus in privilegiis communicant, ad audiendas Confessiones tum *snornm*, tum *sct'cularinm* immediate a Papa jurisdictionem accipiunt. Hinc iutelligitur jurisdictio concessa singulis sacerdotibus religiosis, accedente Superioris sui communicatione seu delegatione. — Constat ex Const. SS. Pontificum in Corp. Jur.;⁸ item ex aliis Con-

stitutioiiiibus, (pia licet postea modificato fuerint, præsertim per Trid.. quoad privilegia, tamen quoad jurisdictionis substantiam irrevocata permanerunt. — Itacow-
munUer cum Lugo,¹ Lacroix.³ BiUnart A
Sunt tamen, qui contradicunt? hodie præsertim, -eu post Resol. datam a S. (. Ep. et Reg. 2 mart. 1866, quam n. 1397. q. 8° referimus. Hiec tamen rt-olutio aliis quæstionem dirimere non videtur, cum dubium propositum respiciat Ri gula-rem *facultatem* ab Episcopo habentem. Neque enim, aiunt, propterva excluditur, facultatem ex alio quoque fonte Regula-rem posse haurire.

Dico II. Regulares ad audiendas *suorum* Confessiones approbationem simul cum jurisdictione accipiunt a Superioribus sui monasterii, vel Ordinis; ad audiendas autem Confessiones *sveritlarium* approbationem accipiunt ab Episcopo loci, ubi Confessiones excipienda: sunt. Ratio primi est. quia Trid. requisivit approbationem Episcopi tantum pro Confessione SR'Cularium, et antiquam disciplinam quoad Confessiones Regularium non immutavit. Ratio secundi patet ex Decreto Innoc. XII. an. 1700. quo sancitum est. confessarius. quicumque illi sint, tam *veculares* (piam *regulares*, nullatenus *posse audire panitentes stcculares sine approbatione Episcopi loci*.

Dico III. Regulares non possunt confiteri, saltem ordinarie, *extra Ordinem suum*, sine consensu Superiorum suorum ; imo etiam in Monasterio nemini alteri, quam designato ab ipso Superiori. De-
gentes autem extra Monasterium. >eu iter facientes, non possunt confiteri nisi socio, si (piem idoneum habeant ; si vero non habeant, possunt confiteri cuilibet sacerdoti idoneo, sive regulari, sive sæcnlari.

De his constat ex privilegiis, qua' omnibus Religionibus ab Innoc. IV. et ab aliis Summis Pontificibus concessa noscuntur.⁶

1396. *Rewires.* — 1° Licet Regulares jurisdictionem habeant a Papa, ligatam tamen habent quoad Confessiones sæcularium audiendas; siquidem ad absolutio-

¹ n. 1518 (al. 1618).

² L. VI. 577.

⁸ I. III T. VI. c. 2. in Extr. Comm. L. III. T. VII. c. 2. in Clem.

» Disp. 21. n. 4.

• n. 1552.

H Dibs. 6. a. 7.

⁴ Acta, V, 1 p. 67S sq.

⁴ L. VI 575.

nis validitatem approbatio Episcopi, vehit *conditio sine qua non*, requiritur. Decrevit sc. Trid. “ nullum, etiam regularem, posse Confessionessæcularium . . . audire, . . . nisi aut paroehiale beneficium, aut ab Episcopis . . . approbationem obtineat.”

2° Si Episcopus expresse approbationem tantum pro actu aliquo transitorio, v. g. pro aliqua Missionem peragenda concessit, facultas accepta pro illo solo actu, et pro omni iudicio tunc incepto, valere censetur.

3° Si Episcopus, vel Superior tuus ex ejus delegatione, tibi concedat approbationem pro determinata poenitentiam classe, facultas ad alios extendi nequit, ut patet. Si autem postulatio facultatis ab Episcopo vel a Superiore sit genendis, nec fuerit restricta concessio, non limitatur facultas obtenta ad operam, quæ fuit occasio petitionis : sic v. g., si facultatem quæris occasione tradendi exercitia spiritualia Monialibus, in tali conventu ex eadem accepta facultate potes audire Confessiones etiam aliorum fidelium. Ratio est, quia *continetur in concessione quidquid non excipitur*. Excipe tamen casus reser-vatos, qui ipso jure in facultate generali audiendi Confessiones nunquam intelliguntur comprehensi.

4° Religiosus missionarius advocatus ab Episcopo ad Missionem peragendam in ipsius diœccsi, eo ipso accipit approbationem tacitam ad audiendas Confessiones tempore Missionis, pro qua advocatur. Idem dicendum est, si requisitus fuit a Parocho vel alio Superiore ex licentia Episcopi. Attamen pro solis casibus ordinariis approbatus censetur. Cude in praxi semper ad Episcopum recurrendum est pro extensione seu mensura approbationis determinanda.

5° Superior religiosus quando ex Episcopi delegatione adhibet subditum ad opera generalia Sacri Ministerii, seclusa hypolhesi specialis alicujus restrictionis, censetur ipsi concedere omnimodam facultatem pro quibusvis poenitentibus, et pro omnibus quoque casibus reservatis in concessione episcopali contentis; ratio, quia concedere censetur id omne, quod concedere potest et solet, juxta pñefatam regulam *Continetur in concessione quidquid non excipitur*.

1397. Quesita. Quær. 1° *An Re-*

gulares extra domum, dejiciente socio idoneo, confiteri valeant sacerdoti non approbato ?

Resp. Vide n. 1195. G). b).

Quær. 2° *In Episcopus possit sine causa approbationem denegare Regularibus ?*

Resp. Neg. “ Nam,” inquit l'ignatelli, “ confessam Regulares non recipiunt jurisdictionem ab Episcopo, sed a Summo Pontifice, et approbatio requiritur solum tanquam conditio, ut jurisdictio exerceri possit. Ergo non possunt Episcopi prohibere, ne Regulares aliquo tempore absolvant.”. . . Deficiente tamen approbatione, ut ut injuste negata, deficit quoque jurisdictio. Cfr. n. 1392. ¶ 4°.

Quær. 3° *In Episcopus approbare possit Regulares eum limitatione temporis, personarum aut locorum ?*

Resp. Affirm. Constat ex variis Decretis S. Sedis. — Vide S. Alph. Vide tamen n. 119ti. 4°.

Quær. 11. *An Episcopus revocare possit approbationem Regularibus concessam ?*

Resp. 1° Non potest revocare approbationem omnibus Regularibus ejusdem communitatis, inconsulta S. (l. Ep. Sic ex Bulla *Superna*. — Excipe, si agatur de regionibus ab Urbe longe dissitis et gravissima subsit causa, super (pio S. C. conscientias Episcoporum graviter voluit oneratas.)³

Resp. 2° Potest autem Episcopus revocare approbationem singulorum Regularium in individuo, sed si agatur de Regulari simpliciter et sine ulla temporis limitatione (i. e. non ad tempus definitum aut ad revocationem, arbitrium, beneplacitum suum), et prævio examine approbato, tantum justa tie causa *Confessionem concernente* ; ita tamen a Vicario suo vel ab antecessoribus Episcopis, et non a seipso, approbatum, ob *justam* causam, libere revocare et novo examini subicere potest. Ita ex eadem Bulla *Superna*

Quær. 5° *In Regularis semel approbatus in aliqua dimeesi, nora approbatione indigeat, si, mutata habitatione, eodem redeat ?*

Resp. Neg., nisi statuta diœcesana vel

1 Cons. Can. t. L Cons. 103 n. 12

2 H. A. Tr. XX. 103 in fine.

3 C. Cum licet Innor. X. 11 maii 1053.

4 11. \ Tr. XX. 103

Episcopus aliter statuant. Ratio est, quia approbatus indefinite et illimitate remanet approbatus saltem usque ad implicitam approbationis revocationem; porro in casu præsentis nulla intervenit revocatio, ne implicita quidem. Ergo.- Ita Lacroix,¹ Lugo,² cum sententia communi.

Quær. 6° *.in Regularis approbatus in aliqua dioecesi, nova approbatione indigeat ad valide absolvendum, si, mutato loco, per eandem dioecesim transeat ?*

Resp. Neg., ut ad q. 5°, quia approbatio indefinite et illimitate concessa, perdurat usque ad revocationem. — Lacroix.⁸

Quær. 1° *An valide absolvat sœculares Religiosus ex delegatione Episcopi, sed inscio Superiore ?*

Resp. Negat, si Episcopus intenderit tantum dare approbationem, et aliunde Superiori ita sit inscius, ut non dederit jurisdictionem: tunc enim Religiosus ille a nemine haberet jurisdictionem. Affirm. vero, si Episcopus, prout fieri solet, intenderit etiam conferre jurisdictionem. Vide quaesitum sequens.

Quær. 5° *In valide absolvat Religiosus, invito Superiore, sed ex delegatione Episcopi ?*

Resp. 1° Negative, si Episcopus intenderit tantum dare approbationem, et aliunde Superior, qui potestatem habet constituendi confessarios, ita sit invitatus, ut jurisdictionem dare nolit aut datam auferre. Ratio patet. Tunc enim Religiosus a nemine jurisdictionem habet.

Resp. 2° Affirmative autem, si Episcopus intenderit etiam conferre jurisdictionem, ut ex hodierna praxi fieri solet. Ratio est, (plia Episcopus bene potest jurisdictionem Religioso, non secus ac sacerdoti sæculari, in proprias oves conferre. Quisquis enim jurisdictione ordinaria gaudet, eam cuilibet sacerdoti delegare potest. — Billuart, etc.

Verum Religiosus ille graviter contra obedientiam peccaret, (plia in re gravi præceptum Superioris sui transgrederetur; nec in eo casu posset uti privilegiis, quibus multi Religiosi gaudent, v. g. ad absolvendum a quibusdam censuris, nisi etiam ab Episcopo hujusmodi privilegia sibi communicata fuissent: quia Religiosus hujusmodi privilegium, nonnisi per

ipsum Superiorem accipit, qui ex hypothesis nullam subdito facultatem tribuit. Hæc confirmantur Declaratione, quæ nuper prodiiit ex Congr. E. et R. Propositis enim dubiis:

“ I. An Religiosus non approbatus juxta leges proprii Ordinis a suo Superiore, vel ipso invito, cum sola facultate Ordinarii valide excipiat Confessiones sæcularium.”

“ II. An Superiores Regulares, jurisdictionem habentes, possint suos subditos suspendere ab audiendis Confessionibus sæcularium etiam ex informata conscientia.”

“ Et quatenus affirmative, III. An valeat suspensio oretenus, et absque scripto enunciata.”

“ IV. An absolutio impertita ab eo qui tali suspensione est innodatus, sit valida.”

“ Et quatenus negative, V. An qui hujusmodi absolutionem attentat, irregularitatem incurrat.”

“ Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium re discussa, die 2 martii 1866, respondit ”:

Ad I. Affirmative.

Ad II. Affirmative; ita tamen, ut Religiosus suspensus illicite, non vero invalide Confessiones excipiat.

Ad III. Affirmative, cum feratur per modum præcepti particularis.

Ad IV. Affirmative.

Ad V. Provisum in procedentibus.

Quær. 9° *An Regulares absolvere possint, sine Episcopi approbatione, famulos suos vel alios familiares in monasterio degentes ?*

Resp. Vide n. 1194. II.

Quær. 10° *An Regulares absolvere possint alumnos convictores sine Episcopi approbatione, utpote defamilia ?*

Resp. Duplex datur sententia. Vide n. 1194. II.

APPENDIX II.

DE JURISDICTIONI RESPECTU MONIALIUM.

1398. - Dico I. Moniales vota solemniter emittentes et elaustratæ non possunt confiteri nisi sacerdoti specialiter pro ipsis

¹ n. 1541.

² Disp. 21. n. 44.

³ n. 1541.

¹ Acta, T. I. p. 678.

approbato ab Episcopo, licet sint exempti ab ejusdem Episcopi jurisdictione, et Regularibus proprii Ordinis subjectae, quo tamen casu deputatio et electio confessorii competit Praelato regulari. Ita ex Bulla Gregorii XV. *Inscrutabili*, et ex aliis Constitutionibus SS. Pontificum.¹ Imo confessorius approbatus pro uno monasterio non potest valide excipere Confessiones Monialium alterius monasterii, nisi in genere pro Monialibus fuerit approbatus. Hæc confirmavit Clemens X. an. 1670, Bulla *Superna*.²

Ex Decreto autem S. C. Ep. 20 sept. 164-2, confessorius ordinarius Monialium non potest approbari nisi pro triennio; quo elapso, non potest amplius audire Confessiones in eodem monasterio sine licentia S. Congr.³— Sed hujusmodi restrictio non ubique servatur, vel etiam, defectu confessoriorum, qui audiendis Monialium Confessionibus idonei sint, servari potest.⁴ et tunc approbatio valet usque dum verbis aut facto revocetur. — Salvo autem induito Apostolico, aut nisi, ut modo dictum fuit, aliter in regione aliqua fieri nequeat. Monialium confessorius debet esse annorum 40,5 nec ad istud officium deputandi sunt Vicarius Generalis, Canonicus aut alius bénéficiatus ad Chororum obligatus, Parochus, si in officio obeundo multum inde impediatur, vel, si de Monialibus agitur Episcopo subjectis et de confessorio ordinario, Regularis.⁵

Caveat confessorius, ne se tamquam Superiorem monasterii gerat, cum ipsi talis auctoritas nullo modo competat. — Sic S. C. Ep. 7 sept. 1797.— Vide *Analecta Juris Pont.*⁶

Dico H. Episcopi et alii Monialium Superiores tenentur bis aut ter in anno, ipsis etiam Novitiis, exhibere confessorium extraordinarium. Sic statuit Trid?

Hæc statuta confirmarunt alii SS. Pontifices, præsertim Bened. XIV. in Bulla *Pastoralis*, edita 5 aug. 1748. Debet insuper concedi confessorius particularis

Monialibus in articulo mortis, si petant, imo etiam aliquando in vita, si aliqua Monialis id postulet, aut recuset confiteri ordinario; sed tunc pro certis tantum vicibus extraordinarius confessorius deputandus est. De his constat ex Bulla Bened. XIV. *Pastoralis* modo citata. Neque vero Trid. prohibet, ne præficiantur plures confessorii extraordinarii, neve ultra duas vel tres vices offerantur. Sensus igitur Decreti est, eos ad minus saltem bis vel ter concedendos esse.

1399. Q^{uestio} *esita*. — Quær. 1. *-tu omnes Moniales teneantur se promeutare confessorio extraordinario et ipsi confleri?*

Itesp. 1° Tenentur omnes et singule se præsentare saltem ad audienda salutaria monita. Constat ex eadem Bulla Benedicti XIV., necnon ex Declaratione expressa s. c. Ep. die 19 oct. 1621. Ratio autem hujus dispositionis est, ut consulatur libertati Monialium, quæ ministerio confessorii extraordinarii forte indigeant; secus enim timor, vel displicendi confessorio ordinario, vel in suspensionem incidendi penes alias Moniales, facile eas prohiberet.¹

Itesp. 2° Non tenentur confiteri confessorio extraordinario, sed sufficit ut coram illo se sistant, puta, ut ejus benedictionem petant, aut ab eodem salutaria monita accipiant. Constat ex citata Bulla Bened. XIV. — Vide S. Alph.²

Quær. 2° *Quid tenendum de Monialibus apud nos existenlibus?*

Itesp. 1. Quoad approbationem confessorii, cum, exceptis iis, de quibus n. 1205. λ', diximus, cæteræ vota solemnia emittere prohibeantur, omnia dependent ab Episcoporum voluntate. Ergo, nisi Episcopus contrarium significaverit, harum Confessiones etiam sine speciali deputatione *ralide* excipiuntur, et clausula: *exceptis Monialibus*, jurisdictioni apposita, solas Moniales stricte dictas respicit. *Mens* autem S. Sedis est, ut etiam erga Moniales non stricte dictas ab Episcopis servantur ea, quæ Jure communi pro stricte dietis hae in re statuuntur. Vide Gurv Ed. Rom. 1873, et Cone. Pl. Balt. II.⁴

Itesp. 2° Quoad confessorium extraordinarium, videtur pro Episcopo, et aliis

1 Cfr. Lucitli, de Vis. SS. Limin. P. 1. T. 2. de § rei. n. 227 sq.

3 L. VI. 577.

» Ib.

* Cfr. S. Alph. L. VI. 577

6 Anal. dur. Pont Ser. 4. Coi. 1300.

« Ib.Col. 1289.M] S Alph L. VI 577. Not. 2.

' II», Col. 1322 1324

6 25. de Reg. cl Mon. c. 10.

i L. VI. 576.

3 II».

3 T. II. n. 567. (l. 2 (·).

4 a. 417.

Superioribus adesse obligatio aliquem procurandi pro Monialibus apud nos in clausura *non Papali* viventibus. Ratio est, quia idem est finis legis, scilicet prospiciendi conscientiae libertati. Si enim obligantur ad rigorosam clausuram, (equum est. ut privilegio quoque Monialium claustratarum utantur.

Quær. 3° *An Episcopus teneatur concedere confessarium extraordinarium etiam piis fœminarum congregationibus, tunc certe Moniales non sunt?*

Resp. Bened. XIV. enixe hortatur Episcopos, ut ad quaslibet fœminarum communitates extendant leges Trident, circa confessarios extraordinarios Monialium.— Const. *Pastoralis curte*, 5 aug. 1748, cui consonant plura Decreta S. Congr. Ep. et Reg., et Cone. Pl. Bait. II. 1 quin et Episcopus ad hoc in conscientia tenetur, si piæ illæ fœminæ *unicum* confessarium a Superioribus designatum habeant, adempta iis facultate advocandi alium.²

Quær. 4° *An absolvi possint a quolibet confessario Moniales claustrata, dum casu extra monasterium versantur?*

Resp. Affirm. cum Lacroix,⁸ et tiliis. Ratio est. quia Constitutiones Gregor. XV. *Inscrutabili*, et aliorum SS. Pontificum, quæ prohibent, ne Moniales confiteantur alteri sacerdoti quam specialiter ab Episcopo pro Monialibus approbato, non videntur intelligendæ nisi *ile Monialibus in Monasteriis degentibus*; supponunt enim quod Moniales semper intra claustrum versentur. Quilibet igitur confessarii, licet pro Monialibus non approbati, absolvere possunt Moniales *per accidens* ad se venientes. Præterea nimium incommodum plerumque adesset, si Moniales peregrina? solis confessariis specialiter approbatis confiteri deberent: sæpe enim carere deberent Sacramentis Pœnitentire et Eucharistia Consonat Resp. 27 aug. 1852. S. C. Ep. et Reg.⁴

ARTICULUS III.

DE CASIBUS RESERVATIS.

Reservatio casuum est restrictio seu limitatio jurisdictionis, sive negatio j>o-

¹ a. 417.¹

² Anal. Jar. Pont. Ser. 4. Col. 1278 sq.

³ n. 1527.

⁴ Nouv. Rev. Th pI. T. V. p. 223.

testatis absolvendi a certis peccatis, salva potestate absolvendi a cæcens. *Agendum* 1° de reservatione; 2° de absolutione reservatorum.

j I. *De reservatione casuum, seu de principio et natura reservationis.*

1400. Pitixt ii»i v. — L Datur in Ecclesia potestas reservandi certos casus sive causas criminum graviorum, a quibus inferiores confessarii absque speciali facultate absolvere nequeant. Ecclesiae enim, ut dictum est n. 1392. q. f°, competit potestas jurisdictionem conferendi et limitandi; ergo etiam casus reservandi. — Constat præterea ex definitione Trid.¹

II Potestas peccata reservandi iis solis competit, qui habent jurisdictionem in foro interno et, hodie saltem, etiam in externo. Ratio est. quia ad eos solos, qui jurisdictionem in societatem fidelium conferre possunt, eandem limitare pertinet.

Hinc: 1° Papa casus reservare potest in tota Ecclesia; 2° Episcopi in sua dioecesi; quæ reservatio, secundum sententiam *communem* et S° Alph® *veriores*, etiam quoad Moniales non exemptas valet, cum in lege non sint exceptæ. Utrum etiam quoad exemptas *in materia exempta*, utrinque probabiliter disputatur: 2 3° alii jurisdictionem episcopalem habentes erga subditos proprios.

III. Tria requiruntur, ex *consuetudine* Ecclesiae ut peccatum reservatum censeatur, scilicet, ut sit 1° interne et externe grave. 2° in sua specie consummatum, et hinc reservationem homicidii non incurrunt eidem faventes, cum illud non *consummariut*, — nec reservationem sodomite *imperfectam* committentes, eum eam non consummarim *in sua specie*, 3° ita certum, ut non remaneat *prudens* dubium, an sit patratum; au interne et externe grave; an in sua specie consummatum; an sub reservatione comprehensum. Ratio est. quia non *solent* reservari nisi crimina externa, vaque graviora et atrociora, et hinc debet esse *externe* et *interne grave*, - et quia reservatio, utpote odiosa, stricte interpretanda est, et hinc debet esse *in sua specie consummatum* ac *certum*.³

¹ Sos 14 ile Sacr. Pœn. c. 7.

² L. \ l. 602. q. V. q. \ I.

⁸ Ib. 582. 600.

IV. Reservatio allicit immediate confessarium, et mediate penitentem; quia potestatem confessarii immediate attingit, eanique coarctat.¹

Porro plerique casus episcopales sunt simpliciter reservati sine censura; casus autem papales fere omnes censuram habent, et principaliter propter censuram reservantur, ita ut in iis reservetur immediate censura, et mediate seu accessorie ipsum peccatum. Hinc in casibus papalibus, reservata censura, etiam peccatum manet reservatum; e contrario vero, sublata censura, v. g. ex eo quod ignorata fuerit, neque peccatum est reservatum, quia, sublato reservationis objecto, i. e. censura, jam peccatum non manet reservatum.² - Casus autem Papie reservati absque censura sunt duo: *primus* scilicet de eo, qui recipit munera a *Regularibus stride dietis* utriusque sexus (ex Const. Clem. VIII. et Urbani VIII. - Vide S. Alph. II. A. Tr. X 111. 8. 9); *see audits* autem, si quis scelestus per se vel alios denuntiet de sollicitatione confessarii innocentem (ex Constit. Bened. IV.).

Circa reservationem ab Episcopis faciendam opportune notanda ea occurrunt, quae habemus apud Bened. V.,³ et quorum luee fere summa est.

a) Ad paucos tantum casus extendatur, et

b) Ad atrociora tantum et graviora crimina, quorum reservatio ad christianam disciplinam retinendam conferat, et in aalicationem, non autem in destructionem, cedat. ne alioquin, confessariorum potestate coarctata, S. Matris Ecclesiae pire menti contrarius effectus subsequatur. Ideo non comprehendat casus, qui, etsi mortale peccatum inducant, circa res tamen parvi momenti versantur, et frequenter inter idiotas evenire solent, uti damni dati et similium. Inde etiam in reservandis peccatis carnalibus multa utendum est circumspectione, propter periculum scandalorum, in iis maxime personis, in quas, ob frequentem reditum ad confessarium, suspicionis aliquid cadere posset.

c) Non sit superflua, et ideo non comprehendat eos casus, qui S. Sedi specialiter reservati sint, nec eos, in quibus abso-

lutio, nisi cum restitutione vel exactione eorum, ad quae poenitens tenetur, non confertur.

d) Non promiscue, i. e. non nisi propter frequens scandalum aut aliam necessariam causam, extendatur ad ea, quibus a Jure imposita est excommunicatio major, cujus absolutio nemini reservata sit.

1401. Qf. e sit a. — Quær. 1° *An ignorantia reservationis vel censurer ah ea incurrenda excuset?*

Resp. 1° *Affirmative quoad censuram*, quia in ea spectatur praeipue ratio poenae, quae in contumaces tantum infligitur, idque sive ignorantia sit/rzc/z, e. g. talem librum fuisse conscriptum ab apostata aut haeretico ad defendendam haeresim, sive *juris*, i. e. censurae aut legis, sive divinae sive ecclesiasticae, dummodo tamen non sit *crassa*, licet et luee excuset, si in decreto censurae legitur: *qui hoc fecerit scienter*, vel *consulto*, vel *temere*, vel *qui praesumpserit*. Hac de re latius ubi de *Censuris* erit sermo, n. 1664. q. 2°. q. 3°.

Resp. 2° *Qpoad reservahonem*, eontrovertitur. Negat sententia communior, cui subscribit S. Alph.;⁴ ratio, quia reservatio restringit potestatem confessarii, (piem immediate allicit, ut dictum est n. 1400. IV.; ergo sive poenitens habuerit notitiam reservationis, sive non habuerit, potestas sacerdotis restricta manet.

Quær. 2° *An ignorantia saltem excuset a reservattone, quando cum censura conjungitur?*

Resp. 1° *Affirm.* pro casibus *papalibus*, quia casus papales, exceptis duobus, de quibus n. 1100, reservantur propter censuram, a qua excusat ignorantia, ut modo dictum est. Proinde, sublata censura, nulla remanet reservatio.²

Resp. 2° *Ferius Neg.* pro casibus *episcopalibus*; quia in iis principaliter et per se spectatur reservatio, cui annectitur quandoque censura velut circumstantia, eo fine, ut peccatores magis a peccato absterreantur.⁸ Id tamen intelligendum de casibus, quos, non quidem Jus Commune,⁴ sed *ipsi sibi* reservant Episcopi.

¹ L. VI. 581. Tertia. Cfr. Vind. p. 515. Ed, 2°. T. II. p. 130. Rev. des scienc. T. 43. p. 352, 410.

² L. VI 580.

³ Ib. 581 Dnb 2. Gnry-Dnmns, T. II. n. 571.

⁴ Ho-vide n. 1733- 1735 n. 1749. p. 301. eoi. 1. § *Firmam*, n. 1753. i|. 2°. R. 2°.

¹ L. VI 580. 581.

² Ib. 580.

* Dv Syu 1. \ \ V ii. 4. et S. C. Ep. et Reg. ib.

Quær. 3° *Utrum absolvi possit subditus alterius diœcesis, si casus est reservatus tantum in loco Confessionis?*

Resp. Neg. juxta sententiam communio-rem et S. Alph⁸ longe probabiliorem, quia reservatio immediate respicit confessarios. S. Pœn. 21 nov. 1873.¹ (K) p. 408.

Quær. 4° *In absolvi possit subditus alterius diœcesis, quando peccatum reservatum est in ipsius diœcesi, non autem in loco Confessionis?*

Resp. 1° Absolvi potest a Regularibus vi privilegii ipsis concessi in Constit. Superna Clement. X.

Resp. 2° Quoad Confessarios sæculares, sententia communissima et verior affirmat. Ratio, quia sic habet universalis consuetudo.— Excipe in utroque casu, nisi quis ex propria diœcesi ad aliam principaliter et unice in fraudem reservationis se contulerit.²

Quær. 5° *An Prelati aut Superiores regulares possint reservare casus in suo Ordine vel Monasterio?*

Resp. Possunt nonnullos tantum reservare a Clem. VIII. determinatos, (pii sunt undecim numero, et quos videre est apud S. Alph.⁸ Alia autem reservare sine consensu Capituli genendis pro tota Religione, et Capituli provincialis pro tota Provincia, nequaquam possunt.

j II. De absolutione reservatorum.

14-02. Principia. — I. Absolvere possunt a casibus reservatis de potestate ordinaria, 1° ipsi reservantes; 2° eorum successores in eadem potestate; 3° eorum Superiores.

II. Episcopi, vel eorum delegati absolvere possunt:

1) Ubi Tridentin⁹ receptum est. a papalibus occultis, exceptis tamen iis, qui Romano Pontifici speciali modo in C. Apostolicis reservantur. Constat ex ipsa Constitutione, § Firmam tamen. Vide p. 361.

2) Antiqua doctrina de impeditis Romanam adire pro absolutione a reservatis

mutata est per sequens Decretum C. S. Rom. et Univ. Inquisitionis.

Quæsitum est ab hac S. Congre Romaniæ et Universalis Inquisitionis:

I. Utrum tuto adhuc teneri possit sententia docens ad Episcopum aut ad quemlibet actum approbatum devolvi absolutionem casuum et censurarum (fiam speciali modo P. p. e reservatorum, quando pomitens versatur in impossibilitate personaliter adeundi S. Sedem?

II. Quatenus negative, utrum recurrendum sit saltem per litteras ad Euium. S. Pœnitentiariæ Præfectum pro omnibus casibus Papæ reservatis, nisi Episcopus habeat speciale indultum, præterquam in articulo mortis, ad obtinendum absolvendi facultatem?

Feria IF, die 23 junii 1886.

Emi ac Rmi Patres Cardinales in rebus fidei Cardinales Inquisitori-s. siiprascriptis dubiis mature perpensis, respondendum esse consueverunt:

Ad P^{am} Attenta praxi S. Pœnitentiariæ præsertim ab edita constitutione Apostolica s. m. Pii IX. quæ incipit Apostolicæ sedis, Negative.

Ad II^{am} Affirmative; at in casibus vere urgentioribus, in quibus absolutio differri nequeat absque periculo gravis scandali vel infamiae, super quo confessariorum conscientia oneratur, dari posse absolutionem, injunctis de jure injungendis, a censuris etiam speciali modo Summo Pontifici reservatis, sub pœna tamen reincidentiae in easdem censuras. nisi saltem infra mensem per epistolam et per medium confessarii absolutus recurrat ad S. Sedem.

Feria IF, die 30 junii 1886.

SSmus resolutionem EE. PP. approbavit et confirmavit.

Josephus Mancini S. R. et U. Impiis. Not.

III. Confessarius quilibet, etiam Regularis, absolvere non potest a casibus proprie episcopalibus, nisi ab Episcopo

¹ L. VI. 588. H. A. Tr. XVI. 135 Vind. Ed. 2*. T. II p. 1 H. Rev. Th. T. VII p. 92. 213.

- L. VI. 589. (Tr. Vind. p. 533. Ed. 2*. T. II p. 151. et 11. A. Tr. XVI 136.

³ L. VI. 583.

ipso facultatem acceperit, etiamsi absolvere posset a quibuscumque casibus Papæ reservatis.— Ita Ciemeus X. in Bulla *Superna*.

IV. Nulla est reservatio in mortis sive *articulo*, sive *periculo*. Requiritur tamen, ut qui tunc sui compos est: a) Absolutionem petat (at vide n. 1672. q. 4°). b) Scandalum reparet (ib. q. 7°. q. 8°). c) Parti hesæ (nisi hæc vel injuriæ reparationem potuerit et voluerit remittere, vel justam recusaverit, vel nisi absolvendus fuerit *perpetuo* impotens satisfaciendi) prius satisfaciat, vel, si id tunc nequeat, sufficientem cautionem præbeat, aut saltem, si ne hanc quidem tunc præstare queat, juret se, ut primum poterit, satisfacturum (ib. q. 9°). d) Si peccato reservato annexa sit censura, Episcopo, vel *speciali modo* Papæ, reservata, a qua sacerdos non possit absolvere, juret (in foro interno promittat) sese præsentaturum superiori habenti facultatem, si convaluerit; secus in eamdem reincidit censuram, e) Si sermo sit de crimine gravi, ante absolutionem juret (in foro interno promittat) de non reincidendo.¹

1403. *Quæritur* a. — Quær. 1° *.Iu aliquando simplex confessorius possit absolvere a reservatis, etiam extra mortis periculum?*

Resp. Affirm., si Episcopus aut facultatem habens nequeat facile adiri, et ex alia parte adsit, vel 1° periculum infamia: aut scandali ex omissione celebrationis Missæ vel Communionis, vel 2° necessitas implendi præceptum paschale, vel 3° timor, ne poenitens remaneat diu in mortali. Absolutio tamen illa a reservatis cum censura Papali (etiam ab absolutione complicitis, Aertnys, lib. VI, n. 250.) *directe* datur, cum onere ut supra n. 1402, II. 2; a reservatis autem sine censura aut cum Episcopali — *indirecte*, eum onere postea, *directe* absolvi.² Si vero poenitens non habeat alia mortalia quam reservata, ac, prout ordinarie contingit, dubitet de contritione perfecta, tenetur accusare vel veniale aliquod, vel mortale aliud confessum, quin et ipsum reservatum, si in

id recidivus sit, vel in occasione proxima in illud relabendi.¹

Quær. 2° *Quomodo præterea tollatur reservatio?*

Resp. 1° Tollitur *indirecte* (eum onere supplendi), si quis validam Confessionem *bonafide* apud non habentem facultatem instituit,² dummodo aliud peccatum non reservatum clavibus subjiciat.

Resp. 2° Tollitur *directe*: a) Excepto jubiheo, per Confessionem, licet nullam aut etiam sacrilegam, factam tamen habenti facultatem et in quâ reservatum accusatur.³

b) Per Confessionem validam factam habenti facultatem, licet poenitens casus reservati, inculpabiliter tamen, obliviscatur. Ita ut probabile S. Alph., excepto casu, in quo positive præsumitur quod, si facultatem habens audivisset peccatum, absolutionem distulisset.

e) Per Confessionem peccati *dubie* reservati factam non habenti facultatem, etiamsi illud postea noscatur ut *certo* reservatum. Hoc igitur in casu postea non tenetur adire Superiorem vel habentem facultatem.⁵

Quær. 3° *An habens peccata reservata et non reservata teneatur in Confessione accusare etiam reservata?*

Respon. *Sequitur*, probabiliter, *per se*. Ratio est, quia alias teneretur bis peccata illa confiteri, scilicet inferiori et Superiori. Dixi: *per se*, seu nisi recidivus sit in reservato, vel in occasione proxima in illud relabendi, ut supra ad q. 1° dictum est.⁸

Quær. 4° *An inferior absolvere possit moribundum a reservatis, pressente Superiore?*

Resp. 1° *Affirm.*, si casus sint *pure reservati*. Ratio est, quia in articulo mortis nulla est reservatio.

Resp. Neg. quoad reservata ab Episcopo cum censura, quia cum moribundus, si convaluerit, teneatur Superiorem *quamprimum* adire, per hunc, si *pnesens* sit, absolvendus est.⁷ (?) p. 393.

¹ L. VI. 265. 585. Cfr. Vind. ». 554, Ed. 2. T. II. p. 173.

² L. V l. 596. q. I.

³ Ib. 598. q. III. IV.

⁴ Ib. 597. Cfr. Vind. p. 572. Ed. 2. T. II. p. 193.

⁵ L. VI. 600.

⁶ Ib. 265. q. II. 585. Dub. 3

⁷ II. A Tr. XVI 96.97. L. VI. 5C3. L. VII. 92.

¹ Trid. Sess. 14 de Sncr. Pœn. c. 7- Rit. Rom L. V Der. T. XXXIX. c. 10. 11. L. V. T. XI. c. 22 in f. S. Alph. L. VI. 537. q. VII L. VII. 120. 121. 127-131. Scav. T. I. n. 835.

² Cfr. N. Rev. Th. 1886, p. 582 seqq.

Quær. 5° *.ht requiratur venia Superioria ad absolvendum moribundum a casibus cum censura reservatis, si per litteras aut procuratorem peti possit?*

Resp. Neg., juxta sententiam communio-rem et probabiliorem, tum ob manifestationis periculum, tum quod legitime impeditus censeatur quicumque Superiorem personaliter adire nequit.¹

Quær. 6° *An possit Superior absolvere pœnitentem a reservatis, et eum remittere ad inferiorem pro absolutione non reservatorum?*

Ihsp. Id non videtur improbabile casu (sane rarissimo), quo Superior, a) non posset se expedire ab aliquo negotio gravissimo, b) necessarium judicaret personaliter audire reservatum, et c) pœnitens esset in necessitate communicandi et nollet eadem peccata bis confiteri.³

Quær. 7° *An absolvi possint peregrini a censuris episcopalibus, quas in propria diœcesi incurrerunt?*

Resp. Neg., si agatur de censuris publicis aut inflictis ab homine per sententiam particularem. Secus affirm.³ Cfr tamen n. 1401. q. 4°. R. 2°. (19) p. 419. *

APPENDIX I.

DE ABSOLUTIONE PROPRII COMPLICIS IN PECCATO TURPI.

1401. — L Nullus confessarius absolvere potest complicem suum, i. e. socium et participem in peccato turpi. Constat ex Constitutione Benedicti XIV. & sacramentum Pœnitentia, 1 junii 1741.— Item ex alia Constitutione ejusdem Pontificis: *Apostolici muneris*, 8 febr. 1745.

II. Confessarius caret omni jurisdictione ad absolvendum complicem quoad peccatum, cujus fuit particeps. Infertur ex verbis expressis Bulbe, in qua dicitur. “Sublata præterea illi ipso jure quacumque auctoritate et jurisdictione ad qualemcumque personam ab hujusmodi culpa absolvendam.”

1405. Quid sit a. — Quær. 1° *Quid veniat nomine peccati turpis?*

Resp. Omne peccatum grave contra Sextum Decalogi Præceptum, etiamsi non

¹ L. VI. 563. Dab. III. ³ Ib. 595.

³ Priv. n. 35. Ed. Ilcilig. Istr. e prnt. c. XVI. 135 (+) dvoertensa

sit copula consummatum; imo licet sit solus tactus aut aspectus turpis, aut colloquium, ut hodie certum est.

Requiritur autem, ut ex utraque parte adsit peccatum certo mortale, non modo internum, sed etiam externum, quatenus mutuum, seu ex utraque parte simul exterius manifestatum.¹

Quær. 2° *An nomum complicitis reniant non solum muliere, sed etiam viri?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia verba Bulbe sunt omnino generalia; in ea enim dicitur: “Qui Confessionem Sacramentalem persona complicitis in peccato turpi contra præceptum excipere audeat.” Ergo Constitutionis dispositio ad sexum muliebrem non est restringenda.— Ita communder.

Quær. 3° *An sacerdos possit absolvere complicem in articulo rei periculo mortis?*

Resp. Affirm., si non possit advocari alius sacerdos, qui munus confessorii obire possit; secus vero, si adsit sacerdos alter, etiam non approbatus, qui Confessionem excipere queat.

Quær. 1° *.h> sacerdos possit absolvere complicem in morte, si alius nequeat advocari vel accedere sine infamia aut scandalo?*

Resp. Affirm. Tenetur tamen sacerdos complex talia infamia vel scandali pericula pra-cavere, si possit, v. g. aliquo praetextu discedendo, etc. Secus ponas non evadet, licet absolutio sit valida. Constat ex Const. Bened. XIV.³

Quær. 5° *An sacerdos possit absolvere complicem in morte, si hic al'eri confiteri recuset?*

Resp. Affirm., si aliunde sit dispositus, ne scilicet pereat, aut saltem ne ejus æterna salus periclitetur. Cfr. n. 1402. IV.

Quær. 0° *An sacerdos absolvere possit complicem ab aliis peccatis sibi extraneis, postquam ille semel ab alio fuit absolutus?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia caret tantum jurisdictione in hunc pœnitentem quoad peccatum, cujus ipse fuit particeps; ergo, deleta illo peccato per absolutionem ab alio impertitam, jam cessat prohibitio, nec deest jurisdictio.⁸ Excipe: 1) si pœnitens ab hoc peccato per alium confessarium, vel 1) solummodo indirecte (v. g. ob oblivionem inculpabilem dicti peccati tur-

¹ I. VI. 551 S. (Inq. 28 mni 1873. Nouv. Rev. Th. T. X. p. 118. ² Ib. 553 ³ Ib. 555.

pis), vel 2) invalide absolutus sit.¹ Il Si sacerdos ille a censuri et pomis, quas ob attentatam complicitis absolutionem incurrit, absolutus fuerit vi facultatis, p. L W I. Nota 2 relata, sub onere scilicet omnino abstinendi ab audiendis complicitis Confessionibus.— Absolutio tamen, quam dedisset confessarius cum hoc onere absolutus, non *ipso jure* invalida foret; nam ex hoc praecise, quod lex seu praeceptum Superioris aliquem actum fieri *prohibeat* (nisi exprimat, quod eo ipso velit etiam irritum et nullum fieri), actus non debet censi nullus in conscientia. III. Secundum aliquos, si pomitens illud ipsum peccatum, < \ (pro complicitas oritur, jam alit confessum iterum complici tamquam materiam *sufficientem* confiteatur, quin aliam materiam addat: verba enim (dicunt) Constitutionis sunt omnino peremptoria. Ita Primer,² et Acta.⁸ Hæc tamen exceptio, licet hic utiliter allegetur, ad quaestionem non perlinet. S. Alphonsus hanc præcise quaestionem non tractat.

Verum, si (pii pudor maneat in sacerdote, (pii misera frangilitate peccatum turpe cum alio pataverit, si quis honor Sacramento debitus, nunquam in posterum complicitis Confessionem excipiet. Insuper periculum novi lapsus, aut saltem gravis tentationis in directione talis poenitentis facile subesse potest. Avertendi igitur sunt fideles, quoad fieri potest, ne unquam in posterum, secluso necessitatis casu, confessarium adeant peccati complicitem. At idem monitum datum n. 1365. q. 4°.

1406. — *Resolves*:

1° Confessarius *invalide* absolvit poenitentem:

a) Cum <pro convenit de seducenda muliere, licet hanc postea non seduxerit; quia verificatur, hunc poenitentem esse socium conventionis iniquæ contra castitatem.

b) A (pro solum audivit turpes sermones, si ostendit eos sibi placere; quia *exterius* sibi complacendo de illis participavit. ideoque est complex peccati turpis.

c) Quocum peccavit contra castitatem, antequam esset sacerdos vel clericus; quia eemper verum est, complicitem esse, ideo-

(pie ei auferri omnem jurisdictionem. S. Poenit. apud Haringer.¹

d) Impuberem complicitem; quia prohibitio facta confessario absolvendi complicitem reservationis rationem non habet, cum ipsi, non aliis confessariis, potestas absolvendi auferatur; nec est certum quod impubertas eximat a reservatione.

2° Confessarius *valide* absolvit:

a) Puellam, (piam dormientem vel reluctantem impudice tangit, vel a (pia dormiens aut reluctantans tangitur (etsi omnino non deberet illam audire, ne iu periculum gravius vel formaliter peccandi se conjiciat); quia non absolvit a peccato complicitatis.

b) Mulierem, cum qua intercessit osculum obeunter datum aut tactus momentaneus manuum vel honestarum partium ex joco vel levitate. — Idem est, si confessarius puellam manu, brachio vel colloprehendat, at (pie ipse quidem patitur delectationem veneream ex sua parte, etiam exterius declaratam, si nullam excitet in poenitentem. Idem, si sacerdos induceret foeminam ad credendum, nullum esse peccatum, si turpiter ab ipso tangi se sineret; et ea, ab ipso decepta, bona fide se turpiter tangi pateretur, quin formaliter peccaret. In his enim casibus vel non adest peccatum *certo* mortale, vel non adest ex *utraque* parte.

c) Idem resolve, si motio, quantumvis carnalis, et utrinque orta, utrique sit personalis et respective incognita. Ratio est, quia, ut adsit peccatum complicitis, non sufficit unitas temporis, (pro uterque peccet, sed requiritur unitas moralis actionis, seu communicatio in una moraliter actione.

d) Idem resolve, si agatur de mortali interne vel externe dubio, eoque sive ex utriusque sive ex alterutrius parte taliter dubio.

Nota.— Silvo meliori, omnino dissensus ab aliquibus, (pii opinantur valide absolvi complicitem, si *inadeertenter* absolveretur; neque enim Ben. XIV., *presumptionem* (vide n. 1401. q. 1°. R. 1°) requirens, canis requirit ut absolutio sit nulla, sed ut incurratur excommunicatio. — Nec eum iis facimus, (pii putant valide, licet indirecte tantum, absolvi posse complicitem peccatum complicitatis inculpabiliter obliviscentem, aut in alia quacumque necessitate versantem quam ea, qua ex periculo mortis oritur; nam casus complicitis non

¹ Scav. t. III. n. 494. sub 7. 8.

² Dis», de Jurisd. C. 1. nrt. 9. 5°.

³ In *dpost. Sed.* p. 323 sq.

i L. VI. 550. ♦.

est proprie casus reservatus, sed casus, in quo *omnis* jurisdictio confessario in complicem adimitur, solo mortis periculo excepto; exceptio autem firmat regulum.

De excommunicatione, quam incurrit complicem absolvens, vide in Tr. *de Censuris* n. 1715.

APPENDIX II.

DE SOLICITATIONE IX (CONFESSIOE).

1407. — 1. *Quandonam sollicitationis hujus crimen existât.*— Agitur hic de abusu *Sacramenti Pœnitentia* ad turpia, — non vero de abusu *aliorum Sacramentorum* ad turpia, nec de abusu ejusdem Pœnitentiæ Sacramenti ad *aha* peccata, quamvis gravissima (vide Resp. S. C. O. a. 1661 ad Dnb. 10. 11. p. LXI.). Ideo autem ob hanc *solam* materiam veneream obligatio denunciandi sollicitantes imposita videtur, quia ob fragilitatem naturæ frequentius hæc sollicitatio contingere et majus in eam consentiendi periculum existent potest.¹ Jam quæritur: A) Quid intelligatur per *inhonesta* et *turpia*, ad quæ fit sollicitatio? B) Quo actu *sollicitatio* perficiatur? C) Qualis nexus sollicitationem inter et Sacramentum Pœnitentiæ intervenire oporteat, ut revera et ex mente legislatoris sollicitatio *abusus Sacramenti* sit?

1408. — Ad \). Per peccata *inhonesta* et *turpia*, ad quæ fit sollicitatio, intelliguntur omnes actus *externi libidinosi* seu actus luxuriæ, quo spectant etiam actus *rei* ex sua natura, *rei* ex particulari dispositione complicitis, *rei* ex intentione operantis, aliunde satis manifestata (signo v. g. aut verbo), inductivi ad vehementem commotionem spirituum genitalium.— Sollicitans ad actus tantum venialiter *inhonestos*, adeoque *non cenereos* (nam in his non datur parvitas materiæ. Vide n. 484 485 et Resp. S. C. O. a. 1661 ad Dub. 3. p. LX.) non est denunciandus, quia sollicitatio debet esse peccatum grave. Excipe, si ex circumstantiis certi' conjiceretur, sacerdotem actu de se leviter malo⁸ animum habuisse procedendi ad gravia.²

¹ L. VI 684.

² Amort Tr. XIII. f. 24. q. 5.

⁸ v. g. verbo blandiori.

⁴ L. VI 554 sub 3. 683.

Confessarius, *consentiens tantum* mulieri sollicitanti in Confessione, nullo modo eximitur a peccato inhonesti tractatus in confessionario, ideoque, tamquam reus sollicitationis ad turpia in Confessione, etc., a pomitente, a quo sollicitatus fuit, denunciandus est, idque licet statim destiterit de illa turpi materia loqui, differendo illius complementum ad aliud tempus et non pra-bendo absolutionem pœnitenti :¹ item licet metu inductus sollicitationi consenserit» et a fortiori quando confessarius et pœnitens invicem se sollicitarunt/ puta quando confessarius ad unam turpitudinis speciem sollicitatus, ad aliam sollicitavit pœnitentem.

1409. — Ad B.) *Sollicitatio* ad turpia adest, si *confessarius* (vel etiam sacerdos carens jurisdictione, at hic in Confessione⁸) sollicitat sive marem, sive femineam ad peccandum sive secum. sive cum alio; nec refert utrum ipsum pœnitentem sollicitet, an, mediante pœnitente, aliam quampiam personam. Præterea sollicitatio hujusmodi ex parte confessarii fieri potest vel *immediate*, v. g. verbis obscœnis vel *mediate*, puta per chartam postmodernam a pœnitente legendam;⁴ et habenda est ut *completa*, sive pœnitens reapse ad peccatum pertrahatur, sive resistat, dummodo ponatur medium aptum alliciendi ad actus inhonestos;⁶ nec refert, medium appositum in se malum sit. an indifferens, dummodo ex circumstantiis postea cognoscatur id ad sollicitandum adhibitum fuisse, puta si confessarius mulieri hoc animo intimet, ut exspectet eum domi, vel eam eodem hoc animo interroget ubi habitet.⁶

1410. — Ad C). Sollicitatio vero ejusmodi, ut sit *abusus Sacramenti*, oportet ut, modo a lege determinato, relatio aliqua intercedat vel ipsam inter et Confessionem, *rei* ipsam inter et locum, ubi Confessiones excipiuntur.⁷

a) *Relatio requisita ad Confessionem* adest, si sollicitatio fiat:

¹ S. Off. T. 1 p. LX. 2. et p. LXII. 2.

⁸ S. Off. p. LX. 8. 9.

⁸ Resp. S. C. O. a. 1661 in Dub. 5. p. LX. Instr. S. C. O. a. 1867 sub. 2. p. LXII.

⁴ Prop. 6 ab Alex. N. II. damn. p. XIII. Cfr. Resp. S. C. O. a. 1661 ad Dub. 1 p. LX.

⁶ Viva, theol. trutinæ damn. this 6. n. 7.

« L. VI. 6'6

⁷ Ib. 676—680.

1) *In actu sacramentalis Confessionis* iiicœptæ, licet non perfectæ; vel

2) *Immediate ante eam*, i. e. nihil eam inter et sollicitationem mediante. Confessionis petitione ut medio sollicitandi utenti applica dicenda sub 4); vel

3) *Immediate post*, quando se. post Confessionem nec confessarius, nec pœnitens ad alia divertit, ita ut eveniat sollicitatio, antequam ulla alia actio intercedat, — vel si confessarius statim post Confessionem ducat puerum in cubiculum et sollicitet, quin tunc statim ponit, si non sollicitationem, saltem illius medium; (20; p. 419. vel

4) *Occasione Confessionis* (verte), v. g. si confessarius rogatus inducensve ad Confessionem divertit et sollicitat, esto nondum sederit, nec mulier fuerit gcnuflexa, idque licet rogatus sit tantum a fœmina, ut postera die Confessionem ejus excipiat, dummodo tamen tunc sollicitatio fiat in Confessionali seu in loco Confessionis vel praetextu Confessionis (vide Resp. S. C. O. a. 1661 ad Dub. 4. p. LX.), — vel si ob fragilitatem mulieris ex ejus Confessione cognitam postea domi eam sollicitaverit, dummodo ex indiciis sufficienter constet eum ex illa scientia, non aliis ex causis, ad id motum fuisse: (21) p. 419. vel

5) *Pratextu Confessionis* (fictæ), si confessarius ex pravo fine licite invitat mulierem ad Confessionem et deinde sollicitat, vel fœminæ suadet, ut fingens se «aegrotam eum ad peccandum accersat. (22) p. 419.

b) *Relatio ad locum, ubi Confessiones excipiuntur*, aderit, si actus prohibiti exercentur:

1) *In confessionali* proprie dicto.

2) *In loco quocumque, ubi Confessiones excipi solent*, licet confessionale ibidem non inveniatur.

3) *In loco quocumque, quem confessarius ad Confessiones audiendas pro suo arbitrio elegit*; itaque etiam in agro, etc.

Ut autem obligatio denunciandi ob circumstantias sub b) enarratas enascatur, *simulatio Confessionis* accedat necesse est, i. e. confessarius et pœnitens ita agant oportet, ut confessionem ille audire (v. g. applicando aures), hic peragere videatur. Hinc denunciandus non est, qui sedens in confessionali sollicitat mulierem stantem ante confessionale, non simulando Confessionem. Vide Resp. S. C. O. a. 1661 ad

Dub. 15. p. LX1.— Hæc tamen simulatio non requiritur, si sollicitat in confessionali personam, quæ pariter in eo invenitur; ml denuntiandum enim sufficit, ut ipse in confessionali de rebus turpibus agat, quin simulet Confessionem audire. (23) p. 119.

1411. — II. *Obligatio denunciandi* non tenet, ut per se patet, sollicitantem, nec hic de illa obligatione monere tenetur a se sollicitatum. Fieri debet S. Sedi vel Ordinario. *Inis* vero denuntiationis est:

1) Ut, si persona denuntians sit persona aliunde valde honesta et fide digna, nec ullius malitiæ, vindictæ?, aut inimitia? vel subornationis suspecta, et denuntiatus sit alioquin vir parum timoratus. ejusmodi denuntiatum faciat *suspectum*, ut ab Ordinario *observetur*. Cfr. Instr. S. C. O. a. 1867 sub. 11. p. LXIV.

2) Ut, si concurrant aliunde majora indicia ex parte denuntiati, v. g. suspecta aliunde conversatio, præbeant Ordinario inotivum, prima vice adhibendi *monitionem paternam*, qua non imputet quidem crimen, sed hortetur ad cautelam, ita tamen ut personam denuntiantem non reddat suspectam denuntiato. “Ut plurimum” enim “non nisi a tertia denuntiatione” ad iudicium “procedi solet.” Instr. S. C. O. a. 1867 sub. 11. p. LXIV.

Inde intelligitur *finis adaquatus legis*: Pontifex nimirum rei *punitionem* potius quam ejus emendationem intendit, ad damnum scii. Ecclesia? et scandalum reparandum,¹ sive, ut dicit Amort, finis non est emendatio persona? particularis, sed *securitas publica Sacramenti* et animarum, *ex castigatione certa* tam abominandi sceleris, et *ex metu indeclinabili* omnium confessoriorum incurrendi gravissima supplicia, etiam actu unico aut semel tantum iterato; imo etiam *indemnitas Ecclesia*, ne scii, ejusmodi pestes ad officia publica subrepant, (pio nihil est nocentius communi Ecclesiæ bono.²

Quare: a) *unaquaque persona* sollicitata omnino denunciare tenetur, neque eximitur ab obligatione denunciandi, quia alia denunciavit.

b) *Confessarius iterum* denunciari debet, si delinquat iterum, postquam ob primum

¹ L. VI. 686.

H

² Amort. g. 19.

crimen fuerit punitus, vel de sollicitatione non fuerit plene convictus.¹

c) Pœnitens tenetur denuntiare sollicitantem, *etiamsi* ex correctione fraterna *speret ejus emendationem*, imo, juxta S. Alph., *etiamsi* fuerit certe emendatus.³

d) Denuntiatio fieri debet, *etiamsi* sollicitatio *nequeat juridice probari*, vel crimen sit *occultum*, vel patratum a *longo* tempore. Nec diei potest, tam seram denuntiationem nullum posse habere effectum; forte enim ad complementum aliarum præcedentium denuntiationum de eodem confessario inserviet, aut cum aliis indiciis ad occludendam ejusmodi hypocritis januam ad dignitates, vel saltem ad terrorem perpetuum confessarii, ne iterata sollicitatione compleat mensuram peccatorum, cum sollicitationes etiam ante longum tempus commissæ; aliquando evocari possint ad tribunal.⁸ Post(piam vero sollicitans e vita migraverit, denuntiandus non est, quia tunc cessat totalis tænis legis, scii, tam emendatio quam punitio rei?

e) Denuntiare etiam debet, at hodie non amplius sub excommunicatione, *omnis* hujus *delicti testis* sive de visu, sive de auditu, et quisquis (citra casum petiti consilii) sollicitationem immediate vel mediate ex dictis ipsius sollicitantis, aut personæ sollicitata' (dummodo hæc sit tide digna) extra Confessionem intellexerit.⁶

f) Persona sollicitata seu sollicitationis conscia *non excusatur* a denuntiatione ob *difficultates denuntiationi intrinsecas* et ferme communes, ut sunt verecundia sollicitatae; timor orituræ contra se in judice suspicionis; periculum incommodi aut damni, quod leve sit respective ad personam denuntiantem et ad damna Ecclesiæ et animabus probabiliter timenda, vel periculum etiam gravis damni, sed quod non sit probabile: hæc enim ejusmodi non sunt, ut epikeiæ dent locum?

1412. — P r a x i s C o n f e s s a r i i. a) Si *dubitatur*, an factum vel dictum confessarii fuerit vera sollicitatio, pœnitens ad denuntiationem non est obligandus, nisi vel

1) accedant indicia vehementia de sollicitatione, vel 2) verba de se pr;r se ferant sollicitationem et solum dubitetur, an confessarius ad malum finem ea protulerit? Hujus regulæ applicationem vide in Resp. S. C. O. a. 1661 ad Dub. 12. 16. p. LXI.

b) Confessarius, *priusquam* personam sollicitatam *ad deminiationem*, quæ est conditio absolutionis, *obliget*, serio *perpendere* debet, au hæc *persona fidem mereatur*; quia, si *gravis, justa et magnopere verisimilis* suspicio adsit, pluribus indiciis firmata, eam odio ductam aliquem presbyterum calumniari velle, non ad denuntiationem obliganda, sed potius de malitia sua redarguenda foret, iu *omni* autem casu persona sollicitata de maximo crimine soli Summo Pontifici reservato, quod *per falsam denuntiationem* committeret, *edocenda* est.

c) *Abstineant* prorsus confessarii a *nomine* sollicitantis *inquiendo*, licet de circumstantiis necessario cognoscendis pœnitentem interrogare teneantur.

d) Quodsi confessarius pœnitentem certe sciat sollicitatam, eam, licet in bona fide existentem (Instr. S. C. O. a. 1867. 3. p. L.XII.), sedulo *monere tenetur* de obligatione denuntiandi, *etiamsi certo provideat*, sollicitatam *non esse denuntiaturam*. — *Modum* etiam denuntiationis circumstantiis personæ, loci et temporis magis accommodatum *indicet*. Hæc de re Amort³ sequentes dat regulas: 1' Quando Episcopus vel Vicarius Genendis (loci, in quo moritur pœnitens. ait Kenrick⁴), est in vicinia, ita ut ab ipsa persona sollicitata facile adiri possit, tenetur denuntiare sollicitantem in persona propria, et dicere, quod N. N. Sacerdos. Parochus, Religiosus, eam sollicitaverit ad turpia in S. Confessionis Sacramento 2> Si Ordinarius ob distantiam vel aliam causam (v. g. morbum sollicitata', etc.) convenienter adiri non possit, tenetur persona sollicitata sollicitantem denuntiare per epistolam, adscripto suo et sollicitantis nomine; litteræ vero hujusmodi ea omnino cautela et securitate transmittenda sunt, ut de earum perditione nullus pru-

¹ L. VI. 087. Cfr. Resp. S. C. O. a. 1661 ad Dub. 13. p. LXI.

= L. VI. 701. IL A. Tr. XVI. 175.

³ Amort. l. c. q. 19.

⁴ L. VI. 692.

⁸ L. VI. 698. Rev. Th. T. XII. p. 15, 16. u. V. VI. IX.

c Amort, q. 21.

¹ L. VI. n. 702. l'rax. Conf. n. 83

- L. VI. 615. 694.

³ L. c. q. 12.

⁴ Tr. XVHI. 245.

(lens remaneat timor. 3) Si persona sollicitata ne per epistolam quidem possit denunciare, adire tenetur decanum ruralem, vel confessarium, vel alium virum prudentem, (pii ejus nomine ad Ordinarium, vel, per S. l'œnitentiarium aut S. C. O. a. 1867. 7. p. LXIII.). Attamen "*regulariter non expedit, quod confessarius assumat in se hoc onus deferendi denuntiationem vice pœnitentis, vel eam excipiendi. . . . Cæterum non negamus, quod in aliquo casu, puta, si alicubi publicum immineret damnum, nec alia pateret via ad illud vitandum, posset confessarius obligari ex lege caritatis ad hujusmodi onus suscipiendum ; sed hoc raro accidet.*" 1

Quando facta fuerit ejusmodi denuntiatione, Ordinarius rescribet viro alicui ecclesiastico, cujus prudentia? confidit, ut excipiat testimonium sollicitata? sub juramento, idque cum suo testimonio de honestate et idoneitate denuntiantis ad Ordinarium remittat. Et hoc modo actus denuntiationis erit completus.

Denuntiatio ergo nunquam anonyma faciendae est, et quidem semper ad Episcopum vel ad Vicarium Generalem personaliter, non ad officium Ordinariatus, dirigenda est.

Caveant diligenter confessarii, ne pœnitentibus sollicitatis Sacramentali absolutionem impertiant, nisi prius denuntiationem ad effectum perducentes delinquentem competenti judici indicaverint. Cum enim denuntiatio sit res valde ardua, confessarius promissionibus pœnitentis se nimis credulum pœbere non debet, et sollicitata? absolvi *regulariter* non possunt, *nisi facta prius denuntiatione* : quod si adsit impedimentum statim faciendi denuntiationem, debent saltem esse paratio ad denuntiandum quamprimum; alias peccant graviter et incidunt in excommunicationem. 4 Impedimentum autem aderit, si adsit *justa causa* (Instr. S. C. O. a. 1867. 5. p. LXII.) illam differendi, — nempe si Episcopus, Vicarius Generalis, (te., longe distent, vel si sit necessitas communicandi ad vitandum scandalum vel lucrandum jubilaum, — et possit credi

persona, quod sit denuntiatura. 1 Quod si pœnitens non sit persona fidelis et timorata, de qua eredi possit eam sibi obligationi satisfacturam, vel, etiamsi de firmo persona? proposito illico denuntiandi jure dubitari non posset, nullum tamen grave inconveniens esset in differenda absolutione, absolutionis dilatione ad denuntiationem quam primum faciendam stimulanda erit.

f) Si persona certe sollicitata denuntiationem *recusaverit*, recusationis *causam inquirere* debet confessarius, et, in quantum potest, *auferre*. Ad eximendum v. g. denuntiantibus *'metum infamiae* dicere poterit : Mulier denuntians a iudice ecclesiastico non accipitur ut complex, sed ut testis; nec tenetur manifestare suum consensum, imo de eo nec interrogari potest a iudice; quod si ex simplicitate declaret se consensisse, id in tabulis non notatur (Instr. S. C. O. a. 1867. 6. p. LXIII.). Nec est denuntianti infamia? periculum : quia, si confessarius denuntiatus ad minuendum suum delictum coram iudice ultro fateretur, se cum persona denuntiante ipsaque consentiente actus inhonestos peregissem, iudex fidem confessario non habet, sed credit potius, id eum dicere ad iudicium evadendum aut pœnam minuendam. Ex alia parte mulier non tenetur suum manifestare consensum, nec iudex de eo curat. 2

Si pœnitens, propter *munera accepta* vel *accipienda*, dicat se gratitudine vel necessitate a denuntiando impediri, aut alias insufficientes excusationes afferat, confessarius eam serio moneat de gravitate sacrilegii, de obligatione obediendi ecclesiasticis legibus ad praecavenda maxima scandala et damna latis, — necnon de poena excommunicationis, (piam persona sollicitata, sollicitantem (piam primum (i. e. infra mensem) absque legitima causa non denuntians, ipso facto incurrit, — nec facile admittat ea, quæ hujusmodi persona? afferre solent, ut ab onere denuntiationis liberentur. Quod si sollicitata, falsa *verecundia* vel *impia misericordia* ducta, nolit denunciare sollicitantem, confessarius non absolvat eam, sed utpote indispositam dimittat.

1 L. VI. 693.

2 Potestas apud Amort. l. c. q. 16. Cfr. L. VI. 700.

1 L. VI. 099. Denuntiationis form, videp. 196.

2 Instr. S. C. O. a. 1807. 0. p. LXIII.

3 Bened. XIV. l. c.

• L. VI. 693. Prax. Conf. n. 83. Bened. XIV.

g) Sin autem confessarius comperiat, personam sollicitatam alioquin bene ad Pœnitentiæ Sacramentum dispositam esse, at *junium cannam* habere *reluctandi*, propter *periculum* scii, *probabile yrurin damni* in bonis famæ, fortunæ aut corporis,—vel ob panicum timorem, magnamve verecundiam nullo modo eo adduci posse, ut sollicitantem per se vel per confessorium denuntiet, tunc eam *non* quidem *abnolrat*, sed alio commodo tempore ad *ne* redire lacias; interea vero totum casum, tecto pœnitentis nomine et additis causis, quæ exemptionem ejus ab obligatione denuntiationis suadeant, *Epincopo exponat* ut hic quod in Domino opportunum visum fuerit, declaret, aut desuper pro rerum conditione dispensationem a S. Pœnitentiarum expostulet (Instr. S. (C. O. a. 1867. 7. p. LXIII.). S. enim Sedes aliquando facultatem confessario concedit dispensandi pro ea vice pœnitentem ab onere denuntiandi, præsertim si sollicitans emendatus jam fuerit et pœnitentiam egerit. Imo tunc, facta seria promissione de stando resolvendis, etiam in casu necessitatis statim absolvi poterit.¹

Nota. De modo procedendi in causis sollicitationis vide Instr. S. (C. O. a. 1867. 8-16. p. LXIII.-LW.

Etiam Regulam exempti locorum *Ordinariorum* denuntiandi sunt, ut patet ex Const. Greg. XV. Cfr. n. 1202. O). 2°.

CAPUT II.

DE OFFICIO MINISTRI.

1° In Confessione, 2° post Confessionem.

ARTICULUS I.

DE OFFICIO MINISTRI IN CONFESIONE.

lyendum 1° de muneribus confessarii in genere; 2° de ejus agendi ratione cum variis pœnitentium generibus.

i I. De muneribus confessarii.

Quadruplex confessarii munus seu officium assignatur, scilicet 1° Patris; 2° Medici; 3° Doctoris; 4° Judicis.

¹ Cfr. Amort. q. 21.

Punctum I. De officio Patris

1413. — Confessarius est pater spiritualis, qui spiritualem vitam pœnitenti tribuit, aut reficit et fovet; in tribunali enim l'omitentia vice gerit optimi omnium parentis, nempe ipsius (Christi, et ideo a pœnitentibus dulcissimo patris nomine appellatur. Illud autem quod in vero patris nomine imprimi-eminet est insignis et inexhausta caritas. Quænam enim dilectio patris dilectione fortior? Quænam verior, purior, castior, constantior, sollicitudine plenior et a proprio commodo magis aliena, imo et ad omne privationum et incommodorum genus paratior et promptior? Talis igitur esse debet confessarii caritas, ita ut *indutu viscera misericordie* (Christi *de* (pu no» venit vocare *junto* *ed* pœccatore *ed* studiose, patienter et mansuete *cum peccatoribus ayere*) Sic, ut bonus pater, pro filiis spiritualibus omnia sustinebit: *Caritas* enim *patiens*, . . . *omnia nuffert*, . . . *omnia sustinet*?

Confessarius debet esse caritate plenus erga pœnitentes, tum in principio, tum in decursu, tum in fine Confessionis. Per his audire juvat loquentem ipsum S. Alph.

1414. — I. De principio Confessionis
“Primo caritatem adhuc re debet (confessarius) “in benigne excipiendo omnes, sive pauperes, sive rudes, sive peccatores sint. Nonnulli solummodo tempus insumunt in audiendis Confessionibus aliquorum devotorum aut personarum spectabilem. quia, ut hos a se repellant, non est eis tantus animus. Si tamen ad se aliquis miserabilis peccator accedat, egre auditur et conviciis oneratus arcetur: unde fit ut ille miser, postquam sibi maximam vim intulit, ut ad sua peccata confitenda veniret, se tam aspere acceptum sentiens, odium in Pœnitentie Sacramentum concipiat, et de se rursus invenire, qui sibi opituletur et se absolvat a peccatis, in perdita vita lubricum laxis habenis præceps ruat, et in salutis desperationem incidat. Secus boni confessarii agunt. Cum ad se hujusmodi pœccatore confluant, benigne hos accipiunt, et quasi *cie-tor capta pœccata*. exultant perpendentes sibi

¹ Leo XII in Bulla pro Jubil. a. 1825.

³ 1 Cor. 13. 4 «q.

sortem contigisse animam de manibus dæmonis eripere. Sciunt, hoc Sacramentum proprie non pro justis fuisse institutum, sed pro peccatoribus; etenim veniales culpæ, ut remittantur, non indigent sacramentali absolutione, eum multis aliis modis deleri possint. Sciunt quoque Christum protestatum fuisse his verbis: *Xon veni vocare justos, sed peccatores*) Propterea confessarius caritatis viscera induens, quo magis animas peccatorum multitudine et atrocitate coinquinatas reperiat, eo magis, ut Deo ipsas lucrifaciat, majore caritate eas amplectatur, eisque animum pnebeat his aut similibus verbis: *Eia, frater, bono animo esto, noli timere; peccata tua impavide confitere. Aperi omnia confidenter, nullius te pudeat: nihil refert, si in omnes tum conscientise sinus non introspexeris; sufficit si ad inlerrot/ala respondeas. Age beo gratias, qui te hucusque ad prenitentiam expectavit. Xunc tibi mutanda est cita. Lmtare, quia Deus certe omnia peccata, quantumvis ingentia, libi remittit, si bonam habes voluntatem, ideoque te expectavit, ut tibi parceret: igitur hilari animo dic omnia, nihil involucris tegas)*

1415.— II. *In decursu Confessionis.* “Caritatem longe majorem ostendere debet Confessionem excipiendo. Caveat, ne se impatientem aut tædio allectum exhibeat; nec ostendat admiratione percelli de peccatis, quæ narrantur; modo pœnitens non sit ita animo durus aut petulans, ut plura et atrociora peccata sine ullo rubore, et sine ulla displicentia aiiimique sensu exponeret; quia tunc opus est pro viribus efficere, ut a pœnitente, quanta sit illorum deformitas et magnitudo, percipiatur: ideoque tunc acrior requiritur correctio, ut ipse a lethali lethargo expergefiat. Verum quidem est, quod ... in *actu Confessionis* abstinere debent confessorii a correctione facienda, ne forte exterriti pœnitentes peccata reticeant; nihilominus hoc intelligitur regulariter loquendo: cæterum multoties expedit ad ulteriora non procedere, et statim pœnitentem corripere, præcipuo cum confitetur peccatum valde enorme, aut. si ipse fuerit in aliquo vitio habituatUS, ut peccati gravitatem comprehendat. Advertat tamen ne eum exasperet, nec perterreat. Quapropter,

1 Matt. 9. 13

2 Prnx. Conf. n. 3.

postquam eum, quantum opus fuerit, corripuerit, statim ei animum faciat ad reliqua peccata confitenda, dicens: *Eia, frater, visae ab hoc vitio resipiscere? Xiim ita est? Et quoniam hoc facere es paratus, esto animo hilari. Itaque enarra reliqua peccata, nihil reticens. Care, qumso, ne sis aliquod sacrilegium commissurus; hoc enim esset maximum omnium peccatorum, quæ hucusque commisisti. Igitur dic omnia animo forti; vince (eipsum: confitere omnia sincere: Deus enim paratus est (ibi parcere))¹*

1416.— III. *Iu fine Confessionis.* “In fine Confessionis oportet quoque, ut confessarius vehementiori ardore ac studio incumbat, ut pienitenti percipere faciat gravitatem et multitudinem ejus peccatorum, ac miserum damnationis statum, in (pio reperitur; sed hoc semper maxima cum caritate liat. Verumtamen est congruentius tunc verbis gravioribus uti, ut sic melius ad bonam mentis frugeii redire possit; nihilominus efficere debet, ut pœnitens intelligat hoc, quod ei dicitur, non ab animo irato, sed ex singulari amore et commiseratione erga suam animam procedere, quod poterit hoc modo exprimi: *Ei/i mi, considerasne vitan/ damnati, quam duxisti? Percipisne malum, quod operatus es? Quid tibi mati fecit unquam Deus tuus, quem tn ita perditte contempsisti? Si Jesu Christo nullus fuisset tibi inimicior, potaisses cum illo te gerere pejorem? S’d, qumso, animadvertte quis sil hic Jesus? Hic est ille, qui cum esset Deus, nullius egens, factus est homo propter te, voluit mori m cruce, ut te <le inferno redimeret. Ah! fili, si interim mortuus esses, si in hac nocte, quo iturus fuisses? Ubi nunc esses? Esses in rcterno igne inferni. Quid de tefactum erit, si vitam hactenus ductam pergas in posterum civere? Doteris sic salvari! Erpergiscere et ride quod, nisi mores in melius mutes, jam sis damnatus. Quid boni er fot peccatis tibi collegisti? Nonne consideras, quod duplicem infernum tibi paras, unum hic angoris et miseri/P, alterum illic pasnarum? Age, fili, averte a malo, desine peccare, et te lotum in Dei brachia, quæ ad te suscipiendum sunt extensa, committe: sufficit quantum ei peccasti. Ego totis viribus et toto corde te adjuvare colo, veni ad me semper ac tibi*

1 Prnx. Conf. n. 4.

*tabet, quoniam inveniet patrem, qui te benigne suscipiet. En jirmiter nunc statue, te sanctum celle effici. Per te stat. Detut enim semper paratus est, et ad hoc tibi hoc tempus impertitus est, ut avertas te a malo et facias bonum. () quam, bonum est amicum habere Deum ! etc."*¹

Ad caritatem Patris referri etiam potest monitum sequens (one. Pl. Balt. II.2: "Ne qua mora confiteri volentes praepe- diat, pastores animarum enixe hortamur et obsecramus, ut apud confessionalia ad pœnitentes audiendos præsto sint singulis Sabbathis, Festorumque Vigiliis vespertino saltem tempore, et Dominicis festisque die- bus mane ante primam Missam. . . . Sin autem fidelium numerus major sit, quam ut omnes, qui accedunt, uno die audire pos- sit, alia etiam tempora, alios dies eligat, quos huic necessario operi impendat."

Panctum II. De officio Medici.

Confessarius est venis animarum medi- cus, cum ipsas variis peccati morbis eri- pere, pravis passionum affectibus adimere, et divine gratiæ restituere debeat. Con- fessarius igitur, ut peritus medicus, debet, 1° causam mali cognoscere ; 2° illud sa- nare ; 3° relapsum præcavere. Audiamus iterum S. Alphonsum.

1417. — I. *Confessarius debet causam morbi cognoscere.* "Confessario, ut sui pœnitentis infirmitatibus remediis oppor- tunis occurrat, cognoscenda est origo et causa omnium spiritualium ejus morbo- rum. Nonnulli . . . præter species et nu- merum peccatorum nihil aliud inquirunt : si pœnitentem dispositum vident, statim eum absolvunt ; sin minus, quin unum verbum impendant, illico dimittunt, oculo retorto dicentes: *Discede a me, quia te absolvere non possum.* Aliter procedunt boni confessarii : hi enim prius investi- gare incipiunt morbi originem et gravita- tem, interrogando de peccandi *consuetu- dine*, de *occasionibus*, de *tempore*, de *loco*, de *personis quibuscum, quo rerum concur- su.* Sic enim melius poterunt pœnitentes corripere, eos ad absolutionem disponere, et remedia salutaria adjungere."

1418. — II. *Debet morbum sanare.* "Cognita morbi origine et gravitate, con-

fessarius procedat ad debitas animadver- siones faciendas, Et quavis ips< tan- quam Pater debeat cum caritate pœnitentes auscultare, tamen ut medicus tenetur, (pianum opus est, eos monere et corri- gere, eos præsertim (pii, multi- mortali- bus gravati, ad Pœnitentiæ Sacramentum *raro* accedunt. . . . Nec confessarius tunc debet attendere alios pœnitentes, qui ipsum circumstant. Nam, ut aiebat S. Francis- cus Xaverius, melius <-t paucorum Con- fessiones rite factas audire, quam mul- torum inordinatas et sine fructu. Hic animadvertere oportet, (pian perperam agant illi confessarii, qui, si pœnitentem indispositum nanciscuntur, ne eum illo aliquid insumant temporis, *statim* a se eum abire jubent. . . . Et parum refert, quod alii expectent aut inconfessi discedant ; confessarius enim de hoc tantum, qui sibi nunc confitetur, non vero de aliis, in die iudicii rationem reddere debet."¹—Ex- ceptionem ab hac regula menti S. Docto- ris conformem puto casu, (pio ex una parte turba adsit pœnitentium, qui, nisi nunc audiantur, non nisi post longum tempus reverti possint aut reversuri præ- videantur, et ex altera parte pœnitens, (pii longiori tempore eget. v. g. ob Con- fessionem generalem necessariam, facile reverti possit et eum fundamento reversu- rus speretur.

"Post debitas correctiones sive moni- tiones, præstat ut laboretur ad disponen- dum pœnitentem ad absolutionem per actus veri doloris et propositi; quocirca monitos esse volo confessorios, perpaucos esse illos pœnitentes, præsertim rudes, (pii, pñeposito actu doloris, ad confitendum accedant. Nonnulli confessarii putant satis suo muneri fecisse, si dumtaxat hujusmodi pœnitentes sequenti modo in- terrogent : Eia. postulasne a Deo uniam de omnibus his (quod revera, non est ve- rus actus doloris) ? An te pœnitet tx corde omnium peccatorum ? et, nullo alio verbo interposito, absolutionem eis (largiuntur. Totum ab hoc aliud est bonorum confes- soriorum institutum. Hi enim in primis elaborant, ut pœnitentes (sermo est de iis tpii lethalibus tenentur) verum dolorem et detestationem peccatorum concipiant Et prius per attritionis actum eos præparant, v. g. ; *Fili ai, ubi nunc este deberes in*

¹ Prax. Conf. n. 5.

2 a. 291.

3 Prax. Conf. n. 6.

¹ Prax. Conf. n. 7.

«*ternum ? In inferno. Ah ! in illo igne semper cruciandus esses ! Xec tibi ulla spes amplius restaret ut illinc eripi posses ! Ibi esses moraturus ab omnibus derelictus, a Deo rejectus per lotam aternilatem ! Igiturne te pœnitet te Deum offendisse propter infernum quem meruisti ? ...* Postea curet ut eliciatur actus contritionis, hoc modo; *h/i mi, quid egisti ? Peccasti in Deum suminum et infinitum bonum ; nullam illius rationem habuisti ; acer(isti faciem tuam ab eo : projecisti eum post tergum tuum ; contempsisti amicitiam et gratiam ejus. Eia ergo, quia offendisti Deum, bonitatem infinitam, nunc e.c toto corde te patuilet ? Detestare et odio habe, super Omnia mala, omnes injurias, quibus immerito Deum tam bonum affecisti. Nonne jam promptus es milles mori, quam luec in posterum committere ?* ” 1

1419. — [II. *Debet relapsum prtecare.* Relapsum præcavebit confessarius, assignando pœnitenti remedia morbo convenientia. Remedia autem vel generalia sunt, vel particularia.

1° Remedia *generalia* sunt 1) oratio pia et amor erga Deum; 2) invocatio frequens B. Mariæ Virginis, Sancti Angeli Custodis et Sancti Protectoris; 3) frequentia Sacramentorum et Confessio statim ac mortale aliquod commissum fuerit; 4) consideratio veritatum mternarum, præsertim mortis et finis ultimi, juxta illud : *Memorare novissima tua, et in vternum noupeccabis ;* 5) recordatio Dei præsens, cum urget tentatio, dicendo : *Deus me videt ;* G) examen cōscientia vesperinum cum animi dolore et proposito; 7) oratio mentalis et piæ lectiones, præsertim pro sacerdotibus.

2° Remedia *particularia* assignabuntur pro vitiorum diversitate: v. g. illi, qui aliquo odio tenetur, *insinuetur*, ut quotidie commendet Deo illum, quem odit, recitando pro ipso Orationem Dominicalem, etc. Et cum turbatur memoria injuri», reminiscatur contumeliarum, quibus ipse Deum affecit. — Illi, (pii in peccata turpia lapsus est, jungatur ut otium vitet, malos socios et pravas occasiones fugiat. — Illi, (pii habitum pravum per longum tempus contraxit in hoc vitio, priescribatur ut non solum vitet occasiones proximas, sed etiam quasdam remotas, quæ

1 Prai. Conf. u. 10.

2 Ecc 7. 40.

sibi tam debili sunt (amplam proximal. Potissimum autem curet confessarius, ut hic frequenter communicet ; quia Eucharistia dicitur: *linum germinans virgines.* Et sic de aliis.

Alia remedia assignabit confessarius pro sua prudentia, inspectis circumstantiis occasionum, personarum, etc. Prudentia enim est præcipua qualitas, qm in medico eminere debet. — Vide S. Alph in Praxi Confessarii ; 1 et in 11. A.2 Cfr. n. 1389.

Punctum, 111. De officio Doctoris.

Confessarius, ut munus doctoris rite impleat, scientiam sufficientem habere debet, ut pœnitentes convenienter doceat.

SECTIO I.

DE SCIENTIA CONFESSARII.

1420. *Principia.* — 1. Confessarius tenetur sub gravi scire ea omnia, quæ ad munus suum rite obeundum requiruntur.

Ita *omnes* eum S. Alph., (pii sic loquitur: “Affirmo *in statu damnationis* esse cum confessarium, epî sine sufficienti scientia ad Confessiones excipiendas se exponit.” 3 Ratio est, quia secus hujusmodi confessarius se exponit evidenti periculo male fungendi tam gravi munere cum injuria Sacramenti, et magno animarum detrimento.

Idcirco Deus specialem scientiam a suis Ministris exigit, ut constat ex variis Saceræ Scriptura verbis: *Labia sacerdotis custodient scientiam, et legem requirent ex ore ejus?*—*Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi?* — (*'acus si creco ducatum prmstet, ambo in foveam cadunt?* — /a vobis, duces c/pci !' — Constat etiam ex innumeris SS. Patrum testimoniis: “Nulla ars doceri præsumitur, nisi *intenta prius meditatione* discatur. Ab imperitis ergo magisterium pastorale suscipitur *in magna temeritate*, quoniam : *-Irs artium est regimen animarum.*” — S. Gregor. Cfr. dicta p. XCIII. sub IV.

1 n 15. 16.

3 II. A. Tr. XVI 100.

6 Osce 4. 6

' Matth. 23. 16.

2 Tr. XXI. 5. 6.

4 Mnlneh. 2. 7.

' Matth 15 14.

8 P. I. C. 1.

II. Confessarius tamen non tenetur;

1) Adeo perfectam scientiam habere, ut possit *nemper ntatim* et *per neipmim* omnes occurrentes dubitationes solvere; sed sufflieit, si id possit in casibus communiter contingentibus, et de difficilioribus sciat saltem dubitare, ut libros consulat vel, debita venia (si ea opus habeat), doctos. Major enim scientia difficiliter haberi potest, eum nec ipsi doctiores statim omnes casus solvere queant. Hinc in dubiis magis implicatis, præsertim si casus est publicus aut de facili publicandus, non solum consulendi sunt alii viri docti et majoris expvrientiæ, sed maxime Episcopus audiendus est, si tempus suppetat.— Aliquando etiam juvabit monitum, (piod dat Lugo :l “ Quando dandum est consilium in futurum, vel imponenda restitutio, aut prohibendus contractus dubius vel ipiid simile, si confessarius non potest per seipsum ” (aut non statim) “ id resolvere, erit bonum consilium, petere a pernitente an sit paratus ad consulendos homines peritos et standum illorum iudicio circa illud dubium ” (aut ad se confessarium redire); “ (piod si pœnitens promittit, absolvat, dicendo illi obligationem, (piam habet, consulendi aliquem vel aliquos de illo dubio ” (aut ad sc, confessarium redeundi). Nec etiam

2) tenetur confessarius de singulis peccatis accusatis discernere an sint mortalia, necne; siquidem hoc saepe impossibile est; sed sufflieit ut singula audiat prout gesta sunt, et de illis iudicet, tum juxta principia communia, tum juxta rerum adjuncta a pœnitente exposita, et remedium idoneum apponere noverit. Nec movere tunc confessarium debet, (piod postea noscat certo, (piod inter confitendum fuit ipsi incertum. Ad rein S. Alphonsus monet cum Suarez, (piod licet in aliquo rasu confessarius non discernat, quæ sint gravia vel levia; si tamen bona tide pœnitens dicit peccatum suum. Confessio valet; et quamvis postea advertatur fuisse mortale. non est cur repetatur in alia Confessione.³ Nec

3) In omnibus eadem scientia requiritur, sed major vel minor pro diversitate locorum, pomitentium et adjunctorum.

i Disp. 21. n. 71. S. Alph. L. VI. 027. H. A. Tr. XVI. 100.

a L. VI. 627.

Dicitur; a) *locorum*, et -ic minor scientia requiritur in exiguis oppidulis. Dicitur; b) *pomih-HtiKiit*, et sic pariter minor scientia exigitur ad audienda. Confessiones puerorum v<-| rusticorum, quam ad audiendos mercatores, iudices, etc., qui casus habent difficiliores. Ad confessiones vero docti Theologi multo minor, quia potest confessarius instrui ab ipso po nitente, dummodo tamen, adderem, hic timoratus sit, de (pio non legitime suspiceris ipsum minus doctum elegisse, ut facilius absolvatur. Dicitur: c) *adjunctorum*, nam sacerdotum penuria cxcu-arc poterit Episcopum, ut, si ob eam fideles secuper longum tempus confessario carere délièrent. quemadmodum facilius in locis Missionum contingit, mittat ministrum minus sufficientem.

Minus sufficientes tamen tenentur sedulo studiis incumbere, et de hac obligatione ab Episcopo sunt monendi.— Lugo.1

Per se patet in articulo mortis deficiente alio, sacerdotem etiam ignarum et indoctum debere Confessionem audire et absolvere,

1421. *Ucsolce.t.*— 1° Confessarius quilibet tenetur scire ea omnia quæ spectant ad valorem, substantiam, integritatem et effectum Sacramenti Pœnitentiæ. et quæ ad licitam ejus administrationem, tum tx paic sui, tum ex parte pœnitentis, requiruntur. Hinc etiam quæ sit differentia inter Confessionem simpliciter nullam seu invalidam et eam, quæ præterva est sacrilega.

2° Scire debet etiam obligationes commun» - et proprias statuum; varias peccatorum specis; ipsorum adjuncta speciem mutantia; principia discernendi inter mortalia et venialia, et quænam sint mortalia et venialia in singulis pnevptis, saltem juxta principia generalia et communem Theologorum sententiam. Item quænam sint actus validi et liciti. Ratio patet, quia illud cognoscat oportet, de quo judicare debet; alioquin lequum iudicium ferre non poterit.

3° Cognoscere debet casus ut ^ensuras, a quibus absolvere non possit, et quoad eos vel vas, a quibus potest absolvere, ([ilibus conditionibus id possit; impedimenta Matrimonii; condiciones contrac-

1 Disn. 21 n 74. S. Alph. L. VI. 627. 11. A. Tr. XVI. 100.

tuum ; varias causas restitutionis ; radices et occasiones peccatorum : remedia ipsis afferenda; satisfactiones salutare et convenientes imponendas, etc.

4° Peccat igitur confessarius, qui prae-dictam scientiam sibi deesse *ctrto* noverit, etiamsi ex sola caritate et obedientia Confessiones excipiat. Nec eum per se excusat approbatio Episcopi ; hæc enim non dat scientiam ex natura rei debitam, nec ejus defectum supplet.¹ Dixi: *certo noverit*; nam qui dubitat de sua aptitudine, dubium deponere poterit, quando Praelatus, qui eum bene novit, imponit illi illud munus.

5° Peccat etiam Superior, qui *inyaro* confessorio veniam dat Confessiones excipiendi, quia ejus peccato consentit atque cooperatur. II. A. Tr. XVI. 99 in fine.

6e Peccat et ipse pœnitens, qui de industria ineptum eligit confessarium. Si quis tamen sit in bona tide, valida erit Confessio ; quia ex parte pœnitentis intervenit integra peccatorum declaratio et debita animi dispositio ; ex parte confessarii intervenit saltem cognitio peccatorum sub ratione confusa peccati, quod ad materiam Sacramenti sufficit. L. VI. 628 sub 1 et 2.

7° Experientia non potest scientiam supplere, sed solum eam juvare : ubi autem scientia pnesidio destituatur, in errores plurimos, eosque gravissimos, temerarium confessarium impellet.

8° Confessarius igitur quilibet sedulo Theologiæ moralis studio incumbere tenetur; et, ut asserit S. Alph.,² nunquam studium illud intermittere debet; “quia ex tot rebus diversis et inter se disparilius, quæ ad hanc scientiam pertinent, nulla, quamvis lecta, quia rarius accidunt, temporis progressu e mente decidunt; qua de re oportet semper frequenti studio eas in mentem revocare.”

9° Hinc patet quam graviter illi errent, qui scientiam Theologia moralis facilem et vix aliqua attentione dignam reputant, dictitantes casus fere omnes aliquo sensu communi, cum principiorum generalium notitia, solvi posse. — Apposite idem S. Alph.:³ “Qui ad hoc munus excipiendi Confessiones inhiant, non facile sibi suadeant quod satis idoneos ad tantum munus se reddere possint sine diuturno

studio scientia; moralis, pro qua certe non sufficit aliquam percurrere summulam earum, qua circumferuntur; nec satis est generalia principia hujus facultatis scire, ut quidam, qui (Casuistas contemnentes) litteratorum arrogant sibi nomen, autumant. .Moralis enim scientia non solum valde necessaria est christianu; reipublice, cum ex ea dependeat bonum regimen animarum ; sed etiam est summo opere difficilis ; tum quia ipsa generalem notitiam requirit omnium aliarum scientiarum, officiorum et artium ; tum quia tot diversas complectitur materias inter se dissitas; tum quia in magna parte constat tot legibus positivis, quæ non nisi apud Casuistas allata inveniuntur, et maxime apud recentiores, cum hujusmodi leges in dies prodeant.— Demum difficillima, evadit propter innumeras casuum circumstantias, ex quibus resolutionum pendet variatio: nam ex circumstantiarum diversitate diversa applicanda sunt principia, et in hoc difficultas consistit, cum nequeat id fieri sine magna discussione, vel plurium accurata lectione librorum, qui res examinant et dilucidant.”

SECTIO II.

DE OBLIGATIONE DOCENDI PŒNITENTES.

1422. *P r i n c i p i a*. — I. Tenetur confessarius pœnitentes docere, ea omnia, quæ pertinent ad Sacramentum hic et nunc rite suscipiendum. Ratio, quia, cum sacerdos sit minister Sacramenti, debet procurare ejus validam et licitam susceptionem, atque adeo tradere instructionem hic et nunc, necessariam.

II. Debet docere pœnitentes, ubi advertat, quempiam aliquid ex iis ignorare, quæ necessaria sunt ad christiane vivendum, cujusmodi sunt v. g. obligationes ejus propria.¹

III. Non tamen, *per se et stricte*, illos instruere tenetur de omnibus, quæ ipsi scire debent, et aliunde discere possunt. Ratio est, quia munus doctoris iu confessario per se pertinet tantum ad rectam administrationem Sacramenti Pœnitentiæ. *Per accidens* tamen posset adesse obligatio ex raritate, (quando difficillime hanc scientiam aut per se, aut per alium, pœnitens comparare sibi posset.²

¹ II. A. Tr. XVI. 99. 100.

² Ib.

« L. VI. 628.

» L. VI. 60S sq.

« Ib.

IV. In docendo seu monendo pœnitente de gravitate peccati, quatuor lias cautelas adhibeat confessarius:

1^a Ne ut mortale traducat id, de quo inter DP. utrinque probabiliter disputatur, utrum tale sit.

2^a Antequam pœnitenti suo faciat conscientiam de mortali, satis certus sit, quod rite intellexerit sensum verborum pœnitentis; non raro enim pœnitentes talibus utuntur expressionibus, quæ prima fronte videntur indicare mortalia, dum revera de mortali nullo modo agatur. Sic e. g. dum pœnitens dicit; *habeo odium contra meum viduum*, agitur aliquando de sola displicentia et antipathia inevitabili propter aliquam injuriam acceptam. Idem quandoque accidit in puellis, quæ dicunt: *habui malus cogitationes; feci malos sermones cum aliis puellis; commisi immodestias*, etc.; — vel in pueris, qui dicunt: *feci res turpes*.

3^a Attendat, an peccatum a pœnitente vere commissum, vere etiam sit mortale. Sic imprudenter ageret confessarius, si, audiens pœnitentem se accusantem de aliquo peccato contra *Sextum Præceptum*, statim et in omni casu eum argueret de mortali. Quamvis enim verissimum sit principium in materia venerea non dari parvitatem materia?, id tamen intelligendum est sensu, quo diximus n. IS4. 4S5. Quapropter de peccatis luxuria non consummata¹ loquentes cum S. Alphonso docuimus (n. 4S6 492 et 503. 3°) quædam, licet, ut plurimum, maxime inter personas diversi sexus, non sine mortali fiant, quandoque tamen sine mortali fieri, quia fiunt ob curiositatem, levitatem, etc., et seclusis periculo proximo consensus, gravi scandalo, intentione libidinosa (sub qua practice etiam venit intentio delectationis simpliciter sensibilis), et gravi influxu in pollutionem.

4^a Attendat, ne forte pœnitens sit in bona fide, quatenus scilicet id, quod facit, sit quidem in se peccatum mortale; sed ille putet se vel nihil mali facere vel venialiter peccare tantummodo.¹ Hac de re sint sequentia

1423. Q^{uestio} sit a. — Quær. 1° *In sil semper monendus pœnitens laborans ignorantia circa aliquam obligationem?*

Resp. 1° //rw, si ignorantia videatur

¹ Berardi, de Recid. n. 225-229.

viucdnhs, i. e. -i conficiarius animadvertat, pœnitentem ita dubitare, ut jam desit bona fides. Ratio, quia in admonitione facienda nullum imminet periculum; aliquin vero pœnitens eum eo dubio operans non immunis est a peccato.

Resp. 2^a Si cujuspiam obligationi² ignorantia sit *invincibilis*, monendus est pœnitens, si fructus ex admonitione speretur; secus vero, generatim loquendo, si non speretur. Ratio est, quia ex una parte hæc admonitio non prodesset, et ex altera ei obesset: siquidem admonitus in posterum formaliter peccaret¹. Itaque si nullus damni timor adsit, facienda est.²

Monendus igitur est pœnitens, 1° quoties ipse interrogat de malitia alicujus rei; quia, cum de rei liceitate dubitet, in ignorantia invincibili jam non versatur, et quia taciturnitas confessarii sæpe esset erroris approbatio, quæ nunquam licita est. Prudenter tamen confessarius responsionem non ultra id, de quo pœnitens interrogavit, extendet; 2° quoties silentium confessarii eum obfirmant in proposito rei mala peragenda: 3° quoties ejus ignorantia versatur circa primaria principia juris naturalis, aut circa conclusiones rerum proximas; quia talis ignorantia, licet quoad conclusiones proximas possibilis sit (n. 167 q. 1°. Resp. 2° i, diu invincibilis esse non potest; 4^a quoties, monitione omissa, pœnitens in occasione proxima formaliter peccandi remansurus esset; 5° si ignorantia cederet in damnum *commune*, ut in Parocho, Episcopo, confessario, etc., cum bonum publicum privato prevalere debeat. Spes pœnitentem, si a nemine absolvitur, tandem se emendaturum esse: deinde *publico* occurrendum est *in nudulo*, inde e. g. orituro, quod pœnitentes dicerent talem rem non posse esse impiam vel iniquam, eo quod confessarii parum sint de ea solliciti, et nihil dicant. *rurum* tandem talis ignorantia inculpabilis erit; 6° si pœnitens *brevi* monitioni obsecuturus sit, quamvis in principio non acquiescat; 7° si ignorantia versetur circa ea, quæ scienda sunt necessitate medii, ut patet ex dictis n. 257 259 et 1422. I.³

Quær. 2° *In monitio facienda silia dubio utrum profutura sit rei obfutura?*

¹ L. VI. 610.

² Ib. 616.

³ Ib. 610. 615 616.

Heap. Γ *Affirm.*, si probabilius profutura sit; secus, si probabilius obfutura.¹

Reap. 2° In dubio ex utraque parte æquali, generatim loquendo, potius vitanda sunt mala formalia, quam materialia.²

Quær. 3° *.in conjux monendus sit de invaliditate Matrimonii ob occultum impedimentum, quod detegit confessorius?*

Resp. Neg., generatim loquendo, donec confessorius dispensationem obtinuerit, nisi luce statim et facile obtineri possit a Papa vel Episcopo. Ratio est, quia plerumque maxima inde sequerentur incommoda, v. g. periculum infamia scandali, rixarum, vel incontinentia, etc., et proinde fornicatio *materialis* evaderet *formalis*. — Ita *communiter* cum S. Alph.⁸

An vero possit confessorius obligare conjugem, impedimenti ignarum et negantem debitum, ad illud reddendum? *Reap, affirmative.* Ratio est, quia, stante persuasione conjugis quod Matrimonium sit validum, hic tenetur debitum reddere, ut dictamen conscientiae sequatur. Tutius pœnitenti dicet in genere, quod ille nequit absolvi, qui obligationi sute satisfacere renuit, et quod jam scitur, conjugem teneri debitum reddere.⁵

Quær. 4° *An pœnitens, contracturus Matrimonium, de impedimento ignorato monendus sil?*

Resp. Generatim loquendo, facienda est monitio. — Ita *communiter* cum S. Alph.⁶ — Ratio est, quia post Matrimonium ignorantia cessare haud ægre potest, v. g. ex eo quod detegatur, adesse inter conjuges consanguinitatem, affinitatem, etc.; et tunc, præler facile periculum peccandi formaliter, alia gravissima incommoda sequi possunt, nempe scandala, rixæ, et forte etiam conjugui separatio, etc. Excipit tamen S. Alphonsus casum, in quo nullus omnino speretur fructus ex monitione, nec facile possit detegi impedimentum; (plia melius est permittere peccatum materiale, donec dispensatio obtineatur, (piam præbere occasionem certi peccati formalis.⁷

Nota. — Confessorius caveat ne sit vel nimis facilis, vel nimis difficilis in supponenda bona fide pœnitentis. Consilium

sumat ex probabilibus conjecturis, desumptis v. g. a naturali pœnitentis ingenio, ab ejus instructione, ab ipsa natura peccati, et præeipue a pœnitentis ipsius verbis et expressionibus.

Punctum II. De officio Judicis.

Agendum 1° de causa instruenda; 2° de sententia ferenda.

SECTIO 1.

DE CAUSA INSTRUENDA SEU DE OBLIGATIONE INTERROGANDI PŒNITENTES.

1424. — *Principium* I. Praxis- nullas faciendi interrogationes non parum improbanda est, ob has præsertim rationes:

1° est, (plia praxis illa redundat in damnum animarum; nam: a) non pauca producere potest sacrilegia, quatenus multi sunt, (pii, nisi interrogentur, peccata graviora non revelant. “Frequenter,” ait S. Th.,¹ “quæ præ confusione pœniteus taceret, interrogatus revelat”; — b) multos sine opportunis remediis relinquit; confessorius enim non interrogans de consuetudine, de occasionibus, de causis peccatorum, de diligentia adhibita vel non adhibita ad emendationem, etc. (quæ quidem pœnitentes ut plurimum reticent), non poterit assignare congrua remedia ad relapsus pœnitentium; — e) aliis etiam quam pœnitentibus nocet, quatenus pœnitentes, ut plurimum, se non accusant de scandalo, vel de omissionibus gravissimis in muneribus proprii status, v. g. in educatione et custodia filiorum; et sic, nisi interrogentur et congrue admoneantur, ab iisdem scandalis et omissionibus non cessant.

2° est, quia redundat in præjudicium Sacramenti; nam: a) sæpissime præjudicat ejus integritati, ut si confessorius non interrogat pœnitentem hoc modo se accusantem: *Paler, turpia feci*, specie et numero non explicatis; — b) præjudicat etiam stepe validitati; si enim confessorius non interrogat pœnitentes, v. g. an aliquam curam adhibuerint ad non relabendum, an remedia assignata impleverint, etc., numquam poterit prudenter judicare

¹ In IV Dist. XIX. q. II. solutio III expos. textfts. I

¹ L. VI. 616. f. tin.

² Ib.

⁸ Ib. 611.

⁴ Ib. 611.

⁶ II A. Tr. XVI. 113.

⁶ L. VI. 612.

⁷ L. VI. 612.

an sint dispositi, vel an indigeant ferventiori exhortatione ut disponantur, et sic sæpe invalidas prorsus dabit absolutiones.

3^a est, quia opponitur sententiæ *concordi* Theologorum.

4^a est, quia opponitur authenticis Ecclesiæ regulis, ut palet ex Can. *Omni* et ex Rituali Romano.¹

Principium II. Quum confessarius tria procurare debeat, i. e. validitatem Sacramenti, integritatem Confessionis, et curationem pœnitentis: ideo, *quoties rationabiliter præsumat vel prudenter dubitat* eorum, quæ ad illa requiruntur, aliquid non sufficienter fuisse declaratum, de illo inquirere tenetur. — Hinc :

1° Ad validitatem Sacramenti procurandam necessarium esse poterit interrogando investigare, — an adsit materia sufficiens, v. g. si agatur de imperfectionibus, vel de levibus culpis, quæ sæpe committuntur sine advertentia; — an pœnitens aliqua reticeat ex verecundia, prout *speciatim* accidit in pueris et puellis; — an adsit dispositio sufficiens, ad quam cognoscendam sæpe necessarium erit interrogare pœnitentem, v. g. an et quomodo post Confessionem a culpis abstinuerit; an et quomodo media proscripta adimpleverit.

2° Ad integritatem Confessionis necessarium esse poterit interrogare pœnitentem, — de numero peccatorum, — de eorundem specie; — de circumstantiis speciem sive objectivam sive theologiam (n. 27) mutantibus; — de aliquibus peccatis, quæ solet ex inconsiderantia omnino reticere, v. g. peccata cogitationis, et peccata omissionis circa obligationes proprii status.

3° Ad curationem pœnitentis necessarium esse possunt interrogationes, quibus innotescat, v. g. quales sint cause peccatorum ejus, an scilicet proveniant ab aliqua occasione; a consuetudine quadam; a defectu custodire sensuum; a cogitationibus impuris, etc.

4° Non debet interrogari pœnitens de peccatis, de quibus non est veisimile quod ea commiserit; tunc enim deficit rationabilis præsumptio ac prudens dubium, non sufficienter declarari quæ declaranda sunt. Ob contrariam vero presumptionem “interrogetur de peccatis,

(pue consueverunt in hominibus talis conditionis abundare.”¹

5° Si pœnitens videatur satis instructus, ut personæ dévoué, Religiosi. Ecclesiastici, et satis accuratus in suis peccatis explicandis, de nihilo est interrogandus, nisi forte timeatur, ne aliquid reticeat ex verecundia, vel nisi necessarium sit aliquam superaddere interrogationem pro opportuni-remediis ei assignandis. Ratio pro utraque parte resolutionis eadem est ac ea, quæ mox allegata est sub 4°.

Principium III. Interrogatio, ubi facienda est, sit *moderata, prudens, opportuna*.

1° *Moderata*. Hinc confessarius :

a) *Inutilia* non querat umquam, nec sibi ea narrari patiat.

b) Memor sit se non teneri interrogare pœnitentem, nisi cum diligentia *ordinaria*.

c) Meminerit præterea minus distinctam notitiam requiri “ab eo, qui tel propter incapacitatem, vel propter morbum, vel propter peccatorum multitudinem, vel aliam ob causam difficilius posset exactam notitiam reddere. . . Et hæc est ratio, cur a meretrice et eoueubinario et similibus minus exacte et distincte petamus numerum peccatorum, quam si per mensem vel per hebdomadam solam c. g. in eo peccato fuissent.”³ Præterea “advertendum,” ait S. Alph.,⁴ “circa numerum peccatorum, quorum pravo habitu aliqui tenentur, cum non possit haberi numerus certus, curet confessarius statum pœnitentis cognoscere, nempe vivendi modum, applicationem quam impendit ad alia negotia, tempus consuetudinis cum complice, locum ubi potissimum moratus est; et deinde interroget ille numero, interrogando pœnitentem, quoties circiter peccaverit in die, aut in hebdomada, aut mense, proponens ei plures numeros, e. g. ter aut quater, oeties vel decies, ut videat cui numero potius ille adhreret. Et si pœnitens numero majori adhreret, optimum factum erit, si iterum interrogetur de numero majori. Sed in hoc confessarius advertat, ne formet de numero iudicium certum; notet

¹ S. Th. 4. il. 19. S. Alph. L. VI. 607. 111. Prax. Conf. n. 19. 20. 1.

² L. VI. 607. II

³ Lugo, Disp. 16. Sect. 14. n. 594.

⁴ Pnix. Conf. n. 20. H.

¹ L. V. Deer. T. WXLVHL e. 12,

² Ordo ministr. Sacram. Pœnit.

frequentiam in genere, et in confuso iudicium faciat, apprehendendo peccata quotquot sunt connu Deo. Aliqui Doctores dicunt, quod circa peccata interna habitatorum, ut sunt peccata odii, delectationum pravarum et desideriorum, sufficit plerumque interrogare de tempore, per quod duravit malus habitus; sed hoc mihi omnino non satisfacit, quia potest esse quod aliquis magis sit intentus ad externa negotia, aut moretur ubi sibi occurrent pauciores occasiones cogitationum pravarum; alius erit magis alia animi passione allectus; ideoque opus est interrogationes generales adhibere de propria applicatione, de loco, de animi inclinatione, etc., ut formet iudicium majoris vel minoris frequentiae actuum internorum.”

d) Errant ii confessarii, (pii a pueris, semifatuis, surdastris, balbutientibus, hominibus mentis confusæ (qui modo affirmant, modo negant ad eandem interrogationem) scire vellent quomodo res præcise se habeant. Porro hoc pacto, (pianto magis interrogant, tanto minus intelligunt, et tanto magis pœnitentes et seipsos confundunt. Hinc scripsit S. Alph. :¹ “ Post duas vel tres interrogationes, non debet angari confessarius, si ei iudicium, quod facit, videtur esse nimis confusum; nam ex conscientis implicatis et confusis moraliter impossibile est maiorem claritatem sperare.”

2° *Prudens*. De hac interrogationum qualitate mox latius agetur, ubi de interrogationibus circa *Serfunt*.

3° *Opportuna*. Interrogatio scii, fieri debet tempore et modo, (pio convenit. Hinc :

a) Quædam interrogationes faciendæ sunt ante Confessionem, sed paucae. ne pœnitens offendatur: v. g. a (pio tempore non sit confessus? an absolutus fuerit? an poenitentiam impleverit? an non angatur circa vitam præteritam? Hæc tamen ultima interrogatio fieri debet tantum, quando pœnitens non est confessus a multo tempore, aut (piando instituitur Confessio generalis a tempore determinato.— Quæstiones vero circa vitæ conditionem, statum, ætatem. etc., si hæc ex Confessione ipsa non patefiunt, convenientius, data in decursu Confessionis occasione. fient: sic enim ex ima parte omnis

¹ Prax. Conf. n. 20. IV.

suspicio curiositatis et levitatis vitabitur; ex altera vero facilius respondebit pœnitens, cum ipsius fiducia in confessarium magis increverit.

b) “Melius” est “si confessarius singillatim examinet peccata statim ac ea exponit pœnitens, quam ut differat examen usque ad finem; quia aut facilius confessarius obliviscitur eorum, quæ audivit, aut obligandus esset pœnitens eum suo gravi onere ad repetenda confessa.”¹ Hoc tamen S. Alphonsi monitum, ex ipsius S. Doctoris mente, non valet, ubi agitur de Confessionibus facilioribus vel brevioribus, nec casu, (pio pœnitens peccata sua accurate declarat. *Citra enim necessitatem*. pœnitentis accusatio nullis interrogationibus, vel etiam monitionibus, interrumpenda, ne scii, timor inde vel confusio ei injiciatur.

e) Vehementer improbandi forent confessarii, (pii pœnitentibus vix tempus concederent respondendi interrogationibus, eosque urgerent voce impatientis ingeminando: *Quid ultra? Scisne alia?* etc. Perturbarent, enim et confunderent pœnitentem.

1425.— *Principium IV*. Interrogationes *circa peccata carnalia* debent esse: 1) necessariae; 2) prudentes; 3) modestie; 4) tales, quæ grave damnum confessario ipsi non afferant. Explico singula.

I) *Necessaria*, i. e. debent fieri ex justa causa; nam absque justa causa illicitum est exponere — seipsum tentationibus, — pœnitentem iisdem tentationibus, ac præterea suspicioni, quod confessarius delectetur de talibus sermonibus, aut etiam quod sit practice versatus in huiusmodi, — Sacramentum, Religionem et (ictum sacerdotalem vituperio, quatenus pœnitenti de facili detur occasio ridendi postea et jocandi de ineptis interrogationibus sibi factis.

Interrogationes autem sunt necessariae, sen ex justa causa fiunt, si requiruntur, *vel* ad succurrendum verecundiae pœnitentis, *re!* ad cognoscendum quænam remedia sint illi assignanda, *vel* ad procurandam integritatem, etiam materiale. Confessionis.

1° *Ad succurrendum verecundia pœnitentis*. Hæc facilius subesse poterit in pueris et adolescentibus. Ideo sapienter

¹ Prax. Conf. n. 20. 11.

monet S. Alph.¹ “Multoties, etiamsi pueri negent,” se turpia commisisse, “prodest uti eum eis interrogationibus suggestivis, v. g. *et nunc dic mihi, quoties hoc fecisti? Quinquies? decies?*”—Excedunt tamen ii confessarii, qui in omni Confessione faciunt et repetunt interrogationes ad succurrendum verecundie pœnitentis, etiam eum iis, de quibus *non est verisimile* quod turpia committant, *et* illa reticeant. Imo, quamvis hæc adsit suspicio, a nimium repetitis et multiplicatis interrogationibus cavendum est. — Sed multo magis et modo valde pejori excedunt ii confessarii, qui, sub praetextu succurrendi verecundia pœnitentium, faciunt multas interrogationes particulares et minutas, *etiam* quando una vel altera, genericis verbis expressa, sufficeret.

2° *Ad cognoscendum quonam remedia sint adhibenda.* Ad hoc *ordinarie* sufficit inquirere, an peccata oriantur ab aliqua occasione, vel a malo habitu, vel a libertate sensuum, vel a pravis cogitationibus. — Dixi: *ORDINARIE sufficit*; quia si pœnitens posset jejunia aliasque macerationes adhibere ((pii quidem casus rarior est), utile esset etiam scire an ejus peccata praecipue a motibus carnalibus, et an hi a constitutione corporis robustiore oriantur. Sed non est necesse circa istos motus *directe* interrogare; si enim pœnitens interrogetur an semper ruat in peccata propter malas cogitationes, ex ejus responsione arguere poterit confessarius, an causa peccatorum illius reponenda sit in cogitationibus mentis potius (piam in motibus corporis).

3° *Ad procurandam integritatem, etiam materiale, Confessionis.* Ad hanc non tantum sufficiunt interrogationes, quæ sunt necessariæ ad cognoscendam speciem, et. *prout moraliter cognosci potest*, numerum peccatorum mortalium, sed et interrogationes de aliis praeter speciem et numerum omnino improbandæ sunt. Hinc excedunt confessarii interrogantes: *sive* a) de circumstantiis dumtaxat aggravantibus; — *sive* b) de actibus imperfectis ad copulam præambulis vel statim post copulam factis, (piando pœnitens de copula jam se accusat (n. 218. 1°; 222); — *sive* c) de modo, quo commissum fuit peccatum, si modus ille speciem non mutet; — *sive*

d) de numero actuum imperfectorum, qui facti fuerunt in eodem impetu passionis (n. 220. *Nota*).

Dixi: *speciem et . . . numerum peccatorum mortalium*; non enim oportet interrogare circa simplices tentationes, circa motus carnales, circa pollutiones involuntarias, circa leves inordinationes in usu Matrimonii, nisi *ex alio capite* bona urgeat ratio interrogandi circa aliqua ex istis. Hinc, si (piis vano scrupulo commotus veniat ad Confessionem, dicens se turpia commisisse in puerili ætate sine cognitione malitiae, et nunc velle ea accusare, eo quod nunquam fuerit illa confessus, confessarius illum docebit nullam adesse obligationem talia accusandi; si tamen pœnitens desideret ea ad majorem tranquillitatem patefacere, id ei permitti poterit; sed interrogationes adjicere non oportebit.

Nola.— In interrogandis pœnitentibus de specie peccatorum, ut norma sequendæ sunt distinctiones Theologorum, dummodo pœnitentes non sint tides, de quibus (*cel* propter puerilem ætatem, *o*/ propter extraordinariam ignorantiam aut stupiditatem) non possit praesumi, quod illas speciales malitias formaliter contraxerint. Cfr. n. 199. *Resolves* 2°.

2) *Prudentes.* Theologi enim uno ore clamant, potius permitti debere, ut Confessionem desit integritas materialis, (piam ut scandalum praebeatur pœnitentibus per imprudentes interrogationes.— Imprudens autem interrogatio ea est, quæ continet periculum ne malum potius quam bonum producat; et speciatim ne pœnitentes addiscant malitiam, quam forsan ignorant, et sic propter illam ipsam interrogationem peccare incipiant. Cfr. *Rit. Romano*.

3) *Modesto.* Modestie autem non erunt, si confessarius utatur verbis nimis liberis, invertendis, et pudori sacerdotali minime convenientibus.

Sed quibus expressionibus uti poterit confessarium in casibus particularibus, ut cum debita prudentia et modestia pœnitentes interroget?

En exempla aliqua particularia interrogationum pro aliquibus casibus in praxi sæpe occurrentibus.

Puella dicit: *jocos indecentes feci cum*

¹ Prax. Conf. n. 90.

¹ De Snocr. Poen.

sorore in lecto;—Confessarius interroget : *hi tactus erantne valde turpes* ?

Mulier conjugata dicit : *habui copulam modo prapostero*.—Confessarius interrogabit : *hoc modo potesne concipere prolem* ?

Maritus dicit : *tango uxorem manibus*; — Confessarius interrogabit : *immorarisne in his tactibus, quin devenias ad actum conjugalem* ? Propter hos tactus acciditne effectus nudus ?

Adolescens dicit : *turpia feci cum fratre in lecto*; — Ut confessarius iutelligat, an adfuerit sodomia, quæret : *ergo tetigisti fratrem manibus* ? Affirmative respondenti subjunget : *fecisti cum eo aliquid pejus* ?

Vir dicit : *peccavi cum fœmina*, vel *dormivi cum fœmina*, vel *feci quod volui cum fœmina*;—hæc intelligenda sunt de copula perfecta, et ideo nulla interrogatio facienda est, nisi ad cognoscendum an ea fœmina fuerit conjugata, consanguinea, etc.

Vir conjugatus dicit : *turpia feci cum puella*; — Confessarius interrogabit eum, dicendo : *fecistine cum illa actum matrimoniale* ?

Puella dicit : *turpia feci cum amasio*; — Confessarius subjunget : *fecistine hæc manibus, aut etiam modo pejori* ? — Sic intelliget an adfuerit, necne, unio corporum, in qua adest malitia fornicationis. Si tamen confessarius videat necessitatem cognoscendi, an hæc fornicatio fuerit effective completa, poterit etiam dicere : *per id, quod fecisti, poterasne gravida feri* ? Affirmative respondentem potest insuper interrogare, dicendo, an revera remanserit gravida, ut contra abortus tentationes eam præmuniat, et ut meliori modo possibili scandalum impedire satagat.

Homo dicit : *habeo vitium tangendi fœminas*;—Confessarius subjungere poterit : *hi tactus suntne valde turpes* ?

Mulier conjugata ait : *non benefeci actum matrimoniale*; — Confessarius dicere poterit : *eo modo, quo tu te geris cum marito, potesne concipere prolem* ? Si affirmet, tunc eam docebit in eo modo levem adesse culpam, aut etiam nullam, si maritus ita facere velit; si vero neget, tunc confessarius subjunget : *explica ergo quid feceris*.

Puella aut puer dicit : *tetigi meipsum*. — Nunquid erit inquirendum, an adfuerit pollutio? Minime certe. “Caveat,” inquit S. Alph.,¹ “ab inquirendo a puellis vel a pueris an adfuerit seminis effusio,” ne scilicet “apprehendant quæ nondum noverint, vel ponantur in curiositate addiscendi.” Eadem cautela habenda est generatim quoad fœminas innuptas, etiam adultas; unde scripsit P. a Bergamo:² “Xil tamen est de pollutione innuendum; si quidem hæc non omnibus fœminis æque sensibilis est; imo pluribus est prorsus ignota; . . . unde ab hisce verbis : *pollutionis, corruptionis* et similibus est abstinendum. . . . Scitu dignum, quod pollutionis vitium non adeo frequens communiter inter fœminas est, sicuti inter masculos, et plures admodum fœminæ sunt, quæ nullatenus hac libidine sunt infectæ. Proinde cum fœminis cautius loquendum est, ne malitiam hauriant ex locutionibus nostris.”

Hic demum peti potest, quales interrogationes faciendæ sint puellis vel juvenibus, qui de culpis contra Sextum Præceptum nihil omnino accusant, si confessarius timeat, ne quid ex verecundia reticeant? Potest dicere : *audistine malos sermones* ? *habuistine malas cogitationes* ? *Fecistine aliquam rem indecentem* ? *Fecistine jocos malos* ? Hæ interrogationes nullum periculum inducere possunt, quia, si pœnitens non cognoscit malitiam, illam non addiscet; nec ponetur in curiositate addiscendi quid significant hæc verba confessarii, quia intelliget quod agatur de rebus et de jocis indecentibus in alio genere. Interca, si negative respondeant, aliquando confessarius uti poterit interrogatione suggestiva, dicendo, ut supra ex S. Alph. notatum fuit : *Et nunc dic, quoties hæc fecisti* ? Si affirmant se commisisse res indecentes, aut se fecisse jocos malos, tunc confessarius dicere poterit, v. g. : *explica quid sint lue res indecentes et hi joci, mali, quos fecisti* ? *Fecistine illos clam* ? *Erasne solus* ? *Ubinam eras* ? *Fecissesne ita, si mater tua ibi fuisset* ? *Si (e mater vidisset, suffususne fuisses verecundia* ? *Et propter verecundiam hæc peccata nunquam accusasti* ; *non est ita* ? Ordinarie ex responsionibus confessarius aut certe, aut quasi certe cognoscet, an ille puer vere fecerit res turpes, et exinde, juxta regulas

¹ Prax. Conf. n. 90.

² C. 24. n. 11.

supra datas, poterit devenire ad alias interrogationes, si uccessariæ videantur.— Aliqui confessarii loco dicendi: *fecistine aliquam rem indecentem?* dicunt: *commisistine aliquam inhonestatem?* vel: *commisistine aliquid contra virtutem sanctæ puritatis?* Igo censeo lias interrogationes sic ex abrupto factas non esse satis prudentes; quia, si puella malitiam non cognoscit, non poterit ullum sensum adnectere istis interrogationibus, et proinde de facili versabitur in curiositate addiscendi quid ea verba significant; unde etiam de facili ab aliis puellis explicationem exquiret, et sic male addiscet quod bene ignorabat.— Alii confessarii valde pejus se gerunt, et fere omnibus pueris, puellis et adolescentibus dicunt ex abrupto: *tetigistine teipsum?* Sic autem faciunt, quia ab experientia noverunt alias interrogationes, in genere et sub quodam velamine factas, non esse efficaces, sicut hæc est, ad extorquendam peccati confessionem. Ego quidem fateor hanc apertam interrogationem esse magis efficacem, ita ut, si alia interrogationes extorqueant confessionem a septem vel octo pueris, hæc extorquebit confessionem a novem vel decem; sed omnino censeo non esse ordinarie adhibendam; si enim ordinarie adhiberetur, illa plurimos malitiam doceret; sed convenitne, ad subveniendum aliquibus, plurimis aliis damnum hujusmodi inferre?— Ad summum itaque talis interrogatio fieri poterit in aliquo casu raro, quando scilicet confessarius certus esset ille peccato a pœnitente commissio, cujus confessionem obtinere non posset nisi prædictam interrogationem adhibendo.

4) *Grave damnum confessario ipsi non inferant.* Si enim confessarius propter aliquas speciales interrogationes in grave periculum mortaliter peccandi conjiceretur, utique nec deberet, nec posset illas facere. Quod *non debeat*, patet; quia, sicut pœnitens cum suo gravi damno spirituali non tenetur ad integritatem materiale (Confessionis) multo minus ad eandem integritatem procurandam tenebitur confessarius cum gravi animæ suffi damno. Aliunde omnes norunt caritatem incipere a scipso. Quod autem tunc *non possit* illas interrogatione facere, patet ab ipsa generali

* L. VI. 487.

obligatione evitandi pericula gravia peccandi mortaliter, quando possibile est ea evitare. Ceterum, si ageretur tantummodo de aliqua tentatione vel de aliquo motu carnali, non per hæc obligaretur confessarius ad abstinendum ab interrogationibus necessariis, prudentibus et modestis; sed potius deberet se oratione munire, et, antequam incipiat Confessiones audire, rectam renovare intentionem. Ita fere de interrogationibus Berardi.²

1426. Quid sit a. — Quær. 1° *Quid agere debeat confessarius in dubio de sinceritate pœnitentis?*

Itesp. Est regula communis, et velut axioma receptum: *Credendum est pœnitenti, tum pro se, quam contra se dicenti.* Ratio est, quia pœnitens in Sacro Tribunali reus simul et testis, sui accusator et advocatus est, et aliunde in dubio verax semper præsumendus est. Quapropter, post opportunas interrogationes, confessarius pœnitentem negantem absolvere debet.

Quær. 2° *Quid agere debeat confessarius, si cognoscat certo, peccatum aliquod a pœnitente sacrilege reticere aut negari?*

Resp. 1° Si illud novit ex Confessione alterius, et ab hoc non obtinuit licentiam loquendi cum complice de peccato declarato (qua licentia ordinarie non est petenda), debet, ne Confessionis sigillum violetur, tantum generatim interrogare, sicut alias fecisset aut facere debuisset; si vero pœnitens interrogatus negaverit, nihil reponat, sed, ulii id fieri potest citra suspicionem, hortetur dumtaxat generaliter ad conscientiam cum omni fiducia aperiendam. Vtrum vero debeat confessarius talem pœnitentem absolvere, *controvertitur.* — S. Alph.⁴ relatis aliorum sententiis, ita concludit: “Melius, meo iudicio, sentit Croix. . . . quod eo casu nullo modo absolvat, sed tantum aliquid oret ad occultandam negationem absolutionis.” Et recte quidem. Nam quotiescumque, ut in casu, hesio sigilli vitari potest, indigno occulte pœnitenti Sacramentum ministrari nequit.

Resp. 2° Si novit extra Confessionem, *per se* debet pœnitentem negantem absolvere, quia *pœnitenti pro se et contra se dicenti*

1 Prax. Couf. n. 176.

2 De Recul, n. 199. sq. p. 184 n, Ed. 1°

3 L. VI. 631.

4 Ib. Si nutem. II. A. Tr. XVI. 120 Cfr. Vind. p. 557. Ed. 2°. T. II. p. 209.

credendum est; nec *per* w relatio alterius majorem fidem facere potest, quam declaratio ipsius pœnitentis; nec proinde magis aliis, quam ipsi confessarius credere tenetur. Etenim si pœnitens peccatum illud commisit, præsumere debet confessarius, illuni aut sui peccati oblitum esse, aut alteri confessum, vel justam habere causam illud reticendi, aut relatores potius deceptos fuisse.¹

Dixi: *per se*; nam, si confessarius sit omnino certus de peccato a pœnitente commisso, quia v. g. ipse furantem vidit, audiuit blasphemantem, etc., vel id novit ex *certa* aliorum relatione, non potest negantem absolvere, modo certus sit, illum sui peccati non oblitum fuisse, nec ullum habere motivum illud reticendi; nam regula luee: *Credendum pœnitenti*, etc., valet quidem in re minus certa, non autem in re evidenter certa.

In praxi caveant confessarii, ne fidem facile præbeant præsertim mulieribus, licet piis, a quibus de peccatis et de vita» ratione eorum, qui ad ipsos accessuri sint, informantur; nam sæpe sæpius aliqua exaggerantur, nec raro ejusmodi relationes judicium confessarii circa dispositionem ad se accedentium in pejorem quam oporteat partem inflectunt.

SECTIO II.

DE SENTENTIA FERENDA, SEI DE ABSOLUTIONE CONCEDENDA, DIFFERENDA, AUT DENEGANDA.

1427. *Principia*. — I. Absolutio *concedi debet ex justitia* et *sub gravi* omni pœnitenti *rite* confesso et disposito. Ratio est, quia in ipso Confessionis actu initus est quidam quasi-contractus, vi cuius pœnitens rite confessus et dispositus habet jus ad Sacramentum suscipiendum. Secus autem onus intolerabile sine justa causa pœnitenti imponeretur, ut scilicet apud alium Confessionem instituat, quin confidere insuper certo possit, se ab isto novo confessario absolutionem esse recepturum. Pueterea hoc etiam exigit finis institutionis Sacramenti et tribunalis Pœnitentiæ, quod misericordiae importandae causa a Christo institutum est. Sacerdos igitur absolutionem pœnitenti dis-

¹ L. VI. 631. Cfr. Vind. p. 287. Ed. 2^a. T. II. p. 209.

posito denegans, injuste ageret, potestate clavium abuteretur, et odiosum redderet Sacramentum.

II. Absolutio tamen *differri potest* ad breve tempus, etiam pœnitenti *satis disposito*, atque etiam sine ejus consensu, quando nempe confessarius judicet, id utile esse ad ejus emendationem. Ratio est, quia *dilatio* absolutionis non est ejusdem *denegatio*; et, licet pœnitens dispositus *jus habeat* ad absolutionem, non tamen jus habet, saltem *per se loquendo*, ad eam *statim* obtinendam. Nam confessarius non est tantum judex, sed et medicus, ideoque, si judicet tale remedium emendationi pœnitentis profuturum esse, eo poterit prudenter uti, quin et *tenebitur*, quando judicat ejusmodi remedium esse *sario* utile saluti pœnitentis. — Ita expresse S. Alph.,¹ a quo non dissentire Theologos, etiam Sæc. XVI. antiquiores; luculenter probant *Vindicia*?

Dixi: saltem *per se loquendo*; quia si dilatio absolutionis 1° magis obfutura quam profutura judicetur, aut 2° fieri nequeat sine incommodo satis notabili pœnitentis, statim concedenda est: pœnitens enim tunc jus strictum ad eam statim obtinendam habere censetur.³

III. Absolutio omnino neganda est in omni casu, etiam extrema» necessitatis, pœnitentibus *certo* indispositis. Pœnitentibus vero *dubie* dispositis absolutio differenda est, aut, juxta regulas traditas n. 1344. q. 8°. pag. 93. coi. 2., sub conditione impertiri potest, vel etiam aliquando debet.⁴

IV. Quo magis prosit dilatio absolutionis, suaviter alliciendus est pœnitens ut in eam consentiat.

1428. *Qi'esita*. — Quær. 1° *An sape expediat differre absolutionem pœnitenti sufficienter disposito, sine ejus consensu?*

Resp. Extra duos casus n. 1427- II. allegatos, “melius dicendum,” ait S. Alph.,⁶ “quod certa regula in hoc statui non possit; sed confessarius ex circumstantiis occurrentibus se dirigere debet, et, postquam Deo se commendavit, ut erit a Deo inspiratus, absolutionem dif-

L VI. 4G2. Pmx. Conf. n. 76.

² Ed. 2^a T. II. p. 303 sq.

³ L. VI 463.

« Ib. 432. 461.

⁶ Ib. 463.

ferat vel impertiatur.” Deinde distinguit duplex recidivorum genus, et pro utroque proprium affert resolutionem, ut n. 1480 explicabitur.

Quær. 2° *z/w requiritur certitudo de dispositione pœnitentis, ut absolvi /Humili*

Resp. 1° Non requiritur certitudo atalala, nec etiam certitudo morulis strictu, qualis requiritur in aliis Sacramentis, v. g. circa vinum ad consecrationem Eucharistiæ. Ratio est, quia Sacramentum Pœnitentui; fere certius ejusmodi iudicium non admittit.

Resp. 2° Requiritur et sufficit prudens probabilitas, cui non obstat prudens suspicio de indispositione. Evidentia enim possibilis non est.¹

Quær. 3° *(ffixenain sint signa ordinaria sufficientis dispositionis l*

Resp. Confessio rite facta cum protestatione pœnitentiæ et propositi.¹

Quær. *An confessarius teneatur excitare dolorem in pumileute l*

Resp. 1 *Affirm.*, si pœnitens non videatur sufficienter dispositus; ratio, quia absolvens indispositum exponit Sacramentum periculo frustrationis; si vero illuni dimittat sine absolutione, ipsum exponit periculo diu remanendi in statu peccati mortalis, aut etiam non amplius redeundi.⁸—Nec excusatur ex eo, quod inultum temporis in id impendere debeat, vel quod alii exportent, dummodo tamen spes adsit fore ut hic et nunc disponendus sit.

Resp. 2° *Neg.*, si pœnitens videatur sufficienter instructus et dispositus, ut sunt pœnitentes morati, et qui frequenter confitentur. Tunc enim confessarius ad nihil tenetur, nec ratione caritatis, cum pœnitens ope speciali non indigeat, nec ratione reverentia; Sacramenti, quod nulli periculo exponitur.

Quær. *An possit, imo an debeat absolvi pœnitens, qui mit sequi opinionem sententTM confessarii oppositam l*

Resp. *Affirm.*, modo, 1° opinio pœnitentis sit aliquatenus probabilis, saltem extrinseco; nam confessarius non est iudex opinionum; 2° pœnitens non sit ita indoctus, ut nequeat sibi formari; con-

scientiam rectam ex probabilitate, -diem extrinseca, v. g. ex responso alterius docti et prudentis, cui, contra confessarii opinionem, stare velit: ageret enim contra conscientiam; 3° no» agatur de iudicio, quod directe respicit Sacri' administrationem v. g. pœnitentis dispositionem vel confessarii jurisdictionem, quia tunc agitur non solum de permittenda pœnitenti sua opinione, sed de illa in propria operatione sequenda: addo, ex meute S. Alphonsi, 43* opinio pœnitentis sit non solum speculative, sed etiam *practice* probabilis, seu non sit conjuncta cum certe probabili peccati formalis periculo, ut dictum est n. 87. Reg. 1. 2°: nam tunc agitur de iudicio circa dispositionem pœnitentis.¹

§ II. *De agendi ratione cum variis pœnitentiam generibus.*

Agendum: 1° de occasionariis; 2° de habilitatis et recidivis; 3° de Confessione puerorum ante Primam Communionem. *P* de Confessione adolescentium post Primam Communionem; 5° de Confessione personarum alterius sexus; 6° de Confessione personarum spectata conditionis; 7° de Confessione personarum pietatem profitentium.

Punctum I. De iis, qui versantur in occasione peccati.

SECTIO I.

IV OCCASIONE PECCATI IN GENERE.

1129. *Definitio.*—Occasio peccati generatim definitur: Circumstantia externa, quæ sive ex natura sua, sive ex fragilitate hominis, qui in illa reperitur, ad peccandum allicit, seu inducit. Hinc differt a *periculo* peccandi, qua appellatione venit quidquid impellit ad peccatum sive intrinsecum illud sit, sive extrinsecum.

Divisio.—Multiplex occasio distinguitur, scilicet proxima vel remota. absoluta, vel relativa; praesens vel non praesens; voluntaria vel necessaria.

1° *Occasio proxima* illa est, quæ inducit *probabile* periculum peccandi; *remota*

¹ L. VI 101. in medio. Vind. p. 049. Ed. 2. T. II p. 275.

³ Prax. Conf. n. 71. initio.

⁸ L. VI 60S.

¹ 1- VI. 604. II. A. Tr. XVI n. 118. 119. Bouq. Th. fund. n. 355.

vero, quæ *leve*, seu in qua communiter homines, ut plurimum, non peccant.¹

2° *Occasio absoluta*, seu *per se*, ea est, quæ per se est inducens ad peccatum, atque adeo talis est respectu ad homines communiter sumptos; *occasio* vero *relativa*, seu *per accidens*, illa, quæ, licet non sit occasio respectu aliorum, est tamen talis respectu alicujus, speciata ejus fragilitate, vel quia frequenter in ea lapsus est. Quare, sicut occasio proxima absoluta valde pio et cauto potest esse remota relativa, ita contra remota absoluta debili et in vitium, præsertim turpe, proclivi poterit esse proxima relativa.²

3° *Occasio pressens* seu *in esse*, ea est, quæ cui continue, præsens est, quin quæritur v. g. si domi teneat concubinam, vel cum ancilla peccare soleat; *occasio* vero *non pressens*, seu *non in esse*, ea, quæ absens est, et per intervalla aut quæritur aut fit obvia, ut est caupona relative ad ebriosum, amasia respectu amasii.

4° *Occasio voluntaria* ea est, quæ facile dimitti potest; *necessaria* vero ea, quæ physice vel moraliter removeri nequit.

Causæ autem, quæ occasionem aliquam vere reddant necessariam, hæc fere sunt:

1° *Omnimoda* impossibilitas vitandi occasionem, v. g. si concubina includeretur in carcere, cujus concubinarius esset custos.

2° Si occasio evitari nequit sine peccato. puta injustitia., aut scandalo vero et gravi, ut si uxor esset in occasione propter cohabitationem cum marito, et ex separatione spiritualis ruina in filiis vel scandalum in populo sequeretur.⁸

Dixi: a) *absque scandalo* VERO; nam scandalum fictum vel imaginarium non est scandalum. Ejusmodi foret illud, quod fingeret concubinarius prætexens populum, si concubinam ejiceret, confirmandum fore iu suspicione, (piam jam habet de ejus concubinato; ipsa enim illa suspicio jam scandalum est, quod non nisi ejectione concubinae tolli potest.

Dixi: b) *absque scandalo* . . . gravi; leve enim non proportionatur periculo gravi ruinæ propriæ.

3 Si occasio deserui nequeat absque gravi temporali nocumento in bonis sive

fortuna. sive fama., sive vitæ, vel absque alia gravi difficultate.

4 (juxta Berardi et alios). Quando occasionarius non potest se eripere ab una occasione, quin certe incidat in aliam æqualem aut pejorem occasionem, aut in aliud æquale aut pejus periculum spirituale. Ratio est, quia ad inutile vel ad pejus nemo obligari potest. Hinc scripsit (Jury il "Non esset obliganda ad exeundum *statim* e domo famula . . . pro casu, in quo . . . exire non posset, nisi ut in reuale periculum et forte iu majus incideret." Cavendum tamen est ab hallucinatione, quæ hac in re est facillima; est enim nimis facile falli, ubi credere dulce est. Sic facillimum est quod concubiniarius credat, v. g. se æquali modo peccatorum etiam cum nova famula, et tamen sibi illudat: qua de re scripsit Viva:2 " ('erte non est idem periculum secundum se peccandi cum nova famula, . . . ac peccandi cum concubina." 3

11-30. — Principium I. Ut rectum feratur iudicium de periculi *probabilitate*, quæ occasionem aliquam faciat proximam, ex mente S. Alphonsi distinguendum est inter occasionem, in qua quis jam ab aliquo tempore versatur, et occasionem, nunc prima vice adeundam.

In *priori* casu occasio habenda erit proxima, si *quæ frequenter* in ea peccavit, nec requiritur ut *semper* vel *fere semper* in ea peccaverit, vel etiam *frequentius* quam non. Nihil vero interest frequentia *relativa* sit an *absoluta*. *Relativa* computatur juxta numerum vicium, quibus quis occasioni fuit expositus, et aderit, e. g. si quis in duodecim visitationibus soleat peccare quinquies vel sexies. *Absoluta* vero erit, (Ium numerus lapsuum, in se consideratus, notabilis est, ut si duæ personæ, quæ singulis Dominicis conveniunt, decies vel duodecies per annum labuntur, vel per aliquot annos semper peccas in domo, quam semel tantum in anno adis.⁴

In *posteriori* casu, standum est præsumptioni ex communiter contingentibus desumpta: præsumendum est scilicet, alicui adfore *probabile* periculum peccandi, si ea ipsa occasio aliis personis, positis ih

1 L. VI. 452. H. A. Tr. ult. n. 1.

2 Ib.

• 1 VI 455.

1 Cos. consc, n. 700.

2 In prop. 41. damn, iib Alex. VII.

8 Berardi de Occas, n. 61 sq.

« L. VI. 452.

iisdem circumstantiis, *communitè* probabile illud periculum adducit. Dixi: *positis in iisdem circumstantiis*; diversitas enim circumstantiarum *sire* a parte subjecti, *ure* a parte occasionis ipsius, *nice* a parte modi, quo eadem occasio aditur, inducit differentiam in gradu periculi.

1 parte quidem subjecti, potest valde influere differentia ætatis, status, sexus, indolis, virtutis, educationis, instructionis, allectionum, etc. Sic aliqua sunt valde periculosa pueris et non adultis; juvenibus et non senibus; libidinosus et non frigidis; vitam cælibem ducentibus et non conjugalis; viris et non fœminis, aut vice versa fœminis et non viris. Sic aliqua sunt valde periculosa plebeis, non vero personis spectata conditionis et bene educatis. Sic personæ fragiles et timore Dei carentes gravia pericula invenient, ubi persona virtute et pietate præditæ in levi vel nullo periculo erunt.¹ Sic colloquium diuturnum cum fiemina ordinariè gravi periculo exponet eos, qui inordinato amore illam prosequantur; non vero cos, qui talem allectionem non habeant. Sic libri impiorum vel hæreticorum, qui ordinariè exponerent gravissimo periculo personas saeculares, levi vel nulli periculo exponunt virum religiosum, in Theologia valde fundatum. Advertendum est etiam, quod assuefactio magnas producit differentias. Ex una enim parte multa sunt magis periculosa assuefactis, quam insuetis, quatenus consuetudo reddit faciliorem consensum et lapsum; et ex alia parte aliqua sunt magis periculosa insuetis, quam assuefactis. quatenus aliqua ex longo usu (vel ex usu rerum pejorum) nullam faciunt amplius impressionem; unde scripsit S. Alph. 1 “Assuefactio eflicit, ut viri ex tali visu” (firminarum ubera ostendentium) “minus moveantur ad concupiscentiam, prout experientia constat.”

2 parte autem occasionis ipsius, multa circumstantia possunt inducere magnam differentiam in periculi gradu. Sic aliud est conversari eum fomiina juveni, pulchra, ornata, immodesta et illecebrarum plena; et aliud est conversari cum fomiina anosa, deformi, gravi, verecunda, pia. etc.

¹ Cfr. I., VI. 452 § Notandum vero, quod aliquando, et i Cum occasio externa conjungitur eum passione.

² L. III. 55.

Sic aliud est assistere comœdiæ satis honestæ et satis decenter représentât; et aliud est assistere conurdi valde turpi vel valde turpiter repræsentat.

3 parte dentum modi, quo aditur occasio, multie circumstantiæ possunt pariter inducere differentiam in periculo. Sic aliud est loqui cum puella clam, remotis arbitris, frequenter, diu, et sine ulla cautela; et aliud est loqui cum illa in præsentia aliorum, raro, brevi tempore, et cum cautelis opportunis. Ber. Occ. n. 13.

1131. — *Principium II.* Ut quis tractetur tanquam in occasione proxima constitutus. requiritur, ut occasio tñ proxima non evaserit remota. Remotum autem evasisse, ex his fere indiciis cognoscitur:

1. gj (>x suiliet-nti ,xp. rn iitia pateat, gravitatem periculi evanuisse. utpote si quis fere quotidie solebat inebriari iu caupona, et nunc jam a multo tempore quotidie quidem frequentet cauponam, sed, propter propositum factum, nunquam inebriatus fuerit. At multo diuturnior in castitate requiritur experientia.

2U,U Si qua causa supervenerit, quæ evidenter destruat gravitatem periculi, ut si quis consuetudinem habuerit peccandi cum muliere sibi vicina, non propter affectu ad illam, sed propter inenim libidinis exonerationem; nunc vero -ororem illius, quam valde diligit, duxerit in uxorem. Dico: *evidenter* seu satis Certo, ut excludam casum v. g. heri emendationem promittentis.

3u,n (juxta tamen aliquos tantummodo Theologos). Si pœnitens extraordinarium dolorem et propositum ostendat Tertium autem hoc indicium admitterem tantum, si occasio, quam *voluntariam* esse suppono, a) non sit præsens, nec diu duratura; aut b) non sit valde alliciens, ut si v. g. agatur d< socio. quorum pœnitens ipse *prior* solebat *introducere* pravo- sermones.

4U" Si adsint alia media siitlicientia ad reddendam remotam occasionem sine separatione, et possit pnvsumi. pernitentem illa rcipsa adhibiturum. Ber. Occ. n. 15 sq.

1432.— *Principium III.* Non est deneganda absolutio pœnitenti in occasione *remota* constituto, etiamsi eam deserere nolit. Ratio est, 1 quia ea non inducit periculum. . proximum ¶ ecandi mortaliter; 2 quia nimis dura obligatio

pœnitenti imponeretur, cum plerumque tales occasiones inoraliter vitari nequeant. Excipe tamen, idque *per accidens*, si occasio, licet remota, *nisi statim deteratur*, brevi futura sit proxima, ut si eum occasione jungatur habitus vitiosus, aut magna tentatio seu vehemens passio.¹

1433. — *Principium* IV. Nunquam absolvendus est pœnitens, qui recusat deserere occasionem proximam voluntariam, sive occasio illa sit proxima *per se*, sive *per accidens*; sive *in esse*, sive *non in esse*. Constat ex proposit. 61, 62, 63, damnatis ab Innocentio XL, p. XVII.; item ex 41 damnata ab Alex. VIL, p. XIV.

1434. — *Principium* V. Pœnitenti autem, qui in occasione proxima necessaria versatur, non potest absolutio denegari ob istam occasionem, si aliunde dispositusprehendatur, et remediis praescriptis uti velit. Batio est, quia nemo tenetur ad id, quod sive physice, sive moraliter impossibile sit, et aliunde occasio peccandi non est *per se* peccatum, nec in necessitatem peccandi hominem conjicit. Et hæc quidem sententia juxta S. Alph. probabilissima est; “verum,” addit, “*in praxi* omnes conveniunt *expedire*, ut . . . *differatur absolutio*. Imo . . . *nunquam*, absolverem,” sic pergit S. Doctor, “eum, qui est in occasione proxima extrinseca, . . . præsertim si occasio sit de materia turpi, *semper ac absolutio commode differri posset*. Censeo enim, quod confessarius, *tamquam medicus, tenetur* aptare suo pœnitenti remedia opportuniora, ut ille suam faciat salutem; reorque nullum aliud aptius antidotum ministrari posse ei, qui est in occasione proxima, (piam dilationem absolutionis; dum experientia docet, quod pœnitentes, postquam absoluti discedunt, ut plurimum negligunt media pnescripta adhibere, et sic facillime recidunt.”³ — Nota S. Doctorem dicere: *semper ac absolutio commode differri posset . . . tamquam medicus*, etc. Quam ob rem, si de pœnitente agitur, (piem confessarius prudenter et *coram Deo* judicat non, aut nonnisi post longum tempus reversurum, dilatio absolutionis medicinæ rationem non amplius habebit.

Dixi: *remediis proscriptis uti velit*. *Quartier* hic, quænam remedia assignanda

sint pœnitenti, qui in occasione necessaria versatur? *Resp.* Sunt triplicis generis: 1° Aliqua diriguntur ad diminuendam vim occasionis; 2° aliqua ad diminuendam vim passionis; 3° aliqua demum ad augendas vires spirituales.

Primo quidem oportet diminuere vim occasionis. Non raro pauca verba forti animo dicta: — non raro aliqua seria comminatio aut exprobratio non raro vel unus hiatus oris ad clamandum: — non raro vel semel referre rem alicui, qui possit remedium apponere, — sufficiunt, ut perfidus insidiator animo dejiciatur et ab omni molestia cesset. Scripserunt Salmanticenses, quod iste occasionarius debet “longos cum illa fœmina non miscere sermones, et nec leviter jocari.”¹ Debebit etiam illam morose non conspiciere, et, per (pantum possibile erit, de ea non loqui, de ea non cogitare, etc. Speciatim autem, dicit Seaviiri.² “inquiri debet, . . . an aliquæ circumstantial generent occasionem proximam, (pio casu, auferendo circumstantias, tolletur occasio; v. g. nunquam peccatur, nisi dum vespere in culina confabulatur cum ancilla, tunc prohibeatur ingressus culinæ eo tempore, et occasio sublata erit.” Porro hæc et similia vim occasionis, si non destruere, saltem non parum imminuere poterunt.

Secundo oportet diminuere vim passionis, nullum præbendo ei fomentum per otium, per libertatem sensuum, per pravas cogitationes, per pravas lectiones, per intemperantiam, etc: item illam subjiciendo per laborem, per jejunia et alias macerationes, si possibile sit.

Tertio oportet augere vires spirituales. Hoc fit præcipue oratione, frequentia Sacramentorum, et meditatione icternarum veritatum.

Quoad *orationem*, curandum est, ut pœnitens. quolibet mane et vespere, nccnon adveniente tentatione, Deum et B. Vir<riⁿeni pro gratia adeo sibi necessaria enixe deprecetur. Unusquisque autem cognoscit quanta sit utilitas precum novendialium, devotæ assistentiæ Sacrificio Missæ, visitationis Sanctissimi, renovationis propositi coram Crucifixo. etc. Preces autem majorem habent vim. si cum eleemosyna jungantur.

¹ Tr. 6. c. 5. p. -t n. 59. - T. III. n. 172.

¹ L. VI. 452. II. A. Tr. ult. n. 2.

- L. VI. 155. 156. Pr. conf. n. 68. 69.

Quoad *frequentiam Sacramentorum*, curandum est, ut pœnitens sibi eligat coafessarium stabilem, doctum et piuni, per quantum possibile erit, et ut majori, qua potent, frequentia apud dium confiteatur. Speciatim autem curandum est, ut pœnitens redeat ad Confessionem *statim* post lapsum.

Pemuii) quoad *meditationem reternarum veritatum*, curandum est, ut pœnitens quotidie serio recogitet de morte, de iudicio divino, et de æternis cruciatibus. Si autem pœnitenti opportuna foret occasio obeundi (etiam privatim in propria domo) exercitia spiritualia, ut si esset sacerdos, aut persona dives, aut religiosa, tunc confessorius deberet apud ipsum omnem operam adhibere, ut ea suscipiat riteque peragat; quin et, data possibilitate, veni potest adesse obligatio recurrendi ad ejusmodi media magna et extraordinaria, quando scii, malum et periculum animæ est magnum et extraordinarium.¹

1435. — *Principium* VI. Numquam, i. e. ne prima quidem vice, absolvi potest, (pii versatur in occasione, necessaria quidem, sed tali, ut, stante illa, emendatio sperari non possit, aut spes nulla sit remedia esse profutura. Ratio est, quia velle manere in tali occasione, est velle peccatum. et amotio occasionis hic unicum est salutis medium. Excipe occasionem, quam *omnino* impossibile sit tollere, à idc η. 1429.4°. 1a. Cfr. η. 1436, q. 2°.

1436. *Qtesita*. — Quær. 1° *An pœnitens, qñi promittit sincere, se derelictarum esse occasionem peccandi proximum coiantariam, possit absolvi antequam eam deseruerit?*

Jles/i. 1° *.ijjirm.*, idque non semel tantum aut bis, sed etiam ter. si a) agatur de occasione *non in esse* b) *firmum* sit occasionis vitanda propositum; nam st liabit natus alias indispositionis indicia prodat, ut si post primam vel secundam absolutionem eodem modo milloque ad occasionem cavendam adhibito conatu relabatur, tamquam formaliter recidivus tractandus erit, ideoque nec secunda vel tertia vice, sine signo aliquo extraordinario, absolvendus, ut patebit ex dicendis n. 1173 -q.—

Notandum vero (pueri hic tantum an *possit* absolvi; etsi enim confessorius, ut *jadex*, hūm pœnitentem. utpote satis dispositum, absolvere possit, potest tamen etiam, ut *medicus*, absolvi I. \ I. 155. l'r.C.GS. Bvr.7Vs<|. - l. VI 454.

tionem differre, ut videat num pœnitens occasionem revera vitet aut saltem »cse emendare incipiat; imo ita agere expediet, etiam prima vice, si consuetudo in occasione peccandi jam sit inveterata. Dixi: *idque non se.net*, etc. Pluries enim ante rralem propositi exeeutionem absolvi nequit.¹

Jlesp. 2° *Neg.*, si agatur de occasione pnesente seu *in esse*, ne prima quidem vice. Si tamen pœnitens vel. n det -<<m:i extraordinaria doloris et absolutio commode differri nequeat; vel b· ad em dem confessarium redire non possit. aut saltem non nisi post diuturnum tempus, nec promissioni de removenda occasione, jam antea factæ, extiterit infidelis (quo casu tractandus est ut recidivus, i. e. non absolvendus, nisi afferat signa l'extraordinaria), noti solum absolvi potest, sed ad absolutionem recipiendam jus habet.

Ratio *regula-* est, quia, “ablatio occasionis” praesentis “est res magnopere ardua; . . . et ideo, si occasio non auferatur ante absolutionem, pœnitei.- de facili post absolutionem se decipiet, falso -ibi suadendo quod tentationibus re- -tet. . . Qua de re. si talis vellet absolvi, antequam occasionem deserat, e-- , i iudispositus. quia se constitueret,-- idque voluntarie ut in quirsito supponitur, “in probabili periculo infringendi propositum; ac propten a confessorius -- cum absolvens peccaret tam contra officium judicis, (piam medici Et quidem contra officium judici-, (piia absolveret indispositum; contra officium autem medici, quia non applicaret illi remedium sua saluti necessarium.”

Ratio *exceptionis* 1' est, quia sigi a illa extraordinaria indicant pœnitentem ulx riori donatum gratia ex (pia constantior sperari potest in removenda occasione. Quod vito absolutio etiam in hoc rasu differenda sit. -i commode difltn possit, ex eo <-t, quod funiculus occasioni- difficile rumpatur — Ratio *exceptionis* 2 est. quia tunc occasio *hic et nunc* est necessaria. cum ante absolutionem commodi auferri nequeat Quod vero absolutio etiam in hoc casu differenda sit, si pœnitens promissioni de ea removenda antea factæ non -teterit. ex principiis patebit, quæ de recidivis trademus n. 1473 sq.

Qllær. 2 t. *possit absolvi, qñi rxis-*
1 L. VI. 454. 2 Ib.

tens in occasione necessaria, remediis adhibitis, eodem semper modo retabitur?

Resp. Neg., si nulla sit emendationis spes, quidquid tandem evenire debeat. *Ha* Alph. ut *verius*. Ratio est, quia, licet ob justam causam possit permitti peccati periculum, numquam tamen permitti potest ipsum peccatum formale; at, cum nulla apparet spes emendationis, periculum et peccatum fiunt quid unum — Hinc mulier eligere debet potius pene penuria perire, quam frequentare domum, ubi largas recipit eleemosynas, sed quae semper degenerant in stipendium meretricium. Dixi: *si nuda sit emendationis spes*. Hæc autem adesse censetur, “si in præsentī pœnitens afferat signa extraordinaria doloris.”¹

1437. *Resolves*. — 1° “Ancilla vivide sollicitata ab hero, . . . si . . . sit fragilis, et parum devota . . . tenetur ab illius domo discedere,” licet nondum peccaverit. Ratio est, quia occasio hæc, licet adhuc dum remota, brevi futura est proxima. Vide n. 1432. — Sin autem “esset pietati dedita, et cauta, et opportuna adhiberet remedia ad tentationes repellendas ac passioni obviandum, tunc eam non obstringerem ad occasionem auferendam.” S. Alph.² Ratio est, quia tunc occasio non potest præsumi brevi futura proxima.

2° *Paulus* cum ancilla sua sæpe peccavit, eamque sine gravi incommodo dimittere potest. Occasione exercitiorum spiritualium, quibus longe a domo sua operam dat, confitetur. *Qmmritur*, an possit absolvi, antequam ancillam reapse dimiserit. *Resp. disting.* Vel alias promisit ancillam dimittere, vel non. Si *prius*, absolvi non poterit, nisi præbeat signa extraordinaria, (pialia non sunt exercitia spiritualia perfunctorie et ideo solum, quia Superior aut diœcesis statuta ad ea coegerunt, peracta. Si *posterius*, absolvi poterit. Rationem hujus resolutioni- vide n. 1436. q. 1°. R. 2°.

3° *Petrus* negotiorum suorum causa, vel quia aliter eas, quae inter propinquos servari solent, necessitudinis leges, non sine manifesto inimicitiarum periculo, migraro censeretur, bis vel ter in anno do-

muni aliquam adit, quæ sibi est occasio proxima peccati luxuriæ, aut civitatem quamdam, in qua cum meretricibus peccare solet, (*p/aritur*, 1° an *Petrus* obligandus sit ad domum vel civitatem illam non amplius adeundam; 2° an absolvi possit, si remedia præscripta adhibere promiserit?)

Resp. ad 1um Neg., si remediis præscriptis uti paratus sit.

Resp. ad 2um Neg., si (quod tamen in casu rarum erit) absolutio commode differri (picat, vel si sit recidivus et non afferat signa extraordinaria doloris. I truisque responsi ratio patet ex dictis n. 1434.

4° Qui sui juris non sunt, ut filius- vel filia- familias ac uxor, et in occasione proxima *in esse* versantur cum famulo, famula, cognato, marito, absolvi possunt, si remedia a confessorio præscripta adhibere serio promittant, et absolutio commode differri nequeat; secus, si vel a) absolutio commode differri possit, vel b) remediis nequidquam adhibitis, eodem semper modo relabantur et non dent signa extraordinaria doloris. Sequitur ex dictis n. 1436.

5° *Caia*, parentibus orbata, et omni humana spe destituta, cum *Petro* in concubinato vivit, ex ejus domo expellenda et fame peritura, nisi *Petri* luxuriæ obsequi pergat. *Qnmritur*, utrum absolvi possit, antequam domum *Petri* relinquerent?— *Neg.* Sequitur ex dictis n. 1436?

SECTIO II.

DE OCCASIONIBUS PARTU ULAIUHVVS.

Harum alia, ut plurimum, sunt voluntaria; alia, ut plurimum vel frequenter, necessaria sunt: de utrisque seorsim agendum.

Nota. — Dum in iis, quae in hac Sectione II. trado, doceo occasionem aliquam non necessario esse derelinquendam, id non ita intelligas, ac -i nullo in eventu, et ne in casibus quidem, de quibus n. 1435; 1436. q. 2; 1437. 3°. 1°. 5° egi, deserenda esset, sed accipienda sunt sensu n. 1434 indicato; id est, experiri licebit remedia, de quibus eodem n. 1434, quousque spes emendationis non evanuerit.

¹ Cfr. Vind. p. 610. III 1. 2. Ed. 2^a. T. II. p. 233. 111. 1. 2.

¹ L. VI 157 458 Cfr. Vind. p. 603 sq. et 609 sub G Ed. 2^a. T. 11. p. 227 sq. et p. 233 sub 6

- L. VI 452. § Ex pnvmissis.

A. *De iis occasionibus particularibus, quæ, ut plurimum, sunt voluntaria.*

Agendum: 1° de concubinato; 2° de choreis; 3° de theatris; 4° de conversationibus; 5° de pravis sociis; 6° de pravis libris; 7° de ludo alearum; 8° de cauponis.

I. *De Concubinato.*

1438. *Definitio.* — Concubinitus *proprie dietiu* est frequens et continuatus concubitus soluti eum soluta, tenendo eam ac si esset uxor, sive in eadem domo, sive in alia. Dixi: *proprie dictus*; nam si esset concubitus frequens et continuatus eum uxorato vel nupta, foret concubinitus *improprie dictus*.¹

1439. *Quæstio.* — Quær. 1° *An sit concubinaris, vel saltem an teneatur ad separationem, qui raro cum fo-miua domestica peccarit?*

Resp. 1° Non est concubinalis, cum non adsit *frequens ac continuatus* ille concubitus, qui, ut in definitione dictum est, ad concubinitum requiritur.

Resp. 2° Non tenetur ad separationem, dummodo, 1) periculum relapsus sine separationem remotum *vel* jam evaserit, *vel* reddi possit; 2) propter speciales circumstantias sive a parte subjecti, sive a parte occasionis ipsius (n. 1430), non possit praesumi, quod periculum relapsus, licet pro nunc remotum, brevi iterum futurum sit proximum; 3) separatio non sit necessaria ad scandalum, quod forte subortum fuerit, liniendum vel reparandum. Ratio 1^a est, quia occasio non est, vel saltem non est amplius proxima; ratio 2^a et 3^a patet ex dictis n. 295. 12°; 301; 1432.- In praxi tamen, ob defectum secunda conditionis, separatio sæpe erit necessaria.

Casus. - Lampridius semel vel iterum cum ancilla sua peccavit; confitetur post tres menses, affirmans se toto corde dolere et media idonea ad relapsum vitandum esse adhibiturum; sed ancillam sibi perutilem ejicere non posse. Illis omnibus perpensis, eum absolvit confessarius. *Quær.* An Lampridius . . . absolvi potuerit? Resolvit (>ur\ :2 “Lampridius *absolute* potuit absolvi, quin *statim* ancillam dimitteret, aspectis casus circumstantiis; seu

¹ L. IV. 435. Salm. Tr. XXVI. c. II. n. 21.

² Casus, n. 692. 693

experimentum aliquod tempori- permitti potuit.”

Quær. 2° *An aliquando absolvi possit concubinaris, antequam concubinam dimiserit; aut concubina, priusquam concubinarium deseruerit?*

Resp. Dieting. Nam ex una parte occasio est *rd* voluntaria, *te!* necessaria; ex altera vero concubinitus est *rei* publicus. *rei* occultus.

Si 1) concubinitus sit *publicus* et occasio *voluntaria*, *Neg.*, idque licet det signa magni doloris. “Ratio, turn quia scandalum pareret, videre eum, qui adhuc domi concubinam retinet, vel ejus domum frequentat, ad Eucharistiam accedere; tum quia publicus peccator non debet absolvi, nisi etiam publice pœniteat, et scandalo satisfaciat.”¹ Ergo, priusquam absolvatur, concubinam dimittere debet, aut, si hæc extra domum degat, per aliquod tempus notabile ad eam non accedere.²

Si 2) concubinitus sit *publicus* et occasio *necessaria*, ordinarie in nullo solo casu concubinaris absolvi potest; sc. cum periculose decumbit, et remedium Matrimonii adhiberi potest. Si vero huic remedio locus non sit, absolvi quidem poterit et exeuntium Sacramentis muniri, dummodo tamen, n) pœsentia concubina vel concubinari non sit conjuncta cum proximo periculo peccandi, vel periculum hoc remotum *et* reddi queat, *et* reipsa reddatur. ac b) scandalum *re!* non adsit, *vel*, si adsit, tollatur. Scandalum autem *e-;* / *adest*, si difficultates moraliter insuperabiles, quæ ejectionem concubina vel derelictionem concubinari impediunt, per se populo manifesta aut eidem omnino præsumibiles sint. *Tollitur* autem scandalum, casu, quo difficultates illa populo essent ignota si infirmus eas palam faciat aliquibus testibus. 24 p. 420.

Per se patet, hic agi de infirmo sui compote; nam, si concubinaris infirmus reperiatur sensibus destitutus, debet absolvi sub conditione, atque etiam Sacro Oleo inungi, ut patet ex dictis n. 1371 4°, et patebit ex dicendis in Tract, *de Ej trema Unctione*, n. 150". q. S3.

Si 3) concubinitus sit *occultus* et occasio *voluntaria*, talis nimirum, quæ ante absolutionem facile et statim removeri possit, absolutio dari non potest, ut patet

¹ L. IV. 436.

² Ib.

<x dictis n. 1436. q. 1A. R. 2°, idque licet pernitiens afferat signa extraordinaria (exceptis casibus de quibus loc. cit.); nam “experientia nimis constat, quod, obtenta absolutione, difficulter occasio postea aufertur, et sic facillime reditur ad vomitum.”¹ Excipe, ex mente Sⁱ Alph si concubina degat extra domum. Vide n. 1436. q. 1°. R. 1°.

Si 4) concubinitas sit *occultus* et occasio *necessaria*, attendendum est, *quare* sit necessaria.

Si a) necessaria sit ratione scandali aut infamiae, “*conimunitur* loquendo non est absolvendus. . . . Ratio, quia in diuturno concubinitatu est moraliter impossibile, rem aliis non fieri notam.”² Dixi: COMMUNITER loquendo; nam “si aliter non possit vitari grave damnum famae,” in hoc “casu rarissimo” poterit absolvi. “Sed eo casu dico, omnino expedire, ut saltem differatur absolutio, donec experimento probetur continentia poenitentis; nisi casus esset, (ptod poenitens (satis alias dispositus, ut supponitur) non amplius redire posset; . . . vel si immineret necessitas communicandi ad vitandam positivam infamiam.”³ Ratio resolutionis patet ex dictis n. 1434. — Ilinc absolvi poterit sacerdos, qui (quod absit!) miserrime viveret in concubinitatu cum cognata vel ancilla sine ulla suspitione ex parte populi, si, concubinam ejiciendo extemplo et sine mora in casu gravis infirmitatis, vel immediate postquam domum redierit ab Exercitiis spiritualibus, cum magno scandalo evasurum esset publicum id. quod est occultum. Statuere tamen deberet concubinam dimittere quamprimum sine scandalo praedicto potuerit. Cfr. tamen n. 1437. 2°.- Idem resolve, si tempore Missionis ageretur de dimittenda famula, casu, quo dimissio, eo praecise tempore et illico facta, infamiam causaret.

Si b) necessaria sit ratione, damni in bonis fortunae, distinguendum est. Absolvi nimirum poterit, si agatur de damno, quod faceret hominem decidere a proprio statu, ut si v. g. ancilla valde pauper sit et stipendium notabile ipsi deleatur, v. g. multorum annorum, quod herus non sit persoluturus, si discedat. Ratio est, quia decidere a proprio statu

est sacrificium adeo grave, ut practice non possit habere rationem *medii* ad liberandum poenitentem a peccatis; facilius enim est quod ille efficaciter cesset a peccatis, manente occasione, quam (ptod cuin sacrificio adeo intolerabili eam dimittat. “Sed in his casibus regulariter” (i. e. exceptis casibus mox sub a) allegatis; “semper etiam est differenda absolutio.”¹

Si c) necessaria sit ob omnimodam impossibilitatem eam removendi, vel quia non sit possibile se ab ea eripere, quin incidatur in aliam mqualvm aut peiorem: recale dicta n. 1429. 4°, et monitum de *regulariter* differenda absolutione, ut in casibus pncvdentibus.

Quær. 3° *An qui publice existimaretur concubiniarius et non esset, teneretur dimittere famulam, ob quam talis existimatio ei obvenit?*

Resp. 1°. Si neque malo opere neque minus recto ansam rumori dederit, non tenetur; sed sufficit quod divulget hujusmodi opinionem falsam esse: tunc enim, ut calumniose excitatum, vel cessabit vel pharisaicum evadet scandalum.

Resp. 2°. Si opere sive malo sive minus recto ansam opinioni dedit, separatio, si absque gravi damno fieri possit, injungenda; quia quilibet tenetur ex jure naturae scandalum tollere; id autem, eum causam scandalo dederit, absque separatione difficulter praestare poterit.² Si separatio absque gravi detrimento fieri nequit, ad eam non tenetur; cum charitas, vi cujus scandalum tollere debet, non obliget cum tanto incommodo; sufficit ergo quod exemplari vita veritatisque divulgatione scandalum amovere nitatur.³

Quær. 1° *Quid, si per Matrimonium provideri possit saluti concubinariorum?*

Resp. 1° Expedire remedium istud quando vel 1) concubinalius vel concubiniaria laborat, morbo certe lethali; vel 2) nullus exitus infelix a tali Matrimonio timeri possit.

Resp. 2 illud in duplici illo casu adhiberi *debere*, si necessarium sit ad legitimandam prolem. — Vide dicenda in Tract, de Matrim, n. 1539. q. 4°.

¹ L. IV. 437. 441. L. III. 31.

² L. IV. 452 Snlnnnt Tr. XXVI. C. II. n. 35.

³ L. III 52. Arrtnys, De Occasionariis et recidivis, n. 21. q. 2°.

¹ L. IV. 436.

² !!>. 435. <]. 1

= Ib.

Ii. *De Clwreis.*

1440. — Nomine chore® in *Murali* venit actus saltandi, non quatenus in «e solo consideratur, sed quatenus conjungitur cum diversis circumstantiis, r/7 pravis, vel periculosis, a quibus totus reatus chorearum pendet.

Circumstanti® *prava* sunt v. g. — obscirni amplexus, tactus, sermones, nuditates, gestus, — intentio prava, — ratio scandali (dc quo n. 295. 8°), — grans parentum prohibitio, — lex ecclesiastica eas vetans, etc. Ejusmodi circumstantite choreas *per se* illicitas reddunt; cæter® circumstantiie eas plus minusvc *periculosas* efficiunt, seu occasionem peccati. Hic de choreis *primario* sub ratione occasionis peccati agimus.

1441. — *Regula generalis* hac in materia tenenda luce est. Si periculum, quod chorea adducunt, sit grave seu probabile, et nulla gravis causa adsit illud adeundi, chore® sub mortali vitandæ sunt. — Si vero periculum sit leve seu non probabile, vel si gravis causa excuset, tunc vel leve vel indium peccatum aderit. Atteiidend® igitur sunt quantitas periculi et gravitas catis®.

1. *Quantitas periculi.* I t hæc cognoscatur, consulenda sunt criteria probabilitatis periculi tradita n. 1430, et hinc 1) considerandum est, an pœnitens aliis vicibus interfuerit choreis, et an propter illas/reyz/rz/Zc; peccaverit necne. Si frequenter peccaverit, et nunc circumstanti® non sint ita divers®, ut præsumi debeat cum hac vice non peccaturum, apertissime constabit de gravitate periculi. — Si autem a particulari pœnitentis experientia nulla conjectura fieri possit, tunc 2) desumenda est regula ab iis, qua communiter accidunt - Sed quid communiter accidit? Communiter in periculo gravi inveniuntur:

a) Tam fœtninæ quam viri, si choreas non per aliquam vicem dumtaxat, v g. semel vel bis in anno, sed eum magna frequentia adeant. Ratio est, quia ejusmodi frequentia solet ex una parte valde excitare libidinem, ct cx altera parte auferre voluntatem orandi, frequentandi Sacramenta et adhibendi cautelas, qua ad peccata evitanda quam maxime necessaria essent \dde quod in casu nullum auxilium cexpectari potest a Deo, quia

nulla necessitas cogere solet quemquam ad choreas frequenter et saepissime adeundas.

b) Ill® puella plebei®, qua multam pr® se ferunt k vitatem, conjunctam cum multa pulchritudine aut muliebrietate, maxime si etiam sint valde libidinosa et in illis choreis proprios adamantes habeant. Constat enim ab experientia, juvenes cum hujusmodi puellis occasione chorearum abundare specialibus blanditiis. — i. e. pressioribus amplexibus manuumque constrictionibus; item sermonibus non solum amatoriis, sed etiam non raro omnino obscomis; — et demum, si possunt, eas deosculari et turpiter tangere, sive in intervallis, quando identidem a saltando desistunt, sive etiam in ipso saltandi actu, maxime quando ipsa chore® qualitas pricing hujusmodi sive deosculandi. sive turpiter tangendi commoditatem. Constat autem ab eadem experientia, istas puellas tentationibus virorum consentire solere, saltem verbis et delectatione interna. Eas igitur in periculo gravi versari, omnino dicendum est.

c) Ducentes choreas, dictas *Round dances*, ut monent Episcopi nostri. A ide n. 295. 8°.

Sed quid si aliqua puella non nimis frequenter, sed semel vel bis in anno dumtaxat choreas adire velit, sitque satis bene morata, nec supra descriptam pr® se ferat levitatem; conjieietne se ipsam in periculum grave?

“Ego censeo,” ait Berardi,” l periculum grave quoad hujusmodi puellam ordinarie non adesse. Moveor ab experientia. Ill® enim puella timorem Dei satis habentes, qua semel vel iterum in anno choreis intersunt, si interrogentur an propter choreas aliquod peccatum mortale commiserint, sive opere, sive verbo, sive, cogitatione, sive in ipso saltandi actu, sive postea, ordinarie respondent *negative*.”

Sed quæritur, an hæc pro puellis, de quibus in rasu, valeant quoque quoad choreas dictas *Round dances*?

Resp. Choreas ista licet *in genere*, non tamen *semper* et *ia omni casu*, seu inter eijuslibet «reneris personas, sunt inhonestæ idque ea præsertim de causa, quod non omnes in saltando adhibent amplexus

adeo pressos, illamque pectoris et faciei propinquitatem adeo indecoram, quæ communiter adhiberi solent; possunt enim chorea' illæ fieri, etsi in amplexibus aliqua distantia servetur. Verum est rem valde dependere a voluntate viri: sed, si puella honesta et bene morata, qualis in casu supponitur, serio dicat se nolle adeo perstringi, non utique per vim ita perstringetur. Quare, quod nostrum hunc casum attinet, objici non possunt verba, quibus quoad has choreas utuntur Episcopi nostri, sive in decretis Concilii 1° l. Balt. II., sive in Litteris Pastoralibus n. 295. 8° citatis; nam choreas istas eo tantum sensu inhonestas dicunt, quod hodiedum *communiter*, non quod *necessario* inhoneste ducantur (t» *'present carried on*). — Salvo igitur meliori, hæc mea foret quoad choreas istas praxis. Omnibus quidem eas vehementissime dissuaderem, sed non omnibus *uuliscrintinalini*, seu *singulis*, eas sub absolutionis negatione prohiberem; certo tamen iis, qui eas ducerent, aut a) inhoneste, aut b) frequenter, aut c) cum periculo proximo relativo, aut di cum scandalo aliorum in locis, ubi vel non duci solent, vel monitum Episcoporum, de quo n. 295. 8°, urgetur. Hæc de quantitate periculi.

II. Sed ad iudicium ferendum de gradu culpæ in choreis adeundis, non sulicit perpendere gradum periculi, quod in eis invenitur; at necessarium est etiam perpendere causam, quæ ad easdem choreas adeundas impellit. Si enim periculum non sit magni momenti, causæ etiam non magni momenti ab omni culpa, etiam veniali, excusare possunt. Si vero periculum esset grave, solæ causæ graves excusare possent. Sed quænam erunt causæ non magni momenti, et quales erunt causæ graves? Causæ non magni momenti solent esse, v. g. timor relaxandi animum; facilius inveniendi occasionem Matrimonii; non displicendi adamanti; satisfaciendi vicinis ad choreas invitantibus; non se exponendi alicui censuræ vel irrisioni, etc. Causæ autem graves possunt esse, v. g. si mulier redditura esset sibi infensum proprium maritum, aut si puella magis perturbationi in sua familia occasionem daret, eo quod ipsi ejus parentes in propria domo choreas indixerint, vel ejus fratres jam con-

venerint eum sociis se esse ducturos sororem ad choreas, communi consilio statutas, etc. It tamen causæ hujusmodi vere existimari debeant graves, oportet, ut nullum adsit medium, quo prædictæ perturbationes evitari possint.

1412. — Quær. *Quoi/Ut)do se gerere debeant confessarii et Parochi quoad choreas* ‘

Resp. 1. Vitent excessum et defectum zeli contra eas. *Excedunt*, qui nimio impetu et absque ulla prudentia contra eas invehunt. *Dejiciunt*, qui nulla cura tanguntur, ut eas impedian.

Resp. 2. Confessarii: a) Quoad absolutionem negandam vel concedendam scilicet regulam n. 1441 traditam, b) Etiam in casibus, in quibus absolutionem confessarius non negat, male se gereret, si tanta facilitate choreas permetteret, ut ne consilium quidem ab iis abstinendi daret. Nam, quantumvis chorea videantur innocuae, semper sunt periculosa, ratione tum jacture devotionis et verecundia), tum periculi se implicandi in amoribus pæcibus et inconsultis. Quare confessarius, quantum prudenter poterit, omnem curam adhibere debebit, ut vel penitentes a choreis avertat, vel saltem aliquibus monitis et mediis opportunis pericula prædicta imminuat. Hæc monita sunt præcipue sequentia, scilicet, ut pœnitens 1° rectam formet intentionem; 2° modestiam servet in omnibus, maxime quoad vestes, gestus et sermones; 3° vitiosis sympathiis nullo modo obsecundet, sive aliorum erga se, sive sui ipsius erga alios; 4° post choream sanctas et congruas reflexiones, quæ pravis cogitationibus aditum præcludant, mente revolvat.

Resp. 3. Parochus: a) Persuasum sibi habeat, choreis magnam dissipationem in Parœcia produci, et sive directe et proxime, sive indirecte et remote occasionem dari multis peccatis; unde curabit pro viribus ut illas impediat, aut saltem diminuat. b) Necessaria utatur prudentia, ut aptiorem eligat viam, quæ ad hunc finem conducat. — Primo quidem multum obtinebit, si, omnibus boni pastoris muneribus rite satisfaciens, infundat fidelibus sibi commissis timorem Dei, odium peccati, curam animæ, et benevolentiam ac existimationem erga seipsum. Deinde hac in re quam maxime proficiet, si pietatem *in puellis* foveat.

III. De. *Theatri*

1443. — Morinn : 1) Alia sunt *notabiliter* turpia, —w'peob res *notabiliter* turpes in eis aut exhibitas aut reeitas (n. 295. 8°),— *sire* ob fæminas uberibus et brachiis enormiter denudatis in spectaculo aut agentes aut praesentes, præsertim si. ut assolet, perspicillis telescopicis (*opera-glass*) contemplentur,— *sive* ob choreas seenicas (*ballets*), quib; s communiter intermiscentur. 2) Alia praeterea sanctissima Fidei nostrae sunt contraria, — *sine* quod Religionem Catholicam traducant, modo ut tyrannicam, sanguinariam, crudelem : modo ut scientiæ, luminibus, progressui inimicam ; modo ut ridiculam, despectam, vilem ; modo ut falsam, superstitiosam, impiam, — *sive* quod sacros ritus, et ipsa Sacramenta ludibrio exponant, vel sacerdotes, Pontifices, religiosos, moniales turpibus deditos exhibeant,— *sive* quod extollant aut excusent delicta, v. g. vindictam, suicidium, adulterium, vitia carnis, etc.

1 144. — Quær. *Quce praxis quoad theatra sit tenenda ?*

Resp. 1° “ A theatris ... et scenicis ludis, iis præsertim, qui nudi et periculi pleni esse noscuntur, prudenter fideles avertant (Pastores). Curent tamen, ne nimio rigorosas sectando sententias libertatem Evangelicam eoaretent. Si qui enim hujusmodi sint ludi, qui nec peccandi periculo, nec scandalo obnoxii sint, iis adstare laicis permitti potest. Inter concinnandum vero generalibus et gravibus verbis in cos animadvertant ludos, qui, ut plerumque fit. nonnisi peccandi ansam praebent.” Ita Cone. Pl. Balt. II.1

Resp. 2° Absolutio deneganda est in casibus sequentibus :

1) Quibusdam ratione *scandali* (n. 295. 8°), nisi permittendi scandali causa adsit proportionata (n. 296 sq.).

2) Aliis ratione *cooperationis* ad *notabiliter* turpia aut Religioni *graviter* adversa. Cooperatio autem erit vel *positiva*, pecunia scii, vel plausu : vel *negativa*, ea nempe non impediendo, dum aut *ex officio* adest obligatio ea impediendi, aut saltem alias *commode* impediri possunt?

3) Aliis ratione *occasionis voluntarist*, scii. ; a) spectatoribus repraesentationum, ;

1 a. 471.

2 L. IV. 427.

quæ Fidei et Religioni sint contrariae, nisi absit tum ratio scandali, tum periculum perversioni-1, v. g. in persona in Fide firmissima et contra falsitates optime praemunita; b) spectatoribus comoediarum etiam non graviter turpium, iis nempe, quibus sint occasio proxima relativa ; c) spectatoribus eomœdiarum graviter turpium, nisi adeant spectacula ob curiositatem tantum aut ob vanum solatium, secluso periculo consensus in turpem delectationem. Hujus periculi ratione S. Alph.,1 ait: “nullo . . . modo a mortali excusarem adolescentem, qui absque necessitate vellet, curiositatis causa, hujusmodi” graviter turpibus “comœdiis intéréssé, nisi quis esset valde timoratus, et insuper pluries esset expertus, se, illas spectando, nunquam lethaliter peccasse ; modo suo exemplo aliis adolescentibus occasionem non praeberet hujusmodi turpibus repraesentationibus assistendi”, d) *hodiedum* etiam *unirersim* iis, qui theatrum adeunt, non habita prius certitudine de obscœnitatum et impietatum absentia. Ratio, quia, ex communiter contingentibus,2 periculo probabili sese exponunt. Specialim vero patra sfamilias hac de re se certiores reddere debent, antequam filiis theatrum adeundi libertatem concedant.

Dixi in *Resp.* 2 sub 3) : *aliis ratione occasionis* VOLVNTARIE; nam si causa satis gravis et sufticiens adsit adeundi theatrum, — ut si parentes vel maritus jubeant, *et* simul magna turbatio et discordia inevitabiliter secutura sit, si eorum voluntati resistatur, — adeuntes tractandi sunt juxta principia *occasionis necessaria* — Causa autem salis gravis et sufficiens non erit, quod v. g. pretium pro ingressu per totum tempus, in quo locum habebunt repraesentationes, jam datum fuerit ; — nam per interventum non recuperatur pretium ; — vel quod agatur de repraesentatione, ex qua lucrum percipiendum destinatur fini philanthropico, v. g. pro asylo infantili, pro hospitali, pro pauperibus, etc. . nam, si quis velit in illum finem aliquid conferre, id poterit facere, quin repraesentationem adeat, solvendo scii, pretium sine interventu. Hæc tamen causa valere aliquando potest, nimirum quoad optimates,

1 L. IV. 427.

2 Cone. Pl. Balt. II. a. 471.

quorum absentia valde deberet notari, ita ut publice deberent vituperari ut inhumani, crudeles, pauperum inimici, etc.; maxime si ferverent factiones, et ageretur de re, quæ harum factionum valde interesset; quo casu spectabit ad prudentiam confessarii determinare, an talis ac tanta adsit necessitas, quæ tum a periculo individuali, tum a scandalo excuset, vel an facile possit inveniri ratio salvandi corpus simul et animam, v. g. se elongando a civitate, se præsentando ad theatrum per breve tempus et postea abeundo, etc. — Tta Berardi.¹

IV. *De Conversationibus (Visits, Parties, etc.).*

1445. — Duplex conversationum distinguendum est genus; alterum earum, in quibus magnum periculum ordinarie invenitur, quales sunt: a) in civitatibus eæ, in quibus *vel* sæpe sæpius habentur sermones contra Religionem, *cel* fere semper audis sermones sive aperte, sive ambigue obscænos, vides mulieres immodestas, et, quocumque oculos vertas, periculosa conspicis; b) rusticanæ illæ, in quibus, parentibus nullo modo vigilantibus, puella» omnem habent libertatem conversandi cum procis, etc. — Alterum conversationum genus est earum, in quibus nihil agitur vel dicitur contra Religionem vel honestatem, ita ut omnia satis decenter procedant, terendo tempus in ludo, cantu, sonitu, et narratione publicarum vel privatarum novitatum. Periculum harum conversationum reducitur ad aliquas possibiles tentationes propter interventum personarum diversi sexus; ad aliquas murmurationes; ad aliquas levitates, laudando, v. g. hanc vel illam puellam pulchram, loquendo de theatro, de spectaculis, de hoc vel illo Matrimonii tractatu, etc. Ad hoc secundum genus pertinent etiam illæ rusticanæ conversationes, in quibus, sic disponentibus et vigilantibus familia; rectoribus, omnia extrinsecus satis decenter procedunt.

1146. — “Hac distinctione facta, censeo,” ait Berardi, — “quod, saltem ordinarie loquendo, a peccato mortali non possit excusari ille, qui, sine gravi causa, velit adire conversationes primi generis.”

“Dixi: *sine gravi causa*; si enim aliquis gravi de causa aliquam ex hujusmodi

¹ De Occas, n. 177 sq. 2 Ib. n. 189. 190.

conversationibus adiret (v. g. quia secus redderet sibi infensam illam familiam, sibi quam maxime necessariam), tunc forsitan permitti poterit, ut, loco deserendi eadem conversationem statim et totaliter, deserat eam paullatim, inveniundo aliquas excusationes (quæ volenti nunquam deerunt), (piarum ope poterit tandem sullicienter se ab illa liberare, quin familiam illam infensam sibi reddat.”

“Quoad secundum autem conversationum genus, confessarius diligenter considerabit casus particulares corunique circumstantias. Sic, v. g. si agatur de muliere conjugata, quæ conversationem adeat, confessarius illam examinabit, an præbeat occasionem zelotypia» proprio marito; an tempore conversationis relinquat ancillas solas eum famulis; an tunc relinquat proprios filios aut filias in aliquo periculo, etc. — Si agatur de puella, illam interrogabit, an ludat vel sedeat ad latus amasii cum periculo tactuum furtivorum; an malitiosis indulgent aspectibus, etc. — Si agatur de viro conjugato, illum interrogabit, an præbeat occasionem discordiæ inter seipsum et propriam uxorem; an excedat in ludo cum gravi familiæ suæ detrimento, etc. — Si agatur de liliofamilias, illum interrogabit, an contra voluntatem parentum illam conversationem adeat; an ibi cum aliquo pravo socio amicitiam ineat; an nimiam pecuniam ludo exponat, etc. — Super omnia autem confessarius perpendet, an pomitens in istis conversationibus (quæ extrinsecus decenter procedunt), geniales affectus in corde suo nutriat, et pravis cupiditatibus consentiat. Ab hoc examine colligere poterit confessarius, an conversatio illa sit ab omni gravi periculo immunis etiam in casu particulari, vel an periculum grave contineat. Postea observabit, an hoc periculum grave (si adsit) reponendum sit in qualibet vice, vel an reponendum sit dumtaxat in conversationis assiduitate et nimia frequentia. Item an periculum possit reddi remotum per opportunas cautelas, vel an necessaria sit separatio totalis.”

V. *De pravis Sociis.*

1447. — Quær. *Quomodo se gerere debeat confessarius quoad illos ptrnifentes, quos nudos socios habere deprehendat?*

Reap, Examine: 1) an rm- agatur de occasione proxima peccati *mortalis*, de qua indubie ageretur, a) si pœnitens in gravi versaretur periculo faciendi *actiones* graviter pravas, sive cum sociis ipsis (v. g. committendo eum ipsis sodomiam), sive ex eorum instigatione (v. g. eundo eum illis ad lupanaria). Idem dic, si b) ageretur de periculo habendi vel audiendi *sermones*, qui sine mortali haberi aut audiri nequeant. In *hoc* tamen casu non esset praecipitandum iudicium, sed prius examinanda esset ipsorum sermonum qualitas, i. e. an sint plurium specierum (v. g. contra Religionem, contra caritatem, contra castitatem, etc.), et an revera gravem reatum contineant. Recole, dicta n. 491. 1. 1° – 5° et n. 492, ubi de casibus, in quibus turpiloquia mortalia sint.

In hypothesi autem, quod sermones a mortali excusari non possint, et vere de occasione proxima agatur, examine: 2) an luce occasio sit voluntaria, an necessaria. Certe potest esse necessaria, si huiusmodi socii inveniantur in eodem collegio, in eadem officina, etc. (et de his casibus n. 1460–1465), vel si isti socii sint proprii vicini, (juatenus (ut rursus saepe accidit) impossibile moraliter sit eorum occursum omnino vitare. VI.

VI. 7λ,-pravi* Libri* et Ephemeridibus.

1448. — Lectio pravorum librorum et ephemeridum interdicitur a lege naturali et a lege ecclesiastica. De hac n. 1702 sq. dicemus; de illa hoc loco agendum.

Ad cognoscendum gradum culpæ in iis legendis, quatenus id a lege naturali interdicitur, oportet distinguere libros in duas classes. Alii sunt impietatibus, vel obscœnitatibus pleni: alii sunt erotici tantummodo, i. e. de amoribus agentes, absque ulla vel fere ulla impietate, vel obscœnitate.

“Quoad libros prima? classis dico,” ait Berardi,¹ “quod, ordinarie loquendo, et sola lege naturali inspecta, est peccatum mortale illos legere, etiamsi aliqua vice tantummodo legantur. Ratio est, quia tales libri sunt quam maxime periculosi et fatales.”

libri secunda? classis, “prout sunt

¹ De Occas, n. 201. sq. Ed. 1°.

multa, comœdiæ, tragœdiæ, dramata, poemata, et aliqui libri romantici moderati, in quibus multa quidem inveniuntur valde tenera et affectuosa, sed nihil vel fere nihil adest, quod de impietate vel de obscœnitate redoleat,” sunt “omnes periculosi juventuti;” et, ordinarie loquendo, periculum grave adest pro iis, qui toti sunt in huiusmodi amatoriis legendis, non vero pro ii, qui interdum aliquem ex his libris legunt.” Maxima autem ex parte res hæc pendet “a circumstantiis particularibus, et precipue” est “attendendum, an lectio fiat ex fine libidinoso, aut cum speciali periculo, inspecta lectoris ætate, indole, et speciatim inspectis ejus moribus et lapsuum experientia.” Cfr. supra n. 233. Resp. ad 1m.

1449. Qcæsita.—Quær. 1° Qv/rf *dicendum sit de lectione multarum ephemeridum, in quibus passim inveniuntur aliqua vel multa Catholic# Religioni hostilia?*

Resp. “Censeo,” ait Berardi,¹ “lectionem istarum ephemeridum esse posse graviter illicitam jure natura?, inspecta qualitate persona? legentis, frequentia lectionis, et qualitate ipsius ephemeridis, i. e. multitudine impietatum in ea contentarum, modo eas enuntiandi, etc.” Cfr. supra n. 310. d). (25) p. 420.

Quær. 2° *An pœnitens habens pravum librum non proprium, sed alienum, possit illum domino reddere?*

Resp. Disting. “Si nullum,” ait idem Berardi,² “vel parvum inconveniens secuturum sit ex combustione libri, utique tenebitur illum comburere ex caritate erga dominum, quia caritas parvæ illi (si qua sit) violationi justitiae tunc praevalet. Si vero notabilia inconvenientia sint secutura ex combustione libri, tunc pœnitens potest illum domino reddere.” L. IV. 753. † fin.

VIL De Ludo.

1450.— De periculis ludi vide n. 1050 *Nota*.

Quær. *An qui propter ludum versaretur in occasione proxima inordinationum, de quibus n. 1050 Nota. possit reddere remotam hanc occasionem, adhibendo cautelas et moderationem?*

Resp. Id pendet a circumstantiis. Aliquando quidem id poterit; sed, si ad

¹ De Occas, n. 201. Ed. 1°.- Ib. n. 206.

ludendum feratur excessive magna passione, vel si qualitas sociorum aut loci ad ludum et ad excessus quasi ex necessitate pertrahat, tunc nullum superest remedium, praeterquam in prima hypothesisi deserere omnino ludum, et in secunda deserere illos socios et illum locum.¹

VIII. De Cauponis.

1451. — Pericula cauponarum sunt: 1) ebrietas, et inordinationes, quæ ebrietatem ordinarie comitantur (vide n. 243); 2) ludus, et quæ ex ludo existere solent peccata; 3) neglectus orationis, Missæ obligationis, quin et praecepti Paschalis; 4) luxuria; 5) rixæ, percussiones, quin et, apud nos praesertim, homicidia.

1452. *Quæ sit a.* — Quær. 1° *An cauponarius possit reddere remotam hanc occasionem, abstinendo ab excessibus, quin ex toto cauponam relinquat?*

Resp. “Si cauponarius,” ait Berardi,⁹ “sine gravi necessitate cauponam frequentet, et si ex vitio nimis inveterato magnam ad excessive bibendum passionem contraxerit, tunc nullo modo potest spem habere reddendi remotam hanc occasionem absque separatione totali. Imo necesse est insuper deserere illos socios, qui solent ad cauponam divertere, et aliquando, maxime in principio conversionis, non erit satis velle deserere socios, sed oportebit etiam constituere se in impossibilitate illorum invitationibus obsecundandi: quod fieri potest tradendo uxori pecuniam statim ac lucrifacta fuerit; sic enim pecunia destitutus omnem divertendi ad cauponam tentationem repellere cogetur.”

Quær. 2° *An adsint aliquæ causæ, quæ hanc caupona occasionem reddant necessariam?*

Resp. Affirm., scil. necessitas propriæ artis, v. g. quia quis est auriga, proxeneta, mercator, cerevisiaecactor, etc. (26)p. 421.

B. *De illis occasionibus particularibus, quæ ut plurimum vel frequenter, sunt necessaria.*

Agendum. 1° de visitationibus adamantium pro Matrimonio contrahendo; 2° de

¹ Berardi, de Occas, n. 207. Ed. 1°.

- Ib. n. 210.

muliere, quæ propter vim illatam vel metum incussum patitur suæ violationem; 3° de nonnullis occasionibus domesticis; 4° de periculis propter famulatum; 5° de periculis in scholis, collegiis et officinis; 6° de periculis in artibus et officiis.

I. De visitationibus adamantium pro Matrimonio contrahendo.

1453. — In occasione *proxima voluntaria* versantur juvenes et puellæ se adamantium et frequentantes (*company-keeping*) — vel a) sine intentione futuri Matrimonii — vel b) sine spe fundata ejusdem. Hi igitur tractandi sunt modo, quo dictum est n. 1433 et 1436. q. 1°. — Sin vero intentio et spes Matrimonii adsint, *distigue*. Vel enim eo modo se invisunt, ut peccatum grave ejusque proximum periculum absit, vel non. In priori casu absolvi possunt; in posteriori tractandi sunt ut ii, qui in occasione proxima necessaria versantur. Vide n. 1434. 1436. q. 2°. *

Cautelæ vero adhibendæ, ne frequentatio peccaminosa fiat, aut proximum peccati periculum, sunt: — 1) Ut ne sub eodem tecto habitent; — 2) ne solus cum sola versetur, eo praesertim tempore (v. g. dum parentes e domo exierunt.) iisve in locis (v. g. in agro; in viculo solitario horis nocturnis), ubi ab aliis non observentur. Hæc enim, praecipue si non fortuito, sed consulto fiant, non nisi ex line libidinis aut cum summo libidinis periculo fient. Quare cum parentibus, et praesertim cum matre, severissime agendum est, gravisque obligatio urgenda vigilis custodia et cautelæ; — 3) ne insciis vel invitis parentibus, aut iis, qui ipsis loco parentum sunt, sese frequentent; tunc enim certo certius clanculo, et iis temporibus et locis, quibus observari non possint, se invisuri sunt. — 4) ne nimis diu protrahatur frequentatio: quapropter prudens confessarius nullum non moveat lapidem, ut a frequentatione avertat eos, inter quos Matrimonium nonnisi post longum tempus contrahi possit, aut contrahendum fore praevideatur; — 5) ne visitationes sint frequentiores protractionesve quam prudentia, ex timoratorum praesertim praxi, sinit. Has tamen puella (oppositis speciali, quod ex iis existit, periculo specia-

iibus cautelis) tolerare poterit, si timor sit, ne alioquin prosperis privetur nuptiis ; — G) ne adamantes a se invicem appropinquentur eum proximo periculo sive tactuum obscumorum, sive osculorum, amplexuum, etc., sub gravi prohibitorum vide *i/e Sexto*, n. 487. 488 .— 7) ut adamantes spiritualibus subsidiis speciali modo se muniant, pncipue vero frequentia Sacramentorum.

Audiatur de his S. Alph.¹ “ Generaliter autem loquendo de adolescentibus et puellis, qui invicem se adamant, non sunt isti omnes indistincte de gravi culpa damnandi ; sed *ordinarie puto ipsos difficulter esse extra occasionem proximam lethaliter peccandi*. Id nimium experientia patet; nam ex centum adolescentibus vix duo aut tres, in ea occasione, a mortalibus inveniuntur immunes.”

Resolves. — 1° Quamprimum adamantes frequenter in peccatum mortale labuntur, tractandi sunt, ut ii, qui in occasione proxima versantur, ideoque occasio aut omnino tollenda est, aut ex proxima remota reddenda. — Tollenda, si *vel* (omnibus consideratis) nulla sit spes fore ut remota evadat, *vel* non sit necessaria i. e. si sine gravi damno adamantes præsenti Matrimonio possint renuntiare alteriusque Matrimonii occasionem exspectare.

Tollitur vero aut Matrimonio renuntians, aut illud contrahendo, aut visitationes, donec, contrahatur, intermitendo.

Remota redditur (posito quod sit necessaria), si, curante confessorio, cito "Matrimonium contrahant ac interea majores adhibeant cautelas, imprimis visitationes minuant, solitarie numquam degant, etc.

2° Si adamantes non possint nisi soli conversari, puta quia amasia est famula aut vidua sola habitans, *hac saltem de causa* in occasione necessaria versantur, et nt tales tractandi sunt.

3° Parentibus Matrimonio injuste repugnantibus, frequentatio, *modo nihil aliud obstat*, illicita non est.

Nola. Adamantibus sola licent oscula honesta, juxta morem patrie v. g. in accessu et recessu.²

¹ H. A. Tr. ult. n. 3

² Aertnys, n. 49, 51.

II. *De muliere, qua propter vim diatam, vel metum incussum patitur sui violationem.*

1454. — *Dico I.* In qualibet hypothesis mulier tenetur ad non consentiendum voluntate, et ideo ad abstinendum ab omni actu *positir. ff.* cooperationis. Ratio per se patet. — Hinc nulla in hypothesis ipsi licebit ullo modo se componere vel accommodare ad turpem actum, tollendo v. g. vestes, etc. — Hinc etiam, si praevideat futurum, ut vis sibi inferatur, casu v. g. quo *sola* talem domum adeat, debet, si possit, eandem domum sola non adire.

Dico II. Casus hujus violationis possunt reduci ad tres.

Primus casus est, quando violentia sit totalis et absoluta, ita ut fœmina physice non possit vel clamare, vel se agitare, vel ullo modo copulam impedire ; et in hoc casu illa tenetur tantummodo ad repugnandum voluntate; ad impossibile enim nemo tenetur.

Secundus casus est, quando sine periculo notabilis damni, vel infamiæ, vel nimiae verecundiae possit clamare, vel extrinsecus repugnare. Hujus casus resolutionem dedimus n. 20. sub. 2°. i *Peccant graviter formina*, etc.

Tertius casus est, quando haberet quidem spem evitandi foedum congressum clamando vel aliter extrinsecus repugnando, sed solum cum periculo notabilis sui damni (v. g. mortis), vel infamiæ, vel nimiae verecundiae.

Circa hunc casum noto sequentia :

1) Quod attinet *periculum infamior* ex clamando timendæ, oportet, ut agatur de *cera* infamia, v. g. de periculo ne puella ut corrupta habeatur ; s: vpe enim non infamia, sed potius honor et laus provenit mulieri, ut suam honestatem servet, clamanti.

2) Recolantur dicta n. 44J2. q. 2° et q. 3° et n. 20 sub 2°, ubi S. Alphonsi de hoc casu doctrinam tradimus.

3) Notat Lugo.¹ “In praxi difficile credendam esse violentam oppressionem, et absque culjja ex parte fœminæ. Rarissimum enim est, quod, si velit, non possit aliquo modo resistere et violationem impedire; sed ob ... animi imbecillitatem, et aliquando etiam ob latentem

¹ De Just. D. 10. sect. 10 u. 199.

lasciviæ affectum, quam manifestare omnino erubescunt, consentiunt.”

Minus tamen difficile credi potest omnino invitam fuisse oppressionem mulierum albi coloris a Nigritis, qualis aliquando in hac regione contingit ; a Nigritis enim abhorreere solent.

Ex dictis resolves : 1° Si mulier turpiter tangeretur a viro, cum quo iter agit in rheda, utique meliori, quo poterit, modo resistere tenetur; sed, extra casum periculi proximi consensus, non teneretur se praecipitare e rheda, dum hæc velociter agitur, cum gravissimo periculo sibi infringendi ossa.

2° Mulier permittens se tangi ab alio, tactu, (pii vulgo censeatur pudicus, ut prehensio, contrectatio manus, amplexus et oscula juxta morem patrite, non peccat, nisi ei constet fieri pravo affectu ; quin et in hoc casu permissive se habere poterit, si alias suspicionem infamiæ ingereret, vel alii scandalizarentur, quod tamen certe non timendum est, dum tactus illi Hunt clam.¹

III. *De nonnullis periculis domesticis.*

Agitur, 1° de fiemina, quæ versatur in periculo propter famulum vel alium in eadem domo degentem ; 2° de adolescente, qui versatur in periculo propter fratrem, a quo turpiter tangitur, dum simul cum eo in lecto decumbit; 3° de nonnullis aliis periculis domesticis, quæ parentes a filiis avertere tenentur.

1455. — I. Quoad fceminam, de qua sub 1°, perpendat confessarius, an separatio necessaria sit ad tollendam periculi probabilitatem, et, si necessaria sit, a circumstantiis ferant, ut exigatur, procurando scii, ut famulus, aut is, qui sibi in domo peccandi occasio est, expellatur. Nim (piæstio fieri potest, an separatio judicanda sit moraliter possibilis, si, ad illam obtinendam, oporteat rem patefacere vel patri, vel marito ? Dico, non unam hac in re generalem regulam dari posse. Ordinarie tamen facienda est distinctio inter puellam, quæ sine gravi incommodo potest rem patefacere matri (quæ postea patri rem ipsam manifestabit), et inter uxorem, quæ justam potest habere repugnantiam id marito manifestandi. Prima

¹ L. IV. 430.

quidem nihil damni timere potest a parentibus suis, qui summam habebunt curam cautissime procedendi, ut custodiant propria? filia? honorem ; sed secunda potest timere imprudentias mariti, calumnias famuli, scandalum familia', rei publicitatem et similia mala gravissima.

Si autem circumstantia' non ferant, ut famuli, vel alterius familiaris expulsio procuretur, confessarius aliorum mediorum applicationem exigere debebit, et præcipue providebit, ne tentator inveniat eam solam, maxime in lecto, aut in locis remotis. Facilis erit cura, si fœmina non sit valde ad venerem proclivis, et si non habeat affectum erga tentatorem ; secus vero cura erit difficillima. Cæterum confessarius ex regulis generalibus, ex consideratione particularium circumstantiarum, et præcipue ex lumine divino, ferventibus precibus implorato, consilium sumet.

1456. — II. Adolescentem, de quo sub 2°, suppono non de facili posse destruere hujus periculi gravitatem quousque dormit cum fratre illo salaci, et dico : si, admonendo parentes de hac fratris nefaria actione, sperare possit lecti mutationem, tenebitur hoc medium adhibere; si vero hanc sperare nequeat, ob extremam parentum sive paupertatem, sive negligentiam, contingere potest, ut vel ipse confessarius vel Parochus huic scandalo providere valeat et debeat; et, si hæc spes adsit, adigendus erit pœnitens ad ipsum confessarium extra Confessionem, vel Parochum commonefaciendum. Quodsi neque hæc, neque ulla alia suppetat via ad obtinendam lecti mutationem, nec adolescens sine gravi suo incommodo (quod regulariter adest) possit semper aut plurimis noctibus dormire in terra vel super nudam tabulam, tractandus erit ut versans in occasione necessaria.

1457. — III. 1° Parentes, et praesertim matres, admonendi sunt de gravissima obligatione, quam habent, avertendi vel amovendi a domo, quantum possunt, ea omnia, quæ in familiæ scandalum redundant, v. g. famulos vel ancillas, qui virtuti suorum filiorum periculosi esse possint (vide n. 447. 2°); libros vel ephemerides moribus aut religioni nocivos ; picturas vel sculpturas scandalosas ; nuditates filiorum aut filiarum, etc.

2° Quoad parentes qui filios secum, in eodem lecto vel cubiculo, vel cum aliis diversi sexus in eodem lecto dormire sinunt, vide n. 432. 5°.

IV. *De periculis puellarum famulatum exercentium.*

1458. — *Dico I.* Ob pericula, quæ famulatum, hodie præsertim, comitari solent, puella, quæ necessitate ad id non adigatur, famulatum haud quærat, maxime si careat pietate et prudentia singulari, excepto tamen casu, in quo occasio ei offeratur illic ineundi servitium, ubi ex certis notitiis cognoverit nullum periculum adesse. *

Dico II. Si autem puella famulatum jam exercens tentationibus subjiatur, et periculo vel proximo, vel nunc quidem remoto, at brevi futuro proximo (vide n. 1432), exponatur, tractanda erit ut in occasione proxima præsentī constituta, eaque vel voluntaria vel necessaria, prout famulatus eum vel sine gravi difficultate deserī poterit. — Quodsi occasio fuerit necessaria, remedia *specialia* erunt fere hæc : 1° Famulo, vel lilio, vel hero tentanti minari de re patri, matri, hero, uxori deferenda. 2° Si minæ nequicquam intententur, aut frustra intentandæ praevideantur, dominam vel per se, vel per matrem commonefacere, si exinde efficax remedium sperare liceat.

1459. — Quær. *In, si lentator sit herus, ancilla teneatur hujus uxorem commonefacere, quamvis prarideat exinde secuturam esse discordiam hanc inter et maritum ?*

Resp. “Censeo” inquit Berardil “ancillam, si faciliter possit aliud servitium sibi procurare a simili periculo immune, utique teneri potius ad eligendum hoc medium. Si autem ei non conveniat illud servitium deserere, tunc *ordinarie* debet, vel per se, vel per propriam matrem, dominam commonefacere, si speret fructum (et *ordinarie* fructus est sperabilis), quamvis prædictam discordiam secuturam esse videat. Ratio est, quia, xit plurimum, hujusmodi discordia non solet esse tanti momenti, ut præpondcret malis provenientibus ab hoc turpi amore heri erga ancillam. Adde, quod hic amor diu non potest remanere ignotus uxori; unde ex silentio aneillæ discordia non evitaretur.”

De ancilla, qua' impediatur Missam de

praecepto audire, vel abstinentiam servare, recale dicta n. 108. 11°, et n. 573. 6°. — Idem valet de famulo, ut per se patet.

V. *De periculis in scholis, collegiis, seminariis, etc.*

Quandonam scholæ sic dictæ *publicæ*, ut occasiones proxima; sint deserenda', dictum est n. 435. Casus hic tractandi præcipue pertinent ad *Catholicæ* collegia, scholas, etc.

1400. — Pericula scholarum reduci possunt ad duas classes principales. Alia enim inveniuntur intra ipsas scholas; alia dum pueri ad illas accedunt, vel ex eisdem domum revertuntur. Circa hæc pericula postrema dicendum est tantummodo, prævos socios a juvenibus evitandos esse, et genitoribus gravem posse incumbere obligationem procurandi, ut sub custodia alicujus viri probi filii scholam adeant, et ab illa domum reducantur; maximum enim potest adesse periculum, ne filii omnino pervertantur, si ea occasione sine custodia relinquuntur.

1461. — Pericula prioris generis, — alia locum habent, quia magistri ipsi scandalum præbent discipulis, vel saltem nulla tanguntur cura circa discipulorum mores : — alia autem, quamvis magistri probi sint, et muneri proprio satisfaciant.

In priori hypothese, stante gravitate periculi, *ordinarie* unicum adest remedium, nempe *rei* scholam deserere, *rei*, si de schola Catholica agitur, rem per seipsum vel per parentes Parocho, *rrl.* si de publica, et exinde remedium speretur, alicui ex Curatoribus schola', vel alteri, qui providere possit, aperire.

In posteriori hypothese, ut si v. g. puer tentetur ab aliquo socio ad ejus latus sedente, ad magistrum pro remedio recurrendum est.

1462. — Multo magis adest hæc obligatio, si auctor seductionis pluribus aliis condiscipulis, inscio magistro, scandalum afferret; tunc enim ageretur de publico scandalo, quod potest esse adeo damnosum. ut etiam cum gravi incommodo impediri delieat. — Hæc regula valet non solum pro scholis, sed etiam (et multo magis) pro collegiis, seminariis, etc., cique aperte adluvet S. Alphonsus.¹

¹ De Occ. u. 251. Ed. †

¹ Rego}. pei Semin, § 1. n. 3.

1463. — Quær. *.in, discipulus, qui nullo modo lentatur a condiscipulo, sed ipse ex sua fragilitate condiscipulum tentât, et, aliis mediis frustra lentalis, t versatur in coniuncto periculo peccandi, nec potest se continere eo quod iste condiscipulus ad ejus latus sedeat, teneatur propriam fragilitatem revelare magistro, ut pndiclo condiscipulo locum mulet?*

Nola. Resolutio danda valet etiam pro casibus similibus in collegiis et seminariis forte occurrentibus, ut v. g. si collegiatis vel seminarista ex propria infirmitate versetur in periculo propter alium collegialem vel seminaristam in eodem contubernio manentem. Idem dic de juvene vel puella, quæ non possit se eripere a periculo gravi, nisi revelando propriam fragilitatem patri vel matri, etc. His notatis :

llesp. Ante omnia perpendere debet confessarius, an pnesumendum sit, Superiorem posse et velle illud remedium apponere ; et in casu affirmativo perpendendum est etiam, an remedium ita caute apponi possit, ut pœnitens publicam infamiam non sit passurus. Si enim hujusmodi infamia publica exoritura sit pœnitenti bono nomine gaudenti, hic non posset cogi ad talem infamiam subeundam, (ptia in tali casu ageretur de occasione necessaria. Si autem totum incommodum consistat solum in revelanda propria fragilitate Superiori, tunc confessarius perpendere debet utrum talis revelatio grave vel leve incommodum constituat. Sine dubio dantur casus, in quibus hujusmodi revelatio fieri non poterit a poenitente sine maxima et extrema difficultate, ut si v. g. magna gaudeat existimatione apud Superiorem, vel sit valdetimidus et verecundus ; verecundia enim potest esse tanta, ut aliqui eligerent potius damnari, (pam tali persone peccatum proprium manifestari ut scripsit D. Thomas :¹ unde nil mirum si plures gravissimam habituri sint difficultatem manifestandi turpe peccatum Superiori, et multo magis patri vel matri, quibuscum quotidie conversari debent. Stante autem hae magna difficultate, non est adigendus pœnitens ad tantum onus subeundum, quia tunc de occasione necessaria res esset. Aliquando econtra ad hanc revelationem adigi deberet, quia aliquando dantur casus, in quibus

¹ Suppl., q. 8. a. 4. ad. G.

hujusmodi revelatio fieri potest satis faciliter, v. g. si alia ejusdem generis peccata pœnitentis jam notu sint Superiori ; si pœnitens habeat indolem apertam et facilem ad peccata manifestanda ; si facile ei sit per litteras aut per tertiam personam ea de re certiolem reddere Superiorem, etc. Confessarius tamen, quantum possibile est, hujusmodi delationis onus suscipere evitabit.

VI. De periculis in artibus et officiis.

1461.— Aliqua artes sunt non solum periculosae, sed prorsus iniquae. Tales sunt omnes artes superstitiosae, v. g. ars sanitatum, ars magica, ars divinatoria, etc., ad quas reducuntur modernus magnetismus animalis, et spiritismes. Tales sunt etiam ars usuraria, turpe lenocinium, etc. Nemo non videt, hujusmodi artes nulla ratione posse cohonestari, et omnino esse deserendas. Alia? autem artes non sunt per se iniquae, sed tantummodo periculosae. Sic multis peccandi periculis exponuntur milites propter blasphemias et fornicationes, quæ illis sunt valde communes : item mercatores et proxeneta propter fraudes, perjuriam, etc. : item medici et chirurgi propter curationem fœminarum : item agricole propter turpes sermones, bestialitates, etc. : item rhedarii propter blasphemias, ebrietates, etc. : item fere omnes artifices propter sermones impudicos aut impios, etc. Idem dic de variis officiis, in quibus multa inveniuntur pericula, sicut accidit, v. g. in officio Confessarii, Advocati, Judicis, Magistratus, etc.

1465. — Quær. *An quis teneatur deserere artem non per se iniquam, sed sibi graviter periculosam?*

Resp. Neg., si vel 1) periculi gravitas faciliter destrui possit a pœnitente per alia media, v. g. mutando non artem, sed officinam ; vel 2) adsit ratio gravis non deserendi artem, et pœnitens paratus sit ad periculum remotum reddendum, et ad subeunda sacrificia eo magis gravia, quo major est ruina, cujus periculo exponitur.

C. De occasionibus, quæ his præsertim regionibus propriae sunt.

Ejusmodi sunt :

1466.— I. *Quaedam occasiones ebrietatis.* Præcipuæ sunt : cauponæ et po-

pinre ; — socii et amici huic vitio dediti; — quidam speciales sive hebdomadre, sive mini dies, ut dies, qua operariis solvi solet salarium hebdomadarium; quarta jnlīi; dies gratiis publice agendis a Gubernio quotannis designata; prima anni: Bacchanalium; Paschatis; Feria II. Paschatis et Pentecostes; festum S. Patritii; dies politicis electionibus p̄rfixi; — ċerta. nundique; — festivitates, quæ veniunt nomine *picnics, excursions*, etc., — dies, quo infanti confertur Baptisma; — convivialia vel festa nuptialia; — v̄igilia apud cadavera mortuorum (*wakes*); — funeralia.

1467. — II. (*fta-dam occasiones luxuria- sive intertue, sive ċterna* Præter supra sub A et B recensitas, notandre hic veniunt: a) Ludi, dicti *kissing plays*. b) Mnire ex iis, quas η. 166 inter occasiones ebrietatis recensuimus, ut *excursions, picnics, wakes*, etc. c) Si solus cum sola curru vehatur, vel per loca solitaria, qualia ruri, apud nos præsertim, frequentissima sunt, deambulet.

1468. — III. *Occasiones ĩnjustitia* Ejusmodi sunt: 1° plura officia publica, quæ vel facile p̄rebent medium injuste dutescendi, vel obtineri, geri, aut retineri vix possunt, quin aliorum ĩnjusta. cupiditati indulgeatur (cfr. n. 453. 456. 458). 2° Quredam ĩmercatura e. g. qua exercentur ab illis, qui Anglice audiunt *pedlers*. 3° Administratio rei āliena per illos, qui operariis p̄resunt (*foremen*), per nummulariorum vel aliorum negotiatorum scribas (*clerks, book-keepers*), per curruum publicorum conductores, etc.

1469. — IV. *Ha-resis rei Apostasia occasiones*. Ejusmodi esse aut fieri possunt: 1° Famulatus apud lueretieos, apostatas, vel infideles. 2° Lectio certarum ephemeridum vel librorum luereticalium. 3° Intimior eum acatholicis consuetudo. 4° Schola p̄blica vel altioris d̄ciplina (*high schools*). 5° Conciones acatholicoruni adire. 6° Matrimonia mixta et procatio p̄revia ad ea, etc.

Punctum II. De consuetudinariis et recidivis. 1

1470. — *Consuetudinarius*, seu *Habitatus*, sedulo distinguendus est a *Recidivo*, ct ille dicitur, qui per repetitionem peccatorum ejusdem generis, de quibus vel

nondum confessus, vel (*prae!ice* loquendo) nondum confessu- et admonitus fuit, veram propensionem in illa peccata. --u *pravum* illorum *habitum*, contraxit.¹

Q//oZ actus ad pravum habitum contrahendum -officiant, pendet ab ipsius peccati repetiti *natura*, ac a *modo*, quo commissum fuit, cogitatione scii., verbo, aut opere; — a tempore longiori vel breviori, (p̄iod inter ipsos peccati v̄iisdem genens actus intercessit; — ab indole < u temperamento p̄nitentis; — a majori minorive intensitate, qua voluntas actus posuit, etc. — Sic “*quinque* vices in mense,” ait S. Alph.,² “jam *possunt* malum habitum constituere in aliquo vitio peccati externi, modo inter ipsas aliquod intervallum intercedat. Et in materia fornicationum, sodomiarum et bestialitatum inulto minor numerus habitum quit constituere: qui e. g. semel in mense fornicaretur per annum, bene hic habituarius dici potest.” (27) p. 421.

Inter habituatos alii sunt simpliciter tales, seu incontinentes, alii vero *habihmti in mala voluntate*. — *Ili* peccant a propter habitalem voluntatis perversitatem; b) sine pnevio impulsu passionis vehementis, seu cx propria electione, aut saltem <x levi tantum concupiscentia; c) peccatum patratum non facile detestantur. — *Illi* econtra peccant 1) ex impetu passionis vehementis; ita ut 2) habituater ipsorum voluntas sit bona et peccato contraria. quod ideo 3), transacto passionis impetu, quam maxime abhorrent Ita Berardi⁸ ex S. Thoma.⁴ 28 p. 421

Recidivus ille dicitur, qui. licet monitus ct emendationem pollicitus, in idem consuetudinis peccatum est relapsus Probe autem ex *nente* >. Alphonsi distingue: - dum est inter recidivum *formaliter* et *materialiter* talem. Prior ille est, qui eodem vel quasi eodem modo relapsus est: posterior, qui post ultimam Confessionem relapsus quidem fuit, sed non eodem aut quasi eodem modo. — Itaque, ut quis dicatur recidivus *fur-ualiter* talis, tria requiruntur: 1° *It habitum* peccati contraxerit: 2° ut in *aim* Confessione rite fuerit admonitus; 3° ut m *habitum* seu

1 L. VE 459.

2 Prax Conf. a 70.

8 De Rerid. n. 77 Ed. ‡

4 2. 2. q. 156. a. 3. ad 3.

re *l* *fere* *to* *dr* *m* *modo* in peccatum habitus relapsus fuerit, nullo adhibito emendationis studio, aut medio praescripto.¹

1471. — *Principium* I. Prævus habitus *per se* non est signum indispositionis. Ratio est, quia “ licet . . . reddat peccatorem propensorem ad peccatum, non tamen dat praesumptionem suæ infirmae voluntatis.”³ — Hinc habituatus *statim* absolvi potest et *regulariter* debet, “etiamsi nulla emendatio præcesserit, modo eam serio proponat”;³ i. e. dispositus sit “per verum dolorem et firmum propositum adhibendi media efficacia ad emendationem.”⁴ Ejusmodi autem dolor et propositum praesumitur ex ipsa Confessione, spontanea utique; quæ praesumptio cedit tantum alicui *positiva* praesumptioni in contrarium.⁶ — Dixi: *statim absolvi potest et regulariter debet*. Nam “si habitus esset *calde radicans*” qualis esse solet in eo, qui est habituatus in mala voluntate, et universim in iis, qui per longum tempus alicui vitio, carnis praesertim, dediti fuere, “potest etiam confessarius ei *differre* absolutionem,” a) “ad experendum quomodo sit constans poenitens in praxim deducendo media praescripta, utque” b) “ipse de suo vitio majorem concipiat horrorem.”⁶

1472. — *Principium* II. Neque est signum indispositionis, quod quis in peccatum habitus recidivus sit, dummodo sit tantum *materialiter* talis (n. 1470). Recidivum autem tantum *materialiter* talem ostendunt — “impletio mediorum praescriptorum a confessario”; — “minor numerus peccatorum,” . . . scilicet “cum poenitens fuerit in iisdem occasionibus peccandi,” non vero cum minor ille peccatorum numerus alteri caustæ, quam emendationis proposito, v. g. morbo, quo post ultimam Confessionem laboravit, tribuendus est: — “si. . . post ultimum Confessionem diu se continuerit, v. g. per 20 vel 30 dies, cum ante assuetus fuerit prolabi pluries in hebdomada”; — “si relapsus” tantum “fuerit post magnum conflictum,”⁷ seu diuturnam et

energicam resistantiam, aut in tentatione *vehementissima*; — si post relapsum et ante Confessionem per notabile tempus a peccato abstinuerit. — Ratio principii est, quod in ejusmodi casibus relapsus, etiam frequens, merito tribuatur, non defectui veri doloris et tinni propositi, sed majori infirmitati, quæ ex pravo habitu existit. — Iam confessarius poenitentem, qui in peccatum habitus relapsus est, praesertim interrogare debet; a) utrum media ad emendationem praescripta adhibuerit; b) quoties et quibus in adjunctis sit relapsus. Ex responso patebit, utrum relapsus sit signum indispositionis necne. Quodsi non sit, eum absolvere potest et debet. Utrum vero *statim*, mox dicemus.

1473. — *Principium* III. Recidivus *formaliter* talis (n. 1470) eo ipso, quod eodem vel quasi eodem modo in peccatum habitus sit relapsus, fundatam indispositionis suæ praebet praesumptionem; — quæ praesumptio, nisi contraria praesumptione tollatur, efficit, ut dispositio ejus sit saltem dubia, ideoque ut dubie dispositus habendus sit ac tractandus.

Dico: *V fundatam indispositionis siue praebet praesumptionem*. “Qui enim *firme* proponit (bene ait Lugo) rem sibi *moraliter possibilem*’, non ita facile sui propositi obliviscitur,” seu non agit ac ille, qui nullum omnino habuit propositum; “sed saltem per aliquod tempus perseverat, et difficilius aut rarius cadit.”¹ Ergo hoc ipso quod eodem vel quasi eodem modo in peccatum habitus relapsus sit, fundatam praebet praesumptionem infirmi propositi.

Dico: 2° *quæ praesumptio, nisi contraria praesumptione tollatur, efficit, ut dispositio ejus sit saltem dubia*. Contrariam autem illam praesumptionem non fundant signa *ordinaria* dispositionis, *solita* scilicet, poenitentium affirmatio seu protestatio, se sincere dolere et firmiter proponere; sed signa tantum extraordinaria (seu specialis aliqua doloris manifestatio), eaque *solida* et *fundata*, talia nimirum, ex quibus eum fundamento argui possit poenitentis voluntatem revera in melius fuisse mutatam.³

1474. — Novem ejusmodi signa enu-

¹ Vind. Ed. 2^a. T. II. p. 276. col. 1 (1).

³ L. VI. 459.

⁴ Ib.

* Prax. Conf. n. 70.

⁶ L. VI. 459.

* Prax. Coni. il. 70.

⁷ L. VI. 460.

¹ L. VI. 459.

³ Prax. Conf. n. 73. Vind. Ed. 2^a. T. II. p. 285 sq.

merat S. Alphonsus,¹ caque hic, memoria fovanda causa, sub quatuor capitibus recensemus, prout scilicet; vel a) animi dolorem primario manifestant; vel B) ex ipso (onfessionis motivo; vel C) ex iis, pia pœnitens, antequam ad Confessionem accederet, præstitit; vel D) ex ipsa accusatione et ex modo, quo instituitur, colliguntur.

1475. — A. *Animi dolorem seu cordi compunctionem extraordinarie manifestant lacrymo, suspiria, aut. cordialia verba.* Cordialia autem verba “aliquando,” ait S. Alph., “certiora signa (piam lacrymæ esse possunt”; lacrymæ enim “quandoque proveniunt ex aliqua passione, (piam pœnitentes exponunt; vel ex motivo negata absolutionis, vel damni passi aut imminentis.” - Sunt præterea, qui ipsa sui indole facilius ad lacrymas moventur, et quibus ea ad levissimos etiam, et vix non illico sedandos, animi motus fluunt. Hinc regulariter minoris facienda sunt in mulieribus (piam in viris. “(ictum,” addit S. Alph. ² “lacrymæ pœnitentium ut plurimum oriuntur ex compunctione cordis, maxime si effundantur post auditam concionem vel monitionem confessarii præbentis aliquod compunctionis motivum.”

1476. — B. *Ipsam Confessionis motivum, scilicet:*

a) “*Spontanea* Confessio, nempe si pœnitens accedit, non jam ad implendum præceptum Paschale, nec propter quemdam usum se confitendi in aliquibus festis, neque accedit impulsus a parentibus, a domino aut magistro: sed venit omnino sponte, et vere inspiratus a divino lumine, ad solum finem, ut divinam gratiam recipiat. Pncsertim si ad se confitendum longum iter aggressus fuerit, abstinuerit a lucro notabili,” v. g. “a luero illius diei, grave sustinuerit incommodum, aut magnum conflictum internum vel externum superaverit.”⁴

bi “Si venerit motus ab aliquo extraordinario impulsu, puta ob concionem auditam,” vel Missionem frequentatam, vel exercitia spiritualia peracta, “aut mortem amici” vel cognati, “obve metum alicujus imminentis flagelli,” e. g, morbi epi-

dernici, aut (plia proximo alicui mortis periculo fuit ereptus.¹

Nota. — Γ Dictum est sub a, spontaneam non esse Confessionem illam, quæ instituitur ad implendum præceptum Paschale. (ave tamen ne inde concludas, eum, qui per totum annum non sit confessus et tempore tantum Paschali ad Sacramentum Pernitentia accedat, *hoc ipso*, seu *a priori*, ut indispositum esse habendum. Potius dixeris, cum qui sponte et eo fine, ut Ecclesiæ parcat et scilicet cum Deo reconciliet, tempore Paschali ad Sacriin Tribunal accedit, pnestiniendum esse dispositum. quousque præsumptio hac contraria præsumptioni non elidatur. Multi tamen ad Confessionem Paschalem accedunt sine ulla animi præparatione et ex mera consuetudine; alii, quia ad eam coguntur; alii, quia sua interest ut boni Christiani censeantur. Qui quidem omnes ipso confitendi modo debita dispositionis defectum communiter satis ostendunt. — Meminerit tamen confessarius se Paschali præsertim tempore obligari ad disponendos pœnitentes. illud enim tempus unicum fere est, quo in animum ejusmodi pœnitentium *directe* agere possit. — Quinam hoc tempore conditionate absolvi possint, vide supra n. 13+1 q. 8°. H. R.

2° *Spontaneitas* Confessionis iu iis præsertim vel regionibus vel nationibus præsumenda est. iu quibus fides elanguit; ibi enim respectus humanus ad suscipienda Sacramenta non impellit tsicut in aliis, in quibus viget religio), sed potius ab iisdem retrahit. Cæterum in ejusmodi etiam regionibus vel nationibus non desunt, qui ex sola consuetudine, vel ex aliis quoque motivis. ad Sacrum Tribunal accedunt/

1477. — C. *Ea, quo panilens prostitit antequam ad Confessionem accederet* Ejusmodi sunt: “studium” serium utique seu æunm. non vero minimum aliquod et vix perceptibile’ “adhibitum ad emendationem; . . . aut si pœnitens adhibuerit jejunia, eleemosynas, orationes et Missas, ut bonam faceret Confessionem, et ad absolutionem se disposeret; fuga” ve) amotio “occasionum; . . . impletio mediorum præscriptorum a confessario. . . . Si pernicens, antequam accedat, res-

¹ L. VI. 160. Prax. Conf. n. 71

² Ib.

³ Ib.

⁴ Ib

¹ L. VI 460 Prax. Conf. n. 74.

² Vind. Ed. 2^a. p. 402. 4 p. 444 (4 T. 11.

tituerit rem vel famam ablatam 1 libros pravos, erga quos multum alliciebatur, combusserit vel aliter destruxerit; societati damnatae renunciaverit, etc.

Nola quoad studium emendationis. — Id non præcise ex gradu secutæ emendationis dijudicandum est; fieri enim potest, ut levior emendatio præcipue tribuenda sit; *vel* 1) habitui valde radicato; *vel* 2) tertiationibus assiduis et vehementibus; *rei* 3) indoli valde levi et volubili, quæ juvenum maxime propria est, et qua lit, ut pari facilitate ad bonum ac ad malum transeant; *rei* 4) rusticitati pœnitentis, ejus hebetudini, labili ejus memoriæ, ejus occupationibus, et etiam parva curæ confessariorum in assignandis ei congruis remediis; *vel* 5) ipsi peccati conditioni, puta (plia facillime committitur, ut peccatum *cordis* et *oris*. Quin et in ipsis peccatis operis hoc attendendum est; nam facilius (piis se polluit quam fornicetur; facilius seducitur (piam seducat, etc.

1478. — 1). //m</ accusatio, e! modus, quo instituitur. a) “ Si pœnitens confiteatur peccata antè per verecundiam tacita.” b) “ Si propter monitionem confessarii ostendit se apprehendisse novam cognitionem et horrorem sui peccati, periculique suæ damnationis.” c) “ Si ipse” pœnitens “ petit a confessario remedia, aut nova media ad emendationem; item si promittit implere media, quæ tunc ei suggerit confessarius, maxime si nunquam monitus fuerit ad illa adhibenda,” aut si promittit “ media” antea “ a confessario præstita melius excipii. . . . Sed his promissionibus censeo *non omnino fidendum*, si *alia signa desint*: eum pœnitentes, ut absolutionem carpant, facile promittant, sed postea difficulter attendant.” 13

“ Alii alia signa *adduni*, prout si pœnitens magnam libenter acceptat pœnitentiam; si asserit se pœnituisse peccati statim ac illud .patravit; si protestatur se velle mori potius quàm ini peccare. Sed hæc signa nescio an *sola* satis esse possint; potius dicerem quod possunt deservire ad alia signa, *quæ sola* non sufficerent, adjuvanda.” ’

Ex his concludes sagaci confessario non esse tam difficile invenire in pœnitente,—

vel confessario vero animarum zelo succenso in eodem inducere—signum aliquod extraordinarium solidum et fundatum, v. g. illud quod h. n. sub b) allatum est. Quapropter confessarius probe attendat ad lime S. M. P. P. Leonis XII. in Bulla .Inbihei 1825 verba: “Sistunt se quidem multi Sacramenti Pœnitentiæ ministris prorsus imparati, sed *persa-pe* tamen hujusmodi, ut ex imparatis parati fieri possint, si modo sacerdos viscera indutus misericordia? .Jesu Christi, qui non venit vocare justos, sed peccatores, sciat studiose, patienter et mansuete cum ipsis agere. 1

1479. — Dico: 3° *ut dubie dispositus habendus est, ac tractandus.*

Hinc: a) Ipsi absolutio *hic et nunc* non est concedenda: neque enim Sacramentum cum materia dubia administrare licet; contritio autem, quæ est materia Sacramenti Pœnitentiæ. dubia est in recidivo *formaliter* tali. Ergo.

b) Ipsi absolutio est differenda, usque diu habeatur prudens probabilitas, *solitaria* nimirum (n. 52. 3e), de ejus dispositione, seu contritione; aliis verbis, nsquedum sufficientia emendationis signa afferat. — Quod *tempus* attinet, ad quod differenda sit. absolutio, S. Alph.2 hanc tradit regulam: 1° Si agatur de recidivis *vx fragilitate intrinseca*, regulariter *sufficit* dilatio S vel 10, aut *ad summum* 15 aut 20 dierum. Si enim ultra id tempus protrahatur, ea vires pœnitentis, quæ alioquin satis debiles sunt, facile excedet, et hic animo cadet et difficile redibit. — Si 2° agatur de recidivis *in occasione proxima extrinseca*, diuturnior requiritur experientia, cum occasio “sit fortius incentivum ad peccandum. Verum semper sufficiet experientia mensis.” Sed nec ad tantum tempus protrahenda videtur, si intra illud occasionem adire non possit pœnitens; line enim suo dilatio tanta hoc in casu frustraretur.

c) Differenda erit absolutio ei etiam, qui jam post *primam* admonitionem *formnliter* recidivus est; (piia etiam hic dubie dispositus est. Quin et regulariter magis dubia est hujus dispositio, quam illius, qui post secundam vel tertiam mo-

1 L. VI 050. Prax. Conf. n. 74.

2 Ib.

3 Ib

1 Cone. PI. Bait. 11. a. 280 Cfr. Vind. Ed. 2. T. II. p. 340. col. 1 1

2 Prax. Conf. n. 72.

nitionem relabatur; prima enim, suapte natura, majorem ad commovendum vim habet, quam subsequentes.

Cæterum *ob alias rationes* recidivus prima vice rediens/wzV/o absolvi poterit, quam secunda aut tertia vice. Signa enim extraordinaria eo *facility* obtinentur a confessario, quo *promptius et ocyus* falcem ad radicem mittit, et præterea eo *minoro* exiguntur specialia signa dispositionis, quo nondum tam multiplicata sunt indispositionis indicia.¹

Recole etiam dicta supra n. 1476, Nota 2, de iudicio circa spontaneitatem Confessionis in regionibus vel nationibus, in quibus tides elanguit et Sacramento- rum frequentia valde imminuta est.

Nota. — Non mireris S. Alphonsum severiorem esse erga recidivum *formaliter* talem, (piam erga pœnitentem, (pii relapsus sit ex occasione voluntaria non presenti, quem *bis terce* absolvi posse docet. Nam : 1° hic firmo vitandæ occasioniproposito non carere, nec omnia emendationis media, puta orationem, propositi renovationem, etc. neglexisse supponitur (n. 1436. q. 1°. R. 4°j, ideoque non censetur recidivus *formaliter* talis. 2° Relapsus (et hæc forsitan potior est ratio) ex habitu contracto per se majorem inducit suspicionem indispositionis, quam relapsus ex passione transeunte; hic enim determinatur ex subitanea et vividiori objecti prmsentia in occasione ; eeontra habitus, ut docet S. Th.,¹ est qualitas, quæ secundum suam rationem habet, quod *non de facili transmutetur*. — Creterum, < pia *medicim*, confessarius severior esse debet eum recidivis ex occasione; quia medicus, non ad dispositionem præsentem (sicut i*udex*), sed ad pericula futura, vel ad ipsas morbi causas potissimum attendit.⁸

dl Recidivus *formaliter* talis, nisi certo indispositus sit. sub conditione absolvi potest vel debet in iis casibus, in quibus potest vel debet absolvi dubie dispositus (n. 1344. q. 8°). Adverte quoque, ob collabentem ubique fidem, hæc nostra tetate *turpius* lugendum occurrere» casum, quo jure timeatur, ne pœnitens dubie

dispositus et sim. ab-olutione dimissus Sacramentis valedicat, atque in p» <catis suis tabescat.¹

14SO.Paixi tprcM IV. Recidivo, licet *satis* seu *sufficienter* disposito, i. c. *materialiter* tali, vel etiam *formaliter*, sed signa extraordinaria afferenti, confessarius, ut medicus, *potat* differre absolutionem, etiam sine ejus consensu, semper ac prudenter judicat dilationem esse utilem ejus emendationi : imo ad id *tenetur*, quando judicat tale remedium esse *necessario* utile saluti sui pœnitentis.² λ ide dicta η. 1427. II. An autem *expediat* ORDIXABIE uti hoc remedio aut non, sine consensu pœnitentis - Vide dicta n. 142s. q. 1°, quibus addit S. Alphonsus : “Si pœiiih n- relapsu? est ex fragilitate intrinseca, . . . dico cum sententia communissima Doctorum, quod raro expedit differre absolutionem recidivo, cum ille est dispositus : nam sperari debet magis gratiam Sacramenti, quam dilationem absolutionis illi prodesse posse.”³ Verum “semper proderit, quod conf. -saris hujusmodi recidivos” ex fragilitate intrinseca “terreat, ostendatque ac si non posset eos absolvere.”⁴

Dicit S. Alph.: 1 *si pernicens relapsus est ex fragilitate*; nam ex *mente* S. Doctoris puto regulariter *differendam* esse absolutionem pœnitenti, etiam satis disposito, si relapsus est in peccatum habitus et agatur de habituato in mala voluntate (n. 1471). Differri enim juxta S. Doctorem (ib.) jam potest absolutio habituato non recidivo, si agatur de habitu *calde radicato*.

Addo, ex Berardi,⁶ sequentes casus, in quibus puto ex mente S. Alphou-i regulariter convenire aut etiam oportere, ut differatur absolutio, etiam recidivo ex fragilitate intrinseca.

Primus casus esse potest, si pœnitens *versetur in magno periculo dum nattonis aleriuf*, quatenus scilicet remedia a longo jam tempore fuerint quidem ab eo adhibita, et cum sufficienti etiam diligentia et perseverantia, sed cum nulln aut fere nulla pravæ consuetudinis emendatione (qui

¹ Vind. Ed. 2°. T. II. p. 378 sq.

² 1. 2. q. 49. nrt. 2. nd 3.

J Pnix Conf. n. 71. Vind p. 786 2. Ed 2°. T. II p. 399 sq.

¹ Vind E.I 2 T II. p. I»2 4

· Prnx. Conf. n. 76.

s Ib

⁴ Ib. n. 77. L. VI 464 in fine. Cfr. Vind. Ed 2°. p. 404 -<| et 423 -q

υ De Kicid. n. 110 »q. Ed. 1°.

casus profecto, ut experientia constat, non est chimæricus), maxime si ille miser, sic perpetuo vivens in statu peccati mortalis, sit jam senex, vel lenta phthisi «laborans, et multo magis si adsit periculum, ne aliquando mors repentina eum aggrediatur, quandoquidem v. g. ictus apopleeticus alias illum minitatus fuerit. In tali enim ac tanto periculo ratio suadet, ut. frustra lentatis omnibus aliis remediis, experiri oporteat (saltem ut plurimum) etiam remedium dilationis absolutionis; extremis enim malis extrema remedia sunt applicanda.

Secundus casus esse potest, si pœnitens habituatus *magnum et extraordinarium scandalum afferat*, ut notant plures Theologi, v. g. Sanchez,¹ Bonacina,² Sporer,⁸ et Laymann;⁴ spes enim, etiam modica, impediendi ruinam multarum animarum prtevalere debet timori afferendi damnum pœnitenti; nam damnum publicum multo magis æstimandum est, (piam privatum.

Tertius est casus *restitutionis* (maxime si agatur de magna summa), ut dictum est n. 719. 4°.

Quartus est casus *reconciliationis* exequendæ cum inimico, aut inter maritum et uxorem, ut notant S. Franciscus Xavcrius,⁵ et Roncaglia.⁶

Dicit S. Alphonsus: 2° *si pœnitens relapsus est ex fragilitate* INTRINSECA: nam si relapsus est ob occasionem, cum eo agendum erit, ut dictum est n. 1479. b).⁷

1181. — *Ratio agendi cum consuetudinariis et recidivis.*

1° *Quoad monitiones.* Eos, qui *levioris ingenii* sunt, nec *gravitatem* et *periculum* peccati habitus et relapsus satis persentiscunt, concutere et torrefacere conetur confessarius, ac gravioribus verbis doceat, quanto periculo æternam suam salutem exponant, nisi *seriam* vim sibi inferant. — *Pusillanimibus* autem animos addat, eosque hortetur, ne proposito emendationis renuntient, auxilio confisi Illius, qui non deserit eos, qui bonæ sunt voluntatis. Speciatim eos moneat, ut. dum relabuntur, a melancholia et pusillanimitate sibi caveant, et potius statim actum contritionis eliciant,

propositum renoveant, ac, quantocius fieri poterit, ad Confessionis remedium recurrant, ne scilicet primus ille relapsus multorum aliorum causa liat. Ipse vero etiam confessarius quam maxime curet, ut ne et sibi animus ac patientia deliciat.

2° *Quoad media emendationis.* Vide dicta n. 1434.

3° *Quoad absolutionis dilationem.* Curet quam maxime confessarius, ut quam minime fieri poterit odiosa sit pœnitenti. Ideo eum de ejusdem vel necessitate vel utilitate convincere conetur, cumque nonnisi verbis humanissimis a se dimittat, ac amanter inducat, ut tempore determinato ad se redeat. Recidivi enim, eum animo facile despondeant, dum post aliquod tempus in eadem semper peccata relabuntur, difficulter redibunt ad confessarium, a quo minus benigne tractantur.

Punctum 111. De Confessione puerorum ante Primam Communionem.

1482.— 1° *Annua ejusdem obligatio* quandouam existât, vide n. 115. 548. q. 1°. Valde commendanda est praxis illorum pastorum, qui omnes parochiæ sme parvulos, qui septennium jam expleverunt, bis, ter vel quater etiam per annum ad Sacramentum Pœnitentiæ adduci curant. Ne vero lue parvulorum Confessiones optato frustrentur fructu,

2° *Debita ad eam requiritur præparatio, seu specialis de Sacramento Pœnitentiæ instructio.* Hæc: a) liat ante primam, et, si fieri possit, ante singulam etiam trimestrem parvulorum Confessionem; b) eorum captui sit. accommodata; c) ita instituat, ut parvulis provida (non tamen anxiosa) ad hoc Sacramentum digne suscipiendum ingeratur sollicitudo, discantque illud amare potius quam timere; d) doceat *necessitatem* et *modum* examinis conscientiae, percurrendo præcepta Decalogi, quatenus ea a parvulis violari communiter soleant aut verosimiliter violata fuerint: — *necessitatem* pariter et *motiva* contritionis, eamque, ut donum gratiæ, fervidis a Deo precibus impetrandam esse: — *gravissimam* sigilli Sacramentalis *obligationem*, non confessario tantum, sed omnibus etiam, quibus per accidens aliquid ex Confessione alterius innotuisset, incumbentem, unaque eos moneat, ne vel ipsi aliis quidpiam ex

¹ L. II. Dee. c. XXXII. n. 45

² De II. Dec. D. IV. u. 1. p. 13.

⁸ n. 332.

⁴ L. V. Tr. VI. c. IV. n. 10.

⁶ L. IV. Ep. 8. u. 14.

⁶ Q. 5. c. 4. Rec. 1.

⁷ Cfr. Vind. Ed. 2°. T. II. p. 42G sq.

propria Confessione, ne pernitentium quidem, patefaciant. — Licet vero parvulis absolute prohibendum non sit, ut Confessionem suam scripto consignent, curandum tamen est, ne in Formula Examinis Conscientiæ, quæ in certis libris precum reperitur, peccata sua signo aliquo annotent; ne scriptam Confessionem ludimagistro corrigendam præbeant; ne eam aliis ostendant, eamque conservent. — Optimam instructionis normam exhibet libellus: *Catechism of Christian Doctrine for Beginners*, p. 70 sq. Auctore M. Millier C. SS. R., typis Fratrum Kreuzer Bait, et Fr. Pustet Neo-Ebor. et Cinn. 1874 editus.

Post hanc instructionem cum parvulis fiat *exercitium practicum* eorum, quæ ante Confessionem, in ipsa, et post ipsam peragenda sunt, nimirum invocationis Spiritus Sancti, examinis, contritionis et Confessionis. — Parvuli publice in Ecclesia ad Confessionem admittantur, sed singulis diebus aut diei partibus is tantum eorum numerus, qui commode audiri possit: ita nimirum nec ipsi expectando tædii, nec confessarius audiendo prope rationis periculo exponentur. — Post Confessionem per aliquod temporis spatium gratiis Deo agendis vacent ac poenitentiam persolvant, separati tamen a sociis, (pii Confessionem necdum absolverunt.

3° *In ipsa parvulorum Confessione* confessarius: a) “Adhibere debet omnem caritatem et modos suaviores,*1 ne scii, ex timore, ætati suæ proprio, aliquid reticeant, neve a Confessione abhorrescant. — b) Aures præbeat parvulo, expectans donec ipse incipiat peccata sua declarare; quodsi silens manserit, *suaviter* hortandus erit, ut incipiat. Sin autem confessarius nequicquam ad id hortatus fuerit, ipse totum Confessionis onus in se suscipiat. — c) Qua ratione parvuli interrogandi sint circa *Sextum* Decalogi præceptum, vide n. 1425. — d) Dum parvuli hesum parentum honorem veniæ petitione reparare tenentur, “*satias* est curare, ut *ante* absolutionem hanc veniam poscant. . . . Si autem non possit *commode* hic actus ab illis exigi. . . . potius ut consilium insinuetur, dum certe pnesumuntur, saltem ut plurimum, parentes remittere filiis hanc obligationem, ne filii iterum in Dei

offensam incurrant.” 1—e) Ante absolutionem actus contritionis cum parvulis *interrogando* eliciatur di “Pœnitentia . . . levis sit, quantum fieri potest.” 2

De absolutione parvulis concedenda necne, caque vel absoluta vel conditionata, vide n. 1344. q. S°. §1 Rcg. 7°.

Nota. Etiam illi parvuli, qui absolutionis necdum sint capaces, non sine fructu in confessionali audientur, ut sic confiteri addiscant, et hac occasione doceantur, qua ratione cogitationes, verba et opera examinari, mane et vespere orare, ac domi et in ecclesia sese gerere debeant. Hanc praxim S. Carolus Borromæus cum iis etiam parvulis, qui quintum aut sextum letatis annum nondum expleverint, commendat.

Punctum 11. De Confessione adolescentium post Primam Communionem.

1483 — 1° Nulli curæ parcat confessarius, ut sæpius per annum ad Sacramenta accedant. Inde enim timor Domini in eis augetur, seductio et imbecillis hominum timor præeaventur. ac animi in aperiendis conscientiæ latebris sinceritas fovetur. Hinc

2° Caveat confessarius, ne adolescentes verbis rudioribus, aut acerbioribus increpationibus a se avertat, sed curet potius, ut eorum sibi corda paterna benevolentia devinciatur, eos ad vigilantiam christianam, ad perseverantiam in bono, ac ad extirpanda vitia, in quæ propensiores eos esse cognoverit, benevola gravitate monendo et exhortando.

3° In audiendis eorum Confessionibus: a) Videat, an et quibus periculis fides et mores eorum exponantur; — quibuscum sociis consuetudinem foveant; — quibus quasi initiis peccato exponantur aut expositi fuerint, an cogitationibus, an sermonibus, an cantilenis, an aspectibus, an consuetudine cum aliis; — *qualia* fuerint prima (Orum peccata mortalia, malitia' an infirmitatis. — b) Hortetur ad sinceritatem, ad energicam resistentiam tentationibus opponendam, ad fugam periculorum et occasionum. — c) Potior sit in docendo et monendo quam in interrogando. — d) Abstineat a quocumque etiam verbulo, quod ab aliis audiri nollet.

1 Prnx. Conf. n. 90.

1 Prnx. Conf. n. 84.

3 Ib. n. 91.

4° Nullam iis displicentiam ostendat, si *quando* ad alium confessarium accesserint; quin et dissimulet se id scire; ad causam vero, cur cos id fecisse suspicetur, attendat. Quodsi alterius confessarii pœnitens ad se accesserit, pro nunc eum audiat; at causam inquiret, et casu, quo mutandi confessarii rationem sufficientem nullam adesse detexerit, hortetur, ut ad eundem confessarium redeat; nam servandæ innocentiae et vitæ in melius mutanda' nullum aptius est medium, quam regulariter eundem semper adire confessarium.

De eligendo ab adolescentibus vitæ statu consule dicta n. 425. 426. 1150 sq. et 1524.

Punctum I. De Confessione personarum alterius sexus.

1484. — Confessarius :

1° “Regulariter in confessionario cum junioribus” alterius sexus personis “sit potius rigidus,” i. e. gravis, “quam suavis.”¹

2° “Imprudencia ... est conjicere oculos in pœnitentes, cum a confessionario recedunt, casque per aliquod tempus intueri.”²

3° Nisi *pastoralis* officii ratio id exposulet, “extra confessionarium nec etiam immoretur ad colloquendum cum ipsis, ... omuemque familiaritatem devitet, ... et præcipue ad illarum domus nunquam accedat.”³

4° “Abstineat etiam a recipiendis,” præsertim in sui unius favorem, “munusculis.”⁴

5° “Non adeo mulierum Confessionibus sit addictus, ut per hoc homines,” i. e. viros, “ad se venientes, audire recuset,”⁵ 6 aut commode nequeat. Quare commendanda est praxis in quibusdam ecclesiis existens, ut ab una parte confessionarii, ad dexteram scii, confessarii, consistent soli viri, ad alteram sola? mulieres, et ut personis devotis dies aliquis vel tempus assignetur, quo commode accedere possint, quin alii ob eas vxpectare cogantur.

6° Littera» ad directionem mulierum pertinentes sint : a) *responsoria tantum*

et ne ha» quidem adhibeantur, dum directioni aliter provideri potest ; b) *graces*, et, quoad ejus fieri poterit, *breves* ; e) ita scripta?, ut, pneeiso sigillo sacramentali, ab Episcopo legi possint. Ita Dubois, *Pratique du zèle ecclésiastique*)

Punctum 17. De Confessione personarum spectata conditionis.

1485. — Agitur hic præsertim de *modo*, quo honoratiores, puta præcipui inter parochianos, sacerdotes, Praelati tractandi sint. “Cum hujusmodi adhiberi debent correctiones verbis lenioribus et discretioribus, sed majori animi fortitudine et calore, cum ex istorum peccatis propter gravius damnum, quod ipsorum malo exemplo aliis afferri potest, perniciosior tlagitiorum consequens esse soleat licentia.”³

Punctum PII. De Confessione personarum pietatem profitentium.

1486. — Ad perfectionem ducantur pœnitentes qui vivunt immunes a culpis mortalibus,⁸ at

1° *Ordinate et per gradus*. — Hinc doceantur: a) “Cavere a minimo defectu deliberato, sive apertis oculis admissio,”⁴ ita tamen, ut post admissam quamdam levem culpam non cadant animo, sed actibus humilitatis, doloris et propositi a lapsu resurgant, idque etiamsi centies in die caderent.⁶ b) Actiones ordinarias, seu orationes, officia status sui, etc. bene peragere, et rectam in omnibus habere intentionem, c) Primum conari ad *patientiam*, deinde tantum ad *gaudium* in adversis, d) Ferre levia discant, priusquam appetant gravia.

2° Exerceant sc præcipue in obedientia erga confessarium, parentes, maritum ; in caritate erga proximum, præcipue erga domesticos; in patientia, in exercitio præsentia» Dei, in devotione speciali erga B. M. Virginem, S. Iosephum, Angelum Custodem, et Sanctum Tutelarem.

3° a) Orationi mentali pro captu suo quotidie per aliquod tempus incumbant, nec eam, aut alia pietatis aut morlifical-

¹ Prax. Conf. n. 119.

⁸ Ib.

⁶ Ib. n. 120

² Ib.

⁴ Ib.

¹ Chnp. XV.

³ Prax. Conf. n. 121.

³ Ib. n. 162.

- II A. Tr. 21. n. 4.

⁴ Prax. Conf. u. 1(51.

fionis exercitia, ob ariditatem spiritus umquam omittant.¹ b) Mortificationi christianre sic incumbant, ut internam extenue anteponant, hanc vero non negligant. In externa autem *positiva*, puta jejuniis, disciplinis, etc., nihil agant sine consilio confessarii. Hic vero generatim minus concedat quam rogetur; gulæ et sensualitati coercenda præcipue intendat; in somni mortificatione concedenda discretus sit; et imprimis hortetur ad mortificationes *negativas*, cujusmodi sunt privare se visione aut auditione rerum curiosarum, etc.²

4° Quod attinet ad Sacramentorum frequentationem: 1) Suadeat Confessionem generalem iis, qui scrupulosi non sint, nec eam adhucdum peregerunt. 2) Semel, aut ad *summum* bis in hebdomada confiteantur. Qui vero in veniale lapsus est et opportuna confitendi occasione caret, non ideo a Communionem absteineat, cum venialia aliis etiam mediis remittantur.—Quin et quidam timorati sæpe utilius sese propriis actibus, utpote qui tunc ferventiores esse solent, quam Confessione ad Communionem disponent.³ De contritione ad venialium Confessionem requisita vide n. 1340. q. 7°, 1350. q. 4°, 1355. q. 4°; de absolutione eorum, qui dubie tantum venialia confitentur, n. 1344. q. 8°; de frequentia Communionis n. 1313; de directione eorum, qui altioris orationis, seu Contemplationis dono ditati sunt, *Prax. Conf.*

Recole etiam dicta de modo agendi cum mulieribus (n. 1484), et de non impediendis hujusmodi pernitentibus (nisi scrupulosi sint) ab adeundo quandoque alio confessario (n. 1483. 4°), quem etiam aliquando adire jubendi sunt.⁵

ARTICULUS II.

DE OFFICIO MINISTRI POST CONFESIONEM.

Duplex est obligatio confessarii post Confessionem: 1° *accidens*, quoad defectus commissos reparandos; 2° *per se*, quoad Sigillum servandum.

¹ *Prax. Conf.* n. 122-123.

² *Ib.* n. 145. 146.

³ *Ib.* n. 148.

⁴ *Ib.* n. 120-144.

⁵ *Ib.* n. 100.

§ I. De obligatione corrigendi defectus in Confessione commissos.

1487. *Principia*. — I. Error graviter culpabilis ac *ipsi pœnitenti* graviter nocivus¹ a confessario ex justitia, adeoque et cum damno suo relative gravi, per se loquendo, reparandus est.

Dico: 1° *graviter culpabilis*, quia inculpabilis vel leviter culpabilis ex sola caritate,² ideoque per se et eum levi tantum incommodo reparari debet.

Dico: 2° *ex justitia*, ut patet ex dictis n. 746. Error enim, ut in principio supponitur, fuit causa efficax ac theologice graviterque culpabilis damni; fuit præterea causa injusta, etiam in eo, qui ex sola caritate pœnitentis Confessionem excepit, quia obligationi caritati accessit obligatio justitiæ, vi scilicet quasi-contractus de Sacramento rite administrando, quo contractu devincitur confessarius eo ipso quod alicujus suscipit Confessionem.

Dico: 3° *per se loquendo*: natu excipiendus est casus, quo errorem, illicso sigillo, reparare non posset, puta quia pœnitentem graviter offenderet sermonem de Confessione instaurando: item casus pœnitentis invalide absoluti qui postea vel alteri confessus fuisset vel S. Eucharistiam suscepisset, quia in utroque casu moraliter certo justificatus pnesumitur (n. 1208. q. 2°), et damnum reparatum fuit/

II. Error alicui *tertio* nocens juxta regulas de cooperatione ad damnum reparandus est: ex justitia scii si confessarius positive (mandato, consilio) tertii damno cooperatus est (n. 1488. q. 1°. R. 1°. 3°): ex caritate tantum, si negative, (non monendo de restitutione facienda), cum qua confessarius, erga tertium illum nullo

¹ Puta absolutio invalide collate; decisio pœnitentem gravi damno, etiam temporali tantum, afficiens, consilium ipsum provint formalis peccati periculo objiciens.

- Aliter dicendum *ex justitia* de parochio, cum ex justitia et iudependenter ab errore commisso grave damnum spirituale a subditi avertere teneatur. L. VI § 19.

² *Per se*, inquam; quia, si pœnitens (invalide absolutus) esset in articulo mortis aut in gravi periculo non amplius confitendi, caritas cum gravi etiam incommodo ad erroris reparationem obligaret: aneretur enim de proximo in extrema necessitate constituto (n. 279. 2° et 3° Reg.).

< L. VI § 19.

officii vel quasi-contractus vinculo obstringatur (n. 774. q. 1°).

111. Error, etiam graviter culpabilis, circa integritatem Confessionis committitur vel *negative* (non interrogato pœnitente de specie vel numero cum interrogari de iis *debuisset*), vel *positive* (eum inducendo ne illa explicet).

In priori casu non est corrigendus extra Confessionem : obligatio enim integre confitendi directe afficit, non confessarium, sed pœnitentem : unde, licet ille hunc intra Confessionem de specie et numero interrogare teneatur, finito tamen iudicio cessat in confessario hæc obligatio.

In posteriori casu error graviter culpabilis etiam extra Confessionem corrigendus est : jure enim naturali quisque tenetur tollere causam cur alter præceptum grave (integra scii. Confessionis) violet. Excipe, si error sine scandalo aut gravi confessarii damno reparari nequeat ; hæc enim ab integritate excusant pomitentem, idcoque et confessarium. “ Si vero error non fuerit graviter culpabilis, multo minor causa ab eo extra Confessionem corrigendo excusabit, et hæc causa numquam non aderit, cum confessarius sine incommodo et rubore pœnitentem de admissio errore numquam admonere poterit.”¹

1488. Q^{uestio} *esita*. — Quær. 1° *Ait quid teneatur confessarius, qui indebite pœnitentem a restitutione facienda soleil, vel e contrario ad eam obligavit l*

Resp. 1° Si cum gravi culpa solverit indebite pomitentem, tenetur errorem corrigere ; quod si non corrigat, vel pœnitens, qui secus restituisset, interea factus sit impotens ad restituendum, confessarius ipse ejus loco restituere tenetur, quia jus creditoris violavit, impediendo scilicet restitutionem ei debitam. Dixi: *qui secus restituisset*. Si enim, quamvis monitus, ante impotentiam non restituisset, ncc confessarius obligabitur.

llesp. 2° St cum gravi culpa obligavit pomitentem ad restitutionem debitam, tenetur ex justitia errorem retractare ; et, si pœnitens jam restituit, tenetur ipsi damnum resarcire.

Resp. 3 Si inculpabiliter aut ex levi negligentia pœnitentem indebite obligavit

vel ab obligatione solvit, tenetur ex justitia errorem corrigere, non tamen cum tam gravi incommodo. Ratio est, quia ex una parte quisque tenetur ex justitia impedire, ne sua actione, etiam inculpabili, pariat alteri damnum, quod facile præcavere potest ; aliunde vero ex culpa levi aut tantum materiali ordinarie non oritur obligatio cum gravi incommodo.¹

Quær. 2° *Ad quid teneatur confessarius, qui omisit monere pœnitentem de restitutione facienda ?*

Resp. 1° Tenetur monere pœnitentem intra Confessionem de obligatione cum aliquo incommodo, si nulla aut levis tantum culpa intervenierit, saltem ratione caritatis ; majori autem eum incommodo, si in omissione graviter peccaverit, vel *forte* etiam, si ille, cui restituendum sit, *pravissimum*, inde damnum patiatur, licet nullo modo aut leviter tantum peccaverit confessarius in omissione.²

Resp. 2° Num eo in casu confessarius teneatur restituere, vide n. 774. q. 1°. et dicta n. 1487. sub II.

Quær. 3° *An teneatur ad restitutionem, qui. ex levi lanium culpa pœnitentem ab obligatione restituendi solvit, si deinde negligat eum monere, cum facile possit ?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia, licet confessarius sine culpa saltem gravi pœnitentem exemerit a restitutione, tamen, cum ejus consilium pergat influere in damnum creditoris, ipse, cognito errore, tenetur ex justitia causam damni auferre, si facile possit³ (n. 749. q. 3°).

Quær. 4° *An confessarius sine pœnitentis licentia possit extra Confessionem cum eo loqui de defectu commisso ?*

Resp. Neg., (juxta sententiam probabiliorem, cui S. Alphonsus⁴ subscribit et quam Lugo vocat communem), si pœnitens jam discesserit ; ratio, quia monitio illa extra Confessionem onerosa est pœnitenti Aliunde cum post absolutionem completum sit iudicium, monitio illa a Confessione separaretur. Attamen si confessarius pœnitentem non, vel non rite, i. e. male prolata forma, absolvisset, etiam non petita licentia, *posset*, ac *per*

¹ L. VI. 621.

² Ib.

^a Ib.

^{*} Ib. 622.

w loquendo (q. 1187. 1) *deberet* errorem suum aperire, dicendo v. g. sc non absolvisse; qua ratione sane nec sigillum frangitur, nec rationabilis adesse potest penitentis offensio.¹

§ II. De sigillo Confessionis.

Sigillum Confessionis est religiosa obligatio servandi secretum circa ea, quæ ex Confessione Sacramentali cognita sunt.

Agendum 1° de obligationi sigilli; 2° de subjecto sigilli; 3° de objecto sigilli; 4° de variis modis illud violandi.

Priusculum I. De obligatione sigilli.

1489. *Principia.* — I. Datur strictissima obligatio inviolabiliter servandi sigillum Confessionis. Constat 1° ex *jure naturali*, et quidem titulo tum fidelitatis, tum justitiæ, tum religionis, quo fit, ut qui illud violat, graviter peccet peccato *sacrilegii* contra Sacramentum, *infidelitatis* contra onerosam, licet tacitam, promissionem secreti servandi, et *detractionis*, si peccatum non sit publicum; 2° ex *jure divino positivo*, saltem implicito; nam ex institutione Christi Confessio secreta esse debet: ergo eo ipso a Christo imposita est confessariis obligatio sigilli servandi; 3° ex *jure ecclesiastico*, ut patet ex pluribus *luris Canon*, locis, præsertim ex Cone. Lateran. IV c. 21. *Omnis utriusque sexus*, ubi dicitur: “Caveat autem omnino” confessarius, “ne verbo aut signo, aut alio quovis modo aliquatenus prodatur peccatorem; sed, si prudentiori consilio indiguerit, illud absque ulla expressione personæ caute requirat.”² — Non tamen omnem *inane* suspicionem evitare hac in re confessarius tenetur, sed tantum *probabilem*.³

11. Obligatio sigilli Confessionis semper in omni casu urget, etiam post mortem penitentis, ita ut nullo casu possibili liceat revelare quidquam in Confessione auditum et acceptum. Ratio manifeste patet; nam, si aliqua posset dari exceptio, nomines semper timerent, ne tale peccatum foret illa causa frangendi licite sigillum; et proinde odiosum evaderet Sa-

cramentum. Porro nulla causa licet assequendi, vel mali fugiendi, istud malum odii Sacramenti compensare potest.¹ In hoc igitur secretum *Sacramentale* differt a *naturali*, quod, licet posterius occasione Confessionis aliquando exoriatur, non tamen in omni casu obliget; prius autem *nullo casu possibili*, ut dictum est violari possit.

III Obligatio sigilli oritur ex *omni* et *sola Confessione Sacramentali*, qual nempe fiat cum animo se accusandi et absolutionem obtinendi. Dicitur: 1° *ex omni*, . . . (piia tunc adest tota ratio præcepti; et hoc valet, etiamsi non collata esset absolutio quacumque de causa, cum Confessio fiat in ordine ad recipiendam aliquando absolutionem. Dicitur: 2° *ex sola*, . . . quia sola Confessio Sacramentalis includit rationem præcepti, cum alia manifestatio quælibet nullam relationem cum Sacramento Pœnitentiæ habeat.²

IV. Cessat obligatio sigilli, si pœnitens licentiam dedit utendi scientia ex Confessione. Hæc autem licentia. Ie expressa, 2° omnino spontanea. 3° non revocata sit oportet, nec 4° ultra fines a pœnitente permissos extendatur, 5° servatis simul conditionibus ab ipso apposis, nec 6° petatur, nisi rationabilis causa id exigat.

1490. *Resolves.* — 1 Confessio, quæ *scienter* fit laico vel sacerdoti jurisdictione carenti, non inducit obligationem sigilli, sed tantum secreti naturalis. Secus dicendum esset, si sacerdos credatur approbatus; (piia Confessio ex parte penitentis vere est Sacramentalis.

2° Si quis ad confessarium accedat animo eum decipiendi, irridendi, in peccatum pertrahendi, aliquid ab eo extorquendi, non se accusat in ordine ad Sacramentum, et proinde nulla est obligatio sigilli Sacramentalis.

3° Si quis conscientiam confessario aperiat sine voluntate absolutionem suscipiendi, nec in ordine ad Confessionem *faciendam*, nec per modum Confessionis *continuata*, sed ut consilium obtineat, vel ut mandato Superioris aliquo modo satisfaciatur, urget tantummodo obligatio secreti naturalis, quia hoc non fit in ordine ad absolutionem dandam vel datam.

1491. *Quæsitæ.* — Quær. 1° *in detur parcitas materiæ in sigilli violatione* ‘

¹ L. VI. 622.

² L. V. Deer. T. XXXVIII. c. 12.

³ L. VI. 635. 661.

¹ L. VI. 634.

* Jb. 636 sq.

Resp. Xeg., saltem in revelatione directa. Ratio est, quia materia, etiam levissima, includit totam rationem præcepti.¹

Dixi: *saltem in revelatione directa*; quia si periculum indirectae revelationis sit *valde remotam* seu *parum probabile*, dari potest materiæ levitas. Revelatio enim, si aliqua forte tunc sequeretur, casu et per accidens subsequi censenda foret.

Quær. 2° *Au liceat uti opinione probabili in materia sigilli?*

Resp. Xeg., quia non licet uti opinione probabili in praejudicium juris certi, quod alter possidet, etc. Confessarius igitur ad sigillum tenetur, etiam in dubio, an aliquid dictum sit a pœnitente in ordine ad Confessionem.²

Quær. 3° *Quid confessarius respondere debeat interroganti de auditis in Confessione, aut de impertita absolutione?*

Resp. Quoad 1um respondeat, etiam cum juramento, si opus sit, se nihil scire, vel nihil audivisse; quia nullam habet scientiam communicabilem.— Ita omnes.

Quoad 2um respondeat: *Functus sum meo officio*; vel: *Suntne interrogationes istee faciendae?*³

Punctum II. De subjecto sigilli.

1492. *Principia*.— I. Tenetur primario ad sigillum confessarius quilibet, sive verus, sive fictus et per errorem legitimus existimatus, et proinde etiam laicus, qui se sacerdotem fingeret, et Confessionem exciperet. Ratio est, quia quoties quis confitetur in ordine ad Sacramentum, quisquis eum audit, eo ipso contrahit sigilli obligationem; secus enim odium Sacramenti inde sequeretur. — Ita omnes.

II. Tenentur secundo, qui Confessionis fiunt participes, seu ii omnes, ad quos notitia (Confessionis quomodocumque pervenit, sive ex ipsa Confessione, sive ex mediis ad illam ordinatis. Dicitur: 1° *ex ipsa Confessione*; nam res accusata ad eorum notitiam pervenit eadem occasione seu causa, propter quam obligatio sigilli datur, scilicet ne odium in Sacramentum creetur. Dicitur: 2° *ex mediis*; nam odium mediorum in finem ipsum redundat.

Hinc ad sigillum tenentur: 1° interpretes adhibiti in Confessione peragenda;

2° Superiores, a quibus extra Sacramentum petitur facultas absolvendi vel recipiendi absolutionem a casu reservato; 3° qui peccatum, dum (piis confitetur, sive de industria, sive etiam inculpabiliter audiant, et pariter si (pii ab istis illud forte audirent; 4° (pii scribunt Confessionem rudium, vel ignorantium linguam confessarii. præsertim si alio modo Confessio peragi non possit; 5° doctores a Confessario consulti, etsi de licentia pœnitentis; 6° ii omnes, quibus confessarius sacrilege vel imprudenter peccata in Confessione audita manifestasset.¹

1193. *Quæ sit a*.— Quær. 1° *An pœnitens quoque obligetur sigillo respectu Confessorii?*

Resp. 1° Non tenetur ad sigillum *Sacramentale*, quia obligatio sigilli est tantum in favorem pœnitentis.

Resp. 2° Tenetur autem ad *secretum naturale* circa ea, quæ revelare nequit sine injusto confessarii damno, aut contra rationabilem ejus voluntatem, vel sine injuria et contemptu Sacramenti.²

Quær. 2° *An confessarius possit loqui cum pœnitente de ipsius Confessione?*

Resp. 1° Potest loqui in Confessione de omnibus Confessionibus præteritis. Cautè tamen id fiat, et ex ratione sufficiente, ne forte pœnitens offendatur.

Resp. 2° Potest etiam loqui post absolutionem antequam pœnitens discesserit, vel si postea redierit. Ratio est, quia licet completum sit Sacramentum, tamen judicium adhuc moraliter perseverat.

Resp. 3° Extra Sacrum Tribunal ne ullum quidem verbum sine pœnitentis licentia facere cum ipso potest circa ea, quæ ad ipsius Confessionem pertinent. Excipe, si ipse pœnitens prior de sua conscientia, i. e. de iis, quæ fuerunt Confessionis materia, loquatur. Tunc vero confessarius non debet excedere materiam, de qua pœnitens verba fecit.³

Quær. 3° *An teneatur ad sigillum, qui legit chartam, in qua pœnitens Confessionem scripsit?*

Resp. 1° *Xeg.*, *per se*. Ratio est, quia hoc non est medium *de se* ordinatum ad Confessionem, et proinde non infert *per se* obligationem *sigilli Sacramentalis*, sed tantum *secreti naturalis*; hoc tamen per

¹ L. VI. 635.

² Ib. 633.

³ H. A. Tr. XVI. 148.

¹ L. VI. 647. 618.

² Ib. 647.

³ Ib. 651 sq.

sc sub gravi urget, nisi de levissimis culpis agatur.¹

Resp. 2° *Per accidens* potest adesse obligatio sigilli, si charta esset aut fuisset medium necessarium ad Confessionem : v. g. si scripta esset a muto, vel directa ad Superiorem alicujus reservationis causa : item si charta jam tradita esset sacerdoti; maxime vero si quis eam legeret, dum est in manu confessorii, aut in actu Confessionis, aut amissa esset ab ipso confessorio, aut inventa in confessionalis ; nam in his casibus ad Confessionem pertinet.²

Quær. I -*lu teneatur ad sigillum Confessionis doctor consultus ab ipso pœnitente ?*

Resp. *Neg.*, saltem *probabilius*, si considatur circa Confessionem alteri faciendam ; sed tenetur tantum ad *secretum naturale*. Ratio est, quia obligatio sigilli oritur ex sola Confessione Sacramentali, in qua pœnitens manifestat peccata in ordine ad absolutionem. — S. Alph.⁸ contra *aliquos*, qui ideo affirmant, quod revelatio Confessionem redderet odiosam. Sed. ut merito reponit S. Doctor, non ipsa Confessio, sed consultatio odiosa evaderet.

Dixi : *si consulatur circa Confessionem alteri faciendam* ; quia si pœnitens eum consulat circa Confessionem ipsimet faciendam, sigillo tenetur, cum hæc consultatio vehit inchoata confessio habenda sit.

Punctum III. De objecto sigilli.

1494. *Principia*. — I. Objectum sigilli sunt omnia peccata confessa, — etiam venialia, saltem in particulari, — et omnia quæ ad individuum peccatorum explicationem pertinent. Ratio est, quia non tantum pro peccatis, sed etiam pro iis omnibus, quæ juvant ad ea explicanda, urget ratio sigilli, et aliunde hæc cum peccatis quid unum constituunt. — Dixi : *etiam venialia, saltem in particulari*. Nam sigillum *certo* hderet, qui diceret, Titium confessum esse v. g. mendacium, vel *plura* venialia; non autem qui diceret ipsum confessum esse *materiam venialem* ⁴ Nam eo ipso, quod confessus est, supponitur confessus ejusmodi materiam. In praxi tamen mihi cum aliis quæstio videtur

decidenda juxta circumstantia considerando, num per tale dictum Confessio forte odiosa reddi possit.

II. Objectum sigilli est etiam quidquid in Confessione manifestatum est, et cujus revelatio cederet in gravamen pœnitentis vel in odium Sacramenti ; quia sigillum inductum est, m- cx metu revelationis fideles a Sacramento Pœnitentiæ retrahantur.

III. Objectum sigilli per Confessionem non fiunt ea, quæ confessarius non cx sola Confessione, sed simul aliunde scit, et in quantum ea hoc modo scit.

1495. *Resolves*. — Sub sigillo Confessionis cadunt:

1° Omnes peccatorum circumstantiæ®, etiam post absolutionem declarata : nam unum moraliter sunt cum peccatis jam accusatis : imo idem dicendum, etiamsi dubium esset, utruin circumstantiæ® in ordine ad Confessionem declarat® fuerint, necne.

2° Peccata complicitis, etsi absque necessitate cum peccato essent revelata, quia ex *intrinseca* Confessionis occasione dicta sunt.

3° Pœnitentiæ impositæ. nisi forte sint valde leves, seu ex iis, quæ pro levissimis culpis imponi solent.¹

4° Defectus manifestati per Confessionem ad explicandam peccati rationem, v. g. si pœnitens dicat se Sacros Ordines cum irregularitate suscepisse, *eo quod sit illegitimus*, etc.²

1496. *Quæ sit a*. — Quær. *.tn virtutes et scrupuli pœnitentis sub sigillo cadant ?*

Resp. ad 1um Xeg., *per se*, nisi inde sequatur gravamen pœnitentis, vel aliorum. Idem resolve de extraordinariis donis Dei. Illud vero gravamen sequeretur, si manifestata hæc dona fuissent ad melius declarandam proprii peccati malitiam propter ingratitudinem.

Resp. ad 2um .tfirm., si scrupulositas aliquo modo sit materia Confessionis, vel aliunde ex tali manifestatione gravamen pœnitentis sequeretur.⁸ *Materia* autem *Confessionis* foret scrupulositas quoad actus, quos pœnitens ex scrupuloso judicio peccata putabat et confitetur : item scrupulositas, quæ ut defectus *morahx* judicio Sacramentali subjicitur. — Ejus vero ma-

¹ L. VI. 650.

² Ib.

⁸ Ib. 649

⁴ Ib. 640.

¹ L. VI. 640. 641,

² Ib. 642.

³ Ib. 641 «q.

nifestatio gravamen pœnitentis habenda foret, si ageretur de Prælato, confessario et similibus, non vero si de sæcularibus, quibus id potius in laudem vertit.

Quær. 2° *An cadant sub sigillo defectus naturales pœnitentis ?*

Resp. 1° *Affirm.*, si agatur de “iis defectibus, quorum manifestationem ex se ægre ferre potest pœnitens, ut esset dicere, quod sit hebes mente, natura iracundus, rudis, incapax, pauper (si ille esset civilibus natalibus).”¹

Resp. 2° *Neg.* vero, si sint “defectus qui rubori aut exprobrationi ei non sunt, ut est, esse cæcus, surdus, mendicans, et hujusmodi ; et contra, jam communiter innotescunt.”²*

Quær. 3° *An cadant sub sigillo peccata commissa in ipsa Confessione, v. g. impatentia, contumelia in confessarium ?*

Resp. 1° *Neg. per se*, quia culpas illas pœnitens non confitetur, ut patet.

Resp. 2° *Affirm.*, tamen plerumque, quamvis *per accidens* tantum ; quia, licet peccata illa non sint per se materia sigilli, sæpe tamen per accidens revelationis periculum aliquo modo involvunt : iudicium enim probabile præbent, quod confessarius vel pœnitentein noluerit absolvere, vel propter culpam graviolem eum severius reprehenderit, etc.’

Non caderet autem sub sigillo furtum a pœnitente in damnum ipsius confessarii tempore Confessionis commissum. Imo si constaret, furem ad confitendum venisse, ut furandi occasionem haberet, peccata ab ipso accusata non forent materia Confessionis ; siquidem talis Confessio non vera, sed simulata tantum esset.

Quær. 4° *An violet sigillum, qui dicit se audivisse talem personam in Confessione ?*

Resp. *Neg.* ; nam quod aliquis ad confitendum accedat, id agnoscitur externe seu extra Confessionem. Aliunde hoc non est *per se* odiosum, sed potius laudem affert. Confessarius tamen ad secretum *naturale* teneretur, si quis clam ad confitendum accessisset, quin et ad *Sacramentale*, si verbo vel lacto, nimirum clam accedendo, significasset, “se nolle sciri quod sit confessus.”⁴

¹ H. A. Tr. XVI. 154.

² Ib.

³ L. VI. 643. II. A. Tr. XVI. 154.

⁴ L. VI. 638.

Quær. 5° *An violet sigillum, qui dicit se talem pœnitentein absolvisse ?*

Resp. *Neg.*, *per se*, quia istud pœnitenti in tali casu onerosum esse nequit. Attamen posset in quibusdam adjunctis onerosum evadere aliis, de quibus idem dici non potest.— Ita *communiter*. Proinde parentes, magistri, heri, interrogantes do absolutione data filiis vel subditis, remittendi sunt ad ipsos pœnitentes. Similes quæstiones facere solent Moniales curæ infirmorum in nosocomiis addictæ, ut sciant an necessaria ad Viaticum ministrandum parare debeant : lue pariter ad infirmos sunt remittendæ ; vel melius est petenda ab infirmo licentia Moniales vel alios monendi. Sufficiet autem infirmo, qui S. Eucharistiam suscepturus sit, dicere : *Monebo*, etc.

Quær. 6° *An confessarius tradens pœnitenti non absoluto schedulam in testimonium Confessionis, declarare possit eum fuisse absolutum ?*

Resp. *Neg.* omnino. Ratio est, quia esset mendacium, quod, cum intrinsece malum sit, numquam proferri potest. Ita S. Alph.¹ Excipit S. Doctor, ut *probabile*, si schedulæ essent typis editæ et in iis diceretur absolutionem fuisse datam, saltem si publice petantur ; quia tales schedulæ omnibus traderentur, ideoque “tantum materiale actum” operaretur confessarius, “talem schedulam præbendo.”

Quær. 7° *Quomodo conficienda sit schedula Confessionis ?*

Resp. Sic confici solet : *Ego infra scriptus testor audivisse Confessionem N., die tali*, etc. : huic schedulæ nomen suum subscribit confessarius. Vel brevius : *Audiui talem in Confessione, die*, etc. Potest etiam dici : *Audiui Confessionem Sacramentalem* ; quia est Sacramentalis omnis Confessio, quæ fit iu ordine ad absolutionem recipiendam, sive absolutio data fuerit, sive non.

Quær. 8° *An violei sigillum confessarius, qui pœnitenti indisposito schedulam Confessionis denegat ?*

Resp. 1° *Affirm.*, quoties denegat schedulam pœnitenti extra Confessionem eam petenti. Ratio est, quia utitur notitia Confessionis ad exterius agendum, et quidem cum magno pœniteutis gravamine.

¹ L. VI. 639.

Resp. 2° *Affirm.*, etiamsi pœnitens non absolutus petat schedulam intra Confessionem, et agatur de iis circumstantiis, in quibus solet dari, vel a Superioribus pœnitentis exigitur, ut sæpe fit tempore Paschali pro alumni collegiorum, famulis, etc. Ratio est, quia ex denegatione schedulæ notum aliis fit, pœnitentem non esse rite confessum nec absolutum, ideoque erit indirecta sigilli violatio. — Ita *communiter*.¹

Resp. 3° *Neg.* autem, si pœnitens petat schedulam in Confessione extra præfatas circumstantias, seu quando non solet omnibus dari, vel a Superioribus non exigitur. Ratio est, quia tunc confessarius nihil dicens, se habet mere negative, et non approbat illam Confessionem testimonio positivo, ad quod non tenetur. Aliunde pœnitens non compellitur necessitate declarandi aliis, se non fuisse absolutum; unde, si hoc dicat, ipse suam indispositionem patefacit, non vero confessarius.

Interdum tamen potest confessarius etiam pœnitenti indisposito dare schedulam Confessionis ob varia incommoda, quæ ex ejus denegatione sequerentur; nec tunc cooperabitur sacrilegio pœnitentis, qui forte hoc Confessionis testimonio utetur ad Sacramentum vivorum, v. g. Eucharistiam vel Matrimonium, in statu peccati recipiendum; ratio, quia id suæ malitiæ pœnitens tribuere debet.

Resp. 4° *Neg.* etiam, quoties pœnitens simulatam Confessionem fecit, v. g. ad poenam fugiendam, infamiam vitandam, aut schedulam arripiendam, ut si juvenis intuitu Matrimonii sic confiteatur: “Feci quod solent facere juvenes meæ conditionis: nihil superest aliud dicendum: non peto absolutionem, sed testimonium peractio Confessionis.” Non enim frangitur sigillum, sive intra, sive extra Confessionem schedula denegetur. Ratio est, quia sigillum oritur ex sola Confessione Sacramentali, quæ hic nullo modo habetur. Nec generatim potest confessarius talibus schedulam concedere, quia sine ratione sufficienti eorum futuro sacrilegio cooperaretur. Præterea falsum assereret, nempe ipsos fuisse confessos, quod verum non est.

Quær. 9° *Quid agere debeat confessarius detegens pœnitentem esse surdum?*

¹ L. VI. 639.

Resp. Vide n. 1369. q. N'. Hinc 2°.

Quær. 10° *An possit confessarius monere complicem (de licentia permitentis), vel alium ad complicem corrigendum?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia complex ex Confessione alterius complici nullum jus acquirit ad sigillum Sacramentale; hoc enim sigillum institutum est in favorem pœnitentium tantum; et proinde jus secreti acquiritur illi soli, qui illud alteri committit.¹

Ordinarie tamen non expedit, ut confessarius talem licentiam petat; sed satius erit, pœnitentem inducere ad id extra Confessionem sibi aperiendum; imo melius etiam erit, ut ipse pœnitens rem deferat alteri, qui malo remedium afferre queat.²

Punctum II. De variis modis sigillum violandi.

1497. — Duplici modo violari potest sigillum: 1° *directe*, revelando expresse aliquid ad secreta Confessionis spectans, v. g. si dicatur: Titius hoc fecit, etc.; 2° *indirecte*, aliquid dicendo aut faciendo, ex quo quis vel objectum sigilli cognoscere aut suspicari possit, aut ex (pio Sacramentum odiosum redditur, aut pœnitenti vel aliis, v. g. complicibus, possit oriri pudor, molestia, dedecus, damnum vel quodlibet gravamen.

1° *Regula.* — Violatur sigillum *indirecte*, (pioties pœnitentes vel alii merito offendi possunt de dictis aut gestis a confessario ex sola notitia in Confessione habita. Non autem violari censetur, si pœnitentes hæc indifferenter sint habituri, et non agatur de materia *propria* sigilli. Ratio utriusque satis constat ex supra dictis. — Ita *communiter*.

11° *Regula.* — In dubio, an in tali modo loquendi vel agendi adsit periculum *revelationis*, vel *offensionis*, pro *tutiori parte*, seu sigillo favente, standum est. — Ita *communiter*; et constat ex dictis supra n. 1491. q. 2°.

II° *Regula.* — Nulla est sigilli violatio, si «piis narret peccatum in Confessione auditum, ita ut nullo indicio revelari possint peccatores. Attamen, seclusa utilitate instructionis vel consilii petendi, a similibus narrationibus generatim absti-

¹ L. VI. 641.

« Ib. 492.

nendum est. Ratio, quia audientes laiei, præsertim simplices, facile scandalizantur, suspicantes violari sigillum. Et quandoque in frequentibus et promiscuis istis colloquiis periculum est, ne in suspicionem pœnitentis quis inducatur, imo et sequatur revelatio.

1498. *Resolves.*— Secretum Confessionis indirecte violat :

1° Qui unum præ aliis, quos audivit, laudans, dicit eum sola venialia commisisse; quia alii inde facile in suspicionem culpæ mortalis adducuntur.

2° Qui de peccato pœnitentis per solam Confessionem cognito loquitur cum aliis, qui hoc aliunde norunt, etiamsi audientes non advertant, illud ex Confessione acceptum esse.

3° Qui dicit, se non absolvisse talem, eum remisisse ad tale tempus, vel nondum absolvisse, vel nondum expletam esse Confessionem ; ratio postremi est, quia longa Confessio denotat ordinarie multa peccata, aut indispositionem pœnitentis, nisi cognosceretur esse Confessionem generalem, aut a longo tempore resumptam, et pœnitens hoc non ægre ferat. Item qui de Titio, cognito ut fure, dicit, eum sua furta cum contritione magna sibi confessum esse.

4° Qui alta voce, aut alio modo a circumstantibus intelligibili, arguit pœnitentem; hoc enim et grave est pœnitenti, et aliis suspicionem ingerit, illum gravia peccata confessum esse; *a fortiori* autem, si nimis vocem extollendo repeteret peccata pœnitentis, aut de eorum circumstantiis interrogaret.

5° Qui loquitur cum alio confessorio de peccatis alicujus pœnitentis, etiamsi is utrique eadem peccata confessus fuerit.

6° Qui auditis *paucorum* Confessionibus, dicit se tale peccatum audivisse, licet celet personam; singuli enim ex illa revelatione aliquid suspicionis contra se patiuntur. Item qui peccata ex Confessione cognita ita narrat, ut audientes possint ratione aliqua conjicere vel suspicari, quinam ea commiserint.

7° Qui narrans alicujus personæ peccata, quæ extra Confessionem cognovit, addit aliquam circumstantiam cognitam ex sola Confessione, vel qui utitur notitia Confessionis ad rem *magis determinandam* aut *confirmandam*.

8° Qui diceret, se in tali monasterio

audivisse peccatum grave, etiamsi non nominaret personam; quia singuli Religiosi illius conventus detrimentum patiuntur. *A fortiori* violaret sigillum, qui diceret, in conventu, vel etiam Online illo talia peccata committi. — Secus autem, si diceret, se audivisse peccatum grave alicujus Religiosi *in genere*, quin nominaret ipsius Ordinem, quia neque est revelatio sigilli, neque redundat in gravamen pœnitentis, nec alicujus Ordinis, cum inter varios Ordines non desint aliqui minus boni Religiosi. Idem resolve, si loqueretur de peccato gravi *unius tantum* Religiosi, Religionem nominando, dummodo Religio ampla sit et notorie relaxata, et peccata talia sint, quæ in relaxatis occurrere solent, et in hac notorie occurrerunt, necnon absit omne periculum suspicionis de aliquo monasterio in particulari. — Sed a scandalo laieorum sedulo cavendum est.

9° Qui pœnitentem post Confessionem oculo torvo aspicit, non eum alloquitur, sicut prius facere solebat, et ostendit verbis durioribus, gestibus, aut tota agendi ratione, se recordari de ejus peccatis, de iis actu cogitare, et eum minoris, quam antea, facere.

10° Qui Confessiones pœnitentis declinaret, eo quod hic v. g. minus bene dispositus accedere soleat, nisi adsit causa justa, a Confessione omnino independens.

1499. *Quæ sit a.* — Quær. 1° *An possit Confessarius Communionem negare pœnitenti, cui prius absolutionem denegavit, si hic ad Sacram Mensam accedat, aut assistentium Matrimonio ejus, cujus impedimentum, aut Ordinationem ei, cujus irregularitatem ex Confessione tantummodo novit ?*

llesp. Neg. A ide n. 1229.

Quær. 2° *An frangat sigillum, qui dicit tale vitium regnare in civitate vel pago, aut ibi gravia crimina committi. ?*

llesp. Disting. Affir.., si locus sit satis angustus, v. g. si non constet tribus hominum, i. c. Catholicorum, millibus circiter. *Secus*, si oppidum sit amplum, et crimina publica sæpius ibi patrentur.†

Quær. 3° *An prædicatores uti possint notitia Confessionis ad loquendum de iis, de quibus non cogitassent, nisi Confessiones audivissent ?*

llesp. Affirm., secluso revelationis periculi. L. VI. 654. I

culo, et pernitentium gravamine.¹ Ratio est, 1° quia nemini gravamen esse potest, quod aliquando sacerdotes se dirigant in concionibus ex notitia Confessionis, modo *hic et nunc* gravamen illud non adsit: possunt igitur *generatim* invehi in vitia, quæ occulte grassantur; 2° quia pro confessario hoc esset-onus nimis grave; semper enim timeret, ne concionando Confessionis notitia uteretur. Caveat tamen confessarius, ne loquatur publice de peccatis omnino particularibus unius vel alterius pœnitentis, pnesertim si sermonem habeat coram aliqua parva communitate, v. g. in monasterio Monialium, etc.; quia tunc facile gravamen induci posset. Nequeunt præterea Missionarii peccata graviora in Confessione audita in genere Parocho revelare, ut magis invigilet.² — Potest tamen, juxta S. Th., “confessarius dicere Pnclato, quod diligentius invigilet super gregem suum, ita tamen, quod non dicat aliquid, per quod verbo vel nutu confitentem prodat.”

Quær. 4° *An sacerdos, qui ex Confessione novit sibi parari insidias, possit fugere, aut alio modo damnum preeeaoere?*

Resp. 1° *Affirm.*, si ex tali cautione minime manifestetur aliis peccatum accusatum, nec ullum gravamen perniteni afferatur.⁴

Resp. 2° *Neg.*, si fugere nequeat, quin aliquo modo manifestet peccatum aliquod accusatum fuisse a pœnitente. Ratio est, quia fuga illa esset indirecta revelatio peccati confessi; et. lret confessarius fugam simularet ex aliquo pradextu, semper tamen rationabilem suspicionem peccati declarati prmberet.⁵ Monet tamen Lugo,⁶ experientiam ostendere, nunquam revelationem etiam indirectam necessariam esse ad ea pericula effugienda, cum vel ex licentia pœnitentis, vel aliis modis, obviari iis possit absque sigilli fractione.

Quær. j° *An Superiores uti possint notitia Confessionis ad gubernationem externam, si nullo modo appareat, quod ex illa notitia se dirigant?*

Resp. *Neg.* om x i j x o cum S. Alph.⁷ et

» L. VI. 654.

- S. C. (l. 18 nov. 1681.

3 In 4 Dist. 21. q. 3. u. 1. ad. 1.

4 L. VE 65V.

& Ib.

° Disp. 23. n. 110.

• L. VI. 656. 657.

aliis *communiter* contra aliquos veteres Theologos, qui sententiam affirmativam defendebant.— Ratio est, quia evidenter hoc cederet in gravamen pœnitentium: et qui nossent talem doctrinam passim doceri, a Confessione retrahi possent. Vide Decretum Clem. VIII. p. XVII. XVIII.

Quær. 6° *An saltem quandoque, re' quaodonum, confessarius uti possit notitia Confessionis?*

Resp. Juxta omnes Theologos id potest in sequentibus casibus: 1° ad orandum pro pœnitente, vel benignius erga ipsum agendum; 2° ad consulendo libros, vel sapientes, prudenter tamen, secluso revelationis periculo: quod periculum -i adsit, ille, qui consilio indiget, *vel* casum apto modo, v. g. ut fictum, proponat, *rei* licentiam petat a pœnitente utendi scientia Sacramentali, *tel* alibi doctum consiliarium quærat, cui persona pœnitentis omnino ignota est, *rei* pœnitentem ad alium confessarium remittat, etc. Quodsi medium non suppeditet, quo sigillum incolume maneat, nihil superest. nisi ut Confessarius, divino auxilio fretus et adhibitis aliis mediis convenientibus, oratione sed. ct studio, difficultatem ipse meliori, quo potest, modo solvat; 3° ad se dirigendum per experientiam ex Confessionibus acquisitam, v. g. ad rigorem augendum vel temperandum, et ad se dirigendum ex Confessione unius ad alios prudenter interrogandos, vel instruendos, nullam dando prioris Confessionis suspicionem; 4° ad reformandos proprios mores, ad corrigendos proprios defectus, aut ad melius fungendum suo officio, v. g. ad socordiam exuendam, vigilantius in subditos invigilandum, seclusa revelationis suspicionem, etc., quia quisque tenetur defectus suos corrigere statim ac ad eos advertit; nec potest ullus pœnitens rationabiliter offendi, quod confessarius ob audita in Confessione vitam in melius mutet.¹

Conclusio.— In re tam gravi, et adeo periculosa, summopere cautus esse debet confessarius, ne verbulum ullum proferat, aut quidpiam agat aut innuat, unde sequi possit odium, etiam minimum. Sacramenti, gravamen pœnitentis, aliorum quorumlibet offensio vel scandalum. Sit igitur *prudens* et *discretus* non in sermonibus solum, sed in tota sua agendi ratione.

1 L. VI. 655 -iib 4

Oret frequenter cum *Psalmista* :¹ *Pone, Domine, custodiam ori meo, et ostium circum (instantia labiis meis; vel cum Sapiente.*² *Da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam.*— Caveant imprimis Missionarii, ac omnes, qui, v. g. in Precibus XL. horarum, Parochis extraordinarie assistunt, ab imprudentiis, ab inutili loquacitate, a jactantia de *multis* Confessionibus *generalibus* exceptis, de magnis piscibus captis, etc. Præsertim vero videant, ne quidpiam dicant de auditis vel peractis quibuscumque in tribunali Pœnitentiæ in mediis sacerdotum coetibus vel inter prandendum, notanter coram muliere ad mensam ministrante.

¹ Ps. 140. 3.

² Sap. 9. 4.

FORMULA DEM ACI \ \ 1)1 SOLLICITANTEM. £Viiiie n. 1412 sub <I>J

N. N. anno ætatis suæ . . . de Parochia N. (Quasi-parochia; Missione) (-oram me infrascripto extra .Sacramentum Pœnitentiæ conqueritur, quod N. N. (Parochus, Quasi-Parochus, Missionarius, Sacerdos, Religiosus) in . . . (Parochia, Quasi-parochia, Missione, Collegio, Monasterio) . . . eam (eum) in Confessione (occasione, etc.) *hujusmodi* . . . verbis (factis) ad inhonesta et turpia sollicitaverit, idque etiam coram delegato Episcopali, suo (vel vicino) Parocho N. N. juramento firmare paratus (us) est.

N. N., *Sacerdos, etc.*

Dattun . . .

TRACTATUS DE EXTREMA UNCTIONE.

CAPUT I.

DE NATURA ET EFFECTIBUS EXTREMÆ UNCTIONIS.

1500. — 1. Extrema Unctio definitur Sacramentum nova· legis a Christo institutum ad conferendam salutem animæ, vel etiam corporis, ægroto vita periclitanti, per unctionem Olei benedicti et orationem sacerdotis.

II. Effectus Sacramenti Extremæ Unctionis sunt :

1° Gratia sanctificans cum gratiis actualibus Sacramenti propriis, quæ mirifice juvant ad recreandum infirmum, cumque confirmandum contra diaboli tentationes.

2° Remissio omnium peccatorum nondum remissorum, etiam mortalium. Constat ex Scriptura:1 *Et si in peccatis sit, remittentur ei.* Hinc Sacramentum Extrema· Unctionis est quidem primario Sacramentum *vivorum*, sed secundario est Sacramentum *mortuorum*, nempe in hypothese status peccati. Remittit certo venialia *per se* ; *probabilius* eodem modo etiam mortalia, etsi *secundario*, remittit.*

3° Abstersio reliquiarum peccati, quæ sunt non solum poenre peccatis debita, sed etiam animi anxietates, infirmitates, languor ad bonum, torpor, timor, et alia similia, quæ ex peccatis contrahuntur. Ili autem effectus majores sunt, quo infirmus melius est animo comparatus.

4° Restitutio sanitatis corporis interdum, si anima· saluti expediat. Constat ex Scriptura :8 *Oratio Fidei salvabit infirmum*, et ex Trid.4 Hinc apparet, quam

turpiter errent, qui hoc Sacramentum non recipiunt, nisi cum morbus ita invaluit, ut jam sine miraculo sanari nequeant.1

CAPUT II.

DE MATERIA ET FORMA EXTREMÆ UNCTIONIS.

ARTICULUS I.

DE MATERIA HUIUS SACRAMENTI.

1501. *Principia*. — I. Materia remota est Oleum ab Episcopo benedictum. Constat ex Cone. Trid.2

II. Oleum Extremæ Unctionis, seu infirmorum, ab Episcopo diœcesano, vel (Sede vacante) ab alio Episcopo vicino, in Cœna Domini benedicendum est, sicut Chrisma, et singulis annis renovandum, non tamen ad validitatem Sacramenti. Ita ex præcepto Clem. VIII.® Constat etiam ex praxi perpetua Ecclesiæ, et ex Rituali Romano *de Extrema Unctione*.

III. Materia proxima est unctio quarundam partium corporis, quæ sunt, saltem ex præcepto Ecclesiæ. quinque sensus. Unctio enim *renum* non est de necessitate Sacramenti, sed si adjuncta sinant, ubi in more non est, introducenda 4 Idem *communiter* de unctione pedum asserunt ;5 attamen sacerdos nec hanc unctionem pro libitu omittere potest, et fieri debet, vel

1 «Tac. 5. 14. 15.

2 L. VI. 731 Cfr dicenda n. 1508. q. 8°. R. 2°.

8 .Im. 5. 1 t 15.

4 Sess. 11. ile Exlr 1 net. c. 2.

1 L. VI. 731.

* S» " 11 di Eitr. Unet e. 1.

8 I. vi. 708.

4 Uoll-ct p 322. n. 677.

° L. 11. 710 et Rit. Roin.

in plantis, vel supra pedes, prout reZ consuetudo fert, *re!* statuta diœcesana præscribunt, *vel* commodius fieri poterit.¹ Facienda ergo est unctio: 1° in oculis, seu in superciliis vel palpebris; 2° in auribus i. e. in ima auricula; 3° in nariibus, i. e. super extremitatem summitatis nasi, et tantum unica unctione, quia, licet stricte loquendo duplex dicatur organum, equidem unica unctione in summitate lacta utrumque simul ungitur: deduci id potest ex ritualibus, quæ, dum de duplici organo loquuntur, narium mentionem non faciunt:² 4° in ore compressis labiis; sed si infirmus non audiret, vel labia sine incommodo comprimere non posset, ne respiratio intercluderetur, alterutrum labium inungere sufficiet; 5° in manibus, *supra* pro sacerdotibus, *intra*, seu in palmis, pro aliis.

1502. Q^uæ sit a . — Quær. 1. *in præceptum renovandi Oleum obliquet sub pravi?*

Resp. .((firm., probabilius, quia materia sat gravis apparet. Attamen, si novum Oleum haberi non possit, antiquo uti licitum est.³

Si forte autem intra annum Oleum benedictum sit defecturum, neque aliud haberi queat, Oleo benedicto superstiti aliud Oleum non benedictum, in minori tamen quantitate, potest infundi. — *Rit. Rom.* Idque sæpius fieri potest, quamvis paulatim longe etiam major quantitas addatur, (piam ab Episcopo consecrata fuit initio, modo tamen ea in unaquaque commixtione minor sit altera parte, cui infunditur.⁴

Quær. 2° *An Oleum necessario debeat esse olivarum?*

Resp. Affirm. Ratio est, 1° quia *proprie* nomine olei ex usu communi intelligitur Oleum olivarum. 2° Constat aliunde ex Decreto Eugenii IV. pro Annonis, in (pio de Extrema Unctione legitur: *cujus materia est Oleum olivarum.* 3° Patet etiam ex tota traditione et unanimi Doctorum consensu.⁵

Quær. 3° *in hoc Oleum debeat necessario esse benedictum ab Episcopo?*

¹ S. C. R. 2^a aug. 1836. in Rhedon. et Adnot. Gardell ad hanc decisionem n. 4780.

² De Herdt. T. 111. u. 200.

«L. VI. 708. H. A. Tr. XVII. 2.

⁴ Ib.

⁵ 11).

Resp. Affirm., ita tamen, ut ex delegatione Pontificia etiam a simplici sacerdote benedici possit. Constat ex variis Declarationibus Pauli V., et nuperrime Gregorii XVI., die 14 sept. 1842, et ex Ben. XIV.¹

Quær. 4° *An Oleum debeat esse benedictum in ordine ad Extremum Unctionem?*

Resp. Controvert'dnr. Duplex est sententia probabilis, ait S. Alph.- Alii negant, quia Ecclesia nihil aliud requirit, nisi ut Oleum sit ab Episcopo benedictum. Hinc (aiunt) Oleum catechumenorum et Chrisma valide adhiberi possunt ad unctiones faciendas. Alii vero affirmant, quia, sicut Chrisma benedictione propria pro Confirmatione deputatur, ita etiam Oleum infirmorum pro Sacramento Extrema Unctionis. In praxi tutius omnino sequendum est, excepto necessitatis casu, in (pio administrandum est hoc Sacramentum sub conditione cum alio Oleo benedicto, et postea, si Oleum infirmorum haberi potest, iterandum est.³

Dixi: *alio Oleo benedicto*; nam triplex distinguitur Oleum sanctum, quod in eadem eæremouia Folia V. in Cuma Domini ab Episcopo benedicitur, scilicet Oleum infirmorum, Oleum catechumenorum, et sanctum Chrisma, seu Oleum eum balsamo immixtum. 1° Oleum infirmorum non inservit nisi ad inungendos infirmos in periculo mortis, et ad consecrationem campanarum pro unctione externa; nam pro interna Chrisma adhibetur; 2° Oleum catechumenorum deputatur ad catechumenos ante Baptismum in pectore et inter scapulas inungendos, ad manus neosacerdotum consecrandas, necnon ad nonnullas alias consecrationes, v. g. regum, etc.; 3° Chrisma vero adhibetur in Sacramento Confirmationis, in caeremoniis Baptismi, jam collato Sacramento, et ad alias consecrationes, v. g. calicis, paterne, ciborii, altaris, çampana (interius), etc. . . . Vide *Pontificale Romanum*, praesertim ubi de caeremoniis Feriæ V. in Cæna Domini.

Quær. 5° *An unctio quinque sensuum sit de necessitate Sacramenti?*

Resp. Ut *tutius* affirmandum cum sententia communiori Theologorum, cui con-

¹ De Svn. L. VIII. c. 1 n. 4.

² L. VI. 709.

³ Ib.

sonat praxis Ecclesiæ ; hæc autem, secluso casu necessitatis (in quo sub conditione poterit adhiberi *una* unctio, consultius in capite, sub forma n. 1504. q. 3° descripta), semper servanda est. Sententia tamen negativa speculative probabilis dicitur a S^o Alph.¹

Quær. 6° *An requiratur de necessitate Sacramenti gemina unctio in geminis partibus, o. g. in utroque oculo, utraque aure, etc. ?*

Resp. Neg., quia sensus totus in parte unica habetur. Extra casum tamen necessitatis gemina unctio servanda est sub gravi.²

Quær. 7° *Quomodo unctiones fieri debeant ?*

Resp. Uctiones fieri debent pollice dextro sacerdotis, qui per modum Crucis infirmum ungit. Sic ex *Rit. Rom.* Sed luce ad liceitatem, non vero ad validitatem pertinent. In membris autem geminis incipitur a dextro, v. g. ab oculo dextro, etc.—*Rit. Rom.*

Quær. S^o *An de necessitate Sacramenti servandus sit ordo inter rariorum sensuum unctiones ?*

Resp. Neg. Ratio est, quia hujusmodi inversio minime impedit Sacramenti significationem. Attamen communiter dicunt talem inversionem esse graviter illicitam, quia est contra usum Ecclesiæ in re notabili.³

Quær. 9° *An possit conferri Extrema Unctio mutis, surdis, et cæcis a nativitate ?*

Resp. Affirm. ; possunt enim inungi prope organa sensuum, quibus carent : nam, etsi exterius per illa non peccaverint, per interiores tamen animæ potentias, quibus ea respondent, peccare potuerunt. Insuper non de iis solum peccatis agitur, quæ per illa organa et potentias respondentes commissa forte sunt.

Quær. 10° *Quomodo ungendus sit infirmus manu vel pede truncatus ?*

Resp. Unctio facienda est in parte viciniore membro mutilato. Constat ex *Ritual. Rom.*

Quær. 11° *An una sola gutta olei sufficiat ad unctiones faciendas ?*

Resp. Affirm. probabiliter. Ratio est, quia qui ungit una gutta olei, vere ungit; Oleum enim plus, quam alii liquores, diffunditur.— Ita S. Alph. (§speculative)

¹ L. VI. 710

² Ib. H. Rouenid

³ Ib. in fine.

⁴ I'r. Conf. u. 275. I.

ct alii *communius*. Negant autem nonnulli ; quia ungere est Oleum per varias partes diffundere, quod non fit per unicam Olei stillam. Sed respondetur diffundi Oleum per varias partes, cum quinque sensus unguntur, etiamsi eadem stilla adhibeatur. In praxi tamen secunda sententia, utpote non improbabilis, saltem extrinsece, sequenda est ; at certe sufficit pro valore Sacramenti intingere in Oleo extremam partem digiti ad singula.» unctiones speciales, quæ sub repetita forma fiunt.

Quær. 12° *An in tempore pestis, aut (diei) morbi contagiosi, liceat nactones sacras peragere mediante penicillo ?*

R-sp. Affirm.¹ Collect, p. 322. n. 679.

ARTICULUS II.

DE FORMA EXTREME UNCTIONIS.

1503. — Forma Extreme Unctionis hæc est : *Ar istam sanctam unctionem et suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per risum* (ungendo oculum, et sic ile aliis) *deliquisti.* (Constat ex Trid.,² et ex *Rit. Rom.* Forma integre repetenda est ad singulas partes ungendas, exprimendo membrum, quod tunc inungitur. nempe *per visum* ungendo oculos. *per auditum* in unctione aurium, etc. Simultas autem inter materiam et formam eadem esse debet ac in Baptismo. Vide n. 1211. IV. c).— Sacerdote inter unctiones deficiente, eæ, quæ jam factæ sunt, ab alio non sunt iteranda?, nisi alius ille post quadrantem inciperet, quo casu sub conditione repetenda? erunt.³

1504. *Quæ sit a.*— Quær. 1° *An ad validitatem Sacramenti requiratur expressio cujuscunque sensus, scilicet, per visum, PER AUDITUM, etc. ?*

Resp. Controversatur. Alii negant, quia non reperitur in forma Generalium, quæ tamen ab Ecclesia admittitur ut valida. Alii affirmant, quia per unam unctionem et formam illi respondentem non remittuntur quorumcumque peccatorum reliquia. sed eorum tantum, quæ per illi sensum commissa sunt. Cum igitur res dubia sit. sub gravi expressio sensus adhibenda est. — Billuart.

¹ L. VI. 710. H. \ Tr. XVII. 3.

² Ses. 14. c. 1. de Extr. Unct.

³ L. VI. 724

Quær. 2° *Quonam verba sint forma essentialia ?*

Resp. Sunt sequentia : *Per istam unctionem indulgent tibi Dominus quidquid deliquisti* (cum verbo sensum exprimente, i. e. per *visum*, etc., saltem *practice*).

Quær. 3° *An ad validitatem sufficiat unica forma ad omnes sensus, si singuli distincti exprimantur et ungantur ?*

Resp. *Controvert'dur.* Alii *affirmant*, quia hæc forma est virtualiter multiplex, et æquivalct pluribus particularibus, sicque specialiter effectum cujuslibet forma specialis significat. Alii vero *negant*, quia cum materiæ partiales, scilicet unctiones, sint distincta singulis etiam formis speciales respondere debent.

Urgente necessitate, rector est hæc forma : *Per istam sanctam unctionem, etc., indulgent libi Dominus quidquid deliquisti per sensus, visum, auditum, gustum, odoratuuijet tactum*, præmittendo verbum : *deliquisti/* . quia, si *deliquisti* proferatur in tunc, et interim æger moriatur, nullum est Sacramentum. — Sed, si tempus supersit, sub conditione repetendæ sunt unctiones cum forma singulis propria, et addendæ sunt aliæ orationes omissio, ut in *Rituali* præscribuntur.¹ — “Si vero, dum inungitur, infirmus decedat, presbyter ultra non procedat et prædictas orationes omitat.” — *Rit. Rom.*

CAPUT III.

DE MINISTRO EXTREMÆ UNCTIONIS.

1305.— I. Solus sacerdos est Minister hujus Sacramenti. Constat. 1° ex verbis S. Jacobi jam citatis : *Infirmatur quis in vobis ? inducat presbyteros Ecclesia*, etc. ; 2e ex definitione Ecclesiæ. Trident.²

11. Omnis sacerdos potest illud Sacramentum *ralide* ministrare, quia potestas valide illud conferendi competit sacerdoti ratione ipsius Ordinis. Non tamen illud ministrare *licite* potest, nisi solus *Parochus*.³

1506. QUESITA. — Quær. 1° *An qui-*

vis sacerdos possit hoc Sacramentum ministrare e.r. consensit Parochi probabiliter prasumpto ?

Resp. *Affirm.*, *probabilius*, quia non videtur cum tanto rigore procedendum esse, ubi agitur de delegatione ad meram liceitatem, nec ullatenus sermo est de valore ipsius Sacramenti. Attamen non facile præsumenda est talis delegatio.¹

Verumtamen si sacerdos, cui administratio hujus Sacramenti competit, abest, vel illud dare non vult, vel excommunicatione aut suspensione ligatur, quilibet sacerdos in casu necessitatis hoc Sacramentum administrare potest, imo ex caritate debet, sub gravi vel levi juxta ægroti necessitatem vel scandalum, quod ex negata administratione sequeretur.

Nota. — Licet nulli presbytero apud nos facultas hoc Sacramentum ministrandi denegari soleat, in ejus tamen usu in gratiam eorum, qui ad alienam Congregationem pertinent, prudentiæ pastoralis, necnon mutuae inter contraires sacerdotes concordie ratio est habenda, et Ordinarii statuta sunt servanda.

Quær. 2° *An sit mortale omittere orationes in Rituali proscriptas, vel ministrare sine vestibis sacris ?*

Resp. ad 1um Affirm., quia materia valde gravis est. Excipe necessitatis casum ; item Litanias et Psalmos Pœnitentiales, quæ de consilio tantum sunt.²

Resp. ad 2um Affirm., pariter, extra necessitatem ; in necessitate vero probabiliter *neg.* — Ita *communius*.³

Quær. 3° *An vel qualis sit obligatio Extremam Uctionem ministrandi ?*

Resp. Pastor, nisi gravi aliqua causa excusetur, tenetur ratione officii sub mortali eam subditis periculose aegrotantibus, eandemque petentibus, ministrare.⁴ (Cfr. n. 1225.)— Quin et cum periculo vitæ teneretur illam ministrare casu, quo infirmus a longo tempore non fuisset confessus, et probabilius in peccato mortali versaretur,⁵ nec, ob sensuum privationem, absolutio ei aliter (piam sub conditione dari potuisset. Vide n. 1508. q. 7°.

Quær. 1° *An vel quale peccatum sit ministrare Extremam Uctionem sine lumine ?*

i L. VI. 710.

a Sees. 1 I Can. 4. <le Extr Unet.

» L. VI. 722.

1 L. VI. 722.

3 Ib. 720.

6 Ib. 720.

2 Ib. 727.

4 Ib. 729

Resp. Non excusandum est a veniali, nisi necessitas urgeat, tum propter Ecclesiae consuetudinem, tum ob reverentiam Sacramento debitam. — Attamen veniale non excedit, quia non videtur injuria gravis Sacramento irrogari.¹ Si cærei copia non sit, oleum vel sebum adhiberi potest; quodsi nec hoc haberi queat, absque lumine administretur?

Quær. 5° *Quando suscipit regrotus el Viaticum el Extremam Unctionem, utrum Sacramentum debeat prius administrari?*

Heap. Extrema Unctio debet post Eucharistiam administrari (at ad summum sub veniali tantum, a pio etiam causa rationabilis excusat).² Sic expresse statuit Rubrica *Ritualis Romani*. — In illo casu bis recitari debet *Confiteor*?

Quær. 6° *Quale sit peccatum omittere Signum Crucis in unctionibus?*

Resp. Est veniale tantum juxta communem sententiam, quia ibi materia gravis non apprehenditur; in necessitate vero nullum est peccatum.³

Quær. 7° *-du tel quale peccatum sil conferre hoc Sacramentuni sine ministro inserviente, et an in necessitate mulier adhiberi possit?*

Resp. ad 1um. Non est mortale nullum adhibere ministrum, et in necessitate, quæ apud nos semper aut fere semper adest,⁴ nullum est peccatum. — Ita *communissime*. Imo juxta *plures* probabiliter nullum est peccatum etiam extra necessitatis casum. Sed oppositum *probabilius* dicit S. Alph.⁵

Resp. ad 2um. Mulier ad officium ministrantis nunquam est adhibenda; et, si clericus aut laicus inveniri facile nequit, sacerdos solus omnes cæremonias peragat, et ipse orationibus respondeat.⁶

Quær. 8° *An expectari possit mortis articulus ad conferendum hoc Sacramentum?*

Resp. Neg. Imo *communiter* docent Theologi, graviter peccare Parochos, qui illud differunt usquedum infirmus destituatur usu sensuum et rationis, quia sic caret infirmus uberiori fructu, quem percepisset, si compos rationis Sacramentum recepisset; insuper quia privatur spiritalibus viribus ad resistendum (hemoni, et ad perferenda morbi incommoda; et eti-

am quia infirmus, si esset in mortali, et Sacramentum suscepisset adhuc rationis compos, auxilio attritionis gratiam fuisset adeptus, qua alioquin privatur; demum, quia virtute hujus Sacramenti consequi potuisset sanitatem corporis, si tempore congruo ipsi collatum fuisset. Hinc Catechismus Romanus: *“Gravissime peccant, qui illud tempus ægroti ungendi observare solent, cum jam, omni salutis spe amissa, vita et sensibus carere incipit.”*

Nola.— 1° Oleum infirmorum in ecclesia servari debet, ut præcipit Rit. Rom., “excepto tamen casu magnæ distantiae ab ecclesia: (pio in casu omnino servetur, etiam domi, Rubrica quoad honestam et decentem tutamque custodiam.” Ita S. Rit. Cong, in Gandav. 16 dec. 1826?

2° “Novus globulus bombycis in cujuslibet sensus organi unctione adhiliendus est, et deinceps comburendus, et cineres in Sacrarium projiciendi: quod vix a Alissionariis accurate servari potest.”⁷

CAPUT IV.

DE SUBJECTO EXTREMÆ UNCTIONIS.

1507. — Subjectum hujus Sacramenti sunt omnes, et soli peccatores (i. e. qui peccati capaces sunt vel aliquando fuerunt), iique infirmi vita periclitantes. Constat, 1° ex verbis D. Jacobi: *Infirmitur quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesiae*, etc.: verbum autem *infirmitur* Graece significat morbum *periculosum*; 2° ex definitione Ecclesiae. Sic enim in Decreto unionis: *Hoc Sacramentum nisi infirmo, de cujus morte timetur, dari non debet*. Consonat Trid.⁸— Quod vero peccatores esse debeant, ex ipsa Forma patet.

Hinc hujus Sacramenti capaces non sunt pueri ante usum rationis, nec perpetuo amentes, quia nulla peccata actualia commiserunt, nec committere potuerunt. In dubio de capacitate conferatur sub conditione.⁶

1508. *Quæritur.* — *Quær.* 1° *An Ejc-*

¹ L. VI. 728.

² Kenr. Tr. XIX. 12.

³ L. VI. 716.

⁴ S. C. Ind. 5 febr. 1841

⁵ L. VI. 728.

⁶ Kenr. Tr. XIX. 9.

⁷ L. VI. 724.

⁸ L. VI. 724.

¹ De Extr. Unct. q. 18.

² Collect, p. 824. n. 6SS.

³ Kenr. Tr. XIX. n. 13.

⁴ Sess. 11. c. 3. de Extr. Unct.

⁵ L. VI. 719. 732

trema l'netio conferri debeat infirmis delirantibus ?

Resp. Affirm., si antea Sacramentum petiverint, aut verosimiliter petitori fuissent, si de hoc cogitassent, aut signum doloris de peccatis ostenderint. Imo et infirmis destitutis sensibus, ut constat ex Rit. Rom. Cfr. n. 1240. R. 1°. — Phrenesi autem, aut amentia laboranti, qui verosimiliter posset quidquam facere contra reverentiam Sacramenti, non ministratur, nisi periculum tollatur omnino, ipsum v. g. ligando.¹

Quær. 2° An hoc Sacramentum licite conferri possit agroto in periculo mortis dubio, seu probabili ?

Resp. Affirm., cum sententia communis et vera, quia ad ministrandum hoc Sacramentum *valide et licite*, sufficit, ut infirmus laboret morbo ita gravi, ut prudenter existimetur versari in periculo mortis. Confirmatur ex *Rit. Romano*, ubi sic statuitur: *debet hoc Sacramentum praeberi infirmis, qui tam graviter laborant, ut periculum mortis imminere rideatur*.¹ Dixi: 1° *ut prudenter existimetur versari in periculo mortis*. In mero enim dubio, i. e. quin adsit vere probabilitas periculi, non erit administrandum, eum fune dici nequeat, *vita» periculum adesse*. — Dixi; 2° *ad ministrandum hoc Sacramentum valide et licite*. Censet enim S. Alph.,³ hoc Sacramentum semper valide conferri, si infirmitas sit gravis. Quæ sententia, apud nos pnesertim, hoc sensu in praxim poterit deduci, quod sacerdos multo minus anxius esse debeat in iudicio de periculo, si multum distet ab ægroto, nec facile reverti possit. (29) p. 421.

Quær. 3° An Extrema Unctio conferri possit; a) mulieri in partu laboranti; b) difficilem chirurgicam operationem subituris; senio dejicientibus, veneno infectis; c) capite plectendis; praelium commissuris; in periculo naufragii versantibus ?

Resp. ad a) Dist. Neg., si agatur de muliere *ordinariis* doloribus in partu laborante, etsi prima vice pariat, vel alias in vita periculo fuerit: *Affirm.*, si laboret extraordinariis et lethalibus doloribus. In posteriori enim, non in priori casu, periculum ex morbo existit.

» Rit. Rom. L. VI. 732.

2 L. VI. 714.

3 If. A. Tr. XVII 7.

Resp. ad b) Affirm., quia periculum ex morbo existit. (51) p. 430.

Resp. ad c) Neg., propter contrariam rationem.¹

Quær. 4° An Extrema Unctio possit conferri pueris ?

Resp. Affirm., dummodo “sint rationis compotes, ac judicentur doli et culpte capaces.” Ita Bened. XIV. — Quin et in dubio de usu rationis juxta sententiam, S. Alphonso probabilior, ungendi sunt sub conditione.⁸ Cfr. n. 1507.

Quær. 5° An vel quando hoc Sacramentum iterari possit ?

Resp. 1° Certo iterari potest, quoties infirmus in periculoso morbo inunctus convaluit, et rursus in morbum periculosum incidit. Constat ex *Trid.*⁴

Resp. 2° Potest etiam iterari in *eadem* infirmitate, si diuturna fuerit, et infirmus *notabiliter* convaluerit, ita ut a periculo mortis eripi visus fuerit, et iterum in idem inciderit. Ratio est, quia *tunc* est vere novum mortis periculum. Constat ex *Rituali Romano*, ubi dicitur: “in eadem infirmitate hoc Sacramentum iterari non debet, nisi diuturna sit, ut si, eum infirmus convaluerit, iterum in periculum mortis inciderit.”

Quær. 6° An iterari possit in eodem morbo diuturno, si dubitetur, an revera status morbi mutatus fuerit ?

Resp. Affirm., *probabilius*, si dubium sit vere positivum, scilicet quando est vere probabile, infirmum exiisse e periculo mortis; hæc enim iteratio in istis casibus est veteri Ecclesiæ consuetudini magis conformis. Dubium autem ejusmodi aderit, si infirmus per notabile tempus, puta per mensem, mortis periculum evasisse videatur.⁶

Quær. 7° An sit obligatio gravis recipiendi hoc Sacramentum ?

Resp. Duplex est sententia probabilis.

1° *affirmat.* 1° Patet (aiunt) ex verbis ipsius Apostoli Jacobi: *Infirmatur quis in vobis? inducat, presbyteros Ecclesiæ, etc.* Vox autem *inducat* præceptum continet. Ergo, etc. 2° Accedit praxis Ecclesiæ, (pue summa sollicitudine semper

IL. VI. 712. Rit. Rom.

De Svn. L. VIII. c. VI. n. 2.

8 L. VI. 714). 732.

1 Ses». 14. c. 3. de Extr. Unct.

5 I. VI. 715.

curavit, ut ab omnibus infirmis suscipere-
tur. Constare etiam videtur ex consue-
tudine; et sensu fidelium. 3° Insuper
grave est, et contra caritatem, quam sibi
quisque debet, medium adeo efficax, *fir-
missimumque presidium*, ut ait Trid., in
extremo agone contra daemonis conatus
omittere. — Ita Roncaglia eum aliis.

11° *negat.* Ratio est, quia neque ex
Traditione, neque ex Conciliorum Decre-
tis constat de præcepto hoc Sacramentum
suscipiendi. Quod vero S. Jacobus ait,
inducat presbyteros, . . . ut consilium ac-
cipitur atque explicatur. Ergo non potest
imponi gravis obligatio de suscipienda
Extrema Unctione. — Ita Billuart,¹ post
S. Thom.,² Sporcr,⁸ et S. Alph., qui hanc
sententiam communem vocat. Prima ta-
men S° Alph⁰ magis placet, eamque *valde*
probabilem vocat casu, quo infirmus, adhi-
bitis exhortationibus, pergeret nolle ungi.

Cetero autem graviter peccaret: 1° qui
ex contemptu hoc Sacramentum recusaret;
vel 2° graves tentationes sine ipso vincere
non posset; vel 3° grave scandalum prae-
beret illud non suscipiendo.

Necessaria præterea foret Extrema Unc-
tio ad salutem versanti in mortali, et con-
tritione carenti, nec signum Confessionis
præbere valenti. “Sed bene aiunt Suarez
et Palans, hunc casum vix accidere pos-
se,” i. e. tunc necessitas quidem Extremæ
Unctionis ad salutem adesset, non tamen
obligatio eam postulandi, utpote impletu
impossibilis.⁴

Quær. 8° *Quænam dispositio requira-
tur ad hujus Sacramenti susceptionem?*

Resp. 1° Peccatorum Confessio, si in-
firmus in mortali versetur (*practice*).

Resp. 2° Quod si infirmus non possit
sua peccata confiteri, contritio, saltem ex-
istimata, précédât: hoc enim Extremo
Unctionis Sacramentum est *primario* Sa-
cramentum *virorum*, et ad reliquias pecca-
torum tollendas præcipue institutum. —
Verum in tali casu ipsa attritio sufficit et
requiritur; est enim simul Sacramentum
mortuorum, et peccata mortalia cum attri-
tione remittere potest. Salmant.⁶ Ren.
XIV.⁶ et *alii*.

¹ Art. 7.

² P. III. q. LXV. art. 4.

⁸ De Saer ni gen. n. 24.

⁴ L. VI. 733. Prax. Conf. n. 107.

« Tr. VII c. II l. n. 2. 3. Cfr. H. A. Tr. XVI l. 9.

c De Svn. L. VIII. c. VII. n. 3.

Hinc patet hoc Sacramentum, prout ait
Rit. Rom., denegandum ¶ “impuniti-
tibus, . . . et qui in *manifesto* peccato
mortali moriuntur.”

Dicitur: *unpernitentis et qui in ma-
nifesto peccato mortali moriuntur*. Sub
his autem comprehendendi non debent mori-
bundi, qui in actu peccati mortalis con-
stituuntur; neque enim omnino certum
est, eos in *manifesto* peccato mori. His
igitur, data sub conditione absolute, con-
ditionate conferri potest hoc Sacra-
mentum.¹ (30) p. 121.

Nota — Ungi etiam potest qui in gravi
infirmirate baptizatur.² (31) p. 422.

APPENDIX.

DE VISITATIONE ET CURA INFIRMORUM.

1509. *Quæritur*. — Quær. 1° *An in-
firmi sint visitandi, quando, quoties, et qui-
nam præcipue?*

Resp. ad 1um Affirm. Ratio est. 1° quod
infirmi cura sacerdotali magis indigeant,
quam sani. 2° quod tempus infirmitatis
animarum saluti procurandæ opportunis-
simum sit; 3° quod sacerdos sustentationis
stipendium recipiat, non tantum
pro cura in vita parochianorum, sed etiam
pro cura in eorundem morte.

Hinc Parochus: a) “Hortetur” . . .
publice et sæpius “parochiales suos,”
itemque, si fieri possit, medicum, “ut
ipsum admoneant, cum aliquem in paro-
chia sua aegrotare contigerit, præcipue si
morbus gravior fuerit.” b) “Quodsi Pa-
rochus legitime impeditus, infirmorum, ut
quando plures sunt, *visitationi* interdum
vacare non potest, id præstandum curabit
per alios sacerdotes, si quos habet in pa-
rochia sua, aut saltem per laicos homines
pios et christiana caritate prœdidos.”¹
c) Ingravescente morbo, etiam domesticos
infirmi admoneat, ut ipsum arces-
sant; d) In amplis præsertim parochiis,
ægrotorum catalogum habeat, ut ejus-
que statum et conditionem cognoscat,
eorumque memoriam facilius retinere, et
illis opportune subvenire possit.

Resp. ad 2am. Parochus, “cum pri-
mum noverit.” ait *Rit. Rom.*, “quempiam
ex fidelibus curie suæ commissis aegrotare,

¹ L. VI. 82.

⁸ Rit. Rom.

- Ib. 721.

⁴ Rit. Rom.

μ η expectabit, ut ad eum cum vocetur,” nec a fortiori sua suorumve agendi ratione causa erit, cur fideles deterreantur eum tempore opportuno accersere; “sed ultro ad illum accedat,” saltem si morbus gravior fuerit. Præcipue tamen visitandi sunt ingravescente morbo, et in articulo mortis.

Resp. ad 3um “Non semel tantum,” ait iterum Rit., “sed sæpius, quatenus opus fuerit”; *sæpius* nimirum cum morbus gravior est, vel diuturnior, vel acerbior; *sæpius* item cum infirmus minus bene dispositus, vel animo dejectior aut anxior est, aut gravioribus tentationibus impetitur. — Si tamen infirmus sit amens, phreneticus, aut usu rationis destitutus, visitationes rariores esse possunt.

Resp. ad 4um Præcipue visitandi sunt: 1° pauperes, qui humanis auxiliis destituti, benigni ac providi pastoris caritatem et operam requirunt; quibus ipse de suo, prout debet, et si facultas non suppetat, per aliorum eleemosynas succurret; 2° peccatores, et spiritualiter ægri, et tentati (præsertim si sacerdotis ministerium respuant), ut in viam salutis dirigantur; 3° gravior infirmi; 4° cæteris paribus omnes æque visitandi sunt, sine acceptione personarum. — Per se patet obligationem non cessare, licet vel iter longius sit, vel via ardua, vel coelum intempestum, vel morbus contagiosus.

Quær. 2° *Quæ notanda sint circa visitationem ægrotorum?*

Resp. 1° “Ægrotos visitans,” ait Rit. Rom., “ea, qua sacerdotes Domini decet, honestate et gravitate se habeat,” præsertim cum fœminis, iis præcipue, quæ canonicam ætatem necdum attigerunt; infirmæ scii, cubiculum, nisi illa præmonita, non ingrediatur; sine necessitate non sit solus cum sola, et, dum eam consolatur cive commiserationem testatur, abstineat ab omni sermone, vel etiam verbo, quod ab aliis audiri nollet. Honestas tamen et gravitas, præcipue in prima visitatione, caritati, urbanitati et affabilitati christianæ conjunct® esse debent, ut sacerdos animum infirmi lueretur, facilioremque ad eum accessum habeat.

Resp. 2° “In primis autem spiritualem ægrotantium curam suscipiat, omnemque diligentiam in eo ponat, ut in viam salutis eos dirigat, atque a diabolicis insidiis

salutarium adjumentorum præsidio defendat ac tueatur.” 1 Quapropter diligenter et prudenter inquirere debet, quo morbo *anima* laboret; quibus potissimum tentationibus aut pravis opinionibus æger sit subjectus; quæ ejus natura, defectus, ac passionibus, ut apta remedia prudenter adhibeat. 2 Hinc sacerdos, dum primum ad infirmum vocatur, prudenter ea omnia investigabit, quæ ad eundem spectant, puta ejus morbum, statum, mores, vitam, etc.; item an ipsum vocari jusserit, vel saltem vocatum sciat.

Resp. 3° Visitaciones ordinante non nimis protrahantur.

Resp. 4° Sacerdoti curæ sit, ut ab infirmi cubiculo periculosa objecta removeantur, et personæ, quæ aliquo modo occasionem peccati præbere possunt, ad eum nullatenus accedant; item ne memoret personas impure dilectas, odio habitas, aut a quibus læsus fuit; neque loquatur de litibus, filiis, bonis, aliisque similibus, nisi necessitas urgeat; et, si de his infirmus loquatur, sacerdos sermonem ad alia divertat.

Resp. 5° Sacerdos curet, ut imagines Crucifixi, B. Mariæ Virginis et Sancti, quem æger præcipue veneratur, ob oculos ejus apponantur; item ut adsit vasculum aque benedictæ, (pia frequenter aspergatur). 8

Resp. 6° Infirmum consoletur tum verbis et exemplis, tum dicendo se pro eo in Missa aliisque precibus oraturum, curaturumque, ut alii itidem pro eo faciant: item cum excitet, confortet et adhortetur.

1510.—Quær. 3° *Quæ notanda sint circa adhortationes?*

Resp. 1° Opportune et discrete suggerantur, ne ægroto molestiam afferant, sed levamen; 2° sacerdos accedat ita paratus, ut in promptu habeat argumenta ad persuadendum apta, ac præsertim Sanctorum exempla, quæ plurimum valent; 3° non semper eadem dicantur, sed varia pro varia qualitate et statu infirmi, nimirum doctis pauca et gravia, rudibus communia, devotis et parvulis suavia, peccatoribus consolatoria, excitatoria, manifesta; item alia ante Confessionem, alia post ultima Sacra-

1 Rit. Rom.

- Vide Remedia apud S. Alph. Pr. Conf. n. 237. etc.

3 Rit. Rom.

1 Rit. Rom.

menta, alia in agopia; 4° sermo sit familiaris, candidus et non affectatus, brevis et sæpius interruptus, ut infirmus dicta meditari valeat; 5° sonus sit non altus, nec clamosus, nec durus, et, si mina; et increpationes requirantur, blandis sermonibus mulceantur; 6° sermo sæpius dirigi potest ad circumstantes de miseriis vitæ, vanitate sæculi, etc.

Quær. 4° *Id quæ sacerdos infirmum adhortari debeat?*

Resp. 1° a) “Ut omnem spem suam in Deo ponat, peccatorum suorum pœniteat, divinam misericordiam imploret, et infirmitatis poenas, tanquam paternam Dei visitationem, patienter ferat, et ad salutem suam provenisse credat, ut vitam moresque suos melius instituat” ;¹ b) ad crebro eliciendos actus fidei, spei, caritatis, contritionis, patientiæ, aliarumque virtutum; c) ad frequenter, prout ejus conditio feret, orandum et meditandum, atque invocandum patrociniū B. Marite Virginis aliorumque Sanctorum, saltem per orationes jaculatorias et pia suspiria: in quem finem proponet aliquas breves orationes et pias mentis ad Deum exercitationes: item Passionis Domini nostri meditationem, Sanctorum martyria et exempla, ac coelestis gloriæ beatitudinem.— Religiosis et doctis etiam suggeret versiculos e Psalmis, rudibus autem orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Fidei, et præsertim invocationem SS. Nominum Jesu, Maria?, Joseph, etc.; d) ad exercenda bona opera, quorum capax est, ad elargiendas eleemosynas, ad curandum ut preces et Missæ pro se fiant, bene tamen cavendo proprii lucri commodum, et onus in se non suscipiendo, nisi infirmus propria sponte petierit; quo casu stipendia recusare non debet; e) ne pro salute corporali aliquid adhibeat, quod in detrimentum animæ convertatur, f) De Confessione vide quæstionem proxime sequentem.

Resp. 2° Si morbus gravior vel periculosus fuerit, hortabitur, ut, dum integra mente est, rem suam omnem recte constituat; si quid habeat alienum, restituat; debita solvat, vel curet solvi, aut saltem cautionem præstat; pacem stabiliat; inimicis reconcilietur; testamentum juste condant, ne qua inter hæredes discordia

¹ Rit- Rom.

oriatur, et ad refrigerium animæ suæ pro facultatibus, quod in Domino placuerit, disponat: hæc autem suggerendo, omnis avaritiæ nota caveatur.¹

Resp. Ubi periculum imminet, yworf //m/ *infirmi, ut plurimum, ignorant*, sacerdoti incumbit, si alius non faciat, veritatem infirmo revelare, et statum periculosum indicare;² atque “monebit infirmum, ne dæmonum astutia, neque medicorum pollicitationibus, neque propinquorum aut amicorum blanditiis se ullo modo decipi sinat; quo minus ea, quæ ad animæ salutem pertinent, opportune procuret; et qua par est devotione et celeritate SS. Sacramenta, dum sana mens est, integrique sensus, religiose suscipiat, citra fallacem illam ac perniciosam procrastinationem, quæ plurimos ad æterna supplicia perduxit, in diesque, fallente diabolo, perducit.”³ Quod fieri potest, hoc vel simili modo infirmum alloquendo: *amice mi, licet tua sanitas non sit desperata, in periculo tamen est; ideoque optimum est, ut quanto citius poles, ultima Sacramenta accipias; nam Christus in pristinam te restituet sanitatem, si hoc lue? aterne? saluti expedierit; si tamen moriendum sit. gratis calde indiges, et per Sacramenta gratae copiosa in te effundentur, quibus bred ad coelestem patriam pervenies.*

Resp. 4° Susceptis ultimis Sacramentis, infirmum adhortari perget ad omnia, quæ supra dicta sunt, præcipue ad patientiam. perseverantiam, resignationem. orationes, actus fidei, etc.; item ad itiyatam Confessionem, si opus sit, et S. Communionem.

Resp. 5° Convalescentes hortabitur, ut ante omnia ad ecclesiam veniant; Deo gratias agant; peccata rite confiteantur, si forte Confessio ex causa necessitatis imperfecta vel non materialiter integra fuerit: Sacram Communionem pie suscipiant, ac deinceps meliorem vitæ disciplinam teneant.

1511. — Quær. 5° *Quæ notanda sint circa Confessionem infirmorum?*

Resp. 10 a) Licet ex jure naturali medicis gravis incumbat obligatio ægrotos

¹ Rit. Rom. Catal. in Rit. Rom. Tit. V. c. IV. § IV. cl XVI.

² Bnrtf. Tit. XXX. u. 31

³ Rit. Rom.

¹ Prax. Conf. n. 268.

in morbis periculosis de Confessione tempestive monendi (vide n. 1078. 14° et 1080. q. 1°), non ideo tamen Parochus a sua cura liberatur, cum ipse, et non medicus, stet pro animalius sibi concredit. Cognoscens igitur infirmitatem esse mortalem (hujus rei scientiam etiam clam, si aliter fieri nequeat, a medico sibi procurando), infirmum ad Confessionem inducere debet, licet necdum proximum adsit periculum; non tamen ordinarie in prima visitatione, nisi urgeat necessitas, et ea semper, qua par est, prudentia et caritate; initio scilicet non loquendo de Confessione, sed benigne interrogando, quomodo valeat, quæ causa morbi, (piani ejus dolores; inde hortando, ut se Dei voluntati resignet, et dolores in peccatorum satisfactionem patienter ferat; et sic paulatim, (pia convenit prudentia, inquirendo tempus, a quo confessus est; ac eodem tempore sensim efficiendo, ut ægrotns sum infirmitatis periculum agnoscat; et tandem, dicendo sapientis esse providere futura, occasionem sumet eum hortandi ad Confessionem, dum mens valet, simul proponendo, quod ea corporis salutis, si aniline expedierit, sit profutura. Si ægrotus dilationem quærat, et periculum mortis, lethargi vel delirii imminens non sit, ei indulgere potest ad breve tempus determinatum, puta vespertinum, in diem crastinum: si autem imminens sit periculum, dilationem admittere nequit; sed ipsum cum S. Augustino admonere debet, quod Deus non promiserit peccatores expectare, sed tantum parcere eis, si poenitentiam agant. *Crastinum non promisit, fortasse dabit, fortasse non dabit!* Quodsi infirmus nec sic ad Confessionem adduci possit, sacerdos eum non deserat; et amicorum ac domesticorum consiliis eum adduci curet: quod si necdum velit, tunc non omnino desperanda res est, sed, quamdiu vivit, repetendæ sunt frequentes, variæ et efficaces sacerdotum et aliorum piorum hominum exhortationes, proponendaque æternæ salutis damna et sempiternæ mortis supplicia, ostendendaque immensa Dei misericordia, eum ad poenitentiam provocantis, ad ignoscendum paratissimi. Infirmus etiam commendandus est precibus fidelium, et præsertim Communitatum Religiosarum, aliarumque personarum devo-

tarum. Adbibendæ suut quoque ferventes ad Deum preces a sacerdote aliisque adstantibus, qui, si hoc obtineri possit, flexis genibus coram eo orent, ita ut ab eo videantur et audiantur. Si mors instet, et non moveatur, sacerdos personam infirmi induat, ejus nomine Deum orando pro remissione peccatorum, eliciendo actus contritionis, fidei, etc., ut, modo det signum contritionis, in ultimo instanti absolvatur. Cfr. n. 1373. 3°.

Resp. 2° Dum infirmus consentit in Confessionem, semper, si fieri possit, relinquendus est libertati alteri confitendi, et etiam rogandus, an alteri confiteri velit. Confessarius vero eum audire tenetur, etiamsi totius vitæ peccata confiteri velit, et curare, ut ultima Confessio bene liat, cum vehementi contritione, firmo proposito, et ea integritate, quæ tunc haberi potest. Infirmum hortari debet, ut veraciter et integre confiteatur, dicendo quod modo omnes defectus commissos emendare possit, et etiam interrogando di procedentibus Confessionibus, de peccati» forte voluntarie celatis, etc. Præterei infirmus adjuvandus est in enarrandi i peccatis, in eliciendis actibus contritionis, fidei, etc. Tandem parva poenitentia est imponenda, quam infirmus présenté confessario statim impleat, indicendo tantum justam poenitentiam opportuno tempore, si convaluerit, peragendam.¹

Resp. 3° Dum sacerdos post factam Confessionem infirmum visitat, etiamsi ejus Confessionem non exceperit, prudenter eundem iterato interrogat, an nihil supersit, quod conscientiam angit; an perduret bona conscientiae dispositio, sed semper industrie, et nunquam aliis audientibus, ne prae verecundia veritatem dicere non audeat.

Resp. 1° Tempore agoniae, dum infirmus adhuc sensibus viget, absolutionem pluries ei conferre post brevem reconciliationem juvabit, ut ita ille circa statum gratiae magis securus reddatur, si forsan præteritæ Confessiones invalidæ fuerint; aut saltem gratiam augmentum recipiat, necnon purgatorii pœnæ ei minuantur; et, si forte ex tentatione in peccatum incidat, statim absolvatur.² V. n. 1371. *Nola.*

¹ Rit. Rom. in ordine minist. Sacram. Pœnitentiæ, in fine.

² Prax. Conf. n. 276 ad 11.

¹ Prax. Conf. n. 231. 232.

¹ Rit. Rom.

Quær. 6° *Quo ritu Jiat risitalio?*

Resp. Vide *Exc. ex Rit. R.* Ed. 1872, pag. 126 (p. 118. Ed. 1871). Nota vero : 1° hunc ritum non esse de præcepto, ut ex ipso patet Rituali; 2° ipsum autem utilissime adhiberi, præsertim cum periculose decumbentibus, qui ultima Sacramenta jam receperunt ; 3° sacerdotem, ut rite animadvertit Barufaldus, moderate posse salutare ægrum et circumstantes, antequam dicat : *Pax huic domui, etc.*

1512. — Quær. 7° *An et quanta «il obligatio infirmum etiam post suscepta Sacramenta visitandi, juvandi morientes seu agonizantes, et qua ratione hi juvandi sint ?*

Resp. ad 1un *Affirm.*, ut patet ex verbis Ritualis: “ Ingravescente morbo, parochus infirmum ” (etiam sensibus destitutum, cum et hic precibus, sacramentalibus, absolutione, etc., juvari possit) “ frequentius visitabit, et ad salutem diligenter juvare non desinet, monebitque, instante periculo, se confestim vocari, ut in tempore præsto sit morienti.”

Resp. ad 2un *Per se gravis est.* Ratio est, quia infirmus, si quando, tunc certe sui pastoris ope indiget, cum diabolus ipsius calcaneo insidiatur. Adde, quod non raro contingat infirmum ob novum peccatum, vel ob sacrilege peractam Confessionem, confessario denuo indigere. — *Primario* autem et *exjustitia* hæc obligatio Parocho incumbit ; aliis vero sacerdotibus *subsidiarie*, i. e. in *necessitate* et *ex caritate* tantum.¹

Dixi : per se *gravis est*, i. e. si com-

¹ Giraldi apud Gary. Ed. in Gemi. 4ta. P. II. n. 688. Nota (1). S. C. C. 14 npr 1821 ; 9 inail 1840. Cfr. Nouv. Revue Théo). 2me année p. GG7 ; 3me année p. 545. Item Cone. Pl. Bait. IL a. 11G.

mode impleri possit. Licet vero veri» : *si commode impleri possit*, late, ut per se patet, interpretanda non sint, excusationem tamen innuunt, quæ ab hac monentes, præsertim agonizantes, juvandi obligatione dari potest, in his potissimum provinciis, tum in urbibus ob sacerdotum penuriam, tum ruri ob magnam saepe distantiam. — Curabit tamen sacerdos, ut, si ipse agonizantes juvare non possit, a laico quodam pio, si haberi valeat, juventur.

Resp. ad 3nm Vide *Exc. ex Rit. Rom* p. 149 sq. (p. 141. Ed. 1874) et cfr. S. Alph. *Prax. Conf.* n. 276. 277, ac præterea nota sequentia : Litaniam recitari possunt, licet mors non ita immineat ; sequentes autem orationes : *Projiciscere*, etc., dicendæ tantum sunt, *cum in agone sui exitus anima anxiatur*, seu dum tempus expirandi instat : de quo extremo vitæ tempore profecto difficile est judicare, cum peritissimi medici in hoc sæpe hallucinentur. Quapropter sacerdos non præceps esse debet, sed caute admodum progredi ad præfatas orationes recitandas, eo magis, quod in oratione : *Proficiscere*, denuntietur anima, ut corpus deserat : quod minus fortibus talem incutere potest tremorem, ut, si non sint in mortis articulo, in eo inde constituentur, ac mors ipsa acceleretur. Si igitur, recitatis litanis, infirmus verosimilius non judicetur in ipsaagoniaconstitutus, sacerdos vel easdem litanias repetere, vel litanias B. M. V., aliasve pias orationes consulto dicere potest ; seu satius est, si infirmus sit compos mentis, occupari in virtutum actibus et salutis monitis.

Nota. — De ratione cum capite damnatis tenenda conside S. Alph. *Praxis Conf.* n. 108. 109.

TRACTATUS DE ORDINE.

Agendum 1° de natura et divisione; 2° de materia et forma; 3° de ministro; 4° de sub-
jecto Ordinis.

CAPUT I.

DE NATURA ET DIVISIONE ORDINIS.

1513. — Nomine Ordinis hic intelligitur *gradus* Clericorum ad specialia Officia ecclesiastica consecratorum.

Ordo definitur : Sacramentum novæ legis, quo traditur spiritualis potestas, et confertur gratia ad munia ecclesiastica debite obeunda.

1514. *Statuenda*.— I. Ordo est verum et proprie dictum novæ legis Sacramentum.— Argumenta vide apud Dogmaticos.

II. Septem numerantur Ordines, scilicet, *Presbyteratus*, *Diaconatus*, *Subdiaconatus*, *Acolythatus*, *Erorcistatus*, *Lectoratus*, et *Ostiariatus*. Tres priores dicuntur *Jæjores* vel etiam *Sacri*; cæteri *Minores*. — Argumenta vide apud Dogmaticos.

1515. *Quæsitum*.—Quær. 1° *nam sit horum Ordinum natura et proprietates?*

Resp. 1° *Ostiariatus* est Ordo, quo specialis confertur potestas aperiendi vel claudendi januam Ecclesiæ, dignos admit-
tendi, excludendi indignos.

2° *Lectoratus* est Ordo, quo specialis traditur potestas legendi psalmos et lectiones ex pulpito in Ecclesia, ac populum catechizandi, seu instruendi in rebus Fidei.

3° *Erorcistatus* est Ordo, quo alicui confertur specialis potestas ejiciendi dæmonia per exorcismos ab Ecclesia institutos.

Attamen hodie facultas exorcizandi solis reservatur Presbyteris, qui ea tantum de licentia Ordinarii uti possunt (η. 376).

4° *Acolythatus* est Ordo, quo confertur alicui specialis potestas inter Missæ sollemnina Subdiacono inserviendi, accendendi cereos, præparandi, porrigendique ampullas vini et aquæ.

5° *Subdiaconatus* est Ordo, (pio confertur alicui specialis potestas in Missa sollemn! inserviendi Diacono, solemnique ritu Epistolam cantandi.

6° *Diaconatus* est Ordo, quo confertur specialis potestas in solenini Missa Presbytero immediate assistendi, inter sollemnina decantandi Evangelium, prædicandi, solemniter baptizandi, et SS. Eucharistiam dispensandi. Utrum vero Diaconus, ut aliquando priedicet, speciali licentia Episcopi indigeat, vel licentia Parochi vel Pectoris Ecclesia sufficiat, ex statutis particularibus vel consuetudine definiendum videtur. Cfr. n. 1257. II 1287. III.

7° *Presbyteratus* est Ordo, (pio confertur specialis potestas Corpus et Sanguinem Christi in Missro celebratione consecrandi, a peccatis absolvendi, subditosque opere ac doctrina pascendi.

His adde *Episcopatum* et *Primam Tonsuram*, (piorum alter est ipsius Sacerdotii complementum, altera vero Ordo non est, sed dispositio ad Ordines, qua quis Clericus renuntiatur.

Quær. 2° *An Diaconatus sil Sacramentum?*

Resp. *Affirm.*, juxta communem et certam sententiam. — NTide Dogmaticos.

Quær. 3° *An etiam Subdiaconatus sit Sacramentum?*

Resp. *Controvertitur.* Sententia *probabilior negat.* Deest enim et materia

Sacramenti Ordinis, — scii, impositio manuum, — et ejusdem forma; nam in forma Subdiaconatus non exprimitur collatio gratia», sed solummodo potestatis spiritualis. Nec Subdiaconatus numerandus videtur inter Ordines *Majores* ex institutione divina, sed ecclesiastica tantum, cum apud Græcos non habeatur ut Ordo Sacer.¹

Idem dic de Ordinibus Minoribus.³

CAPUT II.

DE MATERIA ET FORMA ORDINIS.

1516. — Materia et forma variæ sunt pro variis Ordinibus.

I. Quod spectat ad *Ordines Minores*, ratione materiæ, — *Ostiarius* ordinatur traditione clavium Ecclesiæ; *Lector* traditione libri lectionum; *Exorcista* traditione libri exorcismorum; *Acolythus* traditione ampullarum vacuarum, vel saltem unius, et candelabri eum cereo extincto, quia ipsius est præparare lumen, vinum et aquam ad Missam. — Forma his Ordinibus propria continetur verbis, quibus utitur Episcopus, dum ipsa instrumenta tradit. (32) p. 422.

II. Quoad *Subdiaconatum*, tamquam materia *apud Græcos* censetur impositio manuum. *Apud Latinos* controvertitur. Juxta alios traditio vacui calicis cum patena vacua est sola ejus materia proxima. Alii vero contendunt traditionem libri Epistolarum esse pariter materiam hujus Ordinis essentialem. — Forma autem his continetur verbis: *Videte cujus ministerium, cie.*; cuius sententia requirente etiam traditionem libri Epist. addenda est forma huic traditioni correspondens.

III. Quoad *Diaconatum*, materia duplex statuitur, impositio scilicet dexterae manus Episcopi, et traditio libri Evangeliorum. Num harum utraque, an vero una tantum, necessaria sit, in controversia est. Theologorum alii solam manuum impositionem, alii solam libri traditionem, alii tandem utrumque necessariam censent. Ad praxim autem quod spectat, postrema hæc sententia, utpote tutior, tenenda est. — Forma consequenter etiam duplex habetur. Quæ priori materiæ adjicitur, hæc

¹ L. VI. 737.

³ Ib.

est: *Accipe Spiritum Sanctum ad robur, et ad resistendum diabolo et tentationibus ejus. In nomine Domini.* — Quæ posteriori materiam comitatur, ejusmodi est: *Accipe potestatem legendi Erungettum in Ecclesia Dei, tam pro civis (piam pro defunctis. In nomine Domini.*

IV. Quoad *Presbyteratum*, ipsius materia *apud Græcos* sita est in sola manuum impositione; *apud Latinos* vero duplex est, saltem ex præcepto, scilicet impositio manuum Episcopi, et traditio calicis cum vino, et patena cum hostia superposita. Controvertitur autem inter Theologos, quænam sit materia essentialis. *Probabilius* consistit in sola *secunda* manuum impositione, quæ fit ab Episcopo cum Presbyteris assistantibus.¹

Forma etiam pro materiæ diversitate varia est; quare de ea pariter controvertitur. Hinc forma, quæ traditioni instrumentorum respondet, hæc est: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium Deo, Membrasque celebrandi, tam pro civis quam pro defunctis. In nomine Domini.* Forma autem impositioni manuum propria, et ipsa oratio, quam recitat Episcopus, dum manus ordinandis *secundo*, seu simul cum sacerdotibus imponit.³

1517. *Quæritur*. — Quær. 1' *An requiratur tactus physicus instrumentorum?*

Resp. Dicit S. Alph.⁸ duplicem dari sententiam probabilem, et consequenter tutiorem in praxi sequendam esse. Sunt qui negantem sententiam *tutam* putant, ob duplex scii. S. R. C. Responsum, alterum 3 dec. 1661, alterum 21 jan. 1863. Prius sic sonat: “Ad *scrupulum* fratris Ephrem (hastæ, pro-agentis Recollectorum Galliæ, nempe se non tetigisse tactu physico calicem in sua ordinatione ad Presbyteratum; — S. C. respondit: *Posse continuare celebrationem SS. Sacrificii absque ullo scrupulo, ac tuta prorsus conscientia* Posterior responsum, quod in Collectione *Gard*, non invenitur, a patronis negantis sententia priori tum quoad casum, tum quoad responsum omnino simile dicitur. Verum ex his nullo modo concludere licet sententiam negantem tutam esse. Nam, ut recte animadvertit Adnot.

¹ L. VI. 749.

² Ib. 739 sq.

» Ib. 748.

♦ Gardell. 2148. Vol. I. p. 364.

anonymus Gury, Ed. Rom. 1873,¹ “quamvis dubium de validitate ordinationis, cum quis omiserit tangere calicem, etsi patenam tetigerit, non est identicum cum proposito dubio genendi: *An requiratur tactus physicus instrumentorum*; tamen, supposito quoque dubii utriusque nexu, scire hic opus esset, an S. C. de dubio *juris*, vel potius de dubio *facti* responderit, cum saepe contingat, ut ejusmodi responsa non juris quæstiones, sed casum particularem respiciant. Quod autem hoc posteriori sensu citata S. Congl^{*} resolutio sit accipienda, suadet mentio *scrupuli*, qua? ibidem occurrit; etenim, si de jure quæstio fuisset, dubium hujusmodi, ob oppositas Theologorum sententias, nomine scrupuli traducere, a praxi S. Cougn^U alienum videretur.” (33) p. 422.

Cæterum nemini ordinato rationabilis et fundatus scrupulus inesse potest. Nam in praxi Episcopi solent ita procedere, ut in re tanti momenti tutiorem viam semper teneant. Aliunde tot Ministris et Ollicialibus incumbit munus invigilandi de ritu in Ordinatione servando, ut moralis certitudo habeatur, omnia recte et valide gesta fuisse.

Quær. 2° *An necessario traditio utriusque speciei requiratur?*

Resp. Ajfirm., probabilius, quia per traditionem unius speciei non traditur potestas in totum Sacrificium. — S. Alph.

Quær. 3° *An calide ordinetur, qui tangit hostiam, non autem patenam; et qui tangit calicem et patenam, non autem hostiam?*

Resp. ad 1um Affirm., cum sententia communi, quæ probabilissima videtur. Ratio est, quia hostia et vinum sunt materia substantialis Ordinis, quibus principaliter significatur potestas in Corpus Christi, et propter solam decentiam ex præcepto Ecclesiæ usurpatur calix et patena. Attamen in praxi pars tutior sequenda est.³

Resp. ad 2um Etiam affirmative cum sententia *communi* et *veriori*, ait S. Alph. Ratio est, 1° quia tunc tangitur hostia mediante patena; non autem præscribitur ab Ecclesia tactus immediatus hostiæ, sed

tantum paterne, ut patet ex Pontificali; 2° quia vinum in calice nunquam tangitur immediate: ergo nec requiritur, ut hostia immediate tangatur. Cæterum curandum est ordinando, ut tangat calicem, patenam et simul hostiam, et sic ab omni scrupulo se eximet.¹

CAPUT III.

DE MINISTRO SACRAMENTI ORDINIS.

1518. *Principia*. — I. Solus Episcopus est ordinarius Sacramenti Ordinis Minister. — Argumenta vide apud Dogmaticos.

II. Simplex sacerdos, S. Pontifice committente, potest Tonsuræ et quatuor Minorum, et probabiliter etiam Subdiaconatus, ac juxta alios Diaconatus quoque extraordinarius esse Minister.

Probatur quoad Tonsuram et Minores ex Conciliis, præsertim ex Trid.,¹ ubi dicitur: “Abbatibus et aliis quibuscumque, quantumvis exemptis et privilegiatis, non licet in posterum . . . cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit, Tonsuram vel Minores Ordines conferre.” Ergo supponit Trident., illos suis Religiosis Ordines conferre posse. — Quoad Subdiaconatum, vide S. Alph.³

III. Episcopus solos sibi subditos licite ordinare potest: quod DD. communiter etiam de Tonsura intelligunt.⁴

Alios vero licite ordinare nequit absque ipsorum Episcopi facultate. — Eruitur ex Trid.⁶

1519. *Quæsitæ*. — Quær. *Γ Quisnam censeatur proprius ordinandi Episcopus?*

Resp. Quadruplici titulo Episcopus potest esse proprius, scii, titulo *nativitatis*, *domicilii*, *beneficii* et *familiaritatis*, de quibus quoad has Provincias notandum:

1° Quum nullum nunc apud nos sit stricti nominis beneficium, soli *nativitatis* seu *originis* et *domicilii* tituli attendendi sunt, non *beneficii* neque *familiaritatis*;

¹ LVI. 752.

² Sese. 23. c. 10. Ref.

³ L. VI. 702. Cfr. De Ang. T. I. p. 200, et Zeits. für Tli. 1880. p. 527.

⁴ L. VI. 769.

⁶ Scm. 23. c. 8. Ref.

¹ P. H. n. 702. (1). (·). Cfr. Vindic. p. 388
•q. Ed. 2^a, T. I. p. 439 sq.

² L. VI. 750.

* Ib. 751.

neque enim familiaritatis titulo quis ordinari potest, nisi et beneficium ei statim, i. e. intra mensem, conferatur.¹

2° Per titulo *originalitatis* seu *origini* hæc habet Cone. 1° l. Balt. II.1 “Locus originis dicitur urbs, oppidum aut pagus, ubi quis naturaliter ortus est, scilicet ubi pater verum domicilium habet. Si autem alibi per accidens nascatur, v.g. occasione itineris, legationis, mercatura vel cujusvis alterius temporalis mone, tum nullatenus hujusmodi fortuita nativitas, sed vera tantum et naturalis patris origo erit attendenda. Quod si pater in alieno loco, ubi filius nascitur, tamdiu eoque animo permanserit, ut ibi domicilium de *Jure* contraxerit, tunc non origo patris, sed domicilium pro filii ordinatione attendi debet.⁸ In neo-baptizatis, ex hæresi aut infidelitate conversis, locus originis censetur ille, in quo Baptismus accipiunt. Ita enim a Paulo 1° l. constitutum fuit; et ita se habet praxis (uri;e Romanæ.”— Si vero filius est illegitimus, attenditur origo matris; si expositus, locus, in quo expositus fuit.⁶

3° Per titulo *domicilii* hæc notat idem Concilium “Subditus . . . ratione domicilii, ad effectum suscipiendi Ordines, is dumtaxat censeatur, qui, licet alibi natus fuerit, illud tamen stabiliter constituit in aliquo loco, vel decennali habitatione, vel illuc majorem bonorum partem cum ædibus instruendis transferendo, ibique per notabile tempus commorando, atque insuper animum permanendi habere jurejurando affirmat.⁷ Plura hinc ad domicilium vere dictum pro Ordinandis constituendum lege positiva requiri patet, quam pro cætera Sacramenta suscepturis. Si quiduo habeat domicilia, poterit ab utriuslibet loci Episcopo Ordines petere, quia uterque *proprius* Episcopi loco habetur.”

4° “Ab *alieno*” (i. e. in nostris provinciis neque *origini*, neque *domicilii*) “Episcopo nemo ordinari potest, nisi seum

alterat *proprius* Episcopi litteris; dimissoriales.”¹ Ab his igitur requirendis dispensatio obtinenda est in S. >> de casu, quo ageretur de ordinando Europæo, hic domicilio carente, et cujus “legibus patriis vetatur, ne Episcopus, ab quocivilis regiminis venia, det exeundi facultatem.”³

5° Requiritur etiam quandoque littera *lenimoniale*, licet quis ab Episcopo sive *origini*, sive *domicilii* ordinetur, et quidem :

a) Si ad *ulteriore* Ordines promovendus est aliquis, qui ab alio Episcopo (*quocumque* titulo hic propria fuerit ad clericalem Tonsuram seu etiam ad Minores Ordines fuerit assumptus. Hic enim, si ab Episcopo domicilii ordinetur, tenetur huic exhibere testimoniale Episcopi originis; testimoniales vero Episcopi domicilii, si ordinetur ab Episcopo originis.⁸

b) Quicumque—sive necdum clericus sit. sive jam ad Minores aut ad Tonsuram ab alio Episcopo, quocumque titulo, promotus fuerit, — “a *propria* loco,” in Europa v. g., vel in alia harum Provinciarum diœcesi sito, “discesserit, tenetur litteras testimoniales Ordinarii suæ originis Episcopo ordinanti,” licet domicilii ratione proprio, aut de moribus ordinandi alioquin certo, “offerre. . . . Neque refert, utrum ordinandus a loco originis in ea ætate discesserit, qua potuerit canonico impedimento irretiri, an antea, eum hujusmodi impedimento ob annorum defectum subjacere non posset.”^{4*}

c) “Si quis tanto temporis spatio in eo loco, in quo non *naturaliter*, sed *ex accidenti*, natus est. moram traxerit, ut potuerit ibidem canonicum aliquod impedimentum contrahere, tunc etiam testimoniales ab Ordinario ejus loci litteras Episcopo ordinanti exhibere teneatur.”³ Pneter hæc Concilium statuit:

d) “Ut Episcopi, corumque examinatores, . . . ab omnibus, pneter cætera requisita, exigant insuper litteras testimoniales, a Rectoribus aut Superioribus Collegiorum et Seminariorum,” ubi

1 St^o 23. c. 9. Ref. C. Speculatores. laudoc. XII.

2 n. 317

3 C. Speculatores. Innoc. XII.

4 C. Cupientes.

6 Ib.

6 n. 318.

7 Honorante. Prax. Sac. Trib. Urb. Vicarii, Runtir, 1732. p. 21. Pauli III C. Cupientes, quam Pauli Constitutionem postea confirmavit ampliavitque Clem. XI. C. Propagandas.

1 Cone. 1° l. Balt II a 319

2 Kent. Tr XX IS

3 Cone. 1° l. Balt II. a. 320.

* II> a. 321

6 Ib.

alumni fuerunt, “subscribendas, in quibus patefiat qualemcmnque studiis operam dederint; necnon a Parochis vel probata? vitee sacerdotibus aliorum locorum, in quibus per aliquod *notabile* tempus commorati fuerint.”¹

Quær. 2° *Quinam litteras dimissorias concedere possint?*

Resp. 1° Solus ordinandi Episcopus, dummodo possessionem adeptus, licet nondum consecratus et licet iu aliena diœcesi existons, Sede non vacante, dimissorias litteras dare potest, sive per se, sive per Vicarios suos Generales, si in remotis agat, vel cis illam potestatem contulerit. Solius enim Episcopi est diœcesim gubernare, et ordinario jure Ordines conferre.¹³

Resp. 2° Sede autem vacante, Capitulum habet quidem facultatem litteras dimissorias concedendi, sed non infra annum a die vacationis, nisi quis sit arctatus ad Ordines infra illum annum suscipiendos ob *beneficium*, requirens obsequium personale. — Ita ex Trid.⁸

Litteras dimissoriales, quas Capitulum, Sede vacante, infra annum a die vacationis dare prohibetur, dare etiam prohibetur Administrator, qui apud nos Capituli seu potius Vicarii Capitularis loco est; cum vero in nostris Provinciis quæstio esse nequeat de arctatis ad *beneficia*, opinatur Kenrick,⁴ Administratorem litteras dimissoriales etiam intra annum a die vacationis dare posse, si urgeat necessitas providendi animarum curæ.

Quær. 3° *A quonam Episcopo Regulares ordinandi sint?*

Resp. Ab Episcopo, in cujus diœcesi est monasterium, ubi tunc commorantur. Excipe, si post Trid. speciale obtinuerint privilegium, ut ordinari possint a quocumque Episcopo. Privilegium autem illud non acquiritur per communicationem.⁵

Si tamen Episcopus vel absens fuerit vel ordinationem non sit habiturus proximo a jure statuto tempore, vel (Lucidi T. L n. 107) Sedes Episcopalis vacet. Superior, dimissoriis traditis, poterit subditos ad quemlibet Episcopum ordinandos mittere,

modo huic Episcopo ostendant testimonium Vicarii Generalis, vel Cancellarii, seu Secretarii proprii Episcopi, et modo insuper concessio dimissoriarum non ex industria differatur in tempus, quo Episcopus diœcesanus vel abfuturus, vel nullas est habiturus ordinationes. Ordinans ordinandos examinare potest: non debet.

— At hæc, præscindendo a privilegio speciali, valent tantum quoad eos Regulares, qui emittunt vota *solemnia*, eosque *professos*)

In ordinatione autem Regularium, servanda est dispositio Pontificalis Romani quoad formulam: *Promittis ordinario tuo obedientiam*, etc.²

Quær. 4° *Qua-nam missa dicenda sil ab Episcopo in collatione generali Ordinum, quando in Sabbatis quatuor Temporum, aut ante Dominicam Passionis occurrit aliquod festum, an scilicet de feria, an vero de festo?*

Resp. De feria. — Ita f. Congr. Rit. multoties declaravit.

CAPUT IV.

DE SUBJECTO SACRAMENTI ORDINIS.

1520. Principia.— L Subjectum Ordinis est solus mas baptizatus.

Ratio 1^a est, quia fœminæ ex divina institutione sunt Ordinis cujuslibet prorsus incapaces. Constat ex Sacris Litteris.⁸ Probatur etiam ex perpetua Ecclesia praxi et unanimi Patrum omniumque Doctorum consensu.

Ratio 2^a patet. Nemo enim ante susceptum Baptismum aliud quodlibet Sacramentum suscipere valet.

Puerulus autem baptizatus, nondum rationis compos, valide quidem, sed illicite ordinaretur.

1521- II. Ut quis Ordines rite suscipiat, sequentes requiruntur conditiones:

1° Ut nulla irregularitate, suspensione, excommunicatione, interdicto devinciatur.

2° Ut retatem per Sacros Canones requisitam attigerit.

¹ Cone* Pl. Balt. II. a. 322.

² I. VI. 787.

³ Sees 7. c. 10. Ref. S. Alph. L. VI. 788.

⁴ Tr. XX. 21.

⁵ L. VI. 768.

¹ L. VI. 765. 768. Acta, Vol. I p. 358 sq Anal. Jur. Pont. Ser. 2 Coi. 2318. Ser. 7; Coi 744 sq. Crnison. Man n. 2045. 2690. 7°.

² S. R. C. 22 jul 1848 in Gandav.

³ I Cor. 14. 34. 1. Tim. 2. 11. 12.

3° Ut congruam scientiam, specimine comprobata,¹ præ se ferat.

4° Ut in casibus n. 1519. q. 1° expositis vel testimoniales, vel dimissoriales ostendat litteras.

5° Ut debito tempore, debitisque interstitiis interpositis, ordinetur.

6° 1 1 positiva vita; probitas divinam quoque vocationem comitem habeat.

7° Ut ordinatio fiat per gradus, superior scii. Ordo ante inferiorem non suscipiatur, et quidem sub mortali: ordinatio tamen aliter suscepta valida esset, si Episcopatum excipias, qui Sacerdotium prærequirit.²

8° Ut ordinandi S. Eucharistiam accipiant, quod statutum Pontificalis Romani verius presbyteros sub mortali ligat; diaconos et subdiaconos sublevi; pro initiandis autem ad Minores de solo consilio censetur.³

9° Ut, si agatur de Regularibus, serventur ea, quæ supra n. 1195. C). 5° et n. 1519. q. 3° dicta sunt, et n. 1522. sub 2° dicentur. — Habent præterea Regulares privilegium, ut extra tempora ordinari possint.⁴

10° Ut, si agatur de conjugato, in sæculo persistente, ad nullum Ordinem, ne ad Tonsuram quidem, promoveri licite valeat, nisi de consensu expresso et spontaneo eompartis.⁵ Excipe; a) si ob uxoris adulterium divortium legitimum lactum est, et juridice quidem, si crimen non sit notorium; b) si ob ejusdem hæresim aut apostasiam a Fide iudex separationem *perpetuam* (perpetua autem hodie vix permitti consuevit) decrevit; item generatim c) si vir ad Catholicam Eidem se convertit, uxore in infidelitate remanente. — Imprudentissime autem apud nos ejusmodi conjugatus ordinaretur, nisi obtenta prius a civili iudice sententia divortii.

At exigiturne insuper uxorem Religionem ingredi, *et* in eadem *solemniter* profiteri?

Resp. 1° Al.//. *generatim*, sed sufficit votum perpetuum castitatis.

Resp. 2° .((*firm.*, si, *vel* uxor esset ju-

venis et vir fieret religiosus, *rei* vir ad Episcopatum assumeretur.

Resp. 3° Neque votum, neque ingressus in Religionem requiritur, si uxor crimen adulterii commisit.¹

11° Ut clericorum sæcularium, qui ad Sacros Ordines sunt assumendi, nomina in Ecclesia parochia ad quam pertinent, recitentur.² Hic autem mos apud nos non obtinet, ait Kenrick/

12° Ut susceptus Ordo exerceatur, antequam ad altiorcm ascendatur⁴ De precepto tamen, absque mandato stricto Episcopi, non constat., præsertim quoad *Minores*, quorum exercitium fere obsolevit.⁵

13° Ut adsit animus clericandi. i. e. voluntas permanenter se devovendi -tatu clericali.⁶

1522. — Ad Subdiaconum ordinandum requiritur præterea titulus *sustentationi honesto*, ne scii, clerici in Sacris constituti, aut emendicatis subsidiis, aut ex sordido quæstu, ea, quæ ad victum necessaria sunt, sibi cum dedecore Sacri Ordinis comparare cogantur. Juvat hac de re synopsim tradere Instructionis, quam pro locis Missionum die 27 apr. 1871 edidit S. ('. de P. F.

1° “ Geminus distinguitur titulus: *ecclesiasticus* scii, ac *patrimonialis*. Hic postremus . . . obtinet, cum ordinandus talibus bonis certis, stabilibus ac frugiferis, aliunde quam ab Ecclesia provenientibus, est instructus, quæ ad congruam ejus sustentationem sufficere Episcopi iudicio censeantur.”⁷ — “ Ecclesiasticus . . . titulus in *beneficialrm* subdividitur ac *paupertatis*, quibus aliæ quædam veluti subsidiariæ atque extraordinariæ species adiciendæ sunt, tituli nempe *Mensæ communis*, atque *Servitii Ecclesto*, *Missionis*. *Sufficientto et Collegii*.”⁸ — Praetermissis titulis *Beneficii*, *Servitii Ecclesto*. *Sufficienti* et *Collegii*, qui apud nos non occurrunt, ac explanato jam supra titulo *Patrimonii*, qui etiam apud nos adhiberi potest.⁹ superest, ut agamus de titulo *Paupertatis* et

¹ L. VI. 969.

- Trid. Scss. 23. c. 5. Ref.

» Tr. XX. 33.

⁴ Trid. Ses. 23. c. 11. 13. 17. Ref.

⁸ L. VI. 801.

⁶ Ib. 755.

• Instr. vit. n. 2.

⁸ Ib. n. 3.

⁹ Ib. ii. 14.

¹ Cone. 1^ol. Bnlt. II. n. 316.

² L. VI. 793.

⁸ Ib. 801.

⁴ S. Alph. de Priv. n. 115. 116.

⁵ L. VI. 812.

⁶ Jb. 969.

Mensæ Coi/i/iHuiiÿ, neenon de titulo *J/m-sionis*.

2° “*Paupertatis* . . . titulus in religiosa professione est positus, vi cujus, qui *solemnia* vota in probata Religione emiserunt, vel ex redditibus bonorum, si qua: ipsamet Religio possideat, vel ex piis fidelium largitionibus omnia communia habent, quorum ad vitam alendam indigent. Quem vero vocant *Coinmtniis Mensa*-titulum, eos clericos attingit, qui Religiosorum more in communi vita' disciplina degentes, aut nulla nuncupant vota, aut simplicia tantum, proindeque e domo religiosa exire aut dimitti, atque ad saeculum redire permittuntur. Neque enim ad cos pertinet titulus paupertatis, ut (x ('oust. *Romanas Pontifex* S. Pii \ ., prid. Id. oct, 1568, deducitur. Verum ex hisce clericis ii dumtaxat Communis Mensæ titulo promoveri ad Sacros Ordines possunt, quorum Congregationes aut Instituta peculiari ad id privilegio ab Apostolica Sede aucta fuerint.”¹ Ergo ad *Sacros* Ordines, sine speciali induito, titulo paupertatis promoveri non possunt religiosi Ordinum, in quibus vota solemnia emittuntur, quousque votis tantum simplicibus, ad normam Decreti Pii IX. (vide n. 1187), tenentur. Patet etiam ex Resp. S. C. Reg. 20 jan. 1866 ad Archiepisc. Mexican.

3° “Titulus *Missionis* . . . adhiberi consuevit . . . pro iis, (pii . . . Apostolicarum Missionum servitio sese devovent . . . in locis, . . . in quibus ea est rerum conditio, ut commune Ecclesiæ jus circa ea, qtuæ ad pñrcquisitum pro Sacra Ordinatione tittdum spectant, servari ad amussim nequeant. Qui vero hujusmodi titulo ordinati sunt, ii ex apostolico ministerio in Missione, cui fuerunt addicti, ad vietum necessaria consequuntur.”² – Ut quis hoc titulo ordinari possit, requiritur;

a) Spéciale indultum a S. Sede Ordinario (regulariter vel ad certum tempus, vel ad præfixum casuum numerum) concessum. onerata districtè ejusdem conscientia, ut adhibeatur “in eorum dumtaxat favorem, qui animi indole et docilitate, intentionis rectitudine, aptitudine ingenii, profectu in sacris studiis, morum integritate, ac rerum mundanarum contemptu, spem faciant. se<c strenuos futuros fore Evan-

gelii præcones.”¹ — Indultum ejusmodi singulis harum Provinciarum Episcopis die 24 jan. 1868 ad terminum unicuique eorum pro aliarum facultatum (p. LX. sq.) exercitio assignatum concessit S. Pontifex.²

b) Juramentum³ p. LXXIII. nota 2 et n. 37 l. 8°. Plures declarationes de ejus sensu vide T. I. p. 473 (#)].— Illud emittentibus, itemque illud anniversaria die repetentibus Pius VI. in audientia 7 maii 1775 plenariam indulgentiam, defunctis applicabilem, concessit, dummodo in utroque casu confessi et S. Communionem refecti fuerint.

4° Quemadmodum alii tituli, ita etiam hic, de quo agitur, juxta canonicas sanctiones amitti potest, atque ab Ordinariis auferri, de consensu tamen S. Congregationis, cujus est sic ordinatos pñestiti juramenti vinculo exolvere? “Quod si, amisso titulo generating aut etiam titulo Missionis, alter ei non substituatur, sacerdos haud propterea remanet suspensus; sed Ordinarii tenentur compellere ordinatos ad alterius tituli subrogationem, prout sacris Canonibus consultum est. Id Sacra hæc Congregatio in generalibus comitiis diei 1 septembris 1856 declaravit.”⁴

“Pariter sacerdotes regulares, qui vota solemnia nuncuparunt, atque ex Apostolica indulgentia in strculo vivere permittuntur, vel qui ediderunt vota simplicia, et e suis Congregationibus seu Institutis egressi sunt, ne cum projrrii gradus dedecore emendicare cogantur, ad sibi de canonico titulo providendum obligentur; in locis vero Missionum ipsi probare saltem tenentur, sibi suppetere media, quibus proprie sustentationi, ut par est, consulant.”⁵

“Qui titulo certa' alicujus Missionis ad ecclesiastico Ordines ascenderunt, ubi Missionarii officium dimiserint, procul dubio suum amittunt titulum, ac de alio sibi providere debent; si vero alterius Missionis servitio deputentur, ut hujus Missionis titulum assumant, nova opus erit S. Sedis concessione: neque enim eis

¹ Instr. rit. n. 7. Cone. Pl. Balt. II. n. 89

- Cone. Pl. Balt. II. a. 323. nota 1.

² Instr. rit. n. 8.

* Ib. n. 15,

³ (Tr. tamen Cone. Pl. Balt. II. n. 90.

⁴ Ib. n. 11

⁵ Instr. cit. n. 12.

¹ Instr. rit. n. 1

² Ib. n. 6.

suffragatur facultas, si quam obtinuerit ejus Missionis Ordinarius, memorato titulo clericos ordinandi.” 1 Vide etiam Past.-Bl. fur N. Amer?

1523. *Quæ sit a.* Quær. 1° *Quoniam requiratur scientia in candidatis ad Ordines promovendis?*

Resp. 1° Ab initiandis ad Minores exigitur, ut saltem Latinum sermonem intelligant; 2° ab initiandis ad Subdiaconatum et Diaconatum requiritur, ut in litteris eruditi sint, et in iis quæ ad Ordinem exercendum pertinent; 3° ab initiandis demum ad Sacerdotium exigitur, ut ad populum docendum ea quæ ad salutem omnibus necessaria sunt, et ad ministranda Sacramenta idonei reperiantur. - Trid.” Finis porro Concilii, quod terminos intimos scientiæ indicat, est, illiterates ab Ordinibus arcere, quin Episcopo prohibeatur, uberiores scientiam ab ordinandis exigere, quæ merito num. ubique exigitur.^{4*}

Quær. 2° *Quoniam alas requiratur ad suscipiendos Ordines?*

Resp. 1° Ad *Tonsuram* suscipiendam requiritur, ut initiandus polleat rationis usu, scilicet ut saltem septennis sit.— Trid.⁶ 2° Quoad *Minores* nulla in Jure Canonico assignatur ætas. 3° A *Subdiaconis* exigitur vigesimus secundus ætatis annus. 4° A *Diaconis* vigesimus tertius. 5° A *Sacerdotibus* vigesimus quintus. 6° Ad *Episcopatum* autem requiritur annus trigesimus. Colligitur ex Trid.⁶ Sufficit autem ut annus indicatus sit inchoatus, exceptis tamen Episcopatu et Tonsura.⁷ Dispensatio vero quoad ætatem Summo Pontifici reservatur.⁸ Facultates, Episcopis nostris hæc in re concedi solitas, vide p. LXX. n. 3. et p. LXXII. n. 3.

Quær. 3° *Quoniam tempore et loco Ordines conferri possint?*

Resp. 1° Tonsura quovis die, hora et loco (etiam extra propriam ordinantis ditreesim®), conferri potest. - Sic ex *Pontifici Romano*.

Resp. 2° Minores ubivis, at in propria

ordinantis diœcesi,¹ conferri possunt singulis Dominicis, vel Festis duplicibus (x præcepto, licet suppressis,² dummodo mane conferantur. — Vide *Pontificale Rom.* Sed hoc est intelligendum de ordinatione, quæ non sit generalis: siquidem generalis fieri debet iis diebus, quibus Ordines Majores conferri possunt, nisi consuetudo id feria IV. aut VI. ante ordinationem generalem permittat.

Resp. 3° Ordines *Majores* ex jure, et sub gravi, inter Missæ celebrationem conferendi sunt: 1° Sabliato singulorum quatuor Temporum; 2° Sabbato ante Dominicam Passionis; 3° Sabbato Sancto. Ex dispensatione vero a Papa obtenta ad quam elargiendam facultas concessa est Episcopis nostris. A ide p. LXX. n. b conferri possunt etiam extra tempora, aliis scilicet vel Dominicis vel Festis de præcepto, licet suppressis.— Vtrum vero eum ejusmodi dispensatione ordines sive Minores, sive Majores conferri possint in duplicibus, qui non sint, nec fuerint de præcepto, *controvertitur*. S° Alph⁰ *probabilior* est sententia negans,⁴ quam et secuta est S. C. C. in (æsarnugustana, 15 jan. 1689.⁶ *

“Sed Episcopis Foederatarum Provinciarum,” ait Kenrick.⁶ “indulgetur. ut ordines conferant *extra tempora*: quapropter videtur licere eos conferre *quolibet* die, pro æquo Episcopi arbitrio.” — Qua vero ratione hæc clarissimi Kenrick verba intelligenda sint, non satis liquet. Si ut interpretativa privilegii, quemadmodum ex contextu concludendum videtur (adi locum citatum), doctissimi viri sententiæ haud acquiescimus; neque enim, juxta S. Alph.,⁷ aliqua differentia admittentia est inter privilegium ordines conferendi vel recipiendi *tribus diebus festivis* et privilegium ordinandi *extra tempora*, prout etiam patere videtur ex Decreto lunoc. XII. dd. 11 dec. 1693,’ ac ex pluribus concessionibus, (pias videre est in Bullar. Cong. de P. F. et clare patet ex decl. in

1 Instr. rit. n. 13.

2 16^a Jahrg. p. 108.

3 Sess. 23. c. 1 sq. Rof.

4 L. VI. 792. Adv. 2.

6 Sess. 23. c. 4. Rcf.

6 Ib. c. 12. Kef

7 L. VI. 799. 800.

8 Ib. 800.

3 Ib. 798.

1 L. VI. 798.

2 S. 11. C. 12 nov. 1831. in Mars. 16 mart. 1833 in Claremont, etc.

3 L. VI. 794

4 Ib. 797. Dnb 4. de Prie. n. 116.

6 Apud Lucidi, de visit. T. I p. ISO.

7 Tr. 11. 3t.

7 De Prn 11. 116.

8 Bull. Itoni. Ed. Taur. T. XX. p. 587 § 3

3 App. 1. p. ITS et 305.

Cæsaraug. supra. — Si vero Kenrick de sola consuetudine Foederatorum Statuum testari voluit, consuetudinem illam legitimam esse posse, cum S. Alph^{0,1} admittimus.— Indultum ante collationem SS. Ordinum legendum. *Ponlif.*

Nota præterea de eodem privilegio ; a) extra casum consuetudinis contraria? vel indulti, ordines conferendos esse diebus interpolatis. L. VI. 796 ; b) non posse Episcopum couti favore alieni subditi, nisi induito ad hoc sit munitus, (γ) p. 393.

Non licet sine rationabili causa *generates* ordinationes SS. Ordinum extra Cathedralem, vel, in alio diœcesis loco, extra digniorcin ecclesiam peragere.²

Quær. 4° *Quid de interstitiis ?*

Resp. 1° Inter Minores quædam servanda sunt interstitia, nisi aliud Episcopo magis expedire videatur. — Sic ex Trid.³ — Tempus autem non determinatur. In multis locis ex consuetudine quatuor Minores eadem die conferuntur.

Resp. 2° Quoad Majores sic statutum est a Trid. :⁴ inter postremum e Minoribus susceptum et Subdiaconatum, unus annus, non *mathematicæ*, sed ecclesiasticæ, v. g. a quatuor temporibus unius anni ad quatuor tempora sequentis anni, computatus, intercedere debet ; nisi *necessitas aut Ecclesia utilitas*, iudicio Episcopi, aliud exposcat. Idem dicas Subdiaconatum inter et Diaconatum ; nisi, *ob quamvis rationabilem causam*, aliud Episcopo videatur. Idem etiam dicendum inter Diaconatum et Presbyteratum, nisi Episcopus, *ob utilitatem notabilem ac certam propriæ Ecclesiæ* secus decernat.⁵ Nostris autem Episcopis amplior quoad hoc potestas conceditur. Vide p. LXX. n. 1.

Graviter autem peccaret, qui eodem die præter quatuor Minores etiam Subdiaconatum susciperet, nisi excuset contraria consuetudo, quæ per Episcopum probanda est.

Nola.— Dispensatio in interstitiis ab Episcopo tribui potest etiam Regularibus rite ad se dimissis, non autem subditis aliæna? diœcesis, quibus concedi debet a

proprio Ordinario, facta de ea mentione iu dimissoriis. — Craisson *Manuale*

Quær. 5° *.tu peccet Clericus, qui initiatus in Minoribus uxorem ducit ?*

Resp. *Per se* loquendo certum est, non peccare graviter, imo nec etiam leviter, si ob justam causam hoc facit, v. g. ad sedandas inimicitias, aut tentationes carnis, ad subveniendum fœminæ pauperi, etc. ; alias a veniali non excusabitur.²— Dixi: *per se loquendo* ; nam valde timendum est, ait S. Alph., ne in malo statu existat ille, qui, certus de sua vocatione ad statum ecclesiasticum. ab eo recedit, ut sæculo fruatur.

Quær. 6° *An requiratur, ut ordinandus sit confirmatus ?*

Resp. Trid.³ luce habet : “ Prima tonsura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint.” Sed disputatur, num luce verba sint *de præcepto, an de consilio* tantum : “ Communiter,” ait S. Alph.,⁴ “ dicunt, Confirmationem non requiri in ordinando sub obligatione gravi, sed requiri quidem sub levi ; (ptia licet verba Trid. potius indicent decentiam (piam præceptum, tamen in hoc contraire non excusatur a levi saltem deordinatione.”

Quær. 7° *An peccet, qui suscipit aliquem- Ordinem sine animo ascendendi ad superiores ?*

Resp. 1° Non peccat graviter, etiamsi suscipiat Ordines Majores, et non intendat suscipere Sacerdotium.— Ita S. Alph., qui dicit, hoc esse certum et commune.⁵

Resp. 2° Nec probabiliter *per se* peccat venialiter, quia nullo jure praescribitur alicui, ut ad superiores Ordines ascendat, nisi (piis acceptet beneficium requirens Sacerdotium, vel Ordinem sacrum.⁶

Vide tamen dicta de ordinatis ad titulum Missionis, n. 374. 8°.

Quær. 8° *An vel quomodo peccet ordinatus, qui omittit recitationem precum, quæ post ordinationem per modum poenitentia ab Episcopo imponuntur ?*

Resp. Non consentiunt de hoc Theologi. Alii enim dicunt, eum peccare graviter, quia materia præcepti est gravis. Alii tenent, illum minime peccaro, quia Episcopus præceptum non imponit. Alii tandem censent, hujusmodi omissionem

» L. VI. 797. Dub. 4.

2 De Ilent, l'r Pont. T. III n. 355.

8 Sess. 23. c. 11. Ref.

4 Ib. c. 11. 13. 14. Ref.

“ Exam. Ord. 41. L. VI. 795.

* L. VI 797.

» n. 2036. 2037.

' Sess. 23 c. 4 Ref.

5 L. VI 785.

2 L. VI. 785.

4 L. VI. 786.

6 Ib. 785.

saltem non c[^]sc mortalem, rum de ca non t
constet, et hæc quidem sententia S^o Alphouso est probabilis.¹

Quoad istas preces hæc habetur S. R. Declaratio:² “Verba Pontificalis Romani: *Nocturnum talis diei*, intellige de unico Nocturno in feriali, vel de primo Dominica ut in Psalterio, id est duodecim Psalmorum cum suis antiphonis de tempore, quem Episcopus ordinans designare potest, vel ipsius dici quo habet ordinationem, vel alterius pro suo arbitrio.” — Quando vero Episcopus nihil aliud exprimit, quam id quod verba Pontificalis referunt, dicendus est Nocturnus feriæ, quæ respondeat illi diei, in quo facta est ordiatio.

Quær. 9° *771 vel quomodo Neo-sacerdotes Ires Missas ab Episcopo prascriptas legere teneantur?*

Resp. 1° Non tenentur eas applicare ad Episcopi intentionem, et proinde stipendium pro illis accipere possunt.³

Resp. 2° Probabiliter obligatio ad eas saltem non est gravis: neque prius dicenda» sunt, quam adveniant dies non impediti, cum Missa» votivæ esse debeant.⁴

Quær. 10° *Quid Neo-presbyteri, celebrantes cum Episcopo, maxime observare debeant quoad pronunciationem fornue Consecrationis?*

Resp. 1° Ut quoad fieri poterit, formam simul cum Episcopo absolvant; 2° ut habeant intentionem tunc tantum consecrandi (piando eodem tempore eum Episcopo formam absolverint: 3° ut in Consecratione Calicis intendant etiam non consecrare, si forte panem non consecraverint.⁵ *Practice*, ob facilem ordinandorum perturbationem, optimum erit, ut unus ex ministris assistantibus efformet intentionem, de qua sub 2° et 3°, ordinandique praemoneantur suam huic simpliciter conformare.

Quær. 11° *Ad quid teneantur sacerdotes vi obediencie, quam Episcopo in ordinatione promiserunt?*

Resp. Sic explicat Benedict. XIV. (in Epist. *Ex quo dilectus* 14 jan. 1747): “Agnoscimus, Presbyterum hujusmodi promissionis vigore ea lege inter alias ad-

strictum teneri, ut a M-rvito Ecclesia», cui addictus fuerit, discedere nequeat sine licentia Episcopi.”¹ '34? p. 422.

Quær. 12° *Au sacerdotes, vel etiam Parochi statum religiosam amplectipossint, renuente Episcopo?*

Resp. Vide n. 1158.

Quær. 13° *An sil concedenda absolutio Clerico habitnato in vitio turpi occulto, qui ad Ordines Sacros ascendere velit, sine prrevio continentia experimento?*

Resp. Neg., licet sincere sit conversus ad Dominum, et ideo possit statim absolvi. Itaque Sacrum Ordinem suscipere non poterit, nisi aliquandiu operam dederit ad pravum habitum extirpandum. Si vero persistat velle Sacrum Ordinem suscipere, S. Alph. eum non censet dispositum ad absolutionem, quia legem Ecclesiæ violat in re gravi. Excipit tantummodo casum, in quo Deus donet penitenti extraordinariam compunctionis gratiam, quæ eum reddat adeo probatum, ut ipse statim possit Sacrum Ordinem suscipere, quin temporis experientia comprobetur. At vero in hoc quoque casu volenti statim ordinari consultius absolutio differtur, ut temporis experimento firmitus probetur, dummodo ex dilatione non timendum sit proximum infamiæ periculum. Idem de ebrioso.²

APPENDIX.

DE VOCATIONE CLERICALI.

1524.— I. *Necessitas vocationis divina* evincitur imprimis ex Scriptura Sacra: *Are quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tunquam Aaron.* — IIinc Apostoli, ut alium Apostolum in locum Judæ proditoris subrogarent, sic Deum deprecati sunt; *771, Domine, ostende, quem elegeris.*⁴ Ipse Christus⁶ dixit: *Qui non intrat per ostium in ovile ovium, fur est et latro; qui autem intrat per ostium, Pastor est ovium.* — Iterum: *Non vos me eligis, sed ego elegi vos.*⁶ Rursus:

¹ L. VI. S2S. Cfr. Conc. Pl. Bait. 11 a 108. 109.

² L. VI. 63-77. De ebrioso n. 67. 4 Prob 3 Cfr Vind p. 778. Ed. 2 T. U p. 433.

⁸ Hcbr. 5. 4.

⁴ Act. 1 24.

⁸ Joan. 10 1,

u 1b 15. lf>.

¹ Ex Ord. 91. ² 11 nmr. 1860 ia Grannt.

⁸ L. VI. 829. ⁸ Ex. (bd n 123

⁴ Ex. Ord 91 S. H C' 11 api 1840 in Bnrchin.

*Rogale Dominum messis, ut mittat operarios in messum suam.*¹ ||]j igitur, qui non sunt vocati a Deo, sc intrudunt, et ipsi sunt, de quibus ait Dominus per Icremiam :² *Non mittebam prophetas, et ipsi currebant.*

II. *Signa divina vocationis* ad statum ecclesiasticum præciptm sunt sequentia : scientia conveniens; probitas vitæ; recta intentio, seu desiderium vacandi divinae gloriæ et saluti animarum.

Qui sine vocatione ex talibus signis explorata in sacrum ministerium se intrudit, vel principaliter ob lines humanos Sacræ Militiæ? adseribi velit, quasi sine cura victurus, cum ad curas pervenerit, non potest a magna præsumptione, et a gravi culpa excusari, cum magno damnationis periculo se exponat. Majori autem periculo se committunt Episcopi, qui non vocatos ad Ordines Sacros promovent, ex illo Apost.: *Manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis.*⁶ Hinc in

¹ Luc. 10. 2.
⁸ L. VI. 802.
⁵ I. Tim. 5. 22.

² OQ 21
¹ L. VI. 73. 802.

Jure Can.¹ præscribitur, ut *nullus ordinetur nisi probatus fuerit.*

Quær. *Quid agendum Episcopo, ut candidatos ad Sacros Ordines satis probet?*

Resp. Sic S. Alph.² “Ad hanc probationem ab Episcopo exquirendam, non sutlieit quod ipse nihil mali noverit de ordinando, sed debet fieri certus de ejus positiva probitate, juxta sublimitatem gradus, ad quem ille inhiat ascendere. . . . Qua de re Episcopi in hae probatione expetenda non debent esse contenti simplici attestazione Parochorum, qui humanis ducti respectibus in hujusmodi attestationibus concedendis facile (loricis indulgent, ne in se attrahant eorum odium, eorumque propinquorum; sed insuper ab aliis fide dignis, capta secreta informatione, certi fieri debent, non solum quod initiandus non sit malus, . . . sed etiam quod sit positive bonus, scilicet quod *vitam agat spiritua-lem, sit assiduus in Ecclesiis, Sacramenta frequentet et orationem, vivat a saecularibus segregatus, sociis morigeris comitetur, studio vacet, modesta utatur veste, etc.*”

¹ Dist. 24. c. 2.

² L. VI. 803.

TRACTATUS DE MATRIMONIO.

Matrimonium dicitur a matris *munere*, ut habent *communiter* Th. cum S. Thom. ; quia in hac societate præcipuæ partes ad matrem pertinere videntur. Matrimonium appellatur etiam *conjugium* a communi jugo, cui vir et mulier subjiciuntur. Item vocatur *nuptia* vel *connuhiunux* verbo *nubere* ; quia sponsæ olim velabantur, cum viris traderentur. Item dicitur *consortium*, quia vir et mulier communem sortem habent.

Agendum 1° de sponsalibus; 2° de bannorum proclamatione ; 3° de natura et proprietatibus Matrimonii ; 1° de ejus materia et forma ; 5° de ejusdem ministro et subjecto ; 6° de impedimentis Matrimonii ; 7° de Matrimonii irriti revalidatione ; 8° de conjugali debito.

CAPUT I.

DE SPONSALIBUS.

1° De natura; 2° de effectibus; 3° de dissolutione sponsalium.

ARTICULUS I.

DE NATURA SPONSALIIUM.

1525. — *Definitio*. Sponsalia sunt promissio deliberata, mutua et signo sensibili expressa futuri Matrimonii inter personas habiles.

Dicitur : 1° *deliberata*, scii, cum deliberatione requisita ad votum (vide n. 379).

Dicitur : 2° *mutua*. Hinc, si alter tantum contrahentium promittat, altero

simpliciter acceptante, at non *repromittente*, nulla aderunt sponsalia. — JEquivaleat tamen acceptatio repromissioni, si mulier, *quæ honesta sit*, in tantum sui dedecus inducatur, ut post acceptationem promissionis deflorationem patiatur, saltem si non constet, eam men libidinis impleudæ causa ita egisse.¹

Dicitur : 3° *signo sensibili expressa*. Hinc verbis opus non est ; non sufficit autem consensus tacitus, apto signo non expressus, nisi, ut Jus Canonicum 2 pro *foro externo* disponit, parentes i. e. pater et mater) contrahant pro filiis presentibus et non contradicentibus, quamvis facile contradicere possent. — Dixi : a) *pro foro EXTERNO* ; nam pro *interno* valere nequeunt sponsalia, nisi filii *positice* ii. e. non tantum negative se habendo), et *interne* consentiant. — Dixi : b) *pater vel mater*; nam sponsalium valor, seu filiorum consensus in Jure prasumitur. non ex patria potestate, qua filii ad ea cogi nequeunt (vide n. 425), sed ex affectu parentali, qui æque est in matre ac in patre, et cujus dispositiones, utpote in sui favorem factas, filii admittere consentur. — Dixi: c) *pro filiis* rit. ESENTIBVS : nam licet S° Alphonso *probabilior* sit sententia affirmans parentes etiam contrahere posse pro absentibus (per se vel per epistolam aut nuntium certiorandis), negantem tamen etiam *probabilem* habet. — Dixi: d) *non contradicentibus*. Q1 KMVIS FACILE CONTRADICERE possent ; neque enim valerent sponsalia, si ratio subesset cur non contradicant, v. g. metus.⁸

¹ Acta T. I. p. 77 sq., p. 342 sub fine n. 2. T. II. p. 145 sq.

^a L. IV. T. II. c. unie. § finali, iu 6

⁸ L. VI. 83S. 839. H. A. Tr. XVI¹¹. 5.

Dicitur: 4° *futuri Matrimonii*. Hinc non valerent sponsalia, si partes sibi sponderent tantum se numquam cum alia quapiam persona .Matrimonium inituras, nisi ex circumstantiis pateat tales vere voluisse sponsalia contrahere, ut si verba sint de præsenti, nempe : *Nullam, volo, nisi te.*¹

Dicitur; 5° *inter personas habiles*, i. e. nullo impedimento sive dirimente, sive impediante prohibitas. Hinc non valent, si fiant inter Catholicum et acatholicum, nisi eorum executio fuerit remissa ad tempus, quo hic Fidem Catholicam receperit.

1526. — *Divisio*. Sunt: 1° *Ecclesiastica* seu *solemnia*, et *privata*, prout vel in facie Ecclesiæ, i. e. coram Parocho et testibus celebrantur; vel privatim solo contrahentium consensu, aut coram parentibus in media familia perficiuntur. 2° *Absoluta* et *condilionata*, prout absque ulla conditione, vel cum aliqua conditione adjecta fiunt.

1527. *Principia*. — I. Ad validitatem sponsalium requiruntur conditiones omnes in definitione contentae, ita ut, si una earum deficiat, contractus sponsalitiis nullus sit habendus. Ratio patet ex dictis de natura contractus, n. 828, 845.

II. Sponsalia valent eodem modo, sive sint *solemnia* seu *ecclesiastica*, sive sint *privata* seu *clandestina*, quia consensus duorum sufficit ad verum contractum; nec unquam Ecclesia irritavit sponsalia privata. Imo nunc in picrisque locis sponsalia solemnia in desuetudinem abierunt, nec apud nos umquam contrahuntur.²

III. Sponsalia inita sub conditioni *de pressenti* hic et nunc valent, si conditio sit verificata; si autem sub conditione *defuturo* contrahantur, valebunt statim ac conditio adimplebitur, absque novo consensu contrahentium, modo neuter consensum antea datum revocaverit. Interea vero contrahentes tenentur ad exspectandam conditionis impletionem, si honesta sit et possibilis, neque nature hujus contractus vel futuri Matrimonii adversetur.

IV. Quando verba vel signa sunt dubia, in foro conscientiae standum est intentioni contrahentium, si de illa constet: in externo autem, communi intelligenti)® et sensui verborum. Dubio vero perma-

nente, inclinandum est in favorem libertatis.¹

1528. *Quæsitum*. — Quær. 1° *An valeant sponsalia ex metu pravi contracta?*

Resp. Neg. probabilius, dummodo metus sit ab extrinseco, injuste, ac in ordine ad contrahendum incussus. Ratio est, quia Matrimonium ex tali metu contractum nullum est, ut ex Jure Canonico constat, et infra explicabitur. Ergo eo ipso nulla esse debent etiam sponsalia ex tali metu inita.² Cfr. n. S54.

Quær. 2° *An valeant sponsalia ex metu levi inita?*

Resp. Vide n. 853. III.8

Quær. 3° *An inter habentes impedimentum dirimens, sine novo consensu, valida sint sponsalia sub conditione expressa: si Rapa dispensaverit?*

Resp. .((*firm.*, impleta conditione et dispensatione execution! mandata. Ratio est, quia consensus perseverat usque ad impletionem conditionis.⁴

Quær. 4° *An valeant sponsalia Jicta?*

Resp. Qmestio resolvenda est eodem fere modo, quo qmestio de ficto juramento (vide n. 367. 1°. 2°). Valent igitur, si quis intentionem habuit sponsalia celebrandi et se obligandi, obligationi autem non satisfaciendi. Secus vero, si interne vel sponsalia contrahere, vel se obligare noluit. Peccat tamen per ejusmodi fictionem graviter, et obligatur ad damna resarcienda, imo et ad Matrimonium celebrandum, si damna aliter reparari nequeant.⁶ Vide tamen dicta n. 810.

Quær. 5° *An valeant sponsalia: 1) impuberum: 2) non septennium?*

Resp. ad 1um Affirm, per se; quia etiam in impuberum sponsalibus omnia essentialia (n. 1525) adesse possunt.

Resp. ad 2um l[irm. probabilius, jure natura, si promittens perfecto rationis usu polleat et aliquo modo onera status conjugalis comprehendat.^e

Quær. 6° *An valeant sponsalia inter*

¹ L. VI. 840. Acta. T. I. pp. 336. 525. T. II. p. 142.

² L. VI. 844. H. a Tr. XVIII. 3.

³ Cfr. Vind. p. 925 et 789. E-l. 2 T. II. p. 583 et p. 449.

⁴ L. VI. 859. Vind. pp. 945. 946 1). Ed. 2». T. II. pp. «05. 606. 1).

⁵ L. VI. 832. 833.

^e Knopp. Ehreeht f 31 S 324 et Ferrari-V. Sponsalia, u. 12. 16 sq. II. A Tr. XVHI 1.

¹ L. VI. 842.

² Kenr. Tr. XXI. 27.

absentes per internuntium, litteras vel procuratorem ?

Resp. Affirm., duimodo, si de procuratore. agatur, hic, 1) habeat mandatum speciale ; 2) mandatum sit de contrahendo cum persona determinata ; 3) procurator per se contrahat ; 4) mandatum a mandante, antequam sponsalia contracta fuerint, non sit revocatum, sive mentaliter, sive tacite, v. g. celebrando sponsalia cum alia; 5) procurator limites mandati non excedat.¹

Quær. 7° *An promissiones, qua Jieri solent /te ineundo Matrimonio, semper habenda sint ut vera sponsalia ?*

Resp. Videtur negandum ; sæpe enim promissiones illæ potius propositi, quam verie promissionis speciem præ se ferunt.² In praxi igitur ad intentionem particularem promittentium attendendum est.

ARTICULUS II.

DE OBLIGATIONE ET EFFECTIBUS SPONSALIIUM.

1529. *Principia.* — L Sponsalia ex justitia obligant, sub gravi, ad Matrimonium ineundum, tempore determinato, si quod determinatum sit; si vero nullum tempus fuerit præfixum, quamprimum una pars rationabiliter exigit. Ratio est, quia, ubi vera sunt sponsalia, adest verus contractus in re gravi, et inde gravis obligatio sequitur. Hæcautem obligatio urget tum in foro conscientiæ, tum in foro externo. Idcirco resiliens cogi a judice potest ad Matrimonium, etiam per censuras,³ quamquam hortationes prius ac monitiones debeant præcedere,⁴ et a coactione quoque abstinendum sit, si quando, inspectis circumstantiis, judex prudenter arbitretur, ex nuptiis invitis gravia mala ac scandala timenda, v. g. rixas perpetuas, viri discessionem ab uxore, aut etiam econjugicidiuin ; expedit enim ut minus permittatur malum ad gravius (avendum, et sic a judice etiam Actori favor impenditur.⁶

II. Sponsalia inducunt impedimentum *impediens* Matrimonium, seu prohibens,

ne Matrimonium *licite* cum alia persona contrahatur, nisi priora sponsalia fuerint legitime dissoluta. Ratio est, quia ex dictis sponsalia obligationem justitiæ pariunt.

III. Sponsalia inducunt etiam impedimentum, quod in jure vocatur *publicor honestatis*, quo scilicet sponсорum alter inhabilis lit ad contrahendum Matrimonium cum consanguineis alterius in primo gradu.

IV. Sponsalia, in locis, ubi decretum Trid. de forma Matrimonii non viget, secuta carnali copula, fiunt sponsalia de præsentis seu Matrimonium præsumptum, qua de re infra latius.

Nota. Ex sponsalibus apud nos non datur actio in foro civili, nisi ad reparationem damni ex eomm dissolutione parti innocenti obvenientis.¹

1530. *Qv.esita.* — Quær. 1° *Si quis cum duabusfamini sponsalia contraxerit, et cum secunda peccaverit, utram ducere debeat ?*

Resp. 1° *Certo* Matrimonium est contrahendum cum prima, si, dum secunda contrahebat, hæc priorum sponsalium erat conscia. Ratio est, quia tunc secunda decepta non fuit, sed decipi voluit.

Resp. 2° *Probabilius* etiam cum prima Matrimonium est contrahendum, licet secunda non fuerit conscia promissionis alteri factæ. Ratio est, quia promissio facta secundæ est semper nulla, utpote de re illicita, nec injuria alteri illata jus priori adimit ; et hoc valet, etiamsi secunda promissio fuerit juramento firmata.³

Quær. 2' *Au tunc prior sponsa cedere debeat de jure suo, si altera ex dejloratione grave damnum passura .sit ?*

Resp. Neg., non improbabiliter. Xilll-rum secunda sponsa imbecillitati suæ hujusmodi damnum imputare debet. Priori tamen suadendum foret, ut juri suo sponte renuntiet, nisi forte et ipsa notabile damnum inde incurrat.⁴

Quær. 3° *An licito sint arrha in sponsalibus ?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia nec Jure Canonico prohibentur, nec juri naturali adversantur.⁴

Quær. 1° *An pcena sponsalibus apposita*

¹ L. VI. 885.

³ Acta. T. I. p. 342. not. 2 sub fine.

³ Dccr. L. IV. T. 1. c. 10.

⁴ Ib. et c. 17.

⁶ L. VI. 845.

¹ New Amer. Encyclop. v. *Marriage*.

³ L. VI. SIS. Cfr. Ben. XIV. Inst. XLVL § Secundo illud.

³ L. VI. 848.

⁴ Ib. 852.

a resiliente solvenda sit, et an soluta retineri possit?

Resp. ad 1um Affirm., probabilius, si agatur de injuste resiliente, eum appositio pœnæ in injuste resilientem nullo jure prohibeatur. Satis probabilis tamen est S° Alph.¹ sententia negans, quia et justa? pteiiæ appositione Matrimonii libertas aliquam lasionem patitur. *Negat*, vero, si de juste resiliente agatur.

Resp. ad 2u,n 1 cg., probabilius, si agatur de poena soluta a juste resiliente; quia nullo titulo ejusmodi retentio legitimatur.²

Quær. 5° *.in sponsa reddere debeat munera a sponso accepta, si Matrimonium non subsequatur?*

Resp. 1° Neg., si ex culpa sponsi sponsalia dissolvantur: quia ille, culpabiliter resiliendo a promissione, jacturam horum munerum facere merito censetur. Sic praxis communis.

Resp. 2° Affirm., per se loquendo, si absque culpa sponsi, et, *a fortiori*, si ex culpa sponsa? sponsalia solvantur; sponsa enim absque injustitia ea retinere non potest, cum tantum intuitu Matrimonii collatu fuerint. Idem foret dicendum, si unus ex sponsis, qui ab altero munera vel arrhas accepit, morte corripitur ante initum Matrimonium; nam juxta modo dicta parentes defuncti omnia sponso superstiti restituere tenentur.

Dixi: *per se loquendo*; quia, si spectata sponsi conditione, munera parvi sint momenti, et hic non reclamet, ea remittere censetur.

Quær. 6° *An ille qui promisit Matrimonium p̃uella ea conditione ut cum ea peccet, eam ducere debeat?*

Resp. Vide n. 810.

ARTICULUS III.

DE DISSOLUTIONE SPONSALIIUM.

1531.—Sponsalia ex omnium sententia ob justas causas dissolvi possunt. Causæ autem præcipuæ sunt:

† *Mutuus consensus*, libere (absque metu gravi et dolo ‘vide n. 1528. q. 1°. 2’ l inter puberes emissus. Dico: *inter puberes*; nam impubrum sponsalia, adepta pubertate et alterutro tantum, intra triduum, coram judice aut testibus recla-

mante, solvantur, ex privilegio scii, a Jure concessio.¹ Triduum autem illud incipit currere a tempore, non jam pubertatis, sed ædepta cognitionis privilegii.²

2° *Impedimentum superveniens, dirimens* nimirum, et quidem *jure divino* dirimens, ut e. g. Matrimonium validum cum alio contractum, saltem eo durante. Dico: *jure divino*; nam, si impedimentum sit dirimens solum *jure ecclesiastico*, obligatio cessat quidem ex parte innocentis, etiam per solam impedimenti famam, non tamen cessat ex parte ejus, (pii impedimentum culpa sua induxit, sed tantum suspenditur; adeo ut hic, etiam secluso damno partis innocentis (cfr. n. 810), teneatur, si adhuc velit pars læsa, dispensationem impedimenti, si *facile* et *brevi* obtineri possit, petere, eoque sublato, fidem ei datam implere.³

3° *Electio status perfectioris*, v. g. Professio religiosa, susceptio Ordinis *Sacri*, votum Religionis, et, *probabiliter*, etiam castitatis vel suscipiendi Ordines. Per solum vero ingressum in Religionem ante Professionem sponsalia, secundum opinionem, quam S. Alph. vocat communioem et cui adlncret, solummodo ex parte manentis iu sæculo dissolvuntur.⁴

‡ *Crimen græce alterius*, v. g. furtum grave, homicidium, vel simile, quod grave damnum vel infamiam pariat; item fornicatio *sponsor*, sive sponsalia præcesserit (modo tunc sponso ignota fuerit, vel etiam nota, sed fama postea divulgata), sive ea subsecuta sit; sive voluntaria fuerit, sive (juxta communem et veriolem sententiam) involuntaria. Dixi: *sponsor*; nam fornicatio *sponsi*, etiam post sponsalia, juxta communioem et probabiliorem sententiam, sponsæ non dat jus resiliendi. Ratio utriusque est, quod fornicatio sponsam, non item sponsum, ex communi hominum aestimatione viliolem reddit. — Quod de sponsa, qua? fornicata fuerit, dictum fuit, idem die de ea, quæ post sponsalia ita se genit, ut dubiam de sua virtute laciât fidem, se ab aliis impudici tangi sinens, vel alias minus caute agendo. — Ob eandem rationem sponsa resiliiri potest si, celebratis sponsalibus, comperiat sponsum “ex alia muliere habuisse prolem, aut frequenter lapsum fuisse” in fornicationem, “cum

¹ L. IV. Dccr.T. 11.C.7.S. ² L. VI 855.850.

³ Ib. 857. 858.

⁴ Ib. 809-874.

¹ L. VI. 858.

² Ib-

multis congressum habendo”¹; vel etiam, si post sponsalia sponsum inter et aliam tam frequenter oscula vel tactus interceserint, “ut indicent valde propensum sponsi animum in alteram,” et “merito timeri possit, m’ sponsre non sit fidem servaturus.”¹

5“ *Mutatio notabilis status*, circumstantia scilicet, quæ, si cognita fuisset vel prævisa, a sponsalibus deterruisset.² Pro *bro externo* id prudentum iudicio, vel, si id haberi nequeat, juramento definiri poterit.³ Si vero ignorantia non dedit causam contractui, i. c. si sponsus etiam cognita prius causa contraxisset, minime a sponsalibus resilire liceret?

▷“ *Nimia Matrimonii (litatio)*. Differtur autem, sponsalibus vel apposito, vel non apposito celebrandi Matrimonii tempore, et, si tempus apponitur, apponitur vel ad finiendam obligationem sponsalium, vel ad eam sollicitandam tantum.

Si : a) ad *finiendam* obligationem, elapso termino e. r. *culpa* unius, *certo* liberatur altera pars ;⁶ imo juxta sententiam communio-rem et probabiliorem, licet sine culpa sponsi terminus elapsus sit, puta quia justo impedimento detentus fuit. Ratio est, quia terminus ideo præcise apponitur, ut ne pars parata diu maneat sine nuptiis.” Dixi : *liberatur altera pars*; nam, juxta sententiam, quam S. Alph. longe communio-rem et attenta ratione intrinseca, longe probabiliorem vocat (licet opposita “sua probabilitate,” ut ait, “non carcat, maxime ex auctoritate D. Thomæ”), pars, quæ *culpabiliter* apposuit dilationem, non remanet libera. Ratio est, quia nemo debet commodum ex sua culpa reportare.

Si : b) solummodo ad sollicitandam obligationem tempus sponsalibus sit adjectum, elapso termino sponsalia adhuc obligant. Quando autem in casu ulterioris dilationis per unam partem alteri resilire liceat, ex circumstantiis præsertim deridendum videtur.

Si: c) nullum tempus statutum sit,

¹ L. VI. 860. 862. 11. A. Tr. XVIII. 18.

² L. VI. 865.

³ Sanchez. de Mtrim. L. I. Disp. 62. n. 6. Pirliing. L. IV. T. 1. n. 63. Schnulzgr. cod. tit. n. 188.

⁴ L. VI. 863. 865 f. Ad videndum.

⁵ Arunit. L. IV. Dccr. T. I. c. 22.

⁶ Ib.

nuptiæ autem nimis differantur, nec mutuo consilio dissolutio sponsalium obtineri possit, causa melius ad iudicem ecclesiasticum remittetur, ut, quæ convenientia censuerit, statuatur.

Nota. — Confessarius, si videat Matrimonium de industria sine causa sufficiente dilatum, non importune solutionem datæ fidei exigat, sed aliquando pro circumstantiis potius reparationem damni vel liberam compositionem suadeat, cum Matrimonium improsperum timendum sit.¹

¶ *Discessus sponsi in terram longinquam*, altera inconsulta ; nam cedere censetur juri suo, qui ita discedit. Sin autem in terram propinquam profectus sit, distinguendum est. Vel enim sine animo redeundi ita profectus est, vel cum eo. In priori casu, resolvendum est ut de eo, qui in terram longinquam profectus est ; in posteriori vero, vel exspectandus erit ejus reditus, per tempus arbitrio prudentis (aut, si fieri possit, iudicis’ determinandum, vel monendus est, et certum, ut supra, præfigendum tempus, intra quod redeat, et, quo elapso, sponsa liliere-
tur.²

1532. *Quæ sit a.* — *Quær.* 1° *In sit causa sufficiens dissolvendi sponsalia, si sponso adveniat pinguis Increditas ?*

Resp. Alii affirmant ; alii communissime negant, quia sponsus non est deceptus in conditione sponsre, in qua nulla accedit mutatio. Casu autem, quo sponso postea offeratur *conjugium cum alia ditore*, S. Alph. non auderet sponsum omnino damnare, si qualitas alterius sponsal esset excedenter melior ; at nihilominus concludit, quod numquam consulere auderet a contraria sententia abscedere.³

Quær. 2° *Nn solvantur sponsalia prr votum castitatis, vel votum Sacros Ordines suscipiendi ?*

Resp. 1° Si votum *antedat* sponsalia, certum est ea esse irrita. Ratio est, quia Matrimonii promissio est de re illicita, et proinde non obligat. — Ita *communiter*.

Resp. 2° Si votum *subsequatur*, itidem sponsalia probabiliter solvuntur. Ratio est, quia promissio sponsalium semper censetur facta sub tacita conditione, *nisi*

¹ L. VI. 846.

² Ib. 866.

³ II. A. Tr. XVIII. 19. L. VI. 876. Vind. p. 797 sq. Ed. 2°. T. II. p. 457.

*melior sintus eligatur. Certo autem solvuntur ex parte non voventis.*¹

Quær. 3° *An dissensus parentum sit canna sufficiens resiliendi a sponsalibus ?*

Resp. Neg., si parentes injuste dissentiant, quia jus filiorum læderetur. Secus vero, si dissensus parentum sit justus, v. g. si altera pars non conveniat familiæ ratione conditionis, honoris, etc.²

Pro nostris tamen provinciis sequentia notat Kenrick.⁸ “Plerumque fiunt sponsalia parentibus insciis, quorum jura graviter infringi, *pro moribus nostris*, vix dici possunt, ideoque a gravi peccato, quamvis haud ab omni culpa, excusantur spondentes, si nihil aliunde occurrat reprehendendum.”

Quod vero dissensum parentum ob conditionis disparitatem attinet, idem animadvertit.⁴ “In hac, quidem regione, ubi nulla agnoscitur prosapia nobilis, omnes censentur eodem gradu, quamvis revera plurimum inter se distinguantur vel genere, vel divitiis, vel munere publico. Conditionum diversitate neglecta, plerumque licebit sponsalia implere ; nam parentum et propinquorum objectiones non debent” (hic) “facile vim obtinere contra jus certum ex sponsalibus ortum ; attamen nonnumquam rescindenda erunt.”

Quær. 4° *An pars laborans occulto defectu teneatur illud aperire ante sponsalia, vel, iis contractis, ante Matrimonium ?*

Resp. 1° Affirm., si defectus ille futurus esset *perniciosus* vel *injuriosus* alteri parti, v. g. si puella sit *gravida*, si sponsus morbo *venereo* laboret, vel *rere alieno* gravetur, etc. Ratio est, (plia sicut peccat contra justitiam, (pii credenti se bonas merces emere, vendit noxias, ita *a fortiori*, qui cum defectu pernicioso vult Matrimonium contrahere. Ergo si defectum aperire nolit, a contrahendo abstinere debet. Excipe, nisi altera pars eodem defectu laboret.⁶

Resp 2° Neg. autem, si defectus non reddat nuptias noxias, sed tantum minus appetibiles, v. g. si puella, quæ putatur virgo, sit corrupta. Ratio est, quia consuetudine receptum est, ad ejusmodi defectus alteri manifestandos neminem teneri. Insuper nemo tenetur manifestare

suum defectum cum propria infamia, quando defectus non hedit jus grave alterius.¹ Altera tamen pars, cognito defectu, jus habet resiliendi.²

Quær. 5° *An sponsalia dissolvantur per Matrimonium subsequent, ita ut, soluto Matrimonio, non reviviscant ?*

Resp. Neg. cum sententia, quam S. Alph. *absolute* probabiliorem putat.⁸ — Ratio est, quia nullo jure probatur, sponsalia omnino dissolvi per Matrimonium subsequens ; unde tantum suspenditur obligatio sponsalium, durante tali Matrimonio, ut lit in eo, (pii contrahit Matrimonium eum voto castitatis. Cæteruin in praxi sponsus injuste derelictus raro talem infidelem requiret, nec felix exitus hujusmodi Matrimonii sperandus foret.

De judice in causa sponsalium vide L. VI. 87S.

CAPUT II.

DE BANNOHUM PROCLAMATIONE.

Bannum est vox Germanica, quæ idem significat æ proclamatio publica. Banna igitur sunt publicæ denuntiationes, quibus fideles admonentur de Matrimonio inter certas aliquas personas contrahendo.

Agendum 1° de necessitate bannorum ; 2° de eorum circumstantiis ; 3° de eorundem dispensatione ; 4° de impedimentorum revelatione.

ARTICULUS I.

DE NECESSITATE BANNORUM.

1533. *Principia.* — I. Ex præcepto Ecclesiæ gravis est obligatio banna proclamandi. Constat 1° de præcepto ex Cone. Later. IV., ct ex Trid.⁴ — Constat 2° de obligatione gravi, quia disciplina generalis a duobus Conciliis Generalibus præscripta, gravibusque motivis innixa, gravem parit obligationem. — Id tamen differunt Lateranensis et Tridentini Concilii decreta, quod ex Lateranensi una saltem denuntiatio fieri debeat, ex Triden-

¹ L. VI. 865.

² Ib.

^a H. A. Tr. XVIII. 13. Cfr. Vind. p. 946. Ed. 2^a T. II. p. 606.

⁴ Scss. 24. e. 1. de Ref. Matr.

ⁱ L. VI. 873.

² Ib. 877.

[•] Tr. XXI. 11.

⁴ Tr. XXI. 6.

[°] L VI 864.

lino frina, et hæc co modo, quo lex Tridentina, quæ et apud nos post festa Paschalia a. 1853 inducenda fuit,¹ præscripsit. Quod numerum proclartiationuin attinet in locis, ubi non singulis Dominicis Missa celebratur, consule statuta diœcesana.

II. Proclainatio bannorum non requiritur ex necessitate Sacramenti. Nulla cnini lex citari potest, ex qua constet, proclainationeni requiri ad validitatem Matrimonii.

1534. *Quæ sit a.* — Quær. 1° *An peccet graviter Parochus omittens denuntiationem, si sciat nullum adesse impedimentum?*

Resp. Affirm. Ratio est, 1° quia difficile Parochus omnino certus esse potest, nullum adesse Matrimonii impedimentum, 2° quia, etiamsi nullum appareat impedimentum ante bannorum proclamationem, fieri potest, ut, iis proclamatis, aliquod superveniat; 3° quia, licet hæ rationes non subsisterent, subsistit semper ratio, quod finis legis in casu privative tantum cesset, ut dictum est n. 165. 2°. Dico: 2).¹³

Quær. 2' *An peccet graviter Parochus, si unam tantum proclamationem sine dispensatione omittat?*

Resp. Controvertitur. Affirmant alii, quia proclamatio una c tribus vellit pars gravis totius præcepti habenda est. Negant vero alii, quorum sententiam probabilem vocat S. Alph.⁸ Probabilius est autem, omissionem duarum denuntiationum esse peccatum mortale.^{4*}

ARTICULUS II.

DE CIRCUMSTANTIIS BANNORUM.

Triplex circumstantia hic spectanda est, scilicet 1° temporis; 2° loci; 3° personarum.

I. *Circumstantia temporis.*

1535. — Proclamationes fieri debent *diebus festivis de preeepto* — *continuis* — *inter Missarum solemnias*. — Trid.⁶

Dicitur: 1° *diebus festivis*, i. e. diebus festis *de preeepto*, saltem in loco proclamationum. Festis de præcepto annu-

merari possunt ea festa suppressa, in quibus functiones et solemnias adhucdum peragenda sunt ut ante suppressionem, ac populus etiamnum frequens ecclesias adit. Ita ex variis resolutionibus S. C. C., quas refert et exponit cl. Feije.¹ — Quin et probabiliter feriali die id fieri posse, saltem sine mortali, si quapiam ex causa magnus fiat populi concursus ad Ecclesiam, docet S. Alph.,² quia sic quoque satis finis Concilii obtinetur.

Dicitur: 2° *continuis*, i. e. nullo die festo omisso a prima proclamatione ad ultimam. Probabile tamen putat S. Alph' ac plures alii tenent, non graviter peccari, si dies festi, uno alterove interjecto, non sint continui. Ratio, quia leve periculum est, ne populus obliviscatur, er levis materia transgressionis censetur. An vero possint fieri proclamationes diebus festis immediate sibi succedentibus, si occurrant, *controvert'dur*: duplex est sententia probabilis.⁴

Dicitur: 3° *inter Missarum solemnias*, i. e. in Missa parochiali vel conventuali, ex Deer. S. Congr. C. — Non possunt fieri proclamationes in Missis privatis, neque in Vesperis. — Rit Rom. Si tamen Parochus oblitus fuerit proclamationem ultimam facere in Missa, et nuptiæ urgeant, cam supplere posset in Vesperis. Id permittitur ex Decisione S. C. C. 25 oct. 1586. — Ferraris. Probabiliter etiam proclamationes fieri posse in concione vel occasione processionis, cum congregatus est populus, admittit S. Alph.⁶

Si, factis proclamationibus, Matrimonium intra duos menses non celebretur, repetendæ sunt proclamationes, nisi aliter Episcopo videatur. — Rit. Rom. — Consultum etiam est non statim post ultimam proclamationem, seu eadem die, qua hæc facta fuit, Matrimonium contrahere.

II. *Circumstantia loci.*

1536. — Ex Cone. Trid. proclamationes bannorum fieri debent *in Ecclesia*, i. c. in Ecclesia parochiali contrahentium; non vero in Sacellis sive publicis sive privatis, nisi locum parochia teneant, et Missa parochialis ibi celebretur. — Potest pa-

¹ Cone. 1° l. Bait. II. n. 331 - 333.

² L. VI. 990.

³ Ib.

⁴ II).

⁶ Sess. 24. c. 1. de Ref. Matr.

¹ De Imp. n. 241 - 245. ² L. VI. 992.

³ L. VI. 992.

⁴ Ib.

⁶ Ib. 991.

rochus sive per seipsum, sive per alium eas facere; cavendum tamen ne fiant per laicum. — Probabilis videtur S^o Alph^o sententia plurium Doctorum, qui dicunt proclamationes posse fieri (saltem sine mortali, et, cum causa, etiam sine veniali) extra Ecclesiam in loco magni concursus, quia sic jam obtinetur linis Concilii.¹ Per parochiam autem non est intelligenda parochia, in qua (piis natus est seu parochia *originis*, sed parochia *domicilii* actualis, si *proclamandus* a notabili tempore ibi commoretur.

Hinc: 1° Si sponsi in diversa parochia habitent, in utraque facienda est proclamatio. 2° Si unus aut uterque domicilium circiter æquale in duobus locis habeat, in utroque etiam banna proclamanda sunt. Si autem unum e duobus domiciliis sit præcipuum, aut proprie dictum, non ideo duplex proclamatio exigenda est. Si quis tamen, præter domicilium, alibi quasi-domicilium habeat, etiam in quasi-domicilio proclamationes fieri debent. 3° Si contrahentes recens domicilium fixerint in actuali parochia, banna longe probabilius² publicari debent etiam in parochia, ubi antea habitaverunt. Quale vero domicilium hac in re recens dicendum sit, ex statutis diœcesanis, vel, his deficientibus, ex usu dignoscendum esse, docet Feije.³

11 f. *Circumstantia personarum, scilicet minorum, militum, vagorum et famulorum.*

1537.— 1° *Minores*. Banna minorum (n. 836), prudentiae causa, proclamari non debent, nisi de expresso consensu parentum, vel tutorum. Dico: *prudentia causa*; non vero legis alicujus ecclesiastica necessitate. Facienda est proclamatio, tum in domicilio *facti*, tum in domicilio *juris*, hoc est, tum in loco ubi *minores* hic et nunc habitant, tum in loco ubi parentes vel eorum tutores degunt. *Minores* autem, Jure Can., sunt masculi, qui annum ætatis 25^u,ⁿ, et fœminæ, quæ 21um nondum compleverunt. Masculus tamen ascendentibus orbatus, fit major statim ac annum vigesimum primum complevit.

2° *MUites*. Banna militum sunt proclamanda, 1° in loco ubi sunt in præsi-

¹ L. VI. 991.

² Ib

³ De Imp. n. 251. 3°.

diis; 2° insuper in domicilio parentum, si sint *minores*; si autem sint *maiores*, in loco ubi residebant ante militiam susceptam; quia aliud non acquisierunt domicilium juris. — Ita *communiter*.

3° *l'agi* et *alienigena*. Horum banna, juxta communem sententiam, publicanda sunt in domicilio *facti* et *in loco originis*, si alibi verum domicilium non obtinuerint, vel saltem in loco, in quo diutius commorati sunt. Insuper testimonium authenticum de eorum *statu libero* habendum est, nec *vagi* Matrimonio jungendi sunt sine licentia Ordinarii, ut habet Trid.¹

Mota. — I. Circa ea, quæ hoc et superiori Numero diximus, sequentia animadvertit cl. Heiss.² “Cum in his regionibus nimis difficile sit, hanc legem stricte observare, hoc ad minimum in statutis diœcesanis insistendum esse nobis videtur: 1) ut denuntiationes semper in *utroque* parochia fieri debeant, si sponsi sunt ex diversa parochia; 2) ut, si sponsi præter verum domicilium etiam in aliquo loco quasi-domicilium habeant, nec nimis distet, in utroque loco nuptiæ promulgentur; 3) ut, si ob nimiam distantiam aut similem causam denuntiationes modo dicto fieri nequeant, defectus suppleatur aliqua cautela sive per testes, sive per juramentum.”

II. Forma denuntiationum ea esse debet, ut intelligibili voce et accurate indicentur personæ earumque parochia, et quota sit denuntiatio, idque præsertim quando in aliqua dispensatum est, ita ut tunc exprimatur e. g. eam, quæ nunc fit, esse primam et secundam. Pnestat etiam mentionem facere finis denunciationum, nimirum ut, qui impedimentum norunt, illud detegant;³ hoc vero si fiat, uniformiter pro omnibus fiat, ne, si aliquando tantum, Parochus videatur suspicari impedimentum, ut recte monet “Past.-Blatt für Nordamerika.”⁴

ARTICULUS III.

DE DISPENSATIONE BANNOKUM.

1538. *Principia*. — I. Ex justa causa potest dispensari a lege bannorum —

¹ S. 24. c. 7. «le Ref. Matr. Collect, p. 437. n. 908.

² De Matr. § 21. V. p. 64. 4).

³ Feije, de Imp. n. 252. ⁴ 7, c Jahrg. S. 08.

Trident.¹—Facilius autem ab una vel altera proclamatione, quam ab omnibus, dispensatur. Ab omnibus autem dispensare Episcopos vetuit Ben. XIV.,² “nisi urgente legitima, gravissima et ineluctabili causa, ut liquet ex Tridentino.” Ejusmodi nutem causa, cum *relativa* sit, inulto incilius apud nos quam alibi existet.

II. Dispensatio bannorum pertinet ad Episcopum quod Ordinarium. Eruitur pariter ex Tridentino,³ ubi dicitur, relinquere facultatem dispensandi prudentiae et iudicio Ordinarii.

III. Causae autem legitimae dispensationis aliae sunt, ob quas Episcopus dispensare *debeat*, aliae ob quas *possit*. Prioris generis sunt, 1° ne Matrimonium malitiose impediatur; 2° damnum grave, infamia aut scandalum imminens ex Matrimonii dilatione; 3° metus, ne vir puellam stupratam derelinquat; 4° si, Matrimonio jam civiliter contracto, sponsus in tres proclamationes consentire nolit, et alia similia.⁴—Posterioris generis sunt: 1° si nuptiae contrahendae sint inter magnates; 2° si sponsi sint valde senes, aut valde dispares conditione, tate, divitiis aut qualitate; 3° si certo moraliter constet nullum adesse impedimentum.⁶

1539. Quæ sit a. — Quær. IO-171, cum sponsi sint ex diversis dioecesibus, dispensatio (d) utroque Episcopo obtinenda sit?

Resp. *affirm.*, ut videtur. Ratio est, quia nulla est connexio inter dispensationem alterius. Aliunde solus Ordinarius loci cognoscere potest de causa dispensationis: possunt enim esse rationes dispensandi pro una parte, quin adsint pro altera; et, si ex una parte non detegantur impedimenta, non sequitur non posse detegi ex altera. Contrarium tamen docent c. S. Alphonsus non corrigit.

Quær. 2° .hic Vicarius Generalis, itemque Capitulari (seu apud nos administrator dioecesis) possit dispensare a proclamationibus bannorum?

Resp. ad 1um *affirm.*, probabilius, juxta sententiam communissimam, modo Episco-

pus sibi hoc non reservaverit, aut contradicat. Ratio est, quia Synodus hanc facultatem concedit Ordinario nomine autem Ordinarii, si materia officio illius convenit, et ipse non est expresse exclusus. venit etiam Vicarius Generalis, quippe qui unum tribunal cum Episcopo constituit.¹

Resp. ad 2um *Afirm.*, idque certum est ex dec. S. C. C. 2 mart. 1624.

Quær. 3J .-III et a quibus lue facultas delegari possit?

Resp. *Jffinn.*, ab iis, qui eam habent jure ordinario; ergo ab Episcopo, a Vicario Generali et Capitulari, ac, cum jurisdictione ejus sit quasi ordinaria seu ad universitatem causarum, etiam ab Administratore dioecesis. Cfr. n. 149, 150.—In plurimis dioecesibus hæc facultas delegatur, saltem quoad unam alteramve denunciationem, omnibus sacerdotibus. Quisque consadat litteras suae Jurisdictionis vel statuta diœccesana.

Quær. 4 .In ft quando proclamationes, non pntPmissa Ordinarii dispensatione, per epikeiam omitti possint?

Resp. *Jffirm.*, v a LDE probabiliter, dummodo sequentes concurrant conditiones: 1° adsit causa, ob quam *debeat* n. 153x **III.** dispensare Episcopus; 2° hic vel si injuste dispensationem recuset. Superior ejus) adiri non possit; 3° periculum sit in mora; 4° constet nullum adesse impedimentum.²—Recte tamen monet Reiffenstuel omisionem fere non esse suadendam, dum Ordinarius textra nisum concubinari morituri, scite addit Feije 4i denegasset dispensationem: nam Ordinarii est judicare an causa allegata sit ejusmodi, cui dispensatio *debeat*.—Adde eam etiam dissuadendam essi in Statibus, in quibus proclamationes a lege civili praescribuntur.

Hic iterum moneo condiciones praedictas facilius concurrere apud nos. Quare adhæreo resolutionibus, quas in hanc rem tradit Smith.⁶

Xota. — Tridentinum ponit nonnumquam ita dispensari, ut denunciations post contractum, sed ante consummatum

¹ Scss. 24. c. 1. de Rcf. Mntr.

² Bulla, Niminin licentiam. 18 maii 1743. Item C. Salis vobis. 17 nov. 1741.

³ Ses 21. c. 1, de Rcf. Matr.

⁴ L. VI 1005.

⁶ Ib. 1000.

^c Ib. Vide Feije, n. 266.

¹ L. VI 1007. H. A. Tr- Will. 59.

² L. VI. 1007.

^s L. IV. T. III n. 46.

* De Imped, n. 268,

¹ Noto, mi tin Sec. Ph i» Gonne, n. 302—304

Matrimonium locum habeant. Ordinarii tamen iudicio relinquit, ut, si maluerit, simpliciter dispenset. Hodie autem generaliter solus posterior iste modus adhibetur.

ARTICULUS IV.

DE REVELATIONE IMPEDIMENTORUM.

1540. *Principia*. — I. Datur *per ne* gravis obligatio impedimenta Matrimonii, quantumvis occulta, revelandi. Ratio eruitur ex motivo Religionis et caritatis, necnon ex ipso bannorum præcepto.

II. Obligatio generatim spectat ad omnes fulcres cujuscumque sexus, ætatis, parochia; aut diœcesis, etc., et ad consanguineos quoque et amicos. Ratio est, (plia lex illa fertur nomine Ecclesiæ, cui subjacent omnes christiani, et nititur naturali præcepto Religionis et caritatis, quod ad omnes spectat, imo licet, celebrato Matrimonio, lex positiva denunciandi cesset; potest tamen lex caritatis pro circumstantiis dictam revelationem exigere.

III. Obligatio illa adimplenda est quamprimum moraliter; quia, si sponsi forte obtineant dispensationem ab una aut altera proclamatione, et citius contrahant, tempus ad revelationem peragendam non supererit, etc.

1541. *Quæsitum*. — Quær. 1º *an revelari debeant impedimenta nub secreto etiam commisso cognita?*

Resp. Affirm., etiamsi juramentum de iis non revelandis additum fuerit. Ratio est, quia secretum naturale, etiam commissum et juratum, non obligat, quando damnum grave communitati vel tertiæ persons imminet. — Si tamen impedimentum est infamans, nupturientes ipsi prius sunt monendi, nisi vel monitio probabiliter non sit profutura, vel periculum sit in mora.¹ Cfr. n. 541. q. 1º.

Excipe *probabilius* secretum *consilii*, seu secretum petendi consilii causa commissum homini officium publicum exercenti, v. g. medico, advocato, Parocho, etc., modo id liat ratione eorum professionis. Ibi enim bonum commune postulare videtur. — Collet,² Bo'uvier,⁸ Carrière,⁴ et *alii* contra *alios*. Sed et illi, qui sub hujus-

modi secreto impedimentum norunt, saltem monere debent sponso, ut a Matrimonio desistant, nisi monitio probabiliter non sit profutura.

Quær 2º *An tenearis impedimentum revelare cum gravi luo incommodo rei detrimento?*

Resp. Neg., generatim loquendo, quia lex Ecclesiæ et caritas non obligant cum tanto incommodo. — Ita *communiter*.¹ Communiter DD. excusant etiam in aliis hisce casibus, nempe: 1º Quando (piis de impediment) tantum audiverit, sed a quo, nesciat, vel de eo audierit a persona non fide digna: — 2º Si probabiliter existimet, revelationem grave apud alios scandalum parituram: — 3º Si noverit, contrahentes dispensationem occultam pro foro conscientiae impetrasse in impedimento, cujus fama non sit publica, et (addit Feije⁸) quod ad forum externum deduci probabiliter non possit: — 4º Si alio modo Matrimonium impedire possit et vere impediat, vel efficaciter curet dispensationem obtineri.⁴

Quær. 3º *An tenearis impedimentum revelare, si tn solus illud noveris, nec probare possis?*

Resp. Affirm., quia in præsentī materia sufficere potest unius testimonium, saltem ad ulteriorem indagationem. — Ita *communissima* et *verior* sententia?

Quær. 4º *An ipsi contrahentes impedimentum revelare teneantur?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia hic non agitur de poma infligenda, sed de peccato vitando: quare, vel a Matrimonio absterneant, vel impedimenta aperiant, necesse est.

Quær. 5º *Quid facere debeat Parochus, si notitiam impedimenti, quod snbesse sciatur vel probabiliter timeatur, per se vel per alios habeat?*

Resp. 1º Si extra Confessionem notitiam acquisierit, non potest transire ad celebrationem Matrimonii, sed negotium sponsis opportune communicare, et, dubio manente, deferre ad Ordinarium debet.

Resp. 2º Si Parocho constet de impedimento occulto extra Confessionem, neget

¹ L. VI. 994

⁸ c. 4. art. 4.

² c. 3.

⁴ n. 409.

¹ L. VI. 995.

² Ib. 994.

⁸ De Imped, n. 209.

⁴ Ib.

⁵ L. VI. 995.

autem (pii impedimento ligatur, assistere non poterii, sive occulte coram testibus petatur Matrimonium, sive (secundum communem) publice.¹ Cfr dicta n. 1229. Beg. III. Excipe 2°.

/i'esy/. 3° Si noverit impedimentum extra Confessionem, et simul sciat pro loro conscientiae dispensationem fuisse obtentam, potest assistere, si impedimentum sit ejusmodi, ut ad forum externum non possit deduci, vel saltem nulla probabilis id timendi ratio adsit; secus enim, antequam assisteret, foret dispensatio pro loro externo obtinenda.

1° Utrum illico cessare debeat a eontinnandis proclamationibus, hoc pendet ex certitudine vel verisimilitudine impedimenti. Vide Bangen.²*

Resp. 5° Si in Confessione notitiam acquirat, vide dicenda n. 1556. q. 3°.

VPPENDIX.

I. DE PR.EMITTENDA INQUISITIONE IN IMPEDIMENTA.---- II. DE NECESSARIA CONTRAHENTIUM INSTITUTIONE IN DOCTRINA CHRISTIANA. — III. DE CONFESSIOE NUPTIIS PROMITTENDA.

1542. 1. — 1. *Obligatio* inquirendi in impedimenta patet tum ex rei ipsius, seu Sacramenti, natura (n. 1228. II. Dixi: Ie), tum ex Rituali Rom.

2. *Tempus*, ex Rii. Rom., esi illud ipsum, quo Parochus admonetur de aliquo Matrimonio in sua parochia contrahendo. Ergo saltem antequam ad proclamationes procedat.

3 *Modus* sequens vel similis, monente Ben. XIV.,⁸ adhibendus est. Remotis testibus, sacerdos tum sponsum, tum sponsam scorsim, caute, et, ut dicitur, ad aurem circa impedimenta, quoro forsan adesse possunt, explorare studeat, atque ea praeserlim urgeat, quae juxta suam de sponsis cognitionem adesse prudenter suspicari potest. Imprimis pereunctetur. au nupturi fidem alteri jam antea dederint; an exinde impedimentum publicae honestatis non

evenerit; an impedimentum aliquod cognitionis vel affinitatis non intercedat? Debita quoque cum prudentia el verb * modestis advertat ad impedimentum affinitatis ex copula illicita (sed de hoc potius in Confessione praeparatoria) et, si una par.' fuerit jam nupta, ad impedimentum ligaminis, criminis, etc. — Tunc, *si commode Jieri potest*, t< -tc> quoque vel cognatos, vel alios sponsis liem cognito» advocet, et ex iis similiter quærat, num de aliquo impedimento inter sponso intercedente notitiam habeant.

Nota.— Prudentia etiam exigit, ut Parochus inqu.¹ an illa, quae lege civili Status, in quo Matrimonium contrahitur, statuuntur, servata sint.

1543. II — 1. *Obligatio* nupturientes *ante proclamationes* in doctrina christiana instituendi: a) non urget casu, quo nupturientes satis instructi sunt; b) quoad cæteros urget, jure etiam *diruto*, circa ea, quae necessario scienda sunt necessitate sive medii, sive præcepti. Matrimonium enim est Sacramentum *civontm*; nemo igitur, sim. gravi sacrilegio, illud celebrare potest in statu peccati mortalis, nec Parochus licite eidem Matrimonio assistit: qui autem necessaria illa ignorat, quam- (liu illa non addiscit cum potest, versatur in statu peccati mortalis. — Dixi. *cum potest*; nam, ut advertit Ben. XIV.? qui hebetis sunt ingenii, ut copiosorem Catvchesin non admittant, doceantur saltem præcipua fidei capita. — Quoad eos vero, qui carent scientia eorum, quæ necessaria sunt necessitate præcepti. usuvenire, apud nos praesertim, aliquando poterunt quæ diximus n. 261 Nam, ut recte animadv.rtit Kenrick,' "quum tanta sit facilitas Matrimonium ineundi coram pncconc lueretico vel magistratu, non pnestut plerumque cos repellere, quamvis omne studium adhibendum sit. ut quantocius instruuntur." Addo, oportere ut in pnrrens sciunt vel edoceantur, quæ scire debent ut Sacramenta, quæ hic et nunc suscepturi sint, valide et licite suscipiant. Cfr» n. 260. 4).

2. In nupturientium instructione, his notantor in Provinciis, ea, quibus praesertim insistendum est, sequentia fere sunt.

¹ L. VI. 1002. Dub. 1 II. A. Tr. XVIII. 57.

² p. 71 sq.

⁸ Bulla: Nimiam licentiam, 18 maii, 1713.

§ 10.

¹ L. VI. 51 lleiss. de Matr. § 68. I.

² De Svn L. VIII. c. XIV, u. 5. 6.

⁸ Tr. VIII. 48.

— Vinculi matrimonialis indissolubilitas, — rectus prolem aut foetum in necessitate baptizandi modus, — advocatio obstetricis vere Catholica, si haberi possit, in partu, — tempestivus prolis Baptismus. — nutrix, si adhibenda sit. bonis moribus prædita, — tempestiva prolis instructio in iis, quæ necessitate sive medii, sive præecepti scienda sunt, — scholarum publicarum pericula, et quanti intersit, ut, dum sedes mutant, ea loca proférant, ubi schola Catholica adiri possit, — mala ex intemperantia et cauponarum frequentatione sequi solita, — horror, quo secretae societates fugiendae sunt, — obligatio pro viribus contribuendi ad sustentationem Religionis.

l'ræter hæc, quæ nostrarum regionum sunt magis propria, inculcanda veniunt, — debita ad Sacramentum præparatio per *sinceram* Confessionem, cumque, si obtineri possit, generalem, edoctis sponsis, ea, quæ ab ipsis forte contra castitatem sunt commissa, æque peccaminosa esse, ac si inter non desponsatos fuissent patrata, iisque monitis de evitanda tum inter se, tum cum aliis suspecta vel solitaria conversatione, interdictaque severissime cohabitatione ante Matrimonium, — usus Matrimonii præceptus et licitus, a quibus tempore prægnationis cavendum sit, — periculum suffocationis prolis, si ante primum ætatis annum completum eodem in lecto cum matre decumbat, — periculum perversionis puerorum casu, quo non corriguntur, demum contra *pudorem*, licet leviter, delinquunt, — ejusdem perversionis periculum, dum septennes vel sæpe etiam sexennes eodem in lecto cum parentibus aut alterius sexus pueris decumbunt, — cautio adhibenda, dum necessitas cogit, ut eodem in cubiculo eum parentibus decumbant, — obligatio sibi invicem ac proli bono exemplo præeundi, — mutuus conjugua) amor ac fidelitas et quæ his sunt contraria.

Non omnia tamen edocendi sunt omnes, nec omnes eadem ratione; aliter enim instruendi sunt rudes, aliter vero exculti; aliter honoratiores, aliter plebcii.

Nec omnia eodem tempore. Licet enim instructio non sit differenda ad diem, qui Matrimonium proxime præcedit. ea tamen, quæ ad usum præceptum et licitum Matrimonii pertinent, vix non remit-

tenda erunt ad eam Confessionem, quæ Matrimonium immediate antecedit. Quæ vero spectant ad obstetricis vere Catholicæ atque ad borne nutricis electionem, necnon ad suffocanda prolis periculum, universim, et nisi timeatur ne occasio alioquin elabatur, prudentius ad ultimos graviditatis menses amandantur. Demum pericula, quæ proli ex non optime servato pudore vel ex eodem cum parentibus vel diversi sexus pueris lecto aut cubiculo imminent, generatim ad illam puerorum ætatem relegari poterunt, qua periculum enasci solet.

Modus, (pio præceptum et licitum Matrimonii usum edocendi sunt, varius esse debet pro varia nupturientium conditione. Si enim vitæ liberioris fuerint, instructio illa aliquanto apertior esse poterit, at numquam non honesta, his e. g. verbis : “ In iis, quæ ad prolem suscipiendam pertinent, comparti obediendum est, licentque omnia, quæ ad id conducunt. Dubia, si (pia tibi postea suboriantur, confessorio candide aperias; interim vero ” (si de *sponsa* instruenda agatur) “ marito tuo, tamipiam Superiori, obedias, nisi clare intelligas aliquid mali tibi præeipi aut a te postulari.” — Sponsis, (pii non fuerint liberioris vitæ, eadem dici possunt; sed loco verborum : *ad prolem suscipiendam*, adhibenda potius sunt hæc : *ad Jinem Matrimonii*; et loco : *ad id*, dicatur : *ad hunc Jinem*.

1544. — III. “ Satagendum etiam, et Concilium Tridentinum enixe hortatur, ut nupturientes ante Matrimonii celebrationem, idque non immediate sed saltem triduo ante ” (ejusdem consummationem) “ ad Sacramenta Pœnitentiæ et Eucharistiæ accedant. In multis etiam statutis diœccsanis ea de re aut consilium aut præceptum reperitur.² Optimum quoque illud medium est opportune detegendi impedimentum, præsertim occultum ” (vide supra n. 1542. sub 31, “ vel circumstantiam in supplici pro obtinenda dispensatione libello exprimendam, et gravia præveniendi incommoda secus oritura.”

“ Si alterutra pars ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere recuset, allaborabit paro-

¹ Sess. 24. c. 1. Ref. Mntr. De hujus Tridentini moniti fine aifit Nouvelle Revue Théol. T. V. p. 301 sv.

² Cfr. Cone. l'1. Balt. H. n. 329. 330.

chus ut animum mutet ; si vero nihil proficiat, eam hortabitur saltem ad contritionem de peccatis eliciendam ante Matrimonii celebrationem. Quodsi utraque pars ad Pœnitentia; Sacramentum accedere recuset, et monitionibus suis parochus non proficiat, Ordinarii judicium est provocandum in locis, ubi Confessio est præscripta; sed extra hunc casum parochus assistet.”¹

Quodsi de *publicis* peccatoribus agatur, Parochus eorum Matrimonio assistere poterit “ad vitandam mortem, vel alia graviora mala communitatis, vel ipsorum contrahentium, puta ne ipsi perseverent in peccato. 13 Ergo *generatim* in hoc casti assistentia neganda est, et *semper* “erit neganda, ... si utraque pars patenter in contemptum Religionis seu Ecclesiæ confiteri recuset, vel si ipsa ejusmodi Matrimonii celebratio vero scandalo sit futura.”⁸ Kenrick etiam excusat Parochi assistentium, si timendum sit, ne nupturientes accedant ad magistratus vel præcones hæreticos, quæ sententia cl^o Heiss⁴ merito mitius probabilis videtur, saltem (addo) si de locis agatur, ubi non viget impedimentum clandestinitatis.

Casu, quo ageretur de iis, qui notorie in ecclesiasticas censuras inciderunt, applica dicta n. 1231. q. 4°. At si de his sermo sit, excludenda semper est Missæ celebratio, ut addit S. Pœnitentiaria in Resp., quod cit. n. 1231 refertur; idque, ob paritatem rationis, applicandum mihi etiam videtur casui publicorum peccatorum, licet non notorie in censuras inciderint.

Dixi: Confessionem consulto *saltem triduo* ante Matrimonii etc. institui; idque non tantum ut opportune detegantur impedimenta, præsertim occulta, verum etiam ut contrahentes, qui hactenus in statu peccati, non raro quasi-eoncubinatus, vivebant, securius ad Sacramenta digne et fructuose recipienda possint disponi. Hinc plures suadent, ut jam ante primam promulgationem ban- norum contrahentes inducantur (pro prima vice) ad Confessionem, et quidem, si fieri potest, ad Confessionem generalem, eam-

que vel in loco contractus, vel alibi peragendam ; ac deinde iterum pridie celebrationem Matrimonii, qua occasione convenienter de *licito ac debito usu* Matrimonii instructio *omnino necessaria* tradi potest. S. Communio, si suscipiatur, juxta Rubricas Missalis (in Missa pro sponsis, ubi legitur, “postquam sacerdos sumpserit Sanguinem, communicet spon- sos”) suscipi debet ipso die nuptiali, idque, si nuptis solemniter benedicantur, infra Missam, et quidem, ut infertur ex Resp. S. (‘. R. 23 junii 1853 in causa Limburg.,¹ per modum Sacrificii, nimirum hoc modo, ut duæ hostiæ parvæ in hac Missa ipsa pro sponso et sponsa consecrentur?— Missa tamen celebrari ac infra eam benedictio dari potest, lret sponsi infra hanc Mis-am non communicent. S.C. R. 21 mart. 1874.[®]

CAPUT III

DE NATURA ET PROPRIETATIBUS MATRIMONII.

ARTICULUS I.

DE NATURA MATRIMONII.

1545. — *Definitio*. Matrimonium bifiarium spectari potest, scilicet ut contractus, et ut Sacramentum.

1° Matrimonium ut contractus est conventio, qua vir et mulier sibi invicem legitime tradunt dominium in corpora in ordine ad actus ex se aptos ad generationem proles, et se obligant ad individuum vitæ societatem.

2° Matrimonium ut Sacramentum definitur; Sacramentum nova legis gratiam conferens ad legitimam viri et mulieris conjunctionem sanctificandam, et ad prolem pie suscipiendam, saneteque educandam.

Est autem Matrimonium de præcepto quoad communitatem in genere, non autem quoad singula ejusdem membra, nisi *per accidens* ob aliud debitum justitiæ vel caritatis, puta ad legitimandam prolem, ad damnum deflorationis reparandum, vel si quis *nollet* alia media adhibere ad continentiam servandam. L. IV. 209.

¹ Feije, de Imp. n. 276. 277.

² L. VI 54. Cfr. Vind. Ed. 2. T. 11.607. CLVII.

³ Feije, de Imp. n. 277.

⁴ De Matr. j 69. III. p. 264. 2).

¹ Apud Heiss. de Matr. 4 73.

² Heiss, de Matr. § 69. V

³ Past. P! fur N. Amer. 12. Jahrg. S. 140.

15 Pi. *Divisio.* Matrimonium spectari potest tum quoad conjunctionem viri et mulieris, tum quoad vinculum quod ex ea oritur; hinc dicitur:

1° *In Jieri* vel *in facto esse.* Matrimonium *in Jieri* dicitur ipse actualis contractus, qui mutuo consensu viri et mulieris perficitur. Vocatur autem *in facto esse* coimubium perseverans in vinculo, quod ex matrimoniali contractu provenit.

2° *Legitimum, ratum et consummatum.* — Matrimonium *legitimum* dicitur, quod contrahitur juxta normam legis naturalis et civilis, non tamen Ecclesiae ratificationi aut rationem Sacramenti habet, quale olim in lege naturae ac Mosaica, et etiam nunc inter Indicos ac Gentiles iuitur — Matrimonium *ratum* est, quod contrahitur inter Christianos nullo impedimento irretitos, inter quos tamen, post contractum, nondum intercessit commercium conjugale. Dicitur *ratam*, quia non solum natura et jus civile, sed etiam Ecclesia illud approbat et ratum habet. — Matrimonium *consummatum* dicitur, quod completum est copula conjugum post contractum Matrimonium habitu, eaque pro foro *interno* probabiliter ex utraque parte perfecta, (pialis in foro *externo* semper praesumitur, et in dubio etiam pro *interno* praesumenda est.¹

3° *Perum, prtesumplum et putatitium.*

Perum dicitur, quod reapse et valide contractum est, atque ut tale est. probatum quopiam ex iis argumentis, quibus et cetera negotia probari solent, ejusmodi est Parochi vel aliorum testimonium, liber Matrimoniorum, confessio conjugum, etc.

Prmsumptum dicitur, quod *a jure* praesumitur; quae quidem *juris* praesumptio maxime in triplici casu locum habet, at in locis tantum, ubi decretum Trid. de forma Matrimonii non viget, scilicet: 1° Quando sponsalia *absolute* inita inter duas personas habiles, subsecuta est copula, etsi imperfecta; tunc enim consensus de futuro praesumitur transisse in consensum de praesenti, et copula praesumitur admissa allectu conjugali? 2° Quando post sponsalia inita *sub conditione*, ante ejusdem eventum, intercessit carnale inter sponso commercium; Ecclesia enim tunc praesumit, sponso a conditione re-

¹ I. VI 958. 1036. 1075. 'Collect, p. 15'.
n. 989 » L. 1\ Deci T. I. c. 30.

cessisse, adroque voluisse pure et absolute Matrimonium contrahere.¹ 3° Quando post sponsalia *de pra-seati* ab impuberibus liu quibus malitia aetatem non suppleat) invalide contracta, inter eosdem, ubi adepti pubertatem fuerint, signa interveniunt ratificationi consensus, ejusmodi sunt non tantum carnalis copula, sed etiam oscula, amplexus, cohabitatio, etc.²

Putatitium denique Matrimonium dicitur, quod legitime contractum existimatur, cum tamen a parte rei, ob latens aliquod impedimentum, sit nullum. De quo ideo inquirunt DI.), ut constet, qiiandoniun vim legitimamli prolem inde susceptam, aliosque juris effectus habeat. Duo porro ad id sunt necessaria: 1° ut contractum sit bona lide saltem ab alterutro conjugum, qui nescius impedimenti fuerit.³ Quam quidem bonam (idem nec error juris, nec dubitatio de valore Matrimonii excludit, ut probat (Ovarruvias; ⁴ in dubio autem bona haec tides praesumitur. 2° Ut Matrimonium contractum publice fuerit et in facie Ecclesiae i. e. coram parocho et testibus, et praemissis, vel saltem dispensatis, denunciationibus.⁶

4° *Canonicum, politicum seu civile, conscientia, et morganaticum.*

Canonicum dicunt, in quo omnia concurrunt, quicumque a Sacris Canonibus ad Matrimonium praescripta sunt.

Politicum seu *civile* illud dicunt, in quo concurrunt ea quoque, quae jure civili exiguntur, quaedam scilicet solemnitates, pacta dotalia, etc.; sine quibus Matrimonium *canonice* quidem validum est, illegitimum tamen civiliter reputatur, atque adeo civilibus caret effectibus.

Matr. *conscientiam* coram parocho vel alio per Episcopum deputato sacerdote, - duobus *Jidis* testibus, - omissis bannis, — *secreto* celebratur. Praeter causam urgentissimam (v. g. Matrimonium contrahendum a concubinariis, qui habentur pro legitimis conjugibus), requiritur etiam licentia Episcopi, cui mittendum est scriptum ita celebrati Matrimonii documentum, quod ab eo servandum et secretorum Matrimoniorum libro, servatis iis,

¹ I. IV. Decr. T. V. c. 6.

- L. 1\ T. II c. Hinc f. Idenl quuqiic in 6°.

« I. VI Decr. T. XVII c. 14.

⁴ De Spons. I' 11 c. V111 f. 1 n. 9

⁶ I. IV. Decr. T. III c. fin f. 1. Cfr. Feije, de Imped, n. 204.

quæ hae de re a Beu. XIV, c. 17 nov. 1741, § 10. 11. præscribuntur, inscribendum est.¹

Matrimonium *morganalicum* est, quod vir nobilis coram paroco et testibus, obtenta dispensatione a bannis, cum fœmina humilioris ordinis init, addita conditione, ut tam mulier, quam filii ex eo Matrimonio nascituri, nihil sibi juris, quod cum nobilitate viri cohæret, acquirere possint, et iis, quæ ad victum sunt necessaria, vel dono nuptiali, aut certa bonorum portione, pacto antenuptiali determinata, contenti sint.²

1547. Principia. — I. Matrimonium Christianorum, ritu legitimo celebratum, est verum et proprie dictum novæ legis Sacramentum. Argumenta vide apud Dogmaticos.

II. Requiritur ad Matrimonii validitatem verus consensus ex parte utriusque contrahentis; quia Matrimonium, ut contractus, est conventio inter virum et mulierem: consensus autem conventionis essentiam constituit.

III. Consensus vero debet esse:

1° *Mutuus*; consistit enim in contractu, qui est essentialiter consensus duorum, seu consensus mutuus. Unde, si ex una parte deliciat, nullum erit Matrimonium.

2° *De præsenti*; quia per promissionem *defuturo* fiunt tantum sponsalia, non vero Matrimonium.³

3° *Deliberatus et voluntarius*; (plius est contractus de re gravi, gravem propterea obligationem inducens; nemo autem censetur obligationem gravem sibi imponere, nisi libere ac plene consentiat. Constat ex Jure Canonico, quod invalida Matrimonia ex metu gravi contracta, ut infra de impedimentis dicetur.

1° *Manifestatus signis externis*; quia omnis conventio inter homines aliquo signo externo cognosci debet: conventio enim mutuam acceptionem inter contrahentes necessario supponit.

1518. Quæstio. — Quær. 1° *Quis modus servandus cum iis fidelibus, fuit, in iis nostrarum Provinciarum locis, ubi decretum Tridentinum ite forma Matrimonii*

non riget. post spontalia absoluta ac calida et copulam habitum cum altero part., cum aha nuptias re/inire coluut cel in facie Ecclesia inierunt?

itesp. Copula vel maritali, vel fornicario allectu habita fuit. Si *marilah*, a quovis alio Matrimonio prohibendi sunt. Ratio patet ex dictis n. 1516.3°. In foro tamen externo cogentur cum illa remanere cum qua in facie Ecclesiæ nuptias contraxissent, ut copulam cum prima habitam probare non possent, at nullum cum secunda carnale commercium exercere possent. — Si *fornicario*, distingue inter forum *externum* et *internum*.

Si copula deducta sit ad forum *externum*, possent ab ecclesiastico iudice legitimorum instar conjugum haberi, atque idcirco u quovis alio Matrimonio prohiberi, ac, si cum aha nuptias jam contraxissent, cogi, ut ad primam redeant, cum qua tamen nullum poterunt carnale commercium exercere. Ratio tamen, quia in foro externo delictum non præsumitur, ideoque copula præsumitur *maritali* affectu habita fuisse. — Quod vero cum prima carnale commercium exerceri nequeat, inde est, quod copula, licet *præsumitur maritali* affectu habita fuisse. *recera* fornicario habita fuit. — Si de foro *interno* agatur, *calidum* erit Matrimonium cum alia, et *licitum* quoque, si se legitima occasio precedentium sponsalium diabolici venditorum obtulerit. Vide Instruet, t. de P. E. p. LXV. sq, quæ communicata etiam fuit Episcopo Mtonensi, pro informatione recurrenti. Item Ileiss l.

Nota. 1° In quæsito dicitur: *post sponsalia* \ il. IDA. lilini dum c. g. Titius, contractis sponsalibus cum Anna, ea invita contraxit sponsalia eum Maria, et deinde utramque cognoscit, copula illa habita cum Mana non potuit esse -ignum contracti cum ea Matrimonii, quia sponsalia cum ea fuerunt nulla; copula vero illa cum Anna habita potuit esse signum contracti eum illa Matrimonii; licet enim habuerit voluntatem recedendi nb ejys sponsalibus contrahendo sponsalia cum Maria, de facto tamen non recessit, copulam cum ea habens, censendus est prædictum contractum approbasse, et attentatum recessum emendasse.

¹ Cfr. livi», De Matr. f. 74. II. F. 74. De imp. n. 313 m]. Van Buigt, De Matr. u. 112 sq.

² Cfr. l'Vije, De imp. n. 340, ubi p. 22S (1) citantur auctores, qui ille origine vocis *morganaticum* agunt.

³ L. IV. Decr. T. I c. 31.

¹ De Matr. f. 16.

³ Sic ille Matr. j. 16. p. 51.

2° Pro foro *interno* persuasio pœnitentis se cum alia validum inire posse Matrimonium, in dubio, argumento erit copulam affectu fornicario habitam fuisse.

Quær. 2° *An consensus verbis exprimi debeat?*

Resp. 1° *Neg.*, quoad *validitatem*, quia de jure naturali in contractu sullicit, ut consensus certo aliquo signo exprimatur, v. g. cohabitatione maritali vel scripto.

Resp. 2° *Affirm.*, quoad *liceitatem*, quia alias ageretur contra Rubricam et Ecclesie consuetudinem. Attamen non videtur excedere veniale, si verba non adhibeantur; imo ab omni culpa verecundia aut alia rationabilis causa excusaretur.

Quær. 3° *In sufficiat consensus per procuratorem?*

Resp. *Γ* Quoad *validitatem affirm.*, modo adsint conditiones requisite, quia Matrimonium habet totam rationem contractus naturalis. Contractus autem quilibet per procuratorem fieri potest.

Condit tones vero ad Matrimonium illo modo contrahendum sunt eadem ac illæ, quæ ad valida sponsalia eo modo contrahenda requiruntur (vide n. 1528. q. 6°); quibus pro locis, ubi viget decretum Trid. de forma Matrimonii, addenda est 6U hæc, ut procurator cum comparte coram Parocho et duobus testibus compareat.

Resp. 2° Quoad *liceitatem neg.*, nisi causa valde gravis urgeat. Ratio est, quia iste modus contrahendi est contrarius praxi ordinaria. Ecclesie et vix inter alios, (piam inter Principes et Magnates sic Matrimonia fiunt. Hinc Parochus non debet propria auctoritate Matrimoniis hujusmodi benedicere, ut ex praxi Ecclesie et Rituali constat.⁸

Quær. I *-In sit validum Matrimonium SUB CONDITIONE initum?*

Resp. 1° Certum est, esse validum, si conditio sit *de praderito* vel *de pratenti*, et veriticeatur. Ratio est, quia consensus ille *conditionatus* statini transiit in absolutum, et proinde nihil deest valori Sacramenti.⁴

Resp. 2° Si adjiciatur conditio *honestas* et *possibilis* de futuro, *dico*: 1° Non perficitur Matrimonium, donec conditio impleatur; quia contractus transferre debet jus mutuum in corpora *de præsenti*, ut n. 1547 dixi, & hinc, si unus ante

verificationem conditionis consensum retractet, Matrimonium nullum est, cum tempore, (pio contractus perficitur, consensus mutuus desit. *Dico*: 2° Impleta autem conditione, valet Matrimonium, siquidem contractus conditionatus, adimpleta conditione, transit in absolutum, et eo ipso valet ratione Sacramenti, (pia inter Christianos contractus Matrimonii a Sacramento disjungi nequit. Hinc probabilius novo consensu time opus non est; consultius tamen renovatur.¹ (35) p. 423.

Quær. 5° *.tu sit licitum contrahere cum consensu conditionato?*

Resp. *Neg.* Talis modus contrahendi est illicitus, præsertim si conditio sit *de futuro*, nisi forte, ut habet S. Alph.,² adsit urgentissima causa, quæ inoram non patitur, ut, si agatur de Matrimonio cum moribundo ad legitimiandam prolem, casu, (pio mors prioris conjugis dubia est. Ratio est, (pia multa ac gravia incommoda ex tali modo contrahendi subsequi facile possunt, nempe scandalum, jurgia, ambages, difficultates, etc. — Ita *communior*.

Quær. 6° *.dn sit validum Matrimonium initum sub conditione turpi?*

Pra-notanda.— Distinguunt quoad Matrimonii lines: 1° fines *intrinsecos essentialis*, scii, a) mutuam corporum traditionem cum obligatione reddendi debitum, si alter jure postulet, et b) vinculum indissolubile; — 2° lines *accidentales intrinsecos*, et quidem tamipiam *primarium* procreationem prolis; tamquam *secundarium* remedium concupiscentia; — 3° lines *accidentales extrinsecos*, uti sunt v. g. pax familiarum, divitiarum consecutio, etc.

Positiva exclusio porro finium essentialium in celebratione nuptiarum Matrimonium irritum reddit; non vero *per se* accidentalium; imo, principaliter (salva relatione operum ad Deum) nuptias quaerere, vel ut remedium concupiscentie (quin tamen finis procreanda prolis excludatur), vel ob finem extrinsecum, modo sit per se honestus, nullum est peccatum.⁸

His prænotatis:

Resp. I *Neg.*, si conditio repugnet substantia seu essentiali Matrimonii, triplici nempe ejusdem bono, i. e. 1° bono *Sacramenti*; 2° bono *fidei*; 3° bono

¹ L. Vf. 857.

- Ib. sss

² I. VI 892. 895.

- Ib. 892.

³ Ib. 885.

¹ Ib. 890

³ Ib. 882. 883.

prolis; ut foret, si sponsi, contrahendo Matrimonium, generationem prolis in usu ipso Matrimonii (non vero si continentia; amore ipsum usum), fidelitatem in conjugio, aut perpetuitatem in Matrimonio excluderent. Sed ad hoc requiritur, ut hujusmodi conditio (pro foro se. externo) expresse apponatur, ut lit in formula aliquarum sectarum, qua excluditur perpetuitas J), et ut sponsi non aliter se obligare animo intendant. Validum autem erit Matrimonium, si hæc conditio se habeat concomitanter, et ideo non sit motivum, cur contrahatur Matrimonium, ac alioquin adsit voluntas aliqua generalis valide contrahendi. — Hinc :

a) “A catholicorum error, quo plerique sentiunt conjugia solvi posse ob adulterium, vel aliam ob causam, Status auctoritate, non obstat valori contractus; potior enim est intentio contrahendi, juxta legem naturæ et Christi.”²

b) Valet Matrimonium, quamquam aliquis ex conjugibus postea ignorasse se dicat Matrimoniale debitum, coque cognito se Matrimonium non fuisse initurum affirmet.⁸

c) Pristinorum “servorum conjugia, si apposita” fuerit “conditio, quamdiu te bene gesseris, irrita sunt.”⁴

d) Relatus mihi fuit casus Matrimonium coram magistratu vel ministello lueretico ideo contrahentium, quod crederent vinculum sic fore dissolubile, persuasi illud indissolubile fore, si contraherent coram sacerdote, cujus ministerio ea præcise de causa non sunt usi. Matrimonium hoc in foro *interno* nullum esse haud dubito; nam hoc in casu error se habet *antecedenter* ad contractum, seu aliud quam solubile. Matrimonium inire noluerunt. Pro foro tamen *externo*, ea de re constare deberet ex utriusque conjugis confessione seu declaratione, contra quam non militet præsumptio collusionis. Quodsi, ut apud nos facile contingere potest, unius partis confessio haberi nequeat, sive quod ignoretur ubi sit, sive quod comparera recuset, alterius jurata declaratio sufficere videtur.

¹ S. C. O. Instr. IS dec. 1872.

² Kcnr Tr XXI. 40 et Litt. Pii VI. ad Arch. Praeciis. 11 jul. 1789.

³ Acta, T. V. p. 551 sq.

⁴ Rear. Tr. XXI. 40.

Resp. 2° Si vero conditio turpis vel impossibilis non repugnet substantiæ Matrimonii, *dist.* 1° Censetur validum *in foro externo*, nisi serio apposita probetur; ratio est, quia in eo casu conditio pro non adjecta habetur. 2° Quoad forum *internum*, (*list.* Si indubie et serio apposita sit, erit invalidum: secus non. In dubio autem ejusmodi conditio vel non, vel non serio apposita praesumitur, cum in dubio semper judicandum sit pro valore Matrimonii.¹ Cfr. n. 870. 2°. (36) p. (24).

Quær. 7J *Quid agendum, d quis dicat se fide consensisse?*

Resp. 1° Quoad *forum externum* fides ei non adhibetur, nisi vel ex circumstantiis pateat, illum aut dolo fuisse deceptum aut gravi metu inductum ad contrahendum, vel per conjecturas (quod tamen difficillimum est) fictus consensus sufficienter probetur. Ratio est, quia *supponi* nequit eum, qui libere Matrimonium iniit, fide consensisse.

Resp. 2° Quoad *forum internum*, qui asserit se *fide* consensisse, obligandus est, 1° ad abstinendum a debito petendo et reddendo, donec vere consenserit; 2° ordinarie etiam ad consensum verum ponendum, ut sic injuriam comparti illatam reparet. Dico: *ordinarie*, quia si compars separationi consentiat, vel ex hujus quoque parte fictio intercesserit, aut nullum ipsi damnum eventurum sit, vel is, qui fide consensit, ad contrahendum coactus fuerit, consensum supplere non tenetur.²

Cætēnū conjux, qui verum assensum posuit, non obligatur credere alteri asserenti se fide consensisse, licet id juramento firmaret; ideoque licite debitum peteret, donec defectus consensus sufficienter probaretur.⁸

Quær. S° *in requiratur consensus parentum ad validitatem, vel liceitatem contractus matrimonialis?*

Resp. 1° Quoad *validitatem neg.* prorsus: quia consensus parentum nec jure naturali, nec positivo requiritur. Ac 1° non *jure naturali*; quia contrahentes habent potestatem in proprium corpus, nec parentes habent potestatem in corpus filiorum suorum in ordine ad Matrimonium; secus enim Matrimonia eorum irritare possent, sive juste, sive injuste,

¹ L. VI. 891.

² Ib. 887.1113.

⁸ Ib. 907. 90S.

quod omnino repugnat, et sensui communi hominum adversatur. 2° Nec *jure positito*; nam Trid.¹ anathemate percussit eos, qui “falso affirmant matrimonia a filiis familias sine consensu parentum contracta irrita esse, et parentes ea rata vel irrita facere posse.” Quod si lex civilis consensum parentum requireret ad valorem Matrimonii, ejus vis non extendetur, nisi ad effectus mere civiles. — Ita communiter omnes Theologi Catholici. Cfr. n. 425.

Resp. 2° Quoad *Uceitatem affirm.*, *generalim loquendo*. Constat ex *jure naturali*, quia filii debent parentibus honorem, reverentiam et obsequium, præsertim in iis, quæ ad totam familiam spectant, cujusmodi est Matrimonium, ex quo sæpissime pendent honor et pax familiarum, etc.²

Quær. 9° *An filii aliquando, invitis parentibus, Matrimonium contrahere possint?*

Resp. Affirm., si parentes injuste consensum recusent, Verum, cum hac in re facile filii familias sibi fucum faciant, antequam nuptias celebrent, consulere debent viros prudentes et præsertim confessarios, ne in re tam gravi tantisque plena periculis imprudenter agant, proprio judicio confidentes.

Quær. 10° *Quid agendum confessario vel Parocho, quando filii familias, incitis parentibus, Matrimonium inire volunt?*

Resp. 1° Quoad *confessorium*, si reclamationem parentum justam censet, suadebit filiis, ut parentum voluntati inorem gerant. Quodsi nolint, et conditiones a lege in aliquo Statu requisitæ non obstant, non debet eos inquietari; imprudentis enim foret, in re adeo diuileili se judicem constituere inter patrem aut matrem et ipsorum filios. Ita rem *practice* resolvit Gousset.⁸ Quodsi filii, parentibus Matrimonio injuste obsistentibus, “extra Status. . . limites se conferant ad nuptias contrahendas, vel alio pacto legum poenas evadere studeant, veritate ilhesa, non videntur culpandi; secus si falso juramento, vel falsis testibus rem conficiant.” Ita Kenrick.⁴

Resp. 2° Quoad *Parochum*, Matrimonio assistere non debet, nisi adimpletis condi-

tionibus jure civili prescriptis, ob in eo: . inoda secus oritura. \ idc n. 426. q. 4°. 11. II. a).

ARTICULUS II.

DE PROPRIETATIBUS MATRIMONII, SCILICET DE EJUS UNITATE ET FIRMITATE.

j I. *De unitate Matrimonii.*

1549.— Unitas Matrimonii in eo sita est, quod Matrimonium sit conjunctio unius viri cum una fœmina.

1° Certum est, *polyandriam* pugnare cum lege naturali, quia præcipuis Matrimonii finibus adversatur, nempe generationi prolis et borne ejus educationi.— Ita omnes.

2° Certum est, *polygamiam simullaneam* esse in omni casu prohibitam et irritam, saltem de jure positivo divino novæ legis, ut constat ex Luc.:¹ *Omnis, qui dimittit uxorem suam et alteram ducit, moechatur*. Constat pariter ex Trid.²

3° Certum est, secundas nuptias et ultteriores esse licitas tam viro, quam mulieri, etiam sub lege Evangelica. Constat ex auctoritate et praxi Ecclesiæ, necnon ex Scriptura Sacra :⁸ *Mulier alligata est legi, quanto tempore vir ejus civit; quod si dormierit vir ejus, Uberata est: cui vult nubat; tantum in Domino*.

§ II. *De firmitate Matrimonii.*

Duplex distinguitur Matrimonii firmitas: alia enim vinculum, alia torum respicit.

Punctum I. De firmitate Matrimonii, quatenus spectat vinculum.

1550. — Matrimonium est indissolubile, i. c. Matrimonio semel contracto, divortium quoad vinculum fieri nequit, saltem de lege positiva divina. De fide est. Probatur: 1° ex verbis Christi.⁴ *Itaque jam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.* 2° Ex verbis divi Pauli :⁶ *autem, qui Matrimonio juncti sunt, pncipio, non*

¹ Sess. 24. c. 1. de Ref. Matr.

^a L. VI. 849. 850.

⁸ n. 839.

♦ Tr. XXI. 41. 42.

ⁱ 16. 18.

- Sis-. 24. can. 2

³ I Cor. 7. 39

⁴ Matt. 19 v

^s 1. Cor. 7. 10. 11.

(¶/o, sed Dominus, uxorem a viro non discedere ; quod si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari. Et vir uxorem non dimittat. 3° Ex Trident? Cfr. n. 456. 9°, et n. 1053. q. 2°.

1551. — Triplex tamen casus est excipiendus : nam

1 Dissolvi potest Matrimonium *ratum* et *non consummatum* Christianorum, gravissima de causa *per dispensationem* Papa, ex potestate divinitus ipsi concessa. (on-slat ex eo, quod SS. Pontifices jam multoties hac potestate usi sunt, prout videre est apud cl. Feije? Dispensatio tamen non conceditur, nisi *plena* S. Sedi exhibetur probatio Matrimonium non fuisse consummatum et sufficientes allegentur causæ.— Quæ causæ particulares hodie sufficientes habeantur, tradunt *Acta* Alterius autem partis consensu opus non est.— Non consummatio probanda est judicialiter, at summarie tantum. Qua de re utiliter consulentur *Collectait, juris mission.*⁵

2° Dissolvi potest Matrimonium *ratum* et *non consummatum* fidelium per *professionem religiosam solemnem* 6 unius conjugatu Religionem ingredientis inter primum bimestre, idque ex privilegio specialia Christo concesso et ab Ecclesia declarato? Cfr. etiam dicenda h. n. sub 3°. 9.

Dixi : *inter primum bimestre*. Ut scii, sponsi de usu hujus privilegii deliberent, eisdem ab ipso Jure bimestre (id a iudice, causa cognita, prorogari potest⁷) post nuptias conceditur, quo tempore non obligantur reddere debitum, dummodo tamen Matrimonium non sit forte necessarium ad reparandum scandalum aut honorem sponsa.⁸— Fornicatio habitu inter spon-sos ante celebrationem Matrimonii hoc privilegium non impedit, si aliud non obstat?— Peccat tamen in genere, (pii Matrimonium cum intentione Religionem

ingrediendi contrahit, quin compartem moneat?

Plura alia huc spectantia vide, si lubet, apud cl. Feije?

3° Dissolvi potest Matrimonium etiam *consummatum infidelium* (X luner-i<me divina, quando alteruter conjugam convertitur *ad Eidem Christianam*, per su?ceptionein Baptismi, et alter interpellatus recusat cum eo pacifice cohabitare, vel non cohabitat nisi cum *injuria Creaiorm*, et Religionis Chnstianæ contemptu, aut conatum adhibet, ut pariem fidelem pervertat. Deducitur ex Declaratione Innocent. III.³ Concessio autem hæc divina eruitur ex verbis Apostoli.⁴ *qumfrater uxorem habet infidelem, et h>e< consentit habitare cum illo, non dimittat illam; . . . quod si infidelis discedit, discedat ; non enim servituti subjectus estfrater aut soror in hujusmodi : in pace autem vocavit nos Deus.*

Multa extant hac de re SS. Pontificum ac SS. Congregationum decreta et decisiones? Ex his cum theologis concludimus :

1. (a) Dum post verum Matrimonium in utriusque infidelitate initum, una pars vel utraque convertitur et baptizatur, validum manet Matrimonium, neque opus est novo consensu.—(b) Si non fuit verum inter eos Matrimonium, potest conversus sive cum ea, prius tamen baptizata, et (quod nd liceitatem spectat) Catholica, sive cum qualibet alia baptizata et Catholica Matrimonium inire, præstito prius mutuo consensu et observatis iis, quæ alibi de clandestinitate exponemus.

2.Si infidelis plures halteal mulieres, vel resp. viros, tunc aut non recordatur post conversionem, quam primam duxerit, et potest, mutuo prius in debita forma præstito consensu, retinere unam ex illis, eum quibus vere voluit Matrimonio jungi. Aut recordatur quam primam duxerit, quo casu huic applica dicta sub 1. (a). Iu hac tamen hvpothesi locus esse poterit casui Apostoli. — Si vero infidelis, plures habens mulieres, cum nulla inivit verum Matrimonium, post conversionem potot cum quali-

1 Scss. 24 sub initio.

De Imp. n. 601. p. 490 (1) et p. 803. VII. Cfr. Vind p 800 sq. Ed. 2°. T. II. p. 461 sq.

3 Tom. XIV. p. 154. sub IV -VI.

4 p. 134 coi. 2. § *Instructio* ; p. 135. n. 965; p. 436. n. 966, 967.

5 Trid Scss. 24. Can. 6. Ben. XIV. de Svn. L. XIII. c. XII. η. 9.

° Trid. Scss. 24. Can. 6.

1 Sanchez, de Mntr. L. II. D. 24.

8 L. VI. 870. Duh. 2. 958.

9 Feije, n. 520.

1 L. VI. 958.

2 De Imp. n. 519.

« L. IV Drcr T. XIX. e. 7. L. λ I 956.

« I. Cor. 7. 12. 15.

6 Feije, n. 472 sq. Collect, p 407 sq.

bet muliere baptizata et Catholica, præstito mutuo et iu debita forma consensu, contrahere.

3. Quando una pars est conversa et baptizata, interpellanda est infidelis velitne et ipsa ad Fidem converti, vel saltem cohabitare sine contumelia Creatoris. Si utrumque facere renuat infidelis, vel post cohabitationem animum mutaverit, aut sine culpa fidelis (qualis v. g. foret hujus adulterium *post* Baptismum [vide sub G.] discesserit, poterit hic novum inire Matrimonium.— I t autem vere diei possit infidelem sine contumelia Creatoris velle cohabitare, oportet ut partem conversam non pertrahat ad peccatum mortale; desinat a concubinato, in quo v. g. ante conversionem compatis jam vivebat; non inferat molestias Religioni conversi aut catholicæ educationi prolis, etc.¹

Matrimonium autem in infidelitate initum non solvitur, nisi ipso momento, quo validum aliud Matrimonium contrahitur.

4. Novum Matrimonium pars fidelis absque dispensatione *valide* inire non potest, nisi cum parte jam baptizata; secus enim adesset impedimentum dirimens disparitatis cultus, a quo Episcopi, vi fac. Form. 1). n. 3 (T. I. p. LXXIV.), dispensare nequeunt, et S. Sedes non nisi *yra-visrimi-s* de causis dispensat.² Insuper, ut *licite* ineatur novum Matrimonium, debet contrahi cum Catholica. Ex dispensatione quidem licite posset eum acatholica contrahi, sed de hac etiam dispensatione valent dicta circa disparitatem cultus.

Quando autem fidelis ex dispensatione Matrimonium contraxit cum infideli, et is dein renuit cohabitare pacifice et sine contumelia Creatoris, opinatur Kenrick,³ locum esse casui Apostoli: sed contrarium certum est ex S. C. O. 14 junii 1708; 1 aug. 1759 ad 4; a. 1864 Dub. II. ad 2; 21 aug. 1878.

5. Interpellatio infidelis :

a) Omnino necessaria est (etiam si fieri reapse non posset aut inutilis foret), et ejus responsum, præfixo eidem termino competenti, haberi debet, ut ad novas nuptias perveniri queat, nisi a S. Sede, aut apud nos, in casu exposito p. LXX. 11,

¹ Collect, p. 424. n. 94G. et p. 427. coi. 2. § *Prætrrrea*.

² Ib p. 425. n. 949. et p. 430. coi. 2. *Qua- iit- secund.*

³ Tr. XXI. 110.

ab Episcopo dispensatum fuerit. Qua tamen facultate Episcopis tantum uti licebit ad normam Brev. *Populis* Dreg. XIII, Sufficit in *hoc* casu interpellare de voluntate conversionis.⁴

b) Facienda est:—præsentibus duobus testibus: — ab ipso converso aut ab alio ejus nomine, interveniente Ordinario:—notificato conversi proposito (casu quo infidelis et conversionem et cohabitationem sine injuria Creatoris sil recusaturus) trans-eundi ad alias nuptias, aut, si talis sit ejus intentio, ingrediendi Religionem, suscipiendi S. Ordines, vivendi in cœlibatu.⁵

c) Dispensatio ab interpellatione a S. Sede impetrari potest, quoties infidelis interpellatus, intra tempus præfixum, non respondit, aut interpellari nequit: puta quia ignoratur ubinani degat, an adhuc vivat, vel quia moraliter impossibile judicatur, ut debita ad eum interpellatio perveniat, vel quia ex interpellatione gravissima timentur incommoda. De his autem processu summario constare debet, cujus tamen omissio nuptias illicitas tantum reddit, si delegato ad dispensandum constet de circumstantiis interpellationem impossibilem vel difficilem vel inutilem reddentibus.⁶

(I) Si novum eum fidei Matrimonium, omissa interpellatione aut non accepto responso, sine venia S. Sedis celebratum fuisset, hæc sola definire posset num in eo permaneri valeat.⁷

e) interpellatio facienda est (aut dispensatio ab ea petenda) post Baptismum,⁸ nec, nisi gravi de causa ac prævia S. Sedis venia, ante Baptismum fieri potest.⁹ *

6. Privilegium Fidei parti conversæ remanet, etiamsi propter adulterium aliæve causam criminosam, *aide* conversionem ab eâ positam, infidelis cohabitationem neget; crimina enim ante Baptismum commissa numquam possunt objici. Adulterium vero in infidelitate commissum a parte, quæ, interpellata, sine injuria Creatoris cohabitare quidem vult, at non converti, converso novi conjugii facultatem non priebet: hic tamen eo in casu cum

¹ Feije, n. 481. 494. sq.

² V. d. Burgt, de Matr. n. 462.

³ Feije, n. 488.

⁴ V. d. Burgt, ib. n. 459.

⁵ Collect, p. 429 n. 955.

⁶ Ib. p. 432. n. 958-960.

infideli, licet veniam petenti, cohabitare non tenetur, ut patebit ex dicendis n. 1552. HI. sub 3°?

7. Inito a fidei novo Matrimonio, potest pars infidelis, si et ipsa dein convertatur, cum alia Catholica Matrimonium contrahere. — Utrum vero, si infidelis maneat, cum alia, licet infideli, novum inire possit Matrimonium, disputatur.² “Hodie,” ait Feije,⁸ “communis est doctrina tum valide, tum licite infidelem cum alia infideli Matrimonium eo casu inire.”

8. Si vero fidelis non inivit novum Matrimonium, invalide alteri nubit infidelis, nec potest ei, si postea convertatur, Baptismus conferri, nisi, abjectis adulterinis nexibus, se a nova sua comparte separaverit. S. Off. 23 jan. 1805. Idque verum est, etiamsi nova hæc compars et ipsa convertatur, et prior conjux consentiat.

9. Conversus, (pii non inivit novum Matrimonium, post conversionem alterius Matrimonium cum alia inire non potest: quin et *ex caritate* ad compartem redire tenetur, si hujus conversio secus periclitetur. An item *ex justitia* l Disputatur.⁴

Quid vero, si compars convertatur postquam pars primo conversa vel Religionem fuerit professa, vel Sacros Ordines suscepit, vel etiam perpetuam tantum voverit castitatem?

Resp. Absque Pontificia, aut, si apud nos de solo simplici castitatis voto ageretur, Episcopi dispensatione, redire ad compartem nequit.

Nota. — Occurrente apud nos uno ex tribus casibus, in quibus juxta dicta h. n. Matrimonium dissolvi possit, prudentia exigit, ut, antequam pars libera ad alias nuptias transeat, divortium civile obtineatur. (Ô), p. 394.

Punctum H. De firmitate Matrimonii quatenus spectat torum, et de divortio a (oro.

1552. Principia. — I. Conjuges ratione vinculi Matrimonialis tenentur simul cohabitare, et vitam socialem ducere. Ratio eruitur ex ipsamet Matrimonii definitione.

II. Divortium tamen, seu separation

¹ Feije, n. 492.

² Vide Bea. XIV.C. Postremo. 28 febr. 1747.

⁸ 58 et Apostolici, 10 sept. 1747-

³ De Imp. n. 501. ⁴ Feije, De Imp. u. 499.

toro vel habitatione, quibus de causa fieri potest, manente nihilominus conjugali vinculo, ita ut neutra pars possit ante mortem alterius inire aliud Matrimonium, id declaratur a Trid.²

III. Causæ ejusmodi divortium coherentes sunt mutui consensus, grave animæ vel corporis periculum, et alterutrum adulterium vel hæresis idē qua vide n. 1521. 10°); quas causas ita pro praxi intelliges.

1) *Mutui consensus*: scilicet uterque conjux simul possunt juri proprio renunciare quoad torum, sive ad tempus, sive in perpetuum, dummodo, præmissa matura deliberatione et longa experientia, constet abesse incontinentiæ periculum, et toro separentur. Item separari possunt etiam quoad habitationem, sive ad tempus negotiorum causa, sive in perpetuum ob vitæ perfectioris desiderium, quod desiderium duplici modo expleri potest, scilicet, vel susceptione SS. Ordinum (de quo modo viden. 1521. 10°), vel ingressu Religionis, de quo nota, opus esse, compartem etiam cœnobium ingredi ibique regularem professionem emittere, nisi forte provectæ jam sit ætatis et ab omni incontinentiæ suspitione immunis; tunc enim sufficit, si voto perpetuo simplici castitatis se (coram Superiore ecclesiastico et testibus) obstringat. Excipe, si dispensatio Pontificia ab hoc voto liberet.⁸

Possintne conjuges mutuo consensu Congregationem ingredi, in qua vota tantum simplicia, de se tamen perpetua, emittuntur?—Puto, servata in singulis casibus prudentia, nihil obstare; nam etiam in sæculo manentes ambo continentiam vovere possunt.

2° *Periculum prave animæ*, si adsit perversionis periculum in uno ex causa alterius; vel *corporis*, si immineat periculum vitæ aut mutilationis, vel si cohabitatio ex parte unius erga alterum adeo fiat molesta, ut moraliter impossibilis reddatur. Id eveniret, si conjux relative graves aut frequentes sævitias pati cogeretur, aut uxor sine causa expelleretur.⁴

3° *Adulterium alterutrum*, scilicet tale,

¹ V. Acta. T. I. p. 213.

² Sess. 24. Can. 8.

³ II. V. Tr. Will. 91. Ben. XIX. c. 1. Syn. L. Mil. c. XII. n. 10 sq.

⁴ L. VI. 970-974. Acta, T. II. p. 130 K

ut sit: 1° *moraliter* certum; 2° voluntarium, non vero ex illata violentia patratum; 3° non condonatum sive expresse, sive implicite, v. g. per actum conjugalem, vel alia signa, ab innocente adulterii conscio et memore (*pro furo interno* animo condonandi) exhibita; 4° non mutuum, quia tunc existeret compensatio; 5° ut S° Alph° *probabilius* est, consummatum; 6° sine consensu compartis commissum.¹ — Patet ex verbis Christi: 7° *Qui dimiserit uxorem, excepta fornicationi causa, facit eam moechari*, etc. Quod si licet viro, eadem ratione etiam uxori licitum esse debet.

Adverte ex communiori et extrinsece saltem probabiliori DD. sententia nomine *adulterii* hic venire quamlibet *carnis divisionem*, licet adulterii proprie dicti rationem non habeat, cujusmodi est sodomia et bestialitas.⁸

1553. Q1 / Es it a. — Quær. 1° *An vir, cognito uxoris adulterio, illam dimittere teneatur!*

Resp. 1° Certum est non teneri ratione adulterii, quia divortium fuit concessum in favorem innocentis, non in ejus pœnam. — Tta communiter.⁹

Resp. 2° Aliquando potest vir teneri ad dimittendam uxorem adulteram ratione correctionis fraternæ aut scandali vitandi, et idem dic de uxore, si fundata emendationis spes adsit et maritus sine gravi incommodo dimitti possit; sed rarus est iste casus prior, tum quia alia media adhiberi possunt ad uxorem corrigendam, aut scandalum vitandum, tum quia grave scandalum vel aliud grave incommodum ex separatione timendum excusare potest. Aliunde ejecta uxor majori periculo, saltem plerumque, exponeretur. Rarissimus autem erit casus posterior.¹⁰

Quær. 2° *An, facto divortio, possit innocens alterum cogere, ut ad se redeat?*

Resp. 1° *Affirm.*, si agatur de separatione *non juridica*, quia hæc per sententiam judicis non firmatur.

Resp. 2° *Affirm.*, *probabilius*, etiam in ipso *casu juridicæ separationis*. Ratio est, quia sententia separationis *juridicæ* fertur in favorem innocentis, et proinde non auferit jus revocandi alterum; nec ad hoc opus est nova judicis sententia. Non est tamen cogenda mulier adultera ad redeundum, quoties potest rationabiliter timere, ne dure, acerbè, aut etiam crudeliter tractetur.¹

Advertendum tamen:

1) Licet pars innocens post factum *juridice* divortium ex communi doctrina possit, etiam invita parti: adultera, ingredi Religionem aut Sacros Ordines suscipere; hoc tamen non conceditur adultero dimisso; qui propterea nec Religionem ingredi, nec Sacris initiari potest, nisi innocens aut expresse consentiat, aut statum irrevocabilem jam susceperit; et, si Religionem ingrederetur, posset ab innocente, etiam post professionem, revocari.² Monet tamen S. Alphonsus ⁸ suliicere ad id etiam consensum tacitum, si nempe innocens hoc sciat, nec contradicat, cum possit; qui tamen in casu non tenetur aut Religionem ingredi, aut voto castitatis se obstringere. Id ipsum parti rem concedit S. Alphonsus,⁴ (quando innocens rogatus noluerit reconciliationem admittere, aut etiam si eam innocens, elapso jam biennio, non revocaverit.

2) “Si auctoritate civili factum sit divortium” quoad vinculum, “poenis adulterii obnoxii erunt conjuges consuetudinem renovantes domesticam, absque novis nuptiis. Id autem (puerum potest, utrum ad pœnas legis effugiendas, et ad jura recuperanda, liceat consensum Matrimonio iterum dare. Videtur licere coram sacerdote consensum olim datum *referre*, ut de Matrimonio possit testari; sed consensus ipse renovandus non est, (pium sit forma Sacramenti; æteruni voces lato sensu usurpari possunt ad satisfaciendum legi. Dum cura adhibetur, ut de Matrimonio civile habeatur testimonium, cavendum ne ulli sacri ritus peragantur iterum, vel aliquid fiat, quo errori de vinculo soluto favor præbatur.” Ita Kenrick.⁶

Quær. 3° *An, facta juridica separa-*

¹ L. VI 961. Acta, T. II. p. 136.

² L. VI. 966.

³ Ib.

⁴ Ib.

⁵ Ib. 962.

⁶ Ib. 966.

⁷ Matt 5. 32.

^{*} L. VI. 962.

⁹ Ib. 963.

¹⁰ Ib 963. 964.

¹ L. VI. 967.

² Sanchez. *de Matr.* L. X. Disp. X. n. 12. 13.

^a L. VI. 969.

⁴ Ib.

⁶ Tr. XXI. IIS.

lione ob adulterium, conjux innocens teneatur redire ad comparlem revocantem, si et ipse postea lapsus fuerit?

Resp. Neg. t. probabilius. Ratio est, quia primus adulter per judicis sententiam jam omnino spoliatus fuit omni jure erga innocentem.

Quær. 4° .tn divortium privata auctoritate Jieri valeat?

Resp. 1° Affirm. quoad *torum*, si gravis subsit, causa, ut supra dictum est; et specialim ratione adulterii, licet occulti, quia jura Matrimonii in perpetuum conjugii infideli denegari possunt.

Resp. 2° (Junud/iabitaſionem: \° affirm., ratione adulterii, etiamsi crimen occultum sit (saltem probabilius, si adulterium sit ex parte fœminæ), quia Christus divortium hac de causa permittendo non distinxit inter adulterium publicum et privatum. Sed ad hoc requiritur ut crimen sit certum, et ex separatione non interveniat scandalum, quod non possit aliter reparari.²— Plures tamen dicunt, bon esse licitum divortium ob adulterium occultum; quia non beet adulteri famam prodere. *2° Affirm.,* etiam ratione periculi vel anime vel corporis, modo periculum sit in mora, vel pars innocens non possit litigare, aut judicem adire, aut causam facile probare.⁸ Sed expedit in praxi, ut consilium viri prudentis, præsertim confessarii, petatur. Confessarius vero in hoc vahle caute procedere debet. Caveat ne facilius credat uxorum adversus viros querelis; satagatque, ut cas compescat, et a divortio, in quantum fieri potest, avertat. — Servanda præterea, si qua sint, statuta dicecesana. — “Nec inquietandos puto,” ait Mulier, Th. Mor. III. § 227. n. 4, “conjuges, qui civili tantum auctoritate sunt separati, si versentur in bona fide; vix enim erit fructus admonitionis sperandus.”

CAPUT IV.

DE MATERIA ET FORMA MATRIMONII.

155 j. — I. Materia *remota* Sacramenti Matrimonii sunt corpora sponsorum in contractu Matrimonii invicem tradenda.

¹ L. VI. 967.

* Ib. 968.

³ Ib. 971.

Materia autem *proxima* <»! traditio ipsa corporum, quie per verba aut signa consensus exprimentia perficitur.— Sic *communiter*. Ben. XIV. (.'. *Paucis abhinc*.

II. Forma consistit in mutua contrahentium acceptatione verbis aut signis expressa. — Ita pariter *communius*.

Vide Dogmaticos.

CAPUT V.

DE MINISTRO ET SUBJECTO MATRIMONII.

ARTICULUS I.

DE MINISTRO.

1555. — I. Certum est, ad Matrimonii valorem requiri præsentiam Parochi aut delegati, ubicumque Decretum Cone. Trid. circa Matrimonia clandestina rite publicatum est.

II. Etiamsi alicubi hoc decretum Tridentini promulgatum non fuerit, certum est tamen: 1° Ecclesiam semper voluisse, ut sacerdos ad id deputatus Matrimoniis fidelium assisteret; 2° Parochum non posse assistentiain suam in nuptiis fidelium omittere; cumque obligari ad benedictionem impertiendam juxta ritum in loco proprio receptum; 3° Peccare graviter fideles, qui Matrimonium clandestine ineunt. Id evincitur ex Trid.¹

III. Hodie, quidquid nonnulli juxta obsoletam opinionem antea dixerint, *certum* est etiam, ac. juxta Adnotatorem Gur\ *fidei proximum*, ministros Matrimonii ipsos esse contrahentes. Argumenta vide, si lubet, apud citatum Adnotatorem.

155G. Qt .es it a. — Quær. 1° *An Parochus assistere possit Matrimonio eorum, qui sunt poblici peccatores?*

Resp. \ide n. 1231. q. 4°. Ea enim, quæ ibi dicuntur de illis, qui *notarié* in censuras inciderunt, valent de cujusque generis publicis peccatoribus. — Exceptio autem affirmativa, *si iſravia inde damna imminere videantur*, a S. Pœuitentiaria, juxta S. Alphonsi doctrinam, apposita firmat regulam generalem assistentiain dene-gandi.⁴

¹ Sess. 24. de Rcf. Matr. <. 1.

- Ed. Roiu. 1873. T. II. p. 641 E

⁸ Ib u N {fa TL T. 12 p 307. (2).

⁴ \ind. Ed. 2°. T, II, p. 607.

Minor esset dillieultas. si unus e sponsis esset innocens, aut in meliorem vitam mutatus; quia tunc liceret Parocho Matrimonio assistere in favorem innocentis.— Cfr. (licta n. 1544.

Quær. 2° *Quid servandum. sit circa nuptiarum benedictionem?*

Pramot. Distinguenda est benedictio nuptialis, quæ unice iu Missa confertur, a benedictione annuli, aliisque ritibus, (pii exprimuntur in Rituali. Quo prænotato :

Resp. 1° In contrahendo Matrimonio ritus in Rituali descripti *semper* locum habent. Vide *Excerpta ex Rit. Rom.* Baltim. 1872. p. 204-212; Ed. 1874, p. 196-204.

Resp. 2° “Vehementer,” aiunt Patres Cone. Pl. Balt. II.1 “hortamur pastores, ut praxim benedicendi Matrimonia *intra Missam* ubique introducant.” *

Resp. 3° *Quando et quibus* benedictio, quæ unice in Missa confertur, dari; — item *quando, quo modo, et pro quibus* Missa hæc celebrari — extra *tempus clausum?* possit, vide eadem *Excerpta* Ed. 1872. p. 212-214; Ed. 1874. p. 204-206.

His adde: 1) Dummodo de primis nuptiis agatur, dari potest benedictio nuptialis in Missa, quamvis mulier gravida sit, vel filios genuerit, sive ex legitimo Matrimonio sine tali benedictione contracto, sive ex fornicatione ipsa conceperit, vel etiam filios genuerit, ac de presenti Matrimonium contrahatur. Constat ex resolutione S. Congregationis de Prop. Fide diei 5 junii, 1841.

2) Prohibetur et reprobatur usus veli albi explicandi super sponsa. S. R. C. 7 sept. 1850 in Rupell.

Quær. 3° *Quit! Parocho sit agendum, si omnia jam parata sint ad nuptias et ex sponsum Confessione impedimentum occultum adesse deprehendat?*

Resp. 1° Si agatur de impedimento, in quo S. Sedes dispensare consuevit, — nuptiæ differri nequeant sim periculo infamiæ, aut aliis gravissimis incommodis, — et pœnitens versetur in impedimenti ignorantia invincibili, omittenda est monitio, et permittenda est Matrimonii celebratio, donec dispensatio aut sanatio in radice obtineatur.1

» a. 333. 1 Cone. Pl. Balt. II. p. 310. § fin.

» L. VI. 613.

Resp. 2° Si pœnitens sit in ignorantia vincibili, aut si aperte cognoscat impedimentum, nec sine infamia aut scandalo differri possit Matrimonium, ne ad dispensationem quidem ab Episcopo obtinendam, tunc maxima est difficultas.— Juxta sententiam, quam S. Alph.1 non infundatam dicit, posset confessarius, seu Parochus declarare, legem Ecclesiæ de impedimentis non obligare in tantis angustis, et ad Matrimonii celebrationem procedere. Attamen quamprimum, saltem ad cautelam, dispensationem postulare deberet.— Juxta alios, et, ut videtur, etiam juxta S. Alph.,2 permitti posset simulatio contractus Matrimonii eum proposito quamprimum dispensationem ab impedimento petendi. Tunc vero non modica exurget dillieultas ratione periculi continental, nisi forte eadem die dispensatio tempestive haberi possit. Quoties vero adiri potest Episcopus, adeundus est, quia, juxta sententiam communem, in eo casu ab impedimentis Ecclesiasticis dispensare potest.8— Alii alias præterea excogitarunt vias, quas vide, si lubet, apud Feije.4

Omnis dillieultas cessaret in praxi, si Episcopus facultatem, quam pro ejusmodi casu habet, et quam, utpote ordinariam seu a jure delegatam (n. 154. 2°), juxta *prohabdem* et *communem* sententiam,6 generaliter communicare potest, delegaret omnibus sacerdotibus pro cura animarum laborantibus.

ARTICULES II.

DE SUBJECTO MATRIMONII.

1557. *Principia.*— L Subjectum *Sacramenti* Matrimonii est omnis homo baptizatus, nullo impedimento, sive naturali, sive divino, sive canonico laborans.

Dixi: 1° *omnis homo* BAPTIZATUS; homines enim non baptizati non sunt capaces Sacramentorum Ecclesiæ, ut patet. Dixi: 2° *nullo impedimento laborans*; licet enim *per se* omnis homo bap-

1 II. A. Tr. XVI. 114.

= L. VI. 62. III. II. A. Tr. XVIII. 20. Exam. Ord. n. 17.

3 L. VI. 613. Cfr. Vind. p. 807 sq. Ed. 2°. T. II. p. 471 sq.

4 De Imp- » 640 sq.

6 L. VI. 613. 1125. De priv. n. 5S.

tizatus sit subjectum capax Sacramenti Matrimonii, *per accidens* tamen plures a Matrimonio valide contrahendo arcentur propter diversa impedimenta, tum juris naturalis, tum juris divini, aut ecclesiastici, ut infra suo loco dicitur.

Hinc : 1) Matrimonium infidelium, licet validum esse possit in ratione contractus, non tamen est Sacramentum. Imo fidelis ipse contrahens Matrimonium cum infideli, etiam ex Papa dispensatione, juxta communem sententiam contra paucos, Sacramentum non recipiet. Etenim signum unionis Christi eum Ecclesia, gratiam sacramentalem conferens, neque in unione viri, neque in unione mulieris, sed in unione utriusque consistit.

2) H.eretici et schismatici, qui ineundo Matrimonium leges Ecclesiæ, quæ ad Matrimonii substantiam pertinent, accurate et integre servant, valide contrahunt et Sacramento muniuntur, cum nihil sit, quod valori hujus Sacramenti obstare possit. Hoc ipsum confirmat praxis Ecclesiæ, quæ nullimode eos adigit ad renovandum consensum, si resipiscentes ad Catholicæ Ecclesiæ unitatem redeant.— Ita *omnes*.

II. Sponsi, Matrimonium contrahentes, in statu gratite versari debent, quia Matrimonium est Sacramentum *vicorum*. Qui contrahunt peccato mortali coinquinati, rei sacrilegii evadunt, nec gratias sacramentales sponsis necessarias percipiunt. *Ferius* tamen illæ gratia sunt tantum suspensa et, remoto obice seu peccato mortali, anima? applicantur, uti diximus n. 1242. — Pro praxi, si nullus fructus ex monitione speretur, fere melius erit indignum non monere de sacrilegio indigne accedentis, ut saltem sic minus peccet; et potius inducendus erit, ut saltem quamprimum ad confitendum accedat.

1558. *Quæritur* Quær. 1º *z/w* *Parochus exigere debeat, ut promittatur Confessio Matrimonio, rei ut libellus Confessionis a sponsis exhibeatur?*

Resp. Vide dicta n. 1544.

Quær. 2º *an liceat Matrimonium inire cum publico peccatore?*

Resp. *Affirm.*, si 1) nequeat sine gravi incommodo a Matrimonio recedere, et 2) non agatur de nominatim excommunicato. Ratio primi est, quia est cooperatio tantum materialis et ex causa proportionate;

ratio secundi, quia cum ejusmodi non licet communicare in Sacris.¹ Exceptionem quoad nominatim excommunicatum vide n. 1243. q. 5º. *

CAPUT VI.

DE IMPEDIMENTIS MATRIMONII.

1559.— Impedimenta Matrimonii sunt: 1º *dirimentia* vel *impedientia*; 2º *juris divini* (sive *naturalis*, sive *positivi*) vel *ecclesiastici*; 3º *absoluta* vel *relativa* (respectiva); 4º *antecedentia* vel *supervenientia*; 5º *publica* vel *occulta*.

1560. — Impedimentum *dirimens* dicitur, non ideo quod verum Matrimonium dirimat, sed quia efficit, ut irritus sit actus, (pio (piis, eo subsistente, Matrimonium de facto inire aggredideretur. — Impedimenta *impedientia* non invalidum, sed illicitum reddunt Matrimonium.

1561. — Impedimenta *juris divini* *naturalis* pressius ab ipsa rei substantia repetuntur; talia autem certo sunt defectus consensus, impotentia, et conditiones substantiæ Matrimonii adversantes — Juris divini positivi, et juris ecclesiastici impedimenta sunt, quæ *expressam* legislatoris sive divini, sive ecclesiastici voluntatem pro causa habent. Juris divini positivi communius dicitur impedimentum *ligaminis*, quod tamen ita prope est conexum cum jure natura? atque ab eo derivatur, ut juris nature potius sit dicendum. Communissime quoque docetur impedimentum *consanguinitatis in primo gradu* I.XFE RECTE esse juris natura? de aliis nonnullis disputatur, ut suo loco videbimus; sed reliqua impedimenta fere omnia certo sunt juris ecclesiastici.

In consensum naturalem longe alius est effectus impedimenti juris naturalis vel divini, (piam impedimenti juris ecclesiastici. Quando ipse consensus deest, de effectu consensus naturalis sermo esse nequit. Si vero agatur de alio impedimento juris natura? vel divini, consensus quidem naturalis exstat, sed per impedimentum ita radicitus inficitur, ut vim nullam umquam possit habere, et nullus sit quoad omnem effectum, etiam futurum, quia, aut

¹ L. III 60. 1. VI. 55

est contra substantiam Matrimonii, aut non est in terris potestas, quæ effectum ei tribuere possit. Sed quando impedimentum est juris ecclesiastici, nullum quidem effectum habet consensus naturalis dum pncstatur, sed potest, si perseveret, effectum habere postea, quando per potestatem competentem determinato quodam modo, postea a nobis indicando, tollitur impedimentum.

1562. — *Absoluta*, v. g. Ordo, aliquem inhabilem reddunt respectu omnium; *relativa* (respectiva), v. g. crimen, respectu certarum tantum personarum.

1563. — Impedimenta *antecellentia* existant ante Matrimonii celebrationem; *superceuentia* oriuntur eo contracto. Vis quidem dirimendi impedimento regulariter non est nisi Matrimonium antecedit; si tamen superveniat, notabiles quosdam, licet diversos, effectus habet, Tres tantum casus sunt, in quibus Matrimonium valide contractum dissolvitur, — professio religiosa per vota soletnnia emissa Matrimonio nondum consummato; dissolutio Matrimonii non consummati facta a Horn. Pontifice, et casus Apostoli. Attamen impedimentum superveniens in diversis aliis casibus valde notabiles effectus habet, c. g. privationem juris petendi vel reddendi debitum conjugale, vel privationem utriusque.

1564. — Impedimenta *publica* et *occulta*. Maxime notanda est hæc partitio pro dispensationibus. — Brevitatis causa, pro praxi, publicum dicimus, quod nullo modo est occultum. Quare sola quæstio, pro praxi, est, quid hic dicatur *occultum*.

Occultum duplex est, scii, *omnino occultum* et *quasi-occultum*, seu occultum sine addito. — *Omnino occultum* est illud, quod per duos testes probari non possit,¹ seu quod uni tantum printer partes et confesarium notum est. — *Qnasi-occitlliim* est quod *paucis* est notum. At *quot* veniunt nomine *paucorum*? Respondeo attendendas esse circumstantias, præcipue vero sequentes:

1° *Locus*, cujus ratione occultum dicitur quod in oppido sex, in civitate septem vel octo tantum personis notum est. Quin et S. Alphonsus scribit se scire S. Pœnitentiarum, quæ in *occultis* tantum dispensat, dispensasse in impedimento

i L. VI. 1111.

consanguinitatis noto decem circiter personis.

2° *Periculum probabile, seu timor prudens*, ne res ad forum externum deferatur aut divulgetur. “Hinc,” recte ait tteif-fenstuell “in praxi omnino attendi debet, non tantum *quot* personis, sed eliamy/o/W/ev impedimentum sit notum, quia bene fieri potest, ut respectu quinque prudentum et timentium Deum, qui impedimentum norunt, prorsus nullum sit periculum ulterioris divulgationis, et econtra respectu duorum vel trium, v. g. garrulorum, aut inimicorum, etc. divulgationis periculum revera adesse videatur, præsertim, si etiam alia; ċircumstantia tale periculum minentur.

3° *Modus, quo Jactum, ex quo impedimentum oritur, cognoscitur*; nam factum publicum, quod non innotuit ut *criminisum*, non impedit, quominus impedimentum censeatur occultum.² Casus foret e. g. in impedimento criminis ex homicidio consulto patrato, sed quod populus judicat fortuito patratum. — Sivero crimen sit publicum, sed omnes fere ignorant pœnam ei impositam vel impedimentum ei annexum, alii id occultum esse negant; alii, ut S. Alphonsus,³ affirmant. Sanctus vero Doctor unice videtur inniti doctrinæ Ben. XIV., quem sententiæ affirmanti adhærentem supponit; verum Ben. XIV. sententiam non suam, sed aliorum, exponit loco a S. Alpho citato, scii. *last. 'Eccl.* 87. n. 12; suam vero n. 48, negantem nimirum, cui praxis S. Pœnitentiariæ, Benedicti saltem tempore, conformis erat. — Cæterum, licet Ben. XIV., ut doctor particularis, affirmantem sententiam non acceptet, testari tamen (Iust. cit. n. 42) coactus est, eam a scriptoribus fere omnibus tradi. Quare etiam tuto eam sequitur Episcopus casu, (pio vi potestatis quasi-ordinariæ dispensat. . .

4° *Natura ipsius impedimenti*; nam, si ipsa sui natura sit publicum, ut consanguinitas, affinitas ex copula licita et cognatio spiritualis, licet *per accidens* foret occultum, publicum censetur quotiescumque agitur de Matrimonio *ċontrahendo*

¹ Append, de disp. super imped, (nd calcem L. IV.), n. 46.

- Ben. XIV. Inst. 87. n. 48.

³ L. VI. 1111 iu tine.

⁴ Acta. T. XIV. p. 155 sq.

⁶ Feijc, de Imp. n. 97.

ARTICULUS I.

DE IMPEDIMENTIS MATRIMONIUM IMPEDIENTIBUS.

1565. — Quatuor hodie numerantur impedimenta Matrimonium impediencia, nempe 1° Prohibitio Ecclesiæ variis de causis facta. 2° Item Ecclesia prohibetio, ne determinato quodam tempore Matrimonii solemnitates celebrentur. 3° Contractus sponsalitus cum alia persona jam initus, nec legitime solutus. 4° Votum, quod ex natura sua in contractu aut societate conjugali servari nequeat. Quatuor hæc versiculo sequenti comprehenduntur.

Ecclesias vetitum, tempus, sponsalia, votum.

1) c singulis pauca subijcere satis erit.

I. *Ecclesia: cetilum.*

1566. — Est prohibitio sive particularis, sive generalis, ab Ecclesia facta aut ab aliquo Superiore ecclesiastico, ne aliquod Matrimonium celebretur.

1 Prohibitio particularis habetur, quando justa et speciali de causa Matrimonium alicui interdicitur, sive a Parocho, sive ab Episcopo: v. g. quia suspicio *probabilis* impedimenti dirimentis exorta est. Probabilis autem hic erit suspicio, si adsit *vel* fama, qualis et graves cordatosque viros movet, *vel* testis unicus, juratus tamen et non de solo auditu; hic tamen sufficit, si agatur de impedimento consanguinitatis et adsit alius testis de certa scientia, etiam non juratus.²

2 Prohibitio generalis in triplici præsertim casu habetur, scilicet 1° ne contrahatur Matrimonium inter hæreticum et Catholicam, et vice versa; 2° ne contrahatur sine bannorum proclamatione; 3° ne contrahatur sine consensu parentum debite requisito. De bannis jam supra dictum est. n. 1533; item de consensu parentum n. 1548. q. 8 9°. De impedimento autem mixta Communione dicemus infra.

II. *Tempus.*

1567. — Est determinatum aliquod per decursum anni tempus, quod *feriatum* vel

1 1. IV. Decr. T. ID. c. 3.

- L. V. 257. I.

clausum dicitur, et quo Ecclesia *solemniter* nuptiarum vetat, Trid? Tab autem nunc est tempus, quoti fluit a 11' Vesp. Dom. I. Adventus usque ad Epiphaniam *inclusive*, et a die Cinerum usque ad Octavam Paschatis item *inclusive*.

Cæterum Trid. solas nuptiarum *solemnitates* præfato tempore prohibet, eas se. solemniter benedicere, sponsam cum strepitu domum deducere, convivia nuptialia solemniora instruere. Non autem vetat Parocho sponso privatim conjungere, licet variis in locis propter consuetudinem, vel per constitutiones Episcopales.— extra casum urgentis necessitatis vel dispensationis Ordinarii, — id etiam prohibeatur.

III. *Sponsalia.*

Vide n. 1529. II.

IV. *Votum.*

Quadruplex distinguitur votum Matrimonium impediens, nempe 1° votum castitatis; 2° votum non nubendi; 3° votum ingrediendi Religionem; 4° votum Ordines Sacros suscipiendi.

1568.— I. *Votum castitatis.*

1° Qui tale votum emisit, peccat graviter Matrimonium iniens *cum intentione illud consummandi*, quia votum infringit.

2° Peccat etiam graviter, *seclusa hac intentione*, quia exponit se periculo votum violandi, et compactent decipit.

3° Contracto Matrimonio, nec petere, nec reddere potest debitum, labente primo bimestri, quia ex privilegio divino conjugales debiti eximuntur, juxta dicta supra n. 1551. 2°. Elapso autem hoc tempore, potest (imo tenetur) reddere et alterius juri satisfacere, non tamen petere sine dispensatione a volo, aut sine voti irritatione ab altero conjugum facta.

4° Debet omnino abstinere, si alter consentiat. vel jus petendi amiserit, v. g. ob adulterium vel incestum. Quod si ægre abstinere potest, dispensationem quamprimum postulare aut prædictam irritationem ab alio conjugum querere debet.

5° Si alter conjux moriatur, ad novas nuptias convolare nequit, nisi dispensatio-

1 Sess. 24. c. 10. de Ref. Matr.

nem a voto suo etiam ad hunc effectum impetraverit. — Lacroix.¹ *

1569. — II. *Fotum non nubendi, vel votum virginitatis.*

1° Qui voto isto emisso Matrimonium contrahit, graviter peccat, ut manifestum est.

2° Contracto Matrimonio, reddere atque etiam petere potest debitum, quia jam impossibilis facta est voti observatio.— Si autem stricte *virginitatem* vovit, nequit *prima vice* petere.

3° Ob eandem rationem (quia scii, observatio voti impossibilis facta est) mortuo conjuge novum Matrimonium saltem probabiliter contrahere potest. — Excipit Heiss,² cum Instr. Evst., si votum fuit non nubendi, cui assentimur, quia ratio impossibilitatis pro eo non militat.

In praxi dubium est quandoque, an quis virginitatem seu cælibatum, vel potius castitatem voverit. Interrogandus erit pœnitens, an intentione se ab *oneribus* Matrimonii liberandi sanctiusque Deo serviendi ductus fuerit, vel *unice amote et affectu puritatis*: iu primo casu cælibatum et virginitatem, in secundo autem vere castitatem vovisse censendus est.— Lacroix.³

1570. — 11L */otum ingrediendi Religionem.*

1° Qui tale votum emisit, peccat graviter Matrimonium ineundo, tum quia alterum decipit, tum quia se exponit periculo votum violandi.

2° Ante Matrimonii consummationem tenetur Religionem ingredi; ideoque mortaliter peccat, quando prima vice, sive petendo, sive reddendo debitum, Matrimonium consummat; quia votum adimplere debet, quando potest. Illud autem adimplere potest non consummando Matrimonium in primo bimestri, cum tunc ex privilegio divino possit quilibet Religionem ingredi, et altera pars, conjuge solemniter profitente, a vinculo Matrimonii liberetur, juxta superius dicta n. 1551. 2°.

3° Post consummatum Matrimonium potest petere et reddere debitum, quia exeeutio voti facta est impossibilis, et petitio actus conjugalis non est contra illius votum, cum non voverit *castitatem*, sed *Religionem*.

¹ n. 357.

² f 18. III. 4).

³ n. 358

4° Etiam consummato Matrimonio, per se tenetur Religionem ingredi, quoties, ilkeso eompartis jure, id potest, v. g. si alter consentiat, vel jus petendi debitum amittat in perpetuum, aut si Matrimonium per mortem solvatur; quia obligatio voti semper subsistit. In praxi autem in hisce casibus magis expedit, ut ad dispensationem recurratur, nisi tamen eircumstantiæ, ratione *a-tatis, prolisforte ex Matrimonio suscepta-, statas fortunarum, habilitatis quoque ad munia religiosa*, ita sint immutatae, ut materia voti certo impossibilis facta sit.

1571. — 1\ . */otum suscipiendi Ordines.*

1° Qui votum illud emisit, peccat graviter Matrimonium ineundo, ut in comperto est.

2° Tenetur Ordines suscipere, si possit, v. g. si obtineat consensum alterius. Juxta plures tenetur Religionem ingredi ante Matrimonii consummationem, etiam invito altero, ut votum adimplere possit. Sed alii *probabilius* hoc negant.

3° Inito Matrimonio, potest illud consummare, si votum amplius adimplere nequeat.

1572. *Quæ sit a.* — *Quær.* 1° *Quinam dispensare valeant in impedimentis impedientibus?*

Resp. 1° Nemo dispensare potest nisi Papa. Feije, n. 601 (2) ab impedimento ex validis sponsalibus orto, cum hac in re de stricto justitiæ debito agatur. Idem dicendum de necessitate consensus parentum, quæ a jure naturali repetenda est: hæc tamen naturaliter cessat, si parentes injuste dissentiant.

Resp. 2° Episcopi, seu *ordinarii* animarum *Pastores*, jurisdictione plena in foro externo gaudentes, dispensare possunt, 1° in obligatione bannorum; 2° quoad *contractum* (non vero quoad *solemnem* benedictionem) Matrimonii per tempus feriatum, ubi *consuetudo* vel *constitutio particularis* hunc quoque interdicat; 3° in voto castitatis temporaneie, et virginitatis ac non nubendi.

Nequeunt autem dispensare 1° quoad votum perpetuæ castitatis; 2° quoad votum ingrediendi Religionem; 3° quoad impedimentum mixtu. Communionis. Hoc enim triplex impedimentum Papie reservatum **N** Episcopi autem nostri in

1° et 2° (p. LXX. n. 4), et, si de contrahendis Matrimoniis quibus aliud impedimentum dirimens non obstat, agatur, etiam in 3 (p. LXXIX. n. 4. 5) dispensare possunt.

Resp. 3° Quid possint Regulares, vide n. 1203. 1. 2°. 3°.

Quær. 2° *zD/ Episcopus, urgente necessitate, nempe cum periculum est in mora, dispensare possit in roto castitatis perpetua ad Matrimonium contrahendum ?*

Resp. Affirm., dummodo vere adsit illud periculum, nec aditus ad Pontificem facile pateat.¹ Cætrum quæstio quoad Episcopos nostros inutilis est, ut patet ex dictis in quæsito superiori.

ARTICULUS II.

DE IMPEDIMENTIS DIRIMENTIBUS.

Agendum 1° de impedimentis dirimentibus in genere; 2° de impedimentis dirimentibus in specie; 3° de dispensatione ab hisce impedimentis.

§ 1. *De impedimentis dirimentibus in genere.*

1573. *Principia.* — I. Ecclesia potestatem habet constituendi impedimenta Matrimonium non tantum impediunt, sed et dirimentia. De tunc est. — Argumenta vide apud Dogmaticos.

II. Ecclesia *sola* impedimenta Matrimonii dirimentia constituere potest, et consequenter Principes *saeculares* quoad subditos eliristianos non possunt *constituere impedimenta*, nisi ad meros effectus civiles, ¹ idem pariter Dogmaticos.

III. Subjectum impedimentorum dirimentium juris divini, sive naturalis, sive positivi, sunt omnes homines: juris ecclesiastici omnes baptizati, excepta clandestinitate in aliquibus casibus. — *Aide u.* 109. 110.

1574. *Quæritur.* — *Quær.* 1° *.tu legislator civilis possit constituere impedimenta Matrimonium infidelium dirimentia?*

Resp. Affirm., cum sententia communiori. Ratio est, quia Matrimonium infidelium est contractus *naturalis*. Hujus

sententia etiam videtur esse S. Alph.,¹ licet quæstionem non ex professo tractet. — Inter recentiores tamen negantem sententiam sequuntur Martin, Perrone, Feije,² hac innixi ratione, quod infidelium etiam Matrimonium contractus *sacer* sit, cum contractibus profanis non comparandus.

Quær. 2° *An impedimentum invincibiliter ignoratum irritet Matrimonium cum illo contractum ?*

Resp. Affirm. Ratio patet ex dictis n. 152. q. 2.

Quær. 3° *.In incurrantur, licet iimorata, ea quoque impedimenta, qua culentur habere rationem poena, ut impedimentum criminis ?*

Resp. Affirm. Ita *communius* cum Lacroix.³ Ratio est, quia illa impedimenta *non unice* habent rationem *pœna* ; et consequenter semper incurruntur, quamvis ignorantia excuset a pena juxta communem sententiam, ubi agitur de lege mere prohibenti Cfr. n. 182. q. 2°. j. *Excipe tamen.* — Negant tamen alii rationibus non despiciendis innixi. Cum tamen probabilitas, si qua ex iis exurgit, non *universe* aut *certe* recepta sit, negans sententia, juxta dicenda q. 5°. R. 1°, in praxin deduci nequit.⁴

Quær. 1° *An leges Ecclesia constituentes impedimenta dirimentia urgeant etiam in casu gravissimi incommodi, r. g. periculi mortis, etc. ?*

Resp. Affirm. Rationem vide n. 152. q. 3°. — Recole tamen etiam dicta n. 155G. q. 3°.

Quær. 5° *An liceat contrahere Matrimonium cum impedimento dubio, seu probabili ?*

Resp. 1' *Affirm.*, juxta sententiam communem, in dubio seu *probabilitate Juris ecclesiastici*, dummodo probabilitas illa sit *universe* vel *certe* ab Auctoribus recepta. Ratio est, quia, si forte impedimentum reipsa adesset. Ecclesia supplere censetur defectum contractus ille Jure Canonico irriti, sicut et jurisdictionis defectum supplet, quoties communiter Doctores tenent eam supplere jurisdictionem in Sacramento Pœnitentiæ, ubi communis error interce-

¹ L. VI. 956. i certum est 2. et n. 981.

² De Imp. n. 67.

³ n. 525.

⁴ Vind. p. 792. 1). Ed 2' T. II. p. 452. coi. 2 (1).

¹ L. VI. 987.

dit (η. 60. L). Porro opinio, docens Ecclesiam supplere etiam in pncsenti casu de dubio impedimento, generaliter ut probabilis, et juxta plures ut moraliter certa, recepta est ab innumeris Doctoribus, qui ei suffragantur.¹

Resp. 2° *Neg.*, si agatur de probabilitate *divini*, sive positivi, sive naturalis, v. g. in impedimento ligaminis, vel impotentia»; quia tunc Ecclesia defectui probabili supplere nequit, cum impedimentum illud ab Ecclesia non pendeat. Matrimonium igitur sic contractum dubium remaneret; ac proinde non licet unquam Sacramentum cum tali dubio recipere. Ergo. Casus dari potest cum pristinis mancipiis, “qme pluribus inter se connubiis aliquando” conjungebantur, “eo tamen pacto, ut non” constaret “aliquod verum connubium ab iis initum. Dicit S. Alphonsus,³ soli Pontifici licere jus divinum hac in re explicare, in specialibus rarisque rerum adjunctis.”³

Resp. 3° *Neg.* etiam, si agatur de probabilitate *facti*. Ratio est, quia Ecclesia in hujusmodi probabilitate non praesumitur dispensare. Opinio autem contraria communiter non est recepta, ut probabilis; et aliunde nimia sequerentur incommoda, si, contracto Matrimonio, error detegeretur. — Ita *connuñniter* — Cætenim in casibus difficilioribus et implicatis Episcopus consulatur. — In dubio autem de impedimento *impediente* simpliciter principia Probabilismi applicentur.⁶

Quær. 6° *An liceat conjugibus uti Matrimonio, si post nuptias initas dubium probabile de aliquo impedimento oriatur?*

Resp. *P Neg.* ante debitam de veritate inquisitionem. Si tamen unus tantum dubitet, hic alteri, quii legitimo possessori, debitum reddere debet, modo bona fide petat et petendi jure (v. g. in primo bimestri, etc.) non careat.⁶

Resp. 2° *Affirm.*, dubio post debitam inquisitionem perseverante et Matrimonio bona (n. 739. II.), imo, satis probabiliter, etiam dubia fide inito: in dubio enim standum est pro valore actus.⁷ — *Excipe:*

¹ L. VI. 901. Cfr. Vind. p. 947. Ed. 2°. T. II. p. 607.

² L. VI. 902.

³ Kenr. Tr. XXI. 51.

« L. VI. 902.

^δ Heiss. i 12.

e L. VI. 903.

⁷ Ib. 904, 906.

ia) casum, de quo n. 1619. sub 4°: b) casum dubii de morte prioris conjugis, idque, ut S. Alph.¹ contra alios docet, “sive nuptiæ sint initæ cum bona fide sive cum dubia fide.”* Ratio est, “quia tunc remanet probabile periculum injurire prioris conjugis,” et “quia eo casu possidet prius Matrimonium.” Dubitans tamen, ut sub *Resp.* 1° dictum est, eomparti bona fide petenti et petendi jure non carenti debitum, quod petere prohibetur, reddere tenetur?

Quær. 7° *An caleat Matrimonium contractum cum impedimento putato, sed non existente?*

Resp. 1° Si contrahens non sit omnino certus de impedimento, sed aliquo modo dubitet de illo, validum est Matrimonium. — Ita *communiter* cum Lacroix.³ — Ratio est, quia contrahit saltem conditionate, nempe *in quantum possum*, quamvis ad conditionem illam non reflectat: ergo, non existente impedimento, consensus jam adest absolutus.

Resp. 2° Si contrahat cum certitudine impedimenti, quod parvi pendet, ita ut statuatur vivere in concubinato, certum est, invalidum esse Matrimonium. Ratio est, quia tunc voluntas contrahendi Matrimonium non est prædominans.

Resp. 3° Si contrahat quidem cum certitudine impedimenti, sed dolens de impedimento et non audens illud aperire, ne impediatur Matrimonium, vel ne infametur, aut ex inadvertentia aliqua, contrahitur. *Probabilius* valet Matrimonium ob voluntatem prædominantem illud contrahendi. — Ita Lacroix.^{4*} — Attamen *ad cautelam*, in praxi inducendus foret ad consensum renovandum. (38) p. 424.

§ II. *Ile impedimentis in specie.*

1575. — Impedimenta Matrimonium dirimentia quindecim numerantur, his verbis expressa :

Error, conditio, votum, cognatio, crimen, Cultus disparitès, vis, ordo, ligamen, honestas, Ætas, allinis, si clandestinus, et impos, Rnptave sit mulier, nec parti reddita tutro: Hire socianda vetant connubia, facta retractant.

De singulis seorsim sermonem instituemus.

¹ L. VI. 904. 900.

³ n. 531.

¹ Ib.

⁴ n. 531.

Punctum 1. De impedimento erroris et conditionis.

Duplex circa Matrimonium error distinguitur, scilicet: 1° error *substantialis*, qui versatur circa personam; 2° error *accidentalis*, qui personæ qualitates allicit. Conditio autem intelligitur *servilis*, ab altera parte ignorata.

1576. *Pk inc ipja*. — 1. Omnis error circa *personam* Matrimonium efficit nullum de jure naturali, etiamsi error sit omnino vincibilis, vel concomitans tantum, vel crassissimus.¹ Ratio est, quia ex parte contrahentis tollit voluntarium circa objectum contractus, et proinde, consensu deficiente, contractus est irritus. — Excipe, si (piis cum præsentē muliere, quæcūque ea demum sit, actualiter contrahere intendat.

II. Error circa *qualitates* personæ, qualiscumque sit, — etiamsi dedit causam contractui, — per se non irritat Matrimonium. Ita sententia communis et vñior.² Ratio est, 1° quia error circa qualitates non cadit in objectum contractus; objectum enim istud est ipsamet persona, cum (pia contrahitur, ut modo dictum est; non vero sunt ipsius qualitates; 2° quia in iis, quæ constituunt statum ex natura sua firmum et irrevocabilem, quales sunt Professio et Matrimonium, voluntas juxta naturam rei, de qua agitur, accommodat se et consentit sine restrictione vel conditione, ac omnino absolute et independentē ab aliis conditionibus printer cas, quæ sunt de substantia ejusdem contractus. Ex iis enim conditionibus manerent incerta Matrimonia et Professiones, atque adeo ipse status, quod non est juxta naturam rei de (pia agitur.³ Excipe, nisi vel a) qualitas *explicite*, vehit conditio *sine qua non* (ut aiunt) intendatur, vel b) errorqualitatis redundet in substantiam, — sive quod erretur in qualitate non jam communi, sed propria et individual) alicujus determinatio personæ, ut si velles contrahere cum primogenita et tibi sisteretur secundo genita, — sive quod consensus directe et principaliter in qualitatem feratur, et minus principaliter in personam, ut si velles ducere nobilem, qualem putas esse Titiam;

¹ L. VI 1010.

² II) 1011. 1012.

³ Ib. 1012.

non vero si velle-ducere Titiam, quam falso putas nobilem. Ita iu foro interno.¹

III. Error circa *conditionem servilem* compartis dirimit Matrimonium de Jure ecclesiastico, ut constat ex L. IV. Decr. T. IX.

1577. *Resolves*. — 1° Si qui-putet contrahere nuptias cum Anna, et ducat Agatham, invalidum est Matrimonium. Secus, si putans se duxisse puellam nobilem, divitem, virginem, pacificam, e contrario plebeiam, pauperem, corruptam, rixosam eam inveniat.

2° Validum est Matrimonium, si quis ducat viduam putans se ducere cælibem, etiamsi per fraudem in hunc errorem inductus fuerit; nam fraus inducit quidem obligationem reparandi injuriam, non autem efficit, ut consensus non versetur circa substantiam rei, de qua agitur. Imo hoc valet, licet certo contrahere nolisset, si prius eam viduam esse novisset; non enim ad id, quod forte vel etiam certo (piis facturus fuisset, sed ad id, quod reapse fecit, attendendum est.

3° Valide contrahit puella nobilis cum viro vago, (pii falso se jactat nobilem et bonorum multorum possessorem, idque falsis testimoniis probat. Sed mulier illa non tenetur cum ipso cohabitare, et divorcium perpetuum quoad torum et habitationem statim facere potest.

4° Ex quo servi libertate apud nos potiti sunt, de impedimento conditionis (pioad Matrimonia inde ab hoc tempore contracta sermo esse nequit; attendi tamen debet, (piando agitur de Matrimonii olim inter liberos et mancipia. ipse errore forte libera habebantur, initis; neque enim sine novo coque libero (et in casu, de (pio sub n. 1631. q. 2. agetur, coram Parocho et duobus testibus pñestito) consensu firmatur contractus, qui ab initio non substitit. Idem resolve dt similibus Matrimoniis in iis Americæ Meridionalis locis initis, in quibus servitus etiamnum viget, dum partes in nostras provincias immigrant. Cæterum rarissimi erunt ejusmodi casus.

De caneris pristinorum mancipiorum in servitute initis connubiis plerumque difficile judicatur; sæpe enim consuetudinem inter se fovebant, nullo conjugii

i !. VI. 1013-1016. Acta. T. I pp. 257 371 sq.

animo, vel ea sub conditione contrahebant, ut Matrimonium subsisteret tantum, quamdiu uterque rite se gereret, vel donec domini eos separarent, altero nimirum vendito, altero retento, vel utroque diversis dominis vendito. Alias videntur perpetuum voluisse inire consortium; sed utrum vinculo priori liberi tunc essent, vix sciri potest. Si constet eos aliquando serio iniisse conjugium, animo sese in perpetuum obligandi, validum habendum erit, nec ad alias nuptias transire licebit, donec de conjugis prioris morte constiterit. Cæterum plerique eorum contractus non habebant conjugii vim, quum animus vinculi perpetui contrahendi illis deesset, aut conditio, de qua supra, consensui apponeretur. Quapropter qui ad Fidem Catholicam veniunt, vel ad bonam frugem rediguntur, non sunt statim cogendi ut deserant quam conjugis nomine habent, etsi aliae, cum quibus jam consueverunt, in vivis degant vel de earum morte non constet; sed res diligenter investiganda est.¹

Punctum II. De impedimento voti et Ordinis.

1578. — I. Votum dirimens Matrimonium est solum votum solemne castitatis perfectæ (et non conjugalis tantum, quale emittitur in quibusdam Ordinibus Equestribus), per professionem in Religione approbata emissum. Votum enim simplex castitatis, etiam perfectæ et perpetuæ, Matrimonium non dirimit, sed tantum impedit, juxta dicta n. 1568.

II. Ordo autem, Matrimonium dirimens, est Ordo Sacer. De utroque hoc impedimento loquitur Concil. Later. L et II. ac Trid.²*

III. Votum castitatis solemne in Professione religiosa emissum, atque Ordo Sacer diversimode Matrimonium dirimunt. Illud enim Matrimonium dirimit tum contrahendum, tum etiam contractum,³ dummodo fuerit tantummodo ratum; non vero consummatum. Ordo vero dirimit Matrimonium contrahendum:⁴ non vero contractum, licet tantum ratum.⁵

¹ Kenr Tr. XXI 141.

² Sess. '24. Can. 9.

³ Ib. Can. 6.

⁴ Ib. Can. 9.

⁵ Extr. Joan. XXII T VI c. unie.

1579. *Quæsitum.* — Quær. 1° *Quonam jure prredicta impedimenta Matrimonium dirimant?*

Resp. 1° Impedimentum *Ordinis* juxta sententiam communem dirimit tantum Jure ecclesiastico. Ratio est, quia ex una parte Ordo *per se* non repugnat eum statu conjugali; nec adest ex altera parte prohibitio ulla divina, quæ in Scripturis aut in traditione inveniatur.¹

Resp. 2° Cum solemnitas voti sit Juris ecclesiastici, eo ipso Papa dispensare potest, dummodo adsit causa sufficiens, i. e. rei gravitati proportionala.

Quær. 2° *Quatenus conditiones requirantur, ut votum solemne et Ordo Matrimonium dirimant?*

Resp. 10 Quoad *votum*, debet esse emissum in Professione valida (n. 1159. L).

Resp. 2° Quoad *Ordinem*, requiritur: 1° ut sit susceptus valide; 2° ut sit susceptus voluntarie. — *Item omnes.*

Punctum III. De impedimento cognationis.

Cognatio triplicis generis distinguitur, scilicet: 1° *naturalis*; 2° *spiritualis*; 3° *legalis*. De singulis seorsim.

SECTIO I.

DE COGNATIONE NATURALI.

1580. — Cognatio *naturalis*, seu consanguinitas, est vinculum personarum ab eodem stipite proximo per carnalem generationem descendentium, quod scilicet exsurgit ex unitate et participatione ejusdem sanguinis.

In consanguinitate tria sunt distinguenda, scilicet: 1° *stipes* seu persona, ex qua aliæ ducunt originem; 2° *gradus*, seu mensura distantis unius persone ab altera; 3° *linea*, seu series personarum ab eodem stipite descendentium.

Linea duplex est: alia *recta*, alia *collateralis* seu *transversalis*. Prior est series personarum, quarum aliæ ab aliis descendunt, vel *immediate*, ut filii a parentibus, vel *mediate*, ut nepotes ab avis, vel a proavis, etc. Posterior vero est series personarum, quæ licet stipitem communem habeant, aliæ tamen ab aliis

¹ L. VI. 1059. ■

non descendunt, ut sunt fratres, consobrini, etc.

Linea collateralis est *aqualis* vel *inaquatis*, prout consanguinei aequaliter a communi stipite distant, vel imequaliter.

1581. *Statuenda*.— I. Consanguinitas in *linea recta*, saltum de jure positivo, Matrimonium dirimit *indejinite* in quocumque gradu. Patet ex Jure Can. in *Resp. Nicolai 1. ad Bulgaros, c. 37.*

II. Consanguinitas in *linea collateralis* Matrimonium dirimit usque *ad quartum gradum inclusive*, et non ultra. Constat ex Cone. Later. IV. et pluribus locis Juris Canonici. *

III. Consanguinitas Matrimonium dirimit etiam inter eos, qui tantum vel ex eodem patre, vel ex eadem matre nati sunt; item inter consanguineos ex illegitimis natalibus genitos. Ratio est, quia diversitas patris aut matris, vel illegitimitas, non impedit, quin carnalis consanguinitas inter eos existat.

Regules ad gradus consanguinitatis computandos.

1582. — 1^a *Regula*. In linea recta *tot numerantur gradus, quot persona, stipite dempto*, seu tot sunt gradus, quot sunt generationes. Hinc inter patrem et filium unicus est gradus, quia unica est generatio, seu unica lilii persona, secluso patre, utpote stipite. Inter nepotem et avum duo gradus numerantur, quia duæ sunt generationes, licet tres interviant personæ, nempe avus, pater, et ejus filius, seu nepos respectu avi. Ponas pariter proavum vel abavum, et tres vel quatuor gradus habebis.

11^a *Regula*. In linea collateralis *ÆQUALI tot sunt gradus, quot sunt persona in una parte, stipite dempto*. Hinc frater et soror sunt in primo gradu: quia, si stipes communis seu pater seponatur, remanet unica persona ex utraque parte; et, eum singuli distent uno gradu a stipite, etiam unico gradu inter se distant. Pariter patrueles, seu duorum fratrum lilii, distant singuli duobus gradibus a stipite communi, seu ab avo, et proinde consanguinei sunt inter se in secundo gradu. Sic etiam de aliis dicendum est.

IIP *Regula*. In linea collateralis in .e -

qt AEi *tot sent gradus, quot persona in parte remotiori* semper 'tipite dempto. Hinc, si unus distet a communi stipite duobus gradibus, et ejus consanguineus tribus, erunt inter se consanguinei in tertio gradu, juxta effatum: *Gradus remotior trahit ad se*]>ropinquo¹reni. Igitur Berta consanguinea urit in secundo gradu cum patruo, seu fratre patris sui, quia distat duobus gradibus a stipite communi, nempe ab avo suo, licet patruus ipse unico gradu ab eodem stipite separetur, cum sit stipitis filius, seu frater patris Bertæ. Sic etiam de aliis quibuscumque statuendum.

“In plerisque Statibus Fœderatis,” ait Kent.,¹ “Levitici prohibitiones adoptatæ sunt ex legis civilis” i. e. Romans “auctoritate; in aliis intra arctiores limites prohibitio nubendi consistit.” Sed hæc valent tantum quoad effectus civiles.

Ad gradus juxta *jus civile*, i. e. Romanum, computandos, desumitur numerus, seu summa omnium per-onanim iu qualibet linea, stipite dempto. Proinde in *linea recta* eodem modo computantur ac gradus canonici: in *linea collateralis aquali* gradus canonici duplicantur; in *linea collateralis inaquati* duplicatur linea minor et additur excessus majoris. Cfr. n. 90^a. X.

1583. *Quæsitæ*.— Quær. 1° *Quo jure consanguinitas in pradietis gradibus Matrimonium dirimat?*

Resp. 1° Certum est, consanguinitatem in *linea recta* jure nature Matrimonium dirimere in primo gradu, at *probabilius* juxta S. Alph.⁵ non *indejinite* in cæteris gradibus. Cteterum casus, uti patet, a praxi longissime distat.

Resp. 2° *Quoad lineam collateralem*, in primo gradu juxta sententiam, quam S. Alphonsus⁷ æque probabilem censet ac oppositam, non dirimit jure divino, In aliis gradibus juxta *omnes* dirimit Jure ecclesiastico, ut deducitur ex praxi Ecclesiæ, quæ ab iis dispensat.

Quær. 2° *Quomodo inveniri facile possint gradus consanguinitatis?*

Resp. 1° Si cognitus sit stipes communis, scribas illius nomen in charta, et

¹ Tr. XXI. 153.

- L. VI. 470.

⁷ Ib.

infra generationes et nomina personarum hinc et inde descendendum referas, usquedum pervenias ad eas personas, quæ connubio jungendæ sunt : facile inde gradus computabis.

Resp. 2° Si incognitus sit stipes, sic procedas : Scribas in inferiori parte char-
tæ vel tabule nomen sponsi ad unum la-
tus, et nomen sponsæ ad alterum ; dein
supra nomen sponsi adnotes nomina eo-
rum consanguineorum, qui forte causa
esse possunt, cur aliqua intersit cognatio
cum sponsa ; idem facito quoad sponsam.
Qua facta adnotatione, ascendas ex una
parte, et videas utrum convenient in com-
muni principio seu stipite, ex quo sponsus
et sponsa sint mediate generati. Hinc,
postquam inveneris, simulque animadver-
teris, utrum sponsi sint in linea æquali vel
inaequali, applices tandem regulas infra
proponendas, et resolutio dubii patebit.
Pro quibus sit sequens exemplum :

ABAVUS.
Diducas Johnson.

pr o a v i a .		PROAVUS.	
I.	<i>Jutia Johnson.</i>	I.	<i>Arthur Johnson.</i>
	<i>Uxor Titi Harvey.</i>		
AVUS.		AVUS.	
II.	<i>Mæcius Harvey.</i>	II.	<i>Maurus Johnson.</i>
PATER.		PATER.	
III.	<i>Paulus Harvey.</i>	III.	<i>Hector Johnson.</i>
SPONSUS.		SPONSA.	
IV.	<i>Petrus Harvey.</i>	IV.	<i>Maria Johnson.</i>

In hoc exemplo *Petrus Harvey* et *Maria Johnson* sunt consanguinei in quarto gra-
du æquali. Si vero *Maria Johnson* im-
mediate descenderet a *Mauro Johnson*,
Arthur Johnson esset ejus avus et *Did-
cus Johnson* ejus proavus, et proinde con-
sanguinei forent in *quarto gradu* quidem,
sed *attingente tertium*.

Alia etiam methodus indicatur ad gra-

fēT 1 *Ex parte patris.*

Propatruus, seu frater proavi,
Proamita, seu soror proavi,
Patruus magnus, frater avi,
Proamita, soror avi,
Patruus, frater patris,

Amita, soror patris,

Patruales, filii fratrum ex parte patris,

great-grandfather's brother, great grand-uncle,
great-grandfather's sister, great grand-aunt,
grandfather's brother (great uncle),
grandfather's sister (great aunt),
paternal uncle, uncle by the father's side, a fa-
ther's brother,
paternal aunt, aunt by the father's side, a father's
sister,
eousins-german, first cousins,

2° *Ex parte matris.*

Proavunculus, frater proaviæ,
Promatertera, soror proaviæ,
Avunculus magnus, frater avire,
M VTERTERA MAGNA, 80FOF aviæ,
Avunculus, frater matris,

Matertera, soror matris,

Consobrini, filii fratrum ex parte matris,

great-grandmother's brother,
great-grandmother's sister,
grandmother's brother,
grandmother's sister,
maternal uncle, uncle by the mother's side, a
mother's brother,
maternal aunt, aunt by the mother's side, a moth-
er's sister,
eousins-german, first cousins,

3° *Ex utraque parte.*

Amitini, filii fratrum,

Sobrini, horum filii,
Nepotes, filii fratrum,
Pronepotes, horum filii.

eousins-german, first cousins, cousins by blood
(children of brothers),
children of eousins-german, second cousins,
a brother's or sister's children, nephews,
children of nephews, second nephews,

duſ cogu itionis dignoscendos, ſcilicet eum tabella ꝑenealogia. ſeu arbore conſanguinitatis. Inſpice tabellam p. 254, et vide in qua linea, et in quibus cellulis rperias perſonas, de (parum cognatione quæritur, et attende quot gradibus diſtent a ſtipite communi. Exemplum : Quæriſ v. g. quonam gradu Titiuſ ſponſuſ ſit conſanguincuſ reſpectu Bertæ ſponſæ, eum jam ſcias avum prioris fuiſſe fratrem proavi poſterioris. Pone Titium in cella media X. ; aſcende ad ejus avum ; frater ejus ad dexterum latus, in cella ubi notatur patruuſ, erit proavus Bertæ; deſcende per lineam rectam illiuſ numerando avum, patrem et ſponſam ipſam ; hinc ſtipes communis erit ille, qui reperitur in cella tertia ſuperiore linere mediae. Sic numerabiſ treſ gradus ex parte ſponſi, et quatuor ex parte ſponſæ; hinc concludet eſſe conſanguineoſ in quarto gradu attingente tertium.

Finge alia quereviſ exempla ſimilia, alterutrum e ſponſiſ in qualibet cella ſive media, ſive ad unum latus ſupponenſ, et ad ſtipitem communem aſcendens, ut inde ad alterum ſponſum deſcendaſ ; ſed minime attendaſ ad nomina, quæ in variis celliſ occurrentibuſ reperieſ. quia pro cella electa omnia variabunt, ut patet.

Conſanguinitaſ inter eaſdem perſonaſ ex duplici vel etiam multiplici capite oriri poſteſt, et tunc eſt duplex vel multiplex propinquitaa, ſeu impedimentum in petitione diſpenſationiſ aperiendum ; ita v. g. ſi duo fratres duaſ fœminaa ſibi conſanguineaſ ducant, liberi ex utroque Matrimonio provenienteſ dupliciter inter ſe conſanguinei erunt, et hæc circumſtantia neceſſario declaranda eſt.

Quær. 3º *Quinam ſint conſanguinei collateraleſ ?*

Iteſp. Sunt ſequentee, ſcilicet :

Urgroſſvaterſ Bruder, Urgroſſoheim,
Urgroſſvaterſ Schweſter, (rgroſſtante,
Groſſvaterſ Bruder, Groſſoheim,
Groſſvaterſ Schweſter, Groſſtante,
Vaterſ Bruder, Oheim,

Vaterſ Schweſter, Tautc,

Geechwiteſtkindcſ von vaterlicher Seite,

grand oncle.
grande tante.
frère de l aïeul.
ſœur de l aïeul.
oncle paternel.

tante paternelle.

couſine-germainſ paternelſ

Bruder der Urgroſſmutter,
Schweſter der Aeltermutter (Vruroſſmutter),
der Groſſmutter Bruder, Groſſoheim,
der Groſſmutter Schweſter, Groſſtante,
der Mutter Bruder, Oheim,

der Mutter Schweſter, Tante,

Geechwiteſtkindcſ von inütterlicher Seite,

grand oncle.
ſœur de la biſaïeule.
grand oncle maternel,
grande tante maternelle,
oncle maternel.

(ante maternelle.

couſine-gennainſ maternelſ.

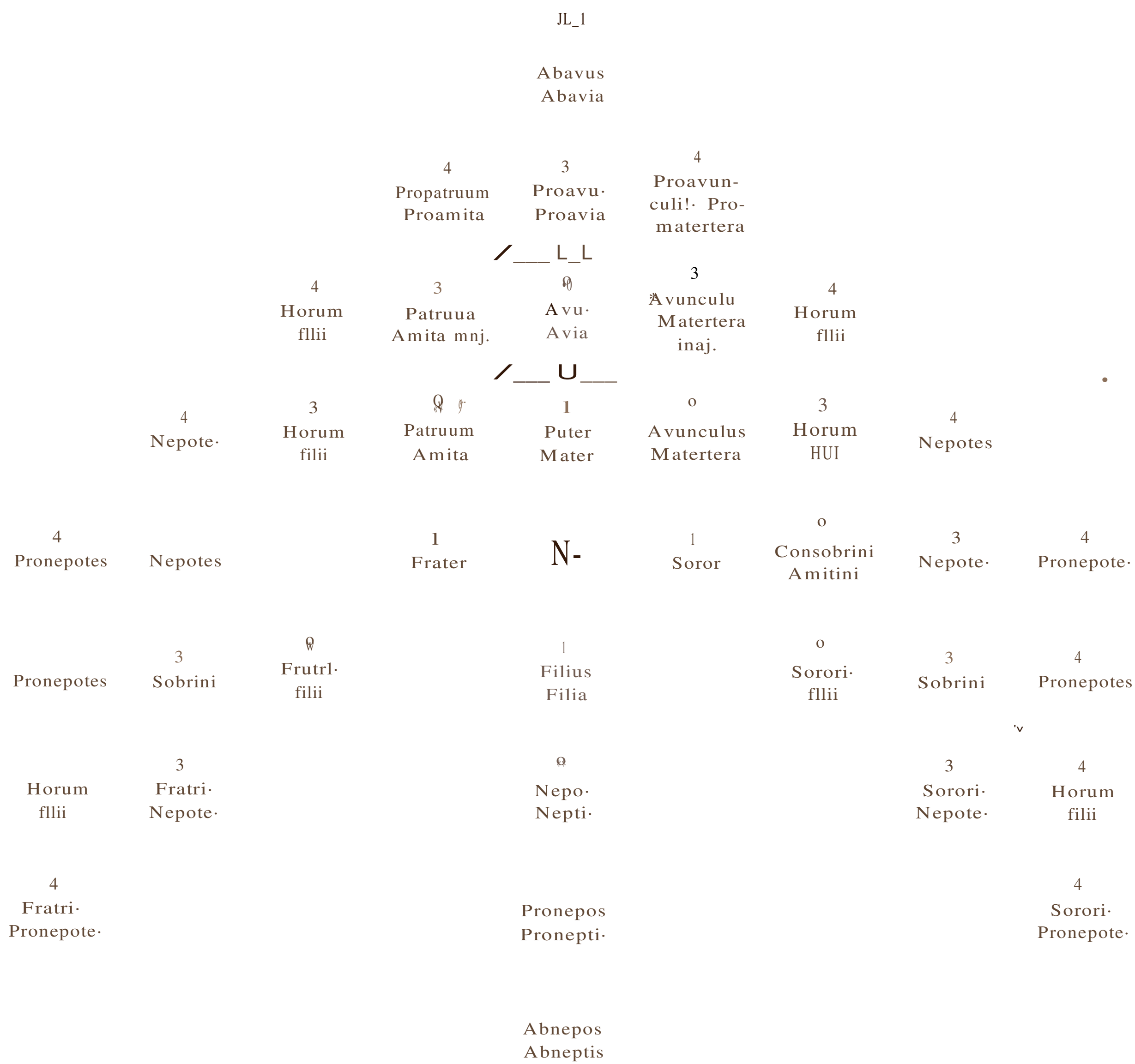
Geechwiteſtkindcſ,

Zweit (Ander) Geechwiteſtkindcſ,
Brader oder Schweſterſohn, Nefle,
Zweit Ander? Geechwiteſtkindcſ,

couſine-gennainſ.

couſine iſſue de germainſ.
neveuſ.
arrière-neveuſ

GRADUS CONSANGUINITATIS.

Nota.— 1° Personæ, quæ tractu conjunguntur, sunt inter se in linea recta, cum cæteris in linea vol. laterali.
2° Ubi lincic conjunguntur, ibi stipes habetur.

SECTIO II.

DE COGNATIONE SPIBITUAtl.

Cognatio spiritualis est propinquitās quædam, quæ ex statuto Ecclesiæ oritur ex adinistratione et susceptione Baptismi vel Continuationis inter certas personas in Jure Canonico determinatas.

1584. *Principium*. — Cognatio *spiritualis* dirimit Matrimonium de *Jure ecclesiastico* : 1° inter Ministrum Sacramenti et subjectum, hujusque genitores ; 2° inter patrinum vel matrinam et filiolum vel filiolum, eorumque genitores. Sic ex Trid.1 — Conditiones vide n. 1265. 11., quibus adde : ex *valido* tantum Baptismo oriri hoc impedimentum, — et, si

1 Sess. 24. c. 2. de Ref.

de Confirmatione agitur, requiri etiam, ut patrinus fuerit confirmatus.1

1585. *Resolves*. — 1° Patrinus et matrina Matrimonium inter se inire possunt, non vero cum patre vel matre baptizati.

2° Non contrahunt cognationem spiritualement, qui officium patrini et matrimonii exercent in supplendis Baptismi solennitatibus, ut conceptis verbis declaravit S. C. de P. F.,2 nec qui tantum nomine alterius baptizatum de sacro fonte suscipiunt.

3° Contrahunt veram cognationem spiritualement patrini a parentibus designati et injuste a Parocho reprobati, si infantem

1 L. VI. 151. 186. Dub. 2.

2 Apud Gury. Ed. Rom. 1873. T. II. p. 452 ¶.

reapse teneant ; secus, si a Parocho juste rejicerentur.¹

4° Vir, puellam in casu necessitatis et privatim baptizans, nec ipsam nec ejus matrem ducere potest. Idem dic. de muliere, privatim puellum et de parente prolem illegitimam baptizante.³

5° Ad dubium: “ An dispositio concilii, C. 2. S. 24. Ref. Matr., decernens in Sacramento Baptismatis contrahi cognationem spiritualem inter suscipientem et patrem et matrem suscepti, habeat locum in Baptismo sine solemnitatibus ob necessitatem domi secuto? S. Congregatio censuit: Affirmative. Die 5 martii 1678.” Ita etiam eadem S. C. (17 apr. 1603.)

6° Parentes baptizantes filios in necessitate vel bona fide nullam contrahunt spiritualem cognationem, qua ab usu conjugii prohibeantur; luee cmm prohibitio rationem habet pœnæ, quæ sine culpa non incurritur/ Imo S0Alph°sat probabile est nec cognationem contrahere, etiamsi ex industria, seclusa necessitate, prolem baptizarent.⁵ Contradicunt alii.⁰

7e E Baptismo conditionato oritur cognatio, si de priori Baptismo adest dubium *negativum* ; nulla enim urgente ratione pro valore hujus, præsumptio stat pro valore illius. Secus, si *positivum* (cfr. n. 1574. q. 5°. R. 1°), ut si iteratur Baptismus quia non in capite fuit collatus.⁷

SECTIO III.

DE COGNATIONE LEGALI.

1586. — Cognatio *legalis* est propinquitas personarum extranearum, quæ oritur ex adoptione legali. Duplex distinguitur adoptio :

1° *Perfecta* seu *adrogatio*, qua persona sui juris, forma legali, transit in potestatem et familiam adoptantis, et omnia lillii legitimi jura acquirit.

2° *Imperfecta* seu *adoptio*, qua persona extranea, quæ sui juris non est, assumitur in filium vel nepotem, non tamen transit in adoptantis familiam et potestatem, et

› L. VI. 154.

2 Ib. 149. Ferr. V. Bnpt. n. 7. » 20.

3 Murray, De imp. n. 72. sq. Relinquenda ergo sententia S. Alph. L. VI. 149.

1 L. V 1.150.

6 Ib.

° Apud Feije, de Imp. n. 426. 427.

' L. VI 151. 902. II. A. Tr. XIV. 33.

propterea non fit hujus hæres necessarius ex testamento, licet ei succedat ab intestato.

Si quaestio incidat, an in hoc vel dio casu adsit impedimentum cognationis legalis, necessario recurrendum est ad leges civiles Status, i. e. aderit impedimentum, si lex civilis adoptionem admittit et solrmitates ab ea præscriptæ servata; fuere. De Angelis, L. 4. T. 12.

Principia. — 1. Cognatio *legalis* constituit impedimentum dirimens de jure ecclesiastico, quamvis prius in Jure Romano stabilitum fuerit. Eruitur ex *Resp. Nicolai I. ad Bulgaros*, etc.

II. Cognatio *legalis* ad similitudinem cognationis naturalis ex Jure Romano Matrimonium dirimit inter sequentes personas :

1° Quasi in linea recta, inter adoptantem et adoptatum et hujus filios, dum sunt sub paterna potestate constituti, 2° inter adoptatum et filios adoptantis, quasi in linea collateralis, dum hujus filii sub paterna potestate versantur; 30 inter adoptantem et uxorem adoptati, ac vicissim inter adoptatum et uxorem adoptantis, quasi in linea recta per modum affinitatis, ut constat ex declaratione S. C. in Hortana 25 sept. 1734.

1587. QUESITA. — Quær. 1 *Au cognatio legalis Matrimonium dirimat usque ad quartum gradum inter adoptantem et descendentes adoptati, aut vice versa i*

Resp. 1° Certo restringitur ad primum gradum quoad adoptatum et descendentes adoptantis. Ex Jure Canonico constat.

Resp. 2° *Controwrtitur* quoad adoptantem et descendentes adoptati. *Probabiliter* cognatio non extenditur ultra primum gradum, seu ultra adoptatum, nisi habeat descendentes sub potestate sua constitutos, nihil enim in jure huic decisioni oppositum reperitur.¹

Quær. 2° *An adoptio imperfecta dirimat Matrimonium I*

Resp. *Neg., probabilius* cum S. Alph.² et aliis pluribus, quia sola adoptio perfecta censenda est adoptio proprie diem. De Angelis tamen l. c. contendit ex actis S. I'en. satis constare *quacumque* adoptionem, quæ a lege patria admittitur, impedimentum inducere.

» L. VI. 1027.

2 Ib.

Punetnht II'. De impedimento affinitatis.

15SS.—Affinitas est propinquitas, quam quis contrahit cum consanguineis persone, quacum carnale commercium habet; seu, est propinquitas orta ex copula carnali inter alterutrum copulatorum et consanguineos alterius. Proinde exurgit allinitas inter virum et consanguineos mulieris, et vice versa.

Potest autem allinitas multiplex contingere cum eadem persona, et totidem tunc constituit vincula necessario exprimenda, ut valeat dispensatio. Causa hujus multipliciter varia esse potest. Oritur enim: 1° Quando copula habita est cum pluribus comparti consanguineis: Quando habita est cum persona comparti multipliciter consanguinea: 3° Quando ab utraque parte copula habita fuit cum persona comparti consanguinea: 4° Quando cum persona comparti consanguinea habita fuit copula tum licita, tum illicita.

Verumtamen in 4° casu, quo se. ante Matrimonium copula habita fuit cum persona, eum qua deiu Matrimonium fuit contractum et consummatum, Sedes v. p. necessitatem duplicem hanc affinitatem exprimendi abstulit litteris 29 martii 1842 singulis Episcopis Belgii communicatis, quae ubique valent.¹

Oritur etiam hoc impedimentum ex copula inter senes et steriles; item ex copula cum muliere coacta, sui non compote, ameute, etc.; nec per mortem alterutrius dissolvitur.²

Hinc: 1° Affinitas oritur tum ex copula *licita*, hoc est, conjugali; tum ex copula *illicita*, nempe ex fornicatione, adulterio, incestu, etc.

2° Affinitas contrahi potest etiam inter ipsos conjuges, si alteruter rem cum aliquo ex consanguineis alterius habeat.

1589. l'iuxcii'ia.-- I. Allinitas ex *copula licita* dirimit Matrimonium usque ad quartum gradum *inclusive*; ex *copula* autem *illicita* solum usque ad secundum gradum *inclusice*. Evincitur ex Conc. Later. IV. et ex Trid.⁸

II. Affinitas non contrahitur nisi per copulam *perfectam* et *consummatam*, quia secus vir et mulier non fiunt stricte una caro.

¹ V. ta T. X. p. 295 sub 7

- Heiss. **MOI.** 2).

J Sess. 24. c. I. de Ref. Matr.

Consentiunt unanimiter DI), in neganda affinitate, si sola fumiina seminaverit: non item, si seminaverit solus vir; de qua controversia S. Alphonsus¹ concludit, utramque oppositam sententiam esse probabilem, et cerium est, S. Thomam pro iis stare, qui exigunt actum utrinque perfectum. Quocirca, cum agatur de impedimento, ex generali principio definendum foret, rem esse dubiam, ac propterea impedimentum non adesse.

Quoad praxim autem valere debent regulæ, quas et S. Alphonsus² habet, nempe, 1° Quando de copula constat, in foro externo semper pnesumitur pro impedimento contracto; 2° idem pæsumitur etiam in foro interno, quando de opposito non constet, quia iudicium prudenter fit ex communiter contingentibus, præsertim si fœmina fateatur magnum voluptatis sensum se expertam, esto seminalem effusionem non adverterit; 3° si certo constet, re ipsa seminationem alterutra ex parte non esse secutam, in foro conscientia! non potest sententia pro impedimento ferri.

III. Allinitas inter conjuges contracta Matrimonium ipsorum dirimere nequit, cum huic indissolubilité! jam contracto superveniat; ejusdem tamen usum impedit in poenam conjugis adulteri vel incestuosi. Constat ex pluribus locis Juris Canonici.⁸ Hæc autem, utpote ex copula illicita, vi Decreti Trident., non contrahitur, nisi ex copula eum consanguineis alterius in primo et secundo gradu. Confirmatur ex Declaratione expressa Gregor. XIII. apud S. Alph.⁵

Requiritur tamen ut incestus sit: 1) culpabilis; 2) consummatus ut supra 11.; 3) non per metum gravem coactus; 4) sine ignorantia, etiam crassa, juris, facti et pœnæ commissus.⁵ Ratio generalis est, quia agitur de lege pœnali.

1590. *Regube*.— 1" Personæ, quæ carnaliter junguntur, non sunt proprie inter se affines, sed sunt principium affinitatis, et quasi stipitis locum tenent.

2" Affinitas esse non potest inter duas personas, (piarum neutra copulam habue-

¹ L. VI. 1075.

² Ib. et n. 902. i *Dicunt*.

« L. IV. Deer. T. XIII.c.I.

⁴ Sess. 24. c. 4. de Ref. Matr.

⁶ L. VI. 1070.

II) 1071 – 1075.

DE MATRIMONIO
GRADUS AFFINITATIS.

Nota. — 1° Hier tabella refert consanguineos viri et mulieris in linea reeta usque ad quartum gradum. Lineas collaterales, puta fratres, consobrinos, etc., facile adjicies.

2* Lincie ab uno centro ad opposita duæ alluitatem unius exhibent cum consanguineis alterius, et vice versa.

rit cuti) consanguinea alterius ; idcirco consanguinei unius conjugis nullam habent alluitatem cum consanguineis alterius.

3° Duo fratres ducere possunt duas sorores ; pater et filius ducere possunt matrem et filiam ; imo filius potest ducere matrem, et pater ejusdem filiam. Hinc *hodie* axioma : *Affinitas non parit affinitatem*.

4° Gradus affinitatis eodem modo computantur, ac gradus consanguinitatis ; imo affinitas gradus non habet *per se*, sed tantum ratione consanguinitatis ; qualis igitur est gradus consanguinitatis cum una persona, talis est gradus affinitatis cum altera.

5° Qui peccavit cum 2 sororibus, aut consobrinis germanis, aut cum matre et filia, nullam harum ducere potest. (53> p. 430.

6° Vir, qui peccavit cum sorore vel consobrina, vel amita compartis suæ, debitum petenti reddere tenetur, quamvis petere ipse nequeat. Ratio est. quia cum agatur de lege mere prohibente, innocens ex culpa nocentis pati non debet.

7° Non privatur jure petendi debitum, qui cum propriis consanguineis peccat, quia nullam affinitatem inde cum uxore contrahit.

8° Si uterque conjux per incestum affinitatem eum altero contraxerit, neuter potest debitum petere, quia uterque jus suum amisit : et proinde neuter tenetur, imo nec potest debitum alteri reddere.1

1591. Quæ sit a. — Quær. 1° *Quo jure dirimat affinitas ?*

Resp. 1° Ex certa omnium sententia dirimit *solo Ecclæ jure* in linea *collaterali*, et multo *probabilius* etiam in linea *recta*, si forte primum gradum, ex copula licita, excipias.

Cum vero affinitas, ratione copulae, unde licite vel illiciti provenit, sit quædam naturalis propinquitas ac veluti consanguinitas mediata, idcirco sive dirimat jure nature sive non, est tamen quoad baptismum impedimentum dirimens, quamvis in infidelitate contracta. Id autem constat

1 L. VI. 1069 eq.

ex declaratione S. C. de P. F. sub die 20° aug. 1852? (e), p. 394.

Resp. 2° *Coitroverlilur* quoad primum gradum linea' recte. Ecclesia tamen, licet pluries enixe rogata fuerit, nunquam voluit dispensare, si affinitas oriatur ex legitimo Matrimonio, ut etiam testatur Benedict. XIV.² Quia præterea gravissimi 1)1). negant, Matrimonium cum ejusmodi affini irritum esse jure naturæ, propterea si duo infideles tali Matrimonio contracto ad Fidem venirent, tutum non esset eos separare sine Pontificis dispensatione; nisi forte hæc conjugia inter infideles lege positiva irritentur. Verum hoc etiam in casu tutius, ut opinor, ad S. Sellenent recurritur, ob aliquorum non infundatum sententiam, quâ legislatori civili negatur potestas statuendi impedimenta dirimentia Matrimonium, etiam infidelium. Cfr. dicta n. 1574. q. 1°.— Non raro dispensavit Ecclesia in hujusmodi affinitate orta ex commercio illicito, v. g. si quis ducat uxorem, postquam cum hujus lilia aut matre fornicatus fuerit, *dummodo tamen copula cum matre non antecesserit nativitatem filia*, quæ conditio semper apponi solet iu dispensatione. Hæc tamen conditio satis impleta censenda est, si copula cum matre eo tempore antecesserit nativitatem liliæ, ut periculum, quod hæc possit esse filia sponsi, *prorsus* absit, vel, ut sonat facultas Episcopis nostris concedi solita (p. LXXV. 4): “nullum subsit dubium quod conjux sit proles ab altero contrahentium genita.”

Quær. 2° *Quinam sint varii affines?*

Resp. Sunt sequentes, scilicet:

Socer, pater ratione affinitatis, sive conjugati,
sive conjugata,
Socrus, mater affinis, ut supra,
Prosocer, avus affinis,
Prosocrus, avia affinis,
Gener, maritus filii,
Nurus, uxor filii.
Progener, maritus neptis,
Pronurus, uxor nepotis,
Levir, frater mariti aut uxoris,
Glos, ὁμοῖοι mariti,
Fratria, uxor fratris,
Sororius, maritus sororis,
Vitricus, maritus matris,
Privignus, filius ex primo matrimonio patris aut matris,
Noverca, uxor patris,

Quær. 3° *An affinitas ex Matrimonio consummato, sed invalido, dirimat Matrimonium ad quartum gradum, vel ad secundum lautum?*

Resp. 1° Ratione *affinitatis* dirimit ad 4^h gradum, si utraque pars bonæ fidei fuerit, ut patet ex declar. S. C. (i. in Brixien. Matr. 3 dec. 16G7.— Utrum vero ad 2um gradum tantum, si vel utraque, vel alterutra pars malæ fidei fuerit, aut casu, quo Matrimonium fuerit invalidum propter clandestinitatem, disputatur. Opinamur cum cl. Feijc? casu occurrente, rem ad Sedem Apostolicam esse deferendam, aut dispensandum.

Resp. 2° Ratione vero *honestatis publicæ* dirimit usque ad quartum gradum, quia Matrimonium, etiam invalidum, vi honestatis publicæ dirimit ad quartum gradum. — Vide mox dicenda n. 1593. q. 3°.

Punctum I. De impedimento honestatis publicæ.

1592. — *Publica honestas* est propinquitas, seu quædam quasi affinitas, quæ per conjunctionem, non corporum, sed animorum oritur tum ex *sponsalibus* inter unum sponsum et consanguineos alterius, tum ex *Matrimonio rato* inter alterum conjugem et compartis consanguineos. De jure ecclesiastico dirimit.

Regula.— 1° *Honestas publicæ*, ex *sponsalibus validis* et cum persona *individualiter determinata* celebratis orta, ex novo jure Tridentini⁸ Matrimonium dirimit usque ad primum gradum tantum.

2° *Honestas publicæ*, orta ex *Matrimo-*

father-in-law,

mother-in-law,

wife's grandfather,

wife's grandmother,

son-in-law,

daughter-in-law,

granddaughter's husband,

grandson's wife,

brother-in-law,

sister-in-law,

sister-in-law (a brother's wife),

brother-in-law (a sister's husband),

step-father,

step-son, step-daughter, step-child,

1 step-mother,

1 Apud Gutty. Ed. Rom. 1873. T. 11. p. 456 (·).

« De Svu. L. IX. c. XIII. n. 4.

1 De Imp. n. 377. 378.

« L. VI 1061.

3 Scss. 24. c. 3. de Ref. Matr.

ratio rato, dirimit .Matrimonium ad quartum gradum inclusive.

1593. Quæ sit a. — Quær. 1° *z///honestas publica oriatur ex sponsalibus conditionatis, aut mutuo contentu, rei quavis junta de cauta dissolutis?*

Resp. ad 1um Neg., nisi conditio adimpleta fuerit; (plia, conditione non adimpleta, vera sponsalia non habentur.1

Reap, atl 2UI" Aj/irm. Ratio est, quia impedimentum contrahitur statim post inita valide sponsalia, et impedimentum semel inductum non potest auferri ex voluntate sponsorum, vel alia causa superveniente. Ita ex Declaratione S. C apud S. Alph.2

Quær. 2° *An HONESTAS publica oriatur ex sponsalibus NON SOLBMNIBUS?*

Resp. Affirm. Ratio est. quia Ecclesia inter sponsalia privata et solemnia nullam admittiX distinctionem.8

Quær. 3° *An oriatur honestas publica ex Matrimonio invalido?*

Resp. Affirm., quia ante Trid. honestas oriebatur ex hujusmodi Matrimonio. Concilium vero nihil circa hoc immutavit, quamvis jus antiquum pro sponsalibus de futuro coarctaverit. Sic declaravit S. Pius V. C. *Ad Romanum* 1 jul. 1568.

Excipe: 1° Si oriatur invaliditas ex defectu consensus. Sic ex Jure Canonico.— Hinc non adest impedimentum *pubUcfp honestatis*, si .Matrimonium vel ex errore, vel ex metu, aut cum ficto consensu contractum fuerit.8

Excipe: 2° Si invaliditas veniat ex priore impedimento publica' honestatis, orto ex sponsalibus valide contractis; in hoc

enim casu non inducitur impedimentum in præjudicium priorum sponsalium. Hinc si Titius initis sponsalibus cum Berta, eaque relicta, ejus sororem ducat, ad primam redire potest, imo debet; nec indiget dispensatione, nisi Matrimonium *coneumma-veritj* Adest vero impedimentum quoad alias consanguineas uxoris, quam invalide duxit, usque ad 4nra gradum.2

Excipe: 3°, juxta plures, Matrimonium nullum ob non servatam formam Tridentinam. Sententia tamen, S. Alphonse 8 *verior*, hanc exceptionem non admittit, “quia de jure antiquo, *C. unie, de Spons.* in 6., quod etiam nunc viget, ut declaravit S. Pius V ” *iC. ad Romanum*}, tantum ex Matrimonio nullo directe ob defectum consensus, non autem ex alia causa, impedimentum excusatur.”

Quær. 4J *An honestas publica oriatur ex actu, qui culgo audit matrimonium civile?*

Resp. Neg., “in locis, *ubi promulgatum est decretum Cone. Trid. S. 24. r. 1. Ref. Matr.*, sive fideles actum explentes intendant . . . meram cæremoniã civilem peragere, sive intendant sponsalia de futuro inire, sive tandem ex ignorantia, aut in spretum ecclesiasticarum legum intendant Matrimonium de praesenti contrahere.” Ita ex Decr. SSmi D. N. Leonis Papæ XIII dd. 17 martii 1879?

Panctum II. De impedimento criminis.

Crimen Matrimonium dirimens triplex est, scilicet 1° adulterium, 2° homicidium

Schwiegervater,

Schvicgennutter,
Gross-ecliwiegervater,
Gross-schwicgennutter,
Tuchtennnnn Eidium, Schlicwigersolin.
Schlicwigertocliter, Scimur,
Kindestochtenmann,
Gross-schwiegertochter,
des Mamies Binder, Schwager,
de- Manno Schwester, Schwagerin.
Bruders Frau, Schwtigerin,
Schwager, der Schwester Mann,
Stiefvater;
Sticlsohn, Stieftochter, Sliefkind.

Sticfinutter,

beau-père.

belle-mère.
nièul par affinité.
aïeule par affinité.
gendre.
i bru, belle-fille.
mari de la petite-fille.
femme du petit tils.
beau-frère.
belle-sœur.
belle-sœur.
beau-frère.
beau-père.
beau-fils.

belle-mère, inariltre.

i L. VI. 1064.

5 Ib. 1063.

8 S. l'œn npnd De Angelis, V. 3. L. 4 T. 4 7°.

4 L. VI. 1062. C. un. de Spons, iu 6°.

' 1. VL 1064.

2 V. n. 1592. 2°

3 L. V| 1064et Dr Angelis. V. 3. L. 4 T LS'.

4 Acta, T. XIII. p. 126.

conjugis, 3° utrumque simul, modo certæ concurrant conditiones, quas subjicimus.

Xola.— Cum impedimentum hoc sit Juris ecclesiastici,¹ neque supponat, uti affinitas, ullum vinculum naturale, duo nunc baptizati, qui crimen ejusmodi dum infideles ctiamnum erant patrarunt, eo non afficiuntur. S. C. de P. F. 23 aug. 1852?

I. *Adulterium solum.*

1594.— Ad impedimentum ex hoc capite incurrendum requiritur, 1° I't adulterium sit *verum*., *formale*, *consummatum*. Et primo quidem *verum*, i. e. ut saltem alteruter fornicator Matrimonio non mere *putatitio*, sed legitimo ac valido, etiamsi forte non consummato, sit conjunctus. Deinde *formale*, et quidem ex utraque parte, i. e. ut ulerque cognoscat, seu, ut S° Alph° *probabile* est, non affectate ignoret, alterum esse conjugatum. Tandem *consummatum*, intercedente nempe copula carnali perfecta, i. e. tali, qualis descripta fuit n. 1589. II. Dixi: *consummatum* et *formale ex iltraque parle*, quia odia restringenda sunt. — Ita *communiter*.³

2° L t adsit *promissio* Matrimonii, *probabilius* vera (non ficta),⁴ ac absoluta (non conditionata),⁶ facta ab uno adultero et ab altero saltem aliquo signo (nam probabiliter non sufficit ut taceat⁶) acceptata (ut habet *communis*), sive hæc promissio præcedat, sive comitetur, sive sequatur adulterium; sed, si præcedat, requiritur, ut retractata ante adulterium non fuerit. Probabilius autem non requiritur repromissio. Utrum vero promissio sub conditione, ante mortem conjugis verificata, sufficiat, disputatur. Aflirmativæ sententiæ intrinseca ratio S° Alphouso non probatur; at, cum communis sit, sapientibus se remittit S. Doctor.⁷

3° Ut tum *promissio* Matrimonii, tum *adulterium* fiant *vivente, priore conjugē*, seu constante eodem Matrimonio. — Ita ex pluribus locis Juris Can.⁸

¹ L. IV. Decr. T. VII. S. Th. in 4. D. 37-q. 2. a. 2.

- Collect, p. 351. n. 880.

³ L. VI. 1036. ⁴ Ib. 1039.

⁵ Ib. 1010. ⁶ Ib. 1038.

⁷ Ib. 1037. 1040.

⁸ C. 5. Cans. 31. q. 1. L. IV. Decr. T. VII. c. 1. S. Alph. L. VI. 1037 sq.

Sub iisdem circumstantiis etiam per *adulterium cum Matrimonii attentatione* (v. g. per consensum de præsentī et voluntatem conjugium celebrandi, sive ante, sive post adulterium fiat; sive coram Parrocho, sive clandestine) impedimentum dirimens inducitur. Sufficit etiam, si, scientia de conjugio alterius post Matrimonium adulterinum habita, Matrimonium non retractantes eo utantur.¹ — Non sufficit vero promissio Matrimonii ante obitum conjugis ineundi.⁸

II. *Homicidium solum.*

1595. — Tres conditiones requiruntur, ut ex hoc adsit impedimentum:

1° *Mutua conspiratio*; unde non sufficit, ut conjux conjugem suum occidat, si persona, quacum Matrimonium -initurus est, hanc actionem ignoret, aut contradicat,⁴ aut postea eam approbet ac ratam habeat.⁸

2° *Intentio Matrimonii*. — Ita *communiter*, quamvis injure non sit expressum. Ratio est, ([ilia linis legis est, ne (piis spe Matrimonii propriam vel alterius conjugem occidat. — Verificatur hæc 2^a conditio per intentionem ex parte *unius*, et sufficit *probabilius*, ut indicia quiedam hujus intentionis præcesserint, v. g. familiaritates, epistolæ amatoriae, etc.⁶

3° *Mors realiter secuta* ex actione physica vel morali (ideoque consilio vel mandato alicui dato⁷) alterutrius complicitis. Patet ex Jure Canonico. — Ita *communiter*.

III. *Utrumque simul.*

1596.— Quando crimina adulterii et conjugicidii reperiuntur conjuncta, non requiritur mutua conspiratio ad conjugicidium, nec promissio Matrimonii, sed hæc tria sufficiunt:

1° Adulterium, quale supra (n. 1594. 1°) expositum est. Hinc præcedere debet conjugicidio: si enim præcedat mors conjugis, adulterium quod consistit in copula cum conjugē alterius (certe viven-

¹ L. VI. 1042. Collect, p. 380. a. 879.

- Heiss, de Matr. § 42. III. Feije, n. 452.

³ Feije, n. 449.

⁴ Ib. 1033.

⁸ Schninlz.gr. L. IV. T. VII. n. 56 sq.

⁶ L. VI. 1034. II. A. Tr. XVIII. 63. I.

⁷ Ib. 1031.

fis), locum habere amplius non poterit.— Non tamen necesse est, ut præcedat mortis machinationi.

2° Machinatio mortis ab uno adulterorum ex intentione Matrimonii: sufficit autem, ut luce intentio ab uno habeatur, qua: tamen *probabilius* alteri manifestanda est, ad quod sufficiunt indicia, ut supra n. 1595?

3° Mors ex machinatione unius adulterorum secuta, eodem modo ac supra dictum est de solo homicidio. Sic ex eodem .iure Canonico.¹

Hoc impedimentum, quod propter duplex crimen unitum vocatur *idnunque simul*, unicum constituit impedimentum. Contra vero, si et adulterium et homicidium suas proprias condiciones separatim habeant, uti n. 1594 et 1595 (*resp.* 1596) expositae sunt, duplex inferunt impedimentum.

Punctum FU. De impedimento disparitatis cultus.

Disparitas cultus intelligitur *in genere* diversitas Religionis inter contrahentes. Sed *hic* intelligitur proprie disparitas, quæ inter baptizatum et non baptizatum intercedit. Attamen etiam de disparitate cultus inter baptizatos "Matrimonium contrahentes, seu *de Matrimoniis mixtis*." dicemus.

1597. PitINCPIa. — I. *Cnltus disparitas*, quæ est inter baptizatum (sive hic sit Catholicus, sive non) et infidelem, seu non baptizatum, Matrimonium ellicit invalidum. Ita ex jure non scripto, i. e. consuetudine vim legis habente.²

II. Diversitas autem Religionis inter baptizatos non constituit impedimentum dirimens. Probatur ex eo, quod nulla lege aut consuetudine irrita declarentur Matrimonia inter Catholicos et hæreticos.— Ita *unanimis* consensus Theologorum.

III. Diversitas Religionis inter Catholicos et hæreticos vel schismaticos constituit impedimentum impediens. Eruitur tum ex praxi Ecclesiæ, quæ fideles ab istis Matrimoniis semper maxima sollicitudine avertit, tum ex Declaratione expressa Benedicti XIV., qui luce connubia vocat *detestabilia, quæ sancta Mater Ecclesia per-*

petito damnavit algue interdixd. (C Pl. Bait. II. p. 314.) *

1598. *Quesita.* Quær. Ie *Quo jure celentur conjugia inter Catholicos et hæreticos vel schismaticos?*

Itesp. .iure tum divino, tum ecclesiastico. Divino scii., quoties in casu individuo periculum perversionis partis Catholica vel prolis est proximum, nec removeri potest; ecclesiastico autem, quia obstat Ecclesiæ prohibitio *universalis*, cujus motiva sunt vetita communicatio in sacris et periculum, de quo supra, idque non particulare seu hic et nunc in casu individuo existens. sed *commune*. Quare licet, remoto periculo, cesset juris divini vetitum, non tamen absque dispensatione cessat prohibitio Ecclesiæ. Feije, n. 567.

Quær. 2° *Quibusnam competat facultas a tali impedimento et ab impedimento impedi-
diente mixta communionis dispensandi?*

Resp. Soli Romano Pontifici, exclusis omnino Episcopis, nisi hanc a iummo Pontifice facultatem obtinuerint, quæ quidem qua ratione nostris Episcopis concedi soleat, vide p. LXXIV. n. 3. 4. 5.

Quær. 3°. *Quibusnam conditio mixta dispensatio profata concedatur?*

Resp. Præter causam gravem, adesse etiam debent omnes et siniruke. p. LXXIV. n. 3. 4. 5. recensitæ. (391 p. 425.)

Quær. 4° .7« *valeat Matrimonium inter Catholicos et hæreticos mutuut, m, ob-
tenta dispensatione, pars hæretica nolit acquiescere conditioni ab Ecclesia imposita, nempe ut filii tñil sqt E SEXIS in Reli-
gione Catholica educantur?*

Itesp. Jjjirm. Agitur enim de impedimento mere impediens, et consequenter hæc conditio validitatem Matrimonii non afficit. X erum Parochus debet in hoc casu *abstinere a quocumque interventu*, ut loquitur S. C. Inq. 17 jun. 1829.

Quær. 5° *Qua ratione in nostris Prociuciis tñijlis Matrimoniis assistendum sit, si dispensatio intercesserit?*

Resp. 1° Vide "Excerpta ex Rit. Rom." p. 208. § et p. 212 sq. Ed. 1872. vel Ed. 1874. p. 200. § et p. 234 sq., ubi inter alia animadvertitur: "In ineundis ejusmodi nuptiis Ecclesia ea generatim omittenda indixit, per quæ Catholicorum Matrimonia decorantur." Dicitur *generatim*; nam ritus pro Matrimoniis contrahendis in Rituali prescriptus per ino-

¹ L. VI. 1035. 1036. Reqñir. VI.

² Ib. 1036.

³ Ib. 1014.

dum tantum exceptionis, et exclusa semper Missæ celebratione, *si graviora damna ac mala timenda sint, ab Ordinaria*, cujus conscientia hac in re oneratur, tolerando permitti potest.¹ (ξ), p. 395.

Resp. 2° Quoad *modum* exigendi promissiones praescriptas, monent Patres Cone. Pl. Bait. §1. ut animarum pastores . . . “fortiter quidem in re, in modo tamen suaviter se gerant, ne . . . utrumque sponsum exasperent, indeque mala oriantur graviora; quod eo magis praecavendum, cum constet raro hisce in regionibus ab Episcopo vel sacerdote pro ineundis ejusmodi nuptiis dispensationem peti, donec res jam eo usque processerit, ut Matrimonium per Ecclesiae monita abrumpi posse vix sit sperandum.” — “Omnia opera in eo potius ponenda est, ut fideles a mixtis istis conjugii omnino deterreantur. Hortamur igitur animarum pastores, ut semel saltem in anno, tempore praesertim Adventus vel Quadragesime, gravi sermone greges sibi commissos mala, quæ ex illis pullulant, edoceant.” § Opportune etiam confessarii tum parentes, tum juvenes ac puellas in hunc finem moneant. (40) p. 426.

Resp. 3’ “Nolumus,” aiunt iidem Patres, “sacerdotes suam operam praestare iis, quos *noverint* ministellum adituros, fœderis matrimonialis iterandi causa, vel qui, fœdere sic inito, absque pœnitentiæ indiciiis, benedictionem sacerdotalem petunt.”⁴

Quær. 6° *Quid agendum, si mixti. Matrimonii ineundi propositum in Catholico aut Catholica detegatur?*

Resp. Omni meliori modo, christiana tamen caritate ac suavitate, in omni patientia et doctrina, avertere suos ab iis debent non Ordinarii soli, sed et parochi et confessarii. Quod si in proposito persistatur,—et *rei* a) pateat non commune tantum, sed et proximum, quod removeri nequeat, periculum in casu individuo existeret, *rei* b) nulla allegari queat petendae dispensationis causa rationabilis (in dubio adeundus Ordinarius), *vel* c) absque dispensatione vel necessariis cautionibus Matrimonium contrahi intendatur, *rei*

¹ Pins IX. 15 nov. 1858. -Vpp. Cone. 1° Bait. II p. 311. et S. C. de 1°. F. 25 mart. 1868. ib. p. 344. Cfr. Collect, p. 401. n. 908.

- a. 335.

s a. 336.

4 a. 338.

d) dispensationem petiturus et cautionibus satisfactorius pœnitens nolit abstinere a frequenti conversatione tali, quæ sive aliunde sit culpabilis, sive inanem redditura sit spem propositi dimittendi casu quo denegetur dispensatio,—absolutionis quidem beneficium est pœnitenti denegandum, non tamen projicienda, sed potius augenda cura et sollicitudo de misero ejus statu. Ita Feije.¹

Quær. 7° *Quid agendum, si, contracto Matrimonio mixto, conditio prole»! Catholice instituendi negligatur?*

Resp. Pars Catholica absolvi nequit, nisi faciat aut serio promittat facere quidquid moraliter loquendo facere poterit, ut proles rite baptizetur et Catholice institutur. Quin et in casu publico publicis peccatoribus est annumeranda. Ex hoc principio, quod probatione haud indiget, resolves:

1. Si pater Catholicus sit et proles nondum ita adoleverit, ut, licet non *potestati, inluxui* tamen paterno subtracta dici debeat, hic absolvi nequit, nisi primum curet aut, si nunc non possit, curare serio promittat, ut proles a) si necdum baptizata vel *certo calide* baptizate fuerit, baptizetur; b) olliciis divinis in ecclesia Catholica assistat, scholam Catholicam, si fieri possit, frequentet, etc.

Idem resolve de *tutore* Catholico.

2. Si mater Catholica sit, patre acatholico adhuc in vivis degente, ofitio suo fungi censenda est et absolvi potest, si *inluxum* (potestate enim, quæ lege civili tota apud patrem residet, uti nequit) maternum apud prolem et conjugalem apud maritum adhibeat, aut adhibere serio promittat, ut proles, ut supra, rite baptizetur et Catholice educetur.

3. Mortuo patre acatholico, mater Catholica superstes, nisi tutoris oficio eareit, ad idem tenetur, ad quod pater Catholicus.

Quær. 8° *An Calvinismi et Lutherani, et unicersim Jurretici, degentes in locis, ubi Baptisma dubium et suspectum est, tamquam infideles habendi sint, ita ut in Catholicos et eos disparitatis cultus impedi- mentum dirimens adesse censeatur?* *

Resp. Vide *Excerpt, ex Rit.* Ed. 1874. p. 234 (t), ubi regula hoc in casu servandæ inveniuntur. (41) p. 426.

Xola. — Si in hisce regionibus agatur de Catholico Matrimonium inituro cum

¹ De Imp. n. 569,

parte acatholica, ad prtediefas non tantum regulas sedulo attendendum est, sed pneterea de facto ipso collâti vel non colluti Baptismi inquirendum. Cfr. n. 126L III.

Punctum IIIi. De impedimento cis seu metus.

Hæc statuenda sunt :

* 1599.— I. Metus *gravis* dirimit, certo Matrimonium de Jure ecclesiastico, et forte probabilius etiam de jure naturali, idque licet metum passus *vere* consenserit, aut juramentum intercesserit, aut metus a tertio fuerit incussus.

Ut vero metus sit gravis :

1) *Requiritur*, ut malum, a) nequeat alias evitari ; b) prudenter (non vane et leviter), ac proxime inferendum timeatur ; c) sit grave, quale est mors vel gravis cruciatus, — exilium, — career diuturnus aut atrox, — amissio status, — violatio virginis aut viduæ honestæ, — ablatio famæ,— amissio bonorum magni momenti, — amissio magni lucri, ad quod quis jus habet aut a quo saltem injuste impediatur.¹

2) *Sufficit*, ut malum, a) sit grave respectu metum patientis ; b) sit grave ex communi hominum opinione ; c) sit *absolute*. seu in se, grave, i. e. non requiritur, ut sit *comparative*, grave, seu gravius illo, quod eligitur ; d) timeatur vel tibi ipsi, vel consanguineis aut affinibus tuis ad quartum usque gradum.¹

Nola. — Utrolibet jure, naturali scii, an ecclesiastico tantum, Matrimonium per metum dirimi dicas, hoc impedimentum dispensationem non admittit, sed necesse est, ut causa metus tollatur.³ Idcirco perseverante causa metus, nec per copulam, nec per cohabitationein (hæc alias praesumuntur metu extorta) Matrimonium convalidatur ; durante enim metu, sicut Matrimonium non potest valide contrahi, sic nec convalidari contractum invalide. Secus dicendum, si prorsus libere et affectu maritali admittatur copula, ut habent communiter 1>D. post S. Thomam,^{4*} vel etiam spontanea sit cohabitatio, qua' pro consensus ratificatione accipitur.⁶

II. Ut vero metus, etiam gravis, Matrimonium dirimat, requiruntur pneterea sequentes conditiones, scilicet ut metus incutiatur 1° a causa externa et libera ; — 2° injuste ; non enim infertur injuria, quando metum incutiens jure suo utitur. Jure nutem suo utitur, quando hæc duo concurrunt : a) si persona sive publica, sive privata jus habet hoc Matrimonium exigendi, et b) si jus ei sit minandi et exequendi quod minatur ; — 3° ad finem contrahendi Matrimonii, prout communiter tenetur contra paucos.¹

III. Metus levis, etiam injustus, Matrimonium non dirimit. Ratio est, 1° quia metus levis non censetur graviter et efficaciter in consensum influere ; 2° quia ex jure positivo solus metus gravis irritum facit Matrimonium ; 3° quia secus innumera Matrimonia fierent irrita cum maximo societatis detrimento.²

1\ Metus *reverentialis*, secundum *communem* sententiam *per se*, i. e. nisi ei adjungantur aut verbera, aut minæ, aut timor alicujus gravis mali, puta odii, diuturoæ indignationis, etc. non dirimit Matrimonium. Ratio est, quia non tantum non est metus per se gravis, sed ne metus quidem, sed potius reverentia.³

Casus. Titius rem pluries habuit cum Berta. Hæc, parta prole, Titium. Matrimonium cum ea inire et proli providere recusantem, Magistratui defert, a quo Titius, cum neque proli providere posset nec Bertam ducere vellet, carceri mancipatur. Carceris pertæsus Titius, Bertam ducit.

Quær. 1° *in valeat Matrimonium ?*

2° *Quid, si Berta eodem tempore cum aliis fornicata fuerit ?*

3 *Quid, si sub promissione Matrimonii Berta Titio corporis sui copiam fecerit .'*

Resp. ad 1um. Valet *yeneratim loquendo*, saltem pro foro externo ; quia, *yeneralim loquendo*, metus in hoc casu juste incutitur.

Ad 2um. Non valet, quia non est certum metum fuisse juste incussum ; nam proles mm certo ad eum pertinet, et non ipse, sed Berta, plures fornicatores admittendo, dubii circa patrem prolis causa fuit.

Ad 3um. Illice circumstantia casum ipioad metum juste vel injuste incussum non mutat, nisi in favorem Titii in supposito quæsit 2 Promissioni enim, etiam

¹ L. VI. 1017. 101S.

² Ib. 1047-

³ L. IV. Deep. T. I. c. 14

⁴ Ia 4. D. 29. Q. 1. ait. 3. q. 2. nd 2.

⁶ L. I\ . Decr. T. I e. 21.

¹ L. VI. 1019- 1053. Acta. T V. p 34S st|

² L. VI. 1055.

» L. VI. 105G.

sponsalitiæ, stare non tenetur casu, quo Berta fornicata sit cum alio (n. 1531. 4a).

In praxi in hoc et similibus casibus sedulo attendendum est : a) an metum passus non forte fictum tantum consensum dederit, dum nuptias contraxit : b) an cohabitatio nuptias ita initas subsequuta fuerit necne : c) an non detur ratio a Matrimonio contrahendo excusans juxta dicta n. SIO. Hæc si adsit, applicari poterunt dicta de eo, qui asserit se fete consensisse, n. 1548. q. 7°, vel si revera consenserit et cohabitatio nuptias non fuerit subsequuta, peti poterit dispensatio in Matrimonio rato, non consummato ; d) an non adsit Matrimonium pnesumptum.

Punctum IX. De impedimento ligaminis.

1600. — Per *ligamen* intelligitur vinculum Matrimonii, quo conjuges ita inter se constricti sunt, ut, utroque vivente, neuter cum alio quolibet Matrimonium validum inire possit.

Impedimentum ligaminis fundatur in duobus Matrimonii attributis, quæ sunt *indissolubilitas* et *unitas*. Hinc deducitur impedimentum ligaminis esse juris divini.

Casus huc spectantes variis modis, apud nos præsertim, occurrere possunt. Hinc sequentia sint

1601. *Quesita*. — Quær. 1° *Quid Parocho sit agendum, dum pro Matrimonio contrahendo se ei sistat cæges rei alienigena asserens se impedimento ligaminis non teneri ?*

Resp. Servet ea, quæ servanda esse diximus n. 1536, 1537, et, casu quo, advertat ea, quæ animadvertuntur in Nota I. n° 1537 pro hac regione adjecta.

Quær. 2° *Quid item, si se sistat aliquis pro secundis vel ulterioribus nuptiis ?*

Resp. Disting. *Pel* enim certo adhucdum in vivis est compars, *vel* moraliter certo mortua est, *vel* de morte ejus dubitatur.

Si *primum*, inquirendum est, utrum Matrimonium cum comparte adhucdum vivente non forte invalide fuerit initum, *sive* ob impedimentum elandestinitatis vigens in loco vel casu, in quo fuit initum, *sive* ob impedimentum disparitatis cultus, *sive* ob impedimentum metus, *sive* ob defectum consensus sub metu alias non irritante dati in. 1599. *Casus*], *sive* ob condi-

tionem substantiæ Matrimonii contrariam (n. 1518. q. 6°). Si ob unum horum *certo* deprehendatur invalidum, Parocho licebit secundis nuptiis assistere; *indubio* vero recurrat ad Ordinarium.

Si *secundum*, nulla est dillicultas.

Si *tertium*, vel dubium post diligentem inquisitionem perseverat, vel non. Si non, agat ut in primo vel secundo distinctionis membro dictum fuit ; si perseveret dubium, Ordinarium consulere debet ejusque responsum expectare.

Quær. 3° *Indenam in dubio Parochus sibi certitudinem moralem de morte compars comparaturus sit ?*

Resp. 1° *Certo non* comparatur, a) ex *sola* absentia, etiam longa, compartis ; b) præcise ex uno teste, licet de visu ; c) præcise ex pluribus de auditu ; d) ex *sola* fama.

Resp. 2° *Certo* procuratur, *vel* a) ex testimonio legitimi magistratus, ecclesiastici vel civilis, vel alius personæ publicani auctoritatem habentis, vel Parochi testantis de sepultura ; *vel* b) ex dicto *duorum* testium fide dignorum (quos inter, et quidem ordinarie præ cæteris, admittuntur etiam consanguinei, non vero ipsa compars), asserentium se vidisse obitum vel sepulturam.

Resp. 3° Ea, quæ singulatim sumpta (vide *Resp.* 1°) certo non sufficerent ad producendam certitudinem moralem mortis compartis, omnia, — vel, in quibusdam casibus, aliqua tantum, — simul juncta eam producunt. — Sic unus testis, etiam de visu et fide dignus, per se non sufficit ; juratum tamen ejus testimonium Episcopo sufficere poterit, si cum eo concurrant alia indicia verisimilia, qualia c. g. forent, quod compars, quæ jamdiu disparuit, tempore discessus jam fuerit senex vel æger ; — quod periculosam navigationem fuerit aggressus ; — quod fuerit moratus in locis, ubi pestis sæviens multos e medio tollebat. — Sic pariter sola fama per se non sufficit. sed sufficiet, si cum ea concurrant conjecturae, quæ vehementem præsumptionem constituent. *Nota* tamen ipsam quoque famam, quotiescumque invocetur, aliis licet conjecturis corroboratam, probandam esse. Ad hoc autem 1) requiritur, ut duo testes omni exceptione majores deponant se a fide dignis audivisse ejusmodi famam existere ; 2) ut concurrat

causa rationabilis, e qua fama ortum habeat e. g. (piod maritus mare navigaverit, et, subortu tempestate, per lenipus congruum exspectatus, per loca verisimilia quæsitus, non comparcat, nec de navi sit relatum (pia vehebatur, vel (piod rudera sint inventa. Famre enim ratio non habetur, nisi probetur originem trahere a causa rationabili.

Vide Cone. Plea. Balt. II.,¹ ubi specialim agitur de dubio mortis compartis, si militiam nomen dederit, cujus dubii casus apud nos post bellum civile facilius contingere potest.

Nota.— Ie Ne Ordinarius quidem, remanente post diligentem inquisitionem dubio, Matrimonii celebrationem permittere potest.

2° Rejicienda est paucorum aliquorum doctrina, existimantium irritum esse Matrimonium contractum absque sufficienti certitudine de morte compartis revera mortuæ. Necesse tamen est verus adfuerit consensus mutuus² (cfr. n. 1574. q. 7°), et graviter praeterea illicita foret ejusmodi Matrimonii celebratio.

3° Utrum conjugibus uti liceat Matrimonio, si post nuptias initas dubium de morte prioris conjugis oriatur, resolve ex dictis n. 1574. q. 6°.— Utrum et (piando, dubio remanente, sub conditione iniri possit Matrimonium, vide n. 154S. q. 5°.— De conjugē post initas nuptias in bona fide relinquendo necne, vide n. 1638. *

Punctum X. De impedimento citalis.

1602.— Impedimentum *cetatis* consistit in defectu ietatis sufficientis ad Matrimonii officia adimplenda. Dirimit Matrimonium impuberum (u. 911) de Jure eccl.³

Excipe ; *modo malitia* (judicio S Sedis vel (rdinariū, ut *licitum* sit Matr.) *non suppleat atalem* ; (piod intelligitur de impuberibus, ipii jam sunt potentes ad generationem. *et* aliunde onus vinculi conjugalis satis intelligere possunt.

Cum impedimentum hoc sit juris ecclesiastici, valet Matrimonium infidelium impuberum (huc tamen redit quod dictum fuit n. 1571 q. 1°), et Papa in eo dispensare potest. Quandonam habeat vim sponsalium vide L. VI. 841 et Feije, n. 534.

¹ a. 328 et p. 308. XII.

² Fciie, de Imp. η. 116.

³ I. IV D er T II c. 7. 10. 11.

Punctum XI. De impedimento clandestinitatis.

1603. Matrimonium *clandestinum* dicitur illud, quod contrahitur insollemnitate ab Ecclesia requisita, nempe -ine assistentia Parochi et simultané duorum saltem testium. Impedimentum istud est de solo Jure ecclesiastico, cum fuerit a Trident.¹ constitutum.

Ad Matrimonii validitatem testes quilibet sufficiunt, sive mares sint, sive foeminae; sive a-tate majores, sive minores, modo rationis usum habeant, et de contracto Matrimonio testari valeant. — Hinc S. Alph.² docet, munus testium posse exercere etiam infideles; nec necessarium esse, ut sint ad hoc vocati, sed etiamsi casu transeant aut sint ibi praesentes, dummodo adverterint id, quod factum est; imo sufficiunt, licet dolo et in alium finem vocati fuerint, quin etiam licet invitati ac vi detenti adsint.

Agendum 1° de vi Decreti Concilii Tridentini ; 2° de pssistentia Parochi.

SECTIO I

PE VI DECRETI COXCILII TRIDEXTINI

1604. — Concilium sic statuit: “Qui aliter (piam praesente Parocho, vel alio sacerdote, de ipsius Parochi seu Ordinarii licentia, et duobus vel tribus testibus. Matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, et hujusmodi contractus irritos et nullos esse decernit. . . . Decernit insuper, ut hujusmodi Decretum in unaquaque parochia suum robur post 30 dies habere incipiat, a die prima publicationis. in eadem parochia factie, numerandos.”

1605. - - *Regiilte practice pro America Septentrionali.*

I. Decretum Tridentinum de clandestinitate Matrimoniorum :

a) Proniugatum/r/?«//w/7«r, aut certe, ac si promulgatum fuisset, *cim habet*, ubi tamquam conditio sine qua non *caloris* Matrimonii aliquo tempore fuit servatum. Ratio est, (pia non sic servaretur, nisi vel *formaliter*, vel *ciriunliter*, vi scilicet consuetudinis legis inductiva, promulgatum fuisset⁸

¹ Sess. 24. c. 1. tie Ref. Matr.

- L. VI. 1085.

³ Ben. XIV. de Syn. I. XII. c. V. n. 6.

b) Obligationi ejus non obstat quod in loro, ubi promulgatum fuit, non adsit verus Parochus; sufficit nimirum ut sacerdos, qui prope ecclesiam aliquam residet, Parochi instar curam gerat animarum. Patet ex Resp. S. Sedis 17 maii 1801. de sacerdotibus Hollandiæ apud P. Heilig.¹

c) Nova promulgatione haud opus est in parochia per viam dismembrationis ex alia, in qua Decretum vigeat, creata. Ratio est, quod promulgatio territorio inhaereat. Ob eandem rationem liber manet locus, in quo Decretum non obligabat, si adjungatur parochiae, ubi viget, dum contra ligatus manet locus, in quo obligabat, junctus parochiae, ubi non viget.

1606.— II. Contra vim non habet Decretum :

a) Ubi dubia est sive formalis, sive virtualis (jus promulgatio. Ratio, quia lex dubia non obligat.³⁴

b) Si extincta parochia, in qua promulgatum fuerat, nova creata fuit, quæ dici nequeat continuatio prioris et in qua non fuit de novo promulgatum. Ratio, quia, destructa parochia, (destructa quoque est persona moralis, cui promulgatio facta fuit, ideoque et promulgatio.) (/.) p. 395.

c) Ubi a paroco sine mandato Ordinarii fuit promulgatum, nam promulgatio est actus suprenue jurisdictionis fori externi, qua caret Parochus. (42) p. 427.

d) In memoria promulgationis penitus oblitterata est. Si vero memoria exstat consuetudinis, Matrimonia in executionem Concilii Tridentini coram Paroco, etc. celebrandi, promulgatio praesumitur. In priori enim casu consuetudine abolitum, in posteriori eadem inductum censetur.^{5*}

e) Ubi declaratione aut dispensatione Pontificia abrogatum est. Ratio per se patet. Vide n. 1608- 1611.

f) Ubi *moralis* ac in loco quodam *generalis* Decreti observandi impossibilitas adest, scilicet, (quando Parochus aliusve competens adiri per mensem non potest. vel nonnisi difficillime et cum gravi periculo, et hæc difficultas seu impossibilitas generalis sit in aliquo loco. Duorum tamen testium

præsentia pro valore necessaria tunc est. Praeterea expedit, ut, si alius tunc vel postea sacerdos haberi possit, ab hoc petatur benedictio nuptiarum l (Θ), p. 395.

1607.— Et luce quidem certa sunt; quæri vero potest *utrum Decretum, absque speciali induito Pontificio, valide publicari possit, aut potuerit, extra Parochias proprie dictas, puta in sic dictis quasi-Parochiis ?— Respond.*, sententiam negantem mihi et aliis quibusdam, quorum hac de re placita mecum communicata fuere, ad minus *certo probabilem* videri. Ratio est, quia, ut valeat promulgatio, huic nihil deesse debet eorum, quæ ad *substantialem* ejusdem formam requiruntur; ad hanc autem a Trid. expressis verbis requiritur, ut fiat in . . . *parochia* (vide textum Concilii n. 1601); parochia vero hic *strictè dicta* seu in obvio ac unico illo sensu intelligenda est, quo tempore Tridentini intelligebatur, ac quo adhibetur in ipso illo Concilii decreto,¹ in quo parochia erigi jubentur; idque eo magis, quod agatur hic de materia *stricta* interpretationis, de decreto scilicet, quod — derogat juri antea vigenti, — Matrimonii libertatem restringit. — et irritat actum, qui ab exordio inde Ecclesiæ ubique terrarum fuit validus.— Et luce quidem ratio promulgationem Decreti extra parochias *proprie* dictas ad minus dubie validam reddit; lex autem dubie promulgata non obligat. Ergo.

Confirmatur sententia: a) Ex auctoritate Lugonis,⁸ qui de Decreti obligatione loquens, expressis verbis habet : “ non exstante Parochia, in (pia publicatio fiat, numquam incæpit obligatio,”

b) Ex auctoritate cl. Feije, qui hæc habet : “ In . . . easily in quo *parochialitatis* ratio non existit, validum dicendum est Matrimonium sine sacerdote et testibus contractum. . . . Adeo hoc verum esse opinamur, ut in ejusmodi loco ne publicatio quidem ipsa” (Decreti) “umquam sit facienda.” Parochialitatis autem ratio ut existât, cl. Auctor requirit, “ut fideles teneantur *jure ipso* Communionem paschalem aliaque parochialia jura suscipere, sive a determinato missionario, sive ab uno saltem ex diversis missionariis intra cer-

¹ L. VI. 1081 (1).

³ Feije, de Inip. n. 301.

³ Ilel-*, de Matr. f. 44. p. 171 in nota.

⁴ L. VI. 1079.

⁵ Anal. J. P. Ser. 2. col. 1870. Sér. 9. col. 51. IG. u. 51.

¹ L. VI. 1079 (1). Cfr. hoc Corp. n. 182. q. 3'.

² Trid. Sess. 21. c. 4. Ref.

³ Resp. Mor. L. I. Dub. 36. Tom. VIII. p. 59. Ed. Paris. 1869.

(uni locum" (addere: vel pro certis familiis) "diversis ecclesiis praepositis." ¹

c) Ex auctoritate cl. Perrone, qui in epistola (jul. 1873), quam a se lectam fuisse testatur milii amicus theologus, eandem sententiam amplectitur.

d) Ex auctoritate S. Alphonsi. ² Idem dicta n. 1606. b).

c) Ex Bsp. S. C. Inq.- Archiepiscopus nimirum Quebecensis sequens proposuit dubium: "5° Matrimonium duorum Catholicorum inter se *solos* contractum absque ullo teste, validum-ne est?" S. C. Inq. 17 nov. 1835 respondit: "Validum est pro iis dioecesis Quebecensis incolis, qui missionariis utuntur. Sacra enim Cong. de Prop. Fide, anno 1820 decrevit: "pro incolis dioecesis Quebecensis, qui missionariis tantum et donec utuntur, non esse locum decreto Concilii Tridentini *Tametsi*, nullo habito respectu majoris vel minoris distantia"; quibus ex verbis" (pergit S. C. Inq.) "patet incolas praedictos Matrimonia inire posse nec Parocho adstante, nec testibus ullis. . . . Secus vero de iis incolis affirmandum est, qui in locis habitant ubi sunt parochia? constitutum; illi enim nullo modo a lege Tridentini Decreti immunes haberi possunt."

Ita vis argumenti ex hoc Responso petiti pateat, triplicem pono sensum, qui voci *parochia* in Tridentino decreto tribui queat. *Primus* est *strictus* hic, quem eidem tribuo. *Secundus* est *latus* ille, quem tribuimus Quasi-parochiis nostris, per quas intelligimus territorium, quod, (pro ad speciem externam, plus vel minus accedit ad similitudinem parochiae, habens ecclesiam prope (quam sacerdos ordinarie vel saltem principaliter resideat, et limites ab Episcopo designatos. *Tertius* est *latissimus* iste, (qui nullum locum excludit, ubi adest aliqua fidelium congregatio, et simplicibus Missionibus proprius est.— Dixi: triplicem *pono* sensum; neque enim eum ut vere canonicum *admitto*; nam nulla est differentia *strictae* canonica, sed *usualis* tantum, inter Quasi-parochiam et simplicem Missionem, seu frustra in *jure communi* quaeererentur regulae? ad eas discernendas. Nec SS. Congreg. S. Inq. et de Prop. Fide in Resp. citatis triplicem illum sensum admittunt; nam non sup-

¹ De Imp. n. 335.

ponunt medium aliquod existere inter parochiam proprie dictas et Missiones.

Objectio I. Ubi eadem est ratio, eadem currit legis dispositio; atqui eadem est ratio publicandi Decretum extra parochias proprie dictas ac intra ipsas. Ergo.— Probatur *minor* ex eo, quod ex publicatione. Decreti extra parochias proprie dictas non sunt timenda majora incommoda, nec minor est speranda utilitas, quam ex publicatione intra illas.

Resp. 1° *Disting. maj.* juxta dicta n. 145. Neque enim *jure communi* parochia et Quasi-parochia dici possunt aut *correlative*, aut *cequiparata*, aut *cannera*, aut *contenta*, ita ut, quae de illa statuuntur, pleno jure spectent ad hanc. Sic c. g. jurisdictio *ordinaria* in foro interno, et obligatio applicandi Missam pro populo non spectant ad Quasi-parochias.

Resp. 2° *Neg. minorem.* Nam identitas rationis quoad *Missiones* certo certius non existit; quando enim recursus ad sacerdotem foret impossibilis. Matrimonia nihilominus essent certo valida. Sed *multoties*, dum Missionarius, certis vel incertis temporibus, per Missionis suae partes successive discurrit, *vere dubium* erit, utrum absentia ejus sit satis diuturna vel distantia satis longa, ut sponsi constituentur in impossibilitate recurrenti ad ipsum, ac proinde utrum Matrimonium, in talibus adjunctis sine ipso initum, sit validum; dum econtinui in parochiis proprie dictis pastor habitualiter residet in centro exigui territorii. Ergo magna est disparitas.— Quod vero spectat Quasi-parochias, duplex fieri potest suppositio; nam vel comprehendunt vel non comprehendunt populationem Catholicam ita stabilem et condensatam, ut talem sacerdotum numerum, etc., ut exercitium *normale* ministerii pastoralis in iis locum habere possit. In priori casu erigatur parochia proprie (beta, non instituta, si S. Sedi ita visum fuerit, parocho inamovibili, et Decretum modo *certe* valido promulgari poterit. In posteriori facilius quidem erit recursus ad sacerdotem quam in Missionem: attamen alia diversi generis incommoda orientur. 1) Frequenter Episcopus Quasi-parocho committit paucas *Missions* proprie dictas aut stationes, de quibus dubitari poterit, utrum per modum accessorii vel partis sequantur totum vel

principale, an vero *per seipsas* subsistere censeantur, ac proinde utrum publicabo Decreti, in Quasi-parochia facta, ad eas extendatur. 2° Nonnumquam dubium erit, utrum talis vel talis congregatio fidelium sit salis similis Parochia» proprie dictæ, ut mercatur infer Quasi-parochias numerari ; proinde publicatio Decreti, ibi facta, *dubie valida* evadet, necnon et omnia Matrimonia clandestina in illo loco contrahenda. — Ergo gravia incommoda sequuntur *quasi necessario* et *per se* ex publicatione Decreti extra Parochias proprie dictas. Ergo jure negatur paritas rationis, et a fortiori negari potest eam *certo probari*, quemadmodum probari debet ab eo, qui legem, eamque irritantem, extendere velit de casu ad casum ; libertas enim Matrimonii est. in possessione, donec contrarium probetur.

Objectio II. Plures existant dioeceses, in quibus nulla exstitit umquam Parochia proprie dicta, et ad quas tamen, petentibus vel pro dubii solutione consulentibus Episcopis, extensa fuit declaratio Ben. XIV., vel in quibus S. Sedes declaravit constare de impedimento clandestinitatis. Ergo S. Sedes supponit Decretum vim habere posse extra Parochias proprie dictas.

Resp. Ut vim haberet ista objectio, necesse foret, ut in hujusmodi consultationibus vel petitionibus expresse declaratum fuisset nullam in illis dioecesibus Parochiam veram existere, et quod, non obstante hujusmodi cognitione, SS. Congreg. sua rescripta dedissent. — Porro, saltem generatim talis declaratio tacetur; imo voces: *Parockn.s, Parochia*, usurpantur ab Episcopis, (pii postulant extensionem declarationis Benedictinæ, vel affirmant factum promulgationis aut diuturne observantiæ Decreti Trid. ; unde SS. Congreg., supponentes publicationem aut observantiam fuisse vestitam conditionibus de jure requisitis, nonnisi juxta allegata incompleta respondent. — Sic, per plures annos, multi Episcopi obtinuerunt facultatem dispensandi partialiter Parochos ab obligatione Missam applicandi pro populo, eo quod S. Sedes ignoraret nullam existere in ipsorum dioecesibus Parochiam, ac proinde nullum sacerdotem tali obligatione ligatum.

Objectio III. Dubium sequens fuerat propositum ab Archiepiscopo Quebecen-

si : “ Situe impedimentum clandestinitatis extendendum ad ea Canadensis regionis loca, in quibus incolarum numerus esse incepit, quæque, aucta habitantium copia, paucos post annos, Missionibus vel Paroeciis unientur, in quibus clandestinitatis impedimentum viget? — S. (oitg. de Prop. Eide ” (16 octob. 1824), “ generali responso rem definiendam censuit his verbis : Affirm. : si agatur de Missionibus aut Paroeciis jam præexistentibus, non esse quidem necessariam, sed posse expedire publicationem Decreti Trid. ; — si vero agatur de Missionibus aut Paroeciis erigendis ex integro, iisque in locis, ubi non viget observantia Decreti, omnino esse publicandum, erectione facta, ut vigeat clandestinitatis impedimentum.” — Et, eodem die, eidem Præsuli S. Cong. rescribat : “ Quoad littora lacus *Champlain*, Matrimonia non irritari ob impedimentum clandestinitatis, sed esse valida, donec, constitutis Paroeciis vel Missionibus, publicetur Decretum *Tametsi*. ” — Ergo Decretum potest valide publicari in *Missionibus erectione facta, in Missionibus constitutis*, scilicet saltem in *Quasi-parochiis*, eodem modo ac in Parochiis.

Resp. 1° Donec solvatur apparens aut vera contradictio, quæ existit inter duplicem hanc responsionem simul datam, et duo decreta supra citata, quorum unum refert et confirmat alterum, concludere licebit *ad summum*, decisiones contradictorias se invicem elidere, earumque auctoritatem esse dubiam ; sed nihil inde contra nostram thesim, quam non statuimus nisi tamquam *cere et solide probabilem*.

Resp. 2° Ex allegatis ab Archiepiscopo, quorum transumptum fide dignum ipse legi, videtur constare, quod Missiones in supra citato Responso significant *Parochias canonicam existentiam habentes*, sed ab auctoritate temporali non recognitas nisi tamquam Missiones, et hoc titulo vulgo designatas. Etenim, ne offensam daret Gubernio Britannico, quod sibi nitebatur arrogare omnia, quæ spectabant ad omnimodam Parochiarum erectionem, eodem modo (pio id in pseudo-Ecclesia Anglicana facit, Archiepiscopus erigebat Missiones, quæ sensim sine sensu nomen Parochiarum, ipso favente, acquirebant, ita ut, exceptis 10 Parochiis olim (tempore Gallicæ dominationis erectis, cæteræ non-

nisi canonicam existentiam haberent, et civiliter nomine Missionum designarentur. Ergo.

Attente perlectis Instructionibus S. C. de P. F. a. 1821, quam refero p. Ixv, et a. 1822, quam videre est sive in Ephem. *Pant.-Jilatl fur Nordamtrika?* sive in opere *Notes un the wcond Pten. Counc.oJ Hali*. auctore S. Smith,² nihil inveni. quod *iirubabildalem* sententia nostra destruat: in utraque enim Instructione aut dicitur aut supponitur quæstionvm agitari (saltem juxta mentem S. Congiis) de locis, ubi adsunt Parochia proprie dictæ.

Lu tru in vero sententiæ noslræ probabilitati *iu!rnmcre nola* obsit auctoritas Kenrick,⁸ sapientiores me viderint. Certum est doctissimum virum errasse, dum, Quasi-parochias Parochiis proprie dictis assimilans, docuit pastorem Quasi-parochiæ teneri, non secus ac si esset Parochiæ proprie dictæ præpositus, ad Missam pro populo applicandam?

Cæterum, (pue dixi, ideo tantum dixi, ut de gravissima hac quæstione consulatur S. Sedes, non ut (piis proprio Marte practicain aliquam ex iis deducat conclusionem; nam, ut scite animadvertit Perrone in epistola, cujus supra memini. ‘plura ibidem’ (i. e. in Missionum regionibus) “ex praxi debent dijudicari et a consuetudine ibidem recepta. Optimum tamen foret, ut ab Episcopo ejusmodi quæstiones proponerentur Romæ, ut authentica responsio haberetur circa modum se gerendi in implexis ejusmodi regionibus.”

1608.— III *In ijuibusnatn Fædercdoruui Statuum et .IwriM. BrdannicfP locis Decretum* onseitvettr.

A) *Qiioml Statun Foederatos:*

“ Archiepiseopi et Episcopi totius Vmericæ Septentrionalis Fæderatæ. in Concilio Plenario Baltimoreusi Tertio congregati, inter alias res. collatis consiliis, id etiam diligenter egerunt, ut ad liquidum deducerent, quibus in locis Statuum Fæderatorum America' Septentrionalis decretum Tridentinum ‘Tametsi,’ de matrimoniis clandestinis vigeat, et iu quibus non vigeat. Ke studiose indagata ad hanc devenerunt sententiam: Decre-

tum ‘Tametsi’ non viget in sequentibus Provinciis ecclesiasticis, scilicet, —

1. *liultimorenni*;
2. *Philadel/dtieiuii*;
3. *Neo-Eboracemd*;
4. *Bontomensi*;
5. *Oregonopolüana*;
6. *Mdtcaukienni*;

1. *Cinciunatenui*, excepta diœcesi Vincentiopolitana;

8. § *Liidocici*, exceptis ipsa civitate *S. Liuluriii* et quibusdam aliis locis ejusdem Archiditrcsis mox nominandis;

9 *Chicaginensi*, exceptis aliquibus locis diœccsis Altonensis proxime citandis.

In ceteris vero locis eorundem Statuum Fæderatorum decretum ‘Tametsi’ vigere censetur, scilicet.—

1. In tota Provincia *Neo-Jurtlianenti*;
i. In Provincia & *Francisci* cnm territorio *Utah*. excepta ea parte ejusdem territorii, quæ jacet ad orientem fluminis *Colorado*;

3. In Provincia 5. *Fidei*, excepta parte septentrionali territorii *Colorado*;

4. In diœcesi *FmcennopoUtana*;

5 In civitate *S. Ludoriri*. necnon in locis dictis *S. CjpHorefr*, *S. Frrdinundi* et j\$. *Caroli*, Archidiœci ris X *Lndarici*^

6. In locis dictis *Kaskaskia*, *Cahokia*, *French Fillage* et *Prairie du Rocher*. diœccsis *.tltoncntois*.” (f *Rtsponaa S. Sedù ad Postulata* apud Co/r. *Pten. Fait. II!*.. p. evii.

B) *Quoad IntericODi Britannicam:*

1° Servatur, in Provincia *Qnebecensi*^ m diœccsibus *Quebec? Montreal? Three R>c-ç/a.1 A7. Hyacinth? >7. Germain of RimouciX.1.1 (1 >A-aftrookt J nmi* autem in diœcesi *Ottawa?*

2° In Provincia *Halifax*, scilicet in diœcesi *Halifax? Jrichat? Charlottetown*,

1 Saltern in maxima parte diœccsis, scilicet in Parochiis proprie dictis. Quoad pauca lora. quæ extra parochias canonicas remanent, aliqua Incitatio existere videtur.

- Orte viget in *tota* diceresi, quæ anno 1872 *tnla* divisa est iu Párochia

J Nullibi 1>1q'·y\ atm s !tnn r\ Iiiu|η·1y1 <». itis diœccsis (I^IS) Olim videtur observatum iu parte, quæ ad diœcrsiin *Montreal* pertinebat.

4 Olim observatum est in paucis Gallorum coloniis, sed ex quadraginta nut quinquaginta annis, scilicet, c\ tempore quo ilhv regiones a diœcesi

1 V11 Jnhrg S. 3.

2 p. 453.

3 Tr. XXL 184. 185.

4 Tr VIII. U

51. *John Kric Brunswick} Chatham} nullibi* servatur. — Quoad insulam *Terra· Kava* nee de promulgatione, nec de observantia constat.

3° In Provincia *Toronto*, sen *Canada Superiori* seu Provincia *Ontario*, scilicet in diœcesi *Toronto} Kingston. Jlanilton, London*, et in Vicariatu Apostolico *Sauli Su Marie nullibi* observatur.

4°. In Provincia *Si. Bonifacii* (apud *Jltliruni Flumen* sen in Provincia *Manitoba*) videtur observari.

Nota. — Parochiæ existant :

1) In *Foederatis Statibus*, juxta declarationem Cone. Pl. Bah. 11..8 innixam declarationi Cone. Prov. Balt. 1., unica, nimirum in civitate Xeo-Aurelia. Suntne et alia ? Allirmatcl.de Yngeiis. Vident sapientiores. De Prov. S. Franc, vide T. 1. (O p. 471.

2) In *America Britannica* :

a) In *maxima parte* diœcesium *Quebec, Montreal, Three Hirers, St. Germain of Rnnouski* et *Sherbrooke*.

b) In tota diœcesi *St. Hyacinthi* ab anno 1872.

c) Nulla existit. in diœcesi *Ottawa*.

d. i Nulla existit, nee umquam extitit in Provincia ecclesiastica *Toronto*.

e) In Provincia ecclesiastica *Halifax* creche fuerunt, ab Episcopo Quebecensi, Parochia *Port-Royal* 1684 (nunc in diœcesi *Halifax*), *les Mines* 1698 (nunc in eadem diœcesi); *Lonisbourg* 1726 (in diœcesi *Arichat*). Sed ID) abhinc annis

Quebeceusi fuerunt separatio, certe nullibi fuit in usu.

1 Publicatum fuit circa annum 1825; sed iiii-quinii ex hoc tempore observatum.

- Circa minum IStO Episcopus *Kingston* (cujus diœcesi continebat pnsentem Provinciam *t'oronto* & dimidiam partem diœceds *Ottmea*) curavit publicari decretum per totam diœcesiin suam; d. facto fuit publicatum et observatum in quibusdam locis. Cum vero P. P Cone Provinciali' Quebec. (1852) dubitarent de validitate illius promulgationis, utpote factio ubi nulla erat Parochia proprie dicta, postularunt a Sacra Cong. de Propaganda, ut illa publicatio, in quantum opus erat, confirmaretur. datum vero fuit responsum, cujus sensus, -itis obsenru- Patribus Quebecensibus visus est declarare promulgationem extra Parochias canonicas non posse esse validam. Inde u-rtum "Tametsi" judicatum est nullam vim in regione -upndicta habere, et ex eo tempore talis fuit praxis uniformis.

3 a. IUS

Gallicæ illie P.irochim funditus eversu sunt, nec uiiquam restitutæ, ita tu viget persuasio universalis nullum in tota ihi Provincia existere Parochiam, exceptis diœccsibus *Havre de (irdee* el *SI. John* in insula *Terra· Novai*.

fi In Provincia 5. *Bonifacii* adsunt *Ires* parochia De duarum tamen (S. Bonitucii et S. Fřam Xav.) canonica erectione dubitatur.

1609. — IV. Ihereticos in Septentrionali America Decretum non ligat, nec consequenter Catholicos cum iis contrahentes.¹ *

1610. — V. Etsi valide contrahant, graviter tamen peccant qui in locis, ubi Trid. Decretum non censetur publicatum, neglecta sacerdotis opera, contrahunt, sive n.ter se solos, sive coram civili magistratu, sive coram ministello haeretico: casu vero, quo coram ministello contraxerint ritus sacri postea, ut n. 1598. q. 5e. R. 3° dictum est, suppleri non possunt, nisi v» ne pœnitentiæ dederint signa. Nunquam tamen, sive inter se solos, sive coram magistratu civili, sive coram ministello contraxerint, consensum de novo excipere, nedum exigere, liceb t, cum id errori faveret quasi invalidus fuisset contractus.

"Testes etiam adhibendi sunt; sed eorum omissio, si opus sit celare nuptias, nulla videtur culpa."

"Excusantur" quoque "qui coram magistratu contrahunt, ut publice constet" de Matrimonio, "quandoeumque nulla est copia sacerdotis, nec brevi futura est."²

1611. — \ 1. Ob multitudinem iorum, qui ex totius mundi partibus in has regiones immigrant, utile duxi hic subicere elenchum *preeeipuorum* locorum, in quibus juxta cl. Feije³ promulgatum vii non promulgatum habendum sit Decretum Tridentinum.

A) Matrimonia clandestina omnia, i. e. sive Catholicorum, sive hiereticorum, sive mixta, sunt invalida in Hispania (Gibraltariæ tamen valent Matrimonia haeticorum et mixta), Lusitania, Italia et insulis adjacentibus, Germania (exceptis infra excipiendis). Belgio hodierno, magno ducatu Luxemburgensi, Provincia ecclesiastica Goana, Republica Mexicana, et re-

¹ Kear. XXI. 186.

² Ib. 192. 197.

De Imp. ii. 320 sq.

irionibus America? centralise! meridionalis, exceptis indicandis sub (') 12. Denique in omnibus etiam hodiernis Lusitanorum vel Hispanorum coloniis.

Idem dicendum de Gallia, prout ante bellum 1870 existebat. Argentorati tamen valida sunt clandestina Matrimonia luereticorum et mixta.

B1 In variis Europa regionibus septentrionalibus, quæ a° 1564, quo Concilium Trid. fuit confirmatum, jam defece- rant a fide, Decretum de clandestinitate non obligat. Ita se res habet in Anglia, Scotia, Dania, Xorvegia, Succia (non confundenda eum Suevia, ut nonnulli confundunt), et in majori parte Germania septentrionalis. Idem communiter tradi- tur de primitivis Borussia provinciis, et de Saxonia.

In nonnullis Helvetiae pagis, ut Ti- guri, non obligat. — Idem valet, quoad Bavarian), in locis acatholicis Onoldinæ et Pappenhemicensis atque in districtu urbi- um quondam imperialium Norimbergen- sis et Weisseburgicæ.— In Russia una alterave forte dioecesis non obligatur.— In nonnullis partibus Turciæ remotiori- bus vigere non videtur. — In nonnullis Persia? aliarumque in illa Orientis parte regionum parochiis, etiam Catholicis, nulla Decreti publicatio vel observantia locum habuit.— Idem dicendum de Græcia.— In Sinis, Tunkino, Cocincina non viget, paucis tantum locis exceptis. In Japonia nunc nullibi. Viget Juliæ Cæsareæ seu in Algeria, non vero in Abyssinia, aliisque ferme omnibus Africæ regionibus.

C) Ex declaratione Beti. XIV. pro Hollandia ejusque extensione, aut aliis Pontificiis actis, valent Matrimonia clan- destina sive hiercticorum inter se, sive mixta, non vero (exceptis enumeratis sub B) Catholicorum inter se: 1° In tota Ncer- landia, excepto Limburgo,⁸ ubi tamen valent quoad incolas civitatis Mosæ-Tra- jecteiensis et suburbii S. Petri, et exceptis pariter quibusdam locis diocesium Ultra- jectensis et Buscoduccensis?

2° Argentorati in Alsatia.

3° In Hibernia universa. — *Nota.* Ex Directorio a. 1851, ab omnibus Hibcr-

niie Episcopis approbato, Catholici inter se contrahentes Decreto ligantur, et qui- dem a 1° jan. 1828 ubique. Ita Feije.¹

4° In Silesia Bonissia subjecta ac in ducatu Cliviend, et, inde a die 25 martii 1830 incl., in diocesis Colonien- si, Tre- virensi, Paderbornensi et Monasteriensi, data Episcopis facultate pro revalidandis Matrimoniis ante hanc diem contractis.

5° In regno Wurtembergico *certo* ex- tensa fuit declaratio Bencdietina ad civi- tatem I Imia. De alii- quoque provin- ciae ecclesiastica Rheni superioris locis dubitari potest. Vide Feije.¹

6° In Russia et in tota Polonia parte Russis subjecta.

7° In Hungaria et Transsilvania, intra limites, quos anno 1841 habebant.

8° In Turcia, Moldavia et Valachia; in Servia, Albania, Bulgaria, Bosnia Tur- cica.

9° In Persia aliisque in illa Orientis parte regionibus.

10° In Græcia.

IP In Vicariatu Pondiceriano et in uni- versa ora Malabarica, in Vicariatibus Apostolicis Bombaini et Calcutta?, et in possessionibus Indicis (nonnullis tantum locis quoad Catholicos exceptis) Anglo- rum et Gallorum. Item in Algeria.

12° In America centralis vel meridi- onalis insulis aliisque locis, olim sub do- minio Catholicorum existentibus, sed nunc subjectis dominio Anglorum, Hollando- rum, Danorum.

1612. *Quesita.* — Quær. 1° *An va- leat Matrimonium eorum, — a) qui e loco, ubi obligat lex Tridentina, transeunt in locum, ubi non obligat, ibique clandestine contrahunt; b) qui e loco, in quo non obli- gat, transeuntes clam contrahunt in loco, in quo pariter non obligat; c) qui e loco, in quo non obligat, transeuntes, clam contra- hunt in alio, in quo obligat?*

Pro solutione quæstionis sequentia pree- notanda:

1) Pars exempta a Decreto privilegium suum communicat alteri parti.

2) *Locus regit actum*, præterquam in casibus a Jure exceptis.

3) Exceptio fraudis, casu quo non fuerit prius acquisitum domicilium vel quasi- domicilium. Vide n. 116 in fine, et n. 1614. q. 1°. R. . . . 2°.

¹ De Imp. n. 825.

² Ib. n. 329.

⁸ Collect, p. 73. n. 998.

² Cone. 1° Balt. II. p. 814. XV.

⁸ Vide tamen leije, de Imped. n. 320. (1).

¹ Ib.

4) Sufficiencia domicilii vel quasi-domicilii ab una saltem parte acquisiti.

5) Sufficiencia qualitatis vagi in una saltem parte existentis.— Ilis prænотatis :

Resp. 1° Vagus ubicumque hic et nunc versatur valide contrahit clandestine cum quacumque persona, si in loco, in (pio contrahit, lex Trid. prorsus non obliget. Quid si solos hæreticos ibi non obliget? Valide contrahit clandestine, si ipse sit hæreticus. Si vero ipse sit Catholicus, sed compare lueretica, valide contrahit clandestine, quando compare aut vaga est, aut in loco habet domicilium vel quasi-domicilium, aut in suo, a quo discessit, loco non tenebatur lege Trid. Hæc de vagis; in sequentibus unice agitur de habentibus alicubi domicilium vel quasi-domicilium.

Resp. 2° Domiciliati in loco, in quo uterque lege Trid. ligantur, si transeant ad locum, in quo hæc prorsus non viget, et in hoc contrahant clandestine, id invalide faciunt, nisi alteruter ibi prius acquisierit domicilium vel quasi-domicilium.¹ Vir igitur et mulier, sive Catholici sive acatholici, in Belgio, Gallia, Italia domiciliati, si transeant Neo-Eboracum, ibique clandestine inter se contrahant Matrimonium, antequam alteruter saltem ibi acquisiverit domicilium vel quasi-domicilium, invalidè contrahunt. Quid vero si in loco, in (pio contrahunt, soli hæretici non ligentur, et contrahentium alteruter vel uterque sit luereticus? Eadem est solutio. Vir igitur et mulier, sive uterque sive alteruter hæreticus, in Belgio, etc. domiciliati, si transeant Quebecum, ibique, ante domicilium vel quasi-domicilium ab lueretiea parte contractum, Matrimonium clandestine inter se contrahunt, invalide contrahunt. Secus alii, <pii utrique casui applicant principium : *locus repit achiitii*, at tunc tantum cum contrahentes non in fraudem legis in ejusmodi locum transierint² (t), p. 39G. *

Resp. 3° Domiciliati in loco, in quo prorsus non obligat lex Trid., et contrahentes in alio, ubi etiam non obligat, valide contrahunt clandestine, etiamsi neuter ibi acquisiverit domicilium vel quasi-domicilium. Vir v. g. et mulier, sive Catholici sive acatholici, in Anglia domiciliati,

transeunt Baltimoram, et ibi, per neutrum acquisito domicilio vel quasi-domicilio, clandestine contrahunt. Valide faciunt. Idem est, si alteruter tantum sit e loco, in quo lex Trid. prorsus non obligat, ut si, Baltimoram transeuntes, unus quidem in Anglia, alter vero in Belgio domicilium vel quasi-domicilium habeat. Applicandum enim est principium, exemptionem unius partis alteri communicari propter individuitatem contractus.

Eadem est solutio, si in utroque loco soli hæretici sint liberi, et aut utraque aut alterutra pars sit hæretica. Partes e. g. acatholica, vel Catholica una, hæretica altera, in Hibernia domiciliatæ, transeunt Quebec, ibique prædicto modo contrahunt.

Resp. 4° Domiciliati in loco, in quo non obligat lex Trid., et contrahentes in alio, in quo obligat, invalide hoc faciunt clandestine, etiamsi nondum ibi acquisiverint domicilium vel quasi-domicilium. Vir v. g. et mulier, Baltimore domiciliati, sive Catholici sive acatholici, et transeuntes in Belgium, invalide ibi contrahunt clandestine, nondum licet acquisito per alterutrum domicilio vel quasi-domicilio.

Eadem est solutio si utraque vel alterutra pars sit hæretica, et in loco, e (pio discesserunt, soli hæretici non ligentur lege Trid., sed ea ligentur in loco, in quem transierunt et in (pio contrahunt. Acatholicus, e. g. in Hibernia domiciliatus, transiens in Galliam, ibique contrahens clandestine, invalide contrahit.

Quær. 2° “An, dum agitur de Matrimonio contrahendo vel contracto in locis, in quibus hæretici decreto Tridentino non ligantur, comprehendi possint sub nomine hæretici quinque sequentes classes: 1° Illi, (pii Catholice baptizati a pueritia nondum septennali in hæresi educantur, ac lueresim profitentur; 2° Qui non tam in hæresi (piam ab luereticis educantur, nulla scilicet vel vix ulla hæreticæ doctrine instructione accepta, et cultu *non frequentato*, licet *aliquoties participato*; 3° Qui adhuc pueri in manus luereticorum incidentes lueretiea scetæ adjunguntur; 4° Apostata ab Ecclesia Catholica ad hæreticam sectam transeuntes; 5° Qui nati et baptizati ab hæreticis adoleverunt, quin ullam solemnem hærescos professionem emisissent, ac veluti nullius religionis, etc.”

¹ L. Vi. 1080.

² Apud Feijje, dt: luip.u.338. Acta, TATI.p.557.

Resp. Responsum a S. C. O. a. 1859 Episcopo Harlemensi in Iohhmdin datum sic habet : “Ad effectum Matrimonii supramemoratos comprehendi in . . . Ben. XIV. Declaratione.”

Quær. 3° *An Matrimonium clam celebratum in locis, ubi viget Decretum Cone. Trid., vim habeat sponsalium ?*

Resp. 1° *Affirm.* juxta sententiam *communem*, quando Matrimonium ita contractum est inter duos impuberes, vel unum impuberem, alterum puberem. Ratio est, quia antiquo jure Matrimonia impuberum clilm contracta vim sponsalium habebant, qua vis ipsis a Tridentino adempta non est.1

Resp. 2° “ De Matrimoniis inter puberes ita initis nunc certum est, illa vim sponsalium non habere. Ita. referente Ben. XIV., stepius declaravit S. C. C.— Ratio potissima el urgens est, quia Trid. non solum clam contrahentes ad sic contrahendum reddit inhabiles, sed insuper decernit hujusmodi actus absolute irritos et nullos esse ; proceditque hoc, etsi adjectum sit iis juramentum.” 2

Resp. 3° “ Dictis non obstantibus, hujusmodi Matrimonia tamen triplicem habere possunt effectum : a) Nascitur ex iis impedimentum publicie honestatis. b) Si clandestine contrahens copulam habuit, et damnum sic illatum aliter reparare nequeat, tenetur eam ducere, non ratione contractus, sed ratione justitia', c) Si contrahentes in defectu Matrimonii expresse se ad sponsalia obligare intenderent, ex eo contractu nasceretur etiam obligatio sponsalitia, quia contractui sponsalitio Tridentinum non resistit, tametsi see natur vel connexus sit cum Matrimonio nu 10.”4 De Matr. civili vide n. 1593. q. 4”.

Quær. 4° *An censeantur calida Matrimonia clandestina /icereticoiUin, ubi viget lex Tridentina ?*

Resp. Ex litteris Pii VII. ad Arch. Moguntinum 8 oet. 1803, et ad Vicarium diœccsis Trevir. 23 apr. 1817 “eruitur, judicium pendere a diversis casus adjunctis, pro temporum, locorum ac personarum varietate; ac exinde dignoscitur: 1. cur nil generatim hac super re defini-

tum fuerit ; 2. cur ipso diversitate adjunctorum) aliquando pro valore, aliquando vero pro nullitate resolutum fuerit/ Ita Adnot, anonvm. Gurv.1

Quær. 5° *An Decretum Trid. vigere censeatur iu Ecclesia recenterformata apud hcereticos vel infideles ?*

Resp. *Ajffirm.*, si decretum Trid. in illis parœciis publicatum fm rit Licet autem lege ordinaria hoc Decretum promulgari debeat, sicubi publicatum non fuit, quandoque tamen, ratione specialis difficultatis, nova: Ecclesia fundatores promulgationem hujus Decreti differre possent, quando scilicet iu magna provincia adeo sunt rari sacerdotes, ut Matrimoniis subinde assistere nequeant. Consultius autem foret in simili casu ad Sedem Apostolicam recursum babrr. cujus est judicare, quid in re tam gravimugis expediat.

SECTIO II.

DE ASSISTENTIA PAROCHI.

1° Qualis Parochus assistere debeat :
2° quomodo assistere debeat.

1. *Qualis Parochus assistere debeat.*

1613.— I. Ille solus Parochus Matrimonio valide assistere potest, qui est proprius Parochus alterutrius contrahentium, et idcirco qui in eos vel saltem iu alterutrum jurisdictionem habet, quales sunt etiam omnes qui nomine *Ordinarii* veniunt. ut Episcopus. Vicarius Generalis, et, Sede vacante, Capitularis seu apud nos Administrator. Evincitur enim ex Cone. Trid., solum Parochum valide Matrimonio assistere posse. Parochum vero sic intelligenduni esse, ex pluribus Declarat. S. Congr. Cone. Trid. compertum habemus.

II. Jurisdictio Parochi constituitur per domicilium habituale, aut quasi-domicilium contrahentium vel eorum alterutrius in sua paroecia, non vero per domicilium originis, nec per solam habitationem ad breve tempus. Eruitur ex Declarationibus S. Congreg. et Bened. XIV. etc. . . . Ita unanimi consensu Theologi. — Nec domicilium suppleri potest per simplicem

1 T. 11. n. 540 (·). Ed. Roju. 1878.

1 L.VI.8-H. 1leiss.de Matr. § 44. S. Alph L \ 1 841. 1079. 3 Juxta sententiam S° Alph0 veriore (supra n. 1593. q. 3°. *Excipe* : 3°) 1leiss. de Matr. j 14.

adscriptionem inter loci municipales, quidquid statumt super hoc civiles leges. Ita S. C. C. 28 aug. 1864.

1614. *Qr es it a . — Quær. 1 Quod-nahi temptu requiratur, "t aliquis advena possit in loco non suo Matrimonium contrahere?*

Resp. 1° Certum apud omnes est nulum tempus requiri pro eo, qui *verum* domicilium alicubi contraxit. Verum autem domicilium *voluntate propria* acquiritur per duo simul conjuncta, per factum scilicet commorationis et animum semper manendi. Factum commorationis oculis patet; quoad animum vero tres distinguendae sunt hypotheses. Aut enim verbis declaratus fuit animus, aut proditus fuit factis ((pialia v. g. sunt familiam traducere in locum, in quo degis; majorem fortuna partem e? transferre; bona ibi acquirere; sepulturam familia construere; decennalis habitatio, etc.)), aut neque ex verbis neque ex factis argumentum sufficiens eruitur, et tunc res dubia est. Numquam vero domicilium contrahitur, si aut verbis aut factis, seu conjecturis ac circumstantiis excludatur animus perpetuo manendi.

Dixi: voluntate propria; nam *juris dispositione*: a) qui sui juris non est, relinet domicilium patris vel tutoris, donec sui juris effectus illi domicilio sive verbis sive factis renuntiet: b) uxor retinet domicilium defuncti mariti, donec vi renuntiet, nisi tamen iu casu legitimæ separationis jam «ante mariti mortem id presterit.

Resp. 2° Si agatur de quasi-domicilio, ex *Resp. S. C. Inq. ad postul. Syn. l'1. Manut.* (2f) p. 412, certa estsententia, quæ exigit habitationem per majorem adeoque perintegram saltem dimidiam anni partem, vel saltem cum intentione tamdiu in loco manendi, ita ut, si alterutrum adsit, coram paracho illius loci contrahi possit, et in posteriori quidem casu inde a primo commorationis momento. Quasi-domieilium autem in hae sententia acquiritur, etiamsi coi.mor.atio locum habeat solo line. Matrimonium ineundi et post majorem vel dimidiam anni partem iu loco transactam discedendi, et licet agatur de parochia rurali. in (pia (piis recreationis vel rusticationis causa commoretur, dummodo more

1 Cl' Feije, üe hup. n. 209.

civium seu vere habitantium, non vero more vagorum aut itinerantium in loco degat. Juxta hanc sententiam decreta S. Sedis, quibus Parochus ruralis excluditur, non respiciunt nisi illam moram, quæ i.cipie est majoris vel dimidia partis anni, neque cum hujus saltem intentione. — Animus autem per integrum semestre remanendi in loco, si expresse nihil fuerit declaratum, eruitur ex circumstantiis, (piarum *pricipua* erit unius saltem mensi.- (3<) dierum) in isto loco commoratio. Argumenta vide apud Feije.1

Hinc pro praxi concludes:

1' Duo etiam possunt haberi domicilia, lequaliter vel fere ;equaliter habitando per modum veri domicilii sub duabus parochiis, c. g. hieme in civitate, æstate ruri; possunt etiam simul haberi domicilium et quasi-domieilium. In dubio fundato de domicilio vel quasi-domicilio aut obtineatur *indubitati*Ordinarii vel parochi licentia, aut pro norma agendi recurraiur ad *Ordinarium*.— Statuta diieccsana quoad tempus commorationis iu loco ad Matrimonium contrahendum nquisitum lieeatatem, non vero validitatem contractus alliciunt.2

2° Constitutionem Irbani \ H1, de (pia n. 116 in *Jine*, inlcelligendam esse de eo, (pii nullum contraxit domicilium in loco, ad (piem Matrimonii contrahendi causa accedit; non vero de eo, (pii, ut Matrimonium alicubi inire possit, ibi domicilium contrahit; hic enim utitur jure suo, jure scilicet per domicilium acquisito.3

3° Quasi-domieilium in certo loco acquirunt, et quoad Sacramenta (Ordine, ut ex dictis n. 1519. (p 1°. R. 3° patet, excepto) subditi evadunt; — a) prætores (v. g. Gubernator Status), judices, facultatis aliqujus professores vel discipuli;4— b) illi, (pii alicubi degunt, ut ad Religionem ('atholicam se. convertant et Sacramenta recipiant;6— e) (pii in carceie ad tempus notabile detinentur, — non pro custodia solum, donec sc. ipsorum causa judicis sententia

1 a. 220 sq. Gary, 1873. T. II. n. 840 (·). Acta, T. VII. p. 555 il;.

2 l'cije, n. 229.

3 Gmy, 1878. T. IL n. 838 ¶ * ♦ et S. Alph. L. VI. 1086 in fine.

4 Ben. XIV. Inet. 33. n. 11.

5 Anal. J. P. Srr. I. coi. 2258. n. 19.

definiatur, — sed ut pœnam a iudice statutam luant;¹ d) Famuli, anrillæ, juvenes, qui in seminario vel collegio, puellæ, quæ in monasterio aliave domo educationis causa degunt : — e) expositi, et generatim pueri et puella», qui ab hospitii vel brephotrophii administratoribus educationis vel famulatus causa aliis commissi fuerunt, quasi domicilium habent in loco ubi morantur ii, quibus commissi sunt; — f) milites ubi in præsidiis vel stationibus vel castris sunt, non vero ubi in expeditione. Hi tamen omnes *valide* contrahere possunt etiam coram Parocho loci, ubi *rerum* habent domicilium ; quin et puella educationis causa in monasterio vel conservatorio degentes, quæ Matrimonium inire volunt, remittantur ad domum paternam, prout faciendum esse ostendunt et ratio decori, et decretum S. C. E. 8 oct. 1723, relatum a Ben. XIV.¹ Idem profecto servandum est pro juvenibus in seminario, collegio, aliave domo educationis causa degentibus.⁸ (43) p. 427.

Nota. — Matrimonium *decentius* contrahitur coram Parocho *sponset*.

Quær. 2° *An vagi contrahere possint oram quolibet Parocho ?*

Pramotandum. — Pagum definit Benedictus XIV.,⁴ *qui relicto suo domicilio sedent in exteris ferris inquit ;* quod intelligendum est, tum si destinavit ubi sedem collocaturus sit. tum si nondum destinavit ; adhuc enim in utroque casu æque domicilio caret, ut notat Sanchez.⁶ Adde necessarium non esse, ut *sedem inquirat ;* "(|ie enim, imo a fortiori, *ragas* dicitur, qui nullibi certam et constantem sedem habet aut vult habere, ut advertit idem Sanchez." Insuper, quoad rem pnesentem, ut vagus quis dicatur relate *adparochiam*, nec opus quidem est, ut domicilium in remota seu *extera* aliqua regione quierat: sed generatim satis est, quod, priori parochia relicta, nondum in alia sedem defixerit, quia (uuc revera sim. parochia est, quippe qui priorem amisit, et aliam nondum aequisivit. Idcirco: 10 (pii, relicta parochia, nondum domum invenit.

in qua habitet, et interim aliquo in ioco hospitatur, iste est vagus ; 2° etiamsi domum invenerit, in qua habitaturus erit, alibi tamen hospitatur, dum inventa, domus antiquo expeditur habitatore, pariter quoad parochiam vagus est 3° si» etiam, si in urbem advenerit, et nondum statuerit, qua in parte habitet, inter vago- et parochia carentes recensetur. Sanchez.¹ His prænotati»:

Resp. Affirm., quia Parochum proprium non habent, — idque sive ambo contrahentes sint vagi, sive unus tantum, cum hujus privilegio alter uti possit. Ita S. Alph.: qui tamen, inspectis auctoribus, quos citat, intelligendus videtur juxta sententiam (quæ c» rta hodie videtur) tradentem eos validi contrahere coram quolibet parocho, modo hic sit parochus loci, in quo contrahunt.²

Quær. 3° *An Matrimonio valide assistere possit Parochus suspensus, irregularis, excommunicatus, aut schismaticus ?*

Resp. Neg., si titulum amisit, ut hæreticus nominatim excommunicatus: secus, si *solam* jurisdictionem : assistentia enim non est actus jurisdictionis, sed testis qualilieati.³ Sed *gravissima* requiritur causa ad petendam assistendam a Parocho *no-* ■ *minatim* excommunicato, suspenso aut interdicto.⁴

Nota. — A pastore censura innodato probe, apud nos pnesertim, distinguendus est pastor, cui *adempta-* sint facultates ; hic enim etiam invalide assisteret.

Quær. 4° *An valide assistat sacerdos, quifalso Parochus existimatur ?*

Resp. Affirm., si habeat titulum *coloratum*, et ex *errore communi* Parochus reputetur. Ratio est, quia Ecclesia tunc ob bonum commune jurisdictionem supplet. — Ita *omnes*. Sic etiam *probabiliter* videtur dicendum, si adsit solus error *communis* sine (*italo colorato* ob caindeiu rationem, ut dictum est de jurisdictione in foro interno n. 1394. q. 3°. R. 2°.

Quær. 5° *An calide assistat Matrimonio sacerdos quilibet cum licentia pratumpta Parochi ?*

Resp. Neg., quia non est vera licentia; sufficit tamen licentia tacita, aut etiam

¹ Ben. XIV. last. 33 n. 15.

- Ib. n. 16.

⁸ (Tr. Feijc. ili Imp. η 230 sq

⁴ Inst. 83 n. 10.

⁶ D. Matr. L. III D. 25. n. 3.

[°] Ib. n. 1.

¹ De Matr. L. III. D. 25. n. 4

- J. VI 1089 Murray, De imp n. 887.

⁸ L. \ I. 10S2-10S4 ¹ ha senteatia S° Alph0 magis arridens. Ib. n. 10S3.

nictu >cl dolo extorta, nisi dolus esset circa causam finalem, eum delegatio absque delegantis voluntate non existât.]

Quær. 60 *An Picarias possit valide Matrimonio assistere, seclusa Paiochi delegatione?*

Resp. 1° *Affirm.*, si Vicanus suppleat vices Parochi defuncti vel absentis; tunc enim est certo delegatus ad *universitatem causarum*; imo tunc potest et alium subdelegare; nam is, qui delegatur, tamquam per officium, ad *causarum universitatem*, alium ad *casum particularem* subdelegare potest. Cfr. n. 149. 4°; 150. 2°.

Resp. 2° Si autem Vicarius sit *Parochi* præsens cooperator, major est difficultas, nec res generali et absoluta regula definiri potest. Quare attende ad statuta vel consuetudinem diœceseon. Episcopus enim constituens Vicarios, Parochi adiutores, vel eis immediate conferre potest jus Matrimoniis assistendi, vel illud ex delegatione Parochi ipsis committendum relinquere.

Nola. — Per se patet ea, quæ a n. 1613 «licta sunt et qmc nu 1615 et 1616 dicuntur, valere tantum pro locis, ubi Decretum viget.

11. *Quomodo Parochus assistere debeat.*

1615. *Principia.* — 1. Requiritur, et satis est ad Matrimonii validitatem, ut Parochus sit moraliter præsens, sicut testis «pii de re peracta testimonium perhibere debet. Ratio est, quia Parochus adhibetur hic tamquam testis principalis ab Ecclesia deputatus, ut constat ex Bcnd. XIV.1

II. Requiritur, ut Parochus interpelletur et moneatur de eo. «piod agere volunt contrahentes, seu ut sit ab eis adhibitus. Ilatio est, quia alioqui Parochus non censetur advertere ad illud «piod fit, nec judicare potest, eos, qui agunt, velle serio agere. Non tamen requiritur, ut fuerit ad hoc expresse vocatus. Sufficeret enim, si fortuito ibi præsens adesset, aut sub alio pnvtextu accersitus fuisset, dummodo contrahentes, dum consensum exprimunt, signum aliquod, v. g. oculis, vocis modulo, nutu, etc., præbeant, quo Parochus indicent, se ilium ut testem habere

velle. Patet ex Declaratione S. Congreg. apud Ben. XIX.1

Hilte: 1° non sufficit præsentia Parochi mere physica, cum ad id, quod lit, animadvertere debeat: unde ebrius, dormiens, amens Matrimonio assistere nequit.

2° Non est necesse, ut videat contrahentes, dummodo eos suum consensum clare exprimentes audiat: proinde cæcus Matrimonio assistere potest; non tamen cæcus et surdus.

3° Valet Matrimonium casu, (pio Parochus volens resistere, ne haberi queat velut testis, claudit oculos, obturat aures, vel clamat, et aufugere conatur, ut videlicet irritum actum efficiat iropterea quod affirmare dein possit, se ni lil vidisse aut audivisse. At enim jam pluries id respondit S. Congregatio, quod habetur etiam in responsione ad Episcopum Gienensem an. 1581,2 Matrimonium scilicet esse invalidum, si parochus, ea, quæ agentur, neque vidit, neque audivit, *nisi tamen affectasset non intelligere.*

1616. *Q t e s i t a.* — Quær. 1° *An valide assistat Parochus vi et metu coactus?*

Resp. *Affirm.*, quia sufficit de jure, ut sit præsens, et sciat, quid fiat, sive volens, sive nolens; manifestum est ex Declaratione S. C. — Vide S. Alph.8

Quær. 2° *Quo in loco Parochus vel sacerdos ab eo deputatus Matrimonio assistere possit?*

Resp. Ubique *valide* assistere potest, etiam extra parochiam, quin et extra diœcesim. Ut vero *licite* assistat in ecclesia non sua, rectoris hujus eget consensu. — *Hortatur* Rit. Rom. ut nuptiæ liant in ecclesia. “Haud tamen vetitum est . . . Ordinariis, ut, si nullum immineat periculum ac laudabiles concurrant causæ, illud celebrare” (cum Missa etiam nuptiali) “quandoque pro sua prudentia permittam in privatis oratoriis, in quibus Sacrum fici, valeat.”4

Punctum XII. Re impbdimvnto impotentire.

1617.— Impotentia ad clficiæ matrimonialia obeunda, seu incapacitas ad copulam carnalem, per se aptam ad generationem, multiplex distinguitur, scilicet:

1 L. VI. 1088. Acta, T. VIII. p. 007.

2 De Syn. L. VIII c. XII et L. XIII. c. XXIII.

3 De Syn. L. XIII c. XXIII. n. 1.

4 Ib. 3 L. VI. 1092.

4 S. R. C. 31 uug. 72. Card. App. IV. 5503.

1° *Ceria*, vel *dubia*, prout est vel non est manifesta.

2° *Antecedens* vel *consequens*, prout Matrimonium pneccdit vel illud subsequitur.

3° *Temporalis* vel *perpetua*, prout lapsu temporis aut mediis naturalibus (i. e. sine miraculo¹) et licitis (i. e. sine peccato et periculo mortis²) tolli potest vel non potest.

4° *Naturalis* vel *accidentali* prout oritur ex vitio intrinseco, vel a causa extrinseca, v. g. maleficio, morbo, actu violento.

5° *Absoluta* vel *respectiva*, prout existit inter virum et omnes mulieres, vel inter virum et aliquam mulierem determinatam; aut vice versa.

1618. Principia. — I. Impotentia *antecedens* et *perpetua*, sive absoluta, sive relativa, Matrimonium *invalidum reddit* de jure naturali; *relativa* tamen solummodo respectu illius personae, quacum copula perfici nequit. Ratio est, quia objectum contractus matrimonialis non existit, cum copula sit impossibilis. Constat etiam ex Jure Canonico.

II. Impotentia *consequens*, et impotentia *antecedens temporalis* Matrimonium non dirimunt; ratio est, quia usus *actualis* Matrimonii ad ejus essentiam non pertinet, et sufficit, ut consummatio vel fuerit possibilis tempore contractus, vel possibilis futura sit.

III. Impotentia certo cognita *illicitum* reddit Matrimonii usum, etiam solummodo attentatum; quia, ubi copula perfici nequit, deest finis, qui licitum efficit congressum. (A) p. 408.

Nota. Receptum nunc communiter apud physiologos medicosque illud est, (quod) experientia docuit, ad conceptum generationisque effectum nequaquam necessarium esse, ut vir seminalem humorem injiciat in interiores usque fieminci organi partes, sed satis esse, (quod) ejusmodi humor ad externam ejusdem organi superficiem, seu ad vagina (ut aiunt) os, ingressumve affundatur et applicetur.⁴

1619. *Resolutes.* — 1° Impotentes reputantur eunuchi seu spadones utroque testiculo destituti; secus, si tantum uno carum. (M) p. 409.

2° In dubio de impotentia antecedenti, standum est pro valore Matrimonii, et

conjugibus copulam experiri permittendum est. Imo ad hoc triennium ipsis a Jure Canonico conceditur, non obstante majori probabilitate pro impotentia perpetua, et quamvis Matrimonium cum tide, dubia celebratum fuerit.¹

3° In dubio de impotentia consequenti, licet pariter conjugibus copulam experiri, usquedum certi sint, eam perfici nullo modo posse.²

4° In dubio, num impotentia certa et perpetua *antecedens* fuerit an *consequens*, praesumitur *antecedens*, si vel naturalis sit, vel accidentalis quidem, sed conjux potens uno vel altero iuramento post celebratum Matrimonium de hoc vitio alterius reclamet; *consequens* vero, si talis reclamatio propter impotentiam *accidentalem* longo tempore post celebrationem Matrimonii fiat.³

5° Non est confundenda impotentia coeundi cum impotentia generandi. Hinc sterilis et senes, qui Matrimonium consummare valent, valide contrahunt; item mulieres, quae possunt semen excipere, etsi illud non retineant.⁴ Non tamen carentes utero vel vagina.

6° “Summopere caveat confessarius, ne in re adeo gravis momenti, ac tot difficultatibus obnoxia temere procedat, aut quidquam propria auctoritate decernat; sed casum rite examinatum, cum omnibus suis circumstantiis, ad Ordinarium deferat, cujus tunc erit statuere ac determinare, quid in simili negotio fieri oporteat. Imo, ut nobis videtur, confessarius prudens ac discretus de impotentia conjuges *non interrogabit*, neque etiam eos, (quod) credit impotentes, *peremonebil*; in quae ipsis ea de re consulentibus *ultimo* respondebit. nisi ipse prius consuluerit Episcopum.”⁵ Vide Van de Burgt, de Matr. n. 206.

Primum Xti. De impedimento raptus.

1620. Raptus est violenta abductio mulieris (etiam impubis, viduae. corrupta?, etc. de loco tuto in alium, ubi sub potestate raptoris detineatur, Matrimonii ineundi causa. Perinde vero est, sive raptor per se, sive per alios raptum exe-

¹ L. VI 1102. 1103.

² Ib. 1104

« Ib 1104.

⁴ Ib. 1095-

⁵ Gousset, n. 791.

⁶ Heiss, de Matr. ♦ 48. 11.

¹ L. VI. 1095. ² Ib. » Tb.

⁴ Pro for< externo l. Icta, T 12. p. 030. (1).

quatur; itemque sive per se, penes se, sive per alios ac penes alios raptam personam in sua retineat potestate. Id eruitur ex Declaratione S. C. C. 25 junii 1864, ut videre est in *Actis*. Impedimentum autem incurrit, qui pro se rapit, non vero qui rapiunt pro alio?

Raptus dirimit Matrimonium de Jure ecclesiastico inter raptorem et raptam. Constat ex Trident.⁸

Triplex requiritur conditio ad illud impedimentum incurrendum, nempe: 1° ut mulier rapta abducatur de loco in locum; 2° ut foemina rapiatur tantum Matrimonii causa; 3° ut raptus fiat muliere repugnante seu omnino invita.⁴

Nihil autem refert, num mulier e propria domo per vim abstrahatur, an vero dolis circumducta in potestatem molientis rapinam inscia deveniat; itemque num c propriis aedibus abstrahatur, an vero per fraudes ex iis abducta, praepediatur deinde, ne ad eas libere reverti possit. /Eque enim liber consensus abest, tum si per vim apertam, tum si per fraudes sum esse potestatis amplius non sinatur. Adde Declarat. S. C. in *Actis*.

1621. *Quaestio*. — Quær. 1° *An impedimentum inducat raptus seductionis, seu cum mulier inducitur muneribus, blanditiis, etc., ad raptorem sequendum?*

Resp. Neg. Ratio est, quia Ecclesia per raptus impedimentum intendit tantum consulere perfectam libertati Matrimonii, quæ non imditur cum mulier intuitu Matrimonii consentiens abducitur, etiam invitis parentibus. Ita communiter, juxta S. Alph.⁶ Consentunt Sanchez, Salutant., Scavini, etc.

Quær. 2° *An caleant sponsalia contraria, dum mulier rapta sub potestate raptoris versatur?*

Resp. Duplex datur sententia probabilis:

1^a SENTENTIA *negat*, quia sponsalia libertatem requirunt, sicut ipsum Matrimonium; lex enim poenalis extenditur, ubi eadem ratio militat. — Sanchez, — S. d. mant., etc.

11^a SENTENTIA *affirmat*, et hanc proba-

¹ T. I. p. 15 sq.

- Schnualzg. L. V. T. XVII. n. 20.

² Sess. 24. c. 10. de Ref. Matr.

« L. VI. 1107.

⁶ T. I. pp. 23. 24.

« L. VI. 1107. N. Rev. Th. T. 12 p. 392 -q.

*bilio*rem dicit S. Alph.¹ cum Lacroix, etc. Ratio autem hujus sententiae est, quia sponsalia, utpote quæ semper sunt rescindibilia, minorem libertatem, (piam Matrimonium, requirunt.

1622. *Resolves*. — 1° Non contrahitur impedimentum, si mulier abducatur tantum de cubiculo in cubiculum in eadem domo; (pia sic proprie non constituitur sub raptoris potestate; sed de domo in domum abduci debet. Potest tamen in hoc casu adesse impedimentum metus.

2° Non contrahitur impedimentum, si mulier rapiatur alia de causa, præter finem Matrimonii ineundi, v. g. ex line libidinis explendæ, etc.; (pia Concilium hoc impedimento nihil aliud intendit, nisi libertati Matrimonii favere.

3° Non incurritur impedimentum, si mulier rapiat virum, quia Concilium loquitur tantum de viro raptore.

4° Non incurritur impedimentum, si Matrimonium contrahatur raptorem inter et raptam, postquam hæc a potestate raptoris fuerit liberata. Ex Tridentini textu hoc clare apparet.² Adnotat autem recte S. Alph.,⁸ durare hoc impedimentum *quamditt* mulier rapta est in potestate raptoris, etiamsi libere consentiat. — Aide, si lubet, alia in *Actis*.

Conspectum impedimentorum, quibus sive certo, sive dubie ligantur infideles, et praxim eum his, dum convertuntur, sequendam vide (k) p. 396.

§ III. *Ile dispensatione ab impedimentis Matrimonii dirimentibus.*

Præmittimus hoc loco ex A an de Burst, de *Dispens.* u. 639, terminologiam materiæ dispensationum propriam.

Orator, oratrix, oratores, exponens, exponentes, dicuntur, (pii petunt ut scilicet dispensetur.

Libellus supplicis vel *supplica* vocantur littere quibus dispensatio petitur.

Stylus curie. (curia hic intelligitur Congregatio a (pia vel per (piam dispensatio obtinenda est Stylus curialis denotat illa (pia in supplici libello scribenda sunt ex voluntate et praxi illius Congregationis a (pia. vel qua mediante, a Summo Pontifice dispensatio petitur.

Subreptio, obreptio. Reticentia veri, seu

¹ u. VI. 1107.

² n. 1032.

³ Ib. 1032.

⁴ T. I. p. 24,

illius» quod de legum præscripto, de stylo curiæ, de consuetudine declarandum est, vocatur subreptio. Expressio falsi obreptio vocatur.

Rescriptum dispensationis dicitur epistola seu litteræ, quibus petita dispensatio conceditur.

Clausulae. Clausularum nomine veniunt jussa et conditiones rescriptis appositio, quæ tum exeeutorem tum nupturientes respiciunt. Plures exprimuntur in forma conditional! per conjunctionem *si, modo, dummodo, per ablativum absolutum*; quæ formal, ut plurimum, indicant, dispensationis valorem ab illarum clausularum observantia dependere. (II. A. Tr. W 111. SI.) Jussa illa et conditiones nascuntur ex ipsa impedimentorum natura, et quæ impedimento junctæ sunt circumstantiis. Omnes dispensationes matrimoniales certas circumstantias inter se habent communes, sed plures etiam certas sibi proprias. Inde accidit, ut alia; clausulæ in omnibus soleant occurrere, alia in aliquibus tantum scriptæ sint.

Dispensatio *à foro interno*, seu *pro foro conscixnlue*, seu *pro foro poli*, ea est, quæ petitur lictis nominibus, quæqtie efficit ut impedimentum sit ablatum et Matrimonium valide contrahi possit; sed non sufficit, ut probetur coram iudice ecclesiastico impedimentum solutum esse.

Dispensatio, quam dicunt *pro foro externo*, seu *pro foro fori*, petitur expressis oratorum nominibus, ellicitque ut Matrimonium valide contrahi, et valide contractum esse probari possit coram iudice ecclesiastico.

Dispensatio data dicitur *in forma (jratiosa*, quando Superior ecclesiasticus, qui, ut concedat dispensationem, rogatus fuit, eam per se ipsum, directe, oratoribus applicat.

Concessa dicitur dispensatio *in forma commissoria*, quando Superior facultatem dispensandi eum oratoribus alteri committit, v. g. Parocho, confessario.

Dispensatio *in forma ordinaria* datur, dum occasione dispensationis certa pecuniæ summa (taxa, componenda) solvenda est.

Datur *in forma pauperum*, quando pecuniæ taxa non exigitur; tuncque Rescripto dispensationis adjici solet clausula: *dummodo oratores pauperes et miserabiles existant, et ex solo labore et industria fan-*

tum vicani. Si namqum pauperes non sint, statuta? taxæ satisfacere délient. Distinctio inter dispensationes in forma ordinaria et in forma pauperum, quando accipitur sensu ordinario, respicit eas regiones, in quibus dispensationes matrimoniales obtineantur sunt a Congregationibus Sacrae Pœnitentiariæ et Datarie; in qua ultima congregatione solvenda est certa taxa occasione dispensationis impedimentorum consanguinitatis et affinitatis ex copula licita matrimoniali, si oratores non sint pauperes et miserabiles, et ex labore et industria tantum vivant. Quoad diœceses S. C. de P. F. subjectas vide infra n. 1627. II. in fine.

Fuiminatio dispensationis dicitur actus, quo impedimentum tollitur. Alio nomine vocatur dispensatio *applicatio, executio*, licet hæc ultima vox magis latam etiam habeat significationem, ita ut comprehendat quoque verificationem precum, injunctionem certarum obligationum in Rescripto præscriptarum, et acceptionem dispensationis ab oratoribus.

Impedimentum *publicum, occultum*, et *omnino occultum*, de quibus vide dicta n. 1564. Cfr. etiam pag. 504.

Nota. — Licet apud nos omnes dispensationes per organum S. C. de P. F. impetrentur. in iis tamen sive petendis sive exequendis observandæ sunt differentia? quæ. pro natura impedimenti, intercedunt inter dispensationes quæ directe a Dataria, et eas, quæ directe a Pœnitentiaria. in regionibus Sacrae Congregationi de Prop. Fide non subjectis, petendæ? sunt

hæc 10 tie potestate dispensandi: 2° de causis dispensationis; 3° de modo dispensationem obtinendi.

7° unetuni I. De potestate dispensandi.

1623. Principia ..— I. Papa dispensare potest ab omnibus impedimentis juris Ecclesiastici; 1° valide in omni casu, quia primarius Superiore, 2° licite, si justa de causa id laciât, prouti recta gubernatio n quirit. Quid possit in iis, quæ sunt juris divini, V. n. 15". 1551. 1; 1574. q. 5 R 2°

11. Episcopus dispensare nequit *ordinarie et de jure proprio* in impedimentis dirimentibus (quoad impedientia vide n. 1572). Ratio est. quia Episcopi nihil potest in communi Ecclesiæ jure, nisi ex concessione Concilii vel Papæ, aut ex le-

gitiina consuetudine. Episcopi autem ex nulla harum rationum jus dispensandi in talibus impedimentis sibi vindicare possunt, ut patet tum ex praxi Ecclesia', tum ex variis Declarationibus S. C. et præsertim Pii VII. anno 1809 in Rescripto ad Episcopos Galliæ.

Dixi: 1° *ordinarie*; nam dispensare potest :

1) *Prohabiliter* in impedimentis DUBIIS, etiam dubio facti.¹

2) In occultis : et

I. Quidem, juxta sententiam *communem*, in CONTRACTIS, dummodo adsit, a) necessitas et periculum in mora ; b) Matrimonium contractum 1) bona fide, scilicet ex ignorantia (etiam crassa, modo non videatur temeritas) sive juris, sive facti, saltem ab una parte; 2) in facie Ecclesiæ, et præmissis proclamationibus, seu iis dispensatis; c) impedimentum, in quo Papa dispensare consuevit; d) dubitatio saltem de impedimento in una parte; nam si utraque pars in bona fide est, hæc non est turbanda, et interim ad S. Pœnitentiarum recurrendum erit.

II. *Probabilissime* etiam in CONTRAHENDIS, dummodo adsit vera necessitas ; periculum in mora ; impedimentum, in quo S. Sedes dispensare solet.² (λ), p. 397.

Dixi : 2° *de jure proprio*; nam in multis Episcopi nostri dispensare possunt jure delegato. Vide p. LXX. n. 6. 7. S. 9. 10. pp. LXXII LXXV. (//.), p. 397.

1624, Quær. *An, si sponsi sint diversæ dioecesis et agatur de impedimento utrique nupturienti communi, dispensatio obtinenda sit ab utroque Episcopo, si uterque e.r. Inducto specialifacultate dispensandi gaudeat?*

Resp. Sententia S^o Alphonse 3 probabilis *negat*. Ratio est. quia, eum Episcopus aufert a suo subdito impedimentum, cum habilem reddit ad contrahendum eum alio impedito. Uniis enim fieri nequit habilis ad contrahendum cum altero, nisi etiam iste fiat habilis ad contrahendum cum illo. Et hanc quidem Sⁱ Doctoris sententiam confirmat resolutio S. Olf. 22 nov. 1865,⁴ cum addito: “nisi obstat tenor Xpostolicæ concessionis,” et “impetrata tamen venia pro *celebratione* Matrimonii ab Episcopo loci, ubi ipsum Matrimonium contrahitur.” Idem *additum*

¹ I. VI 902.

³ ib. 1112.

³ Ib 1122 1125.

⁴ Acta, T. II p. (»70.

obtinet, si uterque nupturiens subditus sit dispensantis et Matrimonium extra ejus diœcesim ineundum sit.

Punctum It. De causis dispensationis et de exprimendis in supplica.

Reeole dicta n. 162, 163 de dispensationum causis *in genere*.

1625. *Quesita*. — Quær. 1° *Quænam sint causæ, ut dispensetur in impedimentis dirimentibus?*

Resp. Ex Instructione S. C. de P. G. 9 maii 1877 “*communiores potioresque*” sunt il

1. “*Angustia loci* sive absoluta, sive relativa (ratione tantum Oratricis), cum scilicet in loco originis, vel etiam domicilii, cognatio fœminæ ita sit propagata, ut alium paris conditionis, cui nubat, invenire nequeat, nisi consanguineum vel affinem, patriam vero deserere sit ei durum.”

Hæc ultima verba nonsignificant causam non existere, quando Oratrix domicilium ali?) sit translatura, sed eam existere *licet* nubere nolit alicui paris conditionis, a quo in Matrimonium rogatur, sed qui inhabitat alium locum.² Nomine loci non præcise venit parochia, nam in uno loco, in una urbe, plures possunt adesse parochiæ et vicissim in una parochia, plures loci. Quapropter nomine loci intelligitur urbs, oppidum, pagus, vicus, imo plures loci, modo ab invicem non distent ultra milliare. S. C. C. 16 dec. 1876.⁸ [Angustus reputatur omnis locus non habens ultra 300 focos, seu 1,500 incolas Catholicos.]

2. “*Ætas fœminæ superadulta*, si scilicet 24^a ætatis annum jam egressa hactenus virum paris conditionis, cui nubere possit, non invenit. Hæc vero causa haud suffragatur vidua, quæ ad alias nuptias convolare cupiat.”

3. “*Deficientia aut incompetentia doli*, si nempe fœmina non habeat actu tantam dotem, ut extraneo æqualis conditionis, qui neque consanguineus neque affinis sit, nubere possit in proprio loco, in quo commoratur. Quæ causa magis urget, si

¹ Verba, quæ in Responsis nd lior et sequens Quesitum micis inclusa sunt, Instructioni n nobis Sⁱ Alph et aliis probatis auctoribus explanationis causa adjecta fuere.

² Vim de Burgi, de Disp. n. 32. E.

³ Acta, T. IX p. 571 sq.

mulier penitus indotata existât, cl consanguineus vel allinis eam in uxorem ducere, aut etiam convenienter ex integro dolare paratus sit,” Jiidifferens est, utrum dos ollecratur a sponso an ab alio, sed ea conditione ut nubat consanguineo seu allini.j

4. “ *Lites super successione bonorum jam exorta-*, vel *earumdem grave aut imminens periculum*. Si mulier gravem litem super successione bonorum magni momenti sustineat neque adest alius, qui litem hujusmodi in se suscipiat, propriisque expensis prosequatur, præter illum (pd ipsam in uxorem ducere cupit, dispensatio concedi solet ; interest enim Reipublice, ut lites extinguantur. Huic proxime accedit alia causa, scilicet *J)os litibus involuta*, cum nimirum mulier alio est destituta viro, cujus ope bona sua recuperare valeat. Verum hujusmodi causa nonnisi pro remotioribus gradibus sufficit.”

5. “ *Pauperius ridua*, quæ numerosa prole ” exprimatur numerus et :etas liliorum “sit onerata, et vir eam alere polliceatur. Sed quandoque remedio dispensationis succurritur vïdua ea tantum de causa, quod junior sit, atque in periculo incontinentiæ versetur.”

G. “ *Bonum pacis*, quo nomine veniunt nedum lædera inter regna, et Principes, sed etiam extinctio gravium inimicitiarum, rixarum, et odiorum civilium. Hæc causa adducitur vel ad extinguendas graves inimicitias, quæ inter contrahentium consanguineos vel allines orta sint, quæque Matrimonii celebratione omnino componerentur : vel (piando inter contrahentium consanguineos et allines inimiciæ graves viguerint, et, liret pax inter ipsos inita jam sit, celebratio tamen Matrimonii ad ipsius pacis confirmationem maxime conducere.

7. “ *Ximia, suspecta, periculosa familiaritas*, nec non *cohabitutio* sub eodem tecto, quæ facile impediri non possit.”

8. “ *Copula* cum consanguinea vel alline ; vel alia persona impedimento laborante pnehabita. et *Pragnantia, ideoque legitimation prolis*, ut nempe consulatur bono prolis ipsius, et honori mulieris, (pia secus in-nupta maneret. Hæc profecto una est ex ũrgentioribu causis, ob (piam etiam plebeis dari solet dispensatio, dummodo

copula patrata non fm rit >ub spe facilioris dispensationis quæ circum-tantia in supplicatione foret exprimenda.’

9. “ *Infamia mulieris*, (\ suspicione orta, quod illa, suo consanguineo aut atliui nimis familiaris, cognita sit ab eodem, licet suspicio sit faba, cum nempe, nisi Matrimonium contrahatur, mulier graviter diffamata, vel innupta remaneret, vel disparis conditionis viro nubere dclieret. aut gravia damna orirentur.”

10. “ *llevalidatio Matrimonii*, quod bona fide et publice, servata ” etiamsi agatur de loco ubi decretum *Tametsi* non obligat | “Tridentini fonua, contractum est: quia ejus dissolutio vix fieri pot» sine publico scandalo, et gravi damno, præsertim fœininæ. C. 7 de Consanguin. At si mala tide sponsi nuptias inierunt, gratiam dispensationis minime merentur, sic disponente Cone. Trid. Scss. XXII. cap. I. de llejorm Matron. Ideoque tunc difficilius eam obtinent, hodie tamen facilius quam ðlim.

11. “ *Periculum Matrimonii mixti, Vel coram acatholico ministro celebrandi*.” [In individuo et ob circumstantias particular» > existons. Commune vero periculum, ex majori ueatholicorum alicubi numero exurgens, causa quidem impulsiva locum habere potest, non vero finalis?’ “ Quando periculum adest, quod volentes Matrimonium in aliquo etiam ex majoribus gradibus contrahere, ex denegatione dispensationis ad ministrum aeatholicum accedant pro nuptiis celebrandis, sprete Ecclesia auctoritate, justa invenitur dispensandi causa, quia adest non modo gravissimum tidelium scandalum, sed etiam timor perversionis, et defectionis a Fide taliter agentium, et Matrimonii impedimenta contemnentium, maxime in regionibus, ubi hæreses impune grassantur Id docuit luce S. Congregatio in Instructione die 17 apr. 1 ad Archiepiscopum Quebecensem data. Pariter cum Vicarius Apostulions Bosnia postulasset. utrum dispensationem elargiri posset iis (atliolis, qui nullum aliud pnetexunt motivum. (piam vesanum amorem, et simul prævidetur. dispensatione denegata, eos coram judice infideli conjugium fore ini-

1 Fvije. n. 6“7.

2 II» i». II78.

s II> n. 660.

turns. S. Congregatio S. Officii in Fer. IV. 14 aug. 1822 decrevit: ‘respondendum Oratori, quod in exposito casu utatur facultatibus sibi in Form. II. commissis, prout in Domino expedire judicaverit.’ Tantumdem dicendum de periculo, quod pars catholica cum acatholico Matrimonium celebrare audeat.”

12. “*Periculum incestuosi concubinitus*. Ex superius memorata Instructione an. 1822 elucet, dispensationis remedium, ne quis in concubinato insordescat cum publico scandalo, atque evidenti æternæ salutis discrimine, adhibendum esse.”

13. “*Periculum Matrimonii civilis*. Ex dictis consequitur, probabile periculum quod illi, qui, dispensationem petunt, ea non obtenta, Matrimonium dumtaxat civile, ut aiunt, celebraturi sint, esse legitimam dispensandi causam.”

14. “*Remotio gravium scandalorum*.”

15. “*Cessatio publici concubinitus*”

16. “*Excellentia meritorum*, cum aliquis aut contra Fidei Catholica? hostes dimicatione aut libralitate erga Ecclesiam, aut doctrina, virtute, above modo de Religione sit optime meritus.”

Aliquando contingit, ut una causa seorsum sumpta non sit sufficiens, sed cum altera juncta gravis reputetur et proinde sufficiat.

Datur et dispensatio “*ex certis rationabilibus causis*” (i. e. quin causæ exprimi debeant), seu dispensatio “*sine causa*” (i. e. sine causa expressa), dum scii, ex pio opere, quod per modum compensationis imponitur, causa dispensationis consurgit.

Quær. 2º *Quomodo sint necessario exprimenda de jure sub pruna invaliditatis in petitione dispensationis?*

Resp. Ex eadem Instructione, præter veram et legitimam causam moventem, exprimenda sunt:

1. “*Nomen et cognomen Oratorum*”

nisi nomina fictitia adhibenda sint, ut n. 1627. 11. dicetur, “utrumque distincte ac nitide ac sine ulla literarum abbreviatione scribendum.”

2. “*Diuressis originis vel actualis domicilii*. * Quando Oratores habent domicilium extra diœcesin originis, possunt, si velint, petere, ut dispensatio mittatur ad Ordinarium diœcesis, in (pia nunc habitant.”

3. “*Species etiam infima* impedimenti, an sit consanguinitas, vel affinitas, orta ex copula licita vel illicita; publica honestas originem ducens ex sponsalibus, vel Matrimonio rato; in impedimento *criminis*, utrum provenerit ex conjugicidio cum promissione Matrimonii, aut ex conjugicidio cum adulterio, vel ex solo adulterio cum promissione Matrimonii; in cognatione spirituali, utrum sit inter levantem et levatum, vel inter levantem et levati parentem.”

4. “*Gradus consanguinitatis vel affinitatis*, aut *honestatis* ex Matrimonio rato, et an sit simplex, vel mixtus, non tantum remotior, sed etiam propinquior, ut et linea, an sit recta an transversa; item an Oratores sint conjuncti ex duplici vinculo consanguinitatis, tam ex parte patris, quam ex parte matris.” Si Oratores sint in linea inæquali exprimi debet etiam gradus propior, et quinam sexus stipiti proximior sit. Hoc tamen non requiritur ad validitatem, nisi gradus propinquior sit primus, (v) p. 399.]

5. “*Numerus impedimentorum* e. g. si adsit duplex aut multiplex consanguinitas vel affinitas, vel si præter cognationem adsit etiam affinitas, aut aliud quodcunque impedimentum sive dirimens, sive impediens.” Quod solummodo per dispensationem auferri potest et nondum sublatum est. Ut valeat dispensatio, omnia impedimenta et circumstantia?, necessario exponenda. exprimendæ sunt conjunctim in eodem supplici libello, excepto: a) casu de quo n. 1628. q. 1º. q. 2º: b) juxta sententiam S. Alph. probabiliorem, casu, quo unum impedimentum non augeatur per alterum, ut votum et consanguinitas; consanguinitas et machinatio.]

6. “*Paria? circumstantia*, scilicet an Matrimonium sit contrahendum, vel contractum; si jam contractum, aperiri debet, an bona fide, saltem ex parte unius, vel cum scientia impedimenti; item an præmissis denuntiationibus, et juxta formam Tridentini; vel an spe facilius dispensationem obtinendi: demum an sit consummatum, si mala fide, saltem unius partis, seu cum scientia impedimenti.”

7. * “*Copula incestuosa* habita inter sponsos ante dispensationis executionem, sive ante, sive post ejus impetrationem,

i L. VI. 11.39. [I. A. Tr. XXIII 85.

f'ivc intentione facilius dispensationem oblinendi, sive etiam seclu-a tali intentione, et sive copula publice nota sit, >ive etiam occulta. Si hæc reticeantur, subreptitiae esse et nullibi ac nullo modo valere dispensationes super quibuscumque gradibus prohibitis consanguinitatis, affinitatis, cognationis spiritualis, et legalis, nec non et publicæ honestatis, declaravit S. Congregatio S Officii 1er. IV. 1 augusti 18(56. In petenda vero dispensatione super impedimento affinitatis primi vel secundi gradus linæ collateralis, si impedimentum nedum ex Matrimonio consummato cum defuncto sonjuge Oratoris vel Oratricis, sed etiam ex copula aiite-matrimoniali seu fornicaria cum eodem defuncto ante initum cum ipso -Matrimonium patrata oriatur, necesse non est, ut mentio liat hujusmodi illicita; copula;, quemadmodum patet ex responso S. l'mnitiariie dici 29 martii Is 12, probante s. m. Greg. XVI ad Episcopum, Xamurcensem, quod generale esse, idem tribunal literis diei 10 decembris 1s74 edixit." Ut vero copula incestuosa declarari debeat, neccsse est, a) ut habita Aierit inter eos, qui ligati erant impedimento vel consanguinitatis, vel affinitatis, vel cognationis spiritualis aut legalis, vel publicæ honestatis : b) ut vas fœminæ penetratum fuerit. Non vero requiritur, ut ea secuta fuerint, quætum ad prolis generationem, tum ad perfectam copulam requiruntur. Ita Leo XII. apud Feijc -,l e) ut, si non de dispensatione in forma pauperum agitur, fuerit formalis i. e. cum cognitione impedimenti perpetrata.² De copula, nisi habeatur suspicio, sponsi non interrogentur. Nulla est dispensatio ad cujus faciliorem impetrationem falso allegata est copula.S° Alph° (I. VI. 1134) probabilissimum est, exposita jam copula, intentionem facilius obtinendi dispensationem non necessario exprimi casu, quo in supplica alia causæ per se sufficientes exponuntur.

Quær. 3° *Quid agendum in dubio, an causa falso allegata fuerit. natis aut impulsion, ve! an cera aut falsa l*

Resp. Viile n. 162. 5°.

l n 70'. p 682(1). Et S. ('. Incj 1 febr. 1882. Acia, T It p. 431. - Feijc, u. 710.

Quær. t . *In, cessante causa dispensationis. cesset dispendat'm. r. g. st mortua fuerit proles per MatrimOuiurn legilimanda, etc. ?*

Resp. 1° -Iffii'm., si causa sil finalis, ac totaliter et certo i <"<.(*antequam* dispensatio expediatur, aut fiat ab Episcopo vel ab alio, cui a Pontifice commissi fuerit. Cfr. 11.164. L. VI. 1132.

Resp. 2° -Vit/., si causa cesset. dispensatione jam expedita et a delegato supplicantibus communicata, etiamsi cesset ante Matrimonii cclcbn.tiom-m. Ratio est, quia per dispensationem jam impedimentum sublatum est. L. λ 1. 1132.

Quær. 5° *In qui, obtenta dispensatione ab impedimento affinitatis §. copula illicita, c. g. cum consanguinea spous>e, iterum euni eadem ante Matrimonium peccat, uoca indigeat dispensatione ?*

Resp. 1° Neg., si dispensatio nondum •fuerit *exeeutioni* mandata a delegato ; quia tales dispensationes non sortiuntur effectum a dic *expeditionis*, sed a tempore •*secutionis*. — Ita omnes.

Resp. 2° Imo neg., etiamsi dispensatio *execution!* mandata fuerit. Ratio est, quia impedimentum affinitatis jam sublatum est per dispensationem quoad effectum contrahendi Matrimonium — Ita, ut *probabilius*. S. Alph. L. λ I 1140.

Si autem, contracto Matrimonio, rursus peccaverit eum eadem consanguinea uxoris. privatur jure petendi debitum, quia dispensatio juxta stylum Curia· concessa fuit ad *effectum contrahendi Matrimonium*, non vero ad liberius peccandum.

Indigeret vero nova dispensatione, si peccaret cum alia sponsæ consanguinea ante Matrimonium, etiam post expeditam dispensationem, quia nova affinitas contraheretur.

Quær. 6° *In nova requiratur dispensatio, si, obtenta dispensatione ab impedimento coxs WGl txiT vi is, cel alio ex iis, de quibas, h. n. q. 2. Resp. 1 actum est, copula iXt lsiTOsA inter sponso interceserit ?*

Resp. 1° Iflirm., si copula habita fuerit ante dispensationis execulionem. * Sic ex interpretatione communi, atque ex stylo Curia· Romanic hujusmodi incestus declarationem exigente; hoc enim manifestato. Pontifex majorem supplicanti pœuiteuti.m imponit. Confirmatur quo-

que ex Declaratione S. C. mense maii an. 1634.' Peti tunc quoque 'impliciter potest revalidatio prius dispensationis, quam revalidationem vocant: *Perinde calere*, et cuius facultas Episcopis eam petentibus a S. Sede concedi solet. De hac facultate vide Feije.²

Resp. 2° *Neg.* vero, si habita fuerit copula post dispensationis executionem. Ratio est, quia, concessa dispensatione, atque adeo ablata prohibitione Matrimonii, cessat etiam malitia incestus. — Constat etiam ex eadem S. C.

Quær. 7° *in nora requiratur pro cotinuis dispensatio, si, petita dispensatione expressaque circumstantia incestus in petitione, copula ab eisdem iteretur?*

Resp. *Jjirm.*, ut videtur, modo a) agatur de dispensatione — nondum fulminata; — fori externi; — in forma pauperum, vel ordinaria quidem, sed injungente separationem, copula post injunctam separationem reiterata: b) dispensationis litterae non contineant facultatem "absolvendi ab incestus reatibus, etiam usque ad praevenitum executionem forsitan iteratis." — Secus certo *negat*. De casu, (pio Episcopus dispensat, vide n. 1628. q. 6e. f. *Nota*.

Quær. 8° *Si quis petat secundam dispensationem in eadem materia post primam alias obtentam, an primam exprimere debeat?*

Resp. 1° *jjirm.*, si impedimentum contractum fuerit ex aliquo crimine. Ratio est, quia relapsus in idem crimen retrahit Superiorem a dispensando.

Resp. 2a *Neg.*, si impedimentum non sit ex aliquo crimine vel ex crimine diverso. — Ita S. Alph., et alii communiter.

1626. *Resolves.* — 1° ut n. 162. 1°.

2 Non est necessarium dicere in petitione, quoties copula habita sit cum consanguinea sponsa; quia ex varii copulis exsurgit unica allinitas; debet tamen exprimi copula habita eum pluribus consanguineis sponsa; quia ex iis tot diversa allinitates contrahuntur: et, licet haec impedimenta non sint specie diversa, sunt tamen numero distincta. Manifestum est ex Declarat. Bened. XIV.⁶

3 Error in nomine (si mutatio sit minima) vel cognomine Oratorum, vel diocesis

aut parochiae validitati *generalim* non obliet, modo constet de *corpore*, i. e. de impedimento, de causa, de identitate personae etc. Dixi: *generatim*; nam quandoque obliet, ut videre est apud Feije.¹

Plinctum 111. De modo dispensationem petendi et exequendi.

1627. — Ad concedendas dispensationes S. Sedis duo pro varia impedimentorum qualitate tribunalia, scilicet Dataria et Pœnitentiaria, Roma constituta sunt.

I. Dataria. Ad Datariam recurrendum est pro omnibus impedimentis notoriis, aut quæ in notitiam aliorum ventura praevidentur, aut quæ sine infamia, scandalo, aliisque incommodis manifestari possunt.

II. Pœnitentiaria. Ad S. Pœnitentiariam recurrendum est pro dispensationibus et facultatibus, quæ forum interminis solum spectant, scilicet pro impedimentis occultis. In postulato autem, tacitis propriis sponsorum nominibus, licita nomina apponuntur. — In præsens tamen conceditur, ut adeatur Pœnitentiaria etiam pro impedimentis notoriis, (quando dispensatio *in forma pauperum* postulatur; imo, in casibus extraordinariis et gravibus, etiam pro Oratoribus non pauperibus. — In diocesis vero, quæ S. C. de P. F. subjiciuntur, per hujus C. organum omnes dispensationes impetrantur, idque sine taxa, at non semper sine elemosina? (Tr. T. I. p. LX.XV. A. 1.° (1. 4.° I). 5.°.

1628. *Quæ sit a.* — Quær. 1° *Quomodo petenda sit dispensatio, si adsint duo impedimenta, quorum unum publicum sit, alterum occultum?*

Resp. Si impedimentum occultum *diffamans* sit, possunt quidem Oratores consentire ut et illius fiat mentio in supplicatione pro foro externo; sed oportet tunc addere ad Oratorum petitionem id verbum. Si eorum consensus non detur, vel peti nequeat, vel non videatur petendus, pro foro externo recurrendum est ad Datariam, nulla facta rei occulta mentione; pro foro vero conscientur ad Pœnitentiariam instituitur supplicatio, in (pia pro

» L. VI. IUI.

1 De Imp. n. 729.

3 Ib. n. 715. b).

4 L. VI. 1137.

6 Ib. 1138.

* De Imp. n. 698. 700,

(Tr. Ben. XIV. C. l'instor bonus. § 39 sq.

§ 5 et lust. 87. Actn, T. I. p. 63. 382. S.

i Alj h. L. VI. 1141

n. 103 q. 694.

valorē debet exprimi impedimentum etiam publicum, addendo hujus relaxationem petitum esse vel petitum iri a Dataria.¹

Quær. 2° *An recurrendum, sit ad Sacram P(EMTE.\TIAK!\M, ut circumstantia copula occulte habita inter consanguineos, etc., manifestetur?*

Resp. 1° Certum est non dari obligationem exponendi copulam *occultam* in petitione ad Datariam. Ratio est, quia nemo tenetur se diffamare, et aliunde hæc revelatio *publica* incestus occulti non præcipitur.

Resp. 2° litec autem circumstantia manifestanda est S. Pœnitentiariæ. Ratio est, quia generatim præscribitur, ut exponatur copula habita inter consanguineos, etc., qui Matrimonium inire, volunt. Jam vero, cum certum sit non dari obligationem exponendi copulam occultam in petitione ad *Datariam*, quia nemo tenetur sese diffamare, nec dicatur in præcepto, faciendam esse revelationem *publicam* incestus occulti, — sequitur, copulam occultam saltem secreta manifestatione apud Pœnitentiarium aperiendam esse, ne lex inutilis omnino evadat, et a certa lege absque ulla causa exemptio concedatur. Plures olim oppositum tenebant; sed hodie non est amplius de hoc dubitandum, ait S. Alph., post Bullam Bened. XIV. *Pastor bonus*. Sancti doctrinam confirmat Resp. S. Pœn. a. 1858 et 20 jul. 1869'

Quær. 3° *An caleat dispensatio petita in forma pauperum, si Oratores non sint pauperes?*

Resp. *Affirm.* Ratio est, quia obreptio cadit tantum in causam impulsivam, non autem in motivam seu finalem; paupertas enim non est ratio, ob quam conceditur dispensatio, sed ob quum conceditur *gratis*. Inde debet semper adesse alia causa motiva.— Ita S. Alph.⁴ qui dicit hoc constare ex decisione S. Congr. i. sept. 1679. Excipe: 1° dispensationem concessam ab Episcopo vi Indulti habentis clausulam: “in eorum tantum favorem, (pii v̄ert pauperes sunt)”; q̄tuc clausula non invenitur in facilitatibus, quæ Episcopis nostris concedi solent; 2° dispensationem concessam a S. Pœnitentia in impedimento

publico n. 1627. II, quo ca-u, secundum praxim hujus s. Tribunalis vel alia dispensatio vel sanatio tribuitur. Patet utraque exceptio ex Resp. S. C. (l. 26 apr. et 28 jun. 1873)

Quær. 1° *Quinam censendi sint pauperes?*

Resp. Ex Jure Canonico debent <"<. aliquo modo *miserabiles*, cum de stvio Curie sic confici debeat petitio. “Oratores pauperes et miserabiles existunt, atque ex labore, et industria -na vivunt.” In praxi exponendus est status fortuna, vel standum est regulis ab Episcopo datis.

Ex Declaratione Rectorum Apost. Datarum anni 1841, cis montes illi reputandi sunt *pauperes*, (piorum fortuna valorem 3,0(H) fr. (\$6Û0) mm excedit; illi vero, (piorum fortuna 10,000 fr. i\$2,000·valorem non excedit, *fere pauperes* dicuntur. — Bouvier.

Quær. 5° *Quomodo sit ejrequenda dispensatio?*

Resp. 1° Quoad dispensationem S. Pœnitentiarie. fiat post absolutionem his verbis. aut similibus “Auctoritati Apostolica dispenso treum super impedant ut<» X (piod incurristi, ut Matrimonium inire ivel initum perficere) valeas, et legitimam reddo prolem susceptam im-l suscipiendam). iu nomine Patris, etc.”

Nulla formula sub pœna nullitatis, imo nec sub præcepto præscribitur: nulla enim iu *Rit. Romano* habetur Si confessorius prolem legitimare omisisset, hanc omissionem reparare posset; tunc enim causam sibi commissam et nondum absolutam continuaret Bouvier.

Resp. 2° Quoad dispensationem *Datarie*, delegatus ad dispensandum Ie debet *de calore* inquirere de veritate precum, si adsit clausula “Si preces veritate niti repereris.” Beti. XIA.e. *Ad Apostolicæ* saltem *cuusurum* vérifientonem *semper* ad valorem exigere videtur. Excipiunt, si, facta *ante* supplicationem inquisitione, *post* rescriptum satis constet de precum veritate; 2° dispensationem per litteras ad Parochum mittat, ut hic eam partibus intimet.

* Dispensatio a Dataria temper per Episcopum petenda est. Dispensatio autem a Pomitntiaria immediate ab Oratore, wl ab alio ejus loco, peti potest. Securius

› L. VI 1139.

2 Ib. 1185.

1 Vind. j̄. 817 sq. Ed. 2'. T II p. 482 sq.

» II \ Tr. Will. 87.

1 Nmiv. Kv\ Tlh oI. T. \ p .T7

3 L VI. 1131. Feije, n. 738.

tamen et facilius ista quoque mediante Episcopo et tacito nomine Oratoris postulatur. *

Quær. 6° *Quomodo ah Episcopis dispensatio obtinenda sit, quando ex Induito dispensare possunt ?*

Resp. Eædem regula quæ in (Curia Romana habentur ut necessaria, necessario etiam in casu servandæ sunt ; quia mens est summi Pontificis, ut Episcopi non alio modo concessione Apostolica uti (picant. Patet ex Resp. S. Pœnit. 1 maii 1858? (44) p. 427.

Episcopus vero, virtute indulti Apostolici dispensans, noti sub perna nullitatis, ut quidam perperam autumant, exprimere debet, se dispensare tamquam S. Sedis delegatum ex Induito delegationis concessio tali die et anno, et tot mensibus aut annis valituro. Excipe, si id in Induito pneeipitur, et quidem sub clausula *irritante*, cujusmodi est hæc : *alias nulla sint*.—Hinc sequitur validas, et, sufficienti accedente causa, licitas quoque, esse dispensationes matrimoniales ab Episcopis nostris *informiter* datas; cum forma in facultatibus eorum, hodie saltem, non sub pœua nullitatis præscribatur. Confirmatur conclusio, cæteroquin evidens, ex Resp. S. C. Inq. Fer. III. 15 jun. 1875 ad dubium 3 a Vie. Gen. S. Ludovici (Foederatorum Stat.) his verbis conceptum: “An dispensatio super impedimentis matrimonialibus ab Ordinario hujus regionis juxta consuetas facultates Apostolicas concessa, quamvis graviter illicita, tamen valida sit, (piando data sit informis, propterea quod tenor facultatis a S. Sede delegatæ, vel tempus ad (piod. expressa non sint, vel quia télégraphiæ paucis verbis vel orctenus tantum concessa sit. Dubium hoc oritur ex omissione clausula : *alias nulla sint*, in facultatibus Ordinariis Americæ nunc concessis ; quæ clausula olim in hujusmodi facultatibus expresse apposita fuerat.”

Respondit S. C.— “Affirmative; dummodo reapse mulier rapta non fuerit, vel si rapta in potestate raptoris non existât. Clausulas vero servandas ad amussim esse ; quantum tamen rerum, temporum, locorumque adjuncta ferre possunt.” 3

i Nouv. Rev. Thcol. T. V. p. 4+4.

- Gury, Ed. Rom. 1873. T. II. p. 682.

3 Past. Bl. fur N. Amer yUrJabre S. 85, 86.

Xota. - Quod spectat ad quæstioneni, an Episcopus *ex Induito* dispensans, id facere (picat, si intervenerit incestus vel quasi incestus (n. 1625. q. 2. R. 7) aut malitiosa intentio (ib.), cujus nulla sit mentio in Induito, imprimis quidem circumstantiam incestus, etc., evidenter comprehendunt ea Indulta, quibus datur facultas dispensandi una eum facultate prolem susceptam legitimandi, ut fit pro utraque parte n. 6 Fac. Form. 1. p. LXX. et pro omnibus et singulis Facultatibus Extr. D in. 7, P. LXXIV.) et Extr. E (n. 4. i *Ju-sup*, p. L.X.W.). Nulla igitur Episcopis nostris difficultas hoc ex capite existit.— Sed etiamsi Indultum *nullatenus* memorat incestum vel malitiosam intentionem, nihilominus Episcopum posse dispensare non dubitat cl. Feije. Consequenter idtm dicendum de iteratione incestus, et de revalidatione dispensationis *at Episcopo* concessa et ex aliqua causa prædicta invalidæ.— Quod si in casu duplex requiratur supplicatio, altera in foro externo, altera in foro conscientia hæc potest fieri sive Episcopo sive Majori Pœnitentiario.

Poterit præterea Ordinarius dispensandi induito utens dispensare cum clausula : valituram dispensationem, etiamsi incestus detegatur commissus vel iteratus. Quoties vero conditionata hæc forma ab eo adhibetur, pœnitentia quoque aliave conditionalis injungi ab eo debent ; quæ quidem deinde, prout agatur de publico aut occulto, absolute imponitur a parochio vel confessario, ante Matrimonium incestum commissum vel iteratum detegente. Hæc de stricta potestate intelligas. Quoad ejus usum prudentia hæc exigit: 1) ut *sponte* non adhibeatur, nisi forsitan pro *iteratione* incestus occulti *jam in supplicatione expressi*; 2) confessario petente, facile quidem adhibenda est pro casu modo indicato, rarius pro incestu nondum expresso; 3) pro foro externo, seu petente parochio, omnino videtur ab ejusmodi forma abstinendum. Feije, n. 720. 721.

Quær. 7° *Quanam sint clausulae, quæ in dispensationibus a S. Pœnitentiaria apponi solent ?*

Resp. Sunt sequentes, scilicet :

1° *Si ita sit*. Id, nisi aliunde noverit, exsecutor, sub pœua nullitatis, inquirere tenetur. Fides autem pœnitenti adhibenda est, nisi delegatus certe sciat

oppositum ex notitia extra Confessionem accepta. Feije, n. 748.

1° *tudita prius Sacramentali. Confessione.* Juxta igitur banc clausulam necessaria est Confessio, et quidem apud ipsum delegatum.¹— “Dummodo” vero “confessarius, litterarum S. Pœnitentiariæ executor, servet,” ita eadem S. Pœnitentia, “qmc sibi in iisdem litteris praescribuntur, tum datie vigore earundem litterarum dispensationes valida erunt, etiamsi contingat, pœnitentem milliter et sacrilege confiteri et absolutionem a peccatis recipere. Quodsi confessarius advertat, pœnitentem ex sua indispositione a peccatis absolvi rite non posse, curare debet eundem pœnitentem rite disponere, vel, si disponi nequeat in praesenti, una cum absolutione a peccatis differre quoque praedictas dispensationes, nisi forte urgens aliqua necessitas suadeat dispensationes easdem accelerare.”² Debet dispensatio intra Confessionem concedi. (N) p. 109.

3° *Sublata occasione peccandi.* Intelligitur, si occasio sit voluntaria, quæ de facto est tollenda; si vero necessaria, auferatur saltem ex animo, reddendo illam ex proxima remotam per debita media.

1° *Dummodo impedimentum sit occultum.* Vide n. 15G4.

5° *Injuncta ei gravi poenitentia, etc.,* præter sacramentalem. *Gravis* est, quæ respondet operi, «piod sub gravi ab Ecclesia injungitur (n. 1382. q. 4°); *gravissima*, si gravis duplicetur vel triplicetur; *salutaris*, si non solum est proportionate gravitati peccati (juxta vires pœnitentis), sed etiam medicinalis (n. 1389); *longa*, si hebdomadinatim per annum (juxta gravitatem peccati) continuanda est; *diuturna*, qmc ad 3 annos extenditur; *perpetua* vero, quæ totam vitam complectitur, non quoad singulos dies (nisi id expresse in Rescripto exigatur), sed quoad dies statutos.⁸ — Cavendum tamen nepœnitentiaeligatur, ex (pia pomitentis delictum detegi possit.—Si vero aliqua pomitentiaab ipsa Pœnitentia imponita inveniatur, praetermitti nequit.⁴

6° *Prasentibus laceratis, sub petua excommunicationis lahc sententirp.* Hæc laceratio statim facienda est, sed intellige

moraliter, nempe saltem infra triduum post dispensationem exeeutam. Si autem in litteris non sit apposita clausula lacerationis, prout non apponitur quando Matrimonium nondum est contractum, tunc non est obligatio eas lacerandi, sed hujusmodi disp.-isatio debet a Parocho caute annotari in libro, qui non possit a quopiam alio aspici, quo ipse scilicet, ubi opus fuerit, fidem facere de dispensatione impetrata possit.¹ (45) p. 428.

Quær. 8° *Quomodo taxa pecuniaria, quæ ratoribus imponitur, concittari possit cum Decreto (one. Trid. jubente, ut dispensatio gratis concedatur?*

Resp. Si pecunia occasione dispensationum percepta in beneficium dispensantis vergeret, mandatum Cone. Trid. violaretur, et dispensatio simoniaca foret: verum non ita se res habet; pecunia enim accipitur tantum uti eleemosyna in opera pia impendenda Cfr n. 337 (>“, et quoad nos p. LXXV. A. 1°. C 4° D. 5°

Quær. 9° *Quomodo exequenda sit dispensatio SacrcP Prenitentiari-e, &t impedimentum sit utrique contrahenti notum et commune?*

Resp. In hoc casu uterque a respectivo confessario dispensandus est. t onstat ex responsione S. Pœnitentia», die 15 nov. 1718. — Idem autem Rescriptum duobus confessants inservire potest, et dilacerandum est ab eo, qui posterius cum suo pœnitente illud exequatur. Si vero impedimentum nui tantum notum sit, unica exccutio requiritur.—Collet. *Traité des Dispenses.* — Bouvier, etc.

Quær. 19° *Quid, in kis preesertim Fœderatorum Statuum Provinciis, speciatim servantium est quoad modum dispensationes matrimoniales 1) procurandi, 2) concedendi et 3) exequendi?*

Resp. ad Ium. 1° Parochus advertat sequentia: “Non sufflieit merum alicujus Matrimonii ineundi desiderium, major futura rerum temporalium copia, aliud hujusmodi motivum, sed causa canonibus consona exigitur. Parochus itaque vel confessarius imprimis quidem de causa interroget; si certo insufficientem esse videat, id prudenter declaret, nec recurrat; si sufficientem vel forsitan sufficientem, non illico annuat, sed, si fieri possit, suaviter dissuadeat; si autem non desistant, vel Matrimonium sit aut necessarium,

¹ Bin. XIV. last. 87. § Disceptabant olim.

J Knopp, 48. p. 485. not. 6.

« Ib p 197 Heise, § 59.

⁴ Bin. XIV. Inst. 87. § Si dispensatio.

» L. VI. 1143.

aut consulendum, officio suo partes adjuvet, numquam tamen inconsiderate dispensationis obtinendae spem certam faciens.”¹

“Si sufficientes causa?” Parocho “videantur” adesse, Oratores “prudenter” admoneat, . . . nullam . . . fore gratiam impetratam, nisi preces veritate nitantur. Denique, si salva conscientia, sine respectu ad lucrum vel favorem supplicantium, omnibus bene perpensis, legitime dispensari posse censeat, tunc in libello supplicii facti speciem nitide ac sincere exponat, cavcatque diligenter, ne illam aliquatenus in rebus substantialibus alteret ac immutet, sed stricte adhæreat illis, quæ ab Oratoribus sibi exposita fuerunt, et multo magis abstineat, ne quid falsi aut ficti ex proprio ingenio inventum ad gratiam facilius obtinendam obtrudat cum anime sum detrimento. Insuper caute moneat Oratores de iis, quæ diximus supra” (n. 1625. q. 2°. R. 6. 7; q. 5°. R. 2°; q. 8°) “de copula inter illos ante vel post petitionem habita.”²

2° “Quia... Episcopi in hisce provinciis amplas habent facultates dispensandi ex delegatione speciali, rarissime eveniet, ut applicatio facienda sit immediate ad Datariam vel S. Pœnitentiarium, sed potius ad Episcopum Diœceseos.”³

Quodsi ad Episcopum, sive quod facultate careat, sive quod sigillum sacramentale obstet, recurri nequeat, in priori casu *ipsum*, in posteriori *directe* Romam recurratur, et quidem per S. Congreg. de Propaganda Fide, pro foro externo alloquendo Pontificem, pro interno Pœnitentiarii in Majorem.⁴

3° Pro dispensationibus matrimonialibus, etiam fori interni, *prudenter scripta* supplicatio; sic enim casus et preces melius ab Ordinario perpendi poterunt.⁶

Resp. ad 2um. 1° Quoties Ordinarius ex facultate *delegata* dispensat, servet ea, quæ dicta sunt h. n. q. 6°.

2° Si dispenset jure *quasi-ordinario* (vide n. 1623. II.) *prudenter* aget, si scripto dispensationem concedat; ita enim et casum et preces melius perpendet, et clausulas debitas certius apponet.[®]

¹ Feije, de Imp. n. 649.

² Hciss. f 60. II.

³ Ib. 4 00. I.

⁴ Feije. de Imp. n. 688.

* Reiffenst. App. § 10. n. 511. 524.

« Ib.

3° “Valde desiderandum esse videtur, ut . . . Episcopus alios adhibeat officiales in dispensationibus de publicis, et alios de occultis impedimentis, quia aliter secretum in occultis . . . aliquando vix servari potest.”¹ Vide alia ap. Feije, de imp. n. 722.

Resp. ad 3um. Serventur quæ dicta sunt h. n. q. 5°. 7°. 9° et dicenda infra.

Formula ad postalaudas quasdam dispensationes matrimoniales p. 303. De dispensationum vitiis eorumque sanatione (T) p. 412.

CAPUT VII.

DE REVALIDATIONE MATRIMONII.

1629.—Matrimonium invalidum esse potest: 1° ob defectum consensus; 2° ob defectum forme præscriptæ; 3° ob inliabilitatem partium. (46) p. 428.

ARTICULUS 1.

DE REVALIDATIONE MATRIMONII IRRITI OB DEFECTUM CONSENSUS.

Certum est, 1° Matrimonium irritum ob solum defectum consensus, — celebratum scilicet, errore, aut per vim et metum, aut fide, — revalidari posse per simplicem consensus renovationem.

Certum est, 2° requiri renovationem consensus utriusque partis, si utraque vere non consensit, et saltem illius, qui non consensit, si unicus sit. De pluribus autem controvertitur; hinc

1630. *Quæritur*. — Quær. 1° *An consensus ab utroque debeat renovari, si unus tantum Jure vel per metum consenserit?*

Resp. Neg. Ratio est, quia consensus alterius vere positus perseverat, quamdiu positive retractatus non fuerit. — Ita communiter Theologi; et hanc sententiam *re-*riorem vocat S. Alph.²

Nonnulli tamen affirmant, quorum aliqui sententia non videtur probabilis. At in praxi præstat tutius consilium eligere, et, quoad fieri absque incommodo seu periculo potest, curandum, ut consensus ab utroque eliciatur.

Quær. 2° *An consensus renovandus sit coram Parocho et testibus?*

¹ Heiss. 4 G0. 1. 5). iu nota.

² L. VI. 1114.

Resp. Neg. Apparet ex praxi Ecclesiae: et sententia «omnium. ob incommoda nimirum, quæ ex ipsa obligatione sequerentur. Excipe, si malitas publice innotuerit. Oportet tamen tunc proclamationes.

ARTICULUS II.

DE REVAUDATIONE MATRIMONII IRRITI OB DEFECTUM FORMÆ IRESCRIPTÆ.

1631.— I. Certum est, Matrimonium invalidum causa elandestinitatis ineundum esse coram Parocho et testibus, nisi obtineatur a Summo Pontifice dispensatio a lege Cone. Trid., quæ alioquin raro conceditur. Lex enim illa tamdiu obligat, quamdiu non fuit impleta, cum sit conditio *sine qua non*, requisita in omni casu ad Matrimonii validitatem, nisi recursus ad Parochum sit in aliquo loco communitate et moraliter impossibilis n. 1606. ff.

11. Si ambo conjuges non renuant se sistere coram Parocho, coram eo revalidandum erit Matrimonium vel *publice* vel *occulte*, prout nullitas Matrimonii publica aut occulta fuerit. Ratio est, quia in *priori* casu scandalum est removendum, in *posteriori* vero precavendum illud est, et fama sponsorum servanda.

“Quod si Ordinarius,” dum invaliditas est notoria, “ob peculiares circumstantias judicaverit expedire ut secreto coram proprio Parocho et duobus testibus potius celebretur, secreto celebrari poterit, dummodo tamen publicum scandalum alia ratione removeri possit, et quamprimum removeatur.” Ita Card. Caprara in Instr. de Matrimoniorum revalidatione.

Variæ autem occurrunt difficultates, si una pars consentiat ad contrahendum coram Parocho et altera renuat, vel si ambæ sint male dispositæ. Hinc

1632. *Quæstio.* — Quær. 1º *Quid agendum, si una pars vel utraque consentiat ad consensum coram Parocho revalidandum, sed renuat pergere ad Ecclesiam?*

Resp. Conjungendi sunt in sua ipsorum domo vel alio loco ab ipsis electo, dummodo adsint testes graves, quorum ope convalidatio hujus Matrimonii fieri possit publica, si hoc ad tollendum scan-

dalum sit necessarium, scilicet si invaliditas prioris conjunctionis sit notoria.

Quær. 2º *Quid agendum, si unus renuat contrahere coram Parocho?*

Resp. Sic respondet t. ard. Caprara in Instructione citata: “Si renuentia oriatur ex ignorantia vel aliquo errore contra leges aut doctrinam Ecclesiæ circa impedimenta Matrimonium irritantia, renuens debita cum prudentia et in caritate instruitur. Et quatenus adhuc renuat Matrimonium suum in facie Ecclesiæ convalidare, tunc satagendum est, ut specialem procuratorem constituat, qui ejus nomine Matrimonium contrahat de more; aut saltem, expresso consensu de praesenti per Epistolam directam proprio Parocho vel alteri sacerdoti Ordinarii aut Parochi licentiam habenti, Matrimonium renovetur.”

Quær. 3º *Quid, si pars indisposita ne per procuratorem quidem velit contrahere, etc.?*

Resp. Sic idem respondet Cardin. Caprara: “Si hactenus praescripta obtineri nullatenus possint, et pars una ad celebrationem Matrimonii juxta superius tradita faciendam adduci nequeat, . . . ad dispensationem in radice Matrimonii, seu ad Matrimonii sanationem in radice deveniri posse judicamus, ita ut saltem innocentis partis anime salutem, prolis legitimitati et familiarum tranquillitati omnino consultum sit, et quamprimum etiam renuentis anime salutem provideri possit.”

Quær. 4º *Quid, si neutra pars denno Matrimonium contrahere consentiat?*

Resp. Nihil omnino hic et nunc faciendum est, quia sanatio in radice, etsi absolute loquendo a Papa eo etiam in casu dari possit, non dabitur. Restat igitur, ut Parochus frequenter Peo miserrimos concubinarios commendet, et assiduis curis horum conversionem procurare satagat.

ARTICULUS III.

DE REVALIDATIONE MATRIMONII IRRITI OB INIABIILITATEM PARTIUM.

Ad revalidandum Matrimonium irritum ob impedimentum ecclesiasticum, ante omnia obtinenda est impedimenti dispensatio. Duplicis vero generis datur, scilicet: 1º dispensatio simplex, seu modo

consueto ; 2° dispensatio in *radice* Matrimonii.

§ L *De revalidatione. Matrimonii modo ordinario.*

1633. — 1° *Regula.* Si uterque conjux sit conscius impedimenti, uterque tenetur consensum renovare, obtenta dispensatione ad Matrimonium revalidandum. Ratio est, quia scientia nullitatis Matrimonii, ob notum impedimentum dirimens, necessario verum consensum in praecedenti Matrimonii contractu excluserat.

11° *Regula.* Si una tantum pars impedimentum cognoverit, illa certo tenetur consensum suum renovare, saltem sola seorsim. Sequitur ex modo dictis.

111° *Regula.* Pars ignara impedimenti non deberet necessario renovare consensum ad Matrimonii validitatem, si impedimentum alteram tantum partem respiceret. Ratio est, quia consensus illius fuit ab initio validus, et proinde perseverat ; ergo sufficeret renovatio consensus partis inhabilis. Hinc, si fidelis duxisset non baptizatam, quæ ignorat impedimentum, sufficeret, ut, cessante infidelitate vel obtenta dispensatione, fidelis renovaret consensum ; quia consensus infidelis fuit validus, cum Ecclesia non potuerit ei imprimere inhabilitatem personalem.

1634. *Quæsitum.* — Quær. 1° *An pars ignorans impedimentum, necessario debeat consensum renovare ad validam Matrimonii redintegrationem ?*

Resp. Duplex datur sententia probabilis :

1° *Sententia affirmat.* Ratio est, 1° quia impedimentum tollit efficaciam consensus a principio ; ergo remanet inefficax, et proinde nullum effectum producere potest, cum perseveret eodem modo, quo datus est: dispensatio autem simplex non sanat vitium, quod præcessit, sed partes reddit solummodo capaces ad consentiendum in posterum ; 2° quia in Rescriptis S. Pœnitentiariæ hæc clausula addi solet : *Altera parte de nullitate prioris Matrimonii certiorata.* Ergo. — Sanchez, Sylvius, Navarrus, etc.

II *Sententia negat.* Ratio est, quia prior consensus, licet effectum suo caruerit ob impedimentum a jure positivo appositum, tamen de jure naturæ fuit validus,

cum fuerit præstitus erga personam de jure naturæ habilem ad contrahendum : ergo, sublato impedimento, sufficit prior consensus, qui virtualiter in effectum per copulam conjugalem, cohabitationem, aut per alia signa externa perseverat. Ergo, accedente consensu interno conjugis conscii impedimenti, expresso saltem per similia signa externa, utriusque consensus unitur et Matrimonium convalidatur, etc. I

In praxi prima sententia sequenda, saltem extra casum urgentis necessitatis, qui aderit, si sanatio in radice facile obtineri nequit, et ex manifestatione nullitatis Matrimonii alteri parti facta, vel ex separatione conjugum periculum gravis mali, puta infamiae, scandali, etc. prudenter timetur. Tunc enim licebit uti secunda sententia, quia in ejusmodi angustiis non est prohibitum uti opinione vel tenuiter probabili, etiam cum periculo frustrationis Sacramenti.¹ Huic sententiæ robur addit tenor *hodiernus* fac. XII. pagellæ S. Pœn. : “ *Et (italenus hire cerlioratio* ” nullitatis Matrimonii alteri parti “ *absque gravi periculo Jieri nequeat, renovato consensu juxta regulas a probatis auctoribus traditas.* ”

Quær. 2° *An consensus renovari debeat coram Parocho et testibus ?*

Resp. 1° *Affirm.*, si impedimentum sit publicum. Ratio est, 1° quia urget tunc ratio scandali tollendi aut præcavendi ; 2° (plia sic exigunt semper Brevia Datarum ; 3° quia secus validitas Matrimonii probari non posset coram Ecclesia, cum constet publice Parochum et testes non adfuisse nisi celebrationi Matrimonii invalidi, et sic finis intentus a Trid. non obtineretur ; possent enim conjuges, post Matrimonium clandestine revalidatum, separari, et cum aliis impune novas inire nuptias. *Potest* tamen in hoc casu (et, (piando impedimentum, impræsentiarum occultum, ideo ut publicum seu pro foro externo dispensatum fuit quia prudenter timebatur ne fieret publicum, *debet*) Ordinarius non solum dispensare in bannis, sed et secretam in forma Trid. permittere celebrationem, modo deinde (itemque casu quo nunc occultum postea fit publicum) prudenti divulgatione tollatur scandalum. Invalide contractis nuptiis in loco, ubi saltem alteruter non tenebatur lege Trid.,

¹ L. VI. 1115. 1110.

secreta consensus renovatio, extra casum ubi publica ut conditio dispensationis imponitur, valida est, et etiam licite permittitur, si altera pars, praesertim quando acatholicea est, coram sacerdote se sistere nolit. Semper autem curandum, ut scandalum aut non oriatur aut prudenti divulgatione tollatur.¹

Resp. 2° *Neg.*, si impedimentum sit occultum. Ratio est 1° quia legi Trid.¹. Aut ejus saltem menti (occurrendi scii, incommodis, quæ ex clandestinis nuptiis oriuntur), per praesentiam parochi et testium in contracto jam Matrimonio, jam satisfactum fuit; 2° (plia secus infamia partium, scandalum, aliaque incommoda sequerentur; 3° quia ita fert praxis S. Poen., S. C. C. etc. ita contra paucos. Si tamen facile fieri queat, mutuum consensum saltem coram confessario renovari utiliter interdum consulitur.

Quær. 3° *Utrum saltem Matrimonium, nullum ob impedimentum occultum, sit revalidandum coram Parocho et testibus, si is tempore Matrimonii fuerunt conscii impedimenti?*

Resp. Sententia negans 8° Alph° probabilior videtur. Ratio est, quia assistentia Parochi et testium fuit praescripta a Trid., non tam ad testandam Matrimonii validitatem, quæ multipliciter potest eis esse ignota, quam ad probandam externam Matrimonii celebrationem, ut periculo obvietur, ne iidem conjuges alias nuptias ineant.

Affirmativa autem S° Doctori etiam probabilis est; quia Parochus et testes, assistendo Matrimonio ipsis noto tamquam invalido, testes tantummodo fuerunt nullitatis Matrimonii.³

Quær. 1° *Quotummodo possit renovari seu exigi consensus a parte ignara impedimenti, post obtentam dispensationem?*

Resp. Hi sunt praecipui a variis auctoribus assignati:

Ius *Modus*. Si conjux simpliciter dicat *Nullum est Matrimonium nostrum propter aliquod impedimentum*, vel: *Dixit mihi confessarius nullum esse, . . . ideoque renovemus consensum*.

II° *Modus*. Si dicat conjux: *Non habui verum consensum, quando Matrimonium contraxi; novum nunc praslare volo*. *Pis*

et tu prostare? Hic modus communiter admittitur ab auctoribus, et recte adhiberi potest sine mendacio, cum consensus nullus non sit *verus consensus*; et aliunde conjux ignarus impedimenti satis sic cognoscit Matrimonii nuditatem.

I Hu* *Modos*. Si dicat: *Angor scrupulis de calare nostri Matrimonii, ideoque renovemus consensum*. Admitti potest hic modus juxta communioem sententiam cum S. Alph.¹ Sufficit enim, ut altera pars ponat consensum a priori indubitantem; ad hoc autem satis est, si dubitet prudenter de valore primi Matrimonii.

Exhibentur etiam varii alii modi a pluribus Theologis; v. g. si conjux comparti dicat: *Dic, quaso, si nullum esset nostrum Matrimonium, nonne iterum contrahere relies?* Vel: *Si non mihi nupsisses, nonne nunc nubere velles?* etc. Sed merito isti modi rejiciuntur; quia sic incertum est, num altera pars intendat consensum iterare in praecedens Matrimonium, an vero in novum consentire. Priorem tamen modum: *Dic qureso*, etc. admittit S. Alph. casu, quo altera pars per eum dubitare vel suspicari inciperet valorem Matrimonii.²

j II. De revalidatione Matrimonii cum dispensatione in radice.

1635. — Dispensatio *in radice* est abrogatio legis ecclesiasticae, quæ impedimentum induxit, in casu particulari, conjuncta cum irritatione omnium effectuum, qui etiam antea ex lege subsequuti sunt.

Hæc igitur dispensatio effectum producit tollendo de medio legis effectus, qui ob Matrimonii nullitatem, ante indultum dispensationem, ac etiam in ipso contrahendi actu, producti fuerunt. — Ita Ren. XIV.⁸

Hinc dispensatio simplex a dispensatione in radice in eo differt, quod prior effectum suum non habet nisi *a tempore quo conceditur*, seu *ex nunc*, nec proinde eximere potest a consensus renovatione. Posterior vero convalidat Matrimonium *a tempore Matrimonii*, seu *ea tunc*, non in hoc sensu, ut efficiat Matrimonium ob impedimentum a principio

¹ L. VI 1117.

² Ib.

³ Inst. 87. ibi 80 i Hæc sane. De Syu. L. XIII. c. XXI. n. 7.

¹ Feije. n. 775. 779.

*L. VI. 1110. Feije, n. 776. ⁸ Ib. 1112.

milliter contractum, non ita contractum fuisse, sed effectus illos de medio tollendo, qui ob hujusmodi Matrimonii nullitatem, ante indultani dispensationem, ac etiam in ipso contrahendi Matrimonii actu producti fuere (sc. vitium consensus, nullitas contractus, illegitimitas proles i. c. hujus spirituales ac temporales effectus), ita ut, sanato vitio consensus (qui contractus est *radit*), per fictionem juris [T. I. p. 478. col. 1. (0)] effectus isti coram Ecclesia habeantur quasi numquam extiterint. Heiss, § 64. I.

163(5. *Principia*.— *Ī*. Potest Ecclesia, seu Summus Pontifex, dispensare *in radice* Matrimonii quoad omnia impedimenta Juris Ecclesiastici. Ratio est, 1° Quia dispensare in radice nihil aliud est, quam auferre impedimentum non tantum *in futurum*, sed etiam in pñeteritum, seu tollere effectus, quos produxit, ita ut coram Ecclesia habeantur, quasi nunquam extiterint. In his autem nihil est, quod potestatem Ecclesia excedat. Ergo. 2° Quia id constat, confirmatnrque ex praxi Ecclesiæ, quæ a pluribus sæculis tales dispensationes concedere consuevit. Primus sic dispensasse legitur Bonifacius VIII. anu. 1301; recentioribus autem temporibus frequentius eodem modo dispensarunt Pius X L, Pius VII., Leo XII., etc.

IL Quatuor autem conditiones requiruntur, ut Matrimonium ope dispensationis in radice convalidari possit, scilicet:

1° Ut conjunctio conjugum *habuerit speciem ejctrinsecam justī Matrimonii*, neque fuerit manifeste fornicaria. Sic Benedict. XIV. Idcmque exigit Card. Caprara. Ratio petenda est, non ex rei essentia, ut quidam volunt, sed ex voluntate Pontificia, prout exemplis probat cl. Feije.¹— Extrinseca autem species Matrimonii adest etiam in nuptiis, quā in loco, ubi alterutrum lex dirimensclandestinitatis non obligabat, contracta; fuerunt invalide propter occultum impedimentum, sive coram civili magistratu, sive coram ministro, sive alio modo Matrimonii intentionem attestante. Imo species extrinseca Matrimonii excludi non potest ab iis Matrimoniis. de quibus serio dubitatur utrum in loco celebrationis sint lege I rid.

¹ De Imp. n. 768.

ligata, et quā uno alterove modo npiā dicto contracta fuerunt Feije.¹

2° Ut consensus *utriusque perseveraverit*; neque enim Ecclesia consensum, etiam ex una tantum parte retractatum, convalidare potest. Aliunde non raro Pontifex exigit in Rescripto, ut *constet* de permanenti consensu utriusque partis. Sin autem illud non exigitur, sufficit non haberi revocationis consensus argumentum, de quo non imprudenter inquirendum.²

3° Ut adsit *urgens et gravis causa*. In triplici autem casu præcipue luee haberi potest, nempe: 1° (piando una pars ad renovationem consensus adduci nequit, et nihilominus consensum de præsentī exhibet remanendi in Matrimonio; sic Card. Caprara; 2° Quando uni tantum parti notum est impedimentum, (piod sine gravibus incommodis alteri manifestari non posset; 3° Quando *urgens* adest ratio non monendi conjuges de nullitate Matrimonii.

Hæc tertia conditio non requiritur ad validitatem dispensationis, si dispensatio absque illa *scienter* concedatur a Summo Pontifice; secus, si concedatur ab Episcopo ex Indulto particulari, ut apud nos.

4° Ut agatur de impedimento Juris Ecclesiastici; “consensum enim, impedimento juris nature vel divini, e. g. ligaminis, vitiatum, sanare Pontifex nequit. Si vero ejusmodi impedimentum post invalide ob ecclesiasticum impedimentum celebratum Matrimonium supervenerit, e. g. impotentia perpetua, nihilominus potest sanari Matrimonium in radice; respectu enim futuri Matrimonii foret hæc impotentia antecedens, sed respectu jam contracti est subsequens. Difficile quidem est concipere sanationem in radice, (pium Matrimonium revera non fiat validum, nisi ex nunc, seu quando sanatio applicatur, ideoque revera videri potest impotentia Matrimonium antecedere; verum explicandi ratio est petenda a peculiari natura sanationis in radice, qua consensus olim actu præstitus per impedimenti ex tunc abrogationem sanatur. Ad manum habemus ejusmodi sanationem in radice a SS. D. N. Pio IX. concessam a. 1848. Uti tamen Matrimonio partes profecto non possunt.” Ita cl. Feije.⁸

¹ De Imp. n. 768.

² Actn, T. I. p. 186.

³ Feije, de Imp. n. 769.

Sola. Quamquam ordinarie sanatio in radice datur pro nullitate occulta, nihilominus in quibusdam circumstantiis difficillimis, et, positis quibusdam conditionibus, pro publica quodpie nullitate conceditur? Vide n. 1032. q. 3°.

1637. QUESITA. — Quær. *Quomodo dispensatio in radice posuit obtineri et applicari, utraque parte, illius ignara?*

Resp. affirm. Ratio est, quia nullo modo cognitio dispensationis requiritur, ut Ecclesia possit tollere effectum legis, seu obstaculum, quod oberat efficacitè consensus; potestas enim Ecclesiæ a tali cognitione est omnino independens. Confirmatur ex praxi Ecclesiæ. Etenim Clemens XIII., ut refert Collet, concessit cuidam Procopo (qui videtur fuisse Episcopus) facultatem, ut sanaret *in radice*, non monitis partibus, multa Matrimonia invalide inita ob nimiam facultatum acceptarum extensionem. Alia quoque exempla ab aliis de simili Matrimoniorum revalidatione referuntur.

Quær. 2° *In possit concedi dispensatio IN RADICE, si ambæ partes, dum contraherent, impedimentum cognoverint?*

Resp. 1° Neg., juxta communiolem sententiam, si conjuges contrahendo clare cognoverint Matrimonii nullitatem. Ratio est, quia, cognita Matrimonii invaliditate, nequit dari in illud verus ac proprie dictus consensus, sed habetur tantum intentio vivendi in *concubinato*; et proinde consensus sanari nequit, cum a principio fictus fuerit.

Resp. 2° affirm., si conjuges contrahendo, etsi impedimentum cognoverint, non tamen Matrimonium esse nullum dubitaverint, vel ad ejus invaliditatem non attenderint. Sic videtur intelligendus Card. Caprar. i, qui supponit posse obtineri dispensationem *in radice* ad convalidandum Matrimonium *clandestinum*, quando una pars recusat consensum renovare coram Ecclesia. Eodem modo de Matrimoniis civiliter tantum contractis in locis, ubi Trid. Peer. viget, distinguendum videtur.

Quær. 3° *In Episcopus dispensare possit IN RADICE, quando potest de impedimentis dirimentibus et Induito particulari dispensare?*

Resp. Neg. Ratio est, quia dispensatio

1 Feije, de Imp. n. 76

in radice requirit majorem potestatem Matrimonii; et ideo non censetur contineri in alii- facultatibus. Comprobatur etiam ex praxi Ecclesiæ, quæ semper dat specialem facultatem, quando potestatem dispensandi in radice concedere intendit, mi datur Episcopis nostris. Vide p. LXXIV. n. 6.

Quær. 4 *Quomodo sit rsequenda dispensatio in radice?*

Resp. Eodem modo, ac dispensatio simplex, addendo in formula verba: *in radice*. Sic e. g.: “Ego, auctoritate Apostolica mihi concessa, Matrimonium a te contractum cum N., in radice ejus sano et consolido, prolemque susceptam et suscipiendam legitimam declaro. In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.” Sed nulla formula in Rit. Rom. habetur.—Ejusmodi autem executio non *per se* necessaria est. Hinc omittenda, si praestat, neutrum conjugem de Matrimonii nullitate certiore fieri. Serus liat pro foro conscientiae quoad eam partem, quæ impedimenti conscia est et executioni dispensationis se submittere parata: publice vero, vel saltem ita, ut publice innotescat, si nullitas Matrimonii publica est?

COROLLARUM

EX DICTIS DE BEVALIDATIONE MATRIMONII.

Sunt impedimenta, quæ *facto* aliquo cessare possunt. Ex dictis colligitur, et in sequentibus uberius exponitur, quo modo tunc consensus renovatio locum habere debeat.

I. Pe casu, quo impedimentum metus, sublata metus causa, cessat, vide n. 1599. I. *Nuta*, et n. 1630. q. 1°.

II. Mutatione domicilii cessare potest impedimentum clandestinitatis. dum scii, partes clandestine celebrarunt in loco ubi ambie Decreto *Tametsi* ligabantur, et postea domicilium vel quasi domicilium acquisierunt in loco ubi altera saltem pars eo non ligatur. Eo in casu vel a S. Sede, si sufficiens adsit causa (n. 1636. II. sub 3°). petenda est sanatio in radice, vel renovandus est consensus, idque — ab utraque vel altera parte tantum, juxta regulas

1 Heiss, j 64. III. Feije, n. 772.

η. 1633 et 1634. q. 1° traditas, — publice vel occulte prout adjuncta (vide n. 1634. q. 2°) alterutrum postulant, — et, si agitur de Matrimonio mixto clandestine contracto in loco ubi etiam liæretici ligantur Decreto Tridentino, impetrata dispensatione super impedimento impediēte disparitatis cultus. — Utrum nuptiæ, de quibus sermo est, convalidentur sola cohabitatione maritali, si partes nullitatis earum sint ignara *controcertitur*. Sedem Apostolicam in praxi applicare sententiam negantem, patet ex responsis S. Officii 1842 et 1848 apud Perrone, *De Matrim. Christ. Ed. Rom. T. II.* p. 249-251.

Si partes valida antea contraxerunt sponsalia, et in loco ubi postea domicilium vel quasi-domicilium obtinuerunt, copulam habuerunt, aderit, *proforo externo*, Matrimonium pnesumptum. Dico: “*valido . . . sponsalia*” nam invalida (v. g. inter partem catholicam et hæreticam) ejusmodi Matrimonium pnesumptum inducere nequeunt (n. 1525, *Dicitur*: 5C; n. 1546. 3°. n. 1548 q. 1°. *Nola*).

III. Cessat impedimentum dirimensdisparitatis cultus per susceptionem Baptismi a parte infideli: quo casu de revalidatione Matrimonii statuendum ut supra sub II.

IV. Morte prioris conjugis cessat impedimentum ligaminis inter partes, quæ, eo vivente, contraxere. At vero nuptiæ in hoc casu non convalidantur per sanationem in radice, cum hæc concedi nequeat dum agitur de consensu vitato per impedimentum juris divini sive positivi sive naturalis (n. 1636 sub 4' collato n. 1561 § *Iu consensam*, p. 243 coi. 2.). Hinc novus consensus necessarius est. isque, juxta doctrinam communem (vide Feije, n. 761) et ex mente S. Th.,¹ ab utroque conjuge, certiorata parte impedimenti ignara,² pnestandus, publice vel secreto prout adjuncta (n. 1634. q. 2°) postulaverint. — Adverte adesse posse in hoc casu impedimentum criminis, scii, dum quis, vivente legitima comparte, Matrimonium attentavit et con-

summavit cum alia, *utroque* prius illud ligamen noscente.

APPENDICULAS.

* 1.

DE MODO PROCEDENDI, ST REVALIDATIO
NULO MODO LOCUM HABERE POTEST,
AUT ANTEQUAM FIERI VALET.¹

1638.— I. Si impedimentum sit indispensabile (i. e. tale, in quo dispensatio dari nequit aut non datur) et publicum, partes tractanda. sunt ut publici concubinari.

II. Idem dic, si sit publicum et dispensabile. Si tamen, in hoc casu, partes revalidationi quidem, non vero separationi consentiant, illa huic *revalariter* (i. e. nisi tristis ex revalidatione timeatur exitus) præferenda est. Tum vero parochus in supplica, (pia dispensationem petit, exponet partes separationi non consciitire nec facile consensuros, ut dispensans, pro sua prudentia, eam vel non, vel per brevissimum tantum temporis spatium injungat.

HI. Si sit indispensabile (v. g. impotentia),— occultum, — et utrique parti notum, locus dari potest cohabitation! instar fratris et sororis, at in rarissimo tantum casu (si partes senes sint ~); nam fere semper istud remedium, ob incontinenti³ periculum, erit rejiciendum.

IV. Si sit dispensabile, — occultum, — et utrique parti notum, necessaria est separatio quoad torum. Quod si ex utriusque vel alterius partis dispositione et experientia proximum incontinentia? periculum, quod removeri aliter nequeat, existere noscatur, partes etiam quoad cohabitationem separanda? sunt, separatione, si fieri possit, prætextu aliquo (v. g. itineris) colorata, ut scilicet et peccatum, et scandalum, et infamia præcavcantur. Si vero cohabitationis, vel etiam tori, separatio obtineri nequeat, meliori, quo fieri poterit, modo peccandi periculum prævertatur. Dispensationem vero, quæ, hoc in casu, fere semper eligenda est, acceleret parochus vel, si ex Confessione noscatur impedimentum, confessarius.

V. Si sit indispensabile, — occultum, — et utrique]>arti ignotum, partes ordinarie in bona fide relinquenda? sunt, quia si monerentur, nullum aliud peccatis formalibus præeavendis adhiberi posset Æ

¹ 4 D. 40. q. unica, a. 4 nd 6.

² Videtur tamen cl° Heiss (*De Matr.* § 64. q. 2°) haud certum esse id in casu illo urgentis necessitatis, quem n. 1634. q. 1° § *In praxi* exposuimus, necessarium esse. “Ratio,” ait, “est, quin hoc impedimentum multo probabilius non est de jure naturali” (primario)..... “ac proinde consensus naturaliter manet verus consensus.”

¹ Cfr. Feije, Cnp. 29.

² L. VI. 1101.

medium nisi vel separatio vel cohabitatio instar fratris et sororis. At vero separationi gravissima obstare solent incommoda: cohabitatio! antem proximum incontinentiæ periculum. — Si vero sit dispensabile et adsit spes fore ut partes, de nullitate Matrimonii sui monitæ, obtemperatura! sint iis, quæ ipsis injungenda sunt (separatio tori et, si necessaria judicetur, cohabitationis, usquedum obtenta fuerit dispensatio), conjugii revalidatio fere semper eligenda est ac dispensatio acceleranda. Sin autem fructus ex monitione non speretur, sic distinguendum erit. Si timor sit ne neutra pars iis, quæ injungenda erunt, obtemperatura sit, utraque pars in bona fide relinquenda est donec obtenta fuerit dispensatio, quæ regulariter petenda est (in sciiis, ut patet, partibus). Dico: *regulariter*, i. e. nisi timor sit ne partes dispensationem recusaturæ sint, aut ejusdem conditionibus non obtemperaturæ, aut a se invicem, cognita Matrimonii nullitate, eum scandalo vel cum damno prolis etc. discessura. Obtenta deinde dispensatio, una cum monitione de nullitate conjugii, partibus communicetur. Si vero una tantum pars absque gravi incommodo moneri possit, non vero altera (puta <j-uia prioris crimen impedimento causam dedit aut ob aliam causam), regulariter neutra monenda est et petenda dispensatio in radice. Hac obtenta, moneatur pars quæ moneri potest, ut, applicata sanatione, novum præstet consensus.—Quod si pars, quæ nunc prudenter moneri non potest, postea (i. e. post impetratam impedimenti relaxationem) sine gravi incommodo moneri posse pnevideatur, prius (regulariter in scia utraque parte) obtineatur, non sanatio in radice, sed simplex dispensatio, ut, hac obtenta, eompars per eompariem de nullitate moneatur, dispensatio applicetur, et consensus ab utraque parte renovetur.

VI. Si sit indispensabile, — occultum. — et uni parti notum, hæc pars illicite, ut patet, debitum tutu redderet, tum petent; impedimentum comparti manifestare debet, et non restat nisi aut separatio, aut (in rarissimo casu) cohabitatio instar fratris et sororis.

VII. Si sit dispensabile, — occultum, — uni parti notum.— nec ex manifestatione gravia timeantur incommoda (v. g. separatio aut casu, quo impedimentum

provenit ex crimine partis nullitatem cognoscentis, hujus infamatio, etc.), impedimentum, aut saltem Matrimonii nullitas, parti iguaræ a parte conscia regulariter revelandum est. Quo facto, nuptiæ ordinarie revalidandæ sunt, idque per simplicem dispensationem.— Quod si, ut sæpe continget, gravia ex manifestatione timeantur incommoda aut impedimentum ortum sit ex partis consciæ crimine, revalidatio omittenda est ac celeriter procuranda dispensatio, idque ordinarie per sanationem in radice. Interim vero, ut patet, parti conscia vetita est tam redditio quam petitio debiti: quod proinde meliori, quo fieri poterit, modo est negandum.

II.

DE JUDICIO IX CAUSIS MATRIMONIALIBUS.

1639.— 1. In foro interno sive pœnitentiali sive extra-pœnitentiali (n. 149) multi casus matrimoniales resolvuntur a confessoribus, a parochis, ab Ordinariis, nulla peculiari judicii forma, sed iis tantum, qua! pro facti specie et circumstantiis jus naturale et positivum postulant, servatis.

11. Pro foro externo hæc notamus.

11 *Judex* causarum matrimonialium.— Pro toto Orbe est Papa; S. C. Concilii, S. C. Officii seu Inquisitionis iu certis casibus: — *b.* Metropolita pro incolis tum suæ dioecesis, tum (in casu appellationis) suæ provinciæ: — *c.* Episcopus pro suis subditis, et ex communiori sententia etiam ejus Vicarius, ac, ut videtur, Alarius Capitularis (apud nos Administrator), Sede vacante: — *d.* Delegati a Papa vel ab Episcopo.

2) *Ador* esse potest: *a.* Ad impediendam Matrimonii *celebrationem*, quicumque novit impedimentum (n. 1540, 15 11) *b.* Ad petendum *dirortium* quoad torum <t habitationem, solus conjux innocens (u. 1553. q. 1): *c.* Ad petendam sententiam *ut tuitatii* Matrimonii, distinguenda sunt impedimenta. ob quæ hæc sententia petitur.— In casu metus et erroris solus admittitur conjux qui erravit, qui metu læsus fuit; at non admittitur postquam, cessante metu et errore, eohabitavii. — In casu impotentiae ipsi soli conjuges admittuntur, cum possint, si placet, cohabitare (non tamen *illicite* nisi in casu rarissimo, ut supra n. 1638 dictum fuit) instar fratris et sororis. — In reliquis impedimentorum casibus

regulariter admittuntur omnes, qui conscii sunt impedimenti, idque plene *probare*, aut sufficientia indicia ad *inquirendum* dare possunt. Ipse etiam iudex ecclesiasticus, si impedimentum est manifestum et publicum, sua auctoritate, nemine denunciante aut accusante, inquit, et tie nuliitate pronuntiat. — Quinam ut actores repellantur, vide Decretal.l

3) *Testes* pro vel contra Matrimonii contractum admittuntur præ cæteris, qui impedimenti certiolem notitiam habere pnesuiuuntur (ceu parentes, consanguinei, allines, si de consanguinitate vel affinitate agitur) et non sunt suspectae fidei; itemque testes alias idonei secundum generalia principia quæ a Canonistis traduntur.

4) *Probatio* semiplena (qualis est ea, quæ ex uno teste fide digno, aut ex fama communi vel ex alio indicio petitur) sufficit ut Matrimonii celebratio impediatur (u. 1541 q. 3°).— Ut vero Matrimonii jam contracti nullitès declaretur, requiritur probatio plena. Quamvis vero alias propria confessio dicatur probatio optima, si tamen conjugati ultra faterentur impedimentum, non propterea Matrimonium nullum esse statim definiendum foret, nisi ex aliis probationibus de veritate apparet: ne scii, conjuges cohabitationis pertæsi colludere et impedimentum fingere possint.⁸ Cfr. n. 1548, q. 7°.

5) *Sententia* pro aut contra Matrimonii valorem nullo temporis lapsu transit in rem iudicatam,⁴ ideoque si nova res, quæ ignorata fuit aut non deducta, detegitur, causa iterum in iudicium potest deferri.⁶

6) *Forma* iudicialis in causis matrimonialibus summaria est: at si de *calore* vel *nuliitate* Matrimonii agitur, sub pœna nullitatis, etiam dum Matrimonium notorie ae evidenter irritum est,⁶ servanda est ea, quæ describitur a Ben. XIV. in (‘. *Dei miseratione*, 3 nov. 1711. cujus præcipuæ dispositiones sunt, ut singulis iudicii actis præsens sit defensor Matrimonii i. e. ejusdem valoris, et ut una *nullitatis* sententia litem non dirimat ac proinde appellatio fiat donec duæ conformes sententiæ de nuliitate habeantur. V. d. B..I)e Matr. n, 525—534.

› L. IV.T.XVUI.e. 2.4, 5, 6.

- A<l Decr. L. II. T. XX..spiciatim c. 9 22.

* › r L IV. T. XIII. c. 5. < Ib. I. II. T. XWII c. 7 4 Ben XIV. c. *Dei miseratione*, §11 6 ExHpe Matrimonium notorie et eviilen- ter nritum ob clandestiuutntem. Feije, n 592.

CAPUT VIII.

DE DEBITO CONJUGALI.

1640. — Audi S. Vlphonsuin, quiestionem hanc aggredientem :l “ Piget me de hae materia, quæ tantam prie se fert fæditatem, ut castas mentes ipso solo nomine perturbet, longiorem habere sermonem. Sed utinam non esset hæc materia frequens in Confessionibus excipiendis, ut non oporteret omnino confessariuni plena tractatione, sed sufficeret compendio instructum esse! Ignoscat mihi propterea castus lector, si fuse de ea hic loquar, et ad casus particulares, qui deformiorem exhibent turpitudinem, descendam.” . . .

Conjugale *debitum* dicitur communis ea conjugum actio, quæ generationi neccssaria est, quereque a summo rerum omnium Provisore ad humanam societatem propagandam est ordinata. Hæc autem actio sita est in carnali copula, qua vir ac fœmina unum quasi corpus et una caro efficiuntur.

Ejusmodi actus vocatur *debitum* ab Apostolo; est enim id, quod sibi mutuo debent conjuges.

Agendum 1° de liceitate actus conjugalis; 2° de ejusdem obligatione; 3° de peccatis conjugum.

ARTICULUS I.

DE LICEITATE A(TUS CONJUGALIS 1° IN SE 2° QUOAD CIRCUMSTANTIAS.

§ I. *De liceitate actus conjugalis in se spectati.*

1641. Principia.— I. Actus conjugalis inter legitimos conjuges per se *honestus* est et *licitus*: est enim medium ab ipso natura Conditore statutum atque ordinatum ad legitimam humani generis propagationem.

II. Fines, qui actum hujusmodi honestum reddunt, sunt: l prolis generatio, quæ inter priveipuos Matrimonii fines enumeratur: 2° satisfactio obligationis erga alterum conjugem; 3° sedatio concupiseentiæ, atque exinde vitatio inconti-
l L. VI. 900. I

nentia· tum in se, tum in compacte; 4° desiderium honesti amoris fovendi vel conciliandi, conjugalī allectus patefaciendi, vel promovendi, etc. — Ita *communiter* cum S. Alph.,¹ Sanchez, aliisque contra *nonnullos*, qui postremos duos lines non admittunt.

1642. *Resolves.* — 1° Illicitus est conjugii usus, si fiat ob solam voluptatem, i. e. alios lines sive expresse excludendo, sive nullum eorum, ne virtimiliter quidem, intendendo. Patet ex propositione 9^a ab Innocent. XI. damnata (p. XV.). *Per se* tamen esset tantum veniale peccatum, quemadmodum veniale est cibum ob solam delectationem sumere. Immunis autem ab hac, culpa est conjugii usus, si satisfactio voluptatis ut remedium concupiscentiæ, sive expresse, sive implicite intendatur. — Cfr. n. 154S. q. 6°, *Pranot.* et n. 29. 31. q. 4°.

2° Graviter illicitus est usus Matrimonii cum mente adultera, ut, si quis accedens ad suam, sibi aliam repræsentet. — S. Alph.,³ et alii *conwsuniter*.

3° Sterilibus licitus est usus Matrimonii, tum quia nulla lex in oppositum ostendi potest, tum quia steriles per se idonei sunt ad actum conjugalem perficiendum : quod si generatio nulla sequatur, id per accidens omnino fit ; et alii præter generationem adsunt honesti fines conjugalem congressum cohonestantes.

1° Etiam senibus, quorum semen non est amplius prolificum, vel plerumque extra vas effunditur, usus conjugii licet, dummodo copulam sufficienter perficere valeant, vel ipsam perficiendi spem habeant non inanem. Favent enim senibus caulem rationes, quas de sterilibus adduximus. Confirmatur præterea ex praxi Ecclesiæ, quæ Matrimoniis senum benedicit.

j 11. *De liceitate actus conjugalis quoad circumstantias.*

Præcipuæ circumstantia respiciunt personam, situm ac tempus.

¹ L. VI. SS1 w|.

- Ib. 912. Cfr. Vind. p. 822. Ed. 2\ T. II. p. 488.

³ L. VI. 913.

⁴ Ib. 954. Dub. 2.

I. *De circumstantiis personæ.*

1643. — Quadruplex circumstantia seu impedimentum personæ ad nexum, *petitioni* debiti obesse potest, scilicet: 1° votum castitatis (n. 1568 1571) ; 2° affinitas ex incestu (n. 1589. III.; n. 1590. § 7a-8^a; n. 1144. II. 2°); 3° cognatio spiritualis (n. 1585. 6°); 4° impotentia, quæ et *reddere* vetat (n. 1618. III.; n. 1619).

Nota. — 1° Juxta communioem et probabiliorem sententiam, debitum petere potest, imo tenetur, conjux ligatus voto, aut impedimento affinitatis, vel cognationis spiritualis, eum advertit, compartem, petere non audentem, versari in periculo inecontinentiæ. Petere etiam potest, quoties alter *interpretative* petit, e. g. quando mulier verecundia detinetur, ac vir sentit, ut ait S. Thomas, ejus voluntatem petendi ; quia tunc potius est reddere quam petere.¹

2° Conjux tamen vinculo impeditus, ne ad vitandam quidem incontinentiam debitum exigere potest : incontinentia quippe periculum est quidem causa dispensationem vel suspensionem voti obtinendi, non vero debitum petendi. — Ita Sanchez, aliique. Excipe, non improbabiliter, si agatur de impedimentis ab Ecclesia impositis, et dispensatio brevi obtineri nequeat, ac magnum periculum inecontinentiæ sit in mora?

II. *De circumstantiis modi vel situs.*

1641. — * *Regula.* Situs prorsus licitus ille est, quem natura ipsa docet, nempe ut mulier succuba sit, vir autem incubus. — Ita S. Thomas, et alii *communiter*. Ratio est, quia cuncti situs naturæ ordini nonnihil adversantur, et consequenter aliquam ordinis violationem inferunt.

1† *Regula.* Nullus situs, quantumvis innaturalis, est *per se* graviter illicitus, dummodo netus conjugalī satis perfici possit : ratio est, quia qualiscumque situs inversio, dummodo perfici queat unio, generationem non impedit ⁴

111^a *Regula.* Quilibet innaturalis situs, justa accedente causa, omni culpa vacat : interdum autem situs innaturalis facilius est, vel etiam solus possibilis, -et quidem major quæpiam facilitas vel necessitas

¹ L. VI. 930.

³ Ib. 917.

* Ib.

ejusmodi inordinationem, quæ per se levis est, amovere potest.¹

1645. *Ilesolves*.— 1° Minime peccant conjuges, qui situm invertunt ob periculum abortus tempore prægnationis; ob viri pinguedinem vel curvitatem: ob nimiam mulieris defatigationem, aut etiam ob frigiditatem, quando innaturali situ magis excitentur, etc.

2° Situs, qui solus possibilis est, qualiscumque demum sit, nullatenus damnatur, licet non modica seminis perditio sequatur; quia pars ista seminis non est generationi necessaria, et per accidens, invitis conjugibus, deperditur.

111. *De circumstantiis temporis.*

Hæ circumstantie præcipue spectant ad tempus prægnationis, lactationis, menstrui, morbi, Festorum et Sacrae Communionis.

1646. — 1° Nullo tempore *sub gravi* actus conjugalís, *per se*, interdicitur, quia nulla lex invenitur, qua opus conjugii ratione temporis unquam prohibeatur. Dixi: *per se*; quia forte quandoque, ratione circumstantiarum, induci posset proximum abortus aut valetudinis periculum. Sed hoc rarissimum est, nec facile in quibusdam casibus praevideri potest.

2° Imo juxta Theologos plerosque actus conjugalís ne leviter quidem, ratione temporis, unquam interdicitur; ratio, quia nulla lex assignari potest, qua etiam sub levi linquam prohibeatur. Attamen S. Alph⁰² magis arridet opinio, quæ non excusat a culpa veniali, si copula tempore prægnationis fiat, nisi adsit periculum incontinentiæ, vel alia causa honesta, quæ vix alioquin unquam abesse potest.

3° Communior sententia docet, coitum tempore menstrui habitum non excusari a veniali ob indecentiam, quam prae se ferre videtur, nisi adsit aliqua causa cohonestans, nempe ad vitanda dissidia, aut incontinentiam præcavendam, etc.⁸ — Confessarius autem prudens hac in re ab omni interrogatione abstinebit, cum nihil sit a pernitente necessario declarandum. Idem, ob paritatem rationis, communiter tenent de copula a conjugibus tempore purgationis, seu diebus partum sequentibus, ha-

bita. Hæc tamen mortalis esse posset *per accidens*, si scii, exinde uxori gravis morbus vel notabilis morbi aggravatio innueneret.¹

4° Non est illicitus actus conjugii tempore lactationis, quia nulla est lex prohibens, nec ullum, teste experientia, periculum, saltem proximum, lac inficiendi. Lude non est ratio, cur conjuges tanto tempore teneantur abstinere ab usu Matrimonii cum continuo peccandi periculo. Sic *communissime*, ait S. Alph.²

5° Actus conjugalís tempore morbi, saltem plerumque, neque *sub gravi*, neque *sub levi* est illicitus, quia crebro nullum inde accidit damnum conjugibus; labor autem, qui actum comitatur, in morbum, saltem communiter loquendo, admodum influere nequit.

Verum generalitret sapienter quoad omnia, quæ præcedunt, adnotator anonymiis Gury⁸ monet: “Opiniones theologicae de licitate actus conjugalís, quoad circumstantias, duplici innituntur principio, quorum primum respicit jus seu legis naturalis dietamen, alterum respicit factum. Quod nimirum in usu conjugii haud liceat impedimentum generationi apponere, vel sibi, aut comparti, aut proli grave damnum afferre, hæc totidem sunt juris naturalis principia, quibus merito Theologi firmiter inhærent; quod vero talis circumstantia gravia ejusmodi mala ordinario producat, hæc alterius ordinis quæstio est, ac nonnisi ex physiologiæ ac medicinæ argumentis resolvenda. Quare diversæ Theologorum sententiæ circa ejusmodi controversias, haud certo definitas, tamquam hypothetical conclusiones habenda sunt.”³

6° Juxta communio rem sententiam non est illicitus diebus *Dominicis* ac *Festis*, etiam solemnioribus; tum quia nullum jus adversatur, tum etiam quia maritalis congressus non amovet conjuges a Festis Ecclesiæ servandis. Plerique e SS. Patribus, qui in oppositum objiciuntur, de consilio potius quam de præcepto loqui videntur. Hinc etiam deduces, non esse cur ejusmodi usus tempore Adventus vel Quadragesimæ prohibeatur.— Ita *communiter* Vide p. XCI. C). 2°.

¹ Ib. 926.

² Ib. 911.

⁸ Ed. Roin. 1873. n. 913 (· ·).

⁴ L. VI. 923.

¹ LV 1.917.

— Ib. 924.

⁴ Ib. 925.

7° Denique *per se* non prohibetur dic *Sacrer Communionis*, quamvis ad cam ex pietate tantum accedant conjuges, modo ex honesto fine agant.— Ita *connuuniter* S. Alph.,¹ Lugo, Sanchez, alique, qui docent esse de mero consilio abstinere a copula dic Communionis, sive ante, sive post Communionem, modo non immediate post eam susceptam, neque ex mera voluptatis causa habeatur. Cfr. n. 1311. 2°.

ARTICULUS II.

DE OBLIGATIONE ACTUS CONJUGALIS.

1647. *Principia*. — I. Datur justitiæ obligatio, *per se* gravis, reddendi debitum alteri conjugi serio et rationabiliter petenti. Ratio est, quia ex ipsa natura contractus matrimonialis conjuges sibi invicem transierunt potestatem corporum in ordine ad usum conjugalem. Deducitur etiam ex verbis Apostoli:² *l'xori vir debitum reddat; similiter autem et uxor viro; mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir; similiter autem et vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.*

II. Nulla, *per se*, urget obligatio petendi debitum conjugale. Ratio est, quin neuter conjux jure suo uti tenetur, et uterque illud remittere potest. *Per accidens* tamen dari potest petendi obligatio ex caritate vel alia virtute, præsertim in viro, v. g. si judicet compartem versari in periculo incontinentiæ ob verecundiam petendi, aut si petitio necessaria sit ad fovendum aut restaurandum amorem conjugalem, etc. — Vide S. Alph.⁸

III. Cessat in uno obligatio reddendi debitum, cessante jure illud exigendi in altero: jus autem in sequentibus præcipue casibus perimitur, scilicet:

1° Si unus conjugam adulterium commiserit, dummodo adsint conditiones enumeratae n. 1552. III. 3°. Hoc tamen in casu petitio non erit *illicita*, ut est in casibus, de quibus n. 1643.

2° Si petens usu rationis careat, quia petitio ejus non est humana. Jacite tamen redditur, nisi adsit periculum scandali, abortus vel alterius gravis damni; imo reddi debet, si urgeat periculum incontinentiæ, etiam materialis, in ameute vel ebrio tse-

cluso tamen majori malo), vel si conjux perfecte amens vel ebrius non sit.¹

3° Si relidens possit rationabiliter timere damnum vel periculum grave sanitatis, quia non censentur conjuges se obligasse ad debitum cum tanto incommodo reddendum. Idem tene, si ejusmodi mala timenda sint pro prole *jam concepta*, et *universim* etiam, si pro petente.³

4° Si petens, ob commissum incestum cum consanguineis alterius, in primo aut secundo gradu, aut aliam ob causam jus petendi amiserit.

5° Si nimis frequenter petatur (n. 1648. 3°).

6° Si alter sufficientem dederit divortii causam, quousque scii, ea perseverat existere (n. 1552. III.).

7° Intra primum bimestre post celebratum Matrimonium (u. 1551. 2°).

Si alter illicite petat, quo tamen casu sequenti modo distinguendum est. *Pel* enim illiceitas se tenet ex parte solius reddentis, *vel* ex parte solius petentis. *vel* ex parte actus, ita ut petentem et reddentem afficiat.

Pro 1° casu (v. g. si petens actum exigeret ea conditione, ut reddens conceptionem impediat) sit regula: *nec* reddere *tenetur*, *nec licet* cum peccato proprio, etiam veniali, cum nulla obligatio aut liceitas ad peccatum existere possit.⁸ Aliter, uti patet, si, quod peccatum *per se* dici debeat, *per adjuncta* licitum redditur, ut contingere potest in situ innaturali. etc.⁴

III 2° casu obligatio est reddendi, si agitur solummodo de peccato veniali, v. g. si actus petatur ob solam voluptatem; vix enim demonstrari poterit jus negandi aliquod debitum grave justitiæ, quia jure isto gaudens eo usus est cum malitia levi. Si vero petatur cum mortali v. g. mente adultera, vel ab eo, qui voto castitatis ligatus est, vel ab onanista), licite redditur sive potius *mere permittitur* ille actus, si adsit gravis causa (n. 1653. III.) et periculum proximum consensus in opus, *qua malum rst*, non urgeat (n. 1654. 2°; 1655. q. 3"). — Imo redditionem in *his circumstantiis*, S. Alphonsus probabilius simpliciter debitam ait, si petens non sit privatus suo jure, v. g. per incestum.⁵

¹ I. \ I 9 IS.

² Ib. 909. 911. 950.

³ Ib. 913.

^{*} Ib. 946. 947.

³ Ib. 944-946.

¹ L. VI. 273. 274. 922.

a I Cor. 7 3.

³ L VI. «28. «29.

In 3° casu vero distinguendum. — Licet reddere, si actus non sit ita intrinsece malus, ut nunquam per circumstantias particulares illiceitas auferri possit, et si tales circumstantias revera adsint (n. 1648. 6°. 8°). Secus non licet; esset enim participatio in ipso actu illicito.¹

.Vota.— Si monitio vel petitio, ut exigens a peccato desistat, profutura prævideatur et sine gravi incommodo (quod ut plurimum aderit) fieri possit, permissioni præmitti a comparte debet, præsertim si agatur de peccato mortali (n. 1654. 3°. 1°).— Quodsi agitur de impedito ad petendum, v. g. per votum, tutius erit, si compars impeditum propria petitione præveniat, aut petitioni impediti jam factæ propriam superaddat. Uxor tamen, ratione verecundias, raro ad id tenebitur.²

1648. *Resolves.*— 1° Tenentur conjuges ad cohabitationem, nec potest unus diutius abesse sine alterius consensu, aut sine necessitate; hæc quippe obligatio sequitur ex ipsa obligatione debitum reddendi. Causæ autem justæ abeundi ad longum tempus sunt bonum publicum, familia alenda vel tuenda, damnum ab inimicis vitandum, etc. Debet autem vir, (ni alibi diu manere debet, uxorem eo locare, si commode possit, ut sceum cohabitaret.⁸

Regulariter autem tenetur uxor virum, dum hic domicilium, licet sine justa causa, mutat, sequi (non tamen, si mutet ex causa turpi); idque: a) non obstante consuetudine contraria, quæ alicubi adesset; ejusmodi enim consuetudo, utpote juri divino, vi cuius vir ea mens est uxoris,⁴ adversa, esset *intrinsece* mala (n. ISI. 3°): b) etiamsi vir in regionem longinquam (ex qua tamen brevi reversurus non sit) discedat. — Excipe, si *vel* 1) virum sequendo exponenda sit periculo vitæ, pudicitia, gravis detrimenti, aut — e. g. quia locus, quo maritus ad longum tempus secedit, omni religioso succursu destitutus est, — salutis; *vel* 2) alimentis caritura sit; *reZ* 3) agatur de viro post Matrimonium facto vago, aut, *in scia uxore*, jam ante illud vago; *vel* 4) pacto antenuptiali conventum sit de non mutando domicilio, quod tamen pactum inclusam habet conditionem; *nisi nova et gravis superveniat causa.*⁶

Quoad legem civilem, vide dicta n. 115. 2°. 3°.

2° Graviter peccat conjux negans debitum, quoties est periculum incontinentia' vel gravis molestia; in altera parte. Item si neget alteri *serio* petenti. Secus autem, si compars benevole remittat, aut remisse petat. Attamen *remissu* petitio omnino distinguere debet ab *interpretalivu* vel *virtuali*, quæ habetur per signa indicantia seriam voluntatem petendi, et ex qua obligatio debitum reddendi oritur. Illoc maxime verificatur in fmmitia, quæ potissimum subditur verecundia', et præ rubore non petit *expresse*, quod *anxie* petit.

3° Non peccat negans, quando alter immoderate petit, v. g. post tertiam vel quartam vicem eadem nocte; nec si differat ad breve tempus, nempe ad noctem, vel si a nocte differat ad tempus matutinum. secluso tamen in utroque casu incontinentiæ periculo.¹

4° Reprehendendæ sunt uxores, quæ maritis suis absque sufficienti causa debitum negant, etsi remisse petant; vel quæ non concedunt nisi coacta, viroque dure et contumeliose suas petitiones exprobrant.

5° Non excusatur a debito reddendo uxor ob ordinaria partus, graviditatis aut nutritionis incommoda;— nec ob dolores graves quidem, sed tempore breves;— nec ob dolores diuturnos, sed moderatos v. g. capitis per plures menses post partum;— nec ob sanitatem aliquantisper debilitatam; quia hæc omnia conditioni matrimoniali adnexa sunt; secus autem, si periculum vitæ aut morbi gravissimi, ex judicio medici vere prudentis, pertimescendum esset.²

6° Non est obligatio debitum reddendi alteri laboranti morbo contagioso in se gravi, ut est pestis, morbus veneretis, aut quid simile. Pariter ob notabilem corporis debilitatem excusantur a reddendo debito laborantes febri valida aut alio morbo gravi. Probabiliter tamen, non obstante periculo gravi sanitatis, conjux debitum reddere *potest*, ut compartem a probabili incontinentia' periculo liberet licet enim etiam vitam exponere propter opus eximium caritatis (n. 279. 461) vel ob aliam gravem causam (v. g. ad fovendum mutuum amorem), modo morbus sit

¹ L. VI. 046. ² Ib. 944 ³ Ib. 939.

⁴ 1 Cor. 11. 3. ⁶ L. IV. 353. L. VI. 977.

¹ I. VI. 940.

² II. 952.

diuturnus et non soleat de brevi et facili mortem inferre, quibus in casibus etiam petere licet. Debet tamen petens vel reddens, cum morbo contagioso et gravi, hanc circumstantiam parti insciæ manifestare. Morbum vero infamantem, e. g. venereum, non tenetur compars comparti manifestare, modo et a petendo et a reddendo abstinere; nec reddere tenetur casu, quo ejusmodi morbum manifestare nolit; debitum enim conjugale non obligat cum jactura faune.¹

7 Num excusetur conjux a debito reddendo ob timorem prolis numerosioris quam ali possit, si absit in altero periculum incontinentia', disputatur. Cum vero hoc periculum vix abesse possit, S. Alph⁰ magis arridet opinio negans.²

8° Quoad obligationem abstinendi ab actu conjugali ob damnum, quod proli *jam concepta* vel *naht* forte accidere posset. probabilitas et gravitas damni ex una. difficultas carendi jure conjugali autem ex altera parte perpendantur. Non constat, usum conjugii prohiberi ob damnum non tanti momenti, quod proli obvenit et caveri non potest, si longa abstinencia difficillima sit.³

Esset vero actus conjugalis illicitus, si exinde periculum mortis proximum pro prole jam concepta oriretur, v. g. ob abortum proxime timendum (n. 1646. 1°); vix umquam enim circumstantia' concurrent, quæ abortum permittere licitum reddunt (n. 171. II.). Ceterum ejusmodi pericula non sunt tingenda: hinc liceitas hujus actus non est in dubium vocanda, nisi in casu concreto prudens saltem adsit timor.

Si autem de prole *concipienda* agitur, obligant auctores ad redditionem debiti, quamvis timendum sit, ne proles infirma nascatur, cum huic sit melius "sic esse, quam penitus non esse." ⁴

Sententia tandem (*communior* utique) asserens, uxorem expertam se filios parere mortuos, debitum reddere non posse, nisi adsit periculum incontinentia', in concreto vix probabilis videtur, nisi de hoc certo, v. g. ex medici periti judicio, constet. Quoties enim id experiri licebit? Nonne sæpe post partus infaustos proles sana pro-

dût? etc. Adde periculum in eo i. e. i. t. m. quod maxime aderit, si ob hanc causam perpetuo abstinendum esset ab usu conjugii.

ARTICULUS III.

DE PECCATIS COJUGUM.

1649. — Patrari possunt peccata inter conjuges ratione actus conjugalis sive per *exceñium*, hoc est, actus ad geñitioem inutiles ponendo, si v. p. r. actum essentialem non perficiendo, m. u. irimim. *ouanisi/d* torum maculando. (Cfr. etiam n. 1641. II. 1°. 2°. Insuper verecundia et stepe ratio vitandi scandali n. 432. 5 *locum secretisduitræ reqttril*).

Hinc paragraphus duplex.

I. De peccatis conjugum per excessum.

Triplicis generis distinguuntur actus qui, præter copulam, sed ejus occasione ut prætextu, a conjugibus exerceri possunt. 1° Alii sunt nocivi gemmationi. ut sodoniam et pollutio, et sunt contra naturam. 2° Alii utiles, ut tactus excitantes naturam et amorem foventes. 3° Alii nec nocivi. nec utiles, et dicuntur præter naturam.

1650. Principia. — I. Quidquid est necessarium ad actum conjugalem complendum, aut utile ad illum facilius, citius, aut perfectius exercendum, est conjugibus omnino licitum. Ratio, quia qui habet jus ad rem, habet jus etiam ad media necessaria vel utilia nec aliunde prohibita; et quibus licitum est principale, licitum etiam est accessorium ac metum ad illud ordinatum.

11. Quidquid in actu conjugali generationi obest, seu pollutionem per se inducit extra conjunctionem naturalem, est graviter illicitum. Ratio est. quia effusio voluntaria seminis non est licita nisi in ordine ad generationem, et proinde Matrimonium non dat conjugibus facultatem nisi ad seminis effusionem, quæ generationi per se inservire possit; alioquin vero, si homines voluptate ipsa frui sine consequenti proli alenda' et educandi onere possent, filiorum generatio facile posthabereretur, imo data opera vitaretur, et sic societas ipsa ad interitum declinaret.

II Quidquid non obest quidem, per

¹ L. VI, 909. 950. ² Il t Tr. Will. 45.

³ L. VI 911. Sanchez, de Matr. I. IX. D. 22. n. 11. 15.

⁴ L. VI. 951.

¹ L. VI. 953. H. A. Tr. XVII 49

se tamen minus necessarium minusve mile est ad actum generandi, culpie verti nequit, nisi levi, a qua tamen alii tines ejusmodi actibus intrinseci excusant, nempe ut allectus conjugalis servetur ac foveatur, aut saltem ut concupiscentia sedetur. Vide n. 1641. II.

1651. *Resolves.* - 1° Tactus et aspectus *pudici* inter conjuges, secluso pollutionis periculo in se et in altero, *omni* culpa vacant, licet aliquando per accidens sequeretur involuntaria pollutio. Veniales autem sunt, si liant ob solam voluptatem; mortales vero, si liant cum producto periculo /7 ob solam voluptatem vel ob causam levem. Secus, si ob gravem, puta si adsit urgens causa ostendendi affectum ad fovendum mutuum amorem vel ad pravam suspicionem ab altero removendam.1

2° Culpa *per se* vacant etiam tactus et aspectus minus honesti, si ad copulam *immediate* referamur. Imo idem tenendum, etiamsi essent *simpliciter* inhonesti, quia cum jus habeant ad copulam, jus etiam habent ad actus copuhe *per se* necessarios vel utiles. Si autem actus, quibus conjiiix se ad actum conjugalem dispoint, tales sint, ut pollutionem *per se* facile provocent, culpabiles esse queunt, si desit diligentia ad pollutionem extra congressum evitandam, vel actus talis sit, ut periculum proximum pollutionis nulla diligentia possit caveri, puta si vir pudenda immittat in os uxoris. Idem tene, si in ejusmodi præambulis ad copulam adesset animus sodomiticus.2 Quod si, debita adhibita diligentia, pollutio præter intentionem sequatur, nulla erit culpa.

3° Non peccant graviter conjuges per tactus etiam impudicos, licet ob solani voluptatem et sine intentione copula habitos, secluso tamen periculo pollutionis, etiam involuntariæ, et sodomia; crimine. Reddens vero semper excusari videtur, quamvis adsit periculum pollutionis in alterutro (nisi tactus tales sint, ut videatur inchoata pollutio), cum culpa tunc se teneat ex parte personæ.— \< \commimiter.3 Levis autem culpa, qua in hujusmodi actibus inesse potest, facile ob lines ipsi. Matrimonio intrinsecos aut alios extrinsecos excusatur, v. g. quia ad fovendum

affectum, vel ad sedandum concupiscentiam idonei sunt.

*Quid cero, si conjuges, incepta copula, cohibeant seminationem? Respondet S. Alph.*1 “ Si conjuges ambo in hoc consentiunt, nec adsit periculum seminandi extra vas, id *per se* loquendo non est mortale; illa enim penetratio vasis fojminei tunc reputatur instar tactus verendorum, (pii inter conjuges permittitur, vel saltem non est mortalis, secluso periculo pollutionis. S. Anton., etc. Dixi: 1) *si anibo consentiant*; nam si alit r se retrahit, sine alterius consensu, certe graviter peccat, ut dicunt omnes AA. præfati. Dixi: 2) *per se loquendo*; nam sapienter advertit Sanchez cum Veracrux, id ordinarie esse mortale, quia ordinarie adest periculum ex tali retractione effundendi semen, nisi conjuges experti sini oppositum; quo casu tamen puto nullo modo posse eos excusari a veniali, quidquid dicat Sanchez eum aliis.”

Quid item, si maritus relit directe cel polluere mulierem, ce! polluere semetipsnm, circa corpus mulieris absque copula matrimoniali, ut nimis scepe in praxi accidit?— Respondet Berardi2 (cum quadam tamen trepidatione, ut fatetur, eo quod Theologos modo claro et lirino suam opinionem docentes non invenerit): “ Si mulier nullo modo possit hos tactus evitare, si cum proprio marito dormiat, ita ut ad illos evitandos deberet thalamum omnino deserere, provocando maximam discordiam, et procurando sibi filiisque suis detrimenta gravissima; putarem ipsam non teneri ad talia ac tanta incommoda subeunda. et posse se limitare ad resistentiam moraliter sibi possibilem, dummodo per actus positivos turpibus viri tactibus nunquam se aecomodet, sed solum ex prædictis causis gravibus illos permittat, passive se habens. Tunc enim mulier a parte sua nihil mali facit, et simpliciter dormit in suo lecto cum proprio marito. Tota malitia est a parte mariti ipsius, cujus quidem illicitos tactus mulier impedire deberet, si posset; non vero. si. quominus illos impediatur. gravissima incommoda ob-tent.”

Rem sapientioribus relinquens, non possum non animadvertere certo non licere mulieri passive se habere, si, nisi positive

i L. VI. 934.

- 11», 916. 934. 935.

8 Ib. 934. II A. Tr. XVIII. 42.

i L. VI. 918.

- De Occas, n. 242. V.

resistat, sit in periculo proximo consensus (efr. u. 20).

1° Non precal graviter, imo, juxta communioem et probabiliorem sententiam, ure leviter, uxor qua; seipsam tactibus excitat ad seminationem statim post copulam, in qua vir solus seminavit, 1° quia seminatio mulieris pertinet ad complendum conjugalem actum, ut proprie conjuges sint una caro; et, sicut uxor potest tactibus se pręparare ad copulam, ita etiam eam p̄ficere; 2° quia, si mulieres post talem irritationem compescere naturales motus tenerentur, essent jugiter magno periculo ěxposita graviter peccandi.¹

5° Tactus cum scipso ex delectatione venerea, absente altero conjuge, a peccato gravi excusari non possunt. Ratio est, tum quia conjiiix jus non habet utendi proprio corpore in ordine ad voluptatem secum explendam, sed tantum in ordine ad copulam, tum quia tactus pudendorum, quando fiunt morose, et cum commotione spirituum, per se tendunt ad pollutionem, suntque proxime connexi eum ejus periculo. Et hanc opinionem S. Alph.³ *probabiliorem* vocat et *omnino* in praxi *suadendam*, nullo de oppositae ŗtententia probabilitate lato judicio.

G° Delectatio *morosa* de copula habita, vel řemoti habenda, secluso pollutionis periculo (quod tamen *proxime* aderit, si cum commotione spirituum jungatur *titillatio* partium), etsi juxta communem venialis tantum, dissuadenda tamen. 1) Est peccatum aliquod; quia in hac voluptate, ad proximam copulam non relata, inordinatio invenitur, cum desit tinis honestus et frustra moveantur, inchoative saltem, spiritus genitales. 2) Veniale non excedit; quia, cum copula sit conjugibus *P'T* se licita, non potest esse graviter illicitum de illa delectari. Non autem illicita est simplex cogitatio de his habendis 'ei habitis.³ Imo nec desiderium de copula lutura, nec (excepto iu viduo vel vidua) gaudium de prmterita sunt *per* Ar illicita; quia desiderium aut gaudium de re licita nequit illicitum esse.

§ II. De Onanismo in particulari.

1652 *O/iatisnius* in eo consistit quod vir, post inemptam copulam, ante semina-

' E. VI 919. » 11». 93C, » Ib. 937.

tionem se retrahat, et semen extra iITIindat, ut generationem impediat. Qu 'que per se videt, hoc esse libidini indulgerr, <t simul nolle onera Matrimonii r.ssumere.

Nomen suum sortitur ab *Om/n.* secundo filio patriarcha» *Juda* qui post defunctum fratn-m suum Her, juxta morem, coactus est viduam ejus Thamar ducere, ut suscicaret semen fratri suo; sed *introiens ad uxorem /ratis sui. semen fundebat in terram, ne liberi fratris nomini nascerentur. Et idcirco percussit eum Domuum, quod rem detestabilem faceret)*

1653. *Statuenda.* — *Dico /* Onanismus *voluntarius* est semper peccatum mortale, utpote contra naturam; ideoque nunquam conjugibus licitus esse potest. Ratio est 1° quia plane pugnat contra finem primum Matrimonii, 11 ad societatis extinctionem *per se* tendit, ac proinde naturalem ordinem subvertit, 2° quia a supremo Legislatore et řatura Auctore *stricte* fuit prohibitus, ut eruitur ex textu *Genesis* modo relato; 3° constat insuper ex propositione 49 ab Innocentio XL damnata, qua sic sonat: *Mollities jure naturali prohibita non est.* . . . I ndc sic . Onanismus est vera et proprie dicta mollities, seu pollutio extra usum licitum Matrimonii; ergo. Hoc confirmatur pluribus S. Limitent. et S. Officii Decisionibus, infra referendis. Dixi: *voluntarius*; quia non adest peccatum *Onauismi*, si in actu conjugali semen a muliere recipi quidem, sed non retineri possit, vel si post opus conjugii cęptum semen profundatur, ob necessitatem, v. g. quia alii supem umiit et opus conjugii interrumpi debet.³

Dico II. Vir *ouauista* nunquam a peccato gravi excusari potest, et proinde nunquam absolvendus est, nisi de peccato suo sincere doleat. illudque in posterum vitari proponat. Ratio ex dictis patet.

Dico IU 1 xor a peccato excusari potest, si gravi de causa viro ouauista. debitum reddat, modo interius ipsius peccato non assentiatur, exteriusque repugnant i;m suam serii' admonitionibus, aliisve displicentia signis, ostendat. Ratio est. 1 quia rei řicta vacat, et utitur jure suo, quo propter malitiam viri privari non potest; nec alterius peccato *proprie* co-

¹ Gen. 38. 9. 10.

³ I. VI. 954. Sanchez, ile Matr. I. IX. D. 17. n. 22. 23.

operatur, cum se *passive* tantum habeat, et actio intrinsece mala consistat tantum in actu viri contra naturae ordinem tunc recedentis ; 2° quia non obligatur caritate ad peccatum mariti impediendum cum gravi suo incommodo; 3° quia patet ex responsionibus, quibus S. Pœnitentiaria declaravit hujusmodi mulierem inquietandam non esse.— Vide Derisiones infra referendas n. 1658. ad 1u, n. 1659.

Dixi : *si gravi de causa* ; inter graves autem causas Bouvier recenset timorem rationabilem mortis, gravium saevitiarum, jurgiorum vel verberum (gravitatem dimetiendo juxta conditionem persone), divortii, infamia aut gravis scandali ; item timorem ne maritus concubinam habiturus sit vel adulteraturus, vel ne blasphemias in Religionem, injurias erga confessarium edat, vel verba scandalosa coram liberis vel famulis proferat.

1654. *Resolves*.— 1° Graviter peccat mulier, quæ virum ad Matrimonio abutendum inducit etiam indirecte vel tacite, v. g. conquerendo de numero prolis, de laboribus partus, vel educationis liberorum, aut dictitando se in proximo partu morituram esse, etc. */fortiori* graviter peccat, si, invito marito, ab incoepta copula ante seminationem se retrahat.

2° Graviter item peccat mulier detestandæ viri actioni interius consentiendo, etsi exterius repugnantiam ostendat. Peccatum enim semper est odio habendum.— Distingue tamen consensum in ipsam viri actionem a gaudio de effectu inde secuto, seu de immunitate ab incommodis atque periculis, quæ generationem comitantur. Gaudium tamen illud periculo non caret (vide dicta n. 232). Præsertim vero cavendum est mulieri ab hujusmodi gaudii manifestatione, ne vir onanista anam inde sumat ad sic peccandum.

3° Tenetur uxor, saltem *ordinarie*, virum onanistam de obligatione recte agendi monere, cumque, quantum in se est, a perversa agendi ratione avertere. Nec suilicit quod semel cum monuerit, sed admonitiones interdum repetere debet, nisi certa sit, novam admonitionem nihil esse profuturam. Attamen tunc etiam repugnantiam suam aliquo modo patefacere debet, ne peccato mariti libenter consentire videatur. — Ita *communiter*, et sic respondit interrogata S. Pœnit. n. 1659. *IV*

1 Otlicium quoque uxoris erit maritum blanditiis, variis amoris indiciis, precibus, adhortationibusque permovere ad actum recte perficiendum, vel ab eo prorsus abstinendum. Experientia constat, plurimos viros onanistas ab uxoribus sic allectos ad meliorem frugem sese recepisse.

1655. *Qr.esita*.— Quær. 1° *Quomodo se gerere debeat confessarius Cilni eonjugibts' de usu Matrimonii confilentibus, interrogantibus, vel prorsus tacentibus ?*

Resp. Vide n. 125. 2). 3). 1); 1657. *Resp.* Ad 3um ; 1658. § Ad 2"" autem.

Quær. 2° *-in uxor debitum a viro onanista petere possit ?*

Resp. Jflirm. probabilius, justa de causa ; quia jus habet ad copulam, et a peccato cooperationis excusatur. — “Justam” autem “causam habebit petendi, si ipsa esset in periculo incontinentiæ, vel si deberet alias privari jure suo petendi plusquam semel vel bis, cum perpetuo scrupulo, an ei sit salis grave incommodum necne, tunc se continere.” Ita S. Alph. Sic etiam declaravit Pœnitentiarius Major Card, di Pietro in admonitione ad pralatas S. Pœnitentiariæ responsiones, quamvis addat, S. Poenitentiarium hac de re decisionem dare recusasse.

Quær. 3° *An peccet uxor consensum internum voluptati prabendo, quando actum conjugalem viro onanista permittere potest ?*

Resp. Neg., modo assensum peccato viri non præbeat. Ratio est, quia, cum minime peccet actum hujusmodi permitiendo, neque peccat voluptatem ex eo provenientem admittendo, quamvis præsciat, virum copulam non esse perfecturum ; actus enim ille est in se honestus et licitus mulieri, et per eum non stat, quominus debito modo perficiatur.

Quær. 4° *tn graviter peccent conjuges, qui, ad vitandam prolem, copulam eo tantum tempore habent, quo conceptio locum habere non solet, e. g. illo temporis spatio, quod decurrit a quindena circiter post menstrua usque ad alterum horum terminum ?*

Resp. S. Pœnitentiariæ sequentia dubia, quæ ex Gallico idiomate in Latinum ad litteram, quantum potui, verti, hac de re fuere proposita.

I. *Ie Num hæc agendi ratio a mortali*
1 L. VI. 947.

excusari possit?—2° Num, ratione intentionis non concipiendi, saltem sub veniali prohibeatur?

II. Num confessario liceat hanc agendi rationem consulere: 1° Uxori, quæ licet detentetur et reprobet onanismuni mariti, hunc tamen frustra ab eo avertere conatur? 2° In trique conjugii, qui, ne numerosa onerentur familia, onanismo voluntarie se dedunt?

III. 1° Num sine periculo consuli possit luce agendi ratio, (pia familiæ diminitio certius causatur (pia onanismo, cum hum: ipsa honestatis ratio reprobet?— 2° Num periculum istud compensetur, si ita vitetur peccatum mortale et pacificetur conscientia plurimarum uxorum, quæ alias, sive culpa mariti sive timore ne concipiant, a Sacramentis alienabuntur?

Ad luce dubia “S. Pœnitentiaria, diligenter perpensis expositis, respondet : Conjuges prædicto modo Matrimonio utentes inquietandos non esse, possitque confessarium sententiam, de (pia agitur, illis conjugibus, caute tamen, insinuare, (pios alia ratione a detestabili onanismi crimine abducere frustra tentaverit.” Romæ in S. Pœn. 16 jun. 1850.

A. Card. Bilio, P. M.

Hip. Caucus Palombi, S. P. *Secrius*.

L. + S.

Nota tamen conjuges, de quibus in Quaesito, in malo statu versari posse: a) ob periculum incontinentiæ, quod infra (piindenam, quæ menstrua proxime subsequitur, alterutri saltem conjugii adesse potest, et quod facilius aderit ad venerem proclivibus, præsertim si peccatum non multum exhorreant; b) ob periculum recusandi debitum casu, (pio compars illud intra illam (piindenam peteret, quod periculum eo majus erit, ipso magis vitandæ prolis sollicita est pars, a (pia petitur.

Quær. 5° *Quomodo procedendum cum uxore, (utp versatur in occasione proxima i peccati propter virum Matrimonio quomodo libet abutentem?*

Prænot. — Casus esset, si, exigente marito, ipsa suis manibus directe eum polluit. aut si ipsa vere consentire solet onanismo, sodomia propriæ pollutioni, etc.

1 Sunt, qui excusant citum iixonm e<ne< ptimiis impediendæ causa seminis effluuiomm vitantem, frigide agendo vel mentem ad nlia divertendo, cinn, ut aiunt, hodie constet muliebre seinui, d generationem non requiri.

Respondet Berardi :1 “In hoc ra-ii opinionem zelum adhibebit conf.—ariu- ut r. . seram muli» rem a tam horrendis pen-...- avertat. Muliere- ordinarii liuju-e...-ris peccati -olent habere maximum aflr. . tum, et valde difficiliter solent induci . . eliciendum firmum propositum ab ii- er-, -audi, quia, prædicta peccata committe- do, ex una parte satisfaciunt voluptatibus tum propriis, tum mariti, et ex altera parte liberant se a proh numerosa, et ab incommodis gestationis, partus, lactatio: - etc. Hinc necesse est. ut conf- sarius habeat in promptu efficacem admonitionem et verba gravissima, ut illas a tanto crimine deterreat.

Si autem confe-sarii admonitiones nullam vel parvam producant emendationem, non raro utile erit comminari dilationem absolutionis, et etiam de facio eandem difflire.”

Quær. 6 -/« *uxor, de qua in casu, obligari possit ad faciendum divortium ut ab hac cum proprio marito peccati occasione liberetur?*

Respondet idem Berardi3 distinguet- “Si mulier in USU Mi.trm «n ii jcevat mortalia committit, quin maritus ad hæc ipsa peccata committenda eam tentet; tunc nullum habet jus faciendi divortium, et ideo aliis mediis uti debet ad removendum peccandi periculum in hac occasione, quæ ut omnino necessaria judicari debet. Si autem maritus ipse eam compulset, vel tentet ad eadem peccata committenda; tunc Canonistæ et Theologi communissime docent, mulierem jus habere faciendi divortium; unde arguunt quod etiam *debent* idem divortium facere, si propter cohabitationem. in gravi versetur peccati periculo. Vide S. Alph., Sam h< / 1 S. niantieciisc-. etc. Sed hæc conclusio rum mica salis intelligenda est; quatenus scilicet debeat quidem mulier facere divortium. si possit absque gravi difficultate; non vero si gravia damna gravesque difficultates subire deberet; quia tunc de occasione necessaria ageretur. ut notat Hurtado5 et S. Alph.”

1 De Oretis, n. 244.

2 II», n. 245.

3 I. V]. n. 973.

« L. \ D. 17. n. 11.

6 T. 1 n. 102.

c L. IV. n. 440.

DECISIONES

SACRARUM CONGREGATIONUM CIRCA
ON INISMUM.

1656. — *1^a Consultatio.* “Episcopus N. humillime supplicat pro hujus dubii solutione: 1° an possit absolvi mulier, quae pateretur equidem virum, si recte ageret in copula conjugali, vehementer autem desiderat, ut se retrahat vir (quia mulier illa prolem habere formidat. 2° An possit absolvi mulier, quae in copula conjugali posset suis blanditiis obtinere a viro, «pud non se retraheret, et non facit; (quia illa copula sibi displicet.”

Responsum. — “S. Pœnitentiaria, perpensis dubiis a Vcn. in Christo Patre, Episcopo N., propositis, respondit: *Negative.* Datum Horna. in S. Pœnitentiaria die 27 maii 1847.”

1657. — *11^a Consultatio.* “Qmeritur a Sede Apostolica, (pia nota theologica dignae sint tres propositiones sequentes, nimirum: 1° ob rationes honestas conjugibus uti licet Matrimonio eo modo, (pud usus est Onan. 2° Probabile est istum Matrimonii usum non esse prohibitum de jure naturali. 3° Nunquam expedit interrogare de hac materia utriusque sexus conjuges, etiamsi prudenter timeatur, ne conjuges, sive vir sive uxor, abutantur Matrimonio.”

Responsum. — “S. Congreg. Inquisit. die 21 maii 1851. Ad 1um. Propositionem esse scandalosam, erroneam, et juri naturali Matrimonii contrariam.— Ad 2um. Propositionem esse scandalosam, erroneam, et alias implicite damnatam ab Innocentio XI. propositione 49“ ” (p. XVII.).—“Ad 3um. Propositionem, prout jacet, esse falsam, nimis laxam, et in praxi periculosam.”

1658. — *111^a Consultatio.* Postulatum Illustrissimi D. Bouvier Episcopi Cenomanensis circa agendi rationem confessoriorum cum conjugibus, relative ad Onanismum.

“Beatissime Pater, Episcopus Cenomanensis in Galliis ad pedes S. V. summa cum reverentia provolutus, ea, quae sequuntur, humillime repraesentat.

Fere omnes juniores sponsi numerosiorem prolem habere nolunt, et tamen ab actu conjugali abstinere moraliter nequeunt.

A confessario interrogati circa modum, quo juribus Matrimonii utuntur, graviter communius offendi solent; et moniti, nec ab actu conjugali temperant, nec ad nimiam prolis multiplicationem determinari queunt.

‘lune adversus confessarios mussitantes, Sacramenta Pœnitentiae? et Eucharistia derelinquunt, nudum praebent exemplum liberis, famulis, aliisque Christi fidelibus; lugendum inde oritur Religionis detrimentum.

Numerus eorum, qui ad Sacrum Pœnitentiae? Tribunal accedunt, multis in locis, ab anno in annum decrescit praesertim ob hanc causam, fatentibus plerisque Parochis pietate, scientia et experientia magis conspicuis.

Quomodo ergo olim agebant confessarii? aiunt multi. Non plures quam hodie communiter nascebantur liberi ex singulis Matrimoniis, conjuges non erant castiores, et nihilominus praeceptis annum Confessionis ac Communionis Paschalis non deerant.

Omnes libenter admittunt, infidelitatem erga compartem, et abortus attentionem maximum esse peccatum. At vix ac ne vix quidem persuaderi possunt, se teneri sub peccato mortali, aut perfectam in Matrimonio servare castitatem, aut incurrere periculum innumeram generandi prolem.

Praefatus Cenomanensis Episcopus ingentia hinc obventura esse mala praevidens, et anxietate turbatus, a Beatitudine Vestra sollicite exquirat:

1° An conjuges, qui Matrimonio eo utuntur modo, ut conceptionem praecaveant, actum per se moraliter malum exercent?

2° Si actus habendus sit ut moraliter malus, an conjuges de illo se non accusantes considerari possint tanquam in ea constituti bona fide, quae eos a gravi culpa excuset?

3° An probanda sit agendi ratio confessoriorum, qui, ne conjugatos offendant, illos circa modum, quo juribus Matrimonii utuntur, non interrogant?”

Responsio. — “S. Pœnitentiaria, mature perpensis propositis quaestionibus, Ad 1um respondet: Cum tota actus deordinatio ex viri malitia procedat, qui, loco consummandi, retrahit se et extra vas

effundit . ideo, si mulier post debitas admonitiones nihil proficiat, vir autem instet minando verbera aut mortem, poterit ipsa, ut probati Theologi docent, citra peccatum simpliciter permittere, idque ex gravi causa, quæ eam excuset ; quoniam caritas, qua illud impedire tenetur, cum tanto incommodo non obligat.

Ad 2um autem et 8m respondet: Quod præfatus confessarius revocet in mentem adagium illud, *nancta sancte* esse tractanda ; atque etiam verba perpendat S. Alphonsi de Ligorio, viri docti et harum rerum peritissimi, qui in Praxi Confessoriorum j 4. n. 41 inquit: ‘Circa autem peccata conjugum respectu ad debitum conjugale, ordinarie loquendo, confessorius non umetur, nec decet interrogare, nisi uxores, an illud reddiderint, modestiori modo <iuo possit. ... De aliis taceat, nisi interrogatus fuerit.’ Necnon alios probatos auctores consulere non omittat. Datum Romæ a S. Pœnitentiaria die 8 junii 1842.”

1659. — **IV** Consultatio. Qnæsitionum. “ Bertha virum habet, quem constanti experientia cognoscit esse onanistam. In vanum omnia lentavit media, ut illum a tam nefando crimine retraheret. Quinimo gravissima aut saltem gravia mala ei imminet nunc probabiliter, ita ut vel hæc mala incurrere debeat vel fugere “ domo mariti, i.isi permittat saltem aliquando abusum Matrimonii, etc.”

Responsio.— “Cum in proposito casu mulier a sua quidem parte nihil contra naturam agat, detq̃ie operam rei licita», tota autem actus inordinatio ex viri malitia procedat, qui, loco consummandi, retrahit se et extra vas effundit ; idcoque, si mulier post debitas admonitiones nihil proficiat, vir autem instet, minando velleria aut mortem aut alia gravissima mala, poterit ipsa (ut probati Theologi docent) citra peccatum permissive sc habere; eum in his rerum adjunctis ipsa viri sui peccatum simpliciter permittat, idque ex gravi causa, quæ eam excusat ; quoniam caritas, qua illud impedire tenetur, eum tanto incommodo non obligat. Datum Roma? in S. Pœnitentiaria die 1 febr. 1823.”

\ . Responsum Pœnitentiarum Majoris. “ Probati eastigatique morales Theologi in hoc consentiunt, ut . . . liceat uxori

debitum reddere, si ex ejus dencgatione male habenda sit a viro suo, et grave inde incommodum -ibi timere posMt ; neque enim, aiunt, hoc in casu censetur uxor viri sui peccato formaliter cooperari, sed illud tantummodo ex justa et rationabili causa permittere. Moneat tamen Orator hujusmodi uxorem, ut non cc-set prudenter commonere virum suum, ut ab hæ turpitudine desistat.

“ Mich a e l . Card, di Pietro, Major Pœnitentiarius.

“ Datum Rouuc in S. Pœnitentiaria die 19 nov 1816.

Exstant etiam aliæ responsiones > Pœnitentiariæ, quæ præcedentibus omnino consonant ; has refert Gousset in Opere, *Jnotification de Saint Lignorij* “

—»—

FORMVLÆ

AI) POSTULANDAS DISPENSATIONES.

I. *.Idpetendam dispensationem it i./trd-mento jnddico, super i/no. jujrta fn'~" -tales* (p. LXX. sq i, *poosd di.^i^ir-Episcopus.*

“Illustrissime ac Reverendissime Domine,”

“Joannes N.” (ponitur nomen gentilicium) “et Anna X. . . th parochia nd-sionc) N. . . . hujus diiBcesis N.” . . . nupturienti ' ad diversa' pertimant di<vceses, id *rectius*2 exprimitur, et quidem immediate post nomen gentilicium utn-usque. Cætrum convenientius dispensatio postulatur per parochum sponsa». si impedimentum utrique contrahentium sit commune, ut c. g. impedimentum cognationis! “ consanguinei in quarto gradu æquali in lima transversali. prout ex annexo schemate ” (vide hujus t\emplar u. 1583. q 2° p. 252) “patet ” (exponitur hic impedimentum consanguinitatis ; setl, ut liquet, exponendum heic loci est illud ipsum, quo nupturientes ligantur). “Matrimonium secutu inire cupiunt, et ideo dispensationem sibi necessariam ab Illustrissima ac Reverendissima Dominatione Vestra suppliciter efflagitant. — Rationes sunt ” . . . (Exponuntur hic causa», qua» pro impe-

1 p. 272.

· Rationem vide u. 1624.

tranda dispensatione existunt, v. g. 1° ætas puella quæ jam 25 annos nata alium probabiliter non inveniret virum, cui convenienter nubere possit ; 2° v. g. periculum lucrosis, cum Oratores in loco acatholicis mixto degant, etc.). Sequuntur, si quæ subsint, circumstantiæ necessario exprimendae.

“ Summa, qua par est, reverentia et devotione permaneo,

“Illustrissime ac Reverendissime Domine,

“Illustrissimæ Dominationis Vestrae,

“ Stibinissimus,

“ N. N.,

“ *Parochus seu Sacerdos Missionaries.*

“ Baltinoræ, die dec. 1874.”

Nota. — A tergo folii, seu infra textum supplicis libelli, ponatur schema consanguinitatis vel affinitatis.

II. *Ad petendam dispensationem in impedimento occulto, super rpto juxta facultates rei jure dispensare possit Episcopus, et cujus dispensatio ab eo sine periculo ladendi sigilli peti valeat.*

“ Illustrissime,” etc., ut supra I.

“Titius et Caja, vivente adhuc prima Titii conjuge, carnaliter se cognoverunt, et sibi fidem invicem dederunt de Matrimonio inter se contrahendo, si uxor Titii praemoreretur; (pia modo mortua, neutro tamen Oratorum in ejus mortem machinante. Matrimonium inter se contrahere desiderant. Cum autem impedimentum criminis ex adulterio et promissione proveniens sit occultum, et, nisi Matrimonium inter vos contrahatur, periculum immineat scandalorum aut perseverantia in peccato, ideo ad hæc evitanda, et pro conscientia» sum quiete, supplicant humilime. ut Illustrissima Dominatio Vestra gratiam dispensationis sibi clementissime impertiri dignetur.”

“ Summa,” etc., ut I.

III. *Ad petendam dispensationem, ab Episcopo, Matrimonio in bona fide cum impedimento de se publico jam contracto, et super quo, vifacultatum, Episcopus dispensare possit.*

“ Illustrissime,” etc.

“ Exponitur humiliter Illustrissimæ Dominationi Vestra pro parte devotorum

Oratorum Joannis N. . . . et Aimæ N. (vide supra I.) de parochia (missione) . . . hujus diœccsis ” . . . (vide supra I.J, “ quod ipsi, alias ignorantes aliquod impedimentum inter se existere. quominus possent invicem matrimonialiter copulari, Matrimonium inter se per verba <lc præsenti, publice factis proclamationibus in eorum parochiali ecclesia nulloque delecto, neque denunciato impedimento, contraxerunt, illudque in facie Ecclesiæ solem, nizarunt. et carnali copula consummarunt. Postmodum vero ad eorum pervenit notitiam, eos (prout ex annexo schemate pateti tertio et quarto a communi stipite provenientibus consanguinitatis gradibus invicem esse conjunctos, propter quod a carnali copula abstinuerunt ” (vel “ et nihilominus in eadem carnali copula perstiterunt ”). “ Cum autem Oratores prædicti in hujusmodi Matrimonio remanere non possint absque dispensatione, et si separatio inter eos fieret, gravia exinde scandala possent oriri, supplicant, ut. legis ecclesiastica venia eis clementissime data, Matrimonium in facie Ecclesiæ inire, et postmodum in eo libere et licite vivere valeant.”

“ Summa,” etc., ut supra.

IV. *Ad petendam dispensationem ab Episcopo, Matrimonio in mala fide cum impedimento publico jam contrado.*

“ Illustrissime,” etc.

“ Exponitur humiliter Illustrissimæ Dominationi Vestrae, nomine Oratorum Joannis N. et Annæ N., de parochia N. hujus diœccsis N., quod ipsi, alias scientes se (ut ex annexo patet schemate) secundo consanguinitatis gradu a communi stipite æqualiter proveniente invicem esse conjunctos, dispensationem ab Illustrissima Dominatione Vestra” (vel “ab Illustrissimo ac Reverendissimo Domino N.”) “ad valide inter se Matrimonium contrahendum. dicto impedimento non obstante, postulaverunt; sed. repulsam passi, vesana obcæcati libidine ac circumventi diabolica fraude coram magistratu civili” (vel “præcone hmretico ’) “ Matrimonium inecstuosuin contraxerunt, ac consummaverunt, ex quojam lres interea lili ab ipsis suscepti sunt. Nune vero ex superabundanti Dei misericordia, de periculo salutis æternæ

valde timentes, magno oh anteactam vitam sunt commoti dolore. Cum autem, si separatio inter eos fieret, gravia exinde scandala orirentur, necnon magnum damnum emergeret liberis suis ; in Matrimonio vero remanere non possint absque dispensatione, supplicant, quatenus Illustrissima Vestra Dominatio cum ipsis, ut in facie Ecclesiæ, omissis tamen publicis denuntiationibus, Matrimonium invicem, consensu renovato, contrahere, ac in eo remanere libere et licite valeant, dispensare dignetur ; addito insuper ex parte infra signati hoc motivo, quod, nisi dispensatio concedatur, valde timendum sit, ne Oratores in Fide omnino pervertantur, et ab ea deliciant, una cum liliis suspectis, cum inter acatholicos et infideles degant.”

“ Summa,” etc.

Λ . *Md petendam dispensationem ab Episcopo in impedimento occulto, et quidem cum sanatione Matrimonii in radice.*

“ Illustrissime,” etc.

“ Sempronia, dioecesis N. N., ignara impedimenti, in facie Ecclesiæ et præmissis denuntiationibus, bona fide contraxit Matrimonium cum viro, a cujus fratre ” (vel “filio”) “prius carnaliter fuerat cognita. Quare, cum absque scandalo separari non possint, et periculum incontinentiæ aut gravis diffamationis subsit, marito putativo impedimenti plane inscio, ac proinde consensus matrimonialis nequeat renovari absque gravi dissidiorum periculo, hinc supplicat humiliter pro celeri remedio dispensationis super hujusmodi impedimento penitus occulto, ac quidem in radice Matrimonii, ita ut. absque consensus renovatione, Matrimonium sanari valeat.”

“ Summa,” etc.

\\ I. *id petendam dispensationem in impedimento publico, super quo non possit dis/iansare Episcopus.*

Sumatur Formula I. ; sed:

1° Loco : “ Illustrissime,” etc. scribatur : “ Beatissime Pater.”

2° Loco : “ ab Illustrissima,” etc. scribe : “ a Sanctitate Vestra.”

3° Loco: “ Summa ” etc. scribe : “Quam gratiam si >anctita« Vectra !>◆ nigne Oratoribus elargiri dignetur, maximas pro ea gratias summa, qua par e-t, reverentia ac devotione aget

“ Sanctitati Vestrae.

“ Submissimus,

“ N. N., etc.

“ Datum N. N.”

Nota. 1' Si sint pauperes post expositas rationes dicitur: “Pauperes et miserales existunt, atque ex suis labore et industria tantum vivunt ” Vide n 1627.

2° Supplicatio a Parocho Oratorum confecta ad Episcopum mittatur; Episcopus vero, vel loco ipsius Vicarius Generalis. eam testimonio, sigillo et chirographo episcopali munitam Romam mittit.

3° Si dispensatio a S. Sede petenda sit in Matrimonio cum impedimento publico sive bona, sive mala fide *contracto*, sumatur Formula III. vel IV., mutatis mutandis juxta ea, quæ in hac Formula VI. mutata sunt.

λ II. *-id pelendam dispensationem a S. Pœnitentiaria in Matrimonio contrahendo.*

“ Eminentissime Princeps.”

“ Exponitur humillime Eminentia Vrs-træ, pro parte Oratorum Titii et Cajæ, quod Matrimonium contrahere intendant, sed quod Titius conjugatus Cajam. vivente adhuc propria uxore Sempronia, carnaliter cognoverit copula pertecta, sibique invicem fidem dederint ile Matrimonio inter se contrahendo, si Sempronia uxor Titii pnemorvretur. qua» etiam per venenum a Titio propinatum pnemortua est. Cum autem ex præmissis impedimentum criminis sit exortum, et exinde Matrimonium nec licite, nec valide contrahere possint, supplicant Oratores pro gratia dispensationis super isto impedimento criminis, ut publice Matrimonium inter se contrahere, et in eo postmodum licite et libere remanere valeant, prolesque legitima decernatur. Impedimentum *omnino* occultum est. et urget periculum perseverantia» in peccato, quin etiam scandalum gravis, si Matrimonio legitimo copulari nequeant. Quare pro quiete conscientia suæ, de præmissis summe do-

lentes, Eminentiam Vestram humiliter supplicant, ut super his de opportuno remedio auctoritate Apostolica providere dignetur.

“Purpuram deosculatis, summa,” etc. ut I.

“Dignetur Eminentia Vestra, responsum dirigere Neo-Eboracum (n. 173 Third Street, New York, U. S. of America) ad me infra scriptum.”

Exterius inscriptionem sic formet : “Eminentissime et Reverendissimo D. D. S. R. E. Cardinali Majori Pœnitentiariorum” (ex nostris Provinciis : “Præfecto S. C. de Propaganda Fide”), “Romæ.”

VIII. *Ad petendam dispensationem a S. Pœnitentiariorum in Matrimonio jam contracto.*

“Eminentissime Princeps.”

“Titiusconjugatus Cajam, vivente adhuc propria uxore Sempronia, carnaliter cognovit copula perfecta, sibique invicem fidem dederunt de Matrimonio inter se contrahendo, si Sempronia uxor Titii præmoreretur, ac, postquam Sempronia per venenum a Titio propinatum p̄morta esset, conscii” (vel “ignari” vel “Titio conscio” aut “ignaro” aut “Caja conscia” vel “ignara”) “impedimenti in facie Ecclesie: p̄missis” (vel “dispensatis”) “proclamationibus” (aut “nullis p̄missis proclamationibus, coram Magistratu civili,” aut “præcone lueretico”) “Matrimonium contraxerunt et carnali copula consummarunt.” (Si utraque vel alterutra pars, in bona fide adhucdum perseveret, id exprimatur; item utrum utraque vel alterutra pars, impedimenti conscia, nunc a copula abstineat, vel nihilominus in eadem perstiterit.) “Quare cum impedimentum *omnino* occultum sit, et separatio sine scandalo fieri nequeat, Eminentiam Vestram humillime oro, ut dispensationem eis benigne indulgeat, quatenus valide contrahere possint.

“Purpuram,” etc., ut Form. VII.

Nota. — Formulas, quibus Episcopus dispensationes concedat, Præsules inveniunt apud Heiss, *de Mairim.* p. 406 sq.

ALIÆ FORMULÆ.

1. *Formida supplicationis pro dispensatione super bannis.*

“Illustrissime ac Reverendissime Domine.”

“Exponitur humiliter, quod” (*scribuntur nomina et cognomina Oratorum, ut supra Form. I., si causa sit honesta vel publica; nomina f̄ditia, si causa occulta et inhonesta; deinde ipsa causa vel causer*). “Quare Oratores, quos, post diligentem inquisitionem, nullo impedimento obstrictos reperi, enixe rogant, ut sibi concedatur dispensatio super duabus (*tribus*) proclamationibus.

“Preces commendans permaneo,” etc.

2. *Formida supplicationis pro dispensatione super impedimento n̄ixtm religionis.*

“Illustrissime,” etc.

“Constantia N., Catholica, parochiana mea, Matrimonium inire cupit cum Frederico N. ex N., sc̄ctæ . . . addicto” (vel *acatholico baptizato*).

“Pars acatholica coram me, ut ex declaratione huic supplicationi annexa patet, sub t̄de juramenti promisit, omnes utriusque sexus infantes ex illo Matrimonio nascituros in Fide Catholica baptizandos et educandos esse, iisque æque accomparti prorsus liberum fore Religionis Catholicæ exercitium. Præterea pars Catholica spondit se pro viribus curaturam, ut, quantum in ipsa erit, vir ad veram Fidem convertatur. Quare humillime supplicat Illustrissimæ Dominationi V̄estra ut sibi super eo impedimento dispensationem Apostolica auctoritate concedere dignetur. Causæ sunt” (*exponuntur canem vel causa, v. g. vani conatus ut Oratrix tali Matrimonio renunciaret; spes fundata conversionis partis acatholicæ, etc.*).

TRACTATUS DE CENSURIS.

Censuræ spectandæ sunt tum in genere, tum in specie.

CAPUT I.

DE CENSURIS IN GENERE.

Agendum 1° de natura et divisione censurarum ; 2° de principio seu auctore censurarum ; 3° de subjecto censurarum ; 4° de absoluteione a censuris.

Nota.— In hoc Tractatu multa desumpsimus ex opusculo tum Petri Avanzini, cui titulus : “ De Constitutione *Apostolicæ Sedis*,” tum Ulmi ac Pmi Fr. Ægidii Mauri O. P., cui titulus : “ In Constitutionem *Apostolicæ Sedis* commentarii.” Prius allegatur secundum 31^m Edit, per verbum : “ Avauz.” ; posterius juxta 2^m Ed. verbo : “ Comin.”

ARTICULUS I.

DE NATURA, DIVISIONE ET CONDITIONIBUS CENSURARUM.

I. De natura censura.

1660. — Censura sic communiter definiri solet : Est poena spiritualis et medicinalis, qua homo baptizatus, delinquens et contumax per potestatem ecclesiasticam quorundam bonorum spiritualium usu privatur.

Dicitur :

U *Poena*, quia culpam supponit.

2 *Spiritualis*, tum quia fertur a potestate spirituali ad spiritualem Christianorum utilitatem, tum quia bona spiritualia immediate aufert, tum quia, — ut delinit Bulla : *Auctorem Jidei*, contradictoriam

doctrinam ut falsam, perniciosam et ad minus erroneam damnans (p. XXXII. p. 46), — ligat in cado et animas obligat.

3° *Medicinalis*, quia fertur eo fine, ut anima ad meliorem frugem sese recipiat. Ex quo tamen non inferes, eos, de quorum correctione desperatur, numquam esse hac poena plectendos, aut eos, qui se emendarunt, *statim* ab ea esse absolvendos. Licet enim hoc *generatim* verum sit, id tamen, juxta S. Alphonsum¹ et D. Thomam, non impedit quominus censura ferri quoque possit ad terrorem aliorum, et absolutio ab ea differri vel ad pleniorum rei resipiscentiam, vel ad ædificationem fidelium et ad scandalum reparandum ; quare delinquentis correctio non est *unicus* censuræ finis.

4° *Homo baptizatus*, quia, qui baptizati non sunt, legislatives aut coercitivæ Ecclesiæ potestati non subduntur ; potestas autem exercetur in subditos.

5° *Delinquens et contumax*, quia poena nonnisi delinquenti infligitur ; medicina vero porrigi non debet, nisi iis. quorum contumacia tanto indigeat remedio. Non requiritur tamen ad hanc contumaciam contemptus formalis, sed sufficit virtualis. in hoc consistens, quod quis sciens, aut saltem dubitans, quidquam ab Ecclesia sub censura prohibitum esse, nihilominus illud facere velit.

6° *Usu quorundam bonorum spiritualium privatur*, nempe bonorum, quæ subsunt potestati Ecclesiæ'. Triplicis enim generis bona in Ecclesia existant. Alia

¹ L. VII. 1.

procedunt immediate *a capite* seu *Christo*, ut variæ gratiæ; alia procedunt *a corpore* seu *Ecclesia*, ut administratio Sacramentorum, suffragia communia, etc. ; alia vero procedunt *a membris*, uti sunt preces ac bona opera singulorum fidelium. Jam vero censura non tollit usum bonorum primi generis, cum ab Ecclesia non dependeant; et hinc censura potest consistere cum statu gratiæ, v. g. in eo, qui censuram incurrit propter peccatum, de quo perfecte postea conteritur;¹ item *per se*, neque tertii generis: nec enim potest Ecclesia eam Sanctorum communionem impedire, quæ ex fide et caritate membrorum existit; sed tantum tollit vel prohibet usum bonorum secundi generis, aliquando quidem in toto, aliquando vero tantum in parte.

“Secundario” censura etiam privare potest “usu corporalium, seu externarum actionum, nimirum communicatione humana, honore vel salutatione, etc. ; quod tamen semper est quasi indirecte, et in ordine ad spiritualia.” Ita Suarez.²

Hinc censura differt:

1° *A depositione et degradatione*, quæ non sunt *medicinales*, nec *ad tempus*, sed in pœnam tantum et perpetua», et ob peccatum præcritum, etiam emendatum, infligi possunt.

2° *Ab irregularitate*, quæ ob solum quoque defectum animi vel corporis absque ulla culpa contrahi potest, et proinde per se non est pœna, sed tantum impedimentum canonicum, licet ob quædam crimina inflictum pœnæ quoque, at non medicinalis, sed punitivæ et de se perpetuæ. rationem habere possit.

3° *A cessatione a divinis*: quia hæc indicitur ad propulsandam injuriam Ecclesiæ illatam, non ad emendandum reum.

4° *A privatione beneficii, carcere*, etc. ; quia Im»c non privant usu bonorum spiritualium.

Suspensio et *interdictum particulare*³ modo *censura* modo pœnæ *medicativa* naturam induunt. Dignosces autem esse pœnam vindicativam, tum si feratur propter delictum *mere* præteritum, tum si infligatur in perpetuum aut etiam ad tem-

pus determinatum, puta pro duobus aut tribus mensibus. — Addunt, pœnas illas etiam tunc rationem puræ pœnæ habere, si aliqua conditio desit, ex cujus defectu censura, non vero pura pœna invalidatur, vel si voluntas Superioris meram pœnam constituendi ex aliquo cognosci possit.¹ Cæterum ejusmodi pœnis, si non sint censuræ, applicari nequeunt ea, quæ jus quoad censuras, qua tales, statuit.² Secus tamen, si aliud per ipsum jus expresse cautum sit. Vide n. 1771. Dixi: 4°.

II. *Divisio censurarum.*

1661. — Variæ distinguuntur, scilicet:

Ie *Ratione speciei*, — *excommunicatio, suspensio, interdictum*, de quibus spcciatim dicemus.

2° *Ratione modi, quo infliguntur*, — *censuræ lata a jure* vel *ab homine*, prout feruntur per canones seu *leges ecclesiasticas* (sub quibus etiam veniunt statuta in synodo diœcesana condita), ve) feruntur a legitimo Superiore, — sive per modum *sententiæ judicariæ*, v. g. si cui, qui culpabilis inventus est, per sententiam judicis satisfactio sub censuræ comminatione mandatur, — sive per modum *præcepti* in unum aut in plures. Si censura *ab homine* afficit personas determinatas, est *particularis*; si vero generaliter et absque determinatione personarum fertur, *generalis* est. — Differunt autem a se invicem in eo præsertim, quod censura lata *a jure*, mortuo auctore, qui eam tulit, instar omnium legum perseverat. Lata autem *ab homine*, cum ab hujus jurisdictione et auctoritate pendeat, ubi hæc, eo mortuo vel remoto ab officio, cesset, etiam ipsa cessat: quod intellige, *ut non amplius incurratur*; nam, si quis eam incurrerit, vinculum nonnisi absolutione tollitur.

3° *Ratione modi, quo incurruntur*, — *censura lata* vel *ferenda* *sententiæ*, prout Superior statuit, eas incurrendas esse ipso facto, quo (piis legem violaverit, vel tantum post sententiam judicis ecclesiastici infligendas esse. Ut utriusque generis ceiisuræ dignoscantur, in genere attende, utrum verba includant alterius actionem,

¹ L. V. Dccr. T. XXXIX. c. 28.

- De censur. Disp. 1. Sect. 1. n. G et S. Alph. L. VII. 2.

³ I. VII. 52.

¹ I. VII. 317. 10°. Cfr. Reiflenst. L. V. T. XXXIX. n. 173.

- Ib'Clcnst. ih. n. 179.

seu ministerium, quo casu erunt sententiæ; *lata* vero, si non includant.¹ Hinc regulariter:

a) Sunt *lata* sententiæ : 1) si lex dicat ; *ipso facio; ipso jure; sine alia sententia*;² 2) si verba sint præteriti aut præsentis temporis, v. g. *excommuniavimus, excommunico* 3) si absolute, modo imperativo dicatur: *excommunicetur, suspendatur*, etc. ; non vero, si per hæc verba præceptum tantum excommunicandi, suspendendi, etc. alteri, puta Episcopo, imponatur.⁴ Eadem fere distinctio, juxta Suarez⁶ et Croix,⁰ adhibenda est, si dicatur: *statim; continuo; extunc; incontinenti*.

b) *Transferenda* sententiæ, si verba sint vel 1) futuri temporis; vel 2) minatoria, nisi ex adjunctis aliud colligatur;⁷ vel 3) ambigua; nam, ex Reg. Juris 49 in 6°, "in pœnis benignior est interpretatio facienda." ⁸ Ambigua autem essent v. g. hæc : *excommunicates sit?*

4° Ratione *potestatis absolvendi* ; — censuræ *reservata* vel *non reservata*, prout Superior earum absolutionem sibi reservavit, vel ordinariis Ministris ab iis absolvere permisit. Aliæ autem sunt Papæ reservatæ, aliæ Episcopis. Reservatæ Papæ vel *specialiter* reservantur, vel *simpliciter* (vide n. 1701 sq.). Episcopis vero aliæ reservantur *a jure* (vide 1733 sq.), et hæ proprie Papæ reservantur cum facultate Episcopis facta ut ab iis absolvere possint; aliæ *per seipsos*. Censuræ *ab homine* semper reservatæ censentur, nisi per præceptum generale latæ sint. — Demum distingui etiam merentur:

5° *Censura notoria* vel *occulta*, prout publice constat, aliquem eas incurrisse ob factum, quod est ita cognitum, ut jam celari amplius nequeat ; vel *secus* : et

6° *Censura justa* vel *injusta, valida* vel *invalida* ; prout Superior justitia', veritati et legi consuluerit, necne, in censura imponenda.

¹ L. VII. G.

² Ib. 7.

³ Ib.

⁴ Ib. 7. 8.

⁶ De Cens. Disp. III. Sect. III. n. 5.

⁰ n. 9.

⁷ L. VH. n. 8.

⁸ Ib. G.

« Ib. 8.

III. *Conditiones censurarum.*

1GG2.— Requiritur ad censuræ validitatem peccatum, idque censuræ proportionatum, externum, regulariter consuinnatum, non mere præteritum, et conjunctum cum contumacia.

1° *Peccatum*. Hinc, si crimen, ob quod censura infligitur, vel non subsistit, vel non legitime probatum fuit, censura non ligat in foro conscientiæ. Si vero pro foro externo valida apparet, exterius observanda est ad vitandum scandalum et judiciorum perturbationem.¹ Non debet præterea censura fulminari in propria causa personali, cum hoc in jure reputetur vindicta.² Excipe tamen 1) si id fiat non per modum judicii, sed per modum defensionis in eum, qui violentiam infert, quia vim vi repellere licet ; 2) ubi causa tam publica est ac manifesta, ut nec negari possit, nec ullo examine indigeat.⁴

2° *Censura proportionatum*, et hinc ordinarie *mortale* ; censura enim, cum sit pœna gravissima, mortalem culpam requirit. Dixi tamen : *ordinarie mortale* ; nam suspensio aut interdictum ad breve tempus *et* privans aliquo tantum usu, itemque excommunicatio minor, ob peccatum veniale ferri possunt.⁵

3° *Externum* ; nam Ecclesia judicat in foro externo, ad quod censuræ pertinent ; non vero de mere internis. Cæterum non solum exterius debet esse peccatum, sed etiam grave quoad substantiam actus externi, lude non sufficit actum ex prava intentione aut ex conscientia erronea esse mortalem.— Sic v. g. excommunicacionem non incurrit percussus clericum omnino leviter, etsi eum animo illum occidendi; nec ille, qui percuteret mensam aut diceret : *ita est*. intendens hieresitn internam confirmare, etc. ; neque demum ille, qui falso putat, se legem violare, v. g. legendo librum quem damnatum falso credit ; hi enim omnes contra conscientiam quidem, sed non contra Jus Canonicum peccant.⁰

4° *Regulariter consummatum opere in genere suo*, secundum proprietatem verbo-

¹ L. VII. GG G8.

² Causa XXIII. q. IV. c. 27.

³ L. V. T. XI. c. 6 in G°.

⁴ Collet P. I. C. 111. art. I. sub Dico 2 La-croix, n. 20.

⁶ L. VII, 30.

⁰ Ib. 34. 43.

rum, quæ in præcepto seu lege infligente censuram continentur, et secundum finem principalem legis. Ratio est, quia leges principales sunt stricte interpretanda juxta Regulam Juris : *Odia restringi, favores convenit ampliari*.

Dixi : 1) *regulariter*. Nam et peccatum inchoatum, vel etiam conatus seu auxilium ad illud censura plecti potest ac reipsa quandoque plectitur, ut v. g. provocatio ad duellum aut illius acceptatio quin pugna sequatur; item operam aut favorem eidem præbere. At, nisi in lege exprimatur, ejusmodi extensio non est facienda. Ideo

Dixi : 2) *secundum proprietatem verborum*, etc. Quare censura non ligatur, qui crimen aliquod consuluit tantum, si in lege non alii quam perpetrantes notantur; ligabitur autem, si et considentes aut quocumque modo eidem coopérantes.¹ Hinc quoque, ut notat S. Alph., si censura sit lata *principaliter* in facientes, et *accessorie* in mandantes, consulentes, etc., eam non incurrunt mandans, consulens, ferens suffragium, si mandatum, consilium aut suffragium effluaciler non influat in crimen: vel si crimen non sit ad effectum perductum. Sic, v. g. ab excommunicatione eximitur qui dedit mandatum aut consilium ei, (pii jam paratus erat ad delictum patrandum; item eximitur mandans percuti clericum, si reipsa percussio non evenit. Et idem probabiliter dicendum, *si dubitetur* an mandatum vel consilium influxerit. — Contra, si censura sit *principaliter* lata in ipsos mandantes, consulentes, etc. statim incurritur, quoties mandatum aut consilium est ab eis præstitum. etiam effectu non secuto; ratio est, quia tunc censura imposita est præcise ob mandatum aut consilium, et non propter opus, quod ex mandato aut consilio causaretur.

5° *Non mere præteritum* seu non habens *tractum*, ut aiunt, *successivum*, quia censura est poma medicinalis, quæque proinde ferri non potest in eos, qui jam ad meliorem frugem sese receperunt. “ Quando ergo excommunicatur aliquis ob furtum, excommunicatur ratione contumaciae. vel quia fur sciebat furtum esse . . . vetitum sub censura, vel quia moni-

J I, VII 36.

- II). 37 39. H A Tr XIX 7.

tus sub pœna censuræ renuit restituere.”¹ Idem applica casui scandali dati et nondum reparati.

(5° *Conjunctum eum contumacia* contra Ecclesiam legem seu præceptum. Ratio est, quia finis præcipuus censurae est pertinaciam frangere. Recole dii ta n. 1060. Dicitur: 5°.

1663. *Resolves*. - 1° Qui a gravi culpa excusatur ob aliquam circumstantiam, etiam a censura excusatur, licet materia sit in se gravis.

2° Si quid omnino leve sub censura præcipiatur, luee non incurritur, modo res, quæ levis sub aliquo respectu apparet, aliunde gravis non fiat.

3° Imprudenter et illicite, sed valide tamen ageret Superior, qui ob quamlibet gravem culpam censuram ferret; finis enim Ecclesiae est graviora tantum crimina punire.²

4° *Probabilius* censura non incurritur, si quis, antequam opus malum consummetur, pro posse mandatum aut consilium revocet, aut, consummationem impedire non valens, laedendum saltem moneat, ut sibi caveat: non enim esset contumax eo tempore, quo opus effectum ultimum ad censuram incurrendam requisitum sortitur.³ De restitutione in hoc casu vide n. 760. q. 1°; n. 763. q. 1°.

5° Excommunicatio, quæ dicitur ferri in animalia nociva, v. g. in locustas, non est excommunicatio proprie dicta, sed adjuratio, vel oratio in diorum interitum facta, ne noceant. Cfr. n. 376. III.

6° Item quando dicuntur *mortui excommunicari*, id intelligendum est de quadam exeeeratione vel declaratione excommunicationis, quam ante mortem incurrerunt, et in qua mortui sunt. Proinde absolutio impertita excommunicatis, qui cum signis pœnitentiæ decesserint, directe non ad ipsos, sed ad vivos porrigitur, quatenus solvuntur obligatione, ne cum defunctis sepultura et publicis precibus communicent.

1661. *Quesita*. — Quær. 1° *In dubius de censura contracta in foro interno habendus sis censurarius?*

Resp. Neg., in dubio tum *facti*, tum *juris*, i. e. sive dubites, an deliqueris,

¹ L. VII. 54.

• Trid Ses 25. C. 3. Ref. sub initio.

³ I. XII 40. II A. Tr. III 45. Cfr. Vind. p. Stl. Ecl. 2 T II. p. 509.

vel an cumis sub censuram, cadat. Ratio est, tum quia in dubio nemo expoliandus est jure, quod possidet, utendi bonis spiritualibus, tum quia *odia sunt restringenda*. Ita *communiter*. Hinc regulariter censuram non incurris, nisi peccatum sit ita certum, ut non remaneat *prudens* dubium, an sit patratum; an interne et externe grave; an in sua specie consummatum; an a pubere (vide n. 1668. II.) commissum.

Dicitur in quæsito; *qui dubitat utrum eam incurrerit*; nam in dubio actionem antecedente applicanda sunt dicenda in qmesitis sequentibus 2° et 3°.

In dubio *de obtenta absolutione, appellatione ternpentire interponito* et similibus, reus deb< t >e habere ut ceiiisuratum; item iu dubio *de potentate Superiorin* quando hic pacifice eam possidet, et *verius* etiam in dubio an *censura sit junta*, quia in his dubiis possidet potestas Superioris.—Censura lata ex falsa facti pra'sumptione, nisi vel donec publice ejus injustitia noscatur. ne scandalum præbeatur, in *publico* servanda est.¹

Quær. 2° *An ignorantia a censura excuset?*

Resp. 1° Certo excusat ignorantia *iafacti*, scilicet (piando (piis ignorat se ponere actum sub censura prohibitum. Sic v. g. si (piis percutiat sacerdotem putans esse laicum. non incurrit censuram latam in percussores Clericorum. Ratio est, (plia censura debet esse nota peccanti, ut sit contumax. Sic in Jure Can.

Resp. 2° Excusat etiam ignorantia *Juris* ecclesiastici præcipientis, vel prohibentis aliquid sub censura. Constat ex iisdem rationibus modo allatis; non enim diei potest contumax in Ecclesiam, (pii ejus legem ignorat, ut patet ex Jure Can.,² ubi dicitur: “Ligari nolumus ignorantes, modo tamen ignorantia crassa non fuerit aut supina.”

Quær. 3° *An excuset a censura ignorantia vincibilis?*

Resp. 1° *Affirm.*, si hæc non sit *grariter culpabilis*; (plia tunc ignorans non potest dici contumax in Ecclesiam.—Ita *omnes*.

Resp. 2° *Neg.* vero, si illa ignorantia³

sit *graviter culpabilis*; quia time *practice* potest dici *crassa* porro ignorantia *cranta* noti excusat a censura, ut patet ex rit. Jure (an. Hæcciiim ignorantia non impedit, quominus aliquis sit contumax contra legem, quam culpabiliter ignorat.—S. Alph.¹ et alii *communiter*.

Excipe tamen, si in Decreto censuræ dicatur: qui hoc fecerit *scienter, consulto, (emere, qui pra-eumpsarii*, etc. Hæc enim verba postulant voluntarium perfectum ac directum, et ex certa scientia censura.-

degant *vero communius*. per ha- clausulas etiam ignorantiam *affectatam*, utpote quæ dolum includit ac scientiæ æquiparatur, excusari, et huic seuteutiæ, ut communiori, S Alph., licet opposita ip non videatur improbabili. magis adliærct.¹

Quær. 4° *An illi, qui peccatum aliquod commiserunt, cui censura per legem annexa sil. a confessario tum de peccato, tum de censura eidem annexa monendi sint, si re/peccatum, tel censuram ignorent!*

Resp. Quæstio resolvenda est juxtr. (licta n. 1123, et juxta dicenda n. 1753 q- 2°. R. 3°.

Quær. 5° *An metus gravis a censure excuset?*

Resp. *Affirm.*, etiam dum agitur de censura statuta in transgredientes præceptum divinum sive positivum, sive naturale, dummodo, a) metus ejusmodi sit. ut excuset a culpa violantes præceptum, si foret ecclesiasticum: b) lex aliter non disponat. Ratio est, quia leges ecclesiastica', qualca sunt illæ. quie censuras statuunt, cessant obligare, ubi urget metus gravis.—Dixi tamen: a) *metus ejusmodi sit*, etc. Hinc, (piando observatio legis humane moraliter necessaria videtur pro conservando lxmo publico, aut si ejus violatio cedat in contemptum Fidei, vel legis, vel potestatis ecclesiasticæ, transgrediens ex gravi metu, etiam yita legem sub censura positam, non excusatur ab illa. Dixi: b) *lex aliter non disponat*, sive explicite, sive implicite, ut e g quoad (Incilantes.⁴

Quær. 6° *An requiratur, ut admonitio deiinquentis censuram prcedat?*

¹ L. VII. 45. Vind. p. 84S. Ed. 2°. T. II p. 510.

² L. VII. 45. 47.

* Ib. 48. 301. II. A. Tr. XIX S. 56.

⁴ Ib 46.

¹ L VII 32. 67. 68.

² e. I. !.. V Peer. T. XXXIX. s. Alph. L. VII. 43.

³ L. I. T. II. c. 2 in 6° S Alph. L VII 43.

Resp. 1° Nulla requiritur monitio pro censuris *a jure* statutis, quia lex ipsa lata et cognita satis subditos admonet. — Ita *omnes*. Requiritur tamen probabilius, juxta S. Alph.,¹ *citatio rei*, ubi agitur de censura sententiæ ferendae, casu, quo delictum et contumacia non sint ita notoria, ut evidenter constet nullam reo competere defensionem.

Resp. 2° Requiritur autem admonitio pro censuris ab homine ferendis, «et quidem communius et probabilius ad *validitatem*. Ratio est, quia non est *contumax*, qui ante non fuit admonitus de præcepto et de poena adnexa. Imo ex Jure Canonico ad *licitatem* requiritur monitio triplex, vel saltem una *peremptoria*, seu in qua exprimatur, eam valere pro triplici, et in quâ tempus ad resipiscendum trium monitionum tempori æquivalens concedatur, nempe biduum pro singula monitione, ideoque spatium sex dierum, v. g. “mandamus, ut intra sex dies talem mulierem e domo ejicias; alias ipso facto excommunicaris.”² *Er justa autem causa* tria spatia ad unum diem vel brevius tempus redigi possunt, et, si sit periculum in mora, ut si agatur de violentia reprimenda, v. g. ædituorum forus ecclesia; aperire recusantium, sufficit una monitio, modo tamen tempus ad resipiscendum, puta spatium unius horæ, designetur.⁸

Excipe: 1°, si agatur de censura *ab homine* per præceptum generale, vel etiam speciale respectu actus futuri; tunc enim non est necessaria admonitio, cum Decretum de ferenda censura admonitionis locum teneat.

Excipe: 2°, si agatur de ejusmodi *suspensione*, et *interdicto*, qua» non sunt censura' proprie dicta et medicinales, sed feruntur tantum per modum pœnæ.⁴

Nota.— De solemnitatibus, ad censuras *stricte tales licite* ferendas requisitis, vide, si lubet, Jus Can.⁶ vel S. Alph.⁰ — Circa has animadvertite: a) eas requiri in solis censuris *ab homine*, et quidem per sententiam particularem, latis; non vero

¹ L. VII. 55. Cfr. Vind. p. 853. Ed. 2^a T. II. p. 522.

² L. V. T. XI. c. 9. in 6°.

⁸ Ib. in fine et L. VII. 56. II. A. Tr. XIX. 8. 4°.

* L. VII. 52 sq.

⁶ C. 1. L. V. T. XI. in 6q.

⁶ L. VII. 60 sq.

in censuris *a jure* statutis, aut *ab homine* quidem, sed per modum præcepti generalis aut particularis; l b) requiri inter alia, ut censura «jusque causa *scripto* proferatur, utque exemplum authenticum scripti reo, id postulanti, intra mensem tradatur. Cum vero, ut scite animadvertit Kenrick/ “in hac regione lites intententur aliquando Episcopo censuras ferenti, cavere hic debet, ne «piid scripto tradat, quod possit actioni civili præbere occasionem, vel «pioil alias in Religionis detrimentum cedat; sed non videtur dari actio civilis, si reo petenti causa *in judicio*” (ecclesiastico) “*probata* exponatur; secus si Episcopus communicet judicium” (ecclesiasticum) “aliis, quorum non interest.”

ARTICULUS II.

DE PRINCIPIO SEU AUCTORE CENSURARUM.

1GG5. *Principia*. — I. Ecclesia gaudet vera potestate ferendi censuras. Argumenta vide apud Dogmaticos.

II. Censuras ferre possunt *de jure ordinario* omnes et soli Superiores ecclesiastici jurisdictionem in foro externo et contentioso habentes. Patet ex verbis Christi apud Matth. ;⁸ *Quacumque alligaveritis*, etc. Ilis enim verbis Christus dedit Prælati Ecclesiæ, in persona Apostolorum, omnem potestatem ad bonam et rectam Ecclesiæ administrationem. Constat etiam ex pluribus locis Juris Can.

III. Censuras ferre possunt, *ex potestate delegata*, omnes et soli Clerici, quibus concessa fuit a Superiore jurisdictionem ordinariam habente. Ratio est, quia omnis et solus Clericus est capax jurisdictionis ecclesiastica, quæ ad censuras ferendas requiritur.⁴

1666. *Regula*. — 1° Censuras *de jure ordinario* ferre possunt Papa et Concilium Generale respectu universæ Ecclesiæ;— Congregationes Romanæ, ut Congr. Concilii, S. Officii, Episcoporum et Regul., etc., pro universa pariter Ecclesia, in iis, quæ sibi demandata sunt, excquendis; — Archiepiscopi tum in dioecesibus propriis, tum in diœcesibus sufraganeorum tempore visitationis, necnon eum agitur de causa ad eorum tribunal per appellationem

¹ L. VII. 61.

¹ 3 18. 18.

² Tr. XXII. 39.

⁴ L. VII. Osq.

delata, quia tunc jurisdictione in suffraganeos pillent. Episcopi respectu proprio dioecesis, modo confirmati sint, esto non consecrati, et *verius* etiam horum Vicarii Generales, (piia cum Episcopo idem constituunt tribunal. Excipe casum, de (pio n. 1146. l. 10); — Legati in territorio legationis, et Cardinales in Ecclesia proprii tituli; — Concilia provincialia in suis provinciis; Generales, Provinciales et Superiores locales ac Capitula generalia (apud quosdam regulares etiam provincialia) Ordinum religiosorum pro variis eorum statutis; — Capitulum Ecclesiae cathedralis, Sede vacante, et ante electionem Vicarii capitularis, qui (apud nos Administrator) tali potestate deinceps exclusive gaudebit.¹

2° Parochi non possunt, *de jure ordinario*, ferre censuras, quia hodie jurisdictionem non habent in foro externo et judiciali, sed tantum administrationem ad rectum parochiae ordinem.¹

3° Mulieres, *probabilius* ne ex *delegatione* quidem, censuras ferre possunt. Proinde Abbatisse Monialium nequeunt propria auctoritate eas ferre, sed tantum Decretum obtinere possunt, quo sub poma censura! mandata sua servari debeant. — 171. autem laici incapaeitas est de jure tantum ecclesiastico. Potest ergo Papa hanc potestatem laico *viro* delegare.⁸

4° Potestas delegata cessat morte delegantis vel ejus amotione ab officio, nisi causa a delegato jam fuerit incoepa, saltem per citationem (cfr. n. 151. 6°). Delegatus vero ad censuras ferendas non potest alterum subdelegare, nisi expressam habuerit licentiam a delegante, vel nisi saltem sit delegatus ad quascumque causas per modum officii, aut a Papa (cfr. tamen n. 150. R. 2°).

1667. *Quaestio*. — Quær. 1° *an Episcopi heretici, excommunicati, et suspensi, possint valide censuras ferre?*

Resp. 1° *Affirm.* si sint heretici, excommunicati, vel suspensi occulti. Ratio est, quia Ecclesia ob bonum commune iis usum jurisdictionis non aufert. Illicite tamen agunt, quoties censuras ferunt. — Ita communiter Theologi cum S. Alph.⁴

Rrsp. 2° *Neg.*, si sint excommunicari vitandi, sea non tolerati, quia tunc omni ecclesiastica jurisdictione privantur (Idem, ob eandem rationem, valet de suspensis *a jurisdictione*). Quid vero, si sint quidem notorii, sed non vitandi? Respondetur, eos posse nihilominus censuras valide ferre, quia (aiunt colligitur ex Constit. Martini V. *Ad evitanda*, ubi sancitur, excommunicatum toleratum, in eis quæ pertinent ad publicum officium, non esse vitandum, ne ab iis quidem, qui id sciunt.¹

Quær. 2° *An Episcopus possit ferre censuram, si sit extra dioecesim?*

Resp. 1° *Affirm.*, si censura feratur per modum præcepti aut statuti ad futura crimina praecavenda.

Resp. 2° *Affirm.*, etiam, si censura feratur per modum sententiae, quæ tamen non indigeat cognitione causæ et strepitu judiciali (sive quia contumacia est tam manifesta, ut non indigeat cognitione causæ, sive quia causa jam cognita fuit in proprio territorio), vel. etiamsi strepitu judiciali indigeat, venia tamen facta sit ab Ordinario territorii et partes consentiant, eum nemo invitus extra proprium territorium trahi possit.

Resp. 3° *Neg.*, si censura ferri debeat cum strepitu judiciali, et licentiam neget Ordinarius loci. Excipe, nisi Episcopus injuste expulsus a proprio territorio fuerit; tunc enim in locis vicinioribus jurisdictionem suam exercere poterit, licentia a loci Ordinario petita, licet non obtenta.

Ratio triplicis responsi est, quia in casu *Resp.* 1^{al} et 2° vel non exercetur jurisdictio *contentiosa*, vel exercetur de consensu Ordinarii territorii; in casu autem *Resp.* 3° revera exercetur talis jurisdictio et quidem sine consensu Ordinarii. Ratio vero exceptionis in *Resp.* 3° est, quia tunc per Ordinarium non stat, quominus exerceatur in proprio territorio, a quo, ut supponitur, injuste fuit expulsus.

Quær. 3° *(n. rice versa Episcopus in sua dioecesi existens ferre possit censuram in subditum extra dioecesim existentem?)*

Resp. 1° *Affirm.*, si agatur de crimine in propria dioecesi commisso. Ratio est, quia secus delinquens a nullo puniri posset; et, quamvis abierit, non tamen cessat

¹ L. VII. 10.

² S. Th. in 4. diet. IS. q. II art. II.

⁸ L. VII. 12. Vind. p. 867. Ed. 2^a. T. II. p. 537.

⁴ L. VII. 12.

¹ L. VII. 12.

² Ib. 21.

jurisdictioni proprii Episcopi subesse. Nec obstat, quod citatio non possit fieri extra territorium; nam sufficit ad censuram incurrendam, ut reus in propria domo citetur aut in loco publico.¹

Resp. 2° Imo potest Episcopus censuram ferre in subditum delinquentem extra diœcesim, si agatur de re ad suam diœcesim pertinente. Sic excommunicari possunt Clerici, qui, jussi accedere ad Synodum, non obtemperant; secus vero, probabilius, si crimen extra territorium, vel in loco exempto ejusdem territorii, v. g. in ecclesia aut conventu Regularium, consummaretur. Excipe, si sermo sit de censura contra quempiam lata per modum præcepti specialis ad crimen præcavendum, ut probabilius docet S. Alph., cui tamen et contraria sententia probabilis est, “cum extra territorium jus dicenti non pareatur impune.”²

Quær. 4° *An Episcopus possit censura ligare subditum alienum, qui scii, in illa diœcesi nec domicilium, nec quasi-domicilium habet, in sua diœcesi delinquentem?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia omnis delinquens sortitur forum loci, in quo delinquit. Sic ex Jure Can.³ Excipe, si delinquens foret illius Episcopi Superior, v. g. Metropolitæ illius. Licet autem Episcopus non possit ferre censuram in peregrinum ante monitionem, potest tamen, postquam is deliquerit in loco, et eum citaverit. — Hæc dicuntur de censuris *ab homine per sententiam*. Nam si sermo sit de censuris *speciali jure illius loci* inflictis in delinquentes sive contra jus commune, sive contra leges ejusdem loci proprias, juxta communioem et probabiliorem sententiam, quæ advenas et peregrinos eximit ab obligatione servandi leges eorum locorum proprias, isti illas non incurrunt.⁴

Quær. 5° *An Prælati Regulares possint censuram ferre in subditos in quocunque loco existentes?*

Resp. Affirm. juxta sententiam communem. Ratio est, quia jurisdictio Superiorum non est tantum territorialis, sed

¹ L. VII. 22.

² Ili. 21-24. L. I. 157. II. A. Tr. XIX. 1.

³ L. I. T. II. e. 2 in 6°.

« L. II. Deer. T. II. c. 3. 20.

⁴ L. VII. 25-27. L. VI. 591. II. A. Tr. XIX. 6. Cfr. Vind. p. 868. Ed. 2°. T. II. p. 538.

magis personalis; unde mutatio loci ex parte subditi, nihil jurisdictioni Superioris detrahit.¹

ARTICULUS 111.

DE SUBJECTO CENSURARUM.

1668. *Principia.* — I. Subjectum censuræ non potest esse nisi homo baptizatus, rationis capax, et subditus: 1° debet esse baptizatus, quia juxta Apostolum Ecclesia non judicat de iis, qui foris sunt; 2° rationis capax, quia censura ordinatur ad correptionem delinquentis; hoc autem locum non obtinet in eo, qui usu rationis caret. Qui tamen habet lucida intervalla, ligatur censuris, modo tempore, quo erat rationis compos, causam dederit; 3° subditus, quia censura est actus jurisdictionis, quæ non nisi in subditos exerceri potest. Cfr. tamen n. 1667. q. 4°.

II. Impuberes, licet censuris absolute ligari possint, attamen, ob ætatis levitatem, ex indulgentia et benignitate Ecclesiæ eas non incurrunt, nisi in lege specialiter expressum sit, vel nisi censura feratur per modum præcepti particularis, et in utroque casu agatur, ut per se patet, de impuberibus, qui sint doli capaces.²

Expressus autem in jure duplex tantum casus invenitur, scilicet: 1° Si in monasteria Monialium ingressi fuerint. Trid.³— 2° Si Clericos percusserint/

1669. *Quæ sit a.* — *Quær.* 1° *An Reges et Regina ligari possint censuris ab Episcopis?*

Resp. Neg. Nam licet in spiritualibus subjiciantur Episcopis, attamen ex privilegio non possunt ab ipsis censura plecti. Hoc autem privilegium decursu temporis legitime introductum est, et ipsis communiter a Doctoribus tributum.⁴ Subjiciuntur vero censuris Pontificiis, etiam *a jure* latis, v. g. contra invadentes civitates, terras, loca aut jura ad Ecclesiam Romanam pertinentia.

Quær. 2° *An Episcopi et Cardinales censuris subjiciantur?*

Resp. 1° Certo non possunt subjici

¹ L. VII. 20.

² Ib. 14.

³ Sess. 25. c. 5. de Rer.

⁴ L. V. Deer. T. XXXIX. c. 60. S. Alph. L. VII. 14.

⁵ L. VII. 16.

censuris luti a scipsis, quia nemo est sui ipsius subditus.

Resp. 2° Subjiciuntur autem censuris papalibus, quia Papa est omnium, etiam Episcoporum, Superior. Attamen ex privilegio juris non ligantur neque interdicto, neque suspensione, nisi in decernendis iis censuris *eorum* mentio liat,¹ saltem indirecte, v. g. per clausulam: *etiam speciali seu individua nola dignos*²

Quær. 3° *An religiosi, ab Episcopo loci, censuris episcopalibus ligari possint?*

Resp. Dist. Vel exempti sunt, vel non. — Si non sint exempti, *affirm.*, ut per se patet. — Si sint exempti, *subdist.*—*Afirm.*, si *generali* tantum exemptionis privilegio fruuntur, at tunc in iis solis, in quibus Episcopo, sive tamquam Ordinario, sive tamquam delegato Apostolico subjiciuntur. Hæc quæ sint, vide n. 1197 — 1202. — *Negative* vero, si ex *speciali* privilegio censuris feriri non possint etiam in iis, in quibus alioquin Ordinariorum jurisdictioni subduntur, quamvis aliis pcenis coerceri ac puniri ab iisdem possint. Ejusmodi autem privilegio gaudent Mendicantes et Jesuitæ.³

Quær. 4° *An possit quis ligari pluribus censuris simul?*

Resp. Affirm. Nihil enim obstat quominus quis pluribus simul vinculis constriugatur. Nam quemadmodum potest quis plura patrare peccata specie et numero diversa, ita etiam potest censuris specie et numero diversis simul innodari, v. g. excommunicatione, suspensione (si Clericus sit) et interdicto, nec non pluribus excommunicationibus, etc. Imo ob unum delictum potest quis ligari simul a jure et ab homine, a Papa et ab Episcopo, ita ut ab utroque absolvi debeat, modo alter Superior novam intenderit poenam imponere; alias regulariter posterior censura habetur ut innovatio seu publicatio prioris. — Ita *communiter* et *absolute probabilius* juxta S. Alph.⁴

Hinc: 1° Si quis unico actu duo committat peccata specie diversa, quorum unicuique sit annexa censura, duas incurrit

censuras, e. u. qui Clericum occidat in loco, ubi homicidium sub pœna ceuniræ prohibetur. Secus vero, si peccatum illud unicum non habeat malitias specie diversas.¹

2° Si quis iteret idem crimen, cui est annexa censura, actu moraliter distincto a primo, iterum eandem incurrit censuram; secus vero, si actus repetiti non sint inter se moraliter distincti. Sic percutiens Clericum ter vel quater, posito notabili intervallo inter singulas percussiones, incurrit tres vel quatuor censuras, dum unicam incurrit, si eum pluries continuo percutiat.

3° Pariter plures incurrit irregularitates sacerdos excommunicatus, qui plures pœnitentes successive absolvat, quia toties novum confert Sacramentum.²

Quær. 5° *An appellatio excuset ab incurrenda censura?*

Resp. 1° Appellatio legitima excusat a censura conditional!, i. e. a censura ferenda sententiæ seu de futuro incurrenda, modo fiat ante lapsum temporis ad implendam conditionem concessi.

Resp. 2° Appellatio legitima a censura jam lata, i. e. quam quis jam incurrit, eam generatim non suspendit. Unde communis vox est Canouistarum, appellationem tunc *decolaticam* esse, non vero *suspensioam*.— Ita Benedict. XIA . C. *Ad militantis* 30 mart. 1742. 38.

Quær. 6° *An censuræ subjectum possit esse integra communitas?*

Resp. 1° *Neg.* quoad *excommunicationem*, idque probabiliter ne valide quidem. Hinc Episcopus, qui cœtum Ædituorum (*trustees*), Ecclesiæ jura conculcantium, excommunicare voluerit, singulos de vœtu nominet necesse est.³ Papa tamen excommunicare potest omnes ex communitate, «pios reos invenerit, quin singulos nominatim designet.

Resp. 2° *Affirm.*, quoad *suspensionem*, ita tamen ut singulos de communitate feriat solum quoad functiones et jura ipsi communitati, ut tali, competentia; non vero (pioad functiones ac jura, quæ ipsi *singillatim* competunt.

Quodsi suspensio infligatur communitati et singulis ipsius personis, tunc non afficit innocentes, sed tantum delinquentes.

Resp. 3° *Affirm.*, etiam (pioad *interdictum*; quæ censura id habet singulare,

¹ L. VII. 15.

² Thesaurus, de Pœnit. P. II. sub Conceptio. C. I. n. 3. Gîrnldi, Expos J. P. P. I. sect. 623.

³ I. VII. 26. 241. Cfr. Vind. p. 874. Ed.

² T. II. p. 544.

⁴ L. VII. 28.

¹ L. VII. 28.

³ p)

² Kenr. Tr. XXII. 36.

ut, si generale sit, integram communitatem, et in hae etiam innocentes obstringat.¹ Neque ideo tamen censuram ferens argui injustitiae potest; quippe per tale interdictum proprie loquendo non puniuntur innocentes, sed Ecclesia justas ob causas sua beneficia et officia tam nocentibus quam innocentibus subtrahit. *Communis.*²

ARTICULUS IV.

DE ABSOLUTIONE A CENSURIS.

Praenotanda.— Multiplici modo potest quis absolvi a censura:

1) Quoad omnes effectus, vel quoad aliquem effectum tantum; 2) absolute vel conditionate; 3) ad reincidentium; 4) ad cautelam.

Jamvero: 1° Absolutio datur ordinarie quoad omnes effectus, quandoque autem datur ad effectum partialem, v. g. ad tollendam privationem vocis activa in electione canonica; quæ tamen absolutio est improprie dicta, atque spei iam dispensationis præse fert.³ Aliant ad effectum \ . n. 1403. q. 1 .

2° Absolutio dari potest sub conditione vel *de praderito*; v. g. si jam satisfecisti, ego te absolvo; vel *de presenti*: si possum absolvere; vel *de Juturo* si satisfacies in posterum, nunc pro tunc te absolvo. Illice postrema tamen illicita est, nisi ex aliqua gravi causa cohonestetur, puta si postea deesset, (pii posset censuratum absolvere.⁴

3° Species absolutionis conditionalis ea est quæ datur ad reincidentiam; ita nempe ut absolutus, nisi intra certum tempus aliquid præstet, v. g. nisi infra mensem restituerit, vel excommunicatorem adeat, reincidat ipso facto in (tandem censuram.— Torro reincidentia est ab homine vel a jure: a) est ab homine, quoties adjicitur voluntate ipsius Superioris absolventis; b) est a jure, (piando incurritur vi legis: quod in duobus tantum casibus locum habet, sc. eum (piis vel impedimento *diuturno* n. 1402. II. 2) detentus, vel in periculo mortis, absolvitur ab eo, (pii in censuram ab Episcopo vel *specialiter* Papa reservatam nullam jurisdictionem habet.⁶ Ille nimirum, etsi vere

absolutus et emendatus, cessante impedimento vel morbo, debet, (piam cito commode potest, per se aut per alium se sistere excommunicatori (vel ejus delegato). non quidem ut iterum absolvatur, sed mandatum ab eo humiliter suscepturus, ut aiunt Canones; alias in eamdcu censuram (ob suam novam contumaciam) reiueidit ipso jure. *

4° Absolutio ad cautelam ea est, quæ datur v. g. ante absolutionem peccatorum ad tollendam censuram forte ignoratam.

107(1. Principia . I. Censura», quas reus jam incurrit, non solvuntur persolam delinquentis pœnitentiam vel obedientiam erga Ecclesiæ mandata, nec, — si suspensiones *er informata conscientia* (vide n. 1680. I *in Jine*) excipias, — per mortem illius, (pii censuram tulit.; sed necessaria est absolutio a iudice, seu Superiore legitimo, impertita. Manifestum est ex Jure Can.,³ et prop. 44 ab Alexandr. VII. damnata, p. XIV. Si vero similis poma non ut censura lata sit, sed ut pura poena, per relaxationem sive dispensationem tollitur.⁴

II. A censura ab homine per sententiam *particularem* lata absolvere possunt tantum: 1° (pii censuram tulit; 2° ejus Superior qua talis. Ergo non Metropolita. nisi in casu appellationis aut visitationis diœcesis suffraganei; 3° ejus successor; 4° alius ab horum quopiam delegatus. Ratio est, quia ejus est absolvere, cujus est ligare. Idcirco id valet, etiamsi reus mutet domicilium. Hinc S. Alph.⁶ advertit, quod, si (piis in alieno territorio ita deliquit, ut ab illius loci Episcopo *specialiter* fuerit excommunicatus, non potest absolvi a proprio Episcopo, nisi de Episcopi excommunicantis licentia.

Nota autem, hoc dici de censura ab homine *per sententiam particularem*; nam censura? *ab homine* utique, sed *per generatem sententiam* lata?, juxta *probabiliorem* icquiparantur latis *a jure*, quæ non sicut reservata; et idcirco reum potest absolvere quisquis in eum jurisdictionem habeat.⁶

Quod de absolutione a censura, ab

¹ Cap. 11. L. V. Dccr. T. XXXIX.

a Lib VII. 87 et 125.

⁸ L. V. Dccr. T. XXXIX. c. 15.

⁴ Rciffinsi L. V T. XXXIX n. 179.

⁶ L. VII. 72.

[°] 11». 73.

¹ I, V. T XI c. 10 in 0°. . L. VII 18. 317.

i ■ I'orporn Tract. XXVII. n. 70.

⁴ L. VII. 123.

⁶ Comment n 168. Th. Pat. η. 101

homine per sententiam *particulare*TM, lata, (lictum est, idem dicendum dr censuris a jure reservatis. V. etiam n. 1103. q. 7°.

Si vero censura Papa? *specialiter* reservetur, pro absolutione ab ea impertienda generalis concessio absolvendi a casibus et censuris Pontifici Romano reservatis nullo pacto sufficit, sed specialis exigitur. Absolvere autem presume-nte- sine debita facultate, etiam quovis praetextu, excommunicationem Papæ *simpliciter* reservatam ipso facto incurrunt, dummodo non agatur de mortis articulo, in quo tamen firma sit quoad absolutos obligatio standi mandatis Ecclesiæ, si Convaluerint. — Const, *tpostolicie sedis* d. d. 12 oct. 1869. § *A quibus*.

111. Quilibet confessarius absolvere potest a censuris non reservatis Papie vel Episcopo.1 exceptis tamen censuris latis a jure iu aliquem locum vel in communitatem; locus enim et communitas foro pœnitentiali non subjacent.2

Ejusmodi autem absolutio a confessantibus dari potest tam extra, quam intra Confessionem, et valet etiam pro foro externo.3 Si autem pœna sit notoria, propter scandalum necesse erit, ut de absolutione quoque publice constet: ad quod tamen sufficit, ut sciatur censuram confessum,4 et satisfactionem, si qua necessaria cr.it, ab eo exhibitam fuisse. Quare *imprudenter*, etiam in foro tantum interno, absolutio daretur a casu ad forum contentiosum vel jam deducto, vel proxime deducendo.

Nola. — 1° Quibus in casibus Episcopi, vel eorum delegati, a censuris Papie reservatis absolvere possint, vide n. 1402.

2° Quandonam, et quo modo, a censuris sivi Papæ, sive Episcopo reservatis absolvere possit, sive omnis sacerdos, sive simplex confessarius, vide n. 1402. 1\ . et n. 1403. q. 1°. q. 2°. q. 4°. q. 5°. q. 7°.

1671. *Resolves.* 1° Superior ecclesiasticus vel delegatus absolvere potest a censuris, etsi non sit sacerdos. Ratio est, quia jurisdictio, quæ requiritur ad absolvendum a censuris, residere potest in Clerico, etiam sola tonsura initiato.

2° Facultas, concessa ab Episcopo prn peccatis reservatis, non iutelliiritur pro reservatis cum censura; secus si concedo facta sit a Papa, qui i casus pap-drs omnes sunt reservati cum ceiiOirii, duobus illis, qui n. 1400. IV. indicati sunt, exceptis.

3° Necessaria mihi non videtur absolutio *ad ctnilAihn* indubio (licet facti) utrum censura sit contracta. Vnam exceptionem habet Sanchez.1 Absolutio autem ab excommunicatione, ad cautelam saltem, semper datur (ct, si probabilis aliqua suspicio ad- r quod confracta fuerit, sub veniali danda e- cuilibrt pœnitcuti, antequam absolvatur a peccatis, ut removeatur accipiendi Sacramenti impedimentum, si quod forte existât Valet tamen absolutio *a pereatis*, licet absolutio ab excommunicatione non fuerit pnemissa, dummodo pœnitens in bona fide sit, et alias rite dispositus. — Ex Rit. Roin.

Non requiritur ad valide absolvendum *per se* determinata verborum forma, sed sufficit et requiritur voluntas absolventis signo aliquo manifestata Absolvens utatur pro foro interno illa, quæ jam in ipsa sacramentali absolutione habetur. pro foro autem externo illa, quæ in Rituali Romano describitur. — “Ritus, ait Kenrick,8 “percutiendi leviter humerum hominis virga,” qui in forma pro foro externo praescribitur, “difficile poterit execution! demandari, ob inores regionis repugnantes . . . Percussionem hanc ex justa causa omitti posse tradit Buscmbautn ” apud S. Alphonsum.4

1672. *Qu.es it a* . — Quær. 1° *In possit absolvi absens?*

Resp. Affirm., saltem *valide*. Ratio est, quia sicut pœna potest statui in absentem, ita et tolli potest. Deducitur etiam evidenter ex Jure Can. Excipe, si facultas absolvendi ita concessa sit, ut in actu Sacramentalis Confessionis danda sit absolutio.

Quær. 2° (*ftandonam facultas absolvendi ita concessa censeatur, ut in actu Sacramentalis Confessionis exercenda sit*

llesp. Non una est omnium ha de re sententia. S Alphonsus docet eam iu actu Sacramentalis Confessionis exercendam esse, si in facultate dicatur: *in foro*

1 L. VII. 70. L. V. Dcer.T. XXXIX. c. 29.

2 L. VII. 322.

3 Ib. 20

* Ib. 65. not. 2.

1 Dec. L. I. c. X n. 55 -ci . I. 11 430.

8 Tr. VII. 51.

4 I. VI. 116.

conscientia. Patet ex iis, quæ docet de facultate Episcoporum (x cap. *Liceat*, seu (’. *Apostolic# Sedis.* j *Firmam lament* Cfr. n. 1402. II. 1).

Quær. 3° *An Episcopus absens absolute possit exisfeidem in diaicesi ?*

Resp. Affirm. juxta omnes. Ratio est, quia ad absolutionem non requiritur cognitio causa, nec strepitus judicialis; et proinde nihil obstat, quominus Episcopus talem actum jurisdictionis in alieno territorio exerceat. Secus tamen, si judicialis strepitus quandoque requiratur, vel si facultas, Episcopo data, in hoc forte restricta sit.¹

Quær. 1° *-hi possit absolvi incitus?*

Resp. Affirm., dummodo absolvatur a Superiore; nam sicut pajna in absentem et invitum ferri potest, sic etiam ab eo auferri; attamen id fieri non expedit sine ratione valde gravi, et cavendum, ne dum ille a contumacia non cessat, censura contemptui habeatur. Hinc requiritur ut censuratus absolutionem petat, licet valida sit etiam non petita, modo (si a delegato detur) agatur de emendato.³

Quær. 5° *An valeat absolutio vi aut metu pravi injuste extorta ?*

Resp. Feg., ut perse patet, et ut ipsum jus⁴ disponit.⁶

Quær. 6° *An ille, qui est obstrictus pluribus censuris, possit absolvi ab una, remanentibus aliis ?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia inter eas non est necessaria connexio. Et peccata quidem mortalia absolvi alia sine aliis nequaquam possunt; secus autem est de censuris, quarum absolutio non confert gratiam sanctificantem censurato. Habentur ergo instar catenarum, quarum aliæ sine aliis solvi possunt.

Quær. 7° *i Irum absolvi possit a censuris ille, qui nondum publice reparavit scandalum, propter quod censura; subjacebat ?*

Resp. Neg., saltem *per se*, et genratini loquendo. Constat ex Declaratione S. Pœnit. die 5 julii 1857.

Quær. *Quomodo scandalum in dicto casu reparandum sit ab iis, quibus talis reparatio difficilis est et periculis obnoxia ?*

Resp. S. Pœnitentiaria 10 dee. 60, “reparationem scandali esse necessariam de jure divino, eamque faciendam esse meliori modo, quo potest, judicio Ordinarii seu confessarii.”¹

Quær. 9° *Qua ratione parti bw satisfactio, si necessaria sit ad tollendam censuram, exhibenda sit ?*

Resp. Vide u. 1402. IV. e). Et hæc quidem sub poma nuditatis servanda, si absolutio a reservatis detur per delegatum (sid) hac conditione: ejusmodi autem conditionem exprimi per clausulam: *satisfacta parte*, docet opinio, quæ S° Alphonso verior videtur.²

Quær. 10° *An et quando juramentum ante absolutionem exigendum sit ?*

Resp. Exigendum est *nniversim* quoties praescribitur; *speciatim* vero: 1° in casu, de quo n. 1402. IV. c), si absolutio detur a delegato eum hac conditione, et tunc *verius* ³ requiritur de valore, nisi de pœnitente agatur, (pii foret perpetuo impotens ad satisfaciendum; ⁴ 2° in casu, de quo n. 1402. IV. e); ⁶ 3° in casu, quo absolutio datur per Episcopum ob impedimentum adeundi S. Sedem, quod perpetuum non est; ante absolutionem scilicet censuratus in hoc casu jurare (aut, si de absolutione in foro interno agatur, promittere) debet, quod, cessante impedimento, aditurus sit S. Sedem.[®]

Nota.— Ex dictis sequitur magnum intercedere discrimen inter absolutionem a peccatis et absolutionem a censuris. Nam :

1° Illa datur ad Deum nobis reconciliandum; hæc vero ad restituendum ea, quæ propria sunt civium Ecclesiæ militantis. — 2° Illa ab omnibus peccatis danda est; hæc vel ab una censura recte datur. — 3° Illa nonnisi contritis et volentibus tribui potest; hæc contumacibus etiam et invitis valide, saltem a Superiore, impertitur. — 4° Illa pure danda est, luce dari potest sub conditione, ex die, in diem, ad reincidentiam, ad cautelam, etc. — 5° Illa, quia pars est Sacramenti, præsenti-bus tantum, hæc et absentibus recte datur. — 6° Illa metu extorta valet, hæc

¹ L. VU. SI et L. VI. 593

² L. VII. 21.

³ Ib. 117- 131.

⁴ C. unie. L. 1. T. XX in 0o

⁶ L. VII. 119.

¹ Acta. T. I. p. 565 sub n. 27.

² L. VI. 537. q-VII. L. VII. 121.

³ L. VI. 537. ¶ VII.

⁴ Ib. i Si vero.

⁶ L. VII. 129.

[°] Ib. 86.

non item. — 7° ilia a solo sacerdote approbato, luee a simplici clerico jurisdictionem externam obtinente impertiri potest.¹

Præterea : 1 Quoties censura reservata est, peccatum quoque reservation! est obnoxium. Sed inter reservationes a R. Pontifice et reservationes ab Ordinariis introductas plurimum distat, ut patet ex dictis n. 1400. IV., 1401. q. 2°. — 2° Peccata reservation) obnoxia absolvi possunt nedum directe, sed etiam indirecte, ex justa causa (n. 1403. q. 1°. q. 2°); censuræ autem *directe* tantum absolvi possunt.

CAPUT II.

DE CENSUBIS IN SPECIE, NEMPE 1° DE EXCOMMUNICATIONE; 2° DE SUSPENSIONE; 3° DE INTERDICTO.

ARTICULUS I.

DE EXCOMMUNICATIONE.

Agendum 1° de ejus natura et divisione ; 2° de ejus effectibus.

§ 1. 7λ> *natura et divisione excommunicationis.*

1673. *Definitio.* — *Excommunicatio* est censura, per quam quis privatur communionem Ecclesiæ ; seu censura, qua Christianus bonis spiritualibus Ecclesiæ communibus, (piorum distributio ad ipsam pertinet (n. 1660. 6°), vel omnino vel ex parte privatur.

Distinguitur : 1° *Major*, quæ privat omnibus bonis Ecclesia' communibus ; 2° *Minor*, quæ bonis aliquibus tantum privat. — Nomine autem *excommunicationi* fert semper in jure intelligitur *Major*, ut notat ex communi sententia S. Alphonsus :² tamen ante Gregorium IX. subinde veniebat etiam *Minor*. — Vox vero *anathema* usurpatur in SS. Canonibus modo ad distinctionem excommunicationis *minoris*, ut in c. 12. Cans. 3. q. 1 ; modo ad significandam excommunicationem inflictam ob lueresini. vel ejus suspicionem ;

¹ L. VII 117 125. ² Comment, n. 167.

³ E. VII. 133.

denique ad significandas quasdam «olemnitates, cum v. g. excommunicatio denunciator accensis candelis et postmodum extinctis, aliisque caeremoniis ab Ecclesia institutis.

Excommunicati excommunicatione *majori*, alii dicuntur *tolerati*, quos fideles non tenentur vitare; alii *non tolerati* seu *vitandi*, quos fideles vitare debent.

Olim omnes, qui excommunicatione ligabantur, *vitandi* erant ii. e. interdicebatur fidelibus communicatio cum ipsis in iis actibus, qui excommunicatis p« r censuram prohibiti sunt), et quidem *vitandi publice*, si de censura notorio constabat ; secus vero *pricativim* ab iis, (pii sciebant, aliquem censura innodari¹

Sed “ ad vitanda scandala et multa pericula, quæ conscientiis timoratis contingere possunt,” Constitutio *Ad vitanda* Martini v. in Concilio Constantæsi Christi fidelibus induisit communionem, etiam in divinis, cum iis (viviis scii.), qui quacumque censura ecclesiastica innodantur, nisi vel nominarim excommunicari fuerint, vel (juxta Theol. Patav. n. 299. 302 etiam post Const. *Apostolic# Sedis*) notorii sint clericorum percussores.²

Attamen notandum :

1° Prefatum Decretum communionem non indulget iis, (pii cen-ura' subjacent, ut ex ipsius Constitutione verbis . * *Christi fidelibus . . . misericorditer indulgemus.*” colligitur, et interpretes communi sententia, ut verius, tuentur.—Cfr. n. 1243. q. 5°.

2° Licet fidelibus jam nulla lege *erclastica* prohibitum sit. toleratis, etiam in Sacris, consociari, eosdemque ad tales actus requirere, quandoque tamen lex *divina* sive naturalis, sive positiva, tali communicationi obstabit ob laesionem prudent: c et caritatis, v. g. per scandalum, quod probetur ; per damnum spirituale, quod fidei imminet . per retardationem emendationis excommunicari, etc.—Cfr. n. 1317. q. 2. R. 3°.

3° Communiter asserunt auctores, excommunicatis toleratis licere cum fidelibus communicare, *si ab hisce express. rei tacite requisiti fuerint*

167i. Qv.esita Quær. 1° An, nt

¹ L. V. Deer. T. WXIX. c. 14

- K-ii \1\ <le SvU I. XII. c. V. q. t.

³ I. VII. 169 sq. '

tdari debeat excommunicatus vitandus, oporteat, ut sit publice notus, quatenus talis?

Resp. Affirm., i. e. requiritur (*ordinarie* etiam si de percussore clerici agitur), ut factum istius excommunicationis sit, vere notorium, scilicet ut tibi moraliter certo, v. g. per famam publicam aut per duos testes fide dignos constet, quod fuerit *nominatim* et *publice* excommunicatus, vel demenciatus ut jam excommunicatione ligatus.¹ — Ille vero est *nominatim* excommunicatus, qui expresso nomine aut officio designatur verbis aut signis adeo indubiis, ut ab aliis omnino secernatur. *Publice* vero excommunicari dicitur ille, qui ut talis denunciatur in loco publico, v. g. in ecclesia, tempore Missa; vel concionis, viva voce, aut per chartam in loco publico juxta morem regionis.— Dixi: *ut tibi moraliter certo . . . constet.* In dubio tamen an quis sit vitandus, apud hunc confiteri tibi non licebit, ne forte invalide absolvaris.³

Quær. 2° *Quid de excommunicatione MINORI tenendum sit?*

Resp. Ante Const. *Apostolicæ Sedis* communicatio illicita in divinis vel in civilibus cum vitando excommunicatione saltem minore ipso farto puniebatur. Privabat vero sub gravi *perceptione* sacramentorum, item electione *passiva* ad beneficia et dignitates Ecclesiæ.³— Pro foro externo ordinarius iudex ecclesiasticus ab ea absolvebat, pro foro interno confessarius.

Post dictam Constitutionem hæc excommunicatio sublata videtur.¹ Xegant autem aliqui. Aliquando tamen communicatio cum vitando excommunicatione majore Pontifici simpliciter reservata vel aliis censuris punitur.— Vide n. 1731. 1736. 1747. 1751. — Potest præterea Episcopus, non quidem per statutum, sed *nominatim* alicui interdicare usum passivum seu receptionem Sacramentorum, aut saltem Communionis.

Î II. *De effectibus excommunicationis.*

1673. — Effectus excommunicationis sive in tolerato, sive in vitando *generatim*

est privatio cujuscumque juris baptizato, ceu membro Ecclesiæ, competentis. — In specie octo numerantur, scilicet 1° privatio Sacramentorum; 2° privatio divinorum Officiorum; 3° privatio suffragiorum Ecclesiæ; 4° privatio sepultura ecclesiasticæ; 5° privatio jurisdictionis ecclesiasticæ; 6° privatio beneficiorum; 7° privatio communicationis forensis; 8° privatio societatis civilis.

Bona, quibus privat excommunicatio, his versiculis comprehenduntur :

He> sim., ritus, communio, crypta, potestas, Præliu sacra, forum, civilia jura vetantur.

Et hi quidem sunt effectus *immediati* excommunicationis; *mediati* vero sunt duo: 1) Irregularitas, quæ ob violationem censurae incurri potest (n. 1771). 2) Suspicio hæreseos, quam ille incurrit, qui toto anno contumaciter (secundum S. Alph. in quacumque censura, sed præcipue) in excommunicatione persistat, seu, ut Jura loquuntur, *insordescat*. Suspectio autem illa id operatur, ut sic insordescens sese canonicè purgare teneatur (vide p. IΔI. nota 2), quia ex insordescencia sufficiens existit præsumptio, ipsum de potestate Ecclesiæ et de Sacramentis male sentire. Quod si non se purget, pro convicto habetur.¹

I. *Privatio Sacramentorum.*

1676. — Excommunicatio privat jure Sacramenta tum recipiendi, tum administrandi. Hinc resolves :

10 *Graviter* peccat per se excommunicatus, sive vitandus, sive etiam toleratus, qui Sacramenta recipit vel confert.

Excipe : a) dum de *recipiente* agatur, si, alias dispositus, versetur in ignorantia invincibili, vel malum grave (uti scandalum, occisio, mutilatio, infamia, gravis jactura bonorum, etc.) secus immineat, modo hujusmodi mali metus non sit incussus in contemptum censura;. — Dixi: *graviter peccat*; nam, si Sacramentum Pœnitentiæ (quod, utpote Ecclesiæ inobediens, sine contritione susciperet) excipias, cætera valide recipit.²

Excipe: In dum de *conferente* agatur:

¹ L. VII 157 Vind. p. 877. Ed. 2°. T. II. p. 548.

- L. VIT 158. 159.

¹ L. VII 137 «I

- Ib. 13G 137. 207. II. A. Tr. XIX. 26.

⁸ L. V. Dcer. T. XXVII. c. 10.

⁴ Avanzini 38 . Comment, n. 111.

1) Si Sacramenta conferat in casu necessitatis (v. g. si secus verum et grave incommodum pro ipso timendum sit), vel cum ignorantia prohibitionis.¹ Attamen in priori casu etiam scandali ratio habeatur. — Cieteroquin etiam extra casum necessitatis *valide* Sacramenta confert, si excipias Sacramentum Pœnitentia? a *vitando* collatum extra casum erroris communis vel periculi mortis.² 2) Si *toleratus* ea conferat ab ipsis fidelibus rogatus. Cfr. n. 1073. 3°. — 3) Si vitandus ea conferat in casibus extremae vel gravissime necessitatis fidelium, quos casus vide n. 1243. q. 5°.

2° *Graviter* peccant Ecclesiæ Ministri, qui Sacramenta conferunt excommunicatis sive vitandis, sive simpliciter toleratis, saltem *per se*, eum sint indigni. Attamen non peccat contra prohibitionem Ecclesiæ, sed tantum contra jus divinum, ille qui confert Sacramenta solis toleratis, liatio est, quia Ecclesia non prohibet amplius communionem, etiam in divinis, cum toleratis. Peccant autem contra jus divinum, quia non licet unquam *dare sancta canibus*.⁹

Dixi: *saltem* per SE; nisi scii, *vel* excommunicatus forte licite Sacramenta petat, *vel* administrans per circumstantias (vide n. 1231. q. 1°) excusetur. — In dubio an quis fuerit necne absolutus a censura, petenti Sacramentum negari non potest, maxime si affirmet se fuisse absolutum; quia in dubio nemo præsumitur mendax.⁴

Nota.—Qua ratione *Sacramentalium* usus excommunicato permittatur, vide n. 1678. 3°.

II. *Privatio divinorum Officiorum.*

1677. — Officia divina intelliguntur Missa, publica? Processiones, Hone solemniter decantata?, solemnis Benedictio, consecratio Chrismatis, aliæque hujusmodi cæremoniæ, quæ fiunt ex instituto Christi vel Ecclesiæ, vel quæ propria» sunt Ordinis Clericalis, ut cantus Epistolio vel Evangelii cum ornamentis propriis, sepultura ecclesiastica.

1678. *Ijinc resolves.*— 1° Quilibet excommunicatus prohibetur sub gravi ab auditione Missæ, ornnibusque alii- divinis Officiis proprie publicis, etiam diebus pneceptis.¹

Circa Missam abrumpendam, *vitando* in ecclesia remanente,² nota facultatem Episcopis nostris concedi, et sacerdotibus communicari solitam, scii. “celebrandi . . . præsentibus hæreticis, sciiisnaticis, infidelibus *et excommunicatis*, «i aliter celebrari non possit.” Vide p. L.XX1. n. 23.

2° Potest tamen excoinmunicatus, etiam vitandus, tempore, quo non celebrantur Divina, orare in eodem loco, iu quo alii orant, sed seorsim, et separatus a cœtu fidelium: potest etiam intéresse concioni, lectioni Scriptura? Sacne et Theologiæ, quia hæc non veniunt nomine Officiorum divinorum, et Ecclesia libenter hæc ei permittit, ut ad conversionem inducatur. — Privatur autem facultate condonandi et legendi in Theologia vel in Jure Canonico, nisi sit toleratus *et* ab aliis requisitus.⁸

3° Potest etiam uti imaginibus, reliquiis, aqua benedicta et aliis rebus sacris, ut illa veneretur, et sic gratias, quibus indiget, obtineat Non tamen lucratur Indulgentias rebus sacris adnexas, nec percipit ex aqua lienedicta et aliis Sacramentalibus fructum, qui ex benedictione Ecclesiæ provenit.⁴

4° Excommunicatus, ad Horas canonicas obligatus, ab iis non dispensatur sed eas privatim recitare debet, nec socium adhibere potest, nisi sit toleratus et requisitus. Nec potest dicere: *Dominus ro-Idscitm*; sed ejus loco dicere debet: *Domine, exaudi orationem meam*. Attamen dicendo: *Dominus cobiscum*, veuialiter tantum peccaret, et, secundum aliquos, quorum sententiam S. Alph. implicite admittere videtur, ne veuialiter quidem, quando solus recitat.⁵

IIT. *Privatio suffragiorum communium Ecclesire.*

1679.—Suffragia Ecclesiæ sunt vel communia, vel privata. Suffragia *communia* ea sunt, quæ fidelibus proveniunt

¹ L. VII 170.

² Ib. 167.

³ Ib. 158. 165 sq.

⁴ IL \ Tr XIX. 17 i» fine. L. VII. 160.

¹ L. VII. 175

⁸ Ib. 174. 177.

⁶ Ib. 178.

² Ib. 176. 177.

⁴ Ib. 174.

ex bonis operibus, nomine Ecclesiæ factis ab ejus Ministris; ut sunt Missæ, Hone canonicæ, aliæque orationes et opera, quæ fiunt ab Ecclesiæ Ministris prout tales sunt, et nomine ipsius Ecclesiæ aguntur. Ad hæc etiam revocari debent satisfactiones Christi, B. Virginis et Sanctorum, quæ Thesaurum Ecclesiæ constituunt, et a Prælati Ecclesiæ per Indulgentias applicantur.

Suffragia *privata* ea sunt, quæ proveniunt ex bonis operibus, quæ fideles proprio nomine peragunt. Talia sunt jejunia, orationes, aliaque bona opera, quæ a privatis fidelibus, vel Ecclesiæ Ministris, ceu personis privatis, fiunt.

1680. *Hinc resolves*.— 1° Excommunicati *citandi* privantur omnibus suffragiis communibus Ecclesiæ. Patet, quia Ecclesia jure suo prohibet, ne pro illis oratur, vel ulla pars bonorum suorum ad eos deveniat. Et hoc valet, etiamsi essent contriti et ad meliorem vitam conversi, quia adhuc excommunicatio perdurat.¹

2° Neque *tolerati*, neque etiam *citandi* privantur suffragiis privatis. Ratio est, quia non prohibentur fideles orare privarim pro excommunicatis, etiam in Ecclesia, et loco publico; ergo bonorum operum fructum eis applicare possunt.²

3° Excommunicati *tolerati* probabiliter non privantur suffragiis communibus. Ratio est, (piia Ecclesia non prohibet amplius fidelibus communicare eum toleratis, ut deducitur ex dictis supra (n. 1673). — De Missa pro excommunicato offerendo necne, vide n. 1317. q. 2°. R. 3°. 4°.⁸

IV. *Privatio sepulture ecclesiasticæ.*

1681. — Sepultura ecclesiastica ea est, quæ fit in loco sacro, seu ad sepulturam fidelium benedicto. Hinc :

1° Excommunicatus *vitandus* nequit in loco sacro sepeliri; si vero in tali loco sepultus fuerit, ejus cadaver erui debet, *si adhuc Jieri possit*, et locus sacer tali contactu pollutus expiandus est.⁴

2° Excommunicatus *toleratus*, dummodo sit *notoria* excommunicatus,⁶ pariter

sepultura ecclesiastica privatur; et, si in loco sacro fuerit sepultus, inde extrahendus est. Attamen locus non censetur pollutus, nec proinde expiatione indiget. — Si pœnitentia signa dedit, sepeliri in loco sacro potest, quamvis *deceat*,¹ eum prius ab excommunicatione absolvi.

3° Etiam *citandus*, (pii signa pœnitentiæ dedit ante mortem, sepeliri potest in loco sacro; sed antea absolutio est ei impertienda. Non debet tamen e loco sacro moveri, si absque absolute sepultus sit.²

4° Huc faciunt ex Const. *Jpostolice Sedis* excommunicatio inter non reservatas 1a (n. 1736), et interdictum 2um (n. 1751).

V. *Privatio jurisdictionis ecclesiasticæ.*

1682. — 1° Excommunicatus *vitandus* omni jurisdictione ecclesiastica privatur. Unde non potest absolvere in foro pœnitentiæ, nec leges, aut censuras, aut sententias ferre, nec eligere ad beneficia aut ea conferre, etc. Si autem talia ageret, nulla prorsus et irrita forent.⁸

2° Excommunicatus *toleratus*, etsi *notorias*, valide jurisdictionem excreet, (piia alias magna confusio in Ecclesia oriretur. Ejusdem tamen acta per exceptionem seu oppositionem excommunicationis infirmari ac repelli possunt, et ipse illicite agit extra casum necessitatis, aut nisi rogatus fuerit; et quidem in re gravi a peccato mortali excusari nequit. Si autem rogatus fuerit, non peccat, etiamsi Sacramenta sine causa ministret. Cum enim concessa sit fidelibus communicatio cum toleratis, indirecte etiam his indultum est cum fidelibus petentibus communicare. Hoc tamen valet, quatenus Sacramenta petuntur ab excommunicato; nam quatenus petuntur a Ministro existerite in mortali, ad liciti; petendum requiritur justa causa.⁴ Cfr. n. 1243. q. 5°.

VI. *Privatio beneficiorum.*

1683. — 1° Excommunicatus quilibet, sive toleratus, sive vitandus, fit proisus inhabilis ad beneficia aut officia ecclesiastica obtinenda. Ratio est, (piia benefi-

¹ L. VII. 163.

² Ib. 162.

⁸ Ib.

⁴ Ib. 186.

⁶ Ferrar. V. Sepultura n. 202.

¹ De Anselis, l. 3. t. 28. 7°. — L. \ || 186.

⁸ Ib. 185. < L. VI. 88. L. VII. 139.

cium datur propter officium ; excommunicabis officii prorsus incapax est; ergo etiam beneficii. Excipe, si beneficium ab ipso Papa, excommunicationis conscio, aut ab ea absolvente conferretur. — Idem valet de dignitatibus, quibus annexa est jurisdictio (excepta tamen dignitate papali), et de Rescriptis Apostolicis obtinendis, nisi luce in ipsa causa excommunicationis vel appellationis ad excommunicati defensionem impetrentur.¹

2° Non tamen excommunicatio privat beneficio jam obtento, nec, si beneficium officio suo per se vel per alium functus fuerit, ejus fructibus ante, sententiam judicis. Ratio est, quia neutrum in jure clare exprimitur. Si tamen per annum negligat obtinere absolutionem, per judicem beneficio privari potest. Haereticus autem ipso facto privatur beneficiis et officiis prius rite obtentis, sed ita, ut ante sententiam declaratoriam criminis beneficia dimittere, et fructus post privationem ipso jure statutam perceptos restituere non teneatur.³

3° Excommunicatus accipiens beneficium, et ille, a «pio accepit, peccant graviter, quippe (pii contra gravem prohibitionem Ecclesiae agunt.⁴

\ II. *Privatio communicationis forensis.*

1684.—Communicatio forensis intolligitur communicatio in iis omnibus, qua pertinent ad iudicium sive civile, sive ecclesiasticum.

1° Excommunicatus *vitandus* privatur omni actu ad iudicium pertinente in foro civili. Proinde nequit esse iudex, advocatus, actor, testis, tabellio, procurator, etc. Pariter nequit esse tutor, curator, aut executor testamenti. — Ita ex jure Romano.⁶—λCrum illae juris dispositiones hodie plerisque in locis (etiam apud nos) usum non obtinent.

2° A *fortiori* privatur *vitandus* omni communicatione in foro ecclesiastico. At tamen potest appellare, et appellationem prosecui. — Ita ex Jure Canonico.⁷

¹ L. VII 180. 1.81.

² Ib.

³ Ecrrnr. V. Hcreticii 49 sq. Sanch. Op. Moir. L. II. c. XXVI. n. 1 sq.

⁴ L. VII. 180. 181

⁶ II). 184

^c L II Deer. T XXV. c. 5.

3° Excommunicatus *toleratus* nulla communicatione forensi privatur ipso facto; unde valide agit, si ea utatur; sed juridice repelli per exceptionem tum ab adversariis, tum a iudice potest.¹

λ III. *Privatio societatis civilis.*

1685.— Actiones civiles, in quibus cum *vitando* non licet communiter consortium habere, his versiculis continentur:

Si pro delictis anathema quis afficiatur,
Us, orare, vale, communicio, lucina negatur.

1° *Os*, i. e. colloquia, littene, signa benevolentiae.

2° *Orare*, quaelibet etiam privata² communicatio in divinis. Vide etiam in const. *MpostoH&e Sedis* 16 m. 17⁴ excommunicationum, quae simpliciter Papae reservata³ sunt, n. 1731. Item interdictum²um, n. 1751.

3C *Vale*, salutationes omnino particulares.

4° *Communicio*, quaelibet societas negotii, habitationis, contractus, cooperationis, etc.

5° *Mensa*, invitatio reciproca ad mensam.³

Porro. 1) Gravis est culpa communicare in divinis, vel in contemptum Ecclesiae, vel in crimine criminoso, in eo scilicet ob quod quis excommunicato fuerit, vel etiam, *probabilius*, in caeteris, si communicatio sit frequens cum proposito eam saepe iterandi.

2) Venialis est, regulariter loquendo, iu aliis casibus.

3) Causae autem graves excusant posunt communicationem reciprocam inter excommunicatum vitandum et fideles, scilicet necessitas, bonum spirituale excommunicati ipsius, conjunctio matrimonialis, status subjectionis iv. g. filii familias minoris), ignorantia sive juris, sive facti.¹ Causas illas exhibet hic versiculus:

I tile. lex. humile, res ignorata, iicesse.

Ha autem omnia ile solis *vitandi* dicuntur; et. quamvis *toleratis* minime fa-
veat privilegium Martini V., ex hodierna

¹ L. VU 184

² Ib. 178.

⁸ Ib 18S.

⁴ Ib 200 >q H A. Tr. XIX 22 -<|.

tamen consuetudine, vel, ut alii malunt, ob bonam fidem, isti non amplius peccant in civilibus communicando cum fidelibus, etiamsi ab ipsis non fuerint requisiti.

ARTICULUS II.

DE SUSPENSIONE.

1686. *Definitio.* — Suspensio est censura, qua Clericus privatur ad tempus, ex parte vel toto, usu potestatis, quam habet ratione Ordinis, officii, vel beneficii.

Suspensio est *censura*, quia *per ne* fertur in medicinam per modum monitionis, ut delinquens a contumacia desistat. Sic 1° differt a depositione et degradatione, quæ sunt merae pœnæ et perpetua? in vindictam criminis; 2° differt ab irregularitate, quæ non est *per se* pœna, sed merum impedimentum, seu inhabilitas non solum ab exercenda potestate ecclesiastica, sed etiam ab ea recipienda impediens.

Attamen suspensio non est necessario et essentialiter censura; aliquando enim fertur vel sine monitione praevia, vel ad certum tempus, vel ad beneplacitum, vel in perpetuum ad puniendam culpam *mere* praeteritam, seu non habentem tractum successivum (n. 1662. 5°), et proinde tunc non est medicinalis. Constat ex praxi Ecclesiæ et ex Jure Can.1—Idem dic, si non iu scriptis, sed oretenus fiat; quia, cum censura sine scripto licite ferri non possit, non praesumitur Episcopus voluisse delinquere censuram oretenus ferendo.3

Singulares etiam species suspensionis sunt :

1° *Suspensio ex informata conscientia*, seu facultas, Episcopis et praelatis jurisdictione quasi episcopali gaudentibus data, interdicendi suis clericis adseensum ad Sacros Ordines, vel suspendendi eosdem a suis Ordinibus seu gradibus, vel dignitatibus ecclesiasticis (quod tamen probabilissime ad beneficium extendi nequit) ex quacumque causa (gravi tamen, uti rei natura et contextus verborum Tridentini expostulant), cujus aestimatio conscientia? Episcopi relinquitur, etiam ob occultum crimen quomodolibet, etiam extra-judicialiter.4 *

1 L. II Decr. T. XX. c. 33.

2 L. VII. 314. 317.

3 Anal. J. P. Série 7- col 581 sv.

4 Trid. Scss 14. c 1. Rcf.

De hujus suspensionis origine et character V. *leta* S. Sed.1 Ipsa, uti ex dictis colligitur, nullas solemnitates requirit; exprimendum tamen est, Episcopum agere vigore Cone. Trid.,2 ne censeatur via ordinaria procedere, quo in casu solemnitates necessaria? essent.8

videtur vero ex decisionibus S. C. C. non infligi posse propter crimina publica (ex actuali jurisprudentia), licet censurans ob crimen publicum iudicium sui Superioris revereri debeat :4 insuperjuxta recentiores resolutiones statui posse haud videtur ut pœna perpetua,6 imo ordinarie ultra sex menses non protrahitur.6 Ita suspensus, qui Sacrum Ordinem solemniter exercet, irregularitatem incurrit. — Nec conceditur contra hanc puniam appellatio, sed solummodo recursus ad S. Sedem, cui Episcopus *requisitus* tenetur suspensionis aperire causas.7

Cessat hæc suspensio etiam per mortem Episcopi, qui eam tulit.

2° *Suspensio ad cautelam*, vel *inhibitio*, praeceptum scilicet Episcopi, clericum arcens ab exercitio ministerii, non praecise quia criminis reus est, sed vel quia fama publica de ipso mala refert, vel (plia jam criminis publici accusatio aut inquisitio judicialiter instituta est, vel alia justa de causa. Non habet *per se* rationem pœnæ et multo minus censuræ.8

1687. *Divisio.* — Suspensio duplex distinguitur :

1° *Totalis*, qua Clericus arcetur ab omni functione vel jure ecclesiastico.

2° *Partialis*, qua functione vel jure aliquo tantum privatur.

Suspensio autem *partialis* triplex est : 1° *ab Ordine*, quæ privat exercitio functionum Ordinis, v. g. ab altari seu celebratione Missæ, a cantu solemnibus Evangelii, Epistola?, etc. ; 2° *ab officio* (seu *a divinis*) quæ privat usu tum Ordinis, tum jurisdictionis, sive in foro externo, sive etiam in foro interno ; 3° *a beneficio*, quæ pri-

1 T. XIV. p. 299 sq.

2 Scss. 14. c. 1. Rcf.

« Scav. T. I. n. 978.

4 Ib.

6 Acta. T. XIV p. 314. III.

6 Anal. J. P. Série 7- coi. 575. sv.

7 *leta*. ib. p. 314 VIII IX. Ben. XIV. de Syn. L. XII. c. VIII n. 3 sq.

* Artn, T. II. p. 284. Anal. J. P. Série 8. col. 1643 sv.

vat redditibus et administratione beneficii. Hæc autem singula iterum in suspensionem *totalem* vel *partialem* sive Ordinis, sive officii, sive beneficii, subdividi possunt.¹

Per suspensionem *a divinis* sine alio addito, juxta communioem sententiam, intelligitur suspensio ab officio, nisi forsitan usus illa verba aliter explicet. Promiscue enim hæ duæ formulæ in Jure Can. adhibentur. — Scavini.^{1*}

1683. *Regula generales*. — 1^a *Regula*. Peccat graviter Clericus suspensus, si actum Ordinis Sacri vetitum exerceat, nisi ignorantia invincibili, aut metu gravi, aut alia legitima causa, v. g. necessitatis, excusetur, vel nisi suspensus, qui a iudice nominatim non denunciatus est, a fidelibus requiratur et aliud non obstat, uti communiter addunt auctores. Item S. Alphonsus⁸ ob materiæ parvitatem saltem a peccato gravi cum excusat, qui v. g. actum levem jurisdictionis exercet. Potest tamen facere ea omnia, quæ a laicis fieri solent, v. g. canere in choro more laicorum, etc. Suspensus autem ab Ordine si hunc *solemniter* exerceat, non solum graviter peccat, sed etiam irregularitatem incurrit, ut n. 1771 dicemus.

†1 *Regula*. Suspensio *absolute* et *simpliciter*, sine ulla determinatione ad hoc vel illud,—v. g. qui talia egerit, suspensionem incurrat! —semper censetur *totalis*, nisi usus vel circumstantia⁴ aliud clare suadeant,⁴ et proinde privat omni usu Ordinis, jurisdictionis et beneficii. Suspensio vero *partialis* privat ea tantum parte hujus potestatis, quæ in lege, vel statuto, vel mandato aut sententia exprimitur.

III° *Regula*. Suspensio *ab Ordine*, *absolute* et *simpliciter*, privat exercitio et usu cujuscunque Ordinis sive Majoris, sive Minoris. Suspensio *a jurisdictione* privationem omnis jurisdictionis importat.

IV^a *Regula*. Suspensio *ab officio*, *simpliciter* et *sine limitatione*, privat usum tum jurisdictionis, tum Ordinis, seu cujus-

cumque ministerii ecclesiastici. Hinc Parochus ab officio suspensus nec Missam celebrare, nec predicare, nec officiis præesse, nec Sacramenta ministrare potest.

1689. *Resolves*. — 1° Suspensus simpliciter ab Ordine non intelligitur suspensus a jurisdictione, et vice versa. Suspensus ab Ordine superiore, non ideo ab inferiore est suspensus. Suspensus tamen ab Ordine inferiore, etiam a superiore suspensus censetur,¹ nisi circumstantiæ aliud suadeant. Is vero, qui ab aliquo officio speciali suspenditur, non eo ipso suspensionem a cæteris officiis incurrit.² Item suspensus a beneficio non censetur suspensus ab officio, nec vice versa.⁸

2° Non incurritur irregularitas violatione suspensionis labe propter delictum mere præteritum, vel in perpetuum.⁴ Ratio est, quia tunc non est violatio censure. *A fortiori*, si suspensio facta fuerit propter defectum inculpabilem mentis vel corporis. Nec incurritur per exercitium cujuslibet actus, a quo quis fuit suspensus, præter exercitium soleiune Ordinis Sacri. — Ita *communiter*.

3° Episcopus suspensus a Pontificalibus, si Missam celebraret, etiam cum Pontificalibus, non incurreret irregularitatem; quia non exerceret actum substantialem Ordinis Episcopalis.

4 Actus Ordinis Clerici suspensi, non dependentes a jurisdictione, sunt validi; quia Ecclesia nequit tollere potestatem Ordinis, sed tantum illius exercitium prohibere potest. Actus vero jurisdictionis sunt invalidi, si suspensus sit nominatim et publice denunciatus, quia privatur actuali jurisdictione; validi autem sunt, nisi ita sit denunciatus, quia Ecclesia, eo ipso quod tolerat suspensum, ob bonum fidelium ei non adimit jurisdictionem.⁵

1690. *Quæritur*. — Quær. 1° *.tu sacerdos suspensus absolvi possit a peccatis per simplicem confessarium, antequam a censura reservata solrafur per Superiorem?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia effectus suspensionis non est privare receptione Sacramentorum (cfr. n. 1343. q. 7°). Sufficient igitur, ut sit dispositus ad Saeramen-

¹ L. VII. 315 sq.

² T. I. n. 977.

• I. VII. 313.

* Giraldi, Expos. J. P. P. I. Sect. 891. § Cum autem.

¹ Ferrnr. V. Suspensio, nrt 7 n. 7

² Devoti, lust. Can. L. IV. Tit. XX. III.

» L. VII. 316.

< Ib. 314.

⁶ L. VII. 314.

tum Pœnitentiæ, scilicet ut sit saltem attritus de peccatis, et promittat sese procuraturum quamprimum, quantum in se erit, absolutionem a censura, et interim se potestate vel juribus prohibitis usurum non esse. Hinc ita a pereatis absolutus, secluso scandalo cjusque periculo, ad Communionem quoque admitti poterit.¹

Quær. 2° *An possit Jerri suspensio partialis pro sola culpa Veniali?*

Resp. Vide n. 1662. 2°.

Quær. 3 *Quomodo tollatur suspensio?*

Resp. 1° Si suspensio rationem habeat *censura*, tollitur ut excommunicatio, scilicet per solam absolutionem, et quidem Superioris, si sit reservata; attamen, si lata luerit ad certum tempus determinatum, vel sub conditione, cessat per scipsau, transacto tempore, vel adimpleta conditione statuta.

Resp. 2° Si vero imposita sit in *perpetuum* propter culpam omnino praeteritam, tollitur, ut mera pœna, per solam dispensationem Pnelati, vel ejus delegati, quia tunc non est censura.— Ita *communiter*.

Quær. 4° *Qn/rnani forma adhibenda sii ad toUendam suspensionem?*

Resp. 1° Si suspensio occulta sit, tollitur per absolutionem sub forma generali: *Absolve te ab omni vinculo*, etc.

llesp. 2° Si publica sit, *in foro interno* eadem forma tollitur: *in/oro vero externo* adhibenda est forma solemnis in Rituali determinata. Solemniter autem nemo a suspensione absolvere potest, nisi ipse Superior, aut alius specialiter ad hoc delegatus.

Quær. 5° *An sacerdos simpliciter approbatus absolvere possit suspensum a censura iu articulo mortis, si Superior aut delegatus desit?*

llesp. *Negant* non pauci quibus adhaeremus, ea ducti ratione, quod nulla appareat causa, cur Ecclesia ei conferat talem potestatem: suspensio enim non privat facultate recipiendi Sacramenta, si excipias promotionem ad Ordinem superiorem. Sufficit igitur ad salutem æternam, ut suspensus in tali periculo constitutus a peccatis absolvatur.

Quær. 6° *An et qualis communicatio prohibeatur cum suspensio vitando*

llesp. 1° Communicatio, absque gravi causa, in actibus, a quibus suspensus est,

¹ L. VI. 430 in fine. Scavini, T. 1. n. 875.

v. g. ejus Missæ *inservire*, si ab altari suspensus fuit.

Resp. 2° Licet communicare *in caleris*; neque enim hoc prohibetur, nec suspensio per se retrahit a communicatione sicut excommunicatio. Hinc, præciso scandalo, licet *audire* Missam suspensi, etiam vitandi, prout verius et communius docent Salmanticenses. Nec cessandum a divinis, licet suspensus vitandus iis intersit.¹

APPENDICULA

DE DEPOSITIONE, DEGRADATIONE, ET REMOTIONE A PAROCHIA.

1691. — *Depositio* et *degradatio* sunt pœnæ gravissima', suspensioni valde allines.

Depositio (verbalis) est pœna ecclesiastica, qua Clericus non solum ab omni munere Ordinis ac beneficii repellitur, sed etiam officio et beneficio omnino privatur, ablato titulo, ita ut ad illud sine nova collatione redire nequeat. Differunt igitur *depositi* a *suspensis*, quod hi dignitatem et beneficium non amittunt, sed tantum privantur fructibus beneficii aliisque independentibus, suique Ordinis ac dignitatis munera exercere prohibentur. — *Depositio* irrogari potest ab Episcopo vel ejus Vicario ad hoc deputato, at in casibus tantum in Jure expressis et pro delictis atrocioribus. — Quamvis autem *de se* pœna sit irremissibilis, tolli tamen per dispensationem Episcopi poterit, quoties crimen adulterio minus fuerit.²

Degradatio (seu *depositio realis*) est solemnis privatio omnium titulorum, honorum, privilegiorum, et bonorum ecclesiasticorum, ita ut degradatus, solo remanente Ordinis caractere indelebili, ad conditionem laicalem reducatur. Hinc differt a *depositione*: 1° quia degradatio est solemnis privatio bonorum ecclesiasticorum, depositio autem non ita; 2° quia degradatio privat utroque privilegio clericali, scilicet 'anoniset Fori, depositio autem his privilegiis non privat. Hinc percutiens depositum incurreret excommunicationem;

¹ L. VII. 110. 313 Vide Snlm. de Cæn. C. V. P. II. u. II Craisson, Mamuib. n. 6592.

² K. VII. 323 sq. II. \ Ti. \ \ 67. Devoti Inst. Can. L. IV. T. XX § (J).

non vt-ro si in degradatuni violentas manus injiceret; a laico enim non differt.

Degradatio non potest infligi nisi ab Episcopo et pro immanibus sceleribus, cuiusmodi sunt crimen lueresis manifestum, falsificatio litterarum apostolicarum, sodomia frequentata, gravissima calumnia proprio Episcopo apposita, etc. Solus Papa in hac gravissima pœna dispensat.¹

Quær. *tn degradatus teneatur ad lia-nta canonicas, et ad cotum castitati*?

Resp. *.ijprm.* quoad utrumque; quia non debet hoc onere solvi et commodum percipere ex sua malitia. Hinc invalide Matrimonium contraheret.²

1692. - A depositione et degradatione differt tum *privatio* p̄rochia tum *wconomicu remotio* a parochia. — *Privatio* parochiæ nonnisi ob causas omnino graves, et ordine judiciali apprime servato, statuitur; *œconomica* autem *remotio* locum habet tum ob imperitiam et inidoneitatem parochi ad parochiam, ut par est, regendam,³ tum ob grave odium et aversionem plebis, quibus exstantibus parochus parochiæ suæ consulere non possit. Si *temporanea* fuerit, loco parochi interea vicarius idoneus instituendus est, æqua portione reddituum ipsi assignata; si vero de *perpetua* remotione agatur, succurrendum est parochi ad Nignationem alterius beneficii.⁴

1693. Qr.es it a. — Quær. 1° *Qua ratione apud nos in praxim deducenda sit privatio parochi/e*?

Resp. *Privationi* p̄rochia apud nos assimilatur *revocatio facultatum* seu definitiva alicujus Rectoris Missionarii remotio a munere. Hæc si in puniam delicti infligenda videatur, servanda est Instructio S. C. de Prop. Fide 20 julii 1875, cujus hæc summa est. Episcopi in Synodo diœcesana, ad instar deputationis seu canonica electionis Judicium Synodali, i. c. audita Synodo (vide Ben. XIV. de Syn. L. V. C. V.), vel, si Synodus ob gravem causam cogi nequeat, extraeam quinque, aut, si tot haberi nequeant, tres seligant presbyteros ex probatissimis et, quantum fieri poterit, in Jure Canonico peritis, quorum munus erit, sub preside ab Episcopo constituto, criminales

ac disciplinares Clericorum causas ad examen revocare juxta normam in ipsa Instructione propositam. Ita electi in munere permanebunt ad proximam Diœcesanæ Synodi celebrationem, aliis extra Synodum suffectis, si interim morte, renunciatione aut alia de causa præscriptum numerum imminui contigerit. In casu vero ejusmodi suffectionis decet ut Episcopus votum audiat reliquorum Consiliariorum. Ad Consilium non recurritur, si Rector Missionarius, causa sibi ab Episcopo exposita, muneri sponte renunciaverit. Quod si non renuueiaverit, a munere dejici non poterit, nisi tribus saltem ex iis ad causam cognoscendam adhibitis, eorumque consilio, post examen juxta præscriptam investigationis normam peractum, audito, quod tamen Episcopus sequi non teneatur. Sed inquisitionis acta, et opinio pandita a Consiliariis est semper inserenda processui. Liberum quoque est cuique Rectori, cujus causa agitur, alium sacerdotem ab Episcopo approbandum secum habere coram Consilio sive ad simplicem adsistentiam, sive ad suas animadversiones aut defensionem exhibendam. — Si contingat ut a sententia Episcopi, quadvjectio Rectoris decernitur, ad Archiepiscopum provocetur, hic eadem methodo, quæ in Instructione præscribitur, in causæ cognitione et decisione procedere tenetur. — Vide Instr. (Ξ) p. 109 et (Y) p. 413, ubi dubiis quibusdam circa Instruet, propositis S. C. respondet.

Quær. 2° *Qua ratione apud nos in praxim deducenda sit œconomica remotio a parochia*?

Resp. (*Economic# remotioni* a parochia assimilatur apud nos translatio pastorum ad aliam ejusdem diœcesis Congregationem, de qua Cone. 1^l. Balt. II. Patres hæc habent? “Monemus omnes sacerdotes in hisce diœcesibus degentes, sive fuerint in iis ordinati, sive in easdem cooptati, ut, memores promissionis in ordinatione emissa», non detrectent vacare cuilibet missioni ab Episcopo designatae, si Episcopus judicet sufficiens ad vitæ decentem sustentationem subsidium illic haberi posse, idque munus viribus et valetudini sacerdotum ipsorum convenire.”

Addunt : “Parochialis juris, paroecia»,

1 L. VII. 323 sq.

2 Ib. 324.

3 Trid. Sess. 21. c. 6. Ref.

4 Acta, T. II. pp. 283. 284. Anal. J. P. Serie S. coi. 1643 sv.

1 a. 108.

- a. 125. 126.

et parochi nomina usurpando, nullatenus intendimus . . . potestatem illam tollere, . . . quam ex recepta in his provinciis disciplina habet Episcopus quemvis sacerdotem . . . alio transferendi.” ‘Episcopi vero curent, ne Sacerdotes sine gravi et rationabili causa de una ad aliam Missionem invitos transferant’ (Y) p. 413. “Quod si sacerdos ad parochialis ecclesiæ curam assumatur, qui nondum in diœcesi 5 annos in sacris missionibus insumserit, tamquam parœciæ administrator tantum habeatur; neque, nisi expicto quinquennio, factoque” coram Episcopo et duobus ab eo designandis presbyteris “examine, parochi nomen et jura obtineat.” Excipe Regulares, qui 5 annos in his Provinciis vixerint.

ARTICULUS III.

DE INTERDICTO.

1694. — *Definitio.* Interdictum est censura, qua, in pœnam alieujus criminis, usus divinatorum Officiorum, aliquorum Sacramentorum, et sepulturæ ecclesiasticæ certis personis aut in quibusdam locis prohibetur.

Hinc differt interdictum : 1° ab excommunicatione, quæ majoribus bonis privat (piam interdictum, nec loca, sed solas personas afficit ; 2° a suspensione, quæ solo allicit Clericos, et eatenus tantum privat rebus sacris, quatenus sunt usus alieujus ministerii ecclesiastici, non vero quatenus sunt bona fidelium ; insuper interdictum afficit etiam loca, et privat sepultura ecclesiastica, non vero suspensio ; 3° ab irregularitate et a cessatione a divinis, quæ proprie et /w «e non habent rationem pœne, nec proinde censure.¹

Divisio. interdictum est multiplex, scilicet, 1° *Personale*, *locale* vel *mixtum*, prout immediate afficit personam, vel locum, vel utrumque simul.

2° *Clenerale* vel *particulare*, prout extenditur ad totam regionem, civitatem et communitatem, vel ad Oratorium, Ecclesiam particularem, aut personas determinatas restringitur.

3° *Totale*, quod simpliciter fertur quoad omnes effectus interdicti, et *partiale*, quod solum fertur quoad unum vel alium effectum.

¹ L. VII 328.

• Sttaii/., ili- Cen- disp 32 sect. 2. n. 37.

Partiali adnumcrmidum est *interdictam ab ingressa ecclesia*, quod speciem constituit interdicti personalis, et prohibet eodem ligatos in ecclesia (non tamen extra illam, v. g. in coemeterio) divina celebrare, percipere, vel iis adsistere; adsistentes, si fieri potest, sunt removendi. Disputatur autem, num ipsis permittatur ecclesiam ingredi, ut ibi privatim orent.— Insuper a sepultura in ecclesia vel in coemeterio ecclesiastico arcentur, nisi, poenitentia acta, ab interdicto absoluti fuerint.¹

1695. *Regula*:.— 1. Interdictum *rale* non cadit nisi in *personas* vel *loca* designata. Hinc: 1° Interdicto *Clero* alieujus loci, non ideo interdicatur *populus*, nec interdicuntur Regulares, nisi beneficium aut officium in illo populo habeant, neque alii clerici, qui ibi nullum habent officium ; cum clero enim non constituunt unum corpus; et vice versa.³ 2° Interdicta *civitate*, incolæ innocentes non sunt interdicti, et alio ire possunt, ut divinis Officiis intersint. 3° Interdictis *civibus urbis*, Ecclesiæ interdicto non subjacent ; ibique peregrini Officiis adesSé possunt (Episcopi semper eximuntur ab interdicto personali generali, nisi specialiter designati fuerint). Liberi quoque in hoc casu sunt innocentes, si domicilium alio transferant. Item infantes et amentes, qui tamen sepultura ecclesiastica privantur.⁸

II. Interdictum sine limitatione in aliquod *lotum*, omnes ejus partes afficit. Hinc: 1° Interdictum civitatis involvit, omnes illius urbis Ecclesias, etiam exemptas a jurisdictione interdicentis ; nam alias interdictum esset illusorium. et ita in Jure decernitur. Et hoc interdictum Episcopus etiam, qui illud tulit, observare tenetur.⁴ De Regularibus tamen vide S. Alph.⁶ 2° Interdictum familiæ vel communitatis singula ejus membra complectitur. 3° Interdictum Ecclesiæ singulis sacellis in ea contentis competit : at vice versa dici nequit.

III. Interdictum latum in certa *loca*, v. g. castrum, aut civitatem, afficit etiam

¹ L. V. T. XI. c. 20 in fi”. Suarez, de Cens, disp. 35. m. 1. 4 n. 4 sq. Vide ctinin disp. 34. sect. t. n. 23. 24. disp. 38. sect. 1. n. 20 sq. Ben. XIV lint 55. 4 11. Poitô die IS sept.

- L. VII 331.

³ Ib. 330. 331

⁴ Ib. 330

⁸ L. V. Gl f Infertur III et L. VII, 333

suburbia et ædificia contigua. Hinc interdicta Ecclesiâ parochiali, interdicuntur sacella, nec non cœmetria contigua, non vero vice versa: quia *accessorium sequitur principale*, et non principale accessorium.

1696. Q*uæ* sit a .— Quær. 1° *Quinam sint effectus interdicti?*

Resp. Sunt tres, ut patet ex definitione superius data, scilicet: 1° *Prohibitio a divinis Officiis*, ab iis nempe, quæ sollemniter a Clericis in loco ad hæc deputato exercentur, scilicet a Missa, precatione publica et sollemn!, publica recitatione Horarum in choro, benedictione publica aquæ, olei, templi, cereorum, etc. Clerici, (pii non cadunt sub interdictum generale, ecl.brarc. possunt et debent, sed januis clausi et (nisi ad concionem, Salutationem Angelicam vel obitum alieujus) sine eampanarum sonitu, submissa voce, et exclusis nominatim interdictis.— Excipiuntur etiam, in interdicto locali generali, nonnulla Festa Solemnia, in quibus omnes interdicti possunt ad divina officia admitti, et, si hæc Festa de præcepto servanda sunt, Sacro interesse debent. Excipitur etiam semper concio, ut in excommunicato. L.VII. 177

2° *Prohibitio ab administrandis et recipiendis aliquibus Sacramentis*, scilicet Eucharistia, Ordine (extra gravissimam necessitatem) et Extrema Unctione. Viaticum moribundis ministrari potest, et juxta aliquos etiam Extrema unctionio. Baptismus (etiam sollemnis), Confirmatio et Pœnitentia omnibus permittuntur, exceptis illis, qui interdicto causam, etiam auxilio vel favore, dederunt, et illis, qui *nominatim* interdicti sunt, nisi vel prius satisfecerint, vel, si nunc satisfacere nequeunt, de satisfaciendo cautionem juratam dederint. Probabilius etiam Matrimonium,² sed absque «olemnis benedictione.

3° *Prohibitio a sepultura ecclesiastica*. Extenditur etiam ad infantes et amentes in interdicto locali et personali generali. Clerici non personaliter interdicti, nee interdicti violatores, sine pompa sepeliri possunt in Ecclesia; imo (sed sine ~~vi~~ etsi Ecclesia esset specialiter interdicta.⁸

Quær. 2° *Quomodo peccent viciantes interdictum, et iustas pœnas incurrant?*

Resp. 1° *Quoad Clericos et Religiosos*: Peccant *graviter* violando interdictum sive

personale, sive locale, nisi parvula maturité excuset, ut si v. g. per breve tantum tempus januam Ecclesiæ apertam relinquerent. Praeterea incurrunt: a) *Irregularitatem*, si exerceant actum proprii Ordinis, b) *Suspensionem* Pape reservatam, si recipiant Ordinem ab interdicto nominatim denunciato (vide n. 1717; c) *Interdictum* ab ingressu ecclesiæ (n. 1691 si scienter celebrent, etc. in locis interdictis (vide n. 1751).

Resp. 2° Clerici peccant *graviter*, si violent interdictum ~~personale~~, recipiendo v. g. Eucharistiam; item si compellant Clericos ad Sacra celebranda contra interdictum, quo in casu incurrunt sicut et Clerici) interdictum personale ibi ~~interdictum~~ ecclesiæ (vide n. 1751). *Probabilius* leviter tantum peccant, si, interdicto loco, ipsi, non personaliter interdicti, divinis officiis dumtaxat assistant.¹

Quær. 3° *Quam ob causam ferri possit interdictum?*

Resp. Ferri non potest *per se loquendo*, nisi propter culpam gravem bono publico oppositam. Sic pro interdicto personali requiritur culpa illius, qui interdictitur; nam pœna est propter culpam. Pro interdicto autem generali et locali sufficit culpa illius, qui est caput communitatis, vel præcipuorum ejus membrorum.²

Quær. 1° *Quis ab interdicto possit absolvere?*

Resp. 1° Ab interdicto personali particulari a Jure lato, nec reservato, quivis confessarius absolvere potest.

Resp. 2° Ab interdicto locali non reservato, vel a personali genendi non reservato. Episcopus absolvit vel qui episcopalem jurisdictionem participat.

Resp. 3° Si interdictum latum sit *ab homine*, applica dicta n. 16/0. II.⁸

APPENDIX I.

DE CESSATIONE X DIVINIS.

1697 — *Cessatio a divinis* est prohibitio Clericis facta, ut in aliquo loco determinato abstineant ab Officiis divinis, ab administratione Sacramentorum, et ab ecclesiastica sepultura.

¹ L. VII. 333.

² Ib. 331. 335.

³ Ib. 334.

⁴ L. VII. 336.

⁵ Ib. 335. 339.

⁶ Ib. 337.

Hæc cessatio distinguitur ab interdicto:
 1° Quia interdictum potest esse personale, non vero cessatio a divinis. 2° Quia interdictum est censura, unde qui illud violat, lit irregularis; transgressor autem cessationis a divinis, licet graviter peccet, nullam tamen censuram incurrit, nec lit irregularis. Hæc enim cessatio non adhibetur ad corrigendos delinquentes. 3° Quia, durante interdicto generali, licet celebrare Officia divina januis clausis, et submissa voce, et etiam solemniter in quibusdam Festis: in cessatione vero a divinis etiam hæc prohibentur.

Duplex distinguitur cessatio a divinis:

1° Alia *a jure*, quæ ipso facto existit, quando polluitur Ecclesia, vel execratur.

2° Alia *ab homine*, quæ, præcedente monitione, imponitur a Superiore jurisdictionem habente in foro externo (qui et tollere eam potest, vel ad tempus suspendere), in signum mœroris, vel ad reparationem gravis injuriæ Deo illatæ; et tunc afficit omnes, qui in eo loco versantur.

Causæ autem cessationis a divinis *a jure* referuntur in Tractatu *de Eucharistia* n. 1329. q. 4°. q. 5°.— Sacramenta, quæ ministrari possunt tempore interdicti, conceduntur etiam tempore cessationis.¹ Hinc generatim permittitur Missa privata semel per hebdomadam ad Sacras Species pro Viatico renovandas.— Clerici autem non gaudent privilegio eis concesso tempore interdicti.

APPENDIX II.

DE SEPULTURA ECCLESIASTICA.

1698.— Corpora fidelium defunctorum ex præcepto Ecclesiæ in loco sancto ad hoc benedicto et consecrato, aut in ipsa Ecclesia sepelienda sunt. Qui autem non pertinent ad Ecclesiam Christi, nec more ecclesiastico, nec in loco sancto sepeliri possunt. Deneganda est sepultura ecclesiastica etiam christianis, qui ea indigni visi sunt, propterea quod aut Fidem deseruerunt, aut in contumacia et impenitentia e vivis excesserunt, vel filii rebelles fuere, ut constat ex dictis de effectibus excommunicationis et interdicti. *

¹ L. VII. 340. Craisson, Manuale n. G639.

1699. QüÆsita.— Quær. 1° *Quinam privandi sint sepultura ecclesiastica?*

Resp. De jure communi sunt sequentes:

1° *Infideles* omnes, quicumque sint, sive pagani, sive judæi, sive mahumetani, sive etiam infantes sine Baptismo, saltem dubie valido,¹ mortui. “Infans” autem “in utero matris fidelis simul eum ea defunctus, simul cum ea sepulehrum habeat. Adulti vero qui morte correpti fuerint, dum Baptismo recipiendo semet disponent, sepultura haud priventur; desiderii namque, seu flaminis, ut aiunt, Baptismo mundati esse rite existimantur.”²

Præterea “ex mente Sedis Apostolicæ toleratur, ut in sepulchris gentilitiis, quæ videlicet privata et peculiaria pro Catholicis laicorum familiis ædificantur (ergo “*vaults*” cognatorum et affinium etiam Aatholicorum corpora tumultentur.”³

2° *Apostata* a Christiana Fide. Ad numerari autem debent inter apostatas omnes impii homines, (pii scriptis atheismuin, deismum, pantheismum docent, seu uno verbo quicumque Christianam Revelationem negant.

3° *Ilaretici*, (pii errores suos palam profitentur, eorumque fautores notorii, nec non schismatici publici.

4° *Excommunicati publici* et *notorii*, et *interdicti noniinatim*, si absque pœnitentiæ signis decesserint, nec votum ullum reconciliationis cum Ecclesia manifestaverint.

Dixi: 1° *si absque Poenitentia signis decesserint*. Adest autem pœnitentiæ signum, si moriens nomen Jesu invocavit, vel Dei misericordiam imploravit, vel pectus tutudit, vel confessarium petiit, etc., ad quod probandum unus testis sufficit.⁴

Dixi: 2° *nec votum ullum, etc.* Ut tale votum eosdem ab hac pœna liberet, serius esse debet, ita ut per eos non steterit, quominus reconciliarentur ecclesiasticæ unitati.⁶— Etsi toleratus signa pœnitentiæ exhibuerit, *decet* tamen, ipsum ante sepulturam ab excommunicatione absolvi. Pro vitando autem, licet pœnitens deces-

¹ Ferrar. V. Sepultura, n. 172.

² Cone. Pl. Bait. II. a. 390.

³ Ib. a. 389.

⁴ Thesaurus, de pœnis. P. II. V. Concubinaris sub V.

⁶ L. V. Dccr. T. XXXIX. c. 28.

serit, absolutio de pncecplo exigitur. (Vide il 1(581. 3°.)

Quoad censuras huc facientes, vide n. 173(5. 175 1.

Nota. Die 10 decemb. 1860 S. Pœnitentiaria ad quæsitum :

“ Si (piis . . . censura ecclesiastica notoric innodatus obierit, et juxta Sacros Canones et nonnas hac super re a docloribus traditas ecclesiastica sepultura carere omnino debeat, et contra pertinaciter gravibus minis expostulentur exequiæ et ipsa ecclesiastica sepultura, quomodo in hujusmodi casu se gerere debeat parochus?” respondit:

“ Curandum, ut cuncta ad normam Sacrorum Canonum fiant: quatenus vero absque turbarum et scandali periculo id obtineri nequeat, parochus neque per se, neque per alios sacerdotes ad exequias et ad sepulturam ullo modo concurrat.”¹

Qui ergo publice noti sunt ut adscripti societatibus ab Ecclesia certo damnatis, nisi pœnitentiæ signa dederint, sepultura ecclesiastica privandi sunt. Quid vero, si cum pœnitentiæ signis decesserint, et vel insignia societatis certo damnata ex illorum feretro extent, vel, iis etiam non extantibus, socii sectæ, cui adscripti erant, eum eisdem insignibus funeri assistant? Responsum habes in his verbis SS'ni Domini nostri Pii PP. IX. ad Archiepiscopum Parisiensem : “ Dissimulare non possumus, venerabilis frater, summam fuisse nostram molestiam admirationemque, ubi accepimus te exequiis interfuisse magni utriusque militiæ magistri Magnan” (qui eum pœnitentiæ signis ex hac vita migraverat), “ et solemnem absolutionem fuisse impertitam, dum ex illius feretro massonica etiam extabant insignia, et eidem funeri socii illius damnatæ sectæ cum eisdem insignibus assistebant.’ Ergo feretro ita composito vel sociis cum istis insignibus incedentibus ecclesiæ ingressus denegandus est ; quod si id sine turbarum et scandali periculo fieri nequeat, parochus neque per se, neque per alios sacerdotes ad exequias et ad sepulturam ullo modo concurrat.

5° *Suicida*, qui sibi mortem intulerunt, ira aut desperatione impellente, nisi signa amentia dederint. Non denegatur autem sepultura iis, qui in statu phrenesis aut in

alio morbi excessu seipsos occiderunt, aut “ aliquo forsitan tempon superstitibus resipiscentiæ signa dederint. 1 Quando tamen dubium superest, utrum mortem quis sibi dederit per desperationem aut per insaniam, dari potest ecclesiastica sepultura, vitæ tamen pompis et solemnitatibus exequiarum.”²

ii” “ Qui duello perierint, dederint vel non dederint resipiscentia; signa, ³ et juxta Bullam Benedict. XIV. licet absoluti fuerint. Duellantes tamen non incurrunt hanc pœnam ob congressum improvisum, quamvis pugnantes ex eodem rixæ impetu ad locum aliquem idoneum perrexerint.”⁴

7° *Peccatores publici et notorii*, qui in impœnitentia mortem oppetierunt. Tales sunt v. g. qui publice vitam degunt in adulterio, vel concubinato. Sed ad hoc requiritur, ut impœnitentia sit omnino certa; et ita publica, ut sepultura sinovo scandalo concedi non possit.

8° “ Qui morti proximi obstinate et coram testibus Sacramenta sibi oblata respuerint.”⁵ Si quid autem hujusmodi timendum sit, sacerdos moribundum absque testibus alloquatur et ad Confessionem inducat, ne malus ejus animus innotescat, modo tamen aliquod scandalum non sit necessario reparandum.

Quær. 2° *In sepeliendi sint in loco sacro rei, ipii morte plectuntur ?*

Resp. affirm., si confessi fuerint ante mortem, aut signa dederint indubia pœnitentiæ. Sed convenientius simsolemnitate.

Quær. 3° *Quid ugendum in dttbio, utrum deneganda sit sepultura ecclesiastica, necne ?*

Resp. “ Consulendus erit Ordinarius, cum id commode fieri poterit; secus autem, in partes lenitatis et misericordiæ propendeat judicium. Quod prostandum consulimus præsertim, quicunque defunctus morte subitanea correptus nullum habuit pœnitendi tempus; cum, juxta juris regulam, odia sunt restringenda.”⁶

1 Cone. 1^ol. Balt. II. a. 389.

2 S. (l. O. Ter. IV. 16 mail 1866 apud Th. Pat. n. 361 sq. ubi et monita prudentissinia.

3 Cone. Pl. Balt. D. a. 389. S. Alph. L. IV. 401.

4 L. IV. 401.

5 Cone. Pl. Balt. II. a. 389.

6 Ib.

1 Acta, T. I. p. 563. u. 21.

Quær. 4° *An deneganda sit sepultura Munis et comœdis ?*

Ilesp. Neg., modo Sacramenta Ecclesia non recusarint, sicut de caderis peccatoribus dictum est h. n. q. 1. R. 8C. Nulla enim invenitur lex canonica, quæ cos a sepultura ecclesiastic;! excludat.

Quær. 5° *In apud nos ritus ecclesiastici adhiberi possint in sepultura fidelium, quando eorum corpora sepeliuntur in coemeterio non Catholico ?*

Ilesp. Dieting. “ Si cujus . . . Catholici defuncti, si fuerit ad Fidem conversus, consanguinei superstites sint Acatolici, et fundum in alieno coemeterio jam possideant, permittimus, ut exequiæ iu domo vel etiam publice in Ecclesia celebrentur, si pastori id eorumdem bono spiritali profuturum vel alias expedire visum fuerit. Si superstites Catholici sint, fundum vero in alieno coemeterio sine ulla fraude legis, vel ab anno 1853, habuerint, in quo cadavera jam sint humata, pastoris arbitrio et conscientia relinquimus, ut preces pro exequiis in Rituali præscriptas privati in domo recitet, antequam cadaver efferatur; at in Ecclesia, ut nonnisi præhabita Ordinarii venia exequiæ fiant, præcipimus.”¹ *

Nota 1° Si in coemeterio profano separata terrai pars obtineri nequeat, in qua corpora Catholicorum exclusive inhumentur, saltem locus ubi cadaver deponitur benedicatur, ea oratione adhibita, quæ in Romano Rituali expresse proscribitur (Tit. de Exequiis): “Deus cujus miseratione anima., etc.”²

2° Quando benedicitur cœmcterium, pars aliqua extrema illius sine benedictione relinquenda est, ut inserviat pro sepultura infantium, qui sine Baptismo e vivis excesserunt, et infidelium, qui in locis Christianorum mortui sunt, necnon aliorum quorumlibet, quibus ecclesiastica sepultura deneganda est. Non requiritur absolute, ut pars illa, v. g. per murum aut sepem aut aliquam foveam, a reliquo ciemeterio separetur, sed sulicit ut aliquo modo discerni possit.

3° Cum exhumatio, quando in Jure proripitur, hodie non ubique toleretur, reconciliatio cœmeterii violati8etiam sine

exhuinatione perfici poterit, si alias gravia incommoda provideantur.

4° Itrum, sine alia sententia, sepultura deneganda sit “ iis, de quibus *constat* quod semel in anno non susceperunt Sacramenta Confessionis et Communionis in Pascha” (*l'//. l'om.*), disputatur. S. Alph. L. VI. 674 et De Angelis l. 3. t. 28. S° negant : cui sententia consentanea est Instructio ad Parochos Em. Colonum in Urbe Vicarii, 20 martii 1773.

APPENDIX III.

DE CENSURIS LATÆ SEXTENTIÆ IN PARTICULARI.

CONSTITUTIO

“ APOSTOLICÆ SEDIS ”

PUTS EPISCOPUS

SERVIS SERVORUM DEI

AI) PERPETUAM REI MEMORIAM.

— I —

Apostolica Sedis moderationi convenit, quæ salubriter veterum Canonum auctoritate constituta sunt, sic retinere, ut. si temporum rerumque mutatio quidpiam esse temperandum prudenti dispensatione suadeat, eadem Apostolica Sedes congruum supremæ sure potestatis remedium ac providentiam impendat. Quamobrem cum animo Nostro jampridem revolveremus, ecclesiasticas censuras, quæ per modum lata: sententiæ, ipsoque facto incurrēde ad incolumitatem ac disciplinam ipsius Ecclesiæ tutandam, effrenemque improborum licentiam coercendam et emendam sancte per singulas retates indicta: ac promulgata sunt, magnum ad numerum sensim excrevisse ; quasdam etiam, temporibus moribusque mutatis, a line atque causis, ob (pias imposita? fuerant, vel a pristina utilitate atque opportunitate excidisse ; eamque ob rem non infrequentes oriri sive in iis. quibus animarum cura commissa est, sive in ipsis fidelibus dubietates, anxietates, angoresque conscientia ; Nos, ejusmodi incommodi" occurrere, volentes, plenam earuudem recensionem fieri Nobkque proponi jussimus, ut. dili-

¹ Cone. PI. Balt. II. n. 391. 392.

² Ib. n. 392.

³ Molatur ut ecclesia (n 1329 q 4°).

¹ Harum index alphabvtieus, p. 438.

genti adhibita consideratione, statuere-
mus, quasnam ex illis servare ac retinere
oporteret, (pias vero moderari aut abro-
gare congrueret. Ea igitur recensione
peracta, ac Venerabilibus Fratribus Xostris
S. R. E. Cardinalibus in negotiis Fidei
Generalibus Inquisitoribus per universam
Christianam Rempublicam deputatis in
consilium adseitis, reque diu ac mature
perpensa, motu proprio, certa scientia,
matura deliberatione Xostra, deque Apos-
tolica Nostra potestatis plenitudine, hac
perpetuo valitura Constitutione decerni-
mus, ut ex quibuscumque censuris sive
excommunicationis, sive suspensionis, sive
interdicti, quæ per modum latæ senten-
tiæ, ipsoque facto incurrendæ hactenus
impositæ sunt, nonnisi illio, quas in hac
ipsa Constitutione inserimus, eoque modo,
quo inserimus, robur exinde habeant ; si-
mul declarantes, easdem non modo ex
veterum Canonum auctoritate, quatenus
cum hac Nostra Constitutione conveniunt,
verum etiam hac ipsa Constitutione Xos-
tra, non secus ac si primum editæ ab
ea fuerint, vim suam prorsus accipere
debere.

1700. Quæsitum. — Quær. 1º *Quid
quoad rell. w? l. v et pamas ecclesia, dicas pro-
stiterit C. Apost. Sedis?*

liesp. Præter ea, quæ de excommuni-
catione minore deque vitandis notavi n.
1673.1674:

1º Per hanc Constitutionem nihil est
innovatum, nihil immutatum (pioad cen-
suras *ferendo* sententiæ ; ideoque (pioad
eas procedendum secundum veteres Ca-
nones.

2º Ceiisuræ, quæ in hac Constitutione
non sunt primum latae, sunt intelligenda
juxta veterem earumdem censurarum tra-
ditionem, ita tamen ut temperatæ mane-
ant, prout temperata sunt per hanc Con-
stitutionem. Quodsi sensus veterum
Canonum non videatur congruere cum
sensu hujus Constitutionis, præferendus
est Constitutionis sensus, non secus ac
si primum Canones illi ab ea editi fue-
rint. Si vero non satis appareat, utrum
discrepent, an minus, meminisse oportet,
posteriores leges ad priores regulariter
perlinere.

3º Nihil est immutatum quoad alias
po nas canonicas ; ac proinde in silo vi-
gore permanserunt, sicut erant ante hanc

Constitutionem.— Nihilominus, si ea, quæ
veteri jure aliis pœnis plectuntur, nunc ex-
communicatimile coercentur, ceteri pœni
cessare videntur, rpiia perdurum est et a
jure alienum ob idem crimen pluribus
legibus et pomis reum fieri.

Quær. 2º *Q/oe censuro lato sententio
renianserint post Constitntionem ?*

He.sp. Præter expresse in Constitutione
notatas remanserunt : 1) directe inflictæ
a Tridentino ; 2) latæ pro Romani Ponti-
ficis electione, quatenus hactenus in suo
vigore perstiterunt ; 3) omne- aliæ *parti-
culares*, quas pro interno regimine unus-
quisque *particularis* Ordo Religiosus, sive
Institutum, sive Societas sive Locus Pius,
sive Collegium, et locus *particularis* cu-
juscumque generis prius habebat, et qua-
tenus pariter hactenus in suo vigore per-
stiterunt.

Dixi: a) *directu in/heto a Tridentino*;
nam cœnsura a Concilio tantum innovata
et non directe inflictæ, sunt omnino abro-
gatae. Colligitur ex Constitutionis scopo,
cuius est, ut certus detenninatusque censu-
rarum numerus ad plura evitanda incom-
moda haberetur: et ex ejusdem verbis:
*. Præter hos hactenus recensitos, eos quo-
que, quos Sacrosanctum Concilium Tri-
(ientinnm . . . excommunicavit, Xos pari-
ter ita excommunicatos esse declaramus ”
. . . et non dicit “ innovavit.” Ita Avan-
zini contra alios.† Sed nec omnes cen-
suræ, quas Trid. Cone, tulit, *hodie*, aut
ubique locorum vigent ; nam excipienda
sunt, quæ mutatis temporibus obsoleve-
runt, (piarum exemplum habes Sess. 25
(le Rcf. Reg. c. 5, et Sess. 24. de Ref.
Matr. c. 9; et ea loca sunt excipienda,
ubi Tridentinnui receptum non fuit.2

Dixi: b) *omnes alio* pirticulares : uni-
versales enim abrogatio videntur hoc ipso
(piod Constitutio *expresse* firmet univer-
sales, quæ ad internum regimen spectant,
uti v. g. censuras circa clausuram, quod
inutile foret, si ejusmodi sanctiones jam
ex regula generali rata essent.8 Contra-
dicunt Comment.4

Quær. 3º *Quomodo copnosci possit,
quonam censura sint a Concilio Tri-
dentino tantam indirecte inficiet, i. e. in-
iiovatf? ?*

Resp. Censune, quas Concilium Tri-

1 p. XLVIII m|.

J Avnuz (5Sj.

a Comment, n. 18.

* n. 161 (2).

dentinum indirecte infligit, illa sunt, quæ in<licuntur .wtr per generalia verba, ut v. g. “ Et qui secus fecerint . . . pœnas a jure inflictas ipso facto incurrant,” vel his verbis : “Antiquorum Canonum pœnas super his innovando,” sive per speciales allegationes, ut v. g. “juxta Constitutionem Clementis V. in Concilio Viennensi editam,” etc.; vel “Juxta Constitutionem Concilii generalis Lugdunensis,” etc.

Quær. 4° *Quis sil sensus aliquarum dictionum in Constitutioie passim occurrentium ?*

Resp. a) *Mandantes*, i. e. qui rogant suo nomine, vel jubent aliquid fieri.

b) *Consulentes*, qui persuadent et impellunt alium ad aliquid faciendum. *Persuadent* : ideo censura in consulentes lata non tenentur, qui consilium pnestant doctrinale; *impellunt*: proinde nec ii tenentur, qui id alii suadent, quod huic jam certum erat admittere.¹

e) *Defensores* sunt, qui protegunt aliquem, ut tuto et libere aliquid facere possit. Modus defensionis est, aliquem recipere : inde

d) *Receptores* seu *receptatores*, ii scii., qui refugium abscondendi causa præstant alicui in suo vel alieno loco; nec interest, quis recipiat, privatus aliquisne an magistratus, an princeps.

e) *.luxihum preestare* est opem ferre ad patrandum delictum.

f) *Facere* est, quamvis operam alicui pnestare, seu faciendo (ut puta commendationibus, pecunia, consilio), seu omitendo, quod *ex officio* faciendum erat.²

g) *Adluerere* dicitur qui, nullo cum aliquo pacto inito, (jus partes sequitur.

Nota.— 1° Enumerati sub a) et b) iu animum seu actum internum agunt; reliqui iu opus seu actum externum.

2° Recensiti sub c), d), e), fj non differunt specie, sed ut magis et minus; unum enim pnestant omnes, scilicet : *opem*. — Censura non tenentur, nisi prædictis modis *opem* ita ferant ; 1) ut alter delictum patra'-e, non ut delicti jam patrati pœnam jiisi delictum habeat tractum successivum (n. 1662. 5°)j evadere possit, et 2) *formaliter*, scilicet necesse est, ut qui v. g. hieretico favet, ei faveat, quia haereticus est.⁸

» L IV. 401. - L. VII. 269. 3 Ib. 307.

3° Utrum is, cui consilium, auxilium, etc., pnestatur. sit in bona an mala iide, non interest. Ita de tota hac qmestione (*Commentaria*)

Quær. 5° *Ju Constitutio ipsi legi ecclesiastica-, a </ua censuram abstulit, antiquam obligandi vim abstulerit, vel ei, cili Censuram affixit aut ajjixam reliquit, novam vim tribuerit ?*

Resp. *Negat*, ad Iuni. Ratio est, quia Constitutio juri antiquo derogat quoad censuras tantum. — *Affirm.* ad 2U", quia Constitutio legitimis consuetudinibus quibuscumque, quæ a lege olim eximebant, derogat non tantum quoad censuras, sed etiam quoad ipsas leges, quæ censuris sanciantur, prout sequi videtur ex Resp. S. R. U. Inq. Fer. IV. die 22 dec. 1880 (Past. Bl. fur N. Amer. 1881. p. 105 sq.).

Nota. — Verbis, quibus singulæ censura? a Summo Pontifice enuntiantur, immediate semper subjicimus loca antiqui juris, ubi eadem vel similis censura reperitur, ut (pii plura desiderat, eo juxta regulam supra q. 1°. R. 2° traditam, recurrere possit.

ARTICULUS I.

De Excommunicationibus late sententia/E peu Constitutionem “*Apostolica Sedis*” sancitis.

Harum aliæ Romano Pontifici *speciali* modo, aliæ *simpliciter*, aliæ Episcopis, aliæ nemini reservatæ sunt.

§ L *De excommunicationibus latae sententiae Romano Pontifici speciali modo reservatis.*

1701.— Quær. *Quot, et qua-nam sint excommunicationes latae sententia! Romano Pontifici speciali modo reservatae?*

Resp. Sunt tredecim sequentes.

1. “Omnes a Christiana Fide apostatas et omnes ac singulos hiereticos, quocumque nomine censeantur, et cujuscumque secta existant, eisque credentes, eorumque receptores, fautores, ac generaliter quoslibet illorum defensores.” Bulla Cœnæ, § 1.

Explanatio.

1° Per “ apostatas a Fide Christiana ” intelliguntur illi, quos n. 26G *in fine* deli-

1 u. 11. 69. not. 9.

nivimus. I tram vero crimcn apostasiæ in sola *recessione* consistat, ita ut non requiratur falsa alicujus religionis professio, disputatur. Puto sufficere recessionem.¹

Pro praxi parum refert utrum sola *recessio* ad apostasiam sufficiat, cum hæc certo certius ad lueresim sufficiat, et eatenus censura subjaceat. Præterea apostata» ab luereticis essentialiter non differunt, sed solum secundum plus et minus, qua, juxta axioma Juris, non diversificant speciem. Quare apostata; pro majori tantum claritate in Constitutione nominantur, quia non solent haeretici vocari.²

Certo autem *requiritur* recessio, ut quis apostata dicatur. Cum vero recessio conditio certo adsit in Pantheistis, Xaturalistis, Rationalistis, et aliis id genus pluribus, qui vulgo Increduli, Liberi Cogitatores aut Liberales dicuntur, quæri potest, utrum in sententia, (pur tenet recessionem *sufficere*, censura.», tamquam apostata», subjaceant illi, (piales, proh dolor' inter ipsos etiam Catholicos hac nostra a»tate nonnulli (atque utinam non multi) reperiuntur, qui prædictis erroribus plus minus imbuti sunt, vel etiam neglectis hominis ehristani officiis indifferenter vivunt quasi nullam habentes religionem, quin tamen Fidem ehristianam abnegarint, aut saltem ita deseruerint, ut nolint amplius inter Christitideles connumerari? Respondeo hos ut veros apostatas spectari non posse, sed contingere, ut tamquam lueretici habendi sint.

2° Per “omnes et singulos hæreticos, quocumque nomine censeantur, et ejuscumque secta existant,” intellige reos luresis: — a) proprie sumpta (n. 265); — b) ita formalis (n. 266. 1°; 26S. q. 1 et 2°), ut nulla, ne allectata quidem, ignorantia adsit (n. 26S. q. 1'. R. 2): — c) manifestata verbo vel facto; d) saltem occulte (n. 266. 3°).

Nota. — 1) Ab haircsi notoria et ad forum judiciale quomodocumque (i. e. etiam si hieretieus sponte suum delictum ad forum illud detulerit) deducta Episcopus pro utroque foro vel per se ipsum, vel per delegatum absolvit.³ — 2) Solus

Papa absolvere potest ab h@rcsi, sire notoria, sive occulta, qua nondum in foro judiciali agitata fuit? Vide tamen facultatem Episcoporum nostrorum p. LXXL 15.- 3) Episcopus (et apud nos quiemque sacerdos in Sacro Ministerio labor.ms in utroque foro abjurationem neo-conversuin recipere valet. Cfr. n. 1264.

3° “Eisque credentes.” Credentes apostatis vel hæreticis sunt, qui sectæ incredulæ vel hæreticæ quidem nomen non dederunt, nec tali se subjecerunt, sed externe ostendunt se erroribus apostatarum vel hæreticorum adhaerere seu credere, puta si quis dicent “Dollinger recte sentit de Primatu,”² vel *ani.no asientlenf/i* hæretici erroribus (seu non tantum ex curiositate aut alio inotivo) ipsius audiret prædicationem aut legeret scripta.

4° “Eorumque receptores, fautores, ac generaliter quoslibet illorum ” (i. e. apostatarum vel hæreticorum) “defensores.” Vide n. 1700. q. 4°. Resp. c). d). Γ), et cfr. *Noitv. Revue Théot* Hinc, ut *defensor*. censura tenetur, qui vel laudat hæretici doctrinam (utique in particulari illam quæ est contraria Fidei), vel disputat pro hæretico, vel ad objectionem contra illum respondet; non vero is, qui laudat lueretici eruditionem, eloquentiam, ingenium.

Nota. — Ut censura incurratur, sufficit apostatam aut hæreticum, cui creditur, favetur, etc. credenti, faventi, etc. ut talem notum esse, neque necesse est ipsum esse denuntiatum vel etiam notorium.⁴

1702,— II. “Omnes et singulos scienter legentes sine auctoritate Sedis Apostolic® libros eorundem apostatarum et hæreticorum hiercsim propugnante-, nec non libros ejusvis auctor;- per \postolicas Litteras nominatim prohibitos, eosdeinque libros retinentes, imprimendis et quomodolibet defendentes.” Bulla Coime, j L et Reg. X. Indicis.

Explanatio.

Lectio librorum per legem naturalem, vel per legem positivam, vel per utriusque generis leges prohibita esse potest.

Prohibetur scii per ipsum jus naturæ

1 O. Pastor bonus Bcn XII 13 apr. 1744 H '1 io.

* Avanz i.T' Coinin. n. 25 Nom Revue Theo) T. 11 p. 457. V.

1 3 T. 11. P. 459 SV.

4 Avaiu. (6).

¹ Vide \vnnz (4) Coimn. n. 22. Num Rev. Théol. T. II |>. 454. III.

- SiiniTZ, de Ceil» D 21 S 2. n. 3.

³ Beu. XIV de Sya I. IX. c. IV. V.

lectio illorum librorum, quorum usus periculum peccati offert, et quidem, in quantum idem jus hoc periculum vitare præcipit.— Vide u. 144S. 1419.

Positiva lege autem libri proscribuntur vel immediate per Summum Pontificem, vel per Concilia, etiam generalia, vel per Indicem librorum prohibitorum, vel per aliam competentem auctoritatem, v. g. per Ordinarios locorum, et quidem aut *nominatim*, i. e. expresso libri titulo, aut *in genere*, indicando scilicet non opera singula, sed quasdam operum classes, quarum usus fidelibus interdicitur. Prohibitio autem complectitur lectionem, retentionem, defensionem et impressionem talium operum.¹

Accedunt leges ecclesiastica', quibus specialiter editio vel impressio librorum sine approbatione, v. g. S. C. Indulg. vel Ordinarii, prohibetur.²

1703. — In hoc articulo continetur duplex species librorum prohibitorum : prior complectitur libros apostatarum et hæreticorum ; posterior libros per Apostolicas litteras nominatim prohibitos.

Libri prioris speciei, ut cadant sub excommunicatione, duas præ se ferre debent conditiones, nempe : 1° Ut sint apostatarum, vel luereticorum : 2° Ut hæresim propugnent.

Libri prohibiti per *Apostolicas litteras*, ut cadant sub excommunicatione, debent Ie prohiberi vel in forma Brevis ut plerumque contingit, vel iu forma Bulbe, vel per epistolas encyclicas, vel alia quavis extrinseca forma, quando in ipsis litteris legitur : *De Apostolica nostra auctoritatis plenitudine*, vel *Apostolica auctoritate* ; luee enim omnia generico nomine appellantur *Littera Apostolica*. Censura igitur non comprehendit libros per decreta Indicis prohibitos; extenditur vero ad libros per *Apostolicas litteras* ante Cous. *Aposl. Sedis* prohibitos, dummodo prohibiti fuerint, vel, si de prohibendis agatur, prohibeantur sub excommunicatione Rom. Pontifici reservata. Ita Avanz. Secus Godschalk.⁸ In Indice vero enuntiatur quonam modo singuli libri proscribantur. 2 Debent nominatim prohiberi, seu per proprios suos titulos.⁴

¹ Comm. n. 2S.

² Avanz. (8). p. 17 sub 3.

³ Ib. p. 14. 15 snb c) et c). Godsc. p. 20.

⁴ Ib. p. 14 sub d).

1701. *Quæ sit a. Quær. 1 Utrum libri eorum, qui credunt apostatis cl hare- (icis, de quibus scruto est n. 1701. 3°, vel fautorum et defensorum (ib. 4°), si hæresim propugnent, sint sub hac censura comprehensi ?*

Resp. Negat., quia prohibentur libri eorum hæresim propugnantium, qui pertinent ad primam classem, i. e. eorum, qui duces sunt apostatarum et hæreticorum, vel qui ad eorum sectas formaliter pertinent, seu ad veros ecitosque luereticos. Ita Avanzini.¹

Non tamen requiritur, — ut auctor juridice tamquam hæreticus vel apostata sit damnatus, vel natus in secta lueretica ;— nec ut liber a *solis* lueretieis aut apostatis sit conscriptus, non coopérantibus Catholicis;— nec ut auctoris nomen expressum sit; sufficit nimirum ut: **b** in libro contineatur indubia hæreseos aut apostasiae a Fide propugnatio, atque 2) ita propugnatio sit pertinaciter facta, ut dubitari non possit auctorem libri esse certe hærticum aut apostatam ; et sic credentium, fautorum, etc. libri sub censura comprehendi possunt. — Libri autem infidelium aut Judæorum *sub censura* non comprehenduntur, cum neque apostatæ sint, neque lueretici.

Quær. 2' An libri apostatarum et hæreticorum, in quibus hæresis simpliciter traditur, quin propugnetur, sub hac censura comprehendantur ?

Resp. Negat., quum in Constitutione, quæ catenas differt a Bulla Cænæ, requiratur hæresis propugnatio. Sufficit tamen auctorem ingenium suum eo fine adhibuisse, ut lucrosis propugnetur, quæcumque cæteroquin sit libri materia. Nouv. Rev. Th. T. II. p. 623.

Quær. 3° An ephenterides, seu diaria eorumdem, hæresim propugnantia, tub hac censura sint prohibita ?

Resp. Non videntur; quia diaria, quoque folia manent per se completa, non veniunt sub nomine librorum.² Censura tamen comprehenduntur scripta periodica, seu fasciculi volumini componendo destinati.⁸

Quær. 1 An nomine libri veniant etiam libelli nimis exigua molis, puta epistola, concio, et an manuscripta ?

¹ <7). p. 10 12.

² Jb. p. 12.

³ Nouv. Rev. Thcol. T. II. p. «19 XI.

Resp. ad Iura Negat. Ratio est, quia lex poenalis stride interpretanda est. Idem dic de foliis ex ipso libro separatis?

Reap. ad 2um *Ij/irm.* juxta sententiam communiorem, cui S. Alph. magis adhæret et (piam omnino consulendam esse dicit.²

Nola.— Nomine libri venit etiam ejusdem versio quocumque idiomate facta.⁸

Item juxta sententiam, cui magis adhæret S. Alph., veniunt libri Catholicorum, quibus hæreticus notas addidit adeo copiosas, ut ex his potius quam ex Catholicorum scriptis constare dicendi sint?

Quær. 5° */// sub censura ceniaut libri vetustissimorum luereticorum, vel libri errores prorsus obsoletos continentes, qui, remoto omni periculo, tamquam documenta mere historica habentur?*

Resp. Negat., quia quoad lioscc finis legis omnino cessavit?

Quær. 6° *Quinam in Const, veniant nomine a) legentium, b) retinentium, c) imprimantium, d) quouodolibet defendentium?*

Resp. ad a) Qui legit, per seipsum, non vero, saltem probabiliter, qui legentem audit, licet audientis sive consilio, sive mandato legat. Ratio est, quia non legit. — Nec censuram incurrit (pii legit ipse, si ignorat linguam, qua scriptus est liber. — Libro vero prohibito, non ea solum pars, (pue causam prohibitioni dedit, sed totus liber prohibetur legi, et pneterea qnæeunique pars libri prohibita esse intelligitur, ut epistola dedicatori», prologus, index. — Quodsi opus in plures tomos sit distributum, disputant DI.), utrum prohibitio extendatur ad illos, in quibus hiecsis non defendatur, vel (pii prohibitioni non dederunt causam. Præplaeet nobis opinio Lugonis, (pii negat, si operis argumentum divisionem recipit, ut historia; secus vero affirmat. — Cessat prohibitio, si eam partem, quæ prohibitioni causam dedit, detraxeris, vel deleveris, vel induxeris, ut amplius legi nequeat,

i L. VII. 293. H A. Tr. XIX. 59. quær. 2°. Nom Rev. Théol. T. II. p. 614. VI. sv.

- I., VII. 293 II A. Tr. XIX. 59 quær. 3°. Dissert, de prohib. libr. c. V. η. VIII. Theol. Mor. T. X p. 247.

3 II. A Tr. XIX. 59 iu tine,

4 L VII 286 II. A. Tr. XIX. 60 ad 2.

6 Comment. n. 27- nota 3.

dummodo lilx-r non fuerit proscriptus, (piia tractat de Religione ex professo, vel in odium auctoris?

Resp. ad b) 1° Dominus libri, licet apud alium depositi: 2° Depositarius: 3° Commodatarius; 4° Retinens in pignus. Nec sufficit librum alteri tradere in folia discerptum obvolvendi. medicinis, salsamentis, etc., aut tum trudere habenti licentiam illum retinendi, nisi ea lege tradas, ut illuni non repetas quoad tegendi licentiam obtinueris.²

Resp. ad c) Cooperatores *immediati* ad impressionem (n. 315), sive materialis, sive (juxta veriore sententiam) horum operas vehit conducentes, uti typographi dominus, editor, etc?

Resp. ad d) Vide n. 1700. q. 4° R. c). d) Defendi utium autem nomine prolixibiliter non veniunt, qui stylum tantum aut ingenium auctoris, non vero ejus doctrinam laudarent?

Quær. ! *Qiuruam conditiones requirantur e.r parte libros legentium, relinentium, imprimantium, vel quomodolibet defendentium, ut censuram incurrant?*

Resp. Requiritur:

1° Ut *scienter* agant, quemadmodum in Const, dicitur. Hinc excusat ignorantia, saltem crassa, et probabiliter etiam affectata. Sufficit tamen scire per famam, vel per testem fide dignum. (Cfr. n. 1664. q. 3°. R. 20.)⁵

2° Ut adsit materia gravis?— Parvitas autem materia; a) Ex parte *legentium* vel *imprimantium* spectanda *formaliter*. et sic aliquando paucae lineae sufficiunt, si hæresim propugnent? — b) Ex parte *retinentium* aderit, si quis parvo tempore librum retineat, v. g. uno altrove dic, vel retineat expectando tempus opportunum ut Ordinario, vel habenti licentiam,

1 E VII. 283. 292 Dissert, de jstista, etc. C. V. n. IX T. X. Theol Mor p, 218. H A Tr. XIX. 57. Collinient, n. 28,

2 II A T. XIX 62 E VII. 29S. D«S rt. C V. η. XI, T X Theol. Moi. pp. 248.24®. ('omni. n. 29 Noiiv Rev. Théol T. II p. 629. XXX II XXXIII.

3 Coniinent. u. 31.

* Nouv. Rev. Théol. T. II. p. 632 XXXVI XXXVII.

6 L. VII 296. H V Tr. XIX, 56 Noiiv Rev Théol, T. II p. 615 XXW 111. X 1.1 II.

6 L. VU. 284.

' Ib et Noiiv Ri v. Ticol. I'. II. p.649. XLIV. XLVI. XLIX.

vel confessario tradat. Secus, si illum diu retineret, licet a legendo omnino abstineret.¹ — c) Ex parte *defendentium* non videtur admittenda parvitas materiæ.²

3° Ut hæc fiant “ sine auctoritate Sedis Apostolicæ,” ut loquitur Constitutio, excepto tamen casu pii et docti, qui ex necessitate legit ad convincendum luereticum, recursu ad Superiorem non patente.³ Qua ratione Episcopi nostri facultatem communicare possint legendi libros prohibitos, vide p. LXXI. 21. et p. LXXII. 2.

Clausula autem : *ad effectum eos impugnandi*, non facit, ut graviter pecces vel censuram incurras, licet non eo fine legas, sed v. g. ex curiositate.⁴

Quær. 8° (*finani ex iis, qui ad societates litterarias, apud quas libri hoc articulo prohibiti asservantur, pertinent, censuram incurrant ?*)

Resp. 1° Certo non incurrit eam societas qua talis, eum *communitas* excommunicatione plecti nequeat. Vide n. 1669. q. 6°.

Resp. 2° Quoad singulos *disling.* Ad societatem enim perlinent, *vel* a) ita ut co-dominium librorum habeant, *vel* b) ita ut ad cœtum pertineant eorum, qui societati pnesunt ejusque negotia consilio, suffragio, etc. dirigunt, *vel* c) ita ut societatis meri ministri sint, ut c. g. bibliolbecarius, *vel* d) ita ut pecunia, contributione jus sibi procurent ad librorum usum.

Si a), censuram incurrunt, ut librorum domini h. n. q. 6°. R. ad b)].

Si b), *subdisl.* Incurret præses, ut per se patet ; non vero ii cœtiis socii, qui nullo modo coemptioni prohibitorum librorum favent, ita in hypothesis quod socii isti co-dominio librorum careant.

Si c), bibliothecarius censura tenetur, quia venit nomine retinentium h. n. q. 6°. R. ad b)]. Quoad cæteros vide utrum non forte ex circumstantiis defendentibus [h. n. q. 6°. R. ad d) adnumerandi sint.

Si d), non incurrunt, si jure suo non utantur ad usum prohibitorum. Excipe, si in casu particulari prohibitos defen-

liant vel ob adjuncta cos defendere censeantur.

Ita *salvo meliori* ; nam qmeslionem hanc apud DI)., etiam eos, qui de librorum prohibitione ex professo scripserunt, frustra qmesivi.

APPENDICULA AD CENS. II.

DE INDICE LIBRORUM PROHIBITORUM.

A. *De origine et ratione Indicis.*

1705.— Index confectus et vulgatus fuit jussu Pauli IV. anno 1558.— Pius IV. illuni perfecit cum Concilio Tridentino, et publicavit anno 1564. — Auxit Clemens VIII. anno 1595. — Congregatio Indicis a S. Pio \. instituta est.¹

Prohibet vero *Index* libros partim per quasdam classes, ut in decem Regulis Indicis, et in Decretis de libris prohibitis in Indice non nominatim expressis; partim indicando ordine alphabetico vel librorum titulos, vel auctorum nomina.

B. *Præcipua Indicis Regula Tridentini jussu edita.*

1706.— I. Prohibentur *omnino* : 1° libri *omnes* lueresiarcharum (tam eorum, qui post annum 1515 ha-reses invenerunt vel suscitavunt, quam qui hæreticorum Capita aut Duces sunt vel fuerunt, quales sunt Lutherus, etc.), etiam non erronei, aut non tractantes *ex professo* de Religione.

2° Hæreticorum libri, qui cx professo de Religione tractant.

3° Libri de obscenis *ex professo* tractantes, exceptis antiquis per Ethnicos conscriptis, qui propter sermonis elegantiam et proprietatem, et quatenus de sola lege ecclesiastica agitur, permittuntur: nulla tamen ratione pueris pradegendi erunt.

4° Omnes libri tractantes de astrologia, divinatione, et sortilegiis.

5° Omnes libri iu Indicem sine ullo addito relati.

II. Prohibentur *sub clausulis* :

¹ S. Alph. Dissert. c. IV. n. KVII. sq. Them. Mor. T. X. p. 235 sq.

- Seav. T. IV. 206 -210.

¹ L. VII. 295. Nouv. Rev. Théol. T. II. p. 652 XLVII XI.VHI

- Nouv. Rev. Théol. T. II. p. 655. L.

² L. VII. 283.

* Ib. 291.

1° Libri omnes, quos, ante annum 1515, aut SS. Pontifices, aut Concilia (Ecumenica damnarunt, *eodem modo, sicut olim damnatiferant*. Hac regula tamen non prohibentur veteres libri Paganorum, nec etiam, juxta Theologos (vide n. 1704. q. 5°), libri hæreticorum priorum sæculorum, velut Tertulliani, Eusebii, etc.

2° Libri conscripti; vel a) ab hæreticis, licet de Religione non tractantes; vel b) ab illis, qui postea in hæresim lapsi sunt, aut post lapsum ad Ecclesiam gremium redierunt, licet Catholice conscripti, *nisi approbatifuerint*.

3° Biblia in lingua vulgari, *nisi approbatafuerint a S. Sede, vel edita cum notis desumptis ex Sanctis Patribus, vel doctis Catholicisque viris*. Ita, non sine fundamento, S. Sedis Decreta et Responsa interpretatur Craisson.¹ Addo: modo ab Episcopo facta non fuerit specialis prohibitio quoad illas versiones, quæ sine S. Sedis aut Ordinarii approbatione editæ fuerint. Episcopi autem non possunt approbare versiones sine notis prædictis, ut patet ex concessione ipsis facta a^o 1757.³

4° Libri in Indicem relati cum clausula: *donec corrigantur*, i. e. donec nova editione emendata, quæ fuerit S. Cgii Indicis probata, apparuerint.

111. Statuitur, ut nullus liber nullave scriptura imprimatur sine licentia Ordinarii.

1707. Quæ sit a. — Quær. 1° *An lex Indicis, prohibens lectionem quorundam librorum, obliget de jure naturali, vel de jure positivo tantum?*

Resp. Urget ex utroque jure, saltem *per se*; quia libros non prohibet, nisi quia sunt perniciosi, et proximum perversionis vel peccati periculum inducunt; de jure autem naturali quisque hujusmodi periculum effugere tenetur. Unde etiamsi obligatio Indicis alicubi non agnosceretur, nihilominus lectio librorum in Indicem relatorum sub gravi, *saltem in genere*, prohiberetur. Qua de re animadvertit S. Alph.:³ “Theologi omnes . . . addunt, ne cum licentia quidem Pontificis lectio-

nem permitti posse illius libri, qui subversionis alicui occasio esse posset.”

Duo præterea notanda sunt.

U Privati homines debent confessarii mandatis obsequi in his, quæ lectionem librorum respiciunt. Ita respondit S. C. Inq. anno 1832 ad Episcopos Helvetiæ interrogantes: “An fideles, salva conscientia, legere possint Ephemerides vel libros, qui censuram Ordinarii non subierunt? *Resp.* “Recurrant ad confessarium.”

2° Confessarius ipse debet Episcopi directionem sedulo exquirere, et diligenter prte oculis habere gravissimum monitum, quod S. Alph.¹ tradidit, nempe: “In hac re expedit ordinarie rigidiores opiniones sequi.”

Quær. 2° *An apud nos servanda et urgenda sint regula Indicis?*

Resp. Affirm., si iis neglectis. Fides vel mores periculo proximo exponuntur: imo, seposito etiam lioc periculo, servandæ, et, si prudenter fieri potest, urgendæ sunt eæ regulæ, quæ abrogatæ non fuere et moraliter loquendo servari possunt.¹

Speciatim: — a) “Libri obscæni . . . ex professo non possunt a quocumque legi absque gravi peccato, ob proximum libidinis excitanda periculum.”³

bi “Qui libros de historia, geographia, cæterisque hujusmodi rebus tractantes, in quibus plurima hinc inde reperiuntur Fidei adversa, legunt, excusari videntur, ob difficultatem maximam quæ in libris discernendis comparandisque habetur; quum enim plerique libri Anglico sermone scripti acatholiceos auctores habeant, vix fieri potest, ut Catholici, absque gravissimo scientiæ detrimento, aliisque incommodis, ab iis se abstineant. Ideo videtur Ecclesiæ benignitas id iudulgere, ne irretiantur animæ alioquin piæ. Cæterum providendum sedulo ne perversionis oriatur occasio; ideoque omni studio laborandum, ut libri expurgati habeantur.”⁴

c) Servanda sunt, quæ n. 1701». H. 3° dicta sunt de Bibliis in lingua vulgari. — Animadvertit tamen Kenrick.⁵ “Si qui

¹ Manuale, n. 737-

- Lniniv Introd. in Script. P. I C VI. n. 28. Ed. 1873. Cfr. Cone Pl. Balt. II n. 17.

³ Diss. de justa, etc. C. I. n. 11 Thcol. Mor. T. X. p. 209.

¹ Diss. de justa, etc. C. V. n. VIII Th. Mor. T. X. p. 247.

- Aliquanto benignior est Kenrick, Tr. XIII. 55.

³ Ib. 57.

⁴ Ib. 59.

⁵ Ib. 19

sint nuper ad Eide[m] conversi, qui Biblia a suis Majoribus per manus tradita, in quibus et nomina parentum et filiorum inscribuntur, prout mos est, retineant, non videntur contra sensus afiectusque suos cogendi, ut ea abjiciant, Apostolo monente: *Infirmitas autem in Fide assumite.*" 1

d) Quoad librorum impressionem Cone. Pl. Balt. II.2 memorat Ecclesiæ legem vetatam, ne "libri, ad Religionem et Dei cultum spectantes," §im Ordinarii approbatione prelo committantur.

Nota. — Hæc dicta intelligantur quatenus de *solo* Indice agatur, præscindendo ab iis, quæ u. 1702 1701 juxta Const. "Apostolicæ Sedis" explanavimus, et quæ n. 1741. 1° juxta eandem Constitutionem dicemus.

1708.— III. "Schismaticos, et cos qui a Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter se subtrahunt, vel recedunt." C. 5. Dist. 19. cans. 43. q. 111. can. 26. Bulla Cænæ, j I.

Explanatio.

1° Per "schismaticos" intelliguntur illi, (pii pertinent ad schisma perfectum, nempe illi, tpii sibi arrogant auctoritatem a Romano Pontifice independentem, et, ita erigentes se in auctoritatem, novas constituunt ecclesias, conventicula faciunt, de rebus Ecclesiæ disponunt ad similitudinem supremæ independentis auctoritatis.

2° Per "eos, qui a Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter se subtrahunt, vel recedunt," intelliguntur illi, qui pertinent ad schisma imperfectum, nempe qui plena malitia et obstinatione nolunt obedire *personte* Romani Pontificis, se habentes solutos a suprema ejus divina auctoritate. Dixi: 1) *se habentes solutos a suprema ejus auctoritate.* Hinc censura non tenet cos, qui renunt obtemperare propter rem preceptam, v. g. in jejuniis, etc.; sed hi tantum, (pii auctoritatem Rom. Pontificis abjiciunt. Dixi: 2) *a sapientia ejus DIVINA auctoritate.* Hinc censuram *hanc* non contrahunt, qui *temporale* ejus dominium detrectant.

Nota. —a) Qui renuit subesse proprio
» Rom. 14. 1. 2 a. 502 501.

Episcopo, *quia non cult eum habere ut proprium ac legitimum Pastorem*, idem est ac nolle se subicere Romano Pontifici, (pii cum misit. Si (piis tamen perseveret in subjectione Rom. Pontifici et in communione cum cæteris Ecclesiis, separatio a sola communione cum proprio Episcopo censuræ non subjicit.

b) Non est necessarium, ut sint rebelles ab auctoritate §. *Sedis itnicensim* sumpta; sed sufficit, ut sint rebelles ab obedientia *ejus persona*, quæ actu B. Petri Sedem legitime occupat.

3° "Pertinaciter se subtrahunt," i. e. eodem modo, quo hæretici a Fide, scu scientes volentes. Quare censura non teneret eum, qui renueret subesse Pontifici, quatenus sibi suspecto, aut odioso, aut dubie legitimo, i. e. ab universali Ecclesia ob electionem dubie validam nondum recepto.

1709.— IV. "Omnes et singulos, cujuscumque status, gradus, seu conditionis fuerint, ab ordinationibus, seu mandatis Romanorum Pontificum pro tempore existentiuni ad universale futurum Concilium appellantes, nec non eos, (piorum auxilio, consilio, vel favore appellatum fuerit." Bulla Cænæ, j II.

Explanatio.

1° "Ad . . . futurum Concilium." Ideo si ad futurum Rom. Pontificem, vel ad Concilium præseus appellatum fuerit, censuræ locus non est.

2° Per "ordinationes, seu mandata" hic non intelliguntur ordinationes, scu mandata quoad res, quæ ad vitam temporalem, et civile gubernium pertinent: sed tantum ordinationes, quæ respiciunt gubernium Ecclesiæ universalis, vel particularis, et quæ ad auctoritatem ejus spirituales spectant, etsi in privatos exercitam.

1711). V. "Omnes interficientes, mutilantes, perentientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedisque Apostolicæ Legatos, vel Nuncios, aut cos a suis diocesis, territoriis, terris, seu dominiis ejicientes. nec non ea mandantes, vel rata habentes, seu prostantes in eis auxilium, consilium, vel favorem." S. Pius λ. c. Infelici. Bulla Cænæ, § XI-

Explanatio.

1° “Hostiliter insequentcs/” i. c. animo nocendi, non perterrefaciendi tantum.

2° “A suis diœcesibus,” etc., i. e. a locis suæ jurisdictioni subjectis.

3° “Ejicientes,” i. e. antea receptum expellentes, et quidem c toto tractu jurisdictionis. Ergo *hac* censura non ligantur qui simpliciter non recipiunt, vel expellunt e civitate aliqua dicccesis.

4 “Mandantes,” . . . praestantes in eis . . . consilium. Vide n. 1700. q. 4°.

5° “Rata habentes.” Ratihabitio hic requirit: a) ut percussio, etc. facta fuerit nomine ratihabentis; quia “non potest ratum quis habere quod non suo nomine gestum est”; b) ut, quo tempore hæc perpetrata fuerunt, ipsi ea admittere, atque ideo mandare poterint; sic enim, ratihabitio retro trahitur et mandato æquiparatur;¹ c) ut non solum animo, sed gravi aliqua actione externa, v. g. scriptura, congratulatione, applausu, laude, etc. approbent indicata delicta.²

1711. — VI. “Impedientes directe vel indirecte exercitium jurisdictionis ecclesiastica: sive interni, sive externi fori, et ad hoc recurrentes ad forum sæulare, ejusque mandata procurantes, edentes, aut auxilium, consilium, vel favorem praestantes.” L. III. T. XXIII. c. 3 in 6° Bulla Cœnæ, § XVI.

Explanatio.

1° Plectuntur hac excommunicatione, qui exercitium *jurisdictionis* ordinariae vel delegatae, fori sive interni, sive externi, impediunt. — Dico: *jurisdictionis*, quatenus seil. ab exercitio *Ordinis* distinguitur, quare tamen duo non semper facile est a se invicem discernere. Generaliter potestas *Ordinis* ad animarum cumprimis sanctificationem pertinet: Jurisdictionis ad regendam cumprimis societatem fidelium; illius igitur est benedicere et consecrare; hujus regere et gubernare. Quocirca ad potestatem *Ordinis* pertinet Sacra obire, Sacramenta ministrare, personas et res benedicere, consecrare, etc. Ad potestatem jurisdictionis edere leges, mandata; ligare, solvere; conferre beneficia, munia

ecclesiastica decernere vel auferre, praedi» catores mittere, visitare diœccMm, et ca, quæ sunt *Ordinis*, aliis committere.

2° In hoc articulo sunt omnino distincti illi, «pii impediunt jurisdictionis ecclesiasticæ exercitium, et illi, qui eludunt effectum ejusdem jurisdictionis per recursum ad laicum tribunal. Ideo particula; et *ad hoc recurrentes*, habet vim disjunctivam, ita ut significet alteram classem eorum, (pii pariter sub eadem censura sunt comprehensi. Unde plectuntur hac excommunicatione tam *impedientes*, quam *recurrentes* solum.

3° “Impedientes,” nempe facto aliquo, puta vi, minis, imperio; impedire enim dicitur, (pii facit, ut alius *incitu* cesset ab opere. Si (piis igitur consiliis, prece, fallacia utitur, is magis suadere, impetrare, decipere dicitur. — “Impedientes *directe*,” nimirum si quis obstat *ipsimet* jurisdictionem exercere volenti, et in *ea* re, quam is facere intendit, e. g. dum Episcopo minatur recursum ad forum laicum, si ab ipso ad aliam parochiam transferatur. — *Indirecte*, nempe si ei obstat in *alia* re vel in *alia persona*, veluti si ci grave aliquod malum minetur *pralexu* injuriæ sibi illatæ, *re* autem *cera*, ut Episcopus ab eo ad aliam parochiam transferendo desistat; si judices sibi ab Episcopo datos minis prohibeat ea obire, quæ sui muneris sunt.

4° “Recurrentes.” Ad incurrendam hæc de causa censuram juxta alios requiritur. ut mandatum, seu prohibitio contra judices ecclesiasticos obtineatur: juxta alios id non requiritur, sed sufficit ut solum recurratur.— Per *forum* alii¹ intelligunt potestatem civilem, sive legislativam. sive exeecutivam, sive judiciariam; alii² solam judiciariam.

5° Per “edentes” intelliguntur judices, et omnes alii sæcularis fori, qui mandata <dant, (pia: impediunt jurisdictionis ecclesiastica exercitium, non vero actuarii ea exscribentes, etc.⁸

6° “Auxilium, consilium vel favorem prostantes.” A ide n. 1700. q. 4°. Hi autem censuram incurrunt tantum postquam hæc ratione exercitium jurisdictionis impeditum fuerit, aut recursus (in <nten-

1 Nouv. Rev. Théol. T. HI p. 241. η XIV.

a Comment, n. 47.

3 Ib. n. 46.

1 Comment, n. 41.

2 Varccno, p. 929.

tia illorum, qui hunc sufficere putant) locum habuerit.

1712. — \ II. “ Cogentes sive directe, sive indirecte iudices laicos ad trahendum ad suum tribunal personas ecclesiasticas printer canonicas dispositiones : item edentes leges, vel decreta contra libertatem, aut jura Ecclesia ” .Martin V. c. Ad reprimendas. Bulla Cœnæ, i XV.

Explanatio.

Quær. *Utrum iudices laici, qui ex officio imposito per leges sire regni, sive imperii, quæ sunt contra ecclesiasticas sanctiones, ad suum tribunal personas ecclesiasticas trahant, ut dido suo officio fungantur, in ejusmodi censuram incurrant ?* *

Resp. Xeg. juxta authenticam responsionem, ꝑia data est in Instr. C. S. U. Imp l febr. 1871, qua declaratum fuit: “ Excommunicationem cos non attingere, qui subordiuati sint, etiamsi iudices fuerint, sed in cos tantum esse latam, qui a nemine coacti, vel talia agunt, vel alios ad agendum cogunt.”

1° “ Cogentes directe vel indirecte.” *Indirecte*, v. g. metu incusso iudicis consanguineis, vel per alium ipsi iudici.

2° “ Praeter canonicas dispositiones,” alluditur ad Concordata regni, vel imperii, cum Apostolica Sede, quæ in vigore permaneant.— Alluditur etiam ad casum, quo aliqua persona ecclesiastica rite degradata fuerit, et laico iudici punienda tradita.— Item ad cæteros casus : quando, e. g. persona ecclesiastica trahat in iudicium laicas personas ; namque persona ecclesiastica sistere se potest in laico iudicio in causa non ecclesiastica *tamquam actor* ; sed ipsa trahi non potest *tamquam reus*. — Addunt *Comment*) || Hæc censura cessat his locis, ubi privilegium fori, sinente vel silente S. Sede, *abrogatum* fuit; nam prorsus incredibile est, Pontificem sapientissimum amplissimam atque implexissimam controversiarum et molestiarum segetem repente, et vix uno verbo, suscitare voluisse. Cfr. n. 112 114.

3° “ Edentes leges, vel decreta contra libertatem, et jura Ecclesiæ.” Excommunicantur tantum *edentis*, seu auctores legum vel decretorum, ut puta, apud nos, socii cœtuum leghlatoriorum vel muniri-

paliuin, itenupic Præses, Gubernator, Urbis Praefectus ejusmodi leges vel decreta non vetantes.— *Leges* sunt, quæ a Suprema Potestate in perpetuum constituuntur. *Decreta*, quæ a quavis potestate, ut puta a Præfecto lrbis, a Municipiis, etc. teruntur *generaliter*. *Contra libertatem aut jura Ecclesia* Hæc verba latissime patent, et omne prorsus feriunt legum vel decretorum genus, quibus nedum exercitium potestatis ecclesiastica?, sivi jurisdictionis, sive Ordinis, sed quodvis aliud jus intercipitur, restringitur, perturbatur. Exempla vide in Syllabo pp. 19-21, 24-33, 41-54, p. XLII.-XLIV.

1713. VIII. “ Recurrentes ad laicam potestatem ad impediendas litteras, vel acta quaelibet a Sede Apostolica, vel ab ejusdem Legatis, aut Delegatis quibuscumque profecta, eorumque promulgationem, vel executionem directe, vel indirecte prohibentes, aut eorum causa sive ipsas partes, sive alios lædentes, vel perterrefacientes.” L. III. T. XXIII. c. 4 in G° Bulla Cœnæ, § XIII.

Explanatio.

1° Per verba: “litteras,” nimirum Apostolicas, quid intelligatur, vide n. 1703. — “ Acta” appellantur, quæ Romæ geruntur a Rom. Pontifice sive spirituale, sive temporale negotium contineant ; vel de mandato ejus, ut citationes, processus, etc.

2 Hic articulus triplex personarum genus complectitur: 1) “ Recurrentes ” ad laicam potestatem ad impediendas litteras, vel acta quaelibet a Sede Apostolica, vel ab ejusdem Sedis Apostolica Legatis, vel Delegatis quibuscumque profecta.

2) “ Prohibentes” directe, vel indirecte eorumdem actorum promulgationem, vel executionem.

3° “ Lædentes” (corpus, bona), vel “perterrefacientes” (metu *oppido* gravi) partes ipsas, i. e. personas, quæ Rescriptum aliquod sive gr̃atia sive iustitia a S. Sede, vel ejus Legatis obtinuerint, aut sententiam aliquam sibi favorabilem, etc., vel lædentes aut perterrefacientes *alios*, puta patrocinatores earumdem partium causa actorum obtentorum, aut executores, vel personas ad quas acta obtenta aliqua ratione referantur. ¶

1714. — IX. “Omnes falsarios Litterarum Apostolicarum, etiam iu forma Brevis, ac supplicationum gratiam, vel iustitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S. E. R. Vicc-Cancellarios seu Gerentes vices eorum, aut de mandato ejusdem Romani Pontificis, signatarum : nec non falso publicantes Litteras Apostolicas, etiam in forma Brevis, et etiam falso signantes supplicationes hujusmodi sub nomine Romani Pontificis, seu Viec-Cancellarii, aut Gerentis vices praedictorum.” L. V. Decr. T. XX. c. 7. Bulla Cænæ, j VI.

Nola. — Requiritur, hæc ce dolo malo admissa esse, et, si alterius intersit, huic alteri graviter nocere aut nocere posse. Crimen enim falsi est “ Veritatis immutatio vel suppressio *in fraudem alterius* facta.”¹

Quoad *utentes* falsis litteris Apostolicis, vide n. 1735.

1715. — X. “ Absolventes complicem in peccato turpi, etiam in mortis articulo, si alius sacerdos, licet non adprobatus ad Confessiones, sine gravi aliqua exortura infamia et scandalo, possit excipere morientis Confessionem.” Ben. XIV. c. Sacramentum Pœnitentiæ § IV. Cfr. c. Apostolici muneris j III., IV.

Explanatio.

1° “Absolventes”: non vero *audientes tantuni* complicitis Confessionem, nec absolventes cum ignorantia, etiam crassa, censure; nam C. Ben. XIV., ex qua censura desumpta est, *ausum* requirit (cfr. n. 1106. 2°. *Nota*, et n. 1664. q. 3°). *Ficte* absolventes tenet censura. (471 p. 428.

2° “Complicem” (vide n. 1404. I. 1405. q. 2°) “in peccato turpi” (vide n. 1405. q. 1°).

3° “Etiam in mortis articulo, si,” etc. (vide n. 1405. q. 3°. q. 4°. q. 5°).

Nota.— De hujus censura absolutione, vide p. LXXI. n. 16. nota 2. b).

1716. — XI. “Usurpantes, aut sequestrantes jurisdictionem, bona, redditus, ad personas ecclesiasticas ratione suarum ecclesiarum, aut beneficiorum pertinentes.” Bulla Cænæ, j XX II. L. I. T. VI. c. 13 in 6°.

¹ Comment. n. 59. 00.

³ L. VI. 550.

Explanatio.

1° “Usurpantes,” i. e. rem ab alio occupantes tamquam ex jure ad illam, «eu quasi ea ad ipsos pertineat. Ideo *hanc* censuram non incurrunt fures, raptores, prædones, etc. (S. C. O. 9 mart. IS/Oi, nec qui rem ab aliis usurpatam acquirunt actibus seu ultimæ voluntatis, seu inter vivos.¹

2° “Aut sequestrantes,” i. e. jurisdictionaliter impedire, ne bona, etc. a dictis personis ecclesiasticis percipiantur.

3° “Jurisdictionem,” seu spiritualem, scu temporalem, e. g. Rom Pontificis in ditione sua.

4° “Bona,” seu immobilia, seu mobilia, scu jura. Cfr. n. 593.

5° “Redditus,” i. c. quidquid *res* fert, vel percipitur intuitu *rei*, non jura stolæ.

6° “Ad personas ecclesiasticas ratione suarum ecclesiarum aut beneficiorum pertinentes.” Ergo non ea, quæ competunt Nosocomiis, sodalitatibus laicalibus, Monasteriis (alii tamen affirmant-, cœmeteriis: nec bona ædibus sacris servandis, reparandi-, vel Sacris olxundis addicta.’

(æterum hodiernum jus contra eos, qui de bonis ecclesiasticis, etc. illicite disponunt, quatuor statuit excommunicationes ipso facto incurrendas; 1°”, de qua h. n.; 2° m. 3i,m, 4am. de quibus n. 1717. 1738. 1740. Prima et secunda S. Pontifici specialiter; quarta eidem simpliciter; tertia nomini reservatur.

1717. — XII- “Invadentes, destruentes, detinentes, per se vel per alios, civitates, terras, loca, aut jura ad Ecclesiam Romanam pertinentia; vel usurpantes, perturbantes, retinentes supremam jurisdictionem in eis. nec non ad singula prædicta auxilium, consilium, favorem, præbeantcs.” Bulla Cænæ, j XX.

Explanatio.

1° Hæc excommunicatio spectat ad defensionem dominii *temporalis* ad S. Sedem pertinentis. Proinde *jura* et *jurisdictio* lue intelliguntur *temporalia* nec quævis jura, sed *principalia*, seu quæ Principi, qua tali, propria sunt; et jurisdictionem

¹ Comment, n. 66.

- Gary, Ed. Rom. 1873. T. II. p. 60S (2).

³ Comment n. 65.

supremam, i. c. eam, quæ soli Principi competit; ut puta jus vitæ et necis, jus indicendi tributa, creandi Magistratus, etc.

2° Excommunicantur: a) qui civitates, etc. *destruunt* vel *invadunt*, vi adhibita; b) qui supremam Rom. Pontificis in his jurisdictionem *usurpant*, vel *perturbant*, v. g. qui impediunt ipsum Rom. Pontificem leges in his civitatibus publicare, tributa indicare, etc.; c) qui hanc jurisdictionem, vel civitates, terras, etc. *relinent*; d) qui ad singula prædicta auxilium, consilium, favorem præbent. — De his, qui hæc, i. e. auxilium præbent invadentibus, destruentibus, perturbantibus, usurpantibus, nulla est difficultas.

Quid de his, qui *delinentibus* ea præbent? Respondent *Comment. :* “Horum duplex genus, . . . *unum* eorum, qui aliquod publicum munus exercent. Munera autem publica vel ad civium necessitates, sen utilitates, vel ad regimen tuendum pertinent, vel ad utrumque. Illa” (sub quibus venire puto munus consulum, qui in portibus vel civitatibus alienis degunt, necnon legatorum apud prætensum Italia: regem) “suscipere innoxium est, cæteris paribus, quia societas seipsam necare non potest: ista non item; sed quoad censuras oportet animadvertere, num quis possit his abstinere sine incommodo gravi.” (Cfr. n. 1664. q. 5°.)

“*Alterum* genus eorum est, qui nullum publicum munus obeunt. Hi favere intelliguntur, si retinentibus *proximam*, ut in possessione remaneant, operam præstent: ut puta pecunia, . . . scriptis, etc.: si *remotam*, non item; veluti si eis . . . ædes locent, inserviant, etc.”

Nota.— Initio hujus § dixi, tredecim esse excommunicationes S. Pontifici *specialiter* reservatas. Duodecim nimirum illis, quæ in Const. “Apostolicæ Sedis” Papæ specialiter reservantur, V. kal. sept. 1873 accessit

XIII., qua iu c. *Romanus Pontifex* plectuntur:

1° Canonici ac Dignitates Cathedralium Ecclesiarum vacantium, qui ausi fuerint concedere et transferre Ecclesiæ vacantis curam, regimen et administrationem sub quovis titulo, nomine, quæsito colore . . . iu nominatum et præsentatum a laica

1 u. 69.

potestate ex S. Sedis concessione seu privilegio, vel, ubi consuetudo viget, a Capitularibus ipsis electum ad eamdem Ecclesiam vacantem.

2° Nominati et præsentati, vel ut supra electi, ad vacantes Ecclesias, qui earum curam, regimen et administrationem suscipere audent, etc. . . .

3° Ii omnes, qui præmissis paruerint, vel auxilium, consilium aut favorem præstiterint, cujuscumque status, conditionis, præcminentiae et dignitatis fuerint.

Additur porro: “Si vero aliqui ex prædictis Episcopali caractere sint insigniti, in pman *suspensionis* ab exercitio Pontificalium et *interdicti* ab ingressu Ecclesiæ ipso facto absque ulla declaratione incidunt, S. Sedi pariter reservatum.”

Praeterea: 1° Canonici præfati fructibus; — 2° Nominati jure eis quæsito privantur.¹ (fp p. 399.

§ II. *De excommunicationibus luite sententiae Romano Pontifici simpliciter reservatis.*

171 S. — I. “Docentes, vel defendentes sive publice, sive privatim propositiones ab Apostolica Sede damnatas sub excommunicationis poena latae sententiae; item docentes, vel defendentes tamquam licitam praxim inquirendi a pœnitente nomen complicitis, prouti damnata est a Benedicto XIV. in Constitutione *Suprema*, 7 julii 1745; *Ubi primum*, 2 julii 1716; *Ad eradicandum*, 28 Septembris 1746.”

Explanatio.

1° “Docentes,” i. e. nescientibus tradentes.

2° “Vel defendentes,” i. e. earum patrocinium suscipere, quasi fuerint damnatione indignæ.

3° “Damnatas sub excommunicationis poena latae sententiae,” nempe in cos, qui illas docent vel defendunt. Ejusmodi v. g. sunt damnatae a Leon. X. in Const. *Exurge Domine*, edita 15 jun. 1520 contra errores Lutheri; a S. Pio V. in c. *Et omnibus* 1 oct. 1567. edita contra errores Michaelis Baii, et quam confirmavit (rcg. XIII. e. *Provisionis nostrre* 29 jan. 1579, et Urb. A III. c. *In eminenti* 6 mart.

¹ Cfr. Acta, T. VH. p. 401.

1641 ; ab Alexandro VU. a. 1665, 1666 (j). XII. XIV.); ab Innoc. XI. a. 1679 (p. XV.-XVII.); ab Alexandro VIII. a. 1690 (p. XXII.-XXIII.); a Ben. XIV. a. 1752 (p. XXVL). Ejusmodi vero non sunt damnatae in Syllabo.

Nota. — 1) Propositiones damnatae ut haereticæ non cadunt sub hac censura, sed sub ea, de qua actum est n. 1701. Cadunt vero *in globo* damnatae, respective ut haereticæ, erroneæ, etc., nisi forte quis ex his aliquam doceret aut defenderet in se hæreticam et ut talem ab ipso agnitam.— 2) De excommunicatione a Trid. lata (non tamen reservata) contra eos, qui quasdam falsas propositiones docent, vide n. 1741.

4° “ Damnatas ab Apostolica Sede,” i. e. a Romano Pontifice sive per se, sive per S. C. O., non vero per Concilia (Ecumenica).

5° “ Item docentes vel defendentes tamipiam licitam . . . prouti damnata est a Benedicto XIV.” etc. Ben. autem XIV. ait : “ Qui *ausus* fuerit docere licitam esse praxim exquirendi nomen complicitis, denuntiata, nisi revelarent, absolutionis sacramentalis negatione; vel scribere aut loqui *prresumpserit* in ejusdem damnata praxis defensionem.” Tria igitur requiruntur, ut hæc excommunicatio incurratur: a) ut doceat hanc praxim licitam esse; b) ut utrumque simul licitum esse doceat, i. e., et exquirere nomen complicitis, et reticenti absolutionem denegare; c) ut *temere*. (n. 1661. q. 3°) hæc doceat.

Quoad confessarium, qui hanc doctrinam in praxi exercet, vide n. 1369. q. 3°. q. 4°.

1719.—II. “Violentas manus, suadente diabolo, injicientes in Clericos, vel utriusque sexus Monachos, exceptis quoad reservationem casibus et personis, de quibus jure, vel privilegio, permittitur, ut Episcopus aut alius absolvat.” C. 4. Cans. 17. 12.

Explanatio.

In hoc articulo continetur celebre illud privilegium Clericorum, quod ex Canone Cone. Laferan., sub Innocentio II., *Si quis suadente diabolo*, appellatur *privilegium Canonis*, quodque latissime interpretandum est, utpote non personis, sed statui Clericorum concessum. Vide n.193.

1° “ Violentas manus . . . injicientes,” i. c. injuriam *realern* (non solis verbis) committentes, qua læditur vel corpus, vel libertas, vel dignitas. — *Corpus*, ut si clericum veneno sustuleris (quo casu excommunicatio, juxta communioem sententiam, quæ S° Alph probabilior videtur, incurritur cum primum venenum lædere coeperit), vel prosequutus cum fueris, ut in praeceptis corrueret vel ex equo decideret,— et corruit, decidit²— *Libertate*, cum detruditur in carcerem, aliumve locum, privatum quoque.— *Dignitas*, quoties vis adhibetur, veluti si rhedam sistas, (pia vehitur, aut equum, cui insidet;⁸ si aliquid ei *violenter* detraxeris, veluti crumenam, pileum, baculum ; vel aliud contumeliosum in ipsum admiseris, ut puta si sputo, pulvere, luto cum foedaveris : si vestes, quibus indutus erat, conscideris, etc.⁴— Huic excommunicationi omnes sunt obnoxii, impuberes quoque. An, ut in veteri jure, etiam coopérantes? Affirmat cum aliis Avanzini, hac praesertim ratione motus, quod jus antiquum hic simpliciter innovetur, et eadem omnino legis ratio militet pro cooperantibus, i. e. mandantibus, consulentibus, consentientibus (modo graviter et efficaciter influant in percussionem), ratihabentibus tmodo quo explicavimus n. 1710. 5°);⁵ negant Comment.⁶ Adhæremus Avanzinio.

2° “ Suadente diabolo,” i. c. ex animo injuriandi graviter culpabili⁷ Ergo censura non tenet eum, (pii percutit, vel joco,⁸ vel corrigendi (moderate tamen),⁹ vel defensionis (eum moderamine inculpatae tutela.),¹⁰ aut (pia alia justa causa (ut si mulier percutiat clericum, a (pio sollicitatur, et quem verbis non potest avertere);¹¹ vel ex subita ira. quæ efficit, ut non plene advertatur quod fit.¹³

3° “ In clericos,” seu omnes qui Ton-

¹ L. MI. 280. Dub. 2.

² Ib. 274.

⁸ Ib.

⁴ Ib.

⁶ (22) p. 31. Gary, Ed. Rom. 1873. T. 11 p. 610 2°. Vnrceno, p. 941. Nouv. Rev. Thcol. T VI p. IIS sv.

⁶ n. 77.

⁷ E VII. 275.Dub. 2.

⁸ Ib. II

⁹ Ib V. Distinctieudo ut ibid.

¹⁰ Ib. II.

¹¹ Ib VI.

¹² Ib IV.

suram adepti sunt, “vel utriusque sexus monachos,” etiam Novitios, Tertiarios habitum gestantes et in communitate viventes, et Eremitas ex voto aut pacto alicui loco sacro, cum subjectione ad Episcopum, addictos, non tamen vagos illos, (pii habitum singularem gestant, licet inserviant alicui Ecclesiæ, etiam ex commissione Episcopi.¹ (O) p. 411.

An eodem privilegio gaudent mulieres ad instar religiosarum conviventes? Affirmat Fagnanus, cui non contradicit S. Alphonsus.² S. Doctor vero manifeste videtur³ admittere privilegio frui religionis viventes in simplici Congregatione cum auctoritate Pontificis saltem tacita, (piales mihi videntur esse viventes in Congregatione ab Episcopo erecta.

Oportet tamen ut Clericus hoc privilegio non exciderit. Excidunt autem, (pii statui clericali renuntiare adhuc possunt (ut (pii in Minoribus tantum constituti sunt), et eidem realiter renuntiarunt; item degradati, *realiter* nimirum (n. 1691); non vero excommunicati, suspensi, interdicti, depositi, *verbaliter* scilicet (n. 1691).

4° “Exceptis, quoad reservationem,” etc. Vide n. 1753. q. 2°. R. 2°.

1720. — III. “Duellum perpetrantes, aut simpliciter ad illud provocantes, vel ipsum acceptantes, et quoslibet complices, vel qualemcumque operam, aut favorem pnebentes, nec non de industria spectantes, illudque permittentes, vel, quantum in illis est, non prohibentes, cujuscumque dignitatis sint, etiam regalis vel imperialis.” Trid. Sess. 25. c. 19. Ref. Greg. XIII. c. Ad tollendum. Clem. VIII. c. Illius vices. Ben. XIV. c. Detestabilem.

Explanatio.

1° *Duellum*. Quid sit, vide 476. Cap. 111. Etiam *simplex* (ib.) sub censura cadit.

2° *De industria spectantes*, scilicet (pii sui præsentia ad pugnam incendunt: adeoque non, qui casu transeuntes aspiciunt, vel in secreto, vel a longe: nec qui adeunt locum certaminis ut illud impediant.⁴ *

¹ L. VII. 270-271.

² Ib. 271.

³ Ib. f. Unde gaudent.

⁴ L. IV. 101. L. VII. 220. Notand. 3.

3° Licet sub censura cadant etiam duella de facto non fatalia, armis tamen lethalibus certandum est, aut ea saltem proponenda (respective acceptanda) sunt, talia sc., ex quibus periculum occisionis aut lethalis vulneris existât. Non sufficit ergo pugnâ, bacillis, ferro acie retusa dimicare.¹

1721.— IV. “Nomen dantes Sectie Massonicae, aut Carbonariae, aut aliis ejusdem generis sectis, quæ contra Ecclesiam, vel legitimas potestates seu palam, seu clandestine machinantur, nec non iisdem sectis favorem qualemcumque praestantes; carumve occultos corypheos, ac duces non denuntiantes, donec non denuntiaverint.” Clem. XII. In eminenti 28 apr. 1738. Ben. XIV. c. Providas 18 maii 1751. Pius VII. 13 sept. 1821. Pius IX. Alloc. Qui pluribus 9 nov. 1846.

Explanatio.

1° “Sectæ Massonicae aut Carbonariae aut aliis ejusdem generis sectis, quæ contra Ecclesiam, vel legitimas potestates seu palam, seu clandestine machinantur,” *exilant vel non exigant a suis asseclis jurementum de secreto servando*² Ergo censura apud nos tenentur:

a) Liberi Muratores (*Freemasons*)?

b) Socii singulares (*Odd Fellows*) et *Filii temperantia*-, ut constat ex Resp. S. C. O. Fer. IV. 21 aug. 1850.⁴

c) Feniani, ut constat ex Decr. S. C. Inq. 12 jan. 1870.

d) “Illæ societates, cujuscumque naturæ sint, iu quibus socii ab ipso ingressu jurejurando se obligant ad obtemperandum iis, quæ a cœtus Superioribus jussa fuerint, vel etiam secreti ineunt fmdus, quod neque interrogante legitima potestate violari impune possit.”⁵ (48) p. 428.

e) “Illi . . . eiectus, . . . iu quibus ita arcto findere in mutuam defensionem conjunguntur socii, ut exinde oriatur turbarum vel medium periculum.”^{8*}

Ex his patet damnatas societates *improprie* tantum dici posse *occultas* seu *secretas*; nam damnantur tam illæ, quæ

¹ Comment, η. 79. Rev. Th. T. VII. p. G05. G06.

² Cone. 1^ol. Balt. 11. a. 518.

³ Ib. p. 335.

⁴ Ib. p. 335-337.

⁵ Ib. a. 519.

⁸ Ib. Cfr. autem png. 504.

palam, quam illæ, (pue clandestine machinantur.

Nota. Ex Cone. Pl. liait. II.

1) Patribus “ nulla apparet ratio, ob quam prohibitio Ecclesiæ adversus Masonicam aliasque occultas sectas ad illas extendatur operariorum sodalitates, quas non constat aliud sibi proponere quam sociorum in propria arte exercenda mutuam tutelam ac juvamen.” Hæc vero, ut ex contextu articuli patet, intelligenda sunt de iis sodalitatibus, in quibus socii illa cavent, quæ, ne censuræ obnoxii liant, supra sub d) et c) cavenda esse tradidimus.¹ - Scribit autem Kenrick:² “ Coetus operariorum ob suas utilitates coeuntium, (pii regulas statuunt, quibus ab opere excludantur qui artem haud rite didicerant, vel pretium laboris statuatur, licitus per se est, etiamsi signa adhibeantur, et arcanum habeatur. Quod si quid minus æquum decernatur, vel fiat, excusari poterunt, qui majori sociorum numero frustra repugnarunt, quique absque gravi detrimento vel discrimine sodalitatem nequeunt deserere, dummodo operam nullam dent injuriæ inferendæ.” Hæc doctissimi viri sententia non videtur componi posse cum Rescripto S. C. O. Fer. IV. 21 aug. 1850/ ad ipsius Kenrick postulationem dato, nisi vocem *arcanum* intelligas subintellecto: *quod tamen interrogante legitima potentate violari impune posuit.* Praxis autem in plerisque, ut audio, dioecesibus est, ut hujusmodi operariis Sacramenta *ratione precise arcani* non negentur, si hoc Episcopo, Parocho (vel Confessario tamquam consiliario spirituali) revelari impune possit.

2) Concilium³ mandat, ut nullus “in hisce Provinciis, in quavis ecclesiastica dignitate constitutus, *nominatim* societatem aliquam occultam damnet, nisi certo et præter omne dubium constet eam ex iis esse, quæ Constitutionibus Pontificiis damnantur,” etc. Constarc autem id potest *rei* ex declaratione S. Sedis, *vel* “ Pnesulum, . . . *vel* fama communi, *vel* membrorum ipsorum experientia.”⁴ *

3) “ Fideles . . . tenebricosos omnes

cœtus prorsus fugiant, eos etiam, qui districtissimis Ecclesiæ censuri⁵ haud comprehendi videantur. Pro animabus enim periculi plenos et hos esse, dubitare non licet.”¹

Hæc, ut pro praxi rectius intelligantur, sequentibus juverit elucidare.

Ex verbis Concilii, et ex ipsa rei natura, perspicuum est, societatem aliquam *solo* jure naturæ posse esse illicitam, sed ut dignoscatur, ante omnia videre oportet, quisnam sit talis societatis *finis*, quænam sint ejus *media*, scilicet regulæ, etc.; — et, posito quod finis et media sint bona vel saltem licita, inquirendum est ulterius, præsertim hic et hodie, utrum in hujusmodi societate adsit *occasio proxima* propriæ ruinæ vel scandali.

a) *Finis* autem esse potest *supernaturaliter bonus, naturaliter honestus, indifferens* (v. g. academia litteraria, societas mercatoria), — vel *malus*, — aliquando directe contra virtutes theologicas (v. g. ad perversionem Fidei Catholicæ, propagationem hæreseos, etc.), vel contra virtutes morales (v. g. contra justitiam strictam, vel contra temperantiam, vel contra justitiam legalem).

b) Item *media* comparanda sunt cum regulis morum, scilicet cum legibus; — quantumcumque enim sit laudabilis finis, non tamen sunt facienda mala, ut eveniant bona. — Societatibus, sicut singulis humanis actibus, applicandum est principium: Bonum est ex integra causa, malum ex quocumque defectu. Sic aliquando legitimæ aspirationes patriotis! miserabiliter pervertuntur. Exemplum: promittere obedientiam sine restrictione omnibus præceptis, quæ a Supremo Concilio emanabunt, est graviter illicitum, et societates, in quibus ejusmodi promissiones fiunt, pariter censura tenentur.

c) Quamvis finis et inedia, in se considerata, videantur *juxta litteram* bona vel saltem licita, nonnunquam evenit, ut aliquid graviter illicitum per praxin vel interpretationem in societatem subintroductum fuerit: quo casu patet, idem dicendum ac si expresse formidaretur. Sic v. g. quædam associationes ad mutuam auxilium in conspirationes stricte injustas degenerant.

d) Nonnunquam contingit finem et media nec *juxta litteram*, nec *juxta spiritum*,

¹ Cone. 1^ol. Balt. II. a. 522.

¹ n. 519.

² Tr. III. n. C4.

³ Cone. Pl. Balt. II. p. 335. XXVIII.

⁴ a. 620.

⁵ Kcnr. Tr. III. n. C3.

esse illicita, et tamen adesse, — vel probabile periculum quod societas supradieto modo brevi sit degeneratura, vel verum periculum mime spiritualis propter conversationem cum membris impietate vel immoralitate corruptis, — vel periculum scandali.

His positis, jus naturale duas sequentes dictat regulas:—1° “ Ille versatur in statu peccati mortalis, nec absolutione dignus est, (pii non est sincere et ellicaciter dispositus ad vitandas vel relinquendas societates Ire, 2° et 3^a categoria). 11° Quoad Iam categoriam, applicandae sunt regulae theologiae de occasione sive absolute, sive relative proxima; nec non de vitando scandalo, nisi adsit ratio excusans.

2° “ Necnon iisdem sectis favorem” (vide n. 1700. q. 1°) “ qualcnciunque praestantes.” Ideo hac excommunicatione tenentur, qui eis praebent consilium, auxilium, palam aut in occulto; directe vel indirecte, per se vel per alios; qui eas in suis aedibus receptant, occultant, seu commoditatem faciunt, ut alicubi convocentur; (pii alios hortantur, suadent, ut huiusmodi societatibus adseribantur, adnumerentur, seu intersint, vel ipsas quomodolibet juvent ac foveant.

Quaritur, an sub verbis: “ *iisdem sectis favorem qualemcumque prostantes* ” veniant illi quoque, qui aedes earum conducunt v. g. ad habendas in iis orationes (*lectures*) vel ad instituenda in iisdem, /</>.(?

Resp. (Cusura omnes et solos illos favorem praestantes comprehendere videtur, (pii in illo praestando reos se constituunt cooperationis graviter illicit^o; haec autem adesse non videtur, si gravis adsit causa illas aedes conducendi, puta quia alius locus aptus in civitate deest ad opus aliquod bono Ecclesiae *moraliter* necessarium. Sic nec haeresi favere censeretur, <pii in iisdem adjunctis et ad eosdem tines conduceret templum haereticorum. Res caeterum difficultate non caret. Quare quae dixi, me salvo meliori dixisse existimes velim; nec possum non animadvertere hoc loco usu ejusmodi aedium, praesertim si a Clero approbetur, horrorem minui, (pio Catholicos vel ipsos carum muros aspicientes concuti oportet.

3° “ Earumve occultos coryphaeos ac duces” (ii, (piorum nomina per libros et ephemerides passim leguntur, saepe, ut

1 feb. 1871 advertit S. ()., specie tantum ae nomine tales sunt) “ non denunciantes, donec non denunciaverint.”

a) Denunciatio hic intelligitur, — non *fraterna*, (pia ad rei emendationem, — sed *judicialis*, quae ad ejus coercionem pertinet. — b) Obligatio ejusdem tenet omnes Christi fideles pubertatem adeptos.—e) Facienda esset apud nos Ordinatio, et in Missionibus Vicario vel Praefecto Apostolico (S. Pœn. 10 febr. 1871). — d) Obligatio ejusdem universim cessat: 1) quanidui (piis eam per se facere nequit, vel 2) quin seipsum prodat, vel 3) si nulla spes punitionis eluceat,¹ quae spes in his Provinciis, ob rerum nostrarum conditionem, vana dicenda est. — Et haec quidem certo valent pro regionibus et locis, ubi viget lex *ecclesiastica* denunciandi. Haec autem lex denunciandi tum ratione publici boni inducta est, tum ratione privati boni person^o denunciandae. Si ejusmodi secunda ratio cessaret, manet prima; namque utile Episcopo et auctoritati ecclesiastic^o semper erit pro pascendis fidelibus su^o cur^o commissis cognoscere occultos haereticos vel sectarios, aliosque denunciandos. Et ob has rationes, etiamsi lex ecclesiastica denunciandi cessavisset, maneret obligatio ex jure naturali derivans, quod jus naturale, gravibus concurrentibus adjunctis, ut (piando agitur de gravi damno cavendo, graviter potest obligare.

De denunciandi obligatione notari praeterea potest, eam “ eadem ratione esse interpretandam, qua leges ecclesiastica quibus *haereticorum* denunciatio praecipitur.” Ita S. Pœn. 8 nov. 1821 apud Scavini.² In nostris autem adjunctis ob libertatem cultus omnibus assertam haereticorum errores impune grassantur, atque ideo ipsorum denunciatio, lege *Ecclesio* imposita, haud obligat, ut ipsemet Ferraris³ cum Navarro, Bonacina et aliis docet, quibus inter recentiores adstipulatur Scavini⁴ Pari ergo de causa apud nos non adest obligatio, vi legis *ecclesiastico*, denunciandi Sectis damnatis adscriptos.⁵

¹ Comment. n. S3 (S).

3

³ T. IV. n. 177 ad VI.

³ V. Denunciatio n. 18.

⁴ T. 11. n. 921.

⁵ Mélang. Théol. T. V. p. 005. Godschalk, p. 70. 77.

Kef/nlapastorales. — I. S. Pontifex est iudex supremus de *liceitate* QUarimlibet societatum. Aliquando circa hanc liceitatem, ut supremus *conscientiarum director*, declarationes edit; aliquando vero, tamquam *legislator*, societates *per se* illicitas lege canonica prohibet, vel societates *periculosas* reddit absolute illicitas, legesque suas excommunicatione, etc. sancire valet. Istæ autem leges obligant, — nec obligare cessant, — licet in casibus particularibus constaret, non eventurum fore malum cui avertendo latte sunt; id enim proprium est omnium legum, quæ in præsumptione periculi communis fundatio sunt. Cfr. n. 129. 165. — Pudeat igitur sacerdotem ignorantiam suam iu rebus theologicis (ne dicam stupidam in S. Sedem inverecundiam) prodere dictitando damnatas societates in nostris his provinciis, iitpote nimis periculosas (rectius forte dixeris: periculi minus suspectas), vel etiam innoxias!! censuris non subiacere.

II. Episcopus: 1) declarationes et leges S. Pontificis in sua diœcesi fortiter et prudenter urgere timetur; 2) servata proportionem, potest et ipse pro sua diœcesi, sicut Pontifex pro tota Ecclesia, societates *per se* illicitas condemnare, periculosas prohibere, et, si in Domino expedire iudicaverit, violationes suorum statutorum aut præceptorum reservata sibi carum absoluteione aut censuris cohibere. — Duo tamen hic advertenda sunt: a) Dubium, utrum societas aliqua sub *censura Pontificia* cadat *per se* ipsum dirimere non potest, prout supra 1°. 2) dictum est. b) Si de societate agatur per plures diœceses jam dispersa vel probabiliter mox dispergenda, priusquam aliquid decernat, consilium cum collegis ineat, ut uniformitas obtineatur, neve unus destruat quod alter ædificaverit.

III. Missionarii invigilare debent, ut declarationes et leges tum S. Pontificis, tum *propriis* Episcopi a grege sibi credito serventur; — in casibus difficilioribus regulas prudentia' et Episcopum consulant; — inconsulto Episcopo novam aliquam societatem, præsertim si plus minusve suspecta sit, expresse ne approbent. — et, si de societate agatur, quic prudenter æstimetur esse vel absolute vel relative periculosa vide supra 1°. 8)], pastor vel

confessarius de *singulis* casibus *priratiui* iudicent juxta regulas de scandalo vel de occasione proxima.

1722. — V. “Immunitatem asyli ecclesiastici, ausu temerario, violare jubentes aut violantes.” L. III. Decr. T. XLIX. per totum. Ben. XIII. c. Ex quo divina. (Irin. XII. c. In suprema. Ben. XIV. c. Officii nostri.

Explanatio.

1° Per “immunitatem” intelligitur localis ecclesiastica immunitas, quatenus refertur ad asylum reorum ad eam confugientium.

2° Ut incurratur hæc excommunicatio duo simul requiruntur, nempe violatio immunitatis asyli, et ausus temerarius; ideoque si alteruter terminus deficiat, censura non incurritur.

33 In hoc articulo pari modo comprehenduntur tum jubentes violare, tum violantes. Sed S. C. O. 1 febr. 1771 declaravit, “eum tantum excommunicationem incurrere, qui ab aliis minime coactus, prudens ac sciens, immunitatem asyli ecclesiastici aut violare *jubet*, aut *exequendo* violat.” Quare magistratus et gubernii servi, qui nollent violare immunitatem asyli, et tamen contra, vel præter voluntatem cogantur eam violare, hanc censuram non incurrunt: nam verita “*ausu temerario*” utrumque membrum, i. e. tum “violare jubentes” tum “violantes.” complectuntur. Animadversio practica est, quia juris asyli hodie iu regnis sæcularibus vix vestigium superest.

1723. — VI. “Violantes clausuram Monialium, cujuscumque generis aut conditionis, sexus vel ætatis fuerint, in earum monasteria absque legitima licentia ingrediendo: pariterque cos introducentes, vel admittentes, itemque Moniales ab illa exeuntes extra casus ac formam a S. Pio V. in Constit. *Decoris* pncscriptam.” Trid. Sess. 25. c. L 5. de Regni.

Explanatio.

1° “Clausuram.” i. e. *pro MotriaUbus* domum integram, et omnia septa huic annexa atque muro circumdata.

2° “Monialium.” Vide n. 1185. 5°. Hinc sub hoc articulo non comprehenditur illa clausura, cui identidem alligantur illæ mulieres in communitate liventes,

quæ vota simplicia emittunt : quæ clausura imponitur sive ab Episcopo, sive vi siferum constitutionum, sive etiam vi voti specialis. Ita S. Cong. Ep. ct Reg. 1 aug. 1839.

3° “Violantes, . . . cujuscumque generis aut conditionis, sexus vel ætatis fuerint.” Incurrunt igitur censuram ipsi etiam locorum Ordinarii, fœminæ, et impuberes.

1° “ In earum monasteria absque legitima licentia ingrediendo.” Legitima autem erit licentia, si data fuit e/ cx causa necessitatis, e/, nisi periculum sit in mora, ab eo, cui cam dare competit, a) *Ex causa necessitatis*, quæ triplex recensetur, scii, infirmarum cura, administratio Sacramentorum, et commune servitium. Ex *prima* licet intrare medicis et chirurgis ad medendum ægrotis. Ex *secunda* confessario ad ministrandam infirmis Poenitentiam, Eucharistiam (quoties dabatur sanis¹), Extremam Unctionem et ad commendandas animas agonizantium. Ex *tertia* operariis, fabris et aliis, qui artem suam extra clausuram exercere non possint, b) *Ab eo, citi eam dare competit*, se. Episcopo, et, si monasterium subest Regularibus nec usus sit contrarius (Ben. XI V. Syn. L. XIII. c. 12. n. 23), Superiore ejus Ordinis. Nihilominus potest Episcopus committere alteri, v. g. Superiorissæ vel confessario, facultatem concedendi licentiam ingrediendi.² Licentia autem toties danda est, quoties opus fuerit, exceptis medicis, chirurgis et confessariis, quibus danda est generatim. Post C. opus non est amplius, ut in scriptis detur.³

5° “ Pariterque eos introducentes vel admittentes,” licet qui introducuntur vel admittuntur, septennio minores sint. — Hucusque de *inyredientibus* ; quæ sequuntur pertinent ad *exeuntes*.

6° “ Iteinque Moniales ab illa,” i. e. clausura, “exeuntes extra casus ac formam a S. Pio V. in Constitutione *Decori* præscriptam.

a) “ Extra casus . . . a S. Pio V.” etc. Casus sunt: 1) magnum incendium, cui assimilantur bellum imminens, inundatio fluminis, ædificii ruina, etc. ; 2) morbus contagiosus, qui alios inficere solet/

b) “ Ac formam a S. Pio,” etc. Forma autem est. ut, nisi periculum sit in mora,

licentia *etiam* Ordinarii, eaque in scriptis, detur.

Xota. Quoad Moniales a Visitatione B. M. V. vide dicta n. 1205. V. 2°.

1724. — \ II. “ .Mulieres violantes Regularium virorum clausuram, et Superiores aliosve eas admittentes.” C. Decet et C. Regularium S. Pii V. C. I bi gratia Gregor. XIII.

Explanatio.

1° “ Mulieres,” exceptis reginis, at similibus privilegiatis.¹

2° “ Regularium,” i. e. solemnia vota emittentium.

3° “ Clausuram,” sub qua pro viris veniunt :— claustrum, domus, ollicinæ interiores (v. g. bibliotheca); non vero ecclesia, sacella juncta ecclesiæ, sacrislia (*ordinarie*) nec hortus, si sine transitu per monasterium possit adiri et a clausura clavi et muro convenienti separetur.

1725. — VIII. “ Reos simoniæ realis” (n. 35 1.3°) “ in beneficiis ” (ct non in officiis tantum) “ quibuscumque ” (ergo etiam in Episcopatu), “eorumque complices.”

IX. “ Reos simoniæ confidentialis ” (n. 351. 3°) “in beneficiis quibuslibet, cujuscumque sint dignitatis.”

X. Reos simoniæ realis ob ingressum in Religionem (n. 354. q. 5°).

Explanatio.

Cum Missionarii nostri non sint *beneficiati*, crimen quidem simoniæ, non vero censuram contrahere possunt.²

Hæ tres censure desumptæ sunt cx Trid. Sess. XXIV. c. 18 Rcf. — Extr. L. V. T. I. — S. Pius V. c. Inscrutabilis 1 jun. 1569.

1726.— XI. “Omnes qui quæstum facientes cx indulgentiis aliisque gratiis spiritualibus cxcommunicationis censura plectuntur Constitutione S. Pii V. *Quam plenum*, 2 januarii 1569.”

Explanatio.

1° “ Indulgentiis.” Quid sint neminem latet. 3

2° “ Gratiis spiritualibus.” Rarissime apud nos occurret casus ; eum eæ sohe gratia spirituales hic intelligantur, quæ

i I. VII. 227.

2 Ib. 223 in tine. 224.

8 Comm ut. u. 88.

1 L. VII 229.

1 L. VII 231.

2 Nouv. Rev. Th. T. X. p. 580.

in cit. Constitutione S. Pii V. ('numeran-
tur. Uns, si lubct, vide in ipsa illa Consti-
tutione, vel in *Comment*)

3° “Quæstum facientes.” Ergo non
suilicit solam adfuisse intentionem quaes-
tum faciendi. Oportet ut pecunia accepta
fuerit.²

4° Confirmatur hoc articulo sola ex-
communicatio lata in omnes *Episcopia in-
feriores*.³

1727.— XII. “Colligentes eleemosynas
majoris pretii pro Missis, et ex iis lucrum
captantes, faciendo eas celebrari in locis,
ubi Missarum stipendia minoris pretii esse
solent.” C. *Quanta cura* Ben. XIV.

Explanatio.

1° “Colligentes,” seu non agitur quoad
hanc *pænam* de uno paucisve stipendiis,
sed de copioso numero, ita ut ea conqui-
rens appellationem *collectoris* mereatur, et
collectum ad verum lucrum usu merca-
tura' sufficiat.⁴ Neque videtur censura
extendi ad eum, qui lucrum captat ex
stipendiis, quæ ei dantur, ut ipse ea
persolvat, vel quæ ei, non tamen qua
collector, sponte deferuntur, ut Missas ab
aliis celebrandas curet.⁶

2° “Missis,” sc. manualibus et funda-
tis rationem beneficii non habentibus.⁰

3° “Ex iis lucrum captantes.” Quare
huic *pænæ* non subicitur, qui partem sti-
pendiorum hoc modo pro causa pia acqui-
rere intendit.⁷

4 “Faciendo eas celebrari in locis, ubi
Missarum stipendia minoris pretii esse
solent.” Non igitur incurret censuram,
qui facit eas celebrari ibi, ubi eleemo-
synas collegit, vel in alio quidem loco, sed
ubi ejusdem valoris stipendium dari solet.⁸

Nota. — Incurritur excommunicatio,
non cum quis colligit eleemosynas, sed
quando partem earum, et quidem tantam,
quanta suilicit ad furtum grave, sibi reti-
net, posito, quod conditio sub 1° de lucro,
ex collecto *copioso* Missarum numero per-
cepto, verificetur.⁹

1728.— XIII. “Omnes, qui excom-
municatione mulctantur in Constitutioni-
bus S. Pii V. *Admonet nos*, quarto kalen-
das aprilis 1567; Innocent» IX. *Quæ ab*

hac Sede, pridie nonas novembris 1591,
Clementis \ III. *Ad Romani Pontificis cu-
ram*, 26 junii 1592; et Alexandri \ II
Inter coteras, nono kalendas novembris
1660, alienationem et infeudationem civi-
tatum et locorum S. R. E. n spicien-
tibus.”

Explanatio.

Constitutio S. Pii V. *Admonet nos*,
comprehendit laicos et Clerico-. Epis-
copos et Archivpiscopos, Primate-, Patri-
archas, Cardinales et omnes alios, qui per
se, vel per alios agere studeant, sive insi-
nuare, vel suadere Romano Pontifici alie-
nationem, vel infeudationem civitatum,
seu locorum ad S. Sedem pertinentium, ex
quovis prætextu, etiam necessitatis, vel
evidentis utilitatis, et licet operam et
oleum perdant. Quare hi omnes hac ex-
communicatione mulctantur.

Innocentius IX, Clemens VIII., Alex-
ander VII. propriis Constitutionibus con-
firmarunt, innovarunt, explicarunt dictam
Constitutionem S. Pii V.

Cætera huc spectantia vide, si lubet
apud Commentaria.¹

1729. — XIV “Religiosos præsumen-
tes Clericis, aut laicis extra casum neces-
sitatis Sacramentum Extrema ludionis,
aut Eucharistia per Viaticum ministrare
absque Parochi licentia.” Clem. L. V.
T. VII. c. 1.

Explanatio.

1° “Religiosos,” sc. votorum solemuium,
et (in Soc. Jesu) etiam simplicium.

2° “Clericis aut laicis.” Ergo censu-
ram non incurrit Regularis ca ministrans
Regularibus, vel his, qui in favorabilibus
veniunt nomine Regularium (n. 1194. II.
§ *Subditorum autem*), diam alterius Ordi-
nis, d extra Monasterium.

3° “Extra casum necessitatis,” qui
ivstimari debet nedum ex periculo, quo
laborat icgrotus, sed et si Parochus non
facile acciri potuerit.

4° “Absque Parochi licentia.” *Paro-
churn* hic accipere debemus, qui curam
animarum habet (quocumque nomine vo-
cetur), aut vices ejus gerit, cujus est hæc
Sacramenta tali ægroto ministrare. An
Parochi nomine hic veniunt etiam ii, qui
districtibus no-lris pnufcdi sunt? Affir-

1 n. 100. « Ib. 8 Avanz. (33).

4 Ib. (34). p. 49. 6 Comment, n. 102.

0 Acta, App p. 954 sq. ' Th. Pat. n. 282.

8 Comment. Ib. 9 Acta, l.c. p. 980sq.

1 n. 106.

mandum ; si Paroehiæ præsent
'vide n. 1138. 1608. *Xota*. 1)j.— *Licen-*
tia autem, de qua hicquæstio, intelligitur
etiam pnesumpta.

5° “Viaticum.” Ergo Communio ex
devotione sub hac censura non compre-
henditur.

1730. — XV. “Extrahentes absque
legitima venia Reliquias ex sacris coeme-
teriis sive catacumbis Urbis Romæ ejus-
que territorii, eisque auxilium, vel favo-
rem præbentes.” Edictum 21. aug. 1613
jussu Pauli V. — C. *Ex commissa* Clem. X.
13jan. 1672.

Explanatio.

1° “Absque legitima venia,-’ conce-
denda in scriptis per Emin. Vicarium
Gen. Urbis.

2° “Reliquias ex sacris coemeteriis
sive catacumbis Urbis Romæ.” Harum
quasdam SS. Martyrum esse constat, e. g.
cum phialæ vitreæ vel figulinæ cruore
tincta), aut crustas saltem sanguineas oc-
cludentes. ad loculos sepulchrorum intus,
vel Extra ipsos reperiuntur (S. C. Indulg.
16 lebr. 1832 et Pius P. P. IX. 15 mart,
eodem anno ; S. R. C. 27 nov. 1863 2) ;
contra quasdam constat Martyrum non
esse, ut ille, quas reperire est in loculis
apertis; quasdam denique utrum Marty-
rum sint an minus, ambiguum est. Porro
Reliquias vulgo accipimus *Sanctorum* ;
proinde (pii illas extrahit, non (pii istas
vel (ut *Comment* contra Avanzini 4 opi-
nantur) has, excommunicationem incurrit.
Illud non interest quantum quis extrahat,
multumne, an modicum.

1731. — XVI. “Communicantes cum
excommunicato nominatim a Papa in cri-
mine criminoso, ei scilicet impendendo
auxilium, vel favorem.” L. V. Deer. T.
XXXIX. c. 29.

XVII. “Clericos scienter et sponte
communicantes in divinis cum personis a
Romano Pontifice nominatim excommu-
nicatis, et ipsos in Officiis recipientes.”
L. V. Deer. T. XXXIX. c. 18.

Explanatio.

Ante Const. *Apost. Sedis*, excommuni-
cationem contrahebant quotquot cum vi-

tando communicabant, vel in crimine
criminoso (i. e. in crimine, propter quod,
seu in contumacia, ob (piam excommu-
nicatio lata fuit, ut si concubiniarius
concupina excommunicato iterum com-
misceatur), vel in divinis ; et illi quidem
majorem, hi vero minorem. Hæc (juxta
plerosque) hodie sublata est ; illa superest
quidem, sed non incurritur nisi ab his,
qui communicant cum excommunicato
nominatim a Papa, non ab alio. Quare
hæc censura non tenet cum, (pii sive in
crimine criminoso, sive in divinis commu-
nicat v. g. cum Titio, (piem, tamquam
hæreticum, Episcopus nominatim excoin-
municatum declaraverit. Hic enim vi
quidem legis papalis, non tamen *nomina-*
tim a Papa excommunicatus fuit.

“Communicantes in divinis . . . et
ipsos in officiis” *liturgicis* “recipientes.”
Utrumque *conjunctim* requiritur, juxta ve-
terem *identice* censuræ (L. V. Deer. T. 39.
c. 18) traditionem (n. 1700. q. 1°. R. 2°)

Puæ hæ excommunicationes his dis-
tant : priori omnes sunt obnoxii, sive
Clerici, sive laici ; posteriori Clerici tan-
tum. Ab illa non excusat ignorantia, si
fuerit crassa aut supina ; ab hac excu-
sat. Demum illam incurrunt et hi (pii
compulsi metu, non tamen gravi ; hanc
hi solum, (pii *sponte*, i. e. sine metu, etiam
levi, communicant.

1732. — XVIII. “Absolvere præsu-
mentes sine debita facultate, etiam quovis
prætextu, excommunicationis vinculo Ro-
mano Pontifici specialiter reservatæ inno-
datos.” Ita § finalis Const. *Apost. Sedis*,
post excommunicationem XII. inter *spe-*
cialiter Rom. Pontifici reservatas.

Adde ex decreto C. S. O. 4 dec. 1872
excommunicationem XIX. contra Ecclesi-
asticos et Missionarios mereatune in In-
diis Orient, et America vacantes, etc. 1

Adde præterea excommunicationem la-
tam in Enevcl. SS. D. X. Pii PP. IX. 1
nov. 1870 contra *adhærentes* ad ea delicta,
quæ memorantur in tertia parte censuræ
n. 1717 relatæ, (pre tertia pars extendi-
tur a verbo : “necesse - præbentes.”
Excommunicantur scilicet *adhærentes* i. e.
(pii interne et externe ea delicta approbant,
seu parati sunt ad -ingula eorum auxi-
lium, consilium aut favorem præbere,

1 Thcol. Pat. n. 423. 424, ubi de modo quo hæc
censura reservatur.

1 Acta, T. II. p. 171.

2 Comment. ». lit) 1. et Gard. n. 5329.

3 II).

4 (37}. p. 56.

tametsi de facto non præbuerint. 'ta Godschalk l contra Eph. *Xouv. Rev. Théoi.* et Th. Pat. η. 148, qui opinantur etiam ab *adlurreatibus* incurri excommunicationem Papæ *specialiter* reservatam.

j Ili. *De excommunicationibus later scaten-tite Episcopis, sive Ordinariis, reservatis.* (Cfr. n. 1401. q. 2°. R. 2°.) ♦

1733. — I. “ Clericos in Sacris consti-tutos, vel Regulares aut Moniales, post votum solemne castitatis Matrimonium contrahere præsumentes; necnon omnes cum aliqua ex pnedictis personis Matri-monium contrahere præsumentes.” Clem. L. IV. T. unie.

Explanatio.

1° “Matrimonium,” et non tantum sponsalia, ct. ne ea quidem licet in loco, ubi non viget Decretum *Tametsi*, copula subsecuta fuerit; copula enim Matrimo-nium prresumptum non inducit nisi spon-salia fuerint valida (n. 1546. 3°).

2° “Matrimonium contrahere.” Ergo censura non incurritur a) ab iis, qui in concubinato vivunt, idque licet publice putentur in legitimo Matrimonio vivere; nec b) si consensus defuit sive ex utraque parte sive ex alterutra; ut puta si ulter-licte contraxerit, vel errore inductus, vel metu coactus,—An, ut censura incurratur, requiritur etiam, ut consensus non vitie-tur impedimento ab impedimento Ordinis ecu voti solemnis distincto v. g. liga-minis, consanguinitatis, affinitatis, dis-paritatis cultus? Affirmant ex re-centioribus non pauci,⁸ negant alii,⁴ quorum sententia, re iterato perpensa, adhaeremus; nulla enim satis solida ratio, nec ulla nisi recentiorum auctoritas mili-tat pro sententia affirmante.⁶—An saltem requiritur, ut ejusmodi Matrimonium contrahatur coram Parocho et testibus? Respondeo id certo non requiri iu locis, ubi non viget Decretum *Tametsi*; iis enim in locis Matrimonium clandestinum, etsi illicitum, figuram tamen habet Matri-monii, quod sufficit ut paries, quantum ex sc est, censeantur “*Matrimonium con-trahere.*” Extra ejusmodi loca disputa-

tum fuit.¹ Negantibus³ adhaerendum «sse, hodie post Resp. S. R. et U. In-quisitionis, Fer. IV. die 22 decembris 1880, dubitari anipliu- non potent (P. Bl. fur N. Amer. 1881. S. 106, ad L).

3° “Contrahere *prcesumenles*” Vide n. 1664. q. 3°.

1734. — II. “Procurantes abortum, effectu sequuto.” Sixtus V. c. *Effrena-tam*, 29 oct. 1588. § 7.

Explanatio.

Hujus censuræ ;

1° Materia est *abortus directe* volunta-rius, non vero in causa tantum, ut si quis prægnantem graviter percusserit ex ira, odio, zelotypia, etc., abortum quidem praevidens, sed non intendens, ut patet ex Const. Sixtina.— Sufficit vero causa mo-ralis, uti terror pregnantī incussus. Nec ulla amplius distinctio fetus animati vel inanimati facienda est.

2° Conditio t st *effectus sequutus*, se-quitus, inquam, non <x accidentali ali-qua causa, — e. g. ex eo quod, post sump-tum abortivum, mulier ex alto cecidi rit, — sed ex causa per se efficiente Nec incurritur excommunicatio, quamdiu pro-babile videatur abortum siquutum fuisse ex alia causa.³

3° Subjectum sunt *omntt sive per ae, sive per alios abortum procurantes*: ergo ct jubentes et jussa exequentes non vero consulentes, neque illi, qui procu-ranti opem prntant; nam procurantes hic intelliguntur, ut in (oust. Sixtina. § 2. Ergo qui pharmacum consulit, docet, scri-bit (licet sit medicus), aut parat procu-ranti, censuram non incurrit⁴ Præterea, ut ait Aduotator anonymus Gury, Ed. Rom. 1873,[®] “Videtur adhuc proba-bilis sententia illorum, qui cum S. Doe-tore” Alpbonso⁶ “existimarunt hanc <x-communicationem haud quaquant incurri a mulieribus pnegnantibus. qme abor-tum sibi procurant. Enim vero iu Pinna Const, indicantur *procurantes abortum* non *omnes* absque ulla omnino exceptione, sed gencratim qui abortum procurant; ea

» Vide Rev. Th. T. XI. p. 63 sq.

Vvanz. (39) a). l'eije, de Imp. n 783 784 Godsehalk, p. 100 sq

b C.n.119, S. A L. IV. 562. 658. L VII 371

4 Comment n 120. Gary, Ed Dumus. T. II n 1019. <i 3 Nom Rev l'iîéol Γ \ II p 310 si

3 T II. p. 617 (1).

3 I. IV SJ5.

1 p. 59.

• T. IV. p. 130.

a Vide Rev. Ih. T. XI. p. 53 sq.

< Ib p. 54 sq.

6 Ib.

verba sunt quidem generalia, sed interpretationem benignam pati possunt. Quod autem eam revera patiantur, ex sequentibus argumentis eruitur. 1. Id suadet natura legis poenalis, quia odia sunt restringenda. 2. Confirmatur ex scopo Summi Pontificis, qui voluit prudenti dispensatione veteres censuras moderari. 3. Hæc censura, quod ad subjectum spectat, eodem modo enunciabatur a Doctoribus ante editam Const. *Jpostolicre Sedis*, ac in ipsa enunciatur. Sic in Medulla Theol. Mor. Herui. Busembaum L. VII Cap. I. Art. 2. inter excommunicationes Episcopis reservatas sub n. 3 legitur: “*Iu procurantes abortum* fœtus animati, effectu secuto.” Et nihilominus S. Doctor, qui recensionem censurarum ex Busembaum ad amussim desumpsit, et excommunicationem, de qua agimus, ipsissimis verbis retulit, eam mitiorem sententiam defendit. 4. Denique circa censuram huiusmodi ea tantum videtur inducta immutatio, quod scilicet prætermissa fuit distinctio inter fœtuin animatum et inanimatum. Itaque Const. *Jpostaticm Sedis*, in eo quod pertinet ad subjectum, est mitius intelligenda, prout probabili, imo probabiliori, sententia, juxta S. Doctorem, intellecta fuit Const. Sixtina et Gregoriana, nisi velimus, neglecto spiritu, litteris tenacius, (piam par est, inhærere. Ratio autem, cur Theologi censuerint, Sixtum V. exemisse ab hac censura prægnantes, est (ptia compassus pnesumitur infirmitati fœmtnarum, quæ dum impulsæ vehementi timore damni sibi obventuri, scilicet infamias, fictum immaturum expellere conantur, et, dum a tanto facinore non abhorrent, facile etiam excommunicationem parvipenderent; ideo ad vitandum novum animæ laqueum, aliaque pericula, præsertim sacrilegarum Confessionum, eas noluit Pontifex comprehendere. Cæterum videtur adhuc *saltem* attendendum, quod S. Alphonsus eum *Ronc.* animadvertit l. e.: “Cum dubium sit, an luce excommunicatio lata sit etiam contra prægnantes, valde probabiliter ipsa? ab ea excusantur.” 1

1735. — III. “Litteris Apostolicis fal-

1 L. VII. 213.

2 Cfr. Vind. Ed. 2^a. T. I. ? CXI. (4^a. vel Prwf. Apoloir. p. 107 (4^a. et Nouv. Rev. Théol. T. VII. p. 304 sv.

sis scienter utentes, vel crimini ea in re co-opérantes.” Ex L. V. Decr. T. XX. c. 7.

Explanatio.

1° “Falsis,” vide n. 1714.

2° “L tent.es,” i. c. (pii eas exhibent, ut effectum habere possim. De ipsis *Jalsijicanlibus* vide n. 1714.

3° “In ea re,” i. c. in dicto usu, “co-opérantes.”

j IV. *De excommunicationibus latic sèntentiæ nemini reservatis.*

1736. — I. “Mandantes, seu cogentes tradi ecclesiastica sepultura hæreticos notorios, aut nominatim excommunicates, vel interdictos.” Ex L. V. T. II. c. 2 in 6°, et Clem. L. 111. T. VII c. 1.

Explanatio.

1° “Mandantes, seu cogentes tradi,” non vero alii, qui associant, Crucem et luminaria deferunt; neque qui in sepulturam mittunt: odia enim sunt restringenda.

2° “Ecclesiasticæ sepultura ” i. c. humatio quocumque in loco, (pii sepulture fidelium, vel divinis saltem officiis peragendis, Episcopi seu benedictione seu destinatione, ve communi usu et consuetudine, addictus est.)

3° In hoc articulo est vetita sub pœna excommunicationis sepultura pro hæreticis notoriis, seu publicis; item pro excommunicatis nominatim; item pro interdictis nominatim. — Sub nomine *lucetici* veniunt etiam apostata? notorii a Fide.²

1737. — II. “Lædentes, aut perterrefacientes Inquisitores, denuntiantes, testes, aliosve ministros S. Officii; ejusve Sacri Tribunalis scripturas diripientes, aut comburentes; vel prædientis quibuslibet auxilium, consilium, favorem præstantes.” S. Pius V. C. *Si protegendis.*

Explanatio.

Intellige impediendi causa, quominus ad Sacrum Tribunal causas deferant, vel ad impediendam sententiam, vel in odium

1 Comment, n. 125.

a Avanz. (43).

ipsius Sacri Tribunalis : quia si non eos cognoscant ut tales, incurrent forte aliam censuram, sed non censuram hujus articuli.

1738.— III. “Alienantes, et recipere præsumentes bona ecclesiastica absque beneplacito Apostolico, ad formam Extravagantis *Amittos/e* de rcb. Eccl. non alienandis.” C. unie, sub dicto titulo (L. 111. T. IV. in Extrav. Comin.).

Explanatio.

1° “Alienantes,” dummodo illis bonorum illorum administratio credita sit, nec agatur de Episcopis, licet sint administratores, quippe qui in cit. Extravagant) solo interdicto ab Ecclesia coercentur.¹

Verbo autem *alienare*, uti ex ipsa Extravagant! patet, hic latissima notio subiecta est ; nam continet omnes contractus, quibus : vel 1) dominium transfertur, re- lut in solutum dare, permutare, etc. ; vel 2) aliquod jus reale ab Ecclesia decedit, vel onus reale imponitur rebus Ecclesiæ, v. c. census, hypotheca, servitus, vel (servitus) ei debita remittitur; et 3) locationes ultra triennium utile seu fructiferum.²

2° “Recipere præsumentes,” non vero consentientes, consulentes, faventes, res ecclesiasticas destruentes, furantes. etc. Alienantes et accipientes iamen illos intellige, quorum mandato ac nomine alienatur. non vero mandatarios.³

3° “Bona ecclesiastica” hic stricto sensu intelliguntur, scilicet: 1) quæ sunt in *patrimonio* alienjus Ecclesiæ vel Monasterii ; 2) beneficia ecclesiastica (n. 628 630) ; 3) bona cujusvis Loci Pii, puta academia, seminarii, collegii, schola, nosocomii, orphanotrophii, dummodo auctoritate ecclesiastica erecti. Bona autem accipiuntur, sive immobilia, sive mobilia *pretiosa*. Qua' vero pretiosa habenda sint, arbitrio præsertim judicis determinandum.⁶ Sub immobilibus tamen et mobilibus pretiosis non comprehenduntur pecunia, nec nummi numerati, nec pecunia collocata in administrationibus gubernio-

rum politicorum, vel viarum ferrearum et similium, excepto si pecunia proveniant ab alienationibus immobilium, vel data- sive relicta fuerint cum onere perpetuo Missarum aut cum obligatione expressa emendi immobile, ut asserit et fusius probat Bouix.¹

4° “Absque beneplacito Apostolico,” quod tamen non requiritur, si : vel 1) res sit exigui valoris ; vel 2) talis, ut redditus ipsius ad eam conservandam non sufficiant ; vel 3) ejusmodi, ut verisimiliter ad triennium -ine notabili deterioratione non sit perduratura, puta vestis ; vel 4) urgeat necessitas, quæ moram non patitur, vel adsit occasio, quæ alias transiret, 'in his tamen duobus casibus necessitatis et utilitatis requiritur consensus Episcopi, nisi agatur de Regularibus exemptis]; vel res relicta vel donata sit Ecclesiæ ea lege, ut alienari possit, quod quandoque. at prudenter, procurare poterunt Episcopi vel parochi.² Privilegia huic legi contraria, si generalia sint, itemque consuetudines particulares, etiam immémoriales, vi clausula' derogatoriæ in fine C. *Apostoli*TM *Sedis* (p. 360, coi. 2), abrogata sunt : non vero privilegia specialia et personalia. S. Inq. 22 dec ISSO.³ Ad- erit cæterum apud nos, saltem ordinarie, mia ex aliis causis, ob quas alienatio sine beneplacito apostolico licite fieri possit, puta ⁴

5° “Ad formam Extravagantis,” etc. i. c. cum legitima causa et servatis solemnitatibus. a jure pro alienatione præscriptis. — Causa autem legitima est. vel *necessitas*, vel *utilitas*, vel *pietas* (puta gravis pauperum necessitas), vel *incommoditas* (ut si res alienanda valde distet, etc).

Solcmnitates vide, si lubet, apud S. Alph.⁴

1739.— IV. “Négligentes, sive culpabiliter omittentes denunciare infra mensem confessarios, sive sacerdotes, a quibus sollicitati fuerint ad turpia in quibuslibet casibus expressis a Pnudecess. Nostris Gregorio XV. (constit. *l'niccrsi*, 20 augusti 1622. et Benedicto XIV. Constit. *Stcramentum Pœnitentur*, 1 junii 1741.” Cfr. supra n. 1107-1412.

¹ Comment, n. 131 (34).

² L. V. 187. n. 1. VII.

³ Comment, n. 131.

⁴ l. n. 129.

⁶ II. A. Tr. XIII. 62.

¹ De Regni. l' v Sect H e III.

² L. V. 187- η II. \ I.

³ l'. Bl. \ Amer. ISSI p. 106.

⁴ L. V. 187. a. V.

Erplanatio.

1° “Négligentes, sive culpabiliter omit- tentes,” etc. Mensis igitur ad denunti- andum utilis ne censura incurratur, incipit a die, (pia certo innotuerit tum denunti- andi obligatio, tum tempus, intra quod ei satisfaciendum est, tum censura; agitur enim de omissa denuntiatione ob *culpabi- lem* negligentiam, quæ supponit notitiam integrae obligationis ejusdem.

2° Quod S° Alphonsol jam satis pro- babile erat, id hodie certum est. scii., lacta denuntiatione, licet post tempus ab ecclesiastica lege praescriptum, cessare re- servationem. Ita S. Pœuit. p. LXI. II. ad 3, et patet ex ipsa Const. .*tpo.d. Sed.*, in qua hæc excommunicatio inter eas re- censetur, quæ nemini reservantur.²

3° Quando iam pœnitens absolvi vel *absolute*, vel *prudenter*, possit, licet nec- dum denuntiaverit, vide n. 1412. e).

Prosequitur Constitutio “Apostolicæ Sedis.”

“Præterhoshactenus recensitos, eos quo- que, quos Sacrosanctum Concilium Tri- dentinum, sive reservata Summo Pontifici aut Ordinariis absolute, sive absque ulla reservatione excommunicavit, Nos pariter ita excommunicatos esse declaramus; ex- cepta anathematis poena in Decreto Sess. I\ . *Ile editione et usu Sacrorum Libro- rum* constituta, cui illos tantum subjacere volumus, (pii libros de rebus sacris trac- tantes sine Ordinarii approbatione impri- munt, aut imprimi faciunt.” — Hinc sit

j V. /λ' *excommunicationibus latcp senlen- lue a Concilio Tridentino inflictut.*

1740.— 1. *Excommunicatio S. Sedi simpliciter reservata* contra usurpatores bonorum ecclesiasticorum.⁸ Hæc multo latius patet quam ea, de (pia n. 1716 egi- mus. Complectitur enim, (pioad *objecta*, ecclesiarum seu quorumvis beneficiorum vel locorum piorum jurisdictiones, bona, census, jura et quascumque obventiones: (pioad *personas* quosvis laicos sive Clericos (hos etiam si consentiant), (pii dicta ob- jecta per se vel per alios, vi vel timore

incusso, seu etiam per suppositas per- sonas, seu quacumque arte (*frunde*) aut quocumque ~~§ito~~ colore *Cilnio, pré- texta*), ideoque etsi ex donatione supposita- personæ ad ipsos pervenerint, in proprios usus convertere iliaque usurpare iraesti- munt, seu impedire, ne ab iis, ai (pios jure pertinent, percipiantur.¹ Emptionem ab usurpatore sub hae sanctione compre- hendi, certum est ex Resp. S. Imp b jnl. 1874.²

1741.— II. *Excommunicationes nemini reservatre* :

1 Contra imprimentes (n. 1704. (p 6°. R. ad c), aut imprimi facientes sine Ordinarii approbatione libros de rebus sacris tractantes, i. e. libros Sacrae Scrip- turae, et eorumdem adnotationes quascum- que de rebus sacris in genere, id est ad religionem pertinentibus, tractantes: de his solis enim agit Trid. decret.³

Sunt tamen, (pii opinantur allegato Tri- dentino decreto comprehendendi omnes libros et minora opuscula, in quibus ex professo, non incidenter seu obiter tantum, disseri- tur de quavis re sacra, puta de S. Scriptura, de articulo Fidei, de rebus ad cultum Dei vel Sanctorum spectantibus, de re Theolo- gica aut ascetica, etc. Quam sententiam, confirmari putant, aut saltem magis con- gruere cum quadam declaratione S. C. C., cujus meminit Reiflenstuel.⁴ Hodie vero hæc opinio relinquenda est, ut patet ex Responso S. Imp Fer. IV. die 22 decem- bris ISSO.⁶

Nota praeterea obligationem obtinendi praevis Ordinarii approbationem incumbere iis. (pii ejusmodi libros imprimunt aut im- primi faciunt. Quocirca, si forsan auctor scripta sua nec imprimit nec imprimi fa- cit, sed vendiderit aut alias alienaverit, non ipse, sed (pii ea imprimit aut imprimi facit, censuram incurrit.⁰

2° Contra praesumentes docere, prae- dicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publice disputando defendere, gravato conscientia mortalis peccati, habita copia confcessori, necessariam non esse Confes-

1 L. VI. 693.

2 Vind. p. 578. Ed. 2°. T. II. p. 199.

3 Sc- 22. <. II. Rcf.

1 Rev. Th. T. X. p. 618 sq.

2 Th. Put. η 139. 313 HI.

8 Sess. IV Deer, de editione et usu, etc.

4 L. V. T. VII η. 43.

6 Responsum iu extenso refert Past. Bl. für N. Amer. 1881. S 106.

6 Actn, T. VI. p. 146 in Append.

sione in ant. sumptionem Eucharistia, modo sil contritus.¹

Item contra negantes, clandestina Matrimonia vera ac rita esse Matrimonia, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit, falsoque affirmantes, Matrimonia, a filiis familias sine consensu parentum contracta, irrita esse.²

3° Contra raptos mulierum (n. 1020) et omnes illis consilium, auxilium et favorem praebentes (n. 1700. q. 1°)?

4° Contra dominos temporales vel magistratus, qui coactione gravi et injusta libertatem Matrimonii contrahendi violant.

5° Contra cogentes mulierem ad ingrediendum monasterium, aut ad solemnia vota nuncupanda, praeterquam in casibus in jure expressis, eosque, qui consilium dederint, etc.; item contra impedientes sine justa causa.⁶

6° Contra magistratus, qui adversus contradictores clausurae Monialium *ad instantiam Episcopi* non praebent auxilium?

ARTICULUS II.

DE SUSPENSIONIBUS LATRAE SENTENTIAE.

§ 1. *De suspensionibus latrae sententiae Summo Pontifici reservatis.*

1742.—I. “Suspensionem ipso facto incurrunt a suorum beneficiorum perceptione, ad beneplacitum S. Sedis, Capitula et Conventus Ecclesiarum, et monasteriorum. alique omnes, qui ad illarum, seu illorum regimen et administrationem recipiunt Episcopos, aliosve Praelatos, de praedictis Ecclesiis seu monasteriis apud eandem S. Sedem quovis modo provisos, antequam ipsi exhibuerint Litteras Apostolicas de sua **promotione**” Ex Extrav. Comm. L. I. T. III. c. 1.

1713, 11. “Suspensionem per triennium a collatione Ordinum ipso jure incurrunt aliquem ordinantes absque titulo beneficii, vel patrimonii, cum pacto ut ordinatus non petat ab ipsis alimenta.” Ex L. HL Peer. T. 2. c. 23 Trid. Sess. 21. c. 2. Ref. L. V. Deer. T. III. c. 15.

¹ Sess. 13. Can. 11. (le Each.

² Sess. 24. c. 1. (le Hef. Matr.

³ ib. 6.

⁴ H», c. 9.

⁵ Sess. 25. c. 1. IS. tlc Bcg. S. Alph. L. VU. 212.

⁶ Sess. 25. c. 5 de Hcg.

1711- HL “Suspensionem per annum ab Ordinum ad minis! ratione ipso jure incurrunt ordinantes alienum subditum, dram sub pnetextu beneficii -fatim conferendi, aut jam collati, sed minime -officientis. absque ejus Episcopi litteris *dimissorialibut*, vel etiam subditum proprium, (pii alibi tanto tempore moratus sit, ut canonicum impedimentum contrahere ibi potuerit. absque Ordinarii ejus loci litteris *testimonialibus*” Ex L. L. T. IX. c. 2. in 6°. Trid. Sess. 23. c. S. Ref. Innoc. XL Bull. *Speculatores*, j 4.

Explanatio.

1° “Ordinantes,” licetb Tonsuram tantum conferentes.¹ *

2° “Alienum subditum.” Quibus modis aliquis quoad ordinationem subditus fiat, vide n. 1519. q. 1°.

3° “Beneficii . . . minime sufficientis” ad congruam sustentationem juxta leges (ve) consuetudinem diocesis, ubi est beneficium, si ipsum requirit perpetuam residentiam; si vero non requirit, juxta taxant originis.⁰

4° “Absque ejus Episcopi,” i. c. Ordinarii in genere, quatenus ipsi competit dimissorias ad Ordines concedere.³

5° “Qui alibi” post septennium?

6° “Tanto tempore,” i. c. ex veriori sententia ultra sex menses.⁶

7° “Litteris testimonialibus.” A idem. 1519. q. 1°. R. 5°.

Nota. — Leges de ordinatione etiam eos ligant, (pii ad aliquam Congregationem cum voti- simplicibus pertinent, nisi privilegiis gaudeant?

1745. IV. “Suspensionem per annum a collatione Ordinum ipso jure incurrunt, (pii, excepto casu legitimi privilegii, Ordinem *Sacrum* contrahunt absque titulo beneficii, vel patrimonii. Clerico in aliqua Congregatione viventi, in (pia solet mnis professio non emittitur, vel etiam Religioso nondum professo.” Ex C. S. Pii V. *Romans Pontifex Sacrorum*.

Explanatio.

“Religioso nondum professo, i. e. si. ve adhuc novitio, sive nondum so-

¹ L. VI 769.

^a I., Yi. gib.

⁸ Coinnient. n. 146.

^{4*} Ib. n. 147

⁶ B».

« R. G40,,

Icmiiiter professo. Vide n. 1522. 2° *in Ji»''*.

1746. V. “Suspensionem perpetuam ab exercitio Ordinum ipso jure incurrunt Religiosi ejecti, extra Religionem degentes.” Ex Decreto S. C. C. 21 sept. 1624, probante Urbano \ III.

Explanatio.

1° “Ejecti,” non vero, uti videtur, fugitivi et apostata a Religione, qui tamen alias incurrunt pumas.¹

2° “Extra Religionem degentes,” i. e. extra eam, quam *solemniter* professi sunt, vel extra aliam, ad quam possint canonice transire. Vide n. 1157. d).

1717. — VE “Suspensionem ab Ordine suscepto ipso jure incurrunt, (pii eundem Ordinem recipere praesumpserunt ab excommunicato, vel suspenso, vel interdicto noininatim denunciatis, aut ab haeretico, vel schismatico, notorio; eum vero, qui bona fide a quopiam eorum est ordinatus, exercitium non habere Ordinis sic suscepti, donec dispensetur, declaramus.” Ex L. V. Deer. T. VIII. c. 1. 2.

Explanatio.

1° “Præsumpserunt,” i. c. *scienter* et *absque timore yram* receperunt Ordinem ab aliquo ex dictis.

2° “Qui bona fide,” i. e. non scienter.

3° “Exercitium non habere Ordinis.” Hæc suspensio *ab exercitio Ordinis* (non suspensio *ab Ordine*, ut in priori parte hujus articuli) non videtur *proprie* suspensio, qm̄e irregularitatem gignere possit, sed potius inhibitio sub culpa.²

4° “Donec dispensetur.” Hanc dispensationem ab Episcopo concedi posse eum Avanzini³ et Comment.⁴ censem.

Cæterum, ut quis censuram incurrat necesse est, ut Ordinem *receperit*; quare, si (piis invalide fuerit ordinatus (ut puta, si ordinatus sit a Ministris Anglicanis), suspensio ne intelliigi quidem potest.

1748. — VII. “Clerici sæculares exteri ultra (piatnor menses in l rbe commorante ordinati ab alio (piam ab ipso suo Ordinario absque licentia Card. Urbis Vicarii, vel absone praevio examine

coram eodem peracto, vel etiam a proprio Ordinario posteaquam in praedicto examine rejecti fuerint; nec non Clerici pertinentes ad aliquem e sex Episcopatibus suburbicariis, si ordinentur extra suam ditecesim, dimissorialibus sui Ordinarii ad alium directis (piam ad Card. Urbis Vicarium; vel non praemissis ante Ordinem Sacrum suscipiendum exercitiis spiritualibus per decem dies in domo urbana Sacerdotum a Missione nuncupatorum, suspensionem ab Ordinibus sic susceptis, ad beneplacitum S. Sedis, ipso jure incurrunt: Episcopi vero ordinantes ab usu Pontificalium per annum.” Ex Edicto Card. Vicar jussu Clem. AHII. 24 nov. 1603. Decr. S. C. C. 21 sept. 1624. jussu Urban, A'111. Edict. Card. Vicar, jussu Ben. XIV. 20 mart. 1743.

Explanatio.

1° “Clerici,” non vero laici, scu Ton-sura non insigniti.

2° “Exteri,” (pii scilicet non pertinent ad Romanam diœcesim vel ad aliquam ex sex suburbicariis.

3° “In Urbe commorantes.” Ergo censura hac non tenentur Clerici exteri, (pii, completis Roma quatuor commorationis mensibus, obteniisque dimissoriis litteris a suo Ordinario, ex l rbe discedant animo non redeundi.

Adde suspensionem n. 1717. XIII. 3°.

§ II. *De suspensionibus latrę sententia a Concilio Tridentino in/licitis.*

1749. — 1° Qui alienum subditum ordinat absque Ordinarii sui testimonio de ipsius probitate ac moribus, suspenditur a collatione Ordinum per annum; ordinatus autem a susceptorum Ordinum executione, (piamdiu proprio Ordinario videbitur expedire.¹ Patet diderentia inter hanc sanctionem et aliam de (pia supra n. 1744.— in lege *Trid.* enim de alieno subdito agitur, (pii ordinationem petit, v. g. cum Apostolieo rescripto, vi cujus ab Ordinario non proprio ordinari possit, etc., imo cum litteris dimissoriis proprii Episcopi (originis sci!, vel domicilii, etc.), sed absque testimonio ejusdem de sua probitate.²

¹ Sess. 23. (c. 8 Ref.

- Avnnz. <50). c). p. 82.

¹ Vanz. (6?'. Comment, n. 119.

² Avanz '4'. §. p. J2.

³ Ib pp. Ql. «2.

⁴ . 151.

2° Episcopus titularis, alterius subditum absque sui proprii Prælati expresso consensu aut litteris dimissoriis ordinans, suspenditur ab exercitio Pontificalium per annum, ordinatus ab exsecutione Ordinum sic susceptorum ad beneplacitum sui Prælati.' Vide etiam infra sub 6°.

3° Majores Ordines suscipiens cum dimissoriis Capituli, Sede vacante, infra annum a die vacationis, concessis, dum beneficii ecclesiastici recepti sive recipiendi occasione arctatus non fuerit, suspenditur ab exsecutione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati. Capitulum vero (vel Vicarius Capitularis²) ejusmodi dimissorias concedens subjicitur interdicto, sic promoti ad Ordines Minores privilegio clericali privantur.³ Eisdem pœnas ordinati incurrunt, qui dimissorias non a Capitulo, sed ab aliis in jurisdictionem Episcopi, loco Capituli. Sede vacante succedente obtinent.⁴ A ide tamen n. 1519. q. 2°. 11. 2°. § *Littéral dimissoriales*.

4° Concedentes dimissorias Clericis sæcularibus, ut ab alio, quam ti proprio Episcopo, ordinentur, etsi fuerint Abbates vel alii exempti, aut Collegia vel Capitula, etiam Ecclesiarum Cathedralium, Sede non vacante (Sede enim vacante Capitulum interdicto punitur, ut sub 3° expositum est), per annum ab officio et beneficio suspenduntur.⁶ Quoad Ordinantem autem vide n. 1744 et supra 1°.

5° Promoti per saltum suspenduntur ab exercitio Ordinis sic male suscepti.⁶ Ab Episcopo tamen ex legitima causa dispensari possunt, si non ministraverint.⁷ Si enim ministraverint in dicto Ordine, fiunt irregulares.⁸

6° Episcopus, Pontificalia in alterius dioecesi exercens, sine Ordinarii loci expressa licentia, vel in personas eidem Ordinario non subjectas, ab exercitio Pontificalium, et sic ordinati ab exsecutione Ordinum suspenduntur.'

7° Sacerdos, absque licentia Parochi proprii vel Ordinarii sponsum hosce Matrimonio conjungere vel benedicere audens, suspenditur, donec ab Ordinario

ejus Parochi, qui Matrimonio interdictus¹ debebat seu a quo benedictio suscipienda erat, absolvatur.² Ubi Decretum *Ta>adsi* publicatum non est, non videtur hæc censura incurrere.'

8° Episcopi concubinari, si a Synodo Provinciali admoniti non se emendaverint, suspenduntur.

9° Præfectæ monasteriorum (in quibus vota solemniter emittuntur), si de professione suarum novitiarum Episcopum (mense ante professionem) certiore non reddiderint, incurrunt suspensionem ab officio quamdiu Episcopo videbitur.⁴ Cfr. n. 1188. II. 1).

ARTICULUS III.

De interdictis late sententia per Constitutionem "*.Ipokl. Sti/i*" a Pio. IX. inflictis, et Romano Pontifici "*'pedali modo*" RESERVATIS.

1750. — I. "Interdictum Romano Pontifici speciali modo reservatum ipso jure incurrunt Universitates. Collegia, et Capitula, quocumque nomine nuncupentur. ab ordinationibus, seu mandatis ejusdem Romani Pontificis pro tempore existentis ad universali futurum Concilium appellantis." Ex Bulla *Caena*, j II.

Explanatio.

"Universitates" i. e. Communitates, "Collegia, et Capitula, quocumque nomine nuncupentur." Ergo personæ morales: nam physical seu singulares incurrunt censuram, de qua n. 1709 actum est.

1751. — II. "Scienter celebrantes. vel celebrari facientes divina in locis ab Ordinario, vel delegato Judice, vel a jure interdictis, aut nominatim excommunicatos ad divina Officia, seu ecclesiastica Sacramenta, vel ecclesiasticam sepulturam admittentes. interdictum ab ingressu ecclesie ipso jure incurrunt, donec ad arbitrium ejus, cujus sententiam contempserunt. competenter satisfecerint." Ex c. 8. L. V. T. VII. in fi°.

¹ Sess. 14. c. 2. Ref.

² Avanz. (71). n). p. 111.

³ Sess. 7. c. 10. Ref.

⁴ Ib.

⁵ Ib. 23. e. 10. Ref. ⁶ Avanz. (70). a), p. 108.

⁷ Sess. 23. c. 14. Ref.

⁸ Avanz. (70). d). pp. 109. 110

⁹ Sess. 0. c. 5. Ref.

¹ Ib. 24. e. 1. Ref. Mnt.

² Avanz. (71). n). p. 115.

³ Sess. 25. c. 11. Ref.

⁴ Sess. 25. de Reg. c. 17.

Explanatio.

1° “Divina,” quæ scii, solis Ecclesia-
Ministris fas est obire, quæque in loco
interdicto sub gravi prohibentur per se
vel quoad modum.

2° “In locis . . . interdictis,” sive ge-
neraliter. sive specialiter. Lex enim non
distinguit: loca tamen a jure interdicta
non censentur talia, nisi accedat declaratio
auctoritatis ecclesiasticas.¹

3° “Aut nominatim,” etc. Vide n.
1674. q. 1°.

4° “Ad divina Officia seu ecclesiastica
Sacramenta vel ecclesiasticam sepulturam
admittentes.” Ille articulus specialiter
videtur pertinere ad eos, ad (piorum curam
spectat prohibere vel admittere aliquem
ad hujusmodi actus.- Hoc interdictum
itaque incurrit v. g. sacerdos, qui tali
excommunicato Sacramentum ministrat,
etc. At illos quoque comprehendere non
dubitamus, quibus ex officio, vel pri-
vilegio, vel consuetudine incumbit tales
arcere, quique id cum gravi culpa omit-
tunt. Hinc, si laicus ex officio, vel pri-
vilegio, vel consuetudine habeat custodiam
ecclesiæ vel cæmeterii, et nominatim ex-
communicatione admittat ad sepulturam,
hanc censuram incurrit. Censent quidem
*Comment.*² hanc pœnam. uti antea, solos
Clericos, utique omnes, tenere, cum verba
“celebrari facientes, . . . admittentes” eos
indicerent, qui in locis sacris potestatem
habent. At aliter Varceno, cui assenti-
|||||³ interpretatur. Et ratio est, quia
lex laicos non excludit, neque directe, ne-
que indirecte. Non directe, uti patet. Sed
neque indirecte. Licet enim concedatur,
admissionem, de qua in hae sanctione, po-
testatem quamdam requirere (est enim aliud
admittere solum in aliquem locum v. g.
in clausuram, et admittere ad divina officia,
etc.), talis potestas tamen etiam in laicis
aliquando inveniri potest, v. g. ut faciant
dicto modo divina in loco interdicto cele-
brari. vel ut ad sepulturam, imo etiam ad
divina officia, admittant.

5 “Donec ad arbitrium ejus, cujus
sententiam contempserunt.” — Si tamen
iudex delegatus, non per auctoritatem pro-

priam ipsi eoilatam, sed vice et nomine
tantum Superioris sententiam tulit, ad
Superiorem recurrendum est: in inter-
dicto vero locali a jure lato ad Summum
Pontificem, si hic interdictum denunciavit
(vide 2°); secus ad Episcopum.¹

1752. — *Interdicta ipso facto a Concilio
Trideutino lata*, — Propter interdictum, de
quo supra n. 1749. 3°, in Sess. 6. c. l. Ref.
interdicuntur ab ingressu ecclesia
Metropolitanus, qui Suffraganeos Episco-
pos sine justa causa ultra annum con-
tinuum a suis diœcesibus absentes, et
Suffraganeus antiquior residens, qui Me-
tropolitanum ita absentem infra tres men-
ses Rom. Pontifici non denuntiant. Vide
etiam Sess. 23. c. l. Ref.

ARTICULUS IV.

DE CENSERIS, QUIE CONTINENTUR IN CONST.

“*Apostolicæ Sedis*” ABSOLVENDIS.

Prosequitur Constitutio “Apostolicæ
Sedis”:

“Craterum decernimus, in novis quibus-
cumque concessionibus ac privilegiis,
quæ ab Apostolica Sede concedi cuivis
contigerit, nullo modo ac ratione intelligi
unquam debere; aut posse comprehendere,
facultatem absolvendi a casibus et censu-
ris quibuslibet Romano Pontifici reserva-
tis, nisi de iis formalis, explicita, ac indi-
vidua mentio facta fuerit: quæ vero
privilegia aut facultates, sive a Præde-
cessoribus Nostris, sive etiam a Nobis
cuiusvis Cuius, Ordini, Congregationi,
Societati, et Instituto, etiam regulari
cujusvis speciei, etsi titulo peculiari præ-
dito, atque etiam speciali mentione digno,
a quovis unquam tempore hucusque con-
cessæ fuerint, ea omnia, casque omnes
Nostra hac Constitutione revocatas, sup-
pressas, et abolitas esse volumus, prout
reapse revocamus, supprimimus, et abole-
mus, minime refragantibus aut obstan-
tibus privilegiis quibuscumque, etiam
specialibus, comprehensis, vel non, in
Corpore Juris, aut Apostolicis Constitu-
tionibus, et quavis confirmatione Aposto-
lica, vel immemorabili etiam consuetudine,
aut alia quacumque firmitate roboratis,
quibuslibet etiam formis ac tenoribus, et
cum quibusvis derogatoriis, aliisque effi-
caciis et insolitis clausulis, quibus

¹ Avanz. (57). p. 95.

* Suar. de Cens. disp. 37. sect. 1. n. 6.

¹ n. 161.

⁴ p. 972 sq.

¹ Adde interdictum n. 1717. XIII. 3°.

omnibus, quatenus opus sit, derogare intendimus et derogamus.”

“ Firmam tamen esse volumus absolventi facultatem a Tridentina Synodo Episcopis concessam Ses». XXIV. C. VI. de Reform, in quibuscumque censuris Apostolicæ? Sedi hac Nostra Constitutione reservatis, iis tantum exceptis, quas eidem Apostolicæ Sedi speciali modo reservatas declaravimus.”

“ Decernentes,” etc. (sequuntur clausulæ consuctæ). “ Dat. Romæ an. 1869. — IV. Id. Octobr.”

Explanatio.

1753. Quæ sit a. — Quær. 1° *Quanam absolvendi facultates seu privilegia in vigore permanserint post editam Const. “ Apostolicæ Sedis ” ?*

Resp. 1° Quod *Episcopos* spectat, vide dictam 1-102.11.1). 2) et dicenda h. n. quær. 2°.

Resp. 2 Quod *Regulares* attinet quoad absolutionem *suorum* pñter facultatem n. 1195. G. e). 2). 1° recensitam . si de *particularibus proprii Instituti censuris* (n. 1700. q. 2°) agatur, cum ista, ut antea, in suo vigore permaneant, et quoad facultatem absolvendi nil de liis in præsentī Constitutione disponatur, ejusmodi facultates eisdem, ac antea, competere censenda? sunt ; nam legitimarum facultatum revocatio non pñsumi, sed ostendi debet.

Resp. 3' Quoad *omnes* “ SS^{mu}* Pater nullatenus intendit, ne minimum quidem detrimentum inferre facultatibus, . . . quæ a S. Sede ante promulgationem . . . Constitutionis . *tpost. Sedis* concessa' fuerint ; . . . atque vult, ut in suo pleno vigore permaneant, *tempore perdurante in didis concessionibus . . . praefinito.*” Ita Pius IX. *litacocis Oraculo* Assessori S. O declaravit.¹ Hinc quisque apud nos videat, quibus facultatibus ab Ordinario loci, in quo Confessiones audii, vi privilegiorum. (U^{«v} Episcopi nostris a S. Sede concedi solent (p. LXXI.n. 15. H!), instructus sit. Attendat pñvterea ad principia generalia, de quibus agitur n. 1102. II. sub 2); IV. et 1103. q. 1°. q. 2°. q. 4°. q. 5°.

Quær. 2° *Quid quoad absolutionem singularum censurarum Const* “ A post. Sed *servandum sit ?*

Resp. Quæ magis præfica sunt, fere ad sequentia reducuntur.

1 Avatu. (20).

1° Quoad censuram contra damnatos librosfn. 1702i,attende non *Oluntēgente* sed etiam *retinentes* ea teneri. Quare absolutio dari nequit, nisi ii-, qui vere cessant &c *retinentes* v. C. comburendo.

2 Quoad censuram in (lericonnn percussores in. 1719;, distinguenda est percussio levis, gravis scu mediocri' et enormis. *Levis* est ea, quæ gravem quidem injuriam continet, sed cæteris mini' gravem, cujusmodi ea & qute fit pugno, palma, manu, pede, lapide, fuste? citra circumstantias, quibus gravi vel etiam enormis reddatur.2— *Gravis* seu *mediocr>i* quæ contusionem affert, vel deformitatem, ut si percusso dentem excusseris, v< ! is copiam sanguinis fuderit 8— *Emormi* si magna intervenit vulneratio ut si oculum exclusisti, si membrum rupisti. etc.;, vel magna sanguinis effusio, aliunde qn .ni e naribus, vel magna injuria.4 In dubio autem sitne gravis an levis, habenda <- ' gravis, ne occasio præbeatur lædctidi Statum ecclesiasticum,5 scu quia privilegium Canonis large interpretandum t>t (n. 1719'.— Itaque si percussio fuerit levis; — vel gravis quidem aut etiam enormis, sed occulta, aut perpetrata . muliere vel im juberi ; vel grans, sed agatur de collegialiter viventibus.— Episcopi absolvere possunt? “ Possunt” vero Pñelati “ regulans absolvere ðos subditos ab excommunicatione ob percussione etiam gravem, et enormem et publicam, inflictam non solum religiosis ejusdem Ordinis sed etiam alterius, et etiam Clericis sæcularibus.” Ita S Alphonsus de Regularium privilegiis.7 circa quæ, hæ in re, Const. *xipost. Sed.* (n. 1719) nihil immutavit

3" Circa censuram in societates damnatas (n. 1721), absolutio dari uequit iis. qui non *penitus* nnunciaverint damnatis illis societatibus. Oportet ergo, ut omne vinculum cum illis solvatur, et omne vinculi illius signum destruat.

De denunciatione vide n. cit. 1721.

Quarunt, an monendi sint, qui damnatis societatibus dederunt nomen?

Resp. *Disting.* Agitur enim vel de foro externo, vel de interno.

1 L \ II 277 27'

3 Ib. 277

5 Ib. 2«0.

7 De Priv. n 97.

3 Ib. 278

4 Ib. 277.

* Ib. 279

Si de externo, *subdisting.* inter pastora-
lem admonitionem, ac judicialem sen-
tentiam. (pia reum, de (pio agitur, excom-
municationem incurrisset declaratur.

Sententiam hanc declaratoriam utrum
ferri expediat, definiri generatim non po-
test, sed facti personarumque circumstan-
tiis sedulo expensis dignosci debet.

Ad pastora-lem vero admonitionem (piod
attinet, si deliciat probabilis spes fructus
et prudens simul adsit nictus gravioris
cujusdam mali, differri potest, dummodo e
Pastoris silentio scandalum non oriatur.

Si de foro interno sermo sit, *generatim*
admonendi sunt, quia generatim deficit
aut (addo) postea deficient bona fides.

Ita, *quoad substantiam*, Instructio S.
Off. Fer. IV. d. d. 4 apr. 1871. Cum
mica igitur salis intelligenda sunt, quæ
hac de re scripsit Schneider.¹

Confirmatur resolutio nostra ex Resp.
S. C. O., dato ad Postulatum Rssini Pa-
tris Sorin, Sup. Gen. Congnis S. Crucis,
quod, cum morientes concernat, a *fortiori*
facit pro quæstione nostra.

En Postulatum et Resp.

“ Beatissime Pater.

“ Presbyter Eduardus Sorin, Superior
Generalis Congregationis Sanctæ Crucis,
pro tranquillitate conscientie Missionario-
rum suæ Congregationis in Statibus Fu-
deratis America! Septentrionalis, humiliter
expostulat a S. Congregatione S. Officii
responsiones ad sequentia dubia.

“ *Dubium primum.*— Au Parochus, sive
Missionarius, ad ægrotum vel morientem,
præsertim non baptizatum vel protestan-
tem vocatus, quem certe scit ad Liberos
Minatores pertinere, ac bona fide versari
in prædicta secreta societate, possit sine
ulla admonitione quoad relinquendam
damnatam societatem, illuni baptizare vel
absolvere ?

“ *Dubium, secundum.* — An Missiona-
rius interrogare debeat morientem, si so-
lum dubitet de morientis afliliatione ad
Liberos Muratores ?

“ *Dubium tertium.*— In utroque casu,
si tempus vel morientis status discussio-
nem non permittat, debetne Missionarius
quæstionem in ullam proponere eidem mori-
euti circa societatem secretam Liberorum
Murorum ?

¹ Manuale Sacerd. Ed. 6 p. 461. 3).

Desponsa.

" Feria IV., die 8 Julii, 1874.

“ In congregatione Generali S. Rom.
et Univ. Inquisitionis habita coram
Em'inis ac ll'mis 1). D. S. R. E. Car-
dinalibus contra hæreticam pravitatem
Gefidibus Inquisitoribus, propositis supra
scriptis dubiis, præbabitoque 1). I). Con-
sultorum voto, iidem ll'mi dixerunt: —
ad Ium generice loquendo *Negative* juxta
decreta jam edita : eum vero juxta ea,
quæ habet Albitius, pueri et morituri
non abjurent, si agatur de morti proximis,
ac materialiter seu in bona fide sectis a S.
Sede damnatis adscriptis (et nisi pnevide-
atur (piod specialis admonitio profutura
sit), sufficere, (piod in genere hortentur,
ut se sincere subjiciant Ecclesia auctori-
tati atque mandatis S. Sedis, deinde bap-
tizari atque absolvi possint. Scandalum
vero reparetur eo meliori modo, (pio fieri
possit, etiam post obitum. — Ad 2dum et
3um Provisum in præcedenti.

“ Pro Dxo J. Pelami, S. Bnre et
Unio. Inquis. Not.

“ Jacobus Yacgagixe, *Substitutus.*”

4° Quod censuram attinet contra Si-
moniam (n. 1725) vide facultatem Epis-
coporum nostrorum, p. LXX. n. 5.

5° Absolutio censura, quam incurrunt
collectores Missarum, de quibus n. 1727,
non detur nisi volentibus restituere juxta
dicta n. 1325. q. 8°, vel paratis stare man-
datis S. Sedis, casu, quoad eam pro con-
donatione recurratur.

Nota. — Rarissime pœnitentem rite
dispositum, ob peccatum, cui censura ali-
qua reservata annexa sit, inabsolutum
dimittere oportebit, sive (piod 1) pau-
cissimi sint casus, in quibus confessariis
non adsit facultas ab Ordinario sibi in
litteris jurisdictionis communicata, sive
(piod 2) paucissimi illi casus rarissime
occurrant, sive (piod 3) pœnitens, defectu
alicujus ex conditionibus n. 1400. 1401
et 1662 1664 recensitis, vel ipsam cen-
suram, vel reservationem non incurrerit,
sive quod 4) propter rausas n. 1402. II.
2). 1\ et n. 1403 allegatas reservatio
aut *penitus* sublata fuerit, aut saltem *in-
directe* tollatur, sive (piod 5) hodie fre-
quentius quam olim præsto sint facultates
alicujus jubilæi.

TRACTATUS DE IRREGULARITATIBUS.

CAPUT I.

DE IRREGULARITATIBUS IN GENERE.

1754. *Definitio.*— Irregularitas, stricte sumpta, est impedimentum canonicum, prohibens, ne quis Clero adscribatur, vel ad Ordinem superiorem ascendat, vel functiones Ordinis suscepti exerceat.

Dicitur: 1° *impedimentum*. Hinc differt irregularitas a censuris, a depositione et degradatione præsertim ex hoc capite, quia censuræ, depositio et degradatio semper supponunt culpam, et habent rationem pænæ; irregularitas vero non semper culpam supponit, et, si quando per modum pænæ imponatur, hoc fit secundo tan- tum, nec ad reum puniendum, sed ad inde- centiam in Sacro Ministerio præcavendam.

Dicitur: 2° *canonicum*. Vide n. 1756. I.

Dicitur: 3° *prohibens*; nam irregula- ritates, utpote *sola* auctoritate Ecclesiæ constitutæ, non impediunt receptionem vel exercitium Ordinum quoad *validita- tem*. Inde sacerdos irregularis, etsi illi- cite, valide tamen absolvit, etc.¹

Dicitur: 4° *ne quis Clero adscribatur*, licet per Tonsuram tantum.²

Dicitur: 5° *vel functiones Ordinis sus- cepti*. Quare non vetantur quæ a laicis aut sine Ordine fieri valent, ut iu Ecclesia cantare. Sacramenta, si Ordinem exci- pias, suscipere; conferre beneficia; Ma- trimonio assistere; dispensare in votis; absolvere a censuris, etc.³

1755. *Divisio.* — Multiplex distingui- tur irregularitas:

1° Irregularitas *ex defectu* vel *ex de- licto*, prout oritur ex quibusdam defecti-

1 L. VII. 342.

3 Ib.

2 Ib.

bus in Jure expressis, vel contrahitur ex certis delictis in Jure determinatis.

2° Irregularitas *totalis* vel *partialis*, prout excludit ab omni Ordine (etiam a Tonsura), et Ordinis usu, atque—indi- recte ut consequenter — ab omni bene- ficio ecclesiastico, vel arcet tantum ab aliquo horum.

3° Irregularitas *perpetua* vel *temporalis*. prout ex se semper durat nisi tollatur dispensatione, aut aliis modis infra deter- minandis; vel durat tantum ad aliquod tempus, et postea cessat absque ulla dis- pensatione. Sic irregularitas ex defectu ætatis evanescit completo tempore ad Ordines requisito.

1756. *Principia.*— I. Nulla unquam incurritur irregularitas, nisi in Jure Cano- nico, i. e. in decreto Papie vel Concilii a Papa approbati,¹ expressa sit. Hinc: 1° irregularitas *ab homine* non admittitur; 2° irregularitas incurritur ipso facto ante omnem judicis sententiam, et etiam ob defectum vel crimen occultum;² 3° non valent in hac materia argumenta *a pari*, vel etiam *a fortiori*;³ 4° consuetudo eam inducere nequit, quæ tamen, ut optima legum interpres, in dubio an in Jure sit expressa eam confirmare potest, dummodo accedat communis DD. sensus.⁴

II. Irregularitas *ex defectu* semper incurritur, stante defectu; quia ratio- nem pænæ non habet, sed rationem so- lius impedimenti. Irregularitas vero *ex delicto* non incurritur absque culpa, et quidem gravi, quia, licet finis irregulari- tatis non sit punire, nec corrigere reos,

1 L. VII. 345.

2 L. V. T. XI. c. 18 in C'.

3 L. VII. 345.

4 Ib.

non contrahitur tamen nisi ratione delicti proprie voluntarii et vere gravis. Præterea factum, cui irregularitas r.r. *delicio* annexa est, externum et in genere suo consummatum esse debet; item commissum post septimum aetatis annum.¹

1757. *Quæsit a.* — Quær. 1° *An ad irregularitatem ex delicto incurrendum, prater scientiam legis divina requiratur scientia legis ecclesiastica prohibentis?*

Resp. Affirm. probabilius et communissime. Ratio est, quia irregularitas luce rationem pœnæ habet.¹ Excipe tamen homicidium, ob particularem indecentiam, quam inducit.⁸

Quær. 2° *An requiratur etiam scientia pana, seu irregularitatis, si agitur de delicto?*

Resp. Duplex est sententia probabilis.

‡ *valde probabilis, negat*, quia irregularitas non est pœna medicinalis, sed inhabilitas, seu pœna mere punitiva.

1‡ *sal probabilis, affirmat.* Ratio est, quia irregularitas *ex delicto* censetur vera pœna, et quidem extraordinaria, imposita in vindictam criminis, licet effectus illius primarius sit inhabilitatem constituere. Porro, ubi tanta pœna infligitur, non censetur Ecclesia eum tanto rigore procedere, ut incurratur ab illo, qui eam ignorat.⁴

Quær. 3° *An censearis irregularis in dubio utrum irregularitatem incurreris?*

Resp. 1° *Neg.* iu dubio *juris*, seu in dubio, an talis casus subjaceat legi irregularitatem statuenti. Ita fere omnes Theologi. Ratio est, quia, ubi dubium adest, irregularitas hæc iu Jure non certe exprimitur. Ergo, etc. Præterea odia sunt restringenda.⁶

Resp. 2° Iu dubio *facti* disting.: vel est dubium de homicidio, vel de alio delicto. Si *prius, verius* irregularitatem incurristi, ob specialem indecentiam, quæ in homicidio repentur, ut ex Jure colligitur. Hoc tamen non valet de dubio an secutum fuerit homicidium (e. g. abortus), sed de dubio utrum, dum revera secutum fuit, secutum fuerit ex causa, certo posita, eaque de se mortifera: tunc enim ex

communiter contingentibus præsumendum est mortem ex tali, et non ex alia, causa secutam fuisse, (licet etiam ejusmodi irregularitas duos tantum producat effectus, obligationem scii, abstinendi a celebratione et quaerendi dispensationem, adeoque clericos tantum tenet, non item laicos. — Si *posterius, verius* non incurristi, quia in dubio nemo damnandus est.)

Quær. 4° *An incurratur irregularitas ob crimen externum quidem et consummatum, sed prorsus occultum?*

Resp. Affirm, verius, ait S. Alph.² Ratio est, quia Ecclesia, crimina reservando, etiam occultissima reservat, modo suæ jurisdictioni subjaceant, nempe modo sint externa, prout imposuit excommunicationem licet cœsi omnino occultæ, etc. Evinctur insuper ex cap. *Liceat*,³ ubi præbetur facultas Episcopis absolvendi ab irregularitatibus et censuris occultis.

Quær. 5° *Quomodo irregularitas tollatur?*

Resp. Tollitur sequentibus modis:

1° *Per dispensationem*: 1) Papie in omni casu, modo non adsit impedimentum de jure naturali, seu quod exercitium Ordinis Sacri impossibile reddat; 2) Episcopi et Regularium, si irregularitas ex delicto occulto proveniat, excepto homicidio directe voluntario,⁴ at non excepta hieresi.⁶ *Occultum* autem hic eodem sensu venit, quo sumitur in impedimentis Matrimonii® (n. 1564). Episcopi autem hac facultate uti possunt tantum erga *suos*; non tamen refert utrum hi vel etiam illi in dioecesi existant.⁷ Cæteras Episcoporum circa irregularitates facultates vide n. 1114. I. 2° et 3°; 3) Cujuslibet delegati pro ratione accepta facultatis. Facultates Episcopis nostris delegatas vide p. LXV. n. 2, et p. LXXII. n. 3; Prælati vero regularibus, quoad suos, n. 1195. C). 5°.

2° *Ordinarie per cessationem causa*; v. g. ætate requisita adveniente, si irregularitas ex defectu letatis proveniat; item per mutationem domicilii seu loci, aut per emendationem, si ex infamia oria-

¹ L. VII. 348 et Clement L. V. T. IV. c. unie.
* Ib. 350.

³ Ib.

¹ Ib. 351.

⁴ Ib. 346.

¹ L. VII. 347. Dub. 3.

² Ib. 349.

³ Trid. Scss. 21 e. 6. Ref.

⁴ L. VU. 388. 395. 396.

⁴ Ib. 76.

« L. VI. 593. De Priv. n. 33.

⁷ L. VII. 81. De Priv. n. 32.

tur. Pro .Iuris tamen infamia dispensatio requiritur.¹ — Dixi : *ordinarie*; nam non cessat hoc modo irregularitas «r *delicto*, nec quicquid ex *defectu*, ut puta ex defectu lenitatis, Sacramenti, etc?

3° *Per Baptismi susceptionem*. cessat irregularitas ex delicto c» ex infamia facti? An et juris? Vide n. 1767. q. 2°.

4° *Per Professionem religiosam* cessat irregularitas ex defectu natalium, sed solummodo ad Ordines suscipiendos, non autem quoad dignitates et praelaturas?

Quær. 6° *Quomodo fiat dispensatio ab irregularitate?*

Heap. Nulla forma invenitur præscripta in .Iure; unde nulla determinata necessario adhibenda est. Fieri autem potest formida sequenti, aut alia æquivalenti : “ Dispenseo tecum super irregularitate, quam incurristi propter”. . . (talem causam), “ in nomine Patris,” etc., vel “ auctoritate mihi concessa a S. P.” vel “ ab Episcopo, dispenseo tecum,” etc., “ et habilem reddo et restituo executioni! Ordinum, et officiorum tuorum, in nomine Patris,” etc., vel si nullum habeat Ordinem : “ habilem reddo te ad omnes Ordines suscipiendos.”—Cfr. *Rit. Rom. de Saer. Pæn.* tit. ult.

CAPUT II.

DE IRREGULARITATIBUS IX PARTICULARI.

1° DE IRREGULARITATIBUS EX DEFECTU ; 2° EX DELICTO.

ARTICULUS I.

DE IRREGULARITATIBUS EX DEFECTU.

Octo earum species numerantur, scilicet ex defectu 1° animi; 2° corporis; 3° natalium; 4° retatis; 5° libertatis; 6° Sacramenti; 7° lenitatis. 8° famie.

Defectus isti, vel potius qualitates iis opposita», his exprimuntur versiculis :

Natales, animus, libertas, corpus et retas,
Non bigamus, lenis, nec mala fama notet.

¹ L. VII. 352 sq.

³ Scavini, T. III. 001.

² I. VII. 36 k

* Ib. 351 426.

I. *Ex defectu animi.*

1758. — Triplex defectus animi assignatur, scilicet rationis, scientific, et Fidei confirmatu?.

1° *Rationis*. Hinc sunt irregulares perpetuo amentes, lunatici, furiosi, epileptici et energumeni, etsi lucida intervalla habeant. Minus difficulter tamen illis permittitur susceptorum Ordinum exercitium, quam novorum susceptio. Hæc irregularitas de jure etiam morbo cessante manet et per dispensationem Pontificis tolli debet, nisi amentia, etc. ex causa potius accidentali, v. g. febre, provenerit. Definivit etiam S. (. C.1 Clericum, qui levi epilepsia semel affectus fuit et deinde per plures annos dicti morbi signa amplius non dedit, non esse irregularem et promoveri posse. Exercitium tamen Ordinum jam susceptorum permitti a Superiore potest, si vel sufficiens tempus jam elapsum est, ita ut cessatio morbi prudenter præsumi possit (quod præsertini ex judicio religiosi et pii medici decidendum putamus), vel raro et minus vehementer morbus ingruit. Hinc aiunt, epileptico, qui v. g. semel solummodo in mense cadit absque clamore et spuma, celebrationem Missæ permitti posse, privatim tamen adjunctoque sacerdote jejuno, qui Missam, adveniente morbo, perficiat.¹

2° *Scientirr*. Irregulares sunt, qui non habent scientiam singulis Ordinibus necessariam, sive de facto nesciant, sive discendi sint incapaces. Vide 1523. q. 1°.

3° *Fidei confirmatfp*. Irregulares sunt neophyti in adulta ictale recenter baptizati), usquedum ab Episcopo digni judicentur.³

II. *Ex defectu corporis.*

1759. — Ex duplici capit» incurritur luce irregularitas : 1° si quis ad «wreittium Ordinis sit ineptus: 2° si aliis notabilem horrorem afferat, aut indecentiam præferat. Illic in dubio prudenti institutione ab Episcopo determinanda erunt 4

S. (vero difficiliorem se pñebet iu hujusmodi dispensationibus concedendis

¹ «fr. Ferr V Irreg. art. 1 n. 47

³ L. VII. 398 sq.

« Ib. 402.

⁴ l. 1. Decr. T. XX. c. 2.

cum oratore ad Ordines promovendo, quam cum jam promotus.¹

Hinc irregulares habentur:

1° *Mutilati*, crus ligneum gerentes, manu, tribus posterioribus digitis, pollice aut indice, vel pollicis aut indicis parte carentes, aut *hos* ita debiles habentes, ut Hostiam elevare vel frangere nequeant. Cfr tamen n. 1293. q. 1°.

2° *Creci*, vel ita cæcutientes, ut in Missali legere nequeant. Dispensantur a Pontifice, sub cautelis, sacerdotio jam insigniti.²

3° *Surdi*, qui nihil audiunt, ita ut nullatenus vocem ministri respondentis audire queant, non vero surdastris. Surditas sacerdoti superveniens non impedit celebrationem, eum facilius toleretur defectus in promotus quam in promovendo.³

4° *Muti* aut *balbutientes*, qui verba integra pronuntiare non possunt, aut non nisi cum magna difficultate, ita ut risum aut contemptum adstantium moveant.

5° *Claudi*, qui sine baculo ad altare sustentari non valent.⁴ Cfr n. 1333. q. 2°.

6° *Carentes naso*, aut enormiter distortum, demissum, aut productum habentes.

7° *Monstruosi*, v. g. habentes gibbum enormem, qui magnam inducat deformitatem, etc.

S° Nigritæ, “non tamen inter suos, sed alienos” i. e. inter homines albi coloris, “ubi disparitas ludibrio est,” ut ait Busembaum apud S. Alph., quamvis, ut idem S. Doctor addit, alii hoc negent. “Color autem,” ait, “subfuscus” (*jnulat-toes*), “sive rubeus” (cupreus, *Indians'*) non nocet altari.”⁵ (P) p. 412.

1760. *Quæsitum*. — Quær. 1° *An sit irregularis, qui uno oculo caret?*

Resp. 1° *Neg.*, si caret tantum oculo dextero, quia minus necessarius est ad Missæ celebrationem, modo notabilis inde non nascatur deformitas.

Resp. 2° *Affirm.*, si caret oculo sinistro, qui dicitur *Oculus Canonis*, quia necessarius est ad Canonem Missæ legendum. Excipe, nisi Canonem oculo dextero sine deformitate legere possit. Hoc autem iudicio Episcopi subjiendum est.⁶

Quær. 2° *sin possit celebrare, et Eucha-*

¹ Acta, T. I. p. G12.

² L. VII. 404.

³ Ib. 405.

♦ Ib. 407.

⁴ Ib. 403 sq. quoad omnia et 412.

« Ib. 404.

ristiam ministrare, qui jam ad Sacerdotium promotus, habet pollicem vel indicem impeditum?

Resp. 1° *Neg.* quoad Missæ celebrationem, juxta *communem*)

Resp. 2° *Neg.* etiam *per se* quoad Eucharistia» administrationem, nisi in casibus gravissimæ necessitatis, in quibus aliis digitis uti potest. Vide n. 1293. q. 1°.

III. *Ex defectu natalium.*

1761. — Defectus natalium inducit irregularitatem. Constat ex Jure Can.² Hinc:

1° Irregulares sunt illegitimi, etiam occulti, seu quicumque nati sunt ex fornicatione, adulterio, vel incestu.

2° Qui nati sunt ex Matrimonio, quod, omissis absque dispensatione proclinationibus, celebratum est cum impedimento dirimente, licet a sponsis ignorato.³

3° Non vero sunt, irregulares:

a) Illegitimi tempore sum conceptionis, quorum parentes tunc temporis (vel, juxta sententiam S. Alphonse⁴ valde probabilem, tempore nativitatis tantum) habiles (>rant ad contrahendum Matrimonium, et postea contraxerunt, quia per Matrimonium subsequens legitimât! sunt.⁵

b) Illegitime nati ex Matrimonio publico, sed invalido ob impedimentum occultum ab uno saltem ignoratum.⁶

c) Filii nati ex infidelibus, quorum Matrimonium validum fuit secundum naturam (et, in sententia communiori, de qua n. 1574. q. 1°, secundum civiles eorum leges), quamvis invalidum secundum Jus Canonicum.

d) Expositi, de (piorum parentibus non constat.⁷

Quær. *Quomodo tollatur irregularitas ex defectu natalium?*

Resp. Tollitur: 1° per legitimum subsequens Matrimonium parentum, ut modo dictum est; 2° per Professionem religiosam ad effectum n. 1757. q. 5°. R. 4° declaratum; 3° per legitimam dispensationem sive S. Sedis, sive, ad effectus n. 1144. l. 3° designatos, Episcopi.

¹ L. VI. 244. L. VII. 408.

² L. 1. Decr. T. XVII. c. 1. 18.

³ L. VII. 425.

⁴ Ib. 422.

⁵ Ib. 420 sq.

⁶ Ib. 424.

⁷ Ib. 432.

IV. *Ex defeciu fetatis.*

1762. — 1° Irregulares habentur, (pi ætatem canonicam non attigerunt.

2° Qui scienter Ordines suscipiunt ante canonicam ætatem, peccant graviter.

Quænam pro singulis Ordinibus ætas requiratur, vide n. 1523. q. 2°.

V. *Ex defectu Ubertatis.*

1763. — Ex triplici vinculo oritur libertatis defectus, scilicet ex vinculo servitutis, Matrimonii et ollicii. Hinc irregulares sunt :

1° Omnes servi proprie dicti, donec plenam libertatem consequantur.

2° Uxorati, qui Ordines suscipere non possunt, nisi de consensu uxoris castitatem voventis et Religionem ingredientis, saltem si juvenis sit, vel nisi ob uxoris adulterium divortium juridice factum sit. Vide n. 1521. 10°.

3° Qui ex stipendio vel juramento negotiis sæcularibus implicantur, ut judices, magistratus, etc., quousque durat eorum officium, nisi habeant specialem dispensationem Papæ, vel nisi consuetudo id permittat.¹

VI. *Ex defectu Sacramenti.*

1764. — Per defectum Sacramenti intelligitur in presenti casu Sacramentum Matrimonii pluries receptum, seu bigamia. Patet bigamos esse irregulares ex Jure Can.² Ratio autem convenientiæ est. quia in bigamia deficit perfecta significatio unionis Christi eum Ecclesia, qme unio est omnino simplex, et non multiplex. Id vero illatum est ex Apostolo : ' *Oportet . . . Episcopum . . . esse unius uxoris virum.*

Bigamia de Jure Can. triplicis est generis, scilicet bigamia vera, *interpretativa*, et *similitudinaria*.

1° *fera* habetur, eum quis plures successive uxores valide ducit, et cum singulis Matrimonium consummat eo modo, quo dictum est n. 1559. 11.4

2° *fnierprêtatwa* est. qua quis ex interpretatione juris ut bigamus habetur, licet

unicam duxerit uxorem. Talis est: 1) qui duxit, etiam invalide, et cognovit viduam a suo priori marito cognitam ; 2) qui duxit (juxta S. Alph. licet invalide) et cognovit mulierem quamlibet *ab alio* corruptam, etsi bona fide putasset virginem ; 3) qui propriam uxorem cognoscit post adulterium, licet sibi incognitum (ut docet *communis* et *verior* sententia) vel etiam occultum (juxta sententiam, quæ S. Alph⁰ magis arridet), ab ea commissum ; 4) qui contrahit et consummat duo Matrimonia, unum validum, et alterum invalidum, licet in bona fide. Imo, etiamsi utrumque Matrimonium esset invalidum, irregularis fieret, qui utrumque consummaret. Evincitur ex variis locis Juris Can.

3° *Similitudinaria*, cum quis attentat et consummat Matrimonium post votum solcmne Religionis, aut Ordinem Sacrum susceptum, licet nullum sit Matrimonium Ratio est, quia ille merito censetur duo Matrimonia contraxisse, primum spirituale cum Christo, secundum carnale cum muliere.¹

λ II. *Ex defectu lenitatis.*

1765.— Irregularitatem ex defectu *lenitatis* contrahunt quicumque voluntarie, active, efficaciter (i. e. effectu secuto) et proxime ad necent vel mutilationem alicujus, licet juste, concurrunt per actionem natura sua ad id ordinatam.²

Resolves. — 1° Sunt irregulares carnalices, judices, et omnes, qui hujusmodi iudicio vel juridice, vel iquo casu irregularitas ex delicto incurritur) injuste it cum peccato cooperantur. *Excipe:* 1 testes coactos et, ut mihi quidem ob eandem coactionis rationem videtur, *juratos* (n. 1056); 2° accusatores, damnorum suorum compensationem petentes Proinde Clerici, (pii supplicio capitali sine causa sufficiente, v g ex curiositate, adsistunt, irregulares non fiunt, modo in pœnam efficaciter non influant ; in Majoribus constituti tamen veuialiter peccant.

2 Non sunt irregulares medici et chirurgi. licet membra abscindant, aut mortem remediis bona fide datis accelerent, nisi gravis negligentia intercedat, quo in casu irregularitas *ex delicto* oritur.

3° Xee (leriei medicinam aut chirurgi-

1 L VII. 136 sq.

“ Ib. 457 sq.

* L. VII. 456. II. A. Tr. XIX. 143.

- L. I. Decr. T. XXI.

3 1. Titi». 3. 2.

< L \ 11 I3ii II2. L VI. 1075.

am exercentes citra incisionem et adustionem. Imo nec si incisionem aut adustionem in casu necessitatis adhibeant; necessitas enim nulla lege regitur. Imo nec extra necessitatem, si Clerici non sint in Sacris constituti, modo (ex gravi culpa) mors aut mutilatio non sequatur.

4° Non sunt irregulares, qui aggressorem occidunt in justa defensione, quia non censetur defectus lenitatis vitam propriam, servato moderamine inculpatæ tutelæ, defendere etiam cum morte injusti aggressoris.

5° Milites non fiunt irregulares in bello justo defensivo, nec in bello offensivo, nisi propria manu occiderint vel mutilaverint; in bello autem injusto totus exercitus fit irregularis, etiamsi unus tantum homo pereat.¹

VIII. *Ex defectu fama.*

1766. — Infamia est: 1° *facti*, quæ contrahitur ante omnem sententiam ex crimine enormi et notorio, seu (piod ita evidens sit majori parti viciniae vel collegii (ubi saltem sint decem), ut nulla possit tergiversatione celari; 2° *juris*, quæ contrahitur a) ex confessione juridica criminis vi legis ecclesiastica vel etiam civilis (quæ tamen ab Ecclesia admitti possit) infamantis; b) ex iudicis sententia criminis infamantis declaratoria, vel ad poenam infamantem condemnante.

1767. *Quæ sit a.* — Quær. 1° *Quæ tiam sint præcipua crimina, quibus ex jure adnexa est infamia?*

Resp. Sunt sequentia (dummodo facto vel jure notoria): homicidium, perjurium factum iu iudicio, simonia, sodomia, lenocinium, proditio, adulterium, exercitium usurarum, invasio Cardinalium vel Episcoporum, raptus mulierum, duelum, paratio armorum contra parentes, etc.² Quinam ex crimine parentum infames sint, vide S. Alph.⁸

Quær. 2° *An sint irregulares innocentes, qui ex falsis testimoniis ad panas infamantes damnati fuerint?*

Resp. Affirm., donec sententia fuerit revocata, vel legitimam dispensationem obtinuerint; ratio, quia de facto sunt infames.

¹ Quoad omnia, L. VII 457 468 et 384. 385.
³ Ib. 362. 363. ³ U», 363.

Irregularitas ex infamia facti cessat, tum per Baptismum, tum per emendationem notoriam, saltem per triennium perseverantem, absque dispensatione; secus, si de infamia juris agatur. Salmanticenses tamen non improbable putant et hanc per Baptismum tolli.¹

ARTICULUS II.

DE IRREGULARITATIBUS EX DELICTO.

1768. — Quintuplici ex capite irregularitas ex delicto incurritur, scilicet: 1° ex mala Baptismi susceptione, et ex ejus iteratione; 2° ex mala Ordinum susceptione et usurpatione; 3° ex censurie violatione; 4° ex quorundam criminum enormium patratiōe; 5° ex homicidio et mutilatione.

Hæc versiculo sequenti exhibentur:

Fonte reus, sacris, censum, crimine, letho.

I. *Jiaptismi iteratio atque mala susceptio.*

1769. — Hinc irregularis est:

1° Qui in adulta ætate Baptismum ab lueretico declarato scienter suscepit extra casum necessitatis, quia ejus errori communicare videtur.

2° Qui scienter et solemniter rebaptizat; item qui eo modo rebaptizatur; item Clericus assistens Baptismo iterum collato.²

Juxta Bencd. XIV.3 fit irregularis, qui rebaptizat etiam sub conditione culpabiliter, seu sine causa justa. Sed hoc ipse tenet ut Doctor particularis, contra S. Alph.⁴ et multos alios. Porro ad irregularitatem contrahendam requiritur certitudo.

Quæ sit a. — Quær. 1° *An Jiat irregularis, qui occulte, et non solemniter, rebaptizat?*

Resp. Videtur negandum *probabilius*; quia in Jure Can. videtur agi tantum de eo, qui publice rebaptizat.⁶

Quær. 2° *An sit irregularis rebaptizatus vel rebaptizatus ex metu graci, sine intentione?*

¹ L. VII 364.

³ Ib 356 H. A. Tr. XIX. 88.

ⁿ Dc Svn. L. VII. c. VI. n. 2.

[<] L. VII 356 coli. L. VI 122.

⁶ L. VII. 3. »6.

Resp. Neg., probabiliter, licet metus non tollat voluntarium, nec a peccato excuset.¹

11. *Ordinum usurpatio aut illicita susceptio.*

1770.— 1° *INurpatio*. Irregulares sunt, qui serio, scienter ac solemniter exercent actum Ordinis Sacri, (piem non habent, v. g. si non diaconus canat Evangelium cum stola, vel non subdiaconus Epistolam cum manipulo. *Probabilia* tamen soli Clerici huic irregularitati subjacent.

2° *Susceptio illicita*. Sic irregularitatem incurrunt, (pii furtive ordinantur, i. e. non approbante Episcopo (quoad ascensum ad Ordinem superiorem), — vel (pii plures Ordines, (piorum unus Sacer est (sed vide n. 1523. (p 4°. § *Graviter autem*), eodem die recipiunt. — Item (pii ordinantur ab Episcopo excommunicato, suspensio, interdicto, lueretico, schismatico, aut simoniaci. Illis alfinia vide n. 1747.

III. *violatio censura.*

1771. — Irregulares sunt, qui vinculo alicujus censuræ ligati *scienter, sine causa sufficienti*, ac *solemniter* exercent Ordinem Sacrum, quatenus ab eo exercendo per censuram, cainque coram Deo validam, prohibentur.

Dixi: 1° *scienter*; nam irregularitas hæc ob contemptum tantum censuræ a Jure decernitur.

Dixi: 2° *sine causa sufficienti*, — i. e. quin excusetur ratione gravis mali, scandali, infamiæ, etc.; nam leges humane eum gravi incommodo non obligant, — vel, si de tolerato agitur, quin ab aliis requisitus fuerit (n. 1673. Notandum 3°).

Dixi: 3° *solemniter*. Viden. 1770. 1°.

Dixi: 4° *quatenus ab eo exercendo per censuram*, scii, proprie dictam, non per suspensionem sive oretenus (n. 1686), sive ad tempus et per sententiam particularem ob delictum *omnino* preteritum latam. Ita sententia S^{ri} AlphoUso absolute probabilior. Excipe, si violetur suspensio ex informata conscientia lata, ut decidit S. C. S. Alphonsus de hac exceptione silet.

Dixi: 5° *Ramipie coram Deo validam*, J I., VU. 356. a Ib. 358-3G1.

Ex dec. S. C. C. 19 jul. 1704 et 11 sept. 1717. Cfr n. 1664. q. 1°. f fin.

1772. *Resolves*. — 1° Duplicem incurrit irregularitatem, qui duplici censura ligatus Ordinem Sacrum exercet; et hæc in postulatione dispensationis exprimi debent.

2° Irregularis est sacerdos, qui ab Ordine suspensus, sacramentaliter absolvit; (piia etiam absolvere est actus potestatis Ordinis, non vero actus solius jurisdictionis, qualis esset v. g. actus excommunicandi, confessarios approbandi, assistendi Matrimonio (illud non benedicendo), condonandi, a votis dispensandi, etc.¹

IV. *Crimina enormia.*

1773. — Hac appellatione intelliguntur *lueresis* et *apostasia* a Fide. Hanc irregularitatem (iu qua, si occulta sit, dispensat Episcopus² incurrunt etiam hereticorum et apostatarum fautores, neceptatores, defensores, imo et ipsorum filii. Hæc autem crimina si publica sint, irregularitas ista in irregularitatem ex defectu famæ recidit, ut ait S. Alph⁸ In regionibus tamen, ubi impune grassantur heretici, et a fortiori eorum filii, juxta multos non habentur irregulares. Ab Episcopis autem nostris, ratione facultatis]). LXX n. 2 allegata», facile ad cautelam dispensari possunt.

V. *Homicidium et mutilatio.*

1774. *Pkincipivm*. — Irregularitas incurritur ex homicidio voluntario et graviter culpabili, etiam occulto, sive directe sive indirecte voluto, per actionem sive physicam sive moralem patrato. Idem est dicendum quoad mutilationem.

Mutilatio intelligitur, quando a corpore separatur aliquod membrum principale, seu pars corporis, quæ officium per se distinctum habet, v. g. *pes, manus, oculus*, etc.⁴

1775. *Resolves*. — 1° Sunt irregulares, qui causa sunt immediata mortis alicujus, etiamsi illos poenitcat antequam læsus

¹ L. VII. 171. 357. 358.

² Ib. 76.

» Ib. 362.

⁴ Ib. 379, quem adi.

moriatur. Ratio est, quia causa physica necessario operatur. Item (pii alios aut seipsos mutilant. Si quis lethaliter hominem percusserit, et alter occiderit, uterque est vere homicida.

2° Sunt irregulares mandantes, et consilium dantes, effectu ex consilio vel mandato secuto. Excipe, si ante executionem mandatum vel consilium retractaverint, et retractatio mandatorio innotuerit.

3° Item coopérantes, ut homicidium celerius, audacius, aut securius fiat. Sic irregulares fiunt: 1) qui se mutuo excitant. licet unus solum occidat; 2) omnes pridianus in bello injusto, si ibi aliquis pereat; 3) qui ministrant arma aut pecunias ad homicidium; 4) omnes accusatores, iudices et testes injusti.

4° Item consentientes, si consensus in homicidium efficaciter influxerit. Unde non est irregularis, qui homicidium, etiam suo nomine vel gratia factum, approbat, quia in illud non influxit.

5° Non fiunt irregulares, qui dant operam rei licitae, adhibita sufficienti diligentia ne accidat homicidium. Hinc non sunt irregulares: 1) qui committunt homicidium casuale, nisi interveniat negligentia graviter culpabilis; 2) nec ii, (pii infirmo bona fide aliquid cibi vel potus nocivi praebeant, vel, si illum moventes aut volventes, causa sint, cur decedat; 3) nec medici, (pii pharmacum mortiferum infirmis dederunt, modo sint periti, aut bona fide agant. Excipe tamen Clericos in Sacris, incisione aut adustione operantes praeter necessitatis casum.¹

1776. *Quaestio*. — *Quær.* 1° *An incurrat irregularitatem, qui dans operam rei illicitae, aliquem occidit, v. g. si Clericus in venatione illicita casu hominem occidat?*

Resp. Neg., probabilius. Ratio est, quia homicidium neque in se, neque in causa est voluntarium: opus enim positum, etsi de se illicitum, non est *per se* mortiferum; secus autem, si, ratione circumstantiarum, proximum mortis periculum alicui induceretur, ut v. g. si (pii tormento bellico ignem admoveret, ubi est populi frequentia.²

Quær. 2° *An fiat irregularis, qui occi-*

dit altum ob suae aut innocentis vitae defensionem?

Resp. ad 1um Neg., nisi excedat *moderamen inculpatae tutelae*. Ratio est, quia nullius culpre reus est. Consule S. Alph.¹ (tr. n. 467. 11.

Resp. ad 2um Neg. pariter. Ratio est, quia irregularitas ex homicidio privato non incurritur, nisi eum peccato mortali, ut (ruitur ex *Jure Can.* 2— ita S. Alph.

Quær. 3° *An fiat irregularis, qui occidit altum ob defensionem libertatis, honoris vel honorum temporalium, cum moderamine inculpatae tutelae?*

Resp. Neg., juxta *communioem et probabilioem* sententiam. Evinci videtur ex *Jur. Can.*, cujus loca apud S. Alph.⁴ observare est. Insuper, eum ibi nullum adsit peccatum, non potest incurri irregularitas, nisi ob defectum lenitatis: porro irregularitas ex defectu lenitatis non incurritur, nisi in casibus in *Jure* expressis: casus autem praesens in *Jure* non reperitur. Ergo.

Quær. 4° *An habendus sit veluti irregularis, qui dubitat an homicidium patraverit, necne?*

Resp. Vide n. 1757. q. 3°. R. 2°.

Quær. 5° *An sit irregularis, qui dubitat utrum in alterius mutilationem influxerit, posito mutilationis Jacto?*

Resp. Neg. Ratio est, quia pro solo dubio homicidii lex irregularitatem imposuit.⁶

Quær. 6° *An habendus sit tamquam irregularis, qui abortum procuravit, dubitans an fœtus animatus esset, necne?*

Resp. Neg. Ratio est, quia tunc non constat proprie de homicidio. — Hinc irregularitas non incurritur, nisi post octogesimum a conceptione diem abortus procuratus fuerit; nam in praxi sua poenali Ecclesia, quousque contrarium non constat, censenda est sequi opinionem, juxta (piam mares quadragesimo, foeminae octogesimo a conceptione die animantur, et in casu semper dubius erit fœtus sexus.⁸

¹ L. VII. 388.

² L. V. Decr. T. XII. c. 14.

³ L. VII. 388.

⁴ Ib. 389.

⁶ Ib. 347. Dub. 2.

⁸ L. IV. 396. L. VII. 347. Dub. 4.

¹ L. VII. 367 sq.

² Ib. 387.

APPENDIX DE INDULGENTIIS ET JUBILÆO.

Not a .— Quoties in hac Appendice citatur,— *Pimziralli* vel *Priuz.*, intelligitur ejus opus: *Résolu. Hones seu Decretu authentica S. Uongiiis Indulgentiis Sacrisque Reliquiis prapoxihr*, etc. Hæc collectio *authentica* est.— *Ulrich C. SS. R.*, intelligitur hujus opusculum a S. C. Ind. approbatum: *TVtGor spirituel*, etc. — *Maurel, S. J.*, intelligitur opus ejusdem: *Zz chrétien éclairé*, quod pariter approbatione S. C. Indulg. donatum luit. — *Bourirr*, intelligitur opus ejusdem: *Traitr. Dojj. viatique et pratique des Indulgences*, — *Lotseauj.*, intelligitur opus ejusdem: *Tradé canonique et pratique du jubilé*.

CAPUT L

DE INDULGENTIIS.

1777. — *Indulgentia*, ut vox ipsa indicat, idem est ac gratia, condonatio, misericordia, remissio. Indulgentia enim est condonatio pœnæ peccatis debitæ per applicationem satisfactionum Christi et Sanctorum: nam Christus Salvator noster Deo Patri pro plena peccatorum nostrorum remissione suas satisfactiones obtulit. Ilæ autem satisfactiones pretii infiniti, quibus accedunt etiam satisfactiones Beate Virginis, necnon satisfactiones superabundantes Sanctorum, dicuntur Ecclesiæ *thesaurus*, de quo per *Indulgentias* participamus.

Definitio. Indulgentia est remissio pœnæ temporalis Deo debitæ pro peccatis post Baptismum commissis et quoad culpam remissis, concessa a legitimo ministro, extra Sacramentum Pœnitentiæ, per applicationem thesauri Ecclesiæ.

Divisio. Multipliciter Indulgentia distinguitur.

1° *Plenaria* vel *partialis*, prout integra pœna temporalis remittitur, vel ejusdem pars tantum.

2° *Personalis*, *localis*, *realis*, prout conceditur immediate personis, v. g. Confraternitati; vel est affixa alicui loco, v. g. Templo, Oratorio, etc.; aut adnectitur alicui rei portatili, v. g. Imagini, Cruci, Rosario, etc. — *Ilealis* tamen fere semper est simul *personalis*, cum, paucis exceptis,

solus dominus rei, cui annexa est, eam lucrari valeat.

3° *Temporalis* aut *perpetua*, prout ad tempus determinatum, aut sine ullo termino præfixo conceditur.

1778. *Principia.*— I. Ecclesia habet veram potestatem Indulgentias concedendi. . . . Est de Fide contra Protestantos.— Argumenta vide apud Dogmaticos.

II. Soli Ecclesiæ Prælati potestatem habent Indulgentias concedendi. Etenim hæc facultas competere iis solum potest, qui habent potestatem in corpus mysticum Christi, et qui thesaurum Ecclesiæ dispensare possunt. Hinc:

1 Solus Papa Indulgentias concedere potest respectu omnium fidelium; ille enim solus habet jurisdictionem in fideles universos. De harum recognitione et publicatione vide n. 195. 1 192. 7°, et nota præterea sequentia:

a) Illicita est publicatio Indulgentiarum *localium* sine recognitione et licentia Ordinarii; neutra tamen ad valorem harum indulgentiarum requiritur.

b) Indulgentia', privilegia facultates personales non necessario exhibendæ sunt Ordinario, nisi *vel* agatur de facultate erigendi Viam Crucis, *vel* aliter disponatur in obtentis concessionibus.

c) Indulgentia', quas Summi Pontifices omnibus totius orbis fidelibus concessere iu bullis seu rescriptis, jam publicatis ab auctoribus probatissimis, v. g. a *Ferraris*

vel contentis in *Ln llaccolta*, non indigent | sed, ut ait Suarez, oblatio seu donatio
promulgatione Ordinariorum.¹ suffragiorum tantum.¹

De Indulgentiis Confraternitatum vide
η. 1790. q. 2°. R. 4).

2 Episcopi, modo Sedem habeant, i. e. jurisdictione Episcopali gaudeant (agitur enim de actu jurisdictionis, non Ordinis), possunt de jure *communi* concedere Indulgentias suis dicecesanis. Sed ex Decreto (one. Lateran. IV.2 ita restricta est eorum potestas, ut non possint *ordinarie* concedere nisi Indulgentias 40 dierum, et, in die consecrationis Ecclesiæ, unius anni.—Dixi: *dioecenanin*. Locales enim *generalim* concessas etiam alienigeme lucrari valent.³—Prædictas autem Indulgentias Episcopi concedere possunt in perpetuum.⁴—Vetitum tamen est, ne *eidem* objecto, v. g. per successorem Episcopi, alia Indulgentia 40 dierum applicetur.⁵ Indulgentias, quas Episcopi nostri, vi facultatis Apostolicæ, concedere possunt, vide p. LXXI. n. 14. 17. 18. 19. 20, et p. LXXIII n. 7. 8. 9. 10.

3° Delegatus easdem Indulgentias concedere potest, ac ille, a (pio fuit delegatus. Ratio est, (plia actus jurisdictionis per delegatos exerceri possunt.

4° Cardinales possunt concedere Indulgentias 100 dierum in ecclesiis suorum titulorum. — Nuntii 100, vel 200, aut 300 dierum, sed minus quam unius anni, subditis suis.⁶

5° Praelati Episcopo inferiores non possunt ullas Indulgentias concedere ;—neque Vicarii Generales, nisi ex delegatione expressa Episcopi; — neque Vicarii Capitulates, aut apud nos Administratores, Sede vacante ; — multo minus Parochi.⁷ Excipe, ut per se patet, sacerdotes, quibus facultates, de quibus sub 2° *in fine*, sive ab Episcopo, sive, Sede vacante, ab Administratore communicantur.

Nota. — Communicatio meritorum Ordinis, quam quandoque Superiores Regularium insignibus benefactoribus concedunt, non est largitio Indulgentiarum,

III. Octo requiruntur in subjecto ad Indulgentias lucrandas :

1° Ct sit baptizatus,—quia thesaurus Ecclesiæ infidelibus dispensari nequit; — ct non sit excommunicatus excommunicatione majore; hæc enim privat communionem bonorum spiritualium.

2° Ct sit subditus concedenti, ut constat ex dictis h. n. sub II. 2°.

3° Ut opera injuncta tempore, modo, loco præscripto impleat, quia sub hac conditione conceduntur Indulgentiæ.

Sic : a) Quoad *modum* requiritur aliquando ut oratio aliqua, v. g. *En ego, o bone et dnicinnime*, ante imaginem Crucifixi recitetur. — Preces vero, quibus annexe sunt Indulgentiæ, recitari possunt quocunque idiomate, “ dummodo versiones sint, fideles. . . . Ut vero constet de fidelitate versionis, suilicit declaratio S. Cgfiis Indulg., . . vel unius ex Ordinariis loci, ubi vulgaris est lingua, in quam vertitur oratio.” Sic S. U. Ind. 4 dec. 1872.

b) Quoad *locum*, conditio sæpe est, ut ecclesia parocliialis vel publicum oratorium visitetur, quo casu *per ne* non suilicit, ut c. g. seminaristæ visitent oratorium seminarii, si fideles ad illud publice non solent accedere.² Testatur tamen Maurel³ Romæ admissum esse, ut qui in Communitate vivunt ct facultatem pro libitu exeundi non habent, in oratoriis suis domesticis, licet publice non patentibus, omnes Indulgentias lucrari possint, quibus conditio visitationis ecclesiæ seu oratorii publici appositæ est.

c) Quoad *lempux* :

1) Si indulgentia concedatur a primis Vesperis (quæ, juxta S. Alph.,⁴ a meridie incipiunt), etiam ab hoc tempore (usque ad solis occasum ipsius Festi) opera præscripta valide peraguntur ;⁵ secus a media nocte ad mediam noctem.” De Conf0* ct Commnc V. h. n. sub b°. 2).— Incipit vero Indulgentia a primis Vesperis, si concessa sit intuitu Mysterii vel Sancti illo die co-

¹ Prinz. DVI. DLXVI.

² Can. 62.

³ Bouvier, P. I. ch. II. § 2.

⁴ Ferrar. V. Indulg. n. II. n. S.

⁶ **SCI** 12jnn. 1878 Rev. Th. T. X. p. 497 sq. “ l.vroix. n. 1321. 1322.

⁷ lb. u. 1323.

¹ Maurel, P. I. § 3.

² Prinz DXL.

³ P. I. 4 VII.

⁴ L. \ 173. Cfr Ulrich, P. I. ch. IV. a. III. § 1. p. 57 (2).

⁵ Prinz, n. DXI. 4°.

⁶ S. C. I. 12 jau. 1878. Rev. Th. T. X. p. 231.

lendi. In aliis casibus consulantur litteræ concessionis.¹

2) Cum Festi *solemnitate* transfertur quoque Indulgentia?

3) Indulgentiæ concessæ *in Festis vel in omnibus et singulis Festis Domini*, aut etiam *in Festis vel in omnibus Festis vel in omnibus et singulis Festis D. .V. J. C.*, semper intelliguntur tantum Festa Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniæ, Dominiicæ Resurrectionis, Ascensionis et Corporis Christi; ac pariter declaravit S. C., ut, quoties in concessione inveniantur verba *in Festis vel in omnibus Festis vel in omnibus et singulis Festis Ji. M. Jr.*, semper intelligantur dumtaxat Festa Conceptionis, Nativitatis, Annuntiationis, Purificationis et Assumptionis.⁸

4) Indulgentia semel in mense vel in anno, operibus aut precibus quibusdam per mensem aut annum perficiendis annexa, non acquiritur nisi operibus aut precibus proscriptis per mensem aut annum provie et realiter persolutis. Mensis vero non necessario a prima ad ultimum diem computandus est, nec annus a 1° jan. usque ad 31 dec.; sed sumi poterunt 30 dies, aut 12 menses.

4° Ut sit in statu gratiæ, saltem (nisi concessio aliud exigat ⁶) quando ultimum opus prescriptum ponit; quia non remittitur pcna, nisi dimissa culpa. — Quod spectat sensum clausule: *qui vere penitentes, confessi ac S. Communione refecti ecclesiam visitaverint*, ex decr. S. C. I.,^o visitatio ecclesiæ proscripta sive ante, sive post aliorum piorum operum implementum valide fit.⁷

Quid vero, si opus proscriptum fiat cum culpa veniali ex parte finis vel circumstantiarum? Juxta S. Alph.⁸ hoc Indulgentiæ non obest, nisi culpa alliciat substantiam operis, uti v. g. si quis det eleemosynam mere ob vanam gloriam. Cfr. etiam n. 1779. q. 2°. q. 3°.

5° Ut opera perficiantur per actum humanum; non enim sulicit actus materialis.

6° Ut debita intentio adsit. — Cfr. n. 1779. q. 15°.

7° Ut opera fiant per cum, qui indulgentiam lucrari intendit, excepta eleemosyna, quæ etiam per alium fieri potest.¹

8° Non satisfit tandem operibus requisitis per opera, ad quæ qui jam alio titulo obligatur, nisi Indulgentia precise hisce operibus concessa sit, vel intentio concedentis hac de re sufficienter pateat. (fr. Ben XIV.,³ Prinz.⁸

Pro *indulgentia plenaria* insuper, saltem ordinarie, hæce requiruntur:

1) Confessio sacramentalis. Cfr. n. 1779. q. 10° et 11°.

2) Communio. Hæc sicut et Confessio (non reliqua opera) dic procedenti fieri potest. S. C. I. 6 oct. 1870 et 12 jan. 1875. Quoad Jubilæum tamen vide n. 11afi. q. 7°.

3) Preces *vocales* iquoad surdo-mutos cfr. n. 1779. q. 17°) juxta intentionem concedentis. Etiam cum socio alternatim recitari possunt.

Ad *quasitum* autem: An sufficiant quinque *Pater* et *.ire*, quæ recitari solent ad implendam Summi Pontificis intentionem, quando præscriptum est, ut visitetur ecclesia vel altare, ibique fundantur precis, . . . respondit S. C. I.^o “Preces requisitæ in Indulgentiarum concessionibus ad adimplendam Summi Pontificis intentionem sunt ad uniuscujusque fidelis libitum, nisi peculiariter adsignentur. Monet tamen Ben. XIV. :⁸ “Licet oratio brevis, cum sensu ferventis pietatis adhibita, proscripto ac legi Constitutionis” (Indulgentiam promulgantis) “satisfacere possit, plerumque tamen orationis brevitatis ex modico pietatis studio aut pium propenso ad res spirituales animo, sive tiedio negligentiâque proficisci solet” — Sufficiunt porro 5 *Pater* et *.ire*, vel oratio icquivalens. — Quoad *surdo-mutos* et *regrolas*, vide n. 1779. q. 17° et 18°.

1779. *Quæ sit a.* — Quær. 1° *-in sit valida concessio Indulgentia Jacta sine causa?*

Resp. Neg. Ratio est, quia Prolati Ecclesiæ non sunt nisi delegati Christi

¹ Maurel, P. i. cb. XII. [172 sq.]

² Prinz, n. DCX.WII. Cfr. Itev. Th. T. X. p.

³ S. C. Indulg. 18 sept. 1802.

⁴ Ulrich, P. I ch. IV. n. IU. § 2. II. p. 60.

⁵ Maurel. P. I. eh. VII. 2°.

⁶ Prinz, n. CCXLI.

⁷ Cfr. Ben. XIV. Inst. 48.

⁸ L. VI. 533. 534. sub II.

¹ Ferrar. V. Indulg. a. II. n. 41.

² Inst. 53. n. 6.

³ n. DXI. 2°.

⁴ Veta, T. VI. l. 197. Rev. Th. T. X. p. 231.

⁵ Prinz, n. DXI. 3°.

⁶ C. Inter pneteritos, 3 dee. 1749. j S3.

ad thesaurum Ecclesiæ dispensandum. Christus autem nequit ratas habere profusiones thesauri sui a dispensatoribus propriis factas. Cæterum non est fidelium, nec simplicium sacerdotum, judicare de sufficientia causæ, ob quam Indulgentia conceditur; debent enim simpliciter existimare justam esse.¹

Quær. 2° *.in peccatum veniale sil obe.c ad lucranda Indulgentiam ?*

Resp. Neg., nisi agatur de Indulgentia omnino plenaria, seu *plenissime* plenaria. Ratio est, quia quamvis remitti non possit pœna huic peccato debita, potest tamen remitti pœna debita pro aliis peccatis jam deletis. Sicut enim non repugnat culpam alicujus peccati venialis remitti, quin aliorum culpa remittatur; sic nec repugnat deleri pœnam venialium aut mortalium remissorum, quamvis solvenda remaneat pœna pro uno aut pluribus venialibus.²

Quær. 3° *Au Indulgentia, qua conceditur ut PLENARIA, possit Partialiter saltem obtineri, si adsit obex impediens quominus integre obtineatur, v. g. affectus ad aliquod veniale ?*

Resp. Affirm[^] Ratio est, 1° quia, ex dictis in quiesito præcedenti, non obstat peccatum veniale aliquod non remissum, quominus pœna pro aliis debita remittatur. 2° quia Summus Pontifex, concedendo Indulgentiam plenariam, non præsumitur illam velle restringere tantum ad eos, quibus remittuntur omnia venialia; sed potius merito censetur eam concedere juxta capacitatem subjecti, ita ut remittatur saltem pœna, quæ remitti potest, nempe pœna peccatorum jam remissorum. Secus enim indulgentiæ plenariæ plerumque nihil prodessent, cum raro fideles allectum omnem, vel minimum, erga quodlibet veniale exuant, ac sufficientem dolorem de omnibus venialibus ita concipiant, ut omnium remissionem consequantur. Hinc fieret, ut potiores essent Indulgentiæ partiales quam plenariæ, quod sensui communi repugnat.⁸

Nonnulli tamen docent, Indulgentiam plenariam non concedi nisi *plenarie* seu *plenissime*, sicuti aiunt, ita ut totum vel nullum effectum sortiri debeat. Sed hæc sententia non apparet probabilis.

¹ L. VI. 532.

² Ib. 534 sub 19.

⁸ Ib. 534 sub 19.

Quær. 4° *Quid intelligatur per Indulgentias 10 vel 15 dierum, annorum, quadragenarum, etc., etc. ?*

Resp. Intelligenda est, juxta communem sententiam, remissio tantæ pœnæ, (planta olini remittebatur, vel remissa fuisset per pœnitentiam canonicam ejusdem temporis. Sic v. g. per Indulgentiam septem annorum tanta remittitur pœna, quanta remittebatur per pœnitentiam septem annorum juxta antiquos Canones injungi solitam. — Quanti autem valuerint *coram Deo* pœnitentiæ canonicæ, et (piani nunc valeant Indulgentiæ partiales tot dierum vel annorum, nos omnino latet; quia ignoramus (pialem proportionem satisfactiones nostra habeant cum pœna pro peccatis nostris debita. — Ita communiter.

Quær. 5° *An Indulgentias lucretur, qui opus pro eis prascriptum non integre per-Jicit?*

Resp. 1° *Neg.*, si partem operis notabilem omittat, ita ut secundum æstimationem moralem illud quoad substantiam non perficiat; quia simpliciter conditionibus requisitis satisfacere non censetur.

Resp. 2° Secus, si minimam partem prætermittat; quia tunc *moraliter*, vel quoad *substantiam*, censetur perfici opus præscriptum. Pars autem minima *respective* sumenda est. Sic in Rosario omissio unius *Pater* et *Ave* minima videtur; secus vero si quinque *Pater* et *Ave* requirantur, quia omissio quintæ partis operis notabilis est.¹

Quær. 6° *An et quomodo Indulgenti/e defundis applicari possint ?*

Resp. 1° Applicari possunt, si adsint duæ conditiones sequentes: 1° ut tanquam illis *applicabiles* in Rescripto Pontificio specialiter concedantur. Sic, ex concessione Pii IX.,² qui sic dictum votum seu oblationem emisissent, qua omnia propria meritoria opera, dum in terris morantur, ac singula suffragia, eum ex hac vita decesserint, in defunctorum cedunt utilitatem, omnes omnino Indulgentias, Concessas et concedendas, animabus in purgatorio detentis applicare possunt; 2° ut adsit intentio talem applicationem faciendi. — Ita omnes.³

Resp. 2e Indulgentia tamen nequit ap-

¹ L. VI. 534 sub 14

² Prinz, n. DCXLIII.

³ Suarez, Di-p. 53. Sect. I u. 3.

plicari defunctis per modum *absolutionis*, sed tantum per modum *suffragii*, nempe Deum deprecando ut benigne velit talem applicationem acceptare et animalius purgatorii applicare. Ratio est, quia Pontifex jurisdictionem non habet in animas defunctorum. Illine eas absolvere a pœnis, velut per sententiam, non potest.¹

Quær. 7° *An Indulgentia infallibiliter prosit animabus purgatorii, quibus applicatur?*

Resp. Controvertitur. Sententia, quam S. Alph.² sequitur, *negat*. Ratio est, quia nulla adest promissio divina, vi cujus Deus censeatur Indulgentiam oblatam certo acceptare. Hinc videtur, eam tantum admittere pro suo beneplacito applicandam. Præterea Ecclesia servat usum celebrandi per complures annos ac pro eisdem animalius Sacra, v. g. anniversaria, etiam in altaribus privilégiâtis, seu quibus inhæret privilegium Indulgentiæ plenariæ. Inanis autem esset illa praxis, si statim in primo Sacro illis applicato liberarentur.

Certum est autem, Indulgentias defunctis, saltem ut plurimum, prodesse; secus enim inutile quid ageret Ecclesia eas illis applicando: quod sane absque impietate dici nequit.

Quær. 8° *An applicatio specialis Jacienda nil certis animabus determinatis, vel generalis sufficiat?*

Resp. Sullieit applicatio generalis facta omnibus animabus in Purgatorio degentibus, quia suffragia sunt divisibilia, et proinde in omnes animas distribui possunt. Elucet aliunde ex praxi Ecclesiæ, quæ jubet Missas celebrari pro defunctis in genere, præsertim dic secunda novembris. item (piando fiunt collectæ in Ecclesiis pro *animabus purgatorii*, Missa inde celebrandæ pro omnibus in genere applicari debent. Si autem (piis velit restringere applicationem suam, tunc animas quasdam specialiter determinare debet, saltem indirecte. — Quoad privilegium altaris, vide n. 1798. q. 4°. R. 3°.

Quær. 9° *An requiratur status gratiæ ad lucranda Indulgentia pro defunctis?*

Resp. S. C. 1.20 aug. 1822 *resp. Dilata*. 8. Alph. ut verius *affirm.*, (pda nemo potest alteri applicare Indulgentiam, nisi eam prius

suam fecerit; atqui Indulgentias suas facere nequit, qui in mortali versatur: ergo.¹

Quær. 10° *An requiratur Confessio ET absolutio etiam pro venialibus ad lucranda Indulgentias, quæ conceduntur cum clausula: contritis et confessis?*

Resp. 1° Certo requiritur *Confessio*, non obstante statu gratiæ. Ratio est, quia, etsi Confessio tunc non sit necessaria ad remittenda peccata, requiritur tamen tamquam conditio, seu opus præscriptum. Constat ex Decreto S. C. Ind. a *Clemente XIII.* approbato, 19 maii 1759.

Resp. 2° Non requiritur autem absolutio. S. C. Ind. 15 dec. 1841?

Nota.— Clausula: *corde saltem contrito*, quæ concessionibus partialium Indulgentiarum inseri solet, non indicat opus injectum, sed necessitatem status gratiæ ad Indulgentiam lucranda. Quare iis, qui jam in statu gratiæ versantur, non opus est actum contritionis elicere. Idem valet de formulis analogis; *contrito corde*, seu *contritis?*

Quær. 11° *An requiratur toties Confessio, quoties lucranda est Indulgentia plenaria?*

Resp. 1° Non requiritur quoad omnes Indulgentias plenarias: sunt enim plures Indulgentiæ, pro quibus lucrandis nulla requiritur Confessio. Tales sunt Indulgentia pro exercitio *liii' Crucis* concessæ. Requiritur tamen status gratiæ. Vide n. 1778. III. 4° et h. n. q. 9°.

Resp. 2° Requiritur quoad plerasque Indulgentias plenarias. Evincitur ex Rescriptis plurium concessionum. Attamen ex induito speciali, in perpetuum concesso, fideles, (pii, nisi legitime impediantur, semel quolibet decurrente septem dierum spatio confiteri solent, omnes Indulgentias plenarias in hebdomade occurrentes lucrari possunt, dummodo in statu gratiæ permaneant, et quin aliquid innovetur “circa Indulgentias Jubilari tam ordinarii, (piam extraordinarii, alias-
<pic ad instar Jubilivi concessas, pro quibus assequendis, sicut et alia opera injecta, ita et Sacramentalis Confessio, tempore in earum concessione præscripto

¹ L. VI. 534 sub 10.

² Prinz. n. CCXL1. DXXI.

³ S. C. Ind. 17 dec. 1870. Acte, T VI. p. 388.

¹ L. iu-roix, n. 1836 (nl. 1486). Lugo.de Pœn. Disp. 27. n. 58.

- L. \ I. 534 sub 10.

peragantur.” Si vero non in statu gratia. permaneant, alia opus est Confessione, cum decretum clausulam addat: “ si nullius lethalis culpæ a se post prædictam ultimam Confessionem commissæ sibi conscii sunt.” Sic ex Decreto Clementis XIII. 9 dee. 1763 ¹, et confirmatur etiam ex Decreto S. C. Ind. 15 novembris 1878 apud Acta, T. XI. p. 358 sq.

Nola.—a) Episcopi non pauci obtinent a Curia Romana extensionem hujus privilegii ad eos, qui bis in mense, seu quolibet decurrente quatuordecim dierum spatio, confitentur.

b) Confessio peracta infra septem dies ante Festivitatem in locis, in quibus confessorum penuria adsit, suffragari potest ad lucrandum tum Indulgentiam Festivitati annexam tum cæteras infra prædictum tempus occurrentes, nihil innovato circa Indulgentias ad formam Jubilæi concessas, ut in citato decreto 9 dee. 1763 et in decr. 12 jun. 1822 et 15 dec. 1841.²*

Quær. 12° *An quis possit eadem die diversas aut pluries easdem Indulgentias lucrari?*

Resp. 1° Quoad Indulgentias *diversas*, generatim fideles eas possunt lucrari, saltem si sint partiales (de plenariis vide q. 14°), et annexa operibus diversis, vel eisdem operibus, sed quæ pluries in die repeti possunt.— Ita *communiter* Theologi. idque ex Ecclesiæ et fidelium praxi confirmatur.

Resp. 2° Quoad Indulgentias *easdem*, id pendet a mente Pontificis Indulgentias elargientis. Cude ad litteras concessionis attendendum est, quæ si nihil determinent, standum est interpretationi et praxi communi Ecclesiæ — Sic eodem die obtineri non possunt plures Indulgentiarum *stationum*, seu *visitationis Ecclesiæ*, ut constat ex Decreto S. C. Ind. ab Innoc. XI. approbato.— Voit.,⁸ Lacroix.⁴ Sic quoque Indulgentia *plenaria quotidiana perpetua* vel *ad tempus* concessa visitantibus aliquam ecclesiam seu publicum oratorium, ita semper intelligenda est, ut quocumque quidem die, sed semel tantum in anno ab unoquoque fidei acquiri possit, excepto solummodo casu, quo in Decreto concessionis favore alicujus ecclesiæ seu publici oratorii clare et explicite expres-

sum sit, Indulgentiam plenariam reapse quotidie ab unoquoque Christi fidei rite disposito acquiri posse. Ita S. C. Ind. 15 mart. 1852.¹ E contrario lucrari licet pluries in die Indulgentias plures annexas Rosario et singulis ejus partibus, vel recitationi actuum Eidei, Spei et Caritatis, etc.; quia in Rescripto Pontificis dicitur; *toties, quoties*.

Quær. 13° *An quis eodem actu, seu opere, plures Indulgentias lucrari queat?*

Resp. 1° *(firm.)*, si opus præscriptum repeti non possit, ut *jejunium*, *Communio*, aut non soleat *eodem die*, ut *Confessio*, nisi luce aliunde, sc. ob relapsum, sit necessaria, et concurrant Indulgentia ex *diversis titulis*, et *eodem die* Inorabiles. S. C. I. 12 jam 1878. Rev. Th. T. X. p. 231.

Resp. 2° *Neg.* vero, si concurrant Indulgentia *eodem titulo*, v. g. si quis habeat duo numismata, quorum singulis Indulgentia unius anni concessa est cum onere operum iterabilium; tunc enim plures Indulgentiæ *simul eodem tempore* obtineri nequeunt, nisi opera injuncta iterentur; talis namque censetur esse mens concedentis, cum injungat opera quæ iterari possunt. — Ita Voit.²

Quær. 14° *An possint acquiri plures Indulgentiæ plenaria eodem die?*

Resp. 1° Xenio potest lucrari secundam Indulgentiam eodem tempore pro seipso, si post primam nulla pœna luenda amplius remaneat.

Resp. 2° Secus *affirm.*, servatis tamen respective aliis conditionibus apposis, v. g. repetitis ecclesiæ visitationibus, et ex ea egrediendo atque in eam denuo ingrediendo.³

Quær. 15° *An vel qualis intentio requiratur ad lucrandas Indulgentias?*

Resp. 1° Certo requiritur intentio saltem virtualis, quoties Indulgentia conceditur cum certa intentionesibi proponenda, v. g. orandi pro felici statu Ecclesiæ, vel quoties intentio lucrandi Indulgentiam requiritur ad obtinenda privilegia Indulgentiæ, v. g. Jubilæo annexa; secus enim nulla esset.

Resp. 2° In cæteris casibus, *controvertitur*. Busembaum sic habet: “ Non ob-

¹ Prinz, n. DCXXIV.

² P. II. n. 655.

³ Prinz, n. DXI. sub Γ. S. C. Ind. 29 febr. 1864 apud Acta, T. I. p. 116 sq.

¹ Prinz, u. CCLIX. ³ Ib. n. 429, 521.

⁸ P. II. n. 655. ⁴ n. 1309 (al. 1169).

stat effectui Indulgentiæ, . . . etsi in opere præstito non habueris intentionem consequendi Indulgentiam, ut docent. . . . Et videtur certum, saltem si habueris interpretativani, ut habet Laym.” Addit S. Alph.¹ “ Et Wigant . . . et alii.” Kalio est, quia *per se* nulla requiritur intentio; effectus enim Indulgentiæ, seu remissio pœnæ pendet omnino a concessione Ecclesiæ, non vero ab intentione agentis : inde, licet sc passive habeat, nec attendat ad indulgentiam, imo nesciat se illam lucrari, dum ipsi contingit, nihilominus jus ad illam consequitur. Indulgentia enim conceditur ab Ecclesia per modum *solutionis* pro opere posito; sed ad *solutionis* validitatem non necessario requiritur, ut ille, pro quo tribuitur, eam noverit. Cfr. n. 1797. q. 3°. R. 6°.

Cæterum *communiter* admittunt, sufficere intentionem manere habitam ad lucrandas omnes Indulgentias per diem occurrentes.

Quær. 16° *Utrum, si concedatur facultas commutandi opera injuncta ad lucrandas Indulgentias, commutatio necessario in Confessione Jieri debeat ?*

Resp. Controvertitur. Buscbaum, a S. Alphonso non correctus, *negat* ex decl. Greg. XIII.²

flfirmandum tamen, si agatur de jubilæo. Ben. XIV.⁸ (49) p. 429.

Quær. 17° *Quomodo surdo-muti lucrari valeant indulgentias, quibus adnexa sunt orationes vocales ?*

Resp. Ex benigna concessione Pii IX. 15 madi 1852 hujusmodi beneficio frui possunt, modo sequentia servant : 1° Si ecclesia aliqua visitanda sit, satis erit si eam adeundo mente et affectu Deum orient. 2° Si publica' preces habenda' sint, non aliud ab iis requiritur, nisi ut fidelibus adunatis mente in Deum elevata et piis cordis affertibus jungantur. 3° Si orationes privat® sint recitandae, a confessario commutationem in alia quævis pia opera, aliquo modo manifestata, obtinere poterunt.⁴

Quær. 18° *Quomodo agroti lucrari valeant Indulgentias, ad quas acquirendas S. Communio et visitatio ecclesia vel publici oratorii in loco, ubi vivunt, prascripta est ?*

¹ L. VI. 534 sub 14.

² Ib. sub 15.

³ Ib. 53G. XIV.

« Prinz, n. DCXXV.

Resp. Ex concessione Pii IX., 18 sept. 1862,¹ lucrantur “omnes ct. singulas Indulgentias *plenarias*, concessas vel in posterum concedendas, quas alias acciurere possent in locis, in quibus vivunt, . . . dummodo ” 1) “ vere pœnitentes, confessi, ac cæteris omnibus absolutis conditionibus, si quæ injunct® fuerint, loco S. Communionis et visitationis alia pia opera, a respective confessario injungenda, fideliter adimpleant ” ; 2) agatur de fidelibus habitualiter infirmis, chronicis, ob physicum permanens aliquod impedimentum e domo egredi impotentibus, et non morantibus in Communitate.

Quær. 19° *In amittantur Indulgentia, si res mobilis, cui adnexa sunt, atteri tradatur ?*

Resp. 1° *.IJJirm.*, si dominium rei illius in alium transferatur. Ratio est, quia Ecclesia intendit tantum concedere Indulgentias personae, pro qua res aliqua fuit benedicta, vel pro primo, qui ea utitur. Ita sapientissime statuit Ecclesia ad pr.cavendos abusus, qui secus irreperent, si Indulgentiæ' possent de uno ad alterum transferri ac donari.

Resp. 2° *Neg.* vero, si per traditionem non transferatur rei dominium, i. e. si res alteri solum commodato tradatur, modo tamen commodans non intendat beneficium Indulgentiæ commodatario concedere. Evincitur ex Elencho Indulgentiarum, quem habes in Con. Pl. Balt. II.²

Quær. 20° *Quibusnam rebus Indulgentia applicari possint ?*

Resp. Applicari possunt Indulgentiæ quibuslibet rebus *solidis*, ne ferro quidem vel ligno exceptis, ut olim. Quare corrigendus est Elenchus Cone. Pl. Ball 11. p. 340, ubi *ferrum, stannum, plumbum* excipiuntur. Etiam corona vitro solido ac compacto confecta cum apposis Indulgentiis benedici potest. Solæ igitur res, qua' facile frangi aut lacerari possunt, ut papyrus, vitrum insufflatum, etc., excipienda' sunt. Constat ex Decisione S. C. Indulg.³ Debent autem hæc objecta referre imaginem alicujus Sancti vel solenmiter canonizati, vel saltem in Martyrologio Rom. relati (Elenchus Cone.

¹ Acta, T. II. p. 538.

² pp. 310 342. § In distribuendis. Prinz. CXVIII.. CCCCLXVII.

³ Prinz, n. CCCCXX.

Pl. Balt. II. 1. c.), nec sufficit imago aliqujus Beati, nisi simul adsit imago Sancti.¹

1780. *Resolves*. — 1° Episcopus, jure ordinario, potest concedere Indulgentias suis subditis extra suam diœcesim versantibus, quia jurisdictionem habet personalem in illos. Possunt vero Episcopi concedere Indulgentias solum per modum *absolutionis*, idcoque pro solis vivis. — Ita communiter.

2° Quisque potest lucrari Indulgentias pro alio quolibet Christiano vivente per modum *solutionis* seu *satisfactionis*; quamvis enim fructus meriti non sit applicabilis alteri, fructus tamen satisfactionis applicabilis est, modo ille sit in statu gratiæ. Sed ad hoc, præter concessionem Papæ, requiritur intentio specialis Indulgentiam pro isto determinato lucrandi. Applicatio autem satisfactionis fieri potest ignorantibus, non petentibus, absentibus, etc. Ita Suarez, Lugo, Lacroix.²

3° a) Non cessant Indulgentiæ Ecclesiæ alicui annexæ, si nova ecclesiæ in loco fere eodem, sub eodem tamen titulo, ædificetur; cessant vero, si in cæmeterio, et non in loco veteris ecclesiæ,³ i. e. (si quid opinor) non in loco fere eodem ædificetur. — Indulgentia vero, rite visitantibus Regularium ecclesias et intuitu regularis familiæ, a qua ecclesiæ reguntur, concessa, cessante regulari familia pariter cessat.⁴ *

b) Non amittuntur Indulgentiæ, si objectum, cui annexæ sunt, frangatur quidem, sed ita, ut adhuc suam speciem (v. g. Crucis aut imaginis) referat.⁶

e) Ad *quasitum*, num Indulgentiæ amittantur:

1° Si rumpatur coronarum filum, sive voluntarie, ut catenis nectantur, sive involuntarie et fortuito id acciderit?

2° Si globuli quatuor vel quinque perdantur?

S. C. I. 10 jan. 1839 ° respondit:

Ad 1um Negative, quia coronæ eadem perseverant quoad formam moralem.

Ad 2um Negative ex allata ratione in præcedente responsione.

Ie Nisi id in ipsamet concessionem exprimitur sive explicite, sive implicite (v. g. per clausulam: *usque ad beneplacitum nostrum*), Indulgentiæ non expirant morte concedentis, cum sifit gratiæ; — nec ante notitiam revocationis. — Indulgentiæ accipiendæ sunt, ut sonant; cum tamen sint gratiæ, large sunt interpretandæ (strictè tamen quoad conditiones impositas). Unde censendæ sunt perpetuæ, si datae sint sine temporis restrictione, et perpetuo concessæ non cessant per cessationem causæ.¹

5° Indulgentia pro articulo mortis concessa ordinarie (cfr. n. 1799) non requirit applicationem confessarii aut ministerium a terius. Expedit tamen, moribundis nomina *Je.su* et *Mar'ue* sæpius invocanda suggerere, ut ipsius lucrandam Indulgentiam in mentem revocare.²

6° Si moribundus habeat plures Imagines, Cruces, Numismata, aut Rosaria benedicta, potest lucrari Indulgentiam toties quoties nomen .Festi repetierit, vel præstiterit opus requisitum (saltem probabiliter), sive Indulgentiæ ex eadem concessionem, sive ex diversis proveniant. Sufficit tamen ad eas lucrandas quodvis tempus, in quo verificatur mortis articulus, etsi pluribus diebus tantum postea mors sequatur. Possunt pariter moribundi plures lucrari Indulgentias titulo variarum Confraternitatum, etiamsi eas ignorent, aut de iis non recordentur.³

7° Requiritur autem, ut moribundus secum habeat res, quibus affixæ sunt Indulgentiæ, scilicet Rosaria, Cruces, etc. Attamen necesse non est, ut hæc habeat collo appensa, brachio obvoluta, manuve apprehensa; sed sufficit, ut hæc sint, in lecto, vel juxta moribundum appensa, licet ipse nec videat, nec tangat, nec sciat aut recordetur se habere.⁴

8° Etsi expediat, ut omnia opera fiant in statu gratiæ id tamen necessarium non est, juxta sententiam communem, sed sufficit ut ultimum opus in gratia fiat.⁶

1 Prinz n. XXVIII.

2 n. 1327. 1328 (nl. 1427. 1428).

3 Prinz, n. DLVII.

* Acta. T. I. p. 687.

6 Vernir. V. Indulgentia, art. I. n. 20.

« Prinz, n. CCCCLXXXII.

1 L. VI. 53 t sub n. 2. 3. Ferrar. V. Indulgentia, art. III. n. 52 sq.

2 L. VI. 534 sub 4.

3 Ib. sui) 4. 5.

H

4 Ib. sub 6.

6 Ib. sub 11.

CAPUT II.

DE JUBILÆO.

1781. — Vox *Jubilaum* deducitur, juxta pluies, ab Hebraeo *jobel*, quod significat quinquagesimum, quia apud Hebræos annus *Jubilæi* anno quinquagesimo recurrebat: vel. juxta alios, ab eodem verbo significante sonum tubæ, quo indicebatur quinquagesimus annus. Juxta alios etiam *Jubilæum* deducitur *ii. jubal* vel *jobal*, quod significat germinare, quia anno quinquagesimo terra non colebatur, et incoke fructibus sponte germinantibus vescebantur.

Ad imitationem *Jubilæi* Veteris Testamenti institutum est *Jubilæum* Ecclesiasticum, quod Romæ et in universo orbe cum plenissima peccatorum indulgentia, magno gaudio et solemnitate, nunc celebratur. Post primam ejus institutionem ex decreto Bonifacii VIII. anno 1300 habitum est anno quoque quinquagesimo;¹ ex decreto autem Urbani VI. quolibet anno trigesimo; denique ex statuto Pauli II. quolibet anno vigesimo quinto celebrari cœpit.

1782. *Definitio.* — *Jubilæum* est Indulgentia plenaria sollemnis, quam Summus Pontifex aliquando concedit Christi fidelibus cum obligatione certa opera pia peragendi, tribuens simul confessariis specialem potestatem a peccatis censurisque reservatis absolvendi, ac pleraque vota commutandi.

Hinc *Jubilæum* non differt, nisi *accidentaliter*, ab Indulgentia plenaria ordinaria, scilicet ratione a) sollemnitatis. b) privilegiorum ipsi adnexorum, et c) uberrimarum et extraordinariorum gratiarum, quæ illud concomitantur. Has enim gratias omnino speciales arguunt miri et stupendi effectus, quos *Jubilæum* producere solet, etiamsi non fiant sollemnes fidelium coadunationes, nec divinum verbum prædicetur.

1783. *Divisio.* — Multiplex distinguitur *Jubilæum*:

1° *Jubilæum majus*, quod regulariter occurrit omni anno vigesimo quinto, qui *annus sanctus* vocatur. Dicitur etiam *Jubilæum ordinarium*, eo quod sit jure fixum et determinatum.

2° *Jubilæum minus*, quod solet con-

¹ L. V. T. IX. c. 1. 2. Extr. Comm.

cedi a singulis Summis Pontificibus post uniuscujusque exaltationem, et in aliis peculiaribus circumstantiis, et dicitur *Jubilæum extraordinarium*.

3° *Generate*, quod conceditur universo orbi, cujusmodi semper est *Jubilæum majus*, et quandoque etiam *Jubilæum minus*; sed concedi solet *Urbi*, seu *Roma soli*, antequam *orbi* concedatur.

1° *Particulare*, quod conceditur alicui provinciae, civitati vel loco particulari.

Annus integer ordinarie conceditur Romæ ad lucrandum *Jubilæum majus*; et anno sequenti concedi solet per extensionem omnibus aliis orbis christiani regionibus. Singulis autem parochiis ad *jubilæum* lucrandum conceduntur tantum quindecim dies vel tres hebdomadae. Utrum vero possit Episcopus justis de causis illud tempus prorogare, dijudicandum ex tenore concessionis.

Jubilæum minus primum etiam fit Romæ, sed paucis hebdomadis, et deinde extenditur ad universum orbem, ut, decurrente anno, per tempus ab Episcopo determinandum fieri possit.

Sota. — In interpretandis Bullis *Jubilæi* servanda sunt regulae a Ben XIV. traditæ, quibus non adversatur Bulla *Jubikei* alicujus currentis. Ita quoad *Jubilæum* tum ordinarium, tum extraordinarium declaravit Pius IX. die 15 martii. 1852.¹

1784. *Privilegia Jubilæi.* — Quoad hæc *primario* consulatur Bulla, qua *Jubilæum* conceditur.

Una tantum vice quisque fidelis durante *Jubikeo* iis frui potest, sed non opus est ut ei omnia eodem tempore vel per eundem confessariuni applicentur; at iis solis illa applicari possunt, “qui *Jubilæum* consequi sincere ac serio statuerunt, atque ex hoc animo ipsum lucrandi et reliqua opera ad id lucrandum necessaria adimplendi ad Confessionem accedunt.”²

Ea vero, quæ hucusque, juxta constituta a Ben XIV⁸ ei mentem auctorum

¹ Prinz. n. DCXXII.

- C. Benedicti 25 dec. 1750. f. 4.

² Præsertim in Constitutionibus: Benedictus Deus, 25 dec. 1750, Celebrationem, 1 jan. 1751, Convocatis, 25 nov. 1749; Inter præteritos, 3 dec. 1749.

probatorum, tempore extensionis Jubilæi majoris ad univorsum Catholicum orbem, concedi consueverunt, sunt breviter sequentia :

A. *Directe pro poenitente.* — Facultas eligendi confessorium inter approbatos ab Episcopo loci, ubi Confessio lit. Hinc etiam Regulares quicunque, Oblatæ, Tertiarie, etc. pro Confessione, ad lucrandum Jubilænm requisita, absque Superiorum licentia ex dictis approbatis quemcunque sacerdotem, etiam sæcularem, eligere possunt; Moniales vero stricte dictæ et earum novitiæ aliquem ex approbatis a loci Ordinario ad audiendas Monialium Confessiones, sive ad hunc finem generatim, sive pro aliis monasteriis approbatus sit.¹ Semel autem pro Monialibus approbatus, sive tamquam ordinarius, sive tamquam extraordinarius, sed cujus approbatio, v. g. ob lapsum termini præfixi, cessavit, etiam eligi potest pro Jubilæo a Monialibus præfatis, “nisi constet eundem confessorium fuisse postea ob demerita, quæ ipsas Confessiones concernant, ab eodem Ordinario positive reprobatum.” Ita S. Pœu. apud *Noue. Revue Théol?*

B. *Directe pro confessario et indirecte pro poenitente :*

I. Facultas absolvendi, pro foro conscientia! iluntaxat, “ab excommunicationis, suspensionis et aliis ecclesiasticis sententiis et censuris, a jure vel ab homine quavis de causa latis seu inflictis, etiam Ordinariis locorum” ac Pontifici et S. Sedi, “speciali licet forma, reservatis, et (pii alias in concessione quantumvis ampla non intelligerentur concessæ, necnon ab omnibus peccatis et excessibus, quantumcunque gravibus et enormibus, etiam iisdem Ordinariis ac Pontifici . . . reservatis.”³

Hac ampla facultate olim non comprehendebatur potestas absolvendi ab hæresi formali externata, etsi occulta tantum. Hodie, post C. *Apostol. Sedis*, in citata formula contineri videtur per verba : “ac Pontifici et S. Sedi, *speciali* licet forma, reservatis.” Cfr Acta, App. p. 450. Pe deducta ad forum judiciale vide n. 1701. *Nota.*— 1). V. etiam T. I. p. LXXI. 15.

¹ Ben. XIV. e. Celebrationem, 9-11.

• Tom. I. p. 430 sv.

³ Bu. XIV. c. Benedictus, § 4, ct Pius IX. Eueycl. : Gravibus Ecclesie, 1874.

Excipiuntur tamen ab hac ampla facultate :

1° Casus et censuræ in C. Ben. XIV, *Sacramentum Pœnitent'ue* reservati. Quatuor vero in hac Const, statuuntur.—a) Confessarii prohibentur absolvere pernitentes ad turpia in Confessione (occasione Confessionis, etc. vide n. 1107 sq.) sollicitatos, quanidui hi negligunt, sive culpabiliter omittunt, sollicitantem denuntiare. § 2.—b) S. Sedi reservatur crimen eorum, (pii innoxios sacerdotes apud ecclesiasticos judices, puta apud Ordinarium aut S. Sedem, falso sollicitationis insimulant, vel sceleste procurant, ut id ab aliis fiat. § 3 (vide n. 1400. IV.). — c) Sacerdoti cuilibet, extra extreuæ necessitatis casum, omnis facultas et jurisdictio ad sacramentales Confessiones personæ complicitis in peccato turpi contra Sextum Decalogi Prieceptum commissio excipiendas adimitur. § 4 (vide n. 1401 sq.). — d) Excommunicatio major latae sententiæ Romano Pontifici *specialissimo modo* reservata infligitur absolventibus complicem in peccato turpi. § 4 (vide n. 1715).¹

2° Peccata et censuræ, a quibus ne in solo quidem conscientia foro ipse Pœnitentiarius Major absolvere potest. Vix autem contingunt.²

3° Neque absolvi possunt ii, qui a S. Sede vel ab aliquo Prælato seu iudice ecclesiastico *nominatim* excommunicati, suspensi, interdicti, seu alias in sententias et censuras incidisse declarati vel publice denunciati fuerint, nisi (ergo potestas absolvendi datur tantummodo favore eorum, (pii ob injuriam tertio illatam nominatim conjurati fuere) intra tempus, pro Jubilæo lucrando concessum, satisfecerint et eum partibus, ubi opus fuerit, concordaverint.⁸

II. Facultas dispensandi ab irregularitate, occulta tamen, incursa ob violationem censurarum per exercitium Ordinis.

III. Facultas commutandi vota simplicia (non excepto voto commutationem non petendi⁴), etiam jurata et Sedi Apos-

¹ Ben. XIV. c. Inter pneritos, § 85. Loiseaux, Ch. VI. a. II. Sect. I. § I. n. IV.-VII. p. 384-390.

² Ben. XIV. c. Pastor bonus, n. 11 sq.

³ Ben. XIV. e. Benedictus, j 5.

⁴ Ferrar. V. Jubilæuin, Art. II. n. 39.

tolicae reservata,¹ quam facultatem etiam ad juramenta Deo facta extendunt.²

Excipiuntur ab hac facultate: 1° Vota castitatis perpetuae et ingressus in Religionem. Vide n. 392. q. 3°.

2° Vota in favorem tertii, si jam sint acceptata, nisi tertius juri suo renuntiet.⁴ Ergo etiam excipiuntur vota in Communitate aliqua religiosa emissa. Vide n. 1205. VI. q. 1°.

3° Vota poenalia praeservativa a peccato, nisi commutatio fiat in aliud opus, quod praeservationi teque vel magis conducit.⁶

Hae vero absolutiones, commutationes et dispensationes absque speciali concessionem (Resp. S. J. 16 mart. 1865 e) extra actum Sacramentalis Confessionis exerceri nequeunt.⁷ Vide tamen (49) p. 429.

Conditiones ad Jubilæum, requisita.

1785.— Γ. Ad Jubilæum generale *ma-jus* sequentes saltem requiruntur conditiones :

13 *Visitatio* devota (animo nempe exhibendi honorem Deo aut Sanctis ejus⁸) ecclesiarum vel alicujus sacelli, quod facit partem ecclesiae cujus visitatio exigitur,⁹ pie orando ad Summi Pontificis intentionem. Devotio autem etiam in itinere (quod tamen nemo pedes facere tenetur) requiri videtur, seu, ut loquitur Ben. XIV.,¹⁰ “modeste incedatur, atque in hisce,” i. e. etiam in itinere, “aliquis religionis actus exerceatur.” — Non obstat autem, si dum ecclesiam visitandam ob hominum multitudinem non possis ingredi, ores in vestibulo, vel ante fores, vel in cæmeterio, aut anti ostium ecclesiae, dum hoc clausum est. Excipe, si visitatio altaris vel sacelli interioris exigatur. Quodsi plura altaria, etc. visitari deberent, opus esset saltem motu corporis versus illud altare, cum intentione illud

visitandi, recitando deinde preces debitas.¹ Si in aliquo loco unica adest ecclesia, Ordinarius tot visitationes ejusdem ecclesiae substituere potest, quot visitationes diversarum ecclesiarum pro acquisitione Jubilæi exiguntur.¹

2° *Confessio* peccatorum formaliter integra eum sincero dolore peracta.

3° *Communio* in statu gratiae facta, vel in qua saltem gratia sanctificans prima per accidens confertur.^{4*} Cfr. n. 1208. q. 2°. 1209. q. 3°.

II. Pro Jubilæo *extraordinario* praescribi praeterea solent :

b Jejunium trium dierum, fcr. 4°, et Sabbato, Qui vero a jejuniis dispensatus est, hac dispensatione diebus, quibus dictum jejunium praescribitur, absque commutatione uti non potest, si Jubilæum lucrari voluerit.⁶

2) Eleemosyna eel aliqua, re/ juxta cujusque facultatem. Non vero necesse est clare pecuniam, sed sufficit dare aliam rem pretio testibilem, v. g. vestem, etc.

.Nota. — Ie Confessio et Communio ante visitationes ecclesiarum, inter, vel post easdem peragi possunt. At vero ultimum opus in statu gratiae ponendum est. Si quis autem post Confessionem labatur in peccatum mortale, non tenetur iterare visitationes ecclesiarum, jejunia vel eleemosynam ; tenetur tamen, si ultimum opus necdum peregerit, iterum confiteri, nec sufficit contritio.⁴

2° Opera ad lucrandum Jubilæum praescripta ubique peragi possunt. si visitatio ecclesiarum excipiatur, cum ecclesiae assignata visitari debeant. Qui tamen confitetur in loeo, ubi Jubiheum non celebratur. nequit frui privilegiis, quæ confessants in loco Jubilæi concessa sunt.⁷ Patet vero ex sequentibus, omnia opera injuncta detentis legitimo impedimento (impotentia morali scii., seu notabili difficultate⁸ va-

¹ Ben XIV. c. Benedictus, § 4.

² Feriar. V. Jubilæum, Art. II. n. 35.

^a Ben. XIV. c. Benedictus, § 4.

⁴ Ib.

⁶ II).

⁶ Acta, T. I. p. 176.

⁷ Ben. XIV. c. Convocatis, n. 25.

Ben. XIV. c. Inter prateritos, f 76.

⁹ Prin? n CCCXLB

¹⁰ Ben. XIV. c. Inter praeteritos, f 76. Loi. seaux, eh. V. a. II. § IV. n. XXV.-XXVII. pp. 235 - 239.

¹ L. VI. 334 sub 11. Ferrar V. Jubilæum, art. III. n. 7 sq. Bouvier, cto.

³ Prinz, n. DCXX1L

⁸ Bouvier, P- IV. c. 2 art. L § 2. q. 1.

⁴ Loiseaux, ch. V. n. II § III n. V. p. 202.

⁵ Bouvier, P. IV. ch. II. § 2. a. n. 4. Arguit S. Pœu. 16 inart. 1865 ad 2°. Acta, T. 1. p. 174 sq.

⁷ Ben. XIV. c. Convocatis, n. 45 et Inter prateritos. j 79. L. VI. 536. XVII.

⁷ Bouvier, P. IV. ch. 4. q. L Prinz, n. CCXLIV. Dub. 2.

¹ Ben. XIV. c. Inter prateritos, f 54.

lide in opera aliunde non debita l commutari posse, si excipias orationem, nt contra Acta³ opinamur, quæ a visitatione ecclesiarum separari potest,³ Confessionem et in genere Communionem. Hæc commutatio Episcopo competit vel delegatis ab ipso; ast saltem confessarii delegati eam in ipsa Confessione peragere debent.⁴

HI. Pro Jubilæo particulari attendendum est ad tenorem Indulti concessi; ordinarie tria tantum requiruntur, nempe Confessio, Communio, et visitatio alicujus ecclesiæ.

1786. *Quæsit a.*— Quær. 1° *7// Jubilæum lucrari possint absque jejuniis pueri, senes, infirmi, vel alii, qui jejungere non possunt?*

Resp. Neg., nisi commutationem jejunii in aliud opus obtineant. Ratio est, quia jejunium expresse proscribitur vehit conditio Indulgentiæ hicrandæ. Non enim injungitur ut præceptum, a quo necessitas excusat, sed assignatur ut conditio sine qua non Indulgentiæ.

Quær. 2° *An possit satisfieri jejuniis injunctis per jejunia alias debita, v. g. si Jubilæum Jit tempore Quadragesima aut quatuor Temporum?*

Resp. Neg. per se cum S. Alph.⁶ Ratio est, (plia una solutione nequit satisfieri duplici oneri; et Pontifex, dum imponit jejunium, intendit semper imponere specialem obligationem de re non adhuc præcepta.

Attamen si Pontifex determinet, vel determinandum permittat pro Jubilæo lucrando tempus, quo ex præcepto Ecclesiæ jam servandum est jejunium, ut est tempus Quadragesimæ vel quatuor Temporum. eo ipso censetur dispensare fideles ab obligatione commutationem jejunii in aliud opus obtinendi.⁶ Hæc doctrina confirmatur *Resp. S. Pœn.* 20 jan. 1865 ad 1u,n.⁷

Quær. 3° *An Confessio et Communio commutari possint?*

Resp. Neg., saltem generatim loquendo. Ratio est, quia Bulbe loquentes de operibus commutandis non loquuntur de Con-

fessione, nec de Communione, saltem pro adultis. Imo expresse a Bened. XIV. excluduntur in Bulla: *Inter pneteritos* j 53, ubi dicitur, quod facultas commutandi pia opera non intelligitur data circa Confessionem et Communionem (praeterquam pueris), aut orationem in visitatione necessariam.

Attamen, ut videtur, si quis communicaturus dic ultima, a Communione inopinato casu impediretur, commutationem Communionis, vel prorogationem Jubilæi obtinere posset.— Ita *communiter*, ait Bouvier.¹

Quær. 4° *An pueri nondum Communionem refecti, ea omissa, Jubilæum lucrari possint?*

Resp. Neg., nisi commutationem obtineant. Eruitur enim ex Bulla Benedicti XIV. : *Inter prateritos* § 80 et Leonis XII. pro Jubilæo, cos, qui tempore Jubilæi Communionis capaces non sint, posse Jubilæum lucrari, *commutata Communione*, de licentia Episcopi, in aliud opus pium.

Quær. 5e *An Communio paschalis sufficiat ad Jubilæum lucrandum, si tempore Paschali Jubilæum celebretur?*

Resp. Neg., ut patet tum ex dictis q. 2° tum ex deel. S. Pœn.⁹ Declarationes vero, quæ contrariae videntur (vide Acta, T. 1. p. 174), cum *ad mentem* SSral datai sint, iu sensu *indulti* interpretari *possunt*.

Quær. 6° *An confiteri debeant sola venialia habentes?*

Resp. Affirm., omnino. Olim de hoc magna agitabatur controversia: sed corruit post expressam Declarationem Bened. XIV.⁸ Non tamen requiritur necessario absolutio, eum de ea nulla mentio fiat.

Quær. 7° *An Confessio facta in vigilia primæ diei Jubiltei sufficiat?*

Resp. Neg. Ibitio est, quia omnia opera fieri debent intra intervallum temporis ad Jubilæum lucrandum statuti. Potest tamen inchoari Confessio, sive in vigilia, sive ante, modo tempore Jubilæi terminetur. Attamen fieri posset Confessio in ea parte vigiliæ, quæ primas Vesperas subsequitur, quia prima dies ecclesiastico more a primis Vesperis computari solet; et hoc in Jubilæo ordinario Urbis constanter servatur, ut patet ex Bulla: *Peregrinan-*

¹ Beu. XIV. c. Inter præteritos, § 53.

² T VIII. p. 360 (2).

³ Ben. XIV c. Inter præteritos, § 53.

* Id. c. Benedictu®, < 3.

⁶ L VI 536, XI et 538. q. XII.

« Ib. 536. XI.

⁷ Acta, T. I. p. 174.

¹ P. IV. ch. II. § 3. q. 1; ch. III. § 5 sub 5C. - Acta, T. VIII p. 361 »ub IV. et VII. T. XI p. 527 »ul> III ³ C' Inter præteritos, j 77

tes Bened. XIV. 5 mail 1749. j 5. Insuper dies ad pnestauda opera injuncta, ut constat ex ejusdem Constitutionis j β sumi possunt vel *naturales*, vel *ecclesiastici*, “ nimirum a primis Vesperis unius diei usque ad integrum ipsius subsequentis diei vespertinum crepusculum.”- Hinc aliquis, absoluta horis poineridianis una visitationum serie juxta diei ecclesiastici computationem, statim incipere potest aliam earumdem visitationum seriem pro sequenti die ecclesiastico. Patet etiam ex Responso Em. Card. Pcenitentiarii Majoris apud *Nouv. Revue The'ol.*

Quær. 8° *Qutenam quantitas eleemosynæ eroganda sit ?*

Resp. 1° Si in Bulla dicatur: *Qui dederit eleemosynam*, sufficit quantitas quælibet, modo non sit ita parva, ut fere nihil esse videatur.

Resp. 2° Si dicatur: *Quantum cuique pro sua facultate visum fuerit*, vel exigatur in subsidium alicujus pii operis, tunc quantitas debet aliquo modo proportionem habere cum facultatibus cujusque; unde obolum tribuere sufficeret pauperi, non vero diviti.³

Quær. 9° *-In, vel quomodo eleemosynam facere debeant pauperes, Religiosi et filifamilias ?*

Resp. 1° Omnes tenentur vel ad eleemosynam aliquo modo, saltem per alium, faciendam, aut ad aliud opus pium a confessario determinatum subrogandum. Ratio est, quia, ubi agitur de aliqua gratia obtinenda, impossibilitas conditionem præstandi ab ea non excusat, sicut impossibilitas præceptum adimplendi, ut jam supra q. 1° dictum est.

Resp. 2° Pauperes satisfacere possunt dando rem minimam, v. g. assem, vel frustulum panis, etc. Sed consultius est eis hoc opus in aliud commutare.

Resp. 3° Religiosi et filifamilias satisfaciunt, si ab eorum Superioribus aliqua eleemosyna erogetur ipsorum nomine, et ipsis scientibus ac consentientibus.

Quær. 10° *hi opera injuncta in una hebdomada perfici omnia debeant ?*

Resp. 1° *ffirm.*, *quoad jejunia*. Evin- citur clare ex formula, quæ sic jacet: “ Qui processioni interfuerint, vel ecclesias visitaverint, et feria quarta, sexta et Sabbato *alterius et duabus hebdomadis*

jejunaverint, paritorque sua peccata confessi, et Sancta Communione refecti fuerint, eleemosynamque tribuerint.” etc. Ex his autem evidenter patet, tria jejunia eadem hebdomada esse facienda.

Resp. 2° *Controvertitur vero quoad alia opera.*— In Bulla Pii IX. pro Jubilæo post exaltationem suam concv—o 20 nov. 1840, dicitur. 1° Pro Urbe: “ Qui. a die sexta decembris usque ad diem vigesimam septimam ejusdem mensis, bis visitaverint intra *tres illas hebdomadas* (basilicas, etc.), ibique per aliquod temporis spatium devote oraverint, et intra *easdem hebdomadas* peccata sua confessi, Sanctissimum Eucharistia Sacramentum reverenter susceperint,” etc. 2° Pro Orbe: “ Qui . . . designandas ” (ecclesias) “ vel earum aliquam *spatio trium hebdomadarum* bis visitaverint, aliaque opera devote peregerint,” etc. Itaque, si hæc Bulla pro futuris Jubilæis *extraordinariis* loco norma habenda sit, *negativa* sententia certa erit.

Quær. 11° *-In vel quomodo Jubilæum lucrari possint viatores ?*

Resp. 1° Potest pro ipsis prorogari tempus Jubilæi, usque ad reditum; nec tenetur quis suum iter differre, nisi id commode possit. 2° Si reperiantur iu itinere, dum incipitur Jubilæum in proprio eorum loco, possunt pariter illud ibidem lucrari post reditum. 3° Si transeant per loca, ubi Jubilæum celebratur, possunt illud ibidem lucrari. Ita S. Alph.,¹ cum aliis *communiter*. Constat ex Bullis pro Jubilæo. Consule modo cit. Bullam Pii IX. et Eue) dicam ejusdem Pontificis: *Gravibus ecclesia* 1874.

Aiunt etiam, confessarios in favorem eorum, qui actualiter opera pnescripta peragere non valent, sed *brevi post* id valebunt, tempus Jubilæi prorogare posse: quod extendunt etiam ad casum moralis obstaculi, v. g. si confessarius utile censet absolutionem sacramentalem differri. Si vero prorogatio ad longum tempus extendi deberet, opera commutanda esse dicunt. 2° Conferatur de hoc tenor concessionis. In bullis Benedicti XIV. pro Jubilæo *ordinario* talem facultatem prorogandi non invenimus.

Huc facit etiam decisio S. C. I. 28 nov. 1759: In casu, quo quis peractis

¹ L. VI. 538.

² Bouvier, T. IV. ch. III. § 4.

¹ T. VII. pp. 174. 175. ² L. VI. 538. q. XI.

una hebdomada prescriptis operibus, inabsolutus remittitur ad aliud tempus, non tenetur opera, quæ jam peregit tempore Jubilæi, repetere dum absolvetur, *ad effectum lucrandi Jubilæi Indulgentias*.¹

Quær. 12° *An Jubilemini pluries lucriferi possit?*

Resp. Affirm., juxta Acta,² quoad Indulgentiam, nisi contrarium in concessione sive implicite, sive explicite dicatur. *Negat.*, juxta omnes, quoad privilegia.

Quær. 13° *An per Confessionem in valida in Jubilæo tollantur censura et reservatio peccatorum?*

Resp. Negat., juxta S. Alph. Vide n. 1403. q. 2°. R. 2°. a).

Quær. 14 *An peccet graviter, qui postquam absolutus est a reservatis, non implet calera opera præscepta?*

Resp. Neg., cum sententia communi. Ratio est, quia non apparet, talem obligationem fuisse impositam sive ex natura Jubilæi, sive ex præcepto Pontificis aut confessarii.³ Qui autem cum veni intentione lucrandi Jubilæum a censuris absolutus, vel in voto aut irregularitate dispensatus est, non reincident, si postea, mutata voluntate, Jubilæum non lucratur, etiam culpabiliter.

Quær. 15° *An qui confessus est tempore Jubilæi, et oblitus fuit confleri peccata sua reservata, possit deinde a quocumque confessario absolvi?*

Resp. 1) Affirm., si confessarius habuerit expressam intentionem ab omnibus peccatis, etiam reservatis, absolvendi.

Resp. 2° Affirm., etiam, *probabilius*, si confessarius de hoc non cogitaverit; quia pœnitens vi Jubilæi jus acquisivit, ut a quolibet confessario absolvi possit. — Ita *communius* eum S. Alph.⁶

Si quis autem Confessionem intra Jubilæum incœperit, quam materialiter imperfectam oporteat differri longius, ab omnibus pereatis reservatis vel tunc, vel deinde, absolvi poterit.⁶

Nola. — a) In Jubileo anni sancti, seu *majori*, suspenduntur toto anno omnes alia Indulgentiæ tam plcnariæ, quam par-

ticulares, concessu pro *vivis*, non autem reales, nec locales, nec concessa *pro defunctis*. Imo ex concessione Benedicti XIV. omnes indulgentiæ, etiam quæ alias non erant defunctis applicabiles, iis hoc anno applicari possunt.

Excipiuntur a suspensione Indulgentiarum pro *vivis*: 1° Indulgentiæ pro moribundis; 2° Indulgentiæ pro oratione *Angelus*; 3° Indulgentiæ pro visitatione Sacratissimi Sacramenti in Precibus XL. Horarum solemniter expositi; 1° Indulgentiæ pro iis, qui comitantur SS. Sacramentum infirmis delatum; 5° omnes Indulgentiæ, quæ particularibus, vel ab alio, quam a Papa, conceduntur. Hæc deducuntur ex Const. Ben. XI \ . et Leon. XII. et ex S. Alph. L. \ l. 535. R. II. 1°.

b) Suspenduntur, etiam extra Romain, facultates absolvendi a casibus S. Sedi reservatis et commutandi vota, etc., exceptis tamen facultatibus Pagellæ S. Pœn., et quæ Episcopis de jure communi vel per concessionem Apostolicam ad habituales dioccesium gubernationem, aut pro determinatis casibus vel personis induit» permissæque dignoscuntur, et quæ Superioribus Regularibus respectu suorum subditorum Regularium a Sede Apostolica tributio sunt.—Cfr. *Ben. NLN. 17 maii 1749, C. Cum nos*. Suspendio tamen sive indulgentiarum sive facultatum locum non habet illo tempore, quo jubilæum majus ad orbem extenditur, nec in jubilæis extraordinariis.¹

THE INDULGENTIIS

QUIBUSDAM SPECIALIBUS.

§ I. *De indulgentiis lia Crucis.*

1787- — L *Requisita ex parte ipsius Vier Crucis*. — Imprimis opus § canonica erectione stationum, ad quam, præter facultatem Apostolicam (vide p. LXXIII. Hi), *in genere*, requiritur licentia scripta Ordinarii.² Restrictionem antea subsistentem, qua cautum erat, ne in locis,

¹ Bouvier, l'. IV. ch. V Acta, T. 8. P. 486.

- Prinz, n LXVII. CLXVIII DLXXII. Ad dubium (Hi); "An consensus Ordinarii . . . requiratur in *singulis* casibus pro *unaquaque* Stationum erectione, . . . S. (. l. 21 jun. 1871) respondit: "Olimntive" (Acta, p. 117-118.) In dubio agitur de *licentia* Ordinarii requirenda

¹ Prinz, n. CCXLIV.

² T. VII. p. 222 in nota.

• L. VI. 537. q. III.

⁴ Ben. XIV. < Benedictus, § G: e. Inter pœnititos, § 8G.

⁶ L. VI. 537. § IV.

° Ib. 535 sub 3.

in quibus exstant monasteria Fratrum Alinorum, in templis eidem Ordini non subjectis Via Crucis constituatur, sustulit SS. D. N. Pius PP. IX. per decretum S. C. 1. 14 maii 1871, indulsetque, stationes Viæ Crucis, servatis cæterum aliis de jure servandis, ubique in ecclesiis et piis locis erigi posse.¹

Ipsa tamen facultas, quæ Episcopis nostris communicatur, ita restringitur, ut ea uti aliisve eam subdelegare nequeant “in locis, . . . in quibus . . . adsint Patres Franciscæ.”

Per “*Franciscæ*” intelliguntur “Religiosi, Ministro Generali Fratrum Minorum tam d^c Observantia (piam Reformatum subditi.”² Ergo nec Cappuccini, nec Conventuales.

Per “in locis” intelliguntur non diæcesis, sed “civitas, oppidum, pagus cum respectivis suburbiis, sive locis eis adjacentibus.”³

Facultas vero Episcoporum nostrorum non limitatur ad Ecclesias vel Oratoria, ita ut etiam extra ea, e. g. in coemeteriis vel in claustris, viam Crucis erigere valeant. Arguit Resp. S. C. Indulg. 14 dec. 1857.⁴

Indulgentiæ Viæ Crucis Crucibus tantum (quæ ligneæ esse debent, et, si metallo ornentur, visibiles) sunt adnexæ; non vero imaginibus, quæ necessariæ non sunt,⁶ nec necessario benedicuntur.⁶ — Possunt igitur absque Indulgentiæ detrimento imagines novæ substitui, dummodo Cruces superposita; *omnes* vel *in majore parte* perseverent.⁷ — Possunt etiam Cruces a vetusta tabula ad novam transferri,

ab iis, qui facultate erigendi Stationes a Ministro Gei). Ord. Miu sunt inuniti, et responsum indubie extendendum est ad sacerdotes, qui eadem facultate directe a S. Sede donantur. An etiam ad missionarios nostratis, quibus Ordinarius subdelegat facultatem extraordinariam C sub n. 10 (T. I. p. LXXIII)? Certo non extendendum est, si agitur de Stationibus erigendis in ecclesiis, cui vel quibus missionarius pnfectus est: pro bis enim licentia Ordinarii, caque sufficie»(er *particularis*, necessario includitur in ipsa facultate ab eo subdelegata. An saltem requiritur in ceteris casibus? Opinor id ex Responso, utpote dato ad dubium nostro dissimile, haud probari posse.

¹ Acta, T. VI. p. 327.

- Prinzi, n. LXVII., n. LXXXIX. n. CXXI. n. (XXXIV. n. CCLI.

⁸ Ib. n. DCLXXIII. < Ib.

⁵ Ib. n. 494. Dub. 4 n. 507. Acta, T. XI. p. 101.

“ l’rinzi. n. CCCULXVI. ‘ Ib. n. DLXIV

quin nota canonica erectione stationum opus sit,¹ dummodo Via Crucis in eadem ecclesia remaneat.

Requiritur quoad dispositionem stationum aliquis distantia inter unam et aliam.³

Facta Crucum benedictione, non opus erit, ut facultatem habens stationes percurrat; quin et alfixio et collocatio earum etiam per quemcumque alium, quin et alio tempore privatim et sine cæremoniis fieri potest.³

Methodum pro erigendis stationibus Viæ Crucis vide Rit. Rom. Baltin. IS73. p. 465 sq.; — formulam ad fidem faciendam de erectione ib. p. 472.

1788. — II. *Requisita ex parte illorum, qui Fiam Crucis obeunt.* — Non requiritur — recitatio 6 *Pater, Ave* et *Gloria* præter stationum visitationem; — nec *Adoramus te. Christe; Pater noster; Ave Maria; Miserere nostri, Domine.* S. G. Ind. 22 sept. 1829.

Requiritur vero:

1) Aliquis corporis motus, ordinarie procedendo ab una statione ad aliam, in quantum circumstantia (v. g. multitudo visitantium Aiam Crucis, capacitas loci) id permittunt.⁴ In publico vero exercitio Viæ Crucis, quando perturbatio excitari potest, unoquoque de populo suum locum tenente, sacerdos cum duobus clericis sive cantoribus circumeat, sistens in qualibet statione, ibique recitans peculiares consuetas preces, ceteris alternatim respondentibus.⁵

2) Meditatio, — at aliquis tantum et pro capto cujusque, — de Passione.⁶

3) Visitatio non *moraliter* interrupta 14 stationum juxta earum ordinem.⁷

Interruptio vero, quæ fit ad audiendam Missam, S. Communionem recipiendam, Confessionem peragendam et ejusmodi, non est *moralis*, cum non divergatur ad actus extraneos.⁶

Xota. — Ad lucrandas Indulgentias Viæ Crucis per *Crucifixum* ad hunc effectum ab habente potestatem benedictum, requiritur:

a) Impossibilitas (physica vel moralis) visitandi Stationes canonice erectas.

¹ Ib. n. DLXX.

² Ib. n. CCVI.

« ». DXI. DLXXIII.

¹ Prinzi. n. DVII

⁶ Ib. n. CC.XXXX I.

⁶ Raccolta, p. 90.

¹ l’rinzi. ». DCI.XXVI.

« Ib. ». CC.XLIX.

b) Ut manu teneatur Crucifixus, dum i dum) intra unam hebdomadam absolvent.1

c) Ut recitentur 20 *Pater, -Ire*, et *Gloria Patri*, nimirum 1 *Pater, -Ice*, et *Gloria* pro singula statione; 5 in memoriam 5 Vulnerum D. N. J. C., et 1 ad intentionem S. Pontificis. Nulla alia oratio aut meditatio requiritur.1

j II, *De Indulgentiis Crucum, Sacrorum Numismatum, Coronarum, etc.*

1789.— 1) Recolantur notata n. 1779. q. 19°. 20°; n. 1780. 3°. 6°. 7°.— Indulgentias pro his objectis proprias, vide Cone. Pl. Balt. 11. p. 340.

2) *Uni eidemque* ex his objectis *Indulgentiae*, — quin et eodem tempore pluribus, sive diversi, sive ejusdem generis objectis omnes indulgentiae, eisdem propriae, — unica benedictione, i. e. unico Signo Crucis, — applicari possunt.2 Rosaria tamen S. Dominici et Corona; 3 II. Dolorum B. M. V. formula propria benedici debent,3 quam vide in Rit. Rom. Baltin. 1873. p. 474. 493.

3) Indulgentia, *Crucifixo* concessa, soli Christo affixu est; hic igitur ex una Cruce transferri poterit in aliam.4

4) Ad lucrandas Indulgentias Coronarum, quibus applicatae sunt Indulgentiae Papales (seu Elenchi Cone. Pl. Balt. II. p. 340); a) sufficit, ut, si plures simul, caeteris tamen curis semotis, recitent, solus possessor Coronae hanc manu teneat;56 b) non requiritur meditatio Mysteriorum; 7 c) requiritur ut recitatio moraliter non interrumpatur.7 Vide dicta n. 1788. 3).

Nola. — Haec omnia etiam requiruntur et sufficiunt ad lucrandas Indulgentias Rosarii S. Dominici, excepto: 1° quod Mysteriorum meditanda sint ab iis, qui ea meditandi capaces sint; 2° quod *confratres* SS. Rosarii Indulgentias sibi concessas lucrentur, licet Rosarium moraliter interrumpant, dummodo integrum Rosarium (15 deca-

§ III. *De Indulgentiis Confraternitatum.*

1790. *Quaeritur.* — Quær. 1° 1) *Quid sint confraternitates*; 2) *qua earum origo*; 3) *a quibus erigi possint*?

Resp. ad 1um Sunt fidelium (*non vero Religiosorum*) congregationes ad exercenda pia opera, auctoritate ecclesiastica instituta.2 *Archiconfraternitatis* vero nomine intelligitur *confraternitas* privilegium habens alias sibi aggregandi, eisque communicandi spirituales gratias, sibi a S. Sede concessas.

Resp. ad 2um Confraternitates originem suam debent, remote *associationis* studio, quod semper in Ecclesia viguit; 3 maxime vero Regularium Ordinibus, quibus concessum fuit laicorum congregationes erigere, eisque varias gratias spirituales communicare.4 Hujusmodi celebriores Confraternitates sunt v. g. *Rosarii*, quae Dominicans, — *Scapularis*, quae Carmelitis, — *Beata Maria Virginis*, quae Jesuitis, — *S. Familia J. M. J.* quae Redemptoristis originem debet, etc. etc.

Resp. ad 3um Eriguntur vel ab Ordinariis (sub quorum nomine hic non veniunt Vicarii Generales5), vel, de consensu Ordinarii a Superioribus Ordinum, quibus id concessum sit. Confraternitates autem ab Ordinariis erectae aggregari solent alicui Archiconfraternitati, ut illius Indulgentiis, etc. participant.6

Quær. 2° *Qua serranda sint in instituendis*, — *aggregandis*, — *gubernandis confraternitatibus*?

Resp. Præcipua sunt hæc: 1) Unica tantum confraternitas *ejusdem generis* institui aut aggregari potest in eadem ecclesia vel etiam eodem aut alio ad tria milliaria propinquo loco. Excipe confraternitates SS. Sacramenti, Dottrinæ Christianæ, quae in singulis parochiis institui possunt, et illas, pro quibus similis gratia a S. Sede fuerit obtenta. *

2) Statuta confraternitatum examinentur et approbentur ab Ordinario loci, et

1 Ilrieh, P. III ch. II. p. 233.

2 Prinz n. D. sub 5°. n. DXLIV.

3 Actii, T. I. p. 549 sq.

4 Prinz, n. D. sub G°.

5 Ib. n. DCLXXV.

6 Ib. u. CCCCXCI.

7 Ib. n. DCLXXVI.

Ib. n. DXXVIII od 3. Race. p. 153

1 Prinz, n. DCLXXVI.

2 Craisson, Manuale, n. 4654.

3 Cone. II. Balt. II. a. 477.

4 Craisson, Manuale, n. 4655.

5 Arta. T. IV. p. 103 sq.

6 Craisson, Manuale, n. 4656.

ab eo corrigi possint ac mutari. Hic etiam moderatorem constituit, cum potestate, si ita illi placuerit, alium subdelegandi.

3) Instituentes aut aggregantes confraternitatem, eidem : a) expresse et in specie communicent privilegia, Indulgentias, etc., Ordini instituenti vel aggreganti *nominati*, non vero per modum *communicationis*, concessa; b) servant formulam a S. Sede præscriptam, quam vide aplul *Acta*)

4) Gratiae et Indulgentiae, confraternitati comunicatae, prævia dumtaxat recognitione Ordinarii promulgentur.

Ita ex Const. (lenientis V111. *Quacunque* 7 dee. 1604, et posterioribus decretis.

Quær. 3° *Quas confraternitates, cum Indulgentiis eisdem a S. Sede annexis, instituere possint Episcopi nostri?*

Resp. Confraternitates B. M. V. de Monte Carmelo, SSml Rosarii, Borne Mortis (vide p. LXXIII. n. 9).

Nota. — Adjicere hoc loco lubet summarium aliarum quarundam circa Confraternitates S. C. Ind. declarationum scitu utilium.

1. Inobservantia partialis seu generalis statutorum alicujus Confraternitatis ex parte sodalium non obest acquisitioni Indulgentiarum; statuta enim sunt potius ad regimen et ad rectam Confraternitatis administrationem data, minime vero taliquam injuncta opera ad Indulgentias lucrandas. I'rinz. n. DXXV. 2°. Quare ab Ordinariis etiam pro adjunctis mutari possunt. Si tamen nonnulli statutorum articuli aliqua opera sodalibus peragenda proponant, quæ ex Pontificia concessione ditata sint indulgentiis, ipsi tanquam essentielles habendi sunt et nullo modo ab Episcopo mutari possunt, ne spirituali Indulgentiarum emolumento sodales fraudentur. Ib. n. DLL

2. Ad lucrandas Indulgentias sufficit aliquem legitime (confraternitati fuisse adscriptum et condiciones implere, sub quibus cæ concessæ fuerunt. Ib. 1°. 3°. Necessaria igitur non est illa publica sodalium receptio, quæ, juxta quarundam Confraternitatum (v. g. SS Familiæ) statuta, aliquo tempore post privatam, cum quadam solemnitate celebratur.

3. Ubi confratribus nulla sunt præscriptæ preces quotidianæ *ad effectam lucrandi Indulgentias*, ii non tenentur ad

1 T. II. p. 57 sq. Formula a solis Begularibus, et ab Archieonfraternitatibus, servanda est.

aliquas determinatas recitandas. Ib. n. DCL

4. Confraternitates laicorum erigi nequeunt in Monialium ecclesiis, ut pluries decisum fuit a S. Congr. Episc. et Reg.1

5. Nemo absens Confraternitati alicui adseribi potest: quod intellige juxta Responsum S. C. Ind. 26 nov. 1880, cujus summarium (50) p. 429 traditur.

j IV. *De Indidgentiis Scapularium.*

Plura dantur Scapularium genera, puta SS® Trinitatis, B. M. V. VII. Dolorum, Montis Carmeli, Immaculatæ Conceptionis, Passionis, etc.

Ex P. Ulrich sequentia exscribimus.

1791.— Ut quis gratiis spiritualibus Scapularium participet, quatuor hæc in genere requiruntur:

I. Oportet ut Scapularia sint materiae, coloris ac formæ præscriptæ.

II. Benedicenda ac imponenda sunt ab habente facultatem.

III. Necessaria est receptio ad confraternitatem.

IV. Constanter, et quidem per modum Scapularis, deferenda sunt.

Explicantur singula requisita.

I. a) *Materia.* — Oportet ut Scapularia sint ex lana et quidem texta, non reticulata (*knitted*), aut acu picta, licet ornamenta reticulata aut acu picta, etiam non lanea, habere possint, dummodo hæc non sint ejusmodi, ut color præscriptus non amplius prævaleat.

b) *Color.* — scilicet albus cum Cruce visibili, cujus stipes ex rubra, trabes (sub ea) ex cærulea (*blue*) sit lana pro Scapulari SS™ Trinitatis;—niger pro Scapulari B. M. V. \ II. Dolorum:—fuscus (*broten*) vel niger pro Scapulari B. M. \. de Monte (anello; - ea»ruleu< (*acure*) pro Scapulari B. M. V. Immacul. Cone.

c) *Forma.* — debent nimirum ex duabus partibus ita consistere, ut altera super pectus, altera super humerum descendat, quin tamen validitati obsit variorum Scapularium panniculos, alios aliis superpositos, duobus tantum assui funiculis, (pii tamen funiculi coloris rubri esse debent (id saltem tutius), si quis quatuor prædictis Scapularibus Scap. Passionis I.azaristarum jungit. — Decrevit etiam

1 Rev. Th. T. XII. p. 552 sq

S. C. Ind. 18 aug. 1868,¹ nihil innovandum esse quoad Scapularium formam *oblongam* aut saltem *quadratam*.

1792. — II. *Benedictio ac impositio ab habentefacultatem*.

a) *Benedictio ac impositio*, — per formulam præscriptam aut indultam, proferendo saltem verba, quæ sunt substantialia. Plerasque benedictiones habes in Rit. Rom. Baltim. 1873. — Quando plures simul Scapulare recipere desiderant, in plurali uti licet formula: *Accipe cir devote*, etc.; at, nisi indultum speciale habeatur, singulis aggregandis Scapulare imponendum est, et quidem ab habente potestatem, non vero (extra casum indulti specialis) ab aggregando. — Sacerdos tamen facultatem habens benedicendi Scapulare aliquod, sibi ipsi illud benedicere ac imponere potest, dummodo facultatem illam habeat *indiscriminatim*, et non *laxative* tantum, v. g. pro aliqua Monialium communitate dumtaxat. *

“Nonnumquam accidit, . . . ut, cum sacerdos ad id legitime deputatus Scapulare . . . fidelibus imponit, deficient Scapularia priusquam omnium fidelium votis satisfieri potuerit.” Hinc quæsitum fuit : “Utrum unum idemque Scapulare semel benedictum valide possit pluribus per vicem imponi, repetita solummodo super singulis receptionis sive impositionis formula?” — Respondit S. C. Ind. 20 iulii 1868 :² “Affirmative; ita tamen ut primum Scapulare, quod deinceps adscriptus induere debet, sit benedictum.”

Etiam parvulis rationis usum nondum adeptis Scapulare benedici ac imponi potest. S. C. Ind. 29 aug. 1864.³

Si contingat Scapulare perdi aut deteri, novum non benedictum quisque sibi assumere potest. Excipe, extra casum indulti specialis, Scapulare SSⁿæ Trinitatis, quod de novo benedicendum est, etiam in casu, quo Crux rubra et caerulea non amplius in eo invenitur.

b) *Benedictio et impositio ab habente facultatem*.

Facultas illa obtinetur vel a S. Sede, vel a Superioribus Generalibus (aut deputatis per eos Religiosis) Ordinum, qui deferunt Scapulare illud majus, quod parvo

corresponds. — Episcopi nostri concedere possunt ac solent facultatem benedicendi Scapulare B. M. V. de Monte Carmelo. λ ide p. LXXIII. n. 9.

c) Facultatem habens benedicendi quoddam Scapulare, eo ipso facultatem habet aggregatis in articulo mortis concedendi absolutionem generalem, at, sub pœna nullitatis, per formulam Ben. XIV. c. *Pia Mater*, addito ad *Confiteor* nomine sancti proprii Fundatoris. S. R. C. 7 maii 1882.

1793. — III. *Receptio ad confraternitatem* casu, quo receptio Scapularis secuta fert receptionem in confraternitatem, ut dum recipitur Scapulare SS^mi Trinitatis, vel B. M. V. VII. Dol. vel de Monte Carmelo.¹

Inscriptio vero nominum receptorum, extra casum indulti specialis, necessaria est pro recipientibus Scapularia SS^me Trinitatis et B. A. V. VII. Dolor.; non vero pro recipientibus Scapulare B. M. V. de Monte Carmelo. — “Monendi tamen sunt præfati sacerdotes” i. c. ii, quibus est facultas recipiendi fideles in sodalitatem B. A. V. de Monte Carmelo, “ut nomina receptorum in album ipsius sodalitatis vicinioris, sive Monasterii Religiosorum respective adscribere non omittant, ne in eorum obitu suffragiis priventur.” Ita S. C. Ind. 17 sept. 1845.²

Materialis inscribendi actus a quocumque fieri potest. S. C. Ind. 25 sept. 1844.”

1791. — IV. *Gestatio habitus*, — a) ita *continua*, ut ne, — per longissimum tempus, quo Scapulare deponis, aut per motivum, ex quo illud deponis, — sodalitati videaris renunciare. Quare qui Scapulare deposuisset ex contemptu aut ex impietate, aut per tempus ita longum, ut memoriam quasi sacri habitus perdidisset, tutius sibi Scapulare de novo benedicendum ac imponendum curabit. — b) *Per modum Scapularis*, nimirum ita ut a collo pendens, una sui parte pectus, altera scapulas contegat. — Non tamen necessarium est, ut immediate super corpus deferatur, ita ut illud physice tangat.

1795. — Quær. *Quid requiratur, ut quis privilegio dicto Sabbalino potiatur?*

Resp. 1 Hoc privilegium, de pio vide

¹ Actn. T. IV. p. 99.

² Ib. 219.

³ Ib. T. I. p. 430.

¹ Acta, T. IV. pp. 220. 221.

² Prinz, n. DLX IX.

³ Apud Illich, p. 117 (1).

Ben. XIV.¹ et Breviarium Hom.² soli Scapulari B. M. V. de Monte Carmelo annexum est.

2° Brader quatuor illa, de quibus n. 1791 – 1794 diximus, requiritur :

a) Ut quisque *pro sui status ratione* castitatem colat.⁸

b) Ut, qui legere norit, quotidie recitet Officium parvum B. M. V., i. e. nocturnum diei cum Laudibus, et cæteras horas ejusdem diei, idque juxta ritum Romanum, nisi (piis habeat proprium ritum a S. Sede approbatum, — exceptis tamen iis, qui jam tenentur ad recitationem divini Officii.

c) Ut qui legere non norint, servant jejunia Ecclesiæ, ac abstinentiam Fer. IV. et Sabbato, excepto die Nativitatis Domini.

At vero “accedente *gravi* impedimento,” v. g. morbo gravi, respondit S. C. Ind.,⁴ “non teneri contraires” ad dicta sub b) et c) ; “consulendi tamen fideles, ut hoc in casu se subjiciant judicio docti et prudentis confessarii pro aliqua commutatione impetranda.” — Si vero agatur de impedimento non gravi, commutatio impetranda est a confessario ad hoc expresse facultate donato;⁶ commutatio autem non necessario in Confessione facienda est.[®]

§ V. De altari privilegiato.

1796. *Quæsitum*. — Quær. 1° *Quid sit* privilegium altaris ?

Resp. Dicitur illud, vi cuius ex induito Pontificio per celebrationem Missie conceditur Indulgentia plenaria applicabilis solis defunctis.

Dicitur : *solis defunctis* ; nani rara sunt altaria privilégiât» etiam pro vivis.⁷

Quær. 2° *Quotuplex distinguatur altare privilégiâtum* ?

Resp. Duplex ; *locale* scii., seu *reale*, si altari ad hoc designato adnexum est ; *personale*, si alicui personæ conceditur.⁸

1797. — Quær. 3° *Quanam sint specialia altari privilegiato locali* ?

¹ De festis, L. H. C. VI.

² 16 julii, Leet. V. VI.

⁸ II» Lcct. VI.

* Print, n. DXIV. ncl 2.

⁶ Ib. n. DXXXIV.

[°] L VI. 534 nd 15.

⁷ Anal. J. P. Série 8. col. 2060.

» II», col. 2150. XIX. 3.

Resp. Hæc ferc sont :

1° Si in concessione Pontificia nullum altare designatur designandum est a respectivo Ordinario,¹ seu Pradato jurisdictione in loco illo prædito.³ — Ordinarius autem, ex concessione Ben. XIII. 20 juhi 1721, semel pro semper in unaquaque ecclesia patriarchal), metropolitana» et cathedrali designare potest unum altore privilegiatum quotidianum perpetuum.³ - Item Clemens XIIP omnes et singulas totius orbis ecclesias parochiales hoc eodem privilegio, et quidem quotidiano, sed ad septennium tantum duraturo, condecorari voluit, Episcopis tamen probæ gratia tum prima vice, tum post elapsa septennia ad S. Sedem recurrentibus. — Facultatem Episcopis nostris concessam vide p. LXXIIL n. 8.

2° Altare designandum debet esse *fixum*, nisi in induito permittatur designari etiam *portatile*. — Fixum autem hic intelligitur non in sensu liturgico. sed quod sit stabile et inamovibile, licet non consecratum, et in cujus medio lapis consecratus, etiam amovibilis, positus sit. Altare autem privilegiatum, iterum aedificatum (etiam in ecclesia destructa, at *in eodem loco* reædificata), non indiget novo privilegio, dummodo sub eodem titulo vel invocatione construat.[®]

3° Extra casum indulti specialis, unum tantum in unaquaque ecclesia declarari potest altare privilegiatum, et saltem si secundum altare sub eodem intuitu concessum appareat ac primum, et primi ne in supplicatione quidem mentio injecta sit. indultum, ut putamus nam Decretum 14 jnn. 1845 specie tenus tantum oppositum videtur», semper intelligendum est eum clausula : “dummodo in eadem ecclesia non adsit aliud privilegiatum altare.”⁷ — Hæc clausula tamen, saltem si agatur de privilegio indefinite pro omnibus concesso, non attingit altaria privilégiât» pro certo personarum cœtu, v. g. pro confraternitate, concessa.

¹ S. C. Inttilu. n. 1750 npud Anal. J. P. Série 8. col. 2067.

² Ferrar. T. I. col. 14SS.

⁸ Anni. J. P. Sér. 8. coi. 2068.

¹ Prinz, n. CCXLII.

⁴ Anal. J. P. Sér. 8. coi. 2070. Acta, T. III. p. 99 sq.

[®] Anal. J. P. Sér. 8. col. 2124 – 2125.

⁷ Ib. col. 2127 sv. Prinz, η. (XV. et DCLVII.

1 Translatio privilegii ad altare diversum exigit interventum S^a Sedis.¹

5° Aggregatio ecclesiae (pioad privilegia et favores spirituales ad alteram ecclesiam privilegia altaris non comprehendit. Cfr. n. 1190. a).

6° Ut Indulgentia acquiratur, non requiritur intentio, sive ex parte celebrantis in altari privilegiato, sive ex parte offerentis honorarium. S. C. Ind. 12 mart. 1855.² Cfr. n. 1779. q. 15°.

7° Nequeunt recipi onera perpetua ac foundationes ad altaria privilegiata. S. C. Indulg. 14 dec. 1711.³

1798. — Quær. 4° *Quatenam sini communia altari privilegiato locali et personali?*

Resp. 1° Utrumque potest esse perpetuum vel temporale; — quotidianum vel restrictum ad certos in hebdomada dies.

2° Utrumque eandem habet etlicaeiam. — Privilegii autem etlicaeiam his verbis declarat S. C. Ind. 28 jul. 1840 :⁴ “ Per Indulgentiam altari privilegiato annexam, si spectetur mens concedentis et usus potestatis clavium, intelligendam esse Indulgentiam plenariam, quae animam statim liberet ab omnibus purgatorii pernis; si vero spectetur applicationis effectus, intelligendam esse Indulgentiam, cujus mensura divina misericordia! beneplacito et acceptioni respondet.”

3° Neutrum privilegium applicari potest *pluribus* defunctorum animabus. Ita postrema declaratio S. C. Ind. 19 junii 1880?

4° Neutrum privilegium defunctis suffragatur. si, quoties regula liturgicae id permittunt, non celebres Missam *de Requiem*, et quidem in paramentis nigris, vel ex rationabili causa (vide n. 1296. q. 10°) violaceis. Dixi: *quoties regube*, etc., i. e. quoties non obstat *vel* rubrica, *vel* particularis dispositio, e. g. ratione expositionis SSⁿⁱ Sacramenti cum oratio est pro publica causa, *vel* solemnitas aliqua. — Qui vero privilegium habet personale pro quatuor Missis in hebdomadis singulis, Missam *de Requiem* celebrare debet diebus non impeditis, seu differre ad dies

non impeditos, quatenus in eadem hebdomade occurrant.¹

5° Nequit pro applicatione Missae cum privilegio altaris majus stipendium accipi; esset enim simoniacum.²

6° Num status gratia requiratur in sacerdote, ut privilegium altaris lucretur, *controvertitur*.

7° De obligatione sacerdotis applicandi privilegium, vide n. 1325. q. 14°. q. 15°.

Utrum vero decretum S. C. Ind. 16 febr. 1852³ abroget decretum ejusdem S. Cgfiis 22 febr. 1847/ sive in aliquo ei deroget, dubium nobis est; ideoque, quousque res clarior fiat, adhæremus sententiae S. Alphonsi, quam retulimus n. 1325. q. 14°. *

Quær. 5° *Quatenam sine speciali aliqua concessione privilegium altaris acquiratur?*

Resp. 1° Tempore Orationis XL. horarum omnia cujuslibet ecclesiae, in qua ea oratio habetur, altaria sunt privilegiata/⁴

2° Die 2 nov. Missae gaudent privilegio, ac si essent in altari privilegiato celebratae.⁵

3° Sacerdos qui oblationem emisit, de qua n. 1779. q. 6°. R. 1°, gaudet induito altaris privilegio! personalis quotidiani/

Xofa.— Privilegium altaris personale, quod per Episcopos nostros sacerdotibus suarum diocesium communicari potest ac solet, vide p. LXXI. n. 20.

j VI. *De Indulgentia Benedictionis Apostolicæ seu absolutione generali in articulo mortis.*

1799.— Bened. XIV. in C. *Pia Jfater* 5 apr. 1747 inter alia statuit :

1° Episcopos, qui ecclesiis praesententur, aut ad aliarum ecclesiarum regimen transferentur, obtenturos esse facultatem impertiendi benedictionem cum Indulgentia plenaria fidelibus in articulo moris constitutis, ad omne tempus, quo adeptum semel Ecclesiae regimen obtinebunt, adjecta etiam facultate subdelegandi. quatenus facultatem praedictam petierint.⁴

¹ Acta, T. I. p. 626, et p. 42 sq.

² Prinz, n. CCL.

³ Ib. n. DCXIX.

⁴ Ib. n. DLXXXVI.

⁵ Ib. n. D.XIII.

⁶ Ib. n. CCL.

⁷ Ib. n. DCXLIII. 1.

⁸ De Ilcrdt, T. III. n. 207

» tiinl. J. I' Sci. S. coi. 2132.

² Prinz, n. DCLI.

« Xnal J. I' Ser. S. coi. 2148.

♦ Prinz, n. DII.

s Acta, T. XIII. p. 133.

2° Episcopos, hac subdelegandi facultate inunitos, siibdelegare posse in suis civitatibus unum aut plures sacerdotis, prout necessarium fore judicabunt, et in dioecesibus quotquot pro numero animarum in dimecsibiH existentium necessarios judicaverint. Sacerdotes tamen deputati et subdelcgati ab Episcopis pro eorum arbitrio et prudentia removeri, aliique in eorum locum subrogari possunt.¹

3° Indulta Episcopis concessa non expirare per mortem Summi Pontificis concedentis; nec subdelegationes per Episcopi subdelegantis cessum aut decessum; sed perseverare usque ad superventum novi Præsulis, cujus arbitrio confirmari aut revocari possunt. Ilæ tamen subdelegationes, si a successore non revocentur, confirmari censentur.²

1800. Quæ sit a. — Quær. 1° *Quibus infirmis in articulo mortis hæc benedictio impertienda sit?*

Resp. Generaliter cunctis petentibus,³ qui non sunt excommunicati, impenitentes, neque in manifesto peccato mortali moriuntur; etiam pueris, qui peccare potuerunt, seu quibus absolutio et Extrema Unctio ministrantur;⁴ item sensuum usu destitutis, delirantibus et amentibus, quibus eadem Sacramenta ministrantur, uti Benedictus N. I. in rubrica hujus benedictionis prescribit.

Quær. 2° *Quamam requirantur ex parte sacerdotis ad hanc Indulgentiam impertiendam?*

Resp. 1° *It sit delegatus.*— Delegatio autem restringi potest, e. g. quoad Moniales pro solo earum confessario ordinario,⁶ et de jure restringitur ad diœcesim delegantis; at vero, intra hujus limites, valet pro omnibus indistinctiis, sive sint aliena diœcesis, sive Regulares, aliæve persona a delegati jurisdictione immunes.¹

2° *It adhibeat formulam a Ben. XIV. praescriptam, quæ non est tantum direction, sed prfpscri/dira}* Vide formulam in “Excerpt, ex Rit. Rom.” Ed. 1872. p. 248. Ed. 1874. p. 240.

¹ Prinz, n. CC(LVH. 8. Cfr Acta. T. XI. p. 405.

² De Herdt, T. III. n. 207.

³ Prinz, n. X. 2. n. CCCIA II. 5.

⁴ S. It. C. 16. 1826 II. 4474-4623 in fine.

⁶ Prinz, n. CCCLVII. 0

⁴ De Herdt, T. IU. » 209.

¹ Prinz, n. DVI. S.

3 Ut, “si grotus voluerit confiteri, audiat illum et absolvat. Si Confessionem non petat, excitet illum ad elicendum actum contritionis; de hujus benedictionis efficacia ac virtute, si tempus ferat, breviter eum admoneat; tunc instruat atque hortetur, ut morbi incommoda atque dolores in anteactæ vita expiationem libenter perferat Deoque sese paratum offerat ad ultro acceptandum quidquid ei placuerit, et mortem ipsam patienter obeundam in satisfactionem pœnarmn, quas peccando promeruit. Tum piis ipsum verbis consoletur, in spem erigens fore, ut, ex divinæ munificentia largitate, eam pœnarmn remissionem et vitam sit consecuturus æternam.”¹ Denique alias conditiones, si requisita sint, infirmo proponere debet, ut illas adimplere possit, de quibus in sequentibus.

Notandum hic est, sacerdotem quandoque circumspectum esse debere, ne, infirmum adhortando ad mortem patienter obeundam in satisfactionem pœnarum, eumdein offendat, neve ejus aut adstantium amicorum indignationem incurrat. Quapropter, si difficultates prævideantur, consultum quandoque erit, infirmum ad mortem patienter obeundam adhortari iu Confessione aut in absentia aliorum. nam, licet ad Indulgentiæ consecutionem requiratur, ut infirmus mortem vquo ac libenti animo de manu Domini suscipiat, non tamen requiritur, ut hæc adhortatio fiat immediate ante applicationem Indulgentiæ sed sufficit ut infirmus eam dispositionem habeat. Si id fieri nequeat, convenit adhortationem ita moderari, eamque tam prudenter et suaviter proponere, ut infirmus ipsam mortem quo ac libentianimo de manu Domini suscipere paratus sit.¹

Quær. 3° *Qiorum requirantur ex parte infirmi ad hanc Indulgentiam lucrandam?*

Resp. 1° Gravis infirmitas. Quanta autem debeat esse infirmitas, non ita constat. *terto* sufficit mortis articulus, per quem intelligitur. non quidem agonia, sed evidens ac imminens mortis periculum. Neque ipsam agoniam expectant consultum est, ne infirmus usu sensuum destitutus dispositionis ad Indulgentiam lucrandam requisita incapax aut ejusdem minus idoneus sit. *Dubium* autem est,

¹ Hiibria hujus benedictionis.

² De Herdt, T. III. n. 209.

an valide concedatur illis, qui quidem tam graviter infirmantur, ut extrema Sacramenta ipsis administrentur, sed tamen morti non ita sunt proximi, ut in articulo mortis constituti dici possint. Argumenta uro et contra vide apud De Herdt.¹ Sententia affirmans nobis multo probabilior videtur et praxi firmata. *

2° Intentio non quidem actualis aut virtualis, sed interpretativa, ut patet ex verbis rubricæ: “vel” eam benedictionem “verisimiliter petiissent.”

3° Ut infirmus sil confessus ac S. Communionem refectus, aut, quatenus id facere j.quivcrit, contritus.

4° Ut nomen Jesu ore, si potuerit; sin minus corde invocet.

5° Ut ipsam mortem æquo ac libenti animo de manu Domini suscipiat.

Notandum condiciones prædictas per se requisitas esse, si nempe infirmus sana mente et integris sensibus fuerit; secus in quantum ad illas adimplendas capax fuerit, ut patet ex rubrica benedictionis, ubi dicitur eandem impertiendam esse, etiamsi infirmi linguæ cæterorumque sensuum usu sint destituti, aut iu delirium vel amentiam inciderint. Status gratiæ tamen, utpote ad lucrandas indulgentias omnino necessarius, semper requiritur.

Quær. }' *An fwc apostolica benedictio iterari possit?*

Resp. Negat., in eodem mortis articulo, ac sive ab eodem, sive a pluribus sacerdotibus hanc facultatem tlicet ex diverso capite v. g. ratione Scapularis. Viden. 1792. c.) habentibus. *AJfirm.*, si quis convaleverit et in mortis periculum reinciderit. Cfr. Schneider. Die Aidasse, p. <>11 sq.

Quær. 5° *Quo ritu fuee benedictio danda sit?*

Resp. Sacerdos pro hac benedictione induitur superpellicco et stola, scilicet violacea, quia ad ritum pœnitentialem pertinet. — Ingrediens infirmi cubiculum dicit: *Pax huic domni*, etc., ac deinde ægrotum, cubiculum et circumstantes aqua benedicta aspergit, dicendo antiphonam: *Asperges me* sine psalmo *Miserere* et repetitione antiphonæ, quia Benedictus XIV. de his non loquitur.

¹ T. III. n. 210 1°.

² Prinz. u. CCULVII. 0; n. CCCCLXXVI. 2; ³ DVI. 7 n. DXXIX.

Tum peragit ea, quæ supra q. 2°. R. 3° dicta sunt. Deinde recitat preces, quas habes in “Excerpta ex Rit. Rom.” Ed. 1872. p. 248; Ed. 1874. p. 240.

Si benedictio Apostolica immediate post Viaticum et Extremam Unctionem imperiatur, *Confiteor* ante applicationem Indulgentiæ repetendum est;¹ verba autem *Pax huic Domui* et aquæ aspersionis forte omitti possunt, quia ab initio dicta et facta sunt: securius tamen est hæc benedictioni semper præmittere, quia Benedictus XIV. præcipit formulam a se confectam usurpari, et hæc omnia in ipsa formula habentur.¹

j VII. *De Indulgentiis Precum XL. Illorarum.*

1801.— Ex Resp. dato Episcopo Leavenworthliensi (Past. Bl. fur N. Ani. 1881. p. 44) patet:

1° Privilegium utendi more diœcesi Baltimorensi concessio, in exponendo SS^{mo} Sacramento, atque in devotione XL. Horarum, ea sola comprehendere quæ continentur in Decr. 24 Jan. 1868, S. C. de P. F. — Decretum habes in Cone. Pl. Balt. II. p. CXLIX. sub IV.

2° Ad lucrandas indulgentias: a) non requiri ut ecclesia, in qua hæc devotio peragitur, *unoquoque* tridui die visitetur: nec b) ut hæc visitatio per nuam horam protrahatur: c) indulgentias partiales huic devotioni annexas lucrari *toties quoties* nova visitatio instituitur: d) partiales illas indulgentias esse decem annorum et totidem quadragenarum. Vide Raccolta (ed. 1877) p. 67. 68.

S. R. C. in Lisbonen. 1 jun. 1874 respondit, remitti prudentiæ et arbitrio Ordinarii, ut permittat vel saltem toleret consuetudinem tenendi sacras Imagines detectas in capella vel altari Expositionis; item habendi conciones durante eadem Expositione: præterea omittendi Missam de Pace die medio. Ratio, quia Instructio Clementina extra Urbem non obligat, licet laudandi sint, qui, nisi aliud ab Ordinario statuatur, se illi conformare student. Gardel. App. IV. n. 5585.

¹ Prinz, n. DVI. 5. 0.

³ De Herdt. T. III. n. 212.

APPENDIX ANNOTATIONUM.

(α) η. 1268. q. *T*, p. 35, col. 1.

“ Ad benedictionem post partum jus tantummodo habere mulieres, quæ ex legitimo Matrimonio pepererunt,” respondit S. C. (‘ in *JPralulacien*. 18 jim. 1859? “ Ex qua S. C. responsione,” addunt *.Icta*,² “ qua resecatur quælibet distinctio, non bene quis deduceret, prohiberi parochis, quominus mulieribus, de quibus agitur” (quæ scii, ex illegitimo commercio pepere- runt), “benedicant. Infertur enim solum- modo præfatas mulieres non posse jure exi- gere dictam benedictionem, secundum illud quod in quæstione ponebatur.” Quare, præciso scandalo ratione partus notorii illegitimi oriundo, exceptio fieri potest quoad eas mulieres, quæ occulto et præser- tim deceptæ cesserunt fragilitati humana’.

Nec jus ad eam benedictionem habent quæ eum publico scandalo coram Magis- tratu civili vel ministello Matrimonium inierunt, nisi pœnitentia scandalum repa- rarint. Idem resolve de iis, de quibus notorium est eas ecclesiam numquam adire et præcepto paschali non satisfacere.³

• Ad quæsitum : “ Consueverunt muli- eres post partum coram sacerdote se sis- tere pro benedictione accipienda, etiamsi proles mortua fuerit quandoque sine Bap- tismo. In illo tamen casu verba oratio- num Ritualis Romani nunc in hac Diœcesi vigentis verificari non possunt, et aliunde benedictio non omitteretur sine aliqua ad- miratione plebis, et sine aggravatione mœroris mulierum hujusmodi. Quæri- tur quid agendum, et utrum licent, demp- tis iis, quæ non verificantur postquam mulier in ecclesiam introducta foret, sub- stituta aliqua oratione ex iis, quæ in Mis- sali continentur, benedictionem prout in Rituali impertiri ? ”

¹ *ib.*, T. I. p. 347.

² *Ib.* p. 349.

³ Past. Bl. fiir. N. Amer. 10er Jahrg. S. S.

Reap. “ Servandum omnino Rituale Romanum.”

Ad hoc Resp. animadvertit *Pa.it. Rl. fiir N. .imer.*,¹ in casu, de quo quieritur benedictionem dari posse, cum finis ejus *primaria* sit ipsa puerpera, et proles se- cundarius tantum.

Perse patet benedictionem non esse im- pertiendam, nisi prole tyivio pnevie bapti- zat!

n. 1403. q. 4°. R. 2’, p. 140, eoi. 2.

Const. *Apostolicæ Sedi* de onere *præ- sentatibai* non loquitur nisi post enume- rationem excommunicationum, quas *y>e- ciali* modo Papa reservari voluit. Quare censenda est voluisse, ut pro iis tantum iirma remaneat obligatio standi mandatis Ecclesiæ. Ergo quoties moribundus alus vinculis obstringitur, quæ non speciali modo reserventur Pontifici, pneseutationis obligatio non videtur amplius adesse, at- que ideo injungenda non est nisi pro casi- bus speciali modo reservatis Pontifici, sive publici sint sive etiam occulti; pro reli- quis vero *Pontificiis* casibus, sive occultis sive publicis, tale onus non amplius adest.¹ Quare a S. Alph08 recedendum nunc ex- istimo.

(γ) n. 1523. q. 3’, p. 216, coi. 1.

Ibitio est, quia facultas concessa Epis- copo conferendi SS Ordines extra stricte *localia* est. nec illam exercere po- test extra territorium dimeesis neque pu- se, neque per alium Episcopum lici t simi- li Induito munitum; iu Indultum enim illud, utpote η. I Facultatum Form. I. (p. IAX) contentum, cadit clausula ista- rum facultatum : “nec illis uti possit extra

¹ 10er Jahrg. S. 8.

² Theologi Patavini in Const^o.TM *Apostolic Sadia* Qurest. η. 161.

³ H. A. Tr. XVI. 96.

fines sua' diœcesis" (p. LXXIL n. 29), de
cujus clausulae sensu vide App. ad hunc to-
mum (p. 398, coi. 1, 4°). Eadem observatio
valet pro dispensatione in irregularitati-
bus (p. LXX. n. 2). Utrumque patet ex
gratia concessa Episcopis Provincial West-
monasteriensis (*Collectio Lacernis*, T. III.
p. 963. XIV. XV.) favore eorum, qui versan-
tur in seminario pluribus diœcesibus com-
muni, cum clausula tamen: *de consensu
respectivi Ordinarii*. Eadem gratiam ob-
tinuerunt Episcopi Provincia Quebeensis.

Facultas dispensandi in ætate, ut per
se patet, eidem limitationi subjicitur.

ô n 1551, p. 239, col. 1.

Duplicem hic casum lubet subjicere.

Joannes et Paulina, infideles, legitimum
inierunt Matrimonium. Paulina, obtenta
ob Joannis adulterium a civili judice di-
vortii sententia, ad Catholicam Fidem
convertitur, *Quaritur* utrum, cum Pau-
lina cum Joanne ob hujus adulterium coha-
bitare non teneatur, hunc, antequam cum
alio contrahere valeat, interpellare debeat?

Respondeo affirm. ; finis enim legis in-
terpellationis *partialiter* tantum cessavit,
cum interpellandus sit infidelis, ut sciatur
tum an velit converti, *tum* an velit pacifice
cohabitare, et casu, quo convertitur, coha-
bitatio ob adulterium in infidelitate com-
missum, quod per Baptismum abluitur,
recusari non valeat.

Cornelius Judæus uxorem duxit Iphi-
geniam infidelem. Lata per civilem judi-
cem divortii sententia. Cornelius aliquo
post tempore Episcopaliensium sectam
amplexus est, et, frustra ad cohabitatio-
nem interpellata Iphigenia, contraxit cum
Lucia ejusdem sectæ assecla. Post ali-
quot vero annos Iphigenia ad Fidem Ca-
tholicam convertitur: deinde vero et Cor-
nelius ac Lucia in Catholicæ Ecclesiæ
gremium recipi desiderarunt. *Queritur*,
an recipi possint quin separentur? *Resp.*
"Non desunt qui opinentur tunc etiam
valere privilegium fidei, (quando (piis ex
infidelitate transit ad acatholicos et valide
baptizatur. Propugnari id merito potest
pro casibus in quibus omnia jure divino
quoad interpellationem requisita fuerunt
impleta, et in quibus nulla opus est Rom.
Pontificis licentia seu juris divini declara-

1 Cfr. Perron, ap. Giovinc, T. I p. 528. Bal-
leriiv ad Gury. T. II. n. 759 sub 8° in fine.

tionem, saltem ut novum Matrimonium
tuto habeatur pro valido. In reliquis
vero casibus videtur non posse privile-
gium fidei agnosci, saltem ita ut novæ
nuptiæ tuto habeantur pro validis. Li-
centiam autem illam seu dispensationem
seu juris divini declarationem novus de
christianus profecto nunquam obtinet a
Rom. Pontifice, et facultates dispensandi
aliis ab hoc concessæ coarctatæ sunt ad
conversos ad Fidem Catholicam." 1 Ille
postquam scripsi, ab Episcopo quodam
didici Matrimonium Cornelii cum Lucia,
a° 1876, a S. Sede validum declaratum
luisse. Cfr. n. 1551. p. 238, col. 1 sub 4.

(e) n. 1591. q. 1°. R. 1°, p. 258, col. 1.

Placet hic declarationem, de qua agitur
exscribere. Propositis nempe dubiis: "1.
Vir infidelis, qui adhuc in infidelitate posi-
tus cognovit sive publice sive private, illi-
cite tamen, mulierem quamdam sive fidelem
sive infidelem, potestue post susceptum
Baptismum valide et licite Matrimonium
contrahere eum consanguinea ejusdem cog-
nita mulieris, si ista consanguinea Bap-
tismum suscepit sive ante sive post copu-
lam, de qua agitur? 2. Et quatenus
affirmative (de quo valde dubitandum),
idem infidelis ad fidem conversus post
mortem legitima uxoris infidelis possetne
Matrimonium contrahere cum consanguinea
(usque ad 4. gradum inclusive) ejusdem
defunctæ uxoris, sive ista consanguinea
Baptismum suscepit ante sive post mor-
tem prædictæ uxoris infidelis?" S. C. Re-
spondit: Ad 1. *negative*. Ad 2. *negative*.

Consonat decisio data a S. C. O. ad du-
bium 2um Archiepisc. Quebeensis Fer. V
die 16 sept. 1874, in qua sequens decisio-
nis ratio redditur: "Distingui namque
debet affinitas in se ac physice spectata ab
impedimento affinitatis. Porro affinitas
in se etiam ab infidelibus contrahitur;
quia etiam inter infideles verum est, quod
vir et mulier per carnalem copulam una
caro efficiuntur. Itaque, ut habetur in
cap. *Fraternitatis*, 35, quæst. 10, *si una
caro fuerit, quomodo poterit aliquis eorum
propinquus uni pertinere, nisi pertineat al-
teri*. Id tantum est discriminis,
quod affinitas ecclesiasticum non parit in-
fidelibus impedimentum, fidelibus autem

1 Feijc, de Imp. n. 502.

parit. Quapropter, cum per Baptismum non tollatur a Balbina ejus jam physice contracta eum Paulo affinitas, hæc ipsa affinitas radicaliter in ea inhærens, quæ eidem infideli impedimento non erat ad contrahendum, impedimentum evadit post Baptismum, quo subdita sit Ecclesiæ, ejusque proinde legibus subjecta.”

(J). n. 1598. q. 5º. R. 1º, p. 262, col. 1.

EXTRACTA.

1. *Liti. /.* Card. Antonelli 28 febr. 1874
Archiepiscopo Oregonensi.

S. C. Officii fer. IV. die 11 maii 1864 Epº Natchetensi rescripsit: “posse fieri proclamationes in mixtis nuptiis, quæ .Aplica dispensatione contrahuntur, suppressa tamen mentione religionis contrahentium.” Et hæc S. Cong. de Prop. Fide, dum mense maio anni 1871 ad examen revocavit Acta et Decreta Synodi Provinciatis Smyrnensis, decrevit: “proclamationes quæ in Matrimoniis præmittuntur, non liant in mixtis connubiis, nisi quando necessariae et opportune videantur iudicio Ordinarii pro detegendis impedimentis, et omissa mentione religionis eorum, qui nuptias sint contracturi.”

2. *Er Litt. Ale.r.* Card. Franchi 28 sept. 1874
ad eamdem.

Post ea, quæ sub die 28 febr. proxime elapsi Amplitudini Tuæ S. hæc Congr. scribebat de authenticitate litterarum ejusdem S. Concilii dici 3 julii 1847, in eo quod pertinet ad proclamationes in Matrimoniis mixtis iterum postulasti, quomodo id componi queat cum Nota quæ prostat in Rituali Baltimoræ impresso an. 1866 p. ISO. Sed res facile explicabitur, si animadvertas eam Notam Rituali affixam fuisse inscia S. hac Cgfe.....\ddam quoque in pñefatis litteris haud legi simpliciter, ceu Nota refert, “ut fiant proclamationes etiam quando agitur de Matrimoniis mixtis,” quæ verba absolutum præceptum continerent, “sed cum cautela? locum et veluti prudentiale remedium hæc bannorum publicatio haberi debeat, *nulla ratio satis firma ohesse videtur*, quominus proclamationes etiam quando agitur de Matrimoniis mixtis fiant.” Ex quo patet Notam duplici ex capite esse rejicien-

dam. Omni igitur cunctatione deposita teneas quod pridem Tibi significatum fuit, posse nimirum fieri proclamationes in mixtis etiam connubiis, quæ prævia Ecclesiæ venia contrahuntur, suppressa tamen mentione religionis conjugum, at solum (piando ad detegenda, si quæ sint, impedimenta, eas necessarias atque opportunas esse Ordinarius in Domino cœnsue-rit. . . .

3. *Ex litteris Alex. Card. Franchi ad Arch. Batt.* 30 januarii 1875.

. . . Certum est S. Sedem hisce postremis temporibus declarasse *posse Jieri proclamationes in murtis nuptiis, qua Apostolica dispensatione contrahuntur*.

(η) n. 1606. b), p. 266, col. 1.

Confirmantur hæc et illustrantur sequentibus verbis, quæ desumpsi ex Instructione S. C. de P. F. ad Archiepiscopum S. Francisci in California data ex resolutione S. Off. in Fer. IV 11 dec. 1859, et mihi amanter communicata. “Casus forsitan excipi posset, quo deficientibus lapsu temporis Missionariis et Fidelibus in territorio prædicto alii advenissent, præsertim si aetholici. et scienter vel ignoranter Matrimonia contrahere non servata forma Concilii cœpissent, præteritam publicatamque legem in desuetudinem adducentes; cum lex Tridentina licet territorialis homines tamen afficiat, et ubi vel desint, vel eam in desuetudinem per generalem inobservantiam adducant, incassum ejusdem sanctio urgeretur.”

(θ) n. 1606. f). p. 266, col. 2.

Dixi: *per mensem*, ut patet ex Resp. S. C. Off. Fer. IV., die 1 julii ac 1863 dato Rssmo O’Connell. Episcopo Vallispratensi in California et mihi Ixmigne communicato. Ad quæsitum nimirum II “lidem E. E. Patres declararunt. Quando difficili nec tutus est accessus, et ignoratur quandonam Parochus haberi possit, et pñevideatur spatium saltem unius mensis a loco abfuturus, nullusque alius sit, qui vices Parochi suppleat. Matrimonium valere absque præsentia Parochi, servata tamen in eo. quo potest, forma Concilii, nempe adhibitis saltem duobus testibus.”

(c) n. 1612. R. 2°. p. 272, col. 1.

Itaque “in praxi,” ait Feije,¹ “non posset Matrimonium haberi pro invalido absque recurſu ad Sedem Apostolicam. — Non possum tamen non dicere opinionem quæ validitatem negat, multo mihi probabiliorem videri. Adhuc reo nempe ſententiæ, quæ legem Tridentinam ut territorialem et personalem simul habet, prout eam habet Inſtructio ad Arch. § Frauciſci in California a S. C. de P. F. data ex reſolutione S. Dll' in Fer. IX. 14 dec. 1859, et mihi benigne communicata. En verba dicti» reſolutionis : “facta ſemel promulgatione, ejusque obſervantia permanente, lex territorium allicit, ut (e/) adæquate loquendo localem et personalem eſſe in conſeſſo eſt apud omnes ; quatenus localis allicit territorium, eosque, qui ibi Matrimonio jungendi ſunt, obligat ; quatenus vero personalis eos obligat, qui domicilium vel quaſi domicilium habentes in loco, ubi Tridentinum Decretum publicatum eſt et viget, in altero ubi illud non urget, contrahere vellent.” Hæc quoque confirmari videntur ex cauſa Neo-Eboraceniſi 25 jam 1873.2

(k) n. 1622, p. 278, col. 2.

1. Infideles ligantur : 1° *directe* omnibus juris divini, ſive poſitivi ſive naturalis, impedimentis : 2° *indirecte* ſequentibus impedimentis juris eccleſiaſtici, quæ *directe* alliciunt fidelem, quocum contracturi ſunt : — diſparitate cultus : — conſanguinitate : — cognitione legali : — affinitate ea copula conjugali : — honeſtate publica ex Matrimonio rato : — crimine ex homicidio *ſoloz* (n. 1595), ex homicidio per fidelem poſt adulterium patrato (n. 1596), et, juxta plures/ ex adulterio *ſoloz* (n. 1594) : — voto : — Ordine : — ætate : — conditione ſervili, raptu, metu, ſi fidelis ignorat con-

1 De Imp. n. 338. — Acta, T. VII. p. 545.

3 Decr. L. 3. T. 33. c. 1.

4 Apud S. Alph. L. VI. 1037.

6 In illi- hujus impedimenti ſpeciebas, quæ duos requirunt actus, v. g. adulterium et promiſſionem Matrimonii, imo actu (v. g. adulterio) per duos infideles *ante* Baptiſmum poſito, alio (attentatione vel promiſſione Matrimonii) *poſt* Baptiſmum ſive utriuſque ſive alterius, non ſubſiſtit impedimentum. Ratio, quia impedimentum nequit oriri niſi ex utroque actu poſito eo tempore, quo ſaltem unus delinquens Eccleſiæ ſubditur. Ita Sanchez L. 7. D. 79. n. 43 contra alios.

ditionem ſervilem eompartis, rapitur, cogitur metu, idque vel ideo quia hæc impedimenta continent privilegium in favorem baptizati. — Clandestinitate eos ne indirecte quidem allici, opinio eſt ſatis communis [n. 1612. q. 1°. 1) ante R. IO].

II. Infideles *baptizati* ligantur omnibus et ſolis impedimentis *eccleſiaſticiſ*, quæ vel 1° in iis orta ſunt *poſt* Baptiſmum, vel 2° nituntur nexu *naturali* extanti jam *ante* Baptiſmum, (pialis certo eſt is, qui exiſtit ex conſanguinitate, et (vide n. 1590. q. 1°. R. 1°) ex affinitate licite vel illicite contracta. Talis vero, ex Reſp. S. C. 011'. 19 apr. 1837,¹ non eſt ille, in quo fundatur impedimentum publicæ honeſtatis ſive ex ſponſalibus ſive ex Matrimonio rato. Ob paritatem rationis hoc Reſponſum valere etiam opinor quoad cognitionem legalem. — Impedimentis autem, quæ ex *alio* facto ante Baptiſmum poſito oriuntur, non ligantur, prout *a pari* arguo ex Reſponſo, quod allego p. 260. col. 1. *Nota*.

III. *Controvertitur* : — 1° num infideles inter ſe contrahentes ligentur, — impedimentis, quæ non ſunt juris divini, ſive naturalis ſive poſitivi, ſed conſtituta ſunt a poteſtate civili (n. 1574. q. 1°), — conſanguinitate in linea recta extra 1m gradum, et in 1° gradu lineæ collateralis, — affinitate in 1° gradu lineæ rectæ ex copula conjugali, — metu : — 2° num infidelis *indirecte* afficiatur honeſtate publica ex ſponſalibus et cognitione ſpirituali. Negat, contra alios, Sanchez,² quia hæc impedimenta ſunt relatio, orta ex nexu, non *naturali*, ſed qui ſolo Eccleſiæ jure conſtitutus eſt : relatio autem non poteſt ab altero contrahi quin ab utroque contrahatur. Cum igitur infideli nequeat imponi relatio, quæ ex ſolo Eccleſiæ jure oritur, conſequens eſt cum (caſu etiam quo *poſtea* baptizetur) impedimentis iſtis non ligari. Cum Sanchez facit De Angelis,³ ſalium quoad cognitionem ſpiritualem, dum ſciit, fidelis baptizavit (aut, addo, tenuit) prolem infidelis. — Negat quoque Sanchez⁴ (eſti propter conſuetudinem eccleſiaſticam

1 Collect, p. 379 n. 875.

2 L. 7. D. 60, a. n. 7. D. 65. n. 7.

3 V. 3. L. 4. T. 11. 3°.

4 Cuin ad contrahendam hanc cognitionem requiratur ut baptizans vel ſuſcipiens ſit baptizatus, liquet infidelem baptizantem ea non ligari.

6 L. 7. D. 65. n. 12.

opposita; opinioni assentiat) infidelem vel indirecte allici affinitate ex copula illicita, ulpote ex qua (ait) non oritur nexus *Haiti*ati* Kalio hæc ut patet ex annotatione (e) p. 394. coi. 2] a S. C. Off. non admittitur.

(λ) n. 1623, p. 279, coi. 1.

Nota vero hanc quasi-ordinariam facultatem invocari non posse, nisi pro casibus, in quibus Episcopo non competit facultas expresse delegata,¹ quæ quidem Episcopis nostris pro casibus frequentioribus competit, et non requirit omnes conditiones, quas postulat quasi-ordinaria. Ratio cur quasi-ordinaria potestas invocari tunc nequeat, est, quia presumptie vel tacite Pontificum voluntati, in qua fundatur, locus esse nequit, ubi de expressa constat. Contradicunt *Acta*, T. 14. p. 155 sq.

Quæ de impedimentis *occulti* ab Episcopo quandoque dispensabilibus diximus, ab aliquibus etiam publicis applicantur. “Hanc opinionem,” ait S. Alph.,² “vix umquam puto posse habere locum in praxi, quia, eum impedimentum est publicum, cessat ratio scandali, si sponsi a tali Matrimonio desistunt, imo præsertim ad vitandum scandalum tenentur a nuptiis desistere.” — Vide etiam cl. Feije,³ ubi refertur Sacr. Congr. Inq. cœsuisse opinionem illam esse falsam atque temerariam. Cfr. autem pag. 504.

Quid vero, si agatur de impedimento natura sua publico, sed per accidens aliis occulto, e. g. de impedimento publicæ honestatis ex sponsalibus occultis? Duplex est opinio. Ctriusque rationes vide apud eundem Feije.⁴

(μ) n. 1623, (fin. p. 279. col. 1.

De harum facultatum significatione nota sequentia :

1° Facultas 6^a Form. I. (p. LXX.), quatenus respicit conversos ab hæresi vel infidelitate, intelligenda est de illis hæreticis et infidelibus conversis, qui conjunctiones inierunt non quascumque fornicarias, sed quæ, juxta mores regionum vel infidelium

vel hiereticorum, formam habuerunt et figuram Matrimonii. Ita S. C. O, apud Feije.»

Eadem facultas, quemadmodum et ² inter Extraordinaria, D (p. LXXIII.) quoad voces : “*gradu nituplici et miAoi*” intellecta ¹) *de graduum fegualUaie A uurgualdate*, in casu mixtionis graduum inæqualium, comprehendit non eundem gradum mixtum cum aliquo propinquiore, sed cum aliquo remotiori tantum. Feije.³ 2) Intellecta de impedimenti multiplicitate comprehendit tum eosdem gradus multiplicatos⁸ (vide supra, n. 1583. q. 2°. R. 2° *Viu.* p. 253, coi. 2, et n. 1538, j *Potesltiidem*), tum impedimenta consanguinitatis et affinitatis simul juncta.⁴ Constat etiam ex responso S. C. Inq. 15 jnu. Is75 ad quaesitum 1 et 2 Vic. Gen. S. Ludovic! : “Episcopos qui facultate gaudent quinquennali dispensandi in 3 et 4 consanguinitatis et affinitatis in gradu simplici, et mixto tantum; et in 2. 3. et 1, non tamen in secundo solo, quoad futura matrimonia; posse dispensare in 3 et 3, in 4 et 4. iu 3 mixto cum 1; nec non in 3 et 4 cum 2 mixtis, sive gradus oriatur ex uno sive ex multiplici stipite, facto verbo cum Sanctissimo” ⁵

Eadem facultas quatenus Catholicos respicit non ex hieresi vel infidelitate conversos, valet tantum pro Matrimoniis *contrahendi*; at nulla exinde nascitur difficultas pro Episcopis *nostris*, cum *et* in propinquieribus etiam gradibus dispensare possint tam quoad contracta, quam quoad contrahenda. Vide p. LXXIV. Fac. Exlr. E.

2° Facultas 7^a Form. I. p. LXX. *per se* extendi nequit ad impedimentum publicæ honestatis ex Matrimonio rato. Dixi : *per se*: cum enim Episcopis nostris concedatur facultas dispensandi in primo etiam et secundo gradu affinitatis lineæ transversalis, et luce includat publicam honestatem, nulla inde iis oritur difficultas.’

3° Facultas § Form. I. p. LXX. — Amissio juris petendi debiti in hac facultate

¹ De Imp. n. 625. p. 527.

³ Ib. ». 626. 3°. 630. c.

³ Ib. n. 630. c. <|. ’

⁴ Ib. c.

⁵ Past. Bl fur N. Viner 9 I. Jahrg S. 85.

⁶ Tr. Meehl, de Matr. n. 101.

¹ Feije., « Imp. n. 634 in fine.

² L. VI 1122.

⁸ II). n. 633.

¹ Ib. n. 633. sq.

tate indicata est ilia, quæ inducitur per adulterium. Vide η. 1617. III. 1°. Cfr. Feije.¹

4° N. 29 Form. I. p. LXXII. — Verba : “nec illis uti possit extra fines suæ dioecesis” intelligenda sunt non tantum de iis, qui domicilium vel quasi-domicilium habent in dioecesi, sed etiam de vagis in diœcesi existentibus dum conceditur dispensatio. Oportet autem, ut ille, cui dispensatio conceditur, eo momento—non quidem quo execution! traditur, sed — quo *conceditur*, in diœcesi dispensantis existât. Vide Acta.² Certum autem hodie est³ non ipsum dispensantem [(Σ) p. 412] debere esse in diœcesi dum dispensat. Clausula vero seu verba hæc non sunt subintelligenda “in facultatibus, quæ Episcopis ab Apostolica Sede conceduntur, nisi fuerit expressa vel aliter constet de mente Summi Pontificis, vel nisi subjecta materia eam requirat.” Facultas vero dispensandi super impedimento mixtæ religionis ex mente S. Pontificis conceditur cum illa clausula?

5° Probe animadvertendum Episcopis nostris facultatem non esse dispensandi in impedimento disparitatis cultus in casu Matrimonii cum viro vel muliere judæis, nec in hoc eodem impedimento aut in impedimento mixtæ communionis cum Italis, de quibus non constat Italicum domicilium omnino deseruisse. Aide p. LXXIV. n. 3. 4.

6° Facultatibus pro foro conscientiæ concessis, ut est ea, quæ recensetur p. LXXIII. sub n. 2, uti nequit Episcopus pro foro externo, et vice versa omnino dicendum existimat Feije,⁴ eum non posse facultates pro foro externo obtentas exercere pro foro conscientiæ, etiamsi impedimentum aliis sit occultum.

7° I'trum in Matrimoniis nulliter *inter Catholicos* contractis, in quibus non servata fuerit forma Tridentina, Episcopi nostri dispensare possint, eo quod in eorum facultatibus non reperiatur clausula, quod facultas tantum intelligenda sit de Matrimoniis nulliter contractis “*coram Ecclesia*” disputatur. Sunt qui, distinc-

tionem facta inter loca, in quibus Matrimonium non erat invalidum ob clandestinitatem, et ea, in quibus ob hanc quoque invalidum erat, opinantur in priori casu Episcopum uti posse facultate, dummodo ejusmodi sit conjunctio, in (pia verilicentur circumstantia indicatæ sub 1°; in posteriori vero casu non posse eum uti facultate; quin et in priori easji abstinendum esse existimat Feije? (ave tamen ne hanc quæstionem confundas eum illa, de (pia agimus n. 1630. q. 2°. 1634. q. 2°. q. 3°.

8° Potestne Episcopus uti facultatibus cum iis, (pii temere neglexerunt proclamationes, vel (pii mala fide, seu scientes impedimentum *et* Matrimonii propter illud invaliditatem, nulliter contraxerunt? Affirmandum quidem est, tum si agatur de Matrimonio olim in hæresi vel infidelitate contracto, tum si agatur de Matrimonio contracto a Catholicis, (piorum unus erat borne fidei, ideoque præmissis vel dispensatis proclamationibus celebrato; his enim *temere* neglectis, bona fides deesse censetur, etiamsi impedimenti scientia non habeatur, ut probat Feije.⁵ Dubium vero vertitur circa casum, (pio uterque malie fidei fuerit, et sunt, (pii Episcopi potestatem negent. Alii vero, ut Feije,^{3*} eam admittunt, dummodo alterutrum nunc pœniteat, et in libello supplici exprimantur ea, quæ suo loco fuerunt indicata, aliaque necessario exprimenda. Rationes vide apud eundem Feije?

9° Ex litteris S. C. de P. Fide ad Vic. Ap. Pudicherii d. d. 7 jun. 1853 (Collect, p. 373. n. 855) patet “Indultorum verba prout sese exhibent esse intelligenda,” ideoque “per facultatem dispensandi” v. g. “super impedimento secundi mixti eum primo haud tributum Indultum dispensandi quoque (piando primus cum tertio mixtus deprehendatur.” Hinc etiam facultates extendi non possunt ab uno impedimento ad aliud, licet minus grave, nisi hoc illo contineatur, neque ab una impedimenti specie ad aliam, neque ab una linea ad aliam, neque a Matrimonio contracto ad contrahendum. Feije.⁶

¹ De Imp. n. 615. N. 5.

² T. II. p. 670.

³ Ex Resp. S. C. I. ad Svn. Mauut.

⁴ Acta, T. II. p. 671.

⁵ De Imp. n. 624. 1°.

¹ De Imp. n. 625. p. 528. 529.

² Ib. n. 264.

³ Ib. n. 625. p. 530.

⁴ Ib.

⁵ Ib. n. 630. a.

10° Possuntne Episcopi nostri dispensare in impedimentis specie diversis, quibus iidem nupturientes ligantur, dum ejusmodi impedimentorum dispensandorum facultas ipsis tribuitur vel in diversis induitis (e. g. in Facultatibus Form. I. n. 8. p. LXX. et in Fac. Extr. E. n. 2. p. LXXIV.), vel in *diverso* ejusdem indulti tenore seu periodo (e. g. in Fac. Form. I. n. 8 et 9)? *llesp. Ney.*, sine Indulto speciali, ut patet ex pluribus responsis tum ipsius S. C. de Prop. Fide, tum illius Præfecti mecum a pluribus Episcopis communicatis. Cfr. Collect. Idem valet, si impedimento sive dirimente sive impediante, in quo dispensare Episcopi nostri possunt, concurrat aliud, pro quo ad Sedem Ap. recurri debet vel recurritur. In hoc nimirum casu non sullieit pro *hoc* Komani recurrere et in *illo* dispensari ab Episcopo, sed caret is sua potestate dispensandi, prout constat tum ex Rescripto S. Poenit. 15 apr. 1853, tum ex necessitate omnia impedimenta in eodem supplici libello exprimendi, ut n. 1G25. q. 2° R. 5 dictum fuit. Cfr. Feije. 2—Contrarium resolve, si Episcopus in cumulatis impedimentis non vi facultatum, sed jure quasi ordinario dispensat. Quare S. Pæn. 30 jun. 1873 respondit, “facultatem dispensandi pro foro conscientiae tantum in Matrimoniis contrahendis super impedimento occulto aflinitatis ex copula illicita, quando omnia parata sunt ad nuptias et deest tempus recurrendi ad Apost. Sedem, valide ac licite exerceri, etiamsi praalictum impedimentum” (aflinitatis ex copula tum cum matre tum cum sorore sponsae) “multiplex sit.”³

(v) n. 1G25. q. 2. R. 5°, p. 280, col. 1.

Scribit S. Alph. L. VI. 1136 Beu. XIV. in Brev.: *Etsi matrimonialis* declarasse “Matrimonium esse quidem illicitum, sed non invalidum, modo propinquitas non sit primi aut secundi gradus consanguinitatis vel aflinitatis.” At Ben. XIV. illud de secundo gradu non dicit, sed in j. G. diserte refert, post S. Pium V. invaliditatem ad Iun^o gr. retieitum re-

stringi. Ita et S. Alph. Ib. 1030. II. A. Tr. XVIII. 80.

Si propinquior gradus non sit primus, super eo, ut *licilum* sil Matrimonium, seu ut vitetur scandalum, obtinenda? sunt litterae declaratoriae, i. e. litterae, quibus declaratur reticentiam propinquiore gradus non obstare Matrimonio.

(ξ) n. 1717, p. 344, col. 2.

Accessit excommunicatio XIV ut patet ex Responso sequenti S. Pæn.

Eminentissime et Reverendissime Domine,

Nonnulli sacerdotes confessarii iu Alma Urbe humiliter exponunt, hoc tempore per eam circumferri quoddam folium continens programma typis impressum cum adnexis schedis associationis, quo fideles sollicitantur ad adhærendum cuidam Societati in eum finem instituta? vel instituendae, ut quandocunque Apostolica Sedes vacaverit, populus romanus concurrat in Summi Pontificis electione. . . . Qui autem huic societati dant nomen declarare expresse debent, . . . se assentire doctrinis in programme enunciatis, et obligationem coram duobus testibus contrahunt, se operam duros, ut tales doctrinae propagentur, et Societas ipsa dilatetur. Itaque accedentibus . . . ad Sacramentalem Confessionem iis. qui hujus prava? Societatis promotores extiterunt. vel qui subscripserunt, ceterisque adhaerentibus et fautoribus, pñefati confessarii, ut eos rite absolvere valeant, . . . sequentium dubiorum solutionem expostulant.

1. An omnes et singuli prædictæ Societati nomen dantes, vel cani promoventes, aut ci quomodocunque faventes, vel adhacreutes, excommunicationis majoris pñenam ipso facto incurrant? 2. Et quatenus *affirmative*, an hujusmodi excommunicatio sit Romano Pontifici reservata? S. Pæn.. attentis omnibus expositis, et inspecta natura ac tine hujusmodi Societatis, facta prwmissornm relatione S. D. N. Pio Papie IX., et eodem S. D. approbante, ad proposita dubia respondet ut sequitur; Ad 1. *AJffinuatire*. Ad 2. *bienni ercommnncationem latte sententhv spe. exili modo liomano Pontifici reservatam* (1 aug. 1876.)

(o) n. 1226. q. 2°. R. 2° p. 10 coi 2.

Aliter Ben. XI° de Syn. L. XIII c. 19, non memoratis Decretum S. C. (one.

¹ p. 485, n. 1012.

² n. 031.

³ l'nst Bl. fur N Amer 15 Jahrg. p. 108

anni 1576 a Greg. XIII. approbatum, quo declaratur: •'Parochum suis parochianis peste laborantibus teneri ministrare *dumtaxat* Sacramenta ad salutem necessaria, nempe Baptismum et Pcenitentiam." Adducit vero Responsum ad postulatam X'iearii Apostolici Juliae Cæsareæ (*Algier*), quo etiam Viaticum et Extrema Unctio tempore pestis ministranda ab iis esse declaratur. l. c. n. 1. 10.

(?r) n. 1235. 3°. p. 14. coi. 2.

In una Capucc. quaesitum fuit: "An consuetudo dicendi *Aguus Dei*, et *Domine non sun dignus*, idiomate vulgari est eliminanda." . . .? Et S. R. C. respondit: "Consuetudinem esse eliminandam" 23 maii 1835 ad 5. n. 171-8. — Et novissime quoad supradictam consuetudinem S. II. C. in una Ratisb. 15 apr. 1880 ad 6 declaravit: "Quæ ad administrationem Sacramentorum formulae pertinent, debent *latino idiomate* omnino exprimi, exceptis patrini et matrimoniales responsiones in Sacramento Baptismi, et verbis consensus conjugum in Sacramento Matrimonii." *Credo* sacerdos latino idiomate recitare debet, susceptores autem vernaculo recitare possunt, ut notat idem De Ilerdt, *Pr. Rit. Rom.* p. 32 sub 9, ex Martinucci.

(p) n. 1240. 6°. p. 16. coi. 2.

Ad quæstionem: *An et quorumnam Sacramentorum capaces sint surdo-muti?* Respondet Craisson, *Manuale*, n. 3239 – 3241.

"Vel juxta hodiernas methodos sunt edocti, vel non; si prius, possunt *calide* recipere omnia Sacramenta prout cæteri homines, imo etiam *licite* ea recipere (Ordine excepto), modo nulla adsint alia impedimenta.

"Si posterius, valide eis et licite conferri potest Sacramentum Baptismi" et Confirmationis, "saltem si. in quantum fieri potest, doctrinam christianam edoceantur.

"Quoad cætera Sacramenta: de Matrimonio sic ait Innocentius III. (*cap. Cam apud sedem 23 de spons.*): 'Si talis *velit* contrahere, sibi non possit vel non debeat

denegari, cum quod verbis non potest, signis valeat declarare.'

"Supponitur etiam a plerisque 1)1). alia Sacramenta posse surdis et mutis administrari, si in eis appareant dispositiones requisitæ, aut nihil appareat quo iudicandi sint indispositi; sed illi |)|). fere omnes scripsere ante tempus, quo moderna surdos et mutos edocendi methodus fuit inventa; porro multis constare videtur experimentis surdos et mutos, qm hac nova methodo non edocentur, nullam habere veram Dei et regularum morum notitiam, et a fortiori non pervenire ad cognitionem mysteriorum et veritatum supernaturalium; proinde illos non posse habere ullam voluntatem humanam recipiendi Sacramenta, nec dispositiones necessarias ad illa cum fructu recipienda (vide Montaigne, *Recherches sur les sourds et les muets*). Nihilominus Rituale Bellicensc, in line tomi primi, existimat iis posse conferri Sacramenta Confirmationis scilicet et Eucharistiæ, quæ antiquitus (et adhuc hodie in Ecclesia Orientali) pueris administrabantur: Punitentiam autem et Extremam-l'actionem dicit eis conferri posse sub conditione: quoad Matrimonium vero quæstionem fuisse solutam ab Innocent. III. supra relato: sed non licere admittere cos ad Ordines, quia sunt irregulares.

"Etsi nollemus improbare cos qui prædictas solutiones amplectendas esse putant, in praxi tamen non auderemus pnesertim Matrimonio conjungere mutos et surdos non edoctos juxta methodos hodiernas. Quamvis enim Innocent. III. dicat eos non debere a Matrimonio repelli, si contrahere *retint*; attamen Pontifex supponit sen exigit (piod velint contrahere; atqui in hoc, hodie pnesertim. est difficultas: cum, ut jam diximus, nullis experimentis videatur constare tales surdos et mutos, *non edoctos*, voluntatem moralem non habere, defectu cognitionum moralium., contractus autem Matrimonii est actus humanus et moralis, pro quo requiritur vera humana voluntas." (Non omnes tamen faciunt cum Montaigne. \ \áv *Philosophia Christ. Sanseverino in comp. redacta*, T. I. n. 82.3°.) "Quidquid sit de Matrimonio, Pteuitentia et Extrema Unctio, non nisi sub conditione, surdis et mutis non edoctis sunt administranda."

(σ) η. 1251. II. p. 23. col. 1.

Quare medicus et obstetrix casu quo coguntur Baptisma administrare, sub gravi tenentur manus prævie, quantum fieri poterit, a sanguine et cæteris sordibus munda-
re, vel aquam mundam e vase aliquo infundere. Capellm. *Paet.-Med.* p. 138.

(t) n. 1267; 30. p. 31. col. 1.

“In necessitate,” ait De Ilerdt, *Prax. Rit. Rom.* p. 36, “si laicus vel clericus diacono inferior baptizet, ab omnibus cæremoniis abstinere debet. Si autem sacerdos vel diaconus baptizet, tunc si infans ad ecclesiam delatus tam graviter ægrotet, ut periculum immineat, ne moriatur, antequam Baptismus perficiatur; solum interrogare debet, si tempus detur, an aliquid circa Baptismum attentatum sit, et mox, omnibus aliis omissis, absolute vel conditionate illum baptizare in aqua baptismal!, et si hæc parata non habeatur, iu aqua communi, ter vel etiam semel, si necessitas urgeat, aquam infundendo super caput in modum crucis. Deinde si infans supervivat, eum ungit chrismate in vertice, imponit vestem albam, et præbet candelam accensam, ut alias. Quibus peractis, si adhuc vivat, supplendæ sunt cæremoniæ, quæ Baptismum præcedunt; repetendæ autem non sunt duæ infusiones omissæ, si Baptismus una infusione collatus sit. Sacerdos vero cavere debet quidquam dicere aut facere, ubi infantem prorsus mortuum viderit, quia cæremoniæ Baptismi pro vivis tantum et non pro mortuis instituta: sunt.

Si sacerdos iu necessitate *extra ecclesiam* baptizet, omittere debet omnes cæremonias, quæ Baptismum præcedunt, etsi infans tam diu victurus videatur; collato autem Baptismo ut supra, infantem in vertice ungit chrismate si habeat, imponit vestem albam, et candelam accensam præbet. (uni autem convaluerit infans, præsentandus est in ecclesia; ibique, et nunquam extra ecclesiam, supplendæ sunt cæremoniæ omissæ, quæ Baptismum præcedunt. (S. R. C. 23 Sept. 1820. u. 4122. 4572; Barullaldus, ‘tit. 11. n. 59).

(v) n. 1286. q. 2º. p. 47. col. 1.

In Brevi ad Patriarcham Antiochenum Græcorn Melchitarum, dd 8 maii 1822,

Pius VII. prohibet, ne quis sive publice, sive privatim defendat aut tueatur opinionem schismaticorum, quæ tradit formam Eucharistia; “non in «olis Je>u Christi verbis consistere.’ Bullur. >.(.di Prop. Fide, T. IV. p. 388. sq.

(φ. n. 1298. II i. p. 52. coi. 2.

“Si plurdius,” inquit De Ilerdt, *Prax. Rit. Rom.* p. 80, “simul infirmis in eodem loco, SS. Sacramentum pro \latico sive ex devotione sit administrandum, ut in nosocomiis et in morbis contagiosis sa-
pius contingere potest; tunc semel tantum dicitur antiphona: *Asperges me*, et interim asperguntur infirmi. item semel recitantur versus *Adjutorium*, oratio *Exaudi, Confiteor, Miserentur.* indulgentiam, Ecce Agnus Dei, sicut hæc etiam semel tantum in ecclesia dicuntur, quotquot sint communicandi; deinde sub respectiva forma unicuique infirmo datur S Communio; et tandem semel recitatur oratio *Domine sancte*” atque semel datur benedictio.”

Dicitur: *in eodem loco*; nam dicta non obtinent, si infirmi locorum, etiam ejusdem domus, intervallis ita *disjuncti* sint, ut. precise ratione intervalli, nullo externo sensu preces et actiones ministri, non dico percipiant, sed percipere *possint*, et juxta communem hominum æstimationem minister cum eis agere non censeatur. (‘a-
sus esset, si diversi infirmi in diversis earumdem ædium contabulationibus jacerent, vel etiam in eadem quidem contabulatione, sed in cubiculis ita ab invicem separatis, ut alterum cum altero nullo modo conjunctum censi possit. ‘Ita Past.-Bl. fur Xord Amer. 12ter Jahrg. p. 22. 23.

(χ) n. 1298. IV. p. 52 coi. 2.

Ablutiones dare non est officium sacerdotis, sed inlirmarii vel alterius. — Ad prævendendam difficultatem conjunctam eum projectione ablutionum in ignem aut in sacrarium ecclesia, facilis methodus abluendi digitos videtur esse sequens: purificatorium ponitur juxta vasculum aquæ; pollex et index dextne tenentur supra purificatorium juxta idem vasculum; cum digitis sinistra manus spargitur aqua super indicem et pollicem dextne, quantum

1 In plurali: vestri, vestrorum, etc.

2 fratribus, etc., loco *fratri*.

satis est ad ipsos abluendos, et tum index et pollex purificatorio mox absteruntur. Qua servaca methodo, de reliqua aqua vel vino in vasculo remanente nihil est curandum. Vide Baruffaldum, tit. 26. n. 186. (De Herdt, 7V. Zi/7. p. 75.)

(ψ) n. 1300. III. p. 55. col. 1.

“Hæc lampas retinenda est, non supra valvas ecclesia, neque in loco laterali, sed ante tabernaculum, seu in medio ante illud, ut ingredienti advertant, ubi adorare debeant.” De Herdt, *Prax. Rit. Horn.* p. 60. S. C. R. 22 aug. 1699. n. 3376. 3525.

“Si plures lampades appendantur, convenit, ut numero sint impari, sicut in Cieremoniali Episcoporum præscribitur.” Id. ib. p. 61.

(ω) n. 1305. q. 4°. p. 59. coi. 2.

Si tussis adeo *vehemens* esset ut vomitum excitatura videretur, a Communione, ut per se patet, abstinendum foret, aut ea saltem, quousque vehementior illa tussis cessaverit, differenda erit. Capellm. *Paet.-Med.* p. 15 l.

(A) n. 1305. q. 4°. p. 59. coi. 2.

Cl. Capellm. *Past.-Med.* p. 15+ sq. casum a casu distinguendum esse existimat. Loco regulæ hæc habet: Si infirmus, per breviora temporis intervalla, multo frequentiores passus est vomitus, et deinde post longius temporis spatium (quod pro adjunctis sex etiam horis brevius esse poterit) a vomitu liber fuit, in dubio præsumi poterit stomachum, jam aliquatenus sedatum, ex levi per Sacram Speciem irritatione ad vomitum non statim iterum concitandum fore. Sic qui ex cholera decumbunt, frequentissime evomere solent: hi vero si per 2, 4 aut certe per 6 horas a vomitu liberi fuerint, signum erit icgrotorum conditionem ita immutatam esse, ut vomitus periculum multo minus sit timendum.

Contra si vomitus per intervalla irregularia, nunc longiora, nunc breviora, locum habuit, nec generalis infirmi conditio immutata sit, S. Communio eidem præberi non poterit, licet per sex etiam horarum spatium a vomitu fuerit

liber. Ita v. g. saltem per 12 horas a vomitu liberi esse deberent, qui herniam habent strangulatam (*strangulated hernia*), aut cerebralibus morbis laborant, aut ex cerebri vulneratione decumbunt, aut renium (*kidneys*) morbo, aut peritoniti (*inflammation of the ~~hoirel~~* Idem dic de pregnantibus, dum vomitum ipsis proprium patiuntur. In casibus particularibus medicus, si haberi possit, consulatur, vel (cum de Viatico agatur) alimentum aliquod solidum vel liquidum, vel etiam aqua infirmo, qui post ultimum vomitum nihil omnino sumpsit, experimenti causa præbeatur. l'ost Communionem his in adjunctis administratam infirmus quietus permaneat, et nihil, vel, si ad diglutiendam Sacram Speciem quidpiam bibere debeat, modicum quid bibat. Optima erit aqua frigida, aut, si haberi possit, glacie refrigerata. Ipsa præsertim glacies præcipuum adversus vomitum est remedium, idque ita innocuum, ut, inconsulto etiam medico, ad hunc finem adhiberi possit, Consultissimum vero in hoc casu erit, ut infirmus glaciem per frustula, quæ nucis avellane magnitudinem vix excedant, deglutiat.

De vomitu sic dicto *matutino* idem (p. 156) hæc animadvertit. Ex chronico stomachi vel faucium catarrho oritur. Qui eo alliciuntur (alliciuntur autem præ cæteris bibuli), mane, postquam e lecto surrexerunt aut aliquid in stomachum trajecerunt, suffocatione quasi non modice cruciantur, et, cum stomachus vacuus aut pene vacuus sit, certam quamdam pituine quantitatem cum quibusdam ciborum reliquiis evomunt. Ilis profecto, si, extra casum Viatici, communicaturi sint, nihil superest, nisi ut summo mane surgant et ecclesiam non prius adeant quam suo se vomitu liberaverint.

Vomitum quoque *matutino* torqueri solent prægnantes sive jejunii, sive post primum cibum in stomachum tractum, idque primo et secundo, vel tertio etiam aut quarto gestationis mense. Ista, ut per se patet, extra casum Viatici. Communionem differre debent donec vomitus periculum desierit.

(B) n. 1305. q. 7°. R. 1°. p. 59. coi. 2.

Quid si quis in amentiam incidisset idum in mortali existeret? Casus esse

posset, si quis, contracto ex diu protractis ebrietatibus delirio tremante ratione penitus privatus, sine lucido intervallo, ad extrema redactus esset.

Respondet S. Alph. L. VI. 302 huic Communionem ministrari non posse, si certo praesumatur hunc penitus impenitentem, i. e. ne attritum quidem, in amenitiam incidisse.

(Γ) n. 1305. q. 7°. R. 2°. p. 00. col. 1.

Videndum tamen (pio gradu sint sernifatuī; sunt enim qui æquiparari possunt illis surdo-mutis, qui, ut loquitur S. Alph. L. VI. 303 cum Holzman, non qualicumque discretionē praediti sunt, et quos æquo jure dixeris hebetes ac semifatuos; hi, ut isti surdo-muti, stepius poterunt communicare.

(Δ) n. 1305. q. 7°. R. 3°. R. 4°. p. 60. col. 1.

Consultum quoque est delirantibus istis, et generatim iis qui sensibus destituti sunt, simul cum Sacra Specie vel immediate postquam hæc in os immissa fuit, parum aquæ aut vini præbere, cum isti solida, ideoque et S. Speciem, facile in ore retineant. Ita Capellm. *Past.-Med.* p. 152. 153.

(E) n. 1305. q. 8°. R. 3°. p. 60. eoi. 1.

Excipe, si paroxysmi intervallis ita brevibus sese invicem exciperent, ut nullo fere momento periculum eorundem abesset. Hoc tamen in casu rationis perturbatio tam celeri progreditur passu, ut tamquam amentes vel semifatuī tractandi sint. Sunt etiam qui experientia didicerunt paroxysmos sibi præcise in ecclesia siepissime vel etiam semper contingere. Illis Communio domi ministrari poterit. Capellm. *Past.-Med.* p. 153.

(Z) n. 1329. p. 81. col. 1.

“Temporum infortunio,” scribit el. Vau de Burgt, *Zl- celebr. Miss.* n. 218, “hominumque malitia haud infrequenter accidit, inferri ecclesiis catholicis sacrilegiam injuriam per alia scelera quam quæ exposita hactenus sunt. Et ista breviter attingere debemus. Pone adhibita fuisse templa in locum rixarum et tumultuosi certaminis, in exercitium cultus luereticorum aut schismaticorum, in hospitium

militum, in popinas, in officinas, in stabula, nec percrebuisse vel famam ullius ibidem patrati ex ante dictis sceleribus. Minime indiget talis ecclesia conciliatione, quam jura sacra memorant. Attamen sensui pietatis et religionis admodum congruere videtur, prius, designato reconciliationis ritu, expiari templum a profanationis macula, quam Sacrificium sanctissimum in eo immoletur.” Vide S. Alph. L. VI. 367- Id menti S. Sedis accommodatum esse, ostendunt Re>p. S. R. (‘. in Carpet. 3 mail. 1>21 apud Van de Burgt, ib. et 27 lebr. 1847 in Tolent.

(H; n. 1335. p. 86. coi. 2.

Sacro cultui cantus maximo adjumento esse potest, cum et ipsum S. Liturgiæ textum summa qua fieri possit perfectione eloqui, et mentes audientium ad devotionem excitare, et verborum liturgicorum significationem cordibus fidelium altius imprimere valeat. Dum vero cantus ejusmodi est, ut humanis passionibus potius quam piis affectibus exprimendis excitandisque inserviat, mentesque fidelium musicæ potius quam S. Liturgiæ verbis intentas tenet, verae devotioni oberit magis quam proderit. Quæ causa fuit cur S. Mater Ecclesia, dum ex una parte cantus et curam et patrocinium nunquam non in se suscepit, ex altera parte abusus et pericula ab eo avertere, quoad ejus fieri posset, semper conata fuerit. Quare etiam accurate determinare non omisit a *quibus*, *quid* et *quomodo* iu ecclesiis sit canendum.

a. */ quibus canendum sit.*—Praeter sacerdotem *chorum* canere oportet. De populo concinente in S. Liturgis etiam aliquando fit mentio, v. g. ad *Kyrie eleison* et ad Litanias, dum in consecratione Ecclesiæ cum Reliquiis circum ecclesiam fit processio. In Mis-is cantatis populi locum tenet chorus, ut minister in privatis. Cautores (et musici) utpote actionem liturgieam perficientes, locum distinctum in ecclesia habent; processionibus supvrpelliceo induti, et non in habitu sæulari,

1 “Sntlîcit unum linbere ininbtrum. qui cçrit *personam lnlws pOpidi* cx CUJU> perx)-na sàd rdôti pturaliti ftpondet S Th Sumi P. 3 q. S3. art. 5. ad 12.

assistere debent (S. R. C. IS mart. 1679 ad 2. n. 2879); confabulari, strepitum facere, altari tergum vertere vetantur; officium suum recollecta ac devota mente obire, ac corde credere et quod credunt facto profiteri jubentur, aut certe vitam notorie pravam non ducant, nec sint acatolici (Cone. Prov. Col. II. 20. Cone. Prov. Prag. III. 1. Cone. Prov. Vien. iv. 6).

Desolves. — Unive'sim a Choro excludenda sunt mulieres, et a fortiori eæ, quæ in seclis cantant. Ita postulat antiqua Ecclesia consuetudo, lex liturgica mulieres ab altaris servitio procul esse jubens, cantus ecclesiastici dignitas, et fidelium ædificatio (Cone. Prov. Col. l. c. Westmon. I. Decr. XVIII. n. 20). Excipe si agatur de ecclesiis Monialium; — casus necessitatis; — longævam consuetudinem.

b. *Quid canendum sil.* — 1) Cantanda non sunt nisi ea quæ Ecclesia præscribit, vel saltem, inquit De Herdt (P. I. n. 112) “longæva consuetudo rationabilis atque laudabilis, tacite vel expresse, consentientibus locorum Ordinariis, probavit.” ... 2) Rubricæ Missalis i Tit. XVI. 3) indicant ea, quæ a celebrante canenda vel intonanda sunt. 3) “A choro cantantur introitus, *Kyrie eleison, Gloria*, graduatim, *Alleluja*, tractus, sequentia, *Credo*, offertorium, *Sanctus, Agnus Dei*, communio, et quæcumque celebranti sunt respondenda.” (De Herdt, P. I. n. 111.)

Brevitatis causa nihil omittendum, et Missa cantanda prout jacet in Missali. Ita resp. S. R. C. 5 jul. 1631. 5. n. 776. 923 quoad Missam defunctorum. Inde juxta decreta S. R. C. vel non celebrandæ Missæ defunctorum vel canenda omnia, quæ precationem suffragii respiciunt i S. R. C. 11 Sepi. 1847. 2. n. 4957. 5118), (pia etiam sunt sequentia *Dies ira* ac offertorium (S. R. C. 9 maii 1857. 1. n. 5243): in sequentia tamen canlores aliquas strophas prætermittere possunt (12 aug. 1854. 12. u. 5208. De Herdt, ib.). Cfr. notam in ima pagina. — In Missa *conventuali*, in pia chorus tenetur cantare symbolum, illud integre et intelligibili voce cantandum est, per organum

1 Nihil opus est dicere lue. non esse cantanda ubi cantorts ea cantare non valent Attamen, quantum per adjunctu licet, ea cantare docendi Mint.

versus alternatim suppleri non possunt, nec interea celebrans Missam prosecui potest (S. R. C. 10 mart. 1657. 3. n. 1670. 1817; 17 dec. 1695. n. 3228. 3377; 7 sept. 1861. 16. n. 5315. Cierem, Ep. L. I. c. 28. n. 10. De Herdt, ib.). *Kyrie, (Horia, graduate, sequentia, Sanctus, Agnus Dei* alternatim per organum suppleri possunt; ubicumque autem organum adhibetur, initium et finis, et ea quæ inclinationem et genuflexionem exigunt, semper cantanda sugit (Cæm. Ep. L. I. c. 28. n. 6 – 9. S. R. C. 12 aug. 1854. 12. U.5208; 7 sept. 1861. 15. n. 5315. De Herdt, ib.). — Cautores introitum tantum incipere possunt et debent, dum celebrans ad altare pervenit (S. R. C. 14 apr. 1753. 7. n. 4084. 4233. Cæm. Ep. L. 2. e. 8. n. 30). *Sanctus* cantatur post præfationem, sed *Benedictus qui venit* (juxta Cærem. Ep. L. 2. c. 8. n. 71; S. R. C. 12 nov. 1831. 33. n. 4520. 4669) reservatur post elevationem SS. Sacramenti, quæ Cærimonialis dispositio in Missis Pontificalibus servanda est, et laudabiliter servatur in aliis. Si autem *Benedictus* in aliis Missis ante Consecrationem cantetur, sub elevatione, vel potius postea, potest cantari *Tantum ergo* vel aliqua antiphona SS. Sacramento propria (S. R. C. 14 apr. 1753. 6. n. 4084. 4233). Communio cantanda est, postquam celebrans sumpserit SS. Sanguinem, infra distributionem S. Communionis; quæ si non fiat, infra purificationem (Rubr. de ritu ccelebr. Missæ, Tit. X. in fine; Cærem. Ep. L. 2. c. 8. n. 78. De Herdt ib.).

c. *Quo modo cantandum sit*, — Cantus planus et firmus, qui Gregorianus dicitur, si recte decenterque peragatur, a piis hominibus libentius auditur, et alteri, (pii harmonicus seu musicus dicitur, merito præfertur (Ben. XIV. c. *Annus*, 19 febr. 1749. j 2). Hujus cantus disciplinam Seminariorum alumni ex salutari Cone. Trid. Sess. 23. c. 18. de Ref. præscripto docendi sunt, valdeque optandum esse censent Patres Cone. l' l. Balt. II. a. 380, ut ejus rudimenta in scholis parochialibus exponantur et exerceantur. — Quod attinet ad modum quo Evangelia, Epistole, Capitula, etc. canenda sint, Cæm. Ep. L. I. c. 27 ad alios libros (*Dontificale, Sacerdotale, Directoria Chori* et similia) remittit, et Orationum tantum describit tonum,

quo descripto addit : “ Regulare est, ut iu alterando verba et sensum illorum, ac utroque.” solemni scii, et simplici, “*coce adaptando modulationi, ita ut musica non grari et competenti, interposita aliqua niora verbis et sensui, -ed hæc illi inservire videantur; (piod indigen reformatione censuit S. R. (. 21 febr. 1043, 1. n. 1285. 1432. Quapropter præscribit Beu. XIV. in cit. Const, j 9 curandum esse ut veri» quæ cantantur, perfecte planeque intelligantur. 3° Xe quæ sub introitu offertorio, elevatione et communione cantantur, sic protrahantur, ut expectando celebrans Sacrificium interrumpere cogatur, et diutius ad altare distractus hanat, ita ut non musica Missæ, sed Missa musicæ famulet (S. R. C. 21 feb. 1643. 2. n. 1285.1432. Ben. XIV. Const, cit. j 13).*” Per se patet præferenda esse *Gradualia, .iniiplumaria*, etc. S. Sedis approbatione donata.

Licet autem cantus Gregorianus pñefatur, musicus tamen et etiam instrumentorum musicorum usus permissus, usuque receptus est, et solus abusus reprobatur (Ben. XIV. const, eit. §. 3. 6. 7. Lue. Ferr. V. *Musica*, n. 1. 2).

Dixi, cantum musicum permissum esse. Menti tamen Ecclesiæ haud consonum est ut *regulariter* adhibeatur; hoc ipso enim quod Gregorianum præfert, satis ostendit musico exceptionaliter tantum utendum esse. Musicus præterea vetitus fuit Monialibus a pluribus Pontificibus, et expresse a Clemente λ III. 12 jul. 1592, apud Craisson, *Mae*. n. 5150. Demum et hæc habet Cær. Ep. E. I. c. 28. n. 13. “In Missis et olliciis defunctorum, nec organo nec musica, (piam figuratam vocant. *utimur*, sed cantu firmo, (piem etiam tempore Adventus et Quadragesimæ” (l'estait Dorn. 111. Adv. et Iλ'. Quadrag. hac regula non comprehenduntur. Idem Cær.) “*convenit* adhiberi.” (52/ p. 430.

Dixi præterea, solum abusum prohiberi. Quare cantus musicus gravis esse debet, decorus, suavis ac pius, distinctus, intelligibilis (Cær. Ep. L. 1. c. 28. n. 12. Littene Circul. Emi Card. \ie. S. S. 1 s et 20 nov. 1856, apud Anal. ,1. P. mensis maii 1857). Ilinc abusus in eo reprobandi et cavendi sunt : 1° ne sive organo sive cantu lascivum aut impurum aliquid misceatur, quales musica ab ecclesiis arēenda sunt (Trid. Scss. 22. in dee. de obs. et evit. in celebr. Miss.; Cær. Ep. L. I. c. 2S. n. 11. 12); ne profani moduli introducantur, aut qui levitatem spirent, nimiove strepitu affectus pietatis potius dissipent, quam foveant et excitent; ne cantiones modulationesve theatrales, militares vel mundana ad sacros concentus transferantur; ut a musica sacra amoveatur quidquid ab illius scopo alienum est. solive curiositati vel oblectationi audientium, aut etiam fama auctorum inservit. 2° Ne textus notabiliter alteretur mutilando, anteponendo, postponendo, atque

musica Missæ, sed Missa musicæ famulet (S. R. C. 21 feb. 1643. 2. n. 1285.1432. Ben. XIV. Const, cit. j 13).

Cær. Ep. L. I. c. 28. n. 1 dicit decere ut pulsetur organum, dum in Missa elevatur SS. Sacramentum, sed graviore et dulciori sono. (De llerdt, ib. n. 113, 114.)

De instrumentorum usu hæc advertit Ben. XIV. in Const, cit. “Si instrumenta continenter personcut et solum interdum . . . per momenta aliqua interquiescant, ut liberum spatium audiendis harmonicis modulationibus, crispatisque jaculationibus vocum . . . pnebeant, cieterum opprimant sepeliantque cantantium vocem sonumque verborum, frustaneusest et inutilis huiusmodi instrumentorum usus, imo vetitus atque interdictus.” Quæ instrumenta vetentur, vide apud eundem Ben. XIV. Const, cit. § 11.

(θ) n. 1366. q. 1°. p. 111. coi. 2.

“*Per accidens* tamen.” caute animadvertit el. X an Egeren, *de Conf. Sacr* p. * “ejusmodi integratio” (Confessionis scii, in qua peccatum sine culpa omissum fuit) “*statim* post impedimenti cessationem erit perficienda, nimirum in periculo carendi deinceps nova Confessionis occasione ; uti non raro contingit apud infirmos, qui hic et nunc, ob morbi violentiam. ab integritate materiali excusati, postea sine gravi incommodo omissa ante mortem propinquam supplere valeant. Confessarius igitur, audita talis infirmi Confessione formaliter tantum integra, eum utique omnino quietum reddat ; ast simul, si fieri possit, adhortetur de obligatione cito supplendi omissa, ubi, sedata pro tempore morbi violentia, status ejus id commode permittat, mortisque periculum

existere pergat. Ct autem præfata adhortatio, illæso sigillo sacramentali, ad effectum perducatur, confessarius, si adjuncta id ferant, hac aut simili ratione ægrotuni alloquatur : *Fili mi! jam plane quietus sis sum/naque cum Jiducia spiritum tuum commendes in manus Domini, qui., pro infinita sna bonitate paterna, ulteriorem peccatorum tuorum Confessionem in prresenti a te non exigit, etc. Equidem oportet, ut mutato morbi tui statu, peccata jam omissa, si commode poteris, in nova Confessione accuses ; verum nec de hac obligatione ullatenus inquieteris. Ego brevi et sapins ad (e rediturus sum, et tunc ipse iterum confiteri, si commode possis, petas ; vel potius, si placeat, mihi hic et nunc permittas, ut de ista obligatione te admoneam, et in ea adimplenda te adjuvem, ubi eam urgere adverterim.*"

(I) n. 1383. p. 123. col. 1.

Praedictis resolutionibus has etiam addo ex cl. \ au Egeren, *De Satisf. Sacram.*

" Illud confessario observatu dignissimum est, quod tamen non satis sæpe attenditur, plurium nempe peccati causarum concausam esse diabolum, adeo ut potior peccatorum pars, præsertim quæ a personis magis timoratis admittitur, non perpetrari censenda sit absque omni (hemonis instigatione. Et hinc summopere probanda est eorum praxis, (pii, minus *quandoque* attentis causis aliis, una alterave vice pro poenitentia principaliter imponunt media, dæmonis impugnationi speciatim adaptata, v. g. repetitam invocationem SS. Nominum Jesu, Maria et Josephi, implorationem auxilii Angeli Custodis, venerationem Crucifixi, aspersionem cum aqua benedicta, portationem benedictarum imaginum, etc."

Ad quæstionem : Quæ poenitentia, spectatis hodiernis moribus, *generatim sint utiles pro omnibus*, respondet : " Illæ poenitentia generatim pro omnibus sunt utiles, quæ, non plane semper exclusis parvis mortificationibus aut eleemosynis modicis, principaliter tamen consistunt in *orationibus vocalibus aliisve non insolitis operibus pietatis*, dummodo hæc ipsa, quantum fieri potest, pro casuum diversitate, adaptentur ad peccata salutariter ac convenienter castiganda et emendanda. Talis autem adaptatio sæpe cum successu fiet *per determinationem modi executionis*,

v. g. genullexionis, extensionis brachiorum, etc.; — *per determinationem temporis*, v. g. quoties forte relapsus fueris ; singulo mane aut vespere ; tempore Missæ infra elevationem S. Hostia et Calicis;— *per determinationem loci*, v. g. in ecclesia coram Sanctissimo, coram imagine Crucifixi, B. Maria \ virginis, St. Joseph), ante lectum priusquam cubitum eatur, etc.;— ast PII.EPKIMis *per determinationem intentionis*, qua liant, cavendo tamen a confusione et videndo semper, quid valeat poenitentis capacitas, quid ferre recuset. Et sane, summum momentum positive determinandi ejusmodi intentionem vel ex paucis luce clarius patebit exemplis, puta:

" *Superbo* injunge orationem devote recitandam eum intentione expressa, *ut* numquam indignationem divinam provoces elatus, sicut superbus Pharisæus; vel alia vice, *ut* Deus sit propitius tibi, sicut humili Publicano ; vel alia vice, si de magis devoto agatur, *ut* aliqua tibi ab hominibus contingat humiliatio, etc.

" *Avaro* orationem cum intentione expressa, *ne* cumulando bona temporalia amittas seterna : vel alia vice, *ut* gratiam consequaris christianæ misericordiæ erga pauperes, etc.

" *Luxurioso* orationem fervidam ad purissimum Cor Jesu, aut B. Virginem immaculate conceptam, *ne* tot homines in æternum damnentur ratione luxuriæ ; vel alia vice, *ut* Deo in posterum casto corde servias et mundo corde placeas; vel iterum, *ut* sancto replearis pudore tui ipsius, qui creatus ad imaginem Dei plane te assimilas!i jumentis insipientibus, etc.

" *Ebrioso* orationem pro omnibus, (pii te ebrium viderunt, *ne* malum exemplum tuum imitentur ; vel alia vice, pro familia tua domestica, *ut* ipsa, procurante Deo, mœrentiuin Consolatore, et innocentium Protectore, non tuo scandalo et dilapidatione misere intereat; vel iterum,/// sitiens in Cruce Salvator te praeservet a cruciatu sempiternæ sitis in inferno, etc.

" *Euri* orationem, *ut* paterna Providentia Divina quoddam potius infortunium tibi immittat, (piam denuo sinat te extendere manus ad res alienas; vel alia vice,///, juvante gratia Dei, vive credas, furem exclusum iri a regno coelorum, aut eidem non dimitti peccatum, nisi restituatur ablatum, etc.

“*Diffidenti* orationem coram Crucifixo, *ut*, considerans Dei misericordiam, erigaris in spem et firme confidas, Deum tibi propter Christum fore propitium; cui quicum orationi deinceps per aliquod tempus adjungatur hujusmodi suspirium : *O Crux Jesu, spes mea unica, ace*; vel alia vice (quod frequentius commendatum legimus a St. Alphonso et St. Leonardo) : < > *Jesu mi! misericordia*; vel iterum : (j .*Muria, monstra te esse matrem. Cita, dulceo et spes mea, salve!* etc.

“*Blasphemo* orationem, *ae* domus tua privetur favore et benedictione coelesti, uti, experientia teste, tam sæpe contingit ratione blasphemiae; vel alia vice, *ae* amplius addiscas in tcn.i cantica illa infernalia, quæ in æternum cantabunt damnati; vel iterum, *ut*, excitante et adjuvante gratia Dei, statim ac forte relapsus fueris, sub humili pectoris tunsione proclames: *Laudetur Jesus Christus*, vel *Sanctificetur nomen tuum*, etc.

“*Tepido* orationem, *ne* misericors Deus te, nec frigidum nec calidum, incipiat evomere ex ore suo, etc.

“Silentio autem Inc prætercunduni non est, *cum determinatione intentionis ejusmodi* intime connexum esse ipsum variarum orationum aut exercitationum piarum *delectum discretum*, quippe quo pœnitentis *attentio* inultum solet firmari, dum jam hæc, jam illa, jam quædam, sed pauca, simul imponantur pro re nata. Pone v. g. casum, quo accedenti ad Confessionem in festo Pentecostes injungenda videatur devota invocatio Sancti Spiritus, *ut* in corde ejus accendat ignem sui amoris, per venialia valde diminuti. Qualem hunc in finem orationem eliges? I tique convenienter eligere poteris recitandam semel quamvis orationem, huic Festo propriam, puta. Litanias Spiritus Sancti; verum, ad majorem pœnitentis attentionem excitandam, aptius quandoque eliges recitandam quotidie, per octavam, orationem, (pur post Litanias Sp. S. in libris precum reperitur.

“(C)iciterum innumerae fere sunt orationes aliave pietatis opera, e quibus delectus iste fieri valet.” . . . (Vide e. g. n. 13S7 hujus Compendii.) “Plures tandem occurrent ” legenti “libros spirituales, vel ” exploranti “mentem sanctorum confessoriorum, (pii salutaria sua hac de re sensu

litteris nobis consignarunt. Sic v. g. s. Alphonsus in *Praxi*, n° 14. diligentius perquirendo, inter poenitentias generatim utiles primo loco recenset : *aggregari ad aliquam congregattonem*; qua quidem poenitentia (ut obiter advertam) nullam certe utiliore reperies. . . . Deinceps idem Sanctus Doctor l. c. testatur ‘poenitentiam ter recitandi salutationem angelicam inane et vesperi, cum supplicatione: *Mater mea, adjura me hodie, ne Deo peccem, ego* plerumque solitus fui injungere, aut saltem consulere iis qui ea uti non soleant/ Non paucis etiam sæpe pro poenitentia injungere visum fuit : per aliquod tempus, et præsertim in eventu tentâtionis turpis, aut relapsus in luxuriam, quinque Pater et Ave in honorem quinque Vulnerum, eum singulorum successiva veneratione, puta deosculacione. Plurimum adhuc, juxta omnes, proderit imponere, ut per aliquod tempus omni mane firmum coram Deo renovetur propositum tale vitium hac die strenue impugnandi.” Tria præterea etiamnum expresse advertere juvat, videlicet :

“A. *Circa suffragia pro fidelibus defunctis*.—Suffragia pro defunctis constituere materiam generatim omnibus aptam, quæ aliquando pro sacramentali satisfactione injungatur, summæ auctoritatis testis est Catechisinus Romanus. Quinimmo pro pivmtentibus, venialia tantum confiteri solitis, tunc præsertim ejusmodi pernitentia fiet utilissima, ubi imponatur *sub aliquo modo*, quo melius intelligant. venialia magnam quoque pœnam apud divinum Judicem promereri, puta sub modo hoc aut simili : dic quinque Pater et Ave *pro iis fidelibus defunctis, oui panas luunt in purgatorio propter voluntarias distractiones in oratione*; vel alia vice, *pro iis animabas justis, quapurgatorii igne cruciantur propter inobedientias erga parentes,—propter peccata aurium aut lingua,—propter tepiditatem in accessu ad Sacramenta*, etc.

“B. *Circa Jiam Crucis*. — Exercitium Vite Crucis aliud est publicum, quod ” statis temporibus “ iu ecclesiis . . . solemniter peragi solet ; aliud privatum, quod a fidelibus separatim fieri consuevit. Primi exercitii impositio ut plurimum satis accommodari potest omnibus ; secundi autem exercitii (non dico suasio, sed impositio non raro minus accommodata erit

iis, qui nihil aut parum hucusque habuerunt ejus usum. Hisce autem a prudenti confessorio attentis; circa eminentem pro poenitentia aptitudinem in Via; Crucis In memoratu dignissima recolere juvabit verba ex *Discursu Mystico Sancti Leonardi: Facilius quoque satisfactio pro peccatis prestatatur frequentatio, te Fla: Crucis, tum ob valorem indulgentiarum* (ob quarum lucrationem saepe etiam imponi potest poenitentia justo minor), *tum ob memoriam Domini Passionis, quae est satisfactoria in summo gradu, ut ait Iliodorus, tum quia est alexipharmacum praeservans nobilissimum adversus ulteriores lapsus. Et hinc, quantum possum contentione omnique spiritus efficacia rogo atque obtestor confessorios omnes, ut maximum, lite Crucis thesaurum poenitentibus suis ostendant, perinde ac si loco injungentes visitationem. Ideo Crucis, tot v. g. vicibus* (ego pro nunc dicerem: una allerave vice) *perficiendam, et hoc facto scrupulum ponant, an aliter poenitentiae impositae sint proportionate, cum sola visitatio Crucis plurimas alias largissime suppleat poenitentias.*

“C. Circa poenitentias pro sacerdotibus confitentibus. — Confessorius excipiens sacerdotis Confessionem, a qua non hujus solum, sed et multorum salus pendere contingit, illud ante omnia apud animum suum recogitet, sese terribilem Deo redditurum esse rationem, si, vietus respectu humano et missa sancta libertate spiritus et sermonis, hoc munus quasi eversim exerceat vehit munus simplex absolvendi, cum parva quadam poenitentia indifferenter electa. Absque dubio nempe sacerdotem poenitentem (qui, secus ac ceteri fideles, nullum extra Confessionem habere solet Ananiam), quantum opus videbitur, ad perfectionem et perseverantiam in prima charitate suscepti sacerdotii dirigere debet per opportuna monita, et non minus per poenitentias, ipsi efficaciter salutare et convenientes. Hujusmodi autem poenitentias eligere poterit aliquando ex operibus, quae generatim omnibus utilia sunt, aliquando ex operibus statui sacerdotali speciatim appropriatis—qualia v. g. censentur:

“a) Orationes ex Missali Romano ad libitum certis diebus dicenda; pro seipso sacerdote; pro petitione lacrymarum; pro remissione peccatorum; ad repellendas ma-

las cogitationes; ad postulandam continentiam; ad postulandam humilitatem, patientiam, etc.

“b) Brevis meditatio de summa utilitate quotidiane, unius saltem quadrantis, orationis mentalis, sine qua, inquit S. Alphonsus, difficillime erit bonus sacerdos.

“c) Preces pro sacerdotibus defunctis, qui pueras in purgatorio luunt propter defectus commissos in auditione Confessionum, in visitatione infirmorum, instructione puerorum, etc.

“d) Preces pro se et aliis in eadem parochia sacerdotibus sociis, ut vinculo caritatis uniti, cum fructu collaboretis in salutem animarum.

“e) Preces ad resuscitandum in te, juxta monitum Apostoli, gratiam sacerdotalem, in Ordinatione presbyteri acceptam.

“f) Examen conscientiae; circa sacerdotalia munera tua.

“g) Conveniens praeparatio ad Missam, cum addito actu charitatis et contritionis; vel conveniens gratiarum actio cum adjuncta oratione. : *O bone et dulcissime Jesu* etc. ad lucranda indulgentia.

*. h) Legenda... ex Pontificali Romano, si prius manibus sit, aliqua pars precum Ordinationis presbyteri; vel ex Rit. Rom. de cura et visitatione infirmorum, etc.

“i) Oratio ad postulandam gratiam fervida; devotionis erga Sacratissimum Cor Jesu, Beatissimam Virginem, ministrorum Filii sui specialiter matrem, etc.; vel aliquando etiam oratio ad impetrandam gratiam suscipiendi Sacramenta exeuntium, qua, si experientiam consulas, divina sic permittente Providentia, non pauci sacerdotes privati extiterunt.

Atque similia multa, zeloso, ut par est, confessorio inventu facillima.

(K) n. 1401. q. 3°. p. 139. col. 1.

“Casus reservatus in dioecesi confessorii non subtrahitur reservationi ea de causa quod non reservetur in dioecesi poenitentis.” Ita Syn. Pl. apud Mavnut. 1875, n. 86. p. 84, Dublin. 1877.

(A) n. 1618. III. p. 277. col. 1.

Dicitur: illicitum reddit Matrimonii usum. Si vero de impotentia consequenti perpetua agatur, per se, seu secluso periculo pollutionis, liciti sunt actus, quos

conjugibiis sine intentione copulæ perficere fas est. Qui sint illi actus, vide η. 1651. 1°. 3°. Patct vero periculum pollutionis multo facilius adesse in iis, de quibus hic agitur, ideo præcise quia perpetuo a copula abstinere debent; idque præsertim verum est, dum sermo est de tactibus citato n. 1651 sub 3° expositis. Vide L. VI. 1095. j *Dixi* 2.

(M) n. 1619. 1°. p. 277. col. 1.

In viro præterea adest impotentia ex defectu, vel etiam ex extr.iordinaria dimensionel membri virilis; itemque ex tali utriusque testiculi contusione ut neuter otlieio suo sit aptus. In fœmiua adest ex defectu uteri vel vagina; item ex arctitudine, quæ potest esse causa impotentite perpetua et etiam temporalis; arctitudo enim non semper impedit fœcundationem et per media dilatantia artis medica: sæpe tolli potest (Van de Burgt, *de Matr.* n. 202), vel per repetitum copulæ experimentum sæpe tollitur (Capellin. *Past.-Med.* p. 11G. 3) .

Pneter has impotentias *naturales* ex defectibus organicis existentes, dantur etiam *accidentales* ex defectibus monilibus exurgentes, ex frigidityte scii, vel nimio calore. In hujusmodi impotentia» casu investigandum potissimum est, undenam status ille originem trahat, ut sublata causa, si fieri possit, impotentia auferatur. Causa illius frigiditytatis poterit esse maleficiim, sed sæpe, ut plures observant, non maleficium, sed alia causa hunc statum producant. Docet Zacehias, cel. medicus Romanus (*Qn. medico-leyales* L. 111. T. I. q. 5) impotentiam ratione defectus moralis oriri sæpe vel ex verecundia et pudore, vel ex nimio amore, vel ex infenso odio uxoris. Nasci etiam potest ab excessibus vitæ libidinosa. Insuper, quod notat Bouvier (*lu Sert. Præ.*), causa quandoque est deformitas in uxore, halitus tetrum spirans, negligentin in ornatu et munditie, odium, contemptus (Van de Burgt, ib.). Illi, quibus *Hermaphroditi* scu *rlndrOffyni* nomen datur, non arcentur a nuptiis causa impotentia?, si omnia possident, qua? necessaria sunt ad complendum actum conjugalem ; e contra

1 Hæc non est semper *perpetua*, fierique potest ut «it *respectiva* tantum, vel etiam non im-
veditiva [vide n. 1618. *Nota*] fœcundationis.

obstaculo illis est impotentia, ubi necessariis organis carent ; de quo, idcoque et de sexu ad quem pertineant, medici vel chirurgi pronuntient neccssc est (Van de Burgt, ib. n. 203). Plerique sic dicti Hermaphroditi, ait Capellm. (*Past.-Med.* p. 116, 117), medicorum examini subjecti, comperti sunt uno tantum sexu vere gaudere et alterius non habere nisi, apparentias.

(N) n. 1628. q. 7'. R. 2° p. 285. col. 1,

Dispensationes pro loro eonscientiæ quasi ordinaria potestate, scu non vi facultatum S. Sedis, concessa? non debent necessario in Confessione fulminari, nisi Ordinarius hanc condition» m posuerit. Feije, *de Imp.* n. 757. } fin.

Prævideri interdum potest fore ut partes earumve alterutra ad Confessionem instituendam adduci nequeant, et hoc idem in fori externi dispensationibus interdum contingit. In ejusmodi casu prudenter in ipso supplici libello, (pio dispensatio rogatur, petitur ut clausula non apponatur. Feije, ib. n. 746. 757.

(g) n. 1693. q. 1'. p. 827. coi. 2.

INSTRUCTIO

S. CONGREGATIONIS PE PROPAGANDA FIDE.

J)e modo servando ab Episcopis Fæderatorum Septentrionalis America Statuum in coynoscendis et definiendis causis criminalibus et disciplinaribus Clericorum.

Quamvis Concilium Plenarium Baltimorense II ab Apostolica Sede recognitum, certam quamdam judicii formam, jam antea a Concilio Provinciali S. Ludovic! sancitam, in criminalibus Clericorum causis ab ecclesiasticis curiis diœcesium Fæderatorum Septentrionalis Americæ Statuum pertractandis servandam esse decreverit. experientia tamen compertum est, statutum judicii ordinem haud undequaque parem esse ad querelas eorum pnv-cavendas, quos piena aliqua mulctari contigerit. Sæpe enim postremis hisce temporibus accidit, ut presbyteri judiciis ea ratione initis latisque sententiis damnati. remoti præsertim ab officio Rectoris Alissionarii, huc illuc de suis Prælatiis conquesti fuerint et frequenter etiam ad Apostolicam Sedem recursus detulerint.

Dolentium autem est, non raro evenire, ut in transmissis netis plura, eaque necessaria, desiderentur atque, perpensis omnibus, gravia sæpe dubia oriantur circa fidem documentis hisce in causis allatis habendam vel denegandam.

Qmc omnia S. Congregatio Fidei propaganda; praeposita serio perpendens, aliquod remedium hisce incommodis parandum, ac ita justitiæ consulendum esse censuit, ut neque insontes Clerici per injuriam pœua afficiantur, neque alicujus criminis rei ob minus rectam judiciorum formam a promerita pœua immunes evadant. Quod quidem facili pacto obtineret, si omnes praescriptiones a Sacris Canonibus sapienter editas pro ecclesiasticis judiciis, præsertim criminalibus, ineundis et absolvendis servandas omnino esse præciperet. Verum animo reputans, in prædictis Fœderatorum Ordinum regionibus id facile servari non posse, ea ratione providendum esse duxit, ut saltem illæ de admissio crimine accurate peragantur investigationes, quæ omnino necessariae existimantur, antequam ad pœnam irrogandam deveniatur.

Itaque SSnio Domino Nostro Divina Providentia PP. Leone XIII. approbante, in generalibus comitiis habitis die 25 junii 1878 S. C. decrevit, ac districte mandavit, ut singuli memoratæ regionis Sacrorum Antistites in Diœcesana Synodo quamprimum convocanda quinque, aut ubi ob peculiaria rerum adjuncta tot haberi nequeant, tres saltem presbyteros ex probatissimis et quantum fieri poterit in Jure Canonico peritis seligant, quibus consilium quoddam judiciale, seu, ut appellant, Commissio investigationis constituatur, eidemque unum ex electis præficiant. Quod si ob aliquam gravem causam Synodus Diœcesanastatim haberi nequeat, quinque vel tres prouti supra per Episcopum interim ecclesiastici viri ad munus, de quo agitur, deputentur.

Commissionis ita constitutio princeps erit officium criminales atque disciplinares presbyterorum aliorumque clericorum causas, juxta normam mox proponendam, ad examen revocare, rite cognoscere ac ita Episcopo in ipsis definiendis auxilium præbere. Satagant propterea oportet ad hoc munus electi, ut accurate fiant investigationes, ea proferantur testimonia atque

a praesumpto reo omnia exquirantur, quæ ad veritatem eruendam necessaria censentur, ac ad justam sententiam tuto prudenterque ferendam certa vel satis firmaargumenta suppeditent.

Quod si de alicujus Hectoris missionis remotione agatur, nequeat ipse a credito sibi munere dejici, nisi tribus saltem prædictae Commissionis membris per Episcopum ad causam cognoscendam adhibitis eorutuque consilio audito.

Electi Consilarii in suscepto munere permanebunt ad proximam usque Diœcesanæ Synodi celebrationem, in qua vel ipsi confirmentur in officio vel alii designentur. Quodsi interim morte, aut renuntiatione vel alia causa præscriptus Consiliorum numerus minuat, Episcopus extra Synodum alios in deficientium locum, prout superius statutum est, sufficiat.

in causis cognoscendis, iis præsertim in quibus de Rectore Missionario definitive a suo officio amovendo agatur, judicialis Commissio hanc sequetur agendirationem.

1. Ad Commissionem investigationis non recurratur, nisi prius clare et præcise exposita ab Episcopo causa ad dejectionem finalem movente, ipse Rector Missionarius malit rem ad Consilium deferri, quam se a munere et officio sponte dimittere.

2. Re ad Consilium delata, Episcopus Vicario suo Generali vel alii sacerdoti ad hoc ab ipso deputato committat, ut relationem causæ in scriptis conficiat, cum expositione investigationis eo usque peractæ, et circumstantiarum, quæ causam vel ejusdem demonstrationem specialiter afficiant.

3. Locum, diem, et horam opportunam ad conveniendum indicet, idque per litteras ad singulos Consiliarios.

4. Per litteras etiam Rectorem Missionarium, de quo agitur, ad locum et diem constitutum ad Consilium habendum advocet, exponens, nisi prudentia vetat, uti in casu criminis occulti, causam ad dejectionem moventem, per extensum, monensque ipsum Rectorem, ut responsum suis rationibus suffultum ad ea præparet in scriptis, quæ in causæ expositione vel jam antea oretenus, vel tunc in scriptis relata fuerint.

5. Convenientibus Consiliariis tempore et locopnefinitis, præcipiat Episcopus silentium servandum de iis, quæ in Consilio audiantur; moneat investigationem non esse processum judiciale, sed eo line habitam, et eo modo faciendam, ut ad cognitionem veritatis diligentiori qua poterit ratione perveniatur, adeo ut unusquisque Consiliarius, perpensis omnibus, opinionem de veritate factorum, quibus causa innititur, efformare quam accurate possit. Moneat etiam ne quid in investigatione fiat, quod aut ipsos, aut alios periculo damni vel gravaminis exponat, præsertim ne locus detur actioni libelli famosi, vel alii cuicumque processui coram tribunali civili.

6. Relatio causæ legatur coram Consilio ab Episcopi officiali, qui etiam ad interpellationes respondebit a preside vel ab aliis consiliariis per president faciendas ad uberiores rei notitiam assequendam.

7. Deinde in Consilium introducatur Rector Missionarius, qui responsum a se confectum leget, et ad interpellationes similiter respondebit, facta ipsi plena facultate ea omnia in medium afferendi, intra tempus tamen a Consilio determinandum, quæ ad propriam defensionem conferre possunt.

8. Si contingat, Rectorem Missionarium, de cujus causa agitur, nolle ad Consilium accedere, iterum datis litteris vocetur, eique congruum temporis spatium ad comparendum prefiniatur, et, si ad constitutum diem non comparuerit, dummodo legitime præpeditus non fuerit, uti contumax habeatur.

9. Quibus omnibus rite expletis, Consilarii simul consilia conferant, et, si major pars Consiliariorum satis constare de factis arbitretur, sententiam suam unusquisque Consiliarius in scriptis exponat, rationibus quibus nititur expressis; conferantur sententiae; acta in Consilio ab Episcopi officiali redigantur, a preside nomine Consilii subscribantur, et simul eum sentiis singulorum in extenso ad Episcopum deferantur.

10. Quod si ulterior investigatio necessaria vel congrua videatur, eo ipso die. vel alio ad conveniendum a Consilio constituto. testes vocentur, (pios opportunos Consilium judicaverit, audito etiam Rectore Missionario de iis quos ipse advocandos esse voluerit.

11. Singuli testes *pro causa* seorsim et accurate examinentur a Preside et ab aliis per Praesidem, absente primum Rectore Missionaria. Non requiratur juramentum, sed si testes ipsi non renuant, et se paratos esse declarent ad ea quæ detulerint juramento, data occasione, confirmanda, fiat adnotatio hujusmodi dispositionis seu declarationis in actis.

12. Consentientibus testibus, et dirigente prudentia Consilii, repetatur testimonium coram Rectore Missionario, qui et ipse testes si voluerit interroget per Praesidem.

13. Eadem ratione qua testes *pro causa*, examinentur testes *contra causam*.

14. Collatis tunc consiliis fiat ut supra n. 9.

15. Quod si testes nolint aut nequeant Consilio assistere, vel eorum testimonium nondum satis luculentum negotium reddat, duo saltem ex Consilio deputentur, qui testes adeuntes, loca invisentes, vel alio quocumque modo poterunt, lumen ad dubia solvenda requirentes, relationem sine investigationis ad Consilium deferant, ut ita nulla via intentata relinquatur ad verum moraliter certo cognoscendum antequam ad sententiæ prolationem deveniatur.

16. Omnia acta occasione judicii in medium allata accurate in Curia Episcopali custodiantur, ut in casu appellationis commode exhiberi valeant.

17. Si vero contingat, ut a sententia in Curia Episcopali prolata ad Archiepiscopalem provocetur, Metropolitanus eadem methodo in causæ cognitione et decisione procedat.

JOANNES CARD. SIMEONI. *Pr.*
JOANNES BAPTISTA AGNOZZI, &c.

Datum Romæ ex ædibus præfatae S. Congregationis, die 20 julii anni 1878.

(0) n. 1719. 3°. p. 34C. col. 1.

Dicitur: “Tertiarios . . . in communitate viventes.” Nam “mulieres virginalem seu cadibem, aut castam vidualem expresso voto et sub dicto habitu vitam ducentes, privilegiis, quibus fratres Ordinis. cujus tertiæ regula habitum gestant, gaudere debeant.” Ita Leo X. Const. *Dum intra* edita in Cone. Later. V. Scss. 21.

(P) n. 1759. 8°. p. 366. col. 1.

Caute dixit S. Poetor : “ *quamvis alii hoc negent.* ” Et revera negandum videtur ex Resolutionibus Romanis apud Lucidi, *de Fisit. SS. Liminum*, T. II. p. 567 sub 18. “ in *Carchieu.*,” ait, “ Episcopus Ordines conferre renuebat descendentes ab Indis, seu, ut vocant a *Mutulis*. S. Congregatio, ad quam hujus rei examen commissum fuit, *die 13 februarii* 1863, consuit “ *Supplicaaaduni esse. SSiho, quatenus ludiarum Episcopus animadvertat, Indos, et Nigros, omnesque ab eis per paternam, vel maternam, lineam descendentes nullo iure ab Ordinum, aliorumque Sacramentorum receptione arcendos esse, dummodo cetera per Sacros Canones requisita habeant.* ” Lib. 33. decret, pag. 19.

(Σ) n. 1614. q. 1°. R. 2° p. 274. col. 1. ; p. 398. col. 1. sub 4°.

Responsa S. Cong. S. Rom. et Univ. Iii(. ad postulata Synodi Manutianæ, Fur. IV. die 2 maii 1877.

Ad postulatum *primum* de proprio Matrimonium contrahentium parochio:

“Emi. ac Rmi. 1)D. ad primum postulatum decreverunt :

“ Respondeatur : Parochum proprium habendum esse Parochum domicilii vel quasi domicilii contrahentium.

“ Ad dignoscendum vero quasi domicilium, attendendam essu regulam traditam in Instructione Periæ IV. (lici 7 junii, 1867, Episcopis Hiberniæ transmittendam.

“ *Instructio.*

“ Pro Episcopis Angliæ et Foederatorum Statuum America? Ecrire IV. diei 7 junii, 1867-

“ Ad constituendum quasi domicilium, quod in hisce casibus necessario adipiscendum est, duo simul requiruntur : habitatio nempe in eo loco, ubi Matrimonium contrahitur, atque animus ibidem permanendi per majorem anni partem. Quapropter si legitime constet vel ambos vel alterutrum ex sponsis animum habere permanendi per majorem anni partem, ex eo primum die quo duo hæc simul concurrunt, nimirum et hujusmodi animus et actualis habitatio, judicandum est quasi domicilium acquisitum fuisse, et Matrimonium, quod proinde contrahatur, esse validum.

“ Vcrumtamen si de prædicto animo non constet, ad indicia recurrendum est quæ præsto sint, quique moralem certitudinem pariant. In re autem occulta et interna ditlieilc est hujusmodi indicia habere, quæ judicem securum faciant : indu est quod adhiberi maxime debet, regula a Summo Pontifice Benedicto XIV. continuata, ut inspiciatur utrum ante Matrimonium, spatio saltem unius mensis, vel ambo vel alteruter in Matrimonii loco habitaverit » Quodsi factum fuisse deprehendatur, censendum est ex præsumptione juris iutionem permanendi per majorem anni partem extitisse, et domicilium fuisse acquisitum, proindeque Matrimonium esse validum. At si præsumptio hæc juris, quæ ex menstrua habitatione oritur, contrariis elidatur probationibus, quibus certo ac liquido constet prædictum animum nullo pacto extitisse, tunc profecto contrarium proferri debere iudicium manifestum est, quia præsumptio cedere debet veritati. Præterea manifestum quoque est actualem habitationem ineptam esse ad quasi domicilium pariendum, si quis in ea regione more vagi ac itincrantis commoretur, non autem vere proprieque habitantis, quemadmodum scilicet cæteri solent, qui in eodem loco verum proprieque dictum domicilium habent.” T

Ad postulatum *tertium* de sensu clausulæ Facultatum : *extra fines diæcesis*, responsum fuit :

“ Verba relata formulæ ita esse intelligenda, ut Episcopus uti possit facultatibus erga suos subditos, (pii actu (pio dispensandi sunt in propria diæcesi commorantur : (pianvis ipse Episcopus extra suam diæccsim degat.”

(T) n. 1628. q. 10°. p. 286. coi. 2.

De dispensationum matrimonialium vitiis eorumque sanatione,

Quæ hac de materia in Tract, *de Matrim*, sparsim tradidi, hic pro faciliiori rei intelligentia et prætieo usu simul collecta exhibere lubet.

Vitia dispensationum matrimonialium, seu causa: uullitatis earumdem, sunt vel extrinseca vel intrinseca.

Extrinseca *potissimum* oriuntur: *ex defectu potestatis in dispensante*, (pio casu pro sanatione adeundus est Superior coni-

petens; e.r *invaliddate fuim!* *rationi* quæ si ex non servata mandati forma causata fuit (vide n. 1628. (p 5 . R. 2'. ψ 7 . q. 9°), delegatus denuo cxequ: potest. Quid in cæteris quibusdam rarioribus casibus huc spectantibus servandum sit, vide Fcije, *de Imp.* η. 735.

Intrinseca sunt subreptio et obreptio (n. 1625). Nullitas ex subreptione vel obreptione orta triplicem admittit h.vpothesini: 1". Si dispensatio in solo foro *externo* fuit petita, et novum impedimentum ante dispensationis fulminationem existons (nam quod post hanc tantum oritur, dispensationis *sanationem*. non exigit), vel delectus in foro externo sanandus detegitur. eonvalidatio petitur pro solo foro externo. (*Exempla.* impedimentum non rite propositum; unum tantum, licet plura concurrerent; incestus publicus non expositus; causa finalis falsa). Si vero novum impedimentum ante dispensationis fulminationem existons, vel defectus ad forum conscientiae perlinct, pro hoc solo recurritur eodem modo, quo dispensatio pro foro interno petitur, (piando nuptiis obstat impedimentum publicum et occultum (n. 1628. q. 1e. q. 2°).

2". Si dispensatio fuit petita in solo foro conscientie et novum quoque impedimentum vel defectus «»o pertinet, pro solo foro consciential eonvalidatio postulat. (*Exempla:* petita est dispensatio super impedimento occulto aflinitatis ex illicita copula; impetrata dispensatione, confessarius comprehendit eodem momento cum allinitatis impedimento extitisse incestum inter sponso; vel petita fuit dispensatio super affinitate occulta, super crimine, et detegitur postea causam allegatam non extitisse, vel impedimentum fuisse erronee, non bene, propositum). Detecto autem impedimento vel defectu spectante ad forum externum, recurritur tum pro hoc foro, tum pro foro conscientia, in quo (i. e. in foro conscientia) exponetur occultum et publicum impedimentum juxta dicta n. 1628. q. 1°. q. 2°.

3". Si dispensatio fuit petita et in foro externo et in foro conseientiie, novumque impedimentum vel defectus ad externum forum spectat, duplex recursus convalidatorius necessarius est; unus scilicet pro foro externo, in quo novum impedimentum vel defectus simul.

cum jam prius declarato exponitur; alter pro foro interno, iu quo exponuntur omnia jam nota impedimenta vel defectus, tum publica, tum occulta.— Novo autem impedimento vel defectu spectante ad forum conscientiae, in hoc solo eonvalidatio est petenda. Ex Fcije et Van de Burgt-

Quær. 1° *Quasnam vitiosas dispensationes Episcopus convalidare potxd?*

Resp. 1° Dispensationes a se concessas, quoties res noviter detecta aliunde ejus potestatem non excessisset tempore, quo dispensatio concessa fuit.

2° Dispensationes etiam a S. Sede concessas, si et quatenus potestas eas revalidandi sibi concessa est. Nulla autem Episcopis nostris ejusmodi potestas n *Formularum* conceditur.

In reliquis casibus non potest

Licet vero dispensationes a S. Sede concessas *convalidare* nequeat, poterit tamen hoc casu ipse *dispensare*, si dispensatio a S. Sede petita et concessa fuit super impedimento, in quo ipse dispensare poluisset, et cum quo nihil occurrit, quod exigit recursum ad Sedem Apostolieam. Ex Fcije.

Quær. 2° *Quid agendum in dubio an dispensatio fuerit valida?*

Resp. Habenda est ut valida (n. 162. 5°).

Quær. 3' *Quid, si dubitetur de ipso impetrata dispensationis facto?*

Resp. Impetranda est dispensatio, ut sequitur ex iis, quæ dicta sunt de impedimento dubio dubio facti (n. 1574 q. 5 . R. 3°).

Quær. 4° *Quid, si dispensationis vilium insanabile sil, c. g. ob detectum. juris nalur<e impedimentum?*

Resp. Applicanda sunt dicta n. 1638.

Quær. 5° *Ju nupturientes, vel, contracto jam Matrimonio, conjugis de ritio, etiam sanabili, semper monendi sint?*

Resp. Applica dicta n. 1423. q. 3°. q. 4°. n. 1556. q. 3°. n. 1689.

(T) n. 1693. p. 327, 328.

Ad dubia circa modum servandum ab Episcopis Foederatorum Septentrionalis America» Statuum in cognoscendis et definiendis causis criminalibus et disciplinariis Clericorum.

Instructio diei 20 julii 1878 lata est de casibus, in quibus ecclesiastica puma seu «■«usura sit infligenda, aut gmvi disciplinari coercionem sit locus. Hinc Concilii Plenarii Baltimorensis II. decreta n. 125 quoad naturam Missionum, nn. 77, LOS quoad juridicos effectus remotionis Missionariorum ab ollicio nullatenus innovata seu infirmata fuerunt.

Episcopi vero curent, ne Sacerdotes sine gravi et rationabili causa de una ad aliam Missionem invitos transferant. Quod si de alicujus Rectoris definitiva remotione a munere in pu.mam delicti infligenda agatur, id Episcopi executioni non mandent, nisi au lito prius Consilio.

II. Electio Consiliariorum facienda est in Synodo ad instar deputationis, seu canonicæ electionis Judicum Synodaliū, qui non a Clero, sed ab Episcopo eliguntur, audito quidem consilio Clericorum in Synodo, rA/ e.r *causis sibi űoti illud amplecti postea Episcopus noluerit*, ut bene observ.it Benedictus XLV. *de Syn. lib. I cap. I nam. 5.* Hinc absonum est, ut in casu de quo agit Instructio, horum Consiliariorum electio ad Clerum pertineat.

Extra Synodum electio absolute ad Episcopum pertinet, quem decet, ut votum audiat reliquorum Consiliariorum in casu subrogationis alicujus (pii defecerit, prout Episcopus in casu deficientis Judicis Synodalis debet *exquirere Capituli consilium, sed illud sequi non tenetur.*

II L Votum a Consilio datum est semper consultivum, et sententia definitiva Episcopo est reservata; quando enim Canones dicunt aliquid ab Episcopo de Capituli vel Cleri consilio agendum esse, non propterea necessitatem ipsi Episcopo inducunt illud sequi, nisi expresse id cautum sit. Hinc recte dicitur in Instruktionem, hos Consiliarios *Episcopo in causis definiendis auxilium preebere*, minime vero ipsos decidere. Sed inquisitionis acta, et opinio paudita a Consiliariis est semper inserenda processui.

Ex quibus patet officium Consiliariorum judiciale quidem esse, cum instructio sit isdem commissa, ac tamquam Adsessores Episcopo adsistant: sed patet etiam judicialis et delinitivæ sententiæ prolationem Episcopo esse unice reservatam.

IV. Per Instructionem sublata non est Episcopis extraordinaria facultas proce-

dendi ad suspensionem ex informata conscientia, quatenus gravissimas et canonicas causas concurrere iu Domino judicaverint, aut gravi et urgente necessitate pro salute animarum, etiam non audito consilio, remedio aliquo providendum esse consue- rint.

Liberum cuique Rectori est alium Sacerdotem ab Episcopo approbandum secutu habere coram Consilio sive ad simplicem adsistentiam, sive ad suas animadversiones aut defensionem exhibendam.

JOAN. CARD. SIMEON! SACR CONOR. A.
J. B. AGNOZZI Are.

(Φ) Tom. I. p. IA. Torn 11. n. 1310. q. 4°, p. 90. col. 1.

“Sacra Congregatio in Comitibus, liabitis Feria IV. hujus mensis” (novembris) “1875, rescribi jussit. . . . Si . . . agitur de iis, qui debent sub conditione baptizari, tunc poterunt, ad majorem functionis ecclesiastica? facilitatem, prius audiri sacramentaliter quoad eorum culparum accusationem; deinde, post collationem Baptismatis sub conditione, confessarius iterum reassumptis per summa capita, (•uni pœnitente, iis de quibus jam accusationem fecerit, absolvatur sacramentaliter, pariter sub conditione.”

|(X) n. 1230. q. 1°. p. 12. col. 1.

Ne ob notorietatem, immerito ut talem existimatam, Sacramentum publice negetur, utile duxi uberiores *notorii* tradere expositionem.

Quid sit notorium, in genere, dictum fuit n. 522. Resp. 2°.

Jure aliquid notorium esse dico juridica probatione aut sententia. Probatio hic intelligitur *plena*, qualis dicitur illa, quæ tantam fidem facit, quanta ad definiendas controversias sufficit; l e. g. spontanea confessio rei in judicio facta et non revocata; depositiones duorum testium omni exceptione majorum. etc. — Sententia hoc

Reiffenst. L. 2. T. 19. n. 11.

• 'Pestis *Irqihniit^ omni exceptione.* major is est, qui nulla *exceptione legitima* repelli potest, et si quid differt hir ab illis, differt tantum strut comparativus n positivo (Riffenst. L. 2 T. 20. u. 7-11) Exceptio nutem ideū est exclusio x. u. testis, judicis etc. (Id. T. 25. n. 1-5), et vocatur *legittma*, si a jure conceditur.

loco intelligitur (*tejiitica* seu quæ transiit in rem judicatam.¹

Facto aliquid notorium est, quando ita publice lit. ut nulla tergiversatione celari possit. I t ipsum illud factum, ita et notorium hoc triplex est. nempe notorium facti *permanentis*, quod continuo se exhibet conspectui hominum, puta concubinatus ejus, (pii publice cernitur concubinam iu domo sua retinere; notorium facti *transientis* seu *momentanei*, ut lueresis publice prolata; notorium facti *interpolati*, (piod fit publice quidem, non autem continuo, sed sjeptius tamen per intervalla iteratur, ut v. g. ebrietas ab ebrioso.

Ut facto aliquid sit notorium, requiritur, ut sit publicum ratione — tum *loci*, (pii debet esse publicus v. g. platea, et non ilomus (dupia privata,— tum *temporis* (ergo non de nocte commissum, nisi ob multitudinem presentium in loco publico ubi crimen committitur, nox diei æquiparanda videatur), — tum *multitudinis* astantium; nam hujus defectu crimen, de die et in loco publico patratum, æquiparari posset admissio de nocte.²

Fama, ratione notorii de quo hic agitur, non est illa, quæ dicitur *hominis* (“*reputation*”) et de (pia n. 516 sermo fuit, sed fama *inter homines*, quæ sic dicitur respectu, non hominis infamati, sed eorum, inter quos viget seu circumfertur (“*that which people say or tell; the common talk, report, sayiny*”). Notorium igitur famæ est publica insinuatio vel proclamatio ex sola quidem suspicione, at certo auctore proveniens, caque, in re præsentī, non de qualitate generali alicujus hominis (quod sit bonus vel malus), sed de aliquo facto particulari, v. g. Titium tale admisisse crimen.

Fama hujusmodi seu super facto aliquo particulari exorta, ratione suæ originis, potest adhuc tripliciter distingui: 1° Ut est vana vox vulgi et rumor in populo, quæ nullos habet certos auctores, nec causas -eu rationes probabiles ad sic credendum (“*rumor; hearsay*”). 2° Ut oritur ab aliquibus malitiosis, suspectis, aut proprio commodo sua'que utilitati studentibus Neque illa, neque hæc est attendenda: 3°

Prout traxit originem a personis fide dignis, gravibus, et de quorum commodo non agitur, seu, ui S. Alph,¹ loquitur, ex indiciis sufficientibus, ita ut appareat, ex qua ratione et causa fama ortum habuerit, et de hac sola lania impresentiarum est sermo.

Fama taliter accepta differt a *rumore*, *àmfarna* proprie est, quando tota civitas, vel vicinia, seu major pars communitatis aliquid assent; communitas autem decem saltem personis constare debet. *Humor* autem est, quando aliqua par» minor, puta inedia, tertia, quarta pars ita loquitur. Deinde fama procedit a certo auctore, puta quando est orta a certis et honestis personis, quæ dixerunt in populo st quid vidisse et interfuisse: rumor autem ab incerto auctore.²

Resolces.— 1 Ut crimen aliquod notorium habeatur, idque tut in re nostra requiritur) in *ratione criminis* seu ut *Jormaliter* criminis, sufficit, si de notorio notorii *talefacti* agitur, factum permanens vel etiam interpolatum. Si vero quæstio est de facto statim transiente seu momentaneo (v. g. publice aliquis profert luere-sim), ex ipso publice patrato crimine (ex ipso prolatae lueresis facto) nondum constat, illum, qui crimen patravit ihæresim protulit), crimen in ratione criminis (hæresim in ratione lueresis seu ut formahti r malam) admisisse, in hoc ergo casu non illico Sacramenta deneganda sunt, sed pra'vie inquirendum utrum, sicut ipsum factum, ita et formalis malitia facti publice certa sit.

2° I t ob notorium facti interpolati, v. g. in casu publici consuetudinarii, Sacramentum denegari publice possit, requiritur ut perseverantia in prava consuetudine sit evidens et publice nota. Quare Sacramentum conferendum est. si vel consuetudo per longius tempus fuit interrupta (consuetudinarii ipsius opera vel etiam physica aliqua de causa v. g. infirmitate), vel de ea publice per longius tempus nihil amplius auditur.

3° Notorium fama', in ordine ml deue-gationen» Sacramenti, attendendum non est, nisi fama i. e. ipsa publica insinuatio seu proclamatio, a sit uniformis, solida, constans et perpetua, i. v. non vaga, levis,

» Lib VI. 44.

« Rriffenst. Lib. 2 T. 20. n. 387 sq

¹ In rem jiidicntnin sententia transisse dicitur, dum ab ea non fuit appellatum Rriffenst. L. 2. T. 27. n. 2 sq.

- Cfr. Srhmakg. T. 10 P. 1 Til 1. f 1

aut contraria seu, ut habent Canonistæ, contrariis allegationibus conquassata, *b* Probari possit per duos testes omni exceptione majores, — deponentes se audivisse ita publice diei, et quidem a majori parte populi ; nam non suilicit deponere, quod audierint ita dici publice, cum contingere possit, quod unus solus id publicedicerit : — præterea exprimere debent certas personas, saltem duas, a quibus audierunt, ut sciatur num hi tales sint, quibus tides haberi possit: — demum assignare debent causas probabiles, ex quibus inductus est populus ad credendum : puta quia persona? illæ, quibus tides haberi potest et a iptibus audierunt, asseruerunt, ita se vidisse oculis suis.¹

4° Coram quot personis crimen debuerit committi, ut *facto* sit notorium, et a quot, in communitate præsertim populosiori, debeat publice insinuari seu proclamari, ut *fama* sit notorium, prudentis potius iudicio quam regula aliqua generali delinitur (cfr. § 522. 1564). Cum vero res ista in praxi difficultate haud careat, et arduum etiam siepe sit iudicium de requisitis ad notorium tum facti tum famæ, in re tanti momenti quanti est publica Sacramenti denegatio, Ordinarius, si per tempus liceat, consulendus est : quod si per tempus id non liceat et notorietas sit dubia, Sacramentum publice haud recusandum est.

(Ψ) n. 1251. I. p. 23. col. 1.

Communis fidelium sensus in rebus Fidei et morum, requisitis conditionibus stipatus, passivam seu Ecclesiæ discentis infalibilitatem constituit.—*Commanis fidelium praxis* (consuetudo legitima) Ecclesiæ leges moderatur (n. 186).—*Communis fionium usus* seu *existimatio* : 1° Ecclesiasticas leges, sicut consuetudo, interpretatur, idque non raro contra physiologorum placita, ut dum in interpretanda lege jejunii ecclesiastici cecrevisiam, quæ physiologie cibus est, ut potum habet, aut dum in interpretanda lege jejunii naturalis, ante Eucharistiæ sumptionem servandi, de attractione fumi ciborum in culina non curat : 2° Interpretatur quoque quandoque leges divinas Sacramentorum, quatenus ostendit qua significatione sumenda sit alieujus Sacramenti materia, v. g. aqua

¹ Reiffenst. L. 2. T. 20 n. 393. sq.

in Baptismo (n. 1251. I.) aut vinum in Eucharistia ; nam licet vinum aliquod *artificiale* physiologie forte verum vinum sit, Vinum tamen de vite, dato etiam quod Ecclesia nihil hae de re definivisset, verbo vini intelligendiim esse communis hominum existimatio seu usus pronuntiaret. Christus enim verba usurpasse censendus est eo sensu, quo communis hominum usus eu intelligit. Exemplo sil illud .lo-an. 12. 24 "Nisi granum frumenti, cadens in terram, *mortuum* fuerit." Liuz. Past. Bl.

(Ü) n. 1252. p. 24. col. 1 ; n. 1254. q. 4°. p. 24. col. 2.

Aqtite odoratæ, in quibus ipsa aquie substantia immutata esset, valida Baptismi materia non sunt. Infantes tamen moribundi casu, (pio, ob parentum infidelium, etc. repugnantiam, alio modo baptiz.iri non possunt, aqua, etiam quoad colorem mixtura aliqua (quæ tamen aquie substantiam non immutat) variata, per modum lotionis ("douche"), purgationis ("cleansing"), remedii, etc. baptizari possunt et debent, ita tamen ut aquæ saltem pars defluat super caput. vel, si id absolute impossibile sit, super membrum aliquod principale infantis. Quod si dubia fuerit materia sive remota sive proxima, quæ in casu necessitatis fuit adhibita, infans, si forte convaluerit, iterum, quo meliori fieri poterit, modo, sub conditione baptizetur ac instruatur S. C. S. Officii. Collect, p. 116 n. 181.— Idem resolvendum, si quis infantem moribundum baptizavit frontem ejus manu, aqua naturali intincta, tergendo, vel digito aut panno similiter madefacto, absque eo quod aqua fluat aut decurrat. Ib. p. 117 n. 182.

(1) u. 1257. iv. p. 26. col. 1.

Sacerdos aut diaconus censura aut irregularitate irretitus, si ob urgentem necessitatem baptizat, id, præterquam in casibus, quos theologi excipiunt e. g. n. 1676. 1°. Excipe: b) : n. 1688. 1° *Rcgulaf* more laicorum facere tenetur.

(2) n. 1259 q. 4°. p. 27 col. 1.

Huic adversari videtur quod S. C. de Prop. Fide 2 febr. 1 s(>4 Vii° Ap° Concincinae rescripsit, scii. " Consuetudinem hujus

Missionis circa Baptismum, quod a ('atc-
ciiistis aliisve probatis laicis, absente Sa-
cerdote, illico administratur infantibus,
bona licet valetudine utentibus, de qua
dubitabas, S. (. plenissime approbavit:
hominum quippe vita, infantium præscr-
tim, continuis est obnoxia periculis.”
Collect, p. 121 n. 107. Forte tamen pe-
culiaria tam late patentis Vicariatus ad-
iuncta magnum in hoc responso pondus
habuerunt. Sic v. g. Synodus Suthcuen-
sis expresse memorat periculum, in hoc
Vicariatti, infantibus imminens ex consue-
tudine parentum recens natos in eodem
secum lecto deponendi. Ib. p. 125. n.
207.

(3) n. 1262. p. 29. coi. 2.

S. C. de Prop. Fide 29 nov. 1672 de-
claravit. “ licere Parocho baptizare puerum,
consentiente uno e parentibus Catholico,
etiamsi certo sciat alterum postea curatu-
rum, ut infans baptizetur a ministro here-
tico ; sed conjux Catholicus tenetur monere
conjugem haereticum, lilium jam legitime
esse baptizatum.” Collect, p. 122. n.
200.

(4) n. 1261. 1. p. 30. coi. 2.

Missionarii S. .l. in Sinis quæsierant :
“ Utrum omnia Sacramentalia in Baptis-
mate fœminarum adultarum adhibenda
sint? Ratio dubitandi est incredibilis
apud Sinas fœminarum modestia, zelus, et
laudabilis earum ab omni virorum, non
solum congressu, sed et aspectu fuga; (pia
in re, nisi magna adhibeatur a Missionariis
cautela, scandalum ingens Sinensibus datur,
totaque Christianitas cõidentissimo periculo
posset exponi.” cui quaestioni 23 mart.
1656 S. C. S. O. respondit: “ Ex gravi
necessitate proportionata, posse omitti
(piicdam Sacramentalia in Baptismate fœ-
niiiiarmn.” Collect, p. 161. n. 278 : quod
tamen responsum servandum est “ juxta
qmesita, circumstantias et omnia in eis ex-
pressa ” (S. C. S. (). 13 nov. 1669. Collect,
ib. n. 279 et n. 281). et sic facile componi-
tur cum aliis Responsis omnino contrariis,
utpote datis pro casibus in quibus exposita
in dubio allegato non certificabantur.

(5) n. 1280 q. 1°. p. 43. coi. 2.

Controversia quibusdam lis de nomine
videtur, quæ originem suam debeat duplici

significationi vocis *tiliyo*. Antiquissima
enim hujus vocis significatio denotat pri-
mæ notie trilicum et hanc significatmmni
præ oculis habuisse videtur > Th. P. III
q. 74. a. 3 ad 2, ubi validitatem hujus
materia: indubius pronuntiat Verum il-
ligo, quæ quandoque etiam *šteal* vocatur,
significat quoque id quod Aegii dicunt
llye, (ralli Germani *Poggtn* vel *Kn*>. Itali
Stgala, et siligo hoc sensu sumpti
est materia invalida. *Lin*~. *P. Bl*.

(6) n. 1296. q. 11°. R. 1 p. 51 col. 1

Quum tempore Paschali administnm-
dum <st ss"um Eucharistia Sacramentum,
ante vel post Missam de Requiem, vermi-
culis non est addendum *AUelua*. S. R.
C. 27 nov. 1878 in Senen. (Acta, T.
XII. p. 642).

(7) » 1296. q. 11. R. 2 p. 51. vol. 2.

Dicitur in Resp. stolam coloris *Ojfiiao*
illius diei convenientis adhibendam esse.
Quarc, si Mi>sa non concordat cum Officio,
non illius, sed hujus colore utendum est in
administratione Eucharistia quæ non fit
intra, aut ante vel post Missam. Casus
dari potest Fer. V. in Cama Dnitt (piando,
juxta Rubricas, Officium de Octava et
Missa de Vigilia vel Feria celebratur.
Ubi viget consuetudo administrandi SSf* n>
Eucharistiam cum stolis albi coloris fide-
libus Paschale præceptum adimplentibus,
toleranda est. S. R. C. lenet. 11 aug.
1877 (Acta, T. XIII. p. 430).

(8) n. 1300. p. 54. coi. 2.

Conopænm istud confici potest ex panno,
sive gossipio. sive lana, sive cannabe con-
texto : — coloris sive albi, sive temporis
festique rationi convenientis: at si non sit
coloris albi, in (xequiis <eu Missis de Re-
quietu mutatur in colore violaceo S. R.
C. 21 jul. 1855.

(9) n. 1309. q. 9 p. 64 col. 1.

Adde e\ responso a S. C. de Prop. Fide
A'ic. Ap. Tongkini Orientalis dato (13 febr.
1806) casum sequentem. “Sale a Cate-
chumenis in collatione Baptismi prægus-
tato, etsi jejunium frangi videatur. adhuc
tamen nullum dubium cõt quin ad Sacram
Communionem, suscepto Baptismate, ad-

mitti possint, imo vero debeant : ita omnino Ecclesia, in cuius potestate est a generali lege jejunii Eucharistici, ab ipsamet iis inducta, qui extra mortis periculum Sacram Communionem recipere cupiunt, in peculiaribus casibus dispensare, in Rituali Romano prescribente, ubi ritum tradit quo Baptismus adultis conterendus est.” Collect. p. 161. n. 282.

(10 n. 1317- q. 2°. AW/r. —p. 68. col. 1

Pro *defunctis* tamen infidelibus, “ si vere in infidelitate decedunt, omnino non licere ” Sacrificium facere, Missionariis Dominicains in Sinis 12 sept. 1645 respondit S. C. de Prop. Fide. Collect, p. 188. n. 369.

(11) n. 1325. || 7 . p. 74. col. 1. nd II.

Perse patet celebranti Missam cantatam in hoc et similibus casibus cleemosynam ordinariam tribuendam esse, quae statuta est pro *cantatis*. Ita etiam S. C. C. 25 jul. 1874. Past. Bl. fur N. Am. 1881. p. 34.

(12) n. 1327. q. 7 . p. 78. col. 1.

Missa lunationis applicari etiam potest defuncto sacerdoti confratri a sodalibus societatis, qui, ex pacto, ad id tenentur. S. C. C. It sept. 18/8 in Nancien-Tullen. et Nemausen, apud Nouv. Rev. Théol. T. XI. p. 25, ubi et rationes hujus resolutionis exhibentur.

(13) n. 1331. q. 3°. p. 82. col. 1.

Inter causas rationabiles a De Herdt (Pr. Lit. P. 1. u. 155) recensentur : “ necessitas ecclesiae; concursus sacerdotum, quibus vestes debiti coloris non sufficiunt ; magna solemnitas, qua fit, ut in ecclesiis minus copiosis uti liceat paramentis pretiosioribus, si vel sola crux casulae sit coloris officio conformis. Præterea ut plures notant, satius est, quocumque die facere Sacrum in quocumque eoiore, quam illud omittere.”

(14) n. 1331. q. 13°. p. 83. col. 1

Ad Dubium : Si sacerdos celebrat sine ministro, debetne bis dicere *Confiteor* ante introitum ? S. R. C. in Erien t sept. 1875 respondit: *Negative*. Gardell. Append. IV. n. 5627.

(15) ll. 1334. 14°. p. 86. coi. 2.

A pristina quoad carminum in lingua vernacula cantum severitate recessisse videtur S. R. C. *Consuetudinem* enim hæc canendi coram SS.^{no} Sacramento, aut in ejus processionibus, itemque dum, non exposito Sacramento, divina officia celebrantur, tolerari ac servari posse, respondit 27 sept. 1864 (n. 5336) et 11 mart. 1871 (n. 51-72). Cfr. Nouv. Rev. Th. T. XII. p. 241. n. 27.

(16) n. 1314. q. 8°. p. 91. coi. 2.

Adverte: 1° Casus allegatos non *laxative* referri, ac si alii non darentur, in quibus absolutio conditionata dari possit, sed *exemplificative*. Præ oculis semper habeantur duæ regulæ n. 1344. q. 8°. p. 93. col. 2 expositæ, quas si confessarius, medium inter laxitatem et nimium rigorem tenens iter, ad alios etiam casus hic non recensitos prudenter applicaverit, tutus erit: 2° In casu pœnitentis dubie dispositi semper, quantum *moraliter* fieri poterit, adlaborandum esse, ut c. dubie disposito certo dispositus evadat.

(17) a. 1385. q. 7°. p. 124. col. 1.

Si oblivio graviter culpabilis fuit, in sequenti Confessione, ut patet, accusanda est, ut recte advertit Muller, Th. Mor. L. 3. § 127.

Dico : “ *si . . . pœnitens prudenter présu-mât* ” etc. : e. g. quia modo (*just note*) confessus est vel pauci aderant pœnitentes.

Dico præterea : “ *si commode possit* ” : i. e. sine inulto negotio et quin adstantium admirationem moveat.

Dico demum : “ *deberet . . . ipsum adire* ” : non tamen extra confessionale, dum v. g. confessarius illud jam reliquit : nam, in casu, non agitur de impositione aut commutatione pœnitentiæ.*

Quid si confessarius pœnitentiam non imposuit v. g. ex inadvertentia? Si pœnitens id advertit antequam confessionale relinquat et statim post absolutionem, confessarium rogare debet, ut pœnitentiam sibi imponat. Sin autem id advertat tantum postquam confessionale reliquit, ad in non tenetur, nisi confessarium *statim* post absolutionem datam adire possit, prout patet ex ratione allata pro Resp. 2. h. u. q. 10°.

(18) η. 1394. q. 13°. p. 132. col. 2.

Die 28 nov. 1725. “ In Congregatione Generali S. OU', relato folio a S. <'. de Prop. F. ad S. Off. remisso, continente Ordinationes factas a defuncto R. P. I). Episcopo Larandensi. Vicario Ap. Missionis Occidentalis in regno Tnnkinensi. tenoris sequentis, videlicet : 1 ... 2 ... 3 ... 4 ... 5 ... 6 ... 7. Si aliquis Minister hujus Vicariatus ad alium Vicariatum se conferat ad confitendum sua peccata et Minister alterius Vicariatus eum ipso confiteri voluerit, talem Ministrum absolvere non poterit, *et idem e converso*; ... EE. 1'1'. ... decreverunt : abolendam reservationem sub numeris 1. 2. 3. 4 et 7.” Cur vero abolenda, si consuetudo non conferat jurisdictionem in peregrinum ?

(19) n. 1403. (| 7°. p. 141. col. 1.

Adverte tamen nihil impedire, quominus crimen alicubi publicum, aliis in locis veluti occultum habeatur. Titius v. g. excommunicationem suo Episcopo reservatam incurrit eo quod cum Caia Matrimonium coram ministello contraxit : delictum publice notum est in loco dimissionis istius Episcopi, in quo contraxit. Titius, relicta illa diœcesi, in alia, ubi delictum ejus est occultum, sedem figit. Si delicti fama non facile in alia ista diœcesi persequi eum possit, poterit absolvi in illa diœcesi, cum facultate tamen Ordinarii istius diœcesis, si etiam in illa delictum ejusmodi reservatum est : at etiam sine hujus facultate, si in ipsa non est reservatum. Theol. Pat. n. 309. S. Alph. L. VI. 593 et L. VU. 78.

(20) n. 1110. IO. 2). 3) p. Ut col. 1.

Illud : *immediate* (ante vel post) aliqui *moraliter* intelligunt, ita ut si physice *titillum* aliquid interinediet, seu intervalum adeo breve sit, ut pro nihilo debeat computari, confessarius adhuc, vi harum clausularum, denunciandus sit. (communis sententia, (piam sequitur S. Alph. L. \ I. 677, illud stricte i. e. *physice* accipit. Nouv. Rev. Th. T. XII. p. 29. η. XXIX.

(21) n. 1410. n). 4). p. 141. col. 1.

Ex exemplis, quae allego, patet illud : *occatione*, duplici hic significatione venire, altera *opto'timitatis*, altera *motivi*. “ I fro- que modo,” ait Passerions, “(onfessio

potest dici occasio sollicitandi, vel quia præbeat opportunitatem ad id faciendum.” ut in exemplo quod priori loco affero. “ vel etiam quia praebeat motivum, ex quo confessarius -e moveat ad sollicitationem,” ut in exemplo, quod posteriori loco adduco. Nouv. Rev. Th. T. XII. p. 31. η. XXXI.

Dico in fine: “dummodo ex indiciis sufficienter constet,” etc. Ejusmodi indicia aderunt, si v. g. confessarius post audita peccata mulierem interrogaverit, ubi habitet ; an sola manere domi soleat, ubi aha hisce similia quæsirrit ; vel. dum ad peccandum accessit (ut notat Ballerini), verbis aut factis aliqua commemoravit ex iis, quæ ex Confessione accepit. Theol. Pat. n. 393. Nouv. Rev. Th. T. XII. p. 34. η. XXXV.

(22) n. 1110 n) 5). p. 144 col. 1.

“An autem denunciari debeat confessarius (pii convenit cum muliere, ut ad eludendi dos domesticos se fingat ægrotam, et ipsum accersat domum ad patrandum peccatum - affirmant (one. et Mazzot. II cc. iti in Fagund. apud Potest, num. 513. ac Saucius apud Dian. p. I h. 5 r. 37 , (piia prætextus confessionis tunc videtur satis manifestus. Sed probabilius negant Ronc. d. q. 7- iu fine, cum Bord. Diana II. cc. et Escob. n. 662 cum Trull, cum Frcita, ac Leand. Ratio, quia tunc non verificatur quod confessarius *sollicitet* prætextu confessionis, sed tantum quod prætextu confessionis *peccatum eret/luatur* ; ita ut pnetextus confessionis tunc jam ordinetur non ad sollicitationem, sed ad familiares decipiendos.” L. λ l. n. 679. Cfr. Theol. Pat. n. 394, 395.

(23) n. 1410. b). p. 144, coi. 2.

“ Signa externa simulationis ex parte confessarii sunt sedere in loco convenienti, benedicere mulierem, manum ante faciem tenere, ut in auscultando confessiones fieri solet ; et demum manum supra caput ejus extendere, fingendo illam absolvere ; ex parte autem mulieris signa sunt genuthxio. signum erucis, percussio pectoris, manuum conjunctio, collocutio humilis eum confessori, quæ exterius apparet accusatio peccatorum.” Poti stas apud Nouv. Rev. Th. T. XII. p. 44(2).

(24) η. 1439. q. 2°. p. 167. col. -

Dixi : “ *ordinarie* in uno solo casu . . . absolvi poterii..” Fieri enim potest, etiam extra periculum mortis, ut 1° concubina aut nullo modo aut hic et nunc dimitti vel vitari nequeat (*occasio necessaria*) ; 2° pœnitens paratus -it scandalum publicum «piod ex concubinato existit, quamprimum et quo meliori modo potent tollere, ae illud quod ex accessu ad S. Communionem existeret, vitare; 3° ex dilatione absolutionis nullus bonus effectus sperari possit.

Hæc tria si simul adsunt (perraro autem aderunt), absolvi posse concubinalium (aut concubinariam) quidam docent.

Ut primum revera adsit, duo requiruntur: 1° ut occasio sit *vere* necessaria : affectus enim, (pio concubimirii sordidis suis adliærent voluptatibus, non raro edicit, ut separationi vel speciosos opponant pnetextus, vel ejusdem difficultates exaggerent : 2° ut ideo precise necessaria sit, quia ex separatione existcret damnum in bonis fortune adeo grave ut vi hujus a proprio statu decideret, aut in gravem necessitatem conjiceretur. Vide exemplum ancillae (piod allero pag. 168. col. 1. sub: *Si* 6). Alia enim damna, v. g. in fama, in casu scandali *publici*, quod concubinalium fama jam spoliavit, attendi non debent. Cfr. S. Alph. L. IV. n. 437. 111.

Secundum supponit pœnitentein, (pii pro certo affirmet turpe commercium jam diu cessasse, (piod tamen populus etiamnum perdurare credit. Hunc, si primum et tertium requisitum adsit, absolvi posse dicunt, servatis tamen conditionibus requisiti secundi. Hinc enim, ut su iponitur, occasio est necessaria et per (iuturnam turpis commercii intermissionem datur signum extraordinarium dispositionis; inde vero, ut pariter supponitur, scandalum (piod perdurat, pro nunc tollere nequit et quamprimum poterit tollere paratus est : nec novum scandalum, ut iterum supponitur, daturus est, accedendo scii, ad S. Communionem : nam serio promittit se ad eam non accessurum, saltem in loco ubi cognitus est.

Tertium requisitum deesset. si, omnibus consideratis, dilatio absolutionis stimulus fore judicatur, quo illud : *quamprimum* < *t quo meliori modo poterit* (de quo in requisito secundo) (punio citius perficiatur.

Cfr. Berardi, Ed. 2. n. 151. Aertnijs, p. 30.

(25) II 1149. q. 1°. p. 173. eoi. 2.

I. Ex dictis patet confessariuin, si agitur de libris aut ephemeridibus ex professo impiis aut obscœuis, inter alia teneri ad hæc :

1 Tenetur, (piando prudens adest suspicio pœnitentem, qui hac de re tacet, ea legere, ipsum interrogare, idque licet in bona fide ((piod vix admitti potestI verse-tur. Ratio est, quia omissio interrogationis pœnitentem *ejusmodi* libros vel ephemerides legentem a peccato *Jormali* contra Fidem aut mores non liberat, eum, ut dictum est, tales libri aut ephemerides *maxime* sint periculosi i. c. in periculum proximum formaliter contra Bidem aut castitatem peccandi legentes conjiciant.— Hinc

2° renetur eos monere, casu etiam quo nullum ex admonitione fructum sperat. Ratio, (pia ex admonitione timenda non sunt mala majora iis, quæ ex lectione produ-cuntur.

3° Tenetur negare absolutionem renu-entibus abstinere ab eorum lectione. Comparandi enim sunt iis, (pii occasionem proximam voluntariam deserere nolunt.

4° Tenetur adigere pœnitentein, qui tales libros retinet, ut eosdem abjiciat, ct eum, (pii tali diario nomen dederit, ut nomen retrahat : si id se facturum sincere promittit, absolvi potest. Quod si postea promissis non steterit, ordinarie absolven-dus non est, priusquam obligationi sm.e satisfecerit. Sequitur ex dictis n. 1436. < l. i0. — — —

5° Tenetur pœnitenti, (pii ex necessitate et cum debita licentia libros vel ephemerides ex professo impios legit, congrua antidota præscribere, ne venenum noceat : ut nimirum simul bonos libros vel bonas ephemerides legat, quæ Religionem defendunt ; ut pro fide conservanda oret, Sacramenta frequentet, etc.— Dixi : “ex professo *impios* ; ” nam libros aut ephemerides ex professo *obscoenos* nulla datur legendi necessitas aut licentia, extra casum in Regula VII. Indicis exceptum.

II. Quod attinet ad libros et ephemerides. (pii non ex professo impii aut obscœni sunt, confessarius debet : 1. Pro viribus eorum lectionem impedire : specia-tim a) (piando pœnitens obligationis ab

eorum lectione abstinendi conscius est, vel de c'a dubitat; b) dum ignarus est obligationis, attamen eum spe fructus, aut saltem sine metu majoris mali, admoneri potest; ei (piando ('onfessanus advertit continuam vel frequentem lectionem illam incipere pœnitenti in Fide aut moribus notabile detrimentum inferre; hoc quippe ncutiquani permittere potest.

2. Aliquando *tacere* obligationem abstinendi a prædicta lectione, positis nimirum sequentibus conditionibus; a) ut pœnitens invincibiliter ignoret gravem obligationem abstinendi a continua vel frequenti ejusmodi lectione; quæ ignorantia in pluribus oritur ex miris, quibus imbuti sunt, præjudiciis; b) ut ex admonitione fructus non speretur, sed majora potius mala timenda sint, puta alienatio a Sacramentis, a Religione; mimis enim malum permitti potest ut majus evitetur, et Confessarius Christi exemplum sequi debet, de quo testatur .Mattii. XII. 20: “Arundinem quassatam non confringet, et linum fumigatis non exstinguet;” c) Ut Confessarius pœnitentem suum monitis ac suasionibus ab ejusmodi lectione abducere, vel certe diffidentiam de pravis libellis ac diariis insinuare, atque ad studium Religionis inducere conctur; tamquam medicus enim tenetur pœnitenti antidota ministrare, quibus periculum removeat. Godschalk. De proh. lib. c. 6 apud Aertnijs n. 36, p. 46.

(26) n. 1452. q. 2°. p. 174, col. 1.

Dantur cauponæ honeste (utinam multa!), tales nimirum, quæ occasiones peccandi. puta pravas ephemerides, irreligiosos ac turpes sermones, secreta cubicula ad libidinem, scorta, inhonesta oblectamenta non solum sponte non offerunt, sed iu quibus caupones etiam, pro viribus, peccata impedire satagunt. Per se patet ejusmodi cauponarum frequentationem animi relaxandi causa, si moderatio servetur in tempore, iu potu, in ludo, in colloquiis, a culpa immunem esse.

(27) n. 1470. p. 179. col. 2.

Dico: *ab ipxius peccati natura*. Quare, cæteris paribus (i. c. intervallo (piod inter actus intercedit, indole pœnitentis, actuum intensitate, etc. n. 1477. *Nota*, p. 152. col. 1.), plures ad habitum inducendum

requ nuitur actus in peccatis operis non con-nmmati quam in consummatis, puta in tactibus (pium in fornicatione, item, (piod attinet ad consummata, in iis, quæ solitarie (Oiuimltuiiturfv. g. pollutio; quam m iis, quæ cum alio patrantur.

Dico præterea; *a uiodo, quo comniavtuiu fuit* Quam ob rem. caneris iterum paribus, plures requiruntur actus, ut habitus exist.d ex peccatis vel *cordtt*, quam nt existât ex peccatis *operit*. Sic fit n potest, nt ex peccatis oris vel cordis habitus non nascatur, nisi bis terve iu hebdomade iterentur.

Universim dici potest rem pendere a difficultate vel facilitate, qua homines diversa peccata committere consueverunt, ideoque, cæteris, ut supra dictum est paribus. (pio facilius aliquod peccatum, ratione sui, committi soleat, co plures requiri actus: atque ex hoc principio procedunt mox notata et exposita. Aertnijs, n. 13.

(28) n. 1470. p. 179. col. 2.

Incontinentes præcipue inveniuntur intercos. (pii habituali sunt in blasphemiiis et imprecationibus, et sæpe etiam inter eos, (pii habitum pollutionis contraxerunt. Habituates in mala voluntate repenes imprimis intercos, (pii habituali sunt in odio, in injustitiis, iu turpi *amore*. Aertnijs, n. 13.

(29) il. 150S. q. 2°. p. 202. col. 1.

“Aliquando, Missionariis Christianos sibi commissos visitantibus, occurrit ægrotus hectica feбри vel simili morbo laborans, (pii juxta experientiam vivet adhuc plures menses, sed intra annum morietur. Quæritur an. in tali casu, Missionarius ipsi administrare possit \ iaticum et Extremam Unctionem, eo quod quando verior aderit casus ea recipiendi, non poterit præsens haberi Missionarius ob magnam distantiam et alias circumstantias id impediētes? — S ('. de **Prop.F**—Affirmative.” 1S01. Februarii 20. — Collect, p. 1S4. n. 361.

(30) n. 150S. q. 5° p. 203 col. 2.

Tales v. g. sunt ebrii delicientes, quos constet esse in mortali (L. VI. 732). Id vero tunc tantum *constare* videtur, quando evidens est ipsum sese ex proposito *perfecit* inebriasse: id vero, in casu *solitarire* inebriationis, vix evidens essi poterit: po-

tit vero, si agitur de illis ebriosis, qui usque ad finem vitæ in consuetudine hujus vitii notarié perseverarunt.

(31) ». 1508. q. 8°. p. 203. col. 2.

Supponitur semper in hoc casu adultum istum habere “aliquam intentionem recipiendi Sacram Unionem in beneficium animæ pro mortis tempore ordinatam” (Collect, p. 323. n. 681), quo casu inungi etiam debet (Ib. n. 685).

(32) n. 1516. T. p. 209. col. 1.

“Quamvis una clavis esse possit materia sufficiens pro ordinatione Ostiarii, servandam tamen esse Rubricam, quæ præcipit claves esse tradendas, quæ sive argente sint, sive ferreæ, sive ligneæ, dummodo aptæ sint ad aperiendum, constituunt materiam remotam hujus Ordinis.” S. R. C. Civitaten. ad Inni. 11 mart. 1820.

Non est stricte necessarium, ut Ostiarius fores ecclesiæ claudat, et aperiat cum clavi. S. R. C. Marsorum. 12 nov. 1831.

In Ordinatione Ostiarii claves non necessario debent esse claves ecclesiæ, sed qualiscumque clavis adhiberi poterit. S. C. de P. F. ad Vie. Ap. C'ocincinæ, 23 mart. 1844. Collect, p. 355. n. 818.

(33) n. 1517. q. 1. p. 210. col. 1.

Sententiæ S. Alph. robur accedit ex Resp. S. Off. 19 aug. 1851, in quo suppleta dicitur impositio manuum in ordinatione Diaconi et Presbyteri, si facta fuerit sine tactu *corporali*. Collect, p. 358. n. 824.

(34) n. 1523. q. 11°. p. 217- col. 2.

Dicit Pontifex : *inter alias*: neque enim hæc sola lex est, qua, vi istius promissionis, tenentur. Quod ut rite intelligatur, hæc notanda sunt.

L. Promissio, de qua sermo est, obligationi obedientiæ, qua omnes diœcesani et cæteri clerici sæculares, quin et Regulares extra casus, in quibus ab ea eximuntur, suo Ordinario devinciuntur, superaddit vinculum contractus. Patet ex verbis Ben. XIV. in laudata Const. “*Er quo dilectus*,” 11 jan. 1747 : “Neque . . . Nos pro unda inanique formula habendam esse putamus solemnem illam obedientiæ

et reverentiæ sponsionem, quam Presbyter facit in manibus ordinantis, juxta vetustissimum Ecclesiæ morem.”

II. Obedientia strictam complectitur obligationem excipiendi quidquid Ordinarius, intra juris sui limites, præcipit.— Dico: *intra juris sm Umiles*.— Hinc

A. Ordinarii imperium detrectari ; a) *deberet*, si foret de re *evidenter* mala ; b) *licite, posset*, si limites juris sui *certo* excederet. Dixi: *evidenter . . . certo*; nam in dubio sive de liceitate rei imperata, sive de jure imperantis, obediendum est. Cfr. dicta n. 101. IV. ; n. 1171. 111.; n. 1664. q. 1° § *In dubio de obtenta*.

B. Jura Ordinarii, quibus illa obediendi obligatio respondet, ad hæc reducuntur : 1. Jus docendi,— 2. Jus imperandi,— 3. Jus judicandi,— 4. Jus corrigendi et puniendi,— 5. Jus administrandi (et hæc quidem comprehensa dicuntur in lege, quam vocant jurisdictionis),— 6. Jus legis diœcesanæ, quo continentur emolumenta, quæ ad Episcopum spectant.

Potestatis suæ limites non migrat Ordinarius, ideoque ipsi obediendum est:

1° In exercitio juris *docendi*, dum condemnat pravas sententias, quæ contra sanam doctrinam in sua dioecesi vulgantur aut vulgari periculum est, aut dum prohibet libros vel ephemerides, quibus periculosa? novitates, etc. disseminantur. Idem resolves, dum præscribit Catechismum ad procurandam in docendis pueris uniformitatem.— Transcenderet vero Episcopus fines suæ potestatis, si vellet interdicare in sua dioecesi defensionem earum opinionum, de quibus, salva Fide et regula morum, libere disputari potest. Id tamen non ita intelligendum est, ac si Episcopo non foret jus lege interdicens v. g. aliquod chorearum genus aut modum quemdam, quo adamantes se invisunt, etc., si prudenter judicat illud genus aut hunc modum esse periculi plenum : in hujusmodi enim non agitur de licito vel illicito ratione *sui*. sed de licito vel illicito ratione *periculi*. Præterea si actus etiam indifferentes, juxta *certain* omnium theologorum sententiam, legis prohibentis objectum esse possunt, quando illorum prohibitio communi bono notabiliter conducit (n. 104. II), quidni a fortiori actus periculosi ? Dum igitur Ordinarius prudenter judicat talia lege in *sua* diœcesi esse interdicens, agit non ex

opinionem libere disputata, sed ex sententia omnino certa.

2° Jus imperandi seu leges ferendi complectitur :

1) Jus opportunis statutis procurandi executionem legum Ecclesiae v. g. de residentia parochorum (n. 1139), de obligationibus negativis clericorum (n. 1132), etc.: Episcopi enim sunt executores Canonum in sua diœcesi.

2) Jus decernendi ea, quæ sunt a Jure Communi /ov/7rr///m(/, seu ea, quæ sunt non contra Canones, sed præter Canones (Ben. XIV. de Syn. L. 12. e. 6. n. 1). Licet enim Episcopi non possint prohibere ea, quæ Jure Communi expresse ac certo permittuntur (c. g. aditum cauponarum in itinere necessitatis causa), nec lege concedere quod eodem Jure Communi vetatur (v. g. aditum cauponarum quocumque m casu), possunt tamen : *a.* Lacunas, ut ita dicam, Juris Communis explere : neque enim Jus (omnium omnes et singulas quarumcumque diœcesium necessitates prævidere potuit, eisque providere. Sic Episcopus, si opportunum judicaverit, clero suo interdicare poterit assistentium certaminibus equorum (/lorwe-zv/re.').— Possunt etiam *b.* in iis, quæ a Jure non sunt prætermissa, quandoque legibus suis præfinire tempus, locum, modum a Jure Communi non prælinita. Sic Eugenius IV. in sua Const. *Cautule*, 4 fvb. 1441. § 13 et Rit. Rom. Tit. 9 recens natos infantes quamprimum commode poterit baptizari jubent ; at tempus pncisum non præfiniunt : quod tamen Episcopis integrum est determinare (Ben. XIV. l. e. n. 7). Imo haud pauca sunt discipline universalis capita, in quibus ipsum Jus Episcopis expresse relinquit modum, quo ea servanda sunt, præscribere. Sic Trid. S. 11. e. 6 Rf. præcipit quidem habitum clericalem ; at hujus formam determinari vult ab Episcopo: "*juxta ipsius Episcopi ordinationem.* — Possunt præterea *c.* Jus Commune suis decretis adjuvare, addendo pœnas, vel eas, quæ a Jure Communi statuite sunt, augendo : ita enim " nihil agunt contra Canones, sed Canones ipsos tuentur ac fovent " (Ben. XIV. l. c. n. 2).— Possunt demum *d.* quantam aliquando prohibere, quæ utrum a Jure Communi prohibeantur, inter Doctores disputari. Exemplo sit venatio quieta sen non clamorosa (n. 1132. 2°),

(piam v. g. Conc. Prov. Viennens-e, si moderata sit, permittit ((Joli. Lac. T. V coi. 199. b.), Coloniense vero absolute vetat (ib. coi. 37s. e.). Cfr. Ben. XIV. ib. L. 11. c, 10. n. 8.

In imperando tamen Episcopii vitare debet, ne immodica et gravis nimis sit *sanctio*, quæ leges suas firmat, præsertim infligendo censuras. Ben. XIV. ib. L. 10. c, 1. 2. 3.

3° Jus *judicandi* respicit forum vel internum. de quo egimus n. 1390 sq., vel externum, de quo in *Tr. de Censuris*.

4 Jus *corrigendi* & *puniendi* Episcopo competit quoad omnia, quæ in diœcesi contra Fidem, bonos mores vel ecclesiasticam disciplinam sunt in vecta. atque eatvius hocce jus differt a jure judicandi, quod in aliquibus, v. g. in casibus, in quibus suspensio ex informata conscientia fertur (n. 1086. 1°), extrajudicialiter, præsertim in ipso actu visitationis diœcesis (u. 1136 j *in omnibus*), exerceri ab ipso potest. Huc quoque spectat jus Episcopi "sine strepitu et figura judicii, et *soluti iudicii* ren-iait inspectu" tit. e. omissa etiam summarii judicii forma) procedendi contra Clericos, qui "mulieres, de quibus possit haberi suspicio, in domo vel extra detinere, aut cum illis ullam consuetudinem habere audeant." Trid. S. 25. c. 14 Rf.

5° Jus *administrationis* inter alia includit potestatem Episcopi, servatis regulis juris sive communis sive particularis a S. Sede recogniti (quæ v. g. est id quod in Conc. 11. Bait. 11. statutum est), conferendi beneficia liberae collationis, vel, apud nos, quasi-parochias aut alia officia ecclesiastica v. g. cooperatorum seu assistentium ; jus ad alias quasi-parochias Rectorem transferendi; jus parochias vel quasi-parochias creandi, uniendi, dismembrandi; jus tuendi ac curandi bona temporalia pertinentia ad loca pia vel ecclesiastica; jus erigendi scholas, orphanotrophias, hospitalia. etc.

6° Jus Episcopo competente ex lege *diœcesana*, vide dicta n. 631.

Cfr. Pe Angelis, 11. rael. Jur Can. L. I. Tit. XXXI. 19° sq. et Linz. Quart. Schr. 1882. p. 15 sq.

(35) u. 11. 18. q. 4 p. 234. m. 2.

Conditiones, (quas Ecclesia imponit in concidenda dispensatione pro Matrimoniis

mixtis aut super impedimento disparitatis | cultus, exprimunt obligationes in celebra-
tione conjugii assumendas, potius quam | to iditioms proprie didas de futuro, qua
Matrimonii valorem suspendere valeant.

(36) n. 15)8. q. 6°. R. 2° p. 235. coi. 2.

Pactum, occasione Matrimonii mixti, | prolem universam vel partem in liæresi
educandi substantia Matrimonii repugnare | contendunt aliqui, sed communissima est
sententia negans. Ratio est, quia bonum | prolis, quatenus substantiale Matrimonio,
intelligendum est bonum physicum. Ita | Feije (n. 56(5), (pii addit : " iu praxi Mat-
rimonium " cum tali picto "tuto haberi | pro valido existimamus, pro irrito autem
haberi non posse inconsulta Sede Ap."

(37) n. 155G. ij. 2°. p. 242. col. 1.

Decretum generale quoad benedictionem
nuptialem. — S. C. S. R. U. Imp Fer. IV.
31 aug. 18.81.

— — — Eini ac Riui DD. decreverunt :

Benedictionem nuptialem, quam exhibet | Missile Romanum in Missa *pro sponao et*
sponaea, semper impertiendam esse in Ala- | triinoniis Catholicorum, infra tamen Missae
celebrationem, juxta rubricas, et extra tem- | pus feriatum, omnibus illis conjugibus, qui
eam in contrahendo Matrimonio, quacum- | que ex causa, non obtinuerint : etiamsi pe-
tant postquam diu jam in Matrimonio vix- | erint, dummodo mulier, si vidua, benedic-
tionem ipsam in aliis nuptiis non acceperit.

Insuper hortandos esse eosdem conjuges | Catholicos, qui benedictionem sui Matri-
monii non obtinuerunt, ut eam primo | quoque tempore petant. Significandum
vero illis, maxime si neophyti sint, vel | ante conversionem ab haeresi valide con-
traxerint, benedictionem ipsam ad ritum | et solemnitatem, non vero ad substantiam
et validitatem pertinere conjugii.

Contrariis quibuscunque non obstanti- | bus.

Fr. Vincentius Leo Sallia,
Archiep. Chalcedon.

S. R. et Γη. Inquis. Comm. Gener.
Juvenxis Pelami,
S. R. Γ. Imp Not.

(38) n. 1571. q. 7°. p. 248. coi. 2.

Pneter regulas h. n. traditas, in solven- | <ti> dnlei> circa valorem Matrimonii ser-
ve itur etiam cæ, quas hic addimus.

1. Dubium negativum numquam atten- | dendum est. Regula valet tam de Matri-
monio contracto quam de contrahendo, | Proinde ejusdem valor vel nullitas retinen-
da est prout vel libertas vel lex impedi- | menti in possessione est (n. 19. i). Quare
v. g. ad alias nuptias convolare non potest | eonjux negative dubitans de obitu com-
partis: possidet enim lex impedimenti li- | gaminis. Contrà vana suspicio sororem
sponsalia contraxisse cum sponso, ab ine- | nudi» cum eo nuptiis haud prohibet, quia
non k x impedimenti p̄blica honestatis, | sed libertas m possessione est.

Dubio negativo æquiparatur, saltem | practice, illud quod concipitur ex dicto
personarum, quā fide digme non sunt, | idque tam quoad matrimonium contrahen-
dum quam quoad contractum. R itio est, | quia tale dictum non est ratio *prudens* du-
bitaudi, nec consequenter dubium positi- | vum, sed mere negativum | (n. 48 sub 1.)
— Idem, ob eandem rationem, *regulariter* | dicendum de dubio concepto ex assertione
compartis se fecte consensisse. Vide dicta | n. 1548. q. 7°. Dico: *regulariter* i. e.
nisi, ob adjuncta, præsumenda sit veritas | assertionis. Ib. et S. Alph." Idem, ob
eamdem iterum rationem, dicendum, si | agitur de dubio quod existeret ex fama a
nullo certo auctore exorta seu ex *rumore* | de impedimento.³ Vide n. 1566. 1 .
Iloc tamen in casu, quod attinet ad prax- | im, sedulo inquirendum, num fama revera
a nullo certo auctore exorta sit : aliis ver- | bis inquirendum est, quibus c fontibus
rumor prodierit. Quod si rumor firmus | constiterit et veritas per testes indagari
nequit. Superior ecclesiasticus, pnevie ad | Matrimonii celebrationem, contra hunc
rumorem juramenta deferre poterit tum | propinquis, tum ipsis cōtrahentibus.'

II. Dubium positivum exortum ex dicto | unius testis fide digni aut ex fama publica.
qme certum habet, auctorem, sufficit ut | Matrimonii celebratio inhibeat (n. 1566.
1°). Qui vero sint, hujusmodi dubii ef- | fectus in Matrimonium jam contractum,
vide n. 1574. q. 6°.

III. Dubium positivum, ratione Matri- | monii tum contrahendi tum contracti, ah-

1 L VI. 908. ♦ *Secunda* 2 Ib. § *Prima*.

8 Ib. ♦ *Secunda*.

4 De i. I. IV. T. I. c. 27. Heiss, De Matr.
70. III.

quando 'olvilur per probationes ex præsuiuptioiæ petitas, idque sive pio Matrimonio -ive contra illud. Casus præ cieteris obvii sunt hi.

1° (casus, in quo constat de impedimento et dubitatur, num dispensatio in eo data fuerit. Tunc scilicet præsumptio stat pro impedimento : in dubio enim "laetum " (dispensatio) " non præsumeretur, sed probandum est " n. 67. 1°. b)., Contra, si constet de dispensatione et dubitetur de huius valore, præsumptio stat pro dispensatione, juxta notissimum illud : * in dubio standum pro valore actus " (n. 67. 2° et n. 162. 5u).

2°. Casus, de (pio agitur n. 1589. II. *Quoad pra.cim.*

3°. Casus, de quo sermo est n. 1601. Q. 3°. 1°. 3°. *l'vlu'iiit'iis* præsumptio eo loci intelligitur illa, quæ obitum reddit *probabilissimum*, ita ut *tenuis* dumtaxat remaneat probabilitas compartem etiamnum esse superstitem.

•1\ Casus compartis asserentis se fide consensisse, ut diximus supra sub I. Vs. *Dico : regulariter.*

39 n. 1598. ¶ 3°. p. 261 eoi. 2

l\ dispensatione in impedimento dirimente disparitatis cultus. Matrimonio jam contracto et parte infideli cautiones prestare recusante.

Henricus non baptizatus coram civili magistratu aut ministello contraxit eum Ludmilla Catholica. Illic aliquo post tempore facti pœnitens, suasu parochi Ordinarium adit, remedium ab eo misere Mia conditioni elilagitans. Nulla quidem in hoc casu adest difficultas, si, stante gravi causa, Henricus paratus sit renovare consensum et promittere quod de jure in hoc casu promittendum est. Quid vero si neutrum priestarc velit ?

Itesp. 1°. "Cum ex separatione gravia praevidentur incommoda secutura, conjux in infidelitate remanens baptizari renuit," — dispensatio parti "vere" Catholica indulget poterit, ita tamen ut huic "commendetur atque injungatur Catholica quoque prolis educatio, et quod curare debeat, modo (pio fieri poterit, conjugis infidelis conversionem." renovato consensu, et "patefacta, quoad fieri poterit, etiam parti infideli prioris Matrimonii nullitate." Illa fere Instructio S. Inquis.

12 jau. 1769, apud Collect, p. 38>. 3^9. u. 88S sub 2. Cfr. eadem (olect. p. 353. col. 1. § *Hucusque*.— Dicitur: *renovato consensu*: quod intvUigo juxta dicta n. 1633. ¶i *Regula*.

Resp. 2°. Si Henricus cautiones non tantum pr.vstare renuit, sed impediturus etiam sit v. g. Catholicam prolis natæ vel nascitune. saltem mas< ida>, educationem. dispensatio concedi tantum poterit, quando Ludmilla in periculo mortis constituta repentur, nec alia ratione aniime stiæ saluti provideri potest, "dummodo tamen " tunc "spondeat, si convaluerit se modis omnibus curaturam conversionem parti- infidelis <t educationem cujusque prolis in religione Catholica." Ex litt. S C de Prop. Fide 3 maii 182" ad Vic. Ap. Tongkini Orientalis apud (ollect. p. 392. n. "96.

Resp. 3°. Si Henricus conscius sit impedimenti. nullum aliud remanet r< imdium nisi sanatio in radice (n. 1636 sub 3. Ie.). Hæc vero ab Episcopis nostris, vi fac. l> n. 6 (T. L p. LXXIV) dari in hoc casu non posset, eum tenor eju- (" *monda parte tOusciŮ impedimenti*) aperte impluet eam locum habere non posse quando utrae ne pars novit impedimentum.

De dispensatione ab impedimento mutti religionis quoad Matrimonia jam euntracta.

Rescriptum S. C S Ollieit ad \ tarinm A post. Bombax ensem.

"Eminentissimi ac Hcv< relidi—uni Domini >. R. L (ardinah - contra hart liram pravitatem Générales Inquisitores in Congregatione Genendi habita l'eria l\ die 9 vertentis mensis marlii. lectis l.toris Amplitudinis ſua quibus Eino t ard. Pnlecto S. Congr. de Prop. gl uda Fide reterebas. Te in quadam ad Clerum Tuum Instructioni. omnibus presbyteris curam animarum exercentibus præscripsisse. ne conjuges, qui de suo Matrimonio mixto clandestine inito dolentes et pœnitentes reconciliari Peo desiderant, momn omitant de necessitati. obtinendi ab Episcopo dispensationem, ut Matrimonio suo, valide quidem sed illicite contracto, in posterum uti licite valeant; hanc vero præscriptionem nonnullis missionariis occasionem dedisse dubitandi utrum hujusmodi obligatio a Te imponi potuerit re diligenter et mature perpensa, Instructionem ita declarandam a Te esse ceisuerunt : nempe oportere ut a pnvfatis conjugibus Ec-

desiæ, cujus sanctissima lex violata est, satisfiat, cideinque cautiones de periculo salutis «rtern.e a se et a sua prole amoven-
do *inforo etiam externo* pr.cstentur; atque hoc line recursum ad Episcopum postulari.

Hq. < dum Amplitudini Tua. significo, impensos animi mei sensus eidem testatos volo, cui fausta omnia a Domino precor.

Amplitudini Tuic

addictissimus uti Frater,

P. Card. Cat ar im.

Roniæ, 12 niartii 1881. *

<40 n. 1598. q. 5°. R. 2°. p. 262. col. 1

Solidam de periculis, quæ eum mixtis Matrimoniis conjuncta sunt, instructionem compones ex litteris Clem. XII. d.d. 16 nov. 1763 Episc° Argentoratensi, quas exhibent Collect, p. 394. n. 902. Item ex libello “An Instruction on Mixed Marriages.” By Rt.Rev. Ullathonic. Benziger, New York.

(41) n. 1598. q. 8°. p. 262. col. 2.

Quid vero in dubio num parti acalholica baptismus, non dico valide, sed reipsa sit collatus?

Resp. 1°. Si agitur de Matrimonio cum Catholica parte contrahendo, dubio post diligentiam adhibitam perseverante, dispensationi in impedimento dirimente disparitatis cultus locus dari potest, et hæc, gravi subsistente causa, procuranda est. Patet ex dictis n. 15/4. Q. 5°. It 3°.

Resp. 2°. Idem resolve si agitur de Matrimonio in iisdem circumstantiis sine dispensatione contracto. Patet ex *Resp.* 1°.

Resp. 3°. Licet Matrimonium sine dispensatione contractum fuerit, nec postea (•(invalidaium, pars tamen certo baptizata. quæ ad alias nuptias convolvavit aut convolare vult, has nuptias illicite contrahit atque illicite in eis permanet, nisi sufficienter probatum fuerit Baptismum priori parti non fuisse collatum. Sufficiens autem hujus rei probatio, me quidem iudice, etiam haberi poterit ex præsumptione *re. kenienti*. Ejusmodi autem præsumptio. ut videtur, adesset v. g.. si prior compars parentes habuit, (pii ambo pertinebant ad sectam, qua. Baptismum respuit, puta ad sectam Quakcrosiim: item si pertinuerunt ad sectam (\ c. Baptistarum), quæ non admittit Baptismum infantum: si enim, in hoc supposito, prior compars

baptizata fuisset, nullum de ea re, utpote (pia. in adulta ætate gesta fuisset, haberet dubium: item si parentes habuit, (pii numquam ad ullam pertinuerunt sectam (*mho did not belong lo any religion*, ut vulgus loquitur).

Quid item si in dubio de valore Baptismi certo colluti contractum fuerit Matrimonium et postea /rirsim/dio de valore cedat veritati, seu certo innotescat Baptismi in-naHditas?

Respondet Ballerini: l “Validitas” Baptismi “est retinenda . . . Dispensare enim tunc Ecclesia censetur.”

Quæritur demum “tuomodo sit agendum in casu conversionis acatholici in Matrimonio cum allero acatholico conjuncti, dubio de Baptismo occurrente?”

“*Resp.* Distinguendum erit, num dubium sit de Baptismo unius, an ntriusque conjugis; item num sit. dubium juris au facti?”

“Dico: 1) Si dubitetur de susceptioni Baptismi ex iutraque parte, Matrimonium non erit per dispensationem revalidandum, (piia lex ecclesiastica de disparitate cultus donec Baptismi susceptio probetur, illo: non obligat, ac proinde Matrimonium antea ab ipsis contractum validum erat? 2) Si dubitetur ex ntraque parte de valore Baptismi certe suscepti, Matrimonium validum esset habendum. 3) Si dubitetur de susceptione Baptismi ex una parte, et de valore suscepti Baptismi ex altera, Matrimonium esset revalidandum, et quidem per solam renovationem consensus, si prior converteretur; et per dispensationem, si pars posterior ad Ecclesiam rediret. — Dissolvi autem Matrimonium quoad vinculum non posset ob dubium de ligamine obstans novo Matrimonio. — 4) Si certo constet de Baptismo unius partis, dubia autem sit susceptio Baptismi ex altera parte, Matrimonium revalidari debet, vel per renovationem consensus, si secunda pars convertatur, vel per dispensationem, si prima ad Fidem revertatur.” 3

1 Nota (n):ul Gurv l°. II. n. 831.

- “Privilegium tamen ab \p. i. Cor. 7 pro jieoconversis promulgatam in hoc casu, si convertatur una par \ul l iilein ('atholicam, vix locum haberet quin hoc privilegium, cum sit contra legem divinam. -trictu. interpretationis esse merito habetur.” Ibi-. 4 36 III. Quær. 2°.

1 licis», § 36. III. Qu iit. 2°.

(42) η. 1606. c.) p. 266. col. 1.

Episcopus Heliopoliianus sequens proposuerat dubium (5“”) : “Cum in aliquo dominio perpaucæ ecclesiæ sint, cum tamen in posterum multa sint erigendi, an, publicato Decreto (oücili in illis paucis ecclesiis, in toto dominio censeatur publicatum, vel potius in quolibet vico, in quo deinceps ecclesia erigenda est, congregatis Christianis in aliqua domo decenti, ut solet fieri in Missæ celebrationibus, ibi fieri debeat publicatio, ita (piod interim, cum in singulis vicis non sit publicatio, possint, sine parochia et testibus matrimonium contrahere ?” Respondet S. C. de Prop. F. 7 jul. 1670. “Sufficere publicationem jam factam, nisi novi accedant populi et incolæ, et procis nova. erigantur parochiæ.” Collect, p. 446. u. 981.

(43) ll. 1611. q. 1°. Rcq». . . 3°. p. 275 col. 1.

Quod sub Resp. . . . 3°. . . . c) (p. 274. coi. 2) dico, cum Murray *De imp.* n. 381, intelligo ut aliquid communiter contingens seu innixum præsumptione, quod detenti pro pena domicilium aut quasi-domicilium in carcere habeant, utpote ibidem perpetuo aut per maiorem anni partem detinendi ; detenti vero pro custodia ne quidem quasi-domicilium in carcere habeant, utpote per paucos tantum menses aut forsitan hebdomadas detinendi. Quare si supponas aliquem pro pena non nisi ad mensem delinendum esse, aut pro custodia ad annum, contrarium resolvendum censeo cum Murray. ib. : præsumptio enim cedit veritati.

“ Non pauci, præsertim ex opulentioribus (mercatoribus, jurisconsultis, etc.), qui urbes vel oppida magna habitant, præter domum in urbe, aliam rure, in parochia diversa, habent, in illa diem, in hac noctem agentes: quid de ejusmodi dicendum est ? Videretur eos duo domicilia habere (supponitur animus hoc modo habitandi perpetuo): lequaliter enim, moraliter saltem. . . . in utraque parochia habitant. Censeo distinguendum esse. 1°. Si rure Caius permanentior vivat, ut non solum ibi pernoctet sed etiam, illuc translata familia sua, comam capiat, amicos hospitio accipiat, etc., dum domo urbana tantum ut officina quadam eum ministris suis utitur; censeo non domum urbanam, sed villam ejus (‘7/òt coHulrp-lïoiixf”) pro domicilio ejus habendum: esse. In hac enim sola dici potest

vere habitare : in illa vero tantum negotia sua transigit. 2°. Si autem, c contrario, in domo urbana manente familia, etc., in villa sua Caius pernoctet ut quietius et salubrius dormiat, eum pernoctandi petens et mune ab ea discedens ; censeo domum suam urbanam domicilium ejus et non villam. 3°. Alii casus medii et minus dubii ex circumstantiis particulibus decidendi sunt, vel ex debita auctoritate invocata.”— Ib. n. 383.

(44) ». 1628 q. 6°. p. 284. coi. i.

Quæri igitur potest num Episcopus utens facultatibus Formularum D et I. (Torn. I. p. LXXIII. I.XXIλ). pro foro saltem interno ipse dispensationem largiri debeat aut etiam valeat, eum ex praxi S. Penitentiariæ in forma commissam (p. 279 col. 1) Oratoris confessario concedantur — Resolutio hujus quæstionis patet ex responso Romano ad dubia sequentia. “Facultates extraordinariæ. Form D sub η. comprehendunt etiam potestatem subdelegandi etc.” “Cum non desim inter (anonistas, qui. quamvis admittant Sedis Apostolicæ mandatum seu facultatem dispensandi cum persona determinata alteri subdelegari non posse, nisi id ». Sedes permiserit, docent tamen aliter sentiendum esse de Indulto seu facultate generali, hanc nempe ab indultario, utpote delegato ad universitatem causarum, ipso jure communi, in casu particulari, alteri subdelegari posse : alii vero aut negent aut dubitent, quia hac in re ex mente potius S. Sedis, quam ex generali aliquo principio procedendum esse existimant, pro pace conscientia» mea supplex peto responsum ad sequentia dubia.

I. Num præfata Formula facultatem quæcumque in casibus particularibus, alteri subdelegare possim, an potius ipse dispensare debeam ?

2°. Num saltem, ratione styli curia ab indultario sequendi, subdelegare et possim et debeam præfata Formula facultatem sub. n° 2 dispensandi, etc. . . . Item, casu saltem quo de impedimento fori interni agitur, facultatem ejusdem Formulæ sub. n° 6 “sanandi, etc. . .

Responsum est tenoris sequentis :

“ Dubiis propositis ab A. T. circa subdelegationem facultat uni, qua ab Apostolica Sede Episcopis ” (sequitur nomen regionis)

“conceduntur, respondendum censeo : Ad Im Episcopos in casu considerari non posse tamquam delegatos ad universitatem causarum, ideoque non posse indistincte prae-fatas facultates subdelegare. Ad 2^a Facultates extraordinarias Formula' D ” (ob paritatem rationis idem resolvendum circa Facultates Form. E) “ posse subdelegare tantum modo et terminis n. 8 ” (Forni. D et n. 4 Form. E Tom. L p. LXXIV. LXXV.) “expressis.”

“Si vero A. T. necessarium pro sua prudentia putet subdelegare confessariis facultates, quæ sub 2 et 6 ” (vide Tom. I. p. EXXIII. LXXIV.) “comprehenduntur, oportet ut speciali ad hoc Induito munia-tur.”

(45) η. 1Π28. q. 7°. p. 285. coi. 2.

Ad dubium Vic. Ap. Lutchuensis. “ Utrum Missionarii, antequam largiantur dispensationes in foro externo, debeant, ad cautelam, absolvere dispensandos in foro interno a censuris Ecclesiasticis, ac utrum possint et debeant in foro externo?” S. C. de P. F. 26 sept. 1821 respondit : “ Affirmative ad primam partem ; ad secundam, pariter affirmative, obtenta facultate ab Ordinario.” Collect, p. 490. n. 1020. *

(46) n. 1629. p. 286. coi. 2.

Quocumque modo Matrimonium revalidetur, partes vel saltem pars conscia, in statu gratiæ sint oportet. Quod tamen si curari nequeat vel si Matrimonii revalidatio sit acceleranda, nihilominus hæc facienda est. Cfr. Feije, de imp. n. 759.

* (47) n. 1715. p. 343. col. 1.

Ad dubium : Utrum confessarius qui suum vel suam complicem in peccato turpi ad mentem Bulbe *Apostolice Sedis*, n. 10, simulaverat absolvere, recitando v. g. orationem quamdam vel alia verba pronuntiando, aut etiam tacendo, ita ut videretur tamen per signa vel manuum gestus revera penitentem a peccatis relaxare. incurrit excommunicationem specialiter S. Pontifici reservatam, de (pia agitur in præfata Bulla:— S. Pœnitentiaria mature perpensis expositis dubiis super iisdem pariter respondit : “ *Oûnfes-sarios simulantes absolutionem complicit in peccato turpi non effugere excommunicatio-*

nem reservatam in Hulla lien. VI. . Sa-cramentum. Pœnitentiup. — Datum Romæ in S. Peen, die 1 martii 1878.”

Simile responsum ipsi Sancto Alphonso ab eadem Sacra Pœnitentiaria, die 9 julii anni 1751, datum,¹ non obstitit quominus Sanctus Doctor oppositam sequeretur sententiam. “ Cum percurrissem,” ait, “constitutionem ejusdem Pontificis Beud. XIV. *luter pra-teritos* pluries citatam, in § 59. oppositum salis declaratum reperi, ut patet ex sequentibus verbis : “ Non minus sacerdoti complici, (pii vel extra mortis articulum confessionem excipit pœnitentis *eumque. absolvit*, vel (pii in articulo mortis *absolvit*, eum alius sacerdos non desit, . . . excommunicationis majoris pœna a Nobis in citatis constitutionibus imposita fuit.”

Quo perpenso auctores ephemeridis *Nouvelle Hevii Théologique* (Tom. XIV. pag. 142) hæc scribunt: “Absit ut auctoritati Sacræ Pœnitentiariæ refragetur : verum illos condemnare haud auderemus qui Sanctum Alphonsum imitati citius in litteræ legis inhærent, usque dum (piæstio ad Sanctam Sedem iterum delata et ab ipsa formaliter dirempta fuerit. Ad Episcopos spectat ejusmodi quæstiones Summi Pontificis decisioni submittere.” — Ale judice, iteratae decisioni Sacræ Pœnitentiariæ pondus non leve inde pne-eisc accedit, quod contra Sancti Alphonsi, et, ni fallor, omnium, (pii post ipsum scripserunt, theologorum sententiam data fuit. Oportuit enim ut non levibus contra horum sententiam rationibus in hanc decisionem iterato inducta fuerit.

(48) n. 1721. 1°. .1) p. 346. coi. 2.

Quæ l. c. tradimus, rigidiora visa sunt scriptoribus Ephemeridis. “ Acta S. Sedis ” (App. XIX. p. 614 sq.). (outendunt enim Responsum S. Inquisit. dd 21 aug. 1850 2 Constitutioni *Apoet. Sedis* antierius esse et respectum tantum habere ad Pontificum constitutiones, quæ illud antecedunt.— At vero S. Ugfiem. de P. F. ac ipsam S. Inquisitionem aliter sentire, aperte liquet: 1) Ex Responso, quo 8. C. de P. F. Episcopis Canadm communicat Decretum S. Inquisitionis d. 1 jul. 1870: 2) Ex Responso S. (l. de P. F. 21 aug. 1879, quo ejusdem Decreti transumptum

¹ L. VI. 556. (l. 1.

² Vide Cone. PL Balt. II. p. 335. XXVIII

traihinittitiir Episcopo Vincennopolitano : j
3) Ex Responso S. ('. de P. F, 20. jan.
1877, quo Archiepiscopo S. Francisci da-
tur resolutio S. Inquisitionis d.d. 10 ejus-
dem mensis. Hæc certe responsa Consti-
tutioni .*tpostolicrp Sedis* anteriora non sunt,
sed posteriora. Duo priora apertis verbis
omnia illa enuntiant quæ trado n. 1721.
1° sub d) et c). Tertium hæc habet:
“ Quatenus nihil in signis ” (quibus uti-
tur societas, de qua Archiepiscopus S.
Francisci interrogabat) “deprehendatur il-
licitum, et juramentum haud eo protenda-
tur, *ut nequeat manifestari secretum aucto-
ritati ecclesiastic/p, quoties ab ipsa requira-
tur*, haud esse inquietandos cos, qui nomen
suum prædictæ societati dederunt.”

At, quærunt Acta, “nonne . . . etiam
alite societates ex gr. latronum, vulgo *dei
briyauti*, furum, etc. aliquando sese jura-
mento obstringunt et ad secretum servan-
dum, et ad mutuam defensionem suscipi-
endam ? Num ergo et qui horum socie-
tates ingrediuntur, excommunicationem
incurrunt ? ” Respondeo hae ipsa diffi-
cultate (si tamen difficultas esset' impli-
cari “Acta,” dum p. 616 col. 1. scribunt:
“responsio citata” (S. InqnU d.d. 21 aug.
1850 “ad anteriores Pontificum consti-
tutiones respectum habet, in quibus reapse,
præsertim in ea quæ lata fuit a Clemente
Nil, ejusmodi coetus” i. e. ii de quibus
ago n. 1721. 1°. sub d) et c)' “compre-
hendebantur.” Ne igitur secum pugnent,
Acta id ipsum quod objiciunt, admittere
deberent, societates scii, latronum, quas
describunt, ante Const. *Apostolico Sedis*
censura' subjacuisse: quod tamen nullus
theologus admittet.

(49) n. 1779. q. 10°. p. 377- col. 1.

Ex Responso tamen S. Pœnit. diei IS
julii 1881. quod refert Past. Bl. fur N.
Amer. 1881. p. 117, hac “facultate con-
fessarii etiam extra Confessionem uti pos-
ant : ” quod Responsum utrum ad jubi-
læum, de quo quærebatur, limitandum sit,
non patet.

(50) n. 1790. q. 3°. p. 387- coi. 2.

Decreti S. ('guis. Indulg. 13 apr. 1878
quo absentes ad pias Sodalitates adseribi
prohibentur, eadem S. Cgtio. 36 nov. ISSU

1 Cone. Pl. Balt 11. p 335. XXVIII.

benignam edidit interpretationem, cujus
hæc est summa ;

1. “Distinguendum est inter Sodali-
tates pro universo orbe Catholico, ac So-
dalitates pro certa tantum dimeesi vel
regione canonice erectas ” Relate ad h;s
“ fideles qui extra limites locali Sodalitati
constitutos commorantur, absentes dicun-
tur, imo vero non simpliciter absentes,
sed etiam extranei dici possunt.” R» late
ad illas nulli sunt extranei, et licet adseri-
bendorum personalis requiratur præ-eutia.
non tamen requiritur præsentia “ ad locum
ubi Sodalitas canonice erecta propriam
habet sedem ac centrum ; sed sufficit ad-
scribendorum præsentia coram quocumque
qui quocumque in loco delegatam vel sub-
delcgatam legitime habeat adscribendi fa-
cultatem : non sufficit vero moralis, inter-
pretativa vel repræsentativa præsentia per
litteras aut alio quovis modo per interpo-
sitas etiam personas.”

2. In recipiendis sodalibus quadam
.Sodalitates, “juxta proprias leges pro so-
daliū inscriptione certain aliquam ” ser-
vant “ formam cum aliqua soleiunitate
ac ritu, ut publica candidatorum petitio ac
praesentatio, probatio aliqua et novitiatus,
vel saltem impositio habitus, scapularis,
cincturae, quæ ex sui natura personalem
praesentiam ” requirit. Pio his “nulla
. . . datur generalis ac ordinaria xceptio
a lege de non adseribendis *absentibus* :
tantum conceditur carum Moderatoribus
earumque delegatis, ut in casibus singu-
laribus dispensare possint a statuta forma
ititer praesentes, ac *absentes* etiam per sin-
gularem seu per extraordinariam excep-
tionem rite adseribere.”

“ Pro Sodalitatibus ” vero . . . “ quæ
nullam habent pro adscriptionv sodalium
formam ac cæremoiiam inter praesentes,
decretum quoad *absentes*, quantum fieri
potest, rite servetur: et potius *prosentium*
adscriptio faciliior reddatur ae pro viribus
promoveatur, multiplicatis canonice associ-
ationum centris uuctoque pro opportuni-
tate Zelatorum, Zclalrietim. Promotorum,
vel quovis nomine nuncupentur eorum
numero qui juxta approbatas Sodalitii
leges non modo inscriptionum utcumque
promovendarum officium, sed etiam *ad-
scribendi subdeleyatam habeant facultatem*.
Sed eum id nec semper, nec ubique fieri
possit, nec plane sufficiat, . . . per amplam

a littera legis exceptionem apostolica auctoritate” S. Cgtio. “declarat, etiam *absentes* ad hujusmodi pias Associationes adscribi posse,” . . . scii, “per litteras” quoque, “vel interpositas personas, qme cos repraesentent.”

3. Exceptiones speciales *legitime* (v. g. vi privilegii, etc.) existentes, S. Cgtio ratas habet ac confirmat, et

4. Irritas absentium adscriptiones, si qua' factæ fuerint usque ad 20 nov. 1880, sanat.

(51) n. 1508. q. 3°. R. ad b). p. 202, coi. 2.

Responsum, quod ad operationem chirurgicam attinet, intelligendum est cum addito: si is, qui eam subiturus est, in praesentiarum morbo intestino et periculoso laborat. Quam ob causam subjectum capax Extremæ Uctionis haberi nequit qui cum periculo etiam vitæ se secari patitur, si periculum istud non existit ante sectionem. Ad Sacramentum tamen per Confessionem, etc. ante sectionem disponi et Sacrum Oleum ad manum esse debet, ut, dum probabile vitæ periculum aderit, ungatur. Linz. P. Bl. 1882. d. 59G-598.

(52) p. 405, col. I.

Verba *utimur* et *convenit* satis indicant hic non agi de stricto praecepto. Patet quoad Missas *de Requiem* ex sequenti declaratione S. C. R. 31 mart. 1629 (apud Miihlbancr. Decr. auth. II. p. 586): ‘Organum posse permitti in Missis de Requiem, sed sono quodam mœsto et lugubri, non obstante prohibitione Ordinarii,’ i. c. nisi Ordinarius usum organi prohibeat.

(53) n. 1590. 5°, p. 257. coi. 1.

Ex dictis sub regula 2®, 3“, 4®, 5®, patet an et quomodo affinitate colligentur personæ sequentes.

- “ 1. Duo fratres cum duabus sororibus.
2. Pater et filius cum matre et lilia.
3. Vitricus (*stepfather*) cum vidua privigni (*stepchild*).
4. Noverca (*stepmother*) cum marito privigna».
5. Filius Titii ex prima uxore cum filia ejusdem Titii privigna.
6. Duo comprivigni, scu liberi conjugum ex alio thoro suscepti. Cogita scii, quod viduus et vidua, uterque habens liberos ex alio Matrimonio, conjugati sint.
7. Frater vitrici cum hujus privigna.
8. Cajus cum vitrici sui matre. Lucia cum patre noverca? suæ.
9. Martinus cum vidua, quam reliquit frater uxoris Martini.
10. Georgius successive cum Sophia et Gertrude, quarum mariti erant duo fratres.
11. Superstites conjuges fratris et sororis.
- 12-. Viduus cum lilia viduæ suæ ex priori vidme Matrimonio.
13. Cum eadem lilia filius ejusdem vidui ex priori Matrimonio.
11. Viduus ille eum filia dictæ filiæ seu cum nepte in linea recta ex prioribus nuptiis vidua. suæ.

Persona designatæ sub prioribus minieris undecim et sub decimo tertio immunes sunt ab impedimento affinitatis; ast descripta? sub duodecimo ligantur in primo gradu lineæ recta? ex copula matrimoniali, et descripta. sub decimo quarto ligantur affinitate in secundo gradu lineæ recta. item ex copula matrimoniali.” Van de Burgt, De Matr. n. 194.

INDEX ALPHABETICUS.

INDEX A LPIIA BETICUS,

Nota.—Nisi aliter notetur, numeri intelligent!! sunt numeri Operis, non paginarum.

Pagina?, sine addito, intelligendæ Tomi L

Abbas.—An leges ferre possit 102. 8. 108.
Abbatissa.—An possit leges ferre 103,
Ablutio.—V. **Baptismus.**
Abortus.—Quid, ante -174. Nullo iu casu directe procurandus nec attentandus, aut desiderandus 474. I. 475. 470. 2. 5. Indirecte quando permitti possit, et quando non 474. II. III. 476. 8. 4. An licita cræneotomia, et an acceleratio partus fœtus immaturi 475. Excommunicatio Ordinario reservata in procurantes abortum, effectu secuto 1734, et an eam incurrant ipsæ prægnantes, pharmacologi. medici 1734. 3. Abortum fœtus dubie animati procurans non fit irregularis 1776. q. 6.
Abortus medicalis seu *acceleratio partus fœtus immaturi.*—Prohibitus 475. q. 2.
Abrogatio.—Legis 16.5. 1. Consuetudinis 187. Privilegii 196. 1.
Absolutio.—Quomodo substantialiter ejus forma vitietur 1843. q. 1. Non requiritur elevatio manus, nec Signum Crucis ad ejus validitatem, nec sub gravi ad Uceitatem ib. q. 3. *Valide* et in necessitate *licite* plures absolventur unica pluralis numeri forma: *Ego cos.* etc. ib. q. 4. Moralis præsentia in ordine ad absolutionem est illa, intra quam homines communi voce, quamvis altiori, loqui possunt et solent ib. q. 5. Per verba: *Te absolvo a peccatis tuis*, potest confessarius *valide* absolvere pœnitentem. etiam a censuris ib. q. 6, et 1671. 3. Valida est, si confessarius absolvat prius a peccatis, quam a censuris, sed illicita ib. q. 7. Valida et licita quandoque est forma conditionata. Regula? et Casus ib. q. 8. Banda *absolute* moribundo, qui aliquo modo confitetur, vel absolutionem petit 1370. I.; *conditionate* moribundo, in quo attritio et Confessio præsumi possunt aliquo modo ib. II.; nullatenus moribundo, qui recusat Sacr. Pœn., vel non potest præsumi attritus, aut velle confiteri ib. III. Infirmo sensibus gaudenti utiliter *scvpius* confertur. Quoties sensibus destituto 1371. *Nota.* Danda ex iustitia et sub gravi omni pœnitenti' *rite* confesso et disposito 1427. I.; differri aliquando potest *satis* disposito ib. II.; omnino neganda *certo* indispositis ib. III. An sæpe expediat differre absolutionem sufficienter disposito, sine ejus consensu 1428. q. 1. Non requiritur ad earn certitudo absoluta, nec moralis stricta de dispositione ib. q. 2. Signa ordinaria dispositionis ib. q. 3. Confessarius tenetur excitare dolorem in pœnitente non satis disposito; non vero in satis instructo et disposito ib. q. 4. Absolvi debet pœnitens qui vult sequi opinionem aliquifntenus probab. sententiæ contées. oppositam ib. q. 5".

Non est deneganda pœnitenti in occasione *remota* constituto, nisi, etc. 1432. 111. *Nunquam* absolvendus qui occasionem proximam voluntariam deserere recusat 1433. IV. *Nq*u potest denegari, sed aliquando differenda, pœnitenti in occasione proxima necessaria constituto, disposito et remediis uti volenti 1434. V. Absolvi nequit qui versatur in occasione necessaria, si, stante illa, emendatio sperari non possit 1435. VI. Sincere promittens se derelicturum esse occas, proximam voluntariam bis terve potest absolvi antequam eam deseruerit 1436. q. 1. R. 1; minime vero, si occasio sit præsens, nisi etc. ib. R. 2., vel etiam necessaria, sed, adhibitis remediis, eodem semper modo relabatur ib. q. 2. Casus 1437. Absolutio ignorantium ea, qua· explicite credenda sunt 258. 259. 261. Parentum prolem scholis publicis instituendam committentibus 435-439; docentium in illis scholis; curatorum illarum; habentium curam animarum, si scholas Catholicas suis non procurent 440. Debitoris 719. Volentium inire Matrimonium mixtum 1598. q. 6. Patris vel matris in Matrimonio mixto, si promissioni de universa prole in Religione Catholica educanda desint ib. q. 7. Absolutio a censuris.—V. **Censura.**
Absolutio generalis seu *Indulgentia Benedictionis Apostolica' in articulo mortis.*—Quibus Episcopis delegetur, et quibus per hos subdelegari possit 1799. Quibus infirmis impertienda 1800. q. 1. Quænam requirantur ex parte sacerdotis ad eam impertiendam ib. q. 2, et ex parte infirmi ad eam obtinendam ib. q. 3. An iterari possit ib. q. 4. Quo ritu impertienda ib. (I. 5.
Abstinentia extra jejunium.—Quibus diebus obliget 551. II. An pueros nondum septennes usu rationis pollentes 552. q. 1. Qui ab ea excusentur 553. Materia parva in ea quæ 552. q. 2. q. 3. Quid de Catholicis, qui carnes apponunt acatholicis diebus vetitis 570. Quid item de cauponibus et de iis, qui dicuntur "*boarding-house keepers*" 310. a).—**Dispensatio. Jejunium.**
Acceptatio.—Legis quid, et quo sensu necessaria 122 sq. Promissionis.—V. **Promissio.** Donationis.—V. **Donatio.** Promissionis sponsalitiæ an sufficiat 1525. § *Dicitur:* 2. Promissionis Matrimonii an requiratur ad impedimentum criminis ex adulterio solo 1594. 2.
Acceptio.—Rei aliena· 721. Restitutio an facienda ab eo, qui a fure accepit pecuniam, ut taceat, si ex officio clamare non debeat 776. q. 6.
Accessio.—Quid 671. Nativitate, Alluvione 672. Artificialis 673.

Accusator.—Quis 1071.

Acedia.—Notio, malitia, ūliæ, remedia 241.

Actiones.—An omnes nostræ, ut t̄xm̄ sint, motivo caritatis sint informanda an ex motivo supernatural! elicienda et an ad l̄m referendae 31.

Actiones (4SS7airw v).—Quotuplices 953, et an licito comparentur ib.

Actor.—Quis 1071,—V. etiam **Advocatus**.

Actus.—Quid in genere et quotuplex 1. An externus addat malitiam vel bonitatem interno 25. Heroicus, internus, externus occultus, praeteritus an cadat sublege 105, 108sq. An per internum intern videat injuria 691. q. 2. An internus efficere possit, ut externus evadat injustus 692. Externus in Confessione accusandus 1360. II, et necesse sarius ad incurrendam censuram 1662.3', vel irregularitatem ex delicto 1756. II, et ad piceatum complicitis 1405. q. 1, ac ad quodeumque reservatum 1400. III. Occultus sudieit de se ad incurrendam censuram et irregularitatem ex delicto 1757. q. 4. Jure natura validus an a legislatore humano irritari possit 127. Locus regit actum 117. 3.1612. 2).

Actus humanus.—Quid 1. 4. Quotuplex 2. Ejus principia 3. moralitas hujusque regula? 21-23. An detur indifferens 24. An externus interno addat moralitatem 25. Moralitatis fons quid; an et quomodo objectum 26; circumstantia? 27; finis 28.—V. **Actus**.

Actus moralis.—V. **Actus**. **Actus humani s.** **Actiones**.

Actus virtutum theologicarum.—Quando, quoties et quomodo eliciendi 250. 270.

Adamantes se invicem risitantes ("Company-keeping").—In occasione proxima voluntaria versantur, si se visitent absque intentione aut spe futuri Matrimonii 1458; secus in necessaria ib. Cautelæ illis prae-scribenda ib.

Adjunctio, vf *species accessionis*.—673. b). 1.

Adjuratio.—Quid, quotuplex. quibus licita 875, 876.

Adolescentes.—V. **Confessio**.

Adulatio.—Est mendacium 511. I.

Adulter.—Ad quid teneatur prole nata 812. I. III.—V. etiam **Adulterium**.

Adultera.—Ad quid teneatur, prole nata 812. I. II. et an teneatur crimen suum revelare, si alio modo damnum filiis legitimis causatum reparare nequeat 818.—V. etiam **Adulterium**.

Adulteri.—Ad quid teneantur prole nata 812, et an ad aliquid erga brephotrophium. cui prolem commiserint 815.—V. etiam **Adulterium**.

Adulterium.—Qniil 4M. Restitutio ob illud 812 sq. Quid m dubio an proles sit adulteri an mariti, vel alterius adulteri 814. Causa sufficiens divortii quoad cohabitationem 1552. III, et quale esse debeat ut sit causa sufficiens ib. 3. Cognito adulterio compartis, innocens *per se* non tenetur eam dimittere, nec ordinarie *per accidens* 1558. q. 1. V. **Divortium**. **Matrimonium**. Quia impedimentum criminis 1594.—V. **Crimen**.

Advena.—λ. **Alienigena**. **Peregrinus**. **Vagus**.

Advertentia.—Qune requiratur ad mortale 201 q. 2. ad ^tia!» ib q. 3. Quantum ait peccatum advertentis actionem esse *malum*. sed ad *gravitatem* malitia ejus non attendentis 51. q. 2.

Advocatus.—Quis 1060. Ad quid teneatur in genere ib. I. Non potest defendere causam civilem certo injustam ib. II, licet injustam injustitia *moralis* tantum, et non *legali* ib. q. 1; nec causam civilem *actoris* probabilem tantum probabilitate facti 1661. R. i; nec in materia criminali partes suscipere accusatoris evidenter injusti 1060. 1L 5. A *fortiori*; nec contra adversam partem nti mediis injustis ib. III. § *In causa autem*; quod tumen etc. 1064. q. 7; nec, volente etiam cliente, causam pro wqui, simul ac eam injustam esse advertit 1063. q. 5. q. 6; nec stipendium ultia justum accipere 1062 (ubi et quod justum sit et quibus gra-tuito succurrere teneatur). Possunt defendere causas civiles etiam minus probabiles reorum, et, si de probabilitate juris agatur, etiam actorum 1061. R. 1, ac *qualescumque* criminales reorum ib. R. 2. Ejus peccata varia 1066»

EDIFICATIO. *ut species accessionis*.—674.

Editui <...>.—625. 11. 69&

Egrotus—V. **Infirmus**.

Equiproeabilismus S. Alphonse—Quid 62. IV. Quo sensu S. Alph. ejus auctor ib. ult. Non apphcandn>.—ubi adest janculum mali, quod a conscientia non pendet et quod vitare tenemur. '^6< 87. 1. 2; —nec ubi opinio minus probabilis pro libertate concurrit cum notabiliter prol>abiliore pro lege, ut explicatur 68. 2. probatur 71-73. 93;—nec, nisi agatur de probabilitate solitaria 52. sub 3. seu praesumptione in favorem Ubertatis 67. 1. b), in dubio de legis ccrtæ cessatiene 81 86. 92-95;—sed in dubio stricto seu æquali vel fere æquali circa legis existentiam. prout explicatur 67. 1. a), probatur 74-86. 04. 95.

Æquivocatio.—Quid 512. § *jin*.—V. **Juramentum**. **Restrictio mentalis**.

Ætas.—Qua pueri ad leges ecclesiastica teneantur 115. Requisita nd jejunium 555; ad exemptionem a iejunio 575; ad abstinentiam 552. q. 1; ad suscipiendos Ordines 1523. <1. 2\ (Episcoporum nostrorum hac ia re facultates p. LXX. 3. p. LXXII. 3.). U. imped. Matr in impubère dirimit de jure ecclesiastico, nisi malitia suppleat ætatem 1602. Quoad sponsalia 1528 q. 5. 1581 1

Æther.—Ejus usus in operatione chirurgica 244. q. 3.

Affinitas.—Ut impedimentum Matr. dirimens, quid et quotuplex 1588. Ex copula *licitû* usoue ad 4 gradum inclusive 1589. I; ex *ifticitâ* usque ad 2* inclusive ib. Copula autem *here* debet esse *perfreta* et *consummata* ib. II. Quid in dubiis tenendum ib. Matr. sequens non dirimit, sed, positis jxinendis. privat reum jure petendi debiti ib. 111. Regula pi actâCæ 1590. In linea collateralis ceno dirimit *soto* E<'de-siastico jure; et inulto *probabilius* etiam in rectfi. primo torte gradu excepto; quo ultimo tamen casu Ecclesia nun<|uam uis-pensavit: nisi ageretur de affinitate orta ex copula illicita 1591. q. 1. Hoc impedimento tenentur etiam infideles ad Fidem

- conversi ib. Qui sint varii afflues ib. q. 2. Orta ex Matr. consummato, sed invalido, dirimit usque ad 4um gradum ratione tum *affinitatis*. tum *publicer honestatis* ib. q. 8. *Schema* affluittatis p. 713. Si quis obtenta dispensatione ab impedimento affluittatis ex copula illicitâ. cum *eadem* consanguinea sponsæ suæ iterum peccet, nova non indiget dispensatione; Matrimonio autem contracto; jure privatur petendi. Nova quoque dispensatione indiget, si cum *alia* consanguine[^] peccaret 1625. q. 7.
- Aggressor.**—Vita 467. 408. q. 1. q. 2; membrorum 469. q. 3; pudicitia 470. q. 5; honoris ib. q. 6; bonorum fortunæ 469. q. 4.
- Agricolæ.**—Quoad opera servilia 417. 5. 12. 13.
- Aleatorii contractus.**—Quid 828. 2. Qui in specie 1037.
- Alienigena.**—Abjurans pristinum principem 370. 3. An et quando possit contrahere 844. Intestatus decedens 654. Quibus legibus teneatur vel uon.—V. **Peregrini**[^] **Vagus**.
- Alimenta.**—Debita parentibus 419. 420. 4; tiliis 428. b). 429. Queer.; conjugii 441. 442. 1. 443. 3. 445. R. 1 3; illegitimis 429. *Queer.* R. 2. 811. q. 4. Quando liceat uxori, filiis, famulis accipere a marito, patre, domino fure etc. 707. q. 3.
- Alluvio.**—Ut species accessionis 672.
- Altare.**—Quomodo excretur. et an apud nos aliquando in execrate celebrari possit 1329. q. 5.1: 2.
- Altare privilegiatum.**—Quid. quotuplex 1796. q. 1. q. 2, ac quæ ejus efficacia 1798. q. 4. R. 2. Locale *ubi* ab Ordinario facultatem habente erigi possit 1797. q. 3. R. 1. Quo sensu debeat esse/lantm ib. R. 2. *Quot* in unaquaque ecclesia destinari possint ib. R. 3. An privilegium de uno altari in aliud transferri possit ib. R. 4. An communicabile ib. R. 5. An ad lucranda Indulg. requiratur aliqua intentio in celebrante ad altare privilegiatum, aut in offerente eleemosynam ib. R. 6. Privilegium altaris sive locale, sive personale extra diem Commem. OO. FF. Defunct. pluribus defunctis applicari nequit 1798. q. 4. R. 3. Illicitum est majus ob id accipere stipendium ib. R. 5. An et quando Missam *de requiem* exigit ib. 4. An statum gratiæ requirat in celebrante ib. 6. An et quando celebrans privilegium applicare teneatur ib. 7., et 1325. q. 14. q. 15. Quandonam privilegium altaris sine speciali aliqua concessione acquiratur 1798. q. 5. Facultas Episcoporum nostrorum quoad privilegium altaris personale p. LXXI. 20, locale n. LXXI II. 8.
- Amentes.**—An et quatenus sint sub lege 109. 11". h regulares 1758. 1.
- Amissæ res.**—Quæ dicantur 648. Earum inventorem ad quid obliget caritas 656 1. a), b); justitia 655. 656. 1. c). d). 2. Ad quid obligetur dominus rei amissæ erga inventorem 656. 3.
- Amor.**—Debitus parentibus 419. 420. 1.2. 3.4: liliis 427; conjugii 441. 1. 442. 2. 444. 1.2.3. *Initialis* ad justificationem in Sacr. Pœn. obtinendam cum attritione non requiritur, si intelligatur aliquis gradus caritatis perfecta 1350. q. 8. Semper adest in vera attritione ib.
- Amphibologia.**—Quid 512. § *fin* —V. **Juramentum**. **Restrictio mentalis**.
- Amplexus.**—V. **Oscula**.
- Animalia.**—Eorum occupatio 641. sq. Damnum per ea illatum 753. q. 10.—V. **Apes**. **Columbje**. "Oysters." **Pisces**.
- AntidOTALIS donatio.**—Quid 876. Si flata creditore, cui per simulatam donationem restitutum fuerit, restituenda 792. q. 2. Contractui mutui illicito adjicitur ut conditio 934. q. 4.
- Apes.**—Cujus, si avolaverint 646. 1.
- Apostasia a Fide** —Quid 265. Plectitur excommunicatione majori Papæ specialiter reservata 1701, quemadmodum et libros apostatarum hæresim propugnantes scienter legens, retinens, imprimens, defendens 1702. Item privatione sepultura? ecclesiasticæ, si sit notoria 1699. q. 1. R. 2.
- Approbatio.**—Ad Confessiones soli Episcopo aut alii habenti jurisdictionem quasi-episcopalem competit 1391. II, et uidem Episcopo diocesis, in qua exciniendæ sunt Confessiones 1392. q. 1. Qui habet jurisdictionem *personalem* in proprium subditum, potest illum absolvere in alia diœcesi sine approbatione Episcopi istius diocesis ib. q. 2. Non sufficit *praesumpta* ib. q. 3. *Valide* limitatur quoad tempus, locum et personas, etiam sine causa: item *licite*, at justa ile causa ib. q. 4, et quæ sit ea ib. q. 5. *Valide* revocatur; num sine causa? *licite*, cum causa justa ib. q. 6. Dari potest sacerdoti extraneo ib. q. 7.—V. **Jurisdictionio**.
- Attritio.**—Ex metu gehennæ concepta sufficit ad justificationem in Sacr. Pœn., dummodo sit vere *supernalur dis*, absolute *efficax*, et non *serviliter serrilis* 1350. q. 5; ex metu poenarum Purgatorii pro peccatis venialinus ib. q. 6. Ex metu poenarum temporalium hujus vitæ pro peccato subeundarum, prout a Deo infligendarum, sufficit, modo sit supernaturalis ib. q. 7. Extra Sacr. non justificat 1351. IV. Elicita *a justo* remittit peccata venialia extra Sacr. 1352. q. 3. V. etiam **Amor**.
- Aqua baptismalis.**—Postquam nova consecrata fuit, untntpiu in sacrarium effundenda 329. III. b). 3.—V. **Baptismus**.
- Arbiter.**—Quis 1058. Ejus obligationes 1059.
- Arcae parcimonie.**—Qiliid de iis 945.
- Artifex.**—Dives an excusetur a jejuniis 576. q. 5.—V. **Operarii**.
- Ars notoria.**—335.
- Aspectus turpes.**—Undo eorum gravitas dijudicanda 489. I. Qui *per se* vel *ordinarie* mortales ib. II. 490. 1. 2. 4. 6, et an induant speciem persona' aspecta 489. II. Qui per se veniales 490. 2. § *Excipe* 3'. 5. 6.
- Assecuratio, ut contractus.**—Quid 1037, An licitus 1038. o. 1, et sub quibus conditionibus ib. (j. 2. An et quando licita dicta *bottomry* 1036. 1039; "*respondestia*" 103<5: *vitæ* 1041. Quomodo percent domum contra incendium, vel navem aut merces, quibus onusta est, contra naufragium, etc. assecurantes 1040.
- Assistentia.**—Baptismo ab hæreticis collate

254. 3. Nuptiis coram hæretico præcone ib. 2. Cætibus Quackerorum, Presbyte» rianorum, Methodistorum, etc. ib. I. Sepulturæ aut convivio nuptiali hæreti- coniin ib. 2. Precibus et concioni in navibus, arcibus, ergastulis, carceribiis Gubernii ib. 4. Hæreticorum orationi ib. 5. Concioni aut orationi ("speecfc") in templis hæreticorum aut cætibus mixtis ib. 6.

Astrologia.—337.

Attentio.—In audienda Missa quotuplex 402; au et quæ requiratur ib. 1. IL III, speciatiu an interna 403. 405. 4. 5. 6. In recitandoOflicio 1125-1127. Regukecum scrupulosis servandæ circa attentionem in audienda Missa, in recitando Őfficio, etc. 44. II. Ministri Sacramentorum 1215.

"Attorney?"—V. et applica dicta sub V. **Advocates.**

Auctio publica.—V. **Venditio sub hasta.**

Auctores.—Eorum in scripta sua dominium

598. Quoad scandalum 295. 4'. 8'. Quoad scandali reparationem 301. Libelli famosi 530. 2. Ilistoriæ, ignominio» notam me- moriædefuncti inurentes 526 1.—V. etiam **Censũile lata sentential** etc.

Auctarium.—Quibus titulis licitum 935-941. q. 1. Quantum licitum 941. q. 2. Exce- dens taxam legalem 942. Ab initio summae mutuo datai substructum 943. Intéressé ex intereese ÎMI.

Augurium.—337.

AuriFabri et argentarii.—Eorum pec- cata 1081. 1.

Auriga.—Publicus an permittatur aliquem ad lupanar vehere 311. *Quarr.* "**Horse-car conductors**" quoad compensationem 710. q. 1. p. 296. 4.—V. **Operarii.**

Auspicium.—337.

Avaritia.—Notio, malitia, filiæ, remedia 237. An mortalis in iis, qui nihil contri- buunt in sustentationem Religionis ejusque Ministrorum 633.

"Bankrupt Law."—Quoad debita privile- giata 788. I. Quoad soluta creditori peten- ti 790. q. 6. R. 2; non petenti ib. q. 7; a debitore labili.—Cætera V. **Cessio bono- rum.**

"Banks."—V. **Mensje nummulariorum.**

Banna.—Quid, ante 1533. Obligant ex præ- cepto gravi Ecclesiæ 1533. I.; sed non ex necessitate Sacramenti ib. II. Parochus *per se* peccat graviter, si absque dispensa- tione omittat omnia; *probabilius* etiam si duo; si vero unum tantum, *probabiliter* solummodo venialiter 1534. Fieri debent: 1. diebus festivis do præcepto. vel in festis suppressis, vel (probabiliter) dio feriali, si magnus fiat populi concursus; 2. continu- is; 3. inter Missarum solennia. vel (proba- biliter) in concione, etc., cum congregatus est populus 1535. 4; in ecclesia parochiali domicilii, et praeterea in quasi-domicilio et quandoque in loco originis; probabiliter etiam fieri possunt extra ecclesiam in loco magni concursus 1536. *Minorum* procla- mentur: 1) de expresse consensu paren- tum; 2) in domicilio facti et juris 1537. 1. *Militum* iu loco praesidii, et, si sint minores, in domicilio parentum, ac, si majores, in loco, ubi residebant ante militiam suscep- tam ib. 2. *Vagorum* et *alienigenarum* in domicilio facti et originis ib. 3. Matri- monio intra duos menses post banna non celebrato, repetenda, nisi aliter Episcopo videatur 1535. § *fin.* Bannorum forma 1537. *Nota* II. Quatenus hæ leges apud nos servari possint, ib. *Notai.* Ex justa causa potest ab iis dispensare Ordinarius; ab omnibus tamen solum cx gravissima (rela- tive tamen) causa 1538. I. II. Cause dis- pensationis sive necessaria», sive libera» ib. I II. Sponsi ex diversis di«cesibus dispen- sari debent ab utriusque Ordinario 1539. q. 1. Vicarius generalis vel capitularis, vel administrator, possunt in iis dispensari: et hanc facultatem etiam delegare ib. q,

2. q. 3. Quandonam possint omitti per epikeiam ib. q. 4. Gravis obligatio reve- landi impedimenta urget quoad omnes, quamprimum moraliter possunt 1540. Re- velanda sunt impedimenta cognita ex secreto naturali, sed probabilius non ex secreto consilii 1541. q. 1. Lex revela- tionis non obligat generatim loquendo cum gravi incommodo ib. q. 2. Qui solus novit impedimenta, revelare tenetur, etiamsi non possit probare ib. q. 3. Ipsi etiam contrahentes tenentur ib. q. 4. Quid facere debeat parochus, si notitiam impedimenti certam vel probabilem habeat ib. q. 5.

Baptismus.—Ejus significatio; definitio; divisio 1249. Effectus et necessitas 1250. Validus, sed informis, adulti an deleat ori- ginale 1209 q. 4\

Materia remota valida 1251. I. 1252. 1; invalida ib. 2; dubie valida 1251. III. 1252.3. Materia remota licita 1251. II. Proxima, seu ablutio, quotuplex 1253. An valida ablutio pueri in utero matris, et quomodo, et a quo perficienda 1254. q. 1. Invalida vestium tantum, et an va- lida crinium ib, q. 2, vel in alia parte quam in capite ib. q. 3. vel cum una vel altera aqua gutta ib. q. 4. Proxima, sub gravi apud nos præcepta, est infusio 1258, et in Baptismo, saltem solemnî, trina 1254. q. 5.

Forma 1255. Quomodo vitietur 1212. 1255. 1256.

Minister ordinarius omnis et solus sacerdos 1257. I; de liceitate,—extra casum vel necessitatis, vel delegationis, vel licentia» rationabiliter præsumptæ,— Ordinarius vel Parochus proprius, et hi in dioecesi vel parochia tantum propria 1257. IV. 1258. 1. 4.5. Quid de vagis 1258. 2; do prole matris alibi casu parien- tis ib; de extraneis quasi domicilium non habentibus ib. 3. 4. Quid apud nos ib.

Nota. Extraordinarius et soleinnitatis, ex delegatione Ordinarii vel Parochi et gravi de causa. Diaconus 1257. II. Extraordinarius necessitatis omnis homo ratione utens 1257. III. Praeferendus sacerdos (sub gravi) diacono; hic subdiacono; Clericus (si dt sacerdos, sub gravi) laico; vir fœminæ, nisi, etc.; cæteri omnes (sub gravi) patri et matri prolis 1258. 6. 1259 q. 1.2.3. Quid de laico, ex Missionari vel Episcopi venia, infantes ob communia vita, discrimina baptizante, ubi sacerdotis non sit copia 1259. q. 4. Minister qua infantium ætate hoc Sacramentum conferre debeat. et quid apud nos quoad hoc servandum et curandum 1259. q. 5.

Subjectum Baptismi validi omnis et solus homo viator, etiam fœtus abortivus, nondum baptizatus, ante 1200 et 1200. 2. Sub conditione baptizandi perpétue amentes, si aliquando ratione usi fuerint, licet tunc Baptismus non petiverint 1260. 1; infans, vel fœtus abortivus, in dubio an homo vel an vivat ib. 2; is, de cujus Baptismo vel Baptismi valore dubium extat non spernendum 1263. q. 3; *generatim loquendo* hodie baptizat) ab liæreticis 1264. III. An infantes expositi baptizandi, et an rebaptizandi, qui a) obstetricibus vel a laicis baptizati sunt 1263. q. 4. q. 5. Quid de monstris 1260. 3. Quid de adultis necessaria necessitate medii nescientibus 1260. 6. Quaenam servanda sint in receptione Neo-conversorum 1264. I, V, et quid, si de acatholico moribundo agatur ib. VI. Subjectum Baptismi liciti an sint filii acatholicorum 1261. 1262.

Patrini quot adhiberi possint 1265. I. Quales non possint 1266. q. 3.4.5. Eorum obligationes 1266. q. 1. An in Baptismo privato adhiberi deneant ib. q. 2.

Cæremoniæ an omnes, et quæ sine mortali omitti nequeant, ante 1267, et 1267. 1. 2.3.4. An et quando differri possint vel non 1268. q. 1. An repetenda si Baptismus solemniter collatus deprehendatur invalidus ib. q. 2. An omissæ postea suppleenda ib. q. 3. Quid Cone. rien. Bait. II. præcipiat circa nomina, quæ baptizandis imponuntur et circa fontem Baptismaleni ib. q. 4. q. 5. Quomodo intelligenda prohibitio utendi Chrismate alterius anni ib. q. 6.

Baptizandus.—Adultus sub conditione in dubio de valore Baptismi præcedentis peccata jam accusata confiteri non tenetur 1349. q. 2; tenetur vero nondum accusata ib. q. 3. Conditionate baptizandus et absolvendus prius baptizari debet, deinde absolvi ib. q. 4.—V. **Baptismus.**

BARBITONSOR.—Artem suam exercens die Dominica aut in Festo 415. q. 7.

“**Barrister.**”—V. **Advocatus.**

Bellum.—Quid, quotuplex, quando licitum 479. Quid in dubio de ejus justitia 480. q.

1.—V. **Conscriptio ad militiam.** Desheritores *milites.* Dux belli. Milites.

Benedictiones.—Privatae et liturgicæ 1247 *initio.* Liturgicæ sunt ratione —*Effectuum.* invocativæ vel constitutivæ 1247. [;—*Ritus,* verbales vel reales 1247. 11;—*Objectorum,* personarum vel rerum 1247. 111;—*Ministri.* Papales 12-17. IV. A; Episcopales, et hæ *de se* delegabiles vel non 1247. IV. B. C; Sacerdotales, et hæ vel simpliciter tales vel Parochiales 1247. IV. D. Quænam ex Episcopalibus ad Superiores Regulares pertineant, et intra quos limites 1247. IV. C. *Nota n;*—*Necessitates,* præceptæ vel non præceptæ 1247. 1' (Indumenta et paramenta sacerdotalia, et vasa, quorum benedictio præcepta est 1247. V. a)]. Ritus benedictionum 1248. Benedictio nuptiarum alia in Missa, quæ in certis casibus, alia extra Missam, quæ semper datur 1556. q. 2°.

Beneficium.—Quid 628.

Bestialitas.—507.

Bibliopolæ.—Eorum nd pravos libros cooperatio 317. 320. 3). Scandalizantes 295. 25°. Eorum peccata 1081. 8'.—V. etiam **Censuræ latæ,** etc.

Blasphemia.—Quid, quotuplex, quantum et qualo peccatum 361. Formulae blasphematioræ 362. 363. Consuetudo 362. 3.

Bona.—Forti, næ quotuplieia 593. Filiorum familias 601. Uxoribus 605. Communia marito e' uxori 697. Clericorum (V. **Clerici**). Ecclesiastica. 619. Hic ut acquirantur quhl requiratur 622. sq. Ad quos pertineat eorum admiuistiatio 624. Eorum species ante 628. Quid circa q; sériai. dum ab Episcopis. (V. **Episcopus**); a Missionariis 625. II; ab Aedituis 6^6; a T. gularibus 1'27. III. Derelicta 652. “*flere*” *at sea and wrecks*” 6-53. Vacantia 654. Animi quomodo injuste lædantur et qua ratione damnum in iis illatum reparandum 805. 806.

Bona fides.—In praescriptione quid 669. Necessaria ad præscriptionem, sed venialiter mala non obest ib. I. An item ad liberativam ib. II. Quid de haerede dubitante de bona fide antecessoris 670. q. 1, et an mala tides antecessoris ignorata semper impediatur successorem a praescribendo ib. q. 2. q. 3.—V. **POSSESSOR—BONÆ—DUBIÆ—MALÆ—FIDEI.**

Bona temporalia.—An dimittenda ad vitandum scandalum 300. q. 4.

“**Bottomry.**”—Quid et quando liceat necne 1036. 1039.

Brepiotropium (“*Foundling Asylum*”).—V. **Exponere.**

Breve.—Quid 175.

Breviarium.—Quo utendum 1097. Eo carens ad quid teneatur 1128. I. 1. 1181. q. 3. q. 4.—V. **IIORÆ Canonicae.**

“**Brokers.**”—V. **Proxenetæ.**

Bulla.—Quid 175.

Cæremoniæ.—V. Minister Sacramento-
rum.

“Cake V. Offa.

Calix.—Sine licentia Episcopi de novo a
laicis deaurari et reparari potest 320. III.
b), 4.—Cætera 1881 q. 5. q. 6.

Calumnia.—516.—V. Detractio. Fama.

Cambium.—Quid, quotuplex 1024, an et quan-
do licitum 1025, et an iis etiam, qui publi-
cum cambieidi officium non habent 1026.

Campana.—Ad concionem hæreticorum an
licite pulsetur a Catholico 313. 1). ? *jin.*
Quo oleo consecratur 1502. q. 4. Ejus
consecratio ab Episcopis nostris delegabitur
p. LXXIIII. n. 12.

Cantores.—A Parocho, non ab Edituis,
designandi 626. 5. Catholici in templo
acatholicorum 254. 7. 313. 1).

Carbones.—Eorum furtum 703. 7.

Caritas.—Quid, et quod ejus objectum 275.
Ejus praeceptum quoad Deum 276. 277;
quoad seipsum 279. 1. 2. 280. q. 1; quoad
proximum 278. et ordo in ea servandus
quis 278. 279. Erga mimicos 281-283,—V.
Inimicus.

Carnes.—A caupone diebus vetitis ministra-
tæ 810.—V. etiam Abstinencia. JEJU-
NIUM.

Castitas.—Ejus votum an peccato mere in-
terno lædatur 1168, quomodo differat a
virtute 1170, quomodo simplex a solemn-
ni 1185. 2, et quando reservatum 392. q. 3.
An sacrilega ejusdem hesio in vel a persona
ejusdem voto simplici ligatâ 348. q. 1.
Conjugum 392. q. 4.—V. Debitum Conju-
gale. Onanismus. Sacrilegium. Vo-
tum.

Casus Apostoli.—V. Matrimonium.

Catechesis.—V. Doctrina Christiana.

Cathedraticum.—631.

Caupo.—Præbens vinum se inebriaturis 310.
b); carnes die vetito ib. a); vendens po-
culenta die Dominica ib. e); choreas ad-
mittens ib. c); quævis folia publica expo-
nens ib. d); Missam omittens ob lucrum
cessans 408. 10. 409. q. 8.

Caupona.—Earum pericula 1451. Qualis
occasio et an ac quomodo remota reddi
possit 1452. q. 1. Caiisæ, ex quibus occasio
necessaria ib. q. 2.

Causa.—A lego deobligans quotuplex 137.
An a tota lege deobliget eum, qui partem
ejus servare potest 138. An licet voluntarie
apponere causam deobligantem a lege 139.
Dispensationis a lege 162. 163; a Sannis
(V. Banna): ab impedimentis Matrimonii
1625. Sufficiens ad jurandum 869. q. 1;
ad restrictionem 514; voti irritationem
890. q. 3; dispensationem 392; commuta-
tionem 391. q. 1. Excusantes a Missa 407.
ab operibus servilibus 416, ab abstinencia
551. 111. 553. q. 4, a jejuniis 573. sci. (V.
Jejunium), ab Officio divino (V. Hoile
Canonicas), Cur lex cesset 165. Pollu-
tionis et motuum carnalium (V. Concu-
piscencia. Pollutio. Pruritus). Cur
furtum cesset esse tale pag. 283-286. Excus-
santes ab integritate Confessionis 1367. sq,
a restitutione bonorum fortuna' 798 sq.

famæ 531. 532, a servando secreto 541.
Dainni inculpabiliter posita 749. q. 8
Causa? cur cesset obligatio contractus 860.
Quid differat ab occasione et ab accidenti
in damnificationis 746. 2. Causæ. ob quas
occasio necessaria sit 1429. 4. Ob quas
absolutio conditionate danda 1344. q. 8.

Censura.—Quid 1660, et quid differat a
cæteris pœnis ecclesiasticis ib. § *Hinc.*
Quotuplex 1661. Conditiones, ut incurra-
tur 1662. et resolutiones huc pertinentes
166:1. 1. 2. 3. 4. Quid in dubio utrum
contracta fuerit 1664. q. 7. An et qualis
ignorantia ab ea excuset ib. q. 2. q. 3. et
an ignorantes monendi ib. q. 4. Qualis
metus et a quibus censuris excuset ib. q.
5. An pœnia delinquentis monitio
necessaria ib. q. 6. Solemnitates requi-
sita?, et quid de scriptura apud nos ib.
§ *Xohi.* Quid quoad censuras et poenas
ecclesiasticas præstiterit Const *Aposto-
lica Sedis* 1700 q. 1. q. 5, et quæ censuræ
latæ sententiae, in ea Constitutione non
expresse enumeratæ, cx antiquo jure re-
jmt ib. q. 2. q. 3.

Qui possint ferre potestate ordinaria
1665. 11. 1666. 1. 2; delegata 1665» III.
1666. 3; quomodo delegata cesset et an
subdelegabilis 1666. 4, Episcopus an ferre
possit, si sit—ipse censuratus 1667. q. 1.—
extra diœcesi in ib. q. 2. et an in subditum
extra diœcesi in existentem ib. q. 3.—m
non subditum in sua dia etsi delinquentem
ib. q. 4. Prælati regulares quas censuras
ferre possint 1195. Bi, et an in subditos
ubhiæ existent» 5

Subjectum ejus quis 1668. I. et an impu-
beres ib. II. Episcopi et Cardinales quoad
censuras *a fin* 1669. q. 2. Religiosi quoad
censuros episcopales ib. q. 3. integra
Communitas, v.g. coetus JEducatorum ib. q.
6. An quis pluribus censuris simul ligari
possit ib. q. 4. An appellatio ab incur-
renda Censura exuiibvt ib. 4. 5. Qui illi
censuris veniant nomine Mandantium.
Consulentium, Defensorum. Receptorum,
Auxilium piastantium, Faventium, Ad-
hærentium 1700 q. 4.

Absolutio ab ea quotuplici modo fieri
possit, ante 1670, et quid diileral ab abso-
lutione a peccatis 1672. p 318 T.
II. An sempsr necessaria 1670. 1. A cen-
suri! al> homine per sententiam particu-
larem latâ per (piem danda ib. II. A
reservatâ per quem ib. § *Quod de.* A
non reservata, si sit a jure lata, per
quem et quomodo ib. III. Quibus >n casi-
bus Episcopi, vel eorum delegati, act mu-
ris Papa reservatis al solvere ixssint 14(2.
II. et quandonam. et quo modo, sive om-
nis sacerdos, sive simplex conlt&arius a
censuris sive Гпiku, sive Eniscopo retona-
tis ib. iv. et 1403. q. 1. q. 2. q. 4. q. 5. q.
7. Facultas, concessa ab Episcopo pro
peccatis rosea vatis, non intelligitur pro
reservatis cum Centura; secus, si n Papa
vel pro papalibus 1671. 2. Alia differen-
tia inter reservationes Papales et Episco-
pales 1400. iv. 1401. q. 2. Concessio p'tn<-

rail's absolvendi a papalibus non comprehendit *specialiter* reservatas 1070. II. § *Si vero*, et concessio pro *specialiter* reservatis quid non contineat 1784. B. I. Quid circa absolutionem censurarum possint confessarii in Jubilæo (V. *Jubium*). Quænam a reservatis censuris absolvendi facultates in vigore permanserint post editam Const *Apostolicæ Sedis* 1753. q. 1. Quæ forma in absolutione adhibenda 1071. 3. § *fin.* An valeat absolutio a censura data—absenti 1072. q. 1,—ab Episcopo absente existent! in diœcesi ib. q. 3,—invito ib. q. 4 ex vi aut metu ib. q. 5. Facultas absolvendi delegata an in actu Sacramentalis Confessionis exercenda ib. q. 2', et quid in Jubilæo (V. *Jubilæum*). An obstrictus pluribus censuris possit absolvi ab unii, remanentibus aliis ib. q. 0. Quid de absolutione eius, qui nondum publice reparavit scandalum, propter quod censuræ subiacebat ib. q. 7, et quomodo in dicto casu scandalum reparandum ib. q. 8. Qua ratione parti læsæ, v.g. Ecclesiæ, satisfactio, si necessaria sit ad tollendum censuram, exhibenda ib. q. 9. An et quando juramentum ante absolutionem exigendum ib. q. 10. Advertenda circa absolutionem censuræ contra damnatos libros 1753. q. 2. R. 1; in Clericorum percussores ib. R. 2; in societates damnatas ib. R. 3. Rarissime pœnitentem rite dispositum ob censuræ reservationem in absolutum dimittere oportebit ib. *Nota.* p. 382. T. II. coi. 2.

Censuræ latæ sententiæ, adhuc subsistentes, *ordine alphabetico.*

Abortus 1734.

Absentia illegitima Episcoporum 1752,
Absolutio complicitis 1715.

Absolvere præsumentes ab excommunicationibus Papa specialiter reservatis 1732.

Acta S. Sedis impediens 1713.—V. Læsis. Promulgatio. Recursus.

Administratio.—V. Ecclesia, Receptio.

Admittentes ad divina Officia etc.—V. Communicatio. Excommunicati.

Alienatio et infeudatio locorum S. R. E. 1728.

— et receptio bonorum ecclesiastic, absque beneplacito apostolico 1738.

Apostasia et Hæresis 1701.—V. Librorum lectio. Sepultura.

Appellatio a Papa ad futurum Concilium 1709.

Asyli violatio 1722.

B.

Bona ecclesiastica.—V. Alienatio. Invadentes. Jurisdictio. Usurpantes.

C.

Celebratio in locis interdictis 1751.

Claustrum violatio 1723. 1724.

Cogentes iudices ad trahendum ad suum tribunal personas ecclesiasticas 1712.

— mulierem ad ingrediendum monasterium vel impediens sine justa causa 1741. 5".

Communicatio eum excommunicato nominatim a Papa 1731. XVI.

Communicatio clericorum eum talibus

1731. XVII.—V. Celebratio. Excom. munienti. Ordinatio. Sepultura.
Complicitis nomen inquirere.—V. Docentes.

Concubinatus Episcopi 1749. 8.

Confessionis necessitas ante sumptionem Eucharistiae.—V. Docentes.

Congregationis S. Officii actionem impediens 1737.

D.

Denuntiationem omittentes.—V. Absentia. Sectæ. Sollicitantes.

Docentes etc. propositiones et doctrinas damnatas 1718. 1741. 2.

Duellum 1720.

E.

Ecclesiarum vacantium regimen et administratio 1717. XIII.

Edentes leges etc. contra libertatem etc. 1712.

Ejectio Cardinalium etc. e suis dioecibus. etc. 1710.

Eleemosynis pro Missis ad lucrum captandum abutentes 1727.

Episcoporum absentium denuntiationem omittens Metropolitanus etc.—V. Absentia.

Excommunicatos nominatim ad div. Officia etc. admittentes 1751.—V. Communicatio.

Executio.—V. Promulgatio.

F.

Falsarii quoad litteras apostolicas 1714.—V. Litteræ.

G.

Gratiæ spirituales.—V. Indulgentia

H.

Hæresis.—V. Apostasia. Librorum lectio. Ordinatio. Sepultura.

Impedientes ab ingressu in monasterium.—V. Cogentes.

Indulgentiis aliisque gratiis spiritualibus utentes ad questum faciendum 1726.

Interdictum.—V. Celebratio. Ordinatio. Sepultura.

Invadentes etc. terras etc. ad Ecclesiam Rom. pertinentes; usurpantes etc. super premium jurisdictionem in eis 1717.

J.

Jurisdictionem, bona etc., ad personas eccles. ratione suarum ecclesiarum pertinentes, usurpantes etc. 1716.

Jurisdictionis ecclesiast. exercitium impediens 1711.

L.

Læsis etc. litterarum vel actorum a S. Sede prosectorum causa 1713.—V. Congregatio. Promulgatio.

Libertas ecclesiæ.—V. Edentes.

Librorum lectio etc. 1702.

— impressio 1702. 1741. 7.

Litterarum et actorum apostolicorum promulgationem vel executionem prohibentes.—V. Promulgatio.

Litteris apostolicis falsis utentes 1735.—V. Falsarii.

Litteræ dimissoriae u capitulo etc., Sedo vacante. concessæ 1719 3.

— clericis saecularibus concessa, ut ab alio, quam a proprio Episcopo ordinentur 1749. 4.—V. Ordinatio.

M.

Massonica secta.—V. Secta.
 Matrimonio conjungens vel ipsi benedicens absque licentia parochi proprii etc. 1119. 7.
 Matrimonia clandestina vel absque consensu parentum.—V. Docentes.
 Matrimonii contrahendi libertatem violentantes 1741.
 Matrimonium contrahentes in Sacris vel cum votis solem., et cum iis contrahentes 1788.
 Mercatura ecclesiasticorum etc. 1732 § *Adde*
 Missarum eleemosynæ.—V. Eleemosynæ.
 Monasterium.—V. Cogentes.

O.

Obedientiam erga Rom. Pontificem violentantes.—V. Appellatio. Schismatici.
 Occisio, Percussio etc. Cardinalium, Episcoporum etc. 1710.
 Ordinatio proprii subditi alibi morati absoiu. testinionalihik 1714.
 — alieni subditi absque testimonialibus 1749. 1.
 — alieni subditi absque litteris dimissoriis 1744.
 — sine idoneis litteris dimissoriis.—V. Litteræ Dimissoriae.
 absque titulo cum pacto 1743.
 Clerici in Congregatione, vel religiosi non professi absque titulo 1745.
 — in aliena diœcesi.—V. Pontificalia.
 — per Episcopum titularem absque consensu Ordinarii etc. 1749. 2.
 — per excommunicatum, suspensum, interdictum nominatim denunciator: per haereticum vel schismaticum notorium 1747.
 — excommunicati.—V. Excommunicati.
 — per saltum 1749. 5\
 — Clerici saecularis exteri morantis in Urbo 1748.

P.

Percussio Clericorum vel Monachorum 1719.
 — Cardinalium, etc.—V. Occisio.
 Pontificalia exercens in aliena diœceu 1749. 6
 Promulgationem vel executionem litterarum vel actorum Sedis Apost. prohibentes etc. 1718.—V. Læsio. Recursus.
 Propositiones damnatae.—V. Docentes.

R.

Raptus mulierum 1741. 3. .
 Receptio Praelatorum absque exhibitione Litterarum Apost. 1717.
 Recursus etc. ad forum sæculare ad impediendum exercitium jurisdictionis cedes. 1711.
 — ad laicam potestatem ad litteras et acta S. Sedis etc. imjiedicnda 1713.—V. Læsio Promulgatio.
 Regimen.—V. Ecclesia. Receptio.
 Religiosi Sacramenta ultima absque Parochi licentia administrantes 1729.
 — Ejecti, extra Religionem degentes 1746.
 — Percussio.—V. Percussio.

Reliquias ex Catacumbis Rom. abftque Venia extrahentes 1730.
 Residentia.—V. Absentia.

S.

Sacramenta administrantes, etc.—V. Excommunicati. Religiosi.
 Sacrum Officium.—V. Congregatio.
 Schismatici et ab obedientia Rom. Pontificis pertinaciter se subtrahentes 1741.—V. Ordinatio.
 Secta massonica, occultos earum coryphæoenon denuntiantes 1721.
 Sepulturam ecclesiasticam haereticorum vel apostatarum notiorum aut nominatim excommunicatorum vel interdictorum mandantes seu ad eam cogentes 1736.
 Simonia 1725.
 Sollicitantes in Confessione culpabiliter infra mensem non denuntiantes 1739.
 Suspendio.—V. Onlinatio.

Usurpantes etc. alicujus ecclesiæ etc. bona, census etc. 1740.—V. Invadentes. **Jurisdictionio.**

Census.—Quid, quotuplex 1027, au et qualis licitus 1028-1031.

Certitudo.—Quid, quotuplex, et quænam requiratur ad formandam conscientiam certam 47. Sufficiens ad jurandum 869. n. 2. Fidei 248. 256. Spei 269. Mortis prioris conjugis quomodo acquiratur 1601. q. 8.

Cessatio.—Legis 165, dispensationis 164, consuetudinis 167, privilegii 196.—V. **Causa.**

Cessatio a divinis.—Quid. quotuplex 1697, et ob quas causas ea. quæ dicitur « Jure, statuatur 1829. q. 4. q. 5.

Cessio BONORUM.—An et quando liberet ab integra solutione 61. q. 4. Cedens bottia qui sibi retinere possit ib. q. 5. Cessio bonis an creditorem petentem vel non petentem in debiti solutione praeferre possit 788. 111. 790. q. 6. q. 7. q. 8. Cusus vara 862.

Chikomania —337.

CHIROGRAPHIA.—Privata incerta, litigiosa, difficilis solutionis, pecunia numerata emuntur infra eorum valorem numencung et paulo minoris etiam liquida 998. R. 1. 'onnnercii, quæ publice emenda exponuntur in foro mercatorio, emi possunt pretio currenti ib. R. 2.

Chirurgus.—Ejus obligationes et iieccata 1078;

Chloroformum.—Ejus usus in operatione chirurgica 244. q. 3.

Chocolatum.—Sumptum in modica quantitate 11, oz. b. uti apud nos. et semel tantum in die, non frangit jejunium 558 q. 4.

Choreæ.—Quæ y/r/ illicita 1440. Vt scandalum 295. 8. Ut occasio 1441. Caupo eus admittens 810. c). Cooperatio ad inhonestas 129. musicam, etc. 320. 1). ** *Pound dances* 1411. c) et § *Sed queeritur*. Parochi et confessarii officium quoad eas 1442.

(HinsMA.—V. (uNI. IKMATIO.

Circumstantia.—Actus humani quid, quot, vt quomodo moralitatem ejusdem afficiant v.g. aggravando malitiam vel tam minuendo, ejus speciem mutando, actum bonum corrumpendo 17. Inductionis ad peccatum

an confitenda 294. *quær.* An *per se* concubinatus 493. Speciem mutantes, si gravem inducant malitiam, accusanda? 1364. 1; item illæ, quarum ratione peccatum ex genere suo veniale fit mortale ib. 111; non vero leviter aggravantes aut minuentes, nec. juxta sententiam *conimuniorem* et *probabiliolem*⁹ *notabiliter aggravantes* malitiam mortalium intra eandem speciem, nisi *per accidens* 1365. q. 1. Incestus in primo gradu lineæ rectæ, patrati cum consanguineis vel affinibus, exprimenda, etc. ib. q. 2. Dignitatis persona? *per se* non accusanda ib. q. 3, nec peccati confessarii cum pœnitente, modo non habeat relationem ad Confessionem ib. q. 4, nec temporis sacri ib. q. 5. *Per se* satisfacit qui peccatum recena accusat tanquam olim commissum, nisi mentiatur, etc. ib. q. 6. Necessario accusandus est actus externus peccati ib. q. 7, non vero *per se* numerus personarum, cum quibus peccatum fuerit ib. q. 8. An ratione scandali 294. 3. Propinquitas personarum in peccatis odii declaranda est, si est *propior*, non vero si *remotior* 1365. q. 9.

Cives.—Eorum obligationes erga Rempublicam 457, peccata 458, rebellio 459, cooperatio ad injustam patriæ occupationem 318. Praestantes juramentum in publica rei perturbationibus 869. q. 5.

Clandestinitas.—Ut impedimentum Matr. de juro ecclesiastico dirimit contractum sine assistentia parochi et duorum testium 1603. 1604. Hoc impedimentum certo vim habet ubi Decretum "*Tametsi*" (1604), tamquam conditio sine (pia non valoris Matrimonii, aliquando fuit servatum 1605. a); nec requiritur ut adsit verus parochus ib. b); nec nova promulgatione opus est in parochia per viam dismembrationis ex alia, in qua vigeat, erecta ib. c). In quibusnam casibus non obliget 1606. *Probabiliter* valide publicari non potest Decretum "*Tametsi*" extra parochias proprie dictas, secluso Induito Pontificio 1607. Elenchus locorum Americæ Fœderatæ, in quibus liget Decretum 1608. A); Americæ Britannicæ ib. B); orbis 1611. Hæretici in Septentrionali America decreto non ligantur, nec consequenter Catholici 1609. In quibus aliis orbis partibus lueretici et cum eis contrahentes Catholici non ligentur 1611. C). Contrahentes in locis, ubi Decretum non viget, graviter peccant, si negligenter operam sacerdotis; tenentur quoque *per se* adhibere testes 1610. Duo vagi Catholici invalide contrahunt clandestine in loco, ubi viget Decr.; secus, si una pars est hæretica 1612. q. 1. Domiciliati in loco, ubi viget Decr., transeuntes in locum, ubi non viget, invalide contrahunt, nisi alteruter ibi acquisierit saltem quasi-domiciliuin; excipiendum etiam, si *non* in fraudem legis in hunc locum transierint ib. R. 2. Domiciliati in loco, ubi non obligat Decr., si contrahant in loco, ubi obligat, invalide nec faciunt clandestine ib. R. 4. Matrimonium ob impedimentum clandestinitatis invalidum vim habet sponsalium pro impuberibus; pro aliis non, nisi contrahentes expresse intendant se in defectu Matrimonii ad sponsalia obligare ib. R. 3.

An vigeat Decretum in ecclesia recenter formata apud hæreticos ib. q. 5. De assistentia parochi (V. *Pabochus*). Testes quales sufficiant de valore 1603.

Clerici.—An subjiciantur legi civili 112. Quid agere debeant, ne violare videantur jus immunitatis ecclesiastica dum leges eidem adversas servare coguntur 113. Eorum dominium, seu bona ad illud pertinentia 629. Reditus superfluos apud nos non tenentur causis piis impendere 630. Quando et quomodo teneantur ad salarii sui restitutionem ib. § *Unus tantum*. Eorum obligationes — *positivas*: vita? sanctitas 1082; cælibatus (V. *Cælibatus*); habitus et tonsura 1088; hora? canonica? (V. *Horæ Canonica*); scientia conveniens; convenienter obire munus; obedientia Episcopo, ante 1083; — *negativæ*, seu ea, quæ Clericis prohibentur 1132. Eorum privilegia 1143. Curam animarum habentes an religiosi fleri possint, invito Episcopo 1158.

“Clerk of the Court.”—V. *Scriba*.

Codicillus.—Quid 914.

Cælibatus.—Obligat Clericos in Sacris 1083. Non est de jure divino 1084, sed ecclesiastico, at mediante voto 1085, nec extra Ecclesiam Latinam universalis 1086. Quid, si quis expresse nollet castitatem vovere les;.

Cænula.—V. *Jejunium*.

Cogitatio.—An liceat delectari de rei malæ cogitatione 133. Quid agendum cum pœnitente se de prava cogitatione accusante 285. Quid si de scrupuloso agatur 44. II. 4.

Cognatio.—Ut imp. Matr. triplex: 1 naturalis (V. *Consanguinitas*); 2 spiritualis; 3 legalis.

Spiritualis de jure ecclesiastico dirimit 1 inter Ministrum Baptismi et Confirmationis et subjectum, bujusque genitores; 2 inter patrinum vel matrinam, et filiolum vel filiolum, eorumque genitores 1584. Varii casus, in quibus contrahatur vel non 1585.

Legalis duplex; a) perfecta seu adrogatio 1586. 1; b) imperfecta seu adoptio ib. 2, prout adoptatus transit in potestatem et familiam adoptantis et omnia filii legitimi jura acquirit vel non 1586. In dubio de existentia hujus impedimenti consulantur leges civiles, quatenus Juri Romano conformes vel non ib. Perfecta dirimit de jure ecclesiastico; inter (pias personas ib. II. et 1587. q. 1. Imperfecta *probabilius* non dirimit ib. q. 2.

Cohabitatio CONJUGALIS.—Jure natura? 441. 2. 1648. 1; nostro 415. 2. 3.

Collatio serotina.—V. *Jejunium*.

Collegia (“*Corporations*”).—Jure nostro quid 614. Quotuplicin 615. A quo jus collegii concedendum 616. Qua eorum jura 617. Quomodo dissolvantur 618. Ecclesiastica a tributis eximi *solent* 620. 3; obnoxia infidelitati dilectorum et revocationi 622. § *Nec secundus*; sunt tamen unus ex modis, quibus communitates religiosae et piæ institutiones securitati bonorum suorum provideant 623, 71. a).

Colloquia.—Tenera cum personis alterius sexus periculis plena, præsertim, etc. 491. 5.

COLCMBÆ.—6-16. 2.

UoMEDIÆ.—Quobuplices 1443, Ut scandalum 295. 8. Cooperatio adeas 1444. R. 2 2). Ut occasio 1444. R. 2. 3). Praxis quoad eas tenenda 1444.

“COMMISSION-MEKCHANTB.”- V. PROXENETA.

Commixtio, »c/ *species accessionis*,—673. bi

Commodatum.—Quid 921. Obligationes ex eo existences comniodatariu 9:32, commodanti 923. An conimodatarius in periculo reni commodatam suæ præferre teneatur

Communicatio in Sacris,—Cum hæreticis 313. 311.—V. Censuras latæ etc. Excommunicatio. Interdictum. Suspendio.

Communio.—V. Eucharistia *ut Sacramentum*.

Communio Paschalis.—Praecepta 549. I, intra tempus ab Ecclesia statutum, vel, uti apud nos, indultum ib, quod tempus qui elabi sinit, licet per unum tantum diem, per *sc* graviter peccat 550 q. 2, ct quamprimum communicare debet ib. q. 1; tempore autem incepto, qui impedimentum prævidet, illud vel uiijrro vel prævincire debet ib. Sumenda est in propria paræia 54J. ii; tipud nos vero ubique sumi *per se* potest 549. §*fin*.

Commutatio.—Voti q ii 1, quotuplex, quibus competat 393. Qu&decausa licita 394. q. 1. An, commuuuo voto, ad primum redire li. v aut oporh a 394. q. 1. J. ramenti 373. q. 4 V. JuBILÆUM.

Compensatio.—Liberans a restitutione 799. 2.

Compensatio occulta.—Quid et ai licita 70S, et quibus sub conditionibus 709. An licita famulis, operariis, officialibus, e'c. judicantibus salarium suam esse infra operam a sa præstitam 710. q. 1; famulo operas debitas augenti ib. q. 2; filio pluscætris laboranti 603. It. 2. c); damnato a judico ad solvendum debitum non contractum vel jam solutum 711; ex testamento informi 917. 2; non prius recurrenti ad judicem 712. An a confessario suadenda, permittenda. et quid post factum Ib. lf(iuf.

Complacentia.—V. Gaudium.

Complex.—Ejus nomen confessorio petere non licet 1369. q. 3; id vero non ita interdictum est, ut in nullo liceat casu ib. q. 4. Confiendum peccatum, quod declarari nequit sino inuua itione complicitis, vel alterius ib. q. 1. o 5. Causæexcusantes a quæren l' c. mfessario, cui complex sit ignotus ib. q. t. Contessarius absolvere non potest c unplicem suum in peccato turpi 1104. I, et caret omni jurisdictione ad illuni absolvendum quoad pecuitum turpe, cujus fuit particeps ib. II. Nomino peccati (*ur~pis* venit omne peccatum ex utraque parte certo mortale contra Sextum et externum, quatenus mutuum 1405. q. 1. Nomine complicitis veniunt non solum mulieres, sed etiam viri ib. q. 2. Sacerdos eum potest absolvere in articulo, vel periculo mortis, si non possit advocari alius sacerdos ib. q. 3, vel si alius nequeat advocari, vel accedere, sino periculo infamiæ, aut scandali (quod tamen periculum praecavero debet

sacerdos complex) ib. q. 4, vel si complex alteri confiteri recuset ib. q. 5. Potest eum etiam absolvere ab alii> i>eccatis, postquam semel ab alio fuit absolutus, excepto etc. ib. q. 6.

“Compromise.”—V. Transactio.

Concilia.—An et quatenus leges ferre possint 102.

Concio.—An audienda 398. III. Facienda ab Episcopo 1135, a Parocho 1110 Quid de eà quoad Regulares 1198. Qualis esse debeat, et quid in ea vitandum 1140.

Concionator.—Imparatus 345 4.—V. Concio.

Concubinatus.—Quid 1438. Proprie et improprie dictus ib. Quotuplex: .c. publicus etc. 1439 q. 2. In eo vivens an aliquando absolvi possit, antequam concubina sit dimissa, vel concubinarius derelictus ib. Concubinarius non est, sed sæpe ad separationem tenetur, qui *raro* cum fœmina domestica peccavit 1439. q. 1. Qui publice habetur ut concubinarius et non est, vix tenetur dimittere fœminam. si laicus; secus, si Clericus 1439. q. 5. Si per Matrimonium provideri possit saluti concubinariurn. expedit remedium istud, et ad prolem legitimandam. adhibendum ib. q. 4.

Concupiscentia—impedimentum voluntarii q. .ando 12-14. Quomodo motibus carnalis concupiscentia resistendum 234. An monelo ponere actionem, ex qua motus turpes secuturi sint 206. q. 8. Quando mortales motus turpes 503. *Heap*. 2.

Conditio.—In contractu quid et quotuplex 8C9, quomodo implenda 876. 1. 4. quando irritansib. 2. suspendens ib. 3. impleta ib. 5.—V. Absolutio. Conditio servilis. Consensus. Publica honestas. Sacramenta *in genere*.

Conditio servilis.—Ignorata irritat Matr. de jure ecclesiastico 1576. 111, et quatenus apud nos attendenda 1577. 4.

Condonatio.—Debiti libera ab eo, qui potest condonaro, excusat a restitutionem perjetuui 799. 1, *probabilius* etiam rationabiliter pnesmpta 804 q. 7.

Confessarius.—Dum *in Ecclesia* Confessiones audit, indutus esse debet superpelli-ceo et stola violacea, nisi etc. 1344 q. 9. Ejus munus est quadruplex: 1 Patris; 2 Medici; 3 Doctoris; 4 Judicis, ante 1413. Do officio Patris in principio, decursu, fine Confessionis 1413-1416. Tanquam me iiei, debet causam morbi cognoscere, morbum sanare, relapsum praecavere 1417-1419. Ut doctor, tenetur sub gravi sciro ea omnia, quæ ad munus suum rite obeundum re<jiiruntur 1420. I; non tamen scientiam adeo perfectam habere, ut pOssit semp *rstatan. etprreseipsum* omnes occurrentes dubitationes solvere ib. 11. 1), aut de *singuhs* peccatis accusatis discernere an sint mortalia ib. 2), nec in omnibus eadem requiritur scientia, et in articulo mortis etiam ignarus, deficiente alio, absolvere debet ib. 8). Resolutiones 1421. Tenetur docere pœnitentes ea omnia, qua» pertinent ad Sacr. hic et nunc rite suscipiendum 1122. 1. item ubi advertat, quempiam aliquid ex iis ignorare, quæ necessaria sunt ad Christiane vivendum ib.

II. Non tamen, *per se* el *stride*, iiios in-
struere de omnibus, quæ ipsi scire debent,
sed aliunde discere possunt ib. III. In do-
cendo pœnitento de gravitate peccati caute
procedat ib. IV. An semper monendus
pœnitens laborans ignorantia circa aliquam
obligationem 1123. q. 1. Monitio in dubio
quando facienda, vel omittenda ib. q. 2.
Generatim non monendus conjix dc in-
validitato Matrimonii ob occultum impedi-
mentum, quod detegit confessarius, donec
ipse obtinuerit dispensationem; imo potest
eum obligare ad reddendum debitum ib. q.
3. Generatim tamen nupturiens de im-
pedimento ignorato monendus ib. q. 4.
Qua iudex, ante 1424.—V. Absolutio. In-
terrogationes. Occasio. Ejus officium
gost Confessionem.—V. Error. SIGILLUM.
etegens pœnitentem esse surdum.—V.
Surdus. Scrupulosi 14. An et quando
opiniones benigniores sequi debeat 87. Non
satis callens idioma pœnitei lis 1368. 2.
Confessio.—Mulierum excipienda in Eccle-
sia, nisi etc. 1344 q. 9. Omnibus post Bap-
tismum in mortale lapsis necessaria *de*
jure divino 1356. L etiam de jure *crclesi-*
astico, saltem semel in anno, omnibus fide-
libus, qui graviter peccaverunt ib. II.—
V. Confessio annua. Præceptum divi-
num urget *per se* in periculo et articulo
mortis et aliquando in vita; aliquando
etiam *per accidens* 1357. q. 1; non tamen
statim ac patratum est peccatum ib. q. 2.
Sit: iatagra, simplex, humilis, discreta,
fidelis, yoc. dik maerens, pararo parata 1358.
Surdi simul et muti *aliquo modo* confiteri
tenentur 1339. q. 6. Ignari idiomatis loci
non tenentur confiteri per interpretem,
nisi in periculo mortis de contritione dubi-
tent 1369. q. 9. Letialium moraliter certo
inval.ila repetenda 1375. 1. Valida, si car-
cat integritate, non repetenda; sed sup-
plendus defectus ib. II. Repetitio invalide
t\ v *intet/ro* facienda, si pœnitens novum
adeat confessarium; secus, si eundem, Con-
fessionis adhuc memorem ib. III. Invalida
apud eundem confessarium non repetenda
ex integro, licet hic *in confuso* tantum de
peccatis recordetur, aut etiam eorum obli-
tus fuerit, dummodo habeat sufficientein
notitiam de statu pœnitentis 1376. q. 1.
Cum dubia contritione facta *per se* non re-
petenda ib. q. 2. Repetenda *explicite*
omnia peccata, quæ antea confessorio
mero historice narrata fuerunt, si confessa-
rius eorum non *recordetur distincte*; secus
non ib. q. 4. Non repetenda, si confessa-
rius ante absolutionem oblitus fuerit pec-
catorum accusatorum, dummodo recorde-
tur, saltem in confuso, status pœnitentis
ib. q. 5. An pœnitens teneatur totam
retexere Confessionem, si, ea finita, ani-
madvertat confessarium ob somnum, dis-
tractionem, etc. peccata aliqua non perce-
pisse, et nesciit qualia ib. q. 6. Generalis
quid, ante 1378. Necessaria, quoties præ-
cedentes Confessiones moraliter certo in-
valida?, aut sacrilegæ fuerunt 1378. † Reg.,
et permittenda, aut etiam *prudenter* sua-
denda. quando pœnitens notabilem fruc-
tum ex ea percepturus est; secus prohi-
benda ut inutilis vel nociva ib. 2. Reg., nec
facile confessarii pœnitentes ad eam com-

pellere debent 1379. †. Modus campenv
gelidi 1380. Infirmorum 1519. q. 4. R. 8
1511. q. 1). Puerorum ante primam Com-
munionem, se.: 1) annuacjusuem obligatio;
2) debita præparatio; 3) q/. <1 pra-staro
debeat confessarius in ipsa parvulorum
Confessione 1482. Puerorum, qui absolu-
tionis nondum sint capaces /6. *Nota.* Ado-
lescentium post Primam Communionem:
1 Nulli curæ parcat confessarius ut sæpius
per annum accedant; 2' verbis durioribus
eos a se non avertat; 3 vide it (piibus pec-
cati periculis exponantur; 4 displicentiam
non ostendat 1483. Personarum alterius
sexus 1484. Personarum spectatæ condi-
tionis, puta sacerdotis, Prælati 1185. Per-
sonarum pietatem profitentium. Ad per-
fectionem ducantur; 1 Ordinate et per
gradus; 2 exerceantur in obedientia; 3'
orationi mentali incumbant, et Sacramen-
torum frequentationi 1486. Moribundorum
1368. 1. 4. 5. 137(1. 1371. 1511. q. 5. 1753. q.
2. R. 3.
Confessio annua.—Hujus præceptum a
1215 latum 547. obligat omnes qui mortali-
ter peccarunt, licet nondum septennies 548.
q. 1. q. 2, et *quamprimum* eos, qui an-
num elabi passi sunt, et eos, quibus nunc
est occasio, quæ per reliquam anni jartem
defutura sit ib. q. 3. Non opus est ut fiat
Parocho ib. q. 4. Annus ex consuetudine
computatur a Paschate ad Pascha 1356. II.
Confirmatio.—<?uid p. 38. T. II.
Materia remota *redida* Chrisma, ex oleo
olivarum et (*probabilius* 1271. q. 1) balsa-
mo confertum, benedictum (secundum
communem 1271. q. 2), et quidem ab
Episcopo vel (juxta S. Alph. 1275. q. 1) α
sacerdote per Tapain delegato 1270. 1. Ma-
teria remota sub gravi *praecepta* Chrisma
anni, currentis a Feria V. in Cœna Dili
1271. q. 3. Materia proxima 1270. II. 1271.
q. 5. q. 6.
Forma 1272. 1273.
Minister ordinarius de *valorc* Episcopus
1274. 1; extraordinarius sacerdos a Papa
delegatus, qui tamen uti debet Chrismate
per Episcopum benedicto ib. II. et 1275. q.
1. Do *liceitate* Episcopus proprius, et in
propria diœcesi, ubi tamen, juxta consue-
tudinem, etiam aliene s confirmare potest
1275. q. 2. R. 2. Quand. i. un Episcopus
teneatur confirmare 1275. q. 3. q. 4.
Subjectum *validum* omnis et solus bap-
tizatus, nondum confirmatus 1276, habens,
si do adulto agitur, intentionem saltem in-
terpretativain 1240. R. 2. *Licetum* idem,
sed, si de adulto agitur, versans in statu
gratiæ, rudimentis doctrinæ christiaiuo
imbutus, (st, apud nos, quodcumque Con-
firmatio pluribus confertur, munitus sche-
dula a pastore sibi data 1277. q. 3. Non
debet esso jejunos ib. q. 4. Obligatio ali-
quando recipiendi Confirmationem, si non
desit opportuna occasio, gravis est 1277.
q. 1. Patrinus 1277. q. 3. R. . . . 4. 1584.
Confraternitas.—Quid. Origo. A (piibus
erigi possit 1790. q. 1. Servanda in in-
stituendis, aggregandis, gubernandis con-
fraternitatibus 1790. q. 2. Quas cum In-
dulgentiis eisdem a S. Sedo annexis insti-
tuere possint Episcopi nostri p. LXXIII.
n. 0. Déclarailunes variai caca cou-

fraternitates 1790. q. 4. Confraternitates Scapularium 1798.

foXH'sio, ut species accessionis.—673 b) 2. Congregationes Romanae.—Qua? praecepta 172. Earum auctoritas 173. cl. 3. 1666. 1; (n infallibilis ib; universalisé). q. 4. An promulganda? earum decisiones uv obligent ib. q. 5. An et quæ authentica? earum collectiones ib. q. 6. Undo quandoque videantur contradictorias ib. q. 7; et quid si revera sint 1335. IV. Præcepta earum clausula? quid significant 174.

Conjuges.—Eorum obligationes 441. Jure civili nostro 445. V. Debitum conjugale. Divortium. Impedimenta matrimonii. Matrimonium. Onanismus. Votum.

Consanguinitas.—Ut imp. Matr. quid 1580. Dirimit saltem de jure *ecclesiastico indefinite* in linea recta 1581. 1; et usque ad quartum gradum inclusive in *collaterali* ib. II. Triplex regula nd gradus computandos: 1) In linea *reda* tot numerantur gradus, quot persona, stipite dempto 1582. b. 2) In *collaterali æyuali* tot, quot personæ in *una* parte, stipite dempto ib. Ib. 3) In *collaterali inæquali* tot, quot persona in parte *remotiori*, stipite dempto ib. 11b. In primo gradu lineæ rectæ certo dirimit de jure *naturali*; in *cederis probabd us* non, nec *probabiliter* in tota linea collaterali 1'83. q. 1. Quomodo inveniri possint gradus consanguinitatis ib. q. 2, cr quinam sint consanguinei collaterales ib. q. 3. Arbor consanguinitatis n. 254. T. II. In petitione dispensationis ab hoc impedimento semper exprimenda copula incestuosa 1625. q. 2. Si obtenta jam dispensatione. copula locum habuerit auto exeeutionem dispensationis, nova requiritur dispensatio; secus, si post exeeutionem; nec nova requiritur, si post obtentam dispensationem copula iteretur 1625. q. 8. q. 9.

Conscientia.—Quid et quotuplex 32. Quid vera et quomodo differat a recta 33. Errornea. vincibiliter talis, quando 34. Qualem conscientiam sequi oporteat, liceat, non liceat 35. Critérium practicum invincibiliter errornea? 36. Quid perplexa ct ea laborans ad quid teneatur 37. Scrupulosa. notio 38, causa?, signa, damna, remedia .39-43. Regulæ ab ipsis scrupulosis coranique confessariis servanda? 48. 44. I-axæ notio, divisio 45, reatus, causa?. effectus, remedia 46. Certa quid, et quotuplex certitudo 47. Sola certa est recta regula morum, et quæ certitudo requiratur et sufficiat ib. 49-51. Dubia quid, ct quotuplex dubium 48. Quid de dubio mero negativo 49. Probabilis quid, quæ varia? probabilitatis species 52, quomodo ad invicem comparentur 53, et quid differant opinionis probabilitas ejusdem securitas 54. Quid proprie constituat opinionis alicujus probabilitatem 55, et quando practice ut talis habenda sit 57, Quis judicare valeat de opinionis alicujus probabilitate intrinseca 56. 1. extrinseca ib. 2. et quomodo indocti ib. 3. Quomodo S. Alphonsi judicium de probabilitate alicujus opinionis dignoscatur p. LXXXVIII sq. Cotera vide V. JEq UIPROBABILISMUS. La XIsmus. Probabilismus communis. Probabilio-

RISML s. KIGORISMLs. LIGORIMMUS MITIGATUS.

Conscriptio ad militiam.—Se ei subtrahentes desertione 825 q. 2, siue veris causis 827, et quid, si se locaverunt pro aliis 826.

Consecratio Eucharistie.—V. Et^tcharis, tia, vt *Sacramentum*.

Consensus.—Ad Matrimonium requiritur mutuus, <le] nrcuti, deliberatus et voluntarius, signis externis manifestatus 1547 11. III. Ex Rubrica Ecclesia? j.^r se sub veniali *valos* expimd debet 154 q. 2. *Valide*, servatis servandis, jcr precuratorem præstatur, seri generatim r.on *licite* ib. q. 5. Sub conditione de *praterdo' vel jnersinti*, verifleetâ, verum efficit Sacramentum; item sub conditione de *futuro*, honestft. possibili, et impleta, nisi retractatus luerit. Consultius tamen renovatur ib. q. 4, Condition, tus. sndusa urgentissiina causa, illicitus ib. q. 5. Xoc *raid*, si conditio, expresse apposita, repugnet *essentia* Matnmonii ib. q. 6. Quificta consensit; 1) non potest petere nec reddere debitum, priusquam vere consenserit; 2) *ordinarie* tenetur *tere* consentire ib. q. 7. Parentum in Matrimonium filiorum de *validitate* non requiritur; nec etiam de *licitate*.>\ *injuste* denegetur ib. q. 8 et 9. Regulæ prudentiæ a Parocho ete confessano servandæ, deficiente liarentum consensu ib. q. 11. Renovatio consensus iV. Rk-validation). Ad contractum et sponsalia requisitus (V. Contractus. Sponsalia) Principis r.d consuetudinem 185. III. Requisitus ad mortale, ad veniale 201. q. 2. q. 3. 201. q. 9. Parentum ad statum vitæ iniorum 425. q. 1. 426. q. 4 IT, ad ingressum Religionis ib. q. 2. 1158.

Consentiens.—V. Suffragatores,

•“Constable.”—Quid 1066. Ejus obligation s it), peccata 1067.

Consuetudinarius diabituatus.—Quis; distinguendus a recidivo 1470. Quot actus sufficient ad pravum habitum contrahendum 1470. Habituatus ex incontinentia; in malâ voluntate ib. An semper statim absolvendus 1471.

Consuetudo.—Quid et quotuplex 183. 184. Legitimæ conditiones 185. effectus 186, abrogatio 187. Quid de consuetudinibus contrariis Tridentino 188. Rubricis 1336, hujus regionis 189. Mala 184. 3. n ime non repulsa, a jure abrogata, prohibita, reprobata ib. 4. Blas]heinaudi 862. 3.—V. CON 51 BTt OINARIVs.

CONSULENS.—Quis, ante 762. Quando restituo teneatur 762. I. 11. 111 § Xc< us rero 766. 4. Quando non ib. 111 Hinc non teneris, si *vel* consilium debito modo revoces ante oxocutionem damni, nisi etc. 763. q. 1; *vel* j>arato majus damnum inferre suadeas eidem (uon niteri) personæ minus inferre ib. q. 2; *vrl* modum inero rcci«lentalem damnificationis consulas 164 q. 4: *vrl* determinato ad damnifiean<tum nec animum mutaturo suadeas, ut damnum citius inferat ib. q. 5. Consulens malum alteri id advertenti non tenwtur de damnis, quæ hic passus cßt pravum consilium <xequando, nisi etc. 764. q. 8. Quid, si consilium doctrinale dederis 765. q. 7. 766. 1. Tenentur ad restitutionem j luns simul

consulentes. licet unius tantum consilio damnum illatum fuisset 766. 3. Tenetur de excessu qui majus damnum suasit quam alioquin illatum fuisset 766. 2. 164. q. 4. An consulens primario ad restitutionem teneatur 765. q. 6. 766. 5. et erga quem teneatur dans pravum consilium doctrinale 766. 7.

Contemptus.—An et quando gravis in violatione legis 128, regulæ religiosa? 1170 § yin., in obligatione tendendi ad perfectionem 1181, in obedientia religiosa 1174. 2.

Contractus.—Quid et quotuplex 828. Ejus essentia, natura, accidentalia 829.

Alieum requiniAmr—**materia** (id omne quod sub hominis dominium cadere potest et cujus contrahentes libram habent administrationem) **apta**. scilicet: *possibilis* physice et moraliter 830. 1, in toto vel in parte 831. q. 3; *existens*, saltem in spe probabilis 830. 2; *honestas* substantialiter ib. 3, ita ut res, ex turpi contractu accepta, ante positionem obijerit turpis (non item post) restituenda sit 831. q. 6; *propria* contrahentis 830. 4. 831. q. 1. q. 2; *certa* et *determinata* 833. 5; *pretio cestimabilis*, seu talis qua contractum non reddat simoniaeum 832. 833;—**subjectum** **Capax** jure tum naturali 835. I, tum positivo ib. II. quo inhabiles sunt, saltem in multis et ad firmiter contrahendum, minores, uxores, mortui civiliter, interdicti, alienigena?, de quibus singulis V. sub his ipsis verbis;—**Consensus** legitimus, scilicet: *externus* 845. 1; *internus* ib. 2, ita ut non valeat contractus sine assensu se obligandi, licet ex eo sequatur obligatio etc. 847. 1; valeat autem sine animo implendi initus 816. q. 1; *mutuus* 815. 3, non tamen necessario ab utraque parte simul eliciendus 846. q. 2 (casus 817. 2. 3. 4. 5): *liber et deliberatus* 815. 4, qualis sæpe non reputatur is, cui obstat error vel metus.—V. **Error**. **Metus**.

Obligatio contractus quid, ante 858. Paritur ex parte saltem unius ex contrahentibus 858. 1, pertinet ad solos contrahentes. eorumve locum tenentes aut cum iis causam habentes ib. II; extenditur etiam ad omnia consecutaria, quæ pro contractus natura postulant æquitas, lex aut usus ib. III. Quorsum obliget rescindibilis 859. q. 1, et an in conscientia initus absque formalitatibus ad ejus valorem a jure civili praescriptis ib. q. 2. Quomodo cesset ejus obligatio 860.—V. etiam **CESSIO BONORUM**.

Modificationes contractuum quid, ante 864. Præcipuæ sunt—*juramentum*, cujus, quæ talis, obligatio non transit ad hæredes 864, et quod non firmat contractus irritos sive jure naturæ 865. I. sive positivo ob bonum commune ib. II: nec servandum quoties sine jurantis peccato servari nequit ib. III; ex virtute autem religionis, quousque non relaxetur, servandum, si contractus irritetur in favorem tantum promittentis ib. II, aut apponatur contractui rescindibili tantum 866, aut metu extortum fuerit ad firmandum contractum ex metu irritum 867;—*modus* (quid, quotuplex 868), ex justitia servandus, nisi etc. ib. *Resolves* I, habendus pro non adjecto, si turpis aut impossibilis, nisi etc. ib. 3, et

cujus violatio *ordinarie* non irritat contractum ib. 2. Cætera V. **Modus conditio**.—V. **Conditio**.

Gratuiti qui. ante 871. Onerosi, ante 954. Subsidiarii, ante 1632. Aleatorii 1037.

Contractus aleatorii.—V. **Aleatorii Contractus**.

Contritio.—Definitur, et ejus objectum determinatur positive et negative 1345. Datur: *perfecta* et *imperfecta*; *formalis* et *virtualis* 1346. Perfecta cum voto Sacramenti, vel imperfecta cum ipso Sacramento peccatori omnino necessaria necessitate medii ad justificationem et salutem consequendam 1347. I. Supposito peccato mortali. necessaria necessitate præcepti, saltem aliquando in vita, et quidem præcepti divini tum naturalis, tum positivi, et ecclesiastici ib. II. Obligat modo *per se*. modo *per accidens* ib. 111. Qui in actuali articulo mortis suscipit Sacram. Pœn. cum attritione, tenetur insuper elicere actum contritionis per/ectæ. occurrente memoria peccati 1348. q. 1. Actus doloris moraliter perdurare potest per unum, aut etiam alterum diem, si hic actus *efficaciter* moveat ad Confessionem ib. q. 5. Quid si simpliciter elicitus in ordine ad Confessionem ib. Requiritur novus actus ad novam absolutionem recipiendam, quando pœnitens statim post absolutionem peccatum mortale ex oblivione omissum confitetur ib. q. 6. An dari possit Sacram. Pœn. validum simul et informe ob insufficientem contritionem ib. q. 7. Dotes necessario requisitæ ad validitatem tum perfectæ, tum imperfectæ, sunt: 1 sit interna; 2 supernaturalis; 3 summa; 4 universalis; et, si de suscipiendo Sacram. Pœn. agitur, 5 formalis et 6 elicitæ in ordine ad Confessionem 1349. Non reipiuntur *intensive* summa 1350. q. 1. nec comparatio *formalis* in appretiatione inter varia mala et peccatum, vel Deum ib. q. 2, nec *per se* ulla temporis diuturnitas ad veram ac summam concipiendam ib. q. 3. De venialibus debet esse: 1 interna; 2 supernaturalis; 3 summa; 4 formalis; 5 elicitæ in ordine ad Confessionem ib. q. 4. Perfecta hominem *jier se* justificat, etiam extra Sacram. Pœn. 1351. I. at non nisi cum voto, saltem implicito, Confessionis 1351. II. 1352. q. 1. Remittit non tantum culpam, sed etiam pœnam, imo quandoque omnem pœnam 1352. q. 2.

Contumelia.—Quid 533. Restitutio ob eam 534. II. 585.

Conversations (u. *"Parties"* etc.).—Quotuplices; et qualo sit periculum in iis adeundis 1445. Praxis tenenda circa varia conversationum genera 1446.

"Conveyancer."—V. **Notarius**.

Conviciu seu *improneriinn*.—Quid 533 § *Ad contumeliam*. Restitutio ob illud 534. 11. 535, notanter 4.

Cooperatio.—Quid et quotuplex 302. 303. 308 § *Conclusio ex*. Formalis semper illicita 364, materialis quando 366. Cautum ad violationem abstinentia? 810. a), ad ebrietatem ib. b), ad luxuriam ib. c), ad noxiam lectionem ib. d), ad violationem Domnicæ ib. e). Convivas apud

se habentium (“*Boardinghouse*” *kecp-
rs’* ad violationem abstinentia ib. a). Famulorum ad violationem abstinentiæ 311. a), ad libidinem ib. b), Auriga: publici aliquem ad lupanar \chenil ib. *Quær.* p. 142. col. 1. Opificum ac mercatorum ad abusum materne, quam conficiunt aut vendunt 312. Catholicorum ad Sacra hæreticorum 313. 314, ad impressionem aut divulgationem librorum hæreticalium 315-317. Civium ad injustam patrim occupationem 318. Invitant. um alios ad quidpiam praestandum, quod sine]eccato non praestabunt 319, v.g. pejeraturum ad iuramentum ib. a) ; usurarium ad mutuum ib. b) ; sacerdotem sacrilegum vel censuatum ad administrationem Sacramenti 319. c). 1243. 1673 ; m igum ad solutionem maleficii 319. d) 344. *Queer*; magnetizatorem ad indicanda morbi remedia 342 § *Hinep Accise.* p. 155. col. 1 *in fine*; conjugem peccatorum ad redditionem debiti 319. e). 1647. III. 1655. q. 2. Cooperatio ad choreas 320. 1) ; ad meretricium locatione domus ib. 2) ; ad pravam lectionem annuntiando libros ib. 3). Monitu practice m dubiis de licetate cooperationis 821,

Cooperatio ad damnum alterius.—Quotuplex, ante 759.

Cooperatio ad malum ex parte illorum, qui r? muneris vel specialis legis malum impedire tenentur.—398.

Cooperator ad damnum.—Quotuplex, ante 759. renetur de *toto* damno (seu *in solidum*), si totum ei moraliter adseribendum sit 778. 1. i.e. si cooperatio ejus vel luerit necessaria. licet non sufficiens, ad totum damnum. vel fiat ex conspiratione eflicaci ib. II. 779. q. 3. 780, idque *absolute*, si sit damni causa principalis ; *condilionate*, i.e. non restituent? causa principali, si secundaria ib. 111. Quid, si causa secundaria hanc in solidum restituendi obligationem ignoret ib. § *Quoad causas.* In dubio au in totum damnum influxeris, non teneris in solidum 779. <|. i ; teneris vero in dubio an alii suam partem pro rata restituerint ib. q. 2. Casus 781. Ordo restitutionis inter cooperatores exigit, ut, si omnes *eodem* modo concurrerint, singuli aequaliter in solidum condilionate restituant 785. I ; si *diverso*, et agatur de *furto*, primo loco restituat possessor rei individuae vel ejus ivquivalentis, aut injustus ejuslem consumptor ; deinde mandans, vel, si hic desit, raptor ; tertio caderi cooperatores jxpositivi ; tandem negativi. Si vero agatur de damno, tenetur primo mandans, deinde executor ; post bupe cæteri cooperatores positivi ; demum negativi ib. II. Casus 786.

Cooperatores negativi ad damnum.—Sunt mutus, non obstans, non manifestans, ante 773. Ut a l restitutionem teneantur, oportet, ut damnum impedire teneantur ex olli io 773. 11. non ex charitate tantum ib. 1, et sine gravi incommodo illud nnpodire potuerint. Post reliquos omnes tenentur 785. II. Cætera V. Confessarius. Custode.». Familia < t r. a i a r i t u s. Subditi. Suffragatores.

Cooperatores positivi ad damnum.—Qui, ante 75). Ad restitutionem tenentur ante negativos 785. II

“*Copyright.*”—V. et applica dicta sub verbo “*Patent-right.*”

CoRON/K PRECATOKIÆ INDULGENTIIS DITAT/E.—Materia 1779. q. 20. Indulgentiæ iis applicantur sido Signo Crucis, exceptis Rk>sariis S. Dominici et Coronis VII Dolorum 1789. 2). Uni eidemque coronæ variarum coronarum Indulgentiæ applicari possunt, idque unica benedictione 1789. ?i. Quomodo tenendae vel recitanda», ut Indulgentiæ iis annexæ acquirantur 1780. 6. 7. 1780. 4), et *Nota.* Indulgentiæ iis annexae an et auoniodo amittantur 1779. q. 19. 1780. 3.

“**CORPORATIONS.**”—V. COLLEGIA.

Corpus Juris Canonici.—Quid, quot ejus partes, quomodo citetur, qua ejus partes obligent 169. 170. Tituli ; Supennscriptions ; Summaria ; Glossa ; *Nota* 171.

Corpus Juris civilis.—Quid et quæ ejus pirtes 177 ad f).

Correctio ex officio.—Quid et quomodo differat a fraterna 287. Cum quo incommodo obliget 288 II. ad 4. *Certo* faciemla etiam erga ignorantes, licet invincibiliter, legem humanam 289. q. 2, item generatim, licet fructus non speretur, si agatur de iis, qui publicum dant scandalum ib. § *Addunt.* Superior non potest *judicialiter* procedere erga eum, cujus delictum sibi innotuit per simplicem denuntiationem ut *patn* ib. *Besolv.* 1 ; tenetur inquirere sulMiitorum]eccata. non tamen alicujus particularis, nisi peculiaris ratio id suadeat ib. 4. Quandonam peccet graviter manifestando illum, a <iuo de alicujus culpa certior factus est io. Enni uxorem 442.444 ; filios 431 ; discipulos 456 ; parcchianos 1141. λ ; subditos religiosos leviter contra regulam peccantes 1178 ; pænitentes 1422. IV. 1423 ; sectæ dumuntæ adscriptos 1753. q. 2. R. (*hui t Mn/*).

Correctio fraterna.—Quid et quomodo differat a *judiciali* et *patirna* 281. Praeopta 288. I, sub quibus conditionibus ib. II. quando sub gravi 289. q. 1, in praxi *raro* sub gravi inter privatos, *sape* non erga detrahentes, *ordinarie* non scrupulosis 288 § *£/i his sequi dur p.* 126. vol. 2, an erga ignorantes 289. q. 2. Quo ordine ib. q. 8, et modo Ib q. 4 lacienda.

“**Counsel.**”—V. *Advocatus.*

“**Counsellor.**”—V. *Advocatus.*

Craneotomia.—Illicita 475. q. 1.

Credenda explicite.—Necessitate medii 257, pravepti 266

Creditores.—Quotuplices quoad prioritatem restitutionis 787. Qui præferendi 788. Non præferendi ii, quibus debetur ex delicto, iis. quibus ex contractu 789. q. 1 ; nec pauperes divitibus, nisi etc. q. 3 ; nec *probabiliter* tempore priores posterioribus ib. q. 4 ; nec *probabiliter* certi incertis 790. q. 5. Prieierendi ii, quibus obligaris ex titulo oneroso iis. quibus ex gratuito 789 q. 2. Au prius petens licite pnvferatur 790. q. 6, et quid. si ne petat quidem il), q. 7.8

Crimen.—Ut imped. Matr. dirimens, triplex : 11 *Adulterium solum*, at *vemt*, *formale*, *consummatum ex utraque* parti, *conjunctum cum attentatione*, vel *piOmissione vera Matran.* *Jacta vivente prtore conjuge, et a complice acceptata* 1594. 2)

Homicidium solum cum triplici conditione: a) mutua conspiratione; b) intentione Matrimonii; c) morte realiter secuta 1595. 8) (*trumque simul*, ad quod tamen non requiritur mutua conspiratio in conjugicidio; quæ si adfuerit, duplex erit impedimentum; secus unicum 1596.

Crucifixus.—In altari non requiritur cum tanto rigore ac crux 1331. q. 15 *in fine*.—V. etiam CRUX *Indulgentiis ditata*.

Crustula theologica.—V. *Jejunium*.

Crux.—Quis cultus ei debitus 825. §/in. An mortale sine ea celebrare et qualis esse debeat 1331. q. 15 V. etiam CRUX *Indulgentiis ditata*, *Reliquie*.

Crux Indulgentiis dilata.—Materia 1779. q. 29. Indulg. eidem applicantur solo Signo Crucis 1789.2). Uni eidemque variæ Indulgentiæ unica benedictione applicari possunt 1789. 2). Quomodo tenenda ut Indulgentiæ eidem annexæ acquirantur 1780. O.7. 1788. *Nota*.—... b). Indulgentia? eidem annexa? quomodo amittantur 1779. q. 19. 1780. 8. 1>9. 8).

Culpa.—Theologica quid 744. Quid et quotuplex juridica ib. Ad obligationem res-

titutionis in foro interno requiritur theologica, eaquo gravis 746. 3, vel juridica, sed cum sententia judicis 747. Hinc 748. 749. 75J. 751. 752. 753. 758. 1. 2. 3. 4.

Cultus.—Quid et quotuplex 322-325. Debitus Deo 325. Beatificatorum et Canonizatorum 326. Reliquiarum 327. Imaginum 328.

Cultus disparitas.—Ut impedimentum Matrim. duplex: 1) dirimens de jure ecclesiastico, si agatur de baptizato et non baptizato 1597. 1. 1598. q. 1; 2) impediens, si de Catholico et hæretico, apostata. etc. 1597. II. III. Ab his impedimentis dispensare potest solus S. Pontifex et ab eo delegati 1598. q. 2. Conditiones sub quibus dispensatio datur p. LXXIV. 3.4,5, Assistentia sacerdotis Matrimonio mixto, et modus exigendi promissiones ab Ecclesia requisitas 1598. q. 5.—V. etiam mixta Matrimonia.

Currus ducere Dominicis et Festis auliceat—114. q. 5.

Custodes.—Egrorum, domus, etc. an excusentur a Missis 408. 1. 8. Non denunciantes damnificatorem 776. q. 7.

Damnificator.—Injustus quis 744. Quid restituere teneatur 745. Ut restituere teneatur, requiritur—actio damnificans theologico culpabilis (V. *Culpa*),—injusta 746. 1. 756. 757,—et quæ fuerit causa damni efficax, et quidem certo efficax 746. 2. 750. q. 4. 753. q. 11. 754. 755. Casus varii 758.—V. *Infamia* M.

Damnum.—Quandonam actio, ex qua sequitur, obligationem restitutionis inducat (V. *Damnificator*). Illatum a subditis tuis 775. q. 3; ab uxore tua ib. q. 4; ab animali tuo 753. q. 10; per causam inculpabiliter positam 749. q. 3; per accidens, sed vacando operi illicito 750. q. 5; *occasione* injusta? actionis 755; ex errore alteri quam ei, cui nocere intendebas 751. q. 6; pravotuo exemplo 753. q. 11; in bonis animi supernalibus 805, naturalibus 806; in bonis corporis per homicidium, mutilationem vel vulnerationem, stuprum, fornicationem, adulterium (V. *Adulterium*. *Duellum*. *Fornicatio*. *Homicidium*. *Mutilatio*. *Stuprum*. *Vulneratio*); occasione militiæ (V. *Milites*); dilatione solutionis debiti (V. *Debita*). Non praevisum 745. 2. Dubie causatum 754. Damna per alios causata, sed a famulo non imposita; a famulis inferri solita (V. *Famulus*). Emergens excusans ab usura 935, an etiam, si mutuum sponte offeratur 936. q. 1, vel damnum sit tantum probabile ib. q. 2, et an ob illud liceat vendere supra pretium summum 967. 1, vel emere intra intimum 969. 1.

Debita.—Si non omnia solvi possint, qui creditores præferendi (V. *Creditores*). Eorum restitutionem culpabiliter, seu sine gravi suo incommodo, differens, versatur in ieiuncto continuo, nec a solvi potest, et de damnis domino ex dilatione obvenientibus tenetur 796. I. U. Non tamen gravi-

ter peccat, qui aliquo tantum tempore, citra grave domini incommodum, differt: imo ne leviter quidem, si qua differendi adsit causa ib. 2; regulariter tamen differenda est absolutio iis, qui, cum moraliter possunt, non restituunt ante absolutionem 719. 4; vel partem tantum volunt restituere, cum possunt totum, aut differunt ad mortem, cum possunt per vitam, aut in periculo mortis sine ratione sufficienti restituendi obligationem rejiciunt in hæredes 796. I. 3. 719. An et quæ damna ex dilatione *inculpabili* obvenientia compensanda sint 796. II. 797. Incerta 782.—V. *Creditores*. *Debitor*.

Debitor.—Si non possit omnia debita restituere, quos creditores præferre debeat, possit, non possit (V. *Creditores*). Solvere (differens (V. *Debita*). An ad expensas pro re domino transmittenda teneatur 792. q. 3. 793. Quid, si debitum in transmissione ad creditorem pereat 794, vel in eadem necessitate versetur debitor ac creditor 800, vel rem in extrema necessitate consumpserit 801, vel immenior debiti creditori aliquid donet ib. q. 3, vel Religionem ingrediatur ib. q. 4, vel creditori creditoris sui restituat 802, vel bonis codat (V. *Uessio bonorum*). An liberetur in dubio solutionis 803. Ex delicto cui restituere debeat, si creditor inveniri nequeat 784. Incertus cui restituere debeat 782. Per simulatam donationem restituens 792. q. 1. q. 2. Causæ, ob quas obligatio ejus cesset 798. sq. 860.

Debitum conjugale.—Quid 1610. Fines illud cohonestantes 1641 II. Ob solani voluptatem exercitum peccatum veniale *per se* 1642. 1; cum mente adultera mortale ib. 2. Circumstantiæ, personæ aduexæ. quæ id illicitum reddunt 1643. Nullus situs *per se* graviter illicitus 1644. 11

- imo quilibet situs innaturalis. justa de causa, omni culpa caret ib. III. 1645. Nullo tempore sub gravi *per se* prohibetur 1646. 1. 3; nec sub levi, nisi, deficiente iusta causa, tempore prægnationis, menstrui, et purgationis post partum ib. 2. 3. Datur obligatio iustitiæ, *per se* gravis, reddendi coniugi serio et rationabiliter iMetenti 1647. I. 1618. 2, 3. 4; at nulla, *per se*, petendi ih. II. Cessat obligatio reddendi, cessante jure compartis petendi ib. III. Quidnam illud jus cesset ib. Non excusatur a reddendo uxor ob ordinaria incommoda partus, etc. 1648. 5; nec ob timorem prolis numerosioris ib. 7. Nulla tamen obligatio reddendi alteri laboranti morbo contagioso ib. 6. Illicitum, si exinde periculum mortis proximum oro prole jam concepta oriretur; practice loquendo uxor, experta se filios parere mortuos, ab actu abstinere non debet ib. 8. Coniuges ratione illius peccare possunt: 1 per excessum; 2 per defectum (V. Onanismes) 1649. In priori casu principia tenenda: a) quid quid *pro* est licitum; b) quid quid *contra* est mortale; c) quid quid præter se veniale 1650. De osculis et tactibus inter coniuges 1651. 1. 2. 3. 4. Quid, si, incepta copula, cohibeant seminationem ib. 3; quid item, si maritus velit polluere mulierem vel semetipsum circa corpus mulieris sine copula ib. Tactus cum seipso ex delectatione venerea, absente compote. mortales ib. 5; delectatio vero morosa de copula habita vel habenda, scluso pollutionis periculo, venialis tantum ib. 6. *Per se* graviter non peccant coniuges, qui. ad vitandam prolem, copulam eo tantum tempore habent, quo conceptio locum habere non solet 1655. q. 4. Quomodo procedendum cum uxore, quæ versatur in occasione proxima peccati propter virum Matrimonio quomodolibet abutentem ib. q. 5. An uxor, de qua in casu, obligari possit ad divortium ib. ¶ 10.
- Decalogus.**—Necessitate præcepti sciendus 260. An invincibiliter ignorari possint ejus præcepta 167. q. 1. q. 2.
- Defuncti.**—Quomodo juventur ex Missa 1317. q. 5. q. 6.—V. etiam Alta HE PRIVILEGIATUM. Eucharistia, uf *Sacrifici-Uni.* IMH I. GENILE.
- Degradatio.**—Quid 1691. A quo et quando infligi possit ib. Quis in ea dispenset ib.
- Delectatio.**—*Jfrosa* quid, an peccatum et an induat speciem objecti et circumstantiarum 228. 1. 230. De rei malæ cogitatione vel modo an licita 238. De opere malo ob bonum effectum, deque bono effectu operis mali, applica dicta sub V. Gaudium. *Sensibilis* est vel sensibilis carnalis, vel simpliciter sensibilis Prior mortalis inter personas diversi sexus ad copulam aptas, si vel intendatur, vel ex actione sine iusta causa habita prævideatur. vel, licet nec intenta, nec prævis, voluntario admittatur. Posterior, si expresse intendatur, practice a mortali regulariter non excusanda. Aliud tamen est agere cum delectatione, aliud propter eam 483. 485.
- Delegatio.**—V. Dispensatio.
- Deiheratio.**—Requisita ad actum humanum 1, ad mortale, ad veniale 201. q. 2. q. 8. Ad votum 379. Ad sponsalia 1525. 1.
- Denunciatio** in *yencre*.—Quando facienda de jure natura 1071; non præni>a correctione fraterna 289. q. 3. Quando Superiori mediato, prætennisso immediato ib. *Resole.* 3. *Perfecte* emendati illicita ib. 2. Non facile, nec statim credendum *spontanées* ib. 1. Sacerdotum corruptorum 289. q. 3. Sollicitantis (V. Sollicitatio). <)ccultorum corypheorum iu societatibus damnatis (V. Ce>3urje Latæ etc.)
- Depositió.**—Quid 1691. A quo et quando irrogari possit ib. Quomodo et a quo tollatur ib.
- Depositum.**—Quid 924. Jura et obligationes—depositarii ib., et an in periculo rem depositam sua. pferre teneatur 757. q. 17, —deponentis 924.
- Derogatio Legis.**—165. 1.
- Desertores milites.**—V. Conscriptio *ad militiam*.
- Desiderium.**—Mali quid; an peccatum; an induat speciem objecti ejusque circumstantiarum 228. Sub conditione, a malo abstracte, an licitum 231. Ignorantia circa malitiam pravi desiderii in cognoscente malitiam actus an possit esse invincibilis 167» q. 2. Operis mali ob bonum effectum illicitum 232. R. ad 1. Perpetuo in hoc mundo vivendi 272. q. 3.
- Desperatio.**—Quantum i peccatum 271 q. 2. Remedia 273. q. 5. Itc gulæ cum desperantibus servanda? 274.
- Detractio.**—Quid, quotuplex 516, et an detractor, qui crimen publicum (522) ignorantibus, degentibus in loco, ubi est publicum 520. q. 3, vel in alio loco 521, revelat. Quid si olim publicum (522), nunc vero occultum sit 523. q. 6. Quantum peccatum 517. 524. q. 7. 526. 527. Eam audire 524. q. 8. An specie differant in materiis specie diversis 227. q. 2. Detrahere sacerdoti non est sacri. egiu in 347. 1. Restitutio ob (?am (V. Fama).
- Diaconatus.**—V. Irregularitas. Ordo.
- Difficultas.**—Gravis an excuset a lege 137 III.
- Dilatio.**—In implendo voto 386. q. 4, celebrando pro stitjendio 1324. q. 3, procurando infantibus Baptismo 1259. q. 6, recipienda Extrema Unctione 1517. q. 8. denunciando sollicitante 1739. V. Communio Paschalis. Confessio annua. Debita. Infirmi. Pœnitentia Sacramentalis. Sponsalia.
- Dilectio.**—V. Caritas.
- Dimissio** *ad Ordines.*—Nequeunt concedi a Vicario Gen., nisi Episcopus in remotis regionibus versetur 1146. 1. 1).—V. Cfnsu-R. ELAT. Eetr. ORDO.
- Discipuli.**—Eorum obligationes 451
- Disparitas cultus.**—V. Cultus disparitas.
- Dispensatio.**—Legis quid et quotuplex 147 148. Potestas dispensandi quibus competat et erga quos 153-155. An et a <iuo delegari possit, (t ilelegata an subdeleganilis 149. 4. 150. Interpretatio facultatis dispensandi, et ipsius dispensationis 157. An rapa dispensare possit in lege divina 158. An et in quibus Episcopi 153. b). 154. 159. 1144, spe-

ciatnn nostri p. **LXX** sq. In quibus Superior regularia cum suis 1195. C). An et in quibus Parochi; item Missionary nostri 160. Au et quis dispensare possit cum seipso 155. b). A quo peregrini 155, vagi ih. ah Causæ 162. 163. q. 1. q. 2. Cessatio 164. An liceat uri tacita, et an præsumpta 168. q. 3. An licite petatur vel detur in dubio an causa sufficiat ib. q. 4. Quid in dubio an ea indigeas ib. q. 5. An valeat metu extorta ib. q. 6, et an data bonâ fide cum causa, quæ putatur adesse et sufficiens esse, quæ tamen revera non sit ib. q. 7. In voto 391. In voto perpetuæ castitatis, tum ante, tum post Matrimonium emisso 392. q. 4. In quibus volis reservatis Ejiscopi nostri p. **LXX** n. 4. An Episcopi in votis Religionis 1205. VI. In quibus votis confessarii in Jubilæo (V. JÜBI-jeum). In operibus servilibus die Domini- ca vel Festo 417. 13. In jejuniis et abstinentiis. LXXII. n. 27. et Fac. C. ib. n. 5. 154. 5. In omnibus impedimentis Matr. juris ecclesiastici Papa 1623. I, et quid possit in imp. juris divini 158. 1574. q. 5. K. 2. An et quando in imp. juris eccl. Episcopus (V. Episcopus). Si sponsi sint diversæ dioecesis, dispensatio non ab utroque est obtinenda, nisi etc. 1624. Causæ de juro sufficientes ad dispensationem Matr. petendam 1625. q. 1. Quænam sub pœua invaliditatis in petitione dispensationis Matr. exprimenda sunt ib. q. 2. et > q. Si causa dispensationis *finalis* totaliter et certo cesset ante executionem, cessat ipsa dispensatio: secus non ib. q. 4. Si (piis secundam dispensationem in eadem materia ob inr>edim?iitum ex aliquo crimine contra tu n petat, primani exprimere debet ib. q. 10. Pro dispensationibus Matr. concedendis duo tribunalia Romæ constituta sunt: Dataria et Pœnitentiaria. Ad bane pro dispensationibus, quæ forum internum respiciunt, recurrendum est; pro cæteris vero ad illam 1627. Quomodo petenda sit dispensatio, si unum impedimentum publicum, alterum occultum adsit 1628. q. 1. q. 2. Quomodo dispensatio sit excipienda ib. q. 5. Si dispensatio ab Episcopo vi Indulti concedenda rogatur, eadem regulæ serventur, quæ in Curia Romana necessariæ habentur ib. q. 6. Clausulæ dispensationibus apponi solitæ ib. q. 7. Si impedimentum utrique contrahenti notum sit, uterque a respective confessario dispensetur ib. q. 9. Quænam quoad dispensationes Matr. apud nos observanda sint ib. q. 10. Formulæ ad postulandas dispensationes p. 808. T. 11.

Disputatio cum hæreticis.—255. 2.

Distantia.—A Missa excusans 409. q. 1.

Distillatio.—Quomodo differat a pollutio. ie 5 K). Directo voluntaria mortalis, indirecte voluntaria, si fiat cum notabili spirituum genitalium commotione, mortalis, venialis, vel nullum peccatum. ut pollutio indirecto voluntaria; si vero parva sit et cum levi commotione, sine ullo peccato permitti potest 503. *Resp.* T.

Distinctio.—Peccatorum specifica 208 sq. numerica 216 sq.—V. **Peccatum.**

Distractio.—In oratione 832. q. 3. In Missa 405. In Officio 1126. q. 2. 1127. In

administratione Sacramentorum 1215, specialim quoad Eucharistiam ib. *SJin.* 1334. 13°.

Divinatio.—337.

Divortium quoad torum et habitationem.

—Causæ, ex quibus fieri potest 1552. Facto, ob adulterium, divortio, innocens comportem potest cogere ad redeundum; non item pars nocens, etsi innocens postea lapsus fuerit 1' » 3 q. 2. et q. 8. Stante divortio ob adulterium, innocens potest ingredi Religionem aut siiscipcie SS. Ordines, invita parte adultera; secus nocens *jtc* sc ib. q. 2. § **Advertendum** I). Quid, si auctoritate civili factum sit divortium quoad vinculum ib. 2). An etiam privata auctoritate fieri possit tum quoad torum, tum quoad cohabitationem ib. q. 4.

Doctrina Christiana.—Ejusnræcipua capita a parentibus filii docendi 430. 'a) 2. **Praecipua** sollicitudinis pastoralis pars 440. 3. Scholæ doctrinæ christianæ et catecheses ib. d).

Dolus in contractu.—Quid differat ab errore 852. 3.—V. et applica dicta sub 1'. **Error.**

Domicilium et Quasi-domicilium.—Sui domicilii legibus an teneantur ab eo absentes 116. 117. 5. Se extra illud recipiens, ut ejus legibus eximatur 137. I. 139. I. Episcopus domicilii quoad Ordines (V. **Ordo**). Quoad Banna (V. **Banna**). In ordine ad Matrimonium contrahendum acquiritur facto et animo habitationis unius mensis, non autem nudo facto 1614. q. 1. Quinam in ordine ad Matrimonium censeantur haoere quasi-domicilium ib. 3.

Domini.—Eorum obligationes erga famulos 416. An teneantur de damnis per famulos illatis 775. q. 8. **R.** I.

Dominium.—Quid 589. Quotuplex 590.

Objectum dominii quomodo bona animæ et cois>oris 591. fortunæ 592, alii homines (" *slavery* '3 595. 596 (1'. **Servitus**), finitus industriæ et ingenii 598 <V. " **Patent-right**." " **Copyright** fama propria 525. q. 9, maria et oceanus 599.

Subjectum dominii in generi' 600, et quomodo liliifamilias 601 (V. **Filiifamilias**), uxores 605 (V. **Uxores**), respublica 612. 613 (V. **Respublica**), collegia seu *corporations*" 614 (17. **Collegia**), Ecclesiæ pag. 255 sq. (V. **Bona**), Clerici 629 (V. **Clerici**).

Acquiritur dominium occupatione, præscriptione, accessione, contractu (V. sub singulis his quatuor verbis);

Domus.—An locari possit meretricibus 320. 2). Regularis fundatio et derelictio 1197. 1205. IV.

Donatio.—Quid 875. Quotuplex 876-880.

Remuneratoria non est proprie dicta donatio, et hinc, qui prohibetur donare (ur Religiosus, uxor), non ideo prohibetur remuneraro 876. *imperfecta* non raro specie tantum tenus aciesi, cum reapse est simplex promissio 878. Quid differant donatio *inter vivos* et *mortis causa* 879. Ostenditur exemplis 880. <1. 1. q. 2. Quid differant donatio mortis causa et legatum ib. q. 3.

Inhabiles ad donandum—*de facto*, qui non sunt sani mente vel non agunt cum sufficiente libertate 881 — *de jure* inter vivos: minores, nisi quoad ros parvi mo-

menti ib. a); uxores quoad ea, de quibus contrahere nequeunt ib. b) et 840: conjuges inter se, nisi etc. 881. c): interdicti ib. d); qui donant in fraudem creditorum ib. el et 882. q. 2. 8 *Idem*; mortis causa,—qui non possunt testari II. 881.2) 911. Hætamcnju- /s dispositiones, excepto casu donantis in fraudem creditorum, pro solo foro externo valent 882. q. 1, et idem dicendum de donationibus ad pias causas ib. q. 2. An ct quomodo inhabiles novitii Ordinum Regularium ib. 8 *Speciatim* et 1186, 2.

Inhabiles ad acquirendum cx donatione: —accipientes ab inhabilibus ad donandum: it etc. 888 ni; nondum concepti tempore donationis, vel, quoad testamentum, tempore mortis testatoris ib. b). Excipe 912. a); communitates, risi etc. 883. c); iu Luisiana ib. d).

Materia donationis invalida aut saltem illicita —necessarium ad sustentationem filiorum 884. 1: dos uxoris ib. 2; bonum (luodeumque ejus, qui debitis suis solvendis impar c>t ib. 3).

Forma donationis inter vivos 885.1, mortis causa ib. 2. Ea non servata, pro solo foro externo invalida est donatio ad causas pias, et pro interno pariter valet ad profanas, donec illi, quorum interest, ejus irrationem juridice petant ib. *Qua*

Acceptatio donationis fieri debet ab ipso donatario vel a tertio ejusdem vices legitimo gerenti 887. 890. q. 5, idque vivente donatore 887. 890. q. 4. Quid requiratur, ut valeat donatio in gratiam absentis 888. q. 1, et quid, si donator, misso ad absentem nuntio, donationem revocaverit ib. q. 2. Quid de acceptatione donationis ad pias causas 889. An obliget donatio jurata, sed non acceptata 890. q. 6.

Quo sensu donatio sit irrevocabilis 891.

Donatio—suh *modo* quid 892. Donatarins modum implere tenetur ib: eo tamen non impleto, tenet donatio ib. § *Ille allec-tira* quid 893 (Valide, non tamen semper

licite, retinetur donatum, licet non praestetur id cujus causa facta fuit donatio 834 q. 7);—*ob cansam falsam* quid 894. Invalida. si causa falsa sit principali nisi etc. ib. a); valida, st secundaria, quo tamen casu etc. ib. b). Pro praxi vide ib. I //a.

Dos.—Uxoris quæ jure communi 605. et Luisianæ ib.

“Dower * —V. Dos.

“Dower / ut *Vidualitia*.—00b i fin.

•Dowry V. Dos

“Dowry * ut *Vidualitia*.—6t'5 \$ fin.

Dubitatio.—De culpa proximi 536, 3\ De Fidei veritate 268. q. 2\.

Dubium.—Quid et quotuplex 48. Quid de negativo in Probabilismo 49. 1. Qui i agere debeat, qui in dubio versatur 49. II. 50. An graviter peccet o| crans cum dubio practice (seu non prius deposito) de peccati gravitateol. q. T. In dubiis quævaleant principia reflexa 65-67,—V. etiam *Probabilitas*. Utrum profutura sit correctio 288. II. 2. 1423. q. 2. An effectus proveniat a causa naturali 335. III. 338. I. De voto 381. q. 4. De excusatione a Missa ex parte infirmi 409. q. 2, item ab Officio 1130. De justitia lielli 480. q. 1. q. 2. De Fidei articulo 1X8. q. 2. De solutione debiti 803. De prolata Sacramenti forma 1214. 2.3.4. De morte prioris conjugis 1601. De impedimento Matr» 1574. u. 5\ q. 6. q. 7. De censura 1664. q. 1. An sepultura ecclesiastica sit deneganda 1699. q. 3. De irregularitate 1756. I. 4. 1757. q. 3\ 1776. q. 5. q. 6. De variis 65-67.

Duellum.—Quid, quotuplex. ante 477. Quodnamlicitum 477. I, illicitum ib. 11.478. Censura 1720. Sepultura ecclesiastica q. 1. R. G. Restitutio ob illud non debetur occisi l æredibus EC q. 3.

Dulia.—325.

Dux belli.—Ejus jura et officia 480. 481. Tenetur primario et in solidum de toto damno per exercitum illato 824. III.

Ebrietas.—Quid 243. Reatus et signa perfectæ ib. 244. Qunndonam ct imperfecta practice mortalis 243 § *Probabilius autem*, An ad depellendum morbum licita 244. q. 2. An licitus usus ivtheris, chloroformi et similium, dum subeunda est o|x»ratio cki-rurgica ib. q. 3. An licite inducatur alicui, ut a malo majori avertatur 245. q. 4. An et quæ mala in ebrietate commina fmpuic-bilia ib. q. 5. Resolutiones varice circa bibulos 246.—λ', etiam *Caupo*. *Cauponas*.

Ebhiosi —Qr. nndo interdicti quoad contractus 8-13.—V. etiam *Caupona*.

Eprius,—Aggressor vita» alterius an licite occidatur 4i>\ q. T.—V. etiam *Caupo*.

Ecclesia.—Ejus j iwcnta scienda 260. Ejus officia, ut ab uxore, filiis, famulis frequententur, curaro debent vir 442. 2, parentes 130. a), domini 447. 1. Ejus dominium V. *PcNAh*

EC testa, *rl templum*.—Fœmina, eedens in

conspectu viri a quo turpiter amatur, an alium in eft locum eligere teneatur 298 *in line*. Qualis ædificanda 329. II. Quid in ea non liceat ib. ill. a). Quid agendum do diruta il», b). Cvæ in en filii nequeant sine sacrilegio <V. H« i iia giuml Quis in < corporaliter pratens esse censentor n<l satisfaciendum praecepto atmiviu'æ Xisrae 399. 1.2.3. In parochiali sunui da Ccm-munio Paschalis 549. It; unud nos ir quacumque ib. § *fm*. A tunuvis apud nes eximi rolet 620. S. Nulla, apud n<s er n-da aut consecranda, nisi Ep scopo scripto adsignata, calvis tamen Regularium pnvi-legiis 623. 5. Ecclesiæ n<mino vel cau^a æs alienum absque licentia l pistel i ren contrahendum 625. II. 1. it> /es res rebus sacerdotis non miscendæib. lnecc?e>ia. cujus titulus Episcopo traditus, c re hujus licentia, /Editui nec constituenti r, i cc a fidelibus eligi permittantur ib. 3.—V.

Æditiui. Sedilia in **m** quomodo locanda 636. **Nota.** 2'. Nulla exigenda pecunia u fidelibus, ut in ea divinis assistere possint ib. 1. Regularium quatenus exempta (V. **Exemptio**). Extra eam non baptizandum. Excipe etc. 1267. 3. Ubi Baptismus *ordinarie* ministratur, in ecclesia adsit fons baptismatis 1268. q. 5. In quibus ecclesiisSS. Eucharistia asservanda 1300.1. 1303. In qua ecclesia celebrare liceat 1328. 1, et quando extra eam 1329. q. 1. q. 2. q. 3. Quomodo polluantur et quomodo reconcilianda ib. q. 4. Quomodo execratur vel execrata ad cultum reddatur idonea ib. q. 5. In ea sint confessionalia pro mulierum Confessionibus 1314. q. 9. R. ad 2^{am}. Sine licentia Episcopi Matrimonio Catholicorum extra cani non assistendum 1616. q. 2. R. 2. Habet jusasyli 1722. Interdicta.—V. **Cessatio a divinis. Interdictum.**

Educatio prolis.—Corporalis quid exigat ratione vitæ 428. a), victus ib. b), statûs 429. Quid leges nostræ circa cam ib. *Queer.* R. 1, et quid, si proles illegitima ib. R. 2. Spiritualis requirit doctrinam 430.432. 1. 2, correctionem 431. b) 432. 3, exemplum 131. c) 432. 4.

Electuaria.—An frangant jejunium 559. q. 7\

Eleemosyna.—Præcepta 284, et (piando sub gravi 286. q. 1. Quanta danda 285. IIP. Quibus pauperibus 286. q. 2. Ex quibus bonis superfluis 285. § II. et an semper ex propriis 286. q. 3. An uxor, filii, famuli eam dare possint ex bonis mariti etc. V **Kami iis. Iii. il Uxor.** An et quibu restituenda, si data fuerit pauperibus fictis 736. q. 5. Ut poenitentia 1383. 3. 1389. 7. Data ante Confessionem quandoquosignum extraordinarium dispositionis 1177. Imposita occasione dispensationis matrimonialis 1628. q. 8, etp. LXXV. A. 1. C. 4. D. 5. In Jubilæo (v. **Jubilæum**).

Emptio-venditio.—Quid 954. Essentialiter requirit—legitimum vendentis et ementis consensum—mercem—pretium ib.; an etiam traditionem 955.

Legitimus consensus excludit inhabiles ad emendum et vendendum, (piales sunt—inhabiles ad contractum quemcumque 957. § /17 *primam*,—inhabiles specialiter ad hunc contractum ib. § *Ad secundam*. Quid iu foro interno de iis, qui civiliter tantum, non naturaliter, inhabiles sunt 958.

Merx supponit rem, quæ possit esse materia apta contractus in genere (V. **Contractus**), et nullâ lege vendi prohibeatur,—sive *absolute*, ut extra casum Matrimonii hæreditaria successio personæ adhuc viventis 959. 1, certæ res, quæ de se noxiæ sunt ordini sociali ib. 5, res aliena 960. q. 1, res, quæ ipso venditionis tempore jam periit, niri etc. ib. q. 3;—sive *hypotheticæ*. ut bona pupillorum 959. 2, et eorum, qui bonis suis cesserunt ib. 3, aut quorum bona sub custodia nosita sunt ib. 4. An res, quæ valide venditur, etiam licite vendatur, si emptor ea abusurus praevideatur 960. <1>

Pretium debet esse justum 961, cstquo ea pocuniæ summa, mue spectata tum rei natura *usuali*, tum diversitate circumstantiarum temporis, loci, etc., vel a legitima

auctoritate, vel, hac deficiente, a communi lestationo taxatur tamquam rei venalis æquivalens ib. § *Quapropter*, p. 382. Hinc pretium est *vel legale* (quid 962. *initio*), quod arithmetico determinatur ib. § *Differentia prima*, et stabile est ib. § *Differentia secunda*; vel *vulgare* (quid 962 *initio*), quod non arithmetico determinatum est, sed latitudinem *summi*, *-medii* et *injimi* admittit (ib. § *Differentia prima*), nec stabile est, sed crescit aut decrescit ratione etc. ib. *Differentia secunda*. Legali justo et adhuc vigenti (963. 2.) stare debet venditor, non emptor (ib. 3); si autem res venalis non habeat pretium legale, vulgari hic et nunc currenti 964. Hinc licet vendere summo et emero infimo ib., seclusa tamen fraude ib. § *Dicitur*. Pretium autem justum rerum *singularium* in plerisque casibus est illud, do quo ipsi contra-hentes sine fraude et liliere conveniunt 965. 966. *Der accidens* licet vendere supra pretium summum ob—damnum ex præ-senti venditione emergens 967. 1,—lucrum ex præ-senti venditione cessans ib. 2,—periculum aliudve incommodum, pretio aestimabile, ex præ-senti venditione exurgens ib. 3,—specialem affectum venditoris erga rem venditam (an etiam ob specialem affectum emptoris) ib. 4,—modum vendendi, scii, in auctione publica ib. 5. Rerum autem penuria, copia emptorum, raritas pecuniarum, modus vendendi in parva (pianitate, etc. non sunt tituli excedendi pretium summum, sed causae, ob quas pretium crescit 968. 962. <1> eosdem titulos, excepto titulo specialis affectûs, licet emere infra infimum 969. Paucitas vero emptorum, copia mercium, modus vendendi in magna quantitate etc. non sunt tituli emendi infra infimum, sed cama., ob quas pretium decrescit 970. 962. Demum licet vilioris emere merces ultroneas, nisi etc. 971: auctarium sibi procurare vendendo supra summum, si differenda sit solutio, et emendo infra infimum, si anticipanda t»72, et pretio currenti vendere aut emere, si scientia *privata* noveris pretium brevi augendum vel minuendum, medo etc. 978.

Venditoris obligationes sunt.

I. Manifestare mercium vitia, contra (inani obligationem peccat *positive*, si dolose occultat defectus mercis verbis vel facti& nisi etc 075. n. << *yd* >> si n<>n manifestat vitia circa—substantiam 977, vendendo scii, rem in esse suo *usuali* (et non tantum physico) omnino diversani ab ea, quam emptor intendit 976. 1, quo casu tenetur etc. 977:—quantitatem, i.e. numerum, pondus, mensuram 976. 2, quo casu tenetur saltem pretium diminuerere aut restituere pro (pianitatis defectu 978, excepto etc. ib. §. *Probabiliter tamen*;—(pialitatem, si vel ab emptore de eo serio interrogetur 979, excepto etc. ib. § *Verum-tamen*, vel vitium sit occultum et notabile 982; vitium autem patens vel occultum non notabile ex justitia *J)rr se* non tenetur manifestare, aliquando tamen *per accidens* vel ex caritate 981. 983. *Quomodo* manifestanda vitia mercis 984, et quid, si merci merx vilior admixta sit 985.

II. Rein venditam tradere, nhd etc. 986. Quomodo jure nostro tradenda immobilia il. I, mobilia ib. 11.

III. Rem assecurarc (quid 987) contra—evictionem (quid et quotuplcx 988), quæ obligatio aliud requirita venditore mala·fidei, aliud a venditore bona·fidei 989. Quid requirat a venditore borne fidei, qui stipulavit se rem non assecurare 990 -vitia redhibitoria 991. 992.—V. etiam 725. 726,

Emptoris obligation·" sunt :

I. Rem justo emere pretio, illudque debito loco et tempore solvere 993.

II. Manifestare, sive expresse, sive tacite (augendo pretium usque ari intimum) venditori simplici et ignaro bonitatem mercis, 994. Atet<·. ib. a) hi.

III. Manifestare vitia pretii, quæ forte hic et nunc existant ib. § *Secunda*,

Præcipuæ emptionis—venditionis species, ante 995, de quibus sub propriis verbis.

Emptor.—V. Emptio-venditio.

Ephemerides C' *Xewspaper* ").—Fidei vel moribus adversa an in cauponis exponi 310. d), et an annuntiari possint 320. 3).—V.

CENM Re late etc. Libri

Epikēia.—Qui<l, quotuplcx et quando licita 140.

Episcopus.—An et quatenus leges ferre possit 102. Quid agere debeat, ne jus immunitatis ecclcsiasticæ læclere videatur, dum leges servaro cogitur eidem adversas 113. An sufficiat, ut leges ejus promulgentur in civitate episcopali 119. An p'ssitlegcs Pontificias non admittere 124. q. 1. An et quandonam dispensare possit in legibus synodalibus 153. 1). An et quandonam in legibus generalibus Ecclesiæ 154. An in sua diœcesi in legibus latis in Concilio Provinciali vel National! 159. In quibus votis 891. 392, et an in votis simplicibus Religionis 1295. VI. In laboribus servilibus 417. 13. In irregularitatibus 1144. I. 2 4'. 1757. q. 5 R. 1 sub. 2). In Oflicio divino 1129. § Cum peregrinis 155. An possit dies festos instituere 545. Ejus jura et obligationes circa bona ecclcsiastica 623. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 624. 625. 626. a) b) 2. 3. 4\ 6. 627. 631. 635. 1. 2. 3. 4\ 630. 637. 856. R. 1\ c). R. 2. R. 3. a) e) R. 4. II. Quoad reddentium, et causas ab ea excusantes 1134, prædicationem et orationem 1135, visitationem diœccsis 1136 et Monialium 1189. 1, examen novit iarutn in conventibus Monialium ante Professionem 1188. II, electionem Superiorissarum Monialium 1189. 2, administrationem bonorum eanimdom ib. 3. Ejus potestas in Moniales Superiorissæ Generali subditas ib. 4. Ejus potestas in censuris ferendis et absolvendis (V. Censura). Potest esso ordinandi proprius ratione : nativitatis, domicilii, beneficii ct familiaritatis 15]g. J. Quoad Regularium ordinationes ib. q. 3\ Debet dicere Missam de Feria in generali Ordinum collatione, quando etc. ib. q. 4. Quod tempus ct locum Ordinum conferendorum attinget 1523. <|, 3. Qui<l agendum Episcopo ut candidatos ad Sacros Ordines satis probet 1524. Qurr. Dispensare potest : 1 in bannis 1538. 1. II. 1572. R. 2, et quandoque debet 1588. III ; 2 quoad contractum Ma-

trimonii per tempus feriatum, ubi interdictus est ; 3 in voto raptitatis t<mporaneæ 1572. q. 1. R. 2. Ordinarie et de jure proprio non potest dispensare in impedimentis dirimentibus 1623, II; attamen probabiliter potest in ixrpedimentis dubiis etiam dubio facti, et in occultis, tum quoad Matr. contracta, tum quoad contrahenda, servatis tamen conditionibus ib. Quid Episcopi nostri p. LXX. n. 4. 6-11, p. LXXXI.—LXXV.

Error.—Qualis dispensationem invalidet, et qualis non 162. 1. 2. 3. 1626. 3. Error in im?rsona, cui damnum infertur 751. q. 6. Sjus objectum m contractu 848. Quis contractum per sc invalidât 849. I, et quis non ib. 11. An et quando contractum irritet error circa qualitatem 850, q. 1. circa liersonam ib. q. 2. circa motivum 851. Casus 852. 1. 2. Error per se non irritans nullitati locum dat et damni reparationi, si intercesserit dolus ib. 3. et 989-992, *Substantialis*, seucirea 7>crsonam, semper irritat Matr. jure *naturali*; non autem, si versetur circa qualitates tantum jwjrsonæ. nisi iun vel explicite, ut conditio sine qua non, intendantur, vel redundant in substantiam 1576. Resolutiones 1577. Circa valorem Sacramenti cum gravi culpa vel negligentia commissus etiam cum gravi incommodo confessarii reparandus 1487 I. Exceptiones ib. a), b). Si inculpabilis, tenetur tantum ex caritate ib. Excipe etc. ib. Circa accidentia Sacramenti, v.g. species et numerum, non est reparandus extra Confessionem, si ncr/afict ; secus vero, *sijitisitire* et cum culpa gra'i commissus ib. II. Minor tamen est obligatio monendi extra Confessionem, si agatur de accidentibus Sacramenti ib. III. Confessarius deobligans jMvnitentim a restitutione debitu, vel obligans ad Inùebitam, sub onero restitutionis tenetur errorem corrigere, si commissus ex malitia vel negligentia gravi ; item ai ex neghgentia levi et negligat monere, cum facile possit 1488. q. 1. q. 3. Quiomisit monere de restitutione facienda, tenetur monere in altera Confessione ib. q. 2 : simplex tamen monitionis omissio non inducit obligationem restitutionis 774. q. 1. Confessarius sine jMiuitentis licentia non potest loqui extra Confessionem de defectu commisso, excepto casu, quo non, vel non rite, absolvisset 1188. q. 4.

Eucharistia, *uf Sacramentum*.—Quid p. 42. T. II. Christus in ea præsens, quousquespecies remanent integra? 1278 q. 1. et quamdiu remaneant integra posl Sacramenti sumptionem ib. q. 2.

Enectus in an ma 1278. q. 3, et an ac quando debeat mortale 1268. q. 2.

Materia remota *valida* j>ams triticeus et vinum do vite 1279. I 11; *invalida* succus ex uvis *omnino* acerbis ib. 11 ; *dubie valida* panis non jær aquam ib., vel ex siligine aut farre 1280. q. 1. q. 2 confectus.

Materia remota graviter *illicita* panis fermentatus pro sacerdote Latino, nisi etc. 1280. q. 3 ;—et vinum sine aqua 1279. III. 1280. q. 6 ; mustum extra necessitatem 1279. II ; generatim aescens 1280. q. 4 ; item congelatum ib. q. 5.

Materia proxima, seu Consecratio, *vali-*

da requirit materiam physice pnesentem et per intentionem virtualem Ministri in individuo determinatam 1281. J. Hinc valet, licet consecrentur hostiæ sub aliis latentes, autuiiter tecta? 1282. 1. 1283. q. 2, aut plures quam sacerdos putet adesse 1282.2, dummodo tunc non inscio sacerdote *et* a cumulo sejunctæ apposilæ fuerint ib. 4. Valet etiam, si consecratur vinum in calice cooperto ib. 1. **Invalida** censenda est Consecratio guttarum vini calici **exterius** adhærentium 1283. q. 3. R. 1. **Dubie** valida Consecratio unius tantum speciei cum intentione positiva non consecrandi alteram 1282. 6; **ciborii** extra **corporale** vel petram sacram ex oblivione relictæ 1283. q. 1; guttarum vini calici interius quidem inhaerentium, sed a majori quantitate **omnino** separatarum ib. q. 3. R. 2. **Sub conditione** consecrari debet totus cumulas, si hostiæ non consecratæ misceantur consecratis 1282. 2 **in fine**; item una species consecrata cum intentione non consecrandi alteram ib. 6; itnn ciborium ex oblivione extra corporale vel petram sacram relictum, si particular facile absumi nequeant; secus absumi debent post utramque Communionem et ablutionem, sed ante purificationem 1288 q. 1.

Materia proxima, seu Consecratio, **licita** quid requirat 1281. II. Quantum peccatum sit consecraro hostiam fractam vel maculatam 1283. q. 4. Quid, si post, et quid si ante Consecrationem sacerdos advertat duûs hostias esse simul junctas 1282. 2. Quid item, si ei post oblationem parvæ hostiæ consecrandæ offerantur ib. 5.

Forma quæ 1284. Exempla foruiæ illicita?, sed tamen validæ 1285. J. 1286. q. 1; invalidæ 1285. 2. 1286. q. 4; dubie validæ 1285. 3. 1286. q. 2. q. 3. Proferenda **recitative** simul et **significative** 1285. 4.

Minister **ordinarius** Eucharistia' sive conficiendæ, sive dispensanda? saceidos 1287. 1. II; **extraordinarius** dispensanda? diaconus, at, extra necessitatem, ex commissione et sufficienti do causa ib. 111. 1288. q. 1. L cito eam dispensant solus Parochus, ejus Superior, et qui alterutrius licentiam habet aut legitimo pravumil 1287. IV. Quid quoad Communionem Paschalem, Viaticum (do censura 1729) et primam Communionem puerorum, notanter apud nos ib. An vel in quibus circumstantiis Religiosi SS. Eucharistiam ministrare possim o. E) Fi.

Obligatio Communionem ministrandi **cxjustitia** incumbit Pastori, quoties subditi eam recipere tenentur aut rationabiliter a non impedito (1290. q. 5) petunt 1289. I. Non tamen peccat graviter, si eam, extra casum præcepti aliquando deneget, excepto etc. 1290. q. 3, nec (**valde probabiliter**) eam cum periculo vitæ ministrare tenetur 1226. q. 2. R. 2. nec per se ipsum 1200. q. 2'. **Dx charitate**, deliciente pastore, eam morituro ministrare tenetur quivis sacerdos 1289. II, et, sacerdote deficiente, dia-nus 1288. q. 1.

Licita dispensatio requirit Ministrum—excommunicatione, interdicto, suspensione a Sacris, aut irregularitate non impeditum, —in statu gratiæ, saltem per contritionem

obtento, existentem—ritum Ecclesia? servantem 1291.—Ritus Ecclesiæ exigit—stolam. supcrpelliceum (ita ut mortale sit eam, extra casum necessitatis moribundi 1299. q. 3, sine ulla veste sacra ministrare), lumen, **Confiteor**, etc.; non tamen **singula** sub gravi 1292.—Ut, seclusa gravissima necessitate, non aliis digitis ministretur quam pollice et indice, idque sub gravi 1293. q. 1.—Ne plures hostiæ dentur uni, nec una major 1297. q. 13. Dari potest qualibet die, excepto a repositione Fer. V. in Cœna Dni usque ad finem Missæ in Sabb. S1, nisi consuetudo id permittat etiam intra hanc Missam 1294. q. 6 qualibet hora diei, excepto sub noctem et in Missu Nat. Dni, quæ media nocte celebratur ib. q. 5; —etiam ante vel post Missam 1295. q. 7, et licet ea celebretur **de requiem**, sed tunc etc. ib. q. 8. et 1296. q. 10; et infra Missam **de requiem** ex particulis etiam jmeconsecratis 1295. q. 9. Quomodo ministranda extra Missam 1296. q. 11. Quid faciendum, si Hostia decidat in terram, <te. 1293. q. 2. q. 3. q. 4,—si minister sacerdoti desit 1297. q. 12,—si particulæ omnibus communicaturis non sufficiant, vel si quæ supersint, nec sit tabernaculum, in quo reponantur ib. q. 14. q. 15. Infirmis quomodo ministranda 1298. 1299. q. 3 q. 5. An et quando deferri possit—**nocte** 1219. q. 1,—**oecuUe** ib. q. 2, et p. 513. col. 1. n. 1302. 1. 3, et quomodo tunc deferenda 1302. 2. 4,—**currendo** 1299. q. 4. 1302. 5,—**equitando** 1299. q. 7. 1302. 5.—**capite cooperto** dum jmblice defertur 1299. q. 6. Quoties ministrari possit infirmis Viatico jam munitis, licet non jejunis 1299. (p 8. q. 9. Quid agendum sacerdoti, si ad infirmum cum SS. Sacramento adveniens, ejusque Confessionem excipiens, eum indispositum invenerit ib. <|. Ki.

Eucharistia in quibus sive ecclesiis, sive oratoriis asservari debeat vel possit 1309. I, et quid de ecclc; ru. alibus apud quas nullus sacerdos res. aet aut a quibus at est 1303. Quale debeat esse tabernaculum quid super illud, ante illud, in illo poni vel tolerari non debeat,—a quo clavis ejus custodienda,—quomodo exterius interiusque ornandum,—quale debeatease ciborium 1300 11. Coram ss lampassempei acci nsasit> citra veram necessitatem etiam apud nos, et mortale esset, si per integrum diem non foret accensa; nutrienda est ex oleo olivarum, vel cum licentia tamen Episcopi aliis oleis, quantum fieri posait, vegetabilibus, ib. 111 et 1801, q<

Quoties et quomodo renovandæ particulae, et an hæ debeant ej-se recentes 1300. IV. 1301. q. 5". Quid faciendum, si fragmenta hostiarum rejieriantur 1301. q. 2.—vel hostia certo aut dubie consecrata ib. q. 3,—vel ab infirmo ejecta ib. q. 4.

Obligatio SS. Eucharistiam recipiendi. **Ilealis** ejus sumptio necessaria necessitate, non medii, sed præcepti tum divini, tum ecclesiastici omnibus fidelibus, qui ad annos discretionis pervenerint 1304. Fræcentum divinum urget **per se** in articulo vel periculo mortis, et sæpius in vita 1305. q. 1. R. 1.2. Quando **per accidens** ib. K. 3. An in periculo mortis communicaro

debeat, qui paucis ante diebus 1305. q. 2 vel debeat aut possit, qui ipso mane-ex devotione communicavit ib. q. 3. An in periculo mortis tribuenda—pueris nondum ad S. Synaxim amissis ib. q. 5,—nuper ad Eidem conversis ib. q. 6 amentibus, senifatis, delirantibus et sensibus destitutis ib. q. 7,—surdo-mutis, obsessis, et epilepticis ib. q. 8,—capite damnatis ib. q. 9.

In communicaturo, ut sacrilegium evitet, requiritur, *quoad animam*. status gratie, suum prudenter existimatus IftXJ. J, acquisitus per Confessionem, licet non materialiter integram 1307. q. 8 q. 6. v.T, si necessitas communicandi aut sacrificandi urgeat et desit copia confessarii, per contritionem ib. 1300. II. Ut vero *totum* Communionis fructum percipiat, requiritur præterea, ut absit affectus voluntarius ad peccatum veniale 1307. q. 8\ Quando nam deesse censeatur copia confessarii ib. q. 1. q. 2.—*Sacerdos* qui celebravit (non laicus qui communicavit) conscius peccati mortalis, ex præcepto Ecclesiæ, tenetur confiteri *quamprimum* poterit, antequam iterum cōfiteatur; vel, si non celebret, intra triduum ib. q. 1. q. 5. q. 7.

In communicaturo requiritur, *quoad corpus*, jejunium naturale—quid 1308. L Ut «piis defectu jejunii .: Communionem abstinere teneatur, *moratitar certo* constare debet 1309 q. 0. post mediam noctem 1308. I. III. ab extrinseco ib. II. 1% per modum comestionis aut p>t itionis ib. 2', aliquid quod rationem cibi aut potus habeat ib. 8°, trajectum fuiss?. Si r.r *industria* cieglutiantur reliqui» c bi inter dentes inhaerentes, *omnino consulenda* est abstinentia a Communionem; sufficit tamen solas illas, quæ sensibiliter in lingua percipiuntur, expuisse 1309. q. F. Pulvis aut fumus tabaci non solvit jejunium ib. q. 3. q. 4, nec guttulæ aquæ aut jusculi degustati cum s diva mixt.e, nisi vel in magna quantitate it<\ aut ex proposito deglutiantur ib. q. 2. Quid, si folium tabaci vel aroma dentibus conteratur ib. q. 5. Veniale est. sine aliqua causa, statim post Communionem aliquid sumere ib. q. 7. Modo nullum hostiæ fragmentum in ore remanserit, illicitum non est. sed incongruum, statim post Communionem expuere ib. q. 8. Quando non jejuno liceat communicare ib. q. 9. q. 10. q. 11. Requiritur præterea, *quoad cornus*, habitus et compositio reverentiam et devotionem exhibens 1310. I. 1311. 1. 4'. Maculæ corporis, etiam apparentes, sed hic et nunc indelebiles, licet valde notabiles, Communioni non obstant; *decebit* tamen eani differre, si commode fieri possit, casu (pio apparentes valde notabiles brevi cessaro debeant 1310. II. III. 1311. 2. Sacerdos tamen infectus Tnacula vel infirmitate horrorem excitante non potest celebrare in publico 1311.3. Quid de Communionem post pollutionem ib. 2, vel copulam conjugalem 1GIG. 7.

Communionem quibusnam, utpote publice indignis, neganda 1233. 1. 1439. q. 2.

Communionem *frequens* quid 1312; semper optatissima ib. 1); iudicio confessarii relinquenda ib. 2); quid, si de Monialibus agatur

ib. 3). *Menstrua* omnibus consulenda 1313. Quibus permittenda *hebdomodaria* ib, *frequenstt*). Illi; *quo idiana* »b.IV\

Communionem spiritualis quid; valde commendanda 1314.

Communionem Prima puerorum a quo danda 1287. IV. Ordinarie nō ante lo a-tatis annum danda, nec post 14 differenda 1315. Multum ad totius reliquæ vite rationem, confert modus, quo recipitur. Hinc pueri sedulo ad eam præparandi. ac m eorum vitam inquirendum. Quid triduo ante; quid in ipso die agendum ib.

Eucharistia, ut Sacrificium.—Sacrificium quid, ante 1316. In quo ejus essentia 1317. q. 1. Quid sacerdos in eo offerendo agit nomine—Christi,—Ecclesiæ.—suo ib. q. 2. *Præn.* Pro quibus triplici illo nomine, vel aliquo ex iis (et quo) offerri p>os ib. q. 2. Fructus *ex parte offerentis* est ex opere operato vel operantis ib. q. 3. R. I; *ex parte rictimæ* generalis, specialis, specialissimus ib. R. II. Valor au et quo sensu sit infinitus ib. q. 4. Quomodo prosit defunctis ib. q. 5. q. G.

Applicatio Sacrificii quid, ante 1318. Non requiritur pro fructu *generali*, nec pro *specialissimo* 1318. I. sed pro ipeetazi ib. 11. Illi; pro ouo tamen sufficit et requiritur intentio *habitualis* 1319. q. 1, et *implicite determinata* ib. q. 3'. Au habitualis, cujus imminor est sacerdos, revocetur per novam ib. q. 2. Quomodo determinetur, si stipendia data sint e.g. a decem ib. q. 4, vel a multis ignotis ib. q. 5.

Obligatio celebrandi—*ratione Saco doti* est juris divini, et sub gravi requirit, ut saltem ter vel quater in anno celebretur 1320. 1321;—*ratione officii*, pro ovibus suis celebrare tenentur omnibus Dominicis, necnon Festis in Elencho Urbani VIII. enumeratis (p. 87. T. II), Episcopi post adeptam Sedis possessionem,—Parochi.—non vero Vicarii Apostolici aut. Missionarii, dummodo non agatur, etc. 1322. Impeditur tenetur r> alium ib. *Querr*;—*ratione stipendii* licito celebratur 132-3. I, etiam a sacerdote divito 1325. q. 11, et in die Commemorationis ()0. Fid. D(f. ib. q. 17; si vero extra diem Nat. Dili, bis celebret pro una tantum Missa^ nisi etc. 1827. q. 7. <i. 8. Ex justitia vero ac sub gravi celebrandum, idque licet stipendium ipsum non sit materia gravis 1323. II. Io21. q. 4. DilntioMissæ ex stj]»endio celebrandæ quando gravis 1324. q. 3. Missa alteri celebranda committi nequit stipendium minus dando quam acceptum fuerit, nisi etc. 1325. q. 7. q. 9; quivero partem retinet, teretur ad restitutionem ib. q. s (censura 1727). Quantum stipendium exigi possit vel debeat 1324. q. 1. 1825. q. 10". Ad quid teneatur qui, accepto stjKmdio ad celebrandum in altari p>ivilégiât in alio celebrat, et an hic *de requiem* celebrare debeat, si ritus id permittat 1325. q. 14. q. 15. An obligatus ex stipendio ad legendam Missam *de requiem* vel votivam satisfaciat, si aliam dicat ib. q. 1G. Quid consulat et quid præcipiat Cone. Pl. Bait. 11. circa Missas fundatas aut fundandas ib. q. 18\ Quid sit stipendii Missarum *reductio, condonatio, compositio*, et a quo obtinendæ ib. 19.

Celebrationis tempus. Célébraie licet quotidie, excepto etc. 1326. 1. dummodo, extra casum privilegii, dispensationis Episcopi, causæ legitima?, et primæ Missæ in Nat. Dili, Missa saltem meridie incipiatur, et non absolvatur ante auroram 1326. II. 1327. q. 2. q. 9. Quomodo privilegium illud interpretandum 1326. III. Quantum peccatum sit celebrare ante recitationem Matutini et Laudum 110. q. 2. An et quando liceat sapins celebrare eodem die 1827. q. 1. a. 5. q. 6. Per quantum tempus Missa lecta et gratiarum actio post eam durare debeat ib. q. 10. q. 17.

Celebrationis locus est ecclesia, saltem benedicta, et non polluta, exeerata aut interdicta 1328. I: item cum licentia Episcopi oratoria publica, et omnis locus—*regiosus*, puta Seminarium, etc. ecclesiastica auctoritate erectus,—aut *pius*, i.e. misericordia operibus deputatus, ut hospitale, etc. licet sine ecclesiastica auctoritate erectus 1329. q. 7. An et quando extra ecclesias et oratoria prædicta 1328. II. 1329. q. 2. Facultates Episcoporum nostrorum circa locum celebrationis 1329. q. 3. Quomodo ecclesia polluatur et reconcilietur ib. 3. 4; exteretur et iterum ad cultum redatur idonea ib. q. 5.

Celebrandi modus seu requisita ad Missam, et Rubricæ. Requisite ad Missam, ubi de altari; de mappis; de vestibus sacris earnque coloribus; de calice et patena; de corporali, palla, purifileatorio; de missali ejusque pulvillo; de Cruce; de candelis; de bursa, velo, manutergio, ampullis, ministro 1330. 1331. Rubricæ an et quæ præceptivæ 1333. q. 1. et an sacerdos infirmus celebrare possit, licet non omnes observare queat ib. q. 2. Quid de S. R. Cgfiis decretis et de consuetudine contra Rubricas 1335. 1336. Missæ interruptio an et quando licita 1333. q. 3. Quid agendum, si sacerdos morbo vel morte correptus Sacrum perficere nequeat ib. q. 4. Quid de celebrante cum capillatura ficta (wif/) 1834. 2, de omittente, vel non integre aut nimis celeriter perficiente benedictiones, inclinationes, genuflexiones, etc. ib. 3. Quarum Missæ partium omissio sit mortalis ib. 4. 5, venialis ib. G. 9. Quantum peccatum sit ea, quæ alta aut secreta voce dicenda sunt, non ea voce recitare ib. 7; verba mutilare aut syncope intermedicare ib. 8; non lavare maims aut omittere orationes ante vel post Missam ib. 10. 11. 1333. q. 1. R. 2; celebrare cum distractione 1334. 13.

Evictio.—V. **Emptio-venditio.**

Examen (Onscientie).—Pœnitens sub gravi per se tenetur ad diligens 1372.1. Diligentia requiritur *seria*, non vero summa ib. II, nec ab omnibus æqualis ib. III, cttimor, ne peccata ex memor a excidant, non obligat ad ea scribenda 1374. q. 1. Ordo in eo sequendus 1374. q. 2. Si pœnitentes instructi, non satis discussa conscientia, accedant, benigne dimitte: d: secus, si rudes, aut parum instructi ib. o. 3.

Excommunicatio.—Quid 1673 in animalia 1663. 5. Mortuorum ib. G). Quotuplex 1673. An et quando liceat cum excommunicato communicare in divinis ib. § *Ohn.* Quomodo excommunicatos denuntiandus,

ut sit vitandus 1674. q. 1. Quid tenendum de excommunicatione *ininoti* ib. q. 2.

Ejus effectus mediati duo 1675. § *Et hi quidem*; immediati: Privatio: b Sacramentorum 1676; 2) Divinorum officiorum 1677. 1678; 3) Suffragiorum communium Ecclesiæ 1679. 1680; 4) Sepultura? ecclesiastica 1681; 5) Jurisdictionis ecclesiastica 1682; 6) Beneficiorum 1683; 7) Communionis forensis 1684; 8) Societatis civilis 1685.

Excommunicatis.—An legibus Ecclesiæ subjectus 110 § *Sequitur.*—W EXCOMMUNICATIO.

“Excursions.”—V. “Fairs.”

Execratio.—Ecclesiæ, vasorum sacrorum, paramentorum quomodo fiat 1329. q. 5.

Exemplum.—Debent parentes filiis 431. 432. 4, famulis domini 417. 3, magistri discipulis 450.

Exemptio.—Quid et quotuplex 1193. Regularium non comprehenditur communicatione privilegiorum, nisi expresse de ea fiat nentio 1190. c). Competit Religiosis votorum solemnum 1185. 3. Regularium quid comprehendat 1194 sq., quid non 1197 sq.

Exorcismus.—Quibus licet 375. 376. Quid in dubio de possessione 377. q. 7. o. 4. Vitanda m ejus USU ib. q. 2. q. 3. 376. III § *Adjuratio.*^

Exionere.—Prolem recens natam an et quando liceat 433. Adulteri et fornicatores opulenti prolem brephptrophio committentes an impensas resarcire teneantur 815.

Expositio SS Sacramenti.—Quibus diebus licita in cunctis nostris Provinciis 1300. V. An liceat i alaribus 12< >

Extrema Unctio.—Quid 1500. I. Effectus ib. II. Materia remota: Oleum olivarum ab Episcopo benedictum 1501. I. II. 1502. q. 2\ q. 4; benedicendum in Cœna Domini, et singulis annis renovandum, non vero ad validitate in 1501. II. Præceptum renovandi Oleum obligat sub gravi; sed, si intra annum deficeret. Oleum non benedictum in minore quantitate infundi potest 1502. q. 1. Proxima: unctio quarundam partium corporis, sc. quinque sensuum, saltem ex pra eopto Ecclesia» 15(1. III. Traditur modus, quo facienda est unctio ib. § *Facienda.* In geminis organis (v.g. utroque oculo) non requiritur gemina de necessitate Sacramenti; sed servanda est vi præcepti 1502 q. 6. Unctiones fieri debent pollice dextro, per modum Urucis; in organis geminis incipiendo a dextro ib. q. 7. Ordo inter varioiui sensuum unctiones servandus non est do necessitate Sacr.; attamen inversio esset graviter illicita ib. q. 8. Mutis, surdis, et a nativitate cæcis conferri potest Extn ma Unctio ib. q. 9. Infimus manu vel pede truncatus unge nens est in parte viciniore membro mutilato ib. q. 10. Una sola gutta <)lei sufficit ad unctiones faciendas ib. q. 11. Tempore pestis vel morbi contagiosi licet unctiones peragere mediante penicillo ib. q. 12.

Forma integra repetenda est ad singulas partes ungendas, exprimendo membrum quod tunc inungitur 1503. Simultas inter materiam et formam eadem requiritur ac in Baptismo. Vide 1211. IV. c). Sacerdote

deficiente, unctiones jam factæ non sunt iteranda? nb alio, nisi hic inciperet post quadrantem 1503. Controvertitur an ad validitatem Sacramenti requiratur expressio cujuslibet sensus; cum. res sit dubia, sub gravi expressio sensus adhibenda 1504. q. 1^a. Verba forma essentialia ib. q. 2. Controvertitur an ad validitatem sufficiat unica forma ad omnes sensus, licet singuli distincti exprimantur et ungantur ib. q. 3.

Solus Sacerdos est Minister hujus Sacramenti 1505. I. Omnis Sacerdos potest illud *valide* ministrare; *licite* solus Parochus ib. 11, et Superiores Regulares suis 1200. Fn Quivis Sacerdos potest illud ministrare ex consensu Parochi probabiliter præsumpto 1500. q. 1, etiam Regularis 1200 F). In casu necessitatis, ex caritate *debet* vel sub levi, vel sub gravi 1506. q. 1. Extra casum necessitatis, mortale est omittere orationes, in Rituali pnescriptas, vel ministrare sine vestibus sacris ib. q. 2. Pastor tenetur ratione officii sub mortali Extr. Unet, suis subditis periculose aegrotantibus eamque petentibus ministrare, nisi gravi causft excusetur ib. q. 3. Extr. Unet ministrare sine lumine est veniale, ad summum ib. q. 4. Administrari debet post Eucharistiam (sub veniali ad summum) ib. q. 5. Omittere Signum Crucis in unctionibus, sine necessitate, est veniale tantum ib. q. 6. Conferre hoc Sacramentum sine ministro inserviente non est mortale; in necessitate nullum est neccatum; mulier nunquam est adhibenda ib. q. 7. "Gravissime peccant, qui illud tempus ægroti ungendi observare solent, cum jam . . . vita et sensibus carere incipit" ib. q. 8. vOleum infirmorum servari debet in ecclesia; apud nos permittitur illud apud se retinere ib. *Nola* 1. Novus globulus bombycis, iu cujuslibet sensus unctione adhibendus, deinceps comburendus, et m sacrarium projiciendus est ib. 2.

Subjectum hujus Sacramenti sunt omnes et soli peccatores infirmi vita periclitantes 1507. Pueri ante usum rationis, et perpetuo

amentes capaces non sunt; in dubio conferatur sub conditione ib. Infirmis delirantibus. si antea Sacramentum petierint, aut signum doloris ostenderint, conferri debet; infirmo autem sensibus destituto, phrenesi aut amentia laboranti non ministratur, nisi periculum irreverentiæ tollatur 1508. q. 1;

Licite conferri potest Ext. Unet, ægroto in periculo mortis dubio, seu probabili, constituto 1508q. 2. Mulieri in partu lalx>ranti. si agatur de *ordinariis* doloribus. Ext. Unet, conferri nequit; secus, si agatur de doloribus *extraordinariis* ib. q. 3. Difficilem operationem chirurgicam subituris conferri potest ib.; item senio deficientibus; veneno infectis ib. Non vero capite plectendis; prælium commissuris; in periculo naufragii versantibus ib. Conferri potest pueris, dummodo rationis sint compotes ac doli capaces ib. q. 4; in dubio ungendi sunt sub conditione ib. Iterari potest Extr. Unet., quoties in periculoso morbo inunctus convaluit, et rursus in morbum periculosum incidit ib. q. 5. R. 1. Etiam iterari potest in *eadem* infirmitate, si diuturna fuerit, et infirmus *notabiliter* convaluerit ib. q. 5. R. 2. In eodem morbo diuturno, si dubitetur (dubium sit vere probabile) an revera status morbi mutatus fuerit, Sacramentum iterari potest ib. q. fi. Duplex est sententia probabilis, an sit obligatio gravis hoc Sacramentum recipiendi; sententia *affirmans* S" Alph magis placet; eamque *calde* probabilem censet ib. q. 7. *Certa graviter* Haret: 1 qui ex contemptu Extr. Unet, recusaret; 2 graves tentationes aliter vincere nequiret; 3 grave scandalum præberet non suscipiendo; 4 necessitas recipiendi ad salutem adesset ib. q. 7. § *Certo*. Dispositio ad susceptionem Extr. Unet, requisita: 1 peccatorum Confessio, si quis in mortali versetur (*practice*); 2 si peccata confiteri non possit, contritio existimata præcedere debet ib. q. 8 — Deneganda impenitentibus et qui in *manifesto* peccato mortali moriuntur ib. § *Hmc*,

Fabri.—V. Operarii.

Facultas dispensandi.—V. Dispensatio.

"Fair s.—Quando licita» 295. 8. Non licet ad ea contribuere, si proven! us cedant in usus protestanticos 318. 2). Ut occasio 1466. 1 Itu.

Fallentiæ.—Quid 171. R. ad. 1).

Fama.—Quid 516. Quomodo differat ab honore 533. Propria an servanda 525. Variis modis lælatur 516. § *Detractio variis*. Unde ejusdem læsio gravior vel levior 517. II. Quandonam licite alicui tollatur 518. IV. Restituenda 528 I. 580. F. 581. q. 2. 582. q. 4, a quo 528. II. 5.30. 8, quomodo a calumniatore 529. 1, a detractore 2, quomodo, si per libellum famosum lasa, vel diffamatio ad inultos pervaserit 580. 2, an veniæ j>etitione ib. 4, an pecunia 582. q. 5, (piando 529. § ybi, coram quibus 582.

q. 3. Causa a restitutione famæ excusantes 531.

Famulus.—Ejus obligationes et quomodo his desit 448. Relatio famuli et domini ex legibus nostris 449. Infantes a ministello baptizandos an deferre et brachio sustinere permittatur 25-1. 3. Ejus cooperatio ad ppccatuni domini (v. Cooperatio). A Missa quando excusetur 408. 11. 12. Quando a jejuniis 578. 4. 577. q. 7. Quoad labores serviles Dominicis et Festis 417. 6. 10. Quoad damna ab ipso illata nropro domino 448. 2.3. Quantam et (pialem eleemosynam ex bonis domini dare possit 286. q. S. Ejus furta cpiando gravia 696. q. 2. R. 2. Alimenta accipiens a domino fure 707. q. 3\ Occulte se conqænsans 710. An teneatur de damnis domini non impeditis 774. q. 2'.

Modus restitutionis quis illi suggeri possit 795. q. 7.

Ffsta.—Qui instituere possint 545. Servanda apud nos 546. An ab omnibus in hae regione 417. 10. Quid in iis praescriptum 897.—V. **Missa.** Quid non 398. Quid prohibitum 398.411,—V. **Opera servilia.**

Fideicommissum.—Quid 914.

Fidejussio.—Quid 1032. Ejusregulæ 1033.

Fideles.—Tenentur ad sustentationem Religionis et Cleri 633. q. 7.

Fides.—Quid et quotuplex 248. Peccata ei opposita ib. Quot numero peccata committat qui plures Fidei articulos negat 227. q. 4. Fidei necessitas quoad actum internum 249, et quando hic eliciendus 250. q. 1, et an explicite ib. q. 2". Dubitatio de Fidei articulo 268. q. 2. Fidei externe profitendæ præceptum *negativum* prohibet veram negare, falsamve profiteri 251. I. aut simulare 252. q. 1. R. 1 (Casus varii 254);—*affirmativum* quando obliget 251. II, et an laedatur dissimulatione 252. q. 1. R. 2. q. 2. q. 3. 255.1

Filii.—Parentibus debent 419 — amorem (quid præcipiat 419, prohibeat 420),—reverentiam 421. 422,—obedientiam 423. 424, non tamen per se in electione status 425. Quid jure nostro ab eis exigi possit 426. q. 4. An ex bonis parentum eleemosynam dare possint 286. q. 3. Quando liceat illis alimenta accipere a patre fure 707. q. 3. Eorum furtum quando grave 696. q. 2. R. 1, vel speciem mutans ib. q. 3. Modus restituendi quis ipsis suggeri possit 795. q. 7. Condonatio praesumpta eos a restitutione excusans 804. Iu (pia parentum necessitate Religionem ingredi prohibeantur, et in qua filiorum necessitate parentes 1157. 8.—V. **Filii familias.**

Filii familias.—Quinam dicantur quoad dominium 601. Quam potestatem habeat pater in bona, quæ filiis acquiruntur alio titulo quam labore eorum proprio 603. R. 7. 604; in ea, quæ acquirunt labore proprio 603. R. 2, et quid, si majores sint aut emancipati ib. *Nota*—1.—V. **Filii.**

Finis.—Quid et quotuplex 28. Quomodo afficiat inoralitatem actus 28-30. Legis et præcepti quis 97. 4). 98. 1. 100. 3. An et quatenus cadat sub lege 130-132. An, cessante fine dispensationis, privilegii, legis, hæc pariter cessent 164. I. 196. 2. 165. 2.

Fætus.—Quando conseatur animatus 474. Quoad irregularitatem ex homicidio 1776. q. 6.—V. **Abortus.** **Abortus medicinalis.**

Baptismus. **Craneotomia.**

Fornicatio.—Quid 49.3. Quid ob eam restituendum.—V. *.Stuprum.* et applica ibi dicta. prout mulier in eam libere consenserit necne.

"**Foundling Asylum.**"—V. **Exponere.**

Fratres et Sorores.—Quid sibi invicem debeant 434. q. 4. Iu qua eorum necessitate Religionem ingredi prohibearis 1157. 3.

Fraus.—tAu in fraudem legis agere dicendus sit, qui exit e territorio, ut legi ejusdem se subtrahat 116.

Fructus industria: et ingenii.—N. "Copyright" et "Patent-right."

Fur.—Rei certo periturae 733. Res furtiva apud ipsum periens 734. Ad quid teneatur quando res tempore detentionis varium habuit valorem 735. An etiam *interesse* restituere debeat 736. Quid de illo, qui scienter emit rem a fure 737.—V. **Famulus.**

Filii. **Furtum.** **Possessor malas fidei.** **Uxor.**

Furtum.—Quid, quotuplex 693. 694. II; an sacrilegium, si fiat in ecclesia 348. q. 3; quando circumstantia filii a patre furantis speciem mutet 696. q. 3. Est peccatum ex genere suo grave 694. I. Materia. gravitas in eo unde desumenda 695. R. 1; qua. relative gravis apud nos juxta mensuram a S' Alph traditam et attentis hujus temporis adjunctis dicenda ib. R. 2. Uxoris, filii, famuli quando grave 696. q. 2. Furta minuta nunt gravia, ratione Justitiae,—per intentionem perveniendi ad materiam gravem 703. 2; quæ efficii, ut toties gravius ter pecces, quoties, leve aliquod furando, renoves hanc intentionem, vel etiam quoties furaris, dum ab initio habuisti hanc intentionem 703. 2;—per conspiracyem plurium 697. q. 4, non vero per solum exemplum 702 per damnum grave domino illatum et prævisum 703. 8;—per multiplicationem. talem scilicet, quæ minuta furtula coalescant in materiam gravem 697. q. 4. quo tamen casu materia totalis ex dimi-ha parte excedere debet summam ad furtum grave communiter requisitam, si furta minuta fiant eidem diversis temporibus, vel diversis eodem tempore 699. q. 8. R. 1; debet autem esse duplo major. si fiant diversis et discontinuatim ib. R. 2. Per multiplicationem vero solam non coalescunt in materiam gravem, si *vel* notabile inter ipsa intercedat intervallum 698. q. 6. nimirum bimestre ib. q. 7. *vel* voluntas *efficaciter* retractetur, etc. 699. q. 9. Nec *per se* graviter peccat, qui post (•'mpli'tiuii materi nn gravem leve aliquid furatur 700. q. 10, vel levi furto complet materiam gravem ab aliis apud eundem inchoatam 701.—In ratione vero charitatis furta levia gravia fiunt, si exemplo tuo occasio sis damni tot'djs gravis 702. q. 12. vel dominus inde ar«viter sit affligendus 703. 3°. Casus furti 703.4 -S. Causæ, ob quas furtum cesset esse talo 704-712.

Gabellæ.—V. **Tributa**.

Gaudium de malo.—Quid 228. Induit speciem objecti et circumstantiarum 229. De ipso opere malo, ob bonum effectum inde secutum, illicitum: do bono effectum, si periculum pVobalnle peccati formulis absit, licitum 232.

Geomantia —337.

Gestio negotiorum.—Quid 927. Ad quid tenentur qui alterius negotium gerit ib. 1, 1 etis, cujus negotium geritur ib. 2.

Gradus.—In incestu an speciem mutant 1365. q. 2.

Gravitas peccati.—Quid 200. Peccata quæ gravia ex genere suo toto, quæ ex ienere suo, quæ non ex genere suo ib. inde repetenda major minorve 201.—V. **Peccatum**. In violatione legis 126. q. 2; juramenti 372. q. 1; voti 385; amoris, reverentiæ, obedientia quæ parentibus debentur 42). 422. 424; umoris etc. conjuguii III. 1. 1; voti paupertatis 1164: obedientia? 1174; regulæ 1176 obligationis

tendendi ad perfectionem 118L 1182. In omissione partis Missæ 4u0. q. 1; P<p.nitentia sacramentalis 1886. 2. 3; Officii divini 1091.1092; correctionis fraternæ280. q. 1. In scandalo 292. q. 1 IL 2. In tempore per quod opera servilia fiunt 415. q. 8. In distractione 1215. II. 1334. 13; injuria 691. q. 1; furto iV. **Furtum**); de tractione 517. 11. 519. q. 1. 523. q. 7. 524. 526; iudicio temerario 537. 11.538; abstinentia et jejuniio (V. hæc verbal; neglectu rubricarum et cæremoniannn pro singulis Sacramentispræscriptarum (V. **Absolutio**. **Baptismus**. **Eucharistia ut est Sacrificium**. **Extrema Unctio**. **Sacramentum in genere**); tactibus inter conjuges et circumstantiis copulæ (V. **Debitum conjugale**); violatione censuræ iV. **Censura**. **Irregularitas**); lectione et retentione libri sub censuraprohibiti 1704. q. 7. R. 2. **Gula**.—Quid, quotuplici modo committi possit, et quænam ejus malitia, filiæ, remedia 242.—V. etiam **Ebrietas**.

Habitus.—Clericorum 1088. Religiosus an assumi possit sine testimonialibus Ordinarii litteris 1157. 7, et an eo deposito interrumpatur novitiatus 1186. 1. Ab eo suscepto computatur tempus, quo durare donet novitiatus ib.

Habitus pravus.—V. **Consuetudinaris**.

Hæredes et Hæreditas.—Quibus hæredibus ob homicidium restituendum, et an ad restitutionem teneantur hæredes homicide (V. **Homicidium**). Quid et quotuplex successio hÿpreditaria 895. Quis hæres et quis legatarius 896. Hæredes quotupBcts Sj7. Quid requiratur, ut quis hæres esse possit 898. Hæredum jura 899. Hæreditatis aditio et repudiatio 900. Quid ad hæreditatein pertineat 901, ct quid collationi subjaceat ct quid non ib. 2). Successionis hæreditariæ \is originaria 902. 903. Quinam ab intestato ad hæreditalem vocentur, ct quo ordine 904.905; quinam ab ca excludantur 906; an parentes teneantur legitimaro prolem 907; q. 1, et an injusti nupturientes, qui occasione Matrimonii falso agnoscunt prolem, quæ non est utriusquo ib. q. 2. IIrereditatis occupatio euinani competat 908. De successione testamentaria (V. **Ti:st AM@OTUM**).

Hæresis.—Quid, quotuplex ct quid differat ab apostasia 265. 260. Formalis quantum peccatum 267. 1, et quæ ejus signa 268. q. 1. R. *ad secund*. ruro materialis omni culpa vacat 267. II, et quæ ejus signa 268. R. *ad nriiH*. An dubitans de aliquo Fidei articulo sit hæreticus formalis ib. q. 2. Adhærens opinioni, quæ leviori censura quam hæresis ab Ecclesia notata est, mortaliter peccat, et *virtualder* lueret irus est ib. q. 3'.—V. **Fide?** **Hæretici**.

Hæretici.—An et quatenus teneantur legibus Ecclesiæ 110. An (1042. q. 1) et ubi non

ligentur imp. claudcstiniratis (V. **Clandestinitas**), et quinam hac sub ratione tales habendi 1613. q. 2.—V. etiam **CENSURÆ** late etc. **irregularitas**. **Sepultura**

Hæres |u *Slave-holder* Quomodo olim peccarint erga mancipia 596.—Mancipia. **Nigitarum commercium**. **Servitus**.

Historiographie—Quoad detractionem 52<k 1

Homicide.—Seipsos directe 461. I; reum auctoritate privata 464. II; injustum aggressorem non seivato moderamine inculpate? tutela 467. II; innocentem 472. I aut fœtum 474. I. 475. q. 1. q. 2\ 476. 2 5. directo occidentes, tentantes vel desiderantes occidere. Item «luellantes 477 II (V. **Censuræ latæ** etc. **Sepultura**). Item bellum injustum ved dubie justum indicentes 480. q. 1. vel iu bello injusto, licet defensionis tantum causa 481. 1,—vel non coacti in dubie justo 480. q. 2 R. 8. hostes,—aut in justo directe innocentes ib. q. 3. occidentes.—V. **Homicidium**.

Homicidium.—Quidctquotuplex460. Voluntarium et injustum inducit obligationem reparandi omnia damna tempomila ex eo *rcaliter* secuta hærodibus necessariis, et hiec obligatio transit ad luere»leshomicidæ, nisi vel occisus # oondonarit et condonare potuerit 807, vel homicida morte plexus fuerit et hæredes occisi non reclament 808. q. 1. Damnavero hæredibus non necessariis vel creditoribus occisi secuta, ab homicida non directe intenta, licet prævisa, probabilius non sunt reparanda 8i>7. III. Quid si occisus fuerit injustus aggressor 808. q. 2, vel ceciderit in duello ib. q. 3, vel iu via ferrea aut pyroscapha perierit ib. q. 4. Ut impedimentum Matr. <V. **Crimen**).— V. etiam **Irregularitas**.

- Honestas publica.**—LIt impediment. Matr. dirimens, quid 1592. Duplex: alia oritur ex sponsalibus validis, etiam privatis, et dissolutis 1593. q. 1. R. ad 2. q. 2, ac dirimit ad 1^u gradum tantum 1592. 1; alia ex Matr. rato, et dirimit ad quartum inclusive 1592. 2. Ex sponsalibus conditionatis non oritur, nisi conditione impleta 1593. q. 1. R. ad 1^u. Oritur etiam ex Matr. invalido, modo invalidum non fuerit propter defectum consensus, vel propter impedimentum publiera honestatis oituin ex sponsalibus valido contractis ib. q. 5. An et quatenus oriatur ex Matrimonio inito coram magistratu aut minfetello ib. q. 4.
- Hospitium religiosorum.**—Quid et an erigi pissitsino licentia Ordinarii 1197. 1). 2).
- Hor.e canonical.**—Quid, earum origo 1089. Quinam ad eas obligentur 1090. I. Obligatio ad eas gravis ib. II, diei affixa ib. III. Quænam sit materia gravis in omissione Officii 1091. Quot peccata committat, qui totum Officium omittit 1093. Quid si dubites an aliquid omiseris 1094. An sup. piem Ia quæ omittuntur ob functiones Chori 1096. q. 7. Tempus debitum 1099. An hone parva? absque causa ante auroram recitari possint 1100 q. 1. An Matutinum et Laudes sub gravi recitanda ante Missam ib. q. 2, et qualis causa ab illa obligatione excusaro possit ib. q. 3. Quanam hora liceat anticipare Matutinum 1101 q. 4.
- An debeat iterum recitari Matutinum, si ante tempus debitum recitatum fuerit ib. q. 5. An prravidens impedimentum recitandi Officium ipsa die teneatur anticipare Matutinum et Laudes 1103. Quanam hora incipi possit recitatio Vesperarum mano tempore Quadragesimra 1104. Locus et situs 1105. An liceat recitare Officium decumbendo in lecto 1106 q. 1, in curru vel equo ib. q. 2. An sit culpa non servare rubricam, ex (pia preces quradam genibus flexis recitanda? sunt 1107. q. 3. An sit peccatum recitare Bi eviarium in loco indecenti ib. q. 4°. Ordo duplex servandus: Officiorum et Horarum 1108. Quid ei quis Officium pro Officio recitet 1109-1112. An et quando liceat invertere Horas 1118 sq. Pronuntiatio debita 1116; An et quondonam liceat interrompere Horas 1118 sq. An ob interruptionem tenearis repetere 1122 sq. Recitatio cum socio 1123. An tenearis repetere, si socius male recitat 1124. Qualis attentio requiratur 1125-1127. Causæ a recitatione excusantes 1128 sq. An impeditus a recitando integro Breviario teneatur ad partem 1131. Recitari possunt infra Missam de prracepto 404. q. 3.
- “Horse-car conductors — V. Auriga.
- Hyperdulia.**—325.
- Ih POCRISIS.** 511.
- Hypotheca.**—Quid 1036. Qura ejus vis ib.
- Idololatria.**—Quid 334. Non licet cooperari radificandis templis falsorum numinum 314 1. An conficere vel vendere altaria, paramenta et sacra vasa Ritualistis ib. 4.
- Ignorantes.**—An corrigendi.—V. Confessarius. Correctio fraterna. Ignorantia.
- Ignorantia.**—Impedimentum voluntarii quando 10. 11. Puerorum quando ea. qura *de se* illicita sunt, agunt 11. 2; objecti legis natura» 167. q. 1; circa malitiam pravi desiderii in eo, qui cognoscit malitiam actus ib. q. 2; iudicis vel confessarii 11.3. Missam aut jejunia ex ignorantia négligentes apud nos quando culpandi 11. 4. Qualis excuset a lege 137. II, a pœna legis 180, v.g. ab impedimento petendi debiti ex incestu 1589. III. 4). An invincibilis impediatur effectum legis irritantis 182. q. 2, v.g. impedimenti Matrimonium dirimentis 1574. q. 2. q. 3. Eorum, quæ explicite credenda sunt necessitate medii vel præcepîi, quando invalidet absolutionem, et quomodo tractandi qui ea laborant 257-261, et an baptizandus adultus, licet moribundus, ignorans mysteria Trinitatis et Incarnationis 259. R. 2.—V. etiam Censura. Ignorantes. Irregularitas.
- Illegitimus.**—Hujus sustentatio cui legibus nostris incumbat 429. *Quær.*—V. Irregularitas.
- Imagines.**—Qualis cultus eis debeat 325 § *fin.* Quotuplices 328. 1). Quas in Ecclesiis exponere non liceat ib. 2). Coluntur eodem modo ac Reliquia?, excepto etc. ib. 3).—V. RELIQUIE.
- Immunitas ecclesiastica.**—Quotuplex 112. § *Dixi:* 1. Officium Episcopi, Clerici, Magistratûs, dum servare coguntur quæ eidem sunt adversa 113. Quousque legibus nostris admittatur 114.—V. etiam Censura: lata: etc.
- Impedimenta matrimonii.**—Quotuplicia 1559, et quid singula 1560-1564. Quondonam censeantur occulta 1564. Impedientia quæ, (plot 1565, et a quibus relaxari possint 1572. Parochus tenetur inquirere in ea 1542. 1; quando ib. 2; quomodo ib. 3. *Dirimentia sola* Ecclesia constituere potest. Juris divini afficiunt omnes: *cedesiastici* solos baptizatos 1578. Potestescivilis non potest constituere imp. dir. Matrimonia fidelium 1573. II; an infidelium 1574. q. 1. Dir. irritant, licet ignorata, et quamvis pœnæ tantum rationem habere videntur, imo etiam in casu graviissimi incommodi ib. q. 2. q. 3. q. 4. Si dubia, 1) cinn vera et universo recepta probabilitate *juris ecclesiastici* licet contrahere; 2) cinn probabilitate *juris (lirini)*, non licet; mc 3) cinn probabilitate *facti* ib. q. 5. Oriente dubio probabili post nuptias, facienda inquisitio; qua facta et dubio perseveiante, licet Matrimonio uti, modo dubium non versetur circa mortem prioris conjugis ib. q. 6. Quoad nuptias ante conversionem initas ib. R. 2'. Si quæ Matr. contraxerit cum impedimento *putato*, distingue: 1) vel tantum *dubitavit* de illo, et Matr. valet; 2)

j vel de illo persuasus fuit, et milium est, cum quadam tamen exceptione ib. q. 7. Dirimentia qua 1575. Dispensatio impedimentorum.—V. *Dispensatio*. Quid agendum si celebrato Matrimonio, impedimentum appareat 1688. 1639.

*Imperfectio*nes.—Quid 1345. An materia Sacramenti Pœnitentiæ 1344. q. 8. § *Hinc*

Implantatio, ut species accessionis.—674.

IMPOSSIBILI! a ^.—V. IMPOTENTIA.

Impotentia.—An excuset a lege 137. III, et ansemper a totâ lege 138. 1131. q. 3. q. 4. Excusans a Missa 407; abstinencia vel jejuniio (V. *Abstinencia*. *Jejunium*); restitutione 798; Officio divino 1125. I. 1180. 1131; integritate Confessionis 1367. sq. Ut impedimentum dirimens Matrimonii quid et quotuplex 1617. 1618. *Nota*. Antecedens et perpetua de jure naturali dirimit 1618. 1; non vero consequens, nec antecedens temporalis ib. II. Certo cognita Matrimonii usum illicitum reddit ib. III. Impotentes sunt utroque testiculo destituti, non vero steriles, nec mulieres, quæ possunt semen excipere, etsi illud non retineant 1619. 1. 5. In dubio do impotentia sive antecedenti, sive consequenti, licet copulam experiri ib. 2. 3. In dubio an impotentia certa naturalis fuerit antecedens necne, praesumitur antecedens; item accidentalis, si alter conjux statim post Matrimonium celebratum de hoc vitio reclamet ib. 4. Praxis confessarii ib. 6.

Impuberes.—Qui 911. *in fine*. Quoad irrationem voti 389; sponsalia 1528. q. 5. R. ad *i* 1531. § Matrimonium praesumptum 1546. 3, Matrimonii impedimentum 1632.

Impudicitia.—V. *Luxuria*.

Inadvertentia.—An excuset a peccato 10. Sytn. 201.—V. *Blasphemia*. *Distractio*.

Incestus.—Quid 495. Ejus gradus qui in Confessione accusandi 1365. q. 2. Impedimentum petendi debiti (V. *Affinitas*. *Debitum conjugale*). In petitione dispensationis au exprimendus (V. *Dispensatio*).

(*Indulgentia*.—Quid, quotuplex 1777. Non comprehenduntur sub communicatione privilegiorum, uisi exprimantur IUM), a). Decem dierum etc. quid 1779. q. 4. Qui eas concedere valeant et quas Episcopi nostri 1775. II. 1780. 1. Quomodo interpretanda? 1780. § Conditiones ad quas cumque 1778. III: ad plenarias ib. post 8. Confessio et communio præscriptæ 1778. III. post 8. 1). 2). 1779. q. 10. q. 11. Quid importet clausula: *corae saltem contrito*, vel similis 1779. q. 10. *Nota*. Opera præscripta quomodo, a (pio, et an integre perficienda 1778. III. 3. 4. 5. 6. 7. 1779. q. 6. 1780. 8. Facultas opera injuncta commutandi an in Confessione exercenda 1779. q. 16. Opera aliunde debita an sufficiant 1778. III. s. Locus et tempus Ind. lucrandæ 1778. IU. 3. Preces quæ, et quo idiomate, recitanda? 1778. III. 3. et post 8. 3). Indultum pro surdo-mutis 1779. q. 17; pro aegrotis 1779. q. 18. Veniale an sit obex Indulgentiæ 178. HI. 4. *in fine*, 1779. q. 2. q. 3. Interventus Ordinarii quoad Ind. a. S. Sede concessas 1778. II. 1192 7. An et quæ Ind. defunctis vel aliis vivis appli-

cari possint; quomodo; an cum effectu infallibili 1779. q. 6-9. 1780. 2. Quoties acquiri possint 179. 12-14. Objecta, quibus applicari possint et quomodo moribundus iis uti debeat 1779. q. 20'. 1780. 5-7. Quomodo amittantur reales et quomodo locales 1779. 19. 1780. 3.—V. *Altare PRIVILEGIATUM*. *ABSOLUTIO general*. *Confraternitas*. *Coronæ*. *Cruces*. *Imagines*. *Jubilæum*. *Montales*. *Numismata*. *Rosarium*. *Scapularia*. *Via crucis*. *Infans*.—Ejus suffocatio 428. ni. 3. An a propria matre lactandus ib. *Quær*.

Infidelitas.—Quid, quotuplex 26H, et qualis peccatum 264.

Infirmi.—In dubio utrum legem aut partem ejusdem servare queant 138. Eorum custos an teneatur ad Missam 408. 1. An ipsi infirmi ib. et 409. q. 2. Quid si, rejectis mediis naturalibus, a Deo sanitatem sperent 345. 3. Quando excusentur à lege abstinenciæ 553 q. 4. R. 3, a jejuniio 573. 2. In dubio anteneantur ad Horas 1130. An. quando, quoties et quinam visitandi 1509. q. 1. Notanda circa visitationes ib. q. 2. Eis suggerantur adhortationes opy>ortune et discrete; 2 sacerdos in promptu habeat argumenta apta; 3 non semper eadem dicantur; 4 sermo sit familiaris brevis; 5 sonus non sit altus, nec durus; 6 sermones instituantur de miseriis vitæ, etc. 1510. q. 3. Sacerdos infirmum adhortari debet: a) ut omnem spem suam in Deo colloquet; b) ad actus Fidei, etc. crebro eliciendos; c) ad frequenter orandum et militandum; d) ad exercenda bona opera; e) ut detrimentum anime caveat. Si morbus sit gravior, hortabitur ut alienum restituat; pacem stabiliat, etc. Ubi periculum imminet, veritatem infirmo revelet. Susceptis Sacramentis hortetur ad patientiam, etc. Convalescentes hortabitur, ut ad ecclesiam veniant: Deo gratias agant, etc. *ib.* q. 4. Confessarius, cognoscens morbum esse mortalem, infirmum ad Confessionem inducere debet, licet necdum proximum adsit periculum; non tamen ordinarie in prima visitatione, sed ita ut ægrotus infirmitatis suæ agnoscat periculum. Si dilationem quærat, et iⁿricuhim imminens non sit, concedi potest ad breve tempus; nulla autem, si imminens sit. Nolentem confiteri non deserat, et commendet precibus fidelium. Ægroto concedenda libertas alteri confitendi; de hoc etiam rogandus; hortetur eum ad *integram* Confessionem; punitentia *parva* imponenda. Quando iterum eum visitat, interroget an nihil supersit, quod illum angit. Tempore agonis? absolutionem *pluries ei conferre* . . . juvabit 1511. q. 5. Quo ritu fiat visitatio t&. q. 6. Obligatio infirmum etiam post suscepta Sacramenta visitandi et ngomzantes juvandi est *per se gratis* 1512. q. 7. —Qua ratione agonizantes juvandi sint ib. q. 7. R. ad 8.

Inhibitio.—Ut susjxmsio ad cautelam 1686.

Inimicus.—Quis 281 ij. Ei signa communia [ib. 2)] dilectionis *per se* debentur. Hinc etc. 282. I; non vero *per se* sjæcialia 281. 2) 282. II\ quando *per accidens* 982. §I §II Peccant qui veniam petitam reçu-

sant. vol satisfactionem convenientem oblatam non acceptant, aut justo majorem exigunt. Item qui reconciliari volentem declinant, aut invitati cum eo ire recusant, nisi etc. ib. III. Odium iuimicitiae prohibitum, non abominationis, sed cavendum etc. ib. IV. Poma publica inimico periculose optatur aut expetitur 283. q. 1. Ordo iu reconciliatione ib. q. 2. An obuius salutandus ib. q. 3. An offensor veniam petere teneatur ib. q. 4. De parentibus colloquium et aspectum recusantibus filio vel illiæ. qui Matrimonium contra rationabilem eorum voluntatem inierunt ib. q. 5.

Injuria.—Quid et quotuplex 688. «Sc/enri et colenti non Jit, dummodo quis juri suo cedere possit (isl)». III. Est peccatum ib. I, e' genere suo grave ib. II. Quæ materia gravis vel levis in ea 691. q. 1. An per actum internum inferri valeat 691. q. 2. An actus internus efficere possit, ut externus evadat injustus 692.

Innocens.—An quindoque occidi possit 472. 473. 480. q. 3.

Integritas Confessionis.—Materialis vel formalis 1359. Omnia mortalia post Baptisma patrata accusari de jure divino debent. quantum moraliter fieri potest 136(1. I. Ad integritatem materiale pertinent peccata gra\ia quoad :—numerus—species morales—circumstantias quasdam—actum externum ib. II. Materialis non semper necessaria ad validitatem et fructum Confessionis ib. III. Prærequirit exameuib. IV. Concursus magnus pœnitentiurn ab ea non excusat 1361.5. In particula "c/rcdcr" qualis comprehendatur excessus vel defectus 1362. q. 1. Defectus notabilis postea declarandus ib. q. 2; secus, si quis ex bona fido erraverit notabiliter exaggerando ib. q. 3. Mendacium in Confessione grave est, si versetur circa materiam necessariam, aut gravem falso suppositam ib. q. 4. Per se non officit integritati venialia accusare confessario ordinario, mortalia alteri ib. q. 5; nec aliam vocem simulare, ne agnoscaris ib. q. 6. Causa generalis a materiali excusans 1367. I. et conditiones ad id requisitioib. II. Nunquam excusat difficultas Confessionis intrinseca ib. III. Cessante causa excusante, iterum urget præceptum confitendi omnia ib. IV. A materiali excusantspeciati et præcipue: 1 infirmitas extrema; 2 defectus loquolæ; 3 defectus temporis; 4 periculum vitæ; fñmæ; revelationis; scandali, vel lapsiis 1368. Non excusaris à confitendo peccato, quod txplicari nequit sine complicitis manifestatione 1369. q. 1.—V. **Complex. Peccata.**

Intentio.—Regula; pro scrupulosis circa eam in audienda Missa, recitando Officio etc 44.11. Qualis requiratur ad satisfaciendum legi 131-132.—λ. **Eucharistia** u/ <**Sacrijs**ciium. **Indulgentia.** **Jubiljeum.** **Minister Sacramenti.** **Sacramentum in genere.**

Interdicti.—Quoad contractus qui 843. A quibus nuditas contractais eorum opponi possit ib. Quando ebriosi ib. Interdicti consurâ.—V. **Interdictum.**

Interdictum.—Quid, quotuplex 1694. Regula interdicti—*generatis* 1695. I;—in ali-quod *totum* ib. II;—in *certa* loca ib. III.

Ejus effectus 1696. q. Γ. Illud violantes quomodo peccent et quas pumas incurrunt ib. q. 2. Quam ob causam ferri possit ib. q. 3. Quis ab eo absolvere valeat ib. q. 4.

Intéresse.—V. **Auctarium.**

Interpretatio.—Legis quid, quotuplex, et qua cujusque vis 140-143. Doctrinalis regula; 114. 145. Quomodo interpretanda dispensandi facultas, et quomodo ipsa dispensatio 157. Quomodo privilegium 193. Juramentum 371. II. III. 374. 3. 5. 7. 9. Votum 384.—V. **Donatio.** **Indulgentia.** **Testamentum.**

Interrogationes.—A confessario sunt facienda 1424. I. Necessaria 1) ad validitatem Sacramenti; 2) ad integritatem Confessionis; 3) ad curationem pœnitentis, et quid interrogandum ib. II. Debent esse moderata; prudentes, opportuna ib. III. Circa peccata carnalia debent præterea esse: 1) necessaria: a. ad succurrendum verecundiæ pœnitentis; b. ad cognoscendum quamam ei remedia sint adhibenda; c. ad procurandam integritatem, etiam materiale, Confessionis; 2) prudentes, ne scandalizetur pœnitens; 3) modesta? (dantur exempla); 4) grave damnum non inferant confessario 1425.

Interstitia.—1523. q. 4L

Inventor.—V. **Amissæ res.** **Thesaurus.**

Invidia.—Notio, malitia, filia remedia 239.

Ira.—Notio, malitia, filia remedia 240.

Irregulares.—Qui.—V. **Irregularitas.**

Irregularitas.—Quid 1754. Quotuplex 1755. Nulla umquam incurritur, nisi in decreto Papa vel Concilii a Papa approbati expressa sit Hinc etc. 1756. I. **Ex defectu** semper incurritur, stante defectu ib. II; ex delicto vero non nisi ex delicto interne et externe gravi, in genere suo consummato ib. commissio (ut habet sententia sat probabilis) cum scientia irregularitatis 1757. q. 2, ac certo certitudine juris, et, nisi homicidium excipias, certitudine facti ib. q. 3; sufficit vero ut sit occultum ib. q. 4.

Quomodo tollatur 1757. q. 5. 1761. *Quær.* 1767 §*fin.*, et qua forma in ejus dispensatione utendum 1757. q. i.

Ex defectu sunt:—ex defectu—animi, seu rationis 1758. 1, scientia; ib. 2. Fidei confirmât» (neophyti) ib. 3:—**corporis**, seu mutilati 1759. 1' (an et quatenus pollicem vel indicem impeditum habentes 1760. q. 2 j, cæci 1759. 2 (an uno oculo carentes 1760. q. 1), surdi 1759. 3. muti aut balbutientes ib. 4, claudi ib. 5, carentes naso ib. 6. monstruosi ib. 7, nigritu inter homines albi coloris; sed alii id negant ib. 8;—**natalium** 1761;—**ætatis** 1762;—**libertatis**, qui defectus oritur ex vinculo servitutis 1763. 1, Matrimonii ib. 2 Officii ib. 3;—**Sacramenti** (bigamia) 1764;—**lenitatis** 1765;—**fama** 1766, 1767.

Ex delicto sunt:—Baptismi iteratio ac mala susceptio 1769;—Ordinum usurpatio aut illicita susceptio 1770;—Violatio censuræ 1771. 1772;—Crimina enormia, scii, hæresis et apostasia a Fide, et quid apud nos de hæreticis eorumque filiis 1773;—Homicidium (sub quo et multi coopérantes 1775. 2'. 3.4, ac abortus fœtus certe animati 1776. q. 6) ac mutilatio 1774. 1775. 1.

Quinum non sint irregulares ex homicidio 1775. 5. 1776, q. 1. q. 2. q. 3. Quid in dubio homicidii 1776. q. 4. q. 6. q. 6.

Irrisio.—5.33. Parentum 422. 2.

Irritatio.—Voti quid, quotuplex 389. Directu competit Papæ et Superioribus ac Superioribus quoad Religiosos, solo vototrans-eundi ad strictiorem Religionem excepto ib. 1. Patri quoad impuberesib. III, etiam potquam pubertatem adepti -uni. msi etc. 390. q. 2. Marito probabilius quoad ux-

orem ib, q, T. Ili omnes quoad vota etiam a sc ratihabita ib. q. 4. Indirecta omni bus, quorum potestas aut jus x votum læditur 389. IL 8ine causa valida, sed illicita, plerumque venialiter 390. q. 3. An conjuges continentia; votum mutuo consensu initum invicem irritare possint ib. q. 5. — Juramentum irritatur ut Votum <373. q. 4. **Iter.**—Quale a jejunio excuset 577, q 7 578. An ab abstinentia 553. 5. Ut servitus quid 681 in *fine*.

Jactantia.—De peccato.—491. 1.2. Applica quoquo dicta sub V. **Gaudium**, ad quod refertur.

Jejunium ecclesiasticum.—Quid 554, 555. II; (piando apud nos 554, et a quibus servandum 555. I.

Knica refectio primaria jejunii conditio 556. I, quæ non tollitur haustu potabilium dose ad sitim sedandam ordinatorum 556. III, licet ea sumas ad famem sedandam 557. q. 1, et licet, ne potus noceat, aliquid cibi, v.g. unciam (at semel tantum aut iterum) degustes 559. q. 6, dummodo tamen potabilia non nimia copia mauducabilium v.g. sacchari, lactis, etc. misceantur 557. q. 2. 558. q. 3. q. 5. (Quid <1. Hiocolnt. > 558. q. 4. et de electuariis 559. q. 7.) Nec tollitur unieæ refectionis conditio materiâ levi, v.g. duarum unciarum 560. q. 8, nisi sæpius repetita ad gravem coalescat 556. II; quin et materia levis cum causa aliqua sine ullo peccato sumi potest, v.g. ex consuetudine mane 559. q. 7. Nec tollitur collatione serotina octo circiter unciarum 563, vel etiam majoris quantitatis, si in regione aliqua necessaria sit ib. in *fine*. **Quali** vero cibo in collatione uti liceat ex locorum consuetudine et Prasuluui dispensationibus dijudicandum 564. q. 4. q. 5. q. 6. Tollitur vero probabilius duplici refectione culpabiliter, non vero inculpabiliter sumpta, ita ut in posteriori casu a tertia abstinere tenearis, non vero in priori 560. q. 9. 561. Quid vero, si die jejunii inadvertenter jentatus fueris 562.

Abstinentia a carne in Jejunio.—Ad eam *ner se* tenetur impotens abstinendia pluribus refectionibus 566. 1. Quid veniat nomine carnis ib. () va præterea. sub quibus etiam comprehenduntur panes ovis confecti 568. q. 3. et lacticia (nisi, prout fieri solet, dispensetur) prohibentur in Quadragesima 566. IL etiam Dominicis 567. q. 2; non vero, lego generali, extra eam ib. q. T. Carne et piscibus non licet vesci in eadem refectione die jejunii vol in quadrag. 568. q. 5. Cætera quoad abstinentiam V. **Abstinentia** et **Dispensatio**.

Hora refectionis sub meridie, ante 571; non tamen essentiam jejunii frangit, sed venialiter peccat qui sine causa meridie, vel hora decima matutina, cœnulam et vespere refectionem sumit 571, q. 2; (pii vero mano, itineris causa, jentatus fuerit, *per se* tenetur jejunare, si postea non proficiscatur. Excipe . . . 572. q. 6\ Prandium absque aliqua culpa ultra duas

horas non protrahitur 571. q. 3\ Interruptio prandii *levis*, v.g. per semihoram, vel cum gravi causa etiam *valde notabilis*, v.g. duarum horarum (quæ alioquin mortalis foret) omni culpa caret; unius fere hone non caret aliqua levi culpa 572. q. 4. Quid de illo, oui a mensa surrexit cum animo non amplius comedendi ib. q. 5.

Causes a jejunio excusantes.—Dispensatio (V. **Dispensatio**), pietas vel chantas (V. **Opera servilia**).—Impossibilitas physica vel moralis 573. 1.2.3.4.6.576. q. 3. q. 4. q. 5, quæ tamen sine justa causa non est inducenda 577. q. 6, nec *per se* et *ordinarie* existit pro tonsoribus, etc. 573. 5 (an et quando pro viatoribus 577. aq. 7. 578, et pro concionatoribus. scientiarum magistris et confessariis 579). quæque præsumenda est, si labor talis sit, ut *per se* excuset; secus, si solum *per accidens* 571 7. Quid de hac regione ib. 8. Adimpossibilitatem refertur æta.% cujus ratione excusantur (iui 21aw ætatis annum nondum compleverint 574. et sexagenarii 575: an et mulieres quinquagenaria? ib. in *fine*. Quinam excusentur ab abstinentia 558.

Jejunium naturale.—V. **Eucharistia**, ut **Sacramentum**.

Jubens.—V, **Mandans**.

JrniL.EUM.—Etymologia, origo, historia, definitio, divisio 1781-178:1 Quomodo differatab Ind. plenaria ordinaria 27 Interpretatio Bullæ Jubilæi 1788. .Votu, Privilegia et facultates Jubihei 1784: semel tantum cuique fidei applicari possunt ad hoc requiritur intentio lucrandi Indulgentiam;—non tamen peccat graviter qui, applicatis privilegiis. Indulgentiam lucrari negligit 1784. *initio*. 1786. q. 12. q. 14. Privilegia directe pro<enitente seu facultas religiosus facta eligendi confessarium 1784. A. Privilegia seu facultates directe pro confessario 1781. B. 1786. q. T5.—Exceptiones quoad facultatem absolvendi 1784. B. L—Quoad facultatem commutandi vota ib. III.—In qua irregularitate disj>eiisare possit ib. IL—Privilegia applicare nequit extra Confessionem 1784 in *fine*

Conditiones pro Jubilæo Ordinario 1785. L—extraordinario ib. IL—particulari ib. III. An sufficiant opera aliunde debita 1786. q. 2. Si qua opera præscripta adimpleri nequeant, commutatio in alia obtinenda est, idque in Confessione, si a confessario fiat 1780. IL **Nota** 2. 1786. q. 1. q. 8. q. 4\ q. 11. Visitatio ecclesiæ aut ecclesiarum *qualis* requiratur et sufficiat

1785. I. T. 1786 q. 7. Confessio qualis requiratur et sufficiat 1785. I. 2. An sumciat invalida, et an sacrilega pro indulgentia.—pro privilegiis 1785. I. 2. 1786. q. 13. Requiritur etiam pro habentibus sola venialia, at non absolutio 1786. q. 6. Quando fieri debeat vel possit 1786. q. 7. Requiritur nova, si quis ante ultimum opus in mortale labatur 1785 II. *Nota* 1. Communio *qualis* requiratur, et an sufficiat *Paschalis*, si Jubilæum tempore paschali celebretur 1785. I. 3. 1786. q. 5. Eleemosyna *quanta* requiratur et sufficiat, et *per quem* fieri debeat 1785. II. §7 (i s, q. 4). An opera omnia in una heodomoda perfici debeant 1786. q. 10. An vel quomodo Jubilæum lucrari possint viatores 1786. q. 11. De suspensione Indulgentiarum et facultatum durante Jubilabo 1786. post q. 15. *Nota*.—a) b).

Ju d e x.—Quis, ad quid teneatur, quibus dotibus praxiitus sit oporteat, quomodo sententiam ferre teneatur, et quasnam regulas in causa dubia sequi debeat 1052. An damnare possit reum, quem privata tantum scientia sontem cognoscit, aut innocentem, qui juridice nocens convincitur 1053. q. 1. Catholicus an possit ferre sententiam divortii quoad vinculum secundum hujusce regionis leges ib. q. 2. An munem pro ferendâ sentential accipere, et an liceat litigantibus ea offerre 1054. q. 3°. An teneatur ad restitutionem, si numera jam acceperit ib. q. 4. An restituere teneatur quod ad sententiam ferendam *ex pacto* accepit ib. q. 5. An teneatur reparare damnum, quod non impedivit, vel cujus reparationem non procurat, cum possit 1055. q. 6. An obliget ejus sententia dubie justa aut certo injusta ib. q. 7.

Ju d i c i u m.—In juramento quid 368. II. Ejus defectus, per se, i.e. secluso periculo pejerandi. etc. veniale 370. q. 6. R. ad 2un.

Ju d i c i u m t e m e r a r i u m.—Quid 536. T, et 2uid requiratur, ut sit mortale 537. II. 'asus, in quibus non est mortale 538. T. 2. 3", vel omni culpa vacat ib. 4

Ju r a S t o l æ.—Non exigenda a pauperibus, nec ante,—et quomodo post—sacras functiones 356. R. T. Quomodo dividenda inter sacerdotes simul commorantes ib. R. 2°. In quorum Sacramentorum administratione licite percipiantur aut exigantur ib. R. 8.

Ju r a m e n t u m.—Quid, quotuplex, an licitum et quando obligatio jurandi adsit 365.

Conditiones juramenti *validi*: intentio, saltem virtualis, jurandi, et formula seu signum juratorium 866. Hinc 367. Conditiones *liciti*:—Veritas 368. I. 369. q. 2. q. 3. 370. (i. 6. R. ad 1, m. *Pesolv.* 4 ;—judicium 368. II. 369. q. 1e. 370. q. 6. R. ad 2im. —justitia 368. III. 370. q. 6. R. ad 3iu, n. *Pesolv.* 1. 2. 3\ 369. q. o'. An liceat tactis et osculatis Bibhis protestanticis 869. q. 4.

Obligatio promissorii 371. I. 374. 1 2. 6 ; an admittat parvitatem materia 372. 3.1 ; an subsistat in juramento errore aut solo emisso 372. q. 2, aut metu extorto 373. q. 3'. Quomodo interpretanda 371. II. III. 374. 3. 5. 7. 9. Quomodo cesset 373. q. 4.

Quomodo violetur juramentum eorum, qui ad titulum Missionis ordinantur 374. § Contractui appositum (V. *Contractus. Donatio. LUDUS*). Quando ante abolutionem exigendum 1672. q. 10.

Ju r a t i.—Eorum munus, et obligationes 1056. An possint dare votum contra accusatum juridice quidem convictum, sed cujus innocentiam certo cognoscunt 1057.

Ju r i s d i c t i o.—Quid et quotuplex 149. Quis possit eam delegare 150. Quot modis cesset delegata 151. An, delegato Episcopo, censeatur etiam delegatus Vicarius Generalis, et vice versa 152. An subdelegata cesset elapso teniore, ad quod delegatus eam subdelegare jiotest 161. Superiorum regularium in suos 1194. II.—V. etiam *Censura. Censuræ latæ* etc. *Jurisdic-tio in Sacramento Pœnitentiæ.*

Ju r i s d i c t i o i n S a c r a m e n t o P œ n i t e n t i æ.—Necessaria ad excipiendas Confessiones 1393. I. *Ordinaria* delegari potest ib. 111. Confessoriorum in Provinciis ecclesiasticis Statuum Foederatorum est *delegata*, sed ad totam diœcesim extendi solet 1394. q. 1. Delegata generatim non potest subdelegari ib. q. 2. An Ecclesia suppleat, (piando pœmtentes ipsius defectum invincibiliter ignorant ib. q. 3. Non licet absolvere cum *dubia* dubio *facti*, nisi urgeat necessitas, quo *casu conditionate* ib. q. 4. Licet absolvere *aliquando* cum *vere jirobabili* probabilitate *juris* ib. q. 5. Excommnuicati vitandi, suspensi, interdicti, irregulares, degradati, schismatici, notorie hæretici, apostæhe, etc. in periculo mortis, deficiente alio sacerdote, valide absolunt ib. q. 6, item simplex sacerdos ib. q. 7. An et quando simplex sacerdos possit absolvere moribundum, etiam praesente confessario approbato ib. q. 8. An parochus possit advocare parochum ejusdem vel diversæ diœcesis ad Confessiones in sua parochia audiendas ib. q. 9. Sacerdos approbatus ab Episcopo non potest *licite* audire Confessiones fidelium sine venia parochi; quoad validitatem vide ib. q. 10. Delegatus, elapso termino delegationi^ *per se invalide* absolvit, et graviter peccat, si *scienter* agat ib. q. 11. Sacerdos in aliquo loco approbatus excipere valet Confessiones]>eregrinorum eo advenientium ib. q. 12, et Episcopus non potest sub pœna invaliditatis prohibere, ne diœcesaiu pergant ad confitendum extra diœcesim ib. q. 18. Ut sacerdos possit absolvere navigantes in occano, requiritur et suilicit approbatio Episcopi loci, unde navis solvit ib. q. 14. An Capellani militum eos ubique sine approbatione Episcopi loci absolvere possint ib. q. 15°.

Ju s.—Quid sensu latiori 584, stricto 588. Quotuplex 586. Quid differat ab exercitio juris 583 § *Dicitur*: 2. Juris titulus quid 5.

Ju s I N R E e t a d r e m.—Quid 586, et quid requiratur ut utrumque acquiratur ib. § *fin.*

Ju s n a t u r a l e.—Quid differat a lege naturali 583. § *Dicitur*: 2 *in fine.*

Ju s t i t i a.—In juramento (V. *Juramentum*). Ut virtus quid 580, quotuplex 581; quid legalis ib. 1; distributiva ib. 2; vindictiva ib. 3, quæ tamen ad legalem et dis-

tributivain referenda 582. ai ; commutative 581. 4 , quæ sola *stricti* nominis justitia 582. b) , et sola ner *sc* obligat cum onere restitutionis 587 , cum cætcræ per se non

sic obligent 588. Justitiæ objectum materiale est actio alteri debita , formale eadern actio *prout* alteri debita ; fundamentum vero jus 582 § fia.

La bor.—Dominicis vel Festis (V. *Opera servilia*). Excusans a jejunio 573. 3.4. 570. q. 3 —q. 5 ; ab eo ordinarie et per se non excusans 573. 5 . Quid de viatoribus 577. q. 7 . 578 , et de concinnatoribus , scientiarum magistris et confessariis 579. Sine justa causa non assumendus in die jejunii , prævisa aut intenta impotentia jejunandi 577. q. 0 . Excusans an abstinencia 553. 4 , et quando ob laborem pluries de dio in Quadragesimi liceat vesci carnibus 509.

Lact icinia.—V. *Jejunium*.

Lactuca (u *Pottage* °).—Carne vel sagimine condita an vetita die jejunii vel abstinentiæ 552. q. 3°.

La nificiis.—Eorum peccata 1081. 2\

Larva: in choreis.—295. 8° ,

Latria.—325.

u **Lawyer.**—V. *Advocatus*.

Laxismus.—Quid 02. VI. Damnatus ab Ecclesia 53. Quis præterea ut talis habeatur a S. Alph. 96 *in fine*.

Lectio.—Impudica 491. I. 4°. 492. II III 1°. 2. 1145/1707. q. 2 . R. 2 . a).

“**Lectures**” in *protestant!cos usus*.—An liceat ad eas contribuere 313. 2).

Legislator.—Quis dicatur et quinam sint 101. sq. (V. etiam *Lex*). Civilis obligationes et peccata apud nos 455.—V. etiam **CENSURJE LATÆ etc.**

Lex.—Quid et quomodo differat a pnecepto 97. 98. Quotuplex 99. Legis humanæ conditiones 100. Quinam in Ecclesia leges condere valeant 102.

Objectum legis humanæ quinam actus 104 ; an heroici 105 ; interni 106 ; occulti 107 ; præteriti 108.

Subjecti legi naturæ 109 ; humanæ 110 ; civili an Clerici 112 ; ecclesiasticæ an pueri nondum septennes 115. Quibus legibus peregrini 116. 117.

Promulgatio legis quid et an necessaria 118. Ubineri debeat 119. Quantotempore post promulgationem incipiant obligare leges papales 120 ; civiles nostræ 121.

Acceptatio legis quid et an necessaria per so 122. I ; per accidens ib. II. et 123. q. 1 . Quid in dubio an sit acceptata 124. q. 2 . Quid do lege ecclesiastica , gubernio civili prohibente , non acceptata ib. q. 3 et 185. HI. 2 , et de papali quæ Episcopo videatur non admittenda 124. q. 4 .

Obligatio legis quid 125. I. II ; quanta ib. III. 126. q. 1 . q. 2. 128. q. 4 ; an seniper et pro semper urgeat 125. IV ; an positiva obliget cum incommodo valde gravi aut cum gravi nocumento ib. V. An applicatio legis seu sententia fundata in falsa presumptione facti 129. An lex humana impedire possit , ne obligatio alioqui valida contrahatur 127. An et quæ intentio requiratur ad satisfaciendum variarum legum obligationi , an scilicet faciendi id quod præceptum est 130 ; implendi præcep-

tum seu obediendi 131 ; implendi finem præcepti 132. IV. An legi satisfaciatur , qui in ea implenda peccat 183. An diversa præcepta ai unico actu ; b) diversis actibus , eodem tempore positis , impleri possint 134. Quid agendum in concursu duorum præceptorum insociabilium 135. Vide etiam 37. 67. 1 . c). An cesset obligatio , cui tempore determinato non fuerit satisfactum 136.

Quotuplex causa a lege deobliget et qualis totaliter 137. An teneatur ad partem qui ad totum est impotens 138. An et quando liceat ponere causas a lege deobligantes 139.

Interpretatio legis.—V. *Interpretatio*. Epikeia quid et quando licita 146. Dispensatio legis.—V. *Dispensatio*. Lex quomodo cesset 165.

Vide cætera sub V. *Consuetudo*. *Lex civilis*. *Lex divina positiva*. *Lex ecclesiastica*. *Lex irritans*. *Lex naturalis*. *Lex PENALLS*. *PRIVILE(HUM)*.

Lex civilis.—In statibus Fœderatis 177.

Lex divina positiva.—Vetus et nova , et utriusque præcepta 168. An Papa in ea dispensare possit.—V. *Dispensatio*.

Lex ecclesiastica.—Quid , et quotuplex legum ecclesiasticarum collectio 169. Cætera vide sub V. *Breve*. *Bulla*. *Congregationes Roxanæ*. *Corpus Juris canonici*. *Rescripta*. *Rituum Congregationis*.

Lex irritans.—Quid et quotuplex ISI. Au obliget in conscientia ad actum vitandum 182. q. 1 . An ignorantia invincibilis effectum legis irritantis impediat ib. q. 2 , et an incommodum valde grave ib. q. 3 . —V. etiam *Impedimenta Matrimonii*.

Lex naturalis.—Quid ac quodnam ejus objectum 166. An ignorari possit 167. q. 1 . q. 2 . An mutabilis ib. q. 3 .

Lex pienalis.—Quid et quotuplex et an possit dari ac revera detur pure nœn dis 178. Pœna quotuplex et an subeunda ante sententiam 179. An ignorantia a pœna excuset 180.—V. etiam *Censura*. *Debitum CONJUGALE*. **IMPEDIMENTA MATRIMONII**. *Irregularitas*.

Libellus famosus.—V. *Fama*.

LIBERTAS.—V. **VOLUNTARIUM**.

Libri.—llæreticalibus edendis aut divulgandis quomodo illicito quis cooperetur 295. 4 - 6. 315. sq. Librorum jiravonim lectio indicitur a lege naturali et ecclesiastica 1448. Lego naturali prohibiti distinguendi sunt in duas classes ib.—Quid , si in lectione ephemeridum passim inveniuntur aliqua vel multa Catholice Religionis infensa 1449. q. 1 . An quis possit pravum librum alienum domino reddere ib. q. 2.—V. etiam *Censura: latæ etc.* *Lectio*.

Licentia.—Qualis requiratur et suffleiat , ut Religiosus re temporali licite utatur 1163.

Ligamen.—Ut impedimentum (Matr. 1WK). Quid parochus in dubio agendum 1601.
Litanie.—Quæ liturgica 333. q. 6. Festo S. Marci et Triduo Rogat, an obligent sub gravi 1098. q. 10, et an pridie vespere recitari possint 1102.
Littere.—Alienas aperire 542. q. 4. Legere ib. Te timoniales requiruntur quando pro ordinatione 1519. q. 1. R. 5. a).—d). Dimissoria?—V. **Dimissorie**.
Liturgica actio.—Quæ 324. 330.
Liturgica verba.—Qua'; qua lingua enuntianda; quomodo pronuntianda et cantanda 324.
Locatio.—Quid 1017. Regulæ generales 1018. Obligationes locatoris 1019, Locatarii 1020. Quid juris, si domus locata incendio pereat 1021 q. 1. Quid de locatione operum ib. q. 2. An locatarius agrorum teneatur integram pensionem solvere in casu sterilitatis ob infortunium extraordinarium 1022 q. 3. Quis tributum rei locatæ solvere debeat ib. q. 4. Domus meretricibus an liceat 320. 2).
Loces.—In quo Missa de præcepto audiri apud nos possit 406. Ordinationis 1523. q. 3. In quo Matrimonio Catholicorum assistendum 1610. q. 2. Regit actum 117. 3'. 1612. 2).
Loces sacer.—Quis in ordine ad sacrilegium 346. I. 2. Peccata in loco sacro quando sacrilegia 347. 2. 348. q. 2. q. 3. Quid in eo aut supra eum prohibeatur 329. III. a). Quid faciendum cum ecclesiis dirutis ib. b). I. 7.—V. **Ecclesia, ut templum**.
Loteria.—V. **Sortitio**.
Lotio.—Corporalium etc. a quo facienda 349. q. 5.
Lucrum cessans.—Quantum excuset a Missa 408. 10. 409. q. 3. Quando compensandum 730. q. 4. 797. *Queer*. Excusans

ab usura 937. Quid, si aliam pecuniam otiosam serves ib. *Queer*. An et quando justus titulus ad vendendum supra summum aut emendum infra infimum.—V. **Emptio-venditio**.

Ludi-magister.—Obligationes 150. Quæ ipsi potestas in discipulos legibus nostris asseratur 451. Quoad jejunium 579. R. 2. In scholis publicis 440. I. 2.
Ludus.—Quid 1044. An licitus 1045, et quibus sub conditionibus 1046. An teneatur restituere victor multo peritiori ita ut certo pñveiat se fore victorem 1047. An teneatur ad restituendum victor in ludo prohibito, vel ad solvendum in eodem ludo victus 1048. An ludentes beneficio legis renuntiantes, teneantur solvere, si vincantur 1049 q. 5. Au, in tali casu victus, si jam solvit, pro soluto sibi compensare possit ib. q. 6. Quid, si victus fide minitetur se in iudicio repetiturum solutum, et victor consentiat transigere ib. q. 7. An possis retinere lucrum ex ludo, in quo vel ipse vel colludens exposuit pecuniam alienam 1050. q. 8. Quid, si magna summa una vice exponatur ib. q. 9. Ludus prohibitus clericis 1132. I. 5. Ludi pericula K'50. *Nota*. Quid agendum, si quis propter ludum ver-setur in occasione proxima 1450. *Queer*.
Luxuria.—Ut peccatum capitale, ejus filia et remedia 238. Ut peccatum speciale quid 483. Alia directe quæsitæ, alia indirecte ib. Per se grave peccatum 484. I, non admittens parvitatem inateria, si directo quæsitæ ib; admittens vero, si indirecte voluntaria ib. II. An ignorantir. invincibilis in ea detur 485. q. 2. Qui de delectatione sensibili (V. **Delectatio**). In loco sacro quando sacrilegium (V. **Sacrilegium**).
“Lynchers.”—158. 4.

M

Magia.—343. 344.
Magister.—V. **Ludi-magister**.
Magistratus.—Obligationes 452. Peccant 453. Non peccant 454.—V. etiam **Censuræ latæ** etc.
Magnetismus.—342. q. 4'.
Maledicere.—Creaturis 363. q. 1, mundo ib. q. 3. mortuis 364. q. 4.
Maleficium.—343. II.
Malum.—Temporale proximo desiderans ob bonum effectum 280. q. 3. Quid de eo, qui unico actu continuo aiversa mala cuiquam exoptat 227. q. 3'. Suadens minus malum 305. q. 1. Malum quia prohibitum, et prohibitum quia malum 26.—Caetera V. **Actus humanus. Peccatum**.
Mancia.—Pristina quomodo peccarint 597.—V. **Herus. Nigritarum commercium Servitus**.
Mandans.—Quid 759. Ut ad restitutionem teneatur requiritur, sit damnum illatum fuerit vi mandati ib. non tempestive revocati, vel tempestive quidem revocati, sed revocatione mandatorio præter hujus culpam non innotescente 760. q. I. 761. Ad eam tenetur primario, si agatur de damni-

flcatione 785. II. § *fin*. Non tenetur de damno, quod executor ex errore niteri intulit 760. xi. 3. nec de eo, quod rati habuit tantum, postquam illatum fuit ib. q. 4. nec de eo, quod mandatario in exeeutione mandati obvenit, nisi etc. q. 2. Mandans in contractu (V. **Mandatum**).—V. etiam **Censura. Censuræ latæ** etc. **Irregularitas**.

Mandatarius.—Ad restitutionem tenetur in defectu mandantis 785. II. § *fin*.—Caetera V. **Mandans**. In contractu (V. **Mandatum**).

Mandatum.—Quid tamquam contractus 925, et quæ obligationes mandantis ib; mandatorii 926. Quotuplici modo scindatur 926. § *fin*.

Manifestans (NON).—Ut cooperator ad damnum quis, ante 773.—Caetera V. **Cooperatio. COOPERATORES NEGATIVI**.

Maritus.—Ejus obligationes 441. 442. 444. 3'; peccata 444. 1; jura et officia erga uxorem legibus nostris 445. Quomodo vota uxoris irritare possit (V. **Irritatio**). Qua ejus potestas in bona communia 607. 611. *Nota*—bilem partem bonorum communium im-

Cendens an restituere teneatur Gil. An
Cmeatur de damnis ab uxore illatis 775, q.
4 Cætera V. **Debitum conjugale**.
«**Masked balls**.”—Ut scandalum 295.
Mater.—An filiolos proprio lacte nutrire te-
neatur 428. *Quær*. Impuberum vote direc-
te irritaro potest, etiam præsentē, non
tamen contradicente patre 389. III. §*fin*.—
V. etiam **Parentes**.
Materia.—Legis quænam (V. **Lex**). Quægra-
vis vel levis in lege 126. q. 2. Voti quæ 382.
In quibus peccatis detur materine parvitas
200. Quomodo dignosci possint peccata
ratione ninterim mortalia 202. 203. Parva
an detur in peccatis contra Spem 271. q. 2 ;
in blasphemia 301. I ; luxuria 484 ; simonia
352. Ili; tentatione Dei 845.—Cætera V.
(**Iravitas peccati**.—Do materia Sacra-
mentorum V. **SACRAMENTUM in genere** et
singula Sacramenta.
Matrimonium.—Unde dictum ante 1525.
Quid 1515. Est de præcepto quoad com-
munitatem, quoad singulos non nisi per
accidens ib. Est 1) in *Jieri* vel in *facto esse*;
2) legitimum, ratum, consummatum ; 3)
verum, præsumptum, putatitiuin ; 4) ca-
nonicum, civile, couscientiæ, niorganati-
cuni 1546. Est Sacramentum 1547. I. Ad
ejus essentiam requiritur consensus *mu-
tuus, de præsentī, deliberatus* et *volun-
tarius, signis externis manifestatus* ib.
II. III.—V. **Consi x m s**.
Fines ejus: 1) *essentiales intrinseci*: a)
mutua corporum traditio ; b) vinculum
indissolubile ; 2) *accidentalis intrinsecus*
primarius: procreatio prolis ; *secun-
da rius*: remedium concupiscential ; 3)
accidentales cxtrinseci 1548. n c) .
Ejusdem proprietates : 1) Unitas 1549.
Hinc polyandria lege naturali illicita ib.
1 ; polygamie saltem Evangelica ib. 2 ;
utraque autem licita, si *successiva* ib. 3 .
2) Firmitas, quæ spectat tum vinculum,
tum torum, ante 1550. Quoad *vinculum est*
omnino indissolubile 1550 ; excipiendi
tamen tres casus: a) Dissolvi potest ratum
et non consummatum Christianorum gra-
vissima ile causa per dispensationem Papæ
1551. 1 ; b) idem per professionem solem-
nem ib. 2 ; c) etiam consummatum infi-
delium, alterutro ad fidem Christianam
converso, altero interpellato et pacifice
cohabitare nolente ib. 3. Ex his conclu-
ditur :—Non opus est novo consensu, si
una vel utraquò pars baptizatur, et Matri-
monium fuit *verum* : secus, opus est ib. 1
—Si convorans plures habet mulieres (*resp*[^]
viros), vel cum nulla contraxit, et liber
est ; vel cum omnibus, non recordans cum
qua primo, et tunc quamlibet, ex illis reti-
nere potest ; vel illud recordatur, ct tunc
etc. ib. 2. In casu c) .Matr. prius non sol-
vitur, nisi novo contracte ib. 3—Si fidelis
ex *dispensatione* contraxerit cum infideli,
locus non est casui Apostoli ib. 4. Ante-
quam ad novas nuptias procedi possit : 1)
seclusa dispensatione, interpellatio infidelis
omnino necessaria est ib. 5. a) ; 2) et certo
facienda, ut sciatur an velit, converti : an
etiam ut sciatur, num cohabitare velit sine
contumelia Creatoris ib. b). Pars infidelis
notest novum Matrimonium inire, si
fidelis novum inierit ib. 7 ; secus non ib.

8'. Quando dissolvatur Matrimonium
in Infidelitate contractum per S. P. dis-
pensationem, vel per professionem <olem-
nem ib. 9. Si una pars ante conversionem
alterius novum non inierit Matrimonium,
post comparti conversionem ad hanc
redire tenetur, *saltem* ex caritate, si, etc.
ib. 10. Quid, si para convertatur post pro-
fessionem vel SS. Ordinum smeeptionem
alterius ib.
Quoad *torum*, conjuges tenentur ad co-
habitationem 1552.1, licet divortium quoad
eam obtineri possit ex gravibus causis ib.
11 ; quæsunt: 1) mutuus consensus ib. III.
1 ; 2) periculum grave anima· vel corporis
ib. 2 ; 3) adulterium alterutrius moraliter
certum, voluntarium, non condonatum,
non mutuum, consummatum, et sine con-
sensu cOmpartis commissum ib. 3. (V.
Adulterium. **Divortium** I An divortium
auctoritate privata fieri valeat 1553. q. 4'.
Materia *remota* : corpora sponsorum ;
proxima: eorum traditio, aliquo signo
manifestata 1554. I ; forma : hujus tradi-
tionis mutua acceptatio ib. II.
Minister Matr. ipsi contrahentes 1555.
III, qui debent esse in statu gratiæ 1544.
1557. II.
Subjectum Matrimonii: omnis homo
baptizatus nullo impedimento laborans
1557. I. Hinc : a) Matrimonium infidelium,
licet validum ratione contractus, non est
Sacramentum : item si alter tantum sit
infidelis, b) Ihvretici et Schismatici recipi-
unt Sacramentum ib. 1). 2). Cum peccatore
publico, modo non sit nominatim excom-
municatus, licet contrahere ex gravi causa
1558. q. 2 .
Invalidum revalidari potest : 1 aliquando
renovando consensum ; 2 supplendo for-
mam præscriptam ; 3 obtinendo disjiensa-
tionem simplicem ; 4 obtinendo dispensa-
tionem in radice.—V. **Revalidatio**.
Matrimonium plesumptum.—Apud nos
pnesertim attendendum 1546. 8 .
Medicina.—Ex qua secuturus abortus 174.
II. III. 475. q. 2'. 476. 2. 3. 5 V.
Abortus.
Medicus.—Ad quid teneatur, ct quando j>ec-
cet P>7S. Quoad abortum \ \abortus
Abortus medicalis **Craneotomia**. Quo-
modo jH'ceet erga pauperes 285. 1078. 12 .
Ad quid teneatur erga animam aegrotantis
1080. q. 1. 313. 3) a). Quid, si tempore
pestis ægrotos deserat 1080 q. 2 .
Medium.—Ejus moralis relatio ad finem 29.
Mendacium.—Quid, quotuplex, et an quan-
doque licitum 510,
MENS.E Nt MMULARIORUM. — Quid, et qui
earum fines 951. Quomodo peccent earum
rectores ct cum cis coopérantes 952.
Mercatores.—Falsis ponderibus soliti uti
graviter j>eccant 703. 3, et cui et quomodo
restituere teneantur 782. 1. § *St post*.
Mercatus.—Dominicis et Festis 411. III. 412.
3.4. 417. ir .
Meretrices.—An liceat illis domum locare
320. 2), vel famulo munuscula illis deferre
311. b), aut herum ad eas comitari ib.—V.
etiam **Auriga**. **Meretricium**.
Meretricium.—193. An liceat domum Jx-are
iis, qua· illud exercent 320. 2). Qm 'nodo
de numero interrogandæ, quæ illur

cuerunt 1424. *Prine.* III. 1. c).—λ. ^Mer e-
trices.

Metus.—Impedimentum voluntarii quando 15-17. An gravis excuset a lege 187. 111. In iuramento 873. q. 30. In roto 381. q. 3. In voto reservato 392. q. 3, 3). Causa dispensationis in voto 392. q. 1, et iuramento 373. q. 4. R. 2. In contractu quotuplex, ante 853; quis contractum omnino irritet 853. I. 854. R. 2 § *Adverte*; non irritet 853. II. III; rescindibilem reddat 854. Quid, si reverentialis tantum 855. q. 2, a tertio tantum incussus ib. q. 3, non ad extorquendum consensum 856. Casus de metu in contractibus 857. Gravis sponsalia invalida, levis rescindibilia reddit 1528. q. 1. 853. HI. *Gravis*, non item levis, dirimit Matrimonium, saltem de jure ecclesiastico 1599. I. III. Impedimentum ex metu indispensable, nec cessat, nisi sublata causa metus ib. I. *Nota.* Qualis metus esse debeat, ut dirimat ib. I. II. Reverentialis perse non dirimit ib. IV. Casus apud nos non rarus ib.—V. etiam CENSURA.

Milites.—Quid eis liceat vel non liceat in bello dubie justo 480. q. 2; in injusto 481. I; in justo 480. q. 8. 40L 3. 4. 5. 6. Au, quando, et quomodo ratione damni in bello illati ad restitutionem teneantur 824. I. II. 825. q. 1.—V. **Bellum.** Desertores *militēs.* *Conscriptio ad militiam.* Dux **Belli.** Americani et eorum familiae quoad abstinentiam 553. q. 4. R. . . . 6°.

Militia V. **Milites.**

“**Mil liners.**” —Quoad scandalum 295. 10.

Minister Sacramenti *ingendre.*—Quis, ante 1215.

Attentio in eo, ad *validam* Sacramenti collationem, eadem requiritur ac ad actum humanum 1215. I. Distractio voluntaria in eo ordinarie venialis est; quando probabiliter mortalis ib. II.

Intentio in eo quid, quotuplex, et qualis in genere ad validem Sacramenti collationem requiratur 1216. An requiratur interna 1217. q. 1. An faciendi quod facit Ecclesia *Romana* ib. q. 2. An conficiendi Sacramentum ib. q. 3. An determinata ad certam materiam et personam 1218. q. 4. 1576. I. II. An absoluta ad valorem 1218. q. 55 1340. q. 4. 1344. q. 8. R. ad 1^m. 1548. q. 4; ac licitatem 1219. q. 6. 1344. q. 8. R. ad 2^u 1548. q. 5.

Fides et status gratiae, non ad validam, sed ad licitam Sacramenti confectionem *certo* (et *practice* loquendo etiam in casu necessitatis) requisita in Ministro consecrato solemniter conficiente 1220. 1221. q. 3, —*multo probabilius* etiam in non consecrato. ac in consecrato non solemniter conficiente, itemque in ministrante Eucharistiam extra Missam 1221. q. 1. q. 2. 1222. q. 4. Quid de audiente Confessiones, sed non absolvente vel proponente elicere contritionem antequam absolvat 122-1. q. 8. Cfr. 347. 3'. Quid item de tangente aut deferente SS. Eucharistiam 22. q. 5, vel alias functiones sacras exercente 1223. q. 6. Quot peccata committat in mortali pluribus Eucharistiam aut absolutionem praebens 219. An reus mortalis teneatur confiteri ante confectionem Sacramenti 1223. 4. 7.

Quæ Sacramenta *qualiscumque* Minister cum periculo etiam mortis, conferre teneatur, et quando 1226. q. 2. q. 3. Quando Minister habens curam animarum (1226. q. 1.) teneatur conferre Sacramenta 1225. I, et quomodo in hoc graviter peccetur 1227. 1. 5. Quando Minister non habens curam animarum (1226. q. 1.) teneatur ministrare Sacramenta 1225. II. 1226. q. 2. R. 1.

Minister peccatori publico (1230. q. 1. R. 1.) semper, occulto vero, si occulte ea petierit (1280. q. 1. R. 2), denegare debet Sacramenta; non vero occulto publice ea potenti 1229.—Exceptiones quoad publicum Sacramenta publice petentem 1280. q. 2. 1231. q. 3. q. 4;—quoad occultum publice ea petentem 1229 § *Excipe tamen.*—Quid de peccatoribus publicis moribundis 1233. 2.—«Quid exigat prudentia, si agatur de Sacramento publice negando 1233. 3.

t. Modus, quo Minister conferre debeat Sacramenta 1234. Quantum peccatum committat leges Ecclesiae circa Sacramentorum administrationem *contemnens*, —*omittens* —*mutans* 1234. Usus Ritualis Romani praeceptus apud nos 1235. Vestes in administratione Sacramentorum 1286. Monita Cone. Pl. Balt. II. circa medium a Ministro in administratione Sacramento- rum observandum 12³⁶.

Minores.—Qui apud nos et quotuplices 836. An et quando possint contrahere 837. I. 2, quando non ib. 1. 2. 4. 6, quando rescindibiliter ib. 1. 2. 3. 5, et quando puniantur ob dolum ib. 4.

Missa de præcepto.—Audienda a quibus, quando et sub quanto peccato 897; qua corporis 399, et mentis 402. 403 praesentia; quo in loco 406. Quæ obstant vel non obstant morali 399. 1. 2. 3, vel continua 400. 401 corporis praesentiae, si specif. tim quantæ et qualis partis Missae omissio obstat continua? praesentiae 400. q. 1. et an debeat reliqua audire, qui advenit post Consecrationem ultima Missae 401. q. 3, et quid de audiente duas dimidias Missas ib. q. 2. An mentis praesentiae obstat attentio tentum externa 403; Confessio Sacramentalis 404. q. 2; Breviarii recitatio ib. q. 3; Missae ministrare; canere; organum pulsare; etc. 405. 1; eleemosynas colligere ib. 2; conscientiam discutere; poenitentiam aut alias preces debitas persolvere; libram spiritualem legere ib. 3; involuntario distrahi; dormire; dormitare ib. 4; Voluntario distrahi ib. 5; confabulari; circumspicere, etc. ib. 6.

Causa? a Missa excusantes *in* (nere 407, *in nartirulfiri* 408. 409.

Missa, ut Sacrii lciutn.—V. **Eucharistia, ut Sacrificium.** In collatione generali Ordinum est de Feria, non de Festo quando simul occurrit 1519. q. 4. Neo-sacerdotes non tenentur Missas ab Episcopo praescriptas ad ejus intentionem applicare; nec adest gravis obligatio eas celebrandi 1528. q. 9. De Consecratione in Missa ab ordinatis cum Episcopo dicenda ib. q. 10.

Mixta Matrimonia.—V. **Cultus disparitas.** Quid agendum, si mixti Matr. ineundi propositum in Catholico detegatur 1598. q. 6'; quid vero, si, contracto Matrimonio, con-

ditio prolem Catholice instituendi negligetur ib q 7 . —
Moderamen inculpatæ tutela:—Quid 407. II. Excedens tenetur ad restitutionem 808 q. 2 . An incurrat irregularitatem 1776. q. 2 <| 3 .
Modus in contractu.—*Ad diem* obligationem contractus statim parity sed effectum ad diem determinatum suspendit 868. 4 . *Sub causa.* vel *demonstratione* ib. 5 . 6'. *Sub poena* ib. 7 . *Sub disjunctione* 8 . In donatione.—V. *Donatio* .
Molitores.—Eorum peccata 1081. 3 .
Moniales.—Quæ proprie dicte, ante 1188, et quæ tales apud nos 1205. V. 1 . Specialia earum novitiatui et professioni 1188; regimini 1189. 1 -5. Quæ teneantur ad Chororum 1090.1. 3. 1205. q.2 . Communicant iis Religiosorum sui Ordinis privilegiis, quorum sunt capaces 1189. 7 . Clausura etcensura eam violantibus statuta 1723. Specialia nostris 1205. V. 2 . Au earum vota ab Episcopo relaxari possint ib. VI, et an a confossariis iu Jubilæo (V. *Jubilæumi*. Vota solemnna emittentes et claustratæ non possunt confiteri nisi sacerdoti specialiter pro ipsis approbato ab Episcopo 1398. I. Episcopi et alii earum Superiores tenentur bis aut ter in anno, iis (etiam Novitiis) exhibere confessarium extraordinarium ib. II. Omnes tenentur se præsentare confessorio extraordinario, non tamen confiteri 1399. q. 1 . Quid de iis, quæ apud nos existant ib. q. 2 . Ben. XIV. enixe *hortatur* Episcopos, ut ad quaslibet fceminarum Communitates extendant leges Trid. circa confessorios extraordinarios; et possunt etiam ad id teneri in casibus specialibus ib. q. 3 . Claustratæ, dum casu extra Monasterium versantur, absolvi possunt a quolibet confessario io. q. 4 . Cui confiteri possint in Jubilæo (V. *Jubilæa*:mil. Earum regimini non se immisceat confessarius 1398. *Dico* I. *in fine*, et quomodo conscientia» rationem reddere debeant Superiorissæ 1189. (>. Quæ SS. Eucharistiam in ecclesiis vel oratoriis suis asservare possint 1300. I. Frequentia Communionis Monialium 1312. 3). 1189. 5 ,
Monopolium.—Quid 1008. An et quousque licitum 1009-1012.

Mons pietatis.—Quid et sub quibus conditionibus licitus 949. An possit institui a privatis 950.
Moribundi.—Eorum confessio et absolutio (V. *Absolutio*. *Infirmi*. *Integritas Confessionis*). Quas Indulgentias facile lucrari possint 1792. ci. 1799. 1800. *Nota* in fine.
Mors.—Exoptata ex vita tedio 272. q. 3 , ob infortunia 280. q. 2 .
Mortale peccatum —Quid 200. Ex genere suo et ex genere toto ib. Requisita ad illud 201.ii. 2 . Quomodo dignoscantur mortalia ratione materiæ 202. 203. Quomodo mortale ex genere suo flat veniale et vicissim 204. Quid de eo (pii proponit sola mortalia vitare 205. q. 6 .—Caetera V. *Gravitas peccati*. *Materia*. *Peccatum*.
Mortui.—Eis maledicere 364; detrahere 526. 1 ; civiliter quoad contractus 842.
Motus carnales.—V. *Concupiscentia*.
Motus luxuriosi.—V. *Concupiscentia*.
Mulier.—Quoad scandalum 295. 11 298. q. 2 . Vi oppressa 20. 1 . 2'. 462. q. 2 . q. 3'. 470. q. 5. 471. 4 . 1454. Turpiter tacta a viro ib. *Itesolr.* 1). Non habens vestes statui suo convenientes non tenetur ad Missam, nud etc. 409. q. 4 R. ad a).
Musicus.—In choreis 820. 1 . Quoad auditionem Missæ 405. I.
Mutilatio.—Quid 1774. Sui an licita 463. 7.8.9. Quid restituendum ob eam. V. et applica dicte sub 1'. **Homicidium.** Quando in inducat irregularitatem ex defectu corporis 1759. 1 , lenitatis 1765, ex delicto 1771.
Mutus.—Ut cooperator ad damnum quis ante 773. Cætera V. *Cooperator ad damnum*. *Cooperatores negativi*. Quoad Confessionem (V. *Integritas Confessionis*.
Mutuum.—Quid 928. An detur præceptum mutuo dandi 929. An liceat petere ab usurario 319 b). Obligationes mutuo dantis et accipientis 930. An reni mutuam in eadem qmutitato possis recipere, si mutui tempore creverit eius pretium 931. De lucro ex mutuo.—V. *Auctarium*. *Usura*. An Religiosus mutuo dare vel accipere possit 1162. 21 1164 \$ *fin*.

Nativitas, ut species accessionis.—672.

Nautæ.—Americani eorumque families qui et quæ, et «piando eximantur ab abstinencia 553. 6 .

Necessitas.—Extrema, gravis, communis (piid 278. II. 2. Quid quælibet exigat erga proximum in ea versantem 279. Excusans / h-r Hmi: l: I M|< «IENIA.

Jejunium. **Lex.** **Lex irritans.** Fidei 249. Spei 270. Caritatis 276. Excusans a furto est sola extrema seu quasi extrema (705. 4) propria vel suorum 704. I. vel etiam, cum non potes largiri rem tuam, aliena 706, at catenas tantum cpiatenus necessitas postulat 705. 1 . et eum onere restitutionis, si habeas alibi in n» vel in spe probabili unde restituas ib. 2 . 3.801 q. 2\

An ad restitutionem teneatur dives extreme indigentem a re quapiam sibi sumenda impediens 705. 5 . In (pia necessitate uxori, filiis, famulis liceat alimenta accipere a marito, patre, domino fure 707 q. 3 . An debitor restituere teneatur, si versetur in eadem necessitate extrema vel gravi cum creditore 80C.

NE(ROMANTIA.—337.

Negotiorum gestio—V. *Gestio negotiorum*.

Neo-CONVERSL—Eorum receptio 12G4. 1-V. Quid, si nioribuiuli ib VI

Nk;ritarum commercium. € *Slavedrade* —Hominis *liberi* illicitum 596. 1 ; hominis jam servi de se licitum ib. § *Dixi* ; at ob circumstantias sæpo illicitum ib. 2 . a), b).

NOMEN.—Vana usurpatio nominis Dei 859, Sanctorum 860. q. 2. Frequens usurpatio nominis dæmonis ib. q. 3. in Baptismo 1268. q. 4. In Confirmatione 1277. q. 3. R. 5. Complicis exquirentes (V. **Complex**), et censuræ in eos etc. (V. **CENSURÆ latæ** etc.)
Notorietas.—Quoad detractionem 521. q. 4. 522. q. 5. 523. q. 6.
Notarius.—Quis 1069. Quando injustus 1070.
Novitiatus.—Quid 1156. In eum non admittendi 1157. In Ordinibus votorum solemnum 1186. 1. Monialium 118-8.

Novitii.—Eorum donationes 1186. 2'. 882. q. 2 § *Speciathn.*—Cætera V. **Novitiatus**.
Numismata (Sacra).—V. **Crux Indulgentiis ditatu.**
Nummulariorum mensæ - V. **Mensæ nummulariorum**.
Nundinæ.—Au licitæ dic festo 411. III.
Nupturientes.—Si necessarium videatur, instruendi in iis, quæ scienda sunt necessitate sive medii, sive præcepti; et in iis, quai ad Matrimonium rite suscipiendum requiruntur 1543. 1. Quænam præcipuo inculcanda apud iis ib. 2. Accedant ad Sacramenta Pœnitentiæ et Eucharistiæ 1544.

0

Obedientia.—Præstanda a filiis 423. 424; uxoribus 443. 2; famulis 448. 2; discipulis 451. 2; civibus 457-459. Ejus votum ad quid obliget 1171; quomodo differat a virtute 1172; an obliget indubio de liceitate aut justitia rei præceptæ 1173; quando graviter 1174. Quibus obediendum 1175. q. 4. quomodo ib. q. 5, et quomodo a Religioso vi disperso 1204. I. Quid de obedientia Religiosi ejecti, sæcularizati, ad Episcopatum promoti 118-1. In ordinatione promissa (V. **Ordo**).
Objectum.—Actus moralis quid, et quotuplici modo actus ex eo malus 26. Legis (V. **Lex*** Objecta ejusdem speciei quomodo non coalescant in unum, seu tot constituent peccata quot sint objecta, licet unus sit actus 226.
Oblationes.—In sustentationem Religionis et Cleri an obligatoriae in genere 633. An et quatenus jura stola» in specie 856. Oblationum præcipuæ species apud nos 634. Practica circa eas 635-638.
Obsides.—Eos occidere illicitum 473. 4.
Obstans (NON).—Quis, ante 773.—Cætera V. **Cooperator ad damnum**. **Cooperator es negativi**.
Occasio peccati.—Quid et quotuplex 1429. Criteria practica proxima» 1430. 1431. Media, quibus proxima necessaria remota reddatur 1134 § *Di.ri.* An eam aliquando ex industria offerre liceat 305. q. 2. Particulares p. 622 sq. His regionibus propriæ 1466-1469.—Cætera V. **Absolutio**.
Occisio.—V. **Abortus**. **Abortus medicalis**. **Craneotomia**. **Homicidæ**. **Homicidium**. **Injustus aggressor**. **Irregularitas**.
Occupatio.—Ut modus acquirendi dominii quid 638. Est vel sedium, vel animalium, vel rerum inventarum ib, de quibus sub propriis verbis.
Odium.—Quotuplex 282. IV. Filiorum in parentes 420.—V. **Inimicus**.
OECONOMICA REMOTIO A PAROCHIA.—V. **PAROCHUS**.
Ola ("Cake").—Carne vel sagimine condita an permittenda in abstinentia 552. II 3.
Officiæ publica.—Eorum iniqui distributæ. 756. 453. 5. 7. 456. 8. 457. II, 458. 1. Alios ab iis injuste repellentes iisve pri-vantes 458. 2, aut ne ea consequantur impediendes 757. q. 15. 16'. 758. 6. 7.

Officiales.—Gubernii vel municipiorum quoad occultam compensationem 716. q. 1. Tributis præpositi (V. **Tributa**).
Officium B. M. V.—In aliquibus Ordinibus præscriptum, non est sub gravi privatim recitandum ab eo, qui iusto causa Choro non interest 1095. Excipe Moniales a Visitatione B. M. V. 1205. VI. q. 2. Quinam adhuc ad illud obligentur 1098. q. 9.
Omnium defunctorum.—An adhuc obligatorium 1098. q. 9. Sub gravi recitandum die Commemorationis OO. Fid. Def. ib. q. 10, sed privatim anticipari potest 1102.
Officium divinum.—V. **Horæ Canonicæ**.
Olea Sacra.—Quotuplicia, et ad quid singula adhibeantur 1502. q. 4. Postquam nova consecrata fuerint, antiqua comburenda, cineribus in sacrarium projectis 329. III. b). 2.—Cætera V. **Baptismus**. **Confirmatio**. **Extrema Unctio**.
Omen.—337.
Omissio.—In causâ voluntaria» malitia, etiam numerica, quando contrahatur 6.—V. **Gravitas peccati**.
Onanismus.—In genere quid 504 (V. **Pollutio**). Conjugalis quid 1652; mortalis 1653. Uxor a peccato excusatur, si gravi do causa viro onanistæ debitum reddat, modo interius ipsius *peccato* non assentiatur, exteriusque repugnantiam ostendat; tenetur tamen virum monere 1653. III. 1654. Probabilius potest justa de causa etiam petere: nec peccat præbendo consensum *voluptati* 1655. q. 2. q. 3'. Decisiones SS. Cong, circa onanismum 1656.
Oniromantia.—337.
Opera misericordie.—Ante 284.
Opera servilia.—Quæ et quare non 410. Materia gravis in iis 415. q. 8. Causæ excusantes 416.—V. **Festa**.
Operarii.—Qui excusentur ab abstinentia 553. 2. 4. Quando a carne et lacticiis semel tantum do dio ex induito permissis 569. Qui a jejuniis 573. 3. 576. q. 3 -q. 5. An occulte s. compensari possint 710. Eorum peccata et injustitiæ 1081. Quis restitutionis modus eis suggeri possit 79.5. q. 7'. Eorum monopolia 1012. § *fin.* Societates 1012. 1721. 1. *Nota.* 1).
Operatio Cesarea.—Au vel quando fieri possit 1269. q. 1; debeat ib. q. 2; qua ratione perficienda ib. q. 5; an sacerdos in eam teneatur ib. q. 4; an puella occulto præg-

nans, morti proxima, statum suum pate-
facere teneatur, ut, so rnortuA, Heri possit
ib. 41. 8.

Operatio Chirurgica,—V. **Æther. Pericu-**
culum.

Opium.—V. **Æther.**

Oratio —Quid et quotuplex 330. Necessitas
330-333. j. 2. Efficacia et condiciones
330. HI. Pro quibus orandum 833. q. 4',
et quanam exorandi ib. q. 5. Quo-
modo peccet voluntarie in ea distractus
332. q. 3. Parentum circa eam obligatio
130 a). 3. Episcoporum 1135. III; Paro-
chorum 1139. II. Acilucrandas Indulgentias
(V. **Indulgentiæ**). Ut pœnitentia sacra-
mentalialis 1387.

Oratio Dominica,—De necessitate præcepti
ab adultis scienda 200.

Ordo.—In correctione 289. q. 3. In caritate
278, IL 279.

Ordo Sauer.—De jure ecclesiastico dirimit
Matrimonium contrahendum (non item
contractum), modo valide et voluntarie rit
susceptus 1578. 1579.

Ordo, ut Sacramentum.—Quid 1513. Sep-
tem numerantur Ordines 1514. II. Horum
natura et proprietas 1515. Diaconatus est
Sacramentum ib. q. 2. Subdiaconatus
probabilius non ib. q. 3. Materia et For-
ma variæ pro variis Ordinibus 1516. I.-IV.
Circa. tactum instrumentorum physicum
duplex sententia probabilis: in praxi tutior
sequenda 1517. q. 1. **Probabilius** traditio
utriusque speciei in Presbyteratu necessa-
ria ib. q. 2. Qui tangit hostiam, non
autem patenam, **valide** ordinatur; idem
dic de eo, qui tangit calicem et patenam,
non autem hostiam ib. q. 3.

Solus Episcopus ordinarius minister 1518.
I. Simplex sacerdos, S. Pontifice commit-
tente, extraordinarius Tonsuræ et quatuor
Minorum: probabiliter etiam Subdiaco-
natûs ib. 11. Episcopus solos subditos **licite**
ordinare potest ib. 111. Quadruplici titulo
Episcopo potest esse proprius, sc. nativi-
tatis, domicilii, bsneflcil et familiaritatis.
Apud nos soli **originis** (nativitatis) et
domicilii tituli attendendi 1519. q. 1. R. 1.
Quoad titulum nativitatis seu originis et
domicilii ib. R. 2. 3. Requiritur
litteræ dimissoriales proprii Episcopi,
ut ab alieno civis ordinari possit ib. R. 4;
etiam quandoque litteræ testimoniales
ib. R. 5. ai. b). c). d). SolUB ordi-
nandi Episcopus litteras dimissorias (lare
potest; Sedo autem vacante, Administra-
tor (juxta Kenrick), etiam intra annum a
die vacationis, eas apud nos dare potest
1519. q. 2. Regulares ordinandi sunt ab
Episcopo, in cujus diœcesi ritum est eorum
monasterium. Si tamen Episcopus absens
vel impeditus fuerit. Superior poterit su Ih
dites ad quemlibet Episcopum ordinandos
dimittere, sub certis tamen conditionibus
ib. q. 3. In collatione generali Ordimini,
quando in Sabbatis quatuor Temporum,
aut ante Dominicam Passionis occurrit
festum. Missa **de Feria** dicenda ib. q. 4.

Subjectum Ordinis est solus mas baptiza-

tus 1520.1. Quænam conditiones requiran-
tur, ut quis rite suscipiat Ordines 1.721 II.
Quoad conjugatum ib. 10. Ad Subdiaco-
num ordinandum requiritur **titulus su sfcen-**
talionis honestet, qui est duplex: w. **eccle-**
siasticus et **patrimonialis**. Eccletiesticus
subdividitur in **bénéficiai?**TM et **pauprt rtatis**.
Species tituli ecclesiastici sunt: Mc d f s b
Communis; Servitii **Æa@le**: Mirionis;
Sufficienti@ et Collegii 1522. 1. Tituli si im-
portatis m religiosa profe«riene **solemn**
positus ib. 2; Missionis adhiberi consuevit
pro iis, qui Apostolicarum Misric m. m ser-
vitio sese devovent ib. 3' sed requiritur:
a) speciale indultum a S Sede: b) Jura-
mentum 374. 8) ib. Titulus Mbrii Dis,
sicut alii tituli, amitti potist, atque ab Or-
dinariis auferri, de coneum tan en S.
Congreg. ib. 4'. Quænam scientia requira-
tur in ordinandis 1523. q. 1. Quænm
ætas ib. q. 2. Quoad tempus ft locum,
(pio Ordines conferri posrint ib. q. 3. In-
terstitia inter singulns Ordims rivanda ib.
q. 4. Clericus in Minoribus uxorem du-
cens, **per se** loquendo, certo non peccat
graviter, imo nec leviter, si ex justa causa
hoc faciat ib. q. 5. An requiratur Confir-
matio ib. q. 6. Qui suscipit aliquem m Ordi-
nem sine animo ascendendi ad sui eriores,
non peccat **graviter**; nec probabiliter **p» r**
se peccat leviter ib. q. 7, uiri etc. 374. 8
An vel quomodo peccet qui < mittit recita-
tionem precum, quæ postordiratx n<mjer
modum pœnitentiæ ab Episcopo imponun-
tur ib. q. 8'. Nco-sacrdotes ac n tenentur
tres Missas nb Episcopo præscriptas appli-
care ad ejus mentionem: nec apjaret
gravis obligatio eas celebrandi ib. q. 9, nec
prius dicendas quam adveniant dies non im-
pediti ib. Neo-presbyteri, celebrantes cum
Episcopo, quid maxime observare d<beant
quoad Consecrationis pronundationem
ib. q. 10. Obedientia, quam sacerdotes
Episcopo promittunt ib. q. 11'. Abs<lutio
non est concedenda Clerico habituato in
vitio turpi occulto, qui ad Ordines Sacros
ascendere vult, sine prævio continentia
experimento ib. q. 18. Exnptio ib. Ne-
cessitas vocationis clivium. <tejusde m signa
1524. I. II. Quomodo I pbccjus jiclare
debeat candidatos ad Saeios Ordines ib.

Quær.—V. etiam **Censuræ iatæ c Ic**.

Organista.—A Parocho, i en ab **Ædituis**,
designandus 626. 5. V. et: m **Oeganum**.

Organum.—Pulsaro aut ejus foil·ni movere
in templo acatholico 313. I).

Ornatus.—Vendere puellæ al usura· an liceat
312.—V, “**Milliners.**” **Mulier**.

Oscula.—Qualia semper mortalia 487. I. F.
II. Qualia fere senqier ib. II. 3. ISS. III.
5. Qualia per se venialia 487. II. 488. III.
2. 3. Contrahunt malitiam circumstan-
tiarum personæ 488. III. Reg. pract. F.
Qualia per se nullum peccatum ib. 4\
Inter conjuges (V. **Debitum conju-**
gale).

Ova.—V. **Jejunium**.

“**Oysters.**”—Quæ caj i sine injustitia neque-
ant 643. **Nota**.

- Palpo.**—Quis 770, Quando teneatur ad restitutionem ib. § 2'. 3.
- Pavis.**—V. EUCHARISTIA, *ut Sacramentum.*
- Pannifices.**—Eorum peccata 1081. 2.
- Papa.**—Potestas legislativa 102. An sufficiat ejusdem leges Rom® promulgatas fuisse, ut ubique obligent 119, et an statim g) > t promulgationem obligent 120. An piscopi ejusdem leges possint non admittere 124. o. 4. Ejus jurisdictio 149. Ejus potestas dispensandi in lege ecclesiastica 153, in divina positiva 158, in votis 391. II. et juramentis 373. q. 4. R. 2'.—V. etiam **Censura. Censuræ latæ, etc. Dispensatio. Impedimenta Matrimonii. Irregularitas. Irritatio. Lex. Matrimonium.**
- Paramenta.**—Quæ necessaria ad celebrandum 1330. sq. Quæ benedicenda 1247. V. a), et a quo ib. IV. B. C. **Nota.** n). b). Quomodo suam benedictionem amittant 1329. q. 5. R. 2, et quid cum detritis faciendum 329. III. b). 2. An liceat conficere vel vendere Ritualistis 314. 4.
- Paraphernalia.**—Quæ GM6.
- Parcimonie arcæ.**—V. **Arcæ parcimonie.**
- Parentes.**—Filiis debent—amorem internum 427, efficacem ib. 1. 2. 3, ordinatum ib. 4. 5. Educationem corporalem 428. 429. (V. **Abortus. Educatio. Infans. Mater. Prægnans. Suffocatio.**) Educationem spiritualem 430-133. Quid, si filios secum vel cum aliis diversi sexus in colem lecto, aut secum in codum cubiculo decumbere faciant 132. 5. Quæ alia pericula domestica ab iis avertero teneantur 1157. III. (V. **Baptismus. Correctio ex officio. Doctrina Christiana. Ecclesia. Educatio. Exemplum. Exponere. Sgholæ.**) Non implentes juramentum puniendi filios 374. G. Irritantes vota filiorum 389. 390. q. 2. Veniam recusantes filiis ob Matrimonium iis invitis initum 283. q. G. A statu religioso filios avertentes 1153. Eorum consensus in Matrimonium filiorum non requiritur ad validitatem; nec, si injuste illum denegent ad liceitatem 1548. q. 8-q. 10. —V. etiam **Filii. Filii familias.** In qua filiorum necessitate Religionem ingredi prohibeantur, et in qua parentum necessitate filii 1157. 3.
- Parochia.**—Missu non necessario in ea audienda 406. An Decr. Trid. de forma Matrimonii valido promulgetur in non stricte dicta 1607. Au et ubi iu America Fæderata vel Britannica Parochie stricte dictæ existant 1608. **Nota.** II. 2).—V. etiam **PAROCHUS.**
- Parochus.**—In quibus valeat dispensare 160. 417. 13. Ejus obligatio quoad scholas 440. 3. Ejus obligationes iu genere, residentia, oratio 1139. prædicatio 1140, Sacramentorum administratio 1141 et V. **Baptismus. Eucharistia, ut Sacramentum. Extrema Unctio. Matrimonium. Minister Sacramenti.** Obligatio ad correctionem 1141 et V. **Correctio ex officio.** Visitatio parochianorum 1142, et infirmorum (V. **Infirmi**). Proprie dictus

nonnisi ob causas omnino graves et servato online judiciali Parochia *privari* potest 1692; (*economica* ejus *remotio* quando et quomodo fieri possit ib. Nostorum quasi-parochorum quando et quomodo *revocentur* facultates 1693. q. 1, et quando et quibus sub conditionibus eorum translatio ad aliam quasi-parochiani fieri possit ib. q. 2. Quæ sit Parochorum nostrorum conditio ib. § *Jln.* et 1138, et suorum Confessiones an extra diœcesim audire possint 1394 q. 1. Benedictiones parochiales quoad 1217. IV. D. 2. In quibus Regulares ab ejus jurisdictione eximantur 1196. Parochus quoad ordinandos 1519. q. 1. R. 5. d). 1524. *Quær.* Quoad Matrimonium,—potest assistere Matrimonio publicorum peccatorum a) vitandam mortem vel alia graviora mala communitatis vel ipsorum contrahentium 1544. § *Quodsi.* 1556. Imprudenter assisteret Matrimonio non adimpletis requisitis de juro civili 1548. q. H). R. 2. Ejus vel Ordinarii, vel alterius sacerdotis ab alterutro delegati assistentia requiritur do valorc, ubi viget Decr. *Tametsi*; delicto ubique 1555. I. II. Qui ipsi agendum, si, omnibus ad nuptias jam paratis, impedimentum occultum in Confessione detegat 1556. q. 3. Quid observare debeat quoad Matrimonia mixta 1598. q. 4 sq. Illo solus parochus Matrimonio valido assistit, qui saltem in alterutrum habet jurisdictionem, quam acquirit per domicilium aut quasi-aomicilium contrahentium 1613. Valide assistit suspensus, irregularis, excommunicatus (nisi propter hæresim nominatim excommunicatus sit), aut schismaticus. Si sit nominatim excommunicatus, ad assistendum non potest rogari, nisi ex gravissima causa. Invalide assistit pastor, cui ademptæ, sunt facultates 1614. q. 3'. Valido assistit sacerdos, qui errore communi putatur parochus ib. q. 4. Utrum valide etiam, absque delegatione Parochi, sacerdotes nostri coadjutores ib. q. G'. Ad validitatem Matrimonii requiritur ut parochus sit moraliter præsens, et ut moneatur de eo, quod agere volunt contrahentes. Invalidum ergo est Matrimonium, si parochus neque vidit, neque audivit, nisi tamen affectasset non intelligere 1615. Valide assistit vi coactus 1616. q. 1. Parochus ubique valide assistit, non tamen licito in aliena ecclesia sine licentia parochi loci, nec in sacellis vel oratoriis privatis, nisi do venia Episcopi ib. q. 2. Quid observare debeat quoad dispensationes matrimoniales 1628. q. 1 < >.

Participans.—Duplex; alter in præda, qui tenetur ad restitutionem partis quam accepit 772. I; ulter iu actione damnosa, qui semper a) restitutionem tenetur, si participavit per cooperationem *formalem* ib. II. Quando, si per *materialem* ib. III.

“**Parties.**”—V. **Conversaciones.**

Patena.—V. **Calix**, et applica ibi dicta.

“**Patent-right.**”—Quomodo juro nostro acquiratur 598. R. 2. Quomodo violetur, quatenus juro naturæ alicui competat ib.

- R. 1. a); quatenus jure jxjeitivo acquisitum ib. R. 2. 8 *fin*.
- Pateh.**—V. **Parentes.**
- Patrimonialia bona**—Clericorum, et quasi pntrimonialia 629.
- Patrini.**—V. **Baptisma**, **Cognatio**. **Confirmatio.**
- Pauperes.**—Mulieres, non habentes vestes statui suo convenientes, an excusentur a Missa 4(9). q. 4. R. ad a). An teneantur abstinere at) operibus servilibus 417. 1. Excusantur ab abstinencia 553. T. 2, a jejuniis 573. 1. Ficti restituere tenentur elemosynas (non tamen valde modicas, quæ ostia, tini dantur) vel danti, vel vere pauperibus 736. q. 5. R. ad 1. i; non autem veri, qui so dicunt probos, cum non sint ib. R. ad 2. u. In online ad dispensationes matrimoniales censentur ii, quorum fortuna \$600 non excedit; fere pauperes, quorum fortuna 82,000 non excedit 1628. q. 4. Dispensatio petita in forma pauperum a divitibus generatim valida est ib. q. 3. Informa pauperum a S. Pæn. dispensatio pro impedimentis etiam notoriis obtineri potest 1627. II.
- Paupertatis titulus.**—V. **Ordo.**
- Paupertatis votum.**—Objectum ejus quid, et quid non 1160-1162. Solemne quid 1185. 4. Materia gravis in ejus violatione quæ 1164. Ejus violator an teneatur restituere et quomodo 1165. Quomodo differat a virtute 1166. Quomodo servandum a religioso vi disperso 1204.1, ejecto, sæcularizato, ad Episcopatum promotum 1184. Quale requiratur ad titulum Ordinationis (V. **Ordo**).
- Peccatum.**—Quid 197. Quotuplex 198. Requisita ad formale 199. Quomodo mortale practice distinguatur a veniali 207. 1.2.

Distinctio specifica peccatorum quid et unde radicitus 208. Quæ peccata specie differant 209. Specifica peccatorum distinctio in particulari petitur ex diversitate virtutum, quibus opponuntur 210; ex modo contrario 211. et ex diverso respectu 212, sub quo eidem virtuti opponuntur. Item ex repugnantia, quam habet jx?ccatum cum piunbus *lembus* ex diverso motive *formali* latis 213, et *per accidens* ex scandalo vel fine aut affectu perverso, quo lex aliqua violatur ib. 8 *Nota*, *Possunt*, p. 95. coi. 2. Quid, si agatur de transgressionem *præcepti proprie dicti* 214. In uno eodemque actu reperiri possunt plura peccata specie distincta 215.

Distinctio peccatorum numerica quid 216. Petenda: 1 ex multiplicitate *actuum* ejusdem speciei, qui non coalescunt in unum actum peccati 217; non vero ita coalescunt; a) actus inter se disparati 218-222; b) actus, inter quos moralis intercedit interruptio 223-225. Petenda: 2 ex multiplicitate *objectorum* ejusdem speciei, quæ non coalescunt in unum objectum 226. 227.

Peccata mortalia dubie commissa non necessario accusanda sunt, etsi in praxi consulendum 1363, q. 1. Dubio gravi *per se* non sunt accusanda, in praxi vero duplex attendatur regula ib. q. 2. Necessario accusanda sunt peccata gravia, certe quidem commissa, de quibus tamen dubites,

an confessus fueris, exceptis 2 casibus ib. q. 3. Qui contentus est peccatum aliquod, tanquam dubium, debet, illud repetere, si illud postea ut certum cognoscat ib. q. 4. Ex oblivione inculpabili ommissa accusari debent, si in pœnitentis memoriam redeant; ante 1366. Ex oblivione, aut alia justa causa, ommissa non debent (/warn. *primum* accusari; attamen nulla alia Confessione interposita ib. q. 1. Ex oblivione ommissa non debent accusari *ante* Communionem, etsi menti occurrant ib. q. 2, nec pœnitens, qui recordatur obliti, nec potest (aut non vult) confiteri ante Communionem. ad actum contritionis eliciendum tenetur ib. q. 3. Pœnitens necessario iterum absolvi debet si accuset grave in præcedente Confessione ex oblivione, aut alia legitima causa, omissum et jam indirecto remissum ib. q. 4. —Cætera V. **Advertentia**. **Cogitatio**. **Concupiscentia**. **Consensus**. **Delectatio**. **Deliberatio**. **Desiderium**. **Gaudium**. **Gravitas peccati**. **Inadvertentia**. **Integritas Confessionis**. **Materia**. **Mortale peccatum**. **Peccata capitalia** singula, ut **Superbia**, etc. **Veniale peccatum**.

Peculium religiosi.—Quid, et quibus sub conditionibus licitum 1161.4).

Percussio.—Parentum 422.1. et *Queer*,—V. etiam **CENSURJE** **Læ** etc.

Peregrinus.—V. **Lex**. **Dispensatio**.

Perfectio.—Religiosus adeam tendere tenetur 1179; quibus mediis 1180; et quando graviter peccet contra hanc obligationem 1181.

Periculum.—An subeundum ob proximum 279. Mortis au subire possit aut debeat virgo ad servandam castitatem 462 q. 2, vel puella ut parcat verecundiæ in operatione chirurgica 463, 4. vel faunina ne violetur 462. q. 3. Quibus vita? jwiculis se exponere possint artifices, etc. 463. 6. Occisio innocentis ex actione periculosa 472. III. 473. 3. Abortus (V. **Abortus**).—V. etiam **Irregularitas**.

Periculum peccati.—Quid et quomodo differat ab occasione peccati 1429. An mortale se exponere probabili periculo mortali-ter peccandi 2'1\ q. 7. 87.1. Pericula peccati domestica 1) fœminæ propter famulum vel alium in eadem domo 1455; 2) fratria fratrem turpiter tacto in lecto 1456; 3) quæ parentes a filiis avertere tenentur (V. **Parentes**). Pericula peccati: 1. puellis in famulatu 1458; 2. iu scholis, collegiis, seminariis, etc. 1460. sq.; 3. in artibus et officiis 1461. 1465; 4. his regionibus propria 1466-1466. —V. <uc \

Periculum sortis.—Quid et an ac quando excuset ab usura 888.

Perplexus.—Conscientia quid agere debeat 37.

Piarmacopola.—A) l quid teneatur in genere 1078. Ejus peccata 1079. Vendens quid pro quo 977. Abortivum præparans an incurrat censuram 1734.

Philtum.—343. II

Photographie.—Au eorum labor sit servilis 413. q. 2. R. ad 2. *in fine*. Quoad scandalum 295. 9.

Photographia.—V. **Photographi**
“**Picnics**.”—V. “**Fairs**.”

Pictores.—Quoad scandalum 295. 9. An opus eorum servile 413. q. 2. An excusentur a jejunio 573. 5.

Picturæ.—Obscenas aspicere 490. 5.

Pignus.—Quid et quæ ejus regula 1035.

Pingere.—Quando scandalum 295. 9. An opus servile 413. q. 2. Imagines acu an servile 414. q. 3°.

Piscari.—An opus servile 414. q. 4. Ubi liceat (»43. 644.—V. etiam "OYSTERS."

Pisces.—Earum nomine quid veniat in abstinentia 566. 1. § *Nomine autem.* Caetera *Jejunium.* Earum occupatio 643. 614.—V. etiam "Oysters."

Pistores.—Quoad opera servilia 417. 3. Eorum peccata 1081. 4.

POCULENTA.—Vendentes die Dominici! 310. e). Ratio lucri cessantis ea vendentes non excusat a Missfl. 408. 10. 4)9. q. 3. Quoad jejunium (V. JEJUNIUM).

Pœna.—V. *Lex pœnalis.*

Pœna conventionalis.—Quid, et an et quando excuset ab usura 940.—V. etiam *Sponsalia.*

PENITENTES. Alterius sexus 1484. Pii. 1486.—V. *Confessio.* Spectata? conditionis 1485. *Scrupulosi* 38 sq.

Pœnitentia.—Definitur ut virtus et Sacramentum 1337. Partes requisita 1338. III. Necessitas 1338. V. *Materia Sacramenti* 1339. Remota sufficiens omnia venialia, et omnia sive mortalia, sive venialia jam rite confessa et per absolutionem remissa ib. et 1340. q. 1'. 1311. 1', et aliquando etiam peccatum accusatum in genere 1340. q. 5. Confessarius absolutionem daturus tenetur requirere materiam sufficientem, si solam dubium præbeat pœnitens ib. q. 6. Pœnitens, non præbens materiam necessariam. *per se* non est necessario absolvendus ib. q. 7. Si cum sola benedictione dimittatur, confessarius non semper efficaciter procurare tenetur, ut pœnitens ipse id bene intelligat ib. q. 6. Absolvendus habens mortalia dubia ib. § *Secus*; item a longo tempore non absolutus, vel indigens auxiliis specialibus, vel rite dispositus et absolutionem cupiens ib. q. 7 sjîn. Do nullo peccato se accusans, examinatur ut puer 1341. 2. Forma praeceptiva et essentialis pœnitentiæ 1342.—V. *Absolutio.*

Sacramentalis imponenda cuilibet, qui possit eum persolvere 1381. I; eaque tum vindicative, tum medicinalis, conveniens et salutaris ib. II; et ad id sub gravi *per se* tenetur confessarius, si agitur de mortalibus; si de venialibus, controvertitur 1382. q. 1. Generatim imponenda ante absolutionem 1382. q. 2, eaque regulariter gravis pro mortalibus ib. q. 3, qualis est ea, quæ correspondet open sub gravi ab EccL injuncto, vel quod ex so sub gravi obligaret ib. q. 4. Aliquando levior imponi potest, et quando ib. q. 5. Imponi potest siil> conditione relapsus, modo præterea imponatur proportionate pro peccatis confessis ib. q. 6. Non potest imponi publica pro peccatis occultis; potest vero pro publicis ib. q. 7; item opus alias debitum, sed etc. ib. q. 8'. Tenetur pœnitens acceptare ac implere rationabilem 1384. I; et sub gravi implere gravem pro lethalibus impositam ib. II, idque tempore a confes-

sario determinato, vel quamprimum commotio potest ib. III, et quæ dilatio gravis 1385. q. 6. In se quidem gravis, sed pro solis venialibus imposita, *per se* non obligat sub gravi, nisi etc. 1385. q. 1. Confessarius pro gravibus culpis *potest* imponere *aravem. leviter* obligantem, at etc. ib. q. 2. An sub gravi implendæ *circumstantia!* ei adjectæ ib. q. 3. Satisfacit, qui eam implet in mortali, sed venialiter jwccat ib. q. 4. q. 5. Injuncta oblitus non tenetur Confessionem repetere, ut aliam accipiat, sed etc. ib. q. 7. Non potest commutari ab ipso poenitente, sed vel a confessario, qui eam imposuit, vel a quolibet alio confessario et quidem cum causa, ut flat licite ib. q. 8, nec Confessio repetenda ad commutationem obtinendam ib. q. 9. Confessarius non potest eam commutare extra Confessionem. nisi sit idem qui imposuit, et *immediate* post absolutionem ib. q. 10. Resolutiones 1386. Pœnitentiæ utilius imponendæ sunt: 1 opera pietatis 1387; 2 opera mortificationis 1388; 3 medicinales 1389.

Pœnitentiaria S.—Quid et quæ ejus numerata 172. 8—V. etiam *Dispensatio. Impedimenta Matrimonii. Pauperes.*

Pollutio.—Quid 500. Directe voluntaria uinqu-imlicita 501. I. 1. Indirecte voluntaria mortilis, quoties sine justa ratione causa ponitur directe et naturi! sua ad eam tendens 502. I; item *practice* in eo, qui sine necessitate causas luxuriosas, licet in se non mortales, ponit, qua» vehementius, etsi non directe ac naturit suâ. in pollutionem influunt, et ex quibus eam *frequenter* expertus est: secus, si vel *raro* eam ex iis experiatur, vel causa, licet luxuriosa, *omnino leviter* in eam influat ib. 2. Ex. ; item quoties periculum proximum consensus in eam adest, licet causa non sit luxuriosa 7. 8. 502. II; secus est venialis 502.1. 2. et, si causa cum sufficienti ratione ponatur, nullo modo peccaminosa ib. II. Hinc etc. ib. 503. Prine. An pollutio voluntaria prohibeat a Communione (V. *Eucharistia, ut Sacramentum*). Quid de sic dicta pollutione fo»minea 501. I. *Nota.*—V. etiam *Pollutio nocturna.*

Pollutio ecclesiæ,—1329. q. 4.

Pollutio nocturna.—Au et quando mortalis, venialis, nullum peccatum 502. 1. 1. 2. 503. An de habita liceat gaudere ob bonum effectum 232. R. ad 1"r. An impediat. a S. Communione (V. *Eucharistia, ut Sacramentum*).

Possessio.—Quid 662. Ejus fundamentum praesumptio 65, ut ostenditur in casibus jiarticlaribus ib. 1.2.3. Valet etiam in materia honestatis, et non justitia tantum ib. § *Hisceprwmissis*, et 91. Hinc favet dubitanti in dubio juris 66. 1; item in dubio facti fundantis legem 67. a) 74; non vero in dubio facti supponentis legem ib. b) 81. 92-95, nec in dubio juris ad duo contradictoria in eodem actu 76. Ut praescriptionem inducat, debet esse dominativa 663. 1; tranquilla ib. 2°; certa ib. 3; continuata ib. 4; pro foro externo publica ib. 5°.

Possessio per dæmonem—Eju signa 377. q. 4

Possessor bonze fidei.—Quis, ante 722. Statim ac novit rem esse alienam, eanBrestituere tenetur quatenus adhuc exstat sive in toto, sive in parte, sive in emolumento 722. I; idem jure naturali valet de fructibus naturalibus et civilibus 723. *Dico*: 2; non vero de industrialibus ib. *Dico*: 1. Hinc, ro aut fructibus in bona fide consumptis illud tantum restituere tenetur, in «pio factus est ditior 722. II; idem valet ro aut fructibus alteri donatis 724. q. 2; quo tamen casu, si facile poscit, donat irium aut dominum monere debet. Utram etiam ex Justitia ib. «i. 3\ Ad quid teneatur, si alteri vendiderit rem (aut fnictus) alienam, (piam a furo emit 725; quam gratuito accepit 726.; quæ in manibus emptoris periit 728; quam mediocri pretio emit, at majori vcnidit 727. Quid si inter varios possessores bonæ fidei unus mala? fidei adfuerit 729. q. 8; si dominus non comparcat ib. q. 9. An, si rem furtivam emerit, possit eam furi reddere ad pretium suum recuperandum 731.

Possessor dubiæ fidei.—Quis, ante 739. Tenetur inquirere, ut dubium deponat T.W. I: secus etc. 741; dubio vero post inquisitionem remanente, rem retinere potest, si ante dubium bona fide possidebat 739 II 712. «i. 5. 713. 1.3; secus distingue 739 III. 740. 742. q. 4'. Quid, si nemo eorum, de quibus dubitatur, utrum rei sint domini, rem ipsam possideat 713. 2.

Possessor maije fidei.—Quis, ante 732. Restituere debet rem, si adhuc exista: secus ejus lequivalens (deductis tamen expensis tum necessariis, tum utilibus) et omne illud, in quo factus est ditior, fructibus industrialibus exceptis. Pneterea reparare omne damnum ex acceptione injusta proximo illatum 732. Quid, si res aliena per manus plurium make fidei possessorum transierit ex donatione vel venditione 737. q. G.—Cætera V. Fur.

Potestas.—V. Dispensatio. Jurisdictio. Lex.

“Pottage.”—V. Lactuca.

Precepta.—Quid differant a lege 98. Quæ Veteris et quæ Novæ l'egis 168. An omitenda ob scandalum 299. q. 3. Decalogi, ante 322. Ecclesiæ 544. Quæ scienda ab adultis 260.

pR.EDA.—Urbs capta in pnedmn non nisi ob gravissimas causas danda 4SI. 4. Quid de maritima ib. 7.

Prædicatio.—V. Concio.

Pr.f.GNans.—Occulte et ex fornicatione interroganda de abortu desiderato vel attentato 476. 5, et si moribunda an conditionem suam extra Confessionem revelare teneatur. ut, se mortua, flat operatio cæsarea 1269. q. 3. Quando abortus indirecti rea ipsa, et quando alii erga eam 128. a). 176 I. Inhonesto non tenetur ad Missam, nisi etc. 409. q. 4. It ad b). Jejuniū 573. 2

Prælati regulares.—An possint leges ferro 103.—V. etiam Exemptio.

PræPOSITI.—Gabellis.—V. Tributā.

PRÆSCRIPTIO.—Quid 657. Quotuplcx 659. Est legitimus acquirendi modus, in utroque foro 658. Ad legitimam requiruntur: res

præscriptibili 661. possessio 662. 663; titulus M4; tempus requisitum 665; bona fides (560. —V. sub singulis his verbis. Infirmitur renunciatione 667.1; interruptione ib. 2; suspensione ib. 3. Quoad servitutes 683. 1 cb 684. 5. Liberans a restitutione 799. 3

Præsumptio.—Praesumptionis principium in Equi-probabilisino 65-4>7. 1.2. 3'. Ut peccatum contra Sjiem quid 269, 272, q. 4; quot modis committatur 271. q. 1; et an admittat parvitatem materiæ ib. q. 2

Præcarium.—Quid et quomodo differat a commodato 921. An quis illud in periculo rei swe præferre teneatur —V. Commodatum.

Pretium justum —V. Emptto-venditio.

Princeps.—Quoad bellum 479.—V. Rebelio

Privatio Parochie.—V. Parochus.

Privilegium.—Quid et quotuplcx 196. 191. Quomodo acquiratur 192; interpretandum 193; cesset 196. An eo utendum 194. An Ordinario exhibendum 1A5. Privilegia Clericorum 114'1; Episcoporum 114-4; Religiosorum 1190 sq; Monialium 1189. 7.

PROBABILIORISMUS.—Quid 62. III. Refellitur 74. 75. 8&-91

Probabilismus simplex.—Quid 62. V. Refellitur 71-73. 81.86. i>2-96.

Probabilitas.—V. Conscientia.

Procurator.—V. Advocatus. Matrimonium. Sponsalia.

Professio religiosa.—Requisita, ut sit valida 1159. I. 1186. 3. Obligationes ex ea 1159. II. et quomodo illæ cessent 11 vel mutantur 41

Proles.—V. Adulterium. Fornicatio. Mater. Parentes. Pregnans. Stuprum.

Promissio.—Quid et quænam ejus conditiones 871. Quæ et quanta ejus obligatio 872. Quid in dubio an quis voluerit se obligare sub gravi vel sub levi 871. q. 2. An jiossit acceptari per alium ib. q. 3'. Quando cesset ejus vis ib. q. 4. Quid, si ante executionem moriatur promissarius vel promittens 874. Quid requirat jus nostrum. ut det actionem ib. *Nota*. Matrimonii facta puellæ obeam violata? ad quid obliget 810, 41. —V. Sionsalia.

Promulgatio legis.—V. Lex.

Propositum.—Differt a voto 378.

Propositum, u/ pars contritionis.—Est vel explicitum, vel implicitum 1353. Saltem implicitum est omnino necessarium ad peccati remissionem 1354. et practice etiam explicitum 1355. q. 3. Ut sit verum debet esse yir/nion, *efficax, universale* 1354. II. Ut sit firmum, absolute loquendo, non delict constans reperiri 1355. q. 1. Firmum habere jiotest. qui habet quidem animum non }>occandi. *pertimescit* tamen se relapsurum; secus si *certo* id crederet, nisi etc. ib. q. 2. Circa venialia tutius est illu<l facero circa peccata determinata, præsertim graviora, aut ex habitu patrata, et eisdem peccatum aliquod vit» anteaette subjungere ib. q. 4.

Proxenetā.—λ enditio per eum quid 10C5. Si vendit supra, vel emit infra pretium a principali suo designatum, an excessum sibi licito retineat 1006. 926. 4. Ex officio quis l<Xr7, et (piando fraudis reus ib. 1). 2). 8). 4). 5).

Proximus.—Interno affectu diligendus 278 ; adjuvandus 279 ; corrigendus 288.—V. **Caritas**. **Correctio fraterna**. **Eleemosyna**. **Inimicus**.

Pruritus.—In verendis an tactu abigi possit 486. II.

Publicitas.—V. **Detractio**. **Fama**. **Notorietas**.

Puelle.—Non tenentur ad Missam, in qua fiunt pro eis proclamationes anténuptiales, si etc. 409. q. 4. R. ad c).—V. etiam **Periculum**. **Periculum peccati**. **Preonans**.

Puer.—Nondum septennis an teneatur ad

leges ecclesiasticas 115. Non formalis peccati reus, si sino angore conscientia? vel suspicione malitia? *de se* illicita egit 11. 2. 107. q. 1. R. . . . 2. 235 § *Jln*. Quando obligetur ad annuam Confessionem 548. q. 1. An et quomodo absolvendus ante Primam Communionem ib.—V. **Confessio**. Quoad legem abstinencia? 552. q. 1.

Puerpera.—Excusatur a Missa per tempus consuetudine locorum determinatum 409. (i. 4. R. ad d). Ejus benedictio 1196. 8°. 1268. q. 7'.

Raptus.—Qua species luxuriæ 499.

Raitus.—Ut impedimentum Matr. est violenta abductio mulieris de loco tuto in alium, ubi sub potestate raptoris detineatur. Matrimonii ineundi causa. Dirimit de jure eccles. inter raptorem et raptam 1620. Raptus seductionis non inducit impedimentum 1621. q. 1. Sponsalia contracta, dum mulier est sub potestate raptoris, probabilius valent ib. q. 2\

Rebellio.—An licita aliquando 459.

Receptatores.—V. **Recursum præbentes**.

Recidivus.—Quis; distinguitur ab habituate 1470. Pormiliter. materialiter talis ib. Quis dicatur formaliter talis ib. Formaliter talis fundatam indispositionis suae præbet præsumptionem, nec absolvendus, nisi extraordinaria contritionis det signa 1473-1479. aut tractandus ut dubie dispositus 1479. d). Recidivo satis disposito differri potest et quandoque debet absolutio 1480. Ratio agendi cum consuetudinariis et recidivis : 1) quoad monitiones ; 2) media emendationis ; 3) absolutionis dilationem 1481.

Reconciliatio.—Quis ordo in ea servandus 283. q. 2.

Recursum præbentes.—Qui 771. 1. Qui ad restitutionem teneantur ib. 1.2' ; non teneantur ib. 3'.

Refectio.—V. **Jejunium**.

Regula.—Quid 1176. Non est merum consilium ib. 1, cum obliget vel sub gravi, vel sub levi ib. 2.3, vel ad poenain ib. 1.2. Licet per se ne sub levi quidem obligans, raro tamen sine veniali violatur ib. 4, et quandoque non sine mortali ib. et graviter peccare ; >otest Superior subditos de defectibus levibus non corrigens, et zelator de iis non monens 1178. Servanda a religioso ad Episcopatum promotum vel Parocho 1184.

Regularis.—Ejus vota quis irritare possit (V. **Irritatio**). Regulari communitati detrahere au grave 526. 6. Justa de causa Choro non interveniens an teneatur sub gravi Ollicium privatim recitare 1095. An peccet graviter recitans privatim, dum facile Choro intéresse potest 1096. q. 6. Religiosus status (V. **Status**). An possit transire ad aliam Religionem 1157. d). An teneatur ad statuta nova 1177 ; tendere ad perfectionem 1179 ; et an graviter peccet intendens mandata tantum gravia servare, et de cæteris nullatenus curare 218 —V. **Perfectio**. Solemniter professis propria

1185-1187. Ante professionem solemnem emittenda sunt vota simplicia ad triennium 1187. Non solemniter professus an possit acceptare hæreditatem aliasve donationes 1185.4 § *Hinc*. Quarum rerum dominium directum retineat ib. § *Religiosus*. Religiosorum privilegia 1190 sq. 1208. Vi dispersus 1204. Specialiter notanda circa religiosos nostiru regionis 1295. Fugitivus, ejectus, siecularizatus. ad Episcopatum jromotus, Parochus 1184. — V. etiam **Censuræ latae** etc. **Clausura**. **Irregularitas**. **Regula**.

Regulares proprie dicti, et qui cum Mendicantibus communicant, ad audiendas Confessiones tum *suorum*. tum *saccularium*. jurisdictionem immediate a Papa, accipiunt 1395. I. Ad audiendas siiorwni Confessiones approbationem simul cum jurisdictione accipiunt a Superioribus sui monasterii, vel Ordinis; pro *scecularibus* vero utramque hodie ab Episcopo loci ib. II. Ordinario non possunt confiteri *extra Ordinem suum* sine consensu Superiorum ; imo in monasterio soli designato a Superiore ib. III. Cui in itinere 1195. G). b). An et quando p t suos Superiores absolvi possint α Papalibus ib. c). 2). 1753. q. 1. q. 2. R. 2. Quid de Episcopalibus 1195. G). c) 1). Approbationem Episcopus eis non Eatest denegare sino causa 1397. q. 2. os approbare potest Episcopus cum limitatione temporis, personarum, aut locorum ib. q. 3. An Episcopus revocare possit approbationem eis concessam ib. q. 4. Valide absolvit saculares ex delegatione Episcopi, sed inscio Superiore ib. q. 7 ; item, sed illicite, invito Superiore, sed ex delegatione expressa Episcopi ib. q. 8.

Regulares ordinandi sunt ab Episcopo, in cujus diœcesi existit eorum monasterium, nisi etc. 1519. q. 3 ; titulo paupertatis

Regulæ JURIS.—Quid, et an vim legis habeant 171. R. ad 1).

Religio.—Qua virtus quid, ante 322, qui ejus actus, ante 330, et quæ vitia ei opposita, ante 834.

Religiosus.—V. **Regularis**.

Reliquæ.—Qualis cultus eis tribuendus 325. § *fin*. Sanctorum et Beatorum quotuplici sensu sumantur 327. 1). Qua? dicantur *insignes* ib. 3), et quod earum privilegium ib. 8). *Quæ publico* cultu colendæ ib. 4). Quomodo asservandæ ib. 5). Ubi et quo

modo exponendæ ib. 6). An et quomodo in processionibus defcendæ ib. 7. Domini, speciatim (ravis, quomodo cendæ ib. 2).

Remissio DEBITI.—Ut causa a restitutione debiti excusans 799. 1. Rationabiliter præsumpta 804.

Res sacræ.—Quomodo tales fiant 329. I. Quales esse debeant ib. II. Qua reverentia tractanda ib. III. Quæ in ordine ad sacrilegium 346. L 3, et quomodo sacrilegium circa eas committatur 847. 3.

Reservata Vota.—Quæ et quæ conditiones adesse debeant, ut sint talia 392. q. 3. Episcopi nostri et per eos deputati sacerdotes dispensant in voto simpliciter castitatis et intranda Religionis p. LXX. 4.

Reservatio casuum.—Datur in Ecclesia potestas reservandi certos casus, a quibus inferiores confessori absolvere nequeant 1400. 1. Hæc potestis solis Prælati jurisdictionem in utroque foro habentibus con-ferre. II. Prælati, aut Superiores regulares possunt reservare casus XI. in suo Ordine, vel monasterio, et alia præterea, sed de consensu capituli 1401. q. 5.

Ut peccatum reservatum censeatur, requiritur, ut sit: 1. interne et externe grave; 2. in sua specie consummatum; 3. certum ex omni capite 1400 III. Afficit immediate confessarium; penitentem mediate ib. IV. Ignorantia censuræ ab ea incurrenda excusat, non vero ignorantia reservationis 1401. q. 1. Ignorantia reservationis excusat a reservatione, quando cum ignorantia censuræ conjungitur, si agatur de casibus papalibus: non vero, si de episcopalibus ib. q. 2. Non potest absolvi subditus alterius diocesis, licet casus reservatus sit tantum in loco Confessionis ib. q. 3. Absolvi potest subditus alterius diocesis, quando peccatum reservatum est in ipsius diocesi, non nutem in loco Confessionis, nisi principaliter in fraudem reservationis se eo contulerit ib. q. 4.

Absolvere possunt a casibus reservatis do potestate ordinaria: 1) ipsi reservantes; 2) eorum successores in eadem potestate; 3) eorum Superiores 1402. I. Episcopi, vel eorum delegati, absolvere possunt a casibus papalibus occurrentibus, exceptis vialimodo inc. Nrdü reservatis; sed impeditus personaliter adire Romam debet recurrere per epistolam ad S. Sedem, ib. II. Aliquando simplex confessor potest absolvere a reservatis, etiam extra mortis periculum 1403. q. 1. Quomodo tollatur reservatio 1403. q. 2. Qui habet peccata reservata et non reservata, *per se* non tenetur in Confessione accusari etiam non reservata ib. q. 8. Inferior absolvere potest moribundum a reservatis, præsentem Superiore, aut alio facultatem habente, si casus sint *pure* reservati; secus, si sint cum censuris reservati ib. q. 1. Non tamen requiritur Episcopi venia ad absolvendum moribundum a casibus papalibus, etsi facile potest ib. q. 5. An Superior possit absolvere penitentem a reservatis, et eum remittere ad inferiorem pro absolutione non reservatorum ib. q. 1. Non possunt absolvi peregrini a censuris episcopalibus, quas in propria diocesi incurrerunt, si

agatur de censuris publicis vel ab homine per sententiam particularem ib. q. 7.

Respublica.—Cujusque publicum domini apud nos 612. Fœderatæ dominium 613. 640. Modus ei restituendi 785.

Restitutio.—Quid, ante 713. Necessaria ob solam violationem justitiæ commutativæ *per se*; in revel in voto 713. 718. 1. Præceptum ejus primario negativum, secundario affirmativum 714. II; obligans, sub gravi in materia gravi, sub levi in levi 719. 3. ad reddendum totum, vel si id fieri nequeat et agatur de re divisibili, ad partem possibilem ib. 2; ejus autem impletio, si moraliter possibilis sit, regulariter ante absolutionem a confessario procuranda ib. 4. Quomodo a moribundis exigenda ib. 5. Radices ejus,—acceptio rei alienæ (V. Furtum. Possessor boni fidei Possessor MALÆ FIDEI. POSSESSOR DUBLÆ FIDEI) injusta damnificatio (V. Damnificator. Damnum).—injusta cooperatio (V. Cooperator *c/d dfininum*. COOPERatores negativii. Cooperatores positivii, et singulos cooperatores sub propriis verbis v.g. Mandans, etc.) Quantum sit restituendum (V. Cooperator ad damnum). Is, cui restituendum:—est dominus certus et notus, quoties etc. 782. 1. —possessor, *ordinarie* saltem, si de re deposita, locata vel commodata agatur ib. 2; —et quis, si dominus sit dubius, aut incognitus, aut adiri nequeat ib. § *Quid autem*. 784. An restituendum creditori coacto cessionem bonorum facere, an potius ejus creditoribus 783. Quo ordine restituendum a cooperatores inter se (V. Cooperator *ad damnum*), et quo creditoribus, si omnibus satisfieri nequeat (V. Creditores). Exclus, quo restituendum, is est, quo justitia violata pleno luparetur 791, et hinc restitutio per se non necessario fit palam ib. 1; nec per ipsum debitorem ib. 2; nec advertente domino ib. 3. An fieri possit per simulatam donationem 792. q. 1. q. 2. Quis recipiendæ, etc. restituendi modus 795. q. 6, et quis sæpe recte suggeratur uxoris, filiis, famulis, operariis ib. 7, vel quando restitutio facienda est ad causas pias 782 § *fm*.—Cætæra quoad modum restituendi V. Debita. Debitor. Quando restituendum (V. Debita). Causæ a restitutione excusantes ad tempus 798; in perpetuum 799.—V. etiam Debita. Restitutio ob damnum in Ixmisi animi (V. Bona); corporis (V. Adulterium. Τοκμὸς λυγρός). Homicidium. Mutilatio. Stuprum. Vulneratio; occasione militia illatum (V. Bellum. Conscriptio *ad militiam*. Dux bellii. Milites); ob defraudata tributa (V. Tributa). Societati assecratiouis, etc. facienda 1040. 2. Restitutio ob laesam famam (V. Fama); ob Simoniani (V. Simonia); oblationem voti paupertatis (V. Paupertatis Votum).

Restrictio mentalis.—Quid et quotuplex 512. Pure mentali numquam uti licet 513. Improperie mentali uti licet ex justa causa, etiam (sed majori ex causa) cum juramento 369. q. 8. 514. Excipe 515. 1. 2). 3). 4). Hinc etc. 874 9\ 515. 2. 3. 4\

Reus.—Quis, ante 1072. Quando uti possit restrictione improprio mentali 515. 8

Coram iudice so sisters potest cum certo mortis periculo 462. q. 4. A quo occidendus 161 458.4% Aufugiens an occidi possit 466. q. 1. A iudice interrogatus an veritatē fateri teneatur 1072. q. 1. An dicere veritatem, si agatur de pœna ecclesiastica, etsi non sit legitime interrogatus, ne accusator habeatur tanquam calumniator ib. q. 2. An liceat illi appellare ib. q. 3; ad sui defensionem revelare crimina occulta testium vel accusatoris ib. q. 4; fugere vel resistere 1073. q. 5. q. 6, etiam cum damno custodis ib. q. 7. An liceat adjuvare reum in fugiendo ib. q. 8. An liceat reo declinare pœnam mitiorem iustam, sed nondum irrogatam ib. q. 9.

Revaiidatio Matrimonii.—Irriti ob defectum consensus fit renovando consensus ab utraque parte, si neutra consensit; ab una tantum, si alterutra tantum consensit. Renovatio coram paroco non requiritur, nisi nidlitas publice innotuerit 1629. 1630.

Si irritum ratione clandestinitatis, consensus renovandus coram paroco et testibus. Si Ordinario ita visum fuerit, secreto flieri potest 1631. Si una pars, sciens doctrinam Ecclesiae, coram paroco contrahere nolit, procuratorem mittat aut epistolam, et, si neque ad hoc induci possit, obtineatur dispensatio in radice 1632. q. 2. q. 3. Si nolunt ad ecclesiam pergere, conjungantur in domo sua ib. q. 7.

Obtenta dispensatione, utraque pars tenetur renovare consensus, si utraque impedimenti conscia fuerit; si una tantum pars iniunctum cognoverit, speculative una pars tantum renovare tenetur, practice autem ambo, nisi etc. 1633. 1634. q. 1. Si impedimentum fuerit publicum, consensus renovari debet coram paroco et testibus, etiam, sed non de valore, iu locis,

ubi non viget Decr. Tametsi; secus, si Impedimentum sit occultum, licet contrahentes impedimenti conscii fuerint 1634. q. 2. q. 3. Modi renovandi consensus ib. q. 4.

Dispensatio in radice.—Est abrogatio legis ecclesiastica?, quæ impedimentum induxit, in casu particulari, conjuncta eum irritatione effectuum ex illa lege secutorum 1635. Couvalidat ergo Matrimonium a tempore, quo fuit initum ib. Papa dispensare potest in radice Matrimonii quoad omnia impedimenta juris ecclesiastici 1636, I, modo 1) conjunctio conjugum habuerit speciem extrinsecam iusti Matrimonii, sed etc. ib. II. 1; 2) consensus utriusque perseveraverit ib. 2; 3) a lsiurgens et gravis causa, excepto etc. ib. 3; 4) agatur de impedimento juris ecclesiastici ib. 4. Iu solis impedimentis occultis dari solet ib. **Nota.** Obtineri potest et applicari utraque parte illius ignara; non tamen potest concedi, si conjuges, dum contrahebant, cognoverint nullitatem Matrimonii; potest vero, si impedimentum cognoverint, sed non nullitatem Matrimonii 1637. q. 1. q. 2, quomodo exequenda ib. q. 1. Facultas Episcoporum nostrorum p. LXXIV. fi.

Revelare.—Quando liceat crimen alterius 518, vel secretum 541. q. 1. Impedimenta Matr.—V. **Banna.**

Reverentia.—Debita parentibus 421. 422, marito 443. 1, 444. 2a, domino 448. 7, matri 451.)

Revocatio facultatum.—V. **Parochus.**

Rigorismus.—Quid 62. I. Condemnatus 82.

Rituum Congregatio S.—Decreta et declarationis 172. 4. et 1335.

RÔSRIUM, —V. CORONJE.

“Round Dances.”—V. **Choreæ.**

Rubricæ.—V. **Eucharistia, ut Sacrificium.**

Sacra acatholicorum.—V. **Cooperatio Fides.**

Sacramenta in genere.—Quid, quibus consent. quam gratiam conferant, et quo modo 1206. 1208. 1209. Quot et quotuplicia 1207. Mortuorum an secundam, et vivorum an primam cratiam conferre possint, et quibus sub conditionibus 1208. et 1209. q. 3.

Materia quid et quotuplex 1210. Forma quid 1210. Materia et forma necessariae ad valorem Sacramenti 1211. I. et extra casum necessitatis moraliter certae adhibendæ 60. I. 1211. II. 1501. q. 3. Erga idem subjectum ab eodem Ministro applicanda? 1211. III. Exceptio 1503 § **Sacerdote** etc. Qualis unio inter utramque requiratur in genere;—in **singulis** Sacramentis 1211. IV. Materiæ vel forma? mutatio quotuplex, et quæ invalidât 1212. Quotunlici modo invalidetur forma 1212 post II.

Iterari Sacramentum in dubio circa materiam et formam quando et quomodo possit 1213. I;—non possit ib. II. et 1214. 3. § —**debeat** ib. III. **Facilius**, seu contra

rationes etiam multo probabiliore, iterandus Baptismus et Ordo 1214. 1.

Sacramenti simulatio in quo consistat, et quomodo differat ab ejusdem dissimulatione 1232 an licita 1231. q. 5. Casus huc spectantes 1233. 4. 5. 6. 7. S\

Receptio Sacramenti **valida** non requirit fidem vel dispositionem aliquam in recipiente, Poenitentia excepta 1238. I; nec intentionem in infanto aut perpetuo amenito 1238. II, et quam intentionem requirat in adulto 1238. III. 1240.—Non requirit attentionem 1239.

Receptio licita et fructuosa Sacramenti—**vieorum** in adulto requirit intentionem, et **per se** statum gratiæ, qui, si absit et agatur de Eucharistia, per Confessionem comparandus 1241. I. 347 3. 1);—**mortuorum** actum implicitum Fidei. Spei, et attritionem 1241. II. Reviviscunt Sacramenta—quæ, et quid ad hoc requiratur 1242.

Petero Sacramentum quando liceat a Ministro indigno—ob peccatum 307. d). 319. c). 12-13. q. 4;—ob censuram aut inhabilitatem canonicam 1243. q. 5\

Circa Sacramenta quid ab adultis sciendum 260.

Sacramentalia.—Vnriæ eorum species 1244. Vis et efficacia 1245, et quomodo fidelibus explicanda 1246. 3. Administratio, et hujus obligatio 1246. 1, ac quo modo fieri debeat 1246. 2,—V. **Benedictiones.** **Exorcismits.**

Sacrificium Missæ,—V. **Eucharistia, ut Sacrificium.** **MISSA.**

Sacrilegium.—Quid, quotuplex 316. 1; Iuantuni peccatum ib. 11, et quale ib. III. Iasus sacrilegii personalis 84 1; localis ib. 2; realis ib. 3. Probabilius sacrilegium est violatio per come voto simplici castitatis extra Religionem ligata 348. q. 1; item quodcumque peccatum externum grave luxuria etiam non consummata, in loco sacro commissum, imo et desiderium illud in loco sacro committendi; non vero peccata luxuria mero interna in loco sacro commissa 848. q. 2. Sacrilegium est furtum rei sacra vel etiam non sacra?, quæ loci sacri custodiæ commissæ est ib. q. 3. An sacrilegium vasa sacra, etc. tangere, et a quibus lavanda corporalia, etc. 349. q. 5\

Sacrtsta.—A Parocho, non ab JEdituis, designandus 626. 5. Catholicus in templo acatliolico 313. b.

Salutatio Angelica.—An ab omnibus de præcepto scienda 260.

Sartores.—An excusentur a jejunio 573. 5. Quoad opera servilia 417. 4.11. Quomodo peccare soleant contra justitiam 703. 4.1081. 6.

Satio, u/ species accessionis.—674.

“**Sa\ings banks.**”—Quid de iis 945.

Scandalizantes.—Præcinuæ eorum classes 295.

Scandalum.—Quid 290. Quotuplex 291. Passivum ejusdem gravitatis et speciei ac ipsum peccatum scandalizati, excepto pharisaico 292 *initio*; activum ex genere suo grave, et eo gravius, quo etc. ib. q. 1. R. 1; leve ex triplici capite ib. R. 2; est peccatum specie *ad minus* duplex, casu etiam quo alter jam determinatus sit ad peccatum, et sæpo *plurest* •tiam sivesjæcie. sive numero distinctas continet malitias 293. Hinc in Confessione exponendum etc. 204. No scandalum in fire cru/n detur, quaedam omittenda aut etiam dimittenda, quæ alias non essent omittenda nut dimittenda. quoties nimirum lex charitatis obligare non cesset in casu aliquo particulari 296. Hinc omittende quandoque minus recta, seusneeie tantum tenus mala 297; quin et in i(Terentia 298; et dimittenda aliquando bona spiritualia 299. et temporalia 300. An et quomodo reparandum 301; speciati in si agatur de scandalo, ob quod quis censure subjacet 1072. q. 7. q. 8; et an (tamnum temporale ex scandalo secutum «'ompeiiMinduin 753. q. 11

Scapularia.—Requisita (*encrai!a* ut quis gratiis spiritualibus Scapularium participet 1791. Materia ib. a). Color in. b). Forma ib. c). Benedictio ac impositio Scapul. (pio modo flori debeat, et in (piorum favorem fieri possit, et quid, si Scap. perdat. deteratur, deponatur seu abjiciatur 1792. a). 1794. a); A quo fieri possit

1792, b).—Comprehendit facultatem concedendi Ind. plen. in articulo inortis ib. c). Receptio in confraternitatem Scapulari correspondentem an requirat inscriptionem nominis recepti, et a quo fieri possit inscriptio 1793. Gestatio Scapularis qualis esso debeat 1794. Privilegium Sabatinum Scapulari B. M. V. de Monte Carmelo annexum, et quid requiratur ut quis co potiat 1795.

SchoL.E.—Publicæ si frequententur a pueris, an et quando parentibus absolutio doneanda 3439. An et quando magistris in iis docentibus 440. 1.2, vel earum curatibus {“*members of the school-board*” b ib. 4. Officiumpastorum quoad eas ib. 3. a). Catholicas erigendi obligatio *per se* grainsib. b. ci.

Scientia.—Ceu notitia promulgationis legis an necessaria, ut lex obliget 118. II. In promovendis ad Ordines 1523. q. 1.—V. **Confessarius.** **Irregularitas.** **Judex.** **Magistratus.** **Medicus.**

Scriba.—Quis in tribunalibus 1068. Ejus injustitia? ib. 1.2.

Scriile.—An excusentur a jejunio 573. 5\

Scribere.—An opus servile 413. q. 7.

Scriptura Sacra.—Ejus abusus, v.g. verba detorquendo ad vana, etc. est sacrilegium *rcale* :h 7.3 .5). Ejus verba non sunt vane, seu irreverenter, usurpanda 860. n. 2. Ejus lectio in lingua vulgari 1706. II. 3. (j. 2. R. 2. c). Eam imprimentes aut imprimi facientes 1741. 1. Quales ejusdem versiones ab Episcopis approbari jkis sint 1706 II. 8.

Scrupulosus.—V. **Attentio.** **Conscientia** **Corhe**(tio fraterna. **Intentio.**

Sculpere.—An opus servile 413. q. 2.

Sculptores.—Quoad scandalum 2t>5. 9.—V. etiam **Sci lpeke.**

Sculptures.—Eas exponentes quoad scandalum 295. 9. 1457. 1.

Secretarius.—V. **Scriba.**

Secretum.—Quid et quotuplex 539. Quomodo singulum obliget 540. Causa illud revelandi 541. An grave illud uni vel alteri probo sub eodem secreto manifestare 542; et quid, si promiseris illud servare, etiam cum vitæ jactura 541. q. 2\ Quid de secreto commissio, si interrogaris a Superiore vel iudice 541. q. 1. 543. 2. » . Qui l m eodem casu de promisso 543. 7.—V. etiam **Littere.**

Sententia.—Judicis, fundata in falsa præsumptione, an obliget 129. Judicis an necessaria, ut pœnani quis subire teneatur 179.

Sepultura.—Licet aliquid accipere et exigere pro terra sepultura nondum benedicta, non vero pro jam benedicta, nisi etc. 856. R. 4. I. 1. Quid de praxi hujus regionis ib. II. § *Ex nis*, et ad quid apud nos adhibendum pretium pro loco sepulture solutum ib. § *Jure nostro*—Fro actusepulture sponte oblata accipere, et. si consuetudo adsit, etiam nVquiclexigere licit ib. I. 2; sed pro pauperum sepultura sive loco, sive actu nihil exigere licet ib. 3. Ecclesiastica quare quandoque rite deregetur 1698, et quinam ea sint privandi 1799. q. 1. Mandantes seu cogentes tradi sepulture ecc. hæreticos notorios, aut nominat un

excommunicatos aut interdictos ipso facto incurrunt excommunicationem, nemini tamen reservatam 1736; interdictum vero ab ingressu ecclesiæ (donec ad arbitrium ejus. cujus sententiam contempserunt, competenter satisfecerint), oui nominatim excommunicates ad eam admittunt 1751. An morte plexis deneganda 1699. q. 2 j mimis et comædis ib. q. 4; non-paschantibusib. Mrta. 4. Quid in dubio utrum sit deneganda ib. q. 3. An apud nos ritus ecclesiastici adhiberi possint in sepultura fidelium, quorum corpora sepeliuntur in coemeterio non Catholico ib. q. 5. Rogulæ aliquæ pastorales circa sepulturam eccl. ib. *Nota.* 1. 2. 3.

Sermones impudici.—Mortales ratione delectationis vcnereæ aut proximi periculi consensus in eam ex parte loquentis 491. L 2. o, aiiu gruv is scandali in audiente ib. 1°. 2. 492. II. III.

Servitos ("Siaaery").—Proprie dicta juri naturæ repugnat 595. R. 1. Improperie dicti non ib. R. 2, et ex quatitor titulis fit h<iî ima 596. !.

Servitus, ut species dominii.—Quid 680. QuoteplexOSl. "*Right of—support,—drip, light and air,—way.—drain*" ib. Jura et obligationes cum ea connexa 682. Quo modo constituatur 683, extinguatur 684. Ei affinia—"Party-walls" 685;—"Division-fences" 686;—"Running waters" 687.

u Sheriff.—V. "Constable."

Sigillum Confessionis.—Quid, ante 1489. Datur strictissima obligatio illud servandi 1489. I. Urget semper, etiam post mortem pœnitentis ib. II. Oritur ex *omni* et *sold* Confessione Sacramentali ib. III. Cessat, si detur licentia utendi scientiâ ex Confessione, et qualis esse debeat hæc licentia ib. IV. Confessio laico vel jurisdictione carenti *scienter* facta inducit tantum obligationem secreti naturalis 1190. 1. Nulla est obligatio sigilli, si quis non se accusat in ordine ad Sacramentum ib. 2. 3. Non datur parvitas materiae inviolatione sigilli, si agitur de revelatione *directa* 1491. q. 1. Ad sigillum tenetur *primario* quilibet confessarius sive verus sive fictus 1492. I; *secundario*, qui notitiam Confessionis 2uombdocunque acquisierit sive ex ipsa Confessione, sive ex mediis ad eam ordinatis ib. II. Pœnitens respectu confessarii tenetur ad secretum *naturale* 1493. q. 1. Confessarius ex causa sufficienti et caute cum pœnitente potest loqui: 1° in Confessione do omnibus præteritis; 2° etiam post absolutionem antequam discesserit, vel si postea redierit; 3° extra Sacrum Tribunal absque licentia nullum verbum proferre licet de auditis ib. q. 2. Qui legit chartam, in qua scripta est Confessio, obligatur *per* S3 ad secretum naturale, attamen *sub gravi* ib. q. 3. Si doctor consulitur circa Confessionem niteri/aotendam, tenetur tantum ad secretum naturale ib. q. 4.

Objectum sigilli sunt *omnia* peccata confessa eorumque explicationes 1494. I, et omne manifestatum, cujus revelatio cederet in gravamen pœnitentis vel in odium Sacramenti ib. II. Secus de iis, quæ aliunde scit confessarius ib. III. Sub sigillo etiam cadunt: 1 peccatorum cir-

cumstantiæ; 2 peccata complicis; 3° pœnitentia impositæ; 4 defectus manifestati ad explicandam peccati rationem 1495. Virtutes *per se* non cadunt sub sigillo, sed etc.; secus vero do scrupulis, si aliquo modo pertineant ad materium Confessionis 1496. q. 1. Idem ac do scrupulis tene de defectibus naturalibus pœnitentis ib. q. 2. Peccata commissa in ipsa Confessione non cadunt sub sigillo *per se*; quamvis pLorumquo *per accidens* ib. q. 3. Qui dicit se talem audivisse in Confessione, non violat sigillum, nisi etc. ib. q. 4. Idem tene *per se* de eo qui dicit se talem absolvisse ib. q. 5. Confessarius tradens pœnitenti non absoluto schedulam in testimonium Confessionis, declarare non iiotest eum fuisse absolutum ib. q. 6. Confessarius denegans pœnitenti indisposito, et *petenti extra* C^n- lessionem, schedulam Confessionis, violat sigillum; etiam violat, si agitur ue petitione *intra* Confessionem, in iis circumstantiis in quibus dari solet schedula; secus vero extra has circumstantias ib. q. 8. Confessarius potest monere complicem, dei licentia pœnitentis, vel alium ad complicem corrigendum; ast ordinarie non expedit petere ejusmodi licentium ib. q.

Sigillum violari potest: 1° *directe*, revelando aliquid ad secreta Confessionis spectans; 2° *indirecte*, dicendo aliquid, ex quo objectum sigilli suspicari possit 1497—1. Reg: *indirecte* violatur sigillum, si pœnitentes vel alii de dictis a coufessario ex solâ notitiil in Confessione habita merito offendi jiossint ib.—II\ Reg: In dubio standum est liro parte sigillo favente ib.—III Reg: >ulhi est violatio si quis narret peccatum auditum, (juin revelet pœnitentemib. Sigillum inirecte violat: 1 qui unum præ aliis laudans, dicit eum sola venialia commississe; 2 (pii loquitur de peccato ex solft Confessione cognito cum aliis, qui id aliunde norunt; 3 qui dicit, se non absolvisse talem; eum renussisse ad tale tempus; nondum expletam esse ejus Confessionem; 4 qui altâ voce arguit pœnitentem; 5 qui cum alio coufessario loquitur de peccatis alicujus j>œnitentis; 6° cpii post Confessionem *paucorum* dicit, se tale audivisse peccatum; 7 qui narrans alicujus personæ peccata addit circumstantiam cognitam ex solâ Confessione; 8 qui diceret, se in tali monasterio audivisse peccatum grave; a fortiori, si diceret in tali conventu talia peccata committi; 9\ qui post Confessionem ostendit se recordari ae peccatis auditis a tali; 10° qui alicuius Confessionem declinaret, eo quod minus bene dispositus accedere soleat 1198. Do Comunione deneganda, etc. vide 1299. q. 10e. Qui dicit in civitate vel pago gravia crimina committi, frangit sigillum, si agitur do loco angusto 1499. q. 2\ Praedicatores, secluso revelationis periculo et pœnitentium gravamine, uti possunt notitia Confessionis ad loquendum de iis, do quibus alioquin non cogitassent ib. q. 3. Sacerdos, qui ex Confessione novit sibi parari insidias, fugere potest, si ex tali cautione minime manifestetur peccatum vel pœnitens ib. q. 4°. Superiores ad gubernatio-

nern externam minimo uti ponsunt notitia Confessionis, etsi nullo modo appareat (plod ex eft notitia agant ib. q. 5. Confessarum uti potest notitia Confessionis: 1 ad orandum pro pœnitente; 2 ad consulendos libros vel sapientes; prudenter tamen; 3 ad so dirigendum v.g. ad rigorem augendum vel temperandum; ad alios prudenter interrogandos vel instruendos; 4 ad reformandos proprios inores, corrigendos defectus, ad melius fungendum suo ofllcio ib. q. 6. In sermonibus, et in tota sua agendi ratione, *prudens* et *discretus* sit confessarius; frequenter oret ib. Cozi-
ClusiO.

?I g n a.—Ilæretici materialis 268. q. 1. R. *ad prim.*, formalis ib. R. *ad see.* Ordinaria contritionis 1428. <j. 3. Extraordinaria 1474-1478.

SIMONIA.—Quid 350. Quotuplex 351. Quid præcise ad eam requiratur 352. I. Hinc etc. Ib. II. et 353. 354. 355. 857. Est peccatum gravissimum, ct, si simoniasit jurisdivini, materia? parvitatem non admittit 352. III. An restituenda res spiritualis simoniace acquisita 358. q. 1, et an et cui temporalis accepta pro spirituali ib. q. 2. q. 3.—V.

Jura stolæ. Sepultura

Simulatio.—An et qualis sit mendacium 511.

4. Falsæ Fidei seu Religionis (V. Fides).

Sacramenti V. Sacramenta *in genere*.

“Slave.”—V. Mancipia.

“Slave-holder.”—V. Herus.

“Slavery.”—V. Servitis.

“Slave-trade.”—V. Nigritarum COMMERCIIUM.

Societatis contractus.—Quid et conditiones 1013. Invito socio ante tempus e societate recedens ib. *Quær.* Sociorum peccata 1014.

Socius.—In recitando Officio 1123 sq. An adhibendus, si solus non valeas recitare 1131. q. 5. In contractu societatis.—V.

Societatis contractes.

Sodomia.—Quid et quotuplex 505. § Notat. 506. 1. Declarandum circa eam in Confessione an fuerit perfecta 506. 2. 2i, et quis fuerit agens; non vero circumstantia pollutionis, nisi abfuerit; nec interrogandum au pollutio fuerit intra v»»s, nisi de casu reservato agatur ib. 3). 4). 5). 3.

Solidaria obligatio *ad restitutumem*.—V.

Sollicitatio *in Confessione*.—Quid 1407. Quid *turpia*, ad quæ sollicitatur 1408, et quid si confessarius sollicitanti consentiat tantum ib. § *Confessarius*. Quo actu perficiatur 1409. Qualis nexus sollicitationem inter et Sacr. Pœn. intervenire debeat, ut adsit obligatio denunciationis 1410. Obligatio denunciandi 1411, ejus finis ib, et praxis 1412. Censura in non denunciante 1739.

Somnia.—An fidem mereantur 341. q. 2.

Sortes.—340.

SORTILEGIUM.—337. 10.340. q. 1.

Sortis periculum.—V. Periculum sortis.

Sortitio.—Quid, ante 1043; an licita 1043. q. 1; conditiones 1043. q. 2; et quid jure nostro ib. *in fine*.

Species peccatorum,—λ'. Peccatum.

Specificatio, *ut species acressiohls*—673 II. a).

Spectacula.—V. Comcedle.

Spes.—Quid; quod ejus objectum materiale et formale; qui ejus actus; quæ peccata ei opposite 20W. Ejus necessitas 270. I. II. Quando obligat ib. II.—V. etiam Desiderium. Desperatio. Præsumptio.

Spiritismes.—342. q. 5.

Sponsalia.—Quid 1525, Sunt 1 anlemnia vel privata; 2 absolute vel conditionata 1526, Ad eorum validitatem requiritur promissio 1) deliberata: 2) mutua; 3) signo sensibili expressa; 4i futuri Matrimonii; teter personas habiles 1525, 1527. I. Idem valent solemnia ac private 1527. II. Inita sub conditione de præwnti valent, verificata conditione; de futuio. conditione impleta ib. III. In foro interno dubium de sensu verborum solvitur ex intentione partium; in externo ex communi acceptatione verborum. Manente dubio, stet libertas ib. IV. Inita ex metu gravi probabilius non valent; ex levi sunt n^scindibilia 1528. q. 1. q. 2. K53. III. ficta an valeant 1528. <p 4. Impulæmm vel non septennium *ner se* valent ib. q. 5. Per internuntium, litteras, procuratorem valent, servatis servandis ib. q. 6\ Obligant ex justitia et sub gravi, tempore determinato; vel. eo non determinato, quamprimum una pars rationabiliter exigit 1529.1. Constituunt impedimentum 1) impediens; 2) quandoque dirimens publicæ honestatis il». II. III.—V. etiam Honestas publica. Ex dissolutis non datur actio in foro civili nisi ad reparanda damna ib. *Xota*. Si quis cum dual us sponsalia contraxerit et cum secunda peccaverit, prior cedere non debet juri suo. licet plerumque id ei suadendum sit 1530. q. 1'. q. 2. Arrhæ sunt licita? ib. q. 3. Pœna iis apposita non est solvenda a juste resiliente, ct soluta non potest retineri; nec probabiliter injuste resiliens solvere debet, licet solutum retineri possit ib. q. 4. Quid de muneribus ib. q. 5. Causte sponsalia solventes præcipuæ: 1) Mutuus consensus: 2) Impedimentum superveniens dirimens jure divino: 3) Electio status perfectioris: 4) Crimen grave alterius: ft) Mutatio notabilis status: <ll Nimia dilatio Matrimonii: 7) Discessus sponsi in terram longinquam, vel etiam in propinquam, animo non redeundi 1531. Pinguis hæreditas uni superveniens non dissolvit 1532. q. 1. Votum castitatis vel suscipiendi Sacros Ordines: 1) antecedens certo; 2) subsequens probabiliter solvit ib. q. 2\ Dissensus parentum justus dissolvit; injustus non ib. q. 3\ Defectus perniciosi vel injuriosi aperiri debent; alii non ib. q. 4. Matrimonium subsequens cum alia ea tantum suspendit ib. q. o. Sponsalia valida, secuta copula, affectu maritali habita, transeunt in Matrimonium præsumptum 1546. 8. Probabilius valent sponsalia, contracta dum mulier est sub intestate ruptoris 1621. q. q.

Sponsio.—Quid, et conditiones 1042. In electionibus politicis multorum peccatorum occasio ib. § *jin*.

Spontaneum.—Quid et quomodo differat * voluntario et libero 4.

“Squatters.”—674. *Nota*.

- Status religiosus.**—Quid 1148.—An et quomodo a Christo 1149. 1. Ad ejus essentiam non requiruntur vota sollemnia ib. II; nec semper sufficiunt simplicia ib. III. IV. Locatio ad eum (V *Vocatio*).—V. etiam **Filiarii. Parentes.**
- Status, ut conditio fortunée.**—Bona statui superflua quæ 284. III. Ex iis succurrendum proximo in necessitate quacumque constituto 235. 7. II'. (V. *Eleemosyna*). Juste vel injuste acquisitus an et quomodo excuset a restitutione 798.
- Status, ut conditio vitæ christianæ.**—Triplex 1147.
- Stipendium.**—Famulorum quantum justum 1021. q. 2. An famulo infirmo aut ante tempus fixum discedenti debeatur 447. 4. 449. 2. An legibus nostris debeatur aliud quod sine contractu 449. 1. Pro functionibus sacris an licitum 352. II. Principaliter ob illud functiones sacras obire an simonia 353. q. 3. Supra taxam exigere an simonia 355. q. 7. Alissæ (V. *Censuræ latæ* etc. *Eucharistia, ut Sacrificium*).
- Stuprum.**—Quid 497. Illud committens tenetur reparare omnia damna puellæ vel ejus parentibus obvenientia 809. III. An violatam sub promissione Matrimonii ducere teneatur 810; et quid, si hæc acatholica sit 811. Ad quid teneatur erga prolem spuriam ib. q. 4; et ad quid erga parentes puellæ, si hæc libere in peccatum consensit ib. q. 3'.
- Stridere.**—Minus malum an aliquando liceat 305. q. 1.
- Subdelegatio.**—V. *Dispensatio. Jurisdictio.*
- Subdiaconatus.**—V. *Irregularitas. Ordo.*
- Subditi.**—Legi qui.—V. *Lex. Peregrini. Pueri. Vagi.* An teneantur obedire in dubio de legis vel praecepti justitia vel honestate, vel de Superioris potestate 65. 3. 1173. 1664. q. 1. An superior teneatur de damnis per eos causatis 775. q. 3. q. 4.
- Subsannatio.**—533.
- Subsidiarii contractus.**—Qui. ante 1032.
- Suffocatio infantis.**—428. a). 8".
- Suffragatores.**—Restituerentur tenentur, quoties suffragando efficaciter influunt in damnum alterius 767. I; aut ex officio ad id obligati a se (fragio abstinent cum damno alterius 769. q. 3. Non tenentur, quoties non efficaciter influunt in damnum alterius; aut, seclusit fraude aut pacto speciali, alium a consecutione boni, ad quod nullum jus haberet, impediunt 767. I; aut suffragium tempestive et authentice revocant; aut bona fide suffragantur. Quot tamen casu etc. ib. II. Quid si non esint alia suffragia sufficientia 768; et quid in dubio utrum suffragium fuerit ex prioribus et necessariis 769. q. 2°.
- Suicidium.**—Illicitum 461. 1. II. Indirectum quando licitum ib. III. 463. 5. 6.
- Superbia.**—Notio, malitia, filiiæ. remedia 2. 36.
- Superflua.**—Vitæ et Statui quæ 284. III.—
- V. *Eleemosyna. Restitutio. Status, «I conditio fortunæ».* Contra votum pauper-tatis 1163 R. ad 1^m.
- Superior.**—Ejus obligationes quoad peccata subditorum 288. 1. Subditorum litteras aperiens et legens 543. 4. 5. An teneatur de damnis a subdito illatis et 775. Subditos a statu religioso avertens 1153. q. 3'. Religiosus quid possit præcipere, et quid non 1171. II. III. Exemptorum habet jurisdictionem quasi Episcopalem 1194. II. Hinc debet visitare subditos; potest infligere censuras personales; dispensare cum subditis in 1195; approbare suorum confessarios ib. G).—V. etiam **Subditi.**
- Superiorissa Monialis.**—Qualem habeat potestatem 1189. 4. 5. 6. (V. etiam *Abbatissa. Irritatio*). Hic et confessarius 1398. *Dico 1 § fin.* Generalis et Episcopus 1189. 4'. Ejus electio ib. 2C.—V. *Moniales.*
- Superstitio.**—Ante 334.
- Surdastri.**—Quoad integritatem Confessionis 1369. q. 6. § *Hinc:* 2. Quoad absolutionem eonditionatam 1344. q. 8'. 7'.
- Surdo-muti.**—Parochi circa eos cura 1141. § *ult.* Eorum Confessio 1369. q. 6. Quoad absolutionem eonditionatam 1344. q. 8. 1.
- Surdus.**—Quoad integritatem Confessionis 1369. q. 6. § *Hinc:* 2. Quoad absolutionem eonditionatam 1344, q. 8. 7°.
- Suspensio.**—Quid 1686 (Ex informata conscientia ib. 1. Ad cautelam ib. 2. Quotuplex 1687. 4 *divinis* quid ib. § *Per suspensionem.* Ejus violatio quando gravis 1688. I'. *Totalis* quando et quid operetur ib. II. *Ab Ordine* quibus privet ib. III'. 46 *Officio* quid efficiat ib. IV. Resolutiones 1689. An partialis ferri possit pro culpa veniali 1662. 23 An et qualis communicatio prohibeatur cum suspensio *vitando* 1690. q. 6. Quomodo tollatur ib. q. 3; quæ forma adhibenda ad eam tollendam ib. q. 4; et an sacerdos suspensus absolvi possit a peccatis per simplicem confessarium, antequam a suspensione reservata absolvatur per Superiorem ib. q. 1. An sacerdos simpliciter approbatus absolvere possit suspensum a censura in articulo mortis, si Superior aut delegatus desit ib. q. 5'.
- Suspicio temeraria.**—Quid 536. 2. Quantum peccatum 537. III. 538. 5. 6".
- Sutores.**—Eorum peccata 1081. 6.
- Symbolum Apostolorum.**—An sciendum 260.
- Synodus dicecesana.**—An adeunda a Regularibus 1195. E), et an hi ejusdem statutis subjiciantur 1202. N).
- Systemata Moralia.**—Quot et quæ 62. Systema S. Alphonsi (V. *Æquiprobabilismus*).

Tabernaculum.—Quale esso debeat 1300. II. Qua-nain ab eo removenda ib, et 327. 6),

Tactus impudici.—Qualee—tix *um^tam* a mortali excusabiles 7. T *ordinarie* mortales ib. 1.-3'. II. T.-3 ; *semper* ib. II ;—*per se* veniales ib. 486. I. 488. III. 3. Contrahunt malitiam circumstantiarum pereonæ 488. III. Reg. pract. 1. 347. 1\ 21. 348. q. 1 496. I. Ie. 2"; loci sacri 496. II. *Notu.* 848 q. 2. R. 2. Quales *per se* nullum peccatum 486. II. 488. III. Cum bestiis 488. III. *Nota.*

Tangere.—Vasa sacra etc.—V. **Sacrilegium.** **Tactus.**

Templa acatholicorum.—in iis quid liceat necne Catholicis 254. 1. 2. 4. 6. 7. 313. 1). Iis ædificandis un liceat cooperari 313. 2. 314. 1.

Tempus.—Quantum post promulgationem legis requiratur, ut hæc obliget 120. 121. Tempore legis elapso, an hujus obligatio cesset 136. Requisitum ad consuetudinem inducendam 185 *in fine*; abrogandam 181. 3. Implendi voti 386. q. 4. Eliciendi actus virtutum theologicarum 250. q. T. 270. 277. q. 1. Confessionis annute, ex consuetudine, a Paschate ad Pascha 1356. II. Communionis Paschalis iure comuni a Dom. Palm, usque ad Dom. in albis; apud nos universim a 1 Dom. Quadr. usque ad Dom. Trinit. 549. 1. Confessionis annuæ, et Communionis Paschalis appositum ad sollicitandam, non ad linendam obligationem 548. q. 3. 550. q. 1. Tempora Jejuniarum 554; abstinentia? tantum 551. II. Requisitum ad praescriptionem immobilium in diversis Statibus nostris 066. Ultimus possessor ad praescriptionem computare potest omne illud, quo res ab aliis bona fide fuit detenta 665. S. Breve an liberet a debitis 668. V. **Prjb SCRIPTIO.** Ordinationis 1523. q. 3.

Tempus clausum seu feriatum.—Quid; quale; et quando prohibeat ipsum Matrimonii contractum 1567

Tentatio Dei.—Quid, quotuplex et an semper mortalis 345. V. **Concionator.** **Infirmus.**

Testamentum.—Quid 909. et quotuplex 914 *initio.* Qua ratione interpretandum 910. Quis possit testari et quis non 911. Quis possit esso lueres aut legatarius 912. De quibus bonis quisque disponere possit 913. I) o variis formis testamentorum practice? notæ 914. An valeat informe ad pias causas 915; ad profanas 017. An lueres ab intestato, qui testatori promisit se certo soluturum esso legata, etiamsi testamentum esset informe, promissione ista teneatur 918. Qua ratione revocetur 919; exequendum 920.

Testis.—An teneatur se spcwife offerre 1074. I. Citatus ad quid teneatur in genere ib.

II. Falsus qualiter peccet et ad quid obligetur ib. III. Falsus ex ignorantia incivibili 1075. q. 1. Scripturam supponens aut adulterans ad supplendos actus perditos, vel ad jus certum prosequendum ib. q. 2. Casus, in quibus a testimonio ferendo excusetur 1076. q. 3. Quid, si solus crimen noverit ib. q. 4. Se aljscondens. ne citetur, aut post citationem fugiens 1077. q. 5. Verum celans, quin falsum dicat ib. q. 6. Duplex de valore reouiritur m Matrimonio, ubi viget Decr. Trid., et quales sufficiant 1668.

Theatra.—V. **Comcedie.**

Theologimagni.—57. T.

Thesaurus.—Quid 650. Cujus jure naturæ; universim nostro et Luisianæ ib. j *fin.* Casus 651.

Titulus.—Juris quid 585. Ad præscriptionem requisitus et sufficiens quid 664; quotuplex ib. Pro solo foro externo valet illud: *Pro mobilibus possessio (dulo asquitatet* ib.

Titulus ordinationis.—V. **Ordo**

Tonsores.—An opificium suum Dominicis exercere valeant 415. q. 7. Non excusantur a jejuniis 573. 5

Transactio.—Quid, et an licita 1051

Transcribere.—An opus servile 413. q. T. R. ad 2no.

Translatio pastoris.—V. **Parochus.**

Tributa.—Quid, quotuplicia. conditiones ut sint justa 816. 817. An et auomodo in conscientia obligent 818, et an dubie justa 820. 4. Quinam non sint urgendi ad restituenda fraudata 820. Quinam teneamur ea restituere 821. Quando exactores et prepositi peccent, et ad restitutionem obligentur 822, et an primo loco 823. q. 3. Cui restituenda fraudata, si restituenda sint ib. q. 4. Juramentum circa tributa 874. 9.

Tridentinum Concilium.—Quid de consuetudine eidem contraria 188.

Trinus contractus.—Quid 1015. et an licitus 1016.

Tristitia.—De neccato non commisso.—Applica dicta suo λ'. **Gaudium**, ad quod refertur.

Tutiorismus mitigatus.—Quid 62. II. Refellitur 84. 74. 75. 88-91.

Tutor.—E>t loco parentum 434. q. 3'. A catholicorum curam non facile suscipiat ib. § *Animadvertete.* Quoad Ixniam minorum 888

Typographe—An excusentur a iejunio 573. 8'. An labor eorum servilis 412. 1. Eorum ad pravos libros cooperatio 315. 316. Scandalizantes 295. 2 -5. Eorum jjecata 1081. S.—V. etiam **Censuræ latæ** etc.

Tyrannus.—An licite occidatur 466. q. 2'. Usurpationis quomodo peccet ib. § *Peccat sane*, et quæ incolarum erga eum agendi ratio ib. § *Licet nihilominus.* 1717.

Usuartus.—Ejus jura et obligationes 675. §§ *Dicitur*: 2. *Dicitur*: 8.—V. **Usus**.

Usufructuarius.—Ejus jura et onera 678.—V. **Ususfructus**.

Usura.—Quid, ante 932. Quando licita vel illicita 932. An obliget ad restitutionem ib. IV. An in dubio utrum mutuatarius dederit aliquid, supra sortem gratis vel non, possit id retineri 938. q. 1. An. si mutuatarius dedit ex timore ne alias mutuum sibi denegetur ib. q. 2'. An sit usura, si mutuo de ea lege, ut mutuatarius necessaria sibi in tua officina emat 934. q. 3. An possit in pactum deduci donatio antidotalis ib. q. 4. Tituli excusantes ab usura, ante 935. Singulos vide loco suo. Quid si mutuo dans nullum habeat titulum 941. q. 1. Do Auctario V. **Auctarium**.

Usurarius.—An liceat ab eo petere mutuum 319. b).—V. **Auctarium**. **Usura**.

Usus, ut species dominii.—Quid 675. Quotuplex ib. § *Dicitur*: 1. Quomodo cesset 679. Qualis voto paupertatis prohibitus 1162.

Vagus.—Est ille, qui caret domicilio 1614. q. 2. Duo vagi -Matr. valide contrahunt coram Parocho illius parochiæ, in qua actu degunt; item si una pars tantum est vaga ib. Si amba? sint Catholici, invalide contrahunt clandestine in loco, ubi viget Trid.; secus, si una para sit haeretica 1612.—V. **Dispensatio**. **Lex**.

Vana observantia.—335.

Vana usurpatio nominum Dei, Sanctorum, Verborum Scripture Sacra?.—V. **Nomen**. **Scriptura Sacra**.

Vasa Sacra.—Tangere (V. **Sacrilegium**). Quomodo exeerentur 1329. q. 5. R. 2.

Vaticinium.—337.

Vectigalia.—V. **Tributa**.

Venatio.—An opus servile 414. q. 4. Ubi licita 643. 644. Quæ Clericis prohibita 1132. 2-.

Vendere.—An prohibitum Dominicis et Festis 411. III. 412. 3. 4. 417. 10'. Juramentum de non vendendo minoris 374. 7.—V. etiam **Cooperatio**. **Emptio-venditio**.

Venditio.—V. **Emptio-venditio**.

Venditio sub hasta.—Quid 999. An licita et qua sub conditione 1000. Est justus titulus vendendi supra suminum 967. 5, et emendi infra infimum pretium 969. Peccata in ea committi solita 1001-1003.

Venditor.—V. **Emptio-venditio**.

Veniale peccatum.—Quid, et quaenam sint venialia ex genere suo 200. Quænam requirantur et sufficiant ad veniale 201. Quomodo ex genere suo venialia flant mortalia, et vice versa 204. Quid de eo, qui proponit committere omnia venialia et sola vitare mortalia 205. An venialia multiplicata efficere possint peccatum mortale 206.—V. etiam **Gravitas peccati**. **Materia**. **Peccatum**.

Ususfructus.—Quid 676. Quotuplex 677. Quomodo cesset 679.

Uxor.—Ejus obligationes 443. Peccata in virum 444. 2. 5. Ejus obligationes et jura erga maritum lege civili 445. Vota mariti indirecte irritare valet 389. Quoad elemosynas 286. q. 3. 608. Quoad sublevandam necessitatem parentum vel filiorum ex priori Matrimonio susceptorum 609. 610. Quotuplicia ejus bona 605. Dotalia qua? jure communi ib. Qme in Luisiana ib. Paraphernalia quæ ubique apud nos 606. Communia quæ apud nos 607. Quæ in Luisiana ib. An maritus teneatur de damnis ab ea causatis 775. q. 4. Ejus furtum quando grave 696. q. 2. R. 1. An alimenta a viro fure licite accipiat 707. q. 3. Quis restituendi modus illi sæpe recte suggeratur 795. q. 7. Ejus contractus 840. Contractus sine consensu mariti ad quid teneatur 841. Ejus donationes (V. **DONATIO**). An possit emero et vendere (V. **Emptio-venditio**).—V. etiam **Debitum conjugale**.

Veritas.—In juramento (V. **Juramentum**). **Vesperæ.**—An iis assistendum Dominicis et Festis 397.—V. etiam **Horæ Canonicae**. **Indulgentia**. **Jubilæum**.

Vestes.—Infidelium et sectariorum induere 253.—V. etiam **Cooperatio**. “**Milliners**.” **Mulier**. **Ornatus**. **Paramenta** **Tactus IMPUDICI**.

Vetitum Ecclesiæ.—Ut impedimentum Matrim. impediens quid 1566. Generale in triplici præsertim casu habetur: 1) mixtæ Religionis; 2) ne fiat sino proclamations bannorum; nec 3) sine parentum consensu ib. 2. Particulare quid, a quo, et quo in casu dari possit ib. I.

Vexatio injusta.—Se ab eil pecunia redimere ob bonum spirituale an simonia 354. q. 4

Via Crucis.—Erectionis validæ requisita 1787. Quomodo obeunda 1788. Crucifixus, cui annexæ sunt Indulgentiæ Vire Crucis 1788. *Notu*.

Via ferrea.—V. **Homicidium**.

Viator.—Quando ab abstinence eximatur 553. q. 4. R. 5, et quando a jejuniis 577. q. 7. 578.

Vicarius Generalis.—Quid 1145. Non valet vices agere Episcopi in potestate Ordinis ib. § *Dicitur*: 1. Constitui nequit sine ulla aut nimium restricta potestate ib. § *Dicitur*: 2. Ab eo non datur appellatio ad Episcopum, sed ad Metropolitanum ib. § *Dicitur*: 3. 1). Potestatis ejus limites 1146. I, expiratio II Facultates papales ipsi delegaciesp. LXXIV. n. 8. p. LXXV. n. 4 § *fin*.—V. **Banna**. **Clandestinitas**.

Vinum.—V. **Eucharistia, ut Sacramentum**.

Violatio.—V. **Sacrilegium**. **Secretum**. **Stuprum**.

Vir.—V. **Maritus**.

VIKGA DIVINATORIA.—341, q. 8\

Virgo.—V. Periculum.

Virtus.—Quid, quotuplex 247. Religionis et ejus actus 822.

Vis.—Impedimentum voluntarii quando 18. 19. Mulieri eam patienti quando imputetur peccatum 20. T. 2. 1454. Ut impedimentum validi contractus vel Matrimonii (V. Metus).

Visitatio.—Diœcesis 1136. Regularium 1194. I. 1195. A). Monialium 1189. 1.

“Visits.”—V. Conversationes.

Vita.—Propriæ conservatio 463—V. etiam Dominium. Homicidium. Suicidium.

Vocatio.—Ad statum Clericalem et Religiosum necessaria 1150. 1524. I. An peccet vocatus a l Religionem vocationi non obsequens 1151, et non vocatus statum Clericalem aut Religiosum suscipiens 1152. 1524. II. Signa vocationis religiosæ 1154; ad statum Clericalem 1524. II.

Volitum.—Quid, et quomodo differat a voluntario 4.

Voluntarium.—Quid 4; quotuplex 5. Indirectum quid 6; et quando effectus malus ex eo sequens imputabilis 7. 8. An voluntarium debeat esse liberum, et quotuplex sit libertas 4. 9. Voluntarii impedimenta *ignorantia* 10. 11; *concupiscentia* 12-14; *metus* 15-17; ris 18-20.

Votum.—Quid et quotuplex 378. Quomodo solemnio differat a simplici ib. 1185. Conditiones ad votum validum 379. Cum errore, cum ignorantia obligationis, vel ex metu factum 880. q. 1. q. 2 881. Dubium an quis votum vel propositum emisit 881. q. 4. Quid voveri possit 382. Votum cum fine aut conditione prava 883. q. 2. Interpretatio voti 384. Quomodo obliget ib; specialiter disjunctivum 387. Non valens integro voto satisfacere 382. Cessatio voti 388;—per professionem religiosam 393. 11 per irritationem (V. Irritatio);—per dispensationem (V. Dispensatio) per commutationem (V. Commutatio). Vota papæ reservata (V. Reservata vota). Audiendi Missam per mensem 387; non peccandi 383. q. 3. Intrandæ Religionis reservatum, dispensabile ab Episcopis nos-

tris p. LXX. n. 4; ad quid obliget 1155. q. 6; et juid, si ex voto ingressus egrediatur

Ut impedimentum impediens Matrimonii est quadruplex: 1) castitatis; 2) non nubendi; 3) ingrediendi Religionem; 4) SS. Ordines suscipiendi, a) Ligatus voto castitatis semper graviter peccat Matrimonium iniens; et contracto Matrimonio intra primum bimestre nec petere potest, nec reddere debitum; nisi dispensatione, aut, post primum bimestre, irritatione votum cessaverit; eo autem elapso reddere debet, sed non potest petere. Si alter consentit vel amittit jus petendi, a copula debet abstinere. Mortua comorte ad novas nuptias non potest convolare, nisi dispensetur 1568. b) Ligatus voto non nubendi, semper graviter peccat Matrimonium iniens; eo autem inito, debitum reddere potest et petere; quid mortuo confuge possit, et quid in praxi servandum 1569. c) Ligatus voto ingrediendi Religionem graviter peccat Matrimonium ineundo; et intra primum bimestre sine gravi peccato non potest reddere, nec petere; consummato autem Matrimonio potest petere et reddere. Intra primum bimestre voto adhuc tenetur; imo *per se* etiam censumato Matrimonio, si id potest illæso compartis jure. In praxi expedit dispensationem obtinere 1570. d) Qui vovit suscipere Ordines peccat graviter Matrimonium iniens; et voto adhuc tenetur, si possit obtinere consensum compartis; secus non 1571.

Votum dirimens Matr. est 1) votum solenne castitatis in Religione approbata emissum 1578. I. II et dirimit non solum contrahendum, sed etiam ratum non consummatum ib. III; 2) votum SS. Ordinibus annexum ib. II: quod tamen non dirimit contractum ib. III. Utrumque dirimit jure ecclesiastico tantum 1579.—V. etiam Ckn-ina. latje etc.

Votum castitatis.—V. Castitas.

Vulneratio.—Quid ob eam restituendum.—V. et applica dicta sub V. Homicidium.

INDE

TRACTATUS DE SACRAMENTIS IN GENERE.

	Pag in a		Pag in a
Ca t . I. De definitione, munero ct divisione Sacramentorum — — —	3	§ II. De intentione Ministri . . .	7
Ca p. II. De materia ct forma Sacramentorum	4	fiII. De tide et probitate Ministri	8
I, De natura et unione materiæ et formic	4	Ar t . II. Dc officio Ministri . . .	10
IT. De mutatione materiæ ct fonnæ *	5	§ I. Dc obligatione ministrandi Sacramenta — — —	10
III. De iteratione Sacramentorum in dubio de valida applicatione materiæ et fonnæ	β	f II. De obligatione denegandi Sacramenta indignis petentibus	H
Ca p. III. De ministro Sacramentorum .	β	§ III. Dc modo Sacramenta confe- rendi	14
Ab t . I. De requisitis ad Sacramentorum administrationem seu de at- tentione, intentione, fide ct probitate Ministri	β	Ca p. IV. De subjecto Sacramentorum .	15
§ I. De attentione Ministri	β	Ar t . I. De requisitis ad validam Sacra- mentorum receptionem	15
		Ar t . II. De requisitis ad licitam Sacra- mentorum receptionem	16
		App. Dc Sacramentalibus — — —	16

TRACTATUS DE BAPTISMO.

Ca p. I. De natura, proprietatibus et neces- sitate Baptismi	22	Ca p. IV. De subjecto Baptismi	27
Ca p. II. De materia et forma Baptismi	23	Ca p. V. De solcmnitatibns accessoriis Bap- tismi, nempe de patrinis ct crere- inoniis — — — — —	32
ART. I. De materia tum remota, tum proxima Baptismi	23	Ar t . I. De patrinis	31
j I. De materia remota Baptismi	23	Ar t . II. De cieremoniis Baptismi	31
§ II. De materia proxima Baptismi	24	App. De operatione crcsarca in ordine ad baptizandum infantem nondum na- tum — — — — —	35
Ar t . II. De forma Baptismi	24		
Ca p. III. Dc ministro Baptismi	25		

TRACTATUS DE CONFIRMATIONE.

Ca p. I. De materia et forma Confirmatio- nis	38	Ar t . II. De formn Confirmationis	39
Ar t . I. De materia Confirmationis	38	Ca p. II. De ministro Confirmationis	40
		Ca p. III. De subjecto Confirmationis	

TRACTATUS DE EUCHARISTIA.

	P a g i n a		P a g i n a
PARS I. De Eucharistia i f Sacramento.		subjerto Eucharistiæ I6quoad	
		animam, 2° quoad corpus .	60
Cap. I. De natura et efficacia Eucharutiæ	42	J I. De dispositionibus animæ .	60
Cap. II. Dr materia et forma Eucharistie	43	i II. De dispositionibus corporis	62
Art. I. Dc materia Eucharistiæ ,	43	Puncturo I. De jejunio ad Com-	
I. Dc materia remota	13	munionem requisito . . .	62
II. Dr materia proxima, sea de usu		Punctum 11. Dc ċorpori der en-	
materiæ ģequisitu in ipsa		tia	64
Consecratione .	41	App. I. Dc Communione frequenti .	65
Art. II. Deforma Sacramenti Eucha-		App. 11. De Communione spiritali .	66
ristiæ .	46	App. III. De prnna Communione jmierorum	66
Cap. III. De ministro Eucharistiæ	47		
Art. 1. Dc potestate ministri Eucha-		PARS II. De Eucharistia vt Sacrificio.	
ristiæ .	47	Cap. I. De natura et virtute Sacrificai Missa	67
Art. II. De obligatione Eucharistiam		Cap. II. Dc applicatione Sacrificii Ml sme	69
dispensandi	48	Cap. III. Dc obligatione celebrandi .	70
Art. III. De requisitis ad licitam Sanc-		Art. I. De obligatione ccb brandi ratione	
tæ Eucharistiæ dispensatio-	49	sacerdotii ... -	70
nem .		Art. U- De obligatione celebrandi ra-	
Art. IV. De modo Eucharistiam infir-		tione officii..	- 7 1
mis ministrandi .	52	Art. III. Dc obligatione celebrandi ra-	
Art. V. De modo S. Eucharistiam as-		tione stipendii..-	71
servandi	54	Cap IV. Dc tempore et loco celebrationis	77
App. De modo quo Eucharistia in his pro-		Art. 1. De tempon* celebrationis .	77
vinciis infirmis ministranda sit, de-	57	Art. II. Dv loco celebrationis .	78
que ratione cam asservandi .		Cap. V. Dc modo celebrandi — — —	81
A. Quoad modum Eucharistiam minis-	57	Art. 1. De requisitis ad Missam .	81
trandi infirmis ;		Art. II. Dc rubricis . — — —	84
B. De modo S. Eucharistiam asservandi	57	App. De Sarne Rituum Congregationis de-	
Cap. IV. De subjecto Eucharistiæ .	58	cretis et de consuetudine contra ru-	
Art. I. De obligatione suscipiendi Eu-		bricas — — — — —	86
charistiam	58		
Art. II. De dispositionibus requisitis in			

TRACTATUS DE SACRAMENTO PŒNITENTIÆ.

PARS I. De essentia Sacramenti POENI-		Art. 1 De necessitate Confessionis . . .	101
TENTIAS, SEU DE EJUS NATURA, MATERIA ET		Art II. De dotibus Confessionis . . .	10 4
FORMA.		De integritate Confessionis 1 0 5
Cap. 1. Dc natura Pœnitentiæ	88	§ I. Dc necessitate integritatis: 1°	
Cap. II. De materia Sacramenti Pœnitentiæ	89	in genere; 2° de precatis du-	
Cap. III. De forma Sacramenti Pœniten-		biis; 3° dc circumstantiis pic-	
tiæ	91	eatorum : 4° de pereatis obli-	
		tis	105
		Punctum 1. De necessitate inte-	
		gritatis in sreuctrf . . .	105
		Punctum II. l>c pereatis dubiis	107
		Punctum 111. Dc circumstantiis	
		peccatorum 1 0 5
		Punctum IV. De peccatis obli-	
		ta	111
		f II. Dc causis ab integritate excu-	
		santibus in genere, et specia-	
		tim quoad moribundos .	112
		Punctum I. De causis ab inte-	
		gritate excusantibus in genere	112
PARS 11. De surjfecto Sacramenti Pif.ni-			
TENTIE, SEU DK ACTIRVS PŒNITENTIS.			
Cap I. De contritione — — — —	95		
Art. I De contritione proprie dicta	95		
< L De necessitate contritionis .	96		
§ II. De dotibus contritionis .	98		
§ III. Dc efficacia contritionis .	101		
Art. II* Ik proposito	102		
Cap. II. De Confessione — — — —	104		

	P a g i n a		P a g i n a
Punctum IL De Confessione et absolute moribundo- rum	115	Sectiô IL De occasionibus particu- laribus — — — —	166
Am. L De examine conscientiae	11 (J)	A. De iis occasionibus particula- ribus, (pue, ut plurimum, eunt voluntarius	167
Art. HL De iteratione Confessionis	117	L De Concubinato	167
App. IL De Confessione generali.	119	IL De Choreis	169
I De necessitate vel opportunitate Con- fessionis generalis	119	III De Theatris	171
IL De modo peragendi Confessionem generalem	120	IV. De Conversationibus (Vis- ite» Parties, etc.)	172
Cap. III De satisfactione	121	V. De pravis Sociis	170
Art. L De impositione poenitentiae	121	VI. De pravis Libris et Ephe- meridibus	173
Art. IL De impletione poenitentiae	123	VII. De Ludo.	173
Am. De poenitentiis utilius imponendis	125	VIII De Cauponis	174
L Opera pietatis	125	B. De illis occasionibus particu- laribus, quæ, ut plurimum vel frequenter, sunt neces- sariae	174
IL Opera mortificationis	125	1. De visitationibus adaman- tium pro Matrimonio con- trahendo	174
III. Poenitentiae medicinales	126	IL De muliere, quæ propter vim illatam, vel metum in- cussum patitur sui violatio- nem — — — —	175
PARS HI De ministro Poenitentiae		III De nonnullis periculis do- mesticis	176
Cap. L De potestate Ministri	127	IV. De periculis puellarum fa- mulatum exercentium	177
Art. I. De approbatione	127	V. De periculis in scholis, col- legiis, seminariis, etc.	177
Art. IL De jurisdictione	129	VI. De periculis in artibus et officiis	178
App. L De jurisdictione et approbatione Regularium — — — —	133	C. De occasionibus, (pue his præ- sertim regionibus propriæ sunt — — — —	178
App. II. De jurisdictione respectu Monia- lium	135	Punctum II. De consuetudinariis et recidivis — — — —	179
Art. III De casibus reservatis	137	Punctum HI. De Confessione pue- rorum ante Primam Com- munionem	184
§ I. De reservatione casuum, seu de principio et natura reserva- tionis	137	Punctum IV. De Confessione ado- lescentium post Primam Communionem	185
f II. De absolute reservatorum	139	Punctum V. De Confessione perso- narum alterius sexus	186
App. I. De absolute proprii complicit in peccato turpi — — — —	141	Punctum VI. De Confessione perso- narum spectate conditionis	186
App. II De sollicitatione in Confessione	143	Punctum VII. De Confessione perso- narum pietatem profiteli- tium — — — —	186
Cap. II. De officio Ministri	147	Art. IL De officio Ministri post Confes- sionem	18*
Art. I. De officio Ministri in Confes- sione	147	L De obligatione corrigendi defectus in Confessione commissos.	187
§ L De muneribus confessarii	147	IL De sigillo Confessionis	189
Punctum L De officio Patris	147	Punctum I De obligatione sigilli	189
Punctum IL De officio Medici	149	Punctum IL De subjecto sigilli	190
Punctum HI. De officio Doc- turis	150	Punctum III De objecto sigilli	191
Sectio L De scientia confes- sarii	150	Punctum IV. De variis modis sigil- lum violandi	193
Sectio IL De obligatione do- cendi poenitentes	152		
Punctum IV. De officio judicis	154		
Sectio I. De causa instruenda scu de obligatione interro- gandi poenitentes	154		
Sectio II. De sententia fe- renda, scu de absolute Concedenda, differenda, aut deneganda	160		
\$11. De agendi ratione cum variis poenitentium generibus	161		
Punctum L De iis, qui versan- tur in occasione peccati	161		
Sectio L De occasione peccati in genere	161		

TRACTATUS DE EXTREMA UNCTIONE.

	Page x <		Page * <
Ca p. 1. De natura et effectibus Estremæ		Акγ. II. Dr forma Extremæ Uctionis	199
I actionis — — — —	197	Ca p. III. De Ministro Extremæ I nrtio·	
(Ap.il. De materia et forma Extremæ		ñi	200
Uctionis	197	Ca p. IX Dc subjecto Extremæ I netionis	201
Ar t. I. De materia Imjiu Sacramenti	197	APP. De visitatione et cura infirmorum .	203

TRACTATUS DE ORDINE.

Ca p. 1. De nntura et divisione Ordinis	208	Ca p. IV. De subjecto Sacramenti Ordi-	
Ca p. II. Dc materia et fonna Ordinis .	209	'' i s	212
Ca p. III. Dc Ministro Sacramenti Ordinis	210	App. De vocatione clericali	217

TRACTATUS DE MATRIMONIO.

Ca p. I. Dc sponsalibus	219	Ar t. L De Ministro — — — —	£41
Ar t. I. De natura sponsalium	219	Ar t. IL De subjecto Matrimonii .	242
Ar t. II. Dc obligatione ct effectibus		Ca p VL De impedimentis Matrimonii	243
sponsalium	221	Ar t. I De impedimentis Matrimonium	
Ar t. III. De dissolutione sponsalium	222	impedientibus	
Ca p. II. De bannorm proclamatione	224	L Ecclesiæ vetitum .	
Ar i. l Dr necessitate bannorm .	224	II. Tempus.....	
Ar t. IL De circumstantiis bannorm	225	IIL Sponsalia t .	
L Circumstantia temporis	225	IV. Votum .	
II. Circumstantia loci	225	Ar i. IL De impedimentis dirimenti-	
III. Circumstantia personarum, sci-		bus	247.....
licet minorum, militum» va-		f I. De impedimentis dirimentibus	
gorum et famulorum .	226	in genere .	247
Ar t. IIL De dispensatione baunonun	226	(II. De impedimentis in specie.	248
Ar t. IV. De revelatione impedimento-		Punctum L Dr impedimento er-	
rum	228	roris et conditionis .	249
App. I. De pnemittenda inquisitione in im-		Punctum II Dc impedimento	
pedimenta.— IL De necessaria		voti ct Ordinis	250
contrahentium institutione in		Punctum IIL Dc impedimento	
doctrina Christiana. — IIL De		cognitionis	250
Confessione nuptiis pnemittenda	229	Sectio L Dc cognatione natu-	
Ca p. HL De natura ct proprietatibus Ma-		rali .	250
trimonii .	231	Rciruhc ad řrvadn consan-	
Ar t. L Dc natura Matrimonii	231	guinitatis computandos .	251
ART. H Dc proprietatibus Matrimonii,		Sectio II. Dc cognatione spi-	
scilicet dc ejus unitate et firmi-		rituali .	254
tate .	236	Sectio IIL De cognatione le-	
§ I. De unitate Matrimonii	236	gali .	255
j II. Dc firmitate Matrimonii	236	Punctum IV De impedimento	
Punctum I. De firmitate Matri-		affinitatis	256
monii, quatenus spectat vincu-		Punctum V. De impedimento	
lum	236	honestatis pnblicæ .	25S
Punctum II Dc firmitate Ma-		Punctum VI. Dc impedimento	
trimonii quatenus spectat to-		criminis .	259
rum. ct de divortio a toro	239	L Adulterium solum	2C.0
Ca p IV. Dc materia ct forma Matrimonii	241	IL Homicidium solum	260
Ca p. V. Dc ministro ct subjecto .Matrimonii	241	IIL Utrumque simul	260

	PAGINA		PAGINA
Punctum VII. De impedimento disparitatis cultus .	201	§ II. De liceitate actus conjugalis quoad circumstantias .	293
Punctum VIII. De impedimento vis seu metus .	253	I. De circumstantiis per come .	293
Punctum IX. De impedimento ligaminis .	261	II. Decircumstantiismodi vel situs	293
Punctum X. De impedimento ætalis — — — —	265	111. De circumstantiis temporis	291
Punctum XI. De impedimento clandestinitatis .	265	Art. II. De obligatione actus conjugalis	295
Sectio I. De vi Decreti Con- cilii Tridentini .	265	Art. III. De peccatis conjugum.	297
Sectio II. De assistentia Parochi	273	§ I. De peccatis conjugum per ex- cessum — — — —	297
I. Qualis Parochus assis- tere debeat .	273	§ 11. De Onanismo in particulari	299
II. Quomodo Parochus as- sistere debeat .	276	Decis. Sacrarum congregationum circa Onanism — — — —	302
Punctum XII. De impedimento impotentie .	276	Form. Ad postulandas dispensationes .	303
Punctum XIII. De impedimen- to raptus .	277	I. Ad petendam dispensationem in im- pedimento publico, super quo, juxta fa- cultates, possit dispensare Episcopus	303
§ 111. De dispensatione ab impedimen- tis Matrimonii dirimentibus	278	II. Ad petendam dispensationem in im- pedimento occulto, super quo juxta fa- cultates vel in re dispensare possit Epis- copii», et cujus dispensatio ab eo sine periculo lædendi sigilli peti valeat .	304
Punctum I. De potestate dis- pensandi .	278	III. Ad petendam dispensationem ab Episcopo, Matrimonio in bona fide cum impedimento de se publico jam contracto, et super quo, vi faculta- tum, Episcopii» dispensare possit .	304
Punctum II. De causis dispens. et exprimendis etc. .	279	IV. Ad petendam dispensationem ab Episcopo, Matrimonio in mala fide cum impedimento publico jam con- tineto — — — —	304
Punctum III. De modo dispen- sat. petendi et exequendi .	282	V. Ad petendam dispensationem ab Episcopo in impedimento occulto, et quidem cum sanatione Matrimonii in radice — — — —	305
Cap. VII. De revalidatione Matrimonii.	286	VI. Ad petendam dispensationem in im- pedimento publico, super quo non possit dispensare Episcopus .	305
Art. I. De revalidatione Matrimonii ir- riti ob defectum consensus .	286	VII. Ad petendam dispensationem a S. Pœnitentiaria in Matrimonio con- trahendo — — — —	305
Art. II. De revalidatione Matrimonii irriti ob defectum forme præ- scriptæ — — — —	287	VIII. Ad petendam dispensationem a S. Pœnitentiaria in Matrimonio jam contracto — — — —	306
Art. 111. De revalidatione Matrimonii 'irriti ob» inhabilitatem partium	287	Alia formulæ — — — —	306
§ I. De revalidatione Matrimonii modo ordinario .	288	I. Formula supplicationis pro dispensa- tione super bannis .	306
§ II. De revalidatione Matrimonii cum dispensatione in radice .	289	II. Formula supplicationis pro dispensa- tione super impedimento mixtæ re- ligionis	300
App. I. De modo procedendi, si revalidatio nullo modo locum habere possit, aut antequam fieri valet .	292		
II. De iudicio in causis matrimonialibus	292 a		
Cap. VIII. De debito conjugali .	292 b		
Art. I. De liceitate actus conjugalis 1º in se; 2º quoad circumstantias	292		
§ 1. De liceitate actus conjugalis in se spectati — — — —	292		

TRACTATUS DE CENSURIS.

Cap. I. De censuris in genere .	307	Art. III. De subjecto censurarum .	314
Art. I. De natura, divisione et conditio- nibus censurarum .	307	Art. IV. De absolute in censuris .	316
I. De natura censuræ .	307	Cap. II. De censuris in specie, nempe 1º de excommunicatione; 2º de suspen- sione; 3º de interdicto .	319
II. Divisio censurarum.	308	Art. I. De excommunicatione .	319
III. Conditiones censurarum .	309	§ I. De natura et divisione excom- municationis .	319
Art. II. De principio seu auctore censa- rarum — — — —	312		

	PAGINA		pa g i n a
4 11. De effectibus excommunicationis — — — — —	201	B. Præcipuæ Indicis Regulæ Tndrntini	
I Privatio Sacramentorum	320	jussu editæ — — — — —	338
II. Privatio divini officii	321	f 11. De excommunicationibus latæ	
III. Privatio suffragiorum communium Ecclesiæ .	321	sententiæ Romano Pontifici	
IV. Privatio sepulturæ ecclesiasticæ — — — — —	322	simpliciter reservatis .	344
V. Privatio jurisdictionis ecclesiasticæ	822	f HI. De excommunicationibus latæ	
VI. Privatio beneficiorum .	322	sententiæ Episcopis, sive Ordinariis, reservatis .	353
VII. Privatio communicationis		§ IV. De excommunicationibus latæ	
furendis — — — — —	323	sententiæ nemini reservatis	354
VIII. Privatio societatis civilis	323	Prosequitur Constitutio ° Apostolicæ Sedis	356
Art. H. De suspensione .	324	¶ V. De excommunicationibus latæ	
Art. III. De interdicto. .	328	sententiæ a Concilio Tridentino inflictis .	366
Apr. I. De cessatione a divinis .	329	Art. II. De suspensionibus latæ sententiæ — — — — —	357
Apr. II. De sepultura ecclesiastica .	330	§ 1. De suspensionibus latæ sententiæ Summo Pontifici reservatis ..	35
Apr. III. De censuris latæ sententiæ in particulari .	332	4 II. De suspensionibus latæ sententiæ u Concilio Tridentino inflictis — — — — —	358
Art. I. De Excommunicationibus latæ sententiæ per Constitutionem “Apostolicæ Sedis” sancitis	334	Aut. III. De interdictis latæ sententiæ per Constitutionem “Apost. Sedis” a Pio IX. inflictis, et Romano Pontifici “speciali modo” reservatis .	359
§ I. De excommunicationibus latæ sententiæ Romano Pontifici speciali modo reservatis .	334	Art. IV. De censuris, quæ continentur in Const. “Apostolicæ Sedis” absolvendis .	360
App. ad Cens. II. De indice librorum prohibitorum	338		
A. De origine et ratione Indicis .	338		

TRACTATUS DE IRREGULARITATIBUS.

Cap. I. De irregularitatibus in genere .	363	VI. Ex defectu Sacramenti. .	367
Car. II. De irregularitatibus in particulari		VII. Ex defectu lenitatis .	» 367
Γ de irregularitatibus ex defectu; 2° ex delicto .	365	λ III. De defectu famæ .	368
Art. I. De irregularitatibus ex defectu	365	Art. H. De irregularitatibus ex delicto	368
I. Ex defectu animi .	365	l Baptismi iteratio atque mala susceptio	368
II. Ex defectu corporis .	365	U. Ordinum usurpatio aut illicita susceptio — — — — —	369
III. Ex defectu natalium .	360	III. Violatio censuræ .	369
IV. Ex defectu ætatis .	367	IV. Crimina enormia. .	369
V. Ex defectu libertatis .	367	V. Homicidium et mutilatio .	369

APPENDIX DE INDULGENTIIS ET JUBILÆO.

Cap. I. De Indulgentiis — — — — —	371	§ IV. De Indulgentiis Scapularium .	387
Car. II. De Jubilæo — — — — —	379	§ V. De altari prius illicito .	389
Conditiones ad Jubilæum requisites .	381	4 VI. De Indulgentia Benedictionis Apostolicæ seu absolutione genendi in articulo mortis — — — — —	390
De Indulgentiis specialibus .	381	f VII. De Indulgentiis Precum XL. Honorarum — — — — —	392
§ I. De Indulgentiis Viæ Crucis .	884	Appendix Annotationum .	393
§ II. De Indulgentiis Crucum, Sacrorum Numismatum, Coronarum, etc.	386	Index alphabeticus.....	431
fili. De Indulgentiis Confessionis — — — — —	386		

APPENDIX ANNOTATIONUM

AD 5AM, 6AM, ET 7AM EDITIONEM.

TOM. II.

Pag. 4, coi. 2, n. 1209. Dicit Mare: (n. 1397, qu. 2°.) “Sacramenta reviviscunt per attritionem, si fuerint inculpabiliter seu cum obice materiali recepta: si vero culpabiliter seu cum obice formali, opus est contritione cum voto sacramenti.”

Pag. 5, col. 1, n. 1219. Quær.— Quænam conditio in collatione Sacramentorum apponi possit? Resp.— “Nunquam licet Sacramentum sine rationabili causa administrare sub conditione de præterito vel præsentī. ‘Et sane veniale peccatum esset (sine rationabili causa), explicite addere aliquam ex conditionibus intrinsecis Sacramento, ut sunt omnia illa, quæ requiruntur ad valorem Sacramenti, tam ex parte conferentis, quam ex parte suscipientis, quæ conditiones de se imbibuntur in ipsa intentione conficiendi Sacramentum. At, si conditiones sint Sacramento extrinsecæ, sine quibus scilicet haberi potest Sacramentum, semper grave peccatum erit sub iis Sacramenta conficere; maxime, si sint occultæ; tum quia Christus Dominus noluit Sacramenta conferri sub conditionibus importinentibus; tum quia, quando sunt occultæ, exponitur Sacramentum periculo anilitatis, casu quo non adesset conditio, sub qua conficitur Sacramentum.’ Sacramentum “illicite et invalide semper conficitur cum intentione conditionata de futuro (contingenti suspensiva valoris). Excipe matrimonium quod, quia contractus, valide et licite celebrari potest.” Mazotta, Tract. V. Disp. I. Qu. II. Cap. H. Haine,

(Principia Theo). Sacramentalis), p. 403, &c.

Pag. 12, col. 2, qu. 4°. Adde: Quod attinet ad matrimonium, in quo una contrahentium pars clandestinis aggregationibus *notorie* adlucrat, donec Apostolica Sedes generale decretum hac in re non ediderit, oportet ut pastores caute ac prudenter se gerant; et debent potius in casibus particularibus ea statuere, quæ magis in Domino expedire judicaverint, (piam generali regula aliquid decernere; omnino vero excludatur celebratio sacrificii missæ nisi quando adjuncta aliter exigant.” S. C. 1. Die 21 Feb., 1883.

Pag. 13, col. 1, n. 1232. “Simulatio Sacramenti in eo consistit, quod quis externe perficiat ritum essentialem Sacramenti, adhibendo materiam vel formam, cum intentione non conficiendi Sacramentum. Est vel *formalis*, quando directe intenditur alterius deceptio; *materialis*, quando alterius deceptio permittitur tantum, v. g. si minister gravi metu cogatur.” Aertnys. Lib. VI. Tract. I. n. 21.

Pag. 19, coi. 2, B. “Redintegrandas esse has benedictiones, quatenus fieri possint sine scandalo, præterquam quoad vasa sacra jam adhibita,” respondit S. R. Decr. 22 Sept. 1703.

Pag. 20. col. 1, lin. 24, post verbum “disputatur” adde: Opinioni S. Alphonsi neganti congruit Resp. S. C. R. “Non posse.” 16 Maii, 1744, ap. Gardellini.

Pag. 24, col. 1, lin. 35. Post verbum

“potest;” inserte. quod tamen secundum Cappellmann, prematura prægnationis periodo tum proli tum matri periculosius est facere.

Pag. 25, col. 2, post Resp. ad qu. 2°. Adde: Formula: “I christen thee, &c.” secundum Lkld. vol. II. n. 63, non est satis certa.

Pag. 29, coi. 2, n. 1262. Eadem Cong, die 19 Ian. 1886 respondit: “Negative, pñvterquam in periculo mortis,” in casu, quo duo parentes Protestantes sese obligare nolunt ad (atholicam educationem. Acta, vol. III. p. 343.

Pag. 30, III. S. C. S. U. Decretum 20 Nov. 1878. Pioposito dubio, utrum conferri debeat Baptismus sub conditione hæreticis qui ad (atholicam fidem convertuntur ex quocunque loco proveniant et ad quamcunque sectam pertineant? Eminenlissiini responderunt: Negative; sed in conversione hæreticorum a quocunque loco vel a quacunque secta venerint, inquirendum est de validitate Baptismi in hæresi suscepti. Instituto igitur in singulis casibus examine, si compertum fuerit, aut nullum aut nulliter collatum fuisse, baptizandi erunt absolute. Si autem pro temporum aut locorum ratione, investigatione peracta, nihil sive pro validitate, sive pro invaliditate detegatur, aut adhuc probabile dubium de Baptismi validitate supersit, tunc sub conditione secreto baptizentur. Demum si constiterit validum fuisse, recipiendi erunt tantummodo ad abjurationem seu professionem fidei.

Pag. 38. De Balsamo vide, si lubet, Wetzerk Write, Kirchenlexicou, ed. 1882.

Pag. 60, coi. 2, qu. 9°. Quid de introducendis sacris speciebus directe in stomachum infirmi, cui a medico via infra pectus aperta sit ad cibum et potum? Resp. S. O. 28 Jan. 1886: Sicut proponitur, non expedire. Pastor, 1886, p. 367.

Pag. 62, coi. 2, n. 1308, 111. Quæ hoc loco dicuntur intellige juxta sequens S. Pœnit. responsum. “Utrum ubi horologia adhibentur tempori medio accommodata, ipsis sit standum tum pro onere Divini Officii solvendo, tum pro jejunio naturali servando; vel debeat quis aut saltem possit uti tempore vero? S. Pœnitentiaaria respondit: Fideles in jejunio

naturali servando et in Ofiicio Divino recitando sequi tempus medium posse, sed non teneri.— Die 29 Nov. 1882.”

Pag. 82, col. 1, qu. 4°. S. R. C. die 20 Nov. 1885 respondit: “Potest tolerari tela aurea pro coloribus rubro et albo tantum, ratione pretiositatis, et tela argentea pro parimentis coloris albi.” N. Rev. Theol. vol. XVIII. p. 507.

Pag. 140, coi. 2, n. 1403. Doctrina hodierna de absolutione a reservatis quando deest specialis facultas sic breviter resumì posse videtur: Datur absolutio: 1. In periculo mortis a) a reservatis sine censura *directe* nullo onere manente; b) a reservatis cum censura *directe* (petatur facultas, si pñesens est superior); manet tamen onus coram superiore (indultorio) comparendi vel ei scribendi pro monitione etc. quamprimum pœnitens convaluerit — sub pœna reincidentia. Aliqui hoc exigunt pro solis casibus Papae specialiter reservatis aut pro notoriis vel ad forum contentiosum deductis. Hi tamen ex decreto 30 junii 1886, secundum N. Rev. Th. vol. XVI. p. 584, audiendi non sunt. — Datur absolutio: 2. Extra periculum mortis propter vere urgens infamia vel scandali periculum vel necessitatem Communionis paschalis, Missæ celebrationis, vel ne pœnitens diu maneat in mortali: a) a reservatis sine censura aut cum censura Episcopali *indirecte*; unde manet onus directe absolvi; b) a reservatis cum censura Papali (etiam absolventi complice (vide Acrtñys lib. 6, n. 250, qu. 7) *directe* cum onere ut supra 1, b). Quodsi pœnitens culpabiliter infra mensem non scripserit per confessarium, reincidit. Cfr. N. Rev. Théol. vol. XVII. p. 584 seqq.

Pag. 141, col. 1, qu. 7°, adde ex Cone. Pl. Balt. III., η. 127: “Decernimus Catholicos, qui coram ministro cujuscunque serbe acatholicæ matrimonium contraxerint vel attentaverint, extra propriam diœcesim, iu quolibet Statu vel Territorio sub ditione pñesulum qui huic Concilio adsunt vel adesse debent, excommunicationem incurrere Episcopo reservatam, a qua tamen quilibet dictorum Ordinariorum sive per se, sive per sacerdotem ad hoc delegatum absolvere poterit. Quod si in propria diœcesi ita deliquerint, statuimus eos ipso facto innodatos esse ex-

communicatione, quæ, nisi absque fraude legis alium Episcopum adeant, eorum Ordinario reservatur.

Pag. 174, coi. 2, n. 1453. Confer pag. 41, n. 87, et S. Alph. L. \ L, n. 152, Dist. 2, “Dicit autem Itone. &c.”

Pag. 177, col. 1, lin. 8, post verbum “solent” inserte: (quod tamen de hisce regionibus minime universim valet.)

Pag. 200, coi. 1, lin. 21, legitur “visum, &c.,” lege: visum, auditum, odoratum, gustum et locutionem, tactum.

Pag. 215, coi. 2, n. 1523, q. 3°, R. 3°. Sententia S. Alphonsi de sensu induiti Ordines conferendi *extra tempora* confirmatur Responso S. C. B. de eadem die 13 Al.iii 1853 in Marionopolitana. “Dubium 11. utrum facultas conferendi Saeros Ordines *extra tempora*, vi art. 1, Form. I., Episcopis inissionariis generatim concessa, limitetur, nisi specialissimum adsit indultum, ad solos dies, quibus de jure communi conferre liceat Ordines Minores, scilicet dies festivos de præcepto, etiam in favorem fidelium abrogatos? An vero extendatur ad singulos anni dies, aut saltem ad omnes, in quibus recitatur officium ritus duplicis?” Respondit S. Cgto “*Affirmative* ad primam partem: *negative* ad secundam.”

Pag. 216, col. 1, lin. 6, cui adde: non tamen in hisce provinciis, λ ide Responsum Rom. in “Comment, in Facultates A)].—Konings,” pag. 154.

Pag. 238, coi. 2, e) adde: “Quantumvis S. Sedes præscribat, ut interpellatio fiat post baptismum, non tamen apparet apposuisse pœnam nullitatis, si facta fuerit ante baptismum.” S. C. S. O., 21 Nov. 1883.

Pag. 242, coi.], qu. 2, Resp. 2°: adde ex Cone. Pl. Balt. III., η. 125: “Rectores animarum . . . frequenter et gravibus verbis inculcent pium illum et laudabilem Ecclesia' ritum, quo fideles non noctu sed missæ tempore eum benedictione nuptiali contrahunt. Qua ratione fidem suam Catholicam tacite profitentur et coram omnibus ostendunt quam alte, ut decet, ac splendide de matrimonii dignitate ac sanctitate sentiant. Et hoc quidem non solum laude dignum sed fere necessarium videtur nostris hisce temporibus quando nihil intentatum relinquunt religionis hostes, ut matrimonio omnis

sanctitatis, omnis sacramenti species, si fieri potest, adimatur et quasi merus civilis contractus æstiinctur. Fidelium matrimoniis præmitti etiam deberet opportunum examen, quo contrahentes de religione examinentur et instruuntur.”

Pag. 243, coi. 2, lin. 4: Recole annotationem appositam ad pag. 12, coi. 2, qu. 4°, Vol. II.

Pag. 246, col. 1, Im. 2, Cf. Feije η, 606.

Pag. 248, col. 2, lin. 4, ad: “cum bona fide.” Si cum bona fide initum est matrimonium post diligentiam petere licet. Feije n. 447. Aertnys Fasc. p. 92, n. 3<’, vel Theol. lib. VI., n. 506. Hæc mihi genuina interpretatio S. Alph esse videtur.

Pag. 251, col. 1, n. 1581 post II. adde: Dicit Allègre De Imped. Matr. p. 33. “Aliter tamen se res habet in Eccl. siâ orientali. Siquidem juxta disciplinam illius Ecclesiæ, ut testatur Papp-Szilagyî, Enchiridion juris Ecclesiæ orientalis catholice, impedimentum consanguinitatis extenditur usque ad septimum gradum inclusive, juxta civilem computationem; atque ideo consanguinitas iu octavo gradu, qui integrat quartum juxta canonicam computationem, matrimonium non dirimit; ideo scribit citatus auctor ‘græco-catholici dispensatione Episcopi ab hoc gradu opus non habent.’ Immo Græci asserunt septimum quoque eorum computationis gradum nonnisi impedimentum impediens esse.”

Pag. 261, coi. 2, lin. 2, adde ex Cone. Plen. Balt. III., η. 130: “Ecclesia . . . semper aversata est nuptias inter Catholicos et acatholicos, tum ob flagitiosam in divinis communionem, tum ob gravissimum periculum vel perversionis Catholicæ partis, vel pravæ institutionis prolis nascitur».”

Pag. 262, coi. 2, lin. 6 ab infr.

•SSmus, in Audientia habita die 20 Decembris 1837, audita relatione dubii, utrum scilicet, in præsumptione baptismi invalide collati parti lucretica matrimonium cum parte Catholica a Sede Apostolica dispensata inire cupienti, conferri debeat iterum baptisma sub conditione, dixit:

Detur Decretum latum die 17 Septembris 1830. ut -æquitur. (Quæsitum erat) an Calvinistæ et Lutherani in illis partibus degentes quorum baptisma dubium et sus-

pectuin est, infideles habendi sint, ita ut inter eos et catholicos disparitatis cultus impedimentum dirimens adesse censeatur? Cui installtiæ responsum fuit: 1. Quoad haereticos quorum sectæ ritualia pneseribunt collationem baptismi absque necessario usu materiæ et fonnæ essentialis, debet examinari casus particularis. 2. Quoad alios qui juxta eorum ritualia baptizant valide, validum censendum esse baptismum. Quod si dubium persistat, etiam in primo casu, censendum est validum baptismum in ordine ad validitatem matrimonii. 3. Si autem certe cognoscatur nullum baptismum ex consuetudine actuali illius sectæ, nullum est matrimonium.

Illisque omnibus SSmus superaddi mandavit: in tertio casu præfati decreti respiciente nullitatem certam baptismi in parte hærtica, recurratur in casibus particularibus.

Pag. 265, col. 1, post 3°: Nota ex Cone. Pl. Balt. III., n. 124: “Pœnam excommunicationis statuimus, Ordinario reservatam, ipso facto incurrendam ab eis, qui postquam divortium civile obtinuerint, matrimonium ausi fuerint attentare.”

Pag. 266, eoi. 2, n. 1607 probabilem habeo opinionem Decretum *Tametsi*, absque speciali induito Pontificio, non nisi in parochiis stricte dictis valide posse promulgari. Addo tamen optatissimum fore, ut S. Sedes de re consulatur. En responsum datum Episcopo N. N. “Episcopus N. N., in regione Canadensi, S. Inquisitionis Congni exposuit, quod nunc oriuntur dubia de validitate quorundam matrimoniorum sine solemnitate a Decreto ‘*Tametsi*’ Concilii Tridentini requisita contractorum in missionibus vel quasi-parochiis hujusce dioecesis. Ante enim annum 1872 multa loca diœcesis N. N., Cantons seu Townships vulgo nuncupata, non erant adhuc in parochias canonice divisa, Illis^h locis aderant; 1° Missiones proprie dictæ, scilicet sine sacerdote residente, sed a missionario ad hoc delegato temporibus tum fixis tum imequalibus per annum visitatæ; 2° quasi-parochiæ, per quas intelligi debet territorium, quod quoad speciem externam plus vel minus accedebat ad similitudinem parochiæ, prout habens ecclesiam prope quam sacerdos ordinarii vel saltem principaliter residebat, et limites ab Episcopo designatos. — Attamen in his missionibus

et quasi-parochiis, sicut et in parochiis proprie dictis, Decretum *Tametsi* Concilii Tridentini fuerat quotannis publicatum a sacerdotibus carum ċura præpositis. Ad hunc enim finem mandaverant Episcopi Provincia Quebecensis: ‘Cum Tridentini Concilium solemni decreto {*Tametsi* Sess. 24 de Rcf. niatrim.) nulla et invalida declaraverit matrimonia aliter quam præsentente parochus et testibus, quorum numerum determinat, inita, maximi momenti rem esse judicamus, ut parochi et missionarii decretum tam salutare populo annuntient. Volumus igitur ut illud prima Dominica post Epiphaniam occasione concionis prælegant. In parochiis præsertim et missionibus noviter erectis opportune publicabitur hoc decretum, ut ipsemet ejusdem tenor ac responsum S. C. de Prop. Fide Episcopo Quebecensi 16 Nov. 1824 datum praescribunt.’ Cum autem dubitetur utrum valide publicari possit Decretum Tridentinum extra parochias proprie dictas, a S. ċ'gne humiliter petitur declarari: An valida fuerit promulgatio Decreti *Tametsi* Cone. Tridentini in missionibus et quasi-parochiis supra dictis?”

Responsum fuit Fer. iv. 14 Nov. 1883. “Juxta exposita affirmative, et ad mentem. Alens est ut in locis, ubi Parochus haberi nequit, validum sit matrimonium initum coram duobus testibus, eum obligatione tamen contrahentium recipiendi benedictionem nuptialem quam primum connode poterunt, eundemque ut conjugium inscribatur registis sacramentalibus missionis vel ecclesiæ vicinioris, a (pia dependent.

Hæc resolutio a SSmo Dom. Nostro confirmatu fuit eadem feria et dic.”

Si recte, licet non authentice, edoctus sum, ratio responsi S. Cgnis hæc est. Stricte quidem interpretandum est Decretum *Tametsi*, sed juxta mentem Tridentinorum Patrum. Horum autem in conficiendo illo Decreto mens non fuit, ut distinguerentur parochia a missionibus inter catholicos: sed ut cœtus catholici ejusdem civitatis aut regionis distinguerentur a cœtibus hærticorum, eo quod nollent luereticos comprehendere in hoc Decreto ubi distinctos habebant cœtus et congregationes: et hæc est simplex et vera significatio vocis Parochia in hoc Decreto juxta mentem Patrum Tridentinorum.

Pag. 263, col. 1, post lin. 4, inserte: Responsum Romanum.

“ Inter ceteros difficilis solutionis mus, qui in his Foederatorum America: Septentrionalis Statuum ecclesiasticis provinciis, . . . occurrunt, reperitur etiam sequens.

Frequenter contingit, ut duo acatholici inter se contraxerint matrimonium et *ignoretur* utrum sive uterque sive alteruter fuerit baptizatus. Ejusmodi matrimoniis inter duos acatholicos, aut sine dispensatione inter catholicum unum et acatholicum alterum, initis, in nulla ex dioecesibus nostris obstat impedimentum clandestinitatis. Contracto sic matrimonio, ham raro evenit, ut compare compactent deserat. Post aliquod tempus partes ita separatio non infrequenter ad alias nuptias convolant, superstito altera parte.

Scio equidem, casu quo, spectata qualitate probationum pro et contra, *dubitetur* num vel alteri vel utrique parti collatum fuerit baptisma, standum esse pro valore matrimonii eum tali dubio ac sine dispensatione contracti, *usquedum non condet illud fuisse invalidum*. Verum, delicientibus *caleris* pro utraque dubii parte probationis, quierio num in ordine ad matrimonii contracti validitatem vel nullitatem, collatio vel non collatio baptismi, dum *ignoratur*, ex principio praesumptionis definienda sit? Indubius id affirmat doctissimus bona memoriae Archiepiscopus l'atr. Kenrick. In Theologia enim sua Morali (Tr. XXI. n. 48) hæc habet “ Si de consortis baptismo non constet, nec certum haberi queat testimonium, in eam propendere oportet sententiam de baptismo, et matrimonii valore, cui favent indicia et adjuncta.”

Quod si recte ita sentit laudatus Kenrick, quierio ulterius, utrum, dum baptismi collatio ignoratur, principium praesumptionis, iu ordine ad valorem matrimonii contracti, rite applicetur in articulis sequentibus?

1. Si pars vel partes acatholicæ parentes habuerint ad sectam pertinentes, quæ baptismum respuit, hic non est praesumentius.

2. Idem resolvendum, si parentes habuerint pertinentes ad sectam, quæ infantium baptismum non admittit, seu in qua non confertur nisi adultis v. g. annum ætatis trigesimum jam adeptis, quemad-

modum res se habet in secta Baptistarum.

3. Idem pariter resolvendum, si parentes habuerint, qui dum in vivis essent, professi sint se nolle ad ullam sectam pertinere, sequere Ens Supremum honestis potius, ut aiunt, moribus quam *speciali* aliquo cultu honorare.

4. Si parentes habuerint pertinentes ad sectam, quæ eundem ut necessarium habet, vel in qua saltem ordinarie administratur, et iidem parentes in secta sua zelosi fuerint, *praesumendus est baptismus*. At quid si parentes in secta socordes fuerint, aut ad sectam pertinuerint, quæ baptismum quidem non respuit, sed eum non habet ut necessarium, et in qua ordinarie non administratur? An in utroque aut alterutro casu praesumendus est baptismus vel non?

5. Si juxta unius tantum parentis sectam et animi, ut supra, zelosam dispositionem praesumptio faveat baptismo, et hic in educatione prolis *defacto et indubie* primas habuerit partes, praesumendus est baptismus. Idem resolvo, si facta inquisitione, ignoretur aut non satis constet uter primas habuerit partes; baptismus enim, in ordine ad matrimonium, praesumendus est, cum conjugium semel initum censendum sit valere quamdiu obex se non prodat. Sed quid, si certo constet, illius, qui de facto et indubie primas iu educatione habuit partes, sectam et animi dispositionem non favere baptismo, dum alterius secta et animi dispositio eidem favet?

G. Casu, quo nulla pro baptismo militat praesumptio, applicanda est regula: *Factum non praesumitur, sed probandum*. Hujus regulae applicatio in his Foederum Statibus, ubi inter acatholicos plurimi sunt, qui de Baptismo infantibus suis conterendo nihil aut parum curant, potiori forte jure locum habere debet, quam in multis aliis regionibus.

Quæstiones præfatæ ideo præcipue proponuntur, ut ex earum solutione norma habeatur, juxta quam tuto procedi possit in his praesertim casibus. 1) Huius ex duabus partibus acatholicis, ab invicem ut supra separatis, altera in gremium Ecclesiæ recipi postulat, et ad alias nuptias convolvit aut convolare cupit. 2) Dum pars catholica, ab acatholica ut supra separata, cum alia

conjungi postulat, aut, cum alia jam juncta, ad Sacramenta admitti exoptat.

Feria 4. die 1 Augusti 1883.

In Congregatione generali S. II. et Universalis Inquisitionis habita coram Emis, ac Rtnis. S. R. E. Cardinalibus in rebus fidei Inquisitoribus Gnlibus propositis snprascriptis dubiis, et præhabito Voto 1)1). Consultorum lidem Emi decreverunt.

Ad 1m. — *affirmative*, peracta tamen investigatione in singulis casibus.

Ad 2m. — Nempe. Itrum dum baptismi collatio ignoratur principium praesumptionis in ordine ad valorem matrimonii contracti rite applicetur in articulis sequentibus? Responderunt. *Affirmative* quoad *primum secundum* et *tertium* articulum, et quoad primam partem *quarti* et primam partem *quinti* numeri, addito in hoc postremo articulo, post verba “habuerit partes” — addatur — neque alter coujux cognoscatur positive contrarius collationi baptismi — *prctsumendiis* est *baptismus*. In reliquis casibus qui adnotantur in secunda parte numeri *quinti*, recurrendum ad S. Sedem, expositis omnibus rerum locorum et personarum adjunctis, aliisque ad rem facientibus.

Ad G^{ra}. Provisum in praecedentibus.

Pag. 270, coi. 2, n. 1609. Declaratio Benedicti XII. de matrimoniis luereticorum et matrimoniis mixtis pro Hollandia edita nunc extensa est ad omnes Provincias, dioeceses, urbes et loca Statuum Fœderatorum in quibus viget decretum *Tametsi*, excepta tamen unicâ Provincia S. Fidei, quæ comprehendit dioecesin Santa Fé, et Vicariatus Apostolicos Arizona et Colorado. — Vide Resp. S. Sedis ad Postulata Patrum, apud Cone. Plen. Balt. 11., p. eviii.

Pag. 272, col. 1, post Resp. 2° : “Hic vero notandum est quod Sup. Univ. Inq. fer. v. loc. IV. die 6 maii 1886 decrevit, Cone. Balt. III. postulante (p. cix) supplicandum Sanctissimo, ut decernere dignetur in Statibus Americæ Foederatis se transferentes v loco ubi viget Caput *Tametsi* in alium locum, dummodo ibi continuo commorati fuerint per spatium saltem unius integri mensis et status sui libertatem uti juris est comprobaverint, censendos esse ibidem habere quasi-domi-

cilium in online ad matrimonium, quin inquisitio facienda sit de animo ibi permanendi per majorem anni partem. Sanctissimus vero fer. iv. 12 die prædictum E. E. PP. decretum suprema sua auctoritate ratum habere et confirmare dignatus est, contrariis quibuscumque non obstantibus.” Zitelli, Apparatus Jur. Ecc). p. 387.

Pag. 280, col. 1, qu. 2°, 2. post “actualis domicilii :” non tamen, quando nomina fictilia adhibenda sunt. Planchard, n. 402 ; Heiss, nota p. 229.

Pag. 280, coi. 2, ad 7.

De dispensationibus matr. post diem 25 Junii 1885, validis, etiam reticita copula incestuosa.

Infandum incestus flagitium peculiari semper odio sancta Dei Ecclesia prosecuta est, et summi romani Pontifices statuerunt, ut qui eo sese temerare non erubuissent, si ad apostolicam Sedem confugerent petend^o causa dispensationis super impedimentis matrimonium dirimentibus, eorum preces, nisi in eis de admissio scelere mentio facta esset, obreptionis et subreptionis vitio infect^o haberentur atque ideo dispensatio esset invalida; idque ea sanctissima de causa cautum fuit, ut ab hoc gravissimo crimine christifidelcs arcerentur.

Hanc s. Sedis mentem testantur tum alia documenta, tum decretum, quod novissime supremum sanctæ romanæ et universalis Inquisitionis consilium, ipso adprobante romano Pontifice, feria IV. die 1 Augusti 1866 tulit, quod est hujusmodi “subreptitias esse et nullibi ac nullo modo valere dispensationes, quæ sive directe ab apostolica Sede, sive ex pontificia delegatione super quibuscunque gradibus prohibitis consanguinitatis, affinitatis, cognationis spiritualis nec non et publicæ honestatis conceduntur, si sponsi ante earundem dispensationum exeutionem, sive ante sive post earum impetrationem incestus reatum patrauerim ; et vel interrogati, vel etiam non interrogati, malitiose vel etiam ignoranter reticuerint copulam ineestuosam inter eos initam sive publice ea nota sit sive etiam occulta, vel reticuerint consilium et intentionem qua eandem copulam inierunt, ut dispensationem facilius assequerentur.” S. Pœni-

tentiaria vestigiis insistens supremæ Inquisitionis id ipsum die 20 Julii 1879 statuit.

Verum cum plurimi sacrorum antistites sive seorsum singuli, sive conjunctim s. Sedi retulerint, maxima ea de causa oriri incommoda cum ad matrimonialium dispensationum executionem proceditur, et hisce praesertim miseris temporibus in fidelium perniciem non raro vergere quod in eorum salutem sapienter inductum fuerat, Sanctissimus D. N. I. Leo divina providentia Papa XIII. eorum postulacionibus permotus, re diu ac mature perpensa, et suffragio adhærens Eminen- tissimorum S. R. E. Cardinalium iu uni- versa christiana republica una mœurn inquisitorum generalium, hasce litteras omnibus locorum ordinariis dandas jussit, quibus eis notum fieret, decretum superius relatum s. romane et universalis Inqui- sitionis et s. Pœnitentiariæ, et quidquid in eundem sensum alias declaratum, statu- tum aut stylo Curiae inductum fuerit a se revocari, abrogari nulliusque roboris im- posterum fore, decerni; simulque statui et declarari, dispensationes matrimoniales posthac concedendas, etiamsi copula in- cestuosa vel consilium et intentio per eam facilius dispensationem impetrandi reti- cita fuerint, validas futuras: contrariis quibuscumque etiam speciali mentione (lignis minime obstantibus.

Dum tamen ob gravissima rationum momenta a pristino rigore hac super re Sanctissimus Pater benigne recedendum ducit, mens Ipsius est, ut nihil de horrore, quod incestus crimen ingerere debet, ex fidelium mentibus detrahatur; imo vero summo studio excitandos vult animarum curatores, aliosque quibus fovendæ inter christilideles morum honestatis cura de- mandata est, ut prudenter quidem, prout rei natura postulat, efficaciter tamen elabo- rent huic facinori insectando et fidelibus ab eodem, propositis pomis quibus ob- noxii finiit, deterrendis.

Datum Roma ex cancellaria S. O. die 25 Iunii 1885.

Xo/n---1. Rescriptum vim habet n die 25 Iunii 1885.

2. Dispensationes ante Inmc diem fulminata nullo modo hoc Rescripto sanantur.

3. Hoc Rescripto nou *prohibetur* declaratio incestus.

I Declaratio incesto», etiam posthac, *>trcrr- tana* est ad prolis ante dispensationis fulminatio- nem natic Iczilimationem, quo in casu, delici- entibus aliis rationibus canonicis, etiam esse potest ad dispensationis impetrationem. Qundsi proles non eat legitimanda, pnvstat et sufheit pro canonica causa loco incestus publici dicere v. .'. " Infamia mulieris, quæ alium virum difficile inveniret." Sic Planchard, Nouv. Rcv. ThcoL Tom. XVII.

Pag. 281, coi. 2, lin. 6 ab infr. ad vo- cem "exccutionem" adde: vel, in casu quo nupturientes a S. Sede dispensatio- nem impetraverint: ante decreti dispen- sationis in cancellaria Episcopi ad id delegati, cum copula ignorantia, confec- tionem. Sic sec. Linz. Quart. 1884, pag. 484. S. Pœnit. 25 Feb. 1884.

Pag. 283, col. 2, qu. 5° Resp. 2° adde Resp. Horn, sequens: Episcopus L. expo- nit, quod inter novas clausulas, quibus Dataria apostolica in expediendis dispen- sationibus matrimonialibus utitur, inveni- tur qmedam tenoris sequentis: " Dis- cretioni tuæ commisimus et mandamus, ut de praemissis te diligenter informes, et si vera sint exposita exponentes ab inces- tus reatu, sententiis et censuris et pœnis ecclesiasticis et temporalibus in utroque foro, imposita eis propter incestum hujus- modi pœnitentia salutari, Auctoritate Nos- tra hac vice tantum per se sive per alium absolvas. Demum si tibi expediens vide- bitur, quod dispensatio hujusmodi -it eis concedenda, eum eisdem exponentibus, remoto, quatenus adsit, scandalo, præser- tim per separationem tempore tibi bene- viso, si fieri poterit, Auctoritate Nostra ex gratia speciali dispenses, prolem suscep- tam, si quæ sit, et suscipiendam exinde legitimam decernendo." Hinc quæritur:

L Utrum executor ad validitatem t vé- cutionis quatuor teneatur ponere actus seu decreta distincta, id est actum primum, quo parochum vel alium deleget ad veri- ficationem causarum; actum secundum, quo executor sive per se sive per alium, sponsis impertiatur absolutionem et poe- nitentiam imponat; actum tertium, quo sponsis scandalum reparandum injunga- tur; actum quartum, quo dispensatio et prolis legitimatio concedatur. Et qua- tenus negative,

II. I trum sufficiat ponere duos actus seu decreta, scilicet primum actum seu decretum, quo parochus seu alius delegi-

tur ad verificationem causarum ; secundum actum seu decretum, quo sponsis sive per executorem sive per alium impertiatur absolutio et imponatur poenitentia, scandalum reparandum injungatur, dispensatio concedatur et prolis legitimatio ; et quidem ita, ut dispensatio et legitimatio concessæ intelligantur sub conditione, quod sponsi prius absolutionem obtinuerint et reparaverint scandalum.

III. Utrum ad validitatem executionis requiratur nova et canonica verificatio causarum, vi litterarum apostolicarum instituenda, casu, quo Ordinarius, de causis dispensationis exactam et per juratos testes habitam informationem ceperit, antequam preces pro obtinenda dispensatione Sanctae Sedi porrexisset.

IV. Utrum verba “in utroque foro absolvas” ita intelligenda sint, ut requiratur duplex absolutio separatim impertienda, una scilicet in foro externo, alia in foro interno — an ista verba ita intelligenda sint, ut requiratur una tantum absolutio in foro externo impertienda, quæ valeat etiam pro foro interno.

V. Utrum casu, (pio separatio sponсорum fieri possit, ad effectum reparandi scandalum, ad validitatem executionis sufficiat, ut executor aliis mediis efficacibus scandalum reparandum curet.

Sacra Pœnitentiaria, propositis dubiis mature perpensis, respondet.

Ad I. Providebitur in secundo.

Ad II. Sufficere, ita tamen ut dispensatio et legitimatio prolis ab ipso tantum exeeutore effici possit.

Ad III. Negative.

Ad IV. Negative, ad primam partem; affirmative, ad secundam.

Ad V. Expedire ut scandalum removeatur per separationem; sed non prohiberi, quominus alii modi adhibeantur, qui prudenti judicio Ordinarii sufficiant ad illud removendum.

(Sacra Pœnitentiaria, 27 Aprilis, 1886.)

Vide commentarium in hoc N. Rcv. Thcol. Tom. XIX. pag. 143 seqq.

Pag. 284, col. 1, lin. 3: Infrascriptus Episcopus L. devotissime exponit dubium quod sequitur: Vicario Capitulari, tempore, quo sedes episcopalis vacat, dispensationes matrimoniales vxequemhc a Sancta Sede committuntur. Peracta veri-

ficatione causarum necnon imposita separatione sponсорum vi litterarum apostolicarum præscripta, Vicarius Capitularis officio suo cessat, eo quod novus episcopus munus episcopale legitime exercendum suscepit. Ilinc quæritur:

I. Utrum Vicarius Capitularis executionem dispensationis, in qua, ut supra, res non jam integra est, usque ad finem peragere valide possit. II. An a novo Ordinario ejusmodi executio perficienda sit. Et, casu affirmative ad secundum, iterum quæritur: III. Utrum novus Ordinarius dispensationem exequendam suscipere valeat statu, quo actu reperitur, ita ut non requiratur nova verificatio causarum ab ipso instituenda nec nova separatio sponсорum ab ipso imponenda. An executionem ab initio ita suscipere debeat, (piam si Vicarius Capitularis nihil in eo negotio jam fecisset, id est, quam si res omnino jam integra esset.

Sacra Pœnitentiaria ad præfata dubia rescribit prout sequitur. Ad I. Negative. — Ad II. Negative, si dispensationes remissæ fuerunt Vicario Capitulari; affirmative vero, si remissæ fuerint Ordinario. — Ad III. Negative ad primam partem; affirmative ad secundam.

(S. Pœniten., 3 Aprilis, 1886.)

Pag. 299, col. 1, lin. 12, loco argumenti 2° pone: quia semen mulieris est utile ad generationem.

Pag. 303, coi. 2, ad finem n. 1659. Confer, si placet, Resp. S. Pœnitentiariæ die 14 decembris 1876. 'laudem:

Episcopus N. N., ad pedes Sanctitatis Vestræ reverenter se sistens, Beatitudini Vestræ dubia quædam elucidanda proponit, quæ animarum Pastoribus et Confessariis jam diu gravem mentis et conscientiae anxietatem allerunt.

Uti Sanctitati Vestræ compertum est, nefandum Onanis crimen in pluribus Galliae regionibus latius in dies diffunditur, atque altiores agit radices; adeo ut nulla fere Provincia ab peste immunis remaneat, ipsique scientia socialis cultores de exitioso hoc morbo publice conquerantur. Ubique ferine rarescere cernuntur familiæ, non quidem ex conjugiorum infrequentia, sed ex eorum voluntaria infœcunditate. Eo res jam devenit, ut, cum antea multi conjuges nimiam tantum vellent evitare

prolem, nunc plurimi omnem vel fere omnem liberorum susceptionem scelesto consilio excludere audeant. Hinc etiam, magna saltem ex parte, provenit lugenda illa imminutio ministrorum Ecclesiæ qua dioeceses magis magisque laborant.

Movet quidem animarum Pastores deploranda calamitas, quæ in ipsam societatem ex pravo hoc matrimonii usu derivatur; movet tamen acrius, et simul ingenti tristitia allicit eos gravissima offensa Deo illata, et presentissimum animarum periculum. Atque hæc eorum mœstitia inde etiam augetur, quod non una sit omnium Confessoriorum, in hac curanda plaga, agendi ratio; nec optata uniformitas sperari possit ex illis, quæ hactenus prodierunt, S. Sedis Responsis et Declarationibus.

Nodus difficultatis versatur circa necessitatem *interrogandi* et *monendi* pœnitentes. Omnes quidem Confessarii et Theologia moralis scriptores maximam hujus peccati gravitatem agnoscunt; omnes similiter fatentur summam Confessario adhibendam esse in interrogando prudentiam ac modestiam, et satius esse ut delicias confessionis integritas materialis, quam ut poenitenti ex indiscreta interrogatione scandalum obveniat, vel decus sacri ministerii offendatur. Discrepant vero Confessarii in hoc capite: an necessaria sit, necne, interrogatio ipsa, licet castis modestisque verbis expressa?

Alii enim Confessarii persuasum sibi habent, inter tot fideles qui detestanda; Onanis praxi indulgent, aliquos saltem reperiri qui in bona fide versantur. Ne igitur raros hosce pœnitentes ex bona fide deturbent, consultius esse putant, *neminem* de hoc peccato *interrogare*, nisi forte ipse se pœnitens accusare incipiat, et interrogatio confessionem tantummodo faciliorem reddat, lidem Confessarii arbitrantur, *moneri non debere* pœnitentem de gravitate hujus peccati, eo quod forte rem non ita gravem esse existimet. Atque in ista opinione, hac etiam ratione confirmantur, quod plerique conjuges, de onanismi malitia aperte moniti, sacramenta deserturi prævideantur, atque adeo majus damnationis periculum incurrant.

Alii Confessarii existimant, Ministris divina legis, quibus ex officio incumbit propria Fideles munera docere, *licitum*

non esse silentium, cum vident ipsius natura; praecepta generaliter violari. Tunc enim (ut verbis utamur Benedicti XIV., in sua Bulla *Itgostolica ijonnhitud*) "pœnitens aut crimina ignorat, quæ tamen nosse debet; aut in iis versatur circumstantiis, quæ, Confessario dissimulante, peccatorem in pravo opere obtirment, non sine aliorum scandalo; cum quis arbitretur, ea sibi licere quæ ab iis qui Ecclesiæ Sacramental frequentant, impune exerceri animadvertit." Hinc præfati Confessarii censent, toties *discretam interrogationem* esse faciendam de Onamsmo, quoties fundata *suspicio adest*, pœnitentem huic crimini esse addictum; censent bonum commune postulare ut pœnitens, qui probabiliter tantum in bona fide versatur, apertis, sed discretis, moneatur verbis. censent demum tunc solum ab interrogando et monendo esse abstinendum (nisi contrarium postulet bonum commune), cum ex præsentibus rei circumstantiis moraliter certum esse videtur, pœnitentem in bona fide versari, et monitionem fore infructuosam.

Ex Responsis a S. Sede hactenus dati, variæ quidem suppeditantur regulæ. quibus plura jam dubia ad hanc materiam pertinentia, dilueidata sunt.

Sic ex Responso S. Pœnitentiariæ diei 14 decembris 1876, dato ad Rectorem Parochia? in diœcesi Andegavensi, constat, non esse licitum favere pœnitentium errori, qui a multis bona fides dicitur, nec talem bonam fidem creare.

Constat etiam, non satisfacere muneri suo eos Confessarios, qui, "(piando pœnitens solummodo accusat Onanismum, altum silentium servant, et finita confessione peccatorum, illum verbis generalibus ad contritionem excitant, illique asserenti se detestari omne peccatum lethale, sanctam absolutionem impertiuntur."

Constat præterea, omni reprehensione carere cos Confessarios, qui (intra limites a Rituali Romano et probatis Auctoribus pnestitutos se continentes, quoad interrogationes de usu matrimonii conjugibus aliquando faciendas) "non omittunt quemcunque pœnitentem, sive sponte sive ex interrogatione prudenter facta, confessum de onamsmo reprehendere, non secus ac de aliis gravibus peccatis, quantum ejus bonum exigere videtur; nec illum absol-

vunt, nisi sufficientibus signis monstret se dolere de praeterito et habere propositum non amplius onanistice agendi."

Verum, cum ex superioribus S. Sedis Apostolicæ Responsis, non omnia de hac materia dubia solvantur, atque interea diversimode a diversis Confessariis eum Onanistis agatur, non sine gravi animarum detrimento ac magno Pastorum mœrore; hinc p̄n̄fatus Orator Sanctitatem Vestram, verba vitæ æternæ habentem, reverenter et fiducialiter adit, enixe supplicans ut Vestra Beatitudo ad sequentia dubia benignum dare Responsum dignetur, videlicet:

I, Quando adest fundata suspicio, p̄nitentem, qui de *Onanismo* omnino silet, huic crimini esse addictum, num Confessario *liceat* a prudenti et discreta *interrogatione* abstinere, eo quod praevideat pluri s a bona fide exturbandos, multosque Sacramenta deserturos esse? Annon potius *teneatur* Confessarius prudenter ac discrete interrogare?

II. An Confessarius, qui, sive ex spontanea confessione, sive ex prudenti interrogatione, cognoscit p̄nitentem esse Onanistam, *teneatur* illum de hujus peccati gravitate, æque ac de aliorum peccatorum mortalium, *monere*, cumque (ut ait Rituale Romanum) paterna charitate reprehendere, eique absolutionem tunc solum impertiri, cum sufficientibus signis constet, eundem dolere de praeterito, et habere propositum non amplius onanistice agendi?

Sacra Pœnitentiaria, attento vitium infandum de (pio in casu late invaluisse, ad proposita dubia respondendum censuit, prout respondet:

Ad I. Regulariter *negative* ad primam partem; *affirmative* ad secundam.

Ad II. *Affirmative*, juxta doctrinas probatorum Auctorum.

Datum Romæ in S. Pœnitentiaria, die 10 martii 1886.

CARD. MONACO, *Pa-nit. M.*

Hip. Can. Palombi, 5. *P. Secret.*

Pag. 316, coi. 2, 3° iu fine. Cfr. annotationes hic ad p. 139 et p. 140.

Pag. 320 ad Resp. Quier. 2° adde: Cong. S. O. die 10 Dec. 1883, ad dubium: "Utrum tuto in seminario doceri

possit, excommunicationem minorem vi (l'oust. Ap. S. abolitam esse;" respondit: "Affirmative."

Pag. 324, col. 1. 1°. λ ide "Instructionem S. C. de Prop. F. supra Suspensionibus ex Informata Conscientia ad Episcopos. . . Cath. Regionum." Cone. III. Balt. p. 29S; N. Rev. Th. 1886, p. 169; Pastoral-Blatt, 17 .lahrg. p. 10.

Pag. 330, col. 1, n. 1698. Fcra IV., die 19 Maji, ISSG. Non pauci Sacrorum antistites cordatique christifideles animadvertentes, ab hominibus vel dubiæ fidei, vel masonicie secta» addictis magno nisu hodie contendit, ut ethnicorum usus de hominum cadaveribus comburendis instauretur, atque in hunc finem speciales etiam societates ab iisdem institui: veriti, ne eorum artibus et cavillationibus fidelium mentes capiantur, et sensim in eis imminuatur existimatio et reverentia erga christianam constantem et solemnibus ritibus ab Ecclesia consecratam consuetudinem fidelium corpora humandi: ut aliqua certa norma iisdem fidelibus præsto sit, qua sibi a memoratis insidiis caveant; a Suprema S. Rom. et Univ. Inquisitionis Congregatione declarari postularunt:

1°. An licitum sit nomen dare societatibus quibus propositum est promovere usum comburendi hominum cadavera?

2°. An licitum sit mandare, ut sua aliorumve cadavera comburantur?

Eminentissimi ac Reverendissimi Patres Cardinales in rebus fidei Generales Inquisitores, supra scriptis dubiis serio ac mature perpensis, præhabitoque I. D. Consultorum Voto, respondendum consuerunt:

Ad 1m. Negative et si agatur de societatibus masonicæ secta; filialibus, incurri pœnas contra hanc latas.

Ad 2®. Negative.

Factaque de his Sanctissimo Domino Nostro Leoni Papie \ 111. relatione, Sanctitas Sua resolutiones Eminentissimorum Patrum approbavit et confirmavit, et cum locorum Ordinariis communicandas mandavit, ut opportune instruendos curent christifideles circa detestabilem abusum humana corpora cremandi, utque ab eo gregem sibi concreditum totis viribus deterreant.

JOS. MANCINI,
5. Rom. et Univ. Inquis. Notarius.

Pag. 332, col. 1, qu. 5°. Ad omneni ambiguitatem a Patrum verbis amoven-
dam; quum agitur de sepultura eorum
(pii fuerunt ad fidem conversi, et (piorum
superstites acatholici fundum domesticum
in alieno coemeterio habent; vel etiam de
istis Catholicis, (pii pariter ante legem
latam proprium fundum habuerunt, vel
certe sine ulla fraude post legem acquisi-
erunt, declaramus, iu istis casibus licere
ritus ecclesiasticos adhiberi, sive domi
sive in ecclesia, quotiescumque id ab
Episcopo, ob graves rationes, interdictum
non fuerit; et declaramus insuper, cor-
rectionem S. Congr. de Prop. Eide de
loculo benedicendo (vide Nota 1° in textu
Kouings p. 332) et supradicto decreto
adjunctam, in istis etiam casibus esse ob-
servandam. His casibus exceptis, nun-
quam rectori animarum licebit dictos
ritus adhibere in sepultura fidelium in
alieno coemeterio, nisi de expressa Ordini-
arii licentia.

Demum omnes ecclesiarum rectores
graviter monemus, ipsis veram incumbere
obligationem de cœmeteriis Catholicis
rite et decenter custodiendis, ne ex eorum
conditione sordida aut neglecta fideles jus-
tam conquerendi causam habeant, et suo-
rum corpora in eis tumulare aversentur.
Cone. Pl. Balt.. III. p. 182.

Pag. 342, col. 1, n. 1712.

Ex S. Ii. U. Inquisitione.

Il l me ac R me D o m i n e ,—

In constitutione Pii IX. s. m. quæ
incipit, Apostolicæ Sedis moderationi 1\ .
Id. Oct. 1869 cautum est, “excommuni-
cationem Romano Pontifici reservatam
speciali modo incurrere---Cogentes sive
directe sive indirecte iudices laicos ad
trahendum ad suum tribunal personas
ecclesiasticas præter canonicas dispositio-
nes: item edentes leges vel decreta contra
libertatem et jura Ecclesiæ.”

Cum de vero sensu et intelligentia
hujus capitis sæpe dubitatum fuerit, hæc
suprema Congregatio S. Romaine et Uni-
versalis Inquisitionis non semel declara-
vit— Caput Cogentes non allicere nisi
legislatores et alias auctoritates cogentes
sive directe sive indirecte iudices laicos
ad trahendum ad suum tribunal personas
ecclesiasticas præter canonicas dispositi-
ones— Hanc vero declarationem Sanc-

tissimus D. N. Leo Papa XIII. probavit,
et confirmavit; ideoque S. hæc Comre-
gatio illam cum omnibus locorum Ordini-
ariis pro norma communicandam t---
consuit.

Ceterum in iis locis in quibus fori privi-
legio per Summos Pontifice⁴ derogatum
non fuit, si in cis non datur jura sua
persequi nisi apud iudices laicos, t<-nentur
singuli prius a proprio ipsorum Ordinario
vernam petere ut clericos in forum laico-
rum convenire possint eamque Ordinarii
nunquam denegabunt tum maxime, cum
ipsi controversiis inter partes conciliandis
frustra operam dederint. Episcopo-
autem in id forum convenire absque venia Sedis
Apostolicæ non licet. Et si quis ausus
fuerit trahere ad iudicem seu iudices
laicos vel clericum sine venia Ordinarii,
vel Episcopum sine venia S. Sedis, iu
potestate eorundem Ordinariorum erit in
eum, præsertim si fuerit clericus, ani-
madvertere pomis et censuris ferendæ
sententiæ uti violatorem privilegii fori, si
id expedire in Domino judicaverint.

Interim fausta multa ac felicia tibi
precor a Domino.

Datum Romæ die 23 januarii an. 1886.

Addictissimus in Domino,

R. CARD. MONACO.

Pag. 346, col. 1 ad finem adde Resp.
S. Cong. S. O. 31 Maii, 1884 ad hæc
dubia;

1°. Potestne medicus rogatus a duel-
lantibus duello assistere cum int<-ntione
citius finem pugnæ imponendi, vel sim-
pliciter vulnera ligandi ac curandi, quin
incurrat excommunicationem Summo Pon-
tifici simpliciter reservatam?

2°. Potestne saltem, quin duello sit
præsens, in domo vicina vel in loco pro-
pinquo sistere, proximus ac paratus ad
præliendum suum ministerium, si duel-
lantibus opus fuerit?

3°. Quid de confessario in iisdem con-
ditionibus?

Resp. Ad 1um: Non posse et excom-
municationem incurrere. Ad 2um vero et
3um quatenus ex conducto fiat, item non
posse et excommunicationem incurrere.

Pag. 347, col. I, 2) adde ex Cone. Pl.
Balt. III ,11. 255. “ Si societas damnanda
omnibus visa non fuerit, recurrendum erit
ad Sanctam Sedem, ut iudicium wrtum

accipiatur, et disciplina in nostris provinciis uniformis servetur.”

Pag. 35.3, col. 1, § HL, adde ex Acrtyns lio. VII. 107, 2°: Etiam Confessarii Regulares possunt ab hisce excommunicationibus absolvere in foro conscientiae. Etenim Pius IX. sola privilegia absolventi a casibus R. Pontifici reservatis revocavit; atqui ex sententia probabiliori, Regulares vi complurium privilegiorum a S. Sede concessorum possunt absolvere a censuris *jure communi* Episcopis reservatis, ut probat S. Alph. n. 99 et De priv. n. 100. Excipe tamen eas, quas Ordinarii sibi reservaverunt.

Pag. 357, coi. 2, 1°, N. Rev. Théol. post Constit. *Apostolicæ Sedis* Tonsuram excludit. 1885, p. 492.

Pag. 365, coi. 2, n. 1758, 3° adde ad “recenter” : *absolute*.

Pag. 376, col. 1, 6. Ad quesitum : I. Iurum (Christifidelis, qui singulis hebdomadis et stato die, ex. gr. Sabbato, confessionem peragere solet, satisfaciatur oneri præscriptæ confessionis?

II. Utrum oneri præscriptæ Confessionis satisfaciatur Christifidelis, qui iis in locis, pro quibus viget Indultum, alternis hebdomadis et stato die, ex. gr. Sabbato Confessionem peragere solet?

S. C. Indulg. die 25 Feb. 1886, resp. Ad I. Ailr. Ad II. Aflr.

Pag. 378, col. 1, 3° ad verba “in loco fere eodem” adde : i. e. distantia jactum lapidis vel 20-30 passus. S. C. Ind. 29 Mart. 1886. Linz. Quart. 1887, p. 492.

Pag. 384, col. 2, n. 1787. Nota 2 in ima pag. reformanda est juxta sequens S. Sedis Responsum. “Rmus Archiepiscopus N. N. gaudet indulto Apostolico erigendi Viam Crucis cum facultate communicandi ejusmodi licentiam etiam aliis sacerdotibus spirituali ipsius jurisdictioni subjectis. Tali induito suffultus sacerdotibus archidieceps facultatem prædictam generali modo impertitus est, ita ut in singulis canibus recursum ad ipsum instituere haud debeant. Quum vero, juxta superius exposita S. Cnigis Indulg. decreta, hujusmodi erectiones Viæ Crucis merito invalidæ censendæ sint, hinc humilis orator supplicii genu postulat, quatenus S. V. in radice sanare dignetur omnes et singulas

erectiones Viæ Crucis pro tempore in Archidiecepsi N. N. existentes, quæ invalidæ fuerint vel ob causam in precibus enunciata vel ob quamcumque aliam causam.

Ex audientia SSmi habita die 21 Oct., 1883: SSmus Dominus Noster Leo Divina Providentia P. P. XIII.,... letitiam sanationem benigne concedere (ignotus est; ad avertendum vero in posterum quodcunque dubium desuper legitima erectione Viæ Crucis curent Parochi vel Rectores ecclesiarum, in quibus modo exposito erecta fuit Via Crucis, petere in scriptis ab Ordinario requisitum consensum pro qualibet erectione singillatim.” *The Pastor*, vol. II. p. 23 (125).

Pro pace conscientiarum addimus a SSmo Duo P. P. Leone XIIII., 31. Oct. 1883, sanatos fuisse omnes defectus (pii usquam in erectione Viæ Crucis contigerint. *The Pastor*, vol. II. p. 21 (121).

Pag. 386, coi. 2, n. 1790, q. 2°. Resp., . . . sub 1. — Adde sequens responsum seu potius indultum. “Vicarius Generalis N. N. ad pedes S. N. provolutus humiliter exponit ut sequitur. Quoad erectionem confraternitatum ejusdem nominis et instituti lex requirit certam distantiam ecclesiarum. Apud nos vero et in plerisque civitatibus Statuum Fœderatorum America Septentrionalis in eodem loco adsunt ecclesie quasi-parochiales pro diversis nationibus diversas linguas callentibus. Anglica imprimis et Germanica. Paroche habent limites inter se (pioad alias ita distinctos, ut fideles Anglicæ lingue ex. gr. pertineant ad suas ecclesias proprias, et Germanica lingua utentes ad alias suæ linguæ, et nullam fere inter se habeant communicationem. Hac lege iit, ut sæpissime duæ ecclesie, sed diversa lingua sint inter se nullius fere distantia. Quæ divisio et separatio majoris est differentiae in re (piam distantia mere localis. Moraliter est enim impossibile, ut, si agatur de confraternitate in ecclesia unius lingue erecta, fideles alia lingua utentes hanc pro inscriptione et imprimis pro devotione publica in diversa lingua vernacula adeant. Quæritur ergo num lex de distantia confraternitatum etiam pro his circumstantiis valeat necne? Ex Audientia SSmi, habita die 21 Octobris 1883. SSm. Dominus Noster Leo Divina Providentia P. P. XIII., referente

1 N. Rev. Théol. 1886, p. 257.

inc infrascripto S. Congnis de Propaganda Fide Secretario, benigne annuere dignatus est pro gratia dispensationis requisite distantia, ea tamen lege, ut unaquaque instituta (confraternitas possit adseribere eos tantum, qui ad determinatam nationem pertinent, pro (pia, uti dicitur, eadem Contracritas erecta jam foret vel erigenda. Idque sub poma nullitatis Indulgentiarum.” *The Patior*, vol. II. p. 22 (124).

Responsum indultum continet, quod pro sola dioecesi illius Vicarii Gulis valet.

Pag. 358, col. 1, n. 1792 sub a) dico benedictionem ac impositionem Scapularium fieri debere per formulam praescriptam *aut indidiam*. Quaesitum fuit: “An <pii dicta quatuor Scapularia” (quæ a Patribus CguisSSmi Red. benedicuntur et imponuntur) “benedicendi imponendique facultatem obtinuit a respectai Ordinis Superiore, licite ac valide uti possit breviori formula a S. Rit. Cgne” (pro praedictis Patribus) “approbata, non obtenta ad hoc a S. Sede facultate speciali?” Responsum fuit a S. Congr. Indulg., die 12 Sept. 1883, “Valide quidem, sed non licite.” *The Pastor*, vol. II. p. 22 (123).

Ad dubium :

“Utrum conveniens sit Scapulare B. V. M. de Monte Carmelo honoris et devotionis causa, separatim potius et distincte, quam cumulative et commixtim cum aliis quatuor vel pluribus Scapularibus benedicere et imponere?”

Emi ac Rmi Patres in Genendi Congregatione apud Vaticanum habita die 26 Martii 1887, re mature perpensa, rescripserunt :

“Affirmative: et consulendum SSmo, ut Indultum huc usque in perpetuum concessum, etiam Regularibus Ordinibus et Congregationibus induendi Christifideles Scapulari carinclitico commixtim cum aliis Scapularibus revocetur, et ad determinatum tempus coarctetur, neque in posterum amplius concedatur.

Facta vero de his relatione in Audientia habita die 27 Aprilis 1887 ab infrascripto Secretario, Sanctissimus D. N. Leo Papa XIII. Patrum Cardinalium responsionem approbavit, decrevitque ut praefatum Indultum in posterum non am-

pius concedatur, ac illi omnes, etiam Regulares Ordines vel Congregationes, quibus Indultum ipsum quocumque iomine vel forma ab Apostolica Sede concessum eo tantummodo *ad deernnium* perfruantur ab hac die computandum. Datum Romae ex Secretaria ejusdem S. Congregationis die 27 Aprilis 1887.”

ER. THOMAS M. CARD ZIGLIAR A.
Profectu.

4-Alexandeb, Epwcofv s Ozxsili
Secretaria

Pag. 390, coi. 2, 7° — Sed vide decretum in N. Rev. Théol. 1885, pag. 595.

Pag. 392, col. 1, lin. 5 adde : >. C. >. O. Jan. 1780 censuit, cum temporis circumstantiam satis esse, ut (indulgentia) rite conferatur, quæ sufficit Extreme ipsi Unctioni conferenda?, &c. Collect.

Ad dubium autem :

“Utrum Benedictio Apostolica cum Indulgentia plenaria in articulo mortis dari posset post coelata extrema Sacramenta, quum periculum quidem mortis adest non tamen imminens?” Resp. C. S. Indulg.: “Affirmative. Quam responsionem *ex rei natura* pro omnibus egrotis Christifidelibus in mortis periculo constitutis valere dixerunt” Rmi Patres &c. “Facta &c. relatione . . . SSmus D. N. Leo P. P. XIII. responsionem approbavit.” Romæ, die 19 Dec. 1885.

Pag. 397, coi. 2, lin. 17. Sed contrarium tenendum est, ut patet ex Resp0. Rom0. in Commentario in Fac. Ap. Konings: “Verba Form. I. 6, ita accipienda esse, ut facultas concessa intelligatur dispensandi tam ab impedimento consanguinitatis, quam ab impedimento affinitatis, seuiunctim tamen, non vero quando utrumque impedimentum in uno eodemque casu concurrunt.”

Pag. 400. coi. 2, lin. 5, ab infra, inserte : Ideologia.

Pag. 41\$, coi. 2 (17), adde in linea 14. ab infra post vocem “reliquit”: posset vero.

Pag. 126. Ad fin. (39) inserte : S. C. O. verba illa “ut licite utantur matrimonio” tauquam ambigua potius suppressit. Lehmke. Cf. Ciencia Cristiana, 1884 pag. 169.

Pag. 428, col. 1, ad n. (45) adde : “Non obstante abrogatione aliquarum censurarum lat. sent, per Const. Ap. Sed. ha absolutio impertiri debet. Etiam absentibus dari posse censetur.” Zilelli.

Pag. 428, col. 1, loco (47), inserte Resp. Rom. in quo, facto verbo cum SS non permittitur, ut iu seminario doceatur opinio : “illum eonfessarium excommunicationi non subijci, qui complicem in peccato turpi absolvere lingit; sed reipsa non absolvit.” x die Dec. 1883.

Pag. 279, coi. 2, 1622, § 111., et Vo). 1. pag. 68. Per Decretum S. C. Inqu. ad locorum Ordinarios directum Leo XIII. die 20 Febr. 1888, sanxit : “1. Dispensationes matrimoniales *omnes* in posterum committendas esse vel *Oratorum Ordinario* vel *Ordinario loci*.

“2. Appellatione *Ordinarii*, venire Episcopos, Administratores seu Vicarios Apostolicos, Prælatos seu Præfectos habentes jurisdictionem cum territorio separato, eorumque Officiales seu Vicarios in spiritualibus generales, et sede vacante Vicarium Capitularem vel legitimum Administratorem.

“3. Vicarium Capitularem seu Administratorem eas quoque dispensationes Apostolicas exequi posse, quæ remissæ fuerint Episcopo aut Vicario ejus generali vel Officiali nondum executioni mandatas, sive hi illas exequi coeperint, sive non. Et vicissim, sede deinde provisa, posse Episcopum vel ejus Vicarium in spiritualibus generalem seu Officiale exequi dispensationes quæ Vicario Capitulari exequendæ remissæ fuerant, seu hic illas exequi coeperit seu minus.²

“4. Dispensationes matrimoniales Ordinario oratorum commissas, exequendas esse ab illo Ordinario, qui litteras testimoniales dedit, vel preces transmisit ad S. Sedem Apostolicam, sive sit Ordinarius originis sive domicilii, sive utriusque sponsi, sive alterutrius eorum; etiamsi sponsi quo tempore executioni danda erit dispensatio, relicto illius diœcesis domi-

cilio, in aliam diœcesim discesserint non amplius reversuri, monito tamen, si id expedire judicaverit, Ordinario loci in quo matrimonium contrahitur.

“5. Ordinario prædicto fas esse, si ita quoque expedire judicaverit, ad dispensationis executionem delegare alium Ordinarium, cum præsertim iu cujus diœcesi sponsi actu degunt.” (Acta S. Sed. vol. XX. p. 543.)

Pag. 346, ad n. 1721, 1°. Societates, de quibus sermo est sub d) et e), quamvis sint prohibita et sub gravis culpa reatu vitandæ, non sunt considerandæ tanquam censurae obnoxire, ut patet ex instructione S. Officii de 10 Maji 1884 n. 3. et 4. relata in App. ad Acta Cone. Plen. Balt. III. pag. 282 seq. Hinc Adnotatio 48 pag. 428 superflua evasit.

Pag. 397, col. 1. ad λ. Per litteras S. Congr. Inquis, die 20 Febr. 1888 ad Ordinarios locorum directas Leo XIII. quoad moribundos, “qui juxta civiles leges sunt conjuncti aut alias in concubinato vivunt, ut morituri in tanta temporis angustia in faciem Ecclesia; rite copulari et propriæ conscientia consulere valeant” — “benigne annuit pro gratia, qua locorum Ordinarii disjungere valeant sive per se, sive per ecclesiasticam personam sibi benevisam iegrotos in gravissimo mortis periculo constitutos, quando non suppetit tempus recurrendi ad S. Sedem, super impedimentis quantumvis publicis matrimonium jure ecclesiastico² dirimentibus, excepto sacro presbyteratus Ordine, et affinitate lineæ recta ex copula licita proveniente.

“M^{us} autem est ejusdem Sanctitatis Suæ, ut si quando, quod absit, necessitas ferat, ut dispensandum sit eum iis, qui sacro subdiaconatus aut diaconatus Ordine sunt insigniti, vel solemnem professionem religiosam emisissent, atque post dispensationem et matrimonium rite celebratum convaluerint, in extraordinariis hujusmodi casibus, Ordinarii de impertita dispensatione Supremam Sancti Officii Congrega-

¹ *Omnes* — sive Datante. sive Pœnitentiariæ, sive S. Congr. de I. E., sive S. Officii.

² *Exequi creperint*. In hoc casu notandum, novum executorem totum negotium teneri suscipere ab initio i. e. etiam id, quod jam a suo predecessore lactum est. Ista s. Pnm. dic 3 Apr. 1886. Nouv. Rev, Théol. XIX. pag. 48.)

¹ Quantumvis publicis = quamquam sint publici; ergo etiam in occultis.

² Ergo ... omnibus impedimentis jure ecclesiastico dirimentibus etiam illicite concessionis ut conjugicii, exceptis supra expressis, excepto etiam primo gradu consanguinitatis. Item dispensare valent in impedimentis cumulatis. — (Nouv. Rev. Th. XX. pag. 127.)

tionein certiore faciant et interim omni ope eurent, ut scandalum, si quod adsit, eo meliori modo quo fieri possit removeatur, tum inducendo eosdem ut in loca se conferunt, ubi eorum conditio ecclesiastica aut religiosa ignoratur, tum, si id obtineri nequeat, injungendo saltem iisdem spiri-

tualia exercitia aliasque salutes pernitentia atque eam vitæ rationem, quæ pneteritis excessibus redimendis apta videatur, quæque fidelibus exemplo sit ad recte et christiane vivendum.” (Acta S. Sedis XX. pag. 543.)

7

. n